Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 2 жовтня 1938. Ч. 75 (1175)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

НЕХАЙ ВАС БОГ БЛАГОСЛОВИТЬ

Чехословаччина відкинула німецьке меморандум.

Агенція Гаваса звідомляє з Лондону, що тамошний чехословацький посол Ян Масарик вручив ноту англійському правительству як відповідь на німецьке меморандум, що його дістало чехословацьке правительство за посередництвом Чемберлена. В ній сказано, що умови поставлені Чехословаччині в останнім німецькім меморандумі не до приняття для ЧСР. Зміст головних уступів чехословацької ноти през. Бенеша: Моє правительство заскочене змістом меморіялу пана Гітлєра. Предложення заключені в нім виходять далеко поза рямці тих уступок, на які чехословацьке правительство згодилося в т. зв. англійсько-французькім пляні. Ті предложення позбавляють нас всякої безпеки й охорони наших національних інтересів. Згідно з домаганнями того меморіялу велика часть наших оборонних уряджень має бути віддана Німеччині. Німецька армія буде мати змогу ввійти до нашого краю, заки ми зможемо випрацювати нові засади оборони краю. Приняття пляну пана Гітлєра розторощилоб нашу національну і господарську незалежність. Процедура виміни горожан замініласяб в панічну втечу тих, які не хочуть признати німецького націонал-соціялістичного режіму. Населення мусілоб покинути свої доми не маючи змоги забрати з собою навіть своє особисте майно, а наші рільники не моглиб забрати навіть одної корови. Моє правительство припоручило мені заявити якнайбільше торжественно, що домагання пана Гітлєра в їх теперішній формі абсолютно і безумовно не до приняття для мойого правительства. Моє правительство примушене як найенергійніше запротестувати проти сих нових жорстоких домагань. Нарід св. Вацлава, Яна Гуса і Томи Масарика не перемінить-ся в нарід невільників. Мій нарід числить на те, що дві світові демократії, домаганням яких ми так дуже і так довго підлягали, не опустять нас в такій тяжкій історичній пробі.

Воєнні приготування Англії.

Англійське міністерство війни покликало до зброї офіцирів резерви територіяльної армії і летунства. Рівночасно оповіщено приписи раціоналізації середників поживи. На передмістях Лондону окремі інструктори поучують населення, як поступати підчас летунського нападу. Всі школи на передмістях Лондону перемінено на магазини протиґазових масок. (ПАТ).

Америка і домінії по стороні Англії.

З голосів американської преси, яка строго осудила промову Гітлєра, виходить, що американська публична опінія з цілою певністю підпре всі кроки Русвелта на річ Англії і Франції, коли їх втягненоб у війну з Німеччиною мимо змагань тих держав. В Лондоні відбулося засідання англійського правительства. Рівночасно радили в своїх осідках правительства всіх англійських доміній. Англійське правительство одержало запевнення всіх 5 англійських доміній, що на случай війни Англія може числити на їх підпертя всіми можливими засобами.

Воєнний стан у цілій Англії.

В Лондоні оповістили урядово, що на території цілої Англії завішено воєнний стан. Урядова „Лондон Ґазетте", яка принесла розпорядок про мобілізацію резервових летунських сил, помістила рівночасно розпорядок про воєнний стан, який має заголовок: „Його Королівське Величество на підставі заряджения і за згодою тайної кабінетової ради завісив виїмковий стан"...

Берлін завалений військом.

Загальну сензацію в Берліні викликало величезне нагромадження військ на вулицях міста. Головні артерії руху Унтер ден Лінден, Вільгельмштрассе і Фрідріхштрассе завалені військовими відділами всіх родів зброї. Військові постерунки регулюють вуличний рух, а військові колюмни посуваються помалу серединою міста в повнім полевім виряді. (ПАТ).

Нехай вас Бог благословить!...

Премієр Чемберлен виголосив в англійськім парляменті промову про хід дотеперішніх подій в чехословацькій справі. Зміст: Ми в ситуації, якої не було від 1914 року. Коли в червні переговори станули на мертвій точці, Англія мала три шляхи перед собою: війну, невтральність, посередництво. Ми вибрали третій шлях. В першій розмові зі мною канцлер Гітлер сказав мені, що коли Англія годиться на засаду самоозначення народів, він готов передискутувати способи, як ту засаду впровадити в життя, інакше шкода далі говорити. Я не міг на те відповісти без порозуміння з іншими міністрами. Коли я вернувся до Лондону, Ренсімен поінформував правительство, що нема іншого виходу як самоозначення народів, бо інакше спокою не буде. Коли на те згодилася конференція представників Англії та Франції, я поїхав на другу розмову з канц. Гітлєром. Та він заскочив мене вже іншими предложеннями, які виложив у листі-меморіялі з долученою мапою. Форма була дуже рішуча, зміст далеко сягаючий. Я відїхав і написав до нього останній апель. Гітлер згодився відложити мобілізацію на 24 години. Так іще раз відложено кризу. Тепер зїдемося в чвірку в Монахії: Гітлер, Муссоліні, Далядіє і я, щоб знайти спосіб розвязання. — По тій промові провідник опозиції Етлі подякував Чемберленові за труди і візвав опозицію висказати йому признання через повстання з місць. Вся палата встала без одного виїмку й пошанувала премієра віватами, а найстарший посол Лейбур Партії, 80-літній Ленсбері, зворушеним голосом сказав: „Нехай вас Бог благословить, ми всі желаємо вам поводження". З тим Чемберлен виїхав на конференцію чотирох до Монахії, від якої залежить доля мира і світа. (Останні вісти на ст. 7.).

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Висновки

„Буде чи не буде?" Се питання було на устах всіх людей обох земних півкуль, від державних мужів почавши, на людях з простого народа скінчивши. Притім всі знали, про що мова. Про війну. Тому вже навіть не вимовляли того слова, бо непотрібно. День 1 жовтня 1938 року Гітлер визначив Чехословакії до опорожнення німецької частини того краю. Преміер Великої Британії Чемберлен загарантував Німеччині, що вона одержить ту свою частину, коли не возьметься до насильства: один з численних доказів, що малі, ба й середні держави не мають голосу навіть коли роэходиться про їх найважніші справи і коли ті малі й середні держави мають підписані союзи приязни з наймогутнішими. І се одна з найвиразніших лекцій, які на будуче дала людству чехословацька справа.

Та є ще інші, далеко важніші висновки, які можна витягнути з бурливих подій наших днів у звязку з чехословацькою справою. До них належить факт, що навіть у часах повного знівечення стійности всяких людських зобовязань і приречень таки істнують малі держави поруч великих. Чому великі не забирають їх і коли вони їх не забирають? Тільки тоді, коли ті малі держави здорові в нутрі своїм, коли вони мають упорядковані внутрішні відносини. Лише тоді чужі сили не вмішуються до їх справ і не забирають їх, бо відчувають інстинктом, що булиб се кільчасті їжаки в нутрі кождої держави, яка їх проковтнулаб. Отся наука про здорову консолідацію в нутрі ще важніша від першої. Вона виразно вчить, що внутрішня неупорядкованість напевно піместиться скорше чи пізніше та що на ту піместу вистарчить часом один день з його тонурими наслідками, як вистарчила для Чехословаччини неділя 18 вересня 1938 року, коли в Лондоні зібрані міністри Англії та Франції вирішили долю Чехословаччини, зовсім не питаючи її, чи вона на те годиться. Отже перша річ в житті всяких спільнот се внутрішня упорядкованість. Щойно по довершенні її в свій час можна сподіватися, що й зовнішні звязки видержать, коли будуть заключені також упорядкованим способом.

І тут знов бачимо, що ЧСР не мала упорядкованих зовнішніх звязків, хоч виглядало, що вона прекрасно забезпечена ззовні: адже мала підписані зачіпно-відпорні союзи з найбільшими державами світа, з Великою Британією, з Францією, з СССР! Та коли наспіла рішаюча хвиля, Франція й Англія не могли відважитися йти до війни у спілці з СССР: вони просто бояться навіть перемоги в такій спілці... Чому бояться? Бо устрій СССР засадничо ріжниться від їх устрою, бо ціль СССР також в міжнародних справах засадничо інакша ніж ціль західнодемократичних держав, бо приятель з договорів може стати для них навіть в разі перемоги більше небезпечний ніж явний ворог. Відси походили ті на перший погляд дивні вагання і кроки західних держав і вкінці їх прямо небувалі спроби замирення. З того ясно, що й шукаючи заграничних звязків треба їх шукати між такими силами, які засадничо не противні між собою, бо інакше такі приятелі в рішаючій хвилі просто зневтралізуються і допомоги не буде з ніякої сторони. Вона прийшлаб далеко скорше якби так Чехословаччина мала забезпечення допомоги тільки від західних дер-

жав, бо тоді не булоб таких комплікацій і не булоб психічного враження опущення в разі спараліжування одної сторони. Правий французький публіцист А. де Керілліс пише в органі „Епок", що начальний вождь французької армії генерал Гамелен виразно сказав французькому міністрові заграничних справ Бонне, що колиб тепер вибухла війна, то він „безумовно вірить в добрий кінець війни", себто в перемогу Франції. Нема сумніву, що генерал Гамелен чоловік поважний, який розуміє тяжку відповідальність за такі слова і який знає не лише стан французької армії, але й англійської та німецької. Цікаво, що в цілім генеральнім штабі французької армії не було ні одного голосу, який ріжнивсяб у тій справі від голосу ген. Гамелена, як про се свідчить генерал Діфе, член Найвисшої Воєнної Ради. Така однодушність щось значить. І мимо того Франція не відважилася на війну, хоч очевидно провідні голови її мусять розуміти, що ампутація Чехословаччини рівнозначна не тільки з сильним скріпленням Німеччини, але також з упадком останньої греблі, яка стояла на перешкоді розливові німецької сили на сусідні області, — тай чи тільки на сусідні? З відданням Німеччині своїх гірських укріплень Чехословаччина стане цілком залежна від Німеччини, хочби цілий світ гарантував її незалежність. Колиж спілка суперників Німеччини не відважилася тепер поборотися з нею, коли має ще по своїм боці Чехословаччину немов у самім серці Німеччини, то як вона відважиться на боротьбу тоді, коли Чехословаччина стратить можливість опору й коли сила Німців фактично хоч і не формально заволодіє також дальшими краями? З сего висновок, що Франція зрікається першого голосу й верховодства в Европі. Себто інакше кажучи: порядки в Европі робитиме вже не Франція, а Німеччина.

Та є ще один мабуть найважніший з висновків, які можна зробити зі справи Чехословаччини в її взаєминах з великими державами. Наперед факти: ЧСР мала підписані договори приязни й забезпечення та зачіпно-відпорні союзи з найможутнішими державами. На тій підставі вона видала міліярди в ціли укріплення своїх позицій. Спираючись на своїх союзах, не спішилася вона також з полагодженням своїх внутрішних справ. Аж тут одного дня частина її горожан, спертa на свою національну силу в сусідстві, домагається автономії. ЧСР уповаючи на свої могутні союзи не хоче на се відразу згодитися. Тоді приходить до загострень і домагання повного відлучення. І тоді могутні союзники ЧСР відмовляють їй помочі, до якої на письмі зобовязалися. Якийже висновок можна зробити з сього факту? Тут не так важне се, чи в того приводу вибухне війна тепер, чи не вибухне, чи піддасться опущена Чехія, чи зробить розпучливий крок. Тут найважніше те, що від сеї лекції вже ні один нарід не буде вірити другому: бо деж гарантія, що так не може статися з другим, третим і десятим? А наслідок сего висновку мусить бути: поворот до стану перед дуже давними часами, коли люди спали узброєні, виходили в поле зі зброєю, сиділи в гостях при зброї, бо кождої хвилі могли бути нападені. Отже перед нами поворот до стану, в якім дальший розвиток цивілізації буваби неможливий.

Річ ясна, що се вимагає цілковитого перегляду теперішніх підстав виховання народів. Справи між ними мусять бути справедливо упорядковані. Виховання мусить бути поставлене на християнській засаді: „Люби ближнього свого як себе самого", приміненій також до взаємин між народами, або вся цивілізація буде знищена. І тут відкривається дійсно велика, світова роля Німців, коли вони вспіють в час упорядкувати передовсім свої релігійно-церковні справи: бо се перша й головна передумова їх завдання упорядкувати Европу на нових підставах. Без моралі, що йде з одного жерела, се річ очевидно неможлива.

Промова канц. Гітлєра

Про взаємини з Польщею, Італією й Чехословаччиною.

Найтяжчою справою, яку я застав, були польсько-німецькі взаємини. Загрожувала нам тут небезпека дійти постепенно до якоїсь фанатичної гістерії. Була небезпека, що народи польський і німецький опанує якийсь комплекс в роді дідичної ненависти. Я хотів запобігти тому. Знаю докладно, що мені самому не булоб се вдалося, якби Польща мала була тоді демократичну конституцію, бо демократії, жонглюючи мирними фразами, се найбільш жадні крови підбурювачі до війни. Але в Польщі не правила демократія, тільки один муж. З ним удалося осягнути порозуміння, яке в з а с а д і наперед на 10 літ відсуває небезпеку зудару. Ми всі переконані, що той договір принесе з собою тривале й постійне порозуміння, бо справа не буде за 6 літ інша, як тепер. Не домагаємося від себе нічого. Розуміємо, що тут є два народи, які мусять жити поруч себе і з яких один не може усунути другого. Я здаю собі справу з того й ми мусимо собі здавати справу з того. Держава з 35 міліонами населення буде все змагати до доступу до моря. Тут мусів бути знайдений шлях до порозуміння (Гучні оплески й оклики зібраних). І його знайдено та буде він чимраз дальше розбудовуваний. Певно, що там вдолі справи стираються в терені твердо. Там спорять з собою часто національности й національні групи. Одначе рішаюче: оба державні проводи та всі розумні й передбачуючі люди обох народів у тих краях мають сильну волю й сильну постанову, чимраз більше поліпшувати свої взаємини. Се було великим моїм ділом і правдиво мирним ділом, яке більше значить, ніж уся паплянина в женевській палаті народів (Оплески).

Я перейшов до дальшої справи, лекшої до розвязання ніж інші, бо тут спільний світогляд творить підставу до лекшого взаїмного зрозуміння, а саме до взаємин Німеччини з Італією. Очевидно розвязка сеї справи це тільки в одній части моя заслуга; в другій части це заслуга мужа рідкої величі, якого італійський нарід має щастя мати як свого вождя. Ті взаємини перемінилися у правдивий, міцний союз сердець. Повстала вісь, яку творять два народи, що на підставі світогляду й політики злучилися в тісній і нерозривній приязні. (Довготревалі оплески).

Перед нами остання справа, яка мусить бути розвязана і яка буде розвязана! Ось історія сеї справи. В 1918 р. роздерто на части середну Европу під кличем самоозначення народів. Без огляду на історію, на походження народів, на їх національні змагання, на господарські конечности розпорошено тоді Европу і самовільно створено т. зв. малі держави. Сему завдячує Чехословаччина своє істнування. Та чеська держава почалася з одної, єдиної, першої брехні. Батько тої брехні називався Бенеш. Той пан Бенеш прибув тоді до Версалю і впевняв наперед, що є чехословацький нарід. (Сміх). Коли тепер говорю тут до вас, то інтересуюся також долею всіх гноблених. Співчуваю з долею Словаків, Поляків, Мадярів і Українців. Одначе я речник тільки долі моїх Німців. Коли пан Бенеш збудував тоді державу на брехні, обіцяв, що буде вона поділена на кантони на взір Швайцарії. Знаємо тепер всі, як пан Бенеш розвязав ту кантональну систему. Зачав жермувати терором. Вже тоді пробували Німці запротестувати проти того самовільного насильства. Всіх вистріляно. І від того часу почалася руйнуюча боротьба. Як довго має тревати такий стан річей? Коли денебудь інде замкнуть до вязниці зрадника свого краю, коли арештують якогось чоловіка, що зневажає мене з трибуни, то в Англії повстає роздратування, в Америці обурення. Коли одначе сотки тисяч людей ідуть на вигнання, коли десятки тисяч заповнюють вязниці, коли тисячі поневіряні, то се в ніякій мірі не зворушує тих демократів світа. Ми набрали до них глибокої погорди. Бачимо одну одиноку великодержаву, а на її чолі мужа, який має зрозуміння для потреб того народу. Се великий приятель Беніто Муссоліні (Буря оплесків). Того, що він в тім часі зробив, і становища, яке заняв італійський нарід, не забудемо ніколи. І коли вибе колись година подібної потреби для Італії, тоді стану перед німецьким народом і зажадаю від нього, щоб заняв таке саме становище. Тоді не будуть боронитися дві держави, але один блок.

Вертаючись до справи Чехословаччини, канцлер Гітлер заявив: Тепер наступила хвиля, що треба говорити іншим тоном! Бож остаточно: пан Бенеш має 7 міліонів Чехів, а тут стоїть нарід понад 75-міліоновий. Я зложив британському правительству меморіял з останнім і рішучим німецьким предложенням. Те предложення се ніщо інше, як здійснення того, що пан Бенеш обіцяв. Зміст того предложення дуже простий: той простір, на якім живуть Німці та який хоче прилучитися до Німеччини, перейде тепер до Німеччини, а не тоді, коли п. Бенешеві вдасться вигнати міліон або два міліони Німців, але тепер і то негайно! Остаточне визначення границі оставляю волі земляків, які там мешкають, то значить: я постановив, що мимо того на тім просторі відбудеться голосування. А щоб ніхто не міг сказати, що моглаб діятися несправедливість, я вибрав статут плєбісциту в Саарщині як підставу того голосування. Я годився також, щоби плєбісцит відбувся під контролею міжнародніх комісій. Я пішов іще далі: я годився, щоб границю визначила німецько-чеська комісія. Пан Бенеш буде примушений віддати нам той простір в дні 1 жовтня. Він покладає свої надії на світ. Його дипльоматія заявляє: сподіємося, що Чемберлєн буде поваджений, Далядіє усунений та що всюди дійде до переворотів. Тепер знова спирає свої надії на совітську Росію. Я вдячний п. Чемберлєнові за всі його труди. Я впевнив його, що німецький нарід нічого іншого не хоче як мира. Одначе щоб я не був примушений вийти з границь нашої терпеливости. Дальше я впевняв п. Чемберлєна, що коли справа Чехословаччини буде розвязана, то Німеччина не матиме в Европі вже ніяких територіяльних домагань. Я впевнив його також, що не буду дальше інтересуватися чеською державою, коли в тій державі будуть розвязані інші національні справи. Або пан Бенеш прийме мої пропозиції і вкінці дасть Німцям волю, або ми самі візьмемо собі ту волю! І ще одну річ світ може прийняти до відома. Продовж чотирьох і пів року війни та продовж довгих літ мого політичного життя не можна було зробити мені закиду, що я боягуз (Бурливі оплески). Йду тепер на чолі мого народу як його перший вояк, а за мною, нехай світ знає про се, мaшерує тепер весь нарід і то нарід інший, як у 1918 році!

ОГЛЯД ПРЕСИ

Відлучення чужих земель необхідне

„Експрес Поранни" пише: Згода Бенеша на англо-французький плян була тільки маневром. Він рахував на те, що своєю згодою зобовяже Францію й Англію до збройної інтервенції, коли Німці виступлять збройно. А кривавий поворот до опущених добровільно Судетів мав на меті спровокувати Німців. Совіти підпирали Прагу в тій спробі викликати світову пожежу. Та надії Праги не можуть сповнитися... Бенеш отримав 6 днів до надуми. В тих 6 днях переконається, що не може рахувати на ніяку поміч і що чеська мобілізація нікого не перестрашила, бо трудно брати поважно мобілізацію в 6 мовах, яка рівнається зазивам, щоб Німці билися з Німцями, Поляки з Поляками, Угри з Уграми. Переконається, що також совітський блеф не викликав ніякого вражіння ні в Польщі, ні деінде. І може зрозуміє, що так чи інакше — відлучення не-чеських земель необхідне...

Спір за похоронний протокол

„Газета Польська" пише: Є в Европі один осередок, який змагає до викликання війни за всяку ціну. Се Комінтерн, який стоїть на становищі теорії Леніна, що друга (світова) війна уможливить большевизацію цілої кулі земної... Та в тій цілі Совіти мусять мати свіжі сили у хвилі коли инші будуть вичерпані, бо інакше вмішання Совітів у війну може легко стати кінцем їх системи в СССР. Отже нема страху, що з тої сторони загрожує війна. Також Німеччини не можна підозрівати в охоті до війни. Всі дотеперішні успіхи осягнув Гітлер без війни. Отже на що йому тепер світової війни? Адже Франція й Англія вже згодилися на ампутацію Чехословаччини... Та ампутація упустить ЧСР тільки соків, що вона вже не могтиме відгравати дальше ролю бастіону Комінтерну в центрі Европи. Ті цілі Гітлер осягнув на лондонській конференції. Про що говориться тепер, се вже радше тільки справа похоронного протоколу. Та се факт, що справа того протоколу допровадила до напружения, якого досі не було.

Годесберг

Хто заплаче кривавими сльозами?

Про німецьку політику пише французька права газета „Епок" м. ін.: Несподіванки ще не скінчені. Можна навіть сказати, що вони тільки зачинаються. І коли Англія та Франція не знайдуть в собі сили для гальмування, то ми будемо скоро котитися вділ по похилій площі. Тоді всі, які тепер величають „крилатого апостола мира" (прем. Чемберлена), заплачуть кривавими сльозами.

На шляху капітуляції.

Чеська газета „Лідове Лісті" пише м. ін.: Коли Франція не розуміє, що на карту поставлені її становище великої держави, вартість її слова та її престіж у всім світі, між народами, які дотепер бачили в ній вісь правопорядку, — то се значить, що Франція на небезпечнім шляху. Коли демократії не бажають показати спротиву силам, які шукають їх загибелі, то се значить, що вони воліють скору смерть ніж боротьбу за істнування. Річ йде не про одну тільки Францію: пора й Англійцям призадуматися над тим, куди веде їх політика. Чи розуміють обі західні держави, що вони стали на шлях капітуляції? Чи здібні вони ще зміркувати, що їх пасивність відкидає в табор „динамічних" держав край, котрі сего не хочуть, але котрі будуть змушені стати союзниками диктатур?

Відки взялися Судети?

Під таким заголовком приніс „Ілюстровани Курієр Цодзенни" статтю в 263 ч., підписану буквами Т. З. Він пише, що Німці появилися в Судетах вже значно перед 1620 р. (коли побито Чехів на Білій Горі), бо вже в 12 ст. було там густе німецьке населення. Мимо того Чехи розвивалися прекрасно аж до страшної для них битви на Білій Горі в 1620 р. Там католицькі Німці побили гуситських Чехів. Німцям поміг значно польський відділ Лісовчиків, в силі коло 3.000 людей. По обох сторонах були майже рівні сили (около 60.000 людей), битва не була крівава, бо по чеській стороні впало 1.600, по німецькій 250. Чеське військо не мало доброго полководця й дисципліна його була менша, тому програло. Тоді Німці сконфіскували чеській шляхті дві третини маетків вартости 30 міліонів талярів (приблизно три міліярди теперішних зл.) і взялися нищити чеську культуру, бо вона була гуситська. 30.000 найбільш освічених чеських родин опустило тоді батьківщину. По чеськи говорив тільки бідний, заголюканий хлоп. Ціла країна робила вражіння німецької. Навіть в 19 ст. перші відозви, взиваючі говорити по чеськи, були писані по німецьки. Рік 1918 був реванжом Чехів за погром на Білій Горі. В 20 літ опісля Німці знов взяли верх. Що буде дальше, не знати.

НОВІ МІЛІОНЕРИ

Як відомо, головна виграна четвертої кляси 42-ої клясової льотерії — міліон золотих — припала на число 92.055. Власниками поодиноких пяток цього числа є жителі Львова, незаможники, що жиють з праці будьто умової, будьто фізичної.

Зпоміж щасливої громади нових міліонерів вичислім тут передовсім паню Анну Шадо. Пані Шадо є від двадцяти літ господинею в одного військового емерита і має славу знаменитої робітниці. На клясовій льотерії грає від 4-ох літ, та дотепер траплялися їй лише найменші виграні. Коли дістала вістку про фортуну, яка на неї впала, попала в стан остовпіння, який і досі її не покидає. На запит, що хоче зробити з грішми, п. Ш. відповіла, що жертвує якусь суму на докінчення будови костела в своїй парохії, допоможе своїй родині, що живе в тяжких умовинах, запоможе деякі суспільні й народні цілі, особливо Ф. О. Н., а за решту купить дімок, щоб запевнити собі спокійнішу старість.

Пан Олександер Войцеховський є умовим робітником. Виграні 160.000 тисяч злотих, по сповненні горожанських обовязків, призначує очевидно на створення власного варстату праці. Він переконаний, що „сімнацятий міліон" принесе тривке щастя в його дальшому житті.

Пан Владислав Бераш теж гадає про заложення власного торговельного підприємства й начеркнув собі дуже широкі пляни.

Про популярність „сімнацятого міліона" свідчить така історія, яку оповіла пані Шадо:

По виході з головного двірця пані Шадо сіла в сімнадцятку й звернулася до кондуктора, щоби показав їй пристанок, на якім має висісти, щоб піти на вул. Довгу до Льотерії. Тоді кондуктор спитав п. Шадо, чи вона приїхала зі Львова. Коли вона притакнула, кондуктор і пасажири стали випитувати п. Шадо та піднесли оклики в її честь. Овації тривали аж до покинення нею трамваю.

Всі міліонери заосмотрилися сейчас в льоси до першої кляси сорок третьої льотерії, щоби взяти участь у тягненні, яке зачнеться вже 19 жовтня.

Два голоси про вибори

Львівський „Дзєннік Польскі" пише:

Акт, яким розвязано парлямент і заповіджено зміну виборчої ординації, не вдоволив партійних управ. Вони очевидно бажають собі, щоб відповідальні в державі чинники довершили для них конституційного замаху шляхом оповіщення декрету про нову виб. ординацію. Отже гніваються й заповідають бойкот виборів... Щоб не було непорозумінь, стверджуємо дуже категорично, що акт найвисших чинників у державі, яким розвязано парлямент, не був подиктований охотою заспокоїти опозицію. Не був се акт якихнебудь уступок для опозиційного руїництва („вархольства"), але був се крок наперед у справі приспішення організації суспільности довкруги особи Начального Вождя під кличем оборонности держави. Очевидно опозиція зискала через той акт деяку шансу: може виказати перед суспільністю, що для неї направду важніші загально-державні й національні інтереси ніж сліпа ненависть збанкротованих політиків до табору, який здійснив справу скріплення державного устрою і не має заміру допустити до змарнування сего. Те своє становище може опозиція підчеркнути тільки участю в виборах. Коли сего не зробить, то се нічим не вплине на дальший консеквентний розвиток нової організації народу. Зате та ще одна спроба викаже повне зіграння партійної системи і цілковитий брак державного почуття у провідників партій. Одначе тоді чинники відповідальні за державу мусять витягнути відповідні консеквенції з такого становища опозиції, вже не партійної але протидержавної. Суспільне й державне життя треба буде очистити від змори постійних страйків, потрясання косою і ціпом та від служби чужим аґентурам. Сильно радимо панам з опозиції застановитися, щоб потому не було розчарувань і плачу-голосіння („ляментуф").

Сіоністична „Хвіля" пише:

„Хвіля" в ч. 7008 пише: Трудно припустити, щоб хтонебудь брав поважно в оборону діяльність дотеперішнього сойму. Населення має доволі вироблений погляд на панів послів. Одиноким оборонцями сойму були впрочім самі його члени, які боронилися перед „небезпекою" передчасного розвязання палат. Посол, як се дотепно окреслив проф. Кшижановский, се такий чоловік, який хоче бути послом ще раз. Найостріше осудив сойм сам розпорядок про розвязання палат. В тім розпорядку президент РП ствердив, як відомо, що дотеперішній сойм не відповідав настроям, які панують у суспільности. Посередно міститься тут глибока критика, яку незалежна опінія підносила вже від довгого часу, а саме, що панове посли не представляли нікого і нічого, крім своїх власних, сумнівної вартости, поглядів і що тільки мікроскопійно малий „відприск" суспільности цікавився промовами і потягненнями панів послів; у всякому разі дещо живіше заінтересування, яке викликували посольські виступи тут і там, мало рішучо більше негативних ніж позитивних первнів. Одначе те заінтересування не було того рода, як нпр. заінтересування Англійців дебатами свого парляменту. Отже критика сойму була загальна. На тім пункті вдалося легко осягнути консолідацію всего населення. Зітхнення полекші, з яким суспільність приняла декрет про розвязання палат, було живим доказом відрази пересічного сірого чоловіка до всіх штучних парляментарних творів, до ріжних форм „кермованої демократії", яка в наших умовинах ніколи не буде ні демократією, ні кермованою, але радше диктатурою бюрократії. Взяти участь в теперішніх виборах, значить задемонструвати признання для теперішньої виборчої ординації. Сьогодня трудно вважати постанови поодиноких партій тривалими актами, які не підлягають змінам. Часи надто плинні і надто дивні, щоб якенебудь явище могло бути останнім висловом політичної мудрости.

Що Чехи відповіли Мадярам?

Мадярський посол у Празі одержав відповідь чехословацького правительства на мадярську ноту в справі мадярського населення в ЧСР. У своїй відповіді чехословацьке правительство предкладає мадярському населенню в рамцях республики права передбачені в народностевім статуті б. прем. Годжі. Мадярські політичні круги заявляють, що се предложення спізнене на 20 літ (ПАТ).

Біжучі рахунки,
безготівкові розплати (чеки й перекази),
вклади (звичайні, вінкульовані, á vista в золоті),
дрібна ощадність,
скуповування цінних паперів,

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

Інкасо, доміціль, есконт векселів,
інкасо рат, післяплат,
оборотовий кредит,
організація промислових підприємств.

Мадярський голос

у справі Чехословаччини і національних меншин.

„Пестер Льойд" у ч. 215 приніс дуже цікаву статтю мадярського б. посла в Парижі в рр. 1920—1923 й б. уповажненого міністра. Він називається Іван фон Празновський. Словянське ім'я і словянське назвище має той мадярський патріот. Послухаймо, що він каже:

Мирові договори з рр. 1919—1920 мали на цілі не тільки закінчити світову війну, але буцімто також наново упорядкувати світ, особливож „доцільно" переіначити середню Европу. Наші цілком несвідомі справ і короткозорі противники хотіли покарати Німеччину і знищити Австро-Угорщину. Сю програму подумано та здійснено так неполітично, що аж тепер, по 20 літах злих досвідів помалу виринає думка, що треба сіяти нові, дійсно мирові ідеї, щоб утомлений світ, мучений привидами вічної війни, успокоївся та щоби в Европі запанував трівкий мир. Коли я був угорським послом в Парижі, там полагоджувано всі справи звязані з мировими диктатами. Один чужий дипльомат сказав мені, коли я звернув йому увагу, що Англія ставиться до Угорщини розмірно не зле: „Англія робить напереміну політику світову і континентальну. Тепер Англійці мають досить Европи і віддали Франції провід континентальної політики. Прихильність, про яку ви згадали, вийде вам може на хосен далеко-далеко пізніше, а тепер рішучо ні. Довнінг Стріт зголоситься аж тоді, коли справа знов стане смертельна". І так дійсно було: провід у всіх справах, що обходили Угорщину, мали Французи. Головно з ними мав я до діла. В усіх урядових місцях давали мені до зрозуміння, що Австро-Угорщина мусить бути знищена не тільки як союзник німецького цісарства, але також в імя самоозначення народів та ліберального й демократичного світогляду. Австрія й Угорщина „гнобили" своїх горожан инших мов, головно Словян, отже треба створити національні держави. А де в тій справі булиб етнографічні трудности, там треба видумати державну формацію зі словянським проводом. Як противенство до злих урвителів: Австрії й Угорщини — покликано глибоко чутливу маму Чехословаччину, яка всіх своїх дітей і пасербів мала з рівною любовю пригорнути до серця свого. Не треба бути політичним геніем, щоб між фактами і голошеними засадами відкрити противенство: бо коли ходило про самоозначення народів, то яким чином мали знайтися в чеській державі Мадяри, Німці Поляки, Словаки й Українці без питання їх; а коли мали бути пошановані історичні права і традиції багатьох століть (аргументи, яких уживали Чехи в цілі інкорпорування судетських Німців), то як можна було прилучити до чеської держави найкращі частини тисячлітньої держави св. Стефана? Та одно мушу ствердити на оправдання французької політики: Франція творячи чехословацьку державу ніколи не думала про імперіялістичну політику чеського народу, про гноблення несловянських народів і Словаків у чеській державі. Франція хотіла створити щось в роді союзної держави, Швайцарії, на взір будучим покоління як мають управляти мішаною державою... Якби чеська держава стануда була на висоті свого завдання, то Франція напевно пішлаб воювати за неї. Але політика, яка визиває всіх сусідів, і крик о поміч всіх гноблених народів робить неможливою інтервенцію Французів в інтересі чеських союзників... Та я йду дальше: кажу, що основники ЧСР були свідомі того, що тут ходить про провізорію, чи радше про спробу, яка може вдатися, або може не вдатися. Коли я разговорив з тодішнім французьким премієром Поанкаре, виложив я йому мої думки про штучність і нежиттєздатність ЧСР. Поанкаре чув тоді мабуть вперве всі ті географічні, військові, політичні, господарські та психольогічні аргументи, висказані без обиняків. Вони очевидно зробили на нього враження. Він по надумі сказав: „Думаю, що ви в представленні положення ЧСР односторонні та сторонничі, та не перечу, що можете мати слушність: се покаже будучність. Ви твердите, що недостачі, на які ви вказуєте, се органічні і смертельні недуги. А я вірю, що ті появи будуть тільки „діточими хоробами" і коли вони будуть переможені, то можна стати великим, сильним, здоровим і старим. Розуміється, можна вмерти також від діточих недуг. Та як не булоб, ми не мали іншого виходу як створити ту державу. Коли вона впаде, — ну, тоді побачимо, що зробити. Та спроби Чехословаччина була варт!.." І такий погляд зустрічав я в усіх розмовах з французькими державними мужами, дипльоматами, ученими й публіцистами... По такім тяжкім породі Прага пішла на блудні дороги, аж мусіла оголосити невиплатність. Тепер булоб дійсним злочином, якби при думанні над новим упорядкуванням середної Европи не взяли під увагу вже зроблених сумних досвідів... Ніхто не хоче відмовити чеському народові державного життя, але се злочин проголошувати самоозначення народів і не думати про його здійснення... Пан Тардіє сказав, що при творенні ЧСР не можна було й думати про плебісцит, бо тоді тої держави не булоб. Се говорить все. Отже міліони людей зроблено нещасними з фальшивих політичних причин. Насильством створено державу — на спробу. Та спроба вівісекції не дописала. Чи хочуть її насильством таки вдержувати? Ні. Тепер прийшла хвиля, про яку говорив п. Поанкаре: „Ну, тоді побачимо, що зробити". Ми могліб дати добру раду, що зробити: все крім того, що зроблено в мировім договорі.

Тілько мадярський дипльомат. До його цікавих виводів додамо тільки одно: печатати такі статті а рівночасно робити заходи, щоби всупереч волі закарпатських Українців прилучити їх до іншої держави — чи се не злочин?

Правдиво аристократична книжка

9) Зовсім інакше мається річ, коли одиниці або суспільности забракне таких сталих мірил: тоді почини їх (у суспільности називаємо їх політикою) перестають бути обчислимі, посуваються зигзакуватою лінією хвилевого настрою, почування або інтересу, то значить того, що в даній хвилі уважається за інтерес, посуваються найчастіше по лінії найменшого опору, отже по похилій площині, аж доходять до неминучої катастрофи. А що людський ум не може обійтися без мірил і провірювань, отже там, де загинули сталі мірила, творить собі від випадку до випадку сурогати (намістні) в формі мірил змінних, дороблюваних до потреб хвилі, що в остаточнім висліді мусить провадити до повного затемнення понять і занику здорової орієнтації. Тай не тільки орієнтації, але в звичайній консеквенції і до дуже посуненого занику всяких добрих ціх характеру. Грек 4 століття то вже дуже часто той „Грекулюс есуріенс", яким Римляни так погорджували і що був їм такий вигідний, що вони без нього не могли обійтися, бо він лучив у собі бистрість ума з підлістю характеру, був здібний до всего, спеціяліст від вишукування формули оправдуючої всяке лайдацтво, здеморалізований сам до шпіку кости деморалізував оточення, не творив уже нічого, вмів тільки жирувати на спільноті, яку сам розкладав.

Щось дуже подібне бачимо в сучасній нам Европі, особливо континентальній, де занык традиційного обичаю і традиційних вірувань позбавив суспільности сталих мірил оцінки поступування так одиниць як і правительств, а на їх місце впровадив пропаганду від випадку до випадку, тим галасливішу і більше брутальну, чим на коротшу мету має ділати. Переживаємо знов період дороблювання засад до потреб біжучої політики. Се явище надзвичайно грізне, мабуть грізніше від усіх інших, які загально узнається за прояви недуги, що точить европейські суспільности. Одначе смертельні тільки ті хороби, що не зустрічають належного опору точеного ними організму. Коли воля до життя може врятувати навіть людську одиницю, то тим лекше може врятувати суспільність, бо вона прецінь фізично несмертельна, хіба що вигасне в ній інстинкт утримання гатунку. З розкладу й остаточного упадку старинної Геляди не можна предсказувати неминучого кінця сучасній европейській цивілізації, бо творчі верстви сучасних суспільностей — у противенстві до анальогічних верств елинської суспільности — можуть показатися сильнішими ніж верстви галапасні. Будучність світа залежить не тільки від недуг, які його точать в теперішній хвилі, а залежить в рівній або і в більшій мірі від засобу животних сил европейських народів, від їх волі до життя, до творення і до могутности. Животности ще не бракує деяким народам континенту, не бракує її напевно також Англосасам. Від змагання тих сил життя з силами розкладу буде залежати майбутність світа. Вислід боротьби ще не пересуджений. Може бути, що недуги, які стравили елинський нарід і травлять сучасну Европу, то смертельна проказа, яка сточить сучасну цивілізацію, але може бути, що се лише поверховна пліснь, яка виросла тільки тому, що хвилево сприяли їй услівя. Але може ту пліснь певною рукою зітруть творчі верстви европейських народів, що в обличчі щораз грізнішої небезпеки відзискають енергію і життєві сили, прикмети, які тільки століть провадили народи білої раси до щораз величавішої будуччини. Боротьба не буде легка, але де є воля, там буває і перемога.

Так передали ми те, що уважаємо найважнішим і найцікавішим в дуже замітній книжці С. Лося п. з. „Геляда на переломі". Цікаво булоб дати перегляд голосів польської преси, яка згадувала про ту працю. Преса та майже вся в руках якраз того інтелігентного пролетаріяту, що його так висік граф Лось своєю критикою, пересвітливши наскрізь немов Рентгеном. Отже річ ясна, що люди з тої так остро хоч справедливо скритикованої верстви написали, що се твір дилетанта і т. п. Та поза такими закидами не здобулися вони на ніяку глибшу оцінку і тим зложили ще один доказ правдивости критики автора „Геляди на переломі", який тій верстві закидає назагал, що вона не вміє вже нічого робити крім урядувати.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

Про чотири малі блуди

і про пятий більший блуд „Запорізму". *)

Не можна сказати, щоб у брошурі Ю. Литвиненка п. з. „Запорізм, Національно-політичний світогляд нового покоління" не було й добрих появ. І так добре в ній передовсім те, що він в з а г а л і говорить про загальні справи. Але вже те, що саме він говорить, не конче добре. Та даймо слово самому авторові:

... „Державу (!), пише він, ніхто нам не дасть: завоювати її ми зможемо лише шляхом організованої боротьби, для котрої кожний з нас повинний сам щось дати і чимсь поступитись. Дати це щось кожний зможе шляхом праці в організації, поступитись чимсь — це проявити повну духову зрілість, дисципліну і незаінтересованість. Без дисципліни організоване життя є неможливе, без певної незаінтересованості той, хто хоче вести за собою інших, ніколи не заслужить їх довіря. Обдурити довірчивих людей, — що є вищою політичною мудрістю богатьох наших діячів — не є річчю тяжкою, але обдуривший рано чи пізно сам буде перехитрений, наші обдурені народні маси завжди мстилися тим, що в критичну хвилю зраджували своїх проводирів. Трівкий союз народу з проводирами може бути збудований не на обмані, а на взаємному довірі, взаємній пошані і доцільному розподілі обовязків. Ті, хто поведе нарід, прийдуть з усіх кінців української землі, вони походитимуть з ріжних кляс суспільства і до початку своєї державної роботи отримають саму ріжну підготовку. Те, що їх всіх буде об'єднувати і відріжнятиме їх від інших — це буде їх бажання і вміння служити нації і державі. Це будуть кращі сини нації, як їх назвати: аристократами, елітою чи вожаками — не має значіння, бо справа не є в назві. Важним є, щоб вони самі себе відчували ліпшими, такими себе показували у всьому своєму життю і як такі заслужили довіря народу. Національна еліта народжується з спізнання морального обовязку служити нації і незаінтересованості, вона істнує поки є свідома своєї ролі, творить культуру і поширює моральні закони, вона вмірає, коли губить віру в саму себе". (Ст. 51—52).

Цілу брошуру требаб написати, щоб виказати баламуцтва тільки в сім однім цитаті з брошури п. Ю. Литвиненка. Зробимо се тільки згрубша, бо на докладну критику нема місця і часу, а цілком промовчувати такі появи також не вільно, бо се мститься. Такі нескритиковані праці можуть у свій час викликати дуже шкідливі баламуцтва в суспільности. Отже:

1) „Держави ніхто нам не дасть". (Цитати будемо вдруге наводити вже без блудів, які поробив автор). Відки автор знає, що так буде? А може дасть? Адже бачимо цілий ряд держав ріжних народів, які хтось їм дав, напр. держави новогрецька, болгарська, сербська, ромунська, щоб не говорити про цілий ряд держав і державок, які по великій війні в 1918 р. створила Антанта, просто викроївши їх на карті Европи. Вправді народи, яким дісталися ті держави, бажали їх собі, деякі навіть боролися за те, але без волі Антанти, яка просто дала їм ті держави, не булоб тих держав може й ніколи, бо є між тими народами, що одержали свої держави, також безнадійно малі племена, які своїми силами ніяким чином не моглиб здобути й забезпечити своїх держав. Тай не тільки малі народи не в силі зробити се, але й більші без зовнішної допомоги не моглиб створити своїх держав і забезпечити їх. Вже від 13 століття не повстала своїми силами н і о д н а д е р ж а в а на території, яку займала інша держава. Все була при тім діяльна якась чужа допомога, що мала в тім свій рахунок і свій інтерес. Хто сего не знає, той не знає історії і до навчання свого народу політики рішуче не повинен братися. А хто се знає і говорить інакше, той у якійсь цілі обманює свою суспільність. Коли пок. Липинський говорив про те, що ніхто нам нашої держави не збудує, коли ми самі того не схочемо, то се мало цілком інакше значіння — таке, про яке требаб багато писати. Але сама теза, що ніхто нам держави не дасть, зовсім фальшива, бо може дати. Річ не в тім, чи хто нам дасть державу, чи не дасть, а в тім, щоб не випустити держави зі своїх рук, коли знов будемо її посідати, як ми вже випустили не раз. Від часу коли є модерна зброя, мітрайлєзи, танки, літаки, підводні судна, відвоювати свою територію від іншого народу повстанням без чужої допомоги рішучо неможливо. Навіть коли той інший нарід вже цілком бувби в стані розкладу, то й тоді його державою поділилисяб інші, сусідні держави, а не довго ждалиб на кипіння місцевих повстань, хіба що малиб у тім свій інтерес, от такий, який ріжні держави мають у кипінні теперішньої Еспанії.

2) Другий блуд, який голосить автор „Запорізму", полягає на твердженні, що здобути собі державу зможемо лише шляхом такої зорганізованої боротьби, для якої к о ж д и й з нас „повинен сам щось дати і чимсь поступитись". Колиб так було, то ми ніколи держави не здобулиб, бо на світі нема такого народу, в якім к о ж д и й бувби здібний щось дати і чимсь поступитись для загального добра. Правда виглядає якраз навпаки: всяку висшу ідею, всяке загальне добро здійснює все і всюди мала група людей, здібна до запалу, саможертви і зорганізованої праці в доцільнім напрямі. Ширити неправдиву думку, що державу завоюємо лише тоді, коли к о ж д и й з нас буде жертвенний, значить гасити і той запал, який вже є між нами: бо хто повірить авторові „Запорізму", що свою державу зможемо завоювати лише тоді, коли всі будемо жертвенні, той ніколи тої жертвенности всіх не побачить, ні в нас ні в ніякого іншого народу, бо вона у всіх ніколи не проявляється. А не бачучи загальної і безвиїмкової жертвенности, коли повірить „Запорізмові", скаже собі: „Коли всі не жертвують, то чого я маю жертвувати?" І також перестане тим займатися. І з тої причини такі „навчання" автора „запорізму" не лише неправдиві, але і шкідливі.

3) Третій блуд в тім самім уступі се твердження, немовби „поступитися чимсь" значило проявити повну духову зрілість, дисципліну й незаінтересованість. Тут автор особливо ярко виказав, що він не вміє думати: як відомо, можна „поступитися" навіть своїм життям і якраз тим виказати свою повну духову незрілість і цілковитий брак дисципліни. З історії старинного Риму знаємо, як один з його полководців засудив на смерть свого власного сина за те, що той з нараженням свого життя пішов зі своїм відділом до наступу на ворога і виграв битву, але зломав наказ свого команданта й батька, щоб у тій порі не зачинати битви. Яркий приклад і доказ того, що можна „поступитися" своїм життям і то в добрім намірі та в добрій цілі і власне тим показати брак дисципліни. Річ ясна, що якби так в армії самовільно і всупереч наказові поступав кождий жовнір та офіцир, тоді ведення війни булоб неможливе, бо армія булаб цілком занархізована. Отже за анархічний виступ командант покарав смертю свого сина, хоч той син виграв битву.

На сім прикладі видно також, як теоретик повинен уважати на те, що пише. Він не сміє давати словам лише позірну звязь, бо хто так робить, се не теоретик, а балакун. Теоретик се особа дуже важна, бо се творець думок людської спільноти, се немов учитель гімнастики її мозку, отже звязь між його словами мусить бути суттєва, а не поверховна й позірна. Щоб учити інших, проявляти повну духову зрілість, треба наперед самому її проявляти.

4) Четвертий блуд — це неправдивий „аргумент" автора „Запорізму", немовби обдуривший довірчивих людей рано чи пізно сам був перехитрений. Буває так, а буває й інакше. Загально відомі факти, що пустий дурисвіт нераз в богацтві й почестях доживає свого віку, а чесний діяч бідує і не має за свого життя ніякого впливу та значіння. Се одна з познак, що вирівнання приходить аж поза гробом. Отже пощо вживати „аргументів", яким противляться факти? Тай що се взагалі за аргумент для тих, що обдурюють довірчивих людей?..

Так виглядають чотири менші блуди з одного тільки місця нової теорії „запорізму". А пятому, більшому блудові — присвятимо окрему статейку, бо в нім говориться про таку важну справу як провід нації.

А. Ч.

*) Гл. статті: 1) „Запорізм" в 72 ч., 2) „Запорізм і еміграція" в 73 ч. та 3) „Запорізм і майбутня держава" в 74 ч. „Нової Зорі".

В справі Закарпаття

Українська Пресова Служба звідомляє, що комітет помочі Карпатській Україні в Америці вислав був до Годесберґу на руки канцлера Гітлера і премієра Чемберлєна телеґраму з домаганням американських Українців права самоозначення та повної незалежности для Карпатської України. Та сама УПСл. звідомляє, що в Ню-Йорку відбулося українське віче при участи 5.000 осіб, в тім були представники Канади, Бразилії та Аргентини. На вічу вибрано окремий комітет, який вислав телеґрами до всіх европейських правительств у справі самоозначення для Закарпаття та почав у тій справі акцію в американських державах. Крім того комітет вишле окрему делеґацію до Европи. („Діло", ч. 213).

Відозва Мадярів до Словаків

Півурядовий „Уй Мадяршаг" приніс передовицю в мовах мадярській і словацькій п. з. „До братів Словаків". В ній звертає їм увагу на конечність розпаду Чехословаччини і взиває Словаків рішитися. Чехи, пише, не додержали Словакам ніякого приречення і ніколи не додержать. Словаків визискують таксамо як инші народности. Угорський нарід жде на ваше рішення. За 20 літ спільного з вами терпіння ми вже отряслися з наших давних блудів, у тріянонських границях живе вже інший угорський нарід, який щиро й глибоко бажає знов навязати приязнь з вами. Нарід сей готов забезпечити вам держ. незалежність. Вибила година словацькой свободи. Ви не можете боротися по стороні Праги і Москви. Можете вибрати тільки одно: свободу. А ми, Мадяри, готові разом з вами жити й умирати.

Англійці про промову Гітлєра

Лондонська преса критикує промову канцлєра Гітлєра радше за її тон і форму ніж за її зміст. „Таймс" пише м. ін., що та промова се нагальне ствердження тези, в ґрунті річи слушної, а саме прилучення судетських Німців до Німеччини. Англія, пише „Таймс", виступає в обороні справедливости і переконана, що при добрій волі навіть тепер можна осягнути справедливу розвязку конфлікту без ужиття сили. В тім самім дусі пише „Дейли Телеґраф" і зазначує притім, що промова Гітлєра має додатні елєменти, а саме заяву, що Німеччина не висуне ніяких нових територіяльних претенсій. Ліві орґани критикують промову канц. Гітлєра багато остріше.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Олексій Болгарин, київський Митрополит

(1021 — ?). *)

Після того, як у наших джерелах щезають якінебудь вістки про київського Митрополита Івана (ок. 1020 р.), маємо в списку наших найвищих церковних достойників прогалину аж до 1039 р., коли то, по вказівці літопису, Митрополит Теопемпт посвятив Десятинну церкву. Хто займав митрополичу катедру в роках 1020-их і 1030-их? Про це в літописі глухо, як загалом про перших Митрополитів. Не зберіг ніякої вістки й Ніконівський літопис. Треба отже шукати вісток поза літописом, щоб заповнити цю прогалину.

І тут одна старша праця виповнює цю прогалину. Це книжка о. К. Н. Орловського з 1748 р.,[1]) що на неї звернув увагу й використав її о. Т. Добшевич[2]). Ось що читаємо в відповідних місцях праці Орловського: Як Болеслав Хоробрий вдруге, після смерти Святополка, прийшов до України, мав нібито перемогти Кн. Ярослава й віддати йому Київ на певних умовах.

„Między ktoremi kondycyami mądrze z przyszłego ewentu supponując bydź musiała y fundacya Biskupstwa Kiiowskiego, ponieważ Iarosław za naypierwszy to cel miał iako nayprędszey wystawić zacnę onę bazylikę Zofii Świętey, do ktorey znacznym sumptem wystawioney, bogactwami adornowaney od Oyca Świętego Benedykta osmego, wielkiey świątobliwości Biskupa Alexego Bułgarzyna w Roku 1021 sprowadza. O czym świadczy Nicanor Author Ruski w Roku 1240 u Kassyana Ruskiego także Authora. Ten Kassyan wydał Xiążkę in 4to o początku Wiary Chrystusowey na Rusi Roku 1439, w ktorey fol: 46. wyżey rzeczonego Nicanora temi słowy wspomina. Nie trzeba zapominać i tego, co Nicanor na pismie w Roku 1240 zostawił, iako Iarosław Xiążę Kiiowskie Syn Włodzimierza wielkiego po uspokojeniu się z Bolesławem Królem Polskim, według przymierza wystawił Cerkiew S. Zofyi, y wielu ią dobrami przychodami według przywileiu bogato obdarzył, a za modlitwami swemi od Papy Rzymskiego Benedykta osmego, nie iakiego Alexya Bulgarzyna rodem z Monacha Biskupem zrobionego odebrał. Ten będąc w Kiiowie z Klerem swoim, nabożeństwo według Religyi Rzymskiey w Cerkwi S. Zofyi odprawował, ktorą mu na katedrę Iarosław Xiąże oddał. Był miłym Xiążętom y ludziom, Grecki, Słowieński i Łaciński ięzyk umiał y był życia do przykładu. Poty słowa Kassyana". [3])

А трохи далі цей самий письменник ось як кінчить історію Митр. Олексія:

„To pierwsze Biskupstwa postanowienie niedługo znać in flore było, ponieważ tenże Kassyan cytuiąc Nicanora fol: 47. tak wyraża. Po nie ktorym swego Biskupstwa czasie mianowany Alexya (sic) Biskup, iako wyraża Cypryan, miał wiele swoich przeciwnikow, ktorzy z Konstantynopola od Cellaryusza (sic, Cerularyusza) przybywali, y zostawiwszy niektorych z swego Kleru, sam poiechał. Poty Kassyana słowa". [4])

Ось джерельна підстава, щоб на часи між Іваном і Теопемптом впровадити ще одного Митрополита, Олексія, й так *виповнити прогалину між обома ними*. В літературі ріжно задивлялися на історичність Митр. Олексія. Карамзин[5]) подає вістку про нього за письменником Фрізе, що теж писав про київське Єпископство й сперся на Орловському, але зі скептичною заміткою — не вірив у його історичність. Цілком відкидає цю вістку Митр. Євгеній[6]), уважаючи її за видумку Касіяна Саковича (це й мавби бути зг. в Орловського Касіян). Голубинський у своїй Історії Церкви, а за ним Грушевський зігнорували дані Орловського, зате Добшевич[7]) рішуче їх приймає. Абраґам[8]) коротко зазначив, що вістка про Олексія Болгарина не має ніякої джерельної підстави. Всежтаки Томашівський[9]) приймає історичність цієї постаті.

Очевидно, що найважніша річ — джерело; та воно дійсно дещо баламутне, як це вже підкреслював і Добшевич, що одна лише в новіших часах ближче поцікавився постаттю Митр. Олексія. Передовсім не могла вийти друком у1439 р. яканебудь книжка, бо загалом не знали ще тоді друкарської штуки; отже в Орловського помилкова дата. Дальше не знати, що це за Касіян; Сакович, як це твердив митр. Євгеній, не писав твору про початки християнства в Україні. Неясна справа і з Никанором, автором ніби-то з XIII століття; такого письменника нізвідки не знаємо. Впрочім дані, подані ним, цілком розминаються з нашою історичною традицією, себто збереженими в наших памятках даними, а вказують радше на західне джерело вістки.

Та всі ці неясності цілком іще не оправдують негативного становища до самої вістки. Хоч її джерела не вміємо при нинішнім стані дослідів вказати, то не маємо права викидати цю вістку. Вона цілком погоджується з тодішніми обставинами. Понтифікат Папи Венедикта VIII тривав у часі 1012—1024 рр.; до того перші Митрополити в нас справді були з Болгарії, з Охриди. Як відомо, охридський Патріярхат був у єдності з Апост. Столицею.

В основі отже вісток Орловського про Митр. Олексія лежить добре, хоч і незнане нині, джерело й тому (разом з Добшевичом і Томашівським) можемо приймити історичність цього Митрополита Болгарина.

Правда, відразу вже треба спростувати одну неясність. Орловський, а за ним Добшевич були переконані, що Олексій це латинський Єпископ. До того заключення довело згаданих авторів переконання, основане на літописнім оповіданні, про звязання нашої Церкви з царгородським Патріярхом і католицький характер византійської Церкви аж до Керулярія. Сьогодні знаємо, що так не було. Тому Олексія не мусимо, навіть не можемо, вважати за латинського Єпископа — тим більше, що він був Болгарин.

Щож нам дає джерело про Митр. Олексія? Першусього дату його приїзду до Києва, 1021 рік. Одержав його Кн. Ярослав від Папи Венедикта VIII (1012—1024), на свої власні старання. Очевидно не було це випливом якогось примусу з боку Болеслава Хороброго, бо той Князь не ходив удруге походом на Київ. Осідком Митрополита стала церква св. Софії — не та велика, збудована в 1037 р., а інша, що про неї згадує Ніконівський літопис у 1017 р. й Тітмар, Єпископ мерзебурський, у 1018 р. Згідно з принятими уставами Сх. Церкви Митрополит Олексій походив з монахів. Побіч себе мав він численне катедральне духовенство. Це була людина дуже освічена і праведна.

Як довго він перебував у Києві, не знати. Митр. Олексій мав багато ворогів і джерело Орловського відносить це до інтриг схизматицького духовенства, що приїздило з Царгороду від Керулярія. Тут маємо неточність. Патр. Керулярій займав царгородський престіл у 1043—1059 рр., а тоді бачимо в Києві інших Митрополитів: Теопемпта (1039) й Іларіона (1051). Отже Митр. Олексій не був у Києві в часах Керулярія, а тим більше у хвилині вибуху схизми (1054). Впрочім, як читаємо в Орловського, про це пише Кипріян, не Ніканор чи Касіян. Хто такий цей Кипріяна, не знаємо; всежтаки ледви чи можна брати як джерельну вістку слова того Кипріяна. Супроти того не мусимо приймати, що Митр. Олексія вигризли грецькі інтриги; доводиться ствердити, що не знаємо, чи він помер у Києві, чи поза Києвом і Україною. Діяльність Олексія в Києві не могла перетягнути 1030-их років, бо в 1039 р. бачимо в Києві Митр. Теопемпта.

Стільки дають джерела. Як сказано, ціла тодішня ситуація не противиться можливості істнування цього достойника нашої Церкви і навіть домагається приняти його понтифікат. Походив він іще з тієї нації, що завжди, аж до післявоєнних часів, аж досі, прихильна нам, — а в ті давні часи передала Україні правдиві жемчуги, що їх створили великі й рівноапостольні „славянскихъ странъ учителіе", св. Кирило й Методій.

Теофіль Коструба.

*) У звязку з 950-літтям хрещення Руси-України містимо пяту зчерги статтю. Чотири попередні були „Католицька правовірність Володимира Великого" в 63 ч., „Київський митрополит Іван (ок. 1007 — ок. 1020)" в 65 ч., „Генеза українського церковного права" в 69 ч. і „Митрополит Іларіон (1051 р.)" в 71 ч. „Нової Зорі".

[1]) Defensa Biskupstwa y Dyecezyi Kiiowskiey Rzetelnym opisaniem, z przydatkami nie ktoremi dla niey potrzebnemi, światu remonstrowana... przez... Xiędza Karola Nepomucena Orłowskiego, Archidyakona Katedralnego, Kiiowskiego, Proboszcza Sędziszowskiego y Koniuskiego, Roku 1748. We Lwowie w Drukarni SSS. Troycy.

[2]) Ks. T. Dobszewicz, Wiadomość historyczna o biskupstwie kijowskiem rzymsko-katolickiem od założenia jego aż do roku 1339 z dodaniem życiorysu biskupa kijowskiego Józefa Wereszczyńskiego, Gniezno, 1883.

[3]) Orłowski, c. 41—43.

[4]) Тамсамо, с. 45—46.

[5]) Исторія Государства Россійскаго, т. II, прим. 162.

[6]) Описаніе Кіевософійскаго Собора и Кіевской Іерархіи съ присовокупленіемъ разныхъ грамматъ и выписокъ, объясняющихъ оное, также плановъ и фасадовъ Константинопольской и Кіевской Софійской церкви и Ярославова надгробія. Кіевъ, 1825, с. 38, прим. 26.

[7]) O biskupstwie kijowskiem, c. 108—113.

[8]) Powstanie organizacji Kościoła łacińskiego na Rusi, I, Львів, 1904, с. 15, прим. 1.

[9]) Вступ до історії Церкви на Україні. „Записки ЧСВВ", т. IV 1—2, с. 94.

Нові видання

„Вістник Марійських Товариств". Орган Управи Марійського Т-ва Молоді. Тримісячник. Рік IV. Липень—вересень 1938. ч. 3 (9). Львів 1938. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. 8⁰, 33—55 + (1). Зміст: о. І. Назарко ЧСВВ, Головні перепони в розвитку Марійських Дружин Пань; Пляя праці Марійських Дружин у першому кварталі; Є. Шаркова, Євхаристійна Секція; Новозасновані Марійські Організації; Дружинник, Презес Міжнароднього Секретаріяту Марійських Дружин серед нас; Звіти з діяльности Українських Марійських Організацій; Рецензії; Всячина. Ціна числа 0.50 зл. Замовляти: Марійське Т-во Молоді, Львів, Сикстуська 39 а.

„На Глибінь". Неперіодичний додаток до „Вістника Марійських Товариств". Ч. 1. Накладом Марійського Т-ва Молоді у Львові. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві 1938, 8⁰, 1—4. Зміст: о. І. Назарко ЧСВВ, Цикль духовних конференцій в другому році існування Марійської Дружини. — Своїм добірним і цікавим змістом як „ВМТ", так і „На Глибінь" заслугують, щоб їх у нашій суспільності якнайбільше поширити.

Лист Чемберлена до Гітлера

Кореспондент ПАТ-а довідався з доброго жерела, що премієр Чемберлен вислав лист до канцлера Гітлера. В нім є конкретні предложення в справі полагодження судетської проблеми. А саме: 1) В суботу, 1 жовтня, німецькі війська мали вступити до Судетського Краю і зайняти т. зв. Егерлянд, в якім є міста Егер, Аш, Фалькенав, Карльсбад і Марієнбад. Після заняття того краю німецькі війська не поступилиб наразі дальше. 2) Рівночасно утвореноб міжнародню комісію для визначення границь відступлених областей. 3) Та комісія приступилаб негайно до устійнювання нової границі і малаб виконати сю працю в найкоротшім часі. 4) Англійське правительство гарантує, що Чехи виконають чесно і цілковито свої евентуальні зобовязання. Вкінці прем. Чемберлен перестеріг канц. Гітлера перед наслідками надмірно рішучих кроків супроти Чехословаччини. Французький премієр Далядіє згодився з поглядом французького правительства на зміст сего листа.

Англія й Чехословаччина

Лондонський часопис „Сандей Таймс" пише: З хвилею коли Англія признала засаду відступлення Судетів Німеччині, не варт уже ризикувати війни проти Німеччини за те, чи вона отримає той край сегодня, на другий тиждень чи за 6 місяців. Велика Британія не звязалася ніякими приреченнями супроти Чехів. Інтереси Англії від початку до кінця обмежені до наслідків, які евентуальна війна потягнулаб для безпеки Франції. З ріжних причин ми ще далекі від війни. (ПАТ).

Чому король Англії не поїхав?

Офіціяльний комунікат маршала двору короля Великої Британії повідомляє, що з огляду на поважну міжнародню ситуацію король Юрій VI на просьбу премієра зрікся подорожі до Глезґова, де разом з королевою мав взяти участь у спущенні на море найбільшого корабля світа „Королева Єлисавета", що має 85.000 тон поемности. Королева Єлисавета поїхала до Глезґова сама і була хрестною матірю корабля.

Коли Англія і Франція

виступилиб збройно проти Німеччини?

В лондонських політичних кругах розважують м. ін. питання, коли Англія і Франція виступилиб збройно в обороні Чехословаччини. Ті круги переконані, що сталосяб це в разі нападу Німеччини на ЧСР. Під нападом розуміють в Лондоні евентуальне заняття тих територій Чехословаччини, яких негайне віддання Німеччині не було передбачене французько-англійським пляном. В тім случаї Франція мусілаб виступити в обороні ЧСР і тоді Англія сталаб по стороні Франції. (ПАТ).

Доля Чехословаччини вирішена

Дня 29. IX. 1938 року в місті Монахові, в „Золотім сідлі на худій шкапі", представники Німеччини, Великої Британії, Франції й Італії погодилися й підписали договір, що частини Чехословаччини з переважаючим німецьким населенням будуть відступлені Німеччині. Евакуація їх зачнеться 1. X., скінчиться 10. X. сего року. За евентуальні знищення уряджень відповідатиме правительство ЧСР. Щодо інших областей відбудеться плебісцит з правом опції до 6 місяців. Коли ЧСР не порозуміється з Угорщиною й Польщею щодо меншин польської та угорської до трьох місяців, то в тій справі відбудеться слідуюча конференція шефів чотирьох держав.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕДСТАВНИКИ УНДА В. Мудрий, інж. Ю. Павликовський і др М. Волошин були на послуханні у прем. Складковского. Делеґація вясувала теперішне положення українського народу у звязку з міжнародним положенням і предложила ріжні домагання. Порушено також актуальні справи у звязку з виборами до законодатних палат.

У ЛЬВІВСЬКОГО ВОЄВОДИ була на днях українська делеґація, а саме член президії УНДА В. Целевич і предсідник Орґанізації Українців м. Львова др Біляк. Делеґати представили перебіг недільних протиукраїнських демонстрацій Поляків і домагалися, щоб воєвода видав зарядження для охорони життя і майна українського населення міста Львова. Та сама делеґація інтервенювала у воєводи Білика в справі обмеження числа українських студентів на високих школах у Львові. („Діло" ч. 213).

НАДЗВИЧАЙНИЙ КОНҐРЕС польської партії людовців (Стронництва Людового) відложений до 9 жовтня с. р.

ПОЛЯКИ В ЧСР збойкотували мобілізацію і втікають до Польщі або скриваються по лісах. До них прилучаються Поляки дезертири з чехословацького війська. Повстають відділи польських партизанів, які роздобувши зброю борються зі стежами чеських жандармів і навіть зі стежами чеського війська.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ЛІТАКИ кружляли на днях над польською територією, а саме один літак над м. Скочевом на висоті 100 метрів і 5 літаків над Рафайловою також досить низько. Польське правительство запротестувало проти того.

ЧЕСЬКІ ПОЛІЦІЙНІ ВЛАСТИ видали приказ, щоб населення повітів: цешинського, фриштадського і яблонковського зложило до 24 годин радієві апарати на поліційних станицях.

НА ТЕРЕНІ СУДЕТІВ Чехи вже висадили багато мостів і багато підмінували. Жовніри копають поспішно стрілецькі рови і забарикадовують дороги.

МІЖ ЧСР І НІМЕЧЧИНОЮ перервано комунікацію. Чехословацькі війська висадили тори і мости на всіх 10 залізничих лініях, які лучили Чехословаччину з Німеччиною. Також з Польщею перервано зелізничу і летунську комунікацію.

ҐРАНИЦЯ МІЖ ЧСР І МАДЯРЩИНОЮ замкнена. Всі дороги затарасовані перешкодами з колючого дроту і мости підмінованні.

В ЧИСЛЕННИХ МІСТАХ МАДЯРЩИНИ відбулися віча, які домагалися прилучення Мадярів у ЧСР до Мадярщини і спільної границі з Польщею. (ПАТ).

НА ЛИТВІ дуже уважно вислухали останньої промови канц. Гітлера. Литовці побоювалися, що конфлікт між Німеччиною і ЧСР може мати вплив на безпеку Литви. Коли канцлер заявив, що не має більше територіяльних домагань в Европі, литовська публична опінія успокоїлася.

В ПАРИЖІ, як звідомляє ПАТ, дається завважити виразна филя протипольських настроїв. Се проявляється м. ін. тим, що французькі підприємства звільняють польських робітників, а французькі власники домів не хочуть винаймати помешкань Полякам.

АНҐЛІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ зарядила мобілізацію военної фльоти яко зарядження запобігаюче. Король видасть зарядження про покликання резерви военної маринарки.

В ЕСПАНІЇ червоні здобули позиції націоналістів під м. Велета де Барко на фронті Кордови. Комунікати повстанців звідомляють, що над Ебром відбуваються бої артилерії та що там війська повстанців здобули позиції червоних.

ЯПОНСЬКА ОФЕНЗИВА на Ганков в повному розгарі. Японські війська здобули місцевість Фучіку на полудневім березі Янтсекянгу.

НОВИНКИ

З причини навалу актуальних справ репортаж п. з. „За сокальським кордоном" мусів бути відложений.

Станиславівський воєвода розвязав остаточно всі гнізда „Сокола" у Стрийщині разом з „Соколом" у Стрию, завішені ще 23. 6. с. р. Розвязано нараз 34 сокільські гнізда, чим багато української молоді у Стрийщині позбавлено одинокої тіловиховної організації.

На медичний факультет у Львові приняли всего 6 Українців на 80 зголошених.

Прокуратор окружного суду в Замості Черняк зрезиґнував з обвинувачення в усіх процесах проти православних селян з Малкова та інших сіл на Холмщині обвинуваченых за події на тлі відомих ревіндикаційних справ. На такий оборот справи мав вплинути присуд з 16 серпня с. р., яким суддя Матковский устійнив, що „опечатання та завалення православної церкви було безправне".

Городські староства в цілім краю переводять дальше перегляд цін і цінників у споживних крамницях.

В Делятині, одним з найбільших осередків деревляної торговлі і промислу в Польщі, мають незабаром зачати будову лісового ліцею. На ту ціль львівська дирекція державних лісів жертвувала 60 тисяч зл.

Новий римо-католицький костел посвячено в Чижовицях пов. Мостиська.

Зелізнича комунікація з Лавочного до Чехословаччини перервана. Всі телефонічні получення також зірвані.

На 12.000 лікарів у Польщі є 6.500 спеціялістів.

Ціни дерева на міжнародніх ринках помалу підносяться.

Нові фабрики. У Вовчім під Перемишлем має повстати нова фабрика паперу.— В Журавиці під Перемишлем урухомлять очищальню лену.

Мін-во суспільної опіки затвердило збірний договір, заключений з банковими підприємствами в Польщі. Новий збірний договір передбачує найнижчу платню 200 зл. й автоматичні аванси.

33 особи вмирають в Польщі щодня на сухоти.

В с. Кнубоко під Пінськом пожежа знищила 53 забудування, живий і мертвий інвентар та сьогорічні збори. Шкоди виносять понад 50.000 зл.

12 господарств згоріло в с. Радеж, берестейського повіту.

9.384 огнищ прищиці є тепер на терені Польщі.

У Варшаві арештували під замітом грошевих зловживань Йосифа Перля, директора одного з найбільших туристичних бюр у Польщі.

Цілком пяний шофер Генрик Росохацкий гнав автом по Варшаві, вїздив на хідники, розбивав людей і нарешті влетів з автом у розкопаний рів серед улиці, де тяжко поранив робітників. Поліція ледви вирвала його з рук публики, яка хотіла злінчувати пияницю.

На один рік вязниці з завішенням засудив суд у Тчеві Максиміліяна Клєбовського, який у підхмеленому стані викрикував на вулиці: „Як тут прийде Гітлєр, буду першим гітлєрівцем".

В однім з виленських костелів у захристії знайшли трупа римо-катол. священика Адольфа Міхневича. Стверджено, що він помер трагічною смертю з причини страти всего свого майна, поверх 20.000 зл.

У Вислі коло Торуня втопився др фільософії Тадей Фуртак зі Львова, який від довшого часу не мав заняття.

Гумор. — На концерті. — Якто? Ви спали підчас цілого концерту? — Ні. Я тільки маю привичку замикати очи, коли слухаю музики. — Ну, але чому ви хропите підчас того?

Гумор. — Особливі знаки. — При виставлюванні пашпорту питає урядник: Чи маєте які особливі знаки? — Так. Не маю сліпої кишки.

З сьогоднішним (75-тим) числом „Нової Зорі" висилаємо всім нашим передплатникам, післяплатникам і кольпортерам почтові складанки (чеки П. К. О.). П. Т. передплатники і післяплатники дістануть їх в середині газети, а кольпортери в пакунку разом з афішкою. Дня 1-го жовтня здержимо „Нову Зорю" тим П. Т. післяплатникам, що не заплатили за газету ще за перший квартал і тим кольпортерам, що не заплатили за кольпортажу за другий квартал. Дуже шкодить газеті той, що її замовляє, побирає, а за неї не платить.

Харківська Книжкова Палата підрахувала видання творів Т. Шевченка в Радянській Україні. І так: за 20 літ (1917—1937) появилося там 55 видань Шевченка у 2 і пів мільонах примірників.

В Чернигові відбудеться незабаром відкриття памятника письменника Михайла Коцюбинського. Виконав його академік Гінсбург, що перебував колись з Коцюбинським на острові Капрі в Максима Горкого.

Большевики заборонили будувати надгробники релігійного змісту на цвинтарях. Вільно ставити лише надгробники з гербом СССР: молотом і серпом або з пятираменною звіздою.

В Совітах замітний зріст антисемітизму. Свідчить про те факт, що совітські часописи приносять в останньому часі цілі шпальти заяв Жидів, які хочуть змінити свої назвиска на словянські. Йде їм про те, щоб затерти своє жидівське походження.

В гірському ланцюху „Тотес Гебірге" під Зальцбургом викрили нові величезні ледяні печери. В декотрих печерах знайдено ледяні сталяктити довжини 8 м.

Від часу прилучення Австрії до дня 15 вересня 70.000 людей покинуло в Австрії католицьку Церкву.

Провід нац.-соціялістичної партії у Відні оповістив відозву, в якій взиває до негайної реєстрації всіх членів партії, що знають чужі мови.

Найбільший і найрухливіший залізничий двірець в Европі має Липськ. Він має на своїм терені понад 150 км. шин. Щодня відходить з нього понад 500 поїздів.

В Берліні є тепер около 200.000 авт, себто 4 рази більше як в цілій Польщі.

Липська радіостація зачала надавати інформації й пропаґандивні авдиції в чеській мові.

В Італії вийшов закон, що всі промислові заведення мусять заосмотрити своїх працівників у ґазові маски військового типу.

Італія має 43,269.000 мешканців.

Біля м. Аости в Італії лявіна засипала долину Валь Сараванче і знищила багато гірських хат.

Італійський автомобілевий клюб при видаванні самоходових триптиків, які уможливляють переїзд самоходом через границі Італії, домагається потвердження, що власник самоходу арійського походження.

20.000 Італійців мають переселити з Італії до Лібії.

Італійський композитор Італьо Монтемецці скінчив партитуру нової опери, спертої на тлі трагедії Ґабріеля д'Аннунція „Ля Наве" (Корабель).

Гумор. — Ну, знаєте, нічого не розумію. Все пишуть і говорять про мир, про конечність забезпечення мира, про працю для мира і т. п. Моглоб здаватися, що весь світ за миром, а одночасно всі зброяться... Як то розуміти? — Зараз вам виясню. Бачите, з миром таксамо як зі старою тіткою. В очі всі їй співають: „Многая літа", а потайки шепчуть: „Колиж вкінці ту стару чорти возьмуть!?"

Осінь се час коли належить присилати передплату на слідуючий рік. Передплата прислана на цілий рік скріпляє ґазету не лише матеріяльно але й морально, бо дає можливість забезпечити ій постійних добірних співробітників.

Коло Штрасбурґа над берегом Рену по німецькій стороні уставлено велику таблицю з надписом: „Один нарід, одна держава, один вождь". У відповіді на те по французькій стороні уставлено таблицю з надписом: „Свобода, рівність, братерство".

Шеф французької військової місії у Празі ґен. Фошєр зрікся французького горожанства та зголосив свою димісію як ґенерал французького війська. Рівночасно ґен. Фошєр зголосився до розпорядимости през. Бенеша та жертував свої послуги чеській армії.

У всіх паризьких музеях і збірках мистецтва пороблено відповідні заходи для забезпечення їх від наслідків летунських нападів і артилерійських стрілів.

Лікар-знавець французької поліції др Полъ осягнув незвичайний рекорд, а саме підчас 39 літ практики перевів 73.332 секцій трупів.

Ґенеральним інспектором протилетунської оборони у Франції іменований генерал Об.

Коло м. Хеліде під Барцельоною зударилися два особові поїзди. В катастрофі погибло 35 осіб.

Анґлійське товариство Лойд не приймає вже обезпечень від війни.

Старий Лойд Джордж утомлений постійними телефонічними дзвінками, які цілий день не давали йому спокою, втяв таку штуку: вишукав секретаря, який має голос зовсім подібний до його голосу і той відповідає за нього, нотуючи зміст відповідей.

Анґлійські часописи занялися виясненням питання, котра площа найкраща у світі: площа Згоди в Парижі, площа Зимової палати в Петербурзі, площа св. Марка у Венеції чи копенґаґська площа Амалієнборґ. Перше місце здобула площа Згоди (де ля Конкорд) в Парижі. Найкращою вулицею у світі признано Елізейські Поля в Парижі.

Анґлійський автомобіліст Кот здобув новий рекорд скорости їзди самоходом, осягаючи скорість 563.4 км. на годину. Підчас проби рекорду Кот легко випередив літак.

Клюб столітніх повстав у Лондоні. Предсідник його це 75-літній Анґлієць. Всі вони хочуть дожити сотки літ.

Американський іхтіольоґ Джон Гаркінс твердить, що найшвидша риба це лосось, який осягає скорість 40 км. на годину й може з такою скорістю плисти кілька годин.

У стейті Ілиноіс в Злучених Державах Північної Америки появилося перше число б. пацієнтів заведень для божевільних, п. з. „Згублене і знайдене".

Гумор. — Недільний ловець. — Перший ловець: Нині мав я щастя. Ледви прийшов я до ліса, лежав уже вбитий заяць перед моїми ногами. — Другий ловець: А на яку хоробу він помер?

Ряд зоольоґічних городів навіть у невтральних краях постарався про спеціяльні протиґазові маски для дорогих звірят.

До лічниці в м. Сідней в Австралії зголосився недужий, в якого лікарі викрили два серця. Одно серце, менше, знаходиться в нормальнім місці, друге більше направо. Оба серця ділають синхронічно.

Гумор. — Бреше. — Кельнер, в моїй зупі пливає муха. — Се неможливе. Мухи не вміють пливати.

Відозва

Останніми роками заходом „Марійського Товариства Пань" у Бучачі в бучацькому та частинно і в сусідніх повітах поширився звичай прикрашувати вікна на свято Христа-Царя наліпками зі зображенням Христа-Царя й надписом: „Ісусе, царюй в українській родині!" Цей звичай гарний і на нашу думку потрібний, а його ціль це поширення культу Христа-Царя в українських родинах. Цією дорогою прохаємо всіх Високопреподобних Отців Душпастирів ввести цей направду католицький звичай між своїми вірними.

Нехай свято Христа-Царя буде справді великим торжеством у кождій українській, католицькій родині! Нехай кожда українська, католицька родина й через цю зовнішню ознаку віддасть честь Христу-Цареві! Нехай ця назверхна ознака буде доказом нашого бажання „воцарити" Христа в усіх українських родинах!

Ціна одної наліпки враз із поштовою пересилкою 3 сотики з тим, що сотик залишається на потреби місцевої церкви замовляючого.

Замовлення слати на адресу: п. Галя Слюзарева, Бучач.

Бучач, у вересні 1938 р.

За Виділ „Марійського Товариства Пань"
Галя Слюзарева, голова. Марія Мельникова, секретарка.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Льокай ясновельможної пані.
МУЗА: Еспанський метелик.
ПАКС: Карієра і Бездомні.
РОКСІ: Переможний бій.
СТИЛЕВЕ: Я зблудив і ревія Борунського.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 6 жовтня 1938. Ч. 76 (1176)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

ХАОС В ЕВРОПІ БІЛЬШАЄ Час еміґрації

Навіть англійська преса повна противоріч.

Англійська преса робить висновки з того, що сталося з Чехословаччиною й доходить до противоріч. І так з одної сторони майже вся преса Англії підчеркує, що перша вартість конференції в Монахові появиласяб тоді, якби та конференція стала початком роззброєння, а з другої сторони пише, що те, що сталося в Монахові, могло статися тільки тому що Англія не була відповідно узброєна: отже загальна опінія взиває правительство дозброїти Англію і то якнайскорше. Розуміється на такий будуючий вид не остануть байдужі тотальні держави. Таким чином при загальнім говоренні про роззброєння піде правдоподібно ще скоршим темпом дозброєння. Отже або справедливість для всіх народів або війна.

Мапа Европи знов зміниться до тижнів

Так пише італійська преса.

„Дель Попольо" пише, що Угорщина тільки тому не відібрала ще своєї території від Чехословаччини, що не має відповідної зброї. Проти неузброєних Мадярів виграє ЧСР блеф Малої Антанти, взиваючи до інтервенції Ромунію та Югославію. Урядовий орган „Воче д'Італія" додає: „Се ще не все, бо є ще Словаки. Велике їх число тяжить до Угорщини і хоче повороту до передвоєнної ситуації. Інші знов домагаються повної автономії. Територія ЧСР корчиться на очах і за кілька тижнів будемо оглядати знов нову мапу Европи".

Польща одержала т. зв. Заользанський Шлеськ.

Дня 30. IX. с. р. польське правительство вислало ультимативну ноту до правительства ЧСР в справі т. зв. заользанського Шлеська. В ноті домагалося негайного звороту тої території. Чехословацьке правительство приняло польський ультимат і згодилося віддати Польщі район Тешина дня 2. с. м. Евакуація і віддання Польщі решти повітів тешинського і фриштадського відбудеться продовж 10 днів. Справи, які відносяться до дальших територій, справи плебісциту на тих дальших територіях і справи розрахункові мають бути полагоджені підчас окремих чесько-польських переговорів. Правительство ЧСР згодилося звільнити всіх Поляків з чехословацької армії як також випустити всіх політичних вязнів польської народности. Поворот заользанського Шлеська до Польщі викликав у Поляків велику радість. Але є деякі голоси преси, що кажуть: се не рівноважить небезпеки, яка виринає з того, що чотири великі держави зачали рішати про території інших держав.

Плебісцит на Закарпатті?

Мадярський щоденник „Фіґетленшеґ" приніс заяву премієра Імреді про те, що передання Мадярщині мадярських теренів Чехословаччини на підставі мінхенського договору вже пересуджене. Політичні круги інтерпретують сю заяву так, що Мадярщина буде переговорювати з Чехословаччиною не лише в справі мадярських теренів, але і в справі плебісциту на Словаччині й Закарпатті.

В Москві панує дезоріентація і пригноблення.

В політичних кругах Москви твердять, що Кремль заскочений скорим розвитком політичних подій і здезоріентований новим політичним положенням в Европі. В кругах зближених до Кремля панує пригноблення з причини цілковитого виключення СССР з европейської політики. Дезоріентація совітських політичних кругів має вислів у совітській пресі. З її шпальт зникли статті про закордонну політику. Головні органи „Правда", „Ізвестія" і „Красная Звєзда" пишуть тільки про внутрішну політику СССР. (АТЕ).

Привид війни скоро виринає.

„Варшавскі Дзєннік Народови" в ч. 269 пише: Німецька програма відібрання Чехословаччині характеру незалежної політичної й мілітарної сили здійснена майже в цілости... Се потягне за собою значні зміни, а їх наслідки відчують незабаром всі держави, заінтересовані в удержанні европейської рівноваги. Наслідки можуть бути суттєві й далеко сягаючі. Хто знає, чи не трапиться не одна нагода, щоб відсунений в Монахові привид війни знов наблизився до Европи. (Розуміється, бо організм Европи не в однім тільки місци має національні противенства і доки їх не усунеться, привид війни постійно буде виринати).

Французько-німецьке зближення. — СССР боїться за свій союз з Францією.

Польська преса принесла вісти з Берліна, що підготовляється французько-німецьке зближення, рівнозначне з договором про ненапад. Опісля мають зачати переговори про обмеження зброєнь. Представник СССР Літвінов є тепер в Парижі й старається запобічи виповіджению союза Франції з СССР.

Франція змінить свою дотеперішню політику?

В паризькій пресі щораз сильніше розвивається дискусія над конечністю зревідування всіх дотеперішних засад заграничної політики Франції і над створенням нової доктрини для тої політики. В дискусії переважають побоювання, щоб не дійшло до ослаблення французько-англійського союзу. Французькі публіцисти потішають себе і свою суспільність вісткою, що має прийти до тісного порозуміння Франції з Німеччиною. Сильне вражіння у французьких політичних кругах викликав факт, що совітська Росія виключена за скобки европейської політики. Французькі політичні і публіцистичні круги переконані, що незабаром дійде до полагодження еспанської справи і зачнеться між великодержавами реальна дискусія в справі кольоній.

Так, тепер наспів час нашої еміґрації до скорої, рухливої, великої й дуже відповідальної діяльности. Наспів такий час тому, бо тепер чотири великі рішаючі держави переформовують виглад Европи. Річ ясна, що народи, яких представники не зголосяться в тій справі і не проявлять своїх домагань, будуть поминені.

Головна відповідальність за те, щоб великі рішаючі держави звернули увагу на українську справу, спочиває в першій мірі на нашій свідомій зорганізованій еміґрації. Чому так, се всім зрозуміле.

Доходять сюди вісти, що наша еміґрація за морем вже вислала до Европи депеші й меморіяли в справі Підкарпатської Руси-України та збирається в тій справі вислати також окрему депутацію. Не тільки пів міліона наших братів за Карпатами вдячні нашій заморській еміґрації за той прояв активної любови до Старого Краю батьків. Вдячний за те ввесь український нарід, який сподіється, що в ту велику хвилю, таку важну для української нації, затихнуть за морем всі суперечки між поодинокими групами й осередками нашої заморської еміґрації, бо тільки тоді культурний світ слово тої еміґрації буде уважати за природний вислів опінії всеї української нації. Тому старий край очікує і просить своїх синів і дочок за Великим Ставом, щоб не поминали в тій акції ніякої української національної організації, щоб гуртували всі організації в кождій місцевости для спільного діла і для спільного фінансування того діла в повній згоді та єдности. Коли й виринуть ріжниці думок у ріжних справах, то добре булоб, щоб ті ріжниці вирівнювати внутрі між собою, а не виносити їх у пресу, свою і чужу, на дивовижу світові та на радість ворогам. Все, що в тій справі вийде на яв у пресі своїй та чужій, повинно бути однозгідне. Меморіяли в тій справі повинні одержати не лише правительства чотирох великих рішаючих держав, але також правительства всіх англо-саських доміній, бо також їх голос може заважити, як не тепер то колись. Розуміється, також наші організації в иншіх державах повинні по можности інформувати тамошні правительства, пресу та духовні й світські визначні особи, чого домагається наш нарід. Сподіємося, що комітет відвідає незабаром столиці великих рішаючих держав, заповівши наперед свої візити через відповідні амбасади і посольства. Річ ясна, що не вільно знеохочуватися початковими труднощами, бо справа, про яку йде, велика, а кожда велика справа має труднощі на своїому шляху.

А найважніше з цілої тої акції булоб: створення тривкого представництва українських еміґрантських організацій, свого рода Української Національної Ради, що репрезентувалаб українські зорганізовані сили в ріжних краях на чужині. Такі організації творили всі недержавні народи, заки добилися своїх держав. Таким шляхом дійде до своєї високої цілі також українська нація.

З вірою в Бога і в справедливість української справи ведіть у згоді й єдности велике започатковане діло! Вся українська нація стежить цілим серцем за Вашим благородним зусиллям.

Вага еміґрації для української справи під сю пору така велика, як досі ще не була ніколи. Тому також Старий Край звертає пильну увагу на все, що діється серед нашої еміґрації.

ДВІ ВОЄННІ ТЕОРІЇ

Хоч у Монахові полагоджено чехословацьку справу, то сим напруження не тільки не зникло, але ще збільшилося, бо Німеччина одержала нову промислову людність, для якої треба збільшення скількости хліба і сирівців. Супроти того евентуальність війни на будуче зовсім не щезла.

Оден з найвизначніших публіцистів у Злучених Державах П. А., Вальтер Ліпман, пише на сю актуальну тему ось що:

Для уложення найблищої будуччини Европи далеко важніщі дві противні собі воєнні теорії, ніж всі ідеольогії фашизму, націоналізму й комунізму. Політичні ідеольогії се ложива для мас. А увага державних мужів, що рішають про справи, звернена на воєнні проблеми. Також рішення Гітлєра про війну або мир залежить по суті від науки про війну.

В Німеччині суперничають з собою дві воєнні теорії. Одна каже, що наглим і концентричним нападом можна зломати опір меншої держави ще заки наспіє достаточна поміч Франції, Англії й Росії. Між людьми визнаючими сю теорію, є й такі, які думають, що продовж тижня можна з воздуха збомбардувати Лондон, Париж і всю Велико-Британійську Імперію та знищити все отруйними газами, на боєвищах ще танками, на морях підводними суднами. Вірять в сю теорію також широкі маси народа. Вживають сеї теорії політичні агітатори, яким навіть вигідно вірити, що вони розпоряджають можливістю вимусити перемогу.

А противну теорію визнають досвідчені полководці й найповажніші військові фахівці — і то не лише німецькі, але й англійські, французькі й італійські. Їх погляд такий, що сегодня таксамо як давно великі війни мусять бути довгі та що до великих війн належать війни за верховодство в Европі. Дальше каже ся група фахівців, що великі війни не полягають на перемозі в великих битвах, але на вичерпанні, на знесиленні неприятеля.

Англія і Франція ділають на підставі другої теорії. Тому їх позиція по суті оборонна. Вони стоять на тім, що напад вимагає приблизно тричі більше людей і амуніції ніж оборона. Висновок їх такий: дати нападаючому можливість вибитися з сил і щойно тоді перейти до протинаступу, коли нападаючий вже зужив свої резерви. І з тих причин Англія і Франція не наслідують Німеччини в її тотальнім мілітаризмі, що дуже розчаровує темпераментних політиків. Англія і Франція старанно приготовляють свою першу оборонну лінію: фльоту, лінію Мажіно, воздушну оборону міст — і тренують війська. Але не переміняють своїх країв у воєнні табори, тільки приготовляють пляни, щоб могти се зробити, коли буде треба. Вони не напружують постійно нервів свого населення, не вимагають від нього вже тепер жертв, яких треба у війні, стараються утримати промисл у нормальнім стані. Вони думають, що поведення фашистівських держав полягає на звихненім способі думання і тому мусить довести до нещастя. Підготовка фашистівських держав, думають демократичні правительства, така горячкова і вимагає таких жертв, що се втомить їх народи і війська ще заки вони стануть віч-на-віч з неприятелем. Вони будують великанський воєнний апарат і зуживають на те не лише свої господарські резерви, але й нервові та психольогічні, чим стають подібні до учасників у перегонах, які скажено вправляються в бігу перед рішаючим бігом. А Французи й Англійці думають, що перегони ті не будуть короткі, що се буде „Маратонський біг" і що завдання полягає не на блискавичнім початку, а на довгім напруженні сил.

Цікаво, що про ті дразливі справи дискутують між собою військові й дипльомати з обидвох ворожих таборів держав. І все залежить від того, чи вдасться переконати Гітлєра, що „блискавичним ударом" не можна виграти великої війни...

Гітлєр і Судети

Коли німецька армія перейшла границю, щоб заняти судетську територію, в армії відчитано приказ головної команди німецьких військ, який кінчиться таким реченням: „Німецький вояк увійде сьогодня на території, що їх здобув канцлєр Гітлєр, щоб стати символом ладу і порядку і принести населенню охорону німецької зброї". ІКЦ в ч. 273 застановляючись над тим приказом пише м. ін.: Щойно з історичної перспективи буде можна вповні оцінити безкровні завоювання Фірера, які не мають прецеденсу. Третя безкровна війна (заняття Саари, Австрії і Судетів) закінчилася перемогою. Статистики вказують, що наполеонські війни були куди менше криваві ніж велика світова війна, в якій погибли міліони людей. Одначе ні одної з воєн не можна порівнати з кампаніями німецького канцлєра. Як далеко лишилося відомих 8 карльсбадських домагань Конрада Генляйна, які... в той час видавалися абсурдні. Канцлєр Німеччини заімпонував будь-що-будь і Німеччині і цілому світові. Перегляньте пресу німецьку, французьку, англійську — всюди божевільна радість — з чого? З уратованого мира. Одначе ратування мира було однозначне з ратуванням німецької перемоги. „Судетська вікторія" має всі прикмети особистої перемоги. Головне командування німецьких збройних сил у приказі до армії не переборщило, стверджуючи, що судетську територію здобув канцлєр Гітлєр. І дійсно ніхто інший не є тут переможцем і Гітлєр не мусить ділитися тріюмфом. Ріббентроп, Гесс, Геббельс, Гімлєр — всі ті панове були в останніх днях на дальшому пляні. Пресові комунікати не згадували їх взагалі. В останніх тижнях судетську атаку вів виключно один чоловік і він сам рішив про все. Був се дійсно диктаторський тиждень, а мінхенський успіх се типовий успіх вождя-диктатора. Сьогодня або завтра Гітлєр виїде до своєї гірської пустельні (самотні) у Берхтесгаден. Буде глядіти на гори з великої тераси своєї віллі, підчас коли його співробітники — канцелярії і міністерства будуть опрацьовувати технічно прилучення Судетів. Отже помиляються обсерватори сучасної Німеччини, які пишуть, що Гітлєр помалу вицофується з практичної політики, що стає щораз більше пророком, мітом, символом і що фактичну владу мають Геріг і Гімлєр. Так не є. Гітлєр не займається дрібницями, не згубився в детайлях. Буднем Німеччини займаються його співробітники, у хвилях великих рішень Гітлєр відтручує всіх на бік і сам стає віч-на-віч з проблємою.

Парляментарні сильветки

В „Новій Жечипосполітій" появилася під таким наголовком низка статтей пера „Скрібенс'а". В останній з них автор обговорює дільницеві ріжниці на тлі будинку при вул. Вейскій (де міститься сойм) і пише: Найчисленніше та найбадакучіше представлялася в соймі РП б. австрійська займанщина, яка залила цілий край своїми людьми, переважно з докторськими титулами. Що другий чоловік з б. Галичини був доктором. Др фільософії, др медицини, др прав і взагалі австрійський доктор такого чи іншого автораменту. До найвисшої міри чемні, знаменито виховані й услужні „галилейці" вважали себе мудрішими, більш ученими і вважали, що мають право до першенства перед іншими земляками, зокрема перед побратимами з Конгресівки, яку вважали кольонією „диких людей", яким російський царат вповів засади культу медведя, самовара, рахівниці й анальфабетизму. Польські „австрійці" підходили з підставою певної висшости до всього, що діялось у Варшаві, столиці Польщі, експльоатованої царським правительством в немилосердний спосіб, що деградувало її в відношенні до „европейців" з Відня, Кракова, Львова й Познаня. З другої сторони треба признати, що галилейці (т. зв. центки), поминаючи дільницеву мегальоманію, мали парляментарне вироблення більше від інших і тому почали вести перед в соймі і сенаті, в обох законодатних палатах... До сьогодня істнують дільницеві ріжниці, які даються виразно відчути навіть при кождім приватнім столі, отже при великім публичнім столі, в соймі і сенаті, створювали тисячі диссонансів, які свідчать про вплив трьох системів політичної і суспільної думки. Навіть у дрібницях, у способі поведінки, говорення, поступування ті дільницеві ріжниці зазначувалися і давали про себе знати між послами і сенаторами, між б. „чужинцями", що зїхалися під одним спільним дахом при вул. Вейскій. Навіть у соймовому буфеті, при їдженню і питтю, люди з трьох б. займанщин не мали „спільного смаку" і спільної мови. Ось такі сліди залишило панування чужих правительств над Поляками з трьох дільниць, роздертих правительствами австрійським, німецьким і російським.

За долю Закарпаття

Віденська радіостація подала 2 с. м. отсі вісти: Проблєма Закарпатської України актуалізується щораз більше і йде назустріч свому остаточному вирішенню. Українські організації Америки вислали до президента ЧСР Бенеша телєграму, в якій м. ін. домагаються негайного знесення стану облоги в Закарпатській Україні і скасування цензури.

Комітет Допомоги Закарпатській Україні.

Комітет Допомоги Закарпатській Україні, в якого склад увійшли представники української еміграції Америки, Канади, Бразилії й Аргентини, висилає в Европу окрему делєгацію, яка в столицях держав має зясувати поодиноким правительствам справу Закарпатської України.

Українці до учасників конференції в Мінхені.

Українська Пресова Служба звідомляє: Українські організації Великої Німеччини звернулися окремою депешою до чотирьох учасників конференції в Мінхені, в якій представили справу Закарпатської України та особливо підчеркнули домагання Закарпатських Українців повної незалежности.

Віденські Українці у справі Закарпаття.

Союз Українців німецьких горожан у Відні скликав віче, на якім обговорили сучасне положення Закарпаття. По промовах і рефератах зібрані ухвалили резолюції з домаганням права повного самоозначення для Закарпаття.

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нова доба в історії

Під таким заголовком „Слово Народове" в ч. 281 пише: „Як утворення великої Чехословаччини в 1919 р. було проявом і наслідком воєнної перемоги Франції, так теперішній розбір тої держави се прояв і наслідок великодержавного упадку третої республики. В Мінхені скінчився остаточно той час французької перемоги, який зачався у Версалі. Там, у зеркальній салі, п. Бенеш сидів між переможцями, які диктували Німеччині услівя мира. Тут, в канцлерській палаті, рішали про долю Чехословаччини в неприсутности її представників. Гітлер заняв місце, яке у Версалі займав Клемансо. В салі, де наступило упокорення Франції, висів протрет Бісмарка, але п. Далядіе може бачив поруч Гітлера тріюмфуючі тіні Гінденбурга й Людендорфа. Як далеко історія відбігла від Ретонд, від 11 листопада 1918... Франція і з нею Европа відітхнула з полекшею. Коли в 1866 р. Наполеон III рішився не дати допомоги Австрії й допустив до її програної під Садовою, Франція також відітхнула з полекшею. Зате чотири роки пізніше мала Седан і надармо Тієрс їздив тоді по Европі жебраючи помочі... Коли малосяб надію, що катастрофа в Мінхені потрясе Францією та змінить її стан духа і її політику, то можнаб писати про ту „полекшу" без іронії... Та ми не обманюємо себе. Леон Блюм зі своїми Жидами вже приготовляється обняти владу. Комуністи зачнуть завтра нову фазу окупаційних страйків. І за кілька місяців, коли Гітлер зажадає віддання Того й Камеруну, Французи знов відітхнуть з полекшею, що за ціну тих двох кольоній уникнули війни"...

В Мінхені програла Франція

Фільофранцузька „Нова Жечпосполіта" пише м. ін.: В дні початку конференції в Мінхені вся опінія Европи була зелектризована вісткою, що Муссоліні перед виїздом до Мінхену зарядив вицофання добровольців з Еспанії. Відразу стало ясно, що десь за кулісами, немов на мартінесі судетської справи наступило англійсько-італійське порозуміння. Випливало тільки питання, за яку ціну? Чи означає се ослаблення оси Рим—Берлін, чи може початок почвірного порозуміння? У звязку з тим припускали, що на конференції уклад сил виглядатиме як 3 : 1, що проти Гітлера виступить згідно фронт Франції, Англії й Італії. Ті передбачування були слушні... але тільки у своїй першій частині. На мінхенській конференції дійсно виступив уклад сил 3 : 1, але тими трьома були Чемберлен, Муссоліні і Гітлер, а тим одним Далядіе. Ще раз виявилося, що політика французька й англійська мимо позірного узгіднення має цілком інші цілі на увазі та йде цілком іншими шляхами. Повторилася історія з часу версальської конференції з 1919 р., коли Лойд Джордж намагався позбавити Францію овочів перемоги й не допустити до цілковитого знищення Німеччини, щоби Франція не була занадто сильна в Европі. Коли усвідомимо собі, що „чеська лінія Мажіно" в Судетах була будована за французькі позички і французькими інжинірами як заnора проти німецької експанзії на полудне, що в заведеннях „Шкоди" заінвестовані міліярдові французькі капітали й заінтересований найбільший збройовий концерн Франції Шнайдер — Крезот, що чехословацька редута становила центральну точку французької політики в наддунайськім басейні та середньо-східній Европі, то вислідів конференції в Мінхені неможливо оцінити інакше як програною Франції.

Народилася нова Европа

„Дзенник Людови" в ч. 277 пише: Згода, яку в Монахові висказали премієри Англії та Франції, була рішенням короткозорих політиків, а не великих державних мужів... Боротьба менших держав буде відтепер відбуватися серед незвичайно трудних обставин: бо в Монахові замкнено право, знищено моральний статут Европи. Се так, якби в державі знищено всі правні й етичні норми. Знищено засаду умови, слово і приречення стали непожиточною фікцією... Тому Польща повинна зібрати під своїм проводом сильний блок менших держав, який зрівноваживби тягар німецької могутности... З. Мішнер.

Чи буде демобілізація

На сю тему ІКЦ приніс статтю в ч. 273. Зміст: Що Німці не ужили сили в справі ЧСР, причина того в тім, що західні держави були змобілізовані. До листопада вони не можуть здемобілізуватися, бо тоді має бути плебісцит. Таксамо ілюзорична надія на скоре закінчення перегонів у зброєннях. Німці в найблищім часі зачнуть домагатися кольоній. В сім році прибуло Німеччині 10 міліонів людей і десятки тисяч варстатів і фабрик, отже голод сирівців стане ще більший. Се мусить надати Німеччині ще більшої пружимости на зовні. Се буде також спонукою до змагання опанувати наддунайські держави. По занятті промислу в Судетах Німеччина матиме просто монополь здовж Дунаю. Покищо Угорщина й ЧСР цілком від неї залежні. (Частинна демобілізація вже відбувається. — Ред. „Нової Зорі").

Польсько-чеські взаємини

„Ютро Праци" в ч. 41 (400) принесло статтю п. з. „Пімста? Ні! Історична справедливість". В ній пише: Ми (Поляки) відчули на власній шкірі постійну, систематичну, завзяту, можна сказати пруську ненависть Чехів. Дня 5. XI. 1918 ухвалили ми з ними згідно границю обидвох народів, некорисну для Поляків; але й ту зломали Чехи. Коли ми змагалися з большевиками, ЧСР вбила Польщі ніж у плечі: силою заняла Шлеськ і вимордувала тих, що опиралися. Факти були занадто яркі, щоб ми могли їх забути. Отже ми їх не забули і не подаруємо. Слідуюче вбиття ножа в плечі то задержання перевозу амуніції. І ще одно: неперепущення мадярської допомоги, коли большевицька навала перла на Варшаву. А дальше штучна годівля української диверзії, постійне трактування Польщі як районової держави, як огнища будучої европейської війни, юдження Німців, щоб забирали собі буцімто „належний" їм поморський коридор. А найбільше — то брутальна безличність чехізації Поляків за Ользою. Ось спроби ослаблення нас, знівечення нашої державної рації, зведення нас до зера. (Далі слідують виводи, що Польща мусить відобрати від ЧСР Шлеськ і країну за Ользою). Чеська преса до нас не доходить, отже не можемо подати, що Чехи закидають Полякам.

Стан світової конюнктури

Під повищим заголовком „Кооперативна Республика" в ч. 9 пише: Конюнктурне бюро Союзу Народів подає такі інформації про господарський стан важніших держав Европи й Америки в першому кварталі 1938 року: Промислове виробництво зменшилося супроти 1937 р. на цілих 14%. Найбільший спад був в Америці, бо на 30%; Европа буде мати обнижку на яких 10%. В усякому разі світ продукує на 1/7 менше, як рік тому назад. Коли зважити, що се діється в добі двох воєн (Китай, Еспанія) та не менше інтензивних збройонь у всіх державах, то таке зменшення виробництва не може не застановляти, тим більше, що ціле зменшення виробництва йде на кошт мирних потреб населення (добра споживні і мирного виробництва). — Міжнародня торговля також скорчилася, хоч і без того була скромна. Зменшення оборотів у міждержавному товарообміні видно з такого показчика: коли обороти 1929 року приняти за 100, то в 1 кварталі 1937 р. вони були 91.8, а в 1 кварталі 1938 р. 88. Европа живе все ще під острахом, чи це не заповідає приходу нової господарчої катастрофи. Під тим враженням прим. Англія приверпула назад охоронне мито (у висоті 33.5%) на сире залізо, хоч щойно в березні 1937 р. те мито зашіено. Йде річ про охорону краєвої продукції перед можливим напливом здешевленого заграничного сирівцю. Франція і Швайцарія йдуть за прикладом Америки, де президент Русвелт заповів величезні публичні роботи як засіб боротьби з кризою. У Швеції поспішно приготовляють програму великих будов. Очевидно невиключене, що прийде нова филя заборон ввозів, ізоляції держав від себе і ріжних автаркічних заряджень, замість такого потрібного наближення і співпраці народів.

Гумор. — Її рецепта. — Пані Гуммель, як се ви робите, що ви так добре виходите зі своїм чоловіком?... — Я маю дуже поєдинчу рецепту, пані Раппельова! Час до часу відірву йому просто кілька гудзиків від штанів і тоді він розуміє, що без мене не може жити.

Перелом у студіях над Буддою

В німецькій мові появилася книга Александри Давід-Нель п. з. „Від терпіння до спасення, суть і наука буддизму". Авторка жила між буддистами 20 літ. Рецензент в католицькім органі „Натур унд Культур" так характеризує її працю: Під оглядом систематики се типова жіноча праця, то зн. в ній є досить противоріч. Але мимо того се книжка цінна і перевисшає щодо ясности в поглядах на саму суть буддизму навіть праці визначних мужчин учених, як Ольденберга, Пішля або Гріма, бо вони в тій справі занадто піддалися впливові відомого песиміста Шопенгавера. Праця тої авторки викличе мабуть перелом у поглядах на Будду, хоч і не на буддизм. Вона представляє Будду як сильного мужчину, здорового розсудку, здібного до мужеської боротьби, який не проповідував ніяких обрядів ані догм, а спасення робив залежним виключно від пізнання себе та від опанування себе. Казуїстика і формалістика є тільки в буддизмі, а не в науці Будди. По сих студіях авторки говорити ще про якусь втому життям у Будди булоб нерозумно. Суть науки Будди ясна, відважна, тверда і горда. Ціла праця авторки наближує до нас схід більше ніж неодна інша книжка. Перечитавши її бачимо, який той схід чужий заходові: він цілком інакший ніж захід і захід має про нього цілком хибне поняття. Нема більшої помилки, як бачити у сході лише оспалість, мягкість і втому. Правда виглядає якраз навпаки: схід має далеко довший віддих і більшу проймаючу силу ніж захід. („Натур унд Культур", за вересень 1938 р.).

Бандити в західних Карпатах

Суддя з Бельска др Кароль Бончек вибрався в неділю з жінкою на прогульку в Шлеським Бескиді, на верх Клімчок. Коли туристи доходили вже до верха, заступили їм дорогу три драби. Один з них тричі стрілив до судді. Той зранений упав на землю. Тоді бандити забрали в його жінки біжутерію та гроші а в нього наплечник і втекли. За ними шукають.

В Англії родиться замало дітей

В часі національного конгресу союзу опіки над матірю й дитиною, який відбувся недавно в Англії, професор історії на університеті в Брістолю, др Мек Айнес, у довшій промові підчеркнув руйнуючу акцію, що має за ціль обмежити число уродин. Др Мек Айнес назвав її „злочинним ділом, яке крок за кроком веде королівство Великої Британії до заглади". Коли число уродин лишиться дальше таке саме як дотепер, то Англія вже незабаром матиме щороку більше домовин ніж колисок.

Основна праця про коня

Граф фон Норман написав два томи основної праці п. з. „Унзер Пферд" (Наш кінь). Вони разом мають 762 сторін, 19 рисунків і 30 малюнків та коштують в оправі 14 марок у видавництві Лімперта в Берліні. Критика висказується про сю працю дуже похвально. В ній представлена історія коня і його освоєння, анатомія коня, його ріжні раси та відміни (се має бути особливо добра часть праці). Далі є поучення, як пізнавати вік коня, як його кормити, яку упряж йому давати і т. д. В другім томі представлено особливо коня під верх. Тут є поучення, як такого коня вправляти і як з ним обходитися та як уживати коня до полювання. Та праця придалаcяб кождому не лише знавцеві, але й звичайному посідачеві коней. Добре булоб, щоб хтось з українських любителів того пожиточного сотворіння написав і оповістив бодай головні поучення з того твору.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

МАСИ І ПРОВІД

Як на сю проблему дивиться автор теорії про „запорізм". *)

Прямо страшне у своїй нерозвазі твердження автора „Запорізму", що „наші обдурені народні маси завжди мстилися тим, що в критичну хвилину зраджували своїх проводирів". І що се властиво значить? Чи так теорія „Запорізму" розуміє історію українського народу? Тут во істину не знати, до чого братися, така в тім реченні гуща жаху! Та верх блудного думання автора словечко „завжди". З нього виходилоб, що маси се якесь органічне єство, коли вони „завжди" (!) відплачують своїм проводирам за обдурювання в той спосіб, що зраджують їх. Шкода тільки, що теоретик „Запорізму" не виложив докладніше того свого універзального погляду на історію українських народніх мас. Цікаво булоб довідатися від нього, як ті народні маси приходили „завжди" до свідомости, що вони обдурені? Чи вони „самі" додумувалися до того, чи може знаходилися нові проводирі, які їм показували обдурювання як на долоні? І як ті народні маси зраджували попередніх провідників? Чи в той спосіб, що одинцем зраджували їх, чи „тельмом і аршаком", як каже наш народ. І що автор Запорізму розуміє під „зраджуванням"? Чи перебігання до нових провідників се в нього зрада чи ні? А коли народні маси віддавалися під опіку чужим провідникам, котрі їх також обдурювали, то чи перебігання назад до своїх провідників се по запорожському розумінні також пімста чи зрада проводирів, чи ні?

А що теоретик „Запорізму" каже на таке чудо-диво, що народні маси, обдурені чужими проводирами, якраз не зраджують їх, тільки слухають століттями? А є також і таке диво, що народні маси і то не тільки наші зраджують якраз добрих провідників і віддають їх в руки ворогам!

Все те буває в історії не тільки українських народніх мас, отже нощо то, не роздумавши ріжних взаемин між масами та проводирами, кидати якраз на наші маси таке пятно та ще до того генералізувати се, додаючи словечко „завжди" і причіпати се до наших народніх мас, коли й чужі маси не інакші, бо маса скрізь як маса: вона може робити добрі або недобрі річи, а се залежить від того, чи ті, що з неї вибиваються, вміють чесно думати, запалювати і провадити масу.

„Ті, хто поведе нарід, прийдуть з усіх кінців української землі". Г'м... Помінаю кепську граматичну будову сего пророцтва („ті, хто") і запитаю: А відки автор „запорізму" знає, що так буде? А може між тими „всіми кінцями" української землі хибне якраз того кінця, що з нього походить сам автор „Запорізму"? І відки п. Литвиненко знає, що вони походитимуть з ріжних кляс суспільства і до початку своєї державної роботи отримають „саму ріжну" підготовку? Ні в малім, ні в великім позитивнім підйомі ніякого народу ще не було досі випадку, щоб ті, що його вели, посходилися з усіх кінців якоїсь землі і до початку своєї державної роботи отримували „саму ріжну" підготовку. Такої події навіть не могло бути, бо тоді ті люди з ріжними підготовками билисяб між собою, а не провадилиб згідно нарід. Кождий нарід все має в своїм підйомі тільки одного провідника, а не збіговище зі всіх кінців землі. Нарід нездібний визнати одного провідника, бо все хоче вибирати „лучшого", ані держави своєї не має, ані правдивим народом не буде, тільки все буде мріяти про вибори „лучших" провідників. Правда, кождий правдивий провідник має коло себе помічників, що можуть походити з ріжних кінців землі і ріжних кляс, але вони можуть бути помічниками правдивого провідника тільки тоді, коли не лише до початку але й до середини й до кінця своєї державної роботи отримають і приймуть одну підготовку від того провідника, а не „саму ріжну", бо тоді з них булиб хаотики, а не пожиточні люди. Та підготовка може бути навіть дуже коротка, але вона мусить бути якраз одностайна, а не „сама ріжна".

Таксамо пусте твердження, що національна еліта народжується зі опізнання морального обовязку служити нації і незаінтересованости. При такім способі писання передовсім не знати, чи словечко „служити" відноситься до слова „незаінтересованості", чи тільки до „нації". Інша оцінка тої думки мусить бути в першім разі, інша в другім, бо в тім другім разі виходилоб, що автор уважає національну еліту дитиною свого рода подружжа морального обовязку з незаінтересованістю. Таких двозначностей в такій важній тезі не виписує ніякий чоловік, що поважно хоче стати теоретиком. А далі, що автор розуміє під моральним обовязком? Хто і що в його уяві та думці рішає про те, що становить моральний обовязок, який корінь того морального обовязку і відки він береться? Хто уважає себе покликаним дати нації нову теорію, говорити до неї іменем нового покоління, той має обовязок уникати неясности, баламуцтва і пустоти, а має говорити ясно, упорядковано, змістовно і має доходити до самого дна справ.

А щодо змісту вище наведеного речення, то се очевидна неправда, немовби національна еліта народжувалася з пізнання чогонебудь, навіть морального обовязку. Бо можна досконало розуміти справжній моральний обовязок і навіть пальцем не кивнути для його виконання. Таких безвольних людей є дуже багато, та вони ніколи й ніде не стають елітою нації, ні взагалі ніякої спільноти. Зате історія знає випадки, коли елітою

*) Гл. статті: 1) „Запорізм" в 72 ч., 2) „Запорізм і еміграція" в 73 ч., 3) „Запорізм і українська держава" в 74 ч. та 4) „Про чотири малі блуди і про пятий більший блуд запорізму" в 75 ч. „Нової Зорі".

А. РЕННИКОВ

Зі щоденника емігранта

Поважна гумореска.

Субота. Слава Богу, всі знакомі вже вернулися до Парижа. Весело стало.

Правда, я сам рідко ходжу в гості. У мене також майже ніхто не буває. Декотрих знакомих деколи не бачу по два, по три роки. Одначе сама свідомість, що всі вони тут недалеко, вже дає мені вдоволення, додає життю затишша.

Сидиш один в дома вечером, попиваєш чайок і думаєш: а ось у пятнацятій дільниці сидить тепер також у себе в кімнаті Евген Іванович. І також пє чай. Приємно! А в шіснацятій жиє Віра Василівна. Також гарно. А коло Порт де Версай Петухови, вся родина, семеро осіб. Петухових напр. я не стрічав уже від позаторішної весни. Та сего літа коли я случайно довідався збоку, що вони виїзджають на місячну відпустку, я відчув, що в моїм нутрі щось защеміло: як я без них пережию той місяць? Адже буде скучно! І дійсно було скучно. Якби чогось цілий місяць бракувало.

Взагалі дивна психольогія в чоловіка! Ось я нікуди не ходжу: ні до музеїв, ні до театрів, ні до кінематографу. До люксембургського музею збирався я, збирався, та за 12 літ і не зібрався. Побачимо, що принесе 13-ий рік, ануж удасться бути.

Автім перенесіть мене на посаду в якунебудь діру, в маленьке місточко, далеко від Парижа — і я певно там зараз зачну тужити.

По правді: якже се так жити культурному чоловікови без театрів і без музеїв? Неможливо. І головна річ тут зовсім не в тім, щоб обовязково ходити й оглядати, а в тім, щоб мати можливість піти. Щоби знати, що ось все те рядом, недалеко.

Очевидно, те саме й щодо людей. Мені напр. дуже приємно знати, що мої краяни збираються в Парижі на виклади, відчити, на балі. Сам я там розуміється не буваю; та всего того мені треба таксамо, як галерії образів, куди я не ходжу. Для моєї душі головне не сама своя публика, тільки її телепатичне полученнн. Я напевно вмерби з туги, коли всі наші виїхалиб з Парижа; а тимчасом не люблю з ними стрічатися! Чудесно, коли вони десь недалеко ходять, розмовляють, сміються, співають, лопають дверми, кличуть котів, псів. А тебе лишають в спокою.

Неділя. Ніяк не можу розібратися в моїм світогляді. Хто я? Демократ чи тоталітарист?

Розуміється, відповідальне положення емігранта, яке я займаю в Европі, обовязує мене взагалі стояти осторонь від міжнародної політики. Скажу навіть більше: не тільки стояти, але й сидіти і навіть лежати.

А тимчасом деколи всетаки дуже хочеться чесно обдумати світове положення річей, включитися в сучасне життя. І тоді то повстає жахлива суперечність у думках.

Взяти хочби самоозначення народів! Адже се демократична засада! І така шляхотна! Адже на тій ліберальній засаді великий демократ світа президент Вилсон, можна сказати, не тільки збудував для Европи вісім замітних точок, але й сотворив навіть всі пунктики в своїй голові! Мені здавалося тоді зовсім безсумнівним, що самоозначення взагалі признака правдивого демократичного лібералізму: і для 1918 року і для 1928 і для 1938 і для 2918. Адже демократичні ідеї не йдуть взад!

В 1918 р. і в близьких слідуючих я, пригадую собі, навіть побоювався: щоб розвій самоозначення не довів народів до положення органічних клітин, які свобідно діляться: на дві, на чотири, на вісім... Я навіть припускав після самоозначення Іраку й Альбанії, що до 1938 р. всюди самоозначаться навіть невеликі сільця, відділені одні від других невеличкими ручаями або горбками. Що в Европі і в Азії всі будуть стогнати, охкати, але будуть самоозначатися до кінця, поки сил стане, після признаки поземої будови місцевостей, після скількости дощу, характеру землі, напряму вітрів, говорів... І навіть не тільки говорів, але й діеслів, лучників і противників.

І нагло, щож? Самоозначення зовсім випало з демократичної програми Европи! Було і вийшло! Яких тревожних змагань коштувало в останніх днях передові держави витягнути самоозначення з архіву, обчистити з пороху, побризкати кольонською водою і взагалі занятися ним, тим улюбленим дітищем Вилсона! І хто перший згадав про него? Тоталісти! Колиб не вони то демократична ідеольогія так і перебувалаб тепер у кущім, обрізанім стані. Жах!

нації ставали навіть розбишаки, звичайні добичники, коли мали потрібну енергію ділання, змисл до організованости та дисципліни і згодом піддалися в своїм поведенні моральному обовязкові. Нпр. варяжські добичники оснували цілий ряд держав. Се інша річ, що всі ті основники еліт згодом справді мали інтимне й щире відношення до моральних обовязків, то значить не тільки пізнали, що таке моральний обовязок, але і впроваджували його в життя, сим угрунтували становище своє, своєї еліти і своєї держави.

Таксамо неправдиве й баламутне твердження теоретика „Запорізму“, немовби національна еліта істнувала поти, поки вона „свідома своєї ролі, творить культуру й поширює моральні закони“. Баламутне се речення тому, бо наперед поширюється моральні закони й потому твориться правдиву культуру, яка власне з того випливає, а не навпаки. А неправдиве се твердження тому, бо еліта кождої спільноти найсильніша тоді, коли вона несвідома своєї ролі, то значить, коли вона з природи річи, немов з інстинкту виконує свою ролю: свідомість своєї ролі дуже потрібна еліті, але вже тоді, коли та еліта ослабає: якраз тоді й родиться в ній свідомість її ролі й та свідомість помагає їй вдержуватися ще якийсь час на своїм становищі. Слова автора теорії „Запорізму“: „вона вмірає, коли губить віру в себе“ в однім реченні з попереднім твердженням ніпричім, вони змістом ще більше пусті ніж попередні твердження. Бо передовсім, що значить віра „в саму себе“? Чи се значить, що еліта має вірити в те, що вона еліта, чи може що вона має вірити в те, що виконає нпр. ряд трудних завдань, які є перед нею. Бо якась група може вірити, що вона еліта і мимо того вона вмірає разом зі спільнотою, яку вона справді веде, але веде кепсько. А з другої знов сторони знаємо з історії випадки, коли еліта вже не вірить в те, що вона годна виконати якесь особливо трудне завдання і якраз тому робить своїм провідником чоловіка, що не походить з еліти — і тільки тим способом вдержує своє елітарне становище. Такі події відбуваються на наших очах, нпр. серед високовартісної англійської родової еліти. Ось в часі великої війни поставила вона як свого фактичного і формального провідника Льойда Джорджа, що до родової еліти ніколи не належав. А по війні, коли родова еліта В. Британії знов знайшлася в тяжкім положенні, видвигнула на своє чоло Мекдоналда, що колись як босий і голодний хлопець пішки прийшов до Лондону й шукав служби. Нема сумніву, що висока родова аристократія Англії не віддала булаб йому становища премієра, а задержала булаб те почесне становище для одного зі своїх, якби була вірила, що лучше виконає трудні завдання ніж Мекдоналд. Інакше кажучи, стара еліта В. Британії вже не мала такої віри в себе як в нього, але мимо того вона не вмерла і прекрасно живе по цей день тай править найбільшою державою, яку знає історія людства. А сими днями та родова еліта віддала долю і честь Великої Британії купцям з купецьких родів Невілеві Чемберленові й Рейсіменові, які зачали полагоджувати справи в середній Европі.

Ось приклади і докази на те, як дуже теоретик повинен уважати, що пише: бо коли він не передумає основно того, що хоче сказати, то його теорія під першим подувом критики розлітається в пух і прах.

Та се тільки негативні замітки до важної справи проводу. А позитивні в слідуючій статті. А. Ч.

По розборі Чехословаччини

Що одержала Німеччина від Чехословаччини.

З теренами, які одержить Німеччина від Чехословаччини, дістане вона майже половину чеського текстильного промислу (вовняного й льняного), головний осередок чеського хемічного промислу, гути скла, фабрики целюльози, фабрики рільничих машин, фабрики порцеляни, великі електрівні, які достарчали дотепер електрики навіть Празі, поклади каоліни коло Карльсбаду, руди уранія, з якої добувають дуже дорогий рад і поклади дешевого брунатного вугля, яким працювала більшість чеського промислу. Внаслідок того сильно зросла промислова сила (потенціял) Німеччини, зате сирівцева база не побільшується в такім самім відношенні. Звідти змагання Німеччини дістати кольонії і змагання до господарського опанування малих наддунайських держав.

Що скористала Польща?

На розборі ЧСР Польща скористала два повіти, тешинський 542 кв. км. і фриштатський 258 кв. км. Населення в обидвох до 250.000 душ. В Карвінськім *басейні є добрий коксуючий вуголь, продукується його коло 1½ міліона тон річно.* В Богумині схрещуються важні залізничі лінії.

Лекція для перекінчиків.

Перебрання влади на тешинському Шлеську відбулося спокійно і пляново. Характеристичний інцидент трапився тільки в будинку дирекції поліції в Тешині. Коли до шлеського воєводи Гражиньского приступив Поляк-бурмистр чеського Тешина Кождонь (Поляк-ренегат) і хотів передати ключі і квіти, воєвода Гражиньский заявив йому таке: „Ми, Поляки, любимо ясні ситуації й ціним окреслені характери. Тому ставимося з пошаною до чесних Чехів і Німців, одначе не можемо толєрувати ніяких посередніх типів“. Звертаючись до Кождоня, воєвода Гражиньский заявив: „Не можу від вас приняти ні ключів, ні квітів. Прийму їх з рук інших людей“.

Англійські війська їдуть до Судетів.

В неділю відїхала до Чехословаччини бриґада англійського війська. Вона складається з 4-ох баталіонів ґвардії і двох баталіонів лінійного війська. Крім того Англія задумує вислати пять тисяч членів британського легіону (організація б. комбатантів). Британські війська разом з військами інших держав творитимуть міжнародній корпус, який заступить чеські війська, евакуовані з плебісцитових теренів. Міжнародній корпус буде розміщений між німецькими й чеськими військами, щоб унеможливити евентуальний зудар між ними в часі визначування нових границь. Команду бриґади обняв бриґадієр Торне, командант першої бриґади ґвардійської піхоти, яка має свій постійний осідок в Адлершот'і.

Ось які кінець кінців таємничі шляхи історії! Навіть расисти — і вони, показується, помагають забезпечати й освіжувати демократичні ідеали!...

Понеділок. Прийшов нині в гості Антін Никифорович і весь вечер проповідував мені свої славянофілські ідеї. Під кінець я навіть не видержав, попросив скінчити ту гидоту. Адже я не расист в суті річи, щоб обожати свою словянську расу! Югославію нпр. я люблю. Будуча Росія без сумніву все буде в приязни з тою благородною країною. Та що з того? При чім тут славянофілство?

А Антін Никифорович мало того що розвивав гидкий расизм: показав мені цілі чотири пляни будучого загального обєднання Славян!

Дурак.

Второк. Читав я нині „Послєднія Новости“ і думав: як при теперішнім розпаді Чехословаччини мілюківці будуть діставати давнішу чехословацьку підмогу? Зменшать їм її? Скасують? Чи може будуть вони діставати окремо від кождої народности, що заселює Чехословаччину, пропорціяльно до числа населення? Від Мадярів нпр. тількото. Від судетських Німців нпр. тількото. Взагалі сильно ускладниться і бухгальтерія газети й ідеольогія!

Середа. Змінив я привичку домотора і вибрався відвідати Корягинів. Корягини за літо поміцніли, поправилися. Тільки йому самому, батькові родини, трафився неприємний випадок підчас „вакацій“: лазив на Піренеї і зломив собі ногу. Говорили ми про се, про те, найбільше, очевидно, про судетських Німців, яких одна з дам вперто називала „студентами“.

Показується, що на випадок війни багато з присутних уже зробило деякі запаси. Олена Якимівна купила 5 фунтів вудженої ковбаси і сховала в комоду між біллям. Татяна Павловна налягла на цукор: в неї, як вона говорить, пачки з цукром всюди в помешканні, в буфеті, в нічнім столику, в бюрку мужа, навіть в радієвім апараті. А в Ніни Андріївни під ліжком цілі два мішки бараболь! Того запасу, по її словам, вистарчить не тільки на блискавичну війну, але навіть на затяжну. І тільки одно її непокоїть: ануж війна зачнеться нескоро і бараболі зростуть!

Виходив я від Корягинів пізно, коло першої години в ночі. Метро (підземна зелізниця) вже не їздило, прийшлося йти пішки два кільометри до Порт де Сен Клю. А тут разом зі мною вийшов від Корягинів якийсь молодий чоловік, з яким я передтим не знався. Звернувся він до мене з вічливою усьмішкою і каже:

— Ви куди? Далеко? Ходіть, підвезу вас на своїй машині!

Я очевидно розумію, що деякі еміґранти можуть мати власні авта. Нпр. Іван Петрович набув місяць тому прекрасну машину за 800 франків і дуже добре їздить на ній по малолюдних вулицях, щоби случайно не трафився „аксідан“ (випадок). Та в нашім освіченім часі, щоби вночі сісти в приватне авто, треба всетаки добре знати власника. А сей молодий чоловік, хоч дуже мило поводився в Корягинів і висказував правильні погляди про все, про що не говорилиб кругом: про плебісцит, про аппендицит..., та проте чомусьто вперто кілька разів піднімав за столом питання про справу Плевіцкої (що помагала большевикам вивезти насильно ген. Мілера).

— Ні, дякую вам, рішуче відповів я. Мені недалеко.

— Та ви, здається, говорили перед хвилею, що мешкаєте за Порт де Сент Клю?

— Так, мешкаю. Але дорога туди безпечна. Оживлена...

— Як сказати... Пустарів немало Глухі переулки. Крім того прийдеться переходити...

— Ось, се і те і тамте. Себто не те. А погода, до речі, чудесна.

— Яка чудесна? Адже дощ кропить! Справді, сідайте.

— Ні, ні, не заговорюйте. Я якраз дуже люблю дощик. Ще з Петербурга. Бувало, вбереш кальоші, розпустиш парасолю і йдеш. Вдолі хлюп, хлюп... Згори кап, кап. Так приємно... До побачення, мій дорогий. Велике спасибіг.

Трудно сказати, чи я мав слушність у своїй осторожности, чи не мав? Кажучи отверто, переїхатися дуже хотілося. Якихнебудь 5 мінут — і вдома! Тай взагалі який русский не любить даровоі їзди в чужім авті. Та осторожність, всетаки, передовсім! Адже, хто їх знає, большевиків? Коли в спокійний час вони легко могли красти русских еміґрантів, то що їм значить хапати еміґрантів цілими пачками тепер, в неспокійний час? Тай ще під формою помочі Чехословаччині? Ні. Я маю слушність. Стереженого Бог стереже.

СЕЛО

Як воно не доїдає і чого воно потребує.

Часопис „Рольництво" приніс у 97 зшитку цікавий реферат проф. дра Вітолда Станєвича, виголошений на заг. зборах Міжнародного Інституту Рільництва про безробіття і недоїдання на селі. Зміст: Польща се край слабого поступу урбанізації та упромисловлення, її рільні господарства перелюднені. Безробітних на селі не реєструється, для них нема допомоги. На 4.200.000 рільних господарств у Польщі 2.500.000, себто 60% мають менше ніж 5 га землі, а в полудневих околицях навіть 80%, з чого половина се господарства карловаті. В Польщі є на селах 4 міліони непотрібних людей, а разом з „пасивними" у своїм званню до 8 міліонів. На селі не доїдають. Кошт виживлення впав за кілька літ з 1 зл. 28 с. в р. 1927/8 на 46 сотиків денно в р. 1935/6. Та дохід не вистарчає навіть на покриття того півголодового буджету. Технічна Комісія при Союзі Народів устійнила, що підставу харчу денно повинно становити 2.400 кальорій (теплянних одиниць) з тим, що кожда година праці вимагає ще 150 кальорій. При 10 годинах праці вартість харчу повинна виносити 4.000 кальорій, а в галицьких незаможних селян виносить 2.223 кальорій. Частина продукції, призначена на споживання, все меншає. В р. 1926/7 становила вона близько 40% (докладно 39.2%) загальної продукції, а 60.8% продавано, в 10 літ пізніше, в р. 1935/36 пропорція була вже 32.3% : 67.7%. І мимо того село не може купувати штучних навозів, рільничих машин і инших виробів промислу. Значить, треба цілком перебудувати суспільну господарку. Дати безробітним на селі працю значить: перевести рільну реформу і дати можливість відпливу до міста тим, що не можуть дістати землі. В тій цілі треба упромисловити міста.

Та тут виростає нова трудність. Зріст населення і привернення міліонів до повної консумції створить поважну проблему апровізації краю. Вже тепер продукція хліба задля скорого зросту населення паде в рахунку на голову. В рр. 1928/32 продукція та виносила: пшениці 61, жита 190, ячменю 42, вівса 76 кг. на голову. Відтоді продукція пшениці й жита на душу обнизилася о 8 кг, вівса і ячменю також о 8 кг, разом о 16 кг, а продукція бульби зросла з 953 кг на 999 кг, то є о 46 кг. В поживі 1 кг. зерна рівнається 4 кг бульби, отже недобір виносить 5 кг зерна на голову. Правда, більшає споживання мяса (в 1928—32 рр. 18.7 кг, в 1937 р. 21.6 кг), але се вимагає забезпечення збільшеної скількости паші. Отже нема іншого виходу, тільки збільшити видатність з гектара. Се вимагає машин і навозів, меліорацій, інвестицій, а се вимагає грошей, себто інакшої промислової політики. Норми харчів і буджетів робітничого населення по містах нищі ніж для війська, а дохід села залежить від того, чи міста можуть купувати його продукти. Таким чином постулят боротьби з безробіттям лучить село з містом, хоч можуть лучатися дрібні спори. Тут нема двох проблемів, тільки один.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Нові костели й Людові Доми в Чортківщині.

Згідно з повідомленнями ПАТ-а в Чортківщині викінчили в останнім часі будову нових костелів і каплиць в Джурині, Антонові і Черкавщині. Рівночасно підготовляється будову костелів у Коленднянах і Шманківщиках та каплиць у Ромашівці, Капустинцях і Швайківцях. „Людові Доми" викінчено в Павшівці, Шманківчиках, Млинках, Заліссі, Костюшківці, Базарі, Свідовій, Таргавці і дім „Звйонзку Стшельцуф" у Білобожниці. Задумують побудувати „Людові Доми" в Улашківцях, Бартошівці, Хомяківці, Джурині, Скоморошу, Чорткові, Зеленій, Білій і Милівцях.

Яка буде роля нового сойму.

В політичних кругах Варшави ріжно коментують нараду преміера Складковского з представниками ППС. Преміер мав запевнити соціялістів, що роля нового сойму обмежиться до ухвалення буджету і нової виборчої ординації. Всупереч сій вістці інші твердять, що нововибраний сойм вибиратиме президента в 1940 році.

Розстріляли берестейських сельробівців.

В Совітах розстріляли Захара Чайківського, крамаря з Берестя над Бугом (ріг улиць Міцкевича і Кобринської), знаного діяча „Сельроба", що втік до СССР і спровадив туди нелегально також свою родину. Таксамо мали там розстріляти його товаришів з Берестя, В. Вакулу й Мих. Василюка, що втікли до Совітів у 1932 р. Такі вісти приніс „Курієр Поранни" в ч. 267.

Італійський публіцист про співпрацю 4-ох великодержав.

Велике зацікавлення за кордоном викликала стаття відомого італійського публіциста Гайди в „Джіорнале д'Італія", в якій він рішучо виступає проти гіпотез деяких закордонних часописів, будьтоби порозуміння в Мінхені мало започаткувати співпрацю між чотирома західними великодержавами. Гайда пише, що се фантастичні опінії, які не відповідають дійсности. Чеську справу при її розвязанню вичерпано. Забагато відкритих проблем, забагато небезпечних і таємних напрямків і забагато залишок по кривдах політичних і моральних, тому — по думці Гайди — Італія й Німеччина мусять оцінювати сучасне загально європейське положення з якнайбільшою резервою. Одинока справжня дійсність се живучість оси Рим—Берлін й італійсько-німецька приязнь. Сю статтю вважають доказом, що мінхенське порозуміння у справі Судетів не створило підвалин під якусь ширшу співпрацю чотирох західних великодержав.

Англійсько-німецьке порозуміння у справі кольоній?

Лондонський „Сандей Рефері" приніс вістку, що преміер Чемберлен і канцлер Гітлер осягнули в Мінхені засадниче порозуміння щодо способу полагодження справи кольоній. Преміер Чемберлен мав обіцяти Гітлерові, що в найблищому часі скличе конференцію кольоніяльних держав: Англії, Франції, Голяндії, Португалії, Бельгії й Італії, щоб передискутувати справу заспокоєння німецьких кольоніяльних домагань.

Жіночий корпус в Англії.

Як горячково підготовлялася до війни Англія, свідчить факт, що міністерство війни в Лондоні оповістило творення помічного жіночого корпусу. Він мавби складатися з трьох категорій: 1) з відділу шоферок, 2) з обслуги амбулянсів для ранених і хорих, 3) з відділу бюрових сил. До того корпусу належалоб зразу 23.000 жінок і дівчат у віці від 18 до 50 літ життя і 2.000 жіночих офіцирів.

Сензаційний звіт плк. Ліндберга.

„Івнінг Стандард" приніс сензаційну вістку, яка виясняє становище Совітів в останній европейській кризі. Той часопис пише, що вже від якогось часу стало відомо, що хоч совітські літаки знамениті, то летунський персонал цілковито пересіяний підчас останніх чисток. Усунення найлучших летунів та інжинірів причинилося до унерухомлення совітських фабрик та відібрало Совітам на якийсь час здібність ділання. Згадані інформації подано до відома през. Бенешеві й іншим правительствам. Зробив це американський летун полк. Ліндберг, який недавно вернувся з подорожі до СССР.

Лікарський фейлетоник.

Губний веред

У деяких осіб появляється часом на горішній або долішній губі кілька міхурчиків. Вони виповнені жовтою матерією і шкіра довкола них стає рожева і набрякла. Одночасно появляються болі голови, загальна втома і горячка; язик білий. По кількох днях ті прояви зникають, міхурчики тріскають і відпадають. Незабаром нема ніякого сліду недуги. Се так званий устний або губний веред. Він появляється у деяких осіб звичайно тоді, коли ті особи менше відпорні на недуги, себто після якоїсь заразливої недуги або з загальної перевтоми організму, або просто з надмірних соняшних купелів. Губний веред се недуга прикра і вперта. Вона появляється у тих самих осіб що якийсь час, нераз навіть літами. Заразок губного вереду покищо невідкритий, одначе нема найменшого сумніву, що такий заразок існує. Він такий малий, що навіть найсильніші мікроскопи не в силі його доглянути та упристутнити людському зорові. Сей заразок є напр. у слині навіть зовсім здорових людей, які ніколи не хорували на губний веред. Деякі особи дуже вразливі на сей заразок і найскорше западають на сю недугу. Пробувано перенести устний веред на людей здорових і в деяких випадках вдалося се перевести. Одначе в часі дослідів показалося, що ся недуга переноситься найскорше через очну рогівку, на яку заразок устного вереду має сильний вплив. У випадку зараження рогівка людського ока червоніє і тратить природний полиск. При докладній обсервації можна завважити на рогівці дрібні характеристичні міхурчики. Устний веред не має для людини поважних наслідків і минає по якомусь часі безслідно. У звірят має той веред звичайно смертельні наслідки, получені з запаленням мозку. Деякі вчені, м. ін. проф. Левадіті з Інституту Пастера в Парижі, припускають, що рідкі на щастя епідемії запалення мозку у людей повстають звичайно на тлі устного вереда. З причин, яких дотепер не досліджено, сей негрізний досі заразок змінює свої властиві біольогічні прикмети і ділає на людський мозок. Практично беручи, устний веред се недуга прикра, але негрізна для здоровля. Трудно подати спосіб, як її уникнути або радикально вилічити. Можемо порадити тільки дуже докладне чищення зубів і устної ями. Особи недужі на устний веред повинні регулярно полокати устну яму два рази денно літною водою з домішкою нешкідливого антисептику або води до уст. В часі появи вереду повинні полокати устну яму три рази денно окисненою водою (ложка на склянку води). Міхурчики устного вереду сохнуть самі і відпадають безслідно. Їх вилікування можна приспішити пензлюванням два рази денно двацять процентовим розчином бораксу з гліцериною, який можна купити в кождій аптиці. Памятаймо, що устний веред при недбальстві переноситься на здорові особи. Тому особи недужі на веред повинні перестерігати педантичну чистоту і памятати про те, що одна капля матерії устного вереда має міліони живих заразків, легких до перенесення.

Нові видання

о. Юліян Дзерович: **Катехизи для першої і другої кляси вселюдних шкіл.** Праці греко-католицької богословської Академії у Львові том XX—XXI. Накладом греко-католицької богословської Академії у Львові. Львів 1938. Стор. 223 +4 вкл. Формат 25×17,8 цм. Ціна 6 зл.

Осип Годунько: **На побоєвищах Еспанії.** Християнська книжка, ч. 8. Львів 1938. Видавництво Мета. Сторін 29 + 3 вкл., формат 12.2 × 16.9 цм. Ціна 20 сот.

Василь Лімниченко, **Верховинець.** Цікаві оповідання, том 21. Львів 1938, мала 8-ка, 135 + (1). Накладом Марійського Т-ва Молоді. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. Друковано 2.000 прим.

о. Юрій Кікта: **Памятка з відпусту в Лежайську,** видана в 950-ліття Хрещення України 988—1938. Ярослав—Лежайськ 1938. Ст. 48. Формат: 15.5×12 цм.

Ліон Фейхтвангер. **Сини.** Роман. Переклад з німецької (мови). Державне Літературне Видавництво. Київ, 1938. Сторін 456. Зміст: I. Письменник. II. Чоловік. III. Батько. IV. Націоналіст. V. Громадянин світу. Ціна в оправі 6 карб. 50 коп. Тираж 15.000 примірників. — Се велика повість. Герой її Йосиф Флявій, відомий історик жидівської війни з часів Веспазіяна й Тита і збурення Єрусалиму. Автор повісти, докладний знавець свого власного народу тих часів і тодішнього Риму, має значний талант оповідача. Тому, як також задля самої теми, головно задля боротьби батька за народність сина з мішаного подружжа, повість читається з зацікавленням. Психольогія жінок взагалі та жінок ріжних націй (Єврейки, Єгиптянки, Римлянки) і верств (аристократок і жінок середної верстви) представлена особливо інтересно. Змалювання типів високої інтелігенції у Євреїв і Греків тих часів як також браку таких типів у Римлян належить до шедеврів. Тонка й остра як бритва хитрість еврейських книжників і богословів, особливож їх відношення до перших християн та виманеврування християн з еврейської спільноти представлені надзвичайно ярко, таксамо як тяжкі упокорення Жидів. Особливож ярко змальований хаос терпіння, ненависти й розпусти, який немов самозрозуміло бухає з мішаних подруж. Злі сторони тої праці: 1. Порнографія. Її в книжці не багато, кільканацять речень, але така вона груба і неприємна, що сеї книжки не можна допускати до бібліотек. Вона в такій формі не була потрібна до змалювання епохи. 2. Раціоналізм і прислонена ворожнеча до самої суті християнської релігії, хоч типи християн представлені в добрім світлі. 3. Дивний український переклад. В нього вложено багато праці й він лучший ніж багато інших перекладів з лівої сторони Збруча, але в ріжних місцях виглядає так, якби його робили чужі люди, що не в силі були опанувати духа нашої мови. Нпр. пише „світська пані" замість „світова пані", „дама", пише „терпіння" замість „терпимість" (толеранція), кепсько вживає відмінків („бажають нагод"), пише „йшлося про" замість „розходилося про", „застерігають" замість „перестерігають" і т. п. Про неопанування духа української мови мабуть чужим нам по крові перекладачем і чужим редактором видання свідчить абсолютний брак відчуття, де в реченні вільно ужити присудка „є", а де його не треба. Нпр. пише: „Ферізус, еманципованість, це є (!) найгірша властивість, яку тільки може мати жінка", ст. 118. Хто має відчуття духа нашої мови, той у сім реченні напевно пропустивби словечко „є". Таких місць багато. Слід звернути пильну увагу на те, що того рода повісти можуть зовсім залити також наш, іще на загал здоровий, галицький терен, коли не протиставимо їм здорової католицької повісти, бодай перекладної, коли замало в нас сил на оригінальну, яка моглаб суперничати з такими виданнями. — А. Ч.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Радієва промова Святішого Отця. В історичний день нарад чотирьох премієрів у справі мира чи війни Святіший Отець виголосив радієву промову, в якій сказав: Підчасколи міліони людей живуть в обличчі загрози безпосередньої небезпеки війни і в обличчі загрози змасакрування та знищення, яких дотепер не було, приймаємо в наше батьківське серце тривогу наших синів і взиваємо епископів, клир і вірних до збереження спокою у справедливости та милосердю. Нехай вірні звернуться ще раз до тої неузброєної, але непереможної сили, якою є молитва, щоб Бог, в руках якого доля світа, підтримав у правительствах довіря до мирних способів полагоди, до льояльних розмов і тривалих порозумінь та щоб наділив усіх, згідно з часто повторюваними словами мира, почуваннями і вчинками, які моглиб той мир улекшити й сперти його на тривалих підвалинах права і евангельських рад. Безмежно вдячні за мольби, що їх засилали і засилають за нас вірні всього католицького світа, жертвуємо з цілого серця ті молитви за спасення і мир світа. За той мир жертвуємо також наше життя, яке завдяки тим молитвам Бог продовжив нам. Нехай Пан життя і смерти схоче забрати нам безцінний дар життя вже і так довгого, або нехай схоче продовжити ще наші дні праці і труду. З тим більшим довірям сподіємося, що наша жертва буде принята, бож довершуємо її в день святого мученика Вячеслава і перед місяцем, присвяченим святій вервиці. В тім місяці Папа поручає особливо горячо молитися. На закінчення Папа уділив благословення.

Святіший Отець приняв на авдієнції наших питомців під проводом ректора Впр. о. Лабая.

Епископат Польщі про ліквідацію православних церков. КАП (Католицька Пресова Аґенція) звідомляє: Тому що в пресі появилися вістки, бутьтоби справу ліквідації православних церков на терені деяких повітів люблинського воєвідства устійнено між польським урядом і польським епископатом та Апостольським Нунцієм у Варшаві, Епископат Польщі на конференції у Ченстохові стверджує, що згадана вістка зовсім незгідна з правдою.

В Лодзі засновано Інститут Висшої Релігійної Культури. Статут Інституту каже, що ся установа має на меті ширити і поглиблювати релігійне знання між католицькою світською інтелігенцією м. Лодзі і лодзької дієцезії. Крім того Інститут має образувати діячів Католицької Акції та має вести видавничу діяльність.

З приводу 17-их роковин заснування „Третього Чину св. Франца з Асижу" відбудеться в 1939 р. загальнопольський терціярський конгрес на Ясній Горі в Ченстохові.

Інформації Ярославського про стан релігії в Совітах. З приводу 120-тих роковин уродин Карла Маркса голова совітських воюючих безбожників, Ярославський, оповістив книжку про методи боротьби з релігією. В тій книжці є м. ін. деякі цікаві подробиці про стан релігійного життя в СССР. В Росії істнує ще тепер 30.000 святинь в руках ріжних віроісповідних груп, з того на терені Москви 18, замість давніше істнуючих 400 (чотириста). В самій Москві живуть тепер ще 83 священики, з яких тільки три мають менше ніж 40 літ. З тих священиків 68 належить до старих родів і до священичого стану, десять це сини низших урядовців і функціонарів, три це сини робітників і вкінці два походять з селянських родин. Загальне число духовенства на території совітської Росії після офіційних даних виносить около 98.000 осіб.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГОЛОВНА УПРАВА ВУО (Волинське Українське Обєднання) відбула в Луцьку засідання в справі виборів до законодатних палат. Після реферату голови ВУО інж. Тимошенка і вичерпуючої дискусії Гол. Управа уповажнила президію ВУО перевести виборчу акцію спираючись на ідеольогічні засади ВУО та ухвали конґресу ВУО з 7. XI. 1937 р.

В КОЛОМИЇ суд засудив українських студентів Е. Малащука, М. Вонсулівну, Е. Васильчука і тов. за ношення жалоби по ґен. Тарнавськім на 2 тижні вязниці.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ВОЄВОДА м-р Малицький злюстрував всі заряди збірних громад на терені чортківського повіту. Воєвода цікавився передовсім станом хліборобства, будовою доріг, народних шкіл і санітарним станом сіл. Зокрема цікавився станом будови римо-католицьких костелів і каплиць.

ПОЛЬСЬКІ ВЛАСТИ розвязали т. зв. „Охотничий Корпус Заользанський" як уже непотрібний.

ПОЛЬСЬКА МОЛОДЬ в б. чеськім Тешині, на вістку про поворот того міста до Польщі, вирвала граничний стовп і серед окликів та оплесків занесла його до міського музею.

В БРАТИСЛАВІ Чехи розстріляли 14 молодих Мадярів за те, що ті не хотіли йти до чеського війська.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО домагається від правительства Чехословаччини негайних переговорів у справі самоозначення для Мадярів, замешканих в ЧСР.

НАСЕЛЕННЯ СУДЕТІВ у великій більшости католицьке. Місцями та більшість доходить до 96%.

НОВІ ПЛЯНИ ГІТЛЄРА. Преса доносить, що Гітлер задумує скликати дві конференції 4 великих держав у справі обмеження зброєнь та полагодження проблеми еспанської й середземноморської. Потому возьметься до справ загально-европейських.

30 НІМЕЦЬКИХ ДИВІЗІЙ увільнених на сході через упадок ЧСР могтиме Гітлер кинути з іншими військами проти Франції на заході, пише правий французький публіцист де Керілліс.

КОНРАДА ГЕНЛЯНА канцлер Гітлер іменував державним німецьким комісарем судетського краю. Він зачне своє урядування аж після цілковитого обсадження судетського краю німецькими військами.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА під командою ген. Бока перейшли б. німецько-чеську границю коло м. Оберлявзіц і обсадили т. зв. другу стрефу.

В ТРІЄСТІ спустили на воду великий італійський панцирник „Рома". Італійська военна фльота має разом зі старшими кораблями 8 великих панцирників.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Далядіє згодився стати членом екзекутиви комітету оборони прав Жидів в середній і східній Европі. (ЖАТ — Жидівська Аґенція Телеґрафічна).

У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПРЕСІ зачинають писати про зірвання союза Франції з Польщею.

ЦІЛА АНГЛІЙСЬКА ОПІНІЯ стверджує, що Англія і Франція не були приготовані до війни, коли рішалася доля Судетів; особливо не були приготовані до протилетунської оборони. В Лондоні панує погляд, що нема небезпеки европейської війни в близькій будучности.

ПЕРШИЙ ЛЬОРД АНГЛІЙСЬКОЇ АДМІРАЛІЦІЇ зголосив димісію і повідомив листовно премієра Чемберлєна, що він не погоджується з закордонною політикою англійського правительства.

АМЕРИКАНСЬКІ ВЛАСТИ радять своїм горожанам, щоб здержалися від подорожей до Европи.

Політичний гумор. — Пане війте, ми всею громадою пійшлиб голосувати на того пана Озона, але ніхто з нас не знає, до якої партії він належить. („Врублє", ч. 40).

НОВИНКИ

Грипа лютує в цілім краю. Пошесть ґрипи лютує в цілім краю. Лікарі пояснюють поширення пошести ґрипи наглою зміною температури кождого дня під вечір і вночі. Тому лікарі радять одягатися під вечір тепліше, полокати горло окисненою водою й мити руки та оминати осіб, які кашляють або закатарені.

Зимовий розклад їзди на зелізницях обовязує від 2 жовтня с. р. до 14 травня 1939 р.

Самоуправи міст дістали право накладати нові оплати від доріг. Вони будуть призначені на будову й удержання доріг по містах. Згаданий податок може досягати в відношенні до торговельних підприємств 15% оплат за промислові свідоцтва.

Діловий Комітет для уладження похорону бл. п. ґен. Мирона Тарнавського подає до відома, що він рішив присвятити памяти покійного ґенерала окрему Пропамятну Книгу та припоручив її видання В-ву „Червона Калина". Та книжка появиться в найближчих днях в розпродажі.

Великий тризуб умістив хтось минулого тижня у Львові на даху одної камениці при Бернардинській площі. Поліція веде слідство в тій справі.

Міністерство внутрішніх справ дало дозвіл на відзнаку львівського комітету ювілейних торжеств з приводу 950-ліття хрещення Руси-України.

На передмісті Львова в Баторівці посвятили 25 вересня с. р. угольний камінь під римо-католицький костел.

Львівський суд засудив Антона Блажкова на 3 місяці вязниці за те, що він у шинку при вул. Николая сказав до Івана Стібера: „Я маю польську мову і Польщу десь". Сталося це тоді, коли Стіґер домагався, щоби Блажков говорив по польськи, а не по українськи.

При протестуванні векслів за посередництвом почтових урядів деякі довжники заміщували в протесті ріжні виясснення. Почтові власти виясняють, що дописка на векслі може обіймати тільки: дату та місце і причину доконання протесту.

Шкільні власти устійнили оплату за останні іспити зрілости в середніх школах давнього типу. Ученики будуть платити 16 зл., екстерністи 60 зл. Іспити зрілости відбудуться ще в двох речинцях в 1939 р.

Міністр освіти заявив, що день 31 жовтня с. р. буде вільний від науки.

В Станиславові зачнеться 21 с. м. великий комуністичний процес проти мґра Маріяна Нашковского зі Львова і двацять кількох товаришів.

Політичний гумор. — Коли Чемберлен випив чай у Гітлера, сказав: „Дякую, але здається то був чай на поти..."

Гумор. — Кажуть, що ти випив „на ти" з тим зарозумілим чоловіком. Що за причини того? Таж ти його так не любив! — Бо мене вже давно іритувало, що я мусів до такого дурня говорити „пан".

Москвофільський „Лемко" в ч. 37 пише, що Апостольський Адміністратор Лемківщини, Преосв. Медвецький, вже вдруге подався до димісії з огляду на кепський стан здоровля.

Коломийське староство сконфіскувало українську книжку п. з. „Як варити, щоби зберегти здоровля" тому, що на першій стороні написано, що книжка видана у Сх. Галичині!

Черевний тиф шириться в Надвірнянщині.

Гарна погода в останніх тижнях по обильних дощах вплинула корисно на урожай грибів у цілім краю.

В Божикові пов. Підгайці на хату селянина Гринька Скаскова, б. члена ЦК УНДО і колишнього кандидата на посла, напало в ночі 28 вересня 5 невідомих людей, які побили на смерть самого Скаскова і відтак побили тяжко його жінку. Похорон Скаскова відбувся 30 м. м. Тло вбивства покищо невідоме.

В Лихватинцях пов. Скалат над самим совітським кордоном вибухла пожежа, яка знищила господарські будинки 7 селян, вартости 16.000 зл. Причиною пожежі була необережність з огнем на бульбиську.

Суддя Заремба в Самборі засудив о. Юрія Госика з Корнилович за зміст проповідей у церкві на три місяці арешту і 1.000 зл. гривни.

В Луцьку, Ківерцях та Івановій Долині повстануть три великі електрівні, що будуть обслугувати ціле волинське воєвідство.

Замкнення української ґімназії. „Волинське Слово" в ч. 27 пише, що всі заходи щодо вратування української ґімназії в Кремянці не дали бажаних успіхів, бо мимо всього ґімназію замкнено остаточно. Т-во Лесі Українки вислало скаргу до Найвищого Трибуналу.

Тлінні останки проф. Степана Смаль-Стоцького перевезено з Праги до Кракова і зложено коло домовини його жінки.

Кардинал Бертрам в імені німецьких епископів і вірних вислав до канцлера Ґітлера телеґраму з подякою „за велике діло запевнення мира народам світу". В неділю у всіх церквах Німеччини дзвонили дзвони. (ПАТ).

2 жовтня минули два роки, відколи ґен. Франко обняв владу в Еспанії. З того приводу родинне місто ґенерала Ель і Ферроль переіменовано в його честь на Ферроль дель Кавдільо (Кавдільо = вожд се титул ґен. Франка, який відповідає німецькому „Фірер" й італійському „Дуче").

Жиди масово втікають з Судетів у глибину Чехословаччини. З числа 25.000 Жидів, які мешкали в Судетах, остали там вже лише 2.000.

Політичний гумор. — Непорозуміння. — Председник передвиборчого зібрання: Горожани, ліста кандидатів до сойму замкнена. — Виборець до другого виборця: А я не казав, що їх замкнуть?

Гумор. — Пане кельнер, прошу мені дати склянку чорної кави, але без цикорії. — Якто? Хочете склянку чистої горячої води?

Осінь се час коли належить присилати передплату на слідуючий рік. Передплата прислана на цілий рік скріпляє ґазету не лише матеріяльно але й морально, бо дає можливість забезпечити ій постійних добірних співробітників.

Спорт. В неділю 2 с. м. відбулися у Львові змагання за мистецтво в копаному мячі між Україною і жидівською дружиною Гасмонеєю, які закінчилися черговою перемогою України у відношенні 3 : 0 (2 : 0). Змагання між тими двома дружинами викликали у Львові велике зацікавлення; на грищі зібралося поверх 5.000 видців, що рідко трапляється. Ґра була дуже жива, тверда й амбітна. Обі дружини, яких зустрічі кінчилися найчастіше нерішеними вислідами, показали всі свої вмілости. В Україні найкраще випала лінія нападу зі Скоценем; Гасмонея мала знамениту оборону й поміч. Суддя доволі дрібничковий і нерішучий. По сій перемозі Україна заняла перше місце в табелі, перед Лехією й Юнаком.— Сян ґрав у Львові з Лехією і мимо того, що провадив уже 3 : 1, програв 3 : 4, згл. зійшов при такому стані з грища на 10 хвилин перед кінцем метчу. Причиною того було якесь сумнівне рішення судді. У висліді Сян програв воковером 3 : 0.

† ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Роман Абрисовський, вислужений скарбовий радник, принявши Пресв. Тайни упокоївся у Львові дня 28. IX. ц. р. після короткої недуги в 60 році життя. Похорон відбувся 30 вересня на Личаківському цвинтарі при участі 5 священиків. В. Й. П.

Д-р Роман Секела, адвокат, старшина УГА, громадський діяч і письменник, упокоївся у Львові дня 29 вересня ц. р. в 63 році життя. Похорон відбувся в Кальниці коло Ліска. В. Й. П.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

КІНА

АПОЛЬО: Льокай ясновельможної пані.
МУЗА: Еспанський метелик.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Я зблудив і ревія Борунського.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 9 жовтня 1938. Ч. 77 (1177)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Критика в Анґлії

Небувала істерія парляменту.

Навіть консервативний посол Нікольсон виступив публично на вічу в Лондоні проти Чемберлена. Він заявив: Чемберлен здобув для нас мир на 6 місяців. Се правда, що війна загрожувала і що край наш глибоко відітхнув, коли вона минула нас. В палаті послів те зітхнення перейшло в форму істерії, якої ще ніколи не бачило те велике зібрання. Та радуватися не було чого. Наш премієр упустив нагоду укріпити може на завше перевагу демократичної ідеї над концепціями фашизму, нагоду, якої досі не мав ні один наш державний муж. Він пропустив ту нагоду і піддався якраз у хвилі, коли мав у руках всі атути і коли його капітупяції не сподівалися ні в Італії, ні в Німеччині.

Димісія першого адмірала Великої Британії.

Димісія першого льорда адміралії Великої Британії, Даф Купера, узасаднена ним публично в парляменті, викликала в цілій державі велике вражіння. Вся англійська преса принесла в тій справі передові статті. „Сендей Експрес" пише, що таксамо як Купер дивляться на ситуацію ще отсі члени англійського правительства: міністр торговлі Олівер Стенлі, мін. рільництва Моррісон, мін. здоровля Елліот і канцлер великої печатки короля ґраф Уорд. В Лондоні говорять прилюдно, що такі самі погляди як Купер має також Вансітарт, найбільший фаховець Анґлії в заграничних справах. Справу димісії Купера представляємо в передовиці в сім числі „Нової Зорі".

Президент Бенеш уступив

Децентралізація Чехословаччини.

В середу пополудні премієр Чехословаччини ґенерал Сірові оповістив радієм, що президент ЧСР Бенеш уступив зі свого становища і в год. 7 вечером попращається з чеським народом. Рівночасно ґен. Сірові заявив, що він обіймає правління й переведе децентралізацію та реорґанізацію держави. По уступленні президента обовязки його переходять на правительство, яке може їх переказати премієрові, а той до 14 днів мусить скликати Народне Зібрання для вибору нового президента. Останне таке згромадження відбулося 18 грудня 1935 року, коли президентом ЧСР вибрано Бенеша по резиґнації старенького президента Масарика. Вечером през. Бенеш попращався радієм з чеським народом. Він сказав, що сподіється справедливої оцінки історії для себе, а уступає, бо не хоче, щоб його особа стояла на перешкоді полагодженню ріжних справ держави, яка мусить бути здецентралізована. Демократом остане надальше. В Берліні уступлення президента Бенеша викликало велике вдоволення.

Що діється на Підкарпатській Руси-Україні.

ПАТ доносить з Ужґороду: На Підкарпатській Руси наступило порозуміння всіх місцевих ґруп, до якого не приступили тільки комуністи. До Праги вислано делеґацію з домаганням плебісциту в справі будучої державної приналежности. Характеристичне те, що до порозуміння приступили навіть дотеперішні приклонники прочеської орієнтації. — Приватні вісти доносять, що Українці в Німеччині оповістили маніфест, в якім взивають держави та культурний світ і весь український нарід підперти змагання Українців на Підкарпатській Руси.

В обороні Закарпаття.

Поверх сотня Українців, громадян Великої Британії, вислала 24. IX. с. р. спільну заяву до англійського міністра закордонних справ Галіфакса в справі Закарпаття. В заяві підписані пригадують англійському правительству, що ЧСР зобовязалася утворити з українських земель окрему автономну одиницю і надати їй якнайширшу автономію. Населення Закарпаття домагається, щоб не роблено ніякого рішення в справі Підкарпатської Руси без його відома. Тому що нема незалежної української держави, яка упімнуласяб за права півміліона Українців, які жиють на Підкарпатській Руси, звертаються вони передовсім до правительства Анґлії з проханням оборони своїх прав і збереження справедливости.

Франція готова порозумітися з Німеччиною.

У французькій Палаті Послів премієр Далядіє відчитав довгу заяву, в якій виявнив становище французького правительства у справі Чехословаччини. Премієр Далядіє заявив, що не вірив, щоб війна, навіть переможна, була кращим виходом для ЧСР, тому Франція й Анґлія мимо того, що були готові протиставитись кождій збройній інтервенції Німеччини, форсували до кінця мирну розвязку. В дальшій частині промови Далядіє подякував французькому народові за солідарність і дисципліну, яку він виявив в часі цілої чехословацької кризи та заявив, що Франція готова порозумітися з Берліном і не задумує покинути ніякої дотеперішньої співпраці, ні приязні. Сю заяву приняла оплесками ціла Палата Послів, так радикали, як більшість правиці і соціялістів. Премієр Далядіє звернувся до послів, щоб висловили йому своє довіря, відкладаючи зголошені інтерпеляції і дискусію на тему закордонної політики. В голосуванні 331 послів висловило премієрові своє довіря, 78 голосувало проти.

Доки істнуватиме большевизм не буде мира.

Римська преса перестерігає перед оптимізмом, який витворює в Европі надію, що по залагодженні в останніх днях ряду важних політичних справ зачнеться в Европі доба тривалого мира, яка може навіть допровадити до загального розброєння. „Трібуна" підчеркує, що доки з Европи цілком не усунеться впливів Москви, доти не можна говорити про тривалий мир. Тому треба бути узброєним і готовим на всякі можливости вже в найблищій будуччині.

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

приймає до обезпечення:

а) ВІД ОГНЮ хатні і господарські рухомости, худобу, пашу, збіжжя, товарі, як теж будинки вільні від примусу обезпечення,

б) ВІД КРАДЕЖІ-ВЛОМУ домашне урядження, товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, вартісні папери, уряджения церков, канцелярій і бюр, машини до писання і рахування і т. п.,

в) ВІД ГРАБЕЖІ готівку при її переношенні і перевоженні.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Загальна непевність

Ще мабуть ніколи так скоро не змінився настрій спокійних Анґлійців, як змінився по тім, що сталося в Монахові і по великих овоціях для премієра Чемберлена в палаті послів. Недавно, просто кілька днів тому, вся палата буквально без ніякого виїмку з одушевленням дякувала Чемберленові за вратування мира, кричала з радости, віватувала, в долоні плескала. А якже та сама палата змінилася до непізнання, коли промовляв перший льорд адміралії Даф Купер, який наводив причини, чому подався до димісії. Вже не було віватів для Чемберлена, ні радісних криків. Раз тільки плескано йому в долоні. Опозиція зі всіх сторін нападала на того самого Чемберлена, якого ще тому кілька днів навіть вона благословила. А уступаючий шеф адміралії говорив так: Я зрікаюся свого уряду з причини капітуляції правительства Великої Британії перед політикою насильства. Британська заграница політика занедбала в останніх місяцях дуже багато. Вона не мала ясної мови супроти инших правительств! Наш край фактично з кождим днем глибше входив у конфлікт з Німеччиною, а наша політика до останного дня не відважилася сказати, що ми приготовляємось до війни. Правительство Великої Британії ні разу не ужило язика, яким треба промовляти до диктаторів, коли хочеться, щоб вони зрозуміли річ. Язик уживаний премієром Чемберленом і міністром Саймоном не міг трафити до умовости Ґітлера й Муссолінія. Чемберлен не говорив ясно ні в Берхтесґадені, ні в Ґодесберґу! А пречінь знаємо, що коли Ґітлер довідався про мобілізацію британської фльоти, зачав виразно показувати нахил до уступок. Чемберлен привіз з Ґодесберґу тільки жорстокі домагання, які диктується противникові, поконаному в довгій війні! Німці осягнули перемогу, якої навіть не сподівалися. До того всего Чемберлен підписав спільну англійсько - німецьку заяву без порозуміння з правительством, з домініями і з нашими союзниками Французами. Такими шляхами не повинна ходити заграница політика Британської Імперії! За такої політики Велика Британія взяла на себе обовязок оборони границь у самій середині Европи. А

се значить, що ми тепер примушені утримувати континентальну армію та поспішно дозброюватися! Бо чи можна вірити на слово Гітлерові від часу коли він заняв Австрію? Адже він тоді заявив таки мені самому, що не має ніяких претенсій до Чехословаччини. А чи він тепер не заняв чехословацької території? Заняв і то спираючись на умові з Чемберленом в Монахові!

В палаті послів запанувала мертва тиша. Тоді виступив на трибуну премієр Чемберлен і сказав: Ми в Монахові зовсім не рішали про те, чи замешкані Німцями частини ЧСР має дістати Німеччина, бо та справа була вже вирішена передтим, а саме в хвилі коли ЧСР приняла англійсько-французьке предложення. В Монахові обговорювано тільки услівя передачі Судетів, причім Гітлер не осягнув усього, чого хотів... Палата мовчки слухала сих виводів премієра, без найменшого одобрення навіть зі сторони його сторонників. Заплескано в долоні щойно тоді, коли Чемберлен сказав, що Англія уділила Чехословаччині 10 міліонів фунтів позички і що та позичка буде ще більша (ЧСР просила 30 міл.), але мимо того Англія заощадила собі кілька сот разів більше коштів, бо уникнула війни. Вкінці Чемберлен заявив, що він вірить у щирість і добру волю Гітлера та Муссолінія, хоч признає потребу поспішного дозброєння до кінця.

Потому сильно атакували Чемберлена провідник лібералів Сінклер і провідник партії праці Етлі. А б. міністр заграничних справ Іден говорив умірковано, але підчеркнув, що виразніще становище Великої Британії дало булоб лучші висліди.

Так виглядає „кацен'ямер" в Англії. А у Франції той сам „кацен'ямер" получений з виразним занепокоєнням, чи англійсько-німецьке порозуміння не ослабить англійсько-французького союза. На вістку про те Чемберлен написав листа до премієра Франції Далядіє про ненарушимість приязни. Одначе занепокоєння Франції не зменшилося. Правительство Далядіє очевидно ослаблене, пишуть навіть що загрожене, бо мимо початкового загального признання, одержаного в парляменті, ще тої самої ночі ухвалено тому правительству дальші повновласти лише 18 голосами більшости і то лише до 15 листопада с. р.

Словом, настрої в Англії та Франції за кілька днів змінилися дуже. В пресі обидвох держав виринає погляд, що мимо уступок війни таки не вдасться уникнути. Над обома краями затяжіла загальна непевність.

Непевність запанувала також у найблищій нам справі Підкарпатської Руси-України. Щораз більше множаться голоси, що хочуть знасилувати нашого „Пораненого Брата" за Карпатами і всупереч його волі віддати його знов у неволю. Бувби се гріх вопіючий о пімсту до неба, бо бувби зроблений по тяжкій науці і якраз по прилученні Судетів до Німеччини в імя самоозначення народів! Та не журімся наперед тим, що нам іще напевно невідоме. Покажеться вже незабаром, що буде. А від евентуального злочину знов небагато часу уплилоб до відплати за нього, бо тепер події пливуть скоро-скоро. Всі Українці повинні стояти на становищі виконання пітсбурґської умови про автономію Підкарпатської Руси з окремим соймом в Ужгороді. Потрясати край плєбісцитом очевидно нема потреби, та вже ніяким чином не можна згодитися на віддання того краю в чужу неволю, коли Чехословаччину реорґанізують на основі гасла справедливости для всіх народів.

Та мабуть найбільший „кацен'ямер" панує тепер в СССР. Там пригноблення таке велике, що совітська преса вже зовсім нічого не пише про заграничну політику. Цілком мовчить. І не диво: адже Совітів навіть не запрошено до стола, при якім рішалася доля совітської союзниці ЧСР. Ба, не тільки не запрошено до того стола: з Совітами не говорила в тій справі ні Франція, ні Англія! Велика держава на сході Европи, що виказує 12 міліонів жовнірів і поверх 100 міліярдів річного буджету, зовсім зігнорована. А ще так недавно надавала вона тон в Союзі Народів. Щож сталося від того часу, що з СССР в міжнародній політиці перестали рахуватися? Просто відбилися на нім блуди його власної політики, від скасування сякої-такої автономії союзних республик почавши, на вимордуванні власних ґенералів і дипльоматів скінчивши. Відколи Росія навязала взаємини з Европою ще ніколи не було такого упадку її впливу і значіння. Річ ясна, що коли в СССР не наступлять, і то скоро, засадничі зміни, то упадок престіжу СССР і його повна ізоляція може бути тільки передвістником чужої інвазії в цілі розбору тої держави. Се вже питання дуже недалекої будуччини. А тоді полекшає й українському народові, чи то задля основних змін, які мусять наступити в СССР, чи по розбитті СССР, коли там не наступлять основні зміни. Яку ціну заплатить наш нарід за ті полекші, се вже інша справа. Одно тут певне: всі знаки показують на те, що коли біда найбільша, то поміч Божа найблища. Вірмо в неї, організуймося і консолідуймося скрізь і робім, що в наших силах, щоб розумно й гідно зустріти прояв Божого милосердя.

Історія одної статті

В пресі появилося вияснення голосної статті в лондонськім щоденнику „Таймс", яка радила віддати Німцям німецькі частини ЧСР ще коли про се нікому й не снилося. Зміст: І публика і нераз самі журналісти не доцінюють значіння преси, говорять нераз, що статті живуть по кілька годин і т. п. Але є й такі статті, що мають дуже велике значіння. До таких статтей належить відома передовиця в „Таймс'і", яка радила урядити плебісцит в Судетах. Та стаття викликала масу горячих протестів в Англії та Франції і навіть двократне заперечення мін-ва загр. справ в тоні не дуже приємнім для великої ґазети. Правда, та ґазета не має великого накладу як на англійські відносини, всего 200.000 примірників, але сей орґан уважають найповажнішим і незалежним, його уважно читає вся англійська інтелігенція і політичні круги в цілім світі. Редактор „Таймса", Ж. Давсон, має літ 64, редаґує ту ґазету вже 15 літ. Його й редактора „Обсерве'а" Ґарвіна уважають зовсім незалежним у кермуванні ґазети, який може устійнювати її політичну лінію навіть без огляду на симпатії та інтереси видавців. Давсон симпатизував з Німеччиною навіть тоді, коли власником „Таймса" був ворог Німеччини льорд Нортклїф. Правда, задля того доходило між ними до непорозумінь і в р. 1919 Давсон виступив був з редакції. Колиж „Таймс" набула родина Астор, знана з гітлерівських симпатій, Давсона знов запросили вернутися до праці і він вернувся. Він має багато знакомств і впливових приятелів. До них належить і його товариш з молодих літ в Окофорді теперішній міністр заграничних справ льорд Галіфакс (Едвард Вуд). Один лондонський гумористичний орган помістив карикатуру Давсона з надписом: „Наше найлучше медіюм. Відчитує найтайніші думки нашого правительства". На тій самій ілюстрації видніють зариси портрету Галіфакса. В липні с. р. Галіфакс їздив на „вік-енди" до своєї посілости в Йоркшірі. Давсон бував у нього частим гостем. Раз в редакції сказав він до начальника відділу заграничної політики, Обрея Кеннеді: „Чехи ніколи не матимуть спокою, як довго в їх державі будуть Німці. Требаб у статті взяти се під увагу". Кеннеді злякався, бо думав, що такою статтею пошкодивби політиці премієра Чемберлена. Покликався на діяльність льорда Ренсімена в Празі. Давсон нетерпливо махнув рукою і не дав йому докінчити кажучи: „Очевидно треба вилучити німецькі частини з ЧСР. Напишіть статтю про се, але в такий спосіб, щоб мала характер немов приватної ініціятиви в дискусії". В кілька днів опісля появилася така стаття й викликала небувалу бурю. Льорд Ренсімен загрозив димісією. Посол ЧСР Ян Масарик просив своє правительство відкликати його. Наслідком протестів було те, що англійське мін-во загр. справ аж два рази здементувало ту статтю. Але того самого дня, коли появилася та стаття, Галіфакс і Давсон разом снідали. Припадкові обсерватори були свідками їх сердечної розмови. Невідоме лиш те, хто був ініціятором тої статті: Давсон чи Галіфакс?

Польща хоче спертися на Чорне Море

В часі радієвих авдицій з приводу заняття заользанського Шлеська польське радіо надавало ріжні святочні промови. Один з промовців заявив, що Польща не сміє зупинитися на Заользанщині. Польська державна рація вимагає, щоб Польща сперлася на Чорне Море. Прилучення Заользанщини се перший етап, за яким слідує Чорне Море. Польська преса переповіла докладно промови, виголошені радієм з приводу прилучення частини Шлеська до Польщі, але той замітний голос опустила. („Діло", ч. 220).

Видатки на зброєння

Союз Народів видає „Військовий Річник". В нім є отсі дані про зріст видатків на зброєння:

Англія в р. 1929/30 видала на зброєння 99 міл. фунтів ст., в 1936/37 172 міл. ф., у 1937/38 р. 262 міл. ф., а на 1938/39 р. призначила 327 міл. ф.

Франція переходила тяжку кризу, отже в 1929/30 р. видала 10,7 міліярдів фр. на зброєння, в 1936/7 не цілих 8.3, в 1937/8 р. 9.5, а на 1938/39 призначила 11 міліярдів фр. Та крім тих видатків на військо мала і має вона ще й інші, покриті внутрішними позичками, поза нормальним буджетом. В 1938 р. Франція видала на зброєння 27 міліярдів і 800 міліонів франків, себто 46% предвиджуваних буджетом впливів.

ЧСР видала в 1929/30 р. на зброєння 1.8 міліярда ч. корон, в 1937 р. 4.8 млд. (значно більше ніж предвиджував буджет), на 1938/39 р. призначила 4.4 млд., але напевно видасть більше.

Японія видала в 1929/30 р. 495 міліонів єнів, у 1936/37 р. 1.078 міл., в 1937/38 р. 1.411 міл., а на 1938/39 призначила найменше 1.247 міл. на зброєння.

Берлінська „Вохеншріфт фір Культурфоршунґ" пише, що участь видатків на зброєння в цілім суспільнім доході виносила в Англії 3% в 1928 р., тепер підскочила до 7%, у Франції з 4.5 на 10%, в Америці з 1% на 1½. Се показує, який великанський тягар зброєнь...

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Священики й податки

Чи греко-католицьким парохам прислугує звільнення від комунальних додатків до державного грунтового податку?

„Діло" в ч. 220 принесло отсю статтю:

Постанова § 83 громадського закону з 12-го серпня 1866 р. (Д. Кр. З. ч. 19) звільняє душпастирів щодо їх конгруї від обовязку плачення додатків до безпосередніх податків, звільнюючи в цей спосіб католицьких парохів від обовязку плачення комунальних додатків до державного грунтового податку. Скарбові уряди на жаль цієї постанови дуже часто не респектують і вимірюють нашим парохам комунальні додатки до грунтового податку мотивуючи своє становище тим, що згадану вище постанову § 83 громадського закону *відхилили статті XV і XXV конкордату.* При тому скарбові уряди покликуються часто на § 1 розпорядку през. ради міністрів з 25. III. 1933 р. у справі виконання постанов конкордату заключеного з Апостольською Столицею і на обіжники скарбових палат. На такім самім правнім становищі стоять теж скарбові палати і внесені тут і там відклики від постанов скарбових урядів справила поладнують негативно. Тимчасом накладання на греко-католицьких парохів обовязку плачення комунальних додатків до державного грунтового податку суперечне з правом і правним поглядом Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Зокрема у свому присуді з 29. XII. 1930 у справі до ч. Рей. 996/29 Н. Т. А. висловив перший раз свій правний погляд, що коли духовенство або церковне майно католицької Церкви користали в Польщі перед днем, від якого почав обовязувати конкордат, з увільнення від деяких державних або комунальних податків, чи пак додатків, то цих увільнень не можна уважати суперечними зі ст. XV конкордату і тимсамим їх не відхилила ст. XXV конкордату, що обіймає дероганційну клявзулю лише для постанов, суперечних з постановами конкордату. З цієї правної засади виходить, що § 83 громадського закону з 12. VIII. 1866 не відхилила ст. арт. XXV конкордату і в консеквенції греко-католицькі парохи звільнені від обовязку плачення комунальних додатків до державного грунтового податку.

Тому, що це правне становище Н. Т. А. скарбові уряди не все респектують, справа відношення ст. XV і XXV конкордату до § 83 громадського закону опинялася другий раз у Н. Т. А., що повторив цю саму правну засаду у другому своєму присуді з 24. II. 1937 до ч. Рей. 3165/36. Третій раз опинялася ця сама справа в Н. Т. А. наслідком скарги, що її вніс греко-католицький парох о. І. Р. В поладнанні цієї скарги Н. Т. А. у своєму присуді з дня 24. VI. 1938 до ч. Рей. 1308/36 знову висловив правний погляд, що ст. XV і XXV конкордату не відхилили постанови § 83 громадського закону з 12. VIII. 1866 р. (Дж. Кр. З. ч. 19), що звільнює душпастирів щодо їх конгруї від плачення додатків до податків безпосередніх і що наложення на католицького пароха обовязку заплати комунальних додатків до державного грунтового податку не має правної підстави. Одночасно Н. Т. А. відхилив оспорене рішення скарбової палати у Львові, в якому скарбова палата не взяла під увагу відклику о. І. Р. на постанову скарбового уряду в Бережанах, що наложив саме на о. І. Р. обовязок заплатити квоту 78 зл. 34 сот. титулом комунальних додатків до першої сплати державного грунтового податку за 1935 р. від церковного майна в квоті 108 зол. 03 сот. Хоч правне становище Н. Т. А. у дотичній *справі ясне і консеквентне, нема певности,* що всі скарбові уряди пристосують свою практику до правної засади, що її висловив Н. Т. А. у трьох своїх присудах. Слід числитися з тим, що деякі скарбові уряди дальше будуть накладати на католицьких парохів згадані вище комунальні додатки. „Юра сунт скріпта вігілянтібус" і своїх прав слід боронити тим більше, що висота згаданих вище комунальних додатків поважна і в загальнім податковім обтяженні католицьких парохів ці комунальні додатки грають ролю зовсім не маловажну. *Зокрема не слід допускати до правосильних* дотичних постанов скарбових урядів і якщо внесеного відклику не візьме під увагу скарбова палата, тоді слід внести скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу, що оспорене рішення скарбової палати відхилить згідно з правним становищем, яке заняв у своїх згаданих вище трьох присудах. Тому в кождім окремім випадку необхідна правна оборона нарушеного права. Занедбання цієї оборони веде до правосильности дотичних платничих наказів скарбових урядів, що *внаслідок занедбання довжника стають формально-правною підставою стягнення цих комунальних додатків,* хоч згідно з постановами матеріяльного права державному скарбові ці додатки не належаться. Така індивідуальна оборона звязана з деякими коштами, але на це нема ніякої ради. Можна лише сподіватися, що скарбові уряди зміняють свою практику і в усіх випадках на майбутнє будуть респектувати правне становище Н.Т.А., якщо вони побачать, що кождий випадок порушення постанови § 83 громадського закону викличе з боку довжників відповідну правну реакцію. Крім індивідуальної оборони були би вказані також відповідні заходи католицької церковної єрархії і політичних чинників перед міністром скарбу в тому напрямі, щоб міністерство скарбу видало всім скарбовим урядам доручення не накладати в майбутньому на католицьких парохів комунальних додатків з огляду на правну засаду, висловлену Н. Т. А. в його трьох згаданих вище присудах, що її мусить респектувати скарбова палата, коли присуди Н. Т. А. мають мати реальну вартість.

Це все про футуро. Про претеріто не можна забувати, що наслідком невнесення своєчасно довжниками відкликів — державний скарб, а радше самоуправні установи дістали від католицьких парохів у минулих роках титулом комунальних додатків дуже поважні суми, користаючи з формальної правосильности дотичних платничих наказів, хоч ці додатки з матеріяльно-правного боку, як це ствердив трикратно Н. Т. А. у своїх присудах, їм не належалися, бо не мали правної підстави. *Справа евентуальної боніфікати цих додатків,* хочби лише частинна і розложена на довший час надто приманлива, щоб про неї тут не згадати, без огляду на величезні труднощі, з якими булаб звязана її реалізація. На всякий випадок одно не робить її цілком безнадійною: йде про справу всього католицького духовенства, а не лише про справу греко-католицьких парохів. І тому булоб добре, щоб про неї подумали наші церковні і політичні чинники.

Адв. д-р Володимир Гриневич.

Наука з конференції в Мінхені

Краківський ІКЦ в ч. 276 у рубриці „На маргінесі" пише: Конференція в Мінхені, в якій переговорювали і порозумівалися між собою представники двох бігунів: демократій і тоталізмів, унаглядніла пластично факт, знаний уже від часів хрестоносних походів і все ще замало доцінюваний, що інтереси можуть покриватися зі світоглядами, але що ніодна держава не посвячує своїх інтересів для боротьби світоглядів. Так Гітлєр і Муссоліні, як Чемберлєн і Далядіє так довго говорять про оборону тоталізму, зглядно демократії, як довго се рівнозначне з інтересами їх держав — з хвилиною, коли се противиться інтересам держави, пригадують собі, що можна знаменито співпрацювати політично і господарсько і ріжнитися під оглядом світогляду. Се повинно бути пересторогою для тих, які рахують на пропасть між державами тотальними й демократичними. Ся пропасть поглибиться тільки тоді, коли се буде в інтересі одної або другої сторони. Друга дуже важна наука, яку слід витягнути з мінхенської конференції, се факт, що можна рахувати тільки на власну силу, не на чиюсь приязнь. Слаба Чехословаччина мусіла згодитися на те, щоб доконали на ній тяжку операцію у неприявности пацієнта. Положення парадоксальне, але правдиве. Нічого тут не зміняє чемність зібраних у „Фірергавзі" приятелів Чехословаччини, завдяки якій візвано двох чеських послів: Масарика з Лондону і Мастного з Берліна... Якіж перспективи на будучність по довершенні цісарського врізу („ценція") в середині Европи? Коли поза домаганням зєднинення всіх Німців, замешканих на компактній території, не покажуться імперіялістичні пазурі, коли дверей відхилених до порозуміння не вивалить ніодна з сторін гегемонними тенденціями, Мінхен може стати граничним каменем між Европою роздертою й узброеною від стіп до голови й Европою зрівноваженою і розброеною до стану подиктованого потребою забезпеки. Одно видається певне: шалене темпо подій приспішило рішення і вже може слідуючий рік покаже, яку евентуальність вибрано...

Спроба білянсу

першої наради представників 4 держав.

„Роботнік" приніс у ч. 277 статтю, в якій м. ін. пише: Канцлєр Гітлєр відніс дуже велику перемогу. Її *необхідні наслідки такі:* 1) Поважний зріст могутности III Німеччини, політичної, господарської, мілітарної. 2) Перевага Німців у Середній Европі. 3) Велике ослаблення поваги західних держав. 4) Зредуковане значіння ЧСР до ролі „меншої держави", подекуди невтральної. 5) Ліквідація системи французьких союзів в Европі Середній і Східній; думаю, що у Франції зростуть настрої на річ тези: „Границі Франції кінчаться над Райном". 6) Поважне пересунення відношення сил між Німеччиною й Польщею на *некористь Польщі навіть при найлучшім для* Поляків залагоджені справи Заользанського Шлеська. В тім білянсі тільки один „плюс": нема війни. Народи, що не бажають собі гегемонії Німців, мусітимуть запитати своїх керманичів: Чи за той „плюс" треба було дійсно заплатити аж таку величезну ціну? І... на як довго? На загальмування „фатальної сили" III Німеччини ще, на щастя, не запізно...

Що роблять Совіти?

„Курієр Варшавскі" в ч. 270 пише: Симпатизуюча з Совітами преса „Людового Фронту" пускала фантастичні вісти про воєнну підготовку Совітів проти Польщі і про воєнну кампанію проти Польщі, якої плян опрацьований буцімто до подробиць. Такі вісти й роздумування дісталися навіть на стовпці „Таймса" і відгомоном відбилися у швайцарській пресі, назагал здержливій в подаванні сензацій. Свідчить се тільки про те, як совітська пропаганда просякає і яка вона спосібна до затроювання навіть найчистіших жерел інформацій... В дійсности рахуби Сталіна на викликання перевороту завели на цілій лінії.

Кровава масакра в Тиверіяді

Група 100 арабських повстанців напала на днях на місто Тиверіяду в Палестині, повбивала нічних озброєних сторожів і замордувала 24 Жидів, в тім 3 жінки і 11 дітей. Потому повстанці підпалили жидівську божницю, будинок адміністрації і суду. Напад тревав 2 години і був найбільше кровавим від часу різні в м. Геброні в 1929 р.

Кождому вільно мріяти

Чи ніхто з Вас не мріяв про те, що зробивби, колиб мав міліон? Признаймося нишком, що кождий з нас має час до часу такі хвилини. Коли сірість будня заливає нас з головами, коли на столі піднімається купа незаплачених рахунків, коли зачинаємо рахувати, кілько днів остало до першого та чи вдасться позичити пятдесять золотих й евентуально від кого — говоримо собі: Годі! Так далі не може бути! Щось мусить змінитися, чейже й нам щось належиться від долі!

І тоді зачинаємо мріяти, що виграємо міліон. То значить, сто шісдесять тисяч золотих — для тих, що мають „пятку" льосу. Евентуально нехай і сто тисяч. А навіть десять. В кождому разі можна заплатити всі довги. Можна справити собі футро. Можна виїхати на полудне. А тут жовтнева негода... брр...

Увесь чар тих мрій лежить у тім, що вони осягаємі. Що це легко може статися. Що *не мріємо про знайдення* готівки на вулиці, ані про запис неістнуючого дядька з Америки. Що маючи „пятку" льосу, маємо вже всяке право до таких мрій, коли тимчасом не граючи на льотерії, мусимо піддатися долі з чорною резигнацією. Ніякої надії, ніяких мрій! Життя від першого до першого з розпучливими зусиллями вдержання буджетової рівноваги.

А так — можна помріяти про власну хату з городом... Ну, а колиб менша виграна — то влаштувати собі гарно те мешкання, що його тепер мається. Побільшити підприємство, коли його маємо, або оснувати собі щось та працювати „на своїм"... А коли ще менше, то справити собі одяг. Врешті сплатити довги або рахунки, що нас гноблять.

Так приємно мріяти в сірий жовтневий вечір *про речі, які легко можуть* здійснитися. Хіба, що не маємо льосу, тієї фіртки до щастя. Бо тоді — якже може всміхнутися до нас щастя? Годі мати претенсії до долі в роді тої: „Я ніколи не маю щастя", коли не лишається тієї фіртки. І тому кождий з нас повинен мати бодай пятку льосу 43-ої Клясової Льотерії. Без цеї дрібки надій, як без дрібки соли в їді, життя булоб дуже нудне.

Біжучі рахунки,
безготівкові розплати (чеки й перелиби),
вклади (звичайні, вінкульовані, á vista в золоті),
дрібна ощадність,
скуповування цінних паперів,

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

Інкасо, доміціль, есконт векселів,
інкасо рат, післяплат,
оборотовий кредит,
організація промислових підприємств.

ОСИП НАЗАРУК 8)

ЗА СОКАЛЬСЬКИМ КОРДОНОМ

З подорожі по Волині і Холмщині.

Отже було пусто і студено на горі Данила, на всім великім подвірю її не було нікого більше крім нас двох: мене і солдата в пруському уніформі. І сніг був на подвірю, але старанно позамітаний, так старанно, як се вміють робити тільки Німці. А серед тої пустки і студені билося горяче серце моє, билося на думку, що йду тим подвірям, яким ходив один з найбільших володарів української землі, один з найбільших умів її, що думали над її добром, на думку, що тут на сім місци була столиця наша, де рішалася доля нашої землі і народу її. Я був такий зворушений, що в думку настирливо перлися слова польського поета:

„Zzuj obuwie — Praga!"...

Прага се передмістя Варшави, яке колись російське військо взяло приступом і мордувало не лише тих, що ставили опір, але й звичайне населення.

Там у Холмі, на горі Данила, відчув я дуже виразно те враження, з яким віруючий магометанин підходить босо до Мекки і Медини, святих для нього місць пророка ісляму. Пригадую собі, що я мав там тоді таке наставлення, що якби не зима і не сніг та студінь, то мабуть і я бувби скинув свій обув, не звертаючи уваги на здивування німецького солдата. Боліло мене тільки те, що зворушені до глибини думки і почування мої знаходили свій вираз лиш у поезії чужого поета, якого слова я раз-у-раз повторяв у думці, таки в його мові:

„Zzuj obuwie — Praga!"...

Кождий залім думки, кождий блиск почування свого на горі Данила списав я докладно в тій пропавшій рукописі, за якою досі жалую. І списав я в ній також, як виглядав тоді катедральний храм на горі Данила, що зробив на мене більше враження, ніж найвеличавіші київські церкви. Чому, не знаю. І тоді я того не знав. Можу тільки снувати ріжні припущення, гіпотези, вони все дуже потрібні там, де непевно блукає людська свідомість. Може тому зазнав я там аж такого сильного враження, що се був катедральний храм Данила, Князя Галицької Землі. А може тому, що се був наш катедральний храм найдальше висунений на захід. А може тому, що він стояв тут одинокий як величава памятка, отже на нім сконцентрувалися всі мої почування і думки, коли в Києві вони мали на чім розбиватися. А може тому, що Данило все своє життя воював за Землю Галицьку, а ми Галичани по сотках літ вперве рушили на війну під власним іменем, і тут мене перемогло зворушення на вид храму нашого Монарха, що все воював нашими полками. А може тому, що відчув я, вперве так дуже виразно, що й ми були колись державним народом, рівним з іншими, а може й могутнішим, тай се потрясло всім моїм єством. А може все те разом зложилося на дивно сильне враження з катедри Данила. З нутра її не памятаю сьогодня вже нічого виразно, тільки якусь дуже ніжну синяву і таксамо ніжне золотисте мерехтіння і ще якесь світло згори, і все те в надзвичайно ніжних відтінях. І ще памятаю, що думка моя, тоді ряного ворога Росії, звернулася зі здивуванням на царський рід Романових, що відбудував отсю святиню Данила. І я тихо та в задумі виходив з тої святині.

А коли я давав напивок пруському солдатові, що опроваджував мене по храмі, він сказав мені по польськи „дзенькуєн". Я став і питаю: „Ви може Поляк з Познанщини?" Він відповів: „Так". — „А як вам служиться в німецькому війську?" — „Так як всім, вони не роблять при війську ріжниці". Я не випитував більше, бо мав свої думки. Тоді я не сподівався, що по великій війні доведеться мені ще раз побувати на Холмщині, вже в польській державі, та зазнати на холмській землі ще сильнішого враження, як я зазнав у катедральнім храмі короля Данила. А сталося це в селі Турковичах, про яке я донедавна взагалі не знав, що воно істнує.

А вітер так сильно пилом мете, що очі мої вже повні його і печуть. Та се нїщо, нїщо: вона така мила та холмська земля, що й пил від неї в очах якось не болить. Справді, не болить...

На відпуст у Турковичах.

Ще як був я у Львові, довідався я, що в половині липня відбувається в Турковичах великий православний відпуст. „Там, казав мені один з моїх знакомих православних, сходиться на свято Положення риз Пресвятої Богородиці коло 40.000 прочан з цілої Холмщини. Як хочете побачити нарід зі всіх кінців Холмщини, то найлучше поїхати до Туркович на той відпуст"...

Отже я з моїм товаришем подорожі так і постановив зробити. Переглянувши докладно розклад їзди, переконалися ми, що розмірно ще найлучше їхати до Туркович через Холм. Так і зробили.

На сам вид ріки Буга робиться коло серця щось незвичайне. Мабуть подібне враження має Німець, коли дивиться на води ріки Райну, Болгарин коли дивиться на води Марїци. Кажу „подібне", бо у нас ще майже зовсім не оброблені поетами почування, звязані з рікою Бугом. Де поети наші, що обробилиб кровю серця свого ту важну для нас ріку бодай у приближенні так, як обробили німецькі поети почування звязані у Німців з рікою Райном? Немов з дуже далекої мрачної віддалі глухо зазвеніла мельодія німецького гимну „Вахт ам Райн" і інших пісень, звязаних з Райном.

Zum Rhein, zum Rhein, zum deutschen Rhein!
Wer will des Flusses Wächter sein?

Ні одної пісні, ні одної популярної поеми про Буг, про Буг, про український Буг, за яким живе найдальше на захід висунене племя наше! Дивуюся в душі, що той брак поезії про Буг якось не разить мене: відчуваю той брак подібно як весняну пустку на полях: ось-ось повіє теплий легіт і вийдуть орачі і заблистять плуги на полях і незабаром сіятимуть і зійдуть хліби і заколоситься місце, де ще сьогодня так пусто і порожно.

Щоб заповнити ту хвилеву „весняну пустку", виймаю свій записник і переглядаю дещо з того, що я поназбирував про Холмщину заки вибрався в подорож. Отже: Холмщина се прибужанська частина люблинської височини, заселена Українцями. Головні міста її: Холм, Томашів, Замостє, Грубешів, Володава. Та найстарший центр Забужжа Червень, тепер село Чермно, над рікою Гучвою. Першу і здається останню згадку про нього маємо в нашій літописі під роком 981, де сказано: „Іде Володимир ко Ляхом і зая гради їх, Перемишль, Червень і іния городи, яже по сей день суть под Русю". То все. Двацять слів, коли рахувати й злучники, всего двацять слів зпід пера старого літописця нашого, — а кілько спорів спричинили вони! Кілько голов роздумувало над значінням тих нечисленних слів, що впроваджують в нашу історію два важні краї, Галичину і Холмщину, що дотичать двох народів, українського і польського, та споконвічної борні між ними.

Під монотонний стукіт вагонів вдивляюся і я уважно в тих 20 слів. Знаю їх уже давно напамять так докладно як слова „Отченашу", які проводила мені покійна мати моя. Отже в памяти розбираю ті слова літописі. В них на 20 слів пять імен: одно імя нашого Князя, два імена народів і два імена міст, з „кометою", то значить з додатком „і іния городи". Що ми сегодня далиб за те, щоб літописець сказав був, які саме „іния городи"!... Та він був чоловік скупий на слова, одначе добре, що й се нам лишив. Три дієслова, „іде", „зая", „суть". Значить три речення. Короткі, бо короткі.

Ми Українці визначаємося впертою маломовністю або й мовчанкою в історичній области. Сходять до гробу цілі покоління інтеліґентних істориків і не лишають по собі навіть коротких нарисів історії свого краю і народу, навіть записок з того, що самі пережили! В порівнанні з тим старий Нестор був дуже запопадливий чоловік. А без знання своєї історії в неперерванім ланцюху поколінь не можна орієнтуватися в історичнім поході власного народу, отже не можна знати й того, як робити правильну політику, бо історія сеж політика минувшини. Тому бодай у подорожних споминах треба доконче кидати жмути історичних вісток про факти і події на землях, які оглядаємо, бо головно се робить нам їх близькими... „Іде"...

В тім однім слові з трьох букв містить старий літописець властиво весь зміст походу, зміст війни і підготовки до неї. Та ціле се місце очевидно хибне, збите таки тим самим літописцем. Він розпреділюючи словянські племена містить у теперішній Холмщині племя Хорватів, яке виразно відріжняє від білих Хорватів. Перших рахує до східних або руських Словян, а других рахує до західних Словян. Східні або руські Хорвати належали до української київської держави вже давно перед Володимиром Великим, бо під роком 907 читаємо в літописі Нестора ось що:

„Иде Олегъ на Грекы, Игоря оставивъ Киевѣ; поя [же] множество Варягъ, и Словенъ, и Чюдь, и Кривичи, и Мерю, и Деревляны, и Радимичи, и Поляны, и Сѣверо, и Вятичи, и Хорваты, и Дулѣбы, и Тиверци, яже суть толковины: си вси звахуться отъ Грекъ Великая Скуфь. [И] съ сими со всѣми поиде Олегъ на конехъ и на кораблехъ, и бѣ числом кораблей 2000, [и] пріиде къ Царюграду; и Греци замкоша Судъ а градъ затвориша. И выиде Олегъ на брегъ, и воевати нача, и много убийства сотвори около града Грекомъ, и разбиша многы полаты, и пожгоша церкви; а ихже имаху плѣнникы, овѣхъ посекаху, другия же мучаху, иныя же растреляху, а другыя в море вметаху, и ина многа [зла] творяху Русь Грекомъ, еликоже ратнии творятъ".

Цікавий се опис поведення наших батьків, які зовсім не належали до лагідних в часі війни, чому й дивуватися не можна, бо такі тоді були всі народи тай сегодня вони не дуже стали лучші а може й гірші. Нас інтересує тут щось інше, а саме те, що між племенами, які під наказами Олега йшли війною на Царгород, були також Холмщаки, звані в тих часах Хорватами. А входили вони в склад руської (української) держави очевидно від довгого часу, вже давно перед Олегом, бо знаходимо в літописі ще таке місце:

„И живяху въ мирѣ Поляне и Деревляне, Сѣверъ, и Радимичи, и Вятичи, Хрвате".

(Далі буде).

Дефініція Католицької Акції

У французькому катол. часописі „Ля Круа“ появилися недавно звідомлення з актів і постанов провінціяльного синоду в м. Малін (Malines) в Бельгії. М. ін. подано там також дефініцію Католицької Акції (Слова в лапках означають дослівне цитування офіціяльних промов Святішого Отця Пія XI.). Католицька Акція се „участь світських людей в ерархічному апосполяті“. Отже К. А. се справжній апостолят, повірений випробованим і гідним довіря світським людям, які „помагають священикам у підготовці і веденні їх акції, а в деяких випадках, коли се конечне, заступають навіть акцію священиків“. Сей апостолят мимо того, що виконують його світські люди, залежить в цілости від церковної Єрархії. „Коли вірні гуртуються в той спосіб, щоб віддатися до розпорядимости церковних властей, тільки ті власти дають їм право займатися тими справами і заохочують їх у ревности та витревалости“. К. А. має подвійну мету: 1) католицьке вироблення своїх власних членів і 2) католицьке вироблення інших людей, які під їх впливом зачнуть християнське життя повне ревности. Відси висновок, що „К. А. залежна в цілости від священичих функцій і від християнського життя і то до тої міри, що всяке бажання побільшити чи зменшити її засяг, булоб запорукою або переступленням прав Церкви й душ“. З того видно рівночасно високу гідність Католицької Акції. Світські діячі нехай „будуть переконані, що особливша ласка Божа покликала і вибрала їх до тих функцій, які зовсім недалекі від священичих обовязків; в суті річи К. А. ніщо інше як апостолят вірних, які під проводом єпископів дають Церкві активну поміч, доповняючи в деякій мірі працю їх душпастирів“. К. А. не є в собі нічим новим і знали її в Церкві вже в давніших часах, та мимо того характер і суть Католицької Акції вияснено широко й відповідно насвітлено щойно в наших часах. К. А. стала впрочім необхідна в нових умовинах душпастирської праці. „Хтож не бачить сьогодня, що навіть у католицьких державах число клиру ніяк не вистарчає для всіх потреб вірних? Сьогодня істнує так багато католицьких товариств, що самі священики булиб просто не в силі занятися ними всіма. Що більше, багато людей живе поза релігією або здалека від неї і душпастир не має безпосереднього звязку з ними. Інші знову люди не хочуть мати отверто нічого спільного з ревною працею душпастира. Їх темну роботу можна побороти тільки при помочі спільних зусиль священиків і світських“. Католицька акція аполітична. Католицька Акція „не повинна бути тілыки зовнішна, але духовна; не земна, але небесна; не політична, але релігійна“. Треба добре відріжнити її від політичної акції. „Щоб вона ніколи не була втягнена у вир політичних партій, навіть колиб у тих партіях були й католики“. Одначе з другого боку провідники і члени К. А. „не можуть як горожани — під умовиною, щоб до того не вмішували ніякої річи К. А. як такої — бути позбавлені права голосування. Що більше, вони не виконалиб якслід своїх обовязків, коли в міру своїх спроможностей не старалисяб співділати в кермуванні політикою їх міста, провінції чи держави“. Крім того там, де події політичного характеру наражають церковні добра і релігійні почування на небезпеку, К. А. повинна і мусить впливати і докладати своїх зусиль, щоб задержати права Церкви й охоронити християнське життя від усякої шкоди. „Коли часом, каже Святіший Отець, політична агітація нарушує в якийнебудь спосіб релігію і християнські обичаї, К. А. має інтервеніювати всею своєю силою і всею своєю повагою, щоб усі католики в цілковитій згоді, без огляду на ворожнечі й особисті погляди партій, мали на оці тільки добро Церкви і душ та підтримали їх установи“. В подібних умовинах церковні власти мають право видати розпорядки, яким (подібно як в якійнебудь іншій релігійній области) вірні мусять повинуватися. В товариствах молоді члени повинні бути виховані в католицькому дусі і підготовані до виконування всіх цивільних і суспільних функцій згідно з християнськими засадами. Їх треба навчити, в який спосіб вони можуть і мають послуговатися їх цивільними і громадянськими правами, щоб зберегти добро Церкви й душ. Католицька Акція корисна й для суспільно-державних цілей. Се видно з того, що вона поширює християнського духа, який становить найсильнішу підвалину мира і суспільного ладу. Християнська наука голосить впрочім явно обовязок послуху для цивільних законів. К. А. „не займається діяльністю чисто професійною, ні політичною“, хоч має право й обовязок займатися суспільними організаціями та союзами робітників і іншими для піднесення хвали Божої і спасення душ. Отже К. А., хоч не може заступити ріжних установ господарського й професійного характеру, яких найблища мета дочасне добро їх членів, одначе старання Церкви повинні йти в тім напрямі, щоб і господарське життя було овіяне християнським духом. Так К. А., як і господарське життя матимуть велику користь з тісної співпраці, бо К. А. докладає всіх своїх зусиль до того, щоб всюди запанувала справедлива розвязка т. зв. суспільного питання, по думці християнських засад. Тому „в тих околицях, де нема суспільно-освітних установ, К. А. повинна старатися покликати їх до життя, а там, де такі установи істнують, повинна старатися їм помогти“. „Якнайліпшою опікою треба окружати якнайбідніші верстви, особливо робітників і рільників, бо Церква від найдавніших часів, ідучи за прикладом свого Божеського Основника, любить їх, піклується ними та співчуває з їх усіми терпіннями і постійно дбає за їх душі, виставлені на щораз більші небезпеки. Сьогодня між тими найбіднішими злочинні й революційні науки мають тілько приклонників!“ Завдання К. А. — впоювати в ті прості душі засади християнського життя та притягати і їх до апостоляту.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

В. МАКЕЙ.

БАТЬКО І СИН

Перед літами вертався я з Америки пароплавом „Сибір“, одним з найліпших кораблів славної тоді пароплавної компанії Кунард. Тоді не їздили ще так відважно по Атлянтійськім океані як нині. Скорі, шрубові пароплави були ще незнані; кораблі їздили собі вигідно і помалу, десять або і дванацять днів.

Капітан Камерон, командант „Сибіру“, був тоді управителем корабельного відділу товариства. Того відзначення був він достойний з кождого огляду і мав славу найліпшого моряка. Безпечність свого корабля мав усе на увазі і строго глядів, щоб залога точно виконувала свої обовязки. Його присутність будила довіря. І в часі бурі чулися ми якось безпечніше, коли на містку команданта стояв капітан Камерон.

Його син Рональд був на кораблі четвертим офіциром. Був то гарний і веселий молодець, постійний як скала. Його споріднення з командантом корабля не давало йому в нічім ніякого права на першенство. Батько обходився з ним на кораблі як з чужим. Одначе мимо тої здержливости видно було, що обох лучать найсильніші звязки любови і не треба було великої зоркости, щоб пізнати, що командант був потайки гордий зі свого сина.

Дорога скоро наближалася до кінця. Одного вечора капітан заявив, що по всякій імовірности наближимося досвіта до ірляндського побережжа. Многі з нас умовилися вийти ранком на поклад.

Нас покрила темна і душна ніч з неспокійним морем. Ще довго потім, коли ми пішли до своїх кают, лежав я прислухуючись гукові бурі. В корабельнім сальоні не було нікого, світло погашено. Нараз около півночи роздався крик, але такий, що кождого, хто його чув, переняв страх.

— Огонь! Горить!

Вискочивши з ліжка, одівся я чимскорше і пігнав нагору. Вскорі опинився я серед товпи тих, що силувалися вибігти по сходах зі своїх кают нагору. Огонь вибух в передній части корабля. Капітан, офіцири і часть залоги були вже около години при роботі, борючися з розгуканим пожаром. Але полумінь поширювалася.

Миттю, коли я дістався на поміст, пізнав я, що нас стрінула страшна пригода. Як шалені гналися люди в другу сторону корабля, щоб схоронитися. Так глотилися, що одні других аж перевертали. Многі з залоги трусливо опустили свої становища, мовляв, щоб здержувати подорожніх. В дійсности вони старалися також схоронитися. В ту глоту кинувся і капітан Камерон. Вговорював, сварив, грозив, ба й просив, та все дарма. Не міг здержати напору. Ніколи передтим не бачив я подібно страшної картини. Борючася між собою товпа людей, освітлена ярким блиском полумені, представляла вид, якого до смерти не можна забути. Спускали човен за човном і всі вони в одній хвилині так заповнилися, що ледви видно було їх береги з води. Крик жінок, кликання потопаючих о поміч, проклони мужів мішалися в один страшний гамір. По пів години не було вже ні одного човна під рукою. Пожар ширився постійно в напрямі задньої части корабля, де товпилося ще понад сто жінок і дітей.

Цілу ніч боролися ми з полумінь з силою розпуки, щоб задержати огонь в однім місці. Та всі наші зусилля були безуспішні. Вкінці зайснів світ. Ми розпучливо розглядалися довкола. Там, далеко ще від нас, на північний захід, видніла над морем слаба синява смуга. Земля! О, коби ми могли до неї дістатися!

Капітан вступив на командантський місток. Велів кермувати кораблем до берега і приказав машиністові удержувати повну пару аж до останньої хвилі. Надмірна праця коло ратування мала для многих сумні наслідки. Але кождий з нас, здавалося, мав у тій хвилі надлюдську силу волі. Рональд Камерон був постійно безпосередно коло вогню. Хоч мав

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Книжка на цілий рік

Про Календар Місіонаря.

Велика частина нашого народу взагалі не купує книжок, або купує одну книжку раз на рік: календар. Отже календарі се часто одинока страва, якою друковане слово входить в душу нашого простолюддя. Як колись „сборники", так тепер календарі мають у нас велику популярність. Поширення їх зростає з року на рік. Дійшло вже до того, що річно друкується в нас понад 50 ріжних календарів, а наклад деяких із них переходить 80.000 примірників („Золотий Колос"). Виходить з того ясно, що проблєма видавання й поширювання календарів се в нас для всякої агітації у добрім значінні цього слова — справа малощо менше важна ніж акція доброї преси.

Пізнали це Поляки, а властиво польські монаші Чини, які щорічно обдаровують Польщу безліччю календарів. З тих католицьких календарів монашого видання найбільше поширений „Календар Лицаря Непорочної" (ОО.Францішкани в Непокалянові), якого наклад був у минулому році велитенський: сімсот двацять тисяч (720.000) примірників! Пальотинський „Календар Цариці Апостолів" мав 120.000 прим. накладу. З інших згадаю ще сильно поширений „Календар Ісусового Серця" (вид. ОО. Єзуїти), „Календар Божого Слова", „Кал. Францішканський" (з Паневника), „Календар Божого Спасителя" (Сальваторіяни), „Календар Чудесного Медалика" (ОО. Місіонарі) і багато інших. [1])

В нас уже теж є кілька видавництв, які видають католицькі календарі [2]). Число католицьких календарів зростає в нас також з року на рік: минулого року було їх 6, цього року є вже 9. Сей обяв бувби потішаючий, якби не те, що наклади цих календарів і так невеличкі не зростають, а мабуть падуть. Так прим. „Календар Місіонаря" [3]) має цього року лише 12 тисяч накладу, отже менше на кілька тисяч, як у минулому році.

Ціна сього, традиційного вже в нас, „Календаря Місіонаря" обнижена на 5 грошів, з 75 на 70. Зате виглядом календар дещо, здавалосяб, менший. Та се лише так здається, бо папір у сьогорічному календарі більше тонкий. Обгортка — хоч без сумніву більш естетична як у минулому році: представляє сильвету жовківської церкви, видержану в лагідно стонованих синіх барвах, гейби за місячної ночі. Обгортка „панська й елєгантна", як слушно висловився проф. Буцманюк, та проте — видасться простолюддю скромнішою: вона занадто „інтелігентська", не ярка, а в дібрано стонованих барвах. Ті дві прикмети сьогорічного „Календаря Місіонаря": ліпший, бо сатинований, але і тонший папір та естетично-краща, але не ярка обгортка — *на мою гадку* — обнижають притягаючу силу зверхнього вигляду календаря, очевидно лише для простолюддя. Та в тім саме біда: бо чейже цей календар призначений головно для простолюддя...

Ілюстраційний вилад календаря кращий як у минулому році, він дуже гарний і дуже багатий: в календарі є аж 63 образки; деякі з них справді добірні, прим. цікавий „Ісус Христос" Матейка, св. Іван Хреститель Тиціяна (?), заставки М. Сосенка, оригінальні рисунки французьких символістів („Війна" і „Поступ") і т. п. На жаль деякі з них друковані зі „збитих" клішів (прим. стор. 42); недоглядів мало. Ілюстрації дібрано краще й популярніше, як у минулому році. В наступних роках вартби ще було заангажувати якогось доброго ілюстратора, щоб зілюстрував деякі оповідання так, як се мають прим. календарі Тиктора.

Майже вповні вдоволяє нас зміст календаря. Зі змісту видно, що автор мав на оці добро рідної Церкви й культури: релігійно-національного духа поглиблює ріжнородними й цікавими темами з минулого й сучасного життя. Перший аркуш (поза календарною частиною [4]) як на популярний календар ще трохи тяжкий формою і змістом наукової розвідки про „Фльорентійську Унію". Редактор заокруглив цю розвідку статейкою „Політика нівечить Унію". Се актуальна ремінісценція: Москва та польський магнат-єпископ Мацєй з Вильні знищили гарні початки фльорент. Унії на Руси.

Дальше автор подає прегарний уривок проповіди (білоруською мовою й у перекладі на наше) білоруського діяча о. Станкевича про св. Йосафата. В тім уривку о. Станкевич пише, що св. Йосафат був Українець, що послугувався між Білорусинами білоруською мовою та що ідея, за яку св. Йосафат поляг, найбільш величава й найбільш принципова. Св. Йосафата — пише о. Станкевич — убили Білорусини, „не знаючи, що роблять".

Незвичайно цікаві для сучасного інтелігента дані статті „Перед сто роками". Се виїмки з дрогобицького „Деканального протоколу", з років 1817 — 1927. Як виглядала наша Церква і школа сто років тому. Читач мимохіть ставить паралєлі до наших часів... Йосифінізм, що тоді панував, слідний з наказів цісарської влади для духовних. Йосифінізм мішався у всі справи Церкви. Цікаво булоби прослідити, як на се реагувала тодішня духовна Влада. Мимохіть родиться з тих споминів гадка, противна лібералізмові, що гармонійна праця Церкви й держави таки потрібна, бо служить добру обох. З „протоколу" бачимо дальше цікаве відношення тодішнього уряду до Жидів і карбонарів, початки новішої польонізації Галичини і багато інших цікавих річей. Додають більшої вартости тим „Протоколам" цікаві й цінні історичні пояснення редактора до поодиноких частин „протоколу".

Незвичайно актуальну тему порушено в статті „Мати й діти". Автор стривожений „білою чумою" — вбиванням дітей матерями-нелюдами — заключає, що коли так дальше піде, то „наш нарід без усякої війни, без усякого переслідування від ворогів, марно скапає і загине з власної руки".

В звязку з тою темою поміщене прегарне оповідання Марка Твейна п. з. „Смертний присуд" з часів Кромвеля: дитина рятує батька від смерти. Подібно асоціюється до сеї теми ще й Міцкевичів „Поврут тати", перероблений Кулішем на „Чумацькі діти". Всі ці статті зілюстровані гарними світлинами й рисунками: „Мати при колисці", „В захоронці", „Діти як цвіти" і т. п. Дуже добре, що це ілюстрації вже українських дітей, а не, як се було за минулих років, якихось чужоземних паненят.

Календар, чи не вперше, проломлює „змову мовчанки" й подає цікаву статтю про Жидів. Також визначно протибільшовицький дух календаря слідний з таких річей як вірш „Молитва" (ст. 63) М. Рішка, „Ой, взяло, взяло" Ічнянського, сміховинки про Сталіна і под. Є тут відгомін еспанської трагедії в оповіданні „Сліпий музика" (переклад з португальського о. Рафаїла Криницького ЧСВВ); при тім репродукція клясичної ікони, знищеної кулями еспанських людовофронтовиків.

У сьогорічному календарі видно змисл до актуальности його редактора: попри згадані статейки, бачимо се прим. ще в поданні цікавих слів Пілсудского про „кресы" чи в наведенні відозви Костюшка про східний обряд і кресову політику як чинники рятунку Польщі. Сей змисл актуальности, популярний стиль і велика ріжноманітність коротеньких статейок, які моралізують змістом і образом, а не нудними науками, все те робить сьогорічний календар „Місіонаря" далеко цікавішим і лекше стравним для народу, ніж були ними давніші річники.

За деякі хиби календаря вважавби я ще подекуди хибні вислови (прим. „проте" в значінні „отже", „проте" значить по українськи „мимо того") та брак статейки про літургічний рух, що започаткував був минулорічний календар. І ще в сім календарі замало оголошень: всього 1 аркуш друку. Коли свойого часу я оголошувався в „Кал. Місіонаря", то наслідки таких оголошень були: замовлення клієнтів тривали цілими роками й ішли в усі закутини Галичини й навіть поза нею. З того ясне, що анонсова сила „Кал. Місіонаря" дуже велика. А що анонсів у ньому в порівнанні до тої сили за мало, то з того слідує, що анонсова справа не стоїть іще добре. А се мусить відбитися на ціні календаря. Якби вдалося оплатити анонсами кошт накладу календаря, тоді можнаб його дати по ще нижчій ціні; через те зрослиб його популярність і наклад.

„Ліпше — все ворог доброго", з сего становища можнаб усе „ганчувати". Та коли взяти „Кал. Місіонаря" зі становища доброго, а не ідеального, то цьогорічному календареві треба признати великий поступ, головно в формі й цікавому укладі. Приступна форма й многосторонній та актуальний зміст роблять 36-ий річник „Кал. Місіонаря" направду популярним і притім цікавим не лише для простолюддя, але й для інтелігентів. Заслуга в тім таланту його редактора, відомого публіциста о. Конона Полішка ЧСВВ.

Аpаміс.

---

[1]) Пор. стор. 29 книжки о. М. Пірожиньского **„Zakony męskie w Polsce". Lublin-Uniwersytet 1937.**

[2]) Про минулорічні католицькі календарі писав я в „Новій Зорі" з 24 жовтня 1937 р., стаття „Християнські календарі".

[3]) **Календар Місіонаря** на рік божий **1939.** Річник XXXVI. Зладив о. К. Полішко ЧСВВ.Видавництво й друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Стор. 141+19 нпг., форм. 151×221 мм. Ціна 70 грошів.

[4]) У календарній частині в перших 4 місяцях подано ще нещасну термінольогію: свята „греко" і св. „римо-кат.". Отже нема сенсу вживати для латинських свят терміну „римо-кат.", бо і ми теж римо-католики; слід уживати „свята грецького" а властиво: „українського" і „латинського" обряду.

попалену одіж, обличча зачорнене і волосся спалене майже аж до коріння, працював невтомно. Вискочивши на поручча корабля, тягнув за собою вужа. В тім почувся страшенний крик. Скоро обернувшися, побачив я, що хоробрий молодець, втративши рівновагу, упав у море головою взад. Я глянув на місток. Капітан був там доси і також бачив, що сталося. На його обличчі появився на хвилю вияв страху. Скочив наперед, маючи очевидно на думці видати приказ задержати корабель. Та в тій хвилі його погляд спочив на тій товпі людей, що безпомічно тиснулися на заді корабля. Задержався, його витягнена рука опустилася вділ. Колиб корабель задержався, булаби втрачена й та слаба надія на виратування нещасних подорожних. Щоб ратувати сина, мусівби був жертвувати сотку жінок і дітей. Хвилину вагався, але його душевна боротьба скоро скінчилася. Рішився в користь подорожних, а сина полишив його долі.

Молодий Камерон появився ледви двацять метрів за нами над водою. Махав одною рукою над головою. Попращав нас на розлуку і крикнув голосно та відважно:

— Лиш дальше, наперед, — про мене не дбайте!

Вхопившись за поручча командантського містка, капітан глядів з напруженням на беріг. Назад вже не оглядався...

Що лишилося Чехословаччині?

Обкроєна Чехословаччина задержала майже в цілости цукроварний промисл, 90% деревного промислу, 75% броварного промислу, 72% промислу шкіряного і 60% металевого промислу. Крім того ЧСР задержить поверх 90% рільної продукції. Зате Чехословаччина стратила велику більшість копалень вугля так, що мусітиме спроваджувати вуголь з закордону. Таксамо стратила ЧСР на річ Німеччини области, які достарчали хмелю для славних пільзненських броварів. Дуже тяжка страта для ЧСР се відступлення славних живців Карльсбаду, Франценсбаду і Маріенбаду, а зокрема болюча страта Йоахімсталю, де були найважніші копальні урану, з якого добувають дорогоцінний рад. Дотепер ЧСР була краєм на 60% промисловим і на 40% рільничим. Відтепер буде навпаки.

Уступлення комісаря Літвінова?

В московських політичних кругах твердять, що становище Літвінова, большевицького комісаря закордонних справ, сильно захитане внаслідок останніх подій. Підчас конфлікту за Судети ком. Літвінов прислав з Женеви до Москви два рапорти про політичне положення в Европі. Літвінов запевняв Сталіна, що французький премієр Далядіє не візьме участи в переговорах з канцлером Гітлером під натиском лівих французьких партій. Та сталося навпаки. Помилкова оцінка положення викликала на Кремлі таке невдоволення з діяльности Літвінова, що в Москві зачали говорити про його уступлення.

Франція й Італія

Французьке правительство рішилося вислати амбасадора до Риму. Те іменування означає, що Франція признала італійську імперію в Африці, себто завоювання Абісинії Італією. Франція відкликала була свого амбасадора Де Шамбрена в листопаді 1936 р., а Італія відкликала свого амбасадора з Парижа в 1937 р. Відтоді дотепер заступали обі держави т. зв. шарже д'афер (виконуючі обовязки послів).

Мадрид „збомбардований"

ПАТ звідомляє: 30 повстанчих бомбовиків перелетіло над Мадридом мимо дуже сильного обстрілу протилетунської артилерії. Бомбовики скинули для цивільного населення Мадриду 178.000 білих булок. Повстанчі збройні сили в той спосіб хотіли справити радість мешканцям Мадриду з приводу других роковин покликання ген. Франка на становище шефа держави. „Бомбардування" тривало до 6-ої год. вечером. Всі летуни вернулися здорові до своїх летунських баз.

Нові видання

о. Павло Штокалко: **Вінець святих.** Видавництво „Криниця" в Перемишлі при „Українськім Бескиді". Ілюстрації Мирона Левицького. Стор. 63. Формат 16.6 × 11.8 цм.

о. Василь Попадюк: **Програний заклад.** Сценічний образ в чотирьох діях. Бібліотека релігійної драми ч. 19. Жовква 1938, Видавництво й друкарня Чина св. Василія Вел. Сторін 41 + 3 нпг., формат 14.2 × 20.3 цм.

Олександер Мишуґа мистець і людина. Львів 1938. Накладом дра Луки Мишуги. Матеріяли зібрали: др Іван Німчук і др Лука Мишуґа. Книгу зредаґували: др Іван Німчук і Осип Боднарович. Окладинка Миколи Бутовича, наголовна картка та ініціяли до статтей Павла Ковжуна. Коліровий портрет роботи Миколи Івасюка. Сторін 206 + 2 нпг., формат 18 × 25.5 цм. — Видання під оглядом мистецьким першої кляси. Про зміст поговоримо іншим разом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВІЦЕГУБЕРНАТОРОМ ЗАКАРПАТТЯ іменований Олександер Бескид на місце Чеха дра Мезніка.

У ЛЬВОВІ відбувається великий процес проти 35 молодих Українців в Жовківщини і Львівщини за приналежність до ОУН (Організації Українських Націоналістів). Підсудних боронять 4 адвокати Українці і один Поляк (радн. Згуральский).

В КИЄВІ в українськім комсомолі викрило ГПУ опозиційну організацію й увязнило поверх 80 університетських студентів в Києві, Харкові й Одессі. В Києві виходив навіть нелеґальний часопис, який пропаґував знищення большевицького устрою і проголошення незалежности України.

УКРАЇНСЬКА РАДІЄВА АВДИЦІЯ з Відня у різкій формі відкинула на днях мадярські претенсії до Закарпаття.

В ВАРШАВІ власти припинили польський щоденник „Нова Жечпосполіта" в звязку з виступами того часопису підчас конфлікту Польщі з Чехословаччиною.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧСР утворив знов ген. Сірові. В тім правительстві є три ґенерали, решта міністрів з урядників.

ПРЕДСТАВНИК СЛОВАЦЬКОЇ ЛЮДОВОЇ ПАРТІЇ мін. Чермак зажадав від чехословацького правительства, щоб негайно передало адміністративну владу на Словаччині делеґатам словацької людової партії.

ВИКОННИЙ КОМІТЕТ словацької народної партії пок. о. Глінки зібрався в Жіліні на важну нараду.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ВЛАСТИ почали евакувати наддунайське місто Комарно (по мадярськи Коморон), яке лежить на території замешканій Мадярами. Такі вісти принесла мадярська преса.

НА МАДЯРЩИНІ відбуваються віча, які домагаються спільної границі з Польщею, себто окупації нашого Закарпаття.

ПРО ЗІРВАННЯ СОЮЗУ ЧСР З ФРАНЦІЄЮ принесла вістку чеська соціялістична ґазета „Вечерні Право Ліду". Чехословаччина малаб зачати політику згоди з Німеччиною.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА обсадили т. зв. трету стрефу в судетськім краю, займаючи міста Карльсбад, Маріенбад і ін. До 7 с. м. німецькі війська обсадили трохи менше як половину простору з більшістю німецького населення. Потому мають заняти ще дальші области, але про се має рішити міжнародня комісія.

ҐРАНИЦЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І СУДЕТАМИ покищо замкнена. Причина того та, що німецькі війська ще не позбирали вибухових матеріялів, що їх позакладали чехословацькі війська на ріжних місцях в Судетах.

50.000 НІМЕЦЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ вицофалося з судетського краю в глибину Чехословаччини. Вони бажають піддатися під опіку Англії.

В НІМЕЧЧИНІ розписано нову внутрішню позичку в висоті півтора міліярда марок „на докінчення робіт, які розпочало правительство" (правдоподібно укріплень).

ПОСОЛ БЕРЖЕРІ заявив у французькім парляменті, що до проблєм, які вимагають ще розвязки, належать поруч еспанської справи і справи сирівців також справи Поморя і Ґданська. В сім місці промови посла Бержері амбасадор Польщі покинув демонстраційно дипльоматичну льожу.

ҐЕН. ҐАМЛЄН, начальний вождь французької армії, перевів інспекцію французьких укріплень т. зв. лінії Мажіно.

ЧАСТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ РЕЗЕРВІСТІВ вже звільнено з війська, решту звільнять аж тоді, коли Німеччина розпустить своїх резервістів і коли ген. Ґамлєн скінчить інспекцію лінії Мажіно.

АНҐЛІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ відкликала мобілізацію офіцирів і моряків англійської военної фльоти.

ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЄН написав лист до французького премієра Далядіє. В листі м. ін. підкреслює, що серця народів французького й англійського злучені тісною приязнею. Співпраця Англії з Францією буде тривати дальше.

АНҐЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ рішили евакувати ірляндські пристані; вицофуються англійські ґарнізони і приходять на їх місце ірляндські ґарнізони.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило подвоїти в найблищім часі сухопутну армію і летунство. Рівночасно мають приспішити будову военних кораблів.

НОВИНКИ

Щоденна українська чвертьгодина в німецькому радію. Від 29 вересня с. р. радіостація у Відні надає кождого дня в год. 19.45 українську чвертьгодину, присвячену визвольній справі Закарпаття. На зміст українських авдицій складаються біжучі відомості й зясовування політичної проблєми українського Закарпаття. Напрямна авдицій — пропаґанда незалежної державности Закарпаття.

„Новітній Ремісник". Під таким заголовком появилося у Львові перше число місячника, фахового органу українських ремісників. Воно цікаве й ріжнородне. Крім загальних статтей на тему українського ремесла, податкових і правничих порад містить фахові сторінки столяря, шевця і кравця. Перше число має 16 ст. Ціна одного примірника 30 сот. Передплата річно 3 зл., піврічно 1.50 зл., чвертьрічно 0.80 зл. Видає Господарсько-Технічне Т-во „Праця" ім. Івана Левинського. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Здровя 7. II.

Статистичний уряд м. Львова приніс м. ін. дані щодо фреквенції у львівських музеях. І так Український Національний Музей відвідали м. року 1.872 особи, Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка 2.630 осіб, Ставропігію 752 особи. З неукраїнських музеїв найбільше осіб відвідало Рацлавицьку Панораму, бо 51.119 осіб.

Львівський університет мав при кінці минулого року 9 почесних професорів, 9 емеритованих, 86 звичайних і надзвичайних, 30 адюнктів, 109 доцентів та сто кількадесять асистентів. Всі вони Поляки або Жиди.

Перебудова площі Бандурского у Львові триває далі. Вже збурили т. зв. „Фаерпікету". Тепер реставрують мури Бернардинів. Перед мурами копають суху фосу. Крім того відслонять випадову браму, що дотепер до половини закопана. Перед фосою буде дорога, що по збуреннї двох дальших камениць дійде до 25 м. ширини.

В Опаці, дрогобицького повіту, відбулося на днях посвячення нововибудованого костела.

Перемиський окружний суд переноситься до нового будинку при вул. Конарского.

В Долині пов. Товмач діти спричинили пожежу, яка знищила 40 будинків з інвентарем і сьогорічними зборами. Страти виносять 100 тисяч зл.

В Старім Олексинці, кремянецького повіту, відбувся акт консекрації зревіндикованого костела.

В Новоставцях рівенського повіту повстала від недокурка пожежа, яка знищила 22 мешкальні доми, 18 стоділ і 15 стаєн з інвентарем. Шкоду обчисляють на 80.000 зл.

Гумор. — Мій наречений і я маємо разом пятьдесять літ... — Що? І за такого смаркача хочеш вийти заміж?

Гумор. — Один хлопчик двацять разів денно питався свого батька про всякі річи. Вкінці знервований батько каже: — Слухай сину! Одна дитина, яка вічно випитувала про все, замінилася у знак питання! — Синок подумав і каже: — Татку, а як той хлопчик задержав під собою точку? („Прагер Прессе").

Осінь се час коли належить присилати передплату на слідуючий рік. Передплата прислана на цілий рік скріпляє газету не лише матеріяльно але й морально, бо дає можливість забезпечити ій постійних добірних співробітників.

У Слободарці пов. Луцьк згоріли всі господарські будинки військового кольоніста мазура Кл. Палухи. „ІКЦ" в ч. 274 подав сю вістку під наголовком „Знуф саботажисьці пальон мене польске".

В Кракові відбувається великий процес проти Е. Меншера директора і Н. Фертіґа бухгальтера зліквідованої вже Краківської Дисконтової Кооперативи, яка в рр. 1930—35 надужила довіря понад 800.000 клієнтів на суму понад 2 міліони зл.

На 750 зл. або 30 днів арешту засудило варшавське староство власника фабрики тектурових пуделок Мошка Кіршенблята за те, що не хотів принятн до праці учасника боїв за незалежність Польщі Ісаака Ляндеса.

Сіть доріг у Польщі побільшиться с. р. о 1.500 км.

Найдорожчі міста в Польщі се Холм, Варшава, Лодзь і Львів. Найдешевше — місто Ґродно на Виленщині.

У шкільнім році 1936/37 було в Польщі 24.689 сільських шкіл, в тім 12.364, себто понад 50% одноклясових (з одним учителем). Українських зникаючо мале число.

Цукроварний промисл заперечує поголоску, немовби цукроварні мали предложити правительству обниження цін цукру на краєвих ринках: дотеперішний рівень цін є на границі оплатности продукції й обниження податку від цукру неможливе.

Помер др Маріян Здзеховский, визначний польський вчений, письменник і б. ректор та почесний професор виленського університету. Його статті ми нераз передруковували в „Новій Зорі".

Апеляційний суд у Кракові засудив якогось Друкера на 2 роки вязниці, 50.000 зл. гривни і заплачення коштів розправи в сумі 11.000 зл. за те, що перепачкував 600.000 зл. з Польщі за кордон.

Коло Переворська авто сусп. обезпечальні наїхало на самохід кн. Андрія Любомірського. Тяжко ранені княгиня Елеонора Любомірська та її дочка ґр. Марія Тишкевичева.

В м. Солухи на Литві пчоли пожалили мешканця Рогозіна, який помер від ран.

Дирекція будапештенських трамваїв рішила примістити в кількох трамваєвих возах бібліотеку, зложену з творів найпопулярніших мадярських письменників. Ті трамваї-бібліотеки будуть їздити двічі в тиждень по Будапешті й позичати безплатно книжки вбогим мешканцям.

Над Неаполем й околицею перейшов буревій, який наробив багато шкід. Є вбиті й ранені.

Гумор. — В суді. — Звертаю вам увагу, що як сестра обвинуваченого можете відмовити відповіди... Кілько маєте літ? — Відмовляю відповіди.

Гумор. Капелюх і кіно. — Один власник кіна в Америці взявся на спосіб, щоб заохотити пані здіймати в часі сеансів високі капелюхи, які сильно перешкаджають іншим. Безпосередно перед початком програми на екрані появляється такий надпис: „Бажаючи заощадити труду старшим паням, дирекція прохає їх не здіймати капелюхів". Всі пані негайно скидають капелюхи.

В Любляні зорганізовано Словінську Академію Наук з 30 постійних членів і 60 кореспондентів з ріжних країв. Таким чином маленьке словінське племя діждалося своєї найвисшої наукової установи. А 7-міліоновий відломок великого українського народу на захід від Збруча не може добитися ніякої Академії Наук, хоч платить тут податки.

В голяндському містечку Гульст відкрито памятник в честь невідомого автора епосу „Лис Микита", обробленого в Німеччині Ґетим п. з. „Райнеке Фукс" а в нас Іваном Франком.

В Голяндії роблять збірку на дар для преміера Чемберлена.

Преміер Чемберлен підчас побуту в Мінхені відвідав м. ін. шинок, в якім повстала націонал-соціялістична партія і в якім теперішній німецький канцлер організував перші партійні зібрання.

Жінка президента Франції пані Лебрен відбула дводневну прощу до церкви Пр. Діви Марії де ля Салет, що положена на висоті 5.400 стіп над рівнем моря.

Синдикат паризької преси постановив у звязку з подіями, які переживаємо, що всі щоденні ґазети в Парижі будуть виходити якийсь час тільки в обємі 6 сторін друку.

Деякі американські часописи видвигнули кандидатуру пані Русвелтової на президента Злучених Держав Північної Америки.

Клініку для ростин заложив один огородник в м. Канберра в Австралії. Вона має дуже великий успіх.

Японські власти вислали на фронт під Ганков 20 найпопулярніших письменників, яких завдання писати про воєнні успіхи Японців і таким чином спонукувати земляків до витривалости.

Дім преси („Каза до Жорналіста") збудований в Ріо де Жанейро коштом 11 міл. мільр., має 11 поверхів. Його називають також „Домом тиші", бо він збудований так, що гамір майже не доходить до нього.

Пасажирський поїзд з Порт-Судану прибув до Хартуму майже з 12-годинним опізненням, задержаний в дорозі хмарами саранчі, яка на просторі 3 км. покрила зелізничий шлях густою масою.

Гумор. — Також питання. — Пане професоре, прошу собі представити, що мій чоловік і ваш брат були суперниками, бо освідчилися мені рівночасно. — Так? А кого ви вибрали?

Гумор. — Велика страта. — Наш сусід, професор фільольогії мав самоходовий випадок і стратив мову. — Що, одну? — Ні, стратив аж 14 мов.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Льокай ясновельможної пані.
МУЗА: Еспанський метелик.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Я зблудив і ревія Борунського.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенню від год. 9—1 і від 3—6. Львів, Сикстуська 17. Телефон 265-73.

Власна технічно - дентистична робітня. НАСС. 1—4.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний і зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 13 жовтня 1938. Ч. 78 (1178)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗАВЯЗОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

В суботу, 8 с. м., створено в Ужгороді перший уряд Карпатської України в такому складі: Премієр і міністр освіти посол Бродій, міністр внутрішніх справ сенатор Бачинський, міністр здоровля й суспільної опіки о. А. Волошин, міністр шляхів посол Ю. Ревай, міністр господарки Фенцик, міністр справедливости посол Піщак. — По утворенні Ради Міністрів населення Ужгороду сформувалося в похід, що рушив вулицями міста. В поході несли транспаренти з написами, що домагалися повного права самоозначення. Маніфестанти домагалися окликами негайного звільнення з рядів чеського війська вояків-Українців.

Прага затвердила склад Ради Міністрів Карпатської України.

Центральний уряд у Празі затвердив створений в Ужгороді перший уряд Карпатської України в складі, що його предложив урядові міністр для Карпатської України в Празі др Парканій. Чеський губернатор Грабар уступив.

Вибори до сойму Карпатської України.

Перший міністр Карпатської України при центральному пражському уряді, д-р Парканій, у своїй промові, що її виголосив з балькону будинку уряду в Ужгороді по устійненні складу уряду Карпатської України, заявив, що Карпатська Україна матиме такі самі права, як і Словаччина та що вже в найближчому часі відбудуться вибори до сойму Карпатської України.

Що буде з Европою?

Бурже заявляє в „Пті Парізієн", обговорюючи польсько-німецькі взаємини, що виглядає так, якби Німеччина й Польща заключили порозуміння щодо кондомінії над Европою середною і східною. Автор статті заявляє, що „коли Польща буде наражена на небезпеку зі сторони Німеччини, то нехай не дивується, що ніхто у Франції й Европі не виступить в її обороні". (АТЕ).

Зміна політичної орієнтації Чехів.

Франція дуже занепокоєна новою політичною орієнтацією Чехів. Вістка про те, що новий чеський міністр закордонних справ Хвальковский має виїхати до Берліна і поголоска про переговори між Чехословаччиною і Берліном у справі митної унії між тими двома державами, викликали в паризькій пресі велике занепокоєння. Деякі часописи пишуть виразно про викреслення Чехословаччини з ряду союзників Франції. Часопис „Ль'ом Лібр" стверджуючи, що французько-чеський союз перестав істнувати, ставить питання, на кого Франція може тепер рахувати і робить алюзію про можливість спертя на Совіти. Інші центрові і праві часописи незвичайно песимістично оцінюють можливість впровадження Совітів до европейських справ. „Лє Жур" твердить, що Совіти можуть вести революційну пропаганду, поширювати рухавку, викликувати розклад, але ніяк не можуть давати надію на якусь підмогу з їх сторони.

Шеф штабу в Болгарії вбитий.

Коли шеф болгарського ґенерального штабу ґен. Поєв йшов до мін-ва війни зі своїм адютантом, майором Стояновим, невідомий справник убив його кількома вистрілами з револьверу і ранив його адютанта. Потому стверджено, що убийник се б. жандарм Кіров, який на днях скінчив кару 5-літної тюрми за убиття війта. Мотиви злочину невідомі. Убивник скінчив самогубством.

Маршал Ґерінґ поїде до Парижа?

Мимо офіційної заяви, що французьким урядовим кругам нічого невідомо про візиту марш. Ґерінґа в Парижі, французька преса подає ряд інформацій, що ся візита проєктована ще на сей рік. Часописи пригадують, що марш. Ґерінґ в часі мінхенської конференції кілька разів висловився за німецько-французьким зближенням. Кілька часописів приносить при тім вістку, що марш. Ґерінґ приїде до Парижа мабуть з предложенням німецько-французького пакту про ненапад.

Паніка між Анґлійцями в Полудневій Африці.

„Дейли Експрес" звідомляє з Полудневої Африки: Німецькі домагання звороту кольоній викликали просто паніку між Анґлійцями, які замешкують б. німецькі кольонії: Полуднево-західну Африку, Танґаніку і Східну Африку. Тамошні Анґлійці бояться, що Анґлія зголодиться звернути ті кольонії Німеччині і тому домагаються плебісциту, бо в такім разі переголосувалиби свою приналежність до Великої Британії. Ті території обіймають 317.000 кв. км. Їх замешкує 30.000 Европейців, в тім 9.000 Німців, і 300.000 туземців.

Домагання всесвітнього арабського конґресу.

В Каїрі відбувся всесвітній арабський конґрес для розглянення положення Арабів у Палестині. На конґрес, в якому взяло участь около 2.000 представників з усіх важніших арабських країв з мусулманським населенням, прибули делеґації з Палестини, Сирії, Лібану, Ґреції, Індії, Марока, Югославії, Китаю, Ємену, Трансйорданнії, північної Африки й Єгипту. Предсідником конґресу вибрано Аллюбу Пашу, президента єгипетських законодатних палат. Аллюба Паша у вступній промові остро накинувся на Жидів, називаючи їх „заразою на арабському тілі". Жидівська окупація Палестини не вийде їм на користь, бо викликала величезну ненависть в арабському світі. Коли прийде відповідний момент, Араби скинуть жидівське ярмо. Аллюба Паша звернувся до Великої Британії з домаганням, щоб британійське правительство направило блуди попередніх адміністрацій. Вкінці звернувся до премієра Чемберлєна з зазивом, щоб він примінив супроти Арабів ту саму міру справедливости, з якою полагодив справу Судетів.

Нова держава

Проблєма організування Карпатської України.

Від 1918 року, отже від 20 літ, се перший проблиск в чорній недолі українського народу: організування Карпатської України-Руси як своєрідного державного творива. Мимо невеличкого терену (поверх 14.000 кв. км.) і невеличкого числом населення (поверх 700.000) се проблєма дуже велика, бо се завязок державного відродження великої української нації, що має близько 50 міліонів душ і коло міліона квадратових кільометрів суцільного простору. Отже Карпатська Україна як державний завязок се зеренце, з якого при благословенні Божого Провидіння може вирости справжня великодержава.

Насамперед історична правда вимагає виразного зазначення, що сей завязок української державности завдячує своє істнування зовнішній конюнктурі. Се факт, якого наслідки мусять насуватися самі собою.

Серед великої радости, яка з приводу повстання Карпатської України потрясла мешканцями старої Галицької Землі і всіми українськими землями, даються чути також нотки остраху на думку, яка буде доля тої невеличкої домівки великого народу.

Нема сумніву, що вороги будуть старатися робити там всякі диверзії, замішання, інтриґи й непорозуміння. Чи маємо підставу припускати, що молодий орґанізм Карпатської України вспіє дати собі раду з тим внутрішним розбиванням його? Так. Маємо підставу, а саме в тім, що в велику хвилю подали собі руки до згоди обі головні струї тамошнього населення: українська і староруська. Вони разом створили в згоді одно правительство. Се подія дуже потішаюча і найважніша з усіх можливих там подій під сю пору, бо вона свідчить про державно-творчу здібність українського племени. Його представники не дали себе розбити ріжним ідеольоґіям і зложили доказ, що тяжка минувшість не позбавила горішну верству нашого племени розуму й здоровля. Таким чином державне судно Карпатської України переплило найбільш небезпечний поріг на шляху істнування свого.

Другою небезпечною появою для завязку української державности в Карпатах уважаємо наплив з і п с у т о ї еміґрації, який хлине туди з природи річи. Підчеркуємо виразно, що небезпеку може становити тільки зіпсута еміґрація, бо між еміґрантами всіх часів і народів були і є також чисті люди, яких туга за батьківщиною і велике терпіння на чужині довели до найвисшої благородности. Якже можна їх відріжнити? Тільки по ділам їх можна пізнати їх. А заки можна буде пізнати їх при праці в новій українській державі, є тільки один спосіб, засягнути інформації про них: звернутися по те до центрів тих орґанізацій, до яких еміґранти признаються, памятаючи про життя й орієнтацію самих тих центрів.

Нема сумніву, що при організуванні нової української державности поруч найчистіших еміґрантів можуть тій державности зробити великі прислуги Галичани, знані всім народам довкруги з великої солідности й вірности. Вони й до творення війська надаються дуже добре, а військо хочби й невеличке потрібне передовсім.

Тому що товчок і спонуку до створення завязку нової української державности дала зовнішна сила, найважнішим завданням Карпатської України буде очевидно вдержування якнайлучших звязків з зовнішним світом, а в першій мірі очевидно з тою силою, яка нову державність покликала до життя. Ті звязки мусять бути добрі і щирі.

Таксамо важна річ се звязок Карпатської України з Українцями зі всіх сторін світа, бо якраз се виробить Карпатській Україні далеко більше значіння, ніж вона по природі своїй має і мо-

950-ліття хрещення України

на Чернечій Горі в Добромилі.

Вже вечоріло. Сонце клонилося до заходу. Осяяло востанне своїми золотими промінням добромильські гори, сховалося й загасло. Утихло все кругом на св. Чернечій Горі, тільки легонький вітрець і шум лісу грали якусь чудову, святочну пісню. Нараз із маєстатичної монастирської вежі-дзвінниці поважно загомонів гомін нового ювілейного дзвону св. Володимира. Гомін той понісся ген-ген широко і скріплений відгомоном гір та долин сповіщав, що прибрана вже й замаєна святина, пристроєні престоли й ось-ось на св. Чернечій Горі пічнеться велике свято Воздвиження Чесного й Животворящого Господнього Хреста, великий відпуст, велике торжество 950-ліття християнської України.

Сема година вечером. Осяєна святиня виповнена людьми. Престоли освічені багацтвом свічок. Перед жертівником живого Бога уноситься запашний кадильний дим. Спокій і повагу св. місця перериває дзвінкий голос діякона „Повеліте". Почалася св. Вечірня. Після відправи проповідь, опісля благальна пісня — й побожний нарід у молитовнім настрої вертається додому. В церкві остають тільки прочани, що прибули з далеких сторін, щоб на св. Чернечій Горі в отців-ченців очистити свої душі в св. тайні сповіді. І вітці сповідають до пізної ночі...

На день благословилось, тільки що зорі почало, прочани хутенько виповняють св. храм і тиснуться до сповідальниць. І знов отці сповідають від ранного ранку аж до третьої години сполудні. Скінчилася утреня й зараз, на дворі, при гарно прибраному біля церкви престолі, при виставлених Пресвятих Тайнах, Впр. о. Ігумен добромильської обителі відправив читану Службу Божу. Ввесь час Служби Божої милозвучно гомонять настроєні акорди хору й орхестри молодих василіянських студентів. Після своєї Служби Божої о. Ігумен ще з двома вітцями-ченцями й асистою враз зі всією братією серед численно зібраного народу довершує торжественного посвячення ювілейного хреста... Ще не втихли останні тони „Хресту твоєму покланяємся Христе", як із пристроєної й народніми вишивками прикрашеної проповідниці понісся до тисячно зібраного народу: „Радуйся Христе пресвятий"... Молодий василіянський місіонар о. М. Борса в гарній формою та змістом, відповідній до хвилі, проповіді загрів нарід до любови господнього хреста, бо в ньому наша сила й перемога.

Тепер вже не втихають співи. Не втихають і звуки дзвонів. Зі всіх сторін приходять з далеких околиць на Чернечу Гору процесії зі своїми вітцями парохами, щоб взяти участь у головній часті свята. Ціла площа біля василіянської церкви вкривається густим великим лісом хрестів, прапорів і хоругов. Одушевлений нарід дожидає жертви св. Літургії. І ось до св. престолу приступають господні слуги. По всій площі дзвінко загомонів голос діякона о. Щеснюка „Благослови Владико". Всечес. і Впр. о. крилошанин канонік, декан, Й. Маринович, поважним і побожністю пронизаним голосом починає св. безкровну жертву на подяку Богу за світло Христової віри. Величі наших літургійних співів додає краси хор згармонізований і вишколений старанням неструдженого о. Юрія Ковальського, гордощі громадян із Ляцька.

На співаній Службі Божій проповідав о. М. Розумійко ЧСВВ. Справді по мистецьки збудована проповідь зродила в душі народу щирі почування вірности, що її тричі проявив він Цареві віків одним могутним акордом „прирікаємо".

Після співаної Служби Божої ввесь нарід співає з повної груди благальну пісню за краще завтра. Скінчилася св. відправа. Перед нашими очима новий прегарний образ. Чернеча Гора ціла горить в огні промінів заходячого сонця. Смерекові темні ліси вимережані золотистими листочками буків. Похила дорога з гори аж ген в долину до міста вистелюється многобарвними лентами, пишним килимом десятьтисячного ювілейного походу. Ось гарненько прибрані маленькі хлопчики сповіщають про нього срібним гомоном дзвіночків. Ось на переді багацтво похідних хрестів, за ними прапори й довгі-довгі ряди хоругов. Дальше в народніх строях ступає згаданий хор з с. Ляцьке і своїми співами додає бадьорости вже дещо втомленим учасникам свята. За хором іде духовенство: аколіти, діякони, священики чепці й світські паяотці. В останньому ряді, в середині, в поважній задумі Впр. о. декан Й. Маринович, Впр. о. кан. Господаревський і Впр. о. ігумен Й. Федорик ЧСВВ. Процесію й похід духовенства замикає хор василіянських студентів і вся монаша братія з Чернечої Гори. Щойно тепер поступає гарно шістками уставлений нарід. Дійсно такого величного релігійного походу за нашої памяти Добромиль ще не бачив. Похід доходить до річки Вирви. Хрести, прапори, хоругви уставлені в два довгі ряди замикають велику площу, де уставляються хори. Священики одіті в світлі ризи ступають над річку до прибраного престола. В горі на престолі на тлі квітчастого українського килиму видніє образ хрещення України. Починається ювілейне свячення води. У филях етеру гомонять чудові акорди обрядових пісень „Пресвятая Богородице", „Спаси Господи люди твоя" і линуть до неба сердечні моління священиків „Сам Господи пошли Дух Твой Святий, воду сію освяти". Нараз втихають співи й моління. Впр. о. ігумен Й. Галабарда ЧСВВ теплими словами відзивається до народу, що ген широко виповнив оба береги річки. Горячим закликом: „Стіймо сильно в святій вірі, бо вона єдина досі нас зберегла, бо в ній єдиній спасіння нашого народу, вона єдина заховає його на краще майбутнє на многі літа". Після цих слів хор співає пісню „Боже Великий, Єдиний".

Скінчилося свято. Нарід з піснею на устах попращав памятне місце та з піснею на устах попровадив процесії до своїх церков, а враження з того дня глибоко записав у своїй душі. — Н. Д.

же мати. Тільки таким способом вона може стати центром великої сили.

Складаючи найсердечніші бажання нашому „Пораненому Братові" на полудневих склонах Карпат, висказуємо ту певність, що великі моменти в історії все творять нову психіку. Отже віримо, що й наші брати за Карпатами переродяться передовсім в одну єдність, бо се найважніше діло в такій ситуації. Внутрішня згода, внутрішня згода, внутрішня згода всіх струй, груп і таборів нашого народу за Карпатами, — се той угольний камінь, на якім може спочити благословення Того, що дає велич і силу народам, що карає гордих, а виносить покірних з найбільших небезпек.

Про чергову вагою справу людей давної і нової психіки в державнім будівництві, як ми на ту справу дивимося, поговоримо на другий раз.

Важне для преси

Дня 15 жовтня с. р. замикають у Варшаві реєстрацію дневникарів і аплікантів дневникарства. Се відноситься до всіх щоденників і видавництв типу щоденника, які виходять більше ніж раз на тиждень. Як відомо, Союз Видавців і Союз Дневникарів РП, оба в Варшаві, зголосили до міністерства суспільної опіки внесок, надати загально обовязуючу силу для всіх того рода видавництв т. зв. збірному договорові праці, заключеному між тими двома Союзами в Варшаві 11 лютого с. р. Справа йшла скоро, бо вже 19 лютого с. р. у „Збірнику Збірних Договорів Праці" мін-во суспільної опіки оповістило, що прихилилося до того внеску рішенням з 16. II. с. р., обовязуючим для всіх видавництв типу щоденника без огляду на мову. Рівночасно оповіщено в тім Збірнику загально державний договір збірної праці. В нім подано кого Кваліфікаційна Комісія зареєструє як дневникаря або як апліканта. Се сказано в артикулі 3: 1) Треба постійно і фахово займатися публіцистикою і щоб та праця була виключно або головно підставою заробку, 2) посідати польське горожанство і користати з повні прав цивільних та горожанських, 3) бути чистого („несказітельнего") характеру, 4) відбути 3-літну дневникарську аплікацію (практику). Останнього не потребують ті, що вже працювали в дневникарстві більше як 3 роки, але по упливі 3 літ невиконування свого фаху і вони можуть бути счеркнені з реєстру. Затруднювати вільно тільки зареєстрованих. Кваліфікаційна Комісія зложена з 6 членів зміняється що два роки. Вона рішає про кваліфікації кандидата і про впис на тайнім засіданні. В арт. 9 сказано дослівно так: „Відмовне рішення повинно бути умотивоване на письмі, одначе узасаднення рішення лишається в актах як тайна і не підлягає уявненню навіть супроти заінтересованого." *) Від того рішення прислугує заінтересованому та внескодавцеві право відклику до Відкличної Комісії, а саме до 14 днів. Та трудно сказати, як робити відклик, коли властиве узасаднення рішення лишається в тайні. В арт. 14 сказано, що ніодної з тих комісій не вільно позивати за шкоду спричинену їх ухвалами. Ціль того збірного обовязкового договору: Устійнити підставові поняття дневникаря й апліканта дневникарства, провадити сталу евіденцію (реєстр), впливати на видавництва, щоб держалися засад того договору, уважати, щоб дневникарі держалися фахової етики. „До основних засад дневникарської етики належать крім загальних вимог ретельности і фахової товариськости, постійне дбання за добро держави і публичний інтерес, обовязок збереження фахової тайни, браня відповідальности за свої праці, непереступування меж свободи преси, зачеркнених правом і неробленя вчинків, які не відповідають достоїнству звання". — Річ ясна, що українська преса повинна робити заходи в справі утворення української Кваліфікаційної Комісії, бо наші відносини зовсім інакші ніж польські.

*) „Decyzja odmowna winna być umotywowana na piśmie, jednak uzasadnienie decyzji pozostaje w aktach jako tajne i nie podlega ujawnieniu nawet wobec zainteresowanego."

„Час" про виборчу акцію

Орган польських консерватистів „Час" пише в ч. 278: Сучасний стан свідчить про те, що суспільність взагалі не займається державними справами. Не хоче чи не бачить можливости впливати на їх біг у виборчім акті. Бо кого у нас тепер інтересують вибори? Очевидно кандидатів на послів. Режімовці крутяться коло Озону або просто коло адміністрації. Опозиціоністи стужені до посольських дієт шукають шляхів до мандату. Та кого все те обходить, поза безпосередно заінтересованими? Розвязання парляменту дало сатисфакцію опозиції. Та поза тим вона мабуть не багато зискає... Озон у суспільности запалу не викликає... Політична апатія се зло. Коли горожани перестануть займатися політикою, бо збайдужніють на публичні справи, уряд вправді стратить контрольора, часто невигідного, але стратить і контакт з суспільністю.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Заборона ювилейних хрестів

„Мета" в ч. 39 (386) принесла отсю інформацію:

Діловий Комітет Свята Християнської України рішив, що в свято Воздвиження Чесного Хреста (27 вересня) має відбутися у всіх парохіях торжественне посвячення і вкопання ювилейного хреста на вічну памятку Хрещення України. В бюлетині з липня с. р. подав Комітет, як має виглядати ювилейний Володимирський Хрест. Всі парохи приготовили хрест на той день та заповіли народові про торжество посвячення і вкопання хреста. Щойно в навечерію празника Воздвиження і в сам день празника 27 вересня поліція по всіх селах радехівського повіту заборонила парохам здвигати хрести біля церкви. Рівнож до пароха в Радехові прийшов поліцієнт в день Воздвиження і повідомив устно, що староство забороняє вкопати хрест. На це заявив йому о. парох, що устних заказів не приймає до відома, нехай принесе на письмі. О год. 9.45 прийшов до церкви сам командант поліції і вручив парохові письмо староства, котре звучить:

Starosta powiatowy Radziechowski. Radziechów dnia 27 września 1938. Nr. B. 14. Do Wielebnego gr. kat. Urzędu parafialnego w Radziechowie. Posterunek P. P. w Radziechowie doniósł, że Wielebny Urząd stawia krzyż z okazji 950 lecia Chrztu Rusi bez zezwolenia odnośnych władz. — W związku z powyższem wyjaśniam, że krzyż powyższy może być wzniesiony dopiero po uzyskaniu zezwolenia Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu, a to zgodnie z postanowieniami dekretu z dnia 3. I. 1919 r. Dz. U. R. P. Nr. 5. poz. 93 z 1919 r. Do podania dołączyć należy szkic w dwu egzemplarzach. Starosta powiatowy wz. (підпис).

По Службі Божій народ з процесією удався на місце, де лежав приготований хрест; молодь взяла хрест на рамена і принесла його на цвинтар, де його парох посвятив і вкопав на видному, репрезентативному місці. Влада покликується на декрет з 3. I. 1919 р. Він звучить так:

O zatwierdzeniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego.

Na wniosek Rady Ministrów stanowię co następuje: Art. I. Osoby i wszelkiego rodzaju instytucje publiczne i prywatne nie wyłączając urzędów państwowych zamierzające w miejscu publicznym wznieść pomnik, posąg, figurę lub wmurować albo zawiesić tablicę pamiątkową — winny uprzednio przedstawić Ministrowi Sztuki i Kultury projekt do zatwierdzenia ze stanowiska artystycznego.

Артикул 6 тогож декрету однак каже:

Przepisy niniejsze nie rozciągają się na pomniki, figury, posągi i tablice pamiątkowe umieszczone na cmentarzach i wewnątrz świątyń przez osoby prywatne z ich własnych funduszów dla utrwalenia pamięci fundatorów lub ich najbliższej rodziny, jak również na przedmioty podobne poświęcone wyłącznie celom kultu religijnego, oraz na figury, posągi i tablice stanowiące ornament budynku, którego projekt został wraz z ornamentem przez władze budowlane zatwierdzony.

Тому що площа, на якій поставлено хрест, належить до Церкви, заборона староства і поліції була безпідставна.

Хто й чим торгує?

Під таким заголовком „Нова Свобода" в ч. 89 принесла отсю передовицю:

Ми свідками того, як деякі заграничні і домашні чинники торгують нами й нашою територією. Особливо по мінхенських нарадах кождий з наших сусідів хотівби нас цілими проковтнути або хоч частину території нашої відрізати, не дивлячись на правний стан, в якому підкарпатські Українці й наша територія по нинішний день знаходяться. Отже мусимо пригадати всім тим, які хотіліб розпоряджатися нашою територією цілою чи якоюсь її частиною, що нинішня територія Підкарпатської Руси разом з Пряшівщиною, заселеною українським населенням, були прилучені до Чехословаччини як окрема одиниця. Це сталося на основі рішення Народньої Ради як єдиної представниці підкарпатських Українців, і ця правова одиниця одержала точно означені границі як супроти Мадярщини так і супроти Польщі. Нині ті границі без волі українського населення Підкарпаття не має права ніхто змінювати чи їх корегувати. Це слід особливо пригадати чехословацькій владі на випадок будьяких переговорів з Мадярщиною, що український нарід прилучившися до Чехословаччини не дав ще цим актом права владі Чехословаччини, щоб вона могла змінювати границі інакше, ніж їх означено в міжнародніх мирових договорах. Таксамо не може сьогодні ніхто примусити Підкарпаття рішати про свою дальшу долю в формі плебісциту на ініціятиву когось іншого, ніж з волі самого українського народу. Зокрема слід зазначити, що Сенжерменський договір відносно Підкарпатської Русі не був уневажнений, а колиб був уневажнений, то тоді в імя права самовизначення, врочисто проголошеного і знову признаного великодержавами на мінхенській конференції, мусить прийти до слова український народ Підкарпаття, одиноко покликаний носій права, себе політично визначити.

Ситуація на Закарпатті

„Діло" в ч. 224 принесло отсю інформацію:

Ми дістали з Ужгороду з дати 29 вересня с. р. велику кореспонденцію від знаного нам громадянина, що нераз до нас дописував. Допису нині не можемо вже використати через те, що його дані в більшості перестарілі. Зазначимо тільки, що по словам нашого дописувача мобілізація на терені Закарпаття відбулася всюди спокійно та без ніяких перипетій, потвердження чого знаходимо зрештою і в „Новій Свободі". Про якінебудь бунти ополченців, тимбільше про якісь бої і барикади в Ужгороді нікому там і не снилося. Таксамо не було ніяких арештувань серед Українців. Окремо розправляється наш дописувач з тими вигадками про збольшевичення закарпатського населення, що їх розсівають по світі ті, кому такі вигадки потрібні. Навпаки — большевицькі впливи на Закарпатті, колись справді сильні, змаліли значно вже перед кількома роками, а в останньому часі вони просто ніякі. Населення Закарпаття у своїй масі разом зі своєю інтелігенцією стануло під національними, а не інтернаціональними прапорами. Щодо Української Національної Ради, то вона займає становище, згідне з рішенням з 8 травня 1919 року про прилучення Закарпаття до ЧСР, себто обстоює широку територіяльну автономію всіх українських земель у межах ЧСР. Наш дописувач подає теж вістку про те, що в компетентних кругах дозріває справа Українського Легіону на Закарпатті. Коли прийде дозвіл на створення такого Легіону, то нема сумніву, що до нього зголосяться тисячі. Вістка про можливе створення Українського Легіону викликала всюди дуже симпатичний відгук.

Польща, Франція й Чехословаччина

„Слово Народове" в ч. 288 подає отсей виїмок з паризького часопису „Пті Парізієн": Німці не є єдиним народом, який знущається над пораненою Чехословаччиною. Польща, яка сама була кілька разів поділена, кидається на поділ Чехословаччини з пажерливістю, яка обурила її найлучших приятелів. Польща здобула Тешин загрожуючи збройною інтервенцією, яку було дуже тяжко здержати. Але Варшава задумує мабуть щось інше. Маючи апетит, розбуджений останніми успіхами, Польща думає тепер відкрити собі через чехословацьку територію перехід, який давби їй спільну границю з Мадярщиною. Вкінці „Пті Парізієн" стверджує, що польсько-французький союз тепер сильно надщерблений; він тримається тепер на одній нитці, яка дуже близька до урвання.

Білянс останніх днів

„Роботнік" в ч. 285 приніс на сю тему статтю Недзялковского. Зміст: „Плюси" для Польщі: 1) Заняття Заользанського Шлеська за згодою населення тої землі. 2) Наказ марш. Сьміглого-Ридза, щоб не було там актів політичної й особистої пімсти. „Мінуси": 1) Німці всупереч умові в Монахові загортають важні чеські землі. 2) ЧСР виказує нахил кинутися в обійми Німеччини як своєї опікунки. Се ще непевне, але шанси порозуміння Праги з Берліном зросли на некористь шанс співпраці Чехів з Поляками. Се кидає світло і на спільну польсько-угорську границю: щось инше спільна границя з самостійною Угорщиною, а щось инше з державою, яка належить до системи III Німеччини. 3) Франція й Польща посуваються по лініях розстайних доріг. Се факт. „Забріхувати" його нема сенсу. Ми не від нині оцінюємо політику п. Бека дуже критично, але конференція в Монахові не була ділом поль. загр. політики і кожда держава сама відповідає за свою слабість в рішаючій хвилі...

Чому Англія і Франція програли?

На сю тему пише в 279 ч. ІКЦ З. Літиньский: Франція мала одиноку нагоду остаточно розправитися з Берліном, бо трудно припустити, щоб іще колись могла мати таку серію атутів: 1) Німеччина була неготова до війни економічно, не мала ще вишколених резерв ні досить офіцирів. 2) Франція мала союз з Англією. 3) Союз з Совітами. 4) Укріплену позицію на задах Німеччини в ЧСР. 5) У себе протигітлеріївський настрій має й інтелігенції. Сеї війни Франція не могла програти. Знала се вона і знала се Англія. Чомуж 69-літний преміер Англії курсував як комівояжер між Англією й Німеччиною та привозив до Лондону за кождим разом твердші условія Гітлера? Є дві причини, задля яких Англія і Франція воліли принятиайгірше упокорення ніж виграти війну: 1) Вони знали, що новий погром німецького імперіялізму правдоподібно не змінивби нічого в укладі сил Европи. Що можна булоби зробити з поконаною Німеччиною? Поділити її? Відірвати від неї кілька провінцій? Та се значилоб тільки приготовляти нові „аншлюси", нову відплату, нову, ще страшнішу війну. А Франція 3-ій раз вже не моглаб дати велику данину крови, бо се булоби гробом для неї. 2) Франція й Англія боялися, що нова війна викликалаб революції, які скінчилисяб хаосом в цілій Европі. Вони рахували на те, що штаб Гітлера повчить його, яку велику перевагу мають Англія і Франція — і Гітлер уступить в домаганнях. Тимчасом Гітлер предвидів, що Франція й Англія бояться навіть виграної війни, тому не уступив. І тому виграв!

Справа Судетів у 1919 р.

Станіслав Строньский в 39 ч. „Кроніки Польскі і сьвята" наводить кілька фрагментів з мировой конференції в 1919 р. Ось один з них: 7 травня 1919 р. Рада Чотирьох, до якої належали Клемансо, Вилсон, Льойд Джордж і Орляндо, представила Німеччині условія мира. Між тими условіями була постанова, що границю між Німеччиною й Чехословаччиною становитиме давна границя між Австро-Угорщиною і Німеччиною, яка існувала до 3 серпня 1914 р. Коли німецька делеґація під проводом гр. Брокдорф-Рантцаля одержала ті условія миру, предложила обширний меморіял з 28 травня 1919 р., в якім висказала свої спротиви. Вони відносяться до багатьох справ, м. ін. до границь Бельґії, Польщі і т. д. Але ні одного слова застереження не висказала німецька делеґація проти віддання Судетів Чехословаччині.

Нарід і людство у світлі віри

„Газета Косьцельна" в ч. 36 принесла під таким наголовком статтю, в якій застановляючись над генезою і суттю народности пише м. ін.: „Кождий нарід має свою ролю і своє післанництво визначене вже в самім ділі сотворення, а завдання його ріжняться від завдань інших народів через розміщення у просторі і життеві умовини, серед яких Бог приказав жити даному народові. Ціль кождого народу уформити свою окремішність і в її межах і на площині духової спільноти з іншими народами розвинути всі свої можливости до максімум. Нарід се єдність і окремішність, споріднена з іншими національними едностями й окремішностями. Це споріднення має також своє степенування: племінне (напр. Словяни), расове (арійці) і щойно вкінці загальнолюдське. Ми всі людьми, але не всі однаково споріднені. Історія життя народів ішла досі часто навмання, без свідомости підметів тої історії і без організованої та цілевої волі. Відси походять такі замішання в теперішніх національних взаємінах (меншини, неприродні союзи). Здається, що будуччина вступить на нові шляхи. Одначе не обійдеться без тертя й помилок. Але все дасться помалу розвязати. Візьмім напр. під увагу таку трудність як справа національних меншин у національній державі. І на се людство знайде способи (виміна теренів, згідне переселення населення, трактування меншини за деякого рода сусідські „амбасади", корисні для співпраці господарської і культурної між сусідами і т. п.). Тільки так зрозуміле людство перестане згодом бути чередою псів, що жруться між собою, а стане згідливою сімею. Всякі абстракційні концепції, штучні суспільні істнування, неприродні союзи тільки щораз більше замотують справу". — (Отже властиво, що конкретно робити малиб під теперішню пору напр. в Польщі?).

Конфлікт Італії з Церквою?

З Риму доносять: Велика Рада фашистів ухвалила заборону мішаних подруж осіб арійського походження з неарійцями. А католицька Церква уважає такі подружжа важними, коли обі сторони католицької віри. Супроти того може виринути конфлікт. „Оссерваторе Романо" оповістив звіт про згадану ухвалу Великої Ради фашистів і додав, що в тій важній справі треба ще виждати на оповіщення повного тексту нового закона.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ

Провід у чужих і в нас

На маргінесі баламутних поглядів автора „Запорізму".

Зі всіх справ українства найтяжша справа загально-національного проводу. В тій справі панує найбільший хаос в поглядах, якого взірець принесла м. і. брошура Ю. Литвиненка п. з. „Запорізм, національно-політичний світогляд нового покоління". Критику того хаосу подали ми згрубша в „Новій Зорі", *) а тут подамо деякі замітки до сеї трудної справи взагалі.

Трудности сеї справи дуже ріжнородні. Наведемо головні. Передовсім загал людей розпадається в тій справі на два великі табори. Оден табор думає, що ми повинні мати демократичний провід, бо такий провід є, мовляв, в Америці, у Франції і в инших краях, він найбільше забезпечує свободу і т. д. А другий табор думає, що сильніший бувби провід диктаторський (в якійнебудь формі), бо он яку повагу здобули для своїх народів диктатори Гітлєр і Муссоліні, здобули в короткім часі! Представники обидвох таборів нераз завзято борються між собою. А на тлі тої боротьби повстають такі неясні баламуцтва як у теорії „запорізму". Розгляньмож погляди згаданих таборів.

Демократичний провід — кажуть його противники — довів могутню Францію до такого розстрою, що сегодня становище Франції між народами Европи виглядає так, якби не Франція виграла велику війну, тільки Німеччина і якби мир був заключений не в Версалі під Парижем, а в Почдамі під Берліном. Крім того внутрі відбувається щораз більше анархізування населення, страйки у Франції стають все частіші, навіть у фабриках зброї в найприкрішім часі, задовження росте застрашаюче, податкові тягарі також. В цілій французькій державі чути ослаблення. Подібний розстрій дається відчувати також в ріжних демократичних республиках Америки, де вже зовсім пропала давня легкість життя, воно стає все тяжше і тяжше. Ратунок з такої анархії при демократичнім режимі неможливий, бо всі активні демократи мають тільки одну правдиву журбу: що буде з найблищими виборами. На се скермовані всі їх думки, всі бажання, всі заходи. Навіть коли вони бачать, що з порядком у краю вже дуже зле та зачинають скликати ріжні комісії для обдумання поправи ситуації, то й се діється несеріозно: бо правдиво демократичні діячі в своїх думках і нарадах стараються передовсім і головно винюхати, що буде подобатися народові. І се ухвалюють, щоб тим агітувати при найблищих виборах. А кождому народові подобається, аби платити як найменше податків. Отже тим головно на всякі способи роблять демагогію панове демократи, при чім податки зовсім не меншають, тільки демагогія й хаос ростуть. Від часу до часу панове демократи „відновляють" свої програми, але не тому що програми справді потребують віднови і не тому що пп. демократи дійсно бажають собі змін. Вони роблять се просто на те, щоб звернути увагу мас, що вони щось роблять, бо всяке заінтересування їх особами й партіями придається їм при найблищих виборах.

А знов приклонники демократії звичайно відповідають критикам ось як: Тягарі податкові і всякі инші в тоталітарних державах не менші ніж в демократичних, але більші. До того нема там такого безпеченства свободи, життя і майна як у демократичних державах. А щодо сили, яку для нації приготовляють тоталітарні держави, то се річ дуже непевна. Та їх сила часто позірна, от як прим. в СССР, де на папері дуже великі сили сухопутні, водні і воздушні, а в дійсности ті сили, коли навіть є, то не маючи відповідних фабрик, доброго транспорту і проводу, не можуть заважити на долі держави. А збудування тих сил до краю виснажує ввесь народ. Тоталітарні держави все населення утримують постійно в стані якнайбільшого напруження нервів: отже як прийде до довшої війни, то се ще велике питання, чи нерви провідників і народів тоталітарного режіму не попустять скорше ніж нерви народів зпід инших режімів. Вкінці найважніше: диктатори се виїмкові особистости, на які ніяка нація раз-у-раз не може спромогтися. Тому по смерти диктаторів все наступає велике ослаблення і хаос у країнах, що мали довший час диктатуру. Доказує се на наших очах нпр. Еспанія, яка опинилася в страшнім положенні по довшій диктатурі Пріма де Рівери.

В обох тих аргументаціях є багато правди.

Та нас Українців обі ті аргументації можуть обходити тільки теоретично: бо в практиці нашого життя ми не можемо мати ні демократичного, ні тоталітарного (диктаторського) правління з тої простої причини, що оба ті взірці походять з незалежних країв і можуть істнувати тільки між народами, які мають свої держави.

Ба, подумає може дехто, алеж п. Ю. Литвиненко тай инші українські теоретики говорять і пишуть про національний провід зі становища підготовки його на будуче.

В тім то й річ, що також зі становища підготовки нашого будучого нац.-державного проводу ми мусимо мати свій власний тип проводу з тої причини, що поперше положення нашого народу, стан його розвитку і його оточення не подібні до анальогічних обставин ніякого іншого народу. А подруге не можна ні теоретично ні практично стояти на тім, що про провід нації говориться „від якоїсь точки часу" в будуччині, чи для будуччини, а то з тої причини, що будучність все виростає з теперішности і минувшини. Отже коли не взяти під увагу того, що було і є, то ніяким чином не можна дійти до того, що буде, чи має бути.

Роздумування Українців про їх загально-національний провід мусить відбуватися з точки погляду минувшини, бо се гранітна і незмінна підстава того, що має бути, — як також зі становища реальних потреб і можливостей сучасности. Притім найважніша річ та, щоб

*) Гл. статті: 1) „Запорізм" в 72 ч., 2) „Запорізм і еміграція" в 73 ч., 3) „Запорізм і майбутня держава" в 74 ч., 4) „Про чотири малі блуди і про пятий більший блуд запорізму" в 75 ч. та „Маси і провід" в 76 ч. „Нової Зорі".

ГЕНРИК КІСТЕМАКЕРС

Живий небіжчик

Якраз мав я вже зійти з палуби до кабіни, коли приступив до мене один подорожний, елєґантний а сумний, як се я замітив підчас обіду, і сказав:

— Яка гарна ніч, правда, пане?

— Прегарна, справді.

— Висідаєте в Александрії?

— Так, завтра.

— Прибудемо туди рано. Побачите ту чудову мрію, оповиту барвними єгипетськими мраками, золотими і рожевими. Не знаю нічого величавішого над се місто, що виглядає як піна зїжена на краю пустині. Подумайте, я зїздив усі части світа, у всіх напрямках, але сего виду я не забув. Знаю лише одну річ на світі, гарнішу в моїх очах... Се Париж. Ви знаєте Париж?

— Я Парижанин і звідтам їду.

— Ах, я не сумнівався. Відшукаю Парижанина серед товпи з замкненими очима.

Нахилився, немов глядячи хвильку на світлисті арабески, що вибігали по боках корабля, і вишептав:

— Щасливий чоловік!

Звернувся до мене, глянув мені нагло в очи і сказав, немов горячо вибухаючи:

— О, так, ви щасливі! Навіть не знаєте, до якої міри... Ах, Париж! Гляньте на мене! Маєте перед собою чоловіка, що обожає Париж, що має його у своїй крові, а ніколи його більше не побачить! Чи знаєте щось страшніше?

Добрий пташок, подумав я собі. Заборона перебувати в Парижі... Отже якийсь давний злочинець, ґалєрник... Справді добре удає.

Отже я відозвався до нього:

— Ви вигнанець?

— Ще гірше, пане, відповів з великою простотою. Я вмер...

Вираз мого обличча під впливом того незвичайного зізнання мусів проявляти дивне враження, бо він додав з поспіхом:

— Ні, ні! Не бійтеся нічого! Не говорите з божевільним! Не дивіться так... прошу, не дивіться так трівожно, якби ви хотіли втечи передо мною. Ніщо вам не станеться, я найспокійніший, найсмирніший чоловік на світі. Коротка історія мого життя викаже се найліпше. Бо певно здогадуетеся в тім якоїсь підозрілої історії. Правда? Коли по смерти ще проходжуюся так по вільнім воздусі, по палубі корабля, то мусить в тім бути якась історія! — Засміявся коротко. — І слово даю, що вона забавна. Маєте пять мінут часу?

Я подумав, що лучше буде не противитися.

— Чомуж би ні? Цілу ніч, як хочете.

— Ні, лише пять мінут. Чим скорше оповім, тим цікавіше.

Ми сіли напроти, він закурив цигаро і сказав:

— Вам певно відоме імя Де Сен-Ме?

— Знаю дуже добре, відповів я, те імя, а також і твори того великого мистця тонів.

— Добре. Сен-Ме, знаменитий Сен-Ме, автор „Геракля", даваного вчора тисячний раз, автор „Марії" та інших опер, що тішаться великим успіхом в останніх десятьох літах. Бідолашний великий Сен-Ме, що вмер, не зазнавши за життя слави!...

— Якто?

— Ну, так. І в тім ціла трагедія... Сен-Ме жиє... Не робіть таких здивованих очей... Запевняю вас, що Сен-Ме жиє! Се така правда, як те, що я сам, як мене тут живого бачите перед собою, що я сам умер. І все те навіть дуже просте: бо Сен-Ме і я се одна і та сама особа.

— Ах! відозвався я, чимраз більше занепокоєний.

— Алеж се дуже просте. Перед десяти роками я бідував. Мій „Концерто" в салі Кольонна принято байдужно, опера „Марія" впала, словом, мені не щастило. Вкінці я удався на кілька місяців до малої закутини в Бретанії, щоб там застановитися над дальшою своєю будуччиною і рівночасно, щоб тим чином поробити скромні ощадности, вказані просто бідою. Отже одного рана, розгорнувши котрийсь з парижських часописів, вичитав я несподівано, що я помер.

— Якто?

(Кінець буде).

уміти оцінювати, що нам в минувшині шкодило, а що помагало, кріпило, робило міцними: бо переймати установи минувшини з їх блудами се найбільший нерозум, який тільки може бути в публичнім житті. До того треба ще брати під увагу, що відносини в теперішности дуже ріжняться від минувшини і раз-у-раз скоро зміняються, далеко скорше ніж змінялися в минувшині. Та мимо всего минувшість се головна підстава теперішности і то підстава, якої вже змінити ніхто не годен, бо це власне суть минувшини у її довершеній формі: незмінність.

Всі ті й инші факти і проблєми треба уважно розглянути, щоб можна вирішити про засади проводу, які відповідають кождому народові.

Наша минувшість свідчить, що наш нарід виринув на арені історії як нарід з монархічним, династичним проводом. Поки жила династія нашого народу, поти жила його державність. Коли дня 6 квітня 1340 року отроєно останнього суверенного нащадка Рурикового Роду на українській землі, почалася кривава агонія нашої державности, яка тривала 10 літ і скінчилася смертю тої державности.

Дальше вчить історія, що останки нашої князями вихованої боярської і шляхотської верстви зорганізували другий раз українську державу над Дніпром. Вона осягнула верх своєї сили за гетьмана Богдана Хмельницького, який розумно змагав до віднови династичної монархії на нашій землі і в тій ціли хотів оженити свого старшого сина Тимоша з дочкою молдавського господаря. А коли Тиміш погиб, старий гетьман Богдан перед смертю заприсяг старшину і військо на вірність своєму молодшому синові Юрієві. Зломання тої заприсяженої вірности і династичної засади монархії на Україні довело до страшної руїни і повного поневолення нашого народу, яке тревало аж до наших часів.

Втрете появилася серіозна українська держава, коли головна кляса українського народу пошанувала знов монархічний принціп на українській землі. Та з виступленням проти української монархії нерозважної української інтеліґенції, яка збаламутила і потягнула за собою народ, дійшло до нової страшної руїни і до жахливого винищення майже всеї провідної верстви українського народу на великих просторах. Що наступило по розвалі української монархії в 1918 р., се точнісько такасама кривава агонія нашої державности як була по отроєнні нашого монарха Юрія II в 1340 році, тільки Дмитро Детько видержав 10 літ, а Симон Петлюра не видержав навіть 10 місяців боротьби на своїй землі.

Так виглядає велика лінія державного життя українського народу і розвалу його. Український нарід ніколи не мав своєї суверенної державности поза своєю монархією: коли кінчилася його вірність своїй монархії, за кождим разом наступала агонія його державности, якої ні разу не могли здержати навіть найздібніші люди нашого народу. Та велика лінія нашої минувшини вчить блеском своїм і кровю нашого народу, могутністю й упокоренням його, що се нарід по природі своїй типу монархічного і що тільки на монархічному ґрунті може жити його суверенна державність, бо се на українськім ґрунті її підстава і її клімат. Се цілком подібна поява до тих, які бачимо в природі, де ріжні органічні єства можуть жити на свободі тільки на своїм ґрунті і в своїм кліматі. Як дуб не буде рости на студеним бігуні ані на безводних пісках горячої Сагари, так український нарід не може жити суверенним державним життям поза атмосферою с в о г о, питомого йому, монархізму.

Так учить тисячлітня історія наша, яка не дасться ні змінити, ні перебрехати, бо така вона була і на те нема ради. Се річ незмінна, як усе, що було. Якже ту історію приноровити до практики сучасного нам життя і до підготовки нашої будучої державности?

Про се поговоримо дальше.

Едвард Бенеш

З приводу уступлення президента ЧСР Бенеша „Нає Ціріхер Цайтунґ" у ч. 276 принесла більшу статтю про нього, в якій м. ін. пише: Едвард Бенеш уродився 28. V. 1884 р. в малім селі Козляни, в Західній Чехії, в родині дрібного рільника-селянина, як наймолодше з 10 дітей. Убогі та робучі батьки виховали його в католицькій вірі. В молодости своїй захопився Бенеш національною свідомістю і се мало вплив на ціле його життя. Зразу політично попав між соціялістів. Виростав під впливом Масарика як студент у Празі, студіював також у Парижі й Діжоні, де 1908 р. промувався на доктора прав (праця „Австрійська проблєма й чеська справа"). Два семестри студіював у Берліні. Вернувшися до Праги, здобув ще докторат з фільософії. Коли вибухла світова війна, на припоручення Масарика Бенеш кермував „Мафією". Так називалася підпольна політична орґанізація Чехів. В р. 1915 втік за кордон, ідучи слідом свого учителя Масарика, де разом з ним працював у Франції, в Анґлії й Америці для чеської справи. Мав успіх. 18 літ був міністром загр. справ ЧСР. Свою загр. політику спирав на договорі Союза Народів і на Малій Антанті, яка була його ділом і мала на ціли держати в шаху Угорщину. З Німеччиною старався утримувати добрі взаємини, що йому й удавалося аж поки Німеччина не скріпилася. Бенеш свідомо виступав проти повороту Габсбурґів на престол Австрії, бо думав, що се відверне від ЧСР підозріння Німеччини, що ЧСР хоче їй загородити шлях на полудневий схід. Рахунок Бенеша показався хибним („не виплатився"). Та найтяжчим блудом Бенеша була його політика порозуміння з СССР, якою він хотів скріпити проблєматичного значіння систему французьких союзів на сході, думаючи, що тим позірним забезпеченням її зробить французьку дипльоматію склонною до оборони традиційного впливу Франції. По уступленні Масарика вибрано його другим президентом ЧСР 18. XII. 1935. Він присвятив свою увагу головно мілітарному скріпленню ЧСР. Сему й завдячує ЧСР, що Гітлєр вибрав все таки шлях переговорів, а не відразу заняв Чехословаччину. Бенеш зробив ріжні помилки у внутрішній політиці або бодай терпів роблення помилок, але при кінці, в літі 1938 р. мав добру волю, полагодити справу судетських Німців. „НЦЦ" висказує погляд, що при зміні обставин Бенеш іще може вернутися до публичного життя.

Що діється на Закарпатті

ПАТ (Польська Аґенція Телєґрафічна) депешує з Ужгороду: Тутейші Русини солідаризуються з більшістю населення Підкарпатської Руси, яка орієнтується на Угорщину. До занотування є тільки одна диверзія, а саме напливових Українців, що з проблєми Підкарпатської Руси намагаються зробити відскочню для Великої України. — Тілько ПАТ. Вже сам зміст сеї депеші говорить, що вона не може відповідати дійсности, бо в сих часах розбудженої національної свідомости ніде на світі нема такого народу, який хотівби віддати себе і свою землю під управу чужим, коли має нагоду управлятися сам.

Нова промова канцлєра Гітлєра.

Канц. Гітлєр виголосив в суботу в м. Сарбрікен промову на посвяченні театру з приводу прилучення Судетів до Німеччини. Зміст: Щоб прилучити 10 міл. Німців, треба було наперед перевести внутрішну консолідацію народу, його узброєння, забезпечення границь кріпостями та здобути політичних приятелів за границею. Вісь Берлін—Рим витримала спробу життя в найтяжчих годинах і я в році 1938 щасливо прилучив 10 міл. Німців і 110.000 кв. км. до Німеччини без проливу крови, мимо надій богатьох міжнародних наганячів і спекулянтів. Правдивий наш приятель се Беніто Муссоліні. Всі знаємо, що йому завдячуємо. Хотівби я згадати також двох инших державних мужів, які старалися знайти дорогу до мира і підписали зі мною договір. Одначе ті мужі правлять краями, в яких є такий устрій, що вони кождої хвилі можуть уступити і можуть прийти инші, які не дбають про мир. Тому я рішився розбудувати німецькі укріплення на заході. Не знесу ґувернерської опіки британських політиків у справі долі німецьких горожан в Німеччині, бо мене не обходять подібні справи в Анґлії ні в Палестині. Раджу тим панам, щоб займалися власними справами. — Преса Анґлії і Франції пише, що одинокою відповідю на ту промову може бути збільшення зброєнь.

Промова полк. Русіна.

В Варшаві відбулися політичні збори Союза Леґіоністів присвячені виборчій справі. На зборах промовляв м. і. полк. Русін, відповідаючи тим, які нарікали на долю ОЗОН-у. Він сказав: „Ще фашизм, тоталізм чи расизм не був знаний його власним творцям, коли польську засаду вождівства без чрезвичайки і примусу персоніфікував Йосиф Пілсудский... Зголошене ОЗОН-ом вождівство, зорґанізована й одностайно кермована воля в польськім значінні того слова се не тоталізм але орґанізація свідомих здисциплінованих горожан, які єднаються, щоб вождові дати до диспозиції моральні і фізичні сили, які з Польщі зроблять непереможну потугу".

„Райхспост" перестав виходити.

КАП звідомляє, що з днем 1 жовтня с. р. перестав виходити відомий від кількадесяти літ віденський катол. щоденник „Райхспост". Основником того щоденника був у 1893 р. відомий суспільний діяч і провідник відродженого католицького руху в Австрії Амброзій Опітц (1846—1907). Під його проводом зачав у 1896 р. працю в „Райхспості" як фейлєтоніст і парляментарний звітовик Фридерик Фундер, що від 1903 р. став начальним редактором того щоденника, опісля, від 1905 р., його видавцем. Др Фундер був душею „Райхспосту". По занятті Відня й Австрії гітлєрівцями Фундера увязнено й уміщено в концентраційнім таборі, а провід „Райхспосту" віддано в руки нац.-соціялістів. Се було початком кінця того часопису. Давні передплатники відпали, а нових годі було приднать, бо „зґляйшахтовану" німецьку пресу майже в цілости заступила преса з північної Німеччини. „ІКЦ" в ч. 280 замічує до сеї вістки, що „Райхспост" не був прихильний для Поляків і виступав як речник укр. протипольської політики.

Знаменна ухвала Начальної Адвокатської Ради.

Як відомо, тому кілька місяців замкнено листу адвокатів і аплікантів. Тепер Начальна Адвокатська Рада у Варшаві отворила її частинно, устійнюючи для поодиноких адвокатських округ контингенти адвокатів і аплікантів, які до кінця сего року можуть ще вписатися на листи. Коли йде про львівську округу, то Начальна Адвокатська Рада стала на становищі, що для неї непотрібно устійнювати контингент. В узасадненні того становища підчеркнено, що тут не входить в рахубу ніякий з кандидатів Поляків.

Кілька завваг жінки

Живемо в дуже дивних часах. Ментальність нашого покоління незвичайно оригінальна. Здаємо собі справу, що життя під сучасну пору треба брати дуже поважно, що тільки сильні одиниці можуть вдержатися на поверхні життя, а рівночасно нема такби сказати зорганізованости в наших думках. Ми любимо фільософувати, розводитися над Бог зна' якими проблемами, та проблеми ті тепер не сущні, вони якраз тепер не найважніші. Ми немов утікаємо від сірої дійсности в країну мрій та ідеалів. Та не на це тепер пора. Нам треба людей, що вміють знайти себе якраз в цій сірій буденщині, людей, що найкраще почувають себе в рядах сірих працівників. І коли це якраз таке важне для нас усіх, тимбільше мусять у тому напрямі виховувати себе жінки — ті, що відповідатимуть за спосіб психічного наставлення до життя дітей, цілого молодого покоління. Треба, щоб жінка вміла бути не тільки доброю бесідницею, чи організаторкою, але перш-за-все, щоб вона вміла життерадісно, справно провадити свій дім, пансіон, тощо. Воно конечне, щоб українська жінка вміла культурно та фахово працювати якраз в цій ділянці. Досі у нас не було вишколу в тому напрямі. Тому стрінула мене дуже мила несподіванка, коли я побачила на днях афіші ось якого змісту: „Вписи на восьмо-місячний курс Домашнього Господарства СС. Василіянок у Станиславові. Приймає управа від 8—15 жовтня. Курс обнимає практичні й теоретичні предмети". Дальше слідує вичислення 16 предметів. Остається побажати цьому так очікуваному починові як найкращих успіхів. — Д. М.

Прилучення Шлеська до Польщі

Польська рада міністрів ухвалила проект декрету президента РП про злучення відзисканих земель заользанського Шлеська з Польщею. Проект того декрету має 6 параграфів. М. ін. § 3 постановляє, що заользанський Шлеськ має належати до шлеського воєвідства. До часу переведення виборів заользанські землі будуть репрезентувати в шлеськім соймі 4 посли, іменовані президентом РП. — Під оглядом судовим заользанський Шлеськ буде належати до окружного суду в Тешині. В Богуміні, Фриштаті й Яблонкові будуть утворені городські суди.

Німеччина забирає половину Чехії

Чеська преса, обговорюючи справу пятої стрефи, яку Німеччина забирає без плебісциту, подає циферні дані щодо загальної поверхні та числа населення територій, які переходять під німецьку владу. Згідно з провізоричними обчисленнями ввесь той простір має виносити 23.291 км. кв., себто займає територію, більшу від половини властивої Чехії. На тій території живе 3,683.000 мешканців, в тім 2,811.000 Німців і 725.000 Чехів.

Маршал Бліхер у неласці

Начальний політичний комісар червоної армії, Мехліс, виголосив у Хабаровську на зібранні далекосхідньої організації комуністичної партії остру промому проти марш. Бліхера. Мехліс заявив, що вдалося йому приборкати „ворогів народу", правих і лівих опозиціоністів, які займали дотепер високі й відповідальні становища в червоній армії на Далекому Сході. Мехліс поставив за взір червоного офіцира марш. Ворошилова, про якого сказав: „Він відданий Сталінові і комуністичній партії без застережень", а ні словечком не згадав про марш. Бліхера.

Гумор. — Життя артистів. — Що чувати? Я чув, що маєш тепер добру посаду. — Оттак собі, виступаю в цирку в ролі голодівкара. — Багато заробляєш? — Грошей небагато, зате маю цілоденне удержання.

Лікарський фейлетоник.

Погода і здоровля

Богато осіб відчуває недалекий дощ „ломанням" у костях і суглобах, сонливістю або загальним ослабленням. Інші реагують на наглу зміну температури чи атмосфери головно перед бурею. Таку вражливість на атмосферичні зміни виказують не тільки старші люди; часто стрічаємо таку вражливість у молодих, зокрема у немовлят; в тім випадку ся вражливість проявляється в часі спеки. В останніх літах медицина зачинає щораз більше цікавитися звязком між атмосферичними впливами і здоровлям людини. Деякі особи, недужі на поважні недомагання серця, не видержують наглих змін тиснення, нпр. тих, які появляються безпосередно перед бурею. Недужі можуть зареагувати в тім часі сильним ослабленням. Те саме діється з особами, що терплять на високе тиснення крови або на склерозу кровоносних посудин. Стан тих останніх може погіршитися до тої міри, що життя їх безпосередно загрожене. Лікарі добре знають про те, що найбільша скількість апоплектичних ударів трапляється якраз у часі спеки і парноти, або перед бурею. Здається, що крім упадку тиснення великий вплив на людський організм має тут також наладування воздуха електричністю. Щоб охоронити деяких недужих перед шкідливим впливом наглих барометричних змін, вистарчить приписати їм в тім часі відпочинок і успокоюючі краплі та ліки для зміцнення серця й регуляції тиснення крови. Одначе найцікавіші ті типи людей, у яких реакція на атмосферичні зміни тісно вяжеться з недомаганнями печінки, щитової залози й нирок. Такі типи часто трапляються. Їх легко пізнати по ось яких обявах: скора втома і сильна спрага в часі спеки, ослаблення, деколи нудність, зміна вигляду шкіри, виділювання меншої скількости мочу і зменшене тиснення крови. В тих випадках знаменито ділає лік з екстрактом т. зв. надниpок. Кілька пастильок додає тим особам нових сил і відпорности. На жаль сей лік доволі дорогий. В багатьох випадках крім вище згаданих обявів дається відчути сухість в устах, психічне пригноблення і легкі поти (зимні краплі поту на чолі й обличчі). Причина того явища крім спеки упадок тиснення перед бурею або завелике насичення воздуха вогкістю. І в тім випадку знамениті висліди дають інєкції або пастильки з надниркової кори. В наших кліматичних умовинах метеорольогічні зміни не викликують звичайно таких сильних забурень у здоровлю, як в інших частях земної кулі, нпр. на полудні. Одначе навіть в Европі лікарі виказують зацікавлення атмосферичними впливами на людський організм. Деякі лікарі, як проф. Мурікан з Ліону, одержують щоденно докладний метеорольогічний комунікат, яким кермуються при трактуванні деяких недуг.

ЩО РОБИТИ З ГРІШМИ

Висновки з останніх подій.

Сего року пережили ми вже двічі воєнну горячку: раз у березні у звязку з „аншлюсом" та польсько-литовським конфліктом, другий раз в останніх тижнях у звязку з чесько-німецькою крізою. Воєнні алярми викликають звичайно паніку в господарськім житті, яка проявляється в першій мірі горячковим виниманням грошей з банків та зменшенням вкладів. Про те, як реагував на воєнні алярми банковий ринок у Польщі, довідуємося з реферату, що його виголосив дир. Пром-банку п. Міляніч на пресовій конференції, скликаній на днях дирекцією Пром-банку. Перша загроза війни, себто „аншлюс" і польсько-литовський конфлікт, відбилася тільки на польських банках, в яких відплив вкладів у тім часі дійшов до 3.6% всіх вкладів. Статистичні дані подають, що в березні с. р. вклади в ПКО (в порівнанні зі станом з 28. II.) зменшилися на 37 міліонів зл., а в Комунальних Касах Ощадности на 18 міл. зл. Коли йде про українські банки, то з місячних звідомлень довідуємося, що в березні стан вкладів у Пром-банку не лише не зменшився, але навіть зріс на 44.000 зл. в порівнанні зі станом з 28. II. Інші наші банки можемо порівнувати з чужими на підставі чвертьрічних звідомлень. З них дізнаємося, що відплив гроша в чужих банках в березні був такий сильний, що заважив на праці банків в цілім чвертьроці і стан вкладів в першім чвертьроці загально зменшився в порівнанні зі станом в дні 31. XII. 1937 р. на 2 міл. зл., або 0.1%. В тім самім часі в усіх наших кооперативних банках вклади не лише не зменшилися, але ще зросли на 6%. (В Пром-банку зріст в тім часі о 57 процент).

Поденервування у звязку з судетською справою й польсько-чеським конфліктом відбилося вже й на наших господарських відносинах, хоч в багато меншій мірі, як на польських. З інтервю господарського редактора ПАТ-а з директором департаменту грошевого обороту у мін-ві скарбу, Доманевским, виходить, що в другій половині вересня вклади у всіх польських банках зменшилися на 10% стану з 15. IX. с. р. Як міряти напруження відпливом вкладів, то впадає в очі, наскільки те напруження було сильніше в останніх днях ніж у березні (в березні відплив вкладів 3.6%, у вересні 10%). З білянсу Пром-банку за 3 чвертьрік с. р. дізнаємося, що вправді і в Пром-банку в вересні звороти вкладів перевисшили впливи (разом з ощадністю на 7 і пів тисячів зл.), але та сума дуже незначна в порівнанні зі станом в дні 31. III с. р., бо виносить тільки нецілих 1½%, отже в порівнанні з чужими банками відплив у вересні в Пром-банку був семикратно слабший.

Значна частина вкладчиків по відпруженій ситуації принесла назад витягнені вклади з банків. Можна сподіватися, що вернеться й решта, очевидно з виїмком тих, що видали гроші, часто дуже недоцільно й необдумано. Бо показалося, що багато лекше виняти гроші з банку, ніж їх опісля з користю зужити за кілька днів. Забезпечити гроші лучше як банки можуть лише розумні інвестиції (вклади у промислові підприємства, землю, доми), а такі інвестиції годі перевести за кілька днів, до того у воєнній паніці. Вкладчики виймають здебільша гроші зі страху перед девальвацією. Але саме вицофання вкладу не хоронить перед девальвацією. Досвід останніх днів каже пропагувати в першу чергу цілеву ощадність на уділи в нових промислових чи торговельних підприємствах. Уділи в фабриках се по засадам модерної економії найдоцільніша форма ощадности. Гроші, вложені безпосередно в розбудову господарського життя, ніколи не здевальвуються.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Інавґураційна Служба Божа Марійської Дружини студенток університету відправиться в неділю 16 жовтня в год. 9-ій в церкві ОО. Василіян у Львові вул. Жовківська ч. 36. Пополудні цьогож дня в год. 15.30 відбудуться перші сходини в ґімназії СС. Василіянок, Длуґоша 17а, з рефератом тов. Марії Паук на тему „Релігійний сентименталізм".

Напад на кардинала Інніцера. Минулої пятниці відбулася у Відні велика маніфестація католицької молоді, в часі якої кард. Інніцер виголосив проповідь у катедрі св. Стефана. В своїй промові кардинал Інніцер порушив справу обмежень, що їх примінюють власти супроти католицьких організацій, і візвав молодь до „ношення католицької віри не тільки в серці, але й до виявлювання її назовні". По тій маніфестації дійшло на площі св. Стефана до зудару між католицькою й гітлерівською молодю. В суботу вечером гітлерівська молодь вибила камінням шиби в палаті кард. Інніцера, а група гітлерівської молоді вдерлася до нутра палати й викинула на вулицю частину меблів, які підпалено. Поліція замкнула доступ до палати. Вибито шиби також у каменици на площі св. Стефана, де мешкають духовні. Палату кард. Інніцера стережуть члени С. С. в ціли унеможливлення випадків, які трапилися в суботу. Кард. Інніцерові, який відправив вчера рано Службу Божу, товаришила в часі його переходу до катедри охорона тайної поліції. Власти стверджують, що видано зарядження, щоб не допустити в будучині до подібних випадків. (ПАТ).

Кілько католицьких сил іде на пропаганду? Світової слави мадярський діяч і публіцист о. В. Банґа Т. І. так пише на тему католицької пропаганди: „В часі, коли наші противники вповні зрозуміли силу пропаганди так позитивної, як і негативної, і не щадять ніяких видатків, ніяких жертв у людях і талантах та сітю своєї пропаганди обмотують увесь світ і всі кляси людей — ми на подібні справи зуживаємо ледви малу частинку наших сил. Застановляючись уважно над відношенням сил, що їх присвячують Церква і монаші чини з одної сторони пропаґанді, а з другої сторони іншим побожним ділам, стверджуємо, що майже 60% наших людей, грошей, установ і праць іде на душпастирство, менше більше 30% на виховання й освітні справи, а майже 10% посвячуємо церковній адміністрації, добродійній і суспільній діяльности; з того всього ледви один процент (і то нецілий) присвячуємо на релігійну пропаґанду. Тепер легко зрозуміти, чому в широких кругах мас і в майже цілім публичнім житті католицькі справи щораз більше підупадають, чому ті справи викреслюється з памяти, хоч ми з усіх сил протиставляємось тим фактам. Тому Христові вороги з нашого лінивства черпають заохоту до нападу на нас, після якого вони займуть терен, який ми оставили без опіки. Дбати про святині, про школи, про науку, про побожні діла і тим подібні річи, а рівночасно занедбувати католицьку оборону і пропаґанду, — се зовсім таксамо, якби хтось збирав зі стін павутиння, коли ввесь дім стоїть у полумях. Хто бачить свій дім у полумях, сей в першу чергу зачне гасити пожежу і відганяти паліїв, а все інше геть відкине.

Сектанти нібито проголошують любов ближнього а самі між собою жеруться мов голодні собаки та називають одні других злодіями і конокрадами. („Про грозу духової руїни." Пастирський лист Гр. Хомишина, Еп. Станисл.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив 32 молодих Українців з Жовківщини і Львівщини за приналежність до ОУН (Організації Українських Націоналістів), а іменно головного обвинуваченого Василя Ковалишина на досмертну тюрму, 31 його товаришів на кари від 3 до 12 літ. Три обвинувачені звільнені.

НА ВОЛИНІ відбуваються масові арештування української молоді під закидом, що вона комуністична. Між увязненими є також члени Просвітянських Хат.

МІНІСТР ЙОСИФ БЕК відбув подорож до заользанського Шлеська і відвідав м. ін. Тешин, Тшинєц і Яблонків.

ДЕЛЄҐАТ ШЛЕСЬКОГО ВОЄВОДИ на заользанськім Шлеську видав розпорядок, що часть Тешину на схід від ріки Ользи має називатися „Східний Тешин", а б. чеський Тешин дістає назву „Західний Тешин".

В ТЕШИНІ польські власти призначили комісарем чеської освітньої організації „Матіце Осветі Лідове" суддю Матуляка. Та організація мала 80 міліонів чеських корон майна, заряджувала 80 шкільними будинками, 3 кінами і мала ряд інших підприємств.

ЧЕРВОНОГО МАРШАЛА Бліхера відкликано ще в вересні з Далекого Сходу до Москви. Він одержав посаду в комісаріяті військових справ. Бліхер підданий під строгий надзір ҐПУ. Такі вісти принесла японська преса.

ТРОЦЬКИЙ оповістив у Мексику інтервю, в якім заповідає упадок сталінівського режіму. Своє передбачення узасаднює головно тим, що той режім виказав велику слабість на зовні.

Б. ПРЕЗИДЕНТ ЧСР др Бенеш покинув Прагу і виїхав до своєї приватної посілости в Семіново Усті, кількадесять кільометрів на полудне від Праги.

ВИБОРИ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА ЧСР відложені на необмежений час. Чехословацькою республикою кермує тепер преміер ґен. Сірові.

ПРЕМІЄР ЧСР ґен. Сірові зарядив демобілізацію двох річників резерви.

НОВЕ СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО складається з 5 міністрів. Преміером є Йосиф Тісо. Словацькі міністри будуть рівночасно засідати в центральнім правительстві у Празі. Чехія і Словаччина будуть мати спільного президента, спільного міністра закордонних справ, міністра національної оборони і мін. державних довгів.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приготовляє на будучу конференцію великих держав подрібний плян обмеження продукції тяжкої артилерії, заборони уживання трійливих ґазів і заборони бомбардування неукріплених міст.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ приняв на послуханні анґлійську військову місію під проводом ґен. льорда Кевена.

ҐЕН. ФРАНКО приготовляє негайне вицофання італійських добровольців з армії повстанців, які мають більше як 18 місяців служби в рядах тої армії.

ЛЬОРД КЕРНБОРН сказав у лондонськім парляменті з приводу полагодження справи ЧСР: „Преміер Чемберлен каже, що привіз нам гоноровий мир. Ми не перечимо того, що він привіз мир, ми йому навіть вдячні за той безцінний дар, але де подівся наш гонор?..."

КИТАЙЦІ сконцентрували около 2 міліони війська до оборони своєї столиці Ганков.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА віддалені 40 км. від операційної бази китайських військ Ма Ченґ, яка становить ключеву позицію на шляху до Ганков.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

НОВИНКИ

Погода у Львові. В останніх днях сильно похолодніло й часто перепадають дощі. Потому небо знов ясне і соняшне.

Посвячення угольного каменя під будову нового одноповерхового дому Ремісничо-Промислової Бурси у Львові при вул. Бартосівни 3 відбулося в неділю 9-го с. м. Новий будинок має бути підтягнений до даху ще до кінця сеї осени. В нім зможе помістится 70 учнів.

Магістрат м. Львова рішив подарувати польським ксьондзам-місіонарям парцелю поверхні 995 кв. метрів при вул. Дверніцкого і Снопківській на будову костела.

Управа Т-ва Охорони Льокаторів і Сублькаторів львівського воєвідства звернулася до правительства в справі скасування льокаторського податку, що мав перестати обовязувати ще в 1935 р.

Городський суд у Львові засудив Леона Пастернака за сатиричний вірш „Про зганьблення раси" на кару вязниці продовж 20 місяців. Пастернака привезли до львівського суду з Картузької Берези.

Львівське староство заборонило наліплювати на домах виборчі агітаційні відозви та виписувати кличі. За переступлення сеї зоборони каратимуть не лише придержаних на горячім учинку при наклеюванні відозв, але й тих, що видали їм припорученя.

31 грудня с. р. минає остаточний речинець складання пільгових челядничих іспитів. Всі працівники ремісничих варстатів, які до сеї пори не мають челядничого свідоцтва, а працюють у своїм фаху бодай 5 літ і мають скінчений 23 рік життя, повинні негайно зголоситися на 3-місячний доповняючий курс для всіх фахів, щоб по його скінченні без ніяких перешкод приступити до челядничого іспиту. Ремісничі Палати уділяють інформацій про те, де такі курси відбуваються.

В серпні с. р. збільшилися ножиці між цінами промислових виробів і цінами рільних артикулів. В липні с. р. виносили вони 57 : 51, а в серпні 57 : 48.

Інформативні сходини присвячені питанню Закарпатської України відбулися в Берліні 11 с. м. заходом Української Громади в Німеччині.

В Станиславові до міщанського банку при вул. 3 Мая 29 вломилися в ночі злодії і вкрали з каси кількасот зл.

В державнім надлісництві в Косові Ґуцульськім викрито значні надужиття. У звязку з тим арештовано секретаря надлісництва Антона Авенаріюса.

В околиці Сколього появилися тічні вовків, які роблять великі шкоди селянам. В с. Оравчик вовки розшарпали кількадесять штук овець.

В Чагрові рогатинського повіту пожежа знищила 15 господарств, на шкоду 24.000 злотих.

100 нових польських шкіл викінчують на Поліссі.

В Луцьку засудили коморника Ст. Зеліньского на 3 роки вязниці за спроневірення 10.000 зл.

З Волині вивезли с. р. 150.000 кг. сушених грибів, вартости 1,200.000 зл.

1,325.000 зл. вплинуло дотепер до польського скарбу з нововпроваджених оплат від перемелу муки й каші.

Староство в Барановичах завісило діяльність відділів Центрального Союза Жидів-ремісників у Барановичах, Ляховичах і Молчаді.

На світі є 43 міліони механічних повозів (авт і мотоциклів).

Гумор. — Шкотські вломники. — Знаєш що? Маю знаменитий плян; лишім тут у розбитій касі один шилінґ. Поліція зовсім стратить орієнтацію. („Таймс").

Гумор. — В саму пору. — На метч копаного мяча прибігає сильно задиханий молодець: — Який стан? — Зеро до зера. — Що за щастя! В такому разі я нічого не втратив.

Державний Рільний Банк урухомив спеціяльний кредит на закладання садів. Його можна дістати за посередництвом заінтересованих рільничих організацій у всіх відділах Державного Рільничого Банку або за посередництвом комунальних кас ощадности й кооперативних кас, які перебрали на себе розпровадження тих кредитів. Кредит дають для садів не менших як пів гектара (50 дерев), на 4 роки, причому опроцентування виносить 4 і пів процент. Сплата наступає в 6 рівних ратах; перша рата платна півтора року по засадженні саду, а слідуючих 5 рат платних у відступах що пів року. Кредит має характер векслевого зобовязання, яке повинно бути заосмотрене в підписи двох осіб відповідальних маєтково. Кошт посередництва ККО або кооперативних кас не перевисшає 1і пів процентy. — Наші селяни повинні зацікавитися цею справою, бо дохід з садів розмірно значний.

Одержать одностроїї старости й інші урядовці мін-ва внутрішних справ. Ті одностроїї матимуть „здецидовані краски". („Час", ч. 278).

У Кракові арештовано кількох банкових урядників, вмішаних в аферу вивезення з Польщі кільканацятьох міліонів злотих.

Сніг впав у Татрах минулої неділі.

Ян Гериньский написав брошуру „Львуф незнани". В ній пише м. ін., що Львів має Стрийський парк, найкращий конфіґурацією в цілій Польщі й один з найкращих в Европі та найлучшу воду зі всіх міст Польщі. Львів се місто багате, його майно варт 160 міліонів зл.

Конґрес Стронніцтва Людового відбувся у Варшаві в неділю 9 с. м. Влада сконфіскувала всі його постанови й резолюції.

На 2 і пів року вязниці засудив суд у Лешні 44-літнього Казимира Скубіньского, б. члена управи Людового Банку, за спроневірення 16.000 зл.

1.523 зелізничих катастроф було в Европі у 1937 р. В тих катастрофах погибло 497 осіб і 765 осіб було ранених. Між убитими було 125 зелізничників, решта пасажири.

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє, що в Німеччині оповіщено вдруге розпорядок, щоб населення не кидало квітів до авта, яким переїзджає канцлер Гітлер, бо на днях одна з таких вязанок квітів зранила легко канцлера Гітлера в обличча.

В Берліні скасували останніх 18 назв улиць, які були названі в честь визначних Жидів.

Німецькі власти закрили віденську вечірню газету „Телеграф", яка до аншлюсу мала найбільший тираж в Австрії.

В Німеччині помер славний німецький летун капітан Герман Кель, що 1928 р. разом з бароном фон Генендфельдом та Ірляндцем полк. Фіцмаврісом вперве перелетів Атлянтійський Океан зі сходу на захід.

Совітські військові власти приступили до кольонізації совітської частини Сахаліну вислуженими вояками червоної армії. Військові оселі на Сахаліні мають бути зорганізовані на взір козацьких осель.

Гумор. — Щож вам сказав обвинуваченний? — Сказав, що він украв те авто. — Якто він? Чи говорив у третій особі? — Алеж ні. Ми були тільки у двійку... — Зараз. Здається мені, що свідок не розуміє. Чи сказав виразно: „Я вкрав авто"? — Ні, про пана суддю не згадував.

Осінь се час коли належить присилати передплату на слідуючий рік. Передплата прислана на цілий рік скріпляє газету не лише матеріяльно але й морально, бо дає можливість забезпечити їй постійних добірних співробітників.

Префект м. Брачев у середній Румунії приказав перемінити 22 коршми на народні доми й урядити в них читальні для селян з радіевими апаратами.

В Ромунії помер на днях найстарший чоловік на світі, 122-літній Ілія Макенеатва. Померший як 14-літній хлопець брав участь у повстанні проти Турків 1830 р., пізніше брав участь у революції 1848 р., а 1877 р. був учасником війни Румунії й Росії проти Туреччини. До 117 року життя працював на рілі. Лишив 131 живучих потомків, в тім 89-літнього сина.

Невдатній револьверовий замах виконали невідомі люди на провідника бельґійських рексистів Л. Дегреля. Поліція перевела у звязку з тим багато увязнень між бельґійськими комуністами.

Дня 4 жовтня останній англійський жовнір опустив Ірляндію, над якою Англійці панували поверх тисячу років. І вже так її були засимілювали, що 98% Ірляндців зовсім перестало говорити по свому, а говорили мовою своїх ворогів.

У Франції зібрали вже 350.000 франків на „Дім мира", що його подарують в імені французького народу премієрові Чемберленові.

Англійська преса веде пропаганду за признанням мировоі надгороди Нобля прем. Чемберленові.

Спорт. В неділю 9 с. м. Україна виїхала до Самбора, де стрінулася з місцевою Короною. Стріча заповідалася дуже цікаво. На змагання приїхало до Самбора багато селян з дооколичних сіл і грище заповнилося вщерть нашою публикою. На жаль усі сподівання численної української публики розвіялися вже в перших хвилях гри. Україна заграла метч слабо й без амбіції та програла зі слабим технічно противником 2 : 1 (1 : 1). Найслабшою формацією дружини був сим разом напад. Україна мимо програної залишилася далі на першому місці, маючи 11 здобутих точок, 5 утрачених, відношення воріт 23 : 11. За нею йдуть Юнак і Лехія. Сян сего тижня не грав.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

1) **Впр. о. Ярема Онуферко** в Швейкові, п. Голгоче: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по кінець б. р.

2) **Впр. о. Андрій Стрільчик,** в Стрільчу, п. Городенка: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена до кінця б. р.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жозет.
МУЗА: Еспанський метелик.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Король бавиться і ревія Борунського.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1. Основи соціольоґії . . . . . 3.—
Ч. 3. Спіритизм . . . . . 2.—
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія . . . 0.80
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія) . . . 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса** . . . . . 3.—
Ч. 9. Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло . 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті** 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві** . . 0.60
Ч. 13. Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас** 0.80
Ч. 15. Борці за Церкву. Ч. ІІ. . . . . 2.—
Ч. 16. Християнське виховання молоді . . 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення** . . . 0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.** 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика** . . 0.50
Ч. 20. о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін** 2.—
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині** . . . . . 1.—
Ч. 22. о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї** 0.25
Ч. 23. Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)** . . 0.40
Ч. 24. А. Ч. **Українська молодь Христові** 0.60
Ч. 25. о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?** 0.30
Ч. 26. Осип Назарук: **На спокійнім океані** 0.40
Ч. 27. „ „ **Жінка і суспільність** 0.50
Ч. 28. „ „ **Жіноча справа** . . 0.40
Ч. 29. В. Маковський: **„Андрей" на засланні** . 0.80
Ч. 30 А. Ч.: **Террор в минувшині** 0.40
Ч. 31. Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема** 1.50
Ч. 32. Осип Назарук: **Вибір звання** . . . 0.40
Ч. 33. о. Б. Креміцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма** 0.40
Ч. 34. А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді** 0.40
Ч. 35. о. С. Вапрович: **Про Аргентину** . . 0.40
Ч. 36. Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату** . 0.40
Ч. 37. Т. Коструба: **Радикали про Унію** . . 0.25
Ч. 38. О. Убиш: **Танас Горлач** 0.30
Ч. 39. Скала і Просвіта 0.20
Ч. 40. Львів у цифрах 0.20
Ч. 41. З наших літнищ 0.20
Ч. 42. Як то було на Україні 0.20
Ч. 43. Похорони ген. Тарнавського . . . 0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція** 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови** . 0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі** 1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки** 1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику** 2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість) . . . 6.—
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії** 0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія і політика** . . 1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист 1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді) 0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченний за державну зраду** 1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси** 1.00
Гадяцький Договір 0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова** . . 0.60
„ „ **Венеція** . . . . . 3.—
„ „ **Ерема кай аноніма** . . . 0.50
„ „ **Гоги і Магоги** 0.50
З історії анархії на Україні 0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна** 0.70
Узасаднення Скали 0.20
Пастирський лист трьох Владик 0.10
Перша Бібліотека на Україні 0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір** 0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі 2.00
Епопея сміху 0.20
Ол. Мох: **Покажчик змісту „Н. Зорі"** . . 4.—
Осип Назарук: **Рома Етерна. Вічний Рим** . . 1.—
Про Книгу Голубину 0.50
Просвітний рух в Галичині 0.45
Осип Назарук: **В княжім Крилосі** 0.20
Теофіль Коструба: **Православне духовенство** 0.20
Петро Чаадаєв: **Фільософічні листи** 0.50
Челлонер: **Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.** 0.50
Осип Назарук: **Культура публичного виступу** 0.20
Іляріон Вірчин: **Соціялізм, комунізм, большевизм** 0.25
К. П.: **На водах Полісся** 0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 16 жовтня 1938. Ч. 79 (1179)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ З КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ

о. Волошин і др Піщак державними секретарами.

Премієр Сірові іменував о. Волошина і дра Піщака державними секретарами для Карпатської України при центральнім правительстві у Празі. Сим дав Карпатській Україні право співрішати в загально-державних справах цілої чесько-словацько - української республики. У звязку з сим іменуванням кошицьке радіо надало авдицію в українській мові, в якій було сказано: „Наша доля вже вирішена і то остаточно. Віднині нашою країною правитимуть тільки її уроженці. Ми осягнули повну незалежність. Наші серця повні радости. Відтепер існують для нас тільки інтереси нашої країни. Нехай живе уряд, хай живе премієр!"

Карпатська Україна устійнює кордони.

Рада міністрів Карпатської України уповажнила міністра дра Степана Фенцика до переговорів з урядом Словаччини в справі устійнення кордону між Карпатською Україною і Словаччиною. Сей кордон не був ніколи устійнений і був постійно предметом спорів. — На переговори, що відбуваються з Мадярами в Комарні, виїхала делегація Карпатської України.

Карпатська Україна не втратить нічого зі своєї території.

З Ужгороду звідомляють, що держави, заінтересовані в проблемі Чехословаччини, не вважають вказаним нарушувати кордони республики здовж Карпатської України. Ці кордони лишаться незмінені. Що торкається кордону між Карпатською Україною і Словаччиною, то в найближчім часі знайдеться спосіб поладнати те спірне питання льояльним шляхом.

Міністри Карпатської України.

Премієр та міністр освіти Карпатської України Бродій був головою „Автономного Земледільського Союзу" та змагав до автономії Закарпаття. Він посол, по званні журналіст. Міністр суспільної опіки і здоровля о. Августин Волошин се відомий і заслужений український діяч, директор учительської семинарії. Міністр комунікації Юліян Ревай се активний український діяч, член с. д. партії, посол, по званні вчитель. Міністр справедливости др Піщак з професії адвокат; займається також журналістикою й публіцистикою. Міністр внутрішніх справ сенатор Едвард Бачинський, член аґрарної мартії, москвофіл, голова відомого спортового товариства „Русь". Міністр господарки С. Фенцик адв., москвофіл.

Молебен в наміренні Карпатської України у Львові.

Ві второк вечером о. прал. Л. Куницький відправив в сослуженні чотирьох священиків торжественний молебен в наміренні Карпатської України. По благальній пісні, якою закінчився молебен, сформувався з дуже численної публики кількатисячний похід, який рушив улицями Міцкевича, Маршалківською, 3-го Мая, Косцюшка та Сикстуською на Марійську Площу, де мала відбутися маніфестація перед мадярським консулятом. Похід не дійшов до консуляту, бо на Валах Гетьманських та біля каварні Де ля Пе поліція в шоломах розпорошила маніфестантів. Після того відбулася польська контрманіфестація перед подобою Міцкевича на Марійській Площі. Польські маніфестанти вибили шиби в ряді наших установ та редакцій. Українські маніфестанти вибили кілька шиб в ендецькім „Слові Народовім". Маніфестації тривали до пізної ночі.

Українці в Ромунії в обороні Закарпаття.

З Букарешту звідомляють, що українські політичні круги в Ромунії розвивають оживлену діяльність проти прилучення Закарпатської Руси-України до Мадярщини. Для відповідного оброблення публичної опінії в Ромунії тамошні Українці висувають м. ін. аргумент, що прилучення Закарпатської Руси-України до Мадярщини може оживити мадярські ревізіоністичні тенденції щодо Семигороду, який бувби обнятий з трох сторін мадярською границею. Українська акція в Ромунії змагає до викликання настроїв проти мадярських плянів. Українські круги в Букарешті висувають клич самостійности Закарпатської України.

Ультимат Мадярів.

ПАТ звідомляє з Комарна: Чехословацька деле ґація, в склад котрої увійшов також п. Бачинський, член правительства Карпатської України (в оригіналі „карпаторуського уряду"), предложила дати Мадярам замешкалим в ЧСР національну автономію. Мадярська деле ґація відкинула те предложення. По короткій перерві деле ґація пражського уряду предложила додатково відступлення Мадярщині території „Житного Острова" підчеркуючи, що се останне предложення. Тоді мадярський міністр Каня заявив, що коли дня 13 с. м. до години 9 рано Мадярщина не отримає вдоволяючої відповіді на свої предложення, мусітиме доходити своїх прав інакшим шляхом. Мадяри зажадали між іншим відступлення їм Братислави, Кошиць і Ужгорода на підставі статистики з 1910 р. Друга сторона предкладає статистику з 1930 року. День перед згаданим ультиматом автономне правительство Прикарпатської України опустило літаком Прагу і вернулося до Ужгороду, щоб обняти владу. (Дальші події зміняються скоро. Вони відомі з радія. Висновки будемо по змозі старатися подати в найблищім часі). — Словацьке Комарно положене на полуднево-східній части великого острова при спливі Великого Дунаю, Малого Дунаю і Ваґи, має 21.000 населення. Напроти нього над Дунаєм є мадярське Комаром „Уйварош" („Нове Місто"), що має коло 6.000 мешканців. Обидва міста мають пристані. Переговори відбувалися правдоподібно у словацькім Комарні. Вони зірвані.

Про нових людей

З приводу подій на Карпатській Україні.

Нові появи викликають нові думки і нові потреби. В часі всяких переломів лунає голосний клич: „До нової справи треба нових людей!" А що події за Карпатами се мабуть тільки світанок нових далеко більших подій, отже з того приводу провідна верства нашої нації повинна заздалегідь перевести прилюдну дискусію на сю дуже важну тему (хочби не знати як добре чи недобре уложилися відносини на Закарпатті).

Наша думка така, що безоглядний клич про потребу нових людей в якійнебудь суспільній роботі належить до кличів найбільше шкідливих. Бо що значить в публичній роботі „новий чоловік"? Се очевидно такий чоловік, який досі не займався публичною роботою. І власне тому він „новий", то значить, тому він незнаний ширшому загалові. Публичне життя сегодня настільки скомпліковане, замотане і трудне, що „новий чоловік", навіть коли він хоче слухати старшого і досвідченого, то ще настріляє биків без пороху у виконуванні того, що йому поручить виконати досвід і розум старшого. А щож доперва говорити про самостійне обдумання, плянування і виконування важних публичних справ виключно „новими людьми", які тими справами ніколи передтим не займалися! Се значить: напевно віддати публичні справи на поталу нерозвазі і бракові досвіду. Се значить: напевно доводити такі справи до катастроф.

На те мігби хтось замітити: „А чи молодий Александер Великий, молодий Карло XII, або молодий Наполеон не виходили з найтрудніших положень? Чи не довершили вони великих діл, яких слава лунає по сей день?"

Відповідаємо: По перше ні один з них не був „новиком" в ділянці, в якій визначився, бо від дитинства кождий з них вправлявся в військовій штуці. І хоч був молодий, то не був „новий". По друге такі надзвичайно здібні люди як Александер Великий, Карло XII або Наполеон лучаються дуже рідко. По трете всі ті, що довершили великих діл, мали перед собою попередників, які сцементували їм нарід, що ним ті велитні потому орудували. По четверте самі ті голосні діла, яких вони довершили, коштували їх нації надзвичайно багато крови. По тих зусиллях їх нації довго не могли піднестися. По упусті крови грецького народу, яка по завоюваннях Александра Великого хлинула на великі країни Сходу і там переважно всякла, той нарід вже ніколи потому не міг піднестися в ніякій области. По упливі крови, яку шведському народові спустив Карло XII, той хоробрий нарід уже не міг брати більше участи в великих европейських справах. А страшні гекатомби французької молоді, які на боєвищах складав Наполеон, довели до того, що Франція сегодня до тої міри вибилася з сил, що сходить до значіння другорядної держави. А вонаж була колись найлюднішою і донедавна наймогутнішою зі всіх держав континенту Европи.

Так виглядає справа, коли рішають „нові люди", значить молоді і недосвідчені люди, хочби ті люди були й геніяльні. Здобувши славу в своїй молодости, вони потому стають уперті й нема вже такої сили в народі, яка відвелаб їх від під-

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

приемств на око великих, та занадто коштовних.

Правда, на те можнаб відповісти ріжними фактами також з нашої історії, які вказувалиб на те, до чого доводили і старі люди, які довго займалися публичними справами. І так відомий факт, що коли в 1918 р. повстала українська державність і в однім місті українське військо хотіло розбити касу попередної держави та забрати гроші на публичні потреби, один з наших найстарших діячів заборонив се робити, кажучи, що се булоб „нарушенням міжнародного права". Недовго тривало як неприятель заняв те місто, нарушив міжнародне право і забрав міліони, якими можна було заосмотрити нашу армію в амуніцію, ліки, одяги. А знаний також другий вже іншого рода факт: Старший визначний діяч, який по віднові нашої державности став на високім становищі, в найгорячішім часі 1918 р., заявив у Галичині, що їде до Відня, бо там лишив осінну загортку... І поїхав. Тай тижнями сидів там, замість помагати орґанізувати край або поїхати в тім часі до Киева і придивитися тамошному хаосові: тоді не бувби згодився виводити туди 100.000-ну галицьку армію, яка там майже вся вигибла. А третий факт знов інакшого рода виглядає ось як: В Чехословаччині живе на еміґрації багато старих українських досвідчених діячів. Деякі з них пишуть час до часу до Львова великі листи і цілі еляборати, а коли тепер вибила рішаюча година для ЧСР, коли там заворушилося все, то від згаданих діячів на еміґрації не наспіла до Львова ні одна докладніша інформація про те, що там діється. Виглядає так, як би нікого з наших еміґрантів, досвідчених у публичнім житті, там взагалі не було! Ми тут засуджені майже виключно на інформації польські, жидівські, мадярські і німецькі. А прецінь якби ми відтам мали інформації про те, що там діється, то наша бідна Галицька Земля спромогласяб мимо свого дуже тяжкого положення і на поміч в грошах і на поміч в людях для ріжних областей публичного життя.

Значить, є доволі фактів, які звертаються своїм вістрям не тільки проти нових людей, але й проти старих людей.

Отже як вийти з тої трудности? І кому признати першенство обовязку і праці в переломових часах?

Коли не дописує одно і не дописує друге, тоді можлива тільки комбінація тих частин одної і другої сили, які виказують розумну активність: одні довшу, другі початкуючу. Навіть в найгіршім разі така комбінація можлива, але на те потрібно, щоб люди молодого покоління вдержували звязок з активними людьми старшого покоління і щоб вислухували їх в кожній справі, а се ще не значить, щоб слухали їх і не мали своєї думки.

Річ не в тім, чи хто старий в ділянці якоїсь праці, чи молодий віком, а в тім, чи він розуміється на справі, яку має вирішувати та чи має відчуття для публичних справ, не дається заголювати якимсь одним кличем. На доказ того наведу ось яку цікаву подію: У вересні 1919 р. чеське правительство звернулося було через мін-во заграничних справ до Бригади УГА (Української Галицької Армії), яка тоді була стаціонована в Німецькім Яблоннім, з предложенням, щоб дати людей до ріжних урядів на Закарпатській Україні. Можна було тоді примістити там около 1.000 наших людей. Бригада УГА в Н. Яблоннім мала тоді коло 6.000 людей, а між ними було багато правдивої інтеліґенції, особливо багато учителів. Можна собі уявити, який інакший оборот булби взяв розвиток Карпатської України вже від 1919 р., якби так тоді пішла була на Закарпаття тисячка наших свідомих старшин, підстаршин і жовнірів на ріжні уряди. Мабуть сміло можна сказати, що булоб кому вибороти вже давно і вдержати по сей день автономію тої країни. І що сталося? Зійшлися збори старшин — і майже одноголосно (бо всіми голосами проти 8) вирішили не приняти предложення. Головний аргумент промовців, які промовляли за тим, щоб не приняти предложення, звучав: „То політична справа, а ми в політику не мішаємося!" Тимчасом вони навіть на тих самих зборах вирішили інше виразно політичне питання. Річ була в тім, що їх уява захоплена була бажанням іти на Велику Україну, а не на мале Закарпаття. Недавно перед тим приїздила якась антантська місія і всі були розворушені тим, що може поїдуть на Велику Україну. Так випустили воробця з власної жмені задля мрії про голуба в воздусі. А тепер той сірий воробчик мігби вирішити також справу Вел. України, якби вчас було зроблене те, що в відповідній хвилі можна було зробити. Потому відносини в Празі змінилися, бо у владі переважили приклонники руссофільської струї — і на Закарпаття Українців до урядів або зовсім не приймали, або приймали тільки виїмково. Зате хлинули туди російські еміґранти. А в політичнім житті раз пропущена нагода відбивається опісля дуже тяжко. Річ ясна, що злої волі не мав ніхто з тих, які промовляли і голосували проти приняття предложення чеського уряду. Вони не мали тільки відчуття ваги того предложення для української публичної справи.

Отже треба памятати, що справа „нових людей" се проблєма складна, що молодий не значить „новий", що цілком „новий" до відповідальної роботи (без практики) не надається взагалі, що дуже небезпечний на відповідальнім становищі не то „новий", але навіть такий старий, який уже настріляв більших дурниць без пороху або й без таких дурниць мав засадничі невдачі в своїй політиці, хочби їх не завинив.

Як Англійці розвязують для себе важну проблєму плекання і вироблювання політичного почуття і розуміння ситуації, про те в слідуючій статті.

Осип Назарук.

В справі Закарпаття

Становище польських консерватистів до Німців і Українців.

„Час" у ч. 279 приніс передовицю п. з. „Незрозумілий упір". Зміст: Від багатьох літ проф. Ст. Строньский поручає міністрам загр. справ РП. політику, яка булаб докладною копією лінії здійсненої в Празі дром Е. Бенешом з оплаканими наслідками. Проф. Строньский стоїть на тім, що одинока ціль польської політики: зізолювати Німеччину, оточити її кільчастим дротом, змонтувати протинімецьку коаліцію. І далі проф. С. визнає ідеї бл. п. Барту і Бенеша: східний пакт і віра в „великі демократії", а Малу Антанту він чомусь уважає протинімецькою силою, ЧСР бастіоном проти Німців, поважно бере Союз Народів та інфляцію договорів. Та коли вже й Бенеш дійшов до погляду, що його політика збанкротувала і Франція переводить ревізію своєї загр. політики, — один тільки п. Строньский уперто дальше хоче переводити політику Барту й Бенеша. Перечить дійсність. І далі монтує якісь ілюзоричні протинімецькі бльоки, далі уважає ЧСР за протинімецький чинник і талантом свого пера хоче вмовити в польську суспільність, що Польща повинна здорову голову поставити під евангеліє і машерувати на чолі неістнуючої протинімецької коаліції. С. написав статтю проти спільної польсько-угорської границі. В ній каже, що Мадяри не можуть мати надії дійти до Карпат і що для ЧСР конечна спільна границя з Ромунією. В тім погляді Строньский на щастя між Поляками зовсім відокремлений. Полишення Карпатської Руси при ЧСР, пише далі „Час", то вдержання помосту до СССР, то продовження нездорових маячень про її допомогу, то можливість українських підбурювань у Сх. Галичині. А віддання тої провінції Мадярам то для Польщі можність ведення активної політики в середній Европі, то забезпечення собі певного і безпечного шляху до наддунайського басейну і навіть до Адрійського Моря та до Італії, то остаточне викинення інтриґ, впливів і можливостей інтервенції Совітів в середній Европі... то скріплення стану посідання Ромунів на Буковині й у Бесарабії... Чи п. Строньский не бачить, що обкроєна ЧСР се вже ніяка карта у протинімецькій грі? Коли Поляки в рр. 1794, 1830, 1863 в сто разів більше безнадійних умовах збройно боронили своєї чести, то Чехи величаво узброєні, зі змобілізованою армією міліона людей, скапітулювали без вистрілу. Не можна думати, що такий нарід покликаний до великих призначень... А щодо Угорщини то вона вразі оточення її Малою Антантою мусить стати експозитурою Німеччини, — а коли дістане Карпатську Русь, то сперта на спільну границю з Польщею і сфедерована зі Словаччиною може провадити більше незалежну політику. Дивна се річ, що публіцист такої бистроти як Строньский не бачить сего...

Так пише „Час". Тут усе ясне. Дивне тільки одно: Як орган верстви, котра повинна мати найбільше політичне вироблення, може припускати, що Угорщина навіть сфедерована евентуально зі Словаччиною й одержавши те, про що мріє, зможе провадити самостійну політику супроти такої сили як Німеччина... Во істину, невелика міць ума того, що дурить себе такою мрією... В сім часі, коли перед Українцями виступає однодушний ряд таких самих польських голосів від консерватистів аж до ППС включно, мимохіть стає питання навіть перед найтвердшими приклонниками польської орієнтації: І деж можлива згода на будову великої української держави над Дніпром, коли аж такий крик піднявся, щоб не допустити навіть до ніякої автономії маленького відлому Українців по другім боці Карпат?

В автономічній Словаччині.

Рада словацьких міністрів рішила, що урядовим пресовим орґаном на терені Словаччини має стати щоденник „Урадні Новіни". При словацькім мін-ві внутрішних справ утворено національні секції: німецьку і мадярську, які мають боронити інтересів тих національних ґруп у Словаччині. Урядова мова в Словаччині тільки словацька. В Братиславі повстав центральний горожанський комітет Він має пильнувати давних (чеських) урядників, щоб не шкодили словацькій державі. („Г. П.").

Біжучі рахунки,
безготівкові розплати (чеки й переливи),
вклади (звичайні, вінкульовані, á vista в золоті),
дрібна ощадність,
скуповування цінних паперів,

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

Інкасо, доміціль, есконт векслів,
інкасо рат, післяплат,
оборотовий кредит,
організація промислових підприємств.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Права Карпатської України

на основі теперішньої конституції.

„Діло" в ч. 226 принесло статтю, в якій читаємо м. ін.:

Конституція Чехословаччини обіймає теж головні постанови мирового договору в Сен-Жермені з 10 квітня 1919 р., заключеного між головними державами Антанти і Чехословаччиною у справі територіяльної автономії для Закарпатської України, що її здійснюють уже наші брати. Отже Закарпатська Україна має покищо власний автономний уряд, а незабаром матиме теж власний автономний сойм, до якого розпишуть вибори. Цей автономний сойм матиме право, на основі дотеперішньої конституції, видавати закони у справах: мовних, шкільних, релігійних та місцевої адміністрації і в інших справах, що їх перекажуть закони чехословацької республики. Як відомо, перший уряд Закарпатської України складається з таких міністрів: освіти, внутрішніх справ, господарки, здоровля, суспільної опіки, комунікації та судівництва. Отже Прага вже згодилася, щоб усі справи цих ресортових міністрів поладнував сойм Закарпатської України. Такі справи як: закордонна політика, військове командування, фінанси належатимуть до компетенції центрального уряду у Празі з тим, що в цьому уряді засідають міністри автономної держави Закарпатської України та автономної держави Словаччини. В цьому теж напрямі піде зміна теперішньої конституції згідно з перебудовою республики на чесько-словацько-українську державу. Закони, що їх прийме сойм Закарпатської України, будуть оголошені в окремому Вістнику Законів після того, як їх підпише президент республики і губернатор Закарпатської України. Урядовців на Закарпатській Україні призначуватимуть виключно зпоміж місцевого населення. — Слід згадати, що ввесь простір Закарпатської України обіймає 14.700 км², з чого на автономну державу припадає 12.658 км². Решту території, заселеної Українцями, що лежить на захід від ріки Ужа, влучено до Словаччини. Одначе нема сумніву, що уряди Закарпатської України та Словаччини поладнають цю справу мирно з користю для обох народів і дадуть зразок, як слід вирішувати мирно національні спори між сусідніми народами.

Справа загородової шляхти

П. з. „Український террор шаліє" приніс ІЦК в ч. 270 допис такого змісту: Косівський повіт має тепер 6 кружків загородової шляхти. Відносини Українців до членів (тих кружків) шляхти всюди однаково ворожі. В селі Хомчин, де вплив мають Українці й комуністи, коли „президом" кола шляхти став Юрій Капустинський, сейчас казали йому звернути позичку в українській касі і справу віддали до коморника. Його 11-літнього сина Петра побили українські підростки за те, що ходить до польської школи. Ю. К. стратив можність зарібку в селі, бо його бойкотує тамошній нарід. В ночі урядили на нього засідку, з якої на щастя висмикнувся. Другому членові кружка шляхти Дм. Розвадовському знищили гектар засіяного поля. ТШЛ урядило там півкольонію для 35 дітей. Учитель Українець Наняк прозивав її жебрацтвом і довів до того, що до кінця витревало тільки 14 дітей. Боївка під проводом Параски Остафійчук обкидала дітей і учительку камінням... — Чи все те правда чи фантазія кореспондентів ІКЦ?

Польська опінія й Чехословаччина

У варшавському „Роботнік'у" пише ред. Недзялковский: Часть польської преси в формі менше або більше явній підпирає тенденції, які змагають до повної або майже повної ліквідації самостійної чехосл. держави як співчинника в укладі сил і взаємин середної Европи. Не можу зрозуміти, на чім полягає провідна думка тої части преси, галасливої й напасної, я сказавби: необчислимої. Чи вона хотілаб доконче, щоб Польща сам на сам остала з Третьою Німеччиною?

Настрої в Чехословаччині

„Моравско Слезкі Деннік", орган чеської правиці, остро критикує дотеперішню політику чеських правительств і президента Бенеша, який по думці часопису причинився до сучасної катастрофи. „Наше правительство, пише „Моравско Слезкі Деннік", слухало сліпо порад союзників і видавало величезні суми на зброєння і фортифікації. Ми вірили нашим союзникам, ми були переконані, що ніхто нас не покине. Ся віра коштувала нас 20 міліярдів чеських корон. Сей довг, неспівмірний з нашим господарським потенціялом, зробив з нас цілковитих жебраків". У звязку з тим часопис домагається затягнення значних позичок, в першу чергу від приятелів Франції й Англії, позичок, які поставилиб на ноги сильно захитану національну господарку.

Ґдиня чи нова Одесса?

Львівське ендецьке „Слово Народове" в 261 ч. бідкається, що одиноке пристаневе місто Польщі Ґдиня дуже зажидовлене і пише м. ін.: „Мусимо отверто сказати, що пристань, яка повстає в Ґдині, зовсім не польська. Вона майже зовсім жидівська. Про се повинна знати вся польська суспільність так, як про се знають польські власти, що тут над Балтиком зовсім не росте польська Ґдиня тільки нова жидівська Одесса. Не треба зовсім статистичних аналіз, тільки вистарчить стати під хрестом на Камяній Горі в Ґдині і подивитися вділ на пристань. Що тільки кидається нам в очі, все те жидівське або в жидівськім розпорядженні. Отже лущария рижу: властителі славні Мазурі з Варшави, олірня: міжнародний, майже виключно жидівський капітал; нові збіжеві магазини: відомо, що вивіз збіжжа з Польщі є майже виключно в жидівських руках; корабельні варстати: головний директор походить з львівських Жидів, хоч кажуть, що вихрещений; фабрички рибних перетворів майже всі жидівські; експорт беконів, масла і яець з маленькими виїмками чисто жидівський; полудневі овочі: виключно жидівські; кольоніяльні товари: самі Жиди і то переважно найгіршого міжнародного типу. Де лежить причина того стану? Безсумніву в першім ряді завдячуємо се відомій рухливости жидівського елементу і його здібности використовувати всякими способами потрібні концесії, якстакож ріжні привозові і вивозові монопольні дозволи. Обективно річ беручи не можна дивуватися Жидам, що пхаються там, де тільки можуть добре заробити. Зате треба рішучо підкреслити, що польська приватна ініціятива не виказує в Ґдині потрібної активности в тих ділянках. І в тім власне найбільше зло і найбільша небезпека".

Завойовники слави й майна

В одній історичній добі зачали зникати повісті, які описували історію блудних лицарів, а зате зявилися повісті про героїв з міщанського середовища. Саме така є повість про Робінзона Круза.

Ці герої, ще молоді люди, що вирушили за океан шукати пригод, мандрували до країв, замешканих дикими народами, щоб саме там улаштувати собі нове життя. Ці оповідання були подекуди відбиткою дійсности, бо в звязку з розвитком торговлі, після відкриття нових морських шляхів та нових країв, вивінуваних природніми багацтвами, йшли в світ молоді люди, палкі й підприємчиві, та верталися до рідних огнищ повні слави й золота.

З одного боку гнало їх бажання пригод, а з другого — надія здобуття багацтва. Вони злучили лицарське честилюбство з чисто купецькою уявою та поклали підвалини під новітню господарку. Одначе змінилися відносини, скінчилася леґенда купця-лицаря, його місце зайняв купець у щоденному виданні, такий, якого бачимо сьогодні, зі всіма хибами та прикметами.

Сьогодні молодий, але підприємчивий чоловік, не забуваючи про працю будня, тямить також про набуття льотерійного льосу. Він знає про те, що тягнення першої кляси сороктретьої Клясосової Льотерії, зачинається вже 19 жовтня та може принести йому засоби до здобуття слави й майна.

Що діється за Карпатами

„Берлінер Таґеблят" ч. 479-80 пише: Мадяри заняли „символічно" два міста з зелізничими стаціями: Іпольшаґ і Шаторайя Уйгелі, перше на лінії Будапешт-Вайцен-Альтзоль, друге на лінії Будапешт-Мукачів-Львів. Та друга стація (Шаторайя Уйгелі) се важний зелізничий узол. З заняттям його Мадяри контролюють чеське зелізниче получення зі Словаччиною і Карпатською Україною.

„Гасне вогонь на вівтарі мира"

Совітська преса всю вину за розбір ЧСР приписує буржуазії та бюрократії Франції й Анґлії. Притім підчеркує, що найбільш уступчивим був у Монахові преміер Франції Далядіє. Еренбурґ пише, що конференція в Монахові була „оберемком дров" кинених у погасаючий огонь на вівтарі мира. Той „оберемок дров", каже, буде Францію дорого коштувати. Анґлія хоче порозумітися з Німеччиною поза плечима Франції, а Франція з Італією. Еренбурґ заповідає, що Францію до кількох місяців обскубають ось як: Німці заберуть їй кольонії й потому Альзацію, Італійці відберуть від Франції Туніс і Ніццу.

Забирання маєтків

суспільних організацій за Ользою.

Віцевоєвода Мальом, представник шлеського воєводи при команді самостійної операційної групи „Шлеськ", видав розпорядок, на підставі якого все движиме й недвижиме майно всіх товариств, союзів, партій, клюбів, комітетів і т. п. на терені Заольозанського Шлеська переходить на власність державного скарбу. Всі заінтересовані т-ва одержать від дирекції поліції окремі повідомлення про час і спосіб переняття їх майна. Виконання розпорядку повірено директорові поліції в Тешині.

Новий шеф ҐПУ також у неласці

„Фелькішер Беобахтер" отримав вісти з Москви, що також новий шеф чрезвичайки Єжов позбавлений свого становища. Причина: переведена ним „чистка" здезорґанізувала апарат держави й партії. Місце Єжова заняв член парт. ком. суду Маленьков. Єжова перенесли до комісаріяту для справ водної комунікації, де його політичний вплив рівнається нулі.

Великі господарські пляни Німців

Преса приносить цікаві вісти про великі господарські пляни Німців. Вони хочуть обняти не лише ЧСР, але й Угорщину, Ромунію та Югославію митною й монетарною унією. В Лондоні викликало велике враження те, що німецькі інвестиції в Югославії по занятті Австрії та Судетів підскочили з 50 міліонів динарів на 800 міліонів. Господарські звязки Німців сильно вкорінюються також в Туреччині.

Німецька пропаганда в Данії

З Копенгаґи звідомляють, що на території Шлезвіку і в пограничних місцевостях Данії зростає гітлерівська пропаґанда. Провідник гітлерівців у Данії Шмідт взиває своїх приклонників до боєвої готовости, бо в кождій хвилі може розгорітися боротьба між ідеольоґією гітлеризму і марксизму на теренах, які перед світовою війною належали до Німеччини.

Гумор. — Руки вгору! — кричить бандит до урядника в банку — руки вгору і давайте гроші! — Урядник спокійно глянув на дуло револьвера: — Прошу підійти до віконця ч. 4, каже, чейже бачите, що тут поміщений надпис: вплати...

Волинські ревіндикації

Голос польського діяча на Волині родом з Великої України.

В проурядовім польськім часописі „Волинь“, ч. 298, відомий польський діяч Йоахім Волошиновский помістив велику статтю п. з. „На маргінесі артикулу кс. Урбана“ (в „Оріенсі“). В тій статті п. Волошиновский пише м. ін.:

Як Поляк чуюся в праві до оцінки порушеної справи з точки погляду інтересів польської держави. Отже при розгляді її з сеї точки погляду насувається мені рефлексія, що інтереси Костела покриваються в тій конкретній справі з інтересами польської держави. Як про силу і повагу Костела не рішає число „метрикальних“ католиків, але моральна вартість його ісповідників, так також про силу і повагу Польщі не рішає число „метрикальних“ католиків, але моральна вартість всіх її горожан. Тому не можу доглянути ніякої користи для Польщі з побільшування „метрикальних“ католиків, до чого остаточно спроваджується т. зв. ревіндикаційна акція. Зате бачу поважні шкоди для Польщі, а то зі слідуючих причин:

1) Абстрагуючи від моральної огиди, яку мусить відчувати кождий віруючий чоловік і кождий чесний чоловік супроти всякого натиску в справі віри, се доказана річ, що здобутий тою дорогою контингент „навернених“ складається з людей морально безвартісних, бо до зміни віроісповідання чи то під впливом страху чи для дочасної користи схильний тільки „конюнктурний“ елемент, для якого справи віри зовсім байдужі, для якого рішення про формальний перехід на таке чи инше віроісповідання залежне цілковито від рахунку, вигідного в даних услівях часу й місця. Такий елемент становить шумовини, які випливають в кождім середовищі хвилево наверх при значніших політичних змінах. На такім змінчивім елементі не можна полягати в ніякій справі, бо він нікому не дотримає віри, піде туди, куди його спрямує змінний вітер, для хвилевої вигоди змінить і віроісповідання і мову і народність тай буде служити тому, хто має силу, доки той має силу... Знав я колись на Поділлі дуже розумного священика пароха, який був славний з ядерного стилю. Лучилося, що один з його парохіян перейшов на православіе, за що в тих часах навернений діставав 25 рублів надгороди. Православний парох в тім самім місточку, стрінувши ксьондза каже до нього злобно:

— Не пильнуєте, отче, своїх овечок. Одна втекла до мене.

— Котраж-то? питає ксьондз.

— Такий-то.

— Знаю, знаю... Мала шкода; паршива була вівця, відповів ксьондз.

Та ядерна відповідь найвлучніше характеризує моральну вартість того рода конвертитів.

2) Не є для нікого тайна, що теперішна форма навертання православних на католицизм латинського обряду зродилася не з релігійних спонук, не з глибокого переконання про догматичну вишість католицизму над православієм, тільки з політичних спонук. І ініціятори та продовжителі тої форми навертання уважають її за один з середників привернення польскости тій части населення Волині, якої предки відпали від польскости під впливом православя, колись їм накиненого. Звідти назва тої акції: „ревіндикація“. Поворот до католицизму має бути першим етапом повороту до польскости. А що ревіндикаційна акція обняла не тільки ту часть населення, що про її польське походження свідчать деякі ознаки, — м. ін. такі непевні як польські закінчення назвиськ, — але також ріжних „уків“ і „енків“, яких предки ніколи не були латинниками, ні Поляками. Звідси та акція набрала ціх польонізаційної акції і звідси походить задражнення серед православного населення, яке почувається в своїй масі руським, після сучасної номенклятури „українським“. Бо не так річ мається, як думає кс. Урбан, що „тільки православні схильні до утотожнювання релігії з народністю“. Не лише православні, але — на Волині — також католики латинського обряду, може навіть більше ніж православні, про що свідчать хочби заложення самої ревіндикаційної акції.

Латинський обряд був на Волині зовнішною ознакою польскости, костели були одинокими оазами, де (поза землевласницькою сферою і горсткою зарібної інтеліґенції, яка походить з тої сфери) переховувалася польська мова під російською займанщиною. Звідти загально приняте поняття і його словна форма: „Польський Костел“. Більше зріжничкований національно був тут склад вірних (православної) Церкви: Русини, тепер Українці, напливовий і намісци вигодований російський елемент, врешті Чехи кольоністи. Тому переходи на католицизм латинського обряду утотожнює все населення Волині зі спольщенням. Потверджують се впрочім живі приміри польонізування декотрих „уків“ і „енків“ американським темпом для карієрки через латинський католицизм. Знали ми подібні випадки німчення через протестантизм декотрих „ських“ і „вічуф“. Отже в волинських умовинах утотожнювання латинського католицизму з польскістю се загальне явище. Звідти утотожнювання ревіндикаційної акції з пляновою, умисною польонізаційною акцією в тих всіх случаях, коли навертання ведуть не тільки „шляхом переконування, поучування, заохоти“, що кс. Урбан слушно вважає за передумову годящости тої акції. Стверджую на підставі основного знання українського середовища, що навертання на католицизм поодиноких одиниць при збереженні згаданого услівя, навіть одиниць, які не мають предків латинників і Поляків, не викликає ніяких задражнень і трактують його як добровільне, отже таке, яке міститься в рамцях конституційних ґарантій. Такі случаї лучаються не відтепер; зачалися вони від хвилі повороту на Волинь польської державности без сторонного вмішування і вони з року на рік численніші. Тою природною дорогою і Костелові і польскости прибуває елемент морально вартісний, тою також дорогою здобувається висліди повільні, але тривалі. Се здорові овочі апостольської праці католицького клеру. Тій праці стає на перешкоді акція масового навертання, яке завжди робить враження, що до Костела

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ГЕНРИК КІСТЕМАКЕРС 2)

Живий небіщик

— Ляконічна телеґрама аґенції Аваса доносила, що я утонув. І ніколи я потім не довідався, яким таємним замислам невідомого мені кореспондента завдячував я сю вістку. То певне, що вона рішила про моє життя.

— Вістка про вашу смерть рішила про ваше життя?

— Зараз вас переконаю. В одній хвилі постановив я піти до телеґрафічного уряду і заперечити жалобній невірній вістці. Але телеґрафічна стація була віддалена чотири км. від мого помешкання. В часі дороги я обчислив, що кожде слово буде коштувати оден су... Десять депеш, висланих до 10 головних щоденників, заважилоб у моїм буджеті сумою тим значнішою, що непередбаченою.

Отже я сів на придорожнім камені і глядячи на море, подумав: Яке се булоб цікаве довідатися, що говорять про мене по смерти! Тому я постановив зачекати трохи з запереченням.

Скажу вам коротко: ґазети принесли чудові некрольоґи та статті. Вправді кілька ближчих приятелів обрізкало мене болотом, оголошуючи незвичайні леґенди про моє приватне життя. Але тим лише подразнили цікавість тих, котрі мене зовсім не знали. Ті власне славили мене під небеса. В кількох годинах став я найцікавішою особистістю дня. Остаточно признано мені ґеніяльний талант і тому опера „Марія“, виставлена наново, осягнула нечуваний тріюмф. Таксамо оплескували з одушевленням „Геракля“. А я тимчасом сидів дальше у Бретанії, бо зміркував, що воскреснути булоб тепер найбільшою дурницею. Ви, що перед хвилею уважали мене за божевільного, уявите собі надлюдську моральну силу, якої я мусів уживати, щоб і дальше зберігати мовчанку. Я побачив, що положення помершого автора зовсім не дасться порівнати з положенням жиючого автора. Покійний автор видає свої твори з легкістю, про яку живучий поняття не має. При виставлюванні своїх творів осягаю такі тріюмфи, яких жиючі автори ніколи не зазнають.

Я мав спадкоємника: свояка, послідного неробу, але здібного до всего. Осторожно вишукав я того молодця і представив йому чудову ситуацію, яку нагло витворила моя смерть. Я зобовязався рішучо виречися життя, коли він додержить умови, котру йому подиктую. І ось ми рішили по розвазі: мнимого топільника наслідком нещасливої пригоди зробили самовбийником. Свідчить про се лист, написаний мною день перед смертю до мого свояка, котрого я установив моїм спадкоємцем. Інші докази, потрібні до остаточних цілей слідства, приходили в поміч завіщанню. На побережжі Кесан мій свояк віднайшов навіть деякі мої річи, викинені морськими филями. Тому, що був се одинокий спадкоємець, йому дістануться доходи з моїх творів; і він виручить мене в їх квартальнім побиранні за відступлення одної четвертини для нього. Вкінці я повірив йому зовсім право видавати всі мої невидані досі твори.

В той спосіб, ласкавий пане, я написав вже по моїй смерти шість нових опер і не думаю зовсім на них заперестати. Хочу здивувати весь світ. Хочу, щоб весь світ здивувався числом творів, які я лишив для людства, заки покинув його. І тому працюю над тим завзято. Я небіщик, але маю незвичайну енергію. Що більше, від часу моєї смерти я витворив собі потреби й вимоги, яких я ніколи не мав за життя. Маю плянтації в Індії, палату в Рію, серай в Дамаску. Всі ті фантазії коштують мене дуже богато. Отже мушу творити. Але стати мене на се аж надто. Думаю, що не було доси небіщика, котрий так богато заробляв на життя.

Нажаль і тому чародійному снові мусить щось не доставати. Пане, всі носимо наші нещастя в нас самих. Моє нещастя те, що люблю Париж з його роскішним життям, якого ніяке місто не може мені дати. Ах, Париж... Нема його ні в Індії, ні в Рію, ні в Дамаску, ні навіть в раю. Але пізна пора, ідім спати. Добраніч!

— Добраніч!

„наганяють". А се в висліді відпихає від Костела. І тому ту акцію уважаю шкідливою для Польщі, бо вона викликає розлом між горожанами одної держави і защеплює ворожі почування на тлі найбільше дразливої справи і найбільше особистої, як також підкопує повагу і гідність так Костела як і держави.

3) Коли поворот до католицизму зглядно перехід на католицизм уважають першим етапом повороту до польскости зрущеного елєменту, згл. першим етапом влучення до неї руського (українського) елементу, то розумуючи льогічно, само наклонювання до повороту на католицизм або до приняття католицизму мусить містити в своїм змісті понижування Церкви, від котрої відмовляють, і вивисшування Костела, до котрого намовляють. Розумуючи дальше льогічно неможливо припустити, щоб ті, які провадять ревіндикаційну акцію, бажали піднесення авторитету Церкви й її духовенства та обнижування авторитету Костела і католицького клеру. А одначе такі власне наслідки викликує та акція, бо робить з православя переслідувану релігію, а з католицизму релігію, яка переслідує, окружає голови православного духовенства незаслуженим німбом мучеництва, накладає незаслужене знамя виконавців гнету на духовенство (римо-) католицьке.

Дальше льогічне розумування доводить до заключення, що коли ціль ревіндикаційних змагань се польонізація через католицизм латинського обряду, то та ціль мусить викликати реакцію населення, яке становить предмет польонізації. Знаємо про те найлучше з польської історії, з часів, коли Поляки були предметом русифікації та германізації, коли ми (Поляки) реагували на ті зазіхання опором і пожертвуванням, яке доходило до геройства. Знаємо також, якою опінією дарили Поляки відпорних, а якою улеглих, тих що пасивно піддавалися винародовленню. Я певний, що ініціятори т. зв. ревіндикаційної акції не мали наміру викликувати серед українського населення Волині таку власне реакцію. Одначе знаю, що її викликають дуже успішно і скріпляють в українських масах завзяття видержання і при православній вірі і при матірній мові і при національнім почуванні, скріпляючи впертість в обороні своїх природних прав, що знаменито утрудняє державну асиміляцію, яка не вимагає ні відступства від віри, ні покинення матірної мови, ні виречення національного почування. В висліді — за ціну позискання зникаючого проценту маловартісних „метрикальних" католиків і „номінальних" Поляків при помочи голосної і дражнячої ревіндикаційної акції — платимо розбудженням строго релігійного фанатизму і національного шовінізму в решті маси (населення), що не родить симпатій ні для католицизму, ні для польскости, тільки родить нехіть до них, не угрунтовує пошани для держави, тільки знеохочує до неї! Такі висліди не витримують на мою думку ніякої здорової калькуляції.

Вище зацитував я ядерну відповідь ксьондза, яка характеризує моральну вартість передвоєнного конвертита з католицизму на православя. Зчерги наводжу відповідь одного зі свіжих навернених з православя на католицизм, навернення з поминенням конечного услівя добровільности, висуненого кс. Урбаном. Відповідь характеризує його самопочування і психічний настрій конвертита.

Сусіди свіжого „наверненого", утотожнюючи перехід на католицизм зі спольщенням, привитали його з насмішком:

— Добрийдень, пане... скі!

„Навернений" відчув іронію і відворкнув злісно:

— Чекай, чекай один з другим, ще й на вас така біда прийде! (Сі слова наводить автор в українській мові).

Коментарі зайві...

—о—

Кс. Урбан свою статтю, присвячену „волинським ревіндикаціям", закінчив коротким вступом про унійну акцію, застерігаючись перед утотожнюванням її з ревіндикаційною акцією і стверджуючи, що унійна акція не може бути знаряддям ніякої політики, ніякого винародовлювання, її ціль стисло релігійна: відбудування церковної едности Сходу і Заходу.

„Так зрозуміла унійна акція, пише дальше шановний автор, не спирається на ніяку політичну поміч, і її керманичі бажають тільки одного: щоб не робили їм перепон зі сторони політики. Сего акція має право домагатися на підставі релігійної терпимости, признаної в Польщі. А чи така акція більше або менше хосенна для католицької Церкви ніж „ревіндикація" на латинський обряд, думку про те випадає оставити самій Церкві".

Слушно. Одначе тут насувається деяке застереження, що при видаванні осуду про „хосен для Церкви" повинні бути в Польщі взяті під увагу також її державні інтереси. Отже на мою думку удержування семинаря східнього обряду в Дубні на терені Волині, де всякі сліди російського панування повинні бути з корінем винищені, — суперечить інтересам Польщі.

Універсальний характер Церкви, яка змагає послідовно до церковного обєднання Сходу і Заходу, диктує їй конечність підготовки місіонарів для областей б. російської імперії на ту хвилю, коли отвориться доступ до тих областей. Тепер вступ на ті области представляє для місіонарів більшу небезпеку ніж вступ між людоїдів. І рівналосяб се безхосенному посвяченню, навіть простому нарочному самогубству. Одначе на відповідну хвилю треба приготовлятися. Се розумію. Зате не розумію конечности уміщування тої підготовної школи, школи з природи річи російського характеру, якраз на терені Волині. І думаю, що можнаб її усунути з терену Волині без шкоди для засадничих інтересів Церкви і з великим хісном для державних інтересів Польщі.

Йоахім Волошиновский.

Кандидати УНДА на послів

Під таким заголовком „Діло" в ч. 227 принесло отсей комунікат: Окр. 61. Тернопіль, Збараж, Скалат — Василь Болюх, рільник, б. посол. Окр. 62. Золочів, Камінка Струмилова, Радехів, Броди — др Степан Біляк, адвокат, б. посол. Окр. 63. Бережани, Перемишляни, Зборів — Дмитро Великанович, ем. управитель школи, б. посол. Окр. 64. Бучач, Теребовля, Підгайці — Володимир Целевич, б. посол. Окр. 65. Чортків, Копичинці, Борщів, Заліщики — др Степан Баран, адвокат у Тернополі, б. посол. Окр. 66. Станиславів, Товмач, Надвірна — др Іван Волянський, адвокат у Станиславові, представник Української Народньої Обнови (УНО), б. посол. Окр. 67. Коломия, Городенка, Снятин, Косів — др Гриць Ганкевич, адвокат у Снятині. Окр. 68. Калуш, Рогатин, Долина — Зиновій Пеленський, кооператор, б. посол. Окр. 69. Стрий, Жидачів, Бібрка — др Павло Лисяк, адвокат у Журавні. Окр. 72. Львів-повіт, Городок, Мостиська — Василь Мудрий, голова УНДО, б. посол. Окр. 73. Сокаль, Жовква, Рава Руська, Любачів — др Роман Перфецький, адвокат, б. посол. Окр. 74. Перемишль, Ярослав, Яворів — м-р Степан Ярема Навроцький, адвокат у Перемишлі. Окр. 75. Дрогобич, Рудки — др Степан Витвицький, адвокат у Дрогобичі, б. посол. Окр. 76. Самбір, Добромиль, Турка н/Стр. — Ілярій Тарнавський, селянин з Бикова, пов. Самбір. Окр. 77. Сянік, Ліська, Коросно — Олександер Гладишовський — рільник із Тисової, пов. Ліська.

Українці з Америки протестують

Представники українських організацій в Злучених Державах Північної Америки запротестували перед дипльоматичними представниками великодержав, учасників конференції в Мінхені, проти спроб Мадярщини збільшувати свою територію коштом території закарпатських Українців. (УПС).

Несамовита „ліста страт"

совітських достойників.

Парижський „Матен" помістив недавно замість вступної статті довгу листу членів центрального совітського правительства і правительств поодиноких совітських республик, яких убито або „зліквідовано" від 1 січня 1938 року. Сю листу переслали англійському правительству англійські дипльоматичні агенти. Англія передала листу Парижеві. Ось вона: 1) Совітське центральне правительство: 5 народніх комісарів (себто міністрів), 6 членів правительства, 15 помічних комісарів; 2) правительство російської федеративної республики: президент республики, шеф правительства і 10 народніх комісарів; 3) Україна: президент республики, голова правительства і 18 народніх комісарів; 4) Білорусь: голова правительства і 15 народніх комісарів; 5) Вірменія: 3 народні комісарі і 2 партійні секретарі; 6) Азербайджан: президент республики, голова правительства і 7 народніх комісарів; 7) Туркестан: 5 народніх комісарів і партійний секретар; 8) Грузія: голова правительства і 4 народні комісарі; 9) Узбекістан: голова правительства і 9 народніх комісарів; 10) Таджикістан: 13 народніх комісарів і 2 партійні секретарі; 11) Казакстан: президент республики, голова правительства, 17 народніх комісарів і 4 партійні секретарі; 12) Кіргізська республика: президент республики, 2 шефи правительства, 6 народніх комісарів і 4 партійні секретарі. Загально „зліквідовано" 175 народніх комісарів і 1441 високих партійних достойників. Чистка в червоній армії обняла 65% висших офіцирів від полковника вгору. (Ось властива причина цілковитого упадку впливу СССР в міжнародній політиці).

Совітська лінія Мажіно

„Фелькішер Беобахтер" пише, що совітські фортифікації, які тягнуться від Фінського заливу до Чорного Моря, мають стати випадовою брамою Москви проти західної Европи. Совітська лінія Мажіно се не тільки знаряддя світової революції, се в першу чергу прояв нового совітського імперіялізму і відродження царського напору на Захід. Панслявізм служив царській Росії до здійснення імперіялістичних намірів, сьогодня панслявізм заступлений панболышевизмом, який спирається головно на Москалях. Подібність між панболышевизмом і панслявізмом лежить не тільки в імперіялістичних напрямних, але також в анальогічнім відношенні до національностей, які замешкують територію Росії. В останньому часі політика Кремля змагає до викорінення мов „національних меншин" в Росії і до заступлення поодиноких мов російською мовою. Тепер наступило грізне полученя середневічного і московського націоналізму з жидівським міжнародним большевизмом Комінтерну. В тім велика небезпека для світового мира, зокрема для мира Европи. За червоною лінією Мажіно стоять злучені сили Москви і Комінтерну, готові до нападу на Захід.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Перша автокефалія української Церкви

Вибір Клима Смолятича 1147 р., незалежного від Византії українського Митрополита.*)

Зміст: Джерело вісток і його автор. — Клим Смолятич: його походження й вартість. — Поставлення Митрополита й значення сього факту. — Пояснення його в літературі: погляди Голубинського, Грушевського й Томашівського.

Під 1147 роком суздальський літопис записав таку коротеньку вістку: „Изяславъ постави митрополита, калугера, Русина, особъ съ шестью епископы, мѣсяца июля въ 27, на память святаго Панталѣймана" [1]). Отся коротенька вістка скриває в собі незвичайно важну подію з церковного життя України: „осібне", себто незалежне від константинопольського Патріярха, без його благословення, поставлення чи вибір Митрополита в Києві. В той отже час українська Церква не була в єдності з Патріярхатом — була в „схизмі" в відношенні до Византії, як се означує московський історик Церкви [2]). Діється се в часі, коли на київськім престолі сидів кн. Ізяслав Мстиславич, людина лицарська й незвичайно енергічна, що вмів провадити свою самостійну церковну політику.

Якби ми не мали ширшого оповідання про сю подію, то мусіліб губитися в здогадах над короткою літописною записку й її змістом. На щастя в сім випадку маємо досить широке оповідання про вибір 1147 р. в іншім літописі, в т. зв. „Київськім літоп.", а саме в тій найкращій, найбільш мистецькій його частині, що її в науці названо „повість про Ізяслава" [3]). З цілого оповідання про кн. Ізяслава бачимо, що писав його світський автор, перенятий дружинною ідеольогією, отже дружинник [4]), і то прихильний сьому князеві, отже напевно якийсь його визначний дружинник. Можемо навіть з найбільшою правдоподібністю вказати автора сього оповідання: се Петро Бориславич, що відгравав визначнішу ролю при боці кн. Ізяслава й відбув посольство до галицького князя Володимирка. В тім описі сього посольства слідна якнайвиразніше рука очевидця подій, а другого посла в тім посольстві не було, лише Петро [5]). Він, очевидно, є автором „Повісти про Ізяслава", найкращої частини „Київського літопису" — цілої повісти, бо опис посольства до Володимирка становить інтегральну її частину.

Заки ще будемо говорити про вибір згаданого Митрополита і його значіння, спинимося хвилинку на самій особі кандидата на Митрополита, себто постараємося відповісти на питання: хто такий Клим Смолятич і яка його особиста вартість?

Наперед про його походження. „Смолятич" толковано як вказівку на його походження зі Смоленська [6]), отже він мавби бути з походження Білорусин. Та се невірно, бо тоді він називавсяб „смольнянин" а не „Смолятич". Се останнє можна вияснити дуже добре як прізвище по батькові. Батько його, очевидно, звався Смолята, як знаємо імена: Путята, Гурята і ін. Імена на „ята" засадничо боярські, отже Клим походив із боярського роду. Він як монах задержав прізвище по батькові, а се теж певна ознака його боярського походження [7]). Що він походив з бояр київських, про се свідчить його постриження в Зарубі в Київщині, де був монастир; знаємо й Заруб у Смоленщині, але щоб там був монастир, про се не знаємо нічого [8]). До того й правдоподібніше, що князь вибрав людину близьку себе й територіяльно, що діялаб на своїй землі. Отже найправдоподібніше Клим Смолятич походив таки з Києва або Київської Землі.

На київське походження Клима вказує й його висока (як на той час) освіта й широке знання. Пізнаємо се з творів, що залишилися по нім. Найцікавіше між ними „Посланіе написано Климентомъ митрополитомъ рускымъ Фомѣ прозвитеру, истолковано Афанасіемъ мнихомъ." Маємо його в рукописах з XIII й XV століть; на жаль не знаємо точно, в який спосіб помагав Климові сей монах Афанасій, чи був він сучасником, чи пізніше переробив („истолкова") отсе посланіе [9]). З нього довідуємося, що наш Митрополит знав грецьку фільософію й дещо з літератури („Омира, Аристотела и Платона", що їх цитує). Далі приписується йому Слово на сиропустну неділю, На сиропустну суботу („память творимъ святыхъ отецъ"); у сім останнім згадуються м. ін. св. Климент, Кирило й Методій, преп. Антоній Печерський, Теодосій, кн. Ігор, деякі святі Папи, преп. Теодозій Печер. і ін. [10]) В Слові на неділю всіх святих згад. м. ін. св. Борис і Гліб і печерські святі (без подання імен) [11]). Хто знає, чи не Климові Смолятичеві треба приписати і Слово в честь св. Климента [12]). Досі авторство не устійнене, про час: учені вагалися між XI а XII ст. Клим, що носив імя сього Папи, до того був поставлений „головою св. Климента", що лежала в Десятинній церкві, найбільше підходить на автора сього похвального Слова.

Таку людину вибрав собі кн. Ізяслав на кандидата на митрополичий престіл. Таку ж похвальну характеристику подає про нього Повість про Ізяслава в Київ. літописі п. р. 1147: „Въ то же лѣто постави Изяславъ митрополитомъ Клима Смолятича, выведъ изъ Заруба [13]); бѣ бо черноризечь скимникъ, и бысть книжникъ и философъ такъ, яко же въ Руской Земли не бяшетъ". А про саме поставлення той самий літопис пише так:

„Рече бо черниговскій епископъ: ‚азъ свѣде, яко достоить съшедшеся епископомъ митрополита поставити'. И снидошася черниговьски епископъ Онофрій, бѣлгородскій епископъ Ѳеодоръ, переяславьскій епископъ Еуѳимій, гюргійскій епископъ Демьянъ, володимерьскій Ѳедоръ, новгородьскій Нифонтъ, смоленьскій Мануилъ, рекоста: ‚Не есть того въ законѣ, яко ставити епископомъ митрополита безъ патріярха, но ставитъ патріархъ митрополита; а не поклонивѣтися, ни служивѣ съ тобою, зане не взялъ еси благословенія у святои Софіи [14]) ни отъ патріарха; аще ли ся исправиши, благословившися отъ патріарха, и тогда ти ся поклонивѣ: мы взяли отъ Михаила отъ митрополита рукописаніе, яко не достоитъ намъ безъ митрополита въ святѣй Софіи служити. Онъ [15]) же на ня про то тяжко сердце нача имѣти. Онофрій же черніговьскій рече: ‚Азъ свѣде, достоитъ ны поставити, а глава у насъ есть святаго Климента, якоже ставятъ Грецы рукою святаго Ивана'. И тако сгадавше епископы, главою святаго Климента поставиша митрополитомъ".[16])

Хоч маємо тут і трохи ширше оповідання, то й воно лишає багато неясного. Як бачимо, Митрополит Михайло виїхав до Греції й заборонив без себе служити богослуження в київській катедрі до свого повороту. З сього можемо заключати, що були якісь тертя між Митр. Михайлом і Князем очевидно. Князем в Києві був у той час, як Михайло опускав Київ (се було в 1145 році), Всеволод Ольгович, з чернигівської лінії († 1146 р.). Він був побожним князем; є навіть традиція, що він вступив був до монастиря. Значиться, конфлікт не мав релігійного характеру [17]). В Чернигові вже тоді був Єпископом Онуфрій (від 1143 р.), що пізніше був за вибором нового Митрополита, хоч Михайло ще жив; очевидно він був проти Михайла тоді вже. Значить Ізяслав фактично докінчув справу, розпочату давніше, перед ним, а не щойно її починав, а ініціятором був, по всьому судячи, таки Онуфрій. Що ядро конфлікту лежало глибше, а не було лише особистою ворожнечою Всеволода, Ізяслава, чи Онуфрія до Михайла, свідчить упертість і консеквентність у переведенні справи: в ній ангажуються два князі, один по другім, пізніше навіть третій, Ростислав смоленський, як став київським князем: хоч спершу він і був неприхильний Климові, то з часом змінив думку й завзято обстоював право Климента [18]). Що більше: новий Митрополит Константин, присланий уже в Царгороду, навіть виклинав кн. Ізяслава, очевидно за поставлення Климента [19]). Справа, як бачимо, була загострена до крайніх меж.

Але не лише князі й черниг. Епископ заходилися коло сеї справи. З десятьох або одинацятьох тодішніх епископів київської митрополії на соборі в Києві було їх лише шість, а з них два протестували. Решта, пять епископів, а саме: чернигівський, білгородський, переяславський, юріївський і володимирський (отже з Київщини, Чернигівщини й Волині, Українці) були за Климом. Лише Ніфонт новгородський і Мануїл смоленський, отже неукраїнці, були проти. Впрочім, суздл. літопис пише, що шість епископів ставило Климента, отже Мануїл пізніше відступив. Пять, чи шість епископів заявляється проти послуху Патріярхові, зриває з ним дисциплінарний звязок [20]) — се вже щось велике: на погляд Царгороду — схизма. „Бо сей нарід (руський) не хоче бути разом ні з латинською ні з грецькою Церквою, але окремо відділений від обох, не належить до спільноти в св. Тайнах ні до одної, ні до другої", пише сучасний польський епископ, [21]) і

---

*) У звязку з 950-літтям хрещення Руси-України містимо шесту зчерги статтю. Пять попередних були: „Католицька правовірність Володимира Великого" в 63 ч., „Київський Митрополит Іван (ок. 1007 — ок. 1020)" в 65 ч., „Генеза українського церковного права" в 69 ч., „Митрополит Іляріон (1051)" в 71 ч., „Олексій Болгарин, київський митрополит (1021 — ?)" в 75 ч. „Нової Зорі".

[1]) Лѣтопись по Лаврентіевскому списку, Спб. 1897, стор. 299.

[2]) Е. Голубинскій, Исторія русской Церкви, т. I, пол. 1, изд. 2-ое. „Чтенія въ Общ. Ист. и Древн. моск. ун-та", 1901, III, стор. 303—304.

[3]) М. Грушевський, Історія української літератури, т. III, Львів, 1923, стор. 36.

[4]) Груш., Іст. літ. II, стор. 40—42.

[5]) Нпр. оповідає такі подробиці: в котрий час Петра збудили, що він думав, як були вбрані княжі слуги в Галичі, як йому присунули столець і він сів і т. ін. помічення очевидця.

[6]) Макарій, Исторія русской Церкви, т. I, изд. 3-тье, Спб. 1889, стор. 10, нотка.

[7]) Гл. Ст. Томашівський, Предтеча Ізидора, Зап. ЧСВВ, т. II, с. 281.

[8]) Макарій я. в. Про походження Клима з Киева говорить і Татіщев (т. II, стор. 301).

[9]) Про літературну діяльність Клима гл. Н. Никольскій, О литературныхъ трудахъ митрополита Смолятича, писателя XII вѣка, Спб. 1892; Хр. Лопаревъ, Посланіе митрополита Климента къ смоленскому пресвитеру Фомѣ. Неизданный памятникъ литературы XII вѣка (Пам. др. письм., т. 90), 1892.

[10]) Никольскій, цит. тв., стор. 217—219.

[11]) Там само, стор. 222—223.

[12]) Про се гл. Т. К., Культ св. Климента Папи в давній Україні. „Нова Зоря", 1935, ч. 14.

[13]) В Єрмолаївськім кодексі літопису додано: „Гдѣ теперъ монастырь терехтемѣрьскій", отже перепищик думав про Заруб у Київщині.

[14]) В Царгороді — патріярша церква.

[15]) Себто Клим.

[16]) Полное собр. р. лѣтоп., т. II, стор. 29—30.

[17]) М. Грушевський, Історія України-Руси, т. II, Львів, 1905, стор. 145.

[18]) Полн. собр. р. лѣтоп., II, стор. 85—86 (р. 1159) і стор. 92 (р. 1164).

[19]) В літописі записані слова Мстислава Ізяславовича: „Не будетъ Костянтинъ въ митропольи, зане клялъ ми отца" (ПСРЛ, II, с. 85). Про виклинання Клима Смолятича не маємо вісток в літописі; зате священники, ставлені ним, були усунені, аж осудили його („писаша рукописаніе на Клима", с. 80).

[20]) Єп. Онуфрій мав, очевидно, на думці 28 правило IV Всел. Собору (гл. Макарій, Ист. р. Ц., I, стор. 1—2, у нотці).

[21]) **„Neque enim latinae vel graecae vult esse conformis ecclesiae, sed seorsum ab utraque divisa neutri gens praefata sacramentorum partici patione communicat". Лист Єп. крак. Матея Холеви до св. Бернарда (Monumenta Poloniae historica, t. II, Львів, 1872, стор. 16). Про сей листпор. Т. К., Польський лист про українську Церкву в XII ст. „Нова Зоря", 1936, ч. 19.**

се доказує, що поставлення Клима Смолятича означало проголошення автокефалії української Церкви.

Як булаб покінчилася справа, не знати, бо Ізяслав не міг постійно княжити в Києві. Голубинський думав, що Ізяслав лиш один раз хотів поставити окремого Митрополита, а потому знову погодитися з Патріярхом, але сего вияснення не можна приняти. Аджеж українська Церква таким способом відлучилася від Патріярхату й стягала на себе духовні цензури, а Князь навіть клятву. Се була схизма й такого легкого повороту не могло бути. Впрочім, як ми бачили, справа Клима не була лиш особистою справою кн. Ізяслава. Грушевський також не бачить тут змагань до автокефальности, але він у змальовуванні церковного життя йде переважно за поглядами Голубинського. Найлучше пояснення дав Томашівський. На його думку конфлікт Михайла зі Всеволодом був національного характеру, а Ізяслав змагав до увільнення української Церкви зпід влади Византії.[23]) „Се був один з епізодів історичної боротьби між ідеєю національною та византійською в церковно - культурній політиці Київської Руси". — Теофіль Коструба.

[22]) Історія України-Руси, т. III (2. вид.), стор. 264—265.

[23]) С. Томашівський, Вступ до історії Церкви на Україні. „Зап. ЧСВВ", т. IV, вип. 1—2, стор. 150 і дд.

Нові видання

Памяті вождя У. Г. А. Видавнича кооператива „Червона Калина". Львів 1939. Сторін 70 + 2 нпг., формат 20.5 × 28.1 цм. В книжці є 85 знимок з життя і похоронів ґен. Тарнавського. Окладинка й уклад ілюстрацій Іван Іванець. Світлини виконали: І. Іванець, В. Кищук, інж. Ю. Колтонюк, др О. Нижанківський, В. Паньків, Я. Савка. Кліші виконали ґрафічні заведення „Унія". Ця Пропамятна Книга видана з ініціятиви і заходами Ділового Комітету похоронів ґен. Мирона Тарнавського. — Зміст: „Rebus in arduis" — Володимир Старосольський, Вояк холодної крови й горячого серця — Лев Лепкий, Як поникли прапори... — Роман Купчинський, Останні хвилини Ґенерала — Дмитро Паліїв, Остання дорога Ґенерала — Іван Дурбак, Ілюстрації з похоронів. — Ілюстрації дібрані гарно, папір елеґантний, друк виразний. Тільки на окладинці зовсім непотрібно стоїть УГА з двома кропками в нутрі: сей третий рядок титулу очевидно псує вигляд окладинки.

Стефанія Чубатівна: **В навечеріє св. Николая,** сцена на одну дію. Накладом книгарні „Учительської Спілки" в Коломиї. 1938. Ст. 14. Формат 16 × 12

Стефанія Чубатівна: **Мати між дітьми,** пєса на одну дію. Коломия 1938. Накладом книгарні „Учительської Спілки" в Коломиї. Ст. 16. Формат 16×12

Стефанія Чубатівна: **Інсценізація Шевченкового вірша „Великдень",** пєса на одну дію. Накладом книгарні „Учительської Спілки" в Коломиї 1938. Ст. 13. Форм. 16×12 цм. Ціна 40 с.

„Рідна Мова". ЗМІСТ 10 (70)-го числа: І. Огієнко: Коли охрищено Україну? Проф. д-р Б. Кобилянський: Кілька уваг до сучасної часописної мови по цей бік кордону. Ів. Огієнко: Складня української мови: Словолад. Яр. Марків: Старословянська азбука та мова. М-р Ів. Ковалик: Наворотні дієслова типу „ломати" в світлі будови української мови. Ів. Огієнко: Непорозуміння в перекладах Святого Письма. † М. Обідний: Розгнівана земля. Ів. Огієнко: Мова нашої преси. Проф. інж. Л. Грабина: „Посмужність". Учитель: Про „Рідну Мову", анкета. Життя слів. о. М. Бухович, В. Королів-Старий: Рідномовне. Новий переклад Св. Письма. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Сталева 25, м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.;за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник 1 (без 1—3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV iV по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Після конґресу вільнодумців. Анґлійська щоденна преса не звернула майже ніякої уваги на міжнародній конґрес вільнодумців, який відбувся недавно в Лондоні. Натомість католицькі тижневики з Лондону подають обширні відомости про той конґрес. Провідником конґресу був відомий бельґійський вільнодумець, др Тервань. На окрему увагу заслуґує факт, що анґлійська влада в останніх хвилях відмовила права на візд представникам совітських воюючих безбожників. Се рішення державних чинників приписують численним протестам анґлійських католиків і протестантів, які зробили все, що було в їх силі, щоб допровадити до такого рішення. Мимо запевнень, що конґрес буде відбуватися без протирелігійних виступів, усі наради конґресу відбувалися в настрої виразно ворожому релігії. Один з головних промовців Анрі Льорільо, автор богохульного твору „Комічне життя Ісуса", виголосив реферат повний обид і брехні на адресу Апостольської Столиці. Предсідник зокрема сердечно привітав еспанських вільнодумців, називаючи вільнодумців того краю „боєвиками і піонірами свободи на світі" і ставляючи їх за приклад другим. Бельґійський дєлеґат, Поль Брон (Жид), дуже гостро накинувся на християнські Церкви, впевняючи, що кожда Церква се завзятий ворог демократії. — Американський католицький часопис „Кетолік Гералд" пише, що конґрес вільнодумців у Лондоні скінчився фіяском, що мети, яку мав він осягнути, не осягнено. Зовсім інакше ніж конґрес вільнодумців представлялася католицька маніфестація, яка відбулася на вулицях Лондону в тому часі що й конґрес. Хто знайшовся в тій порі на вулицях Лондону, мусів бути здивований незвичайним видом. Вулицями йшов німий похід, німа процесія католицьких мужчин, яку зорґанізовано, щоб перепросити Бога за обиди, завдані Йому безбожницьким конґресом. Ніхто не говорив, про яку обиду там ішло, але всі знали про те й без того. Лондон ніколи не оглядав такого великого числа і так дивно маніфестуючих мужчин, які йшли без слова і криків. Вражіння німої процесії було велике й імпозантне. У всіх парохіях Лондону і в найближших околицях офіційну участь у конґресі зголосило 20.000 мужчин. Одначе в поході було їх багато більше. „Дейли Мейл" подає, що в „німій процесії" взяло участь поверх 50.000 самих мужчин-католиків.

Два найбільші монаші чини. До найбільших чинів на світі належать тепер Єзуїти і Францішкани. Перший з тих чинів має 25.460 членів, другий небагато менше, бо 23.644.

Після совітської Росії найбільше число безбожників має Чехословаччина. На 15 міліонів населення того краю (цифри зперед мінхенської конференції) припадає майже 1 міліон вільнодумців.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ вислав привітну депешу до міністрів і діячів Карпатської України, а саме: п. п. о. А. Волошина, посла Ревая, дра Бращайка, ред. Клочурака і Івана Гриця. Змісту депеші не подаємо, бо він сконфіскований у щоденній пресі.

МЕМОРІЯЛ УНДА висланий до польського правительства в справі Карпатської України, сконфіскований у пресі в цілости.

У ЛЬВОВІ відбувся процес проти 25 переважно дуже молодих Українців з Золочівщини за приналежність до ОУН (Організації Українських Націоналістів). Підсудні здебільша призналися до приналежности до ОУН.

В КАМІНЦІ СТРУМИЛОВІЙ поліція увязнила місцевого греко-катол. пароха о. Ванчицького і місцевого лікаря дра Івана Лемішку. Причина невідома.

В КИЄВІ ґурт узброєних людей напав на летунський майдан, побив сторожів і хотів опанувати ганґари з літаками. Заалярмоване большевицьке військо прогнало нападаючих після перестрілки. В Києві говорять, що напад виконали українські повстанці. (АТЕ).

ПРОТИ МАДЯРСЬКИХ ЗАЗІХАНЬ на Закарпатську Україну виступив орґан югославянського мін - ва закордонних справ „Време". Він пише м. ін., що населення того краю не хоче вертатися під мадярське панування, яке лишило сумні спомини. Закарпатські Українці забезпечать свої права в союзі з Чехами і Словаками.

В Б. ЧЕСЬКІМ ТЕШИНІ польські власти розвязали всі союзи, партії й орґанізації, з виїмком релігійних, наукових і господарських.

КНЯЗЬ КИРИЛО, голова роду Романових, помер у Франції в 62 році життя. Тепер головою роду Романових став його син великий князь Володимир, уроджений в 1917 р.

„ПЕСТЕР ЛЬОЙД" приносить сенсаційну вістку з Токія, що совітський маршал Бліхер скінчив самогубством.

СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розвязало секцію чехословацької комуністичної партії як також завісило всі комуністичні видання на терені Словаччини.

ЧЕСЬКІ ВЛАСТИ в Празі приготовляють плян виселення всіх еміґрантів з теперішних границь республики як також тих дотеперішних горожан ЧСР, які приналежні до територій відступлених сусідам.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПОСОЛ у Варшаві др Слявік виїхав до Праги.

Б. ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ МІНІСТР Ґ. Юро Янкович, провідник правительственної партії, заявив, що правне положення жидівського населення в Югославії не зміниться і що нема підстави, аби Югославія впроваджувала расистівські закони проти Жидів.

ЛИТОВСЬКІ ВЛАСТИ замкнули три польські читальні на Литві: в Юркішках, Шавлях і Побуйску.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЕСТОНІЇ рішило проголосити Естонію невтральною державою.

В БЕЛЬҐІЇ розписали нову внутрішну позичку в квоті 1 міліярда франків головно на фінансування зброєнь, на будову каналу ім. короля Альберта та на інші видатки.

В ІТАЛІЇ звільнили резервістів покликаних недавно до зброї. Також недавно звільнено резервістів фльоти.

АНҐЛІЯ признала Чехословаччині позичку 10 міл. фунтів стерлінґів (поверх 250 міл. злотих).

ЛІТАК ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ збомбардував пасажирський потяг недалеко м. Сан Вінцент де Кальдерс. Є 60 убитих і коло 100 ранених.

У СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ відбуваються наради між правительством Великої Британії і представниками арабських держав.

НОВИНКИ

З причини навали актуального матеріялу мусіли ми знов відложити печатання вражінь з Волині і Холмщини.

Дня 6 жовтня відбулася у Львові розправа проти о. Школьника, пароха Чижикова за те, що він написав у метриці прізвище „Касперський" замість „Касперский". Свідок Касперський заявив, що він змінив римо-катол. обряд на греко-катол. та що він сам бажав, щоб йому вписати прізвище „Касперський". Цісарський патент з 1784 р. не вимагає, щоб родичі дитини предкладали при хрещенні свої метрики, бо своє прізвище стверджують вони самі і хрестні родичі. Суд признав, що о. Школьник записав прізвище згідно з волею родичів та увільнив його від вини й кари.

Суд засудив о. Івана Іванчука, пароха Струмилова, на 250 зл. і заплату судових коштів за відправу богослуження в дні 1 листопада м. р. перед символічною домовиною, на якій була стрілецька шапка.

Українське віче в справі Закарпаття заборонила влада в Станиславові.

Окружний суд у Львові засудив Василя Кручкевича на 8 літ вязниці за комуністичну діяльність.

12 пожеж було у Львові у вересні с. р. Шкоди, спричинені тими пожежами, виносять 2.765 зл.

Горять українські кооперативи. „Невідомі" людці підпалюють від якогось часу українські кооперативи в яворівському повіті. І так в ночі з 23 на 24 липня с. р. згорів кооперативний дім в Мужиловичах. В ночі з 6 на 7 серпня с. р. підпалено дім кооперативи „Єдність" в Черчику. В ночі з 13 на 14 вересня згоріла крамниця кооперативи „Гаразд" у Грушеві враз з домом кружка „Сільського Господаря". В усіх випадках стверджено підпал, але тільки в Черчику знайдено палія, всі інші на далі залишилися „невловимі". („Українське Слово", ч. 7-9).

Ціна жита в Польщі впала до 10.50 зл. за 1 сотнар.

На Волині сильно розвивається пчільництво. Є там тепер около 200.000 пнів. Вартість річної продукції меду виносить понад 2 міліони зл.

Міністр освіти устійнив висоту стипендійного фонду для студентської молоді на 1938-39 р. на суму 1,705.000 зл., себто на 20.000 зл. більше як минулого року.

Лодзький суд засудив П. Мацеевского, члена головної управи „Праци Польскей" на 6 місяців вязниці за образу памяти марш. Пілсудского.

В польських католицьких кругах велике вражіння викликала конфіската жовтневого числа відомого місячника ОО. Єзуїтів „Пшеґльонду Повшехнего" за статтю на тему виборів, пера редактора о. Косібовича.

Большевицька влада видала розпорядок, що могилу Шевченка вільно буде відвідувати тільки за спеціяльним дозволом і то в товаристві комуністичного інспектора!

Гумор. — На полюванні. — Я мабуть стрілив занадто вліво... — Алеж ні, пане бароне, то тільки куропатва летіла занадто вправо.

Гумор. — Дефініція. — Що таке знавець кінних перегонів? — Се чоловік, який день перед перегонами знає, який кінь виграє, а зараз на другий день знає, чому той кінь програв.

В Познані в нічнім льокалі застрілився наймолодший син б. польського генерала Довбур-Мусьніцкого.

Аґенція Кабель звідомляє, що на терен Варшави прибуло в останніх днях багато посольських псевдо-кандидатів, які стараються про авдієнції в голов партій. Найбільше клопотів під тим оглядом має ОЗН. („Слово Народове", 291).

Ромунське міністерство здоровля в порозумінні з мін-вом комунікації зарядило, що всі пасажири 3 кляси, які приїздять з Бесарабії до решти Ромунії, мусять мати свідоцтва „цілковитого відвошивлення", інакше не впустять їх до вагонів. Сей розпорядок видано у звязку з пошестю плямистого тифу, який шириться в Бесарабії.

Канцлер Гітлер іменував Конрада Генляйна командантом охоронних штафет (СС).

Б. німецький цісар Вільгельм II, що тепер живе в Дорні в Голяндії, тяжко занедужав.

У Вестфалії розбився бельґійський пасажирський літак. В катастрофі погибло 20 осіб.

В Празі скінчили самогубством Рудольф Томас, начальний редактор пражського часопису „Прагер Таґблят", видаваного в німецькій мові, та його жінка.

В червоній Еспанії панує великий голод. Найбільш урожайні полоси краю заняв ґен. Франко, а під владою червоних є тільки два урожайні повіти.

Воздушні ескадри ґен. Франка скинули на вулиці Барцельони 25 тон хліба. На піренейськім фронті і над Мадридом скинено в той сам спосіб 345.000 пачок папіросів. З окопів червоних військ подякували за той дар при помочі голосників.

Полк. Д. Стоянов, що був ранений в атентаті на шефа штабу Болгарії Поєва, помер від ран.

Англійська ґазета „Нюс Кроникл" прислала б. президентові Бенешові около міліон чеських корон, зібраних нею для чеських втікачів з Судетів.

В Індії 12.000 буддистів перейшло на християнську віру. Між новонавернеными християнами є кілька індійських вельмож, яких охрестили католицькі монахи.

В Японії наступила катастрофа в одній з копалень вугля. Дотепер витягнено зпід землі 125 трупів.

Гумор. — Два чеські штабові офіцири, що памятають іще часи ц. к. монархії, обговорюють ситуацію: Підчас світової війни було таки ліпше. Австрія мала такий великий „Гінтерлянд". — Так, а тепер де не обернутися всюди „Гітлерлянд".

Гумор. — В Совітах. — Гутірка в касарні. Офіцир питає: Аронзон, скажіть, чому вояк повинен віддати життя за Совіти. — Товариш має рацію. Чому?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жозет.
МУЗА: Королівський свічник.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Король бавиться і ревія Борунського.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенню від год. 9—1 і від 3—6. Львів, Сикстуська 17. Телефон 265-73.

Власна технічно - дентистична робітня. НАСС. 1—4.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ПАМЯТІ ВОЖДА УГА

З ініціятиви і заходами Ділового Комітету Похоронів Ґенерала Мирона Тарнавського появилася у Видавництві „Червона Калина" Пропамятна Книга-Альбом „ПАМЯТІ ВОЖДА У. Г. А." В 1 частині Альбому колишні адютанти та товариші зброї В. Старосольський, Л. Лепкий, Р. Купчинський та Дм. Паліїв описали життя Ґенерала, повне трудів на службі Батьківщині, а ред. І. Дурбак описав докладно перебіг його величавих Похоронів. В 1 частині Альбому поміщені світлини з воєнних та післявоєнних часів життя Ґенерала, а в II частині на 30 сторінках світлини з останньої дороги Покійного Ґенерала. Альбом виданий старанно на добірному папері стане цінною памяткою для б. підкомандних Покійного Ґенерала та для цілого українського громадянства. Ціна примірника зл. 5, з пересилкою зл. 5.50. Висилка за попередним надісланням готівки.

„Червона Калина" Львів, почт. скр. 43.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 20 жовтня 1938. Ч. 80 (1180)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ НА КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Розділ міністеріяльних ресортів.

ПАТ звідомляє з Ужгороду: На останнім засіданні правительства Карпатської України (в оригіналі Руси) наступив розділ ресортів між поодинокими міністрами. Премієром і міністром освіти став Бродій, мін. внутрішніх справ Бачинський, мін. комунікації Ревай, керівництво агенд ресорту господарських справ поручено уповноваженому міністрові Фенцикові, що став також делєгатом Руси до переговорів зі словацьким правительством. Начальство агенд здоровля й суспільної опіки поручено державному підсекретареві др Волошинові, а начальство агенд справедливости державному підсекретареві Піщакові.

Консолідація на Карпатській Україні.

З Ужгороду звідомляють: З огляду на важний історичний момент, що його тепер переживають карпатські Українці, президії всіх українських політичних партій Карпатської України в особах о. Августина Волошина, п. Степана Клочурака й п. Юліяна Ревая рішили: Всі партії перестають істнувати як окремі політичні ґрупи й віддають себе до розпорядимости Української Центральної Ради.

Мадярські партизани перед полевим судом.

ПАТ звідомляє: На адресу польського посольства у Празі прийшла така телеґрама з Ужгороду: „Як інформує краєвий уряд в Ужгороді, перед полевим судом в Мукачеві стане 305 осіб мадярської національности. Сотням людей загрожує присуд кари смерти продовж кількох днів. В імя людяности і братерства народів благаю негайної інтервенції. Підписав: др Ендер Корлят, мадярський посол Карпатської України". Рівночасно АТЕ подає, що така сама телеґрама прийшла до мадярського посла у Празі, який негайно інтервеніював у чеської влади. Йому заявили, що такої судової справи взагалі нема.

Німеччина і Карпатська Україна.

ІКЦ в ч. 287 приніс кореспонденцію з Лондону, в якій пише на ст. 15: Німеччина підпирає домагання Мадярів, але тільки в етноґрафічних межах. Берлін думає, що Мадяри не можуть жадати від Словаків більше ніж Німці домагалися для себе від Чехів. Віродостойні звідомлення кажуть, що друга авдієнція Дарані'я у Гітлєра вже не відбулася мимо сильних заходів угорського державного мужа. „Дейли Телеґраф" пише, що Гітлєр прийняв фактично протекторат над цілою Чехословаччиною. В Лондоні акцентується, що німецька політика мусить маневрувати дуже обережно, щоб не зразити Риму й Угорщини відмовою спільної границі з Польщею. З тих причин припускається, що Гітлєр предложить Муссолінієві спільний арбітраж у спорі словацько-угорськім.

Перебудова Европи. — Який плян у тій справі предкладають Німці?

Лондонський часопис „Сандей Діспеч" пише, що канцлєр Гітлєр предложив англійському амбасадорові в Берліні плян такого змісту: 1) Німеччина проголосить заяву, що ґарантує ненарушимість всіх границь Англії та Франції. 2) Німеччина, Франція, Англія й Італія зобовяжуться а) обмежити воздушні зброєння, б) не заключувати ніяких договорів з СССР. 3) Франція й Англія дають Німеччині свобідну руку на сході Европи та звертають кольонії. (Є вже й дементі).

Смерть версальської Европи.

„Пополь д'Італія" обговорюючи промову канцлєра Гітлєра в м. Саарбрікен пише: Конференція в Монахові замкнула ту епоху історії, в якій Европа була під ґеґемонією Англії та Франції. Скрушили ту ґеґемонію революції фашистівська й гітлєрівська. Крушення переваги великих демократій почалося з вибухом абісинської війни і через ремілітаризацію Надренії Гітлєром, через фіяско санкцій 52 держав проти Італії дійшло до Монахова. В Еспанії має Італія 12.000 ранених легіоністів: їх кров і дух погибших там освячує і кріпить волю фашистів. Версальська Европа сконала, а повстає цілком нова Европа, сперта на підставах, яких у Версалі взагалі не взяли під увагу.

Кермування народом, а не торговля вуглем...

В берлінських політичних кругах звертають увагу на консеквенцію, яка наступила з того, що Німеччина приступала до граничних справ виключно з етноґрафічної точки погляду. Ті круги підчеркують, що Німеччина з огляду на конечність стислого переведення засади самовизначення відкинула можливість заняття важного під господарським оглядом простору Моравської Острави з Витковицями, хоч в Моравській Острави є 40% німецького населення. На предложення німецьких господарських кругів заняти той простір, найвисший чинник Німеччини відповів, що бачить свої завдання в кермуванні народом, а не в торговлі вуглем. Таке доносить Польська Аґенція Телеґрафічна.

Не вільно закликати до бойкоту виборів.

Всі апеляційні прокуратори отримали розпорядок у справі переслідування всяких проявів публичного накликування до бойкоту виборів. Зарядження навязує до вироку Найвисшого Суду, який рішив, що таке накликування се провина з арт. 156 карного кодексу. Розпорядок наказує в кождім ствердженім випадку такої аґітації зачати карне поступування і скермувати справу до карного суду з актом обвинувачення. Арт. 156 звучить дослівно так: „Хто публично накликує до непослуху або протиділання законам або розпорядкам влади, підлятає карі вязниці до двох літ або арешту до двох літ".

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Що сталося?

Настає новий час і нова Европа.

Вже нема ніякого сумніву, що розмова представників Німеччини, Італії, Англії та Франції, яка відбулася в Монахові, столиці Баварії, дня 29 вересня 1938 року, довершила дійсного перевороту в Европі. Ні в історії сего континенту ні в історії здається ніякого іншого континенту не було ще випадку, щоб без війни, без одного вистрілу, а просто звичайною ухвалою наступило таке засадниче пересунення сил. І ще одна дивна річ наступила в Монахові. Постанова, яку там ухвалено, обезвладнила на перший погляд тільки одну невеличку державу, ЧСР, але в дійсности наслідки того сягають дуже далеко: т. зв. „рівновага" в Европі просто розлетілася. І так:

І. Вся заграничка політика Франції мусить бути основно змінена з отсих причин: а) Головна сильно укріплена точка опору, яку для Франції становила в середній Европі сильна Чехословаччина, як її союзник, перестала істнувати як незалежна мілітарна сила. б) Союз між Францією та Польщею держиться, по вислову французької преси, тільки на волоску. в) Мала Антанта фактично перестала істнувати. г) Умова про союз між Францією та СССР стала мертвою буквою. Таким чином Франція стратила всіх своїх союзників на континенті Европи і тимсамим стратила геґемонію в Европі.

ІІ. Від хвилі, коли Мадярщина одержить від Чехословаччини замешкані Мадярами простори, тратить свою рацію істнування союз, який Чехословаччина заключила була з Югославією та Ромунією, якраз в тій ціли, щоб не дати Мадярам відібрати їх землі.

ІІІ. Німеччина зискала не тільки дуже значну часть властивої Чехії, але й перерізала всі без виїмку найважніші, просто життєві шляхи Чехословаччини. Німці або перетяли ті шляхи, або так близько підійшли до них, що Прага фактично відрізана від Словаччини й Карпатської України, а західня Моравія відрізана від східньої Моравії. Значить, всі складові частини ЧСР стратили можливість забезпечення звязку між собою. Значить і Карпатська Україна і Словаччина і властива Чехія фактично в руках Німеччини. Згідно з ухвалами чотирьох в Монахові ЧСР віддала свої великі укріплення Німцям без ніякого знищення разом з гарматами, амуніцією і всякими припасами. Військові фахівці пишуть, що Німці матимуть з того дві дуже великі користи: Вони в короткім часі й малим коштом можуть перемінити дуже коштовні чеські укріплення в такий спосіб, що ті укріплення можуть служити Німцям як база до наступу. Французький ґенерал Діффіє пише, що ті укріплення збудовані при помочі французького штабу і після його плянів. Отже річ ясна, що Німці, розглянувшись у тих укріпленнях, будуть знати докладно, як виглядає нутро великої лінії Маґіно на границях Франції. Що се значить, легко додумати ся. Дальше забрали Німці копальні цинку, олова, міди, металюрґічні фабрики і дві третини центральних електричних стацій ЧСР, величавий промисл текстильний, скляний, керамічний і порцеляновий. А щодо сирівців, то Чехословаччина продукувала річно 19 міл. тон ліґніту, а тепер не матиме ні одного кільограма свого ліґніту, а з копалень вугля стратила 75%. І майже все те зискала Німеччина, як під-

черкує „Пті Парізієн", лише за ціну відложення початку операції на 24 години...

IV. Німеччина зискала крім того, що в матеріялах стратила ЧСР, ще три міліони нових горожан. Крім того під оглядом мілітарним обезвладнення Чехословаччини звільняє 30 німецьких дивізій, які Гітлєр може тепер перекинути на інший фронт.

V. Та всі ті зміни, хоч які великі і важні в наслідки, не можуть рівнатися з одною зміною: відтепер становище малих і середних держав основно змінилося в порівнанні з тим, що було. Вони стали залежні від великих. Яркий вислів дав сему премієр мадридського уряду Негрін у промові, яку виголосив 1 жовтня в парляменті. Він досі ніколи не хотів ніякого перемиря з ген. Франком і відмовлявся від усякого посередництва в тій справі. А тепер сказав, що готов і на перемиря і на посередництво, але тільки не чужих держав і чужих людей. Притім не робив ніякої ріжниці між державами демократичними і тоталітарними, бо очевидно мав ще у свіжій памяти засідання в Монахові, де оба роди держав ампутували Чехословаччину.

VI. Розуміється те, що сталося, матиме знов свої наслідки. Події мусять дальше розвиватися. Мапа Европи мусить дальше змінятися — подібно, як усувається раз закроєний беріг над рікою, що виступила з берегів. Перше усунення майже все тягне за собою дальші, звичайно ще більші. Які будуть дальші зміни, залежить уже (по людськи міркуючи) головно від провідника Німців, бо він має силу, якій рівної нема на континенті Европи. Очі його звернені на СССР.

Наведений висше ряд фактів, які сталися, показує, що перебудова заграничної політики не легка річ і що навіть великим державам трудно зорієнтуватися, що тепер мають робити. Яке замішання викликали вже перші наслідки конференції в Монахові, цікаво представляє кореспондент „ІЦК" з Парижа в 280 ч. Він пише:

Півофіціяльні французькі щоденники пишуть, що Франція не може зберігати суперечні аліянси в середній і східній Европі. Ті алюзії відносяться без сумніву до СССР і до Польщі. Ті самі щоденники, як „Тан" і „Пті Парізієн" виступають від кількох днів досить отверто проти Польщі. „Тан" написав дослівно, що прилучення Судетів до Німеччини в великій мірі відбирає практичне значіння польсько-французькому союзові. Подібну опінію висказує також протипольсько наставлений дневникар Бурже у „Пті Парізієн'і", інспірованім французьким міністерством заграничних справ... Та з другої сторони півофіціяльно дають до зрозуміння, що Франція рахує на збереження якнайлучших взаємин з Варшавою... Ще більше неясна політика Франції супроти СССР. На днях Бонне сказав Літвінову, що Франція рахує дальше на вдержання пакту з СССР, а Літвінов мав відповісти, що Москва правдоподібно буде змушена розглянути цілість своєї заграничної політики.

Гумор. — Ви і ваша сестра близнюки, правда, пане докторе? — Ми були ними як діти. Тепер сестра пять літ молодша.

Гумор. — Дідусю, відколи ти став дідусем? — Від хвилі як ти народився. — А передтим ти не був дідусем? — Ні. — Отже що мені даш за те?

Гумор. — Короткозорий. — Два подорожні їдуть в зелізниці. Оден каже: Який гарний Дністер! — Се не Дністер а Прут. — Бачите, який я короткозорий...

В кольорах блискавиці

Міжнародні трудности Польщі.

„Роботнік" в ч. 291 приніс цікаву статтю Венедикта Ельмера. Зміст: У вересні впала система французьких союзів. Рішає право джунґлі. Услівя мира диктують чотирі великі держави. Кошти мира платять слабші держави. Союз Народів безсильний. Збірна безпека се легенда. По Европі лунає понурий клич: „Горе слабим!" Заки блисне зоря нового ладу, хто зможе оборонитися перед „динамізмом" і хто платитиме рахунок за згоду великих? Ми вступили в небезпечний закрут історії. Радієві мегафони і комендерована преса можуть заглушити свідомість публичної опінії. Викропковані уступи і білі плями можуть білим накривалом заслонити йовові вісти і трагічні розважування. Та поваги ситуації вони не змінять.

Один з проявів потрясеної рівноваги сил в Европі і пересунення ваги на користь ІІІ Німеччини се спосіб і засяг розбору ЧСР... Німці не зреклися своїх пляпів „мирного" підпорядкування собі ЧСР, політичного й господарського... Німеччина має дві тактики: 1) заохочує й підтримує Словаків і карпатських Українців в їх автономних змаганнях, вказуючи тим на ІІІ Німеччину як на протекторку визвольних національних рухів; 2) рівночасно дає до зрозуміння Празі, що коли вона прийме протекторат Берліна, то знайде підпертя проти мадярських історичних ревіндикацій на Словаччині й Закарпатській Русі, отже знайде підпертя проти політики, яку Варшава веде явно, а Рим тихо. Значить, спір між Варшавою і Прагою має глибшу основу ніж Заользе, бо польська офіціяльна політика поставила собі дальше завдання: урегулювати справу Словаччини і прилучити Закарпатську Русь до Мадярщини. Притім присвічувала їй очевидно („запевне") думка створення осі Варшава—Будапешт — Рим. Здійснювання сего пляну натрапило на дві головні перешкоди: 1) на рішення монахійської конференції чотирьох і 2) на інше змагання Німеччини. Щоб усунути сумніви, сір Тома Інскіп заявив у лондонській палаті послів іменем правительства В. Британії, що англійська гарантія для теперішних границь ЧСР, зачеркнених у Монахові, то значить і для Словаччини та Закарпатської Русі, важна вже тепер. Подібне становище Берліна — крім висше представлених спонук — виходить з двох головних мотивів: 1) щоб не допустити до середньо-европейського порозуміння, 2) створити собі політичну відскочню для українського Піємонту в Закарпатській Русі. Українські пляни Альфреда Розенберґа, буцімто погребані „австріяком" Гітлєром як балтійські мрії, нагло набрали кольорів блискавиць, від котрих може заблистіти широкий горизонт від Лавочного до Підволочиськ. Коли до того додати зміну французької політики в напрямі нових приязней й острі заповідання її вицофання з Варшави в півурядових голосах „Тан'у" і „Пті Парізієн'у", то найзвичайніший інстинкт самозбереження наказує глибоку розвагу і приневолює шукати відповіді на одно велике питання: Куди йде Польща? Треба завчасу шукати виходу з трудностей. Де є воля, там мусить знайтися шлях...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Се вже другий по Стронськім голос Поляка, який очевидно заслугує на увагу польської суспільности, коли в ній назрівають сили, здібні до основної зміни внутрішної і заграничної політики.

Що є і що може бути

П. з. „Перед новою німецькою офензивою в долині Дунаю" приніс ІКЦ передовицю в ч. 284. В ній пише: „Не надармо тоталізувався український рух і не надармо весною заграничні центри цілком узалежнилися від Берліна. Робиться „карпато-українську республику", федеративно звязану з чеською і словацькою. Може бути червона (українська) республика, нехай буде друга, конкуренційна, брунатна. А цілість від Праги аж по Кімполюнґ, те нельоґічне монструм, як іще вчера писали в Берліні..., стане німецьким помостом на схід і охоронним валом від півночи. Так має бути, а всі інші концепції „Фелькішер Беобахтер", офіціяльний орган гітлєрівської Німеччини, відкидає вчамбул... На Мадярів у пляпах походу чекає інший відтинок...: міраж близшого їм Семигороду, предвидженого на третій етап походу здовж Дунаю... Отже забезпечується передпілля в центрі майбутньої атаки. Тим криється і праву флянку, сим разом забезпечуючись перед другим кінцем осі Берлін —Рим... Ґрунтується впливи в Югославії, вибігається на полудне до Болгарів, сягається до устя Дунаю і Дарданелів, щедрою рукою даючи позичку Анкарі... З весною рушиться на дальший похід... Події біжать скорше ніж літак, який ще так недавно курсував між Лондоном і Німеччиною, відвідуючи по черзі Берхтесґаден, Ґодесберґ, Монахію... Сегодня тільки смілі рішення можуть змінити ситуацію". (Сар.).

Про Карпатську Україну

Що про неї пише польський публіцист.

Польський публіцист Ксавер Прушиньский оповістив кореспонденцію з Ужгороду. В ній пише, що супроти економічної нужди в Карпатській Україні не багато помогла народня освіта: народ не мав гроша на книжки і газети. Супроти конкуренції чеської кооперації українська кооперація на Закарпатті полишилася в занику. Також урядничої місцевої верстви не могли витворити дуже зубожілі села. Отже міста лишилися як передтим: мадярсько-жидівські з культурою мадярською. Прибуло тільки чеських урядників, по містах появилися елеґантні дільниці їх віль, так доробилися чеські урядники, вигляд Ужгороду зевропеїзувався. Одначе назагал народ поступив там менше за 20 останніх літ ніж на Поліссі. На жаль, не можемо перевести ніякої критики його виводів.

Німецький ґенеральний штаб інтересується Закарпатською Україною.

ПАТ звідомляє з Берліна: Накладом фірми Ґершард Шталінґ в Ольденбурзі з допомогою німецького міністерства війни появилася публікація дра Новака п. з. „Штучний державний твір, східна проблема Чехословаччини". В тій книжці автор обговорює політично-мілітарне значіння Словаччини й Закарпатської Руси для Німеччини. „Дайтше Вегр", орґан німецького ґенерального штабу, обговорює ту книжку в 38 ч. і підчеркує, що Закарпатська Русь і Словаччина творять „невральґічні пункти першої кляси". Відносини в тих краях ще більше скомпліковані ніж в Судетах. „Але треба знати, що ті землі сильно звязані з історією Німеччини і долею німецького народу, супроти чого треба дивуватися, що німецька наука історії так мало цікавилася тими землями". Німецькі радіостації звертають увагу німецьким офіцирам, щоб перестудіювали книжку дра Новака.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наука гр.-кат. релігії в школах

„Український Бескид" в ч. 39—40 приніс допис п. з. „Нехай говорять числа" в якім читаємо м. ін.: Ось вам образець, як трактує шкільна влада науку релігії гр.-катол. в рудецькому деканаті. Думаємо, що не краще воно діється і по других деканатах, тільки про них не маємо покищо даних, щоби з того виробити собі відповідне поняття. У рудецькому деканаті є 42 вселюдні школи ріжних типів — одно-, дво- і більше класових. З малими виїмками ціле учительство в них це Поляки, а тим самим і українська мова в тих школах відповідно практикована. Молоді гр.-кат. в тих школах є 4.401. Для неї визначено тижнево 170 год. на науку релігії. Молоді рим.-кат. є 1.158, для неї визначено 80 год. тижнево на науку релігії. Значить, що наша молодь, котрої є чотири рази більше, повинна мати тижнево на науку релігії около 300 годин. Є шк. закон, що як в школі нема 12 дітей якогось віроісповідання, тоді ця дітвора має принести від свого душпастиря посвідку зі здавки у него приписаного матеріялу. Якщо є в школі 12 дітей якогось віроісповідання, тоді школа має подбати для них за вчителя, якому треба за години заплатити. В рудецькому деканаті робить шкільна влада не після літери закону, але по свому розумінні. Ось вам в селі Вощанці визначила для для 4 дітей рим. кат. 1/4 годину, що їх вчить учителька Полька. В Угерцях Винявських для 10 дітей рим.-катол. визначено 2 год. тижнево, в Острові для 6 дітей рим.-кат. визначено 2 год. тижнево, в Коропужі для 4 дітей рим.-кат. 1 год. тижнево, а для 211 дітей гр.-катол. 6 год., а в Чайковичах для 29 дітей рим.-катол. 4 год., а для 327 гр.-катол. 14 год. тижнево. (Далі сконфісковано).

Сойм незнаних людей

Консервативний „Час" в ч. 283 пише: Окружні зібрання устійнили листи кандидатів на послів. На тій підставі можна вже сказати, який характер матиме будучий сойм: він буде зложений з незнаних людей. Величезна більшість назвищ не говорить абсолютно нічого... Се факт, що на членів окружних зборів робили натиск... Але хоч найменше 3/4 кандидатів устійнив ОЗОН, то таки не всюди йому удалося се: у Варшаві перейшов проти волі Озону плк. Славек, у Вильні генерал Желіговский і ред. Мацкевич. Та се виїмки... Незалежні посли становитимуть в соймі незначну меншість. До неї буде належати і группка катол. священиків. Коли та меншість матиме цивільну відвагу, то вплив її може бути поважний, бо за нею буде опінія більшости населення. Трудно сі соймові вибори уважати додатним етапом польського парляментаризму.

„Стан посяданя" і стайня...

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 295 принесло отсю замітку: Велику ролю з рації свого урядового становища і ряду достоїнств в суспільних організаціях відграє на терені м. Рогатина бурмистр п. Францішек Косьцюфко. В останнім часі п. Косьцюфка, чільного озонового діяча, вибрано навіть кандидатом на посла. Одначе в сім випадку йде нам не так про достоїнства п. Косьцюфка як про обовязки, які тяжать на нім власне з рації тих достоїнств. Ось п. Косцюфко се власник великих стаєн для свиней. Тому що с. р. йому не признано вивозового континґенту, п. Косьцюфко хоче ті стайні продати, домагаючись, як кажуть, 37.000 зл. Тому що в характері купця виступив „Окружний Союз Кооператив", кілька горожан звернулося до п. Косьцюфка з проханням, щоб не зменшував польського стану посідання та щоб віддав Українцям пібраний зачет, а стайню продав Полякам хочби за дещо низшу ціну. На те п. бурмистр заявив, що свою стайню може продати, кому хоче.

На що згодилися Мадяри?

„Фелькішер Беобахтер" пише в ч. 287: „Тільки в одній справі удалося в Комарні наближити становища обидвох сторін: у справі Карпатської України. Факт, що мадярська делегація без застереження приняла до відома утворення автономної Карпатської України, толкується тим, що Угорщина мовчки зрікається втягнення Карпатської України в будучі границі угорської держави".

Чому так багато державних підприємств?

Польський господарський двотижневик „Політика Господарча" подає отсі цікаві подробиці про організації та спілки в Польщі, яких виключне завдання — адмініструвати... іншими спілками. Нпр., пише „Пол. Госп.", спілка з обмеженою порукою „Зедночене Ґурнічо-Гутніче" це спільна власність Банку Господарства Краєвого, державного скарбу і шлеського скарбу. Зчерги „Зедночене Ґурнічо-Гутніче" це власник горішньошлеських злучених гут, Королівської і Ляври, а се підприемство це знова власність „Ченстоховского Т-ва Ґірничо-Промислового". Подібний приклад: ПКО належить до скарбу держави, ПКО це власник банку „Польска Каса Опіки". Знов та остання — власник Польського Бюра Подорожі „Орбіс". 52% акцій підприемства Гута „Покуй" належить до скарбу держави. Гута „Покуй" се величезне підприемство і складається з властивої Гути „Покуй" і гути Бельдон, яка продукує благородну сталь. Крім того Гута „Покуй" се великий концерн, бо має м. ін. 98% акційного капіталу Гути Людвікуф у Кельцах, 50.01% акц. капіталу підприемства З. Зеленевский, Фітрнер і Ґампер С. А. Зчерги фірма З. Зеленевский має 24.4% акц. капіталу в першій фабриці льокомотив у Польщі в Хшанові та 49.9% у фірмі Бабкок Зеленевский у Сосновці. — Чи вдержання таких концернів доцільне? питає редактор „Політикі Господарчої", не даючи на те відповіди. „Пяст" у ч. 42 відповідає йому: „Алеж очевидно. Нема нічого більше доцільного в Польщі. Якби державні підприемства скасувати, кілько зниклоб Надзірних Рад і товстих становищ для польських етатистичних магнатів! Чи істнування державних „голдінґів" має здоровий сенс? Рішучо має. Той сенс це здорова охота зиску, яку виявляє висша бюрократія етатизму в Польщі. Безчисленні спілки, які зчерги адмініструють іншими спілками і витягають податковий ґріш на непотрібні інвестиції або „репрезентації", се просто машина до напихання собі кишень способом легальним і державнотворчим".

Що буде дальше?

П. з. Середно-европейське порозуміння чи гітлерівська „Міттельевропа" пише „Роботнік" в ч. 280: Заяву Гітлера, що по одержанні Судетів не змагатиме до територіяльних змін в Европі на користь Німеччини, не всюди прийнято з довірям. „Нае Ціріхер Цайтунґ" пише: „Мало є таких людей, хоч і нині їх зовсім бракувати не буде, які вхопляться того запевнення і будуть вколисуватися в надії, що не тільки наразі буде утриманий мир з виконанням сего „останного" німецького домагання, але що взагалі можна буде осягнути трівке замирення континенту. Але що сам канцлер не брав поважно свого власного запевнення під тим оглядом, отже ніхто направду не схоче брати такої заяви за точку, з якої можна вийти в ціли урегулювання відносин. Далі автор статті в „Роботніку" Венедикт Ельмер віддається мелянхолійним розважуванням на тему, що треба дуже уважати, що буде робитися за кулісами!

Орган демократів про демократів

Орган с. д. „Наєр Форвертс" приніс у ч. 275 статтю п. з. „Гітлер диктує". В ній пише: Наступила страшна руїна, не лише для ЧСР: одним ударом зруйновано всі договори про безпеку, всі торжественні приречення — зруйновано з вини демократичних держав. В 1935 р. Франція й Англія ступили на шлях до пропасти, в яку тепер валяться... Правительство Франції само роздерло систему союзу Франції, ЧСР і СССР, само зробило себе виконавцем волі Гітлера. Та тут розходиться не лише про долю ЧСР, але й про те, що Франція й Англія признають гегемонію Німеччини в середній і східній Европі. (Тут „Н. Ф." вичисляє держави, до яких Гітлер возьметься по черзі і пише:) І хто в Европі спуститься вже на договори про забезпечення й союзи? Сеж фарса, коли Чехословаччині дають ґарантію ті самі держави, що її розкавалкували і зробили нежиттєздатною. Така ґарантія без сенсу, вона не варт ні феника більше як попередна. По тій капітуляції Берлін і Рим скоро вже справляться з Еспанією. Погром европейської демократії величезний — і завинений нею самою. Наслідки того погрому будуть необчислимі.

З нашої кооперації

В неділю 16 с. м. в салі „Народного Дому" у Львові відбулася кооперативна академія. На задній стіні сцени уставлено кооперативний прапор РСУК (Ревізійного Союза Українських Кооператив) як також прапор міжнародної кооперації кольору веселки. Над прапорами вміщено відзнаку РСУК (кооперативний герб). Академію відкрив інж. Павликовський промовою про духові й етичні основи української кооперації. Дир. РСУК О. Луцький виголосив реферат про змагання й осяги української кооперації. Ті осяги значні. При кінці 1937 р. було в кооперації 593.703 членів, за якими стоїть поверх двоміліонова маса Українців, отже 61% українського населення в Галичині. Кооперація згуртувала 93.000 українських жінок, переважно селянок. Число кооператив виносить коло 3.500. В кооперації служить 15.650 людей працівників. Власних капіталів має кооперація 22,937.000 зл., з того поверх 11 міліонів ульоковано у власних домах. Українські кооперативи виказали в 1937 р. 1,246.000 зл. чистого зиску. Реферат дир. Луцького був цікавий, головно в першій своїй части, одначе тривав рішуче задовго, бо цілу годину, і тому томив слухачів. Були також виступи хору і деклямації. Особливо гарно випала деклямація пані Грещакової. Академію вшанував своєю приявністю Преосв. Никита Будка. Публика добірна, але прийшло її небагато. Вечером того самого дня відбулося посвячення кооперативного дому у Львові, при вул. Техніцкій ч. 1. Посвячення довершив Преосв. Никита Будка в сослуженні о. прал. Куницького, о. сов. Семчишина і о. дра Фіголя. При кінці посвячення промовив Преосв. Никита про значіння кооперативної організації для економічного визволення нації і передав привіт кооперативному проводові і всім кооперативним працівникам від ВПреосв. Митрополита і від себе та взагалі від духовенства. Після посвячення присутні вписувалися до пропамятної книги. Потому перейшли на 3-тий поверх, де в гарно прибраних салях відбулося безалькогольне приняття. Підчас приняття ще промовив інж. Павликовський, оповідаючи про те, хто дав ініціятиву до купна кооперативного дому і які перешкоди треба було побороти, заки дім куплено.

Зїзд ОЗН у Львові

В неділю 16 с. м. відбувся у Львові зїзд Озону при участи його шефа ґен. Скварчиньского. На тім зїзді др Броніслав Войцеховский виголосив промову, в якій сказав м. ін.: В полуднево-східній частині Польщі нема місця на партійно-політичні спори, тут всі Поляки без виїмку, селяни, робітники, землевласники й інтеліґенти, ремісники і купці, молоді і старі, всі мусять стати під одним прапором. Неприятель, хоч наш співгорожанин, сторожить. Старається, орґанізує, творить силу проти Польщі, в змаганні до відірвання сеї землі від Польщі голосить кличі територіяльної автономії полудневосхідніх воєвідств. На те домагання українських провідників відповідаємо іменем 2.5 міліона польського населення Східньої Галичини — ні, стократно ні! Наше „ні" таке голосне, що заглушить слова української автономічної заяви, наше ні мусить бути голосне на всю Польщу від краю до краю і голосний мусить бути крик, який іде від польських міст, місточок і сел між Сяном і Збручем.

Соціялісти в Чехословаччині

Провід чеської соціял-демократичної партії рішив, що та партія має виступити з другого (соціялістичного) Інтернаціоналу. — Провід комуністичної партії в Празі одержав від чеського правительства вказівку, щоб розвязав партію. Комуністична партія ЧСР як також філія III Інтернаціоналу в Празі евакуують вже бюра й архіви, які вивозять закордон.

Інфантилізм і засада організації

Коли інфантилізм переймає все публичне життя, то він мусить проявлятися також в політичній організації нації, про яку нам тут головно йде. Головна засада існування і розвитку кождої організації се взаїмна л ь о я л ь н і с т ь її членів супроти себе. Отже передовсім членів супроти проводу і проводу супроти членів, а всіх супроти цілі й напряму організації. Без льояльности ніяка організація неможлива і тимсамим неможлива сила нації.

А що таке льояльність? Се поняття дуже складне, але зміст його в організаційнім значінні як підстава державної творчости й сили, на якій мусить спиратися упорядковане суспільне життя, відомий вже нашим старим літописцям, авторові „Слова о полку Ігоревім" і т. д. В тих старих наших документах як норму приличного поведення лицаря, слуги, князя й держави раз-у-раз підчеркується: здобути собі чести а князеві свому слави. Честь се для одиниці довіря і поважання між порядними людьми, які та одиниця здобуває собі відповідним поведенням. А слава для князя як представника держави спирається на силі держави і на порядку та справедливости в ній, які залежні від чесного поведення княжих урядників і княжого війська. Все те вимагає взаїмного звязку між ними. А якийже корінь того звязку? Очевидно в і р н і с т ь, подібна як у родиннім житті між чоловіком і жінкою. Се, що в родиннім житті Церква благословить як св. Тайну його чистоти перед Богом й успішности в житті спільноти, становить також тайну успіху державного і взагалі публичного життя.

Вірність — ось корінь звязку між людьми, який дає їм силу. Ось головна засада всякої організованости. І навпаки невірність, брак взаїмного довіря до себе в кождім людськім звязку се головна причина ослаблення всіх людських звязків.

Розуміється, довіря і вірність неможливі там, де нема підстави до них. Не може голова ніякої організації вірити таким її членам, в яких бачить брак почуття обовязку, несловність, несеріозність, несолідність, неточність або крайну глупоту. Не можуть також члени вірити такому голові організації, в якому вони бачать висше вичислені блуди. А при браку взаїмного довіря якуж силу може представляти організація?

Одначе оцінка блудів ближнього далеко частіше полягає на помилці ніж нам здається. Якже часто переконуємося в житті, що людина, яку ми вважали дурною, вміла лучше урядити собі життя і дібрати оточення, ніж ми, що уважали себе розумнішими від неї. Та буває й навпаки: переконуємося нераз і по багатьох літах, що чоловік, якого ми вважали розумним, се дурак шкідливий для себе і свого оточення. Бувають і такі випадки, що чоловік з природи малого розуму набравши досвіду став розумним. А буває й таке, що чоловік розумний ступіє до непізнання: бо ніщо на світі не стоїть на місці, все зміняється. Хто не працює над собою і не вважає на своє нутро, той паде щораз низше, а хто вважає на себе і має добру волю в виконуванні своїх обовязків, той розвивається, стає все більше досвідченим і тимсамим розумнішим. З тих усіх причин і ще багатьох інших не вільно легкодушно зривати раз навязаних звязків, не переконавшись довгою і совісною обсерваціею та роздумуванням про те, що ті звязки шкідливі для публичної справи. Та навіть коли одиниця вже переконається про те, то ще не повинна зривати раз навязаних звязків, не порадившись основно досвідченого, розумного чоловіка, до якого має довіря. І навіть коли всі дані є за зірванням звязку, то ще й тоді чесний чоловік має обовязок вибрати в цілі зірвання звязку таку пору, в якій принесе найменше потрясення тому звязкові, в якім був (хіба що прийшов до переконання, що ц і л и й той звязок шкідливий для публичної справи). Одначе й тоді правдиво чесний і розумний чоловік не виявить таких тайн, які йому доручено в часі, коли уважали його в даним звязку своїм чоловіком (існують тільки дуже виїмкові можливости виявлення таких тайн, але мабуть лучше, щоб тих „можливостей" не було).

Всі ті дуже делікатні й дуже помотані проблеми виповняють поняття льояльности, без якої неможлива зорганізована сила. Та при тім всім треба памятати дві річи:

а) льояльність в публичних справах сама собою не росте, її треба плекати в собі самім і в своїм оточенні як найбільш дорогоцінну вартість у взаєминах між людьми, вартість, яка корініться в заповіди Божій „люби ближнього свого як себе самого" (не роби другому того, що тобі не миле);

б) є такі звязки, яких взагалі розривати не вільно, хочби не знати яке зло і який жах панували в тих звязках.

Щож се за звязки? Се звязки Богом установлені, з яких людина виходу не має, може мати тільки почуття обовязку до боротьби зі злом внутрі тих звязків. Для прикладу наведемо один такий звязок: племінний, національний. Не з нашого вибору зявляємося серед якогось племени, а з волі висшої сили, на яку не маємо найменшого впливу. Се, що ми члени якогось народу, випливає з закону природи, Богом сотвореного. Отже се злочин опускати і зраджувати свій нарід тому, бо в нім діється щось зле й одиниці в нім зле. Марна надія припускати, що по довершеній зраді буде ліпше тому, хто зрадив. Перебіжчик з племени до іншого племени, з народу до іншого народу се особа, на якій з хвилею виконання зради лягає цілий ряд темних і чорних плям. Се передовсім особа неморальна, коли вона опускає в боротьбі слабший організм і переходить до сильнішого задля своєї особистої вигоди. В тім однім поступку такої особи криється безконечний ряд можливостей таксамо або і ще більше неморальних учинків: бо коли ослабне той сильніший організм, до якого та неморальна особа пристала і коли його місце займе ще сильніший організм, тоді та неморальна особа очевидно причіпиться до нього і так далі без кінця. В таких обставинах наступає внутрішня ломка не лише тої особи, але також її евентуального потомства та оточення. Кождий такий перехід се огнище морального закаження одиниць, родин і суспільностей, а саме двох суспільностей: опущеної і тої, до якої неморальна людина пристала. Дальше, перебіжчик відчуває й розуміє, що всі інші знають властиву причину його переходу, яка викликає передовсім природну погорду з обидвох сторін. Отже, щоб відхилити від себе ту погорду бодай одної сторони, такий перебіжчик майже все переборщує в поборюванні тої спільноти, яку покинув, щоб приподобатися тій спільноті, до якої пристав. Поборювання відбувається все під якимись кличами, отже перебіжчик надуживає тих кличів вповні свідомо, чим осмішує їх. А що ціле становище його неморальне, отже і способи, яких він уживає в боротьбі, таксамо бувають неморальні. Щоб видержати з ним конкуренцію, беруться до таких

ЕЖЕН ФУРІЄ

ДОБРИЙ СХОВОК

В глибині долини Гері́сталь, в горах Воґезах, є мале сільце з рідко розсіяними хатами. Їх мешканці дуже прості і некультурні. Се нарід первісний. Комунікаційних середників тут майже зовсім нема. Засипані снігом сім місяців у році, ті селяни мало виходять в околиці, дуже люблять свої сторони, свої гарні гори, майже все покриті снігом. І коли прийдеться їм покинути їх, з туги попадають в недугу.

Ті верховинці бідні, трудолюбиві й ощадні, а навіть трохи захланні. З таким трудом приходиться їм заощадити дещо гроша, що їх скупарство видається супроти того оправдане. Недовірчиві вони й живуть у безнастанному побоюванні, аби їх не обкрадено. Тому замість уміщувати свої ощадности в банках, воліють ховати їх у себе та видумують усякі способи, якби укрити гроші перед поглядами цікавих. Уживають на те найріжніших способів.

Жан Баптіст Бріс вспів відложити пятьсот франків. Се маєток для селянина з Воґез. І тепер не знав, де їх умістити. В безнастанній непевности змінював сховок щодня.

Одного зимового вечора, коли на дворі завивав скажений вітер, піднімаючи сніжну завіруху, Жан Баптіст сидячи коло печі, в котрій горів роскішний огонь, розмовляв з жінкою над способами укриття свого скарбу. Се був тепер одинокий предмет їх розмови.

Жан Баптіст впевнившися, що двері щільно замкнені, виймив малий горнець з попелом, обвинений у шмати. В нім були сховані гроші.

Розложив на столі двацять пять золотих штук по двацять франків і разом з жінкою приглядався їм з жадібною любовю при світлі лоєвої свічки. Той скарб був овочем їх пильної ощадности продовж дванацяти літ. Був складаний гріш до гроша.

— Деж це сховаєш? спитала жінка. Не можна сего лишати в горшку!

— Чи не можнаб сих грошей десь умістити? — відозвався Жан Баптіст.

— Умістити! А де, у кого? — спитала жінка недовірчиво.

— Приміром у нотаря...

— Ага, аби втік з грішми за границю...

— Се правда. Добре кажеш. У нотаря небезпечно...

— Не треба повіряти грошей нікому, сказала селянка рішучо.

— Можнаб купити папери, акції, як їх називають у місті; то мабуть багато приносить у процентах, як мені на ярмарку говорили.

Як? Міняти наші гроші за папір? Ніколи! скрикнула з обуренням жінка Жана Баптіста... Все те лиш обманства, брехні! Міщухи уважають нас селян за дурнів! Треба наші гроші сховати в такім місці, аби їх там ніхто не міг знайти.

— Так і я думаю.

— Може в ліжку, в сіннику?

— Спробуємо, сказав Жан Баптіст.

Завинув монети в старі шматки, жінка розпорола сінник і сховала гроші в солому.

Бріс сів задуманий.

— То не добрий сховок, відозвався по хвилі. Можуть нас обікрасти, коли нас не буде вдома. А коли вибухнувби вогонь, також пропалиб наші гроші...

Ті слова переконали жінку.

— Але де їх сховати, де? — повторяла заклопотана.

— Слухайно, жінко! сказав Жан Баптіст, маю гадку. В нашім садку за хатою є велика грушка. В ній є такий глибокий отвір, що ціла рука сховається в нім. Коли ми там укрилиб гроші, ніхто їх не знайде, а дерево чейже не спалиться.

Гадку мужа похвалила жінка.

І сейчас Бріс разом з жінкою пішов укрити свій скарб в дуплі грушки. Відтак заложив отвір грубою верствою землі і

самих неморальних способів також люди тої спільноти, до якої перебіжчик пристав. І так наступає закаження моралі в тій спільноті, яка принявши перебіжчика думала, що зробила „добрий набуток". І він і разом з ним вона „здобувають" не тільки пятно неморальности, але і смішности, як смішний кождий, хто думає, що інші не бачать його правдивої вартости бодай у якійсь мірі, як смішний кождий, хто споживає отрую думаючи, що тим наїться. Через такі мнимі „скріплювання" наступає закаження цілих народів і культур, які через те розвалюються. Корінь тої катастрофи в нельояльности, а насіння нельояльности невірність.

Хоч який се яркий приклад нельояльности з дуже тяжкими наслідками, то є ще гірша нельояльність. Сей найгірший рід нельояльности походить з незнання. Під оглядом вдумчивости найздібніший і найглибший з народів білої раси виробив собі про те осьяке поняття:

„Лінивство се знищення дому, гниль се знищення краси, недбальство се знищення сторожкости і сторожа. Неморальність се пляма для жінки, скупість се пляма для того, хто обовязаний давати, злий учинок се пляма в сім і другім світі, — але далеко гірша від усіх тих плям се пляма незнання.*) Вона найгірша з усего. Отже молодці, скиньте з себе ту пляму і будьте чисті!" (Дгаммапада).

Якеж се слушне міркування, хоч на перший погляд виглядає несправедливе! А воно слушне і то глибоко слушне, коли незнання завинене, то значить, коли невіжа не робить відповідного зусилля, щоб позбутися свого невіжества. В тім неробленні зусилля криється і лінивство, яке нищить дім, і гниль, яка нищить красу, і недбальство, яке нищить сторожкість (і самого сторожа, як се виразно підчеркує Дгаммапада). З лінивства може взяти початок всяка неморальність і жінки і мужчини, і того, що бере і того, що дає, бо лінивство само собою неморальне і тому наша Церква очевидно слушно рахує його до гріхів головних. А мудрець Гіндостану тому рахує незнання до найгірших плям, бо робити зусилля, щоб позбутися незнання, може навіть хорий чоловік, який літами лежить на ложі своїм. На се треба тільки зусилля думки, а не рук, думки такої легкої, що вона в одній частинці секунди перелітає міліони миль на найдальші звізди й обіймає своїм блиском тисячі літ часу та подій у нім. Отже хто не хоче робити зусилля навіть таким легким інструментом, того гіндостанський мудрець називає найгірше сплямленим, заслугуючим на знищення.

І ту найгіршу сплямленість бачимо дуже часто в нашім публичнім житті: люди не застановляються над наслідками власних слів і діл, хоч ті наслідки цілком очевидні. Наші люди часто навіть на відповідальних становищах не хочуть зробити відповідного зусилля думкою, щоб получити в уяві своїй причини з наслідками й оцінити заздалегідь те, що роблять.

Чи се прояв зогниття, такого цілковитого зогниття, що з матеріялу, який захоплений ним, вже не можна нічого зробити? Чи се тільки прояв інфантилізму? Дитина не лучить наслідків з причинами, вона без найменшої злоби кине з третього поверха вазонок на голову людині, що переходить улицею.

Від того, яка буде узасаднена відповідь на вище поставлене питання (цілковите зогниття чи інфантилізм?) залежить оцінка нашого ґрунту і того, що на нім може вирости, отже і його проводу.

Спробуємо на се питання відповісти в слідуючих статтях. Та передовсім мусимо у звязку річей застановитися над тим, що у нас не видно зусиль публичної думки-опінії над оцінкою значіння політичних партій як підстави політичного проводу.

Осип Назарук.

*) „Awidya", незнання, се той сам корінь що в нас слово „не відати", не знати. Не знав, забув...

Союз Українок реактивований

Головний Виділ „Союзу Українок" повідомляє у щоденній пресі, що міністерство внутрішних справ признало слушність аргументів у рекурсі проти розвязання „Союзу Українок", знесло рішення про розвязання та привернуло цілу статутову діяльність „Союзу Українок" з усіми його філіями і кружками. Повідомлення про реактивування переслало львівське воєвідство голові „С. У." в суботу 15 с. м. Головний виділ повідомляє, що приступає наново до праці.

Демонстрації в Перемишлі.

„ІКЦ" в ч. 287 пише: В пятницю вечером в театральній салі при церкві ОО. Василіян в Перемишлі відбулося українське зібрання, скликане за запрошеннями. На зібранні промовляли діячі Унда др Загайкевич, др Хробак і Осип Сенечко. По зібранні товпа, зложена з около 300 осіб, рушила походом на місто, підносячи ворожі оклики. По дорозі на площі Конституції два поліцаї заступили шлях товпі. Тоді з товпи посипалося на поліцаїв каміння. Повстало замішання, але незабаром прибув на місце плютон поліції, який розігнав демонстрантів й арештував 32 найбільш агресивних молодих людей. У звязку з тою провокацією в суботу вечером відбулася маніфестація польської суспільности, яка незвичайно поважно задемонструвала проти непочитальних виступів Українців. — Подаємо сю вістку, підчеркуючи ще раз, що так пише „ІКЦ".

Німці віддали Чехам 12 громад.

У висліді переговорів чесько-німецької комісії на теренах, занятих німецьким військом, німецькі відділи покинули 12 громад повітів біновицького й ічинського, які перейшли знов у посідання Чехів. Рівночасно німецькі власти згодилися на зневтралізування зелізничних двірців у Свінові і Полянці коло Моравської Острави, які перейшли в руки чеської зелізничної служби. Ті поважні зелізничі вузли на трасі Моравська Острава— Прага мають велике значіння для зелізничого получення північної Моравії з Прагою.

Прага зближається до Берліна.

Німецькі політичні чинники оцінюють позитивно візиту чеського міністра заграничних справ Хвальковского у канцлера Гітлера і міністра Ріббентропа. Догадуються, що підчас тої візити висунено з чеської сторони деякі домагання з господарської ділянки. Декотрі круги числяться з можливістю негайного започаткування чесько-німецької співпраці на господарськім відтинку. Чеська газета „Лідове Новіни" помістила статтю військового публіциста плк. Моравеца, в якій автор вдруге обговорює конечність спертя орієнтації заграничної політики Чехословаччини на Німеччину.

Гумор. — Малий Ромко слухає, як в радію говорять, що дикі люди не платять ніяких податків. По хвилі каже до тата: Тату, ну як вони не платять податків, то чогож вони дикі? — Якто чого? — Таж не мають причини лютувати.

терням. Від того часу Бріс щодня мовби не хотячи ходив довкола дерева і стеріг свого сховку.

Робив се потайки, осторожно, побоюючись сусіда, Проспера Люра, цікавого й хитрого чоловіка, що безнастанно підглядав своїх сусідів.

Одного вечора Бріс побачив, що терня, яким було заложене дупло, нарушене, а відкинувши його з жахом і зачудуванням спостеріг, що пятьсот фр. щезло!

Його розпуки не можна описати. Цілу ніч разом з жінкою пересидів у величезнім смутку.

— То ніхто інший, тільки Проспер Люро, сказав Бріс. Лиш він один міг доглянути сховок.

— Ніщо не поможе впадати в розпуку, відозвалася жінка, треба конечно наш скарб віднайти...

— Але як? спитав Жан Баптіст.

Нараз ударився кулаком в чоло.

— Маю гадку! скрикнув. Дозволь мені лиш ділати: голову мою даю за те, що любий сусід зверне зрабовані гроші.

Слідуючої неділі Бріс пішов до Валь д'Ажоль, до гостинниці „Під білим конем", де, як гадав, застане Проспера. І справді Люро сидів там при столі і попиваючи пиво, грав у карти.

Жан Баптіст сів побіч нього і приступив до гри. Граючи доливав заєдно сусідові.

Позволяв йому вигравати, щоб його увести в добрий настрій. По пиві казав подати лікери. В семій годині Проспер був уже добре підпитий.

— Ходім на обід, сказав, піднімаючись з трудом.

— Ходім, згодився Бріс, відведу тебе, маю тобі щось сказати...

— Мені? з підозрінням спитав Проспер.

— Поговоримо по дорозі.

Коли переходили через ліс, відозвався Жан Баптист:

— Я хотівби тебе просити о одну прислугу...

— Мене? о прислугу?.. Все, що хочеш, тільки не проси грошей, сказав Проспер, голосно сміючись. Грошей не маю...

— Не йде тут про гроші, тільки про добру раду.

— А, про раду? З найбільшою охотою, кілько лише схочеш, говорив Проспер заганяючись.

— Знаю добре і віддавна, любий сусіде, що ти вмієш добре порадити...

— Раджу все з охотою.

— Але при тім мушу повірити тобі одну тайну. Отже дай мені слово, що се лишиться між нами...

— Даю тобі торжественне слово.

— Отже маю ощаджених тисячу франків. Я хотівби умістити їх у безпечнім місці... Саме під тим оглядом хотівби я засягнути в тебе поради.

— А, це справа поважна, слухаю...

— Я мав уже пятьсот фр. і сховав їх у дуплі дерева, де їх ніхто не знайде. Як гадаєш, чи зложити там і тих тисячу франків? Порадь мені...

— Ти добре зробив, що мене спитав про те, сказав Проспер, маєш знамениту гадку. Сховай і ті гроші в тім дереві... То найбезпечніше.

— Так гадаєш?

— Я зробивби таксамо, колиб тільки мав що ховати. На жаль, не маю ніяких ощадностей.

— Ти мене переконав. Добре, зложу там ще й тих тисячу фр. Тільки, прошу тебе, держи се в тайні.

— Будь зовсім спокійний.

Бріс попращав сусіда коло його дому і вернувся до себе. На другий день рано побіг до дупла.

Підступ удався вповні. Знайшов пятьсот франків на давнім місці. І забрав їх чимскорше.

В ночі, коли Проспер пішов до грушки гадаючи, що знайде там тисячу пятьсот франків, знайшов лиш картку.

При світлі місяця відчитав слова:

— Я роздумався, бо переконався, що сей сховок небезпечний.

Чи знаєте що...

Людське серце важить 300 до 400 грамів, а має величину пястука. Є воно найкращим мотором. Серце виконує денно працю, яка відповідає силі, що може піднести чоловіка, який важить 60 кг., на вершок вежі Айфля. А при тім мотор — серце діласе часом понад 100 літ. Вежа Айфля в Парижі, висока на 300 метрів, не є найвищою вежею на світі. Перевищає її вежа в парку Венблей в Лондоні, висока на 356 і пів метра.

Найтяжчим металем є осмій. Служить він до виробів дроту до електричних жарівок. Цей металь майже два рази тяжчий від олова. Літра осмію важить 22 і пів кільограма.

Одним з найшвидчих мешканців моря є морський лев, який перепливає 132 кільометри на годину. Ще більшу швидкість осягають деякі риби.

Найвищим водопадом на світі є водопад Касямбо у Східній Африці. Вода спадає там з височини 366 метрів. Водопад Ігнессу в Бразилії має найбільшу ширину.

Хінський мур, який уважають за найбільшу будівлю в світі є довгий на 2450 км. Височина муру в деяких місцях сягає 16 метрів.

В однім з провінціяльних міст в Польщі мешкає інжинір, який кількакратно виграв уже більші суми, а виграні допомогли йому заложити фабрику і її розбудувати.

Довжина пасажирського корабля „Квін Мері", який спустили на воду в 1936 році, має 350 метрів. Корабель „Нормандія" є довгий на 313 метрів, а німецький „Бремен" 286 метрів.

В 43-ій клясовій льотерії кількість виграних виносить 80.000, а їх вартість 25,200.000 зол. при чім кождий льос ділиться на пять частей.

Найвищий комин на світі має копальня міди в Анаконда. Височина його сягає 178 метрів. Австралія може похвалитися найширшим луковим мостом, який є в порті в Сідней.

В біжучім році неодин виїхав на урльоп за гроші виграні на льотерії, неодин завдяки виграній купить рільне господарство, вибудує дім, заложить фабрику, ремісничий варстат, або склеп, неодин поправить своє життя. Тягнення першої кляси розпочинається 19 жовтня.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО

до

НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків
уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії
Епископської Консисторії
в Станиславові.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Амнестія в Польщі?

Комісія патронату опіки над вязнями виготовила меморіял до міністерства справедливости і правительства в справі проголошення амнестії з приводу 20-ої річниці незалежности Польщі. Проект передбачує дарування кари трьом категоріям вязнів: 1) неповнолітним, то значить від 13 до 17 року життя, 2) вязням неповнолітнім, які відбувають кари звичайної вязниці і 3) особам, засудженим перший раз у справах карних на кари позбавлення свободи до 1 року. Того рода амнестія в тих обмежених розмірах обнялаб 20.000 осіб.

Кафтан безпеки для французького журналіста.

Під таким заголовком „Ґазета Польска" в ч. 285 пише: Агенція АТЕ звідомляє з Парижа: Нечувану своїм змістом статтю помістив французький посол де Керілліс в ґазеті „Епок". Обговорюючи міжнародне положення після конференції в Мінхені, п. де Керілліс думає, що Німеччина, забезпечена на сході, має вільну руку вдарити на Францію. В тій статті пише де Керілліс дослівно що слідує: „Один з дипльоматів висловив кілька днів тому погляд, що Франція не могтиме відбудувати своїх східних союзів доти, доки Німеччина і Росія не поділять між собою Польщі і не дістануть тимсамим спільної границі. Може бути, що се правда. Наразі не дійшли ми до того".

Три тижні кризи коштували Европу 60 міліярдів франків.

Паризька преса подає, що европейські держави видали за три тижні останньої політичної кризи около 60 міліярдів франків на мобілізацію й удосконалення своїх укріплень. На першім місці стоїть Англія, яка мала видати на мобілізацію фльоти 12 міліярдів фр., на організацію територіяльної оборони 5 міліярдів і на роздання протигазових масок 5 міл. Німеччина видала 19 міліярдів, Франція 10, Італія 2, Голяндія 2, Бельгія 1½, Чехословаччина 1 міліярд.

Араби не піддаються.

Арабське повстання в Палестині зростає з дня на день. На нараді в м. Наблюс провідники арабських повстанців признали одиноким володарем краю великого муфтія Гадз'а Емін'а аль Гуссейна, що перебуває на вигнанні за границею. Рівночасно нарада постановила продовжати боротьбу аж до осягнення намічених цілей. Виготовлено 5-літній плян побору, заосмотрення й організації повстання. Поборові підлягають мужчини вроджені в рр. 1915, 1916, 1917 і 1918. Новобранці мають складати присягу на вірність арабському національному рухові. Видано вказівки, що новобранець на перший заклик мусить зголоситися в назначеній місцевості з харчем на два дні, біллям та одягом.

Укріпляють Аляндський Архіпеляг.

Совітський орган „Ізвестія" з тривогою пише, що Совітам загрожує тепер здійснення німецького пляну в справі укріплення Аляндського Архіпеляґу. Досі Фінляндія, яка вірила в перевагу демократичних держав, спиралася тому плянові. А тепер укріплення ухвалять правдоподібно однодушно і ті укріплення напевно стануть німецькою базою.

Лікарський фейлетоник.

Як ділає нікотина

Загально відома річ, які великі шкоди приносить організмові постійне уживання тютюну, зокрема, які великі спустошення в організмі викликає нікотина, найбільш отруйна складова частина тютюну. Вистарчить згадати, що пересічне циґаро своєю нікотиною може вбити двох дорослих мужчин. На щастя в часі курення тільки невеличка частина нікотини дістається до організму, інші части спалюються в огні й губляться у воздусі, або спалюються на менше отруйні тіла, або врешті збираються в устнику папіроски в т. зв. недокурку. Зі слабого циґара залишається в організмі 10-12 проц. нікотини, з міцного циґара 16-18 проц. При т. зв. „груднім" куренні, коли затягатися димом, до організму дістається далеко більша скількість нікотини, бо поверх 37 проц. Коли куриться у замкненій кімнаті або коли куриться вогкий тютюн, тоді вдихується також більшу скількість нікотини. Крім нікотини велику ролю відграють і інші трійливі тіла тютюневого диму як піридина, двоокис вугля, амоняк і ін. Як нікотина впливає на наше здоровля? Мусимо на вступі поділити ділання нікотини на гостре і хронічне. Гостре затроєння нікотиною знають майже всі початкуючі курці, але ні словечком не згадують про це свойому окруженню, бо бояться показатися так „мало мужеськими". У випадках гострого затроєння виступають: „шкрябання" в горлі, сильне виділювання слини, біль голови, паморока, недовиджування, депресія, відбивання, нудота, блювання, душність і нерівномірне темпо бючок. Крім того виступають корчі віддихових доріг, загальна перевтома, сонність і сумний настрій. Хоч се давно стверджені факти, то мимо того все ще є багато людей, які кажуть, що їм „курення добре робить". Багато осіб (зокрема жінок) взагалі ніколи не може призвичаїтися до курення й постійно наново затроюється так, що вкінці резиґнують з курення. Інші думають, що ніщо не може їм зашкодити і що нікотина властиво не така страшна. Багато більше значіння має хронічне затроєння нікотиною. Найсумніша річ в тім, що після початкових неприємностей призвичаєння до курення зростає, хоч відчувається биття серця, колення і т. п. В дійсности в нутрі організму відбувається процес, який пізніше нагло вибухає і спричиняє прикрі недуги. Нікотина подразнюючи ріжні знаряди віддиху викликує по якомусь часі прикрі катари горла, гортанки, дишника, бронхи (сухий кашель, хрипка); подразнюючи слизну жолудкову болону викликує хронічний катар з усіми його проявами (зле травлення, відбивання, спочатку внаслідок надміру, згодом задля браку жолудкових квасів, корчі і т. п.). Бажаючи запізнатися з головним місцем ділання нікотини мусимо запізнатися блище з нашим нервним укладом, який слід відріжнити від т. зв. звірячого нервного укладу, що не підлягає нашій волі та ділає звичайно автоматично (удари серця, гра зіниць, праця жолудка, гормональні чинности і т. п.). Волокна нервної системи ціхує те, що вони в дорозі з мозку до відповідного знаряду мають відпочинкову стацію (ґанґліон). Нікотину характеризує те, що вона атакує якраз ті місця, немовби ті місця ділали на неї в маґнетичний спосіб, спершу дразнить їх, а потому унерухомлює. Нікотина ушкоджує також мозкові осередки даного знаряду й найбільше шкодить нервовим людям, неврастенікам. Деколи шкоди викликані нікотиною такі суперечні, що й добрий лікар невсилі зорієнтуватися. Кожда особа має в організмі слабші або менше відпорні місця. В тих місцях особливо видно вплив нікотини. Одному не дописує жолудок, іншому віддихові органи, а ще іншому серце (атаки грудної анґіни, душність, серцеві недомагання). Тому не вірте тим „щасливим", які кажуть, що з нікотиною можна жити дуже довго, бо це рідкі випадки, а шкоди, що їх спричиняє надуживання нікотини, просто необчислимі.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Католицька Пресова Аґенція звідомляє, що з ріжних сторін закордону приходять описи протикатолицької демонстрації в Відні. Лондонський „Дейли Мейл", який негайно після демонстрацій получився з Віднем, одержав від секретаря кард. Інніцера, о. Якова Вайнбахера, слідуючі інформації: Коли товпа облягала архиепископську палату, кардинал разом зі священиками перебував у приватній каплиці на молитві. Проти інтрузів, які вдерлися до палати, виступили пралат Вайнбахер і пралат Мартін. Одначе вони у двійку не могли перешкодити знищенню багатьох кімнат, м. ін. приватної каплиці, яку зовсім здемольовано. Поліція прибула дуже пізно. Кардинала не зневажено чинно, як подавали часописи, а влада приступила негайно до слідства. Трудно устійнити, чи напад був зорґанізований і чи про нього знала гітлерівська партія, чи може був се відрух товпи. Католицький ротердамський часопис „Де Маасбоде" подає інформації наочних свідків нападу, переважно священиків, які мешкали в палаті кардинала. Свідки стверджують, що нападу на архиепископську палату доконали дві ґрупи товпи. Одна демонструвала перед палатою, друга вдерлася до нутра і заатакувала приявних там священиків. М. ін. скинено з першого поверха через вікно 60-літнього священика о. Йосифа Краварика, який зломив обі ноги і дізнав потрясення мозку. В часі демолювання палати зовсім знищено цінну архиепископську бібліотеку. Мимо того, що віденська преса промовчала ті випадки, вони скоро дійшли до публичного відома. Слідуючого дня, в неділю, товпи вірних виповнили катедру, одначе нічого офіційного про події з попереднього дня не довідалися, бо священики з проповідниць не згадували про ті події. По богослуженні дійшло до нових випадків. Товпа заатакувала вірних, які виходили з катедри. Тої самої неділі по вечірні знов дійшло до демонстрацій. Часопис приносить з Відня інформації, що кардинал лишився далі в палаті під домашнім арештом. Архиепископську резиденцію обсадили члени Ґестапо, які двократно переслухували кардинала у справі останніх подій. Телефонічне получення з архиепископською палатою перерване.

Населення повітів фриштадського та тешинського, що їх Польща дістала без плебісциту від Чехословаччини, має 227.000 мешканців (76.230 Поляків, 120.635 Чехів та 16.282 Німців), в тому 60% католиків і 40% евангеликів. Крім того є кілька парохій т. зв. „Чеського національного костела" (гусити або так зв. церковні брати).

Православні в Болгарії мали дотепер тільки дві духовні семинарії, а саме в Софії, де в 1938 р. було 30 професорів і 449 питомців і в Пловдіві (Філіппополі), де було 23 професорів і 293 учнів. В біжучому році оснували ще одну православну семинарію під назвою „Душпастирсько-богословський Інститут". Від кандидатів до того інституту вимагають ґімназійної матури (чи в попередніх семинаріях не вимагають матури?), але наука триватиме тільки два роки. З того видно, на якому науковому рівні стоїть підготовка болгарського духовенства.

Магометанський часопис в англійській мові „Мослем Ворльд" в одному з останніх чисел присвячує довшу статтю християнізмові і його розвиткові у світі. Автор статті, очевидно магометанин, пише між ін.: „З цілою певністю і переконанням мушу ствердити, що християнство сьогодня сильніше ніж було колинебудь. Просто дивує число людей, поган і неповірних, які вважають, що світ може знайти розвязку сучасного хаосу тільки в християнській етиці. Ми, магометани, маємо внутрішне переконання, що заломання і розклад, які сьогодня переживає сучасний світ, можуть прислужитися християнській справі у величезній мірі".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ А. Бродій приняв на послуханні ґен. Прхаля і ґен. Сватка, командантів чеських військ на Закарпатті.

МІНІСТЕР ДЛЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ при правительстві ЧСР др Парканій уступив. Він уступив також зі становища ґубернатора Карпатської України. (АТЕ).

З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ надходить багато дивних вістей, м. ін. про евакуацію Ужґороду пражським урядом, про відібрання зброї українським воякам і т. п. Ті вісти вимагають очевидно потвердження.

У ВІДНІ утворено добровольчі корпуси український і словацький. Таку вістку приніс польський консервативний „Час" з 14 с. м.

У ЛЬВОВІ суд засудив 22-ох молодих Українців з Жовківщини за приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів) на кару вязниці від 12 літ до 6 місяців. Трох підсудних увільнено від вини і кари.

ЗЇЗД ЧЛЕНІВ ОЗОН-у (Обозу Зєдноченя Народового) відбувся 16 с. м. у Львові при участи 15.000 осіб, як подає польська преса. На зїзді промовляв голова ОЗОН-у ґен. Скварчиньский. Підчас походу членів зїзду напали на учасників ендецькі боївки і обкидали їх камінням. В тих боївках були також ґімназійні ученики в одностроях. Озонівська преса дуже обурюється на ендеків за їх виступ.

ЖИДІВСЬКІ ЦЕНТРАЛЬНІ ОРҐАНІЗАЦІЇ в Польщі сповістили заяву, в якій висказують цілковиту солідарність з палестинським „ішувом" (батьківщина) і стверджують, що арабське питання в Палестині можна успішно розвязати тільки згідно з жидівськими інтересами і правами в краю, який був і на завжди буде звязаний з жидівським народом.

ЧЕСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ замкнули словацько-мадярську границю в Комарні ставляючи на ній барикади з мішечків наповнених піском і затягаючи перешкоди з кільчастого дроту.

СЛОВАЦЬКИЙ УРЯД розвязав масонські льожі в цілім краю і сконфіскував їх майно.

СОЮЗ ЧЕСЬКИХ АДВОКАТІВ ухвалив скреслити з листи членів адвокатів жидівської народности.

В БРАТИСЛАВІ відбулася демонстрація мадярських студентів, які домагалися прилучення того міста до Мадярщини. Поліція розігнала демонстрантів.

В БОЛҐАРІЇ увязнено 1000 осіб у звязку з замордуванням шефа ґенерального штабу ґен. Пеєва. Між увязненими є 6 послів з лівих партій, богато членів тайної македонської орґанізації і кілька лівих журналістів.

ПРОТИПОЛЬСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ литовських студентів відбулася в м. Поневєжу на Литві.

МАДЯРЩИНА проголосила мобілізацію 5-ох річників резерви.

ІТАЛІЙЦІ стратили в Еспанії від початку еспанської війни до 10 жовтня с.р. 12.147 жовнірів і офіцирів.

В ІТАЛІЇ звільнили 98 професорів університету жидівського походження. Вони викладали у 21 високих школах.

ФРАНЦУЗИ рішилися трикратно скріпити лінію Мажіно. Праця над тим вже відбувається і то з поспіхом. („Юнайтед Прес").

ҐЕН. ФРАНКО вислав Муссоліниєві телеґрафічну подяку за поміч італійських добровольців.

КОЛО БАРЦЕЛЬОНИ бомба з літака трапила англійський корабель „Стенкредт". Він затонув.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО закинуло плян поділу Палестини на річ іншого способу розвязки палестинської проблеми. „Івнінґ Нюз" подаючи ту вістку не пише, як буде виглядати той інший спосіб.

НОВИНКИ

Заповіджену статтю про те, як Англійці розвязують для себе важну проблему плекання і вироблювання політичного почуття, мусимо відложити з технічних причин до одного з дальших чисел „Нової Зорі".

Львівська шкільна кураторія не дозволила українській „Рідній Школі" відкрити підготовчий курс до матури старого типу.

Посвячення домівки „Міщанського Брацтва" у Львові відбулося в неділю 16 с. м. Домівка міститься в Ринку ч. 42, II пов. Посвячення довершив о. проф. Хомин.

Олександер Гладишовський, кандидат УНДА на посла в окрузі Сянік, Лісько, Коросно, перепав на зборах виборчої колеґії, яка устійнила листу кандидатів до сойму...

У Львові на університеті проф. Лемпіцкий з дочкою виступив в обороні студента Жида. Тоді відомі напасники зневажили і професора і його дочку. Опісля зневажено їх. Словом, гарні овочі приносить довголітне цькування шовіністів...

На день 1 листопада заповіджено відкриття міської бібліотеки в будинку артистичного музею у Львові. Наразі книгозбірня має около 25.000 томів.

За пів року розпарцелювали 59.199 га. За два перші квартали 1938 р. парцеляція урядова, приватна і військового осадництва обняла в Польщі 59.199 га: у воєв. люблинськім 7.374 (з того 902 га парц. урядова), поліськім 5.737 (38), волинськім 3.942 (115), тернопільськім 2.788 (—), станиславівськім 260 (1.1), львівськім 1.989 (—) і т. д. Під парц. урядовою розуміється парц. ґрунтів державних або закуплених державою. Вона переважає на заході, а на сході йде тепер більше парцеляція приватна.

В Деннику Законів з 15 с. м. появився розпорядок міністра внутрішніх справ, виданий в порозумінні з міністром заграничних справ у справі переведення за границею одноразової контролі польських заграничних пашпортів. На пашпортах дадуть замітку: „Справджено по думці розпорядку міністра внутрішних справ з 6. X. 1938". Сеї замітки відмовлять тоді, коли зайде підозріння щодо автентичности або важности пашпорту, або коли зайдуть услівя, що узасаднюють позбавлення горожанства або стверджения втрати горожанства власника пашпорту. Пашпорти без згаданої замітки не уповажняють до переїзду польської границі.

Станиславівський суд на виїздовій сесії в Калуші засудив на півтора року вязниці з припиненням на 5 літ о. Омеляна Лисика з Довгої Войнилівської (тепер у Ходовичах), який написав у метриці „Лєбухорський" замість „Лебухорскі".

Станиславівське воєвідство затвердило позичку в висоті 450.000 зл. уділену м. Коломиї Польським Банком Комунальним на розбудову міської електрівні в Коломиї.

„Звйонзек Шляхти Заґродовей" має около 120.000 членів, зорґанізованих у 450 „колах". В останнім часі зрадіофонізував він 280 світлиць і читалень. Так пише „Ґазета Польска" в ч. 280.

В Сихові під Львовом вітер скинув антену яка впала на проводи високого напняття. 54-літня Розалія Дендересова, яка хотіла стягнути антену, погибла поражена електричним струмом.

На Волині було сего року 900 пожеж, яких жертвою впало понад 3.100 будинків вартости 3,500.000 зл. Головною причиною пожеж була неосторожна поведінка з огнем.

Гумор. — Учитель: По чім пізнати воду? — Ученик: По тім, що як в неї вложити руки, то вона зараз почорніє.

Гумор. — Як там з пацієнтом? — Зле: хоч ми відрізали йому обидві ноги, то він все ще одною ногою на другім світі!

Хто в листопаді с. р. прислє цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.
Адміністрація „НОВОЇ ЗОРІ".

В с. Підгородцях повіт Стрий згоріли 33 господарства. Шкода сягає до 400.000 зл.

В Башні коло Любачева посвятили фундаменти римо-католицького костела імени св. А. Боболі.

Пожежі на Волині. В с. Гута ковельського повіту в забудуваннях Харитона Круця вибухла пожежа, внаслідок якої згоріло 17 господарств з живим і мертвим інвентарем. — В с. Старосілля повіту луцького згоріло 5 господарств, вартости 17.000 зл. Причина пожежі: занесення вогню дітьми, оставленими вдома без опіки.

В Катовицях арештували б. урядовця шлеського воєвідства Юрія Шеліґу, який дефравдував доходи з фондації для сиріт воєнних інвалідів.

В Лодзі викрито сензаційну аферу, в яку вмішані інспектор праці Шумский, його секретар Жарский і промисловець Кольский. Поліція перевела ряд арештувань. Подробиці афери держать у тайні.

Управа м. Варшави оголосила конкурс на становища: 1) директора положничо-ґінекольоґічного відділу ім. кн. Анни Мазовецької, 2) директора шпиталя-санаторії для хорих на сухоти і 3) ординатора пошестного шпиталя. Подання вносити до 1 листопада с. р.

У Венеції помер б. львівський воєвода Беліна-Пражмовский.

Польська преса доносить, що в деяких повітах центральних воєвідств Польщі селяни не беруть карт контролі перемелу, але купують домові млинки й мелять на них збіжжя.

Люблинський воєвода Трамекур жертвував 100 зл. на відбудову знищеної недавно православної церкви в місточку Шебречин на Холмщині збудованої в 1184 р. Та церква була під охороною консерваторського уряду.

Професор краківського університету Жид Тавбеншляґ перейшов на католицизм. Папа переслав йому благословенство через нунція Кортезія.

Польський стратосферичний бальон „Ґвязда Польскі", яким Поляки вибиралися у стратосферу, згорів несподівано від вибуху ґазу.

Польська Аґенція Телеґрафічна звідомляє, що на заользанськім Шлеську відчувається сильне запотребування інжинірів. Притім подає, що інжиніри Поляки повинні складати подання до староств у Тешині і Фриштаті.

Автономічний уряд Словаччини постановив негайно розвязати масонські льожі, сконфіскувати їх маєтки і піддати членів льож під поліційний нагляд.

Б. президент Бенеш зачне незабаром виклади у пражськім університеті як професор соціольоґії.

Гумор. — Коли Чехи відступили Мадярам стацію Шаторайя-Уйгелі, один з чеських делеґатів сказав: Ми й так не мали хісна з посідання тої місцевости, а зате мали трудність з вимовою тої назви, якої не годен перебороти.

Гумор. — Мамусю, яка ріжниця між візитою і візитацією? — Коли ми йдемо в гості до когось, то се візита, а коли тітка Катерина приходить до нас, то се візитація.

Канцлер Ґітлер звидів мин. тижня фабрики Круппа в м. Ессен.

Німецькі відділи заняли місцевість Ервеніце в північно-західній Чехії, де знаходиться електрівня, яка достарчає більшість струму для Праги. В Берліні відбуваються переговори у справі дальшої достави струму для столиці Чехії.

Ленінґрадська фабрика кальошів „Красний Треуґольнік" випустила на ринок кількадесять тисяч пар кальошів, але в розпродажі показалося, що всі кальоші були на одну ногу!

Лев Деґрель, провідник бельґійських рексистів, занедужав на запалення легенів.

На зелізничім шляху коло Шуазі Ле Роа у Франції знайдено трупа Абеля Кассієра, ґенерального секретаря унії синдикатів. Поліція покищо не устійнила, чи се випадок самогубства чи вбивства.

„Майн Кампф" Ґітлера видано також в арабськім перекладі п. з. „Кіфаґи".

Американське Т-во Електричне оголосило, що в останніх днях винайдено радіоелектричний високомір, який подає висоту, на якій знаходиться літак.

Сильний буревій навістив полудневу часть Кіосію в Японії. Погибло понад 200 осіб.

Пошесть холери панує на полудневокитайськім фронті.

Спорт. В девятих зчерги змаганнях за мистецтво в копаному мячі, які відбулися в неділю у Львові, Україна перемогла Р. К. С. 2:1 (1:1). Сей невисокий вислід ніяк не відзеркалює великої переваги нашої дружини над примітивною дружиною робітників. Натомість Р.К.С. заімпонував амбіцією та жертвенністю, з якою грав від початку до кінця. Україна мала виразного пеха, бо грала дуже добре, зокрема напад; крім того суддя не признав 2 правильно стрілених воріт і Україна не використала карного копу. Видців коло 2.000. — Друга наша дружина Сян змагалася з Поґонею І Б і хоч до половини провадила 1:0, програла 1:5. Сян дружина рішучо за нервова і свою високу і неслушну програну завдячує в першу чергу кепським нервам своїх ґрачів. Україна далі на 1-ому, Сян на останньому місци.

Гумор. — Жінка до чоловіка: Тепер уже бачу, що я стала для тебе зовсім байдужна. — Та чому? — Бо ти вже навіть не тішишся, що мене зуб болить!...

Гумор. — Лікар: Не журіться, і я мав ту саму хоробу, а дожив старости. — Пацієнт: Ба, але ви мали иншого лікаря.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Чеський промисл. Орґан Шахта „Дер Дайтше Фольксвірт" пише, що чеська „Жівностенска Банка" (Промисловий Банк) контролював досі 70 великих підприємств, що мають 2 міліярди 100 міл. ч. корон акційного капіталу і розпоряджають 4.8 міліярдами. А „Кельніше Цайтунґ" пише: Ж. Б. контролює взагалі ввесь чеський промисл. Вона подрібно вичисляє, що з 15 судетських підприємств тяжкого промислу 11 було колись німецьких, з 12 фабрик будови машин 9 було німецьких, з 11 хемічних фабрик 5 було німецьких і т. д. Ж. Б. мала вплив на третю часть продукції брунатного (дешевого) вугля в ЧСР і на 2/3 вугля взагалі, а з тих підприємств 88% було німецьких. З 78% продукції зеліза, яка залежить від Ж. Б., 66% було в німецьких руках. Всі фабрики сталі, що тепер належать до Ж. Б., були колись в руках Німців. Від 1918 р. Ж. Б. стояла до розпорядимости чеської експанзії на німецькій етноґрафічній території, а тепер — пише „КЦ" — розвиток піде в противний бік. „Ессенер Національ Цайтунґ" додає: Німеччина се законна наслідниця судетських Німців, а не фантазійного творива Версалю. Шановних вірителів (значить акціонерів Ж. Б.) просимо з респектом, щоб губкою витерли свої належитости, як се мусіли зробити і з політичними довгами системи Дольфус—Шушніґ. Польська преса переповідаючи сі німецькі голоси додає від себе: Вони значать, що Німці забравши значну часть території ЧСР не думають приняти на себе відповідної части довгів ЧСР як держави, хоч по прилученні Австрії уложилися з вірителями, бо ті грозили репресіями. Що більше, Німці заповідають, що від ЧСР зажадають 6 міліярдів ч. к., які судетські Німці видали на ч.-сл. державні позички.

Рада Окружного Рільничого Т-ва в Товмачі постановила звернутися до міністра рільництва з проханням запобігти катастрофальному спадкові цін збіжжа і до міністра скарбу з проханням здержати платність податків до часу поправи цін збіжжа.

До Злучених Держав Півн. Америки привезено з Европи в днях від 8 до 11 с. м. золото вартости 125 міл. долярів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жозет.
МУЗА: Пані Валевська.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Павел і Ґавел і ревія Борунського.

ПАМЯТІ ВОЖДА УГА

З ініціятиви і заходами Ділового Комітету Похоронів Ґенерала Мирона Тарнавського появилася у Видавництві „Червона Калина" Пропамятна Книга-Альбом „ПАМЯТІ ВОЖДА У. Г. А."

В 1 частині Альбому колишні адіютанти та товариші зброї В. Старосольський, Л. Лепкий, Р. Купчинський та Дм. Паліїв описали життя Ґенерала, повне трудів на службі Батьківщині, а ред. І. Дурбак описав докладно перебіг його величавих Похоронів. В 1 частині Альбому поміщені світлини з воєнних та післявоєнних часів життя Ґенерала, а в II частині на 30 сторінках світлини з останньої дороги Покійного Ґенерала. Альбом виданий старанно на добірному папері стане цінною памяткою для б. підкомандних Покійного Ґенерала та для цілого українського громадянства. Ціна примірника зл. 5, з пересилкою зл. 5.50. Висилка за попередним надісланням готівки.

„Червона Калина" Львів, почт. скр. 43.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 23 жовтня 1938. Ч. 81 (1181)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

З Карпатської України

Маніфест Української Національної Ради Карпатської України.

На черговому засіданні Першої Української Національної Центральної Ради, присвяченому теперішній ситуації Карпатської України й останнім подіям, ухвалено маніфест, в якому П. У. Н. Ц. Р. рішуче виступає проти територіяльних претенсій Мадярщини. Крім того маніфест домагається від Словаччини звороту українських повітів. У справі того звороту переговорює мін. Фенцик.

Спільна границя Польщі, Ромунії й Мадярщини?

„Хвіля" в ч. 7031 звідомляє: Міністр заграничних справ Бек виїхав до Ромунії, щоби стрінутися з королем Карлом і міністром заграничних справ Ромунії Комненом. З огляду на те, що тепер відбуваються в Ромунії маневри, стріча наступила на границі Бесарабії і Молдавії. Одночасно до Будапешту виїхав шеф кабінету міністра Бека Лубєньский, який має відбути розмови з мадярськими міністрами. Обі сі поїздки вважають у Варшаві доказом скріпленої дипльоматичної акції Польщі в справі спільної польсько-мадярської границі. У Варшаві твердять, що Ромунія заняла в останніх днях прихильне становище до польсько-мадярських домагань. Одночасно Ромунія домагається прилучення до неї частини території Карпатської України, яку замешкує 40.000 Ромунів.

Преса про Мадярів і Карпатську Україну.

„ІКЦ" в ч. 289 в кореспонденції з Берліна пише: Доля мадярсько-чеських переговорів, які по зірванні 13 с. м. безпосередніх розмов ведуться на лінії Берлін—Рим, здається вже остаточно пересуджена в тім напрямі, що Мадяри отримають прикордонні терени Чехословаччини, замешкані мадярською більшістю, а будуть примушені зречися плебісциту на Словаччині й Закарпатській Русі... Оскільки до 15 с. м. могло ще здаватися, що в акції посередництва між Прагою й Будапештом візьме верх Муссоліні і тим самим конфлікт розвяжуть на користь Будапешту, остільки тепер все промовляє за тим, що перемогло становище Гітлера. — Півофіціяльна аґенція „Дер Дойче Дінст" подає зміст німецького становища: Уряд Німеччини вплинув на поміркування Будапешту і Праги. Канцлер Гітлер назвав мадярські вимоги недопускальними. Нова конференція чотирьох, якої бажає Будапешт, не має в Німеччині прихильного відгомону.

За польсько-мадярську границю.

В міністерстві заграничних справ у Варшаві була делеґація польського „Пресового Комітету в справі спільної польсько-мадярської границі", яка висказала начальникові В. Сківскому занепокоєння польської опінії ситуацією, в якій знайшлася справа спільної польсько-мадярської границі, й домагалася енергійніших кроків у тій справі. Делеґація підчеркнула, що та справа торкається найбільш життєвих інтересів Польщі, оборона яких повинна бути переведена всякими способами, не виключаючи мобілізації. (Виленське „Слово", ч. 287).

Мадяри кермували диверзією в Карпатській Україні.

Аґенція „Юнайтед Пресс" принесла таке ревеляційне повідомлення: Диверзійні мадярські ватаги, що перейшли кордони Карпатської України й були розбиті та полонені, підлягали мадярському військовому міністерству. При полонених і вбитих коло Берегова знайдено наказ мадярського мін-ва війни, який це мін-во видало диверзійній ватазі безпосередно. Сей факт зовсім вияснює акцію Мадярщини в Карпатській Україні та звертає загальну увагу.

Майбутній устрій держави Чехів, Словаків і Українців.

В Празі обговорюють проект устрою майбутньої конституції чехо-словацько-української держави. Союзного президента вибиратимуть плебісцитом. Він мавби бути також премієром. До центрального правительства будуть належати 3 премієри (Чехії, Словаччини і Закарпаття) та 4 міністри: закордонних справ, оборони, скарбу та комунікації. Кождий з трох союзних країв мавби власний парлямент, що делеґувавби до центрального парляменту в Празі по кілька послів. Той центральний парлямент збиравсяб два рази в році.

Що сказав Функ у Софії?

Про получення Чорного Моря з Північним.

Міністр німецького господарства Функ вертаючись з Туреччини спинився по дорозі в Софії, де сказав журналістам що слідує: Моя подорож не мала на ціли зробити полуднево-східні краї залежними від Німеччини, бо вони доповняються взаїмно. Ми хочемо тільки докладніше використати вже навязані господарські взаємини. Землі між Морями Північним і Чорним становлять природну господарську цілість, серед якої істнує багато національних господарств. А всюди є ще непочаті господарські можливости. Німеччина товаровим кредитом поможе розвинути ті можливості. Відень стане великим торговельним магазином для всіх тих країв. Вигідними каналами будуть получені ріки Райн, Майн і Дунай і тим самим Моря Північне і Чорне. Новий великий торговельний шлях скріпить торговлю всіх полуднево-східних країв і вийде їм на хосен. До того причиняться і звязки зелізничі, почтові, телефонічні і т. д. Всі заінтересовані в тім будуть задоволені з того розвитку. І в тій ціли я подорожував.

Перед Різдвом Німці зажадають звороту кольоній.

В урядових політичних кругах Берліна говорять, що канцлер Гітлер ще в сім році зажадає звороту кольоній для Німеччини. Станеться се перед Різдвом з тим одначе, що зворот має відбутися на основі переговорів без мобілізації і загрози війни. Німеччина домагається рішучо звороту всіх давних німецьких кольоній. Щоб обминути непорозуміння з Бельґією і Португалією, предложать вимину. Предсідник німецького Райхсбанку др Шахт вже навіть утворив окремий відділ при тім банку для опрацювання валютових справ для тих кольоній, що на їх зворот числять Німці. Як вони дістануть ті кольонії, не знати.

Велика проблема

СВЯЩЕНИЧИЙ МІСІЙНИЙ СОЮЗ

(Його походження, початки, розвій, ціль і засоби; наші завдання).

Священичий Місійний Союз (СМС) це організація духовенства, що має на цілі підпомагати ширення католицької віри всюди, де ще нема правильно установленої Церкви. Як орґанізація всесвітна з такими взнеслими цілями зеднює духовенство всіх народів і по силам причиняється до суттєвого та заразом найбільш життєвого завдання Церкви: голосити Євангеліє всему людству, рятувати душі перед загибіллю.

Саме з цею орґанізацією хочу бодай у загальних начерках запізнати наш католицький загал під місійну неділю. Коли цілий католицький світ заносить молитви до Бога за розвій місій, годиться і нам усвідомити собі обовязки на цьому відтинку.

Щоб якслід зрозуміти дійсну рацію існування і змисл СМС-а, вистане призадуматися над отсими дуже вимовними а неоспоримими фактами:

а) Мимо цього, що від часу Відкуплення людського роду минає 2.000 літ, на світі число тих, що до Церкви не належать і з овочів Відкуплення не користають, значно більше ніж було за часів Ісуса Христа. З двох міліярдів мешканців нашої планети тільки 350 міліонів се члени католицької Церкви.

б) Обовязок ширення Царства Божого, рятування душ тяжить очевидно на цілій Церкві, а не тільки на епископах, священиках, чи Папі. Тимчасом більшість вірних мало або нічого не знає ні про згаданий стан людства, ні про свої обовязки супроти цих ближніх, що не мають віри. Послідовно сливе загальне незаінтересування, байдужність а то й нерозуміння одного з найважніших християнських обовязків. Що більше, навіть душпастирі часто виявляють незнання і якусь незрозумілу обоятність супроти проблем ширення Царства Христового на землі. Одні з них взагалі вважають за найбільше щастя нічого не робити. Другі хоч і працюють, то їх робота не на церковному полі, не в користь Церкви, не під проводом Церкви, ні по лінії завдань священика, тільки на такім полі де дуже добре, а може і краще від нас можуть працювати люди інших станів, за ініціятивою і під кермою світських людей. Інші хоч і працюють на церковному полі, то це своє поле розуміють занадто звужено. Поза границі своєї парохії не сягають. Це атоми. Вони хоч живі, та не живуть життям орґанізму, не живуть інтересами цілости. Таке життя неповне й нетривале. Життя повне, життя цілости се життя одного члена орґанізму для другого члена того самого орґанізму.

в) Досвід вказує, що вірні радо йдуть на зустріч усім починам в напрямі підмоги місіям між поганами, як тільки належно їх освідомлено в цьому. Коли отже не було чи ще нема заінтересування між вірними, то тільки тому, що їх у цьому ніхто не освідомив. Освідомлення могло плисти очевидно не від ліберальів чи радикалів, не від безвірків чи индиферентів, а тільки від слуг Христа й Церкви. Тому вся відповідальність за незаінтересування загалу вірних, за відсутність їх в основнім завданні Церкви, за незнання обовязків супроти Церкви паде на духовенство. Відповідальність страшна, бо відповідальність за спасіння душ міліонів.

Зважившись це все, ревний місіонар Бірманії о. Павло Манна (Італієць) видав у 1908 р. книжку п. з. „Робітників мало", в якій поставив проблему католицьких місій в цілій ширині. Чолове завдання Церкви — це місії. Без співпраці всіх вірних годі говорити про їх належитий розвій. Треба отже змобілізувати, зорганізувати й активізувати до місій усіх вірних. Дістатися до широких шарів вірних можливо тільки через духовенство. Тому першзавсе треба розбудити апостольського духа між духовенством. Це можливе тільки через відповідну станову організацію,

що її ціллю булоб того духа ширити, піддержувати, розвивати та побуджувати до дальшої праці.

Так повстала ідея Священичого Місійного Союзу. Кинене зерно не остало безплідне. Порушена справа була надто ясна і не допускала ніякої розбіжности гадок. О. Павло Манна вже 1916 р. виготовив проект статуту для нового Т-ва, який незабаром приняла й затвердила найвища церковна влада. Папа Венедикт XV в місійній енцикліці „Maximum illud" візвав усіх священиків світа, щоби ставали в ряди нової організації. *) Від того часу, при зичливій піддержці й заохоті *сучасного Святішого Вітця, почався величавий* розвій СМС-а по всіх краях, де тільки священики свідомі свойого звання. Після Італії, де СМС засновано вже в 1916 р., а між першими своїми членами мав він монсіньора Ахіля Ратті, пізнішого Папу Пія XI, слідувала Німеччина, де СМС повстав в 1917 р., Голяндія — 1919, Польща — 1919, Ірляндія — 1920, Австрія, Бельгія, Еспанія, Франція — 1921 р. Швайцарія, Чехословаччина — 1922 р., Канада, Югославія, Індія, Мадярщина — 1926 р., Ромунія — 1929 р., Португалія — 1934 р., З. Д. П. А. — 1935 р. і т. д. На українських землях СМС повстав тільки на... Закарпатській Україні, що на цьому відтинку, як також на деяких *других випередила Галичину. Камінь, що його* відкинули будівничі... В 1936 р. тобто в 20-м році існування СМС відбувся в Римі його другий Міжнародній З'їзд. СМС зеднює тепер 170.000 священиків усіх країв і народів.

Статут СМС-а.

Природа, ціль і засоби організації, очеркнені в загальнім статуті СМС, затвердженім найвищою церковною владою. § 1. „Священичий Місійний Союз" **) це товариство священиків, установлене в тій цілі, щоб спомагати святі місії Церкви.

§ 3. Союз повинен існувати в кождій діецезії по нормі кан. 708 К. К. Права.

§ 4. Ціль: СМС змагає до цього, щоб розбудити в серцях священиків любов до діла навернення поганського світа та щоб через них увесь християнський нарід запалав ревністю до катол. місій так, щоб ціла Церква причинилася до поширювання Христового Царства на цілім світі. Надто Союз старається про поворот до єдности Церкви всіх акатоликів, бо єдність всіх християн це важна передумова навернення поган. До згаданої цілі Союз змагає при помочі наступних способів: 1) Молитва. 2) Студії місійних проблєм. 3) Пропаганда місійної ідеї всіми способами зокрема при помочі друкованого слова. 4) Розбуджування і плекання місійних покликань. 5) Співділання з ріжними організаціями, що мають на цілі підмогу місій. 6) Причинятися до починів приєднання до катол. Церкви всіх акатоликів.

§ 7. Члени: До СМС можуть належати всі священики так діецезальні як монахи, як також усі кандидати духовного стану (богослови).

Управа: Органи Управи: Найвища Рада для цілої Церкви. Національна рада для Церкви даного народу. Діецезальна рада для поодиноких діецезій.

Наведені виїмки зі статута вистарчаюче зясовують відповідь на питання, що таке СМС та які його завдання. Активізація католицьких мас в напрямі підмоги місіям вимагає плянової, зорганізованої праці духовенства, яке одиноке покликане до розбудження апостольського духа вірних. А хіба кождому ясно, що запалити других може тільки сей, що сам горить... На окрему згадку й увагу заслугує це, що статут СМС розтягає діяння на діло зединення Церков. Змагання в цілі приєднання незєдинених це по словах статуту головна передумова навернення поган. Послідовно факт роздору Церков се перепона в місійній діяльности, яку треба усунути. Ця точка статута має поосібне значення для тих народів, що їх Провидіння поставило в становище найбільше заінтересованих справами незєдиненого Сходу. Виконання цієї точки являється для них їх передовим обовязком і завданням. Послідовно Священичий Місійний Союз в тих народів має посилену рацію буття.

Завдання Українців.

Саме на цьому відтинку діяльности СМС доторкає нас Українців католиків як таких, що в усьому, що звязане з ділом зединення, найбільше заінтересовані. Справа повороту незединених до катол. Церкви се рація нашого існування під сонцем, що на неї не сміє забувати ніякий Українець католик в усіх своїх починах і виявах збірного життя. Коли стратимо цю провідну ідею з наших очей, зійдемо на манівці так, як це сталося в XVII столітті. Коли дамо собі вирвати чи в якийнебудь спосіб занедбаємо це завдання, не відповімо нашому післанництву в сімї народів, зійдемо до ролі непотріба в Царстві Божім, стратимо рацію існування. Назагал ми всі погоджуємося в цьому. Ми навіть досить вразливі на точці унійної праці між незєдиненими. Болїємо, що нам не дано цієї праці розвивати. Та се факт, що в нас дотепер нема організації, що її завданням булоб ширити і поглибляти місійного духа. Нема такої організації не тільки для світських католиків, але навіть для духовенства. А всетаки скорше чи пізніше прийде, бо мусить прийти час, що засаднича рація нашого буття, унійна справа, поставить до нас вимоги в таких розмірах, що колиб навіть кождий Українець католик став апостолом зединення, то й цего ще булоб замало. Супроти таких завдань ми покищо не підготовані. Про якусь плянову, на дальшу мету обчислену, зорганізовану працю в напрямі розросту нашої матери Церкви, про організацію католицьких сил в напрямі експанзії — у нас не чувати. Вдоволяємося задержанням давних позицій, забуваючи, що хто не поступає, цей знаходиться у відвороті. Чекаємо на почини згори, від епископів, начебто підписання ерекційного декрету якоїсь організації могло бути рішаючим.

Зірвання з дотеперішним застоєм, вихід з окопів до протинаступу, занехання наставлення „хати з краю" се для нас наглячий постулят. Ювілей хрещення України, що з грудей кождого Українця вириває лунку, благодарственну пісню *за дар віри, коли величаємо князя між апостолами* й апостола між князями Великого Володимира, повинен стати для нас товчком до вдяки Богові ділом за дар хрещення. На нагану Христа заслужив той слуга, що одержавши талант закопав його в землю. Гідна вдяка за дар віри се подача її другим. І тому СМС повинен повстати також у нас в Галичині та розбудити в нас свідомість обовязку, гідного нашого стану, та стати школою гідних наслідників Ольги, Володимира, Ізидора, Йосафата та Велямина.

Перемишль, у жовтні 1938 р.

Володимир Голинський.

*) „Місійний Гурток Богословів" Укр. Дух. Семинарії в Перемишлі приготовив українські переклади місійних енциклік останніх Папів. Ті переклади незабаром появляться друком.

**) Офіціяльна назва товариства звучить: Pia Unio cleri pro Missionibus.

Смерть Карла Кавтського

Найвизначніший з сучасних ідеольогів марксизму (протибольшевицького крила його), Карло Кавтський, помер у 84 р. життя. Як вказує його назвище був се Чех з походження, хоч писав свої твори по німецьки. А написав їх масу! За його життя і під його оком минула молодість соціялістичного руху, минувся його середний вік, вкінці настав його упадок. Кавтський у 1933 р., коли Гітлер дійшов до влади, втік з Німеччини. В березні с. р. коли Гітлер заняв Австрію Кавтський утік з Австрії. Блукав якийсь час на старости літ своїх і дочекався ще й заняття Гітлєром Судетів. Словом, бачив найбільшу могутність соціялізму і повний упадок його. Кавтський уродився 16. X. 1854 у Празі. Від р. 1883 до 1917 редагував соц. журнал „Нае Цайт" й уложив „Ерфуртську Програму", якою зачитувалося й те покоління української молоді, що потому завалило свою державу, й те покоління Росіян, що витворило большевизм. Головні його твори: Матеріялістичне розуміння історії (2 томи), Походження християнства (14 видань!), Економічні науки (25 видань!) і багато инших. Написав також автобіографію про те, як він став марксистом.

За наслідство російського престола

„Юнайтед Прес" звідомляє: Царський рід Романових має рішити трудну справу престолонаслідства. Тепер є три кандидати: 1) В. Кн. Володимир, 21-літний син помершого на днях В. Кн. Кирила. Проти нього підносять те, що його мати Вікторія з княжого роду Саксен-Кобург-Гота не перейшла на православя а остала протестанткою. 2) Другий кандидат се В. Кн. Димитрій, літ 47, б. сотник кавалєрії, оден з тих, що були присутні при убитті Распутіна. Він оженений з Американкою. 3) Князь Никита Александрович, л.т 38. Останній сам ніколи не підносив претенсій до трону.

Відень найбільшим містом Німеччини

Канцлер Гітлер підписав закон про злуку 97 місцевостей з Віднем. Через те простір міста Відня збільшиться з 27.800 гектарів на 121.800 гектарів. Тимсамим Відень стане щодо простору найбільшим містом Німеччини, щодо населення другим (2.087.000 душ). При тій нагоді Гітлер назвав пок. Люегера найбільшим німецьким бурмистром всіх часів. Головні причини такого побільшення Відня отсі: 1. У Відні будуть поміщені великі військові гарнізони, 2. Здовж Дунаю буде уряджена пристань на 20 км. 3. Потреба вигідних помешкань для робітників. 4. Потреба втягнення в область міста більших просторів лугів і лісів. („Берл. Тагеблят", ч. 483/4).

Як устійнюють німецько-чеську границю

Внаслідок німецько-чеського порозуміння 6 німецьких військових літаків і 4 німецькі цивільні літаки роблять фотографічні знимки для устійнення нових границь між обома державами. Праці мають бути скінчені до 27 с. м. Літаки, які знимають ріжні території, мають окремі знаки на крилах у формі білих квадратів. Пражське правительство одержить по одному примірникові кождої зробленої знимки. Всі фотографічні світлини будуть для урядуючої в Берліні міжнародньої комісії підставою до устійнення нових границь. Спочатку повстав проект вислати на границю окрему підкомісію, яка мала на місці перевести відповідну зміну границь. Одначе ствердженo, що при тій системі праці визначення границь тривалоб найменше 6 тижнів так, що вкінці для скорочення часу вибрано фотограметричну систему. Знимки виконує тільки німецька сторона, бо чеське летунство не розпоряджає відповідними технічними апаратами.

Від червоної до брунатної стіни

ІКЦ в. ч. 286 пише: Коли йде про Польщу то Прага приймає на себе ролю диверзійного осередка в відношенні до нас. Та роля змінилася лише настільки, що донедавна входила в гру комуністична диверзія, а сегодня думається про українську диверзію через Карпатську Русь. Чеський нарід, якого доля вирішена, стояв на боці і чекав... Він навчився слухати наказів своїх вождів, а не маючи власної віри служив чужим богам... Винародовлювався з волі тих, що обіцяючи йому велич і власну національну будучність уживали його як оруддя для своїх особистих цілей і для цілей своїх протекторів... З тої статті ІКЦ виходить, що його редактори хотіліб з чеським народом говорити понад голови його провідників. Подібно як голосять се в Галичині, хоч і тут також не вдається це ні трохи. Нехай пробують далі, весело дивитися на ті спроби.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Про політику графа Фр. Потоцкого

Що пише про те польський католицький публіцист.

Відомий польський католицький публіцист, кс. Едвард Косібович Т. І., в місячнику „Пшеґльонд Повшехни" за жовтень порушує м. ін. деякі рішення Пленарного Синоду католицького Епископату Польщі, який відбувся в 1938 р. в Ченстохові. Спиняється довше на унійних справах, наводить 81-ше рішення Синоду, протиставить дійсність і м. ін. пише: „Дуже актуальним на тлі останніх випадків стає 81-ше рішення: Пленарний Синод наказує, щоб у всіх епархіях щиро правдиве зрозуміння суті й цілей Унійної Акції і щоб так духовенство як і вірні молитвою і чином підтримували справу зєднінєня Церков. Сей клич, який випливає з суті апостольства і вселенства Церкви, що його підняв з цілим натиском теперішній Папа Пій XI, не знайшов дотепер сильнішого відгомону в Польщі. Багато причин зложилося на це сумне явище. Не пора їх тут аналізувати. Зате безсумнівним фактом стало сьогодні цілковите банкроцтво політики, веденої вперто 12 років директором департаменту віросповідань п. Францом Потоцким. Те банкроцтво припечатала свіжа димісія того урядника, який систематично, хоч мабуть в найкращій вірі, довгі літа поборював унійну акцію, яку так рішуче поручає Пленарний Синод. Виявилося наглядно, що прикрите мнимою рацією стану, журбою за цілість Річипосполитої, форитування польського православя було в грунті річи фатальною помилкою. Дванацять років праці департаменту віросповідань пішло в тім часі цілковито намарне. Надія спольонізувати православну Церкву виявилася злудою, якої не зуміли розвіяти найбільш безсторонні й громадянською журбою диктовані заходи. Цій надії завдало смертельний удар саме життя. Сьогодні на звалищах політики п. Потоцкого, перекресленої дорешти зарядженнями п. прем'єра, розрісся з одного боку безбожницький комунізм тих, які зірвали з навертанням на польщину православя, з другого знов боку станула зцілена в своїй ненависті до католицтва і до польщини решта православя. Можна і треба тішитися з наверненъ зрусифікованих колись сіл і громад, повертаючих по роках на лоно Костела й вітчини, але як протегування схизми не розвязало проблеми православя в Польщі, так не розвяжуть її також „ревіндикації", а тим менше замикання чи бурення церков. Збанкротував п. Потоцкий, збанкротує кождий його наступник, який схотівби ступати хибно накресленим шляхом і перекреслити своєю політикою ухвалу Пленарного Синоду, яка в совісті вяже польських католиків". („Н. Ч.").

Польська преса і „Данцігер Форпостен"

Вшехпольське львівське „Слово Народове" в ч. 298 пише п. з. Безсоромність часопису „Данцігер Форпостен": Читачі дарують нам се неверсальське окреслення в титулі. Одначе ми не могли знайти іншого, читаючи довгий цитат з „Данцігер Форпостен" у „Варшавскім Дзенніку Народов'ім", який присвятив вступну статтю виступові тої німецької газети. Ось заключення цитованої статті німецького публіциста Артура Райса: „Виявлене знов в останних часах відношення великої частини польського народу до справи середної Европи міститься остаточно в хоробливім переконанні („Цвангсфорштелюнг"), що польський нарід не може в ніякім случаї остатися взаді поза німецьким народом. Те хоробливе переконання каламутить погляд на природні ріжниці і накидає безоглядно вороже відношення до німецькости. Бачимо як ломиться Чехословаччина внаслідок підняття неприродного завдання смертельного ворога Німеччини. І бачимо, що провідний орган польського сторонництва, яке бажає розпоряджати найбільшим досвідом в міжнародній політиці, готов негайно наклонити польський нарід до перенятя в середній Европі ролі, подібної до тої, яку донедавна посідала Чехословаччина — (Тут мова про „Варшавский Дзенник", з котрим автор полемізує у звязку з висуненням тези, що рівновагу Европи, нарушену поважним поширенням німецького обшару і німецької потуги, повиннося привернути при помочі створення польсько-мадярської противаги з заприязненими силами Франції й Італії. — Примітка редакції „Слова Народового"). В широких кругах польського народу панує ще таке саме хоробливе переконання, що Німеччина се противник Польщі і що добра кождала політика, яка держить польський нарід на протинімецькім фронті. Коли має дійти до широї співпраці між народами польським і німецьким, мусить щезнути той хоробливий погляд. Польське правительство має средства і можливости до усунення хоробливих поглядів. Чим більше драстично будуть примінювати ті середники, тим лучше для сучасности і будучности обох народів". В решті своєї статті п. Райс старався переконати польську опінію, що вона не може домагатися спільної польсько-мадярської границі. Одначе лишаємо в сій хвилі на боці цілі і методи німецької політики в середно-східній Европі; пятнуємо тільки нечуваний вибрик гданського часопису, який осмілюється сугерувати польському правительству, що воно має робити у внутрішних відносинах.

Про вшехпольську молодь

яка напала на маніфестацію ОЗН у Львові.

Подаючи обширний звіт зі зїзду Озону, який відбувся у Львові в неділю 16 с. м., „Дзенік Польскі" в ч. 287 пише м. ін.: „Сумну й ганебну ролю відограла вчера на вулицях Львова академічна молодь зпід знаку „вархольського" ендецького націоналізму, що стоїть на услугах демо-ліберальної партійної опозиції. Групки тої молоді, кермовані законспірованою партійною мафією, намагалися заколотити вчерашню велику маніфестацію Поляків Східньої Галичини окликами і чинним нападом на учасників походу. До першого зудару дійшло під воєвідством, де ендецькі боївкарі спровокували випадок, закінчений тим, що група зелізничників і членів „Звйонзку Легіоністів" ганебно побила їх. Поліція, яка негайно інтервеніювала, з трудом оборонила палкарів перед масакрою. До слідуючих зударів дійшло вже в часі походу перед театром, але скора інтервенція поліції унеможливила побиття пахолків протидержавних і протинаціональних „ячейок". Румянець стиду мусить покрити патріотичний загал мешканців Львова по тих вархольських виступах ендецької молоді. Тут у Львові, в хвилі важних рішень, в атмосфері напруження, викликаній все ще триваючою міжнародньою грою, в якій Польща далі заінтересована, молодь мнимо польська і мнимо націоналістична кидає камінням на машеруючих у карних рядах хлопів, робітників і урядників, що зїхалися зі всіх сторін Сх. Галичини, щоб на вулицях Львова маніфестувати свою готовість до праці й боротьби у службі ідеалів „Зедноченя Народового". Ось до чого, до якого упадку і завзяття допровадила польську молодь робота „Стронніцтва Народового", запльована їддю ненависти. Коли хтось мав іще ілюзію, що з тими людьми можна договоритися, то по сім виступі мусить дійти до переконання, що до закутих палкарських ендецьких лобів можна промовити тільки палкою. Тої палки львівські ендеки сильно допрошуються, отже нехай не здивуються, коли слідуючий похід ОЗОНУ буде машерувати в такт стукоту буків по їх лобах і плечах"...

„Слово" про кандидатів на послів

У виленськім „Слові" появилася на сю тему стаття відомого польського публіциста Мацкевича, що сам кандидує. Він пише: „Десигнація кандидатів у цілій державі випала зле, дуже зле. Але ми не сміємося з того в кулак, як се робить опозиція. Поза грою партій, осіб, престіжів і мафій лишається ще Польща, яка зле вийшла"... Таких слушних характеристик є в „Слові" більше.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить Всіх своїх П. Т. Членів, щоб відібрали нові уділові листи (книжечки) з тальоном, що уповажнюють до підимання щорічної дивіденди.

Про будучу перемогу демократії

Так називається брошура німецького емігранта Т. Мана, яка вийшла в німецькій мові в Цірріху. Рецензує її жидівська „Наша Опінія" в ч. 166. З тої рецензії довідуємося, що демократи повні страху за будучність і живуть в почуванні великої загрози. Вони думають, що демократична думка вимагає основної реформи. В яких напрямках? Хочуть покинути ідею толеранції всього, яка веде аж до толеранції самознищення. Реформа демократичної свободи мусить бути реформою соціяльною у значінні духовім та економічнім: мусить скінчитися панування капіталу, щоб тим способом витрутити атути з рук провідників фашизму. Так повставби новий світ. Французька, політично чинна молодь називає нову струю „економічним гуманізмом". Боротьбу хочуть вести під гаслом соціяльної демократії, попередивши її глибокою реформою. Без зусилля над відновою духа демократії — не буде побіди демократів ніколи. В брошурі, наскільки можна міркувати з рецензії, є дуже остра критика фашизму, але слабі думки про реформу демократії, яку проектують.

Пекучий здобуток

У 289 ч. „Роботніка" появилася стаття З. Жулавского. Він пише, що з заняттям заользанської землі прибуло Польщі 20.000 гірників і річно 8 міл. тон. вугля. Зужити той вуголь в Польщі годі, бо забагато було його й досі. А вивезти нема куди, бо той вуголь брала головно Австрія, яка тепер належить до Німеччини, що свого вугля має забагато. Отже домагаємося ясної відповіді від уряду, як думає полагодити сю справу? Адже годі викидати робітників на брук або замикати ниші копальні.

Упривілеєні діти Версалю

Варшавський „Тигоднік Ілюстровани" в ч. 42 пише: Часами хвилі тиші се не хвилі спокою, але підготовки до великанського вибуху, який стрясає цілим політичним укладом світа. Такий власне час сего року... Ми бачили, як кінчила свою самостійність Австрія, держава тисячлітньої традиції, що грала як цісарство велику ролю в Европі. А від кількох тижнів ми свідки розкладу ЧСР, держави створеної по війні, що була упривілеєною дитиною повоєнного порядку в Европі, означуваного іменем „версальської системи". Ми бачили в обидвох випадках силу ділання й динамізм ІІІ Німеччини і брак правдивої сили та рішучости Франції й Англії...

З кого буде складатися сойм

Польська преса принесла персональний склад кандидатів до сойму, який у приближенні дає обличчя майбутнього сойму. Отже у 104 виборчих округах зголошено 444 кандидатів. Під національним оглядом ліста кандидатів представляється ось як: 404 національности польської, 27 української, 9 жидівської, 3 „руської" і 1 російської. На 444 кандидатів є 17 жінок. Найбільший процент рільників: 138 кандидатів (31%), далі йдуть урядники (державні, самоуправні і приватні) 54 (11%), вчителі 35 кандидатів (8%), 27 адвокатів (6%), 15 землевласників (3.5%), 14 президентів і бурмистрів міст, 13 ремісників, 13 інжинірів, 12 журналістів, 12 купців, 11 військових, 11 директорів щадничих кас, 10 священиків, 10 директорів середн. шкіл, 6 промисловців, 6 лікарів, 5 директорів і предсідників Промислово-Торговельних та Ремісничих Палат, 5 війтів, 5 нотарів, 5 зелізничників, 5 робітників, 4 міністри, 3 гірники, 3 купці, 3 суспільні діячі і 2 професори університету. На інші звання припадає 29 кандидатів.

Поляки у Франції

Польський амбасадор в Парижі Лукасевіч приняв делегацію польських організацій з терену цілої Франції. Делегація представила тяжкі переживання польських еміґрантів підчас недавної мобілізації у Франції, коли то французька суспільність відносилася частинно ворожо до польського населення. Делегати просили амбасадора витягнути консеквенції з того. Дальше делегація представила тяжке положення дорастаючої польської молоді у Франції, яка не може дістати праці внаслідок ріжних обмежень, а старці не можуть дістати ренти. (ПАТ).

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Перегони зброєнь

Легкий гумор Німців.

Поважна пресова агенція „Асосієйтед Прес" звідомляє з Вашінґтону, що американське мін-во війни зажадало від конґресу (парляменту) повновластей до будови нової великої воздушної фльоти, яка буде складатися з 4.000 (чотирьох тисяч) літаків. Себто воєнна воздушна фльота Америки має бути подвоєна. Новий шеф штабу американського воєнного летунства ґенерал Арнольд заявив, що тепер буде звернена більша увага на скорість і інші прикмети нових літаків, ніж на їх величину. Т. зв. „літаючі кріпости", великі 17-тонові машини, не виказали досі своїх надзвичайних прикмет і не виправдали своєї високої ціни.

Рівночасно англійська преса щораз більше підчеркує недостаточну підготовку Великої Британії на випадок вибуху війни. Видно се було виразно в часі переговорів Чемберлена з Ґітлєром. Сензацію під сим оглядом викликали ревеляції капітана Линддел'а Гарт'а, референта військових справ в органі „Сандей Діспеч", одного з найславніших військових авторитетів В. Британії. У промові, виголошеній на зібранні консерватистів, сказав він ось що: „Якби ми знайшлися в обличчі воздушної атаки, то показалосяб, що ми цілком неприготовані. Для воздушної оборони цілого Лондону маємо тільки сто гармат! В шість днів після змобілізування тих гармат лише половина з них булаб придатна до ужитку, а се внаслідок стану, в якім був матеріял, доставлений військовими складами"...

Можна собі уявити, яке враження викликав зміст такої промови в найбогатшім місті світа: задля кепського матеріялу що друга гармата непридатна до ужитку...

„Сандей Експрес" стверджує, що після опінії знавців Велика Британія повинна мати 3.000 протилетунських гармат калібру 3.7 цалів, 2.000 мисливських літаків і 2.000 літаків, призначених до бомбардування. Розуміється, значна частина тих воздушних сил з природи річи повинна бути призначена до оборони Лондону.

Яка психоза потрясає народами, про те може найбільш проречисто свідчать малі й середні народи. І так комендант одинокого данського артилерійського корабля, який ще лишився в службі, виступив з прилюдною критикою в данськім консервативнім щоденнику „Берлінске Тіденде". Він пише: Чи було (в дні тривоги) вистарчаюче число людей при наших гарматах? Чи було досить амуніції, мін, ґазових масок? Чи мали ми досить суден у проливах між островами, щоб очищувати воду від пливаючих мін? Чи наші надбережні форти були відповідно приготовані, щоб дати поміч нашим легким морським силам, якої вони потребують відколи наша фльота стратила свій стовп хребетний, артилерійські кораблі?! І відповідає на сі питання так: Коли правительство Данії занедбає свої обовязки супроти нашої молоді здібної до зброї, то наступить конфлікт, який мусить принести з собою „морд обеззброєних осіб". Рівночасно консервативний парлямент малої Данії ухвалив резолюцію, щоб уряд створив услівя, які уможливилиб оборону невтральности скандинавської спільноти в будучій війні.

„Берлінер Тагеблят" пише з того приводу не без гумору в ч. 491/2:

„Думка про розбудову скандинавської спільноти до мілітарного союзу не нова. Вона походить з кругів цивілістів. Військові люди й дотичні уряди ясно бачать не відтепер, що ні Швеція, ні Норвеґія, ні тим менше Фінляндія не можуть фактично взяти на себе гарантійних зобовязань задля Данії... Такому малому краєві не поможуть ніякі зусилля в справі узброєння... Отже кілька полків або батерій більше, коли їх ухвалить данський парлямент, не змінить нічого... Стан відпруження і співпраці, створений німецько-данськими зусиллями, бувби цінніщим причинком для скандинавської політики забезпечення, ніж те, що моглиб зробити ґенерали та оборонні політики"...

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Зріст націоналістичних настроїв у Празі.

В чеській Празі зачинають сильно зростати шовіністичні настрої. Чимраз частіші случаї реакції публики у відношенні до осіб, які уживають чужих мов, особливо проти Жидів, які прибули до Праги з теренів, відступлених Німеччині. Праві органи домагаються від правительства охорони ринку праці і культурного життя перед впливами чужих елементів. Часопис „Вечер" домагається м. ін., щоб видалено з Праги і з ЧСР всіх Жидів, які прибули туди по 1910 р. В останнім часі пражські метрикальні уряди видали 10.000 посвідок про арійське походження. (ПАТ).

Усунення Жидів з адвокатури.

Німецький „Денник Законів" оповістив 5-й розпорядок до цивільного права Німеччини, в якім сказано: Звання адвоката для Жидів замкнене. Вони мають бути счеркнені з листи адвокатів найдальше до 31. XII. 1938 р. Виїмками можуть бути тільки ті Жиди адвокати, що їх родини осіли в краю від 50 літ і вони самі брали участь у війні. Усунені від адвокатури діставатимуть запомоги збирані між Жидами. В ціли уділювання правних порад Жидам дозволяється їм створити окремі установи.

Демократії мусять виречися вигідного життя.

Б. англійський міністр закордонних справ Іден виголосив промову. В ній заявив м. ін.: Входимо в часи, коли треба впровадити зміни в англійській суспільній і господарській структурі. Вони будуть такі важні як в инших краях. Не вільно сумніватися про енергію і запал, якими оживлені авторитативні устрої. Оскільки демократії не зможуть викресати з себе такого запалу, єдности, детермінації й духа посвяти, то як можуть мати надію вдержатися в сучаснім світі? Демократії мусять шукати шляхів порозуміння з диктатурами.

Величезні зброєння Америки.

Американський летун полк. Ліндберґ відбув недавно подорож по Европі і зложив правительству ЗДПА писемний звіт про воздушні сили европейських держав, зокрема Німеччини. Після того правительство Злучених Держав Півн. Америки рішило призначити на нові зброєння 1 міліярд і 150 міліонів доларів (коло 6 міліярдів злотих). За ті ґроші мають побудувати ще 2 супердріднавти і 20 інших воєнних кораблів. Крім того мають переробити 5 старших супердріднавтів і дві авіоматки та розбудувати морські бази.

АНТІН ЧЕХОВ

Літники

Гумореска-негумореска.

По плятформі літнього перестанку взад і вперед проходжувалася пара, недавно звінчане подружжа. Обоє були щасливі. Зза уривків хмар дивився на них місяць і морщився: мабуть заздрісно було йому і прикро через його нікому непотрібне одинацтво. Непорушне повітря було густо насичене запахом бозу й черемхи. Десь по другім боці рейок кричав деркач...

—Як гарно, Сашку, як гарно! — казала жінка. — Можна подумати, що все це привиджується в сні. Ти подивися, як затишно й ласкаво виглядає сей гайок! А які милі сі поважні, мовчазні телеґрафічні стовпи! Вони, Сашку, оживлюють краєвид і кажуть, що там десь є люди... цивілізація... А хіба тобі не подобається, як до твого слуху вітер злегка доносить шум потягу, що наближається до нас?

— Так... —Які однак у тебе руки горячі. Се через те, що ти хвилюєшся, Варю... А що в нас сьогодні на вечерю?

— Окрошка і курча... Курчати нам на двох вистарчить. Тобі з міста привезли сардинки й балику.

Місяць ніби тютюну нюхнув, сховався за хмару. Людське щастя нагадало йому про його самітність, про його одиноке леговище за лісами й горами.

— Потяг іде! — сказала Варя. — Як гарно.

Здалека показалися три вогненні ока. На плятформу вийшов начальник перестанку. На рейках там і тут замиготіли сигнальні вогні.

— Проведемо потяг і підемо додому, — сказав Сашко і позіхнув. — Гарно нам із тобою живеться, Варю. Так гарно, що аж неймовірно!

Темна потвора без шуму підповзла до плятформи й зупинилася. В напівосвітлених вагонових вікнах замиготіли заспані обличча, капелюхи, рамена...

— Ах, ах, — почулося з одного вагону. — Варя з мужем вийшли нас зустрічати. Ось вони! Варечко, Варюхно! Ах!

З вагону вискочили дві дівчинки й повисли на шиї у Варі. За ними показалися — товста підстаркувата пані й високий, сухий пан з сідими баками, потім ґімназисти, навантажені куфрами, за ґімназистами ґувернантка, за ґувернанткою бабуся.

— А ось і ми, ось і ми, друже, — почав пан із баками, стискаючи Сашкову руку. —Ма'ть, аж перечекався на нас! Певно лаяв дядька за те, що не їде! Колю, Костю, Ніно, Фіфо... діти! Цілуйте кузина Сашка! Всі до тебе, всім виводком, і на три, на чотири дні. Сподіваюся, не потурбуємо?.. Ти, будь ласкав, без церемонії...

Побачивши вуйка з родиною, подружжа жахнулося. Поки дядько говорив і цілувався, в уяві Сашка замиготів образ: він і жінка віддають гостям свої три покої, подушки, ковдри, гості зїдають в одну мить балик, сардинки й окрошку, кузини рвуть квіти, розливають атрамент, кричать... Тітка цілі дні розповідає про свої хороби (солітер і біль у шлунку!) і про те, що вона уроджена баронеса фон Фінтіх...

І Сашко вже з ненавистю дивився на свою молоду жінку й шепотів:

— Се вони до тебе приїхали, чорт би їх забрав!

— Ні, до тебе! — відповідала вона, бліда, теж з ненавистю й злістю. — Се ж не моя, а твоя родина!

І повернувшись до гостей, вона сказала з привітним усміхом:

— Дуже прошу!

Ізза хмар знову виплив місяць. Здавалося, він підсміхався. Здавалося, йому було приємно, що він не має кузинів.

А Сашко відвернувся, щоб сховати своє розгніване, здесперované обличча і сказав, надаючи голосові приємний, радісний вираз:

— Дуже просимо! Дуже просимо, любі гості!..

ОСИП НАЗАРУК

9)

ЗА СОКАЛЬСЬКИМ КОРДОНОМ

З подорожі по Волині і Холмщині.

Сих кілька слів має дуже велике значіння для означення трівкої приналежности Холмщаків до руської держави вже давно перед Олегом. Чому? Бо в давних часах війна була немов природним станом взаємин між племенами, колиж літописець виразно каже „и живяху в мирѣ" тай вичисляє шість наших племен, між ними і східних, руських Хорватів, себто Холмщаків, то се значить, що вже давно передтим ті племена наша держава мусіла замирити між собою і вони, живучи довго під її владою, вже привикли до мирного життя між собою.

Отже яким чином Володимир Великий, що жив приблизно сто літ після Олега, міг здобувати червенські городи, положені на території Холмщини (і Галичини), коли той край вже сто літ передтим належав до київської держави, доставляв військових контингентів київському князеві Олегові, і нарід того краю жив у мирі з іншими східними руськими племенами... В році 981 Польща не посідала ще ні Кракова ні Сандомира. А через сандомирську землю мусілаб вона передиратися до холмської землі. Отже яким способом могліб Поляки посідати далі на схід висунені Червенські Городи, коли не мали ще ні краківської землі ні сандомирської? Адже булаб се цілком неможлива „черезполосиця". Болеслав остаточно заволодів Краковом щойно в 999 році вирвавши його Чехам. Отже не міг бути в польських руках ні Червень, ні Перемишль в 981 р. Нема ні одного жерела, ні польського, ні чеського, ні німецького, яке свідчилоб, що т. зв. Червенські городи належали до Польщі. Щойно в 15 ст. безкритичний польський хроніст Длугош відписав вище згадану вістку від нашого Нестора й розмалював її. Тай від того часу почала та вістка блукати в польських хроніках та історіях (у Меховіта, Бельского, Стрийковского та інших).

Так прудко дує вітер і несе порох холмської землі, несе та кидає в нутро вагонів. А в тім поросі встають барвисті спомини про долю сеї землі, цікаву, помотану долю.

Перша війна між Польщею й Русю відбулася щойно за Ярослава Мудрого, сина Володимира Великого. Ніяким чином не можна припустити, щоб польський король Болеслав Хоробрий, який вигравав війни з Чехами й навіть Німцями, жив у мирі з Володимиром, якби Володимир відняв був від Польщі Червенські городи. Болеслав був володар амбітний і безоглядний, він братів своїх вигнав з Польщі, а їх приклонників казав осліпити. *) Він переміг словянські племена над Лабою, в р. 995, підбив Поморе аж по Штетин, переміг Прусаків, здобув остаточно Краків для Польщі, укріпився в землі сандомирській, підбив Моравію і сягнув навіть на закарпатську Словаччину. І якже можна думати, що такий енергійний володар не сягнувби був ще за життя Володимира по Червенські городи, якби ті городи були передтим належали до Польщі і якби Володимир забрав їх! Якаж льогіка була йти на далеку чеську Моравію, або дертися по горах Словаччини, а не відбирати від Володимира урожайної Холмщини, якби та Холмщина була передтим польська? Словом, дослівно й абсолютно ніщо не вказує на правдивість того, щоб Червенські городи належали до Польщі.

Але чому наш літописець написав це?

Чи він се написав, не знати. Воно тільки є в його літописі. Значить, може се пізніша вставка, яких у літописах не мало. А може й сам літописець Нестор, який жив грубо поверх 100 літ після описаної ним події, написав зі слуху те, чого ніколи не було. Не дуже можна йому дивуватися і в такім разі, бо відомо, які помилки лучаються навіть в теперішних часах, коли знання письма загально поширене й коли преса день у день пише про події. А щож доперва говорити про скупість і непевність вісток тому тисячу літ, коли на десятки або й сотки тисяч населення припадав один грамотний чоловік!..

А зрештою є ще живий доказ, що холмська земля і нарід її відспоконвіку руські (українські): мова того народу, його пісні, його перекази, леґенди і звичаї.

Якраз заговорив до мене якийсь Холмщак. Питає, чи може я також їду до Замостя?

Ні, кажу, я їду до Туркович на відпуст. А що таке є в Замості? Оповідає, що є полкова парада, на яку запросили родичів вояків, отже він їде на ту параду, бо має там сина при війську.

В сих часах особливо небезпечно вдаватися в розмову з незнакомими людьми, бо можна напитати собі великої біди. Тому хоч як я хотівби щиро поговорити з тим стрічним Холмщаком, що має сина при війську, та боюся. Бо не знаю, хто він. Може ще не зрозуміти якоїсь моєї завваги в часі розмови і з того може вивязатися непредвиджена неприємність. А я маю ціль: таки дістатися на відпуст у Турковичах. Отже збуваю свого розмовника півслівцями: так, ні. А потому відходжу і зачинаю виглядати через вікно. Вітер дме і порохом несе, дорогим для нас порохом милої нам Холмщини. Мабуть таксамо або й гірше несло сюди порохом тоді, коли жили ще старі літописці, що лишили нам найстарші згадки про Холмщину. Ті згадки місцями такі невиразні, такі запорошені! І то не лише наші. Точно таксамо мнеться т. зв. Оттонова Грамота пражської епархії з 973 р., що згадує про Хорватів, живучих на північних склонах Карпат. Правда, вона відріжняє східних Хорватів від західних. Але очевидно не знає як тих східних Хорватів назвати виразніше, отже пише так: „Chrovati et altera Chrovati."

Що за дивне означення! Писав його очевидно сусід тих Хорватів. З його писання видно, що тоді в Чехії вже знали ріжницю між західно-словянськими племенами і східно-словянськими або руськими, але ще не означували їх там окремим іменем. Се щось подібне як у наших часах люди необізнакі докладно з передвоєнною Австрією не відріжняли поодиноких народів, що жили в тій Австрії, тільки говорили загально „Австріяки", хоч у національнім (етноґрафічнім) значінні „Австріяків" ніколи не було, бо були або Німці, або Чехи, або Українці, або Поляки живучі в Австрії і т. д.

В давних часах переходили сюди Хорвати і якийсь час тут сиділи, але вже в 7 ст. відійшли на полудневий захід. В тім самім приблизно часі Волиняни заняли области над верхним Бугом, де жили Дуліби і Бужани, витиснувши їх на захід, у теперішну Холмщину, в напрямі „ко Ляхомъ". Розуміється, ті витискання не відбувалися нагло. Витискані племена жили нераз дуже довго разом з тими, що на них натискали, бо витискання не відбувалося після точного пляну якогось ґенерального штабу. Отже в однім місци воно було, в другім його не було. З тих причин і наш Нестор і чужі літописці уживають про мешканців теперішної Холмщини ріжних імен: тому що тут колись жили Хорвати, називають також руські племена „Хорватами", але додають дивні означення, напр. „альтера" (інші) Хорвати. Називають їх Волинянами з двох причин: бо почасти втискалися туди Волиняни, а почасти теперішна Холмщина належала до Волині. Політичні границі ріжних областей змінялися там дуже довго і розмірно часто. А від половини 11 стол. маємо про те вже навіть досить вістей: І так сягали туди слідуючі области: люблинська, берестейська, холмська, червенська, белзька, перемиська, галицька і инші. Границі все змінялися. Були часи, коли більша часть Холмщини належала до нашої Галичини. А були часи, що частинно ту область захоплювали й Поляки, звані в нашій літописі Ляхами. І тому всі ті назви в меншій або більшій мірі знаходимо в звязку з Холмщиною, та основне населення тої землі було що найменше від 7 стол. очевидно руське (українське).

Про дуже старий звязок теперішньої Холмщини з руською землею свідчить також старе передання про те як стародавні руські князі Кий, Щек і Хорив поділили між собою всю землю руську і Щек одержав між іншими Холмщину, де він побудував стовпи недалеко від теперішнього Холму серед лісів біля жерел, щоб сидячи на тих стовпах (вежах) любуватися диким звірем, який приходив до водопою. Се народня леґенда звязана з камяними баштами коло Холму в селі Столпе, але та леґенда свідчить про відчуття старих традиційних звязків Холмщини з Русю. Нема ні сліду подібних польських переказів і леґенд, які звязувалиб Холмську Землю в давних часах з Польщею.

Щойно польський король Болеслав Хоробрий, що йшов на поміч своїому зятеві Святополкові, вертаючи з Києва, заняв Червенські Городи, але Ярослав Мудрий відобрав їх знов 1025 р., по смерти Болеслава. Опиралися тому не так залоги, які оставив Болеслав, як (на свою руку) литовське племя Ятвягів, що сиділо в північній части Холмщини. Тому Ярослав пішов на Ятвягів окремим походом, як ходив і батько його Володимир, покорив їх і часть їх примусово виселив. Уже се одно вказує, яку вагу прикладав він до цілковитого опанування Холмщини В літописі нема найменшої згадки про те, щоб відси виселювано Поляків, отже річ ясна, що їх там не було, бо інакше Ярослав бувби скорше виселював Поляків ніж Ятвягів і літописець бувби се напевно записав, коли записав про виселювання Ятвягів. А Поляків бувби скорше виселив тому, бо вони були очевидно сильніші ніж Ятвяги, значить більше небезпечні для границь держави Ярослава, ніж Ятвяги, що мали менше запілля ніж тодішні Поляки. Отже якийже сенс був виселювати менше небезпечного противника, а лишати на місци сильнішого? Та річ ясна, що Поляків тоді на Холмщині не було, тому князь Ярослав не міг їх виселити і тому літописець не згадує про се, хоч згадує про виселення Ятвягів з тих околиць. Та земля була короткий час за Болеслава тільки політично польська, не етноґрафічно, подібно як посілости руських князів сягнули були до ріки Кросни в Сідлеччині.

Вітер дме і порохом несе.

Крізь той порох вижається біла як сніг катедральна церква Пресвятої Богородиці з золотим хрестом на верху, збудована в Крилосі галицьким князем Ярославом Осмомислом. То він найбільше поширив Холмщину, бо прилучив до неї всю Люблинську Землю. Ходив аж сюди походом син Володимирка.

(Далі буде).

*) Гл. Michał Bobrzyński, Dzieje Polski w zarysie, wyd. IV, tom I, str. 70.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Христіянство і звірята

„Сказав Бог: Сотворім людину на наш образ і подобу, й нехай володіє над морськими рибами й небесними птицями і звірами й усією землею й усіми повзунами, що рухаються по землі". (Бит. І, 26)...

„І був (Христос) у пустині сорок днів і сорок ночей, спокушуваний сатаною, й перебував з дикими звірятами й ангели служили йому". (Марк. І, 13).

Dr. Mieczysław Skrudlik Chrystianizm a świat zwierzęcy. Księgarnia św. Wojciecha, Poznań, 1938. m. 8⁰ 116 стор.

Нераз можна почути або прочитати закид, що, мовляв, християнська етика не цікавиться звірятами й полишає їх цілком на злу нераз волю зіпсованої людини, самаж займається радше лише людиною й відносинами між самими людьми. Ліберальні й безбожницькі кола заразже вміють навести проти Церкви факт, що долею звірят, про яку ніби-то не дбає християнська етика, займаються люди, нераз дуже далекі від християнства, а то й ворожі йому. Такі, мовляв, товариства охорони звірят організують люди далекі від Церкви. Недавно появилися того роду закиди проти Церкви публично в польській пресі й це дало спонуку відомому в польських католицьких колах письменникові, др Мечиславові Скрудлікові, до написання дуже актуальної книжки п. н. „Християнство і звіриний світ". Актуальна вона тому, що супроти поставлених закидів дає добру відповідь і то в щиро християнським дусі.

Заки приступлю до розгляду книжки дра Скрудліка, хочу звернути увагу на одну справу. Дивно се виглядає, але доводиться ствердити, що знання катехизму серед наших ширших католицьких кругів досить невелике й тому їм здається, що на деякі питання католицька Церква не дала відповіді. Таким питанням малоб бути якраз питання про відношення християнина до звіриного світа. Та вже побіжне переглянення такого напр. катехизму Шпірага моглоб дати неодному думаючому відповідь на ріжні питання. Оскільки йде спеціяльно про відношення до звірят, то там находимо дуже цікаві й важні з того погляду карти. Читаємо в Шпірага, що звірят не можна легкодушно вбивати, що їх не вільно мучити, бо це гріх (хоч і легкий), не вільно надуживати їх, морити голодом і т. п. Колиб наші католики уважніше читали катехизм, то не моглиб ставити того рода питань. Та факт є, що не читають, або читає їх дуже невелике число. Тому варт їм звернути увагу на те, що написав згаданий польський письменник. Тут навіть краще й прецизійніше виложено все те, що відноситься до нашого питання.

Др Скрудлік по фаху історик мистецтва, отже й підхід його до вибраного питання має багато елементів історично-мистецьких. Мені здається, що автор не вичерпав цілого багатства хочби самого св. Письма в відношенні до вибраної теми. Я подав над текстом сеї статті два місця з вічної книги, що відносяться до справи відношення між людиною і звіриною. Як знаємо, праотець Адам володів над звірятами. На чім полягало те володіння? Очевидно маєстат людини перед гріховним упадком, маєстат чистого Божого сотворіння, впливав в особливий спосіб і на звірят і збуджував у них респект до людини пана сотворіння. Коли внаслідок гріховного упадку людини природа виповіла той послух і, замість підчинюватися, звірята нападають на людину, то ще й тепер звірина не зносить зору людини й ховається перед ним, мовби виявляючи свою покору перед паном сотворіння. Оскільки більше природа підчиняється людині, що має повний блеск маєстату Божого синівства! Христос Господь був, як читаємо у св. Марка, підчас свого побуту на пустині, з дикими звірятами. Звірята не виступали проти Нього, як не виступали і проти пророка Даниїла в ямі. Впрочім з життя багатьох Святих знаємо, що звірята їм корилися.

На отсей момент автор не звернув якслід уваги і тому його праця дещо некомплетна. Та се дрібничка й вона не обнижує вартости дуже корисної праці дра Скрудліка.

У коротенькім вступі, де автор розбирає закиди проти Церкви, піднесені з ріжних сторін, подає він м. ін. голос щойно помершого проф. Маріяна Здзеховского, що робить подібні закиди, як і атеїсти. Тому що пок. Здзеховский був добрим католиком, каже автор, його закиди тим більше вимагають відповіді. Таку відповідь він дає у своїй книжечці.

В першім розділі п. н. „Відгомін церковної традиції" (с. 11—28) автор займається питанням, чому з одного боку масонерія зі своїм безрелігійним „гуманітаризмом" займається долею звірят, а дальше, чому на протестантськім ґрунті про долю звірят говориться більше, як на католицькім. Отже масонерія „присвоює собі течії й кличі, що ширяться в суспільності в даній хвилині й послугується тими кличами для власних цілей і намірів" (с. 11), себто щоб воювати з Церквою. Тому він не відводить більше місця чи уваги того рода приятельству для звірят. Щож торкається протестантизму, то він якраз зачерпнув свій дух прихильности до звірят від католицького Святого, „бідака Божого", Франціска з Ассізі. Протенстанти в сучасний момент, каже автор, більше переймили на цім відтинку від св. Франціска, чим сучасні католики. Та тим не заперечується факт, що джерело доброго відношення до звірят лежить у католицькій традиції — і тимсамим відпадає закид, що ніби-то в католиків незнане зичливе відношення до звірят. Лише що католицьке відношення регулюється не якоюсь переборщеною чутливістю (у якій обявляється вже радше змисловість), але християнською любовю до Божих творів. Численні приміри на це наведені саме в першім розділі. Тут автор приводить приміри на те, що я вище відмітив як недостаток книжки, — але подає це радше в такій формі, що читач має враження мовби це були приміри з области легенди, а не дійсности.

У другім розділі п. н. „За рай для звірят" (с. 29—35) автор призадумується над поставленою колись у середньовіччі проблемою раю для звірят. Очевидно не можна говорити про рай для тих „менших братів", кажучи по францісканськи, у значенні такого раю як для людей, але „хто може заперечити, чи в день загального воскресення, коли то Творець з мрячного хаосу порохів видобуде життя й воскресить померших, спів пташенят не привитає знову синів Адама, як колись витав пробудження праотця людського роду?" (с. 35). Як скрізь у цілій книжці, так і тут подано приміри з іконографії в тім напрямі. Особливо присвячено іконографії слідуючий коротенький розділ п. н. „Звірята і церковна штука" (с. 36—41).

Четвертий розділ п. н. „На вершках" (с. 42—57) відноситься до св. Франціска в історії й легенді. Тут змальовано правдиве католицьке відношення того великого Святого до його „братів" (так Святий називав звірів). До того самого відноситься й дальший розділ, „Святі і звірята" (с. 58—68). Та вже в цих обох розділах, а ще більше в наступнім п. н. „Кітка Божої Матери" (с. 69—72) автор переходить до легенди. В цей спосіб др Скрудлік змальовує загальну церковну традицію, що дуже ярко відзеркалюється в легенді якраз у тих точках, що про них догматика чи етика виразно не висказалася. В цих і дальших трьох розділах автор хоче висловити правильну ідею і впоїти її в читачів, що безсердечність у відношенні до звіринного світу випливає звідти, що раціоналізм відкинув легенду а з нею всю глибоку правду, що міститься в легенді. В середньовіччі було правильне відношення до звірят, основане на здорових засадах „caritatis christianae". Найповнішим його висловом і був саме св. Франціск. В легенді міститься багато з елементів другого побіч св. Письма джерела обявленої науки Христа Господа, св. Передання. Відкинувши традицію, позбавляємо нашу віру другого її джерела й вона подекуди стає неповною. Цю роботу, знищення легенди, перевів раціоналізм і тому власне він винен у викривленні первісно доброго, правильного відношення людини-християнина до звірини. Книжечка отже закликає до повороту на старий, правильний шлях.

В сьомім розділі („Демони", ст. 73—77) змальовані способи представлення демонів у середньовіччі — як фантастичних звірят (смоків і т. п.). Врешті восьмий і останній розділ п. н. „Під покровом Богородиці" (с. 78—82) звертає увагу на те, що в народній релігійній поезії (автор звертає увагу головно на польську поезію) Пресв. Богородиця виступає як покровителька й особлива опікунка природи. Замикає цю симпатичну книжечку „Закінчення", де автор робить підсумки й висновки з того, що сказано в книжці. Він спиняється ще окремо на масонськім добродійстві для звірят і над тим, яке повинно бути відношення католика до звірят. В закінченні того розділу й разом цілої книжечки автор пише: „Проблема доброти для звірят споюється тісно з проблемою поглиблення релігійного життя. Душі інтегрально християнські, душі, що в них Христос живе направду, не скривдять ніколи звірини, навпаки, витягнуть до неї все руку з розумною поміччю, вільною від снобізму й чутливости".

Так у загальному представляється зміст цікавої книжечки дра Скрудліка. Направду варт її прочитати, щоб виробити собі правдивий, неупереджений погляд на відношення Церкви до справи, що сьогодні особливо і слушно актуальна.

Т. К.

Нові видання

Короткий католицький катехизм зладив о. Евген Модрицький. Накладом читальні „Просвіти" ім. М. Шашкевича в Грозьовій 1938. Ст. 32. Формат: 25 × 15.5 цм.

Василь Лімниченко: **Верховинець.** Цікаві оповідання, том 21. Накладом Марійського Товариства Молоді. Львів 1938. Сторін 135 + 1 илг., формат 12 × 16.7 цм.

І. Звенигородський: **Болівар,** визволитель Південної Америки. Вид-во „Дешева Книжка", ч. 15—16, вересень 1938. Сторін 32, формат 12.5 × 17.7 цм. Ціна 20 сот.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Діловий Комітет „Свята Християнської України" оповістив комунікат до місцевих і окружних комітетів СХУ, в якім взиває їх, щоб негайно після відбутих ювилейних торжеств прислали докладні звіти і світлини з тих свят. Де були заборони торжеств, вкопування хрестів, або кольпортажі ювилейних видань, чи які небудь інші заборони, там треба докладно описати се і (з поданням свідків, коли були якісь інциденти) разом з відписами урядових писем про заборону прислати на адресу: Діловий Комітет СХУ у Львові, вул. Новий Світ, ч. 22, бо тоді Комітет поробить відповідні заходи в справі скасування заборони. Вкінці Діл. Комітет повідомляє, що є вже урядовий дозвіл на ювилейні наліпки, які можна буде продавати в усіх трьох сх. галицьких воєвідствах у днях 11—18 грудня с. р. Замовлення вже тепер слати на адресу Діл. Комітету. Справу ювилейних видань веде каса Укр. Кат. Молоді, якої письма треба в сій справі брати під увагу.

Ювілейне свято 950-ліття Хрещення Руси-України відбулося в Коломиї 16 с.м. в незвичайно торжественному настрої при величезнім здвизі народа (19 тисяч) і при чудовій осінній погоді. Вже в суботу вечером церкву, всі національні установи і всі українські приватні доми прикрашено жовто-блакитними прапорами, хоругвками й образами святих; вікна освічено свічками. Прекрасно виглядали церква, прикрашена зеленю і тризубом з хрестом, освіченим електричними лямпками. Не менше гарно виглядав „Народній Дім". В неділю відправлено Службу Божу на площі Рідної Школи. По Службі Божій процесії з духовенством і вірними пішли над Прут, де відбулося водосвяття і де виголошено релігійно-патріотичну проповідь. Похід був взірцево зорганізований. Вірні йшли чвірками і похід ішов у знаменитому порядку. На чолі походу несено гарний хрест, який по посвяченні води в Пруті занесено під церкву і там закопано. Коломия тільки раз бачила такий величавий похід: в 1918 р. по берестейськім мирі. Співали гарно хори коломийський і воскресінецький. Свято зробило на всіх приявних велике враження. — Г. Т.

Бреслявський архиепископ кардинал Бертрам оголосив пастирський лист, в якому взиває католиків до молитви та набожеств і вказує, що католицька молодь і ввесь нарід наражені постійно на злі впливи німецької щоденної преси. В школах дбають тільки про фізичний розвиток, натомість нічого не роблять для розвитку вартости духа. Церква робить що може, та її діяльність обмежена до мурів святині. Пастирський лист взиває Німців до повороту до віри: Звязки німецьких католиків зі святинею й вірою ніколи не були зірвані. Ми не здані на власні сили у боротьбі в обороні віри.

Кардинал Шікаґа Мунделяйн, як папський легат, відкрив VIII-ий Американський Евхаристійний Конґрес. Участь у відкритті взяв м. ін. представник президента Русвелта, генеральний почмайстер Фарлей.

Кардинальська колеґія має тепер 65 членів, себто 6 кардиналів-епископів, 50 кардиналів-презвитерів і 9 кардиналів-діяконів. Один кардинал іменований ще Св. Отцем Львом XIII (кард. Скрбенски), 2 Пієм X, 9 Венедиктом XV, всі прочі кардинали іменовані вже теперішнім Св. Отцем. Від вісьмох літ деканом кардинальської колеґії є кард. Ґраніто ді Бельмонте, б. апостольський нунцій у Відні і рівночасно найстарший віком кардинал, бо має 88 літ життя. Десять теперішніх кардиналів се члени ріжних монаших чинів: 2 Венедиктинці, 1 Домініканин, 1 Сульпіціянин, 2 Кармеліти, 1 Оріяторіянин, 1 член чина Непорочного Зачаття П. Д. М., 1 Салезіянин і один Єзуїт (кард. Боетто).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ оповістило, що урядовою мовою в Закарпатській Україні буде українська мова. Всі урядові акти будуть появлятися також в русскій мові.

ПРЕМІЄР ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ др Бродій іменував ґубернатором краю дра Олександра Бескида.

В ПЕРЕМИШЛІ поліція увязнила 32 Українців у звязку з українською маніфестацією в справі Закарпатської України. Між ін. увязнили також О. Сенечка, повітового секретара УНДА в Перемишлі.

В ХАРКОВІ згорів архів комуністичної партії. Виявилося, що його підпалили „старі комуністи".

РОЗМОВА МІН. БЕКА з ромунським королем тривала 3 і пів години.

У КРАКОВІ та Бєгу власти перевели ревізії у льокалях організацій і в приватних помешканнях польських ендеків. Деяких увязнено.

ПОЛЬСЬКА ПРОКУРАТОРІЯ приказала увязнити редактора „Ґазети Народової" Лемпіцкого за те, що на загально-доступнім вічу в Острівцях взивав не брати участи в виборах до сойму.

4 ЧЕСЬКІ МІНІСТРИ фінансів, торговлі, рільництва і пропаґанди виїхали до Берліна на переговори з німецьким правительством, щоби зліквідувати ріжні справи, які повстали внаслідок прилучення Судетів до Німеччини.

В ПРАЗІ відбулося засідання проводу чеської комуністичної партії, який ухвалив резолюцію проти самостійницьких змагань Словаків.

РОМУНСЬКІ ВЛАСТИ зорґанізували спеціяльні курси вишколу жінок до помічної служби в армії на случай війни.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ ромунської армії при участи летунства відбуваються на границі між Бесарабією і Молдавією.

НІМЕЧЧИНА будує 800 літаків місячно. Таку вістку принесла анґлійська газета „Сендей Діспеч".

ШВАЙЦАРСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила в Базилеї і Ціріху 5 провокаторів-чужинців, які слідили особи небезпечні для комуністичного Інтернаціоналу. (ПАТ).

В КОВНІ відбулася нарада всіх литовських дипльоматичних представників в Европі. На тій нараді посли здали звідомлення про політичне положення в Европі.

В БЕЛЬҐІЇ перебуває 5.000 жидівських утікачів без дозволу. Бельґійські власти задумують примістити їх в окремих концентраційних таборах.

„ОССЕРВАТОРЕ РОМАНО", орґан ватиканських кругів, рішуче виступив проти займанницьких мадярських плянів щодо Закарпатської України.

В ІТАЛІЇ увязнили Жида, проф. Кольонія, який стояв на чолі протифашистівської орґанізації. Крім того увязнили ще кільканацять Жидів, м. ін. посла Філіпзона.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР Джон Саймон заявив у лондонській палаті послів, що „Анґлія навіть в найменшій мірі не думає усувати Росії від дальших рішень в европейських справах".

АНҐЛІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО КОЛЬОНІЙ оповістило, що Анґлія висилає до Палестини знову 4 баталіони піхоти, батерію артилерії і кількаяцять панцирних авт.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА висаджені на сушу в Полудневім Китаю заняли китайську твердиню Вай Чев недалеко Кантону.

КИТАЙЦІ зарядили евакуацію Кантону.

НОВИНКИ

З днем 1 листопада с. р. входить у життя розпорядок міністра рільництва про перемел пшениці та жита й виріб хліба. Розпорядок має на ціли збільшити споживання збіжжа, передовсім жита, в містах та в той спосіб утримати ціни збіжжа на відповіднім рівні. Новий розпорядок забороняє перемел жита на муку типу 65 проц., натомість впроваджує муку типу 55 проц. перемелу. Передбачують, що по введенні сего розпорядку споживання жита на потреби міст зросте на около 150.000 тон.

У Львові розпустив хтось вістку, що в шпиталі помер студент Поляк Н. Ліпка, побитий підчас недавніх подій перед Українським Академічним Домом при вул. Супінського. Польська преса пише, що ся вістка неправдива. Ліпка перебуває тепер у шпиталі, з якого на днях вийде.

Пошесть дифтерії шириться у Львові. Міський відділ публичного здоровля перестерігає родичів, щоб не легковажили запалень горла у дітей і в кождім підозрілім випадку якнайскорше звертались до лікаря.

Львівський університет надав почесні докторати през. Мосьціцкому, марш. Сьміґлому-Ридзові й мін. Бекові.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні в зимовім семестрі 1938-39 р. відбудуться отсі виклади: „Підстави українського господарства", доц. інж. Р. Димінський; „Український національний рух в ст. 19 і 20", доц. др Б. Крупницький; „Закарпатська Україна, край і нарід", проф. др З. Кузеля; „Роля Закарпатської України в українськім культурнім житті", проф. др І. Мірчук. Початок викладів 7. XI. с. р.

Новий римо-католицький костел посвячено в неділю у Станиславові на Ґірці.

У Гробищах пов. Станиславів згоріло 20 господарств. Пожежу спричинила дитина Антона Крука.

Жидачівське староство розвязало читальню „Просвіти" в Яйківцях, подаючи як причину розвязання факт, що читальня мала членів караних за політичні провини та що навіть голова читальні о. Юрій Боднар був караний за промову в дні 1 листопада.

В с. Текуча, коломийського повіту, помер місцевий ґрекo-католицький парох о. Володимир Павелчак.

Гумор. — Чоловік вертається до дому і застає жінку у сльозах. —Ах, любий, представ собі, що наша папуга Льора втікла! — Шкода, ще могла тільки навчитися від тебе...

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Адміністрація „НОВОЇ ЗОРІ".

ВЧЕРА ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Адміністраційна влада на Холмщині та Підляшші приказала знов кільком православним священикам, щоб негайно покинули свої парохії. М. ін. виселили о. Спиридона Лазуку, Галичанина, православного пароха в Сідлиських, та о. Івана Яцюка з Кобилян.

Устійнено барви відзнак на шкільних одностроях для поодиноких родів середніх шкіл. Для гімназій загальноосвітуючих і фахових та семинарій для виховниць відзнаки будуть сині, для загально-освітуючих ліцеїв і педагогій кармазинові. В школах фахових відзнаки будуть у формі букв залежно від роду шкіл, так нпр. для торговельних шкіл буква „Г" (Гандель), для господарських „Г", промислових „П" і рільничих „Р".

Вразі смерти обезпеченого обезпечальня дає одноразову похоронну допомогу, яка рівнається тритижневому заробкові обезпеченого (арт. 108). Допомогу виплачують членам родини, які до смерти обезпеченого жили разом з ним у спільнім господарстві, згл. особі, яка занялася похороном. З похоронної допомоги покривається передовсім кошти похорону, а коли остає надвижка, то вона належиться подрузі померщого, дітям і внукам, яких удержував померший. Вразі смерти члена родини обезпеченого, який має право до чинитьби, обезпечений дістає грошеву підмогу на кошти похорону в висоті півторатижневого заробку обезпеченого.

Під Ярославом вискочив з рейок 19 с. м. товаровий поїзд і затарасував залізничий шлях на лінії Львів — Розвадів — Варшава. Того дня не прийшли до Львова поїзди з Варшави і Кракова в означенім часі, що викликало в місті ріжні поголоски.

В Ужгороді відбулися похорони жандармського стражника Андрія Ригана, який погиб у боротьбі з мадярськими диверзантами. В похоронах взяло участь 5.000 осіб. Промовляли м. ін. о. Волошин і др Росоха.

В Полтаві рос. большевицька влада відновляє памятник „Слава", поставлений у 1809 р. у століття перемоги Петра І над Шведами і гетьманом Мазепою.

До Березі Картузької вивезли директора відділу Союзу Купців у Дубні, Абрагама Каганого, за „систематичне переступлювання професійних компетенцій".

5.323 осіб виемігрувало з Польщі в місяцях липні, серпні й вересні. До Полудневої Америки виїхало 2.580 осіб, до Канади 1.511 і до Злучених Держав Північної Америки 906.

З польських книжок найбільший наклад в останнім часі осягнула книжка Вайссенгоффа „Соболь і Панна", бо 56 тисяч 785 примірників.

Б. міського радного в Пабяніцах Менделя Лазановского засудили на три роки вязниці за те, що брав хабарі.

Гумор. — А що зробили товариші, побачивши, що ти впав у воду? — Що, представ собі, кинули за мною кусень мила!

Гумор. — Чому тебе лишили по школі? — Бо я не знав, де є Азори, татусю. — Ну, то на другий раз уважай, де діваєш свої грати!

Вписи на Восьмомісячний Курс Домашнього Господарства С.С. Василіянок у Станиславові приймає Управа. Блищі інформації та проспект програми курсу пересилає на бажання заінтересованих Управа. Адреса: СС. Василіянки, Станиславів, ул. Петра Скарги 17. 80-1-1

В селі Ясениці повіт Сарни на Волині перейшло 119 православних на римокатолицизм. Таке доносить польська преса.

Варшавські лікарі шкірних недуг занотували численні випадки занедужань жінок на викиди. Підозрівають, що викиди спричиняють трійливі фарби, уживані при продукції трикотових тканин.

В Польщі було в 1937 р. 6.3 міл. неписьменних, в тім 850.000 по містах. На Волині є 720.000 неписьменних. Подібно є й на Поліссі, де майже 40% неписьменного населення. Вийшовши з чужої школи діти знов попадають в неграмотність.

Правнича Книгарня у Варшаві видала „Кодекс автомобілевий". В нім є ріжні приписи про рух авт, мотоциклів і роверів. Книжка має 748 сторін.

На заользанськім Шлеську в копальнях працює 16.500 робітників і 1.400 урядників, в гутах 7.000 робітників і 600 урядників, в інших заведеннях 12.000 робітників і 2.600 урядників. Не входять сюди заведення, які мають менше як 10 робітників.

В Латвії зменшилося число злочинів так, що міністр справедливости рішив зліквідувати кілька вязниць.

В Німеччині оголосять незабаром спис тих осіб, які підчас недавного напруження витягали більші ощадности з кас.

В Берліні продали на днях на ліцитації автографи і рукописи ріжних славних людей. Найвисшу ціну бо 1.250 марок здобув незнаний вірш Гельдерліна п. з. „Весна". За один лист Бетовена, написаний у 1812 р., заплатив один любитель автографів 1.150 марок.

Всего 150.000 безробітних є тепер в Німеччині. В тім числі є 12.000 безробітних, які лише внаслідок зміни місця праці хвилево не мають заняття.

Будинок масонських льож у Братиславі, розвязаних словацьким урядом, названо Домом о. Глінки і приміщено в нім уряд для справ суспільної опіки.

Гумор. — Пані директорова годить нову служницю: А ще нехай Маруся памятає, що ми їмо снідання в 8 рано. — Добре, прошу пані, але якби я пятнацять по осьмій не зійшла на снідання, то нехай панство на мене не чекають.

Гумор. — До споживної крамниці у Мадриді входить клієнт і просить 5 булок. — Будьте ласкаві почекати... Кождої хвилі сподіємося налету повстанчих літаків...

В Чехословаччині привернено дебіт для твору Гітлера „Майн Кампф" і для 15 німецьких щоденників, які були дотепер заборонені.

Диктатор Туреччини Кемаль Паша знов занедужав. Англійська преса пише, що він мусітиме покинути політичне життя. Президентом Туреччини ставби тоді дотеперішній турецький амбасадор у Лондоні.

Чотири міліярди сірників зуживають денно в Европі, як виказує статистика. На виріб такої скількости сірників треба 800.000 кубічних метрів дерева і 420.000 кг. фосфору.

До Америки привозять з Европи поверх 100 міліонів долярів у золоті кождого тижня.

В Маямі на Фльориді розбився підчас старту літак, яким румунський летун кап. Александер Папане хотів перелетіти через Полудневу Америку до Румунії. Се вже другий невдачний старт кап. Папане до трансатлянтійського лету.

Гумор. — Бачиш того чоловіка? Він жиє з блудів, що їх роблять інші люди. — Якто? — Має фабрику радирок.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жозет.
МУЗА: Пані Валєвська.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Павел і Гавел і ревія Борунського.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенню від год. 9—1 і від 3—6. Львів, Сикстуська 17. Телефон 265-73.

Власна технічно - дентистична робітня. НАСС. 1—4.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 27 жовтня 1938. Ч. 82 (1182)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Становище держав

У СПРАВІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

„Нає Ціріхер Цайтунг" у ч. 292 приносить велику депешу з Будапешту, в якій читаємо: Боротьба за Карпатську Україну у звязку з будучим творенням фронтів у Сх. Европі заточує щораз ширші круги. По одержаним тут інформаціям Італія і Польща за цілковитим прилученням К. України до Угорщини, Франція і Росія за полишенням її при Чехословаччині, Німеччина й Ромунія займають іще вичікуюче становище, Велика Британія і Югославія висказують своє „дезентересман". Плебісциту не береться під увагу, отже наступить дипльоматичне вирішення, причім рішатимуть Берлін і Букарешт. Польща грає ту партію у власнім інтересі. Вона продовжає свою акцію. „Пестер Гірляп" пише, що в умові про вісь Рим—Берлін є „Дунайська клявзуля", на підставі якої Гітлер рішає про справи на північ від Дунаю, Муссоліні на полудне від Дунаю.

Мадярщина не хоче Руси.

ІКЦ приніс в ч. 293 інтервю свого власного кореспондента з гр. Іваном Естергази'м, головою партій угорських і словацьких. На питання, чи Мадярщина домагається Карпатської України, гр. Е. відповів: „Ні. Мадяри домагаються полудневих округів Карпатської Руси, де є мадярське населення. Мадярська делеґація не жадала ні Руси, ні Словаччини, зажадала тільки етноґрафічної границі. Мадяри не бачать рації, чому засада, яку признано доброю, коли ходило про Судети, не малаб бути властива, коли ходить про Мункач. Зате немадярське населення Карпатської України може висказатися, чи хоче належати до Чехословаччини чи до Угорщини, яка далаб йому автономію".

Ромунія не хоче пригод.

Щоденник „Політика", офіціяльний орган югославянського правительства, в числі з 20 с. м. у двох статтях п. н. „Невдача місії"... і „Ромунія відкинула предложення" пише м. ін.: Ромунія підписала договори і мусить їх дотримати, зокрема у відношенні до Чехословаччини. Останніми договорами ромунська держава доказала, що хоче жити в згоді з усіма сусідами. Ромунія мусить рахуватися з фактами, що спираються на засаді національного самоозначення тимбільше, що ця засада відповідає політиці Гітлера і Муссолінія. Ромунія не возьме участи в ніякій акції з романтичною закраскою.

Маніфест Української Національної Ради Карпатської України.

Перша Українська Національна Центральна Рада в Ужгороді оповістила маніфест до населення Карпатської України. В тім маніфесті домагається: 1) Устійнити остаточно кордон між Карпатською Україною і Словаччиною, 2) всі державні посади обсадити карпатськими Українцями, 3) перевести ревізію права горожанства, наданого по 1919 р., 4) перебрання урядом Карпатської України копалень соли в Слятинських Долах та іншого державного майна і 5) ліквідації всіх чеських державних шкіл на Карпатській Україні.

Комінтерн проти Карпатської України.

Віденське радіо звідомляє: Московський Комінтерн дав інструкції комуністам в Карпатській Україні, щоби всіми силами протиставилися творенню державности в Карпатській Україні. Закарпатські комуністи мають змагати до прилучення Закарпаття до Мадярщини (АТЕ).

Кандидатська промова премієра.

Премієр Складковский виголосив у каліській окрузі кандидатську промову такого змісту: Не скажу вам „великої" промови про цілу ситуацію Польщі, тільки щиро, по хлопськи, відповім на одно питання: голосувати, чи не голосувати? Є в Польщі такі вигідні люди, що не хочуть голосувати, бо виборча ординація недобра. Вони подібні до подорожних, що затрималися під горою, бо її узбіч'а стрімкі й невигідні. Треба зійтися при урні, щоб задокументувати нашу національну єдність. І польське військо в теперішнім рішаючім часі мусить мати міцні плечі в наших серцях. Уважаймо, щоб тими бойкотами не „збойкотувати" сили РП! Тому півтора століття збойкотувала її шляхта своїм „не позвалям". І сегодня найбільш рішуче виступають проти участи в виборах ендеки, а з ними бойкотують вибори і провідники частини хлопів та робітників. Але вони не мають морального права відтягати свобідних горожан від виборів. Не живемо на соняшнім острові, де можна попасти в лінь, але живемо на перехрестю шляхів Европи, де можна тільки впасти або перемогти. А бойкот установи своєї власної держави се зброя слабих, згірклих і заведених.

Нові домагання Німців.

Преса приносить вісти, що незабаром Німеччина предложить Англії меморіял з домаганням звороту всіх кольоній, які їй відібрано. Меморіял аргументує се тим, що це квестія чести, престіжу Німеччини, бо кольонії відібрано їй під претекстом, що вона не вміє ними завідувати, хоч у німецьких кольоніях ніколи не було таких подій як у Палестині. Рівночасно Німеччина предкладає Анґлії договір у справі воздушних зброєнь такого змісту: Тому що Німеччина може бути заатакована з трьох сторін, Анґлія з одної, отже воздушна фльота Німців повинна бути три рази сильніша ніж анґлійська. В Анґлії противні обом домаганням.

Нова Чехословаччина проти комунізму.

„Лідове Лісти" у звязку з ліквідацією діяльности комуністичної партії в Чехословаччині підчеркують, що комуністична партія не є толерована ні в одній сусідній державі і що нова Чехословаччина не може позволити на те, щоб діяльність комуністів була перешкодою в добрих взаєминах з сусідами.

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

приймає до обезпечення:

а) ВІД ОГНЮ хатні і господарські рухомости, худобу, пашу, збіжжя, товарі, як теж будинки вільні від примусу обезпечення,

б) ВІД КРАДЕЖІ-ВЛОМУ домашне урядження, товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, вартісні папери, урядження церков, канцелярій і бюр, машини до писання і рахування і т. п.,

в) ВІД ГРАБЕЖІ готівку при її переношенні і перевоженні.

ВІДОЗВА

ДО ВСЕЧЕСНОГО ДУХОВЕНСТВА І ВІРНИХ СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ЕПАРХІЇ.

Хто перенятий засадами надприродної віри в Провидіння Боже, той всюди, все, та у всім бачить ділання Бога. Нема ніякої такої темної закутини, ні такої події, де такий чоловік не відчувавби зарядження або допусту Божого. Божа земля, Божий всесвіт і все, що в нім знаходиться. Ніде нема самостійного і незалежного ділання зла без допусту Божої волі. Навіть діявол не має своєї сфери ділання без допусту Божого Провидіння. Словом, нема такої области ні на небі, ні на землі, ні в пеклі, яка булаби незалежна від всемогучости Божого володіння.

Так нам треба розуміти і приймати всі події, чи то світового значіння, чи важні для долі поодиноких народів і поодиноких осіб, так нам треба розуміти все життя так у порядку природнім як і надприроднім.

Бог ніколи не хоче морального зла, але шануючи свободу людської волі допускає зло остільки, оскільки допускають його найсвятіші і наймудріші наміренія та пляни. Бог зі зла, якого не хоче, випроваджує добро, якого хоче, каже святий Августин. Дороги Божі для нас нераз укриті, але всі вони оправдані, справедливі і святі.

Так нам треба розуміти також недавні події. З важних причин не можу розбирати ті події й ширше над ними застановлятися. Не знаю також, який буде їх вислід в будучности. Тому все лишаю Божому судові й оцінці історії. Коли одначе забираю голос в тих справах, то роблю се не з погляду точки політичної, але католицької, роблю се як католицький Епископ. А роблю се тому, що в звязку зі згаданими подіями між нашим народом в тутейшій Церковній Провінції зачинає обхоплювати уми — як можна припускати з несвідомости і з браку застанови, — якесь упередження до Апостольської Столиці, до Св. Отця і до Нунція у Варшаві як представника Апостольської Столиці, якесь відчуження від них. Се прояв небезпечний, він може спричинити більшу руїну душевну, ніж всяка руїна матеріяльна. Тут розходиться про небезпеку захитання в католицькій вірі, бо католицька Церква се депозит віри, се скарбниця всіх духових дібр, вислужених Христом Спасителем, се жерело релігійного життя, се містичне тіло Ісуса Христа: через Неї Христос дальше продовжає своє післанництво для всього людського роду. Минаються всякі діла людські і наслідки їх, але незмінні й вічно тривалі засади віри святої. І тому часовими, людськими подіями не сміємо зражуватися в душі до віри в св. католицьку Церкву,

ні до Голови її, ні до Представника Апостольської Столиці, не вільно нам робити се на основі людських домислів, ба навіть часом на підставі сплетень та інтриг. Тут не сміють переважати ніякі мотиви дочасні, земні, але мусять переважати і рішати справи віри і справи св. католицької Церкви.

Знаю з достовірного й автентичного жерела, що Апостольський Нунцій у Варшаві ані не знав наперед про відомі події, ані не згодився на них, ані не апробував їх. Тим більше навіть подумати не можна, щоби Св. Отець був у тім причасний. Таку опінію, такий розголос може поширювати людське лукавство за підшептом темного духа, або цілковите незнання справи. Частина людської опінії використала нарочно, частина помилково ту обставину, що коли підготовлялися й відбувалися відомі події рівночасно Апостольська Столиця переговорювала з Польським Правительством у справі ревіндикації (відзискання) поунійних дібр. Одначе обі ті справи не мали й не мають нічого спільного.

Щодо поунійних дібр, то Св. Отець як власник всіх церковних дібр в цілій католицькій Церкві має право рішати про ті добра. Справа, про котру ходить, була узгіднена в засаді вже на основі конкордату між Апостольською Столицею і Польським Правительством. Не тільки правдивий католик не має тут що критикувати, але навіть льогічно думаючий некатолик, що знає обставини, мусить признати, що більші добра зберегла для нашої Церкви Апостольська Столиця самим фактом заключення конкордату, ніж можуть собі уявити ті, що критикують тепер її рішення в справі ревіндикації поунійних дібр. Правдивий католик приймає всяке рішення Св. Отця так, як приймає добра дитина від свого рідного батька, в переконанні, що рідний отець не хоче їй робити зла і не робить. Папа так рішив: се для католиків має вистарчати. Вільно робити представлення, коли зайде конечна потреба, з синівською любовю і пошаною, але критикувати, нарікати і відчувати жаль, се не повинно мати місця.

Чув я між іншими закидами і такий, що Папа повинен був з тих дібр лишити щось для українського населення там, де ті добра находяться, а не брати ціни викупу. Та чи Св. Отець бере щось для себе? Коли щось впливає, то все йде до спільного скарбу Церкви і з того скарбу заспокоюється ріжні потреби Церкви. Як отець в родині заряджує спільним майном і вживає його на добро всеї родини, таксамо робить і Св. Отець. Тому кілька літ Св. Отець видав міліони на збудування семинара ім. св. Йосафата в Римі для українських питомців, а тих міліонів не взяв від нас, але зі спільного скарбу Церкви. А той семинар се не особиста власність Папи, але спільне добро цілої Церкви, отже й наше. Тільки короткозорий чоловік може тут щось критикувати і немов жадати рахунку від Св. Отця та чути жаль до нього і нарікати. Хто одначе розуміє католицьку Церкву в світлі віри, хто розуміє внутрішню лучність і звязь Церкви та чудовий устрій її, запроваджений самим Ісусом Христом, той розуміє Папу як спільного Отця, як Христового Намісника та приймає його зарядження з піданням, з синівською любовю і пошаною. Так отже стіймо сильно в католицькій Церкві, не даймося збаламутити звідними засадами і кличами світа сего! Св. Отця шануймо, молімся за Нього і слухаймо Його.

Щодо всяких інших подій і справ збережім спокій і розвагу і все берім у світлі надприродної віри. Коли ходить про справи для нас болючі і кривдячі, маємо право боронитися і доходити нашої слушности, але способами дозволеними правом Божим і слушним правом людським. Колиб одначе наші зусилля оставали без успіху, маємо упокоритися перед Богом, терпеливо зносити Його допусти і молитися о Його поміч. А головно маємо увійти в себе і застановитися над собою, оскільки ми провинилися перед Богом. Коли совість нам скаже, що ми тяжко провинилися, тоді в терпеливости і в дусі покути маємо благати милосердя Божого. В кождім разі чи ми в якійсь справі винні, чи невинні маємо приняти всякі події як зарядження і допусти Божі зіслані на нас чи то на наше досвідчення, чи на кару, котра одначе, коли її знесемо в покорі і терпеливости, переміниться для нас у благословення Боже, бо слушно каже здоровий розум нашого народа, що Бог має більше ніж роздав.

Отсим моїм словом відзиваюся до Вас, Всечесні Душпастирі і до Вас у Христі Дорогі мені Вірні, щоби Ви у всяких тяжких і небезпечних часах та противностях з особлившим довірям і ревністю відносилися до Христа Господа та до св. католицької Церкви, щоби Ви все кріпко стояли в вірі й утверджувалися в ній (I. Кор. XVI, 13), як до сего заохочує св. Апостол Павло, щоби Ви у всім своїм життю так особистім як прилодним руководилися засадами надприродної віри, памятаючи на слова тогож Апостола, що праведник з віри жиє (Галат. III. 11). Рівночасно заряджую, щоби Всечесні Отці сей мій Лист перечитали з амвона в найблищу неділю замість проповіди.

Благодать і мир Господа Нашого Ісуса Христа нехай буде з Вами.

В Богородчанах, дня 10 вересня 1938 року.

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Станиславівський Епископ.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ся відозва вийшла в Станиславові окремою брошуркою. Відти ми її передрукували.

Німці в Карпатах

„Берлінер Тагеблят" приніс у ч. 493/4 важну статтю на сю тему під малими буквами „id". Зміст її такий:

Після повороту судетських Німців до німецької держави остало ще коло 500.000 Німців у границях федеративної держави чесько - словацько - української. З того поверх 300.000 живе в Чехії й Моравії, а решта, коло 180.000, в Карпатах, поділена на численні острови у Словаччині й Карпатській Україні. Ті Німці виразно ріжняться від Німців судетських, бо вони передтим довго жили під мадярською владою.

Німці в австр. Альпах і Судетах могли в р. 1938 здійснити свою тугу за поворотом до німецької держави. Отже тепер уже Німці в горішніх Карпатах знайшлися в безпосереднім сусідстві з державою. Державний секретар Франц Кармазин, опікун Німців у Словаччині й Карпатській Україні, оповістив відозву до всіх Німців на просторі між Братиславою й Мункачем. В ній взиває, щоб вони як вірні дружинники ("Гефольґсляйте") провідника під охороною великонімецької держави стояли при своїй народности й батьківщині. „Німецьке чудо в Карпатах", як часто називано національне відродження Німців у Словаччині й Карпатській Україні, наближається до здійснення. Воно зачалося ще перед війною. Професор університету в Чернівцях Р. Ф. Кайндль невтомно працював для справи єдности карпатських Німців, мріючи також про єдність, яка обіймалаб також Німців на всім просторі Карпат (себто і в Семигороді — Ред. „Н. З."). Очевидно та засаднича думка накидається сама собою своєю природністю і поодинчістю: в будучій народній роботі не сміємо її спускати з ока таксамо як факту суцільности дунайських Німців — тимбільше, що карпатські Німці, хоч самі щойно піднімалися, а вже по війні були взірцем для Німців сусідних околиць. Таким чином взаїмні звязки, які досліджував Кайндль, показалися живими й успішними („віркзам") також в найновіших часах. Новий устрій, який собі дають Німці в Словаччині й Карпатській Україні, се дальший крок у національнім відродженні полудневого Сходу, бо і в Ромунії показуються вже початки їх будучого розвитку. У звязку з Німцями в Чехії, Моравії та на Шлеську в цілій новій „ЧСР" німецька група впливатиме на будучність цілого того краю. Тепер ходить про те, щоб усунути перешкоди, які гальмували розвиток карпатських Німців й освободити їх сили, які вправді скріпилися в боротьбі за нац. самоозначення через карпато-німецьку партію поруч судетсько-німецької, але ще далеко не дійшли до здобуття свого повного значіння. Коли Прага плянує пункт тяжести свого державного життя посунути значно на схід, то карпатські Німці мають обовязок у своїй вітчині рішитися на скору самоуправу, здібну до видержливости („траффетіґ"). Творчу волю карпатських Німців представляє Карпато-Німецька Партія, тепер просто Німецька Партія. Її ціль: „зеднати карпатських Німців і їх політичне представництво в одностайній організації". Вона легко може обійтися без багатомовної програми. Її клич: „Всі Німці в одній партії" мусить викликати запал. „Німецький Культурний Звязок" з Праги взірцево заосмотрив ту партію в особи й матеріяльні засоби, потрібні до плянової будови. Молоді судетські Німці прийшли немов до нововідкритого краю як учителі, священики, туристи, жовніри і ще з багатьох инших причин і полюбили той край, хоч він видавався їм чужим задля історичного подиху, який надав тому краєві иншого вигляду ніж чеським краям. Але й ті Німці, що там осіли, і ті, що їх відвідали, мали спільну німецьку кров, звичайно й німецьку мову, отже німецьке думання, відчування, ділання. Де тільки була хочби слаба свідомість німецького єства, відчувалося болюче заблукання — не можна сказати: в чужу народність, але — в чужу державну ідеольогію, яка шляхом асиміляції притягнула до себе багато німецьких поколінь від початку 19 стол. В таких околицях каміння говорило часом сильнішою мовою про німецьку минувшину ніж люди, — коли їх постаті, їх способи і їх єство мимо всего під покостем чужого кляйстру не говорили, що се Німці. А тепер немов щезли вроки між поколіннями: молодь готова знов служити свому племени, вона схопила німецький прапор і вже не випустить його з рук. Над рухом карпатських Німців виписаний клич: „Кождий варт тілько для своєї народности, кілько зробить для свого народу!" Початкові трудности усунені. Небезпека була в занику німецької мови... Та тепер вже навіть не говориться про пожертвування своєї народности. Франц Кармазин дає нам вглял у ту зміну в „Судетендайтшес Ягрбух'у". Там написано: „Люди, які вже не вірили, що вони Німці, які в мадярській державі не зазнали ніякої німецької шкільної освіти; яких діти не мали можливости ходити до німецької школи; які з горсткою своїх одноплемінників цілком оточені були своєю народністю і вже майже тонули в ній, — нагло призналися, що вони Німці і навіть, що особливо замітне, приступили до політичного руху, хоч знали, що з того не матимуть матеріяльної користи, а радше шкоду. Сила, яка криється в єдности, захопила також їх і привела їх знов до своєї народности". Вкінці Кармазин підчеркує, що мир в Европі може бути трівкий тільки тоді, коли всі національні угрупування, які мусять жити між чужими їм народами, могтимуть жити в повній свободі та з радісною надією дивитися в будучність, самозрозуміло признаючись до державної спільноти. В тім розумінні завдання карпато-німецького руху, кінчить Кармазин, має европейське значіння.

Тим кінчиться також стаття „id" в „Берлінер Тагеблят'і". Наші висновки, з сеї замітної появи — подамо окремо.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Неясні знаки

Під таким заголовком „Українські Вісти" в ч. 235 принесли отсю замітку:

Життя, особливо в наші дні, повне несподіванок. Чи мігби хто подумати? Отсе озонівський офіціоз „Газета Польска" поручає панам Мудрим, Целевичам і т. п., щоб вони брали приклад і вчилися правильного відношення до Польщі... у п. Донцова! Або таке: п. Зенон Порай Пелеиський, котрого недавно ще трудно було назвати особливим звеличником п. Донцова, нині покликається на нього, наводить ті місця з „Підстав нашої політики", де п. Донцов доказує, що український інтерес вимагає сильної Польщі, Мадярщини, Ромунії. „Своєчасні" міркування й особливо зрозумілі пр. для закарпатських Українців. Але ті міркування відбувають тріюмфальний похід по польській пресі. В них „Волинь" відкриває „безсумнівну глибину", їх цитує „Дзенник Польскі". В тій глибині любовно порпає „Бюлетень Польско-Українськї". Пан Донцов ще зовсім недавно заявляв, що його теперішнім поглядам відповідають „Націоналізм" і статті „Вістника", а не думки „Підстав". Тож можнаб не звертати уваги на рекляму, що її роблять ундівські й польські публіцисти тій давнішій книжці. Можнаб що найбільше сподіватися від п. Донцова ще одної відправи тим небажаним звеличникам. Можнаб..., колиб не цікаві знаки на вістниківському небі. Для того місячника цього року не існують найболючіші українські проблеми, пр. церковні або Закарпаття. Їх просто нема. Зате в книжці за вересень читаємо, що „Підстави нашої політики" можна набути в адміністрації „Вістника" за таку то ціну. Що сталося? Чи може наш учитель принциніяльности, що всіх навкруги лає конюнктуристами, відробляє ту саму дорогу тільки в противнім напрямі: колись ішов від „Підстав" до „Націоналізму", щоб тепер заспокоїтися знову на „Підставах". Чи саме нинішню конюнктуру визнав він відповідною для ширення ідей тієї книжки зперед шіснадцять літ? Вияснення булиб такі цікаві...

Як інформує ПАТ

про події в Карпатській Україні...

„Новий Час" приніс в 233 ч. отсю статтю:

Здавалосяб, що урядова Польська Телеграфічна Агенція (ПАТ) в своїх інформаціях про все те, що діється в Карпатській Україні, повинна зберігати бодай тінь обективности і не годувати широкої публики в Польщі препарованими в Будапешті „буйдами на ресорах". Тимбільше, що ці „буйди" так легко розшифрувати. Бо до розшифрування їх не треба навіть докладнішого знання терену, вистарчить дрібка здорового хлопського розуму. Прикладу ради — візьмім один з „родзинків" ПАТ-а. Під датою 17 с. м. ПАТ подає з Будапешту:

„Мадярська телеграфічна агенція подає, що втікачі оповідають, що в місті Берегові на Підкарпатській Руси недалеко границі повторилися маніфестації у користь повороту Підкарпатської Руси до Мадярщини. Щоб здавити маніфестації, Чехи вислали сильні військові відділи, одначе жовніри-русини, замість виступити проти маніфестантів, збратались з маніфестантами, співаючи мадярські військові пісні. Відтак пішли до ресторану, де овоційно привітала їх зібрана там публика. Стежу чеських жандармів, що хотіла зробити кінець цій ентузіястичній маніфестації в користь Угорщини, жовніри-русини прогнали. Чехи прислали значні військові відділи на допомогу і після останніх маніфестацій видали приказ, щоб жовніри-русини в Берегові виконували службу без зброї".

Панове редактори ПАТ-а, тільки подумайте хвилинку: Від двацять років на Закарпатті не вчать мадярської мови по школах. Отже, звідки могли взятися оті „жовніри-русини", що зі співом „мадярських військових пісень" братаються з мадярськими маніфестантами і „проганяють стежу чеських жандармів"? Кілько літ може бути отим „жовнірам-русинам"? Найвище понад 20, правда? Деж ці діти гір вивчилися не легкої мадярської мови?

Жидівський кореспондент, після кількаденного побуту на Закарпатті в останніх гарячих днях, ось як зясовує свої перші враження з цього терену:

„Край Богом і людьми забутий. Сотки літ тривала тут мадярська влада. Мадярські магнати виявляли всю свою погорду до місцевого населення. Визискові товаришила нехіть. Не будовано шляхів, не основувано шкіл. Темнота тріюмфувала серед ріжних народів цього краю". „На мадярській землі, в тяжкій праці в полі, під батогом економів працював місцевий селянин. Край числив 60% анальфабетів".

Та от панове з ПАТ-а вмовляють в широку публику, мовляв — молоде покоління українського закарпатського села палає любовю до Мадярщини, палко бореться за прилучення Закарпаття до Угорщини, співає оні „мадярських військових пісень"... „Буйди на ресорах"!... (Се один з прикладів).

Французька преса і Польща

„Газета Польска" приносить в ч. 291 п. з.: „Нісенітниці французької преси" отсі вістки за агенцією АТЕ: Два французькі щоденники, що їх уважають органами французького міністерства закордонних справ, а саме „Ле Тан" (Темпс) і „Пті Парізієн" займаються в обширних статтях справами польсько-мадярської границі, виступаючи проти польської політики, зокрема проти подорожі міп. Бека до Ромунії. „Ле Тан" заохочує Берлін, щоби протиставився польським концепціям, висловлюючи надію, що „Німеччина з певністю не допустить до повстання польсько-мадярсько-ромунського бльоку". Дальше „Ле Тан" старається викликати недовіря Ромунії до Польщі інсинуюючи, що „Польща трактує союз з Ромунією в такий самий спосіб як союз з Францією, себто виключно для своїх власних цілей". Подібно пише „Пті Парізієн".

Запит у справі виборчої ординації

Вл. Студніцкий пише в „Слові": Віцепремієр Квятковский толкує розвязання сойму потребою зміни виборчої ординації, чим не занявся старий сойм. Запитання: А чому тим не занявся уряд?... Сегодня не знаємо, чи програма уряду тоталізм, то значить знесення квітневої конституції й витворення якогось устрою, що дававби диктатуру Генеральному Інспекторатові Армії, знесення всяких політичних партій, всякої контролі і критики урядових посунень (тут біла пляма), чи квітнева конституція, змінена усуненням шкідливих елементів виборчої ординації. — До сего „Слово Народове" в ч. 304 додає: Дійсно, це досі загадка, чому правительство не зголосило в соймі проекту нової виб. орд. Край знавби сегодня, яка програма уряду в тій справі і кандидати мусіліб означувати своє становище до тої програми. Край знавби, за що йде виборча боротьба.

Виборча компромітація проф. Ромера

Під таким заголовком львівський „Дзенник Польскі" в 292 ч. займається особою відомого проф. Ромера і пише про него м. ін.: Так рідко стрічається великих акторів, які самі зоріентувалисяб, коли час зійти зі сцени. Але й богато вчених на старі літа бажає здивувати світ, як за найлучших молодечих літ. Найнеприємніше і просто женуючо виглядає такий поворот бурливої і хмарної молодости у людей, які почувши на емеритурі приплив політичних амбіцій кидають авторитет науки на непевні філі пізно збудженої пристрасти, бажаючи буцімто науковими методами доказати, що чорне то біле і навпаки. Власне таке прикре видовище обсервуємо від довшого часу у Львові, де... виступає проф. Евгеніюш Ромер. Проф. Ромер пускається в своїй діяльности на дуже „сензаційні" помисли, переіначує безцеремоніяльно історію і суспільні відносини в Польщі. Свого часу присвятили ми досить богато місця в „Дзенніку Польскім" на виказання цитатами з творів визначних учених безсенсовности політичних теорій проф. Ромера... Здавалося(його сторонникам), що проф. Ромер завдяки своїм парадоксальним політичним тезам здобув таку велику популярність, що може бути безконкуренційним кандидатом на посла... Несподіванкою для проф. Ромера і його приятелів була цілковита „кляпа" „безконкуренційної" кандидатури, яка після великого агітаційного зусилля зуміла зібрати на нім аж 17 голосів. Велика прикмета виборів, що вони очищують на якийсь час політичну атмосферу від величин, штучно роздутих...

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Адміністрація „НОВОЇ ЗОРІ".

Цікавий уривок

Звідомлення льорда Ренсімана, що вирішив справу Судетів.

...„Тяжко бути під чужим панованням. Я виніс враження, що чехословацький режим у судетськім районі продовж останніх двадцяти років, хоч і не був дійсним утиском і в кождім разі не був терором, був сполучений з браком тактовности, незрозумінням, нетолерантністю та дрібничковим легковаженням так, що непереможно штовхав німецьке населення до обурення. Судетські Німці мали враження, що вони одержали від чехословацького уряду численні обіцянки, але ці обіцянки були ледве виконані, або й зовсім не дотримані. Цей досвід штовхав їх до отвертого недовіря до видатніших діячів чеської держави. Не можу сказати, наскільки це недовіря обґрунтоване, але воно існує і тому, якіб дальші не були уступки, заяви уряду не викликають довіря населення Судетів. Крім того, на останніх виборах 1935 р. партія судетських Німців одержала більше голосів ніж якабудь інша партія в Чехословаччині. Ця партія, маючи 44 голоси на 300, заняла в парляменті друге місце щодо чисельности. В наслідок пізніших перегруповань вона тепер найчисленніша партія парляменту і всеж при голосуванні вона опиниться в меншости. Тому багато судетів гадає, що зайве йти конституційним шляхом. Ці головніші закиди підсилюють випадки місцевого невдоволення. Чеські урядовці та агенти чеської поліції, які майже не балакали по німецьки, або й зовсім не знали німецької мови, були призначені у великій кількости в чисто німецькі місцевости. Аґрарна реформа підбадьорювала чеських селян заселювати місцевости з німецькою людністю і для дітей цих чеських осадників побудовано багато чеських шкіл. Дуже розповсюджено почуття, що при розподіленню урядових замовлень підтримувано чеські фірми, обходячи німецькі, і що уряд давав працю і ріжні допомоги далеко ширше для Чехів ніж для Німців. Я гадаю, що ці скарги назагал цілком обґрунтовані. Навіть підчас моєї місії я не спостеріг у чеського уряду жадного бажання приняти відповідні міри, щоби змінити цей стан. Господарська кріза судетської промисловости ще підсилила нарікання, бо промисловість грає велику ролю в житті населення цього краю і відповідальність за загальне збіднення в наслідок кризи впала на чеський уряд. На всіх тих підставах, що я їх подав вище, та на інших менше важних, німецьке населення Судетів було доведено, вже тому три-чотири роки, до відчаю. Появлення влади „наці" в Німеччині дало їм віру в краще майбутне. Таким чином факт, що вони покладають надію на людей своєї раси і їх бажання зєднатися з Райхом є, на мій погляд, цілком природним розвитком подій...".

Переклав П. К.

Заговір демократії

Італійська преса остро накинулась на закордонну політику Франції, закидаючи Парижеві організування „заговору демократичних держав" проти держав тотальних: Італії, Німеччини й Японії. Причина нападу іт. преси вістка про нові французькі зброєння, зокрема про виасигнування 16 міліярдів фр. франків на реорганізацію і розбудову французького летунства. На думку італійської преси сей крок перекреслює висліди мінхенського порозуміння і висуває Францію на чоло держав, які монтують протиіталійський і протинімецький бльок. Безпосереднім наслідком французьких зброєнь будуть нові зброєння Німеччини, Італії й Еспанії. Вичислення Еспанії в бльоку тотальних держав вказує, що італійські впливи на іберійськім півострові істнують дальше, мимо вицофання 10.000 італійських добровольців.

З ПОЛІССЯ

Акція російських націоналістів.

Як її підпирають деякі Поляки в ціли стримання розвитку націоналізмів українського й білоруського.

Суспільно-політичний тижневик „Ютро Праци" в ч. 42 (401) приніс цікаву для нас статтю, яку подаємо в цілости:

В польській пресі назагал багато пишеться про Українців і Білорусинів, навпаки майже нічого не пишеться про Москалів і їх впливи. Тимчасом ті впливи були розвинені, зокрема може на Поліссі. Говорячи про акцію Москалів, маю на думці тільки російські націоналістичні чинники; поминаю справу діяльности комуни, хоч і вона на свій лад працює для Великої Росії. Чисельність Москалів після спису з 1931 р. виносить 16.346. Вони діляться на дві групи. До першої зараховуємо місцеве населення, зрусифіковане від ряду поколінь (напр. городчуки з Давидгорода), яке мешкає суцільними гуртами. Сю групу обраховую на 10 до 12 тисяч душ. До другої групи, яка має коло 5.000 душ, зараховані прочі Москалі, розсіяні по цілім воєвідстві, які походять з Росії і прибули на Полісся або за часів царату, або по большевицькій революції. Та група складається з інтеліґенції майже в цілости. А що та група така численна, отже мала значний політичний вплив. До того причиняються:

1. Православне духовенство, яке, ідентифікуючи православя з російщиною, є виразником російського імперіялізму. Се духовенство ціхує глибока віра в реставрацію Росії і поворот Романових.

2. Урядовці Москалі. Після цифрових даних з початком 1932 р. було занятих в адміністрації державній, скарбовій, в судівництві, в шкільництві та в територіяльнім самоврядуванні і т. д. 257 урядників, які виразно признавалися до російської національности. В деяких повітах, напр. в лунинецькім, у старостві на 12 урядовців було 8 Москалів, 4 мирові судді, 2 слідчі судді, — а судді Поляка ні одного; у скарбовім інспектораті 5 Москалів — Поляка ні одного, і так довго мігби я цитувати. Уживання російської мови в розмовах з населенням було загальне. Поліщук, чуючи в польськім уряді російську мову, набирав основного переконання про висшість тої мови і народу над польським.

3. Землевласники Москалі. Вплив землевласників на дрібних рільників, мимо деяких клясових антаґонізмів, завжди великий. Деяка заможність причиняється також до збільшення активности.

4. Вільні звання доволі численно обсаджені Москалями. З їх рядів виходить вожд російщини на Поліссі, др Король. Маючи до діла з населенням як лікарі, адвокати і т. д. мають вони безоглядно значний вплив.

Згадані 4 групи російського населення становлять його інтеліґенцію і, впливаючи на Поліщуків в ціли їх притягнення, одночасно стараються вдержати стан посідання між тими, яких зрусифіковано передтим, іще за царату.

Русифікаційній акції, яку адміністаційні власти не тільки сильно толерували, але навіть підпирали, приходять з підмогою польські політичні організації, видаючи газети в російській мові. Ті газети, що їх висилано на село безплатно і в великих скількостях, були одним з засобів, які сприяли поширенню впливів російської мови і культури.

Одначе з куди поважнішою підмогою російщині приходить католицька Церква, толеруючи і ведучи акцію „Про Руссія".

Відношення російського населення, зокрема його інтеліґенції, до польської держави, мимо зверхньої льояльности, було негативне, бо Москалі стремлять до відбудови великої, неділімої Росії. Маючи точно означену мету, вони творять організації легальні (очевидно під іншими гаслами) і нелеґальні. Під сучасну пору ділають слідуючі організації:

„Союз Російських Монархістів" (нелеґальний), який крім згаданих цілей має давати підмогу російським еміґрантам.

„Брацтво Русскої Правди", нелеґальна, чорносотенна, боєва монархічна організація.

„Союз Вільного Козацтва", нелеґальний, зорганізований б. отаманом кубанських козаків, ґен. Бек Бабієвим, субвенціонований високим комісарем Союзу Народів, Ґаляттіем, квотою 2.250 швайцарських франків.

„Русске Національне Обєднання", легальна організація. Одно з її завдань, уявнене в програмі, боротьба з польською кольонізацією й обовязкове введення російської мови до державних ґімназій на окраїнах (кресах). Р. Н. О. енергійно підпомагають згадані тайні монархістичні організації. Воно має коло 3.300 зареєстрованих членів і около 1.500 симпатиків. Провідники організації не признають автокефалії православної Церкви в Польщі, ні митрополита Дениса головою тої Церкви, бо вважають, що головним зверхником лишається далі московський патріярх.

Крім згаданих політичних організацій розвивалися організації добродійні й культурно-освітні, з яких найповажніше значіння має Російське Товариство Добродійности. Русифікаційну акцію вели згадані організації при допомозі:

Шкіл. Удержувано три російські ґімназії: в Бересті над Бугом, в Пінську і в Лунинці та вселюдну школу. Російські ґімназії поширювали ненависть до Польщі. Річ характеристична: у всіх трьох ґімназіях власти викрили сильні комуністичні ячейки, які повстали без відома і всупереч шкільним властям, які, як сказано, були монархістично настроєні. Це свідчилоб, що молодь висмикнулася зпід впливів старшого російського покоління.

Російської преси. Видавано: а) тижневик „Под небом Полеся" і б) „Пінскій Ґолос", орґан православного духовенства.

Засновування добродійних товариств, культурно-освітних бібліотек і т. д.

Коли до повисшого долучити особистий вплив російського духовенства, урядовців, землевласників, членів вільних звань на широкі маси Поліщуків, до яких згадані вище установи й організації не доходили — маємо докладний образ цілости акції російського націоналізму на Поліссі.

Пригляньмося тепер вислідам тої акції: Російське населення за 10 літ зросло на 300 процент, коли загальне число поліського населення в тім самім часі зросло ледви на нецілих 20 проц. Бентежить в тих цифрах непропорціональний зріст російського населення, який не можна в ніякий спосіб уважати природним приростом. Приймаючи 20 проц. приросту і для Москалів, показується, що в 1931 р. не повинно їх бути більше ніж около 6.500; отже російська націоналістична акція приєднала для своєї національности 10.000 осіб. Що се обчислення песимістичне, на се вказує факт, що в 1928 р. в виборах до сойму на російську лісту впало 20.561 голосів, даю-

---

А. РЕННИКОВ

Фільософія війни

Гумореска.

В такі трівожні дні, яких ми досвідчили минулого тижня, русскому передовому інтеліґентови дуже хосенно замість безперервного шмигання по сусідах для взаїмної обміни суперечними чутками — успокоїти свої нерви, сісти вечером вдома за столик, закурити, витягнути ноги і задуматися:

— Що таке в суті річи війна? І яке її культурно-історичне значіння?

Ту проблєму, розуміється, не так легко відразу рішити. Першого вечера, нехай і так, може ніщо не прийти на думку. Другого також. Та ось на третій або четвертий вечір, коли паніка постепенно затихне і думки проясняться — якісь висновки зачнуться зарисовувати. І стане кінець кінців ясно, що війна з точки погляду правдивого демократа зовсім не нащадок пекла, не мрачне і гидке явище, а навпаки один з найяркіших показчиків поступу людства в сторону демократизації життя.

Справді — прослідім коротко війни в ріжних епохах світової історії. Зачнемо хочби від знаменитого в розуміннї военної техніки зудару Голіята з Давидом.

„Филистими зібрали свої війська на війну і розложилися табором між Сокфором і Азеком в Ефез-Даммімі, каже перша Книга Царств. А Савло й Ізраїльтяни зібралися і розложилися табором в Долині Дуба і приготовилися до війни. І виступив з филистимського табору єдиноборець на імя Голіят з Гефу... І зачав кричати: — Нащо ви вийшли воювати? Виберіть у себе чоловіка і нехай зійде до мене. Коли він може битися зі мною і вбє мене, то ми будемо вашими рабами. Колиж я переможу і його вбю, то ви будете нашими рабами і будете служити нам"...

Всім, розуміється, відомо, що сталося дальше. Син Єссея, Давид, який не був мобілізований і пас батьківські вівці, припадково попав на поле очікуваної битви, рішив битися з Голіятом, встромив руку в торбину, взяв звідти камінь, вложив камінь у процу, вдарив Филистимця в лоб...

І війна відразу скінчилася.

Що з того випливає з точки погляду так сказати культурно-соціяльно-історичної? Без сумніву випливає те, що в епохах півпервісної цивілізації війни нерідко мали абсолютно протидемократичний характер, без участи свідомих мас, з повним нехтуванням ідеї колективу. Ся риса переваги особистости над суспільністю суттєво відповідала рабській психольоґії тих диких часів, коли поодинокі люди могли не тільки узурпувати власть, але навіть право брати участь у двобою!

Крім сего того рода боям помагав і стан техніки: ясно, що працею не перебєш багато народу. А щодо списи Голіята, то вона по своїй конструкції була така незграбна і тяжка (600 сиклів зеліза!), що кинувши нею два-три рази, Голіят вже видимо томився і був змушений оголошувати перемиря.

Одначе поступ, як відомо, неминуче веде народи вперед навіть тоді, коли вони впираються і не бажають рушитися з місця. Сильний розвій не міг оставити людство на рівні катапульти, списи і звичайного двобою. Розцвіт клясичної старини не відкидаючи боротьби парами для поодиноких богів і героїв, покликав до життя цілі кляси военних спеціялістів, які чванилися своїми фалянґами. Такий крок вперед завдячував, очевидно, своє істнування почасти уживанню приличнішої зброї як проца, а по части і значному розвиткови мистецтва і фільософії...

Одначе на жаль ті півдемократичні завоювання клясичної старини не розвинулися дальше в часах темного середневіччя. В середних віках, як відомо, лицарі не тільки загарбали від населення військову справу, не тільки вирвали її з рук закріпощеного простого народа, але взаїмними двобоями тяжкими мечами і списами воскресили мало що не епоху Давида і Голіята! В тих жахливих часах,

чи Москалям один мандат, отже впало 8.000 голосів більше ніж число населення, яке признається до російської національности. Висліди тих виборів сильно заважили на цілости російського життя в Польщі. Російська преса почала домагатися офіційного признання Москалів „суцільною національною меншиною в Польщі", зазначуючи, що головна маса Москалів замешкує терен Полісся. З тої причини в 1931 р. Берестє над Бугом, як найсильніший осередок російського життя, вибрано місцем осідку Ради Союзу організацій російської меншини в Польщі. Як бачимо, успіхи акції російських націоналістів в Польщі великі. Ті успіхи осягнено у великій мірі, а може тільки виключно, завдяки становищу польських властей. Каригідна поблажливість у відношенні до протипольської діяльности православного духовенства, нездібність у викриванні і приязні взаємини з легальними організаціями, удержування маси урядовців Москалів в часі, коли Поляки, які могли бути тими урядовцями, оставали без праці, анулювання Варшавою навіть дуже несміливих протиросійських потягнень воєвідства — ось політика мін-ва внутрішних справ. Маємо тут такі квітки як анулювання мін-вом суспільної опіки на внесок політичного департаменту мін-ва внутрішних справ — рішення поліського воєводи про припинення діяльности відділу коширського Російського Т-ва Добродійности (сей відділ не вів ніякої добродійної акції, але майже виключно політичну), як заборона усування з терену розагітованих духовних і т. д. Я мігби так довго рецитувати. Обмежуся до ще одного прикладу. „Вокс популі" каже, що в виборах 1928 р. Російське Національне Обєднання, відділ поліський, одержувало підмогу від мін-ва внутрішних справ. Польськими грішми форсували ми вибір Москаля з Полісся! Чи можна завдати більший удар своїй національности? Доморослий Метерніх з мін-ва внутрішних справ викомбінував, що для стримання розвитку націоналізмів українського і білоруського треба форсувати націоналізм російський. Деж би такому панові, що терпить на виразний і сильний комплекс низшости, прийшло до голови, що українському націоналізмові можна протиставити польський націоналізм? Хтось мігби його ще підозрівати в тому, що піддався ендецьким впливам! Адже краще русифікувати... Цікаво булоб, так між рядками, чи той пан працює ще в мін-ві — може творить іще якусь кашубську національність, щоб ослабити німецький націоналізм, або гуцульську, щоб побарювати українізм?

Від 1 жовтня 1932 р. зачинається для Полісся нова доба. Того дня поліське воєвідство обняв воєвода В. Костек-Бернацкий і польська політика нагло змінюється. Поляки-автохтони з радістю, урядовці з деяким здивуванням, а професійні політики, які роблять карієру на творенні поодиноких націоналізмів, з переляком довідуються з уст пана воєводи, що Полісся се Польща, що державна рація вимагає, щоб Полісся залишилося польським. За словами пішли діла. У висліді положення на відтинку діяльности російських організацій в 1938 році представляється ось як:

1) з тайних монархістичних організацій не ділає ні одна, причім Союз Вільного Козацтва впав з великим моральним тріскотом, бо виявилося, що його організатор і вождь Бек Бабієв се звичайний аферист і марнотратник організаційних грошей, а радше грошей Союзу Народів;

2) Російське Національне Обєднання не тільки перестало вести всяку діяльність, але навіть не має проводу, бо дотеперішній делегат на Полісся, інж. Архипенко, зрікся своєї функції, а нового не іменовано;

3) з 5 повітових відділів Т-ва Добродійности залишився тільки один. Поліський клюб зліквідовано. З 10 бібліотек лишилися 4;

4) з 3 гімназій осталася одна, причому в тій останній основно змінено систему виховання;

5) російська преса і польська в російській мові не виходять;

6) православне духовенство у великій більшості покинуло діяльність русифікаційну та протипольську. В рішаючий спосіб вплинуло на те виселення батюшки Томи Смоктуновича;

7) число урядовців Москалів впало з 500 на около 150;

8) у всіх урядах в розмовах з місцевим населенням обовязує тільки польська мова.

Треба виразно підкреслити, що про якесь переслідування „російщини" адміністраційними властями нема мови. Адміністрація виступила тільки в явних випадках діяльности на шкоду польської держави. Та перестала підпирати і се вже вистарчило, що бібліотеки й часописи треба було ліквідувати з причини браку передплатників, щоб зібрання легальних організацій перестали відбуватися з причини браку учасників і т. д. Все це свідчить виразно, що російський дух на Поліссі був штучний, створений тільки завдяки визначній помочі польської адміністрації. З хвилею відмовлення тої помочі рух завмирає. Тому з задоволенням можемо ствердити, що політика воєводи В. Костек-Бернацкого остаточно запобігла зрусифікуванню Полісся. Одначе в тім яснім образі, а в сучасній дійсности маємо таких образів так мало, є один темний пункт. Се чисельний зріст учнів у російській приватній гімназії. Зі 140 до 200! Що се? Яка може бути причина сего небезпечного зросту, що дає багато до думання? Чи може я помиляюся в оцінці упадку російського руху? Ні! Після докладного прослідження справи виявляється, що сей зріст слід приписати тільки тому, що неможливо дістатися до польських шкіл. Берестє над Бугом, воєвідське місто, має тільки одну державну гімназію! А на терені цілого Полісся — найбільшого в Польщі воєвідства — є всього 5 гімназій. Якраз тілько, кілько повстало зараз по організації польської держави. Через 18 літ самостійности не прибула ні одна гімназія. Даремні старання місцевого громадянства й адміністраційних властей хочби у справі відкриття другої гімназії в Бересті н. Б. Міністр освіти неуступчивий. Може й рація. Пощо Поліщукам гімназій — нехай в лаптях лазять і „вюни" ловлять, де їм латини вчитися? Таке становище спричиняє, що росте фреквенція в непольських школах, що російські гімназії,зліквідовані недавно задля браку учнів, можуть бути знов відкриті і що міністр Свентославский, продовжаючи дальше дотеперішню лінію, може перекреслити те, що дотепер зробив Костек-Бернацкий.

Poleszuk.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Хоч не годимося зі всіми поглядами автора вище наведеної статті, та містимо її не без сатисфакції, бо ми нераз писали про те, що штучні творива скорше пропадуть, ніж думають їх творці. А тут з польської сторони маємо яркі докази на те.

Ревізія в Головній Управі ендеків

Поліція перевела докладну ревізію в льокалі Головної Управи польських ендеків („вшехполяків") у Варшаві при вул. Єрусалимські Алеї 17. В часі ревізії були присутні голова тої партії Ковальский і заступник голови Белецкий. Поліція забрала ряд матеріялів.

коли народам не вільно було як слід битися, коли билися тільки невеличкі купки упривілеєних осіб, а цивільним людям позволяли воювати тільки в Палестині під видом хрестоносних походів, — Европа очевидно задихалася. І задихалася майже на 1.000 літ. Задля браку взаїмних збірних великих боїв завмерло всьо: мистецтво, наука, література. Відчувалося, що ще два-три такі століття — і Европа погибне без демократичних засад людського істнування.

І нараз бризнуло світло: ренесанс! Бертольд Шварц відкрив порох!

Відразу всьо спалахнуло: надія на розкріпощення духа, віра в поступ... І війни в широкім розмірі. Відкриття пороху справді благословило ту нову еру. З усіх сторін люди стали стріляти. Війська Карла V проти військ Франца I. Війська князя Альби проти населення Нідерляндів. Филип II проти Англійців. Зачалися масові боротьби всюди: в імя понурого минулого, в імя світлого будучого. І скінчилося все грандіозною трицятьлітною війною, до якої радо прилучилися всі, що хотіли хоч трохи обновитися, поступити обовязково вперед.

А разом з великим товаришем Ренесансу, порохом, зазначилася і виразна демократизація війн. В тім часі коли старинна зброя катапульта, стріли, списи, мечі загрожували тільки першим рядам тих, що зударилися, артилерійські набої і кулі не тільки обхоплювали всі ряди неприятеля, але стали навіть давати перелет, багато обіцюючий для цивілізації: до битв при помочі пороху постепенно прилучалося й окружне безправне населення, яке не брало участи в боях. В середних віках підчас бою можна було недалеко спокійно орати, сіяти, а в хвилях відпочинку навіть заходити збоку і дивитися, як розвиваються воєнні діланя. Та від часу ренесансу орати близько вже не можна було. Зачала показуватися нова риса в поступі цивілізації: колективізація і кооперація.

Чи треба подрібно говорити про те, до якої демократизації війни дійшло культурне людство в нинішнім столітті? Продовжаючи світле діло ренесансу, Европейці весь час досконалили спосіб ведення боїв в розумінні далекострільности гармат, щоб захопити в район своїх ділань більшу скількість виборців. Одначе, на жаль, порох і инші вибухові матеріяли, як показалося, мають свою границю досягання. Коли не на віддалі 10 км. від місця бою, то на віддалі 100, 200 км. ще можна було орати і сіяти. Ся недостача вибухових матеріялів стала сильно заважати людству, особливо в 19 столітті. Всі відчули, що жити так дальше не можна, що Европа засмердиться від браку поступу, що не можна здійснити соціяльної справедливости, коли одні бються, а инші висмикаються від того плєбісциту і хочби на віддалі 200 км. все таки орють.

І та недостаточна демократичність пороху інстинктовно приводила передових людей минулого століття в підвищений нервовий стан. Численні революції, повстання і незадоволення монархіями, які старалися зберегти істнування військових кляс, проявлялися все частіше і частіше. Европейці відчули, що конечний якийсь перелім в їх соціяльно-історичнім житті, що ріжні кляси остаточно ще не зрівнані, що навіть впровадження загального військового обовязку не відповідає повній демократизації, бо загальний обовязок військової служби не передбачує жінок, дітей, старців...

І ось на щастя для поступу зродилося вкінці летунство! Могутний новий чинник 20 століття, який не уступає добродійному порохові ренесансу! Летунство, як відомо, остаточно зліквідувало останки февдально-клясового устрою, довело війну до повної колективізації ділань, впровадило в сучасну суспільність правдиве зрівнання в правах. Якими первісно-дикими видаються в порівнанні з бомбовозами середневічні спори лицарів, які загарбали право на війну в закріпощеного населення! І які смішні в порівнанні з воздушними доставниками трійливих газів — камінь Давидової пращі і списа Голіята, скермовані тільки на означених осіб, без уваги на всіх інших обездолених! Летунство перший раз вповні здійснило основний принціп соціяльної справедливости: загальна, пря-

Мадяри і Закарпаття

В 7036 ч. „Хвілі" появилася кореспонденція Зінгера з Братислави. Він пише м. ін.: Мадярська преса закидає правительству надто повільне ділання, невикористання відповідної хвилі, брак ризиканства і невідповідне змобілізування збройних сил. Правительство боронить-ся і вияснює, що мало ромунський демарш, що в хвилі рушення мадярських військ Югославія обстоялаб домагання Букарешту, що військо, розброене згідно з трактатом в Тріяноні, не надається до кампанії на ширшу міру. Та передовсім правительство звертає увагу на одну обставину, що згідно з засадою, яку голосив Монтекукулі, до воєнної кампанії треба трьох річей: грошей, грошей, грошей! Покликання кількох річників вже потягнуло за собою величезні видатки. Збільшено емісію банкнотів. В обігу появилися нові монети і наївне мужицьке населення ховає старі, припускаючи, що їх вартість зросте в міру дальшого побільшування скількости більону. В останньому часі дипльоматичну кампанію ведеться щораз живіше. Щойно тепер буде можна провірити, до якої міри відданий найближчий сусід, хоч деякі звертають увагу, що вісь рухається щораз тяжче. Тому велику надію покладають на акцію полк. Бека. Вчера і кілька днів тому відбулися прилюдні зібрання в честь Польщі, а 19 і 20-го в переважній частині крамниць висіли подоби президента Мосьціцкого і маршала Сьміглого-Ридза. В часописі „Мадяроршаг" щоденно появляються статті, які домагаються уступлення правительства. Правительство твердить, що здійснить програму правих без правиці. Деяких приклонників Саляссі'я випущено з концентраційного табору; вони вступили до рядів мадярського „Фрайкорпу". Опорожнений табор заповнено Жидами, закидаючи їм спекуляцію і поширювання фальшивих поголосок. Се зроблено для мнимого ослаблення протисемітського руху. Не дуже славна була діяльність „Фрайкорпу". Вона зазначилася протижидівськими ексцесами у прикордонній полосі. Ексцеси тривали кілька днів. Одначе пресі заборонено писати про те, погрожуючи замкненням газет. Все таки треба ствердити, що власти покарали напасників, що частина діячів зпід знаку Саляссі'я знов вернулася до концентраційного табору. Коли Каня (міністр заграничних справ — Ред.) переможе, тоді наступить зміна правительства з нахилом „на ліво"... Очі дипльоматів звертаються в сторону Берліна, в пошукуванні підмоги з Варшави. В новій битві за Паркани шукають не так меча Собєского, як дипльоматичної ради... вулиці Вержбової (де міститься мін-во закордонних справ — Редакція).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

За 9 місяців засудили 238 священиків.

Народній комісар внутрішніх справ СССР і одночасно шеф ГПУ Єжов приняв на днях делегацію працівників ГПУ, що належать до союзу безбожників. У промові до них Єжов висловив свою радість з того, що службовики комісаріяту внутрішніх справ і ГПУ в 100% безбожники. Так повинно бути, говорив Єжов, бо совітський чекіст мусить бути борцем безбожництва. Боротьба в тім дусі се наказ хвилі тимбільше, що стверджено, що релігійні громади на території СССР це осередки конспірації. В закінченні промови Єжов заявив, що продовж 9 місяців с. р. засуджено 238 священиків ріжних віроісповідань.

Увязнення української молоді на радянській Україні.

В радянській Україні відбуваються масові увязнення української молоді. В Києві увязнено 80 студентів висших шкіл. Труси й увязнення були також в Харкові, Виннищі, Дніпропетровську й ін. містах. Увязненим закидають український шовіністичний націоналізм та приналежність до тайної національної організації.

„Цісар Польщі, король Литви і король України".

„ІКЦ" в ч. 294 пише: Преса звідомляє про повстання нової партії монархістів, яку названо: Польське Імперіялістичне Сторонництво. Згідно з оповіщеною програмою „партія змагає до здійснення в майбутності ідеї ягайлонської імперії в формі імперії, зложеної з польського цісарства і полученого з ним добровільною унією королівства литовського й королівства українського, получених з собою особою спільного монарха, спільними заграничними справами і спільною армією".

Нова авторитарна держава Угорщина.

Орган угорського премієра Імреді'я заповів переміну Угорщини на авторитарну державу під вождівством Горті. Правительство каже, що буде провадити сильну політику національну, християнську, лицарську і правоправну, яка виробить в народі здібність до поношення жертв. Селяни дістануть землю, робітники працю. В сих днях одержала Угорщина підпертя від трьох великих приятелюк: Польщі, Італії та Німеччини. В заграничній політиці мусить панувати єдність і віра в один авторитет. (Імреді католик, Горті протестант).

І Гданськ творить своє військо.

Гданський сенат видав розпорядок, який впроваджує загальний обовязок служби безпеки на території вільного міста. До служби обовязані мужчини від 18 до 25 літ, здорові фізично і духово. На підставі того самого розпорядку сенат може покликати до служби безпеки також мужчин у віці від 25 до 50 року життя. Члени гданської служби безпеки будуть відбувати періодичні вправи (АТЕ).

Також Ірляндія хоче плебісциту.

Як відомо, останній англійський жовнір опустив уже ірляндську державу по тисячлітній окупації. Та є ще в північній Ірляндії т. зв. Ульстер, 6 графств, де перевагу мають Англійці. Отже президент Ірляндії домагається від Англії плебісциту в справі прилучення тих 6 графств до Ірляндії. За те годиться на мілітарний союз Ірляндії з Англією.

ма і навіть тайна участь населення в усіх війнах свого краю. При летунстві в часі боїв уже не можна орати ні в сусідстві, ні на віддалі 10 км., ні в віддалі 200 км. При летунстві всі кляси збиваються в купу, вже нема ні упривілеєних ні неупривілеєних. При летунстві всі наступають, всі відступають, всі втікають вправо, всі втікають вліво...

І в тім то й міститься величезне значіння неоренесансу в сучасній Европі! Безумовно для щасливого і справедливого соціяльного життя Европейцям вистарчить летунства з чубком на ціле 20 століття, щоб здійснювати ті ідеали, яких вони добивалися.

Ну, а коли при кінці 20 століття все-таки покажеться, що поступ цивілізації вимагає ще чогонебудь нового; коли покажеться, що не всі люди остаточно зрівнані; коли вияснится, що деякі подавному користуються більшими благами ніж інші; коли Европа знов зачне задихуватися від пережитків соціяльних суперечностей, — то нема сумніву, що на підкріплення летунству прийде ще якийсь новий могутний чинник... І на завершення поступу остаточно освободить людство не тільки від всяких кляс, але навіть від особистих ріжниць. І тоді, можна наперед сказати з повною певністю — ніхто взагалі ніколи і нігде вже не буде орати.

Лікарський фейлетоник.

Короткозорість

7 порад як їй запобігти.

Очі се один з найважніших органів людини. Та ми поводимося з ними часто не так як треба, відповідно до їх великого значіння. На очну гігієну не звертаємо майже ніякої уваги. Особливо часто псуються очі в учнів; читання проти світла дрібного письма зігнувшися над книжкою або читання лежачи — псує зір учня і робить його найчастіше короткозорим. 30 до 40% учнів після скінчення гімназії терпить на короткозорість. Часом се недомагання зору буває вроджене й учні вже з ним приходять до школи. В інших учнів короткозорість повстає вже по перших шкільних роках. Спочатку такі учні не здають собі справи з того, що вони короткозорі і що їх зір уже зіпсутий. Щоб краще бачити, вони більше напружують свої очі й тим впливають на ще більше погіршення стану очей. Одночасно не усувають тих причин, що зіпсували зір і що далі шкідливо ділають на вже зіпсуті очі. Внаслідок того очі дуже швидко перевтомлюються, до того долучаються ще інші неприємности, як памороки, завороти й біль голови, безсонність, нервове виснаження, ба навіть істерія. Короткозорість се недуга, що зменшує вартість громадянина і перешкоджує часто також його професійній карієрі. Звичайно діти не дбають за своє здоровля і не застановляються над недомаганнями ріжних органів, тому батьки повинні звертати пильну увагу на дитину ще заки вона піде до школи, повинні ствердити у лікаря, чи дитина змалку не короткозора, щоб запобігти лихові. Бодай раз на два роки учня треба повести до лікаря для провірення зору, бо дитина спочатку сама не відчуває, що має слабий зір. Лікована відразу короткозорість не розвивається дальше. Як запобігти короткозорости? 1) Не позволяти учням читати й писати низько зігнувшись над книжкою; книжка мусить бути віддалена від очей на 30—40 цм. 2) Не позволяти їм читати лежачи. 3) Не читати проти світла (проти лямпи або на вікні), як це часто роблять селянські учні; світло мусить падати на книжку збоку. 4) По повороті зі школи не позволяти учням відразу сідати за книжку; очі мусять відпочити бодай 1—2 години. 5) Не читати книжок дрібно печатаних і не писати дрібненько, бо від сего очі томляться і зір напружується. 6) Коли учень пише або читає, то по перечитанні або написанні одної картки його зір повинен відірватися від роботи і хвилину-дві спочити; після 45-хвилинного читання або писання робити 10—15-хвилевий відпочинок. 7) Розуміється, що читати коли темно або при поганому освітленні, — се значить зовсім певно псувати собі зір. (За дром Вовчанським).

Німеччина й Італія

проти зброєнь Великої Британії.

„Фелькішер Беобахтер" у статті „Зброєння в імя мира" твердить, що в пресі і в промовах британських міністрів кладуть в останньому часі натиск на конечність дозброєння Вел. Британії. Чи се могутнє зусилля у ділянці зброєнь має дійсно на меті вдержання мира? Останні англійські зброєння прибирають розміри, які перевисшають вимоги забезпечення держави на острові й не можуть остати без впливу на держави, проти яких звернене вістря тих зброєнь. В тім самім часі мегафон Мусолінія Вірджініо Гайда пише в „Джіорнале д'Італія", що Англія, Франція і ЗДПА почали зброїтися безпосередно після мінхенської конференції, в часі якої Гітлер заявив, що заспокоєно вже всі територіяльні домагання Німеччини в Европі. Тому, пише Гайда, зброєння Англії, Франції і ЗДПА можуть бути загадочні. Рівночасно зі зброєннями демократичних держав оживилася діяльність воєнних партій тих держав. Ті партії, які програли у справах еспанській і судетській, хочуть відіграти. Доцінюємо добру волю Чемберлена, пише Гайда, але нові зброєння Англії і створення окремого мін-ва національної служби приневолюють нас до великої обережности в оцінці мирних заяв англійських міністрів.

По Судетах — Шлєзвіг

Німці в Данії, які замешкують князівство Шлєзвіг-Гольштайну, виступили з ось якими домаганнями до правительства: 1) Негайно припинити протинімецьку агітацію у слові й письмі. 2) Зліквідувати всі прикордонні данські національні організації, які займаються культурно-освітньою працею. 3) Зворот усіх страт, що їх понесли Німці по 1919 р. внаслідок данської політики. 4) Введення до всіх державних і самоврядних урядів представників німецького населення. 5) Негайне виконання всіх домагань в ділянці освіти. 6) Надання данського горожанства всім Німцям, які мешкають у Шлєзвігу поверх 15 літ. Ті домагання, що їх зложив др Міллер, скріплено заявою, що „за плечима німецької меншини у Шлєзвігу стоїть німецький нарід".

Японці заняли Кантон

Минулого тижня японські війська здобули Кантон, головний бастіон китайського опору. Мілітарне значіння Кантону було величезне. По занятті Шанґгаю та інших китайських пристаней Кантон був одинокою морською брамою, до якої безпечно, бо під охороною Англійців і Французів, приїздили кораблі з воєнним знаряддям. Чотири зелізничі лінії лучили Кантон з китайським запіллям. Найважніша з них була лінія Кантон—Ганков. Десятки довгих поїздів виїздили щодня з величезного кантонського двірця на фронт Янґтсекянґу і до Ганков, заосмотруючи китайську армію у все потрібне. Округа Кантону належить до найбільше промислових в Китаю. Процвітає в ній головно текстильно-шовківничий промисл. Моральне значіння упадку Кантону також немале, бо се місто це духове серце Китаю. Кантон це найстарше місто Китаю знане Европейцям. У старинних часах торговлю з Кантоном провадили Араби. Наслідники Арабів були Португальці, яких місце заняла зчасом Велика Британія, що в 90% репрезентує тепер ввіз і вивіз Кантону, бо при вході до тої пристані лежить велике місто Гонґ-Конґ на острові, який належить до Англії. Гонґ-Конґ се великий товаровий магазин і складниця Кантону. По занятті Кантону Японцями Китай стратив остання получення з морем.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

ТРИДНЕВНІ ЮВІЛЕЙНІ БОГОСЛУЖЕННЯ. Діловий Комітет „Свята Християнської України" подає, що згідно з предложенням Ділового Комітету ВПреосвященим Ординаріятам гр.-кат. Галицької Церковної Провінції відбудуться з нагоди Свята Христа-Царя вечером 30 і 31 жовтня та 1 листопада с. р. тридневні ювілейні Богослуження. В згадані дні відправляться по наших церквах ювілейні молебні, а то „Нова радість" або молебен до св. Володимира Великого (Видання Ділового Комітету). Всі місцеві Ювілейні Комітети „С. Х. У." доложать старань, щоб ці тридневні ювілейні Богослуження мали якнайбільше величавий характер.

Святіший Отець про переслідування християнства. „Оссерваторе Романо" подає промову Св. Отця, виголошену до учасників конґресу християнської археольогії. В промові Папа порушив м. ін. справу переслідувань, що їх переходить тепер християнство. Св. Отець сказав, що не глядить у будуччину з песимізмом. Підчас свого довгого життя Папа бачив багато річей та історичних подій. Сей досвід дає йому можність ствердити, що великими справами кермують не людські руки, але руки Бога. З окремим натиском заявив Папа, що се брехня приписувати йому іншу політику ніж ту, яка має на меті тільки славу Божу й добро душ. Папа веде тільки одну політику, якої не може змінити: се політика, що змагає до добра загалу. Святіший Отець вестиме ту політику аж до кінця свого життя.

Нові священики ЧСВВ. Дня 16-ого с. м. у василіянській церкві в Перемишлі Преосв. Григорій Лакота висвятив на священиків двох василіянських богословів з Лаврова: Рафаїла Романа Процева і Мелетія Михайла Войнара ЧСВВ. Висвячені відідуть в сих днях на дальші студії до Риму.

Як наверталися визначні письменники. В Лондоні появилася цікава автобіографія (Трі Вайс Гом) відомої англійської письменниці Шейля Гай-Смит. Вона описує, в який спосіб в її душі довершився переворот, завдяки якому вона вернулася на лоно католицької Церкви. Вона належала до т. зв. англьо-католиків і була назагал вдоволена зі свого віроісповідання. Не подобалось їй в англьо-католицизмі те саме, що не подобалося колись іншому великому англійському конвертитові Честертонові: брак авторитету. Переконання, що католицизм се одинока правдива релігія, прийшло нагло. Сталося це в часі відвідування катедри в м. Палермо. Відтоді вона старанно приготовлялася до повороту на лоно католицької Церкви і незабаром разом з мужем приняла католицизм. Такого самого наглого переконання й ясности зазнав французький письменник Поль Кльодель. Він став католиком по одних відвідинах паризької катедри Нотр-Дам, які він зробив з простої цікавости в часі, коли там відправлялася вечірня. Величезне враження зробила на нього пісня „Магніфікат" (Величає душа моя Господа). Ся пісня відкрила йому очі. Згадані приклади наглих навернень не належать до рідкостей. Французький письменник Франсуа Копе́ писав незабаром по своїм наверненню: „Коли порівнюю мій сучасний моральний стан зі станом, в якому я був кілька місяців тому, я здивований переміною, яка видається мені чудесна". Про своє навернення з протестантизму цікаво оповідає навернений у 1847 р. німецький лікар Альберт Гетч, пізніший католицький душпастир і генеральний вікарій Орлеану. Одного дня знайшов він на дорозі маленький медалик, загублений якимсь прочанином. Він підніс медалик і (повторяємо його власні слова) „оглядаючи його, я побачив очима моєї душі цілість чудесної будови католицької віри".

В Німеччині 62.368 учителів заявило свою приналежність до католицької релігії, 116.800 до евангелицької, а 2.028 заявило, що „вірять в Бога".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВИТЕЛЬСТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ухвалило текст відозви до вояків Закарпаття. В ній взиває вояків, щоби твердо боронили кордонів Закарпаття та звертає увагу, що не час ще на демобілізацію, бо не минула ще загроза для краю.

ПІДКАРПАТСЬКА ВЛАДА видала розпорядок, щоб у всіх державних і публичних урядах на Підкарпатті урядники негайно розпочали урядувати мовами українською та русскою. (Ужгородська „Нова Свобода", з 20. X. с. р.).

МІНІСТР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ др Едмунд Бачинський відбув нараду з німецьким мін. закорд. справ фон Ріббентропом у Мінхені. Радили над справою кордону між Карпатською Україною й Мадярщиною.

В ПРЯШЕВІ відбулося конституююче засідання місцевої Української Національної Ради в приявності міністра дра Фенцика. Рішено повести акцію за приєднанням Пряшівщини до Карпатської України. (В Пряшеві резидує греко-кат. еп. Преосв. Гойдич).

СПРАВА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ. Мадярський орган „Ешті Уйшаґ" довідується з Риму, що Румунія занепокоєна зброєннями Росії та що плк. Бек предложив їй такий поділ Карпатської України, щоб Румунія мала два зелізничі получення з Польщею через Галичину, Угорщина три.

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ в Америці розвинув широку акцію в дипльоматичних кругах Америки й Европи в хосен державности свого краю.

В КОЛОМИЇ повстала нова політична партія „українських незалежних соціялістів" на чолі з відомим Голубом. Розуміється, треба скрізь перестерігати людей перед тою новою партією.

В СТАНИСЛАВОВІ поліція розвязала віче Фронту Національної Єдности (ФНЄ), на яке прибуло 800 осіб зі станиславівського повіту.

МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І ЧСР відновлено зелізничий рух особовий і товаровий через граничні стації Суха Гора і Звардонь.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗНИЙ ПРЕМІЄР ген. Сірові заявив представникам преси, що Прага виконає зобовязання супроти Словаків і Українців. Центральне правительство утворить тривкі основи для союзної держави Чехів, Словаків і карпатських Українців.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Хвальковский заявив совітському послови в Празі, що Чехословаччина вважає, що договір взаїмної допомоги між ЧСР і СССР стратив свою обовязуючу силу. Таку вістку принесла італійська агенція Стефані.

Б. ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ др Е. Бенеш прибув з жінкою до Англії.

НОВА НІМЕЦЬКА ГРАНИЦЯ переходить 25 км. на захід від Праги і 35 км. на північ від Праги. Від Берна німецька границя віддалена тільки на 14 км.

ПАРИЖСЬКА ПРЕСА веде кампанію за розвязанням парляменту. Людовий фронт перестав істнувати, бо комуністи перейшли до опозиції. Розбився також центр.

В ЕСПАНІЇ на ніякому фронті нема боїв. Літаки повстанців бомбардували пристань червоних у Барсельоні.

ДЕПАРТАМЕНТ МАРИНАРКИ ЗДПА (Злучених Держав Півн. Америки) рішив зорганізувати постійну атлянтійську ескадру, зложену покищо з 38 воєнних кораблів.

КИТАЙСЬКІ ВІЙСЬКА зачали загальний відворот здовж зелізниці Кантон — Ганкав як також здовж дороги, що лучить Йо Чав з Ву Чанґом.

ПОЛІТИЧНИЙ ДОТЕП першої кляси сказав консерватист Гамбро, предсідник норвежського парляменту: „Не буде війни, коли істнує ще якась менша держава, яку можна жертвувати".

НОВИНКИ

Різдвяне число „Нової Зорі" вийде як щоро́ку в збільшеним обемі. Хто з ВП. Читачів нашого органу міг би допомогти редакції в уложенні того великого числа, нехай буде ласкав прислати свою працю по можности до 1-го грудня сего року.

„Малі ферії" з приводу свята Всіх Святих і задушного дня триватимуть у школах народніх і середніх від 30 жовтня до 2 листопада включно.

Пошесть прищиці появилася на передмістях Львова: Клепарові, Знесінні, Кривчичах і Горішнім Личакові. Ветеринарійний відділ міської управи перестерігає мешканців міста, щоб не споживали неперевареного молока.

До крамниці „Маслосоюзу" у Львові при вул. Янівській 4 вломилися в ночі злодії і вкрали набіл вартости 125 зл.

У Львові при вул. Сикстуській 43 повстала нова українська радіотехнічна спілка „Селектон" з метою обєднати людей і капітали в нашім радіотехнічнім промислі. В неділю 23 с. м. відбулося посвячення домівки спілки, якого довершив о. сов. Семчишин.

VII Науковий Зїзд Українських Лікарів і Природників відбудеться у Львові в днях 3—4 грудня с. р. Усі письма в тій справі присилати на адресу: др Нарциз Лукіянович, Львів, Сапіги 6.

Скарбові палати впровадили зміну в способі полагоджування формальностей, звязаних з розкладанням на рати і відрочуванням податкових належностей. Дотепер платники мусіли в скарбових урядах діставати рішення в справі рат і речинців платности. На майбутнє скарбові уряди будуть доручувати рішення платникам до дому.

Адміністраційні власти зарядили, що власники дозволів на зброю, яких речинець кінчиться при кінці с. р., мусять до того часу внести подання в справі продовження дозволів. Ті подання будуть розглядати староства вже від 1 листопада с. р.

Застрілили солтиса. ПАТ доносить: У громаді Химчин, пов. Гуцульський Косів, застрілено в ночи солтиса тої громади бл. п. Андрія Розвадовського, літ 39, віцепрезеса місцевого „Кола Звйонзку шляхти загродовей". Стріл віддано через вікно до нутра дому солтиса. Розвадовський, діяч загородової шляхти, віроісп. гр.-кат., був одним з ширителів польскости на тім терені.

Жидачівське староство покарало на днях Миколу Зіняка, б. голову читальні „Просвіти" в Новошинах, гривною 30 зл. з заміною на 7 днів арешту за виявлення „нехенці для паньства польскего" тому, що на стіні в читальні „Просвіти" висів образ „Думи мої" з тризубом. Такою самою гривною за те саме покарало жидачівське староство б. голову читальні „Просвіти" в Монастирці з тим, що йому замінено гривну на 14 днів арешту. Оба покарані внесли спротив до суду.

У Станиславові повстало „Коло Шляхти Загродовей" з інж. Чекерским у проводі.

Німецькі радіовисильні надають двічі денно українську чвертьгодину в год. 14.30 і 19.45. Полудневу авдицію висилають Відень і Липськ, вечірню Відень.

Гумор. — Талізман. — Чому маєш такий знищений, витертий капелюх? — Бо се мій талізман. — Що? — Жінка сказала мені, що доки я ходитиму в сім капелюсі, не вийде зі мною на місто.

НА ДНЯХ ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П. К. О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

В Карпатській Україні є тепер 457 українських народніх і середних шкіл і поверх 2.400 українських учителів. (Ужгородська „Нова Свобода" з 18. X. 1938).

Віче української еміґрації відбулося в Парижі в неділю 23 с. м., на якому заманіфестовано едність з Українцями, що змагаються за державність Карпатської України.

З Ужгороду звідомляють, що мадярська жандармерія переводить постійні ревізії й увязнення серед Українців і Словаків, які живуть на Мадярщині, і відбирає молитовники, напечатані в церковно-словянській мові.

В Мощанах коло Радимна згоріли стирти гр. Замойського, вартости 100.000 злотих.

Інститут мовознавства Академії совітської України виготовив проект реформи українського правопису, ліквідуючи „націоналістичні прогріхи", які були в попередніх правописах.

На медичний факультет у всіх університетах в Польщі зголосилося сего року 1880 кандидатів, а принято тільки 658.

70 випадків червінки занотовано на терені ковельського повіту на Волині.

В Парижі помер 71-літній Роберт Людвік Монд, „канадійський король ніклю". Він був творцем сучасного ніклевого промислу.

Около 70 міліонів фунтів стерлінгів стратить Чехословаччина внаслідок відлучення Судетів.

У Відні помер полевий маршал Шушніґ, батько б. канцлера Австрії.

В Італії впровадили заборону ритуального зарізу.

В Югославії оголошено 3-місячну двірську жалобу внаслідок смерти кн. Арсена, батька князя Павла, регента Югославії.

Ромунські власти заборонили Жидам зміняти свої назвища.

Пристаневі власти в Констанці приказали вкинути до моря 2 міліони цитрин, які зіпсувалися підчас транспорту.

Диктатор Туреччини Кемаль Ататюрк вертається помалу до здоровля.

В Ню-Йорку відбувся шлюб славного шахіста Капаблянки з російською княжною Ольгою Чеґодалов.

Над Японією перейшов знов тайфун. Є 200 вбитих і около 600 ранених. 30.000 осіб осталося без даху над головою.— Підчас попереднього тайфуну, який навістив полудневу Японію мин. тижня, погибло 453 осіб і 592 особи були ранені.

Осінь се час коли належить присилати передплату на слідуючий рік. Передплата прислана на цілий рік скріпляє ґазету не лише матеріяльно але й морально, бо дає можливість забезпечити їй постійних добірних співробітників.

Гумор. — Посередник у супружествах: Маю для вас прекрасну жінку, вдову з дорослою дочкою. — А чомуж я не мавби оженитися з її дочкою? — Я не радивби вам, бо ви малиб страшенно злу свекруху.

Гумор. — Пан до своєї господині: Я хотівби мати ті ґроші, які ви вкрали у мене за всі літа вашої служби. — Чи се має бути образа, чи може се освідчини?

Спорт. Змагання за мистецтво львівської окружної ліґи помалу кінчаться. В минулу неділю відбувся тільки один метч наших копунів, в якому перемиський Сян стрінувся з львівською жидівською Гасмонеєю. Вислід стрічі 3 : 0 (1 : 0) для Жидів. Фатальна осіння погода, студений дощ і розмокле ґрище не позволили сяновикам показати своїх умілостей так, що вкінці мусіли скапітулювати перед Гасмонеєю, кращою фізично і технічно. Мимо програної Сян лишив по собі добре враження і його позиція в табелі зовсім не така безнадійна як на перший погляд видається. — Україна виїхала до Золочева, де заграла товариський метч з Ц-клясовою Русалкою. Мимо резервового складу Україна виграла 13 : 1 (7 : 1). По недільних змаганнях Україну випередив у табелі дрогобицький Юнак. Сян далі на останньому місці.

Гумор. — Право кулака. — Ромчику, чому ти так часто береш в шкіру від тата? — Бо він сильніший від мене...

Гумор. — Чи ви знаєте його так, що говорите з ним, чи тільки з виду? — Я знаю його так добре, що вже більше не говорю з ним.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Гегенна.
МУЗА: Пані Валевська.
ПАКС: Верес.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Павел і Ґавел і ревія Борунського.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний і зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 30 жовтня 1938. Ч. 83 (1183)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

РІШАЮЧІ ДНІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Премієром став Українець о. Волошин. — Згода на арбітраж.

ПАТ звідомляє: Більшість правительства Карпатської України заявилася за плебісцитом. Міністри Бачинський і Ревай здавали собі справу з того, що переведення плебісциту булоб рівнозначне з поворотом Карпатської України до Угорщини. Тому подалися до димісії. Скористало з того пражське правительство й уділило димісії премієрові Бродієві. Новим премієром став о. Августин Волошин. ЧАТ (Чеська Аг. Тел.) доносить, що правительство ЧСР згодилося цілу справу угорської меншости піддати арбітражеві Німеччини й Італії як держав, що підписали монахійський договір. Вразі якби вони згодилися на внесок Мадярів приняти на арбітра також Польщу, чехословацьке правительство предкладає, щоб до арбітражу запросити вже й Ромунію.

Розвязання комуністичної партії на Закарпатті.

Автономний уряд Карпатської України на засіданні з 25 с. м. розвязав комуністичну партію на території Закарпаття та припинив всю комуністичну пресу. Сей розпорядок має велике значіння, бо він позбавляє ворогів незалежности Карпатської України одного з аргументів, що його вони так часто видвигали в останньому часі, а саме, що, мовляв, Закарпаття се „база большевизму".

Українізація судів у Карпатській Україні.

Правительство Карпатської України видало розпорядок, на основі якого всі судді та урядовці державних судів мусять до 4-ох місяців навчитися української і русскої мови. По 4-ох місяцях вони стануть перед іспитовою комісією. Котрий з суддів і урядовців не зложить іспиту, того звільнять зі служби.

Окрема дирекція зелізниць в Карпатській Україні.

Юліян Ревай, міністр зелізниць Карпатської України, видав розпорядок про створення окремої дирекції зелізниць для Карпатської України. Осідок дирекції в Мукачеві. Цій дирекції будуть підлягати всі зелізничі уряди Закарпаття.

Німеччина й Україна.

Кореспондент „Манчестер Ґардіян'у", який по мінхенській порозумінні обїхав цілу середню Европу, доходить до висновку, що черговим етапом німецької експанзії буде Україна. На шляху в Україну лежить Карпатська Україна. Гітлерові вигідніше, щоб вона належала до Чехословаччини ніж до Мадярщини, з якою треба більше рахуватися в розумінні военного і морального спротиву. Далі кореспондент „М. Г." пише, що плян Німеччини такий: посунутися до кордонів України і внутрі України вести протисовітську пропаґанду. Коли та пропаґанда буде успішна і на Україні зачнуться заворушення, німецькі війська ввійдуть туди „для вдержання порядку" на прохання „автономного" уряду.

Словаки стоять твердо при своїм.

В Кошицях відбулася на днях велика маніфестація словацьких студентів, під час якої промовляв словацький міністр Чермак. Він заявив, що виконання мадярських домагань означалоб ампутацію Словаччини. Словаки не віддадуть Мадярам своїх міст: Братислави, Кошиць, Нітри і Лученця.

Альзатські Німці домагаються своїх прав.

Німецька ґазета у Франції „Ельзас Льотрінґер Цайтунґ" пише іронічно, що підчас недавної французької мобілізації Альзатці одержали рівноправність і навіть першенство, коли йде про обсаду оборонних ліній. Ґазета кінчить: „Коли в окопах першої лінії дають альзатським Німцям першенство, то можна їм дати рівноправність також у справі мови. Хто настілько добрий, щоб дати своє життя за Францію, то його мова мусить бути також настілько добра, щоб позискати право горожанства". Та стаття викликала в Парижі занепокоєння як прояв зростаючих відосередних тенденцій в Альзації. (ПАТ).

Кантон і Ганков горять як горіла Москва в 1812 р.

Коли Японці наближалися до Кантону, Китайці зі всіх сторін підпалили власне місто і воно зачало горіти. Огонь ширився скоро, бо місто переважно деревляне. Але є в нім і великі мурованні будівлі. Горять і вони. Коли пожежа тревала вже цілу добу, вибухли маґазини амуніції з такою силою, що гук вибухів чути було на багато км. довкруги, а на місци де стояли ті маґазини видніє величезний кратер. Горять також святині і мости. Пожар Кантону пригадує описи пожару Москви, яку підпалило російське військо цофаючись перед Наполеоном. Китайці також вицофалися майже без бою, крім одної змоторизованої дивізії: вона боронила Кантону поки не вигибла в бою до останнього жовніра. З сего факту міркують, що дух китайської армії мимо всіх погромів її незломаний. Кантон горить дальше. Китайські висші урядовці в 60 автах відїхали на північний захід. Таксамо як Кантон горить і велике місто Ганков, зложене з трьох міст.

Обманці придумують актуальні обманства.

До богатого купця і знаного у Варшаві філянтропа А. П. зголосилися три елеґантно одягнені панове й заявили йому, що з огляду на його харитативні заслуги хочуть його вибрати радним міста. Купець угостив їх і подякував за довіря. За кілька днів вони знов прийшли і предложили йому листу „на цілі організації". Купець дав 400 зл. і зателефонував на адресу, яка була подана на листі, щоб устійнити програму, під якою має кандидувати. Тоді й пізнав, що став жертвою обманців. Поліція шукає за актуальними обманцями.

Інвалідами Української Армії опікується УКТОДІ, Львів, Потоцького 48. Не забудьте післати туди свою лепту, бо без помочі української суспільности Т-во не всилі запомогти 2.000 інвалідів так, як вони на це заслужили!

В перший день листопада

В 20-ту річницю української державности.

Здається якби се було вчера: а то вже 20 літ минає від того найбільш памятного для нас дня, про який будуть переказувати батьки дітям, поки лунатиме українська мова. Двацять літ се поважний шмат часу в житті одного покоління. Ті з нас, що тоді були в силі віку, що мали 40—50 літ, сегодня мають уже голови припорошені сивиною, бо старість заглядає до них. А ті, що літ тому 20 своїми молодими невинними очима дивилися на невидані події і брали участь в них, сегодня вже в силі віку. Одні й другі мають обовязок, поважно застановитися над своїм відношенням до великої події.

Найбільший поет України, який все життя свое боровся проти кріпацтва і неволі, дійшов до погляду, що хоч неволя яка тяжка, то є ще гірші річи від неї. Він каже:

„Тяжко впасти у кайдани,
Умирать в неволі,
А ще гірше спати, спати
І спати на волі.
І заснути на вік віки
І сліду не кинуть,
Ніякого — однаково,
Чи жив, чи загинув!.."

Се немов ілюстрація до притчі Спасителя про закопані таланти. Се горячий клич, що навіть воля на ніщо не придасться тим, що розложені головним гріхом лінивства.

Отже бодай в 20-ліття великого дня нехай кождий з нас зачне, коли ще не зачав, виконувати свій обовязок: причинятися до морального і матеріяльного скріплення свого ослабленого народу, якого премудрість Божа не вважала тоді досить сильним, щоб міг витримати перемогу, але вважала досить сильним, щоб міг витримати погром. До скріплення народу треба передовсім скріплення його духа. А духа може скріпити тільки релігія в орґанізованій формі правдивої Церкви. Отже тут жерело цілюще правдивої сили народу. Нехайже в сю 20-ту річницю заповняться бодай по неділям і святам всі церкви нашого народу людьми, які вміють молитися до Бога! Нехай збільшиться дбання за Церкву, ту головну кріпость нашого духа! Бо се підстава, на якій може вирости сила — і нема іншої правдивої підстави, на якій булаб можлива наша єдність з Богом і з собою. Там і тільки там росте дерево віри, без якого нема правдивої поживи для скріплення духа.

Нехай се в усіх наших верствах і званнях від старого до малого стане безспірною правдою і вартістю, що дух навіть від крови сильніший і що скріплення духові дає релігія і Церква: бо горе народові і краєві, які не мають безспірних вартостей. Коли з них вийде віра в Бога і в Церкву, то з тим улетючиться і сила їх.

Але віра жива тільки тоді, коли з нею лучаться овідомі діла. Отже в звязку з великим для нас ювілеєм якіж конкретні кличі повинні залунати в краю і народі нашім? Ось вони:

1) Стіймо твердо при Церкві і народі своїм, боронім їх все і скрізь словом і ділом своїм!

2) Нехай кождий з нас лишить по собі сповідь життя свого на письмі, бо се очищує і скріпляє далеко більше ніж всяке інше діло, яке людина може зробити для роду свого, для народу свого. Особливо треба оставити свої правдиві

Монархізм у Франції

В Парижі велику сенсацію викликала небувала заява графа Парижа, сина претендента до престола Франції князя де Ґіз. З огляду на те, що всім членам родин, „які колись панували над Францією", не вільно перебувати у Франції, граф Парижа, який в імени свого батька від двох літ займається монархістичною акцією у Франції, мусів ужити надзвичайних середників обережности, щоб дістатися до Франції. Два дні тому граф Парижа покинув свою резиденцію в Брукселі (де живе постійно), щоб увільнитися від постійного нагляду французької поліції і змилити слід. Незабаром кільканацять паризьких журналістів одержало від жінки графа Парижа запрошення на довірочну нараду. Їх відвезено таємними автами до якоїсь підміської місцевости, де в одному з дворів приняв їх граф Парижа. Він перший раз в життю прибув на територію своєї батьківщини літаком коло м. Венсан, де перед публіцистами сам відчитав свою політичну заяву. Вона спритно характеризує ситуацію Франції й Европи по тім, що сталося в Монахові. Претендент каже між ин., що найтрагічніше для Франції те, що в ній нема тепер ніякої рішучої політичної думки та що се збільшує хаос. „Відвернутися від Европи" та присвятити свої сили розвиткові кольоніяльної імперії булоб божевіллям, бо Франція, слаба в Европі, не вдержалаб і своїх кольоній. Отже передовсім треба Францію відродити внутрі, а сего не годен довершити звироднілий парляментаризм. Моглаб се виконати монархія, яка злагодилаб внутрішні противенства і скоординувалаб всі зусилля нації. По коротким принятті в замку для запрошених гостей граф Парижа відлетів у напрямі до бельгійської границі. Цікаво, що півурядова французька пресова аґенція Ава (Гавас'а) оповістила повний текст заяви претендента до французького престола. — Опісля наспіли про ту стрічу ще отсі вісти: Запрошено представників усіх щоденних ґазет з виїмком півурядового „Тан'у", комуністичної „Іманіте" й монархічної „Аксіон Франсез". Останньої не запрошено тому, бо між провідниками французьких роялістів Моррасом і Додетом (які працюють в тім щоденнику) з одної сторони та ґр. Парижа з другої сторони є тепер острі непорозуміння. Ґраф Парижа здезавуював ту ґазету кажучи, що вона не представляє поглядів членів королівського дому Франції. В заяві граф Парижа оказав м. ін. ось що: Від Версалю до Монахова, то значить за 20 літ, Франція видала 350 міліярдів на цілі національної оборони. Одначе ті суми видала хибно, бо скріпляла тільки свої дефензивні сили, а не офензивні. Ґраф Парижа закінчив заяву ось як: „Благаю моїх земляків, щоб застановилися над нашою будуччиною. Катастрофа тільки відложена. Говорю виключно в інтересі Франції й думаю тільки про мій край. Сей відзив подиктували мені моя совість і моє серце. Нехай ще тепер правительство і нарід Франції рішаються і нехай Бог уратує Францію!" Прощаючись з журналістами, граф Парижа просив їх, задержати в тайні місце, де відбулася стріча з ним, щоб не наразити господарів того дому на неприємности.

Фундамент Европи

Про справедливість для таких племен як Словаки й карпатські Українці.

„Нає Фрає Пресое" в ч. 26.624 принесла дуже цікаву передовицю з приводу прилюдного виступу претендента до французького престола. В ній пише іронічно: Не хочемо відмовляти здібности претендентові, яку видно в виборі моменту, щоб одружити дуже благородні лілеї з серпом і молотом. Його погляди не дуже ріжняться від поглядів Блюма і Тореза: панперманізм тріюмфує, імперіялістична мрія Німців про „Міттельевропу" здійснюється, бо узброєння Франції до нічого... Тимчасом правда виглядає так, що Франція 20 літ жила понад стан, щоб тільки укріпити 300 км. границі від Німеччини, хоч „Матен" слушно написав раз, що будучність Франції не в Европі та що її друга столиця в Альжирі. Булоб се спасенням Франції, якби вона зосередила свої сили в тім завданні. На опанування Европи Франція не має сил. Тому викликає в Европі лише неспокій. Коли Людвик XIV атакував границі Німеччини, Ляйбніц предложив Фридріхові Вільгельмові меморіял, в якім радив, звернути увагу Французів на Єгипет. Таксамо Бісмарк уважав на те, щоби влекшити Французам шлях до Африки. Тимчасом французька правиця, а тепер і граф Парижа і англ. міністр Іден не хочуть навчитися від звичайної господині, що се нерозумно сідати на покришку баняка, в якім кипить. Ще від часів мін. Рішеліе Французи мобілізують держави за плечима Німеччини, замість взятися до екстензивної політики поза Европою. Без того не матимуть спокою малі народи, яким треба признати право самоозначення як фундамент мира на сході, як його основний закон. Се ціла таємниця німецького становища й у справі Словаччини та Карпатської України, які все ще дають привід до безмежних комбінацій.

Спомини Льойда Джорджа

Виходить девятий том.

Анґлійська преса приносить тепер виривки з девятого тому великих споминів Льойда Джорджа, б. премієра Анґлії з часів великої війни. В сім томі, що має незабаром появитися, пише Льойд Джордж про версайський мировий договір. Світ уважно приглядається його творові, бо Льойд Джордж се останній з „великої чвірки", що тоді рішали про долю народів як представники Анґлії, Франції, Італії й Америки. Отже він застановляється над тим, чому версайський мир так скоро завалився. І шукає винних. І бачить вину в Вилсоні та в домаганнях анґлійських доміній. То домінії вперто домагалися німецьких кольоній, каже. Можливо, іронізує з того приводу німецька преса кажучи: Адже недавно ще представник анґлійської домінії Полудневої Африки домагався, щоб не допустити Німеччини до посідання кольоній; для Бенеша буде се потіхою, що не лиш він один нічого не навчився за 20 літ. І всі ті панове навчилися дуже мало. Адже якраз тепер іде буря пропаганди по цілій Анґлії та по всіх її домініях з того приводу, що їх власний державний муж Чемберлен підписався під договором про мирну зміну чесько-німецької границі, а особливо задля того, що Чемберлен разом з Ґітлером підписали заяву, що вони рішилися також інші справи полагоджувати способом консультації. В два дні після підписання тої заяви піднялася филя обурення і збільшеного зброєння. І від того часу та филя все кріпне. Відкрили вже тисячу недостач у своїм узброєнні. Один анґлійський часопис пише, що в цілім Лондоні не було в днях трівоги навіть тузина апаратів до підслуху, чи не летять ворожі літаки. І вичисляють тепер — а все в тисячних цифрах — кілько вони потребують бомб і бомбовозів і протилетунських гармат! Хочуть перебудувати все правительство під кутом конечности нових військових урядів. Ще не можуть відважитися відразу завести обовязок загальної військової служби, але домагаються реєстрації всіх здібних до війська. Гарно і добре: все те, що так скажемо, приватна, домашна справа Анґлійців, згл. Французів. Але нащо брехати, що Німці винні тому всему? Що Німці рішилися на все, щоб освободити три міліони своїх братів зпід чужої влади, се правда, але з того ще не виходить, що вони ласі на нові воєнні авантури та що тому треба їх лаяти, щоби з тої лайки черпати нову заохоту до скріплення зброєння Анґлії. Значить, знов шукають, на когоб звалити вину. А що таке Німці зробили? Змінили границю. І чи не лучше булоб, якби Чехи самі її були змінили ще тому 20 літ? Та не дали їм того зробити їх власні імперіялісти і західні приятелі, які просто звели Чехи на блудні стежки політики понад чеські сили. І чи не лучше булоб, якби Французи також стали на тім становищі, на якім став уже один їх часопис, що написав: Французькі життєві інтереси в західній Европі, над Середземним морем і в Африці. Франція не повинна бути жандармом середної та східної Европи, ні диктаторкою на цілім континенті. Того хотіли Пуенкаре і Клемансо, але вони вже померли.

Від Версалю аж до Монахова йде і далі піде боротьба обдертих з прав проти кривдників. І чим більше перемагатиме правда, тим більше безвиглядна буде брехня, яка пробує фальшувати правду.

Так лише німецька преса з приводу появи девятого тому споминів Льойда Джорджа.

спомини про свою участь у великих змаганнях свого народу, бо се буде цеголкою до будови традиції найдальшим поколінням нашим.

3) Нехай кождий і кожда з нас буде пильним членом своїх орґанізацій, бодай одної церковної й одної світської, бо сила всяких спільнот міриться силою їх орґанізацій.

4) В таких часах як отсі з публичних світських справ на першім місци треба памятати про наших інвалідів і політичних вязнів. Се не тільки діло християнського милосердя, яке приписує нам Церква, не тільки довг вдячности, але й розумне дбання про будучність.

5) Нехай кождий і кожда з нас йде зі своїми орудками тільки до своїх людей, бо коли ми самі себе не підіпремо, то хтож нас підіпре?

Ось тих пять конкретних вказівок, які по масовім виконуванні їх мов пять великих чистих филь сполочуть те, що слабе між нами і принесуть нам Божий дар сили. Тоді мудрість Божа скаже до нас: Ви як нарід вже настілько сильні, що можете витримати не тільки погром, але й перемогу.

А. Ч.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Не допустили до парцеляції в Гаях

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 305 принесло допис з Гаїв такого змісту: Дня 18 с. м. в Гаях коло славного Чижикова під Львовом спеціяльна комісія мала перевести остаточні й засадничі теренові чинности, звязані з урядовою парцеляцією місцевого двора, який перед ювласненням належав до п. Ялі, згляднo до спадкоємців бл. п. Северини Сапежини. Парцельований двір, подібно як і сусідній Опатів, призначено для селян з села Прус львівського повіту. „Кілька днів перед приїздом згаданої комісії в Гаях, замешканих в більшости Українцями, заможними в землю, місцеві й надіслані агітатори зачали підбурювати населення, щоб воно прогнало комісію і не допустило до оселення малоземельних Поляків з недалеких Прус на польській двірській землі. Перед самим приїздом комісії вдарено в церковні дзвони і товпа, зложена з около 1.500 осіб, частинно узброєних в ріжну зброю, зібралася під двором і заняла грізну поставу супроти комісії, зложеної з кількох осіб. Комісія довший час не виходила з помешкання. Щойно по довшім часі, коли через спеціяльних парляментарів удалося переконати провідників товпи, що „влада" уступить Українцям, товпа стала менше агресивна і комісія вийшла з дому, але обмежилася тільки до дослідження почви"... „Комісія мала бути в селі кілька днів. Одначе вечером відїхала, заповідаючи свій скорий приїзд на слідуючий день. На другий день товпа зібралася в подібний спосіб, а коли комісія не зявилася, зачала „по козацьки" виявляти свою радість з перемоги, зневажаючи чинно двох подорожніх Поляків. Треба додати, що тогож дня інший „підїзд" Українців відвідав сусідні Глуховичі, де шукав польських кольоністів, які прибули з Прус, а інша група пішла до Львова, до якихось властей, щоби пожалуватися, що їм діється кривда та що вони, Українці, не підуть також до голосування, коли їх домагання не будуть виконані". „Польські урядові чинники повинні звернути увагу на те, що діється в Гаях, де зухвалість Українців сильно зросла відтоді, коли по масовім „випаді" гаївських Українців проти Поляків у Глуховичах, по побитті Поляків, які верталися з фестину з Чижикова та по побитті воєвідського службовика в сусідніх Підберізцях, нікого з напасників навіть (!) не арештували. Польське місцеве населення домагається, щоб польські власти, не зважаючи на навалу праці в часі виборів, заінтересувалися Гаями".

Страшний стан здоровля молоді

Варш. „Курєр Пор." в ч. 296 пише: Комісія мін-ва віроісп. і освіти піддала 200.000 дітей у школах вселюдних і середних лікарським оглядинам. Стверджено, що 66% дітей нездорових а 4% се каліки або одиниці сильно упосліджені, хоч виразних калік до шкіл не приймають (значить, їх у народі ще більше ніж 4%). Головна причина такого стану біда. Стверджено, що 20% дітей має недокровність з недоживлення та що на Шлеську дол., в значній части Поморя і Великопольщі до 10.000 має спорохнявілі зуби. Дітей хорих на сухоти не виказано, бо вони в величезнім числі поза школою. — З тих даних ясно, що досліди зроблено в корінно-польських околицях. Як ті справи виглядають на українських землях, невідомо.

Польський корпус добровольців

для допомоги Мадярам.

Владислав Студніцкий у 291 ч. виленського „Слова" пише м. ін.: „Спільна польсько-мадярська границя се не лише інтерес Мадярщини, для якої мілітарна і господарська співпраця з Польщею мусить мати велике значіння; це справа, яка таксамо або й більше обходить Польщу. Тут мусить проявитися воля польського народу! Маємо вже голоси преси, маємо однодушність преси в тій справі, яка ріжниться тільки способом узасаднення. Маємо вже демонстрації у столиці держави, але воля народу мусить проявитися поважнішим чином. Той чин це створення помічного корпусу добровольців, який виступивби збройно з хвилею, коли Мадярщина зі зброєю в руці буде домагатися відновлення своїх границь на півночі"... „У Варшаві, Вильні і Львові повинні повстати організаційні комітети помічного корпусу. Зорганізована акція може дати поважні висліди від політичним оглядом".

Чехословаччина в нових кордонах

Празькі і закордонні часописи обчислюють страти, що їх понесла Чехословаччина після заняття Судетів. „Лідове Новіни" обраховують територіяльні страти у т. зв. „історичних краях" і пишуть: Чехія, яка мала 51.947 кв. км., тепер має 35.000 кв. км., отже втратила 32% своєї території. Моравія мала давніше 22.231 кв. км., тепер має 15.000. Разом зі Шлеськом тратить 33.9% території. Страти в населенню: Чехія тратить 33.9% свого населення, Моравія і Шлеськ 36.2%; зі свого чеського населення Чехія тратить 9.7%, Моравія і Шлеськ 19.6%. Загально історичні краї матимуть тепер 6.967.000 мешканців, з того 6 міл. 389.000 Чехів; разом зі Словаччиною і Карпатською Україною Ч. С. Р. матиме коло 11 міл. населення (давніше мала поверх 14). Особливо важкі втрати в ділянці промислу, який зосереджувався в Судетах. Крім копалень вугля Німеччина заняла коло 58% скляного промислу, 55% текстильного, 62% продукції забавок, 76% продукції інструментів, 52% деревного промислу. В Судетах залишилися також хемічний промисл, фабрикація паперу і продукція каоліни. Одна з найважніших втрат се живці найславніші в Европі. На листі втрат знаходяться також втрата електричної централі в Ервеницях, далі резервуари, які доставляли воду до Брна, і величезні простори лісів. Мимо тих усіх втрат господарське положення ЧСР не належить до найгірших. Се край винятково обдарований природою, а його населення відзначається працьовитістю і підприємчивістю. Мимо втрати великих просторів Чехословаччина потішається тим, що не підупала до ряду найменших европейських держав. У хвилі теперішнього пересування політичних вартостей варт пригадати, кілько населення мають інші менші европейські держави. Отже показується, що Ч. С. Р. по ревізії границь все таки два рази більша від Голяндії (6 міл.), Болгарії (5 і пів міл.), Швеції (6 міл.), далеко більша від Бельгії (7 і пів міл.), три рази більша від Данії (3 і пів міл.) і Швайцарії (4 міл.).

Премієр Чемберлен і кардинал Інніцер

Порівнання поведення обидвох супроти Гітлєра принесла „Парізер Тагесцайтунг" в ч. 817: Вже по двох тижнях від часу упадку чеських кріпостей і европейської рівноваги німецький міністр господарки Функ виринув у Туреччині як передова сторожа пролому аж до Чорного Моря. Виглядає, що пролом удався несамовито скоро... То Чемберлєн був тим чоловіком, що зі страху перед скоком у темряву й хаос не хотів, щоб Совіти машерували на Европу... Франція й Англія не були достаточно узброєні... Але в такім разі чомуж вони не розпочали відвороту скорше і чому не поручили Чехам зробити те саме? Чомуж опиралися? Адже се значить, що блєф був по їх стороні, а не по стороні Гітлера... Не було ніякого пляну, була безпляновість, хоч пишуть, що все було укартоване... Тимчасом видно вже виразно, як імпровізації гнали за імпровізаціями... Також кард. Інніцер поступав подібно як Чемберлєн. Австрійський князь Церкви думав іще в березні, що переговорами обмине найгірше. Мрія тревала коротко. Тепер сидить він, напів вязень, у своїй палаті, яку штурмує товпа... Та булоб занадто примітивно обвинувачувати людей як одиниць... Це тільки симптоми внутрішнього роздертя.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить Всіх своїх П. Т. Членів, щоб відібрали нові уділові листи (книжечки) з тальоном, що уповажнюють до підимання щорічної дивіденди.

Про сяку й таку пропаганду

Польський адвокат мец. Станислав Шурлей пише в 41 ч. „Кроніки Польскі і свята" п. з. „Про сяку і таку пропаганду" м. ін.: Приклад найглулішої пропаґанди се те, що входить в обсяг села і хлопа. Бачимо часом на вулицях Варшави сільські ґурти, спроваджені до неї. Строї мусять бути очевидно регіональні, щоб варшавська публика мала на що дивитися. Бо хлоп для міщуха, зокрема для варшавянина, то все ще екзотичний оказ... Міських глядачів обходить тільки стрій. Дослівно ніщо інше тільки шапки, штани, їх барва, їх крій... Але нічиє око не напружиться відгадати, що собі той хлоп думає йдучи вулицями міста, куди його зігнали. Бачив я таку ґрупу Курпіїв. Кілька несло мисливські рушниці, кілька було регіонально вистроєних, на кінці кілька сірих людей. Які то були сумні обличча! Як ті очі були вдивлені до нутра! Як ті плечі несли на собі ті всі журби, що їх гнобили вдома! Кілько то того суму в Польщі! Але се тільки сумний образ. Гірше коли він понижуючий, а такий буває переважно кождий хлопський показ. Чи се буде розбійницький (танець) з закопанського резервату, відтанцьований „ґуралями" спеціялістами в Лазенках або на Старім Ринку, чи се якісь терелики будуть вигравати якісь народні мельодії. Все те не буде хлоп, тільки позори хлопа, часто зовсім фальшиві і показувані тільки задля фолькльору, задля надзвичайности. Те саме в радію. Хлоп в радію завсіди якийсь дурнуватий. А тимчасом нераз глупіший слухач радія, який сміється з тих радієвих хлопів. Один мудрий і чесний парох, який півроку провів на духовній праці між селянами, говорив інтелігентам, які хотіли добиратися до селянина з такими кличами: „З селянином довго не говори, аби не пізнав, що ти дурний". Треба до радія впровадити якихсь мудріших селян, а до столиці не треба зганяти селян на показ. І взагалі треба також подумати про мудру і чесну пропаґанду.

Пшенична Канада

також домагається автономії.

„Юнайтед Прес" депешує з Саскатуну: Зединена Хліборобська Партія провінції Саскачевану ухвалила на своїм річнім зїзді, візвати свій провід, щоб приготовив усе, що потрібне для створення автономної держави з західньої Канади в звязку з Вел. Британією Імперією. Тою державою мавби правити губернатор, вибраний населенням західних провінцій Канади на підставі демократичної конституції. Внесок той поставив полковник Віліям Аллєн. Він узасаднює його тим, що східна Канада приходила постійно до сили коштом західної. „Але ми вже довше, каже, не хочемо бути форналями промисловців на сході". Преса вияснює, що се рух т. зв. пшеничної Канади, себто її трьох великих провінцій Манітоби, Саскачевану й Альберти.

Господарське положення

Мадярщини.

„Польонія" пише: Проковтнення Австрії Німеччиною відбилося недобре на господарстві Мадярщини, бо зменшився її вивіз молочних продуктів до Німеччини. Таксамо недобре відіб'ється на Мадярщині прилучення Судетів до Німеччини. З Судетів ішло на Угорщину багато целюльози й паперу, подібно як з Австрії. Тепер Німеччина спотребовує все те. Дальше: Австрія й ЧСР платили Угорщині повновартною валютою за худобу, а Німці інакше. Словом, хоч політично Угорщина зискає дещо, то економічно буде їй тяжше.

Політичний гумор. — А преціньтіЧехи за Ользою булі добрі люди! — Но, но! — Не „но но", тільки „так так". Набудували масу шкіл для неістнуючих чеських дітей, а тепер всьо дістанеться польським істнуючим дітям. („Муха", ч. 43).

ОСИП НАЗАРУК

Про підстави проводу

Чи наші хиби органічні?

В 1940 році мине рівно 600 літ від хвилі, коли наші придворні люди (бояри), правдоподібно перекуплені чужою силою, дня 7 квітня отруїли останнього галицько-волинського князя Юрія II по матері з Рурикового роду. На нім і скінчилася стара українська державність. В 17 столітті появилася українська державність над Дніпром, але не могла довго вдержатися.

За тих 600 літ була нераз нагода вибитися на волю. Згадаємо тільки такі великі й голосні появи, як війна найздібнішого з королів півночі Карла XII з Росією, або великі і довго треваючі війни Наполеона з Австрією та Росією, або вкінці розвал Австро-Угорщини і царської Росії по світовій війні. Ні одної з тих поя Українці не використали для остаточного здобуття власної держави, хоч нарід наш належить до найчисленніших в Европі і культура наших народніх мас очевидно висша від культури народніх мас неодного державного народу, напр. московського, турецького й інших.

Річ ясна, що коли ми як спільнота не вспіли використати таких нагод, то в тій спільноті мусять бути якісь хиби. Якіж се хиби? Від правильного зрентґенування їх, то зн. від оглянення й поставлення влучної діяґнози залежить можливість позбутися тих хиб. Тому приступаємо до спроби свого рода інвентаризації наших хиб. Уважаємо се роботою позитивною, бо щойно по зінвентаризуванні тих хиб можна буде розпочати плянове і на велику міру закроєне змагання до усування тих хиб та поставлення на їх місце державно-творчих прикмет в нашій суспільности.

В усій нашій публіцистиці є багато нарікань на наші хиби та й острої, нераз занадто острої, критики їх (пригадуємо хочби Костомарова, Куліша, Драгоманова, Франка), — але нема ніодної спроби, бодай спроби, уложення сякої такої систематики тих хиб в ціли викликання систематичного змагання, щоб їх позбутися. З тої причини наша спроба як перша мусить мати свої і то значні недостачі, бо таку роботу може виконати якслід тільки умова праця поколінь, а не одиниця. Та як не булоб, ту працю треба комусь зачати.

Наперед обмежім собі поле нашого думання в представленій тут справі, бо без такого обмеження загубимося в великій масі фактів і подій. Отже на самім початку киньмо оком на наш простий народ.

Український народ, як згідно стверджують свої і чужі обсерватори, переважно здоровий, рослий, гарний і недурний. Можнаб з нього виробити силу, достойну стати в ряді найбільших. Отже чому наш нарід недержавний?

На те може бути лиш одна відповідь: той нарід не має відповідного п р о в о д у. Інакше кажучи, причини недомагань всеї нашої спільноти треба шукати не в низах, а в верхах, у провідній верстві, в горішних станах, які живучи на українській землі не займалися як слід ні тим народом, серед якого жили, ні собою в тім розумінні, щоб мати якісь висші ідеали крім матеріяльних і поважно та зорґанізовано змагати до тих ідеалів для добра всеї народньої спільноти, живучої на українській землі.

Тому власне наступило розбиття та знівечення тих горішних верств. Вони переважно поступили, як каже Москаль, „применительно к подлості", себто вирeклися всяких звязків з народом, серед якого і з якого жили, та пішли на службу до чужих задля становищ і гоноpів, „з лакімства нещасного", як співають народні думи.

До вибуху великої світової війни на Вел. Україні свідомого українського руху майже не чути було. На великих просторах спирався він просто на одиницях. Одинокий щоденник „Рада" мав коло 3.000 передплатників, а таке число на просторі від Буга і Збруча по Кубань і Волгу тай на Сибірі в кольоніях, що сягають по Спокійний Океан, серед близько 50 міл. нашого населення — очевидно не рахується.

З того ясно, що був се рух дуже молодий, щойно початкуючий.

Троха ліпше було з Українцями в Австрії, де була вже випродукована своя численна інтеліґенція. Та й вона не мала ще вироблених традицій і була майже вся несамостійна, значить уряднича. А на закарпатській Руси-Україні під угорською владою наша інтеліґенція світська і духовна була цілком змадяризована поза нечисленними одиницями.

Отже що було головною признакою свідомого українського національного руху? Очевидно слабість, незрілість, молодість його. Котра з тих 3-х признак заслугує на те, щоб на неї звернути увагу? Очевидно молодість руху, бо з неї походить його слабість і незрілість. Значить, тут рішаючий був момент часу.

А тепер вдумаймося в ту молодість руху. Молодість руху може бути всіляка, подібно як у житті людської одиниці. Є молодість буйна, вже до діла спосібна, а є ще молодість занадто молода, щоб могла бути самостійна в думанні і діланні своїм.

Якогож рода молодість бачимо в українськім національнім русі? Від правильної відповіді на се питання буде залежати можливість зрозуміння всього нашого становища і можливість визначення напряму, в якім маємо йти. Пригадуємо і підчеркуємо, що ми обмежили поле нашої обсервації виключно до горішньої, провідної верстви українського народу, чи радше до того, що заступає дійсну провідну верству, бо нарід в ненормальних відносинах не може мати нормальної провідної верстви.

Заки відповімо на поставлене вище питання, наведемо кілька фактів, які самі кождого думаючого чоловіка наближать до відповіді.

1. Серед сурогату (намістня) української провідної верстви поза теорією В. Липинського, обдуманою спільно з покійним С. Томашівським, нема ні одної української оригінальної теорії, яка говорилаб, чого ми хочемо, чи маємо хотіти.

2. Зате є багато запозичених теорій, а саме соціялістичних і в найновіших часах націоналістичних, взятих живцем з чужого духа та скарикатурованих на інакшім ґрунті. Вже сей один факт показує, що духовість сурогату (намістня) нашої провідної верстви перепоєна наслідуванням зовсім таким самим як у дітей. Мала донечка бачить як мама колише її сестричку, отже й вона робить собі ляльку і колише її таксамо. Малий хлопчик бачить, як тато поїхав пасти, чи поїти коней, отже бере прутичок, нібито сідає на нього і гонить на тім прутичку як на коніку довкруги хати.

3. Всяка духово-політична діяльність тих наслідувачів чужого передовсім не систематична. Нема у ніякої з груп, які наслідують чужих, ні одного систематичного видання ухвал власних зїздів. І не дивота. Діти систематики не знають. Вище згадані дівчинка і хлопчик за хвильку покинуть ляльку і деревляного

З Карпатської України

Допис про відпуст на святі Господнього Преображення, Успення й Різдва Пресвятої Богородиці в монастирі ОО. Василіян на Чернечій Горі і 4 инші образки з життя.

Треба писати про ці відпусти, бо сталася на них небуденна і дивна подія. Іменно закарпатські богомольці купували книжечки „Бібліотеки Релігійної Освіти" та „Католицькі Читання" видавані в книгопечатні ОО. Василіян у Жовкві. Це діло почалося ось як: Хтось підніс думку: „Зробім на відпустах пропаґанду добрих книжок, даймо нарешті добрі книжки нашому народові". Другі ставилися до цієї думки дуже недовірчиво: „Шкода зачинати, не піде, наші богомольці не будуть читати взаґалі, а тим більше книжок, писаних фонетикою, буде така аґітація, що й даром не возьмуть тих книжок! Найкращий доказ як наші закарпатські селяни читають книжки, показує така подія: Тому пару років переробили українську книжку п. з. „Розваж то добре" на „тутешну мову", щоб тільки не було по українськи. Продавали ту книжку спочатку по 4 кч., не йшло, спустили ціну на дві кч., продавали навіть по 1 кч. і годі було продавати, вкінці давали даром тим, що купили собі більше річей, але ті також віддавали, бо, як говорили, там нема молитов". Слушно отже можна було боятися невдачі. Одначе сталася несподіванка. Богомольці розхопили отсі книжечки: „Чи треба сповідатися?", „Чи людина має душу?", „Чи є життя поза гробом?", „Нащо терпіння на світі?" та багато брошурок „Катол. Читання" (Тут ми могли запримітити як багато значить пропаґанда, та що ми закарпатські Українці не вміємо зробити пропаґанди, боязливо ховаємося зі спасенними речами, що принеслиб земський і душевний гаразд нашому народові). Продали на тих відпустах понад 200 релігійних книжечок.

Правда, сталася й немила річ: Якийсь інтеліґент приступив до наших молодих черців та глумливо запитувався: „Хто прислав вас сюди? Митрополит Шептицький? Ви продаєте чужі, ґаличинські книжки! Чому наших не продаєте?" Але це був виняток, пересуд, на що не треба вважати. Добрі люди радо купували катол. книжки, може тепер перший раз некритично під впливом пропаґанди, але дасть Всевишній, що наші закарпатські Українці полюблять читати катол. книжки й будуть більше свідомі в св. вірі.

А ще подам Вам деякі інші цікаві уривки з життя закарпатських Українців.

Перший образок: Йду селом, малі школярі гарно поздоровляють мене: „Слава Ісусу Христу".— Звідки ви? питаю. — З Пудгорода, відповідають. Я собі пригадав, що там недавно скінчився шкільний страйк, батьки не пускали своїх дітей до школи, ізза заведеної російської ґраматики Сабова-Ґріґоріева. — Чую, що Ви до школи не любите ходити, жартую з ними. — Ми любимо, але не розуміємо ґраматики Сабова. — Ну, то як Ви хочете? — По українськи! — Та ви не розуміете по українськи, кажу жартом. Збентежені не знають, що відповісти, замовкли. По коротенькій перерві старший із них школяр догадався: — А тепер як ми говоримо? Чи не по українськи?...

Другий образок: Сталося на святоуспенськім відпусті на Чернечій Горі: Впр. о. Решетило ЧСВВ з запалом говорить Боже слово. Дружина професора ґімназії перестерігає свого мужа: (по українськи) „Не слухай, не слухай, бо по українськи говорить!.."

Третій образок: Приїхали ОО. Василіяни на св. Місію до села Б., мав приїхати Впр. о. Решетило, але задля непредвиджених перепон не міг приїхати. Замість нього приїхали закарпатські ОО. Василіяни. Деякі інтеліґенти вимовлялися: „На українську Місію не підемо. Ми о. Решетила радо слухалиб, хочби говорив чисто по українськи, бо він з Галичини, але тутешних Василіян, що сміють говорити по українськи, не будемо слухати".... Є тут ще й такі люди...

коника з прутика і будуть бавитися у весілля або в гості.

4. Емоціональність. З радісного настрою впадають наші люди безпосередньо в понурий настрій і навпаки. Чи інакше поступають діти? Серед найвеселішої забави щипне один другого, той тому віддасть або штовхне — і плач ревний та загальний. А за хвилину з того плачу знов сміх і радість.

5. Наш типовий інтелігент не бере серіозно того, що ухвалює в резолюції або що прирікає. Якаж безліч у нас невиконаних ухвал і приречень! Чи се може якесь спеціяльно віроломне племя? Зовсім ні. Се одно з найвірніших племен білої раси, але тільки тоді, коли йому хтось показав, в що і в кого вірити і сказав, чому треба бути вірним. Коли кінчилася велика війна, то вже всі австрійські полки ішли в розтіч — з виїмком галицьких Українців: вони до самого кінця стояли вірно при австрійському цісарі і Габсбургах. Та коли повстала своя держава, то багато з тих самих вірних Українців розійшлося до дому, а з наддніпрянських Українців багато перейшло до московських большевиків на службу в повнім узброєнні, навіть цілими відділами. Чому? Бо їх ніхто не виховав у напрямі вірности для своєї цілі і свого змагання, їм ніхто навіть не показав тої цілі— і чогож дивуватися, що діти або розбіглися або навіть далися заманити на чужу службу, до ворогів свого рідного краю й народу: далися заманити затроєними цукорками.

6. Пересічний український інтелігент, навіть той, що володіє пером, не відріжняє правди від неправди, чи радше не знає міри в накладанні красок, що на одно виходить. Ось один з багатьох доказів на те: вмирає один з українських діячів, що в часі великої війни був австрійським офіциром. Нема такої української редакції, де не зналивб, що він грозив доносом до австрійського военного суду тим Українцям, що хотіли організувати своїх людей в австрійській армії для своїх національних цілей, коли вже Австрія була в агонії. І мимо того, що всі це знають, газети аж захлистуються від вихвалювання патріотизму померщого! Чому? Чи се якась спеціяльно забріхана порода? Зовсім ні. Тих людей тільки не навчили думати. Вбили їм тільки в голову приповідку: „де мортуіс нітіль нізі бене" — і ті сараки поважно думають, що не вільно написати правди „супроти маєстату смерти". Їм ані на думку не приходить, що згадана латинська приповідка не відноситься до публичних діячів і не може відноситися, бо якби так було, то не існувалаб ніяка історія ніякого народу, тому що треба булоб тільки хвалити тих, що померли.

7. В січні 1919 р. один з наших діячів виголосив в Українській Національній Раді промову, в якій як аргументу проти злуки з Київом ужив твердження, що сего робити не вільно, бо ще можлива віднова старої Австрії (в січні 1919 року!), а тоді як ми будемо виглядати?.. Той сам діяч у 20 літ опісля з повним своїм підписом оповістив статтю, що він був „соборником від дитини". І хоч в дотичній редакції нема мабуть ніодного чоловіка, який не знавби того, як річ мається в дійсности, то статтю принято до друку. Чому? Бо діти поважно не беруть ніякої справи. І нема в тім ніякої злоби.

8. Емоціональність наших умових дітей така велика, що вони маючи не більше як по 5 патронів на жовніра рішучо противилися „лінії Бертельмі", яку предкладала Антанта і домагалися від політичного проводу нації, щоб вів війну на чотири фронти „аж до повної перемоги"! А політичний провід був настільки невироблений, що уступив перед тими домаганнями і дійсно провадив війну на чотири фронти... аж до повної катастрофи.

Навіть такий великий нарід як Німці, що в часі великої війни мали армію, якої властиво ніхто не поконав, підписали дуже тяжкий для них мир, коли бачили безвихідність дальшого опору. А ми боролися до кінця на кілька фронтів, хоч не мали амуніції! Се виразно доказує молодість українського національного руху, який просто не здавав собі справи з небезпеки і з сил противників. Дитина також не здає собі справи з сили коня або вола і спокійно ходить коло його ніг, навіть не відчуваючи небезпеки, що зараз може бути роздавлена. Таксамо не відчував небезпеки український провід, коли свого часу представники Антанти предкладали йому кілька разів доволі добрі услівя замирення. Він їх просто відкинув, зовсім як дитина відкидає навіть прекрасну річ і витягає рученята по жар, бо жар блищить і світить...

9. Якби наш вождь мав таку мілітарну силу, як має тепер провідник Німеччини Гітлер і казав виждати з заняттям якоїсь нашої землі аж до хвилі, коли на се згодяться противники, з якими він веде переговори, то можна напевно сказати, що крик про зраду не вмовкавби й обурення булоб таке велике, що він мабуть не втікби з життям. Чому? Бо емоціональність дітей нестримна, особливо тоді, коли тих дітей ніхто й ніколи не виховував до здержливости.

10. Максималізм у домаганнях наших людей прямо нестерпний від найменшої справи до найбільшої. Коли голодний чоловік проситься на службу кажучи, що він голоден, і коли йому дати службу, то він скоренько зачне вимагати підвишки платні, навіть не опановуючи роботи, до якої він потрібний. А коли йому підвишки не дати, то зачне очорнювати тих, що спротивляються. Чому? Чи се якісь особливо злі люди? Зовсім ні. Се тільки діти в своїм розвитку, а діти не вміють давати, тільки вміють брати. Кожде предложення, зроблене дитині, щоб дала щось, викликає плач. Вона витягає руки по всьо і цілком не сумнівається, що всьо їй належиться: чужий блискучий годинник, чужий песик, якого пан чи пані провадить на ланцюшку, ба навіть блискучий місяць або зірка на небі.

Коли роздумати всі ті правдиві факти, то муситься прийти до висновку, що стан умовости сурогату нашої провідної верстви ще у стадії дитинства і то інфантилізму. Се ніщо не значить, що між тими людьми є й такі, які з добрим або й дуже добрим поступом покінчили навіть найвисші школи і заграничні університети, що в тих школах виказали здібности навіть більші ніж тамошні люди. Вони прекрасно відповідять на кожде питання в справі, якої вчилися, вони спритно і гарно розберуть кожду проблему, яку пізнали в чужих університетах, але розібрати якусь свою справу, ба навіть відповідно поставити питання в своїй справі, вони не вміють. Чому? Бо їх того не вчили.

В слідуючих статтях спробуємо відповісти на цілий ряд питань, звязаних з порушеними тут справами.

Четвертий образок, що розвязує попередню загадку: Народовець клерик оповідає таке: Вступаю в Зняцеві (село в Мукачівщині) до української кооперативи та розмовляю зі склепарем, купую всячину. Побіч мене стоїть селянин, десь сороклітний, прислухується. І перебиває кажучи до склепаря: „Видиш, Василю, сесе мені май любиться, сесе вже дуже хвалю". Звертаючись до мене каже: „Прошу отця духовного, сесе мені май любиться, ож о. духовний май по нашому говорять, але докус по нашому, не по онтому", і показує пальцем за себе. А я питаю його: — По якому то онтому, що Ви розумієте під тим словом по онтому? А він мені потихо: „Не по українськи, але чисто так, як у нас говорять!" — Таж я говорю чисто по українськи. — Ні, Отче Духовний, Ви говорите чисто по нашому. — „Ну добре, кажу я, нехай буде, що я говорю чисто по нашому". Виходжу з кооперативи, маю ясне поняття про світогляд наших Українців, але не чудуватися, бо, кажуть, хтось впливовий ходить по Підкарпатті, читає російські книжки селянам і твердить: „Це по українськи"!.. Так на жаль діється в нас, так баламутять наших людей.

(Редакція „Н. Зорі" щиро дякує за сей дуже цікавий допис і просить присилати такі дописи з ріжних сторін того краю, що став тепер особливо важний для нас). [О. А. Стаканинець Ужгор.]

25.000 рублів за безбожну книжку

Головна рада товариства безбожників у Москві оповістила, що виплатить 25.000 рублів надгороди за написання книжки, яка доказувалаб, що Бога нема. До того запримічує „Католіше Кірхенцайтунг", що виходить в Монахові: Се дуже трудне завдання і досі ще нікому не вдалося. Автор мусівби доказати, що світ, серед якого живемо, повстав сам з себе і що неправдивий є висказ: „З нічого може бути тільки ніщо". Він мусівби доказати, як повстала матерія, хто створив огонь небесних тіл і життя, відки береться сила, що спричиняє рух і т. д. Вкінці мусівби застановитися над людським сумлінням: відки походить сей так часто невигідний нам голос? Мусівби доказати, що фільософ Кант помилявся, коли говорив, що зоряне небо над нами і сумління в нашім нутрі доказують істнування Бога.

Порозуміння між Німеччиною і Францією

Лондонський „Таймс" звідомляє, що французький міністр закордонних справ Бонне приготовив плян французько-німецького договору про ненапад. Він спирається на слідуючих точках: 1) Спільна французько-німецька заява про недопускаємість війни між Францією і Німеччиною, 2) Франція дає вільну руку Німеччині в середній і східній Европі, 3) Франція анулює французько-совітський договір приязні і 4) Франція зробить уступки Німеччині в мандатовій території Камеруну в Африці. Договір про ненапад мавби обовязувати 25 літ.

Німеччина йде на руку Чехословаччині

Німеччина згодилася звернути Чехословаччині місцевість Копривніцу разом з фабрикою авт марки „Татра". Копривніца віддалена від теперішної чесько-німецької границі півкільометра. Крім того Німеччина згодилася оставити на посадах усіх урядників всіх промислових заведень, які є на теренах, що їх дістала Німеччина від ЧСР, так довго, доки Німці не переберуть їх у свої руки. Німецьке правительство заґарантувало всім тим урядникам повну особисту свободу і можливість свобідного повороту на територію ЧСР.

Хто в листопаді с. р. прислє цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Суспільний катехизм

Нове цінне видання „Бібліотеки Товариства Скала".

Суспільний катехизм. Основи католицької суспільної науки. Написав Роман Гайдук. Станиславів, липень-вересень. Р. Б. 1938. Бібліотека Товариства „Скала" ч. 18-20. Стор. 92, форм. 16⁰. Ціна 60 грошів.

Дотеперішній видавничий дорібок „Бібліотеки Товариства Скала" в Станиславові відзначається розумним та доцільним вибором тем. Видання таких, потрібних у нинішнім часі, популярних книжок як „Історія України" (досі 4 випуски), написаної з суто-католицького становища, чи цікавої й богатої на вістки „Історії нового українського письменства" М. Олександровича, чи книжечка Павла Матієвича „Село без дітей" і б. і. бодай частинно заповнило прогалини популярного католицького письменства в українській мові. Доказом цього хочби прихильні голоси критики на ті видання; деякі рецензії цитувала вже „Нова Зоря". Зваживши короткий час істнування сього видавництва, треба ствердити, що його дорібок богатий і цінний. Видно з того, що редакція „Бібліотеки Товариства Скала" має добре намічений плян, який старається точно виконати. В тім пляні не поминули також ділянки суспільних наук, бо ця ділянка в сучасному моменті спеціяльно важна тай прогалини в ній величезні: за останніх пять літ вийшла аж одна католицька книжка на соціяльні теми!

Перша книжечка „Бібліотеки Товариства Скала" на соціяльні теми це було „Село без дітей" П. Матієвича: на неї була вже рецензія в „Новій Зорі". Друга книжка „Б. Т. С." з тої ділянки це „Суспільний катехизм" пера редактора „Правди" п. Романа Гайдука. Коли дехто з наших „хуситів" нарікав на „Село без дітей", мовляв: забогато в ньому негативного елєменту, замало позитивного й дотого несуцільно поданого, то добре сталося, що друга праця з цеї ділянки се „Суспільний катехизм". Бо і справді, від катехизму, від „азбуки" католицької суспільної науки треба в нас зачинати суспільне освідомлення народа.

Сучасний ліберально-капіталістичний лад очевидно хилиться вже до упадку, чого доказом хочби теперішня господарська кріза. Його місце хотівби заняти комуністичний суспільний устрій, який несе з собою цілковиту руїну теперішньої цивілізації, що виросла на грунті християнства. Живемо на границі великих змагань, вагітних у грізні наслідки. На наших очах на живім тілі нашого народу за Збручем большевики переводять експеримент небувалий в історії суспільних рухів, справжню вівісекцію по думці рецепт Маркса, Леніна і компанії. А разом з тим на велитенських просторах „соціялістичної батьківщини" СССР йде вже дві десятки літ безнастанний вишкіл агітаторів большевицької суспільної науки, яку вщіплюють там буквально всім підданим. Те своєрідне систематичне й методичне „освідомлення" про правди марксизму та ленінізму там обовязкове і загальне. Воно могутня зброя для воюючого большевизму, вже з успіхом випробована большевиками в часах громадянської війни. Бо не той погано озброєний, босий і голодний „червоногвардієць" ані опісля зреформований Троцьким „червоноармієць" принесли большевикам як вояки повну перемогу на всіх внутрішніх і зовнішніх фронтах, але в першу чергу приніс її „політком" та агітатор, як на фронті, так головно в запіллі противників. Від часів громадянської війни й досі в червоній армії т. зв. політграмота се один із найважніших предметів військової науки, яку переходить обовязково кождий червоноармієць, кождий учасник „всєвобучу" *) і т. д. Тих, що мали нагоду вступати в балачку з рядовими навіть „красноармейцями", — напевно дивували певні й майже дослівно однакові відповіді большевицьких жовнірів на питання з суспільної економії. Оскільки більше вражіння мусять робити ті, врештою не широко освічені селяни й робітники, на інших селян і робітників — це самозрозуміле. Бо простолюдин на деякі питання, що їх ставить йому життя, хоче відповідей коротких, ясних і недвозначних. Такої відповіди він звичайно не почує від інтелігента, в якого повно сумнівів, а почує її тільки від такогож робітника, чи селянина. Тут лежить тайна успіху всяких агітаторів та „ораторів" з народа.

Завданням католицького суспільного катехизму є саме дати такі прості й незлобиві, ясні й невикрутні відповіди на питання з области суспільних і суспільно-господарських явищ зі становища католицької суспільної науки. Може дехто, взявши до рук „Суспільний катехизм", Бібліотеки Т-ва „Скали", здивується, що сей катехизм зачинається менше більше так, як перший ліпший „Катехизм християнсько-католицької релігії", відомий йому ще зі шкільної лавки; отже питаннями про ціль чоловіка, про Божі та Церковні Заповіді й навіть про св. Тайни. Та річ у тім, що в підручнику католицької суспільної науки тих питань не годен поминути, бо сеж основа, на якій спирається ціла та наука. В Декальогу, в божественній науці Ісуса Христа міститься ціла католицька суспільна наука, як у зародні насіння міститься ціла майбутня ростина з билом, корінням і листям. Без тих основних відомостей, які кождий християнин-католик повинен знати, вся дальша надбудова суспільної науки висілаб немов у воздусі. Тому добре зробив автор, що в першій частині „Суспільного катехизму" вставив розділи: І. Про ціль і достоїнства чоловіка, ІІ. Про Божі Заповіді і ІІІ. Про Церкву та її науку.

Основною клітиною людської суспільности є родина. Тому християнській родині, як основній клітині християнської суспільности, присвячений дальший, IV-ий розділ. Тут розглянено найважніші питання католицької релігії про супружество й родину на основі Енцикліки („Касті коннубії") Свт. Отця Пія XI. Таким чином ся Енцикліка побіч інших Енциклік на суспільні теми перший раз відповідно спопуляризована. А відомо, як важко доступні для масового читача папські Енцикліки. Та найбільше цікавий V-ий розділ, про християнську суспільність, зладжений головно на підставі Енциклік: Льва XIII („Рерум новарум") і Пія XI („Квадрагезімо анно"). Незвичайно актуальний також слідуючий VI-ий розділ про взаємини між Церквою, народом і державою, а то з огляду на зріст скрайно-націоналістичних течій у нашій суспільности. Одною з небезпек головно в т. зв. тотальних державах є намагання удержавити виховання дітей і молоді, при чім спихається в кут або й цілком усувається родинне виховання. Про християнське виховання молоді видав Свт. Отець Пій XI окрему Енцикліку, котру в відповідних питаннях і відповідях передає нам автор у VII-му розділі „Суспільного катехизму"; адже виховання се також у першу чергу суспільна діяльність. VIII-ий розділ присвячений організації та завданням Католицької Акції, яка по гадці Свт. Отця Пія XI має обновити в Христі не тільки одиничне, але й суспільне життя людей. Тому сей розділ також на місци в католицькім суспільнім катехизмі. Він потрібний також тому, що в нашій суспільности та справа ще замало знана, хоч самої назви „Католицька Акція" в нас часто вживають, де треба й не треба, а нерідко її надужівають. Про організацію Католицької Акції в нас просто не мають поняття навіть такі особи, які причисляються до католицького табору, а що вже говорити про людей байдужих для католицького світогляду! Одно з найважніших завдань Католицької Акції під сю пору се харитативна (добродійна) діяльність і тому сій справі присвячений останній IX-ий розділ „Суспільного катехизму".

„Суспільний катехизм" Т-ва „Скала" методично уложений добре, бо виходить від ширшої основи, від справ загально більше знаних (хочби й неповно) кождому католикові та переходить до справ менше відомих і більше спеціяльних. Се перша свого роду енцикльопедія католицької суспільної науки в традиційній формі катехизму. Ся прикмета мимовільно становить подекуди й недостачу книжки, бо через те книжка не має такого ясного перегляду, як звичайні енцикльопедії з поазбучно впорядкованими „гаслами". Тому добре булоб, колиб у черговому виданні катехизму додати ще поазбучний предметний покажчик. Очевидно невдоволяючий також замалий обем „Катехизму", бо в 316 питаннях годі замкнути ввесь матеріял. Та мабуть автор мусів числитися з невеличким обемом народніх видань „Скали": адже й так „Суспільний катехизм" виповнив аж три випуски. Та може саме та скромність подекуди добра, бо робить книжку приступнішою не тільки щодо ціни, але також щодо засвоєння її змісту. Добре булоб, щоби при Читальнях Т-ва „Скала" творилися „суспільні гуртки", які поставилиб собі завдання основно вивчити сей „Суспільний катехизм". Се буде мати більше значіння ніж на перший погляд здається, бо внесе католицьку підставу думання в наші маси також на теми, яких з проповідниць звичайно не обговорюється. — С. Б.

*) = всеобщее воинское обучение; польське „przysposobienie wojskowe".

Історія Риму в 30 томах

Накладня Капеллі в Больонії приступила до видання великої 30-томової історії Риму за час його 3.000-літного істнування. Перший том, що появиться на днях, описує початки Риму. Слідуючі томи матимуть такий зміст: про вплив римської культури на ріжні провінції імперії, римське право, римська военна штука, топографія Риму, історія релігій в римській імперії, історія мистецтва аж ло найновіших часів. Участь у тій праці беруть найвизначніші історики сучасної Італії: Кардіналі, Галяссі-Палюцці, Парібені, Такхі-Вентурі, Романеллі, Де Рінальдіс, Пашіні і ін. Вони виказують, що Рим належав до найважніших цивілізаторських сил білої раси і був головним центром єдности італійської нації.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флєгми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИЙ ПРЕМІЄР Карпатської України о. Авг. Волошин склав телефонічно присягу при свідках, комендантові дивізії в Ужгороді і віцегубернаторові д-рові Олександрові Бескидові, та негайно обняв урядування. Іменування премієром о. Волошина викликало в цілому краю незвичайне одушевлення.

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА в Ужгороді заявилася за наладнанням співпраці з Німеччиною так у заграничній політиці, як і у внутрішньо-господарській.

ПРАВИТЕЛЬСТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ видало розпорядок, що анулює всі розпорядки центрального пражського правительства, які дотепер гальмували нормальний розвиток економічного і суспільного життя краю.

УКРАЇНЦІ ЗАМЕШКАЛІ НА ЛИТВІ вислали меморіял до Гітлера, Муссоліні, Чемберлена і Далядія, в якім протестують проти створення спільної польсько-мадярської границі. Таку вістку приніс „Варшавскі Дзєннік Народови".

В РУДКАХ поліція перевела ревізію в Петра Семкова, службовика Повітового Союзу Кооператив, і в о. Петра Гуля, голови Надз. Ради того союзу. Шукали за протидержавною літературою. Не знайшли нічого.

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ нового сойму і сенату Польщі має відбутися 23 листопада с. р.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА кілька днів писала, що мін. Бек вибирається до Берхтесґадену, щоб предложити канцлерові Гітлерові справу продовження договору про ненапад з Польщею на нових 25 літ, себто до 1969 року. Потому відкликано вістки про ту поїздку.

В ҐДАНЬСЬКУ власти відібрали право горожанства 36 особам за вороже відношення до націонал-соціялізму.

В ЧЕХІЇ Й МОРАВІЇ утворено 12 таборів для 40.000 втікачів з території, яку Чехословаччина відступила Німеччині.

У ВІДНІ розвязали добровольчий словацький легіон, який там зорганізовано для оборони Словаччини. Словацька державність вже так закріпилася, що існування того легіону стало зайве.

КОНРАДА ГЕНЛЯЙНА іменували майором резерви німецького війська за заслуги при обєднанні Судетів з Німеччиною.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Імреді заявив, що Мадярщина домагається плебісциту на землях б. Чехословаччини, замешканих мадярським населенням. Коли ЧСР не прийме мадярських предложень, то Мадярщина рішена здійснити свої домагання всіми засобами.

В ЖЕНЕВІ швайцарські власти припинили видавання органу „Журналь де Насіон" за те, що він назвав відому конференцію в Мінхені „клюбом різників". Той орган дістав недавно 10.000 франків підмоги від еспанських червоних і тому його прозвали в Женеві „Журналь де Дотасіон".

У ФРАНЦІЇ відбулися вибори третини французьких сенаторів. Замітний зріст впливів правиці.

ОКРЕМЕ МІН-ВО ЗБРОЄНЬ організують у Франції.

ІТАЛІЙСЬКЕ МІН-ВО МАРИНАРКИ рішило збудувати 12 нових кружляків.

ІТАЛІЙЦІ вицофали з Еспанії 10.000 добровольців.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „Зандпайпер" на ріці Ян-Тсе-Кянґ ушкоджений бомбою з японського літака, пароплав „Конґсін" затоплений, на нім потонуло 1.000 пасажирів.

Виборчий гумор. — І. Розмова по виході з колеґії, яка вибирала кандидатів на послів: — Панове вибрали Рибку, а він уже два роки тому помер!... — Так? А що йому було? — ІІ. З ким маю приємність? — Моє назвисько нічого вам не скаже. — Ага, то маю діло певно з кандидатом на посла. („Врубле", ч. 42).

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ сер Семуел Гор виголосив промову, в якій заявив м. ін.: Вірю в мирні заміри канц. Гітлера, але рівночасно я приклонник його засади: „Ми постійно успосіблені мирно, але в кождій хвилі ми готові до оборони".

В ПАЛЕСТИНІ тисячі Арабів вступають у ряди повстанців мимо кар англійських властей. Воєнні бюлетини повстанців появляються навіть на урядових будинках. Провідник арабських повстанців Ареф Бей заявив, що повстанці рішені провадити святу війну до останної краплі крови.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО зажадало від Анґлії, щоб усунула всі англійські воєнні кораблі з ріки Янтсе коло Ганкав і з ріки Перлової коло Кантону. Анґлійське правительство відкинуло те домагання.

Політичний гумор. — Що грають у варшавських театрах? Театр Народови: „Вербум нобіле" (але більшої ваги ніж французьке). Театр Нови: „Братнє душе" (ніби Угорщина і Польща). Театр Мали: „Розведімся!" (штука з алюзією Франції до Польщі). Театр Маліцкої: „Одробинка любови" (яку несподівано відчув Гітлер до чеської Праги). — („Муха", ч. 43).

НОВИНКИ

Перед судом у Стрию відбулася розправа проти о. Севастіяна Зубрицького, гр.-катол. пароха з Чолган, обвинуваченого за зневагу поліцая. Поліцай задержав о. Зубрицького на стації у Верчанах і хотів його вилеґітимувати. На те о. Зубрицький відповів, що в Польщі нема обовязку носити з собою документи й додав: „Ви ще за молоді, ви не знаєте ґеоґрафії". Суд увільнив о. Зубрицького від вини й кари.

„Вєк Нови" в ч. 11.242 звідомляє, що в Лавочнім гранична сторожа придержала отсих сімох Українців-Львовян, які намагалися перейти нелеґально з Польщі до Карпатської України: Бігуна Теодора, Теліщука Зиновія, Даниловича Богдана, Мокляка Ореста, Чапельського Івана, Ратушного Михайла і Карпинця Романа.

Жидачівське староство покарало гривною 50 зл. з заміною на 7 днів арешту голову кружка „Сільського Господаря" Якова Пакіша з Чертіжа коло Журавна за те, що він оснував жіночу секцію при згаданім кружку.

В с. Гайворонки підгаєцького повіту три невідомі справники вбили Степана Труша в його власній хаті. Труша вважали комуністичним діячем. Польська преса пише, що власти припускають, що вбивниками були українські націоналісти.

Надвірнянське староство завісило або розвязало „Луги" в Пнівю, Перерослі і Солотвині.

Сяніцьке староство розвязало читальні „Просвіти" в Команчі і в Ославиці.

Михайло Голинський, відомий український співак, виїхав до Злучених Держав Північної Америки й Канади на артистичне турне.

Бюро праці при лікарській палаті у Львові повідомляє, що є вільні посади окружних лікарів у Старому Самборі і Налибоках, лікаря в Туросні, домашнього лікаря обезпечальні в Озоркові й Ловічі, районового лікаря в Загірю і Копичинцях, зелізничого дентиста в Цеханові та вільні посади в Баранові і Пидрах. Інформацій уділяє секретаріят при вул. Конопніцкої ч. 3 від год. 19 — 20, тел. 232-30.

За образу релігії суддя львівського окружного суду Словік засудив працівника міської ґазівні Т. Котлярчика на 8 місяців вязниці з завішенням.

За знущання над кіньми покарано у Львові 10 осіб, з того три особи на кару безоглядного 6-тижневого арешту, а прочих гривнами від 20 до 300 зл.

Нові польські Людові Доми посвячено у Плугові, Фільварках і Ляцькім золочівського повіту.

У Злучених Державах Північної Америки помер др Фредерик Дей, великий приятель Українців. Др Дей перебував довго в Карльсбаді, де вів лікарську практику. В осени 1930 р. перебував у Галичині й опісля у ряді відчитів поділився своїми враженнями з анґлійською публикою в Канаді і Злучених Державах Півн. Америки. В 1932 р. переїхав на постійний побут до Америки.

Новий римо-католицький костел посвятили в Хоросниці пов. Мостиська.

В с. Старі Кошари ковельського повіту на Волині знайшли в землі срібну монету з подобою Марка Аврелія.

У Варшаві до одного з кіосків вдерлися злодії і вкрали товар вартости 700 зл. Поліція зловила справників. Підчас слідства показалося, що провідником банди був Йосиф Мальчевский, син б. полковника царської армії.

Суд у Бидгощі засудив Німця Фріца Теґе на 6 місяців вязниці за образу польського народу.

30 фільмів накрутили сего року в Польщі. Накручення одного фільму коштує від 140.000 до 250.000 зл.

Рільничі організації устійнили вже, що сьогорічні збори бараболь багато менші як минулого року. Переважають бараболі дрібні й середні.

Адміністраційні власти в Лодзі сконфіскували німецький календар „Фольксфройнд" за „неправдиві дані про господарське положення і національний склад населення Лодзі й лодзької округи".

На території СССР мешкає 155 ріжних національних ґруп, які говорять 141 мовами. Найменший нарід се Ороки які живуть на Сахаліні. Є їх 154. Більша часть народів СССР має власне письменство.

В лютім 1939 р. мине 120 літ від заснування університету в Петерсбурґу. „Ізвестія" підчеркують, що в тім університеті Ленін студіював право.

У Празі зростають протижидівські настрої. В неділю відбулося кілька протижидівських маніфестацій, получених з шиканованням осіб семітського вигляду.

Чехословаччина втратила 15 цукроварень внаслідок останнього обкроєння її території.

Словацький часопис „Сльовенски Гляс" подає, що назва Чехословаччини має бути змінена на Славію.

Канцлер Гітлер відвідав передмістя Братислави Петржалку, що його заняли на днях Німці.

Кару буків впроваджено в німецьких школах на взір Анґлії. Дівчат також можна бити, але за дозволом директора школи.

Німецький летун Гельмут Кальштайн здобув рекорд висоти на легкім літаку, осягаючи 8.350 м. Дотеперішній рекорд в тій категорії належав до Франції.

Віроісповідання німецьких учнів. Після даних німецького статистичного уряду щодо віроісповідання учнів німецьких вселюдних шкіл — число дітей католиків представляло 36.75% загалу всіх учнів. Протестантів було 61.84%. Інших християн було ледви 0.29%, практикуючих Жидів 0.18%. При тій нагоді цікаво ствердити, що відсоток католиків у вселюдних школах зріс у 1936/37 р. на 0.2%, мимо зусиль над „відхристіянізуванням" німецької молоді. Навпаки відсоток евангелицької молоді зменшився на 0.3%. В загальному 98.88% німецьких школярів належить до християнської релігії.

Анґлійський письменник Велс веде в „Таймсі" пропаганду в справі признання мирової надгороди Нобля б. президентові ЧСР Бенешеві.

Гумор. — Теофіль їдучи автом впав на стовп і кричить лютий: Замісць телеґрафу без дроту ліпше винайшлиб телеґраф без стовпів.

Гумор. — Шкотський тесть. — Бравн оженився зі Шкоткою. Приятель Бравна питає: — Чи ви дістали багато шлюбних дарунків? — Ну, так, переважно срібло. — А від вашого тестя? — Від нього ми дістали порошок до чищення срібла.

Митрополит грецького острова Мітилени заборонив дзвонити по смерти мешканців. Коментуючи сю заборону, грецькі часописи підмічують, що звичай у Греції довго дзвонити по смерти кождого мешканця пригноблюючо ділає на населення, особливо на хорих.

В Атенах відбулася торжественна інавґурація робіт при накритті ріки Елізос. В старинних часах та ріка була досить велика. Ґенуенці й Турки винищили ліси на узгірях коло Атен так, що ріка висохла і її корито перемінилося у збірник всяких брудів. Тепер по накритті ріки повстануть на ній сквери.

В м. Неамті в Молдавії згорів історичний монастир разом з будинками духовного семинаря. Страти виносять понад 3 міл. левів.

В Москві в центральнім діточім театрі з невідомих причин повстала пожежа, яка в короткому часі поширилася на цілий будинок театру. Згоріла сцена й саля.

В університетській бібліотеці м. Едінбурґу знайшли незнану дотепер симфонію Гайдна, яку незабаром виконають на концерті в Едінбурґу.

В Лондоні говорять, що німецький концерн Круппа задумує перебрати акції французької спілки Шнайдер-Крезо в чеських фабриках зброї Шкода.

Володар князівства Монте Карльо, князь Людвик, зрікся влади з огляду на старість і недугу. Престол обійме його внук, кн. Райнер.

В американській армії мають впровадити новий півавтоматичний кріс, який пятикратно збільшить силу вогню піхоти. Вага нового кріса на 4 і пів кг. менша від дотеперішнього. Знавці кажуть, що та зброя перемінить кождого піхотинця в „рухоме гніздо скорострілів".

Цікаве прочуття. Автор драми „Коли се головна зрада..." Американець Джон Голмес вже в 1935 р. виставив ту драму. В ній представлений державний муж, який на літаку їде до ворожого краю, щоб відвернути грізну небезпеку війни. Розуміється, тим державним мужем є президент Америки, а тим ворожим краєм Японія.

Коло Мельбурну в Австралії розбився пасажирський літак. В катастрофі погибло 18 осіб.

В Мексику дійшло до правдивого бою між прихильниками кандидатури Труїлля Ґуррії на губернатора стейту Табаско і прихильниками кандидатури Аґвірне Кольорадо. 12 осіб убито, кількадесять ранено...

З усіх країв найбільше тепер мучеників має кореанський півострів. Сімдесятьпять мучеників з того півострова є на лісті блаженних католицької Церкви.

В Европі є тепер 724 комунікаційних літаків. З того найбільше літаків має Англія — 167, далі Німеччина 124, Італія 118; Франція 116.

Політичний гумор. — Кажуть, що тепер багато шефів менших держав Европи каже собі: „Коби (витримати) до весни..." („Врубле", ч. 43).

Гумор. — Як ви оправдуєтеся перед жінкою, коли пізно вертаєтеся до дому? — Якіж ви дивні! То ви думаєте, що вона взагалі дає мені прийти до слова?

Гумор. — Добра інформація. — Я вчера пішов до інформаційного бюра й зажадав інформацій про себе. — І що оказали тобі? — Остерегли мене переді мною самим!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Надзірна Рада й Управа Т-ва „Ощадність" оповістили заклик такого змісту: Від кільканацяти літ обходимо щороку день ощадности, щоби пригадати нашому народові клич ощадности. Цей клич принявся між усіми культурними народами світа, став основою здорового та правильного господарювання. Народи, що приняли той клич, унезалежнилися від чужих господарських впливів. Український нарід від віків терпить недостатки й недолю, потапає в обіймах визиску. На рятунок прийшла кооперація, що кинула в маси клич самооборони, клич ощадности, що влив свої цілющі соки в господарський організм народу, надшарпаний чужими затіями. Та не всі ще повірили у спасенну силу клича ощадности! Вони мусять завернути зі шляху негосподарного життя і стати приклонниками ідеї ощадности. Т-во „Ощадність" від кільканацяти літ веде пропаґанду за здійснення кличів ощадности і господарности. В останнім часі створено „Фонд господарської розбудови", який має повстати з дрібних ощадностей. Фонд господарської розбудови се українська торговля, промисл, фабрики, се тривкі варстати для беззахистних і безробітних синів українського народу, що здані на ласку й неласку з л и д н і в. Се краще завтра одиниць і цілого народу! Вкінці Надз. Рада Т-ва „Ощадність" подає, що день ощадности у Львові відбудеться в неділю 30 с. м., а в краю в листопаді і грудні с. р.

У львівській різні зарізано с. р. 683 бугаїв, 280 волів, 21.524 коров, 1.688 яловок, 71.610 телят, 128.995 безрог, 196 овець і 981 коней. В ритуальнім зарізі вбито 4.641 штук худоби і 10.031 телят.

Польський Банк виказав за перших 10 днів жовтня спадок обігу о 86.8 міліонів зл. до 1.460.7 міл. Покриття золотом виносить 28.37%.

„Політика Ґосподарча" пише, що від серпня 1937 р. до квітня 1938 р. привіз збіжжа до Німеччини виносив 3.280 тон супроти 2.060 тон в тім самім часі минулого року. Отже автаркія не дописує. Ситуацію під сим оглядом ще погіршило прилучення Австрії. Вже передтим коло 20% поживи Німеччина мусіла купувати за кордоном, а тепер купуватиме ще більше.

Правительство З. Д. Півн. Америки ґарантувало на 90% ґіпотеки на всіх новобудованих домах до 6.000 долярів вартости. Се приспішило будову малих домів однородинних. Цікаво, що домів вартости 6.000 дол. повстало значно більше ніж вартости 3.000 дол. Причина того в тім, що навіть убогі Американці люблять люксус в помешканні, а за 3.000 дол. не ґоден збудувати дім з люксусовим урядженням.

Політичний гумор. — Чому Англійці зволікають з виплаченням позички Чехам? — Бо чим пізніше Прага одержить позичку, тим Ґітлер пізніше займе Прагу.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Др Володимир Кушнір,** визначний український публіцист, доцент Українського Вищого Інституту в Празі та піонір української пропаґандивної публіцистики за кордоном, помер 22 с. м. в м. Модржанах коло Праги. Покійний уродився 1881 р. в Янчині, пов. Перемишляни. Співробітничав у першім пропаґандивнім українськім місячнику „Рутеніше Реві", редаґував у Відні „Україніше Рундшав" і „Рутеніше Корреспонденц", був якийсь час співробітником катол. щоденника „Райхспост", був редактором черновецької „Буковини" і „Народнього Голосу". У 1930 р. написав брошуру в англійській мові про події в Галичині, яка мала великий відгомін у світі. Львовяни пізнали його в часі, коли він був співробітником „Діла" як також за кордоном, коли більша скількість Львовян опинилася на еміґрації в часі великої війни. Покійний був чоловіком дуже рухливим, умів запізнаватися з чужинцями і використовувати ті знайомства для української справи. Був жонатий з Німкою. Найбільшу енергію розвинув тоді, коли по смерти пок. Сембратовича обняв редакцію орґану „Україніше Рундшав" у Відні. Великий час поставити закордоном український орґан в чужій мові!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Ґеґенна.
МУЗА: Пані Валевська.
ПАКС: Ти, що в Острій світиш Брамі!
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Павел і Ґавел і ревія Борунського.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенні від год. 9—1 і від 3—6. Львів, Сикстуська 17. Телефон 265-73.

Власна технічно - дентистична робітня. НАСС. 1—4.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 3 листопада 1938. ч. 84 (1184)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Доля Карпатської України

Паризький кореспондент „Курєра Варшавского" пише: Загально думають, що Італія уступила Німеччині або що „фон Ріббентроп переконав Муссолінія". Отже не малоб бути спільної польсько-угорської границі через Карпатську Україну, а деякі кореспонденти подають, що офіціяльні італійські круги мають навіть відхрещуватися від того, немовби вони колинебудь робили подібне предложення. В Парижі викликають занепокоєння поголоски, що Італія малаб отримати від Німців рекомпензату на Далекому Сході. У звязку з тим загрожувалаб небезпека французькому Індокитаєві. Покажчиком того протест Японії проти достави зброї Китаєві через Кочінчіну.

Німеччина й Італія арбітрами.

З Праги повідомляють, що підчас розмов міністра Ріббентропа в Римі устійнили, що: 1) розмежування між Мадярщиною і республикою Чехів, Словаків та Українців може наступити тільки на підставі етнографічних границь; 2) Німеччина й Італія приняли на себе ролю арбітрів під умовою, що Прага і Будапешт зобовяжуться приняти без застережень рішення арбітрів. — ПАТ звідомляє з Риму: В Римі потверджують вістку про те, що 2 листопада с. р. відбудеться у Відні перша італійсько-німецька стріча, яка буде вступом до арбітражевих праць у мадярсько-чеським конфлікті. Італійською делеґацією проводитиме міністр Чіяно, німецькою мін. Ріббентроп. До Відня приїдуть також міністр пражського уряду Хвальковский і мадярський міністр Каня.

Карпато-українські військові відділи.

„Гонец Варшавскі" з 29 жовтня с. р. повідомляє: Премієр о. Волошин відвідав генерала Сватка, команданта чеських збройних сил на Карпатській Україні та обіцяв йому, що українські військові частини, які тепер формуються на Карпатській Україні, будуть тісно співпрацювати з чеською армією. — „Експрес Ілюстровани" в ч. 2605 пише: „Як звідомляють з Праги, крайно шовіністичний уряд о. Волошина приступив до орґанізування Січових Стрільців ім. плк. Коновальця. Інструкторами тих відділів мають бути чужинці одної з держав".

Карпатська Україна опікується безробітними.

Секретар премієра о. Волошина др Володимир Комаринський заявив через радіо, що уряд Карпатської України спровадив з Ромунії 200 ваґонів кукурудзи та замовив ще 300 ваґонів кукурудзи і збіжжа в Югославії. Ті харчі розділено між безробітних безплатно або як винадгороду за працю при роботах.

Нова політика Франції.

Сенатор Берто на конґресі радикальної партії в Марсилії відчитав резолюцію, ухвалену комісією загальної політики. В резолюції конґрес ґратулює премієрові Далядіє і мін. Бонне за їх енергію й відвагу, з якою запевнили вдержання мира, відтак стверджує, що французько-англійський союз тепер тісніший ніж був колинебудь дотепер і що він буде далі підставою французької закордонної політики. Конґрес жаліє над тим, що Союз Народів не всилі запевнити всім народам безпеку і пошану права, висловлює бажання утривалення відносин з Німеччиною й Італією, стверджує, що війна в Еспанії далі небезпечна для европейського мира і домагається забрання всіх чужих добровольців. Вкінці резолюція впевняє, що безпеку Франції заґарантують могутні військові сили, сперті на солідних фінансах, і закликає всіх Французів до обєднання.

Німеччина домагається кольоній.

„Фелькішер Беобахтер" твердить, що німецькі кольонії не можуть бути предметом торгів і підкреслює, що Німеччина домагається звороту тих територій, які їй відібрано версальським договором. Всякі інші розвязки не заспокоять німецьких претенсій і Німеччина за ніяку ціну на них не згодиться. Відзискання кольоній се для Німеччини справа чести, бо Німцям відібрали їх у 1919 р., кажучи, що Німеччина негідна управляти кольоніями. Коли Німеччина відзискає свої давні кольонії, поправиться загально-европейське господарське положення і самі кольонії зискають на прилученні їх до Німеччини.

Англійська геґемонія в Азії скінчилася назавше.

Новий японський посол в Римі, Шіраторі, мав перед виїздом з Токія розмову з кореспондентом „Ляйпціґер Н. Нахріхтен". В ній сказав: Упорядкування Китаю треватиме 10 літ і відбудеться на зразок Злуч. Держав Півн. Америки: буде більше число правительств під одним президентом. Про поділ влади з західними державами не може бути мови, але фінансова співпраця їх пожадана, особливо техніка і промисл Німців. Хоч Японія не нарушить прав чужих народів у Китаю, то англійська геґемонія у східній Азії скінчилася назавше. Перебудувати величезний Китай се завдання дуже тяжке. Тому японський нарід мусить позбутися лібералізму і мусить вернутися до своєї тоталітарної державности.

Огрівані вулиці.

В канадійських містах будують вулиці з огріваною поверхнею. Причина тої новости в тім, щоб в зимі на поверхні дороги не творився лід, небезпечний для скорої їзди авт. Після збудування фундаментів дороги закладають рури центрального огрівання, а щойно на них будують поверхню дороги. Такі огрівані дороги все сухі і на них авта їздять добре, але під нагрітою поверхнею замножилися щурі в такій масі, що нпр. в Монтреалі мусіли евакувати доми, положені при нагріваній дорозі, бо й їм загрожувала язва щурів.

Вписуйтеся масово в члени УКТОДІ й кличте інших, що досі байдуже ставилися до потреб Товариства Допомоги Інвалідам!

З останніх літ

МОЇ СПОМИНИ І РЕФЛЄКСІЇ.

Дня 19 жовтня с. р. явилася у мене делеґація станиславівської інтеліґенції і просила мене о відправу Молебня в катедрі, як також розпорядження відправи Молебня в дієцезії за український нарід в дні 1 падолиста с. р. Для підкріплення свого прохання один з делеґатів навів слова одного селянина, котрий сказав: „Молімся кождий зокрема, молімся спільно". Яке я заняв становище в тій справі, уважаю невказаним подавати до прилюдного відома.

По відході делеґації в мені збудилися прикрі спомини і гіркі рефлєксії. І так: коли в падолисті 1918 р. настала українська влада в Станиславові і коли мали зачатися засідання Національної Ради, себто українського сойму чи парляменту, прийшов до мене бл. п. мітрат Гордієвський і сказав мені, що ніхто не просив о відправлення Служби Божої з нагоди відкриття Національної Ради та заразом запитав мене, чи не можнаб оголосити Службу Божу, хоч ніхто не просив. На те я відповів, щоб оголосив афішами про відправлення Служби Божої в катедрі в означенім дні і годині. Уважав я се за вказане бодай для людського ока, бо навіть іновірці при важних подіях звертаються до Бога, а погани до своїх божищ, тільки атеїсти не хотять нічого чути про Бога. І я сам відправив Службу Божу, але майже в пустій церкві, а на кріслах призначених для репрезентантів українського правительства не було нікого, крім одного секретаря почт.

Українське учительство стануло тоді майже одною лавою проти Церкви і на зборах у Станиславові ухвалило викинути науку релігії зі школи...

Селяни зачали вже подекуди гонити „попів" з парохій, а як і не виганяли, то займали заряд в церквах, або диктували священикам свої „права". Одна делеґація селян домагалася від мене, щоб забрати священика з села, бо не ручить за його життя, значить, парохіяни готові були його убити.

Національна Рада ухвалила постанову чи проект: забрати всі церковні добра і то без викупу.

Не хочу більше над тим розводитися. Показалося понуре душевне нутро в нашім народі, головно нашої інтеліґенції. На цілій лінії виповіджена була війна Христу Богу і Його Церкві...

І Українці самі завалили свою державу за Збручем і вложили свою шию в ярмо большевицьке, а тут в Галичині ми всьо соромно програли і то з власної вини, бо ми артисти в нищенні себе самих.

Прийшла Польща 1919 р. За часів польської держави в 1925 р. перемиські інтеліґенти „правовірні католики" внесли жалобу до Апостольського Престола на свого Епископа. В тій жалобі між іншим написали: „Якщо ми малиби свою власну державу або хочби її заряд, то сего рода Епископи ні хвилинки не моглиб удержатися на своїому епископському престолі". Св. Конґрегація Східної Церкви відповіла між іншим, що хоче вірити, що навіть підписані на скарзі, котрі подають себе в совісти за християн католиків, не розуміли, або не звернули уваги на темні, нестерпимі і негідні вискази, як от висше подані. Се був делікатний поличник для „католицького" громадянства в Перемишлі. Польська

знов держава не прогнала „сего рода" українських Епископів, але своя власна держава булаби прогнала своїх власних Епископів.

Ті спомини викликали в моїй душі питання: Чому Христос нас карає такими тяжкими допустами і чому нам, такому численному народові, не дозволив мати свою власну державу? Чи не тому може, щоб заховати у нас ще Церкву, в котрій люди доброї волі моглиб визнавати свою віру і спасати свої душі? Бо коли булаб своя власна держава, то вона найперше розторощилаб у нас Церкву, а відтак сама завалиласяб, або коли істнувалаб, то деспотично гнобилаб Церкву!

Кінчу мої спомини і рефлексії вище наведеними словами селянина: Молімся кождий зокрема, молімся спільно за нещасний український нарід, але не для політичної чи патріотичної демонстрації, а молімся з надприродної віри і в покорі, щоб Христос Спаситель відняв від українського народу, а головно від його проводу, душевну сліпоту, котрою за Божим допустом той провід поражений. Молімся, щоби Христос Спаситель дав нам розуміння нашої дітвацької і зарозумілої гордости, щоб ми побачили, пізнали і відчули наші злочини і кривди, заподіяні Христу Богу і Його Церкві, щоб ми в щирім каянні Христа перепросили і принесли Йому задоситьучинення й експіяцію.

Дано в Богородчанах дня 30 жовтня 1938 р.

† Григорій Хомишин
Станиславівський Епископ.

Преміер о. Волошин

Преміер Карпатської України о. Августин Волошин народився 17 березня 1874 р. в Келечині, в Мармарощині, де його батько Іван був священиком. Хоч у тодішніх часах мадяризація досягнула вже не лише інтеліґенцію по містах, але і священичі шари, в домі Волошинів говорили українською мовою. Народню школу скінчив о. Волошин в родинному селі. Згодом перейшов до ґімназії в Ужгороді, де здав матуру в 1892 р. Опісля перейшов на теольоґію в Будапешті. По скінченні теольоґічних студій одружився з Іриною Петриківною, дочкою учителя ґімназії в Ужгороді, і в 1897 р. висвятився та став капеляном в Ужгороді. 1 листопада 1897 р. став учителем учительського підготовного семинаря, дістав дипльом вчителя народніх шкіл, а в рр. 1899 і 1900 дипльом на вчителя т. зв. горожанських шкіл з математики й фізики. В 1912 р. став титулярним директором учительського семинаря, а від 1917 р. дійсним директором того заведення. Зпід його виховного проводу вийшли ряди національно свідомого народнього вчительства, що понесли в народні маси світло науки і вщіплювали в їх серця любов до рідного народу. В 1918 р. основував „Руську Народню Раду", в 1919 р. став членом Директорії Підкарпатської Руси. З приєднанням Підкарпатської Руси до Чехословаччини розвинув величезну діяльність в ділянках політичній, економічній і культурно-освітній та став спів-основником всіх українських товариств, установ і організацій. 8 жовтня с. р. став державним секретарем уряду Карпатської України, а 26 жовтня 1938 року преміером.

Розвязання партій у Карпатській Україні.

Уряд Карпатської України оповістив розпорядок, на підставі якого припинено діяльність всіх політичних партій і звязаних з ними організацій на території Карпатської України. Одночасно припоручено адміністраційним урядам, забезпечити архіви, документи і майно партій та опечатати їх льокалі. Розпорядок ввійшов у життя з хвилею оповіщення.

Бродій обвинувачений за державну зраду.

Потверджуються вістки про увязнення б. преміера Карпатської України, Андрія Бродія, хоч напевно невідомо, в якій вязниці його уміщено. Постійний парляментарний комітет у Празі ухилив посольську недоторкаємість супроти б. преміера Бродія, а прокуратура при касаційнім суді, створенім недавно для Карпатської України, зачала проти нього слідство на підставі закону про охорону республики. В політичних кругах Ужгороду панує переконання, що і близький співробітник Бродія, б. міністр Карпатської України, Фенцик, буде примушений покинути політичне життя.

Заява льояльности Чехів і Словаків.

Делеґація відділу чехо-словацької національної ради в Ужгороді відвідала віцеґубернатора Бескида і преміера Карпатської України о. Волошина. Делеґати в імені чеських урядників висловили свою прихильність до уряду. Преміер Волошин запевнив чеських урядників, що вони зможуть далі остати в Карпатській Україні і свобідно виконувати свої функції.

Признає нам державу — але за Дніпром...

На Зборах ОЗОН'у у Львові промовляв президент міста Львова п. Островский. Він сказав м. ін.: „Польща довгі століття була могутністю без сумніву більшою від тих держав, що сегодня узурпують собі право рішати про долю Европи. На мапі нема місця для слабої Польщі". Щодо проблемів внутрішньої політики, то промовець підчеркнув, що Поляки мусять створити одностайний польський бльок, що стоятиме незрушимо при засаді польської державности і польської „рації стану". Справа ся набирає відповідної вимови в обличчі української справи. Не можемо Українців виселити як се зробили Совіти, що переносили Українців масово на Сибір, ми склонні зате помогти їм здобути власну державу, але за Дніпром... (Гл. „Експрес Вечорни", ч. 2603, сторона 3).

Шеф німецької преси у Відні.

З приводу приїзду до Відня дра Оттона Дітріха, шефа преси і державного секретаря в мін-ві пропаґанди, оповіщено деякі цікаві дані про ту особистість, що має тепер великий голос у найважніших справах Німеччини тай Европи. Др Отто Дітріх сегодня начальник нац.-соц. партії, член парляменту, ґруповий начальник СС., а від 1931 р. стоїть на чолі партійної преси. Дня 27. XI. 1937 р. іменовано його шефом преси цілої держави. З його писань найбільше відомі: „Фільософічні основи національного соціялізму", „Господарське думання у III Державі" (обі праці повстали з лекцій, які він виголосив), „Взаємини преси з мистецтвом" і книжка „З Гітлером до влади". Він уважає головним своїм завданням здобути німецькій пресі голос у світі.

Інтервю міністра Бека

Польський міністр загр. справ Йосиф Бек мав розмову з п. Гільманом з Америки, представником концерну Герста. В розмові сказав, що Польща домагається відступлення Карпатської України Мадярщині, щоб запевнити рівновагу в тім районі. Се причинилосяб, сказав, до трівкого мира. Та Русь була тільки депозитом з російського старого режіму, була немов пустим кріслом, зверненим до заходу. Там нема Чехів, а населення переважно політично невироблене, політичні здібности виказують там тільки Мадяри. Зрештою без зелізниці, яку ЧСР вже згодилася віддати Мадярам, Карпатська Україна булаб економічно ізольована й безрадна. — На запит, чи є таємне порозуміння між Німеччиною й Польщею в цілі переведення трансакції з Литвою, міністр Бек відповів: Нема в тім ні слова правди. Події з березня найлучше доказують мирні заміри Польщі. — Кореспондент Гільман: Говорять також про переговори з Німцями в справі переказання їм Ґданська і створення невтрального коридора між Німеччиною та Сх. Прусією. — Міністр Бек: Не ведемо таких переговорів. — Кор. Г.: Чи польсько-французький союз з 1921 р. уважаєте ще обовязуючим? — Мін. Бек: Так, бо він все був чисто оборонний і не був звязаний з французько-чеським союзом, ні з ніяким іншим французьким союзом на сході Европи, отже останні зміни не ангажують польсько-французького союзу.

Німецький міністр в Італії

Побут німецького міністра заграничних справ Ріббентропа в Італії з кінцем жовтня мав особливше значіння. Він обговорив з Муссолінієм отсі справи: 1) справу Карпатської України; 2) можливість порозуміння 4 великих держав, започатковану в Монахові, причім одначе преса німецька й італійська звертають увагу, що приязні заяви представників Англії та Франції не перешкоджують їм збільшувати зброєння; 3) справу звороту німецьких кольоній; 4) еспанську справу; 5) справи дунайську і балканську, які будуть вирішені у звязку з новим упорядкуванням середної та східної Европи; 6) справу німецько-італійсько-японських взаємин. Хоч яка важна чесько-угорська справа, бо вона дотичить областей країв заприязнених з Італією та Німеччиною, в яких заінтересовані обі держави осі, то заграничні преса фальшиво представляє річ, немовби в тій справі були якісь ріжниці між Італією й Німеччиною. Зрештою на першім місци стоїть справа політичних взаємин 4 великих держав. (З німецької преси).

Дивна пожежа в Марсилії

Катастрофальна і дивна пожежа навістила минулого тижня найбільше по Парижі місто Франції, Марсилію. Пожежа вибухла у 5-поверховім магазині „Нувель Ґалєрі" та внаслідок сильного вітру скоро обняла головну вулицю Марсилії Каннебієр, при якій містяться монументальні будівлі, біржа, великі магазини й репрезентаційні готелі. Вогонь перенісся м. ін. на готель, в якому в той час перебувало кілька французьких міністрів з прем. Далядіє на чолі, що прибули на конґрес радикальної партії. Поліція з трудом вратувала важні документи преміера і міністра заграничних справ; пропали документи всіх інших учасників конґресу, які задержалися в тім готелі, м. ін. і міністра летунства Кота. У вогні погибло 57 осіб. Матеріяльні шкоди обчисляють на 30 міл. франків. Міністр внутрішніх справ усунув префекта Марсилії. Частина французької преси твердить, що вогонь підложили комуністи. Одночасно преса звертає увагу на загадкову скорість, з якою міське шумовиння прибуло на місце катастрофи й почало демолювати помешкання та грабувати гроші й дорогоцінности.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Хочуть ревіндикувати 1,200.000 душ

Польська Агенція Аграрна звідомляє: „На пленарнім засіданні львівського „Зажевя" промовляв представник групи „Зажевя" зі Станиславова, який навязуючи до небезпеки на східніх землях Польщі, представленої проф. Грабським, навів багато примірів на страти, що їх потерпіли Поляки головно внаслідок асиміляції польського населення греко-католицькою Церквою, а в дальшій консеквенції Українцями. У Східній Галичині, говорив бесідник, Поляки стратили в той спосіб 1,200.000 душ, які можна і муситься ревіндикувати".

Молоді на окраїни

Під таким заголовком „Дзенник Польскі" в ч. 298 приніс статтю, в якій автор, др Адам Пшрось з Тернополя, бідкається над браком доливу молодих польських науковців на полудневосхідні окраїни Польщі й пише м. ін.: „Прибувайте до нас на окраїни з повими силами, з новими плянами, повні запалу, зі свіжим запасом енергії. Чекаємо на нас при багатьох варстатах праці, чекаємо на нову армію молодих працівників; маєте до виконання багато ріжнородних завдань! Коли стягнемо більше число молодих людей на окраїни, потрафимо не лише оживити й поглибити регіональний науковий рух, але створимо для них самих догідні умовини наукової праці, з блукаючих песимістів зробимо творчих ентузіястів, майбутніх поважних дослідників нашого району. Наш заклик мине без відгомону, коли не зіпремо його на конкретні життеві підстави. І тут повинні прийти нам з реальною допомогою державні шкільні власти, адміністраційні і самоуправні, які найлучше повинні розуміти потребу скермування молодих сил на окраїни. Але крім заохоти, крім морального підпертя повинні влекшити той процес переношення на схід шляхом якихсь полекш, додатків, знижень годин праці, винадгороди надчисельної праці, щоби зрівноважити страту вартостей культурних, великоміських і щоб уможливити початок творчої праці... Віримо, що полуднево-східні окраїни Польщі як давніше, як все, так і сим разом знайдуть своїх лицарів науки, але й багатих опікунів". (І наші наукові установи повинні подбати про створення регіональних наукових осередків по наших більших містах, прим. в Тернополі, Станиславові і т. п.).

Вже й Угорщина непевна

Орган польських ендеків „Слово Народове" пише в ч. 308: Нема вже у Празі Бенеша, але дух його дальше є в Празі сильний, чинний і злобний. Так мусимо оцінити останні посуви пражського уряду, а саме спробу внелімінування з розмов з Угорщиною справи Карпатської України як цілости і правдивий державний замах на дотеперішній внутрішній стан в Ужгороді, де віддано владу українській струї. Відтепер Прага не має вже права покликуватися на волю місцевого населення... Польща дальше мусить стояти по стороні угорській. „Глос Народу" обговорював питання, якому на імя: „Чи Угорщина така певна?" Може бути, що Угорщина не така певна. Треба з сим навіть дуже числитися. Одначе угорське розвязання дає нам (Полякам) певні можливости, а розвязання упертих пражських грачів свідчить, що з сеї сторони нема ніяких можливостей співжиття і співділання — коли розходиться про нашу східно-карпатську границю — нема. (Словом, навіть ми Українці не хотіли б бути в такім сумнім настрої як його тепер мають ендеки. Аж жаль на них дивитися, так їм тяжко на душі).

Сензаційна розправа в Білостоці

„Курер Пор." в ч. 298 пише: Відбулася тут сенз. розправа перед карним судом. Покутний посередник у податкових справах Ігнатович скаржив радника скарбової палати Путковского за образу. Притім показалося, в якій затроєній атмосфері живуть скарбові урядовці, особливо ті, що вимірюють податки. Богаті податники винні державі величезні суми, але не платять. Вони мають не лише місячно платних знаменитих адвокатів, але служить у них також Ігнатович, якому за „полагодження" одної більшої справи платять навіть кількадесять тисяч зл. Прокуратор заявив на розправі, що той Ігнатович був у змові з пок. начальником скарб. уряду Ляйтгольдом, задля чого держава має мілионові страти. Прокуратор наводив навіть такі цікаві річи як сфальшовані депеші буцімто від Мін-ва скарбу, якими здержувано екзекуції і т. п. Зате урядники, які не беруть хабарів, мають тяжке життя: на них безнастанно доносять до ріжних властей, вони мають дисциплінарки, переношення і судові справи, які їх руйнують морально і фізично. На розправі зізнавав оден такий урядовець Диліковский: він нервово такий зруйнований переслідуваннями, що слези самі течуть йому з очей...

Капітуляція Франції та її наслідки

Кореспондент ІКЦ З. Літиньский помістив у 300 ч. допис, в якім застановляється над тим, чому властиво Франція „уступила з Европи" і чому її політика зійшла на манівці. Він пише: Найглибша причина капітуляції Франції се те, що її нарід перестав множитися. Ще перед останною війною 41 мілионів Французів стояло проти 52 мілл. Німців, а тепер є 42 мілл. Французів (в тім 6 мілионів чужинців) проти 75 мілл. Німців. З початком 19 ст. Французи становили 18% населення Европи, Німці 14.1%, тепер Французи 11.2, Німці 18%. Франція навіть без війни зійде в 1960 р. на пяте місце й буде мати на половину менше населення ніж Німеччина, 3 мілл. менше ніж Польща і 130 мілл. менше ніж Росія! Отже Франція не може собі позволити навіть на війну, в якій напевно перемоглаб. Одначе боротьба її з германізмом триватиме до кінця. Тільки не чинна. А яка? Фінансово Німці дають уже кредити лучші ніж французькі й англійські, бо довші й необмежені, хоч і в товарах. З союзників Франції лишається властиво одна Росія, яка своєю кровю малаб ратувати Францію. Виговорився про цю тайну Керілліс в „Епок". Він написав, що вразі розбору Польщі повсталаб спільна границя між Німеччиною й Росією й тимсамим перспектива великої німецько-російської війни: Франція моглаби вмішатися в останню стадію тої війни і подиктувати мир. Тільки з сеї точки погляду можна зрозуміти, чому французька публична опінія так уперто противиться спільній угорсько-польській границі: бо вона відділилаб Німеччину від Росії. З сеї точки погляду Польща представляється деяким Французам як перешкода, як „геополітичний блуд". Люди, що займають нераз високі становища, кажуть поважно: „Франція створила Польщу занадто сильною і через те не досить улеглою французькій волі".

Про Францію

Виленське „Слово" в ч. 296 передрукувало статтю Новачиньского про Францію з газети „Просто з мосту". Ось дещо з неї: Кожда паризька газета купна. Та за тілько, ся за тілько, кожда стаття тілько, з мінімальними виїмками органів інтеґрального націоналізму. Далі автор наводить поіменно газети, яким закидає продажність, від „Тан'у" почавши, на „Еко де Парі" й „Фігарі" скінчивши і каже: А в справі антипатії до Поляків годяться з собою протибольшевицький „Ль'Ордр" і ватиканська „Ль'Епок"!... От Картагінці перед неминучою катастрофою, яку самі приспішують. А щодо приязни Польщі з Францією, то тепер знаємо вже докладно, на яких бетонах спочивав гмах тої „дідичної" приязни. Трагічні секунди критичних днів розсвітили ситуацію жахливо ясно... Стаття велика, на кілька шпальт — і вся в такім дусі.

Новий тяжкий удар для Англії

„Фіґаро" приніс статтю Л. Роміер'а такого змісту: Заняття Японцями Кантону важне не тільки для будучности Китаю, але й для інтересів усіх держав, що мають свої факторії на Дал. Сході та для рівноваги їх впливу на цілім світі. Се новий успіх оси Рим — Берлін — Токіо і новий дуже тяжкий удар для Англії... Японська військова партія захопила знов владу в день коли довідалася про те, що сталося в Монахові. Тоді виконала напад на Кантон, найбільшу з торговиць властивого Китаю, на головний узол китайських інтересів, на батьківщину кит. націоналізму... Се для Англії нова господарська катастрофа, яка дасться відчути далеко, аж в Індії. А Німеччина вирине мабуть тепер при новім поділі Далекого Сходу.

Промова премієра Франції

Про комуністів, заграничну політику і буджет.

На зїзді радикальної партії в Марсилії премієр Далядіє виголосив промову такого змісту: Комуністична партія перла до нової світової війни, а потому саботувала підготовку до оборони. Засадничі цілі Франції: вдержання безпеки і кольоній. З европейської політики Франція не зрезиґнує, але давні приязни скріпить новими. Народи французький і німецький взаїмно себе шанують, отже се повинно довести до порозуміння. Буджет на 1939 рік обійме 102 міліярди видатків і 66 міліярдів приходу: щоби здобути бракуючі суми, треба збільшити час праці й устабілізувати політичне життя.

Що сказав французький міністр

Французький міністр закордонних справ Бонне на конґресі радикальної партії в Марсилії виголосив велику промову про завдання закордонної політики Франції. Зокрема обширно обговорив співпрацю з Англією над розвязкою судетської проблеми і пригадав, що Англія не дала Франції повновластей „ін біянко". Англія запевнила Францію свою підмогу тільки на випадок загроження французьких кордонів і в відношенні до ЧСР не мала ніяких зобовязань. Відтак представив переговори у Берхтесґадені і зазначив, що Франція не могла відмовити народам права самоозначення, бо французьке правительство часто в історії обстоювало се право. Дальше Бонне заявив, що Франція не думає покинути Союз Народів. Щодо засад майбутньої французької політики Бонне запевнив, що головною підставою мирної політики буде французько-англійський союз. „Европейські держави не можуть далі жити в стані теперішньої непевности. Тому Франція хоче, щоб мінхенське порозуміння скріпило атмосферу відпруження. Франція хоче в першу чергу нормальних відносин з сусідами. Хочемо, щоб між Німеччиною і Францією запанувала щира співпраця і щоб обі держави виключили страх перед конфліктом, який в Німеччині й у Франції скоро знищивби поступ, осягнений величезним зусиллям. Між Францією й Італією привернено нормальні взаємини і ми радіємо тим". Далі Бонне сказав, що вицофання всіх европейських добровольців унеможливить еспанський конфлікт. „Ось великі напрямні пляну, який французька дипльоматія мусить здійснити. Віримо, що мінхенське порозуміння мусить бути підставою до тривких зусиль над зорґанізуванням европейського мира". У звязку з тим міністр Бонне заявився за раціональною орґанізацією світової продукції і за міжнароднім валютовим порозумінням. „Франція тільки тоді могтиме піднести свій голос у концерні народів, коли відзискає всю свою силу і дисципліну. Французька дипльоматія се тільки виразник можливостей краю. Франція хоче доказати, що демократії таксамо як кожда інша держава можуть відіграти свою ролю в модернім світі". Бонне закінчив свою промову словами: „Франція принесла свободу іншим народам і мусить залишитися заборолом всякої свободи". (Бурливі оплески).

Ромунія авторитарною державою

Ромунське правительство заповіло через свого міністра справедливости Яманді далекойдучі зміни у внутрішньополітичнім житті краю, які змагають до авторитарного режіму. Як виходить з заяви мін. Яманді, держава буде зреорґанізована на корпоративній підставі, причому буде задержана монопартійна система. Цікаво, що зроблять з мілионами меншин і як вони попадуть в монопартійну систему?

ОСИП НАЗАРУК

Значіння партій

З політичних питань, які вяжуться зі справою проводу, ніщо так не характеризує сурогату (намістня) української провідної верстви, як погляди на справу партій. Раз ті партії підноситься у нас під небеса і не бачиться нічого вищого понад ними, то знов уважають їх крайними шкідниками. Раз кажуть: „Як не буде такої України як каже програма моєї партії, то не хочу ніякої України“, то знов: „Всьо зло походить від партій! Прокляті вони на завше!“... Тепер зачинає „вібухати“ сей другий погляд, бо перший наробив уже досить шкоди і черга на шкоду від другого. Як же виглядає дійсність у справі партій?

Нація, яка не має своєї держави, не може створити інакшого політичного проводу як партійний.

Заки викажемо, чому нема іншого розумного способу, треба сказати, що таке політична партія. Се тимбільше вимагає пояснення, бо під сю пору наші люди задивлені в скасування всяких партій у тих державах, що завели в себе національну тоталітарну систему правління, думають, що таксамо можна зробити й у нас. Тимчасом се абсурд, і то такий абсурд, якого недержавний нарід навіть виконати не в силі (бо є й такі абсурди, які може виконати також недержавна нація, про що далі).

Слово партія походить від латинського „парс“, значить частина. Партія в політичнім того слова значінні се звязок групи людей, які мають а) однакові погляди або інтереси,*) б) охоту до спільної боротьби за ті погляди або інтереси і в) проявляють ту охоту до боротьби в організований спосіб. Партії се дуже старі політичні творива. Вони ніколи не були привязані до границь якоїсь одної держави, а в нових часах бачимо навіть цілі системи міжнародніх політичних партій.

А який саме вік партій? Зовсім такий самий як вік держав, бо з хвилею появи якоїнебудь держави, навіть цілком примітивної, вже повставали партії, найменше дві. Чомуж вони повставали і то вжé так давно, від самих початків політичного життя? Як природне для людей лучення їх (що знаменито підчеркнув уже великий мислитель Арістотель, кажучи, що чоловік се „дзоон політікон“), таксамо природне для людей відокремлювання їх по ріжним признакам і то не тільки в політичнім житті. Син, що ожениться, хоче окремого дому, а бодай окремого помешкання. Того самого хоче дочка, що виходить заміж. Того хоче молодий купець, хоч жиє ще його батько, старий, досвідчений купець. Того самого хоче молодий майстер і т. д. Колиж такий природний гін до відокремлення бачимо навіть між найближчими собі людьми, в родинах (семях), то щож доперва говорити про силу того гону до відокремлення між людьми чужими собі по крові і людьми ріжними по становищі їх, по занятті, по майні, по освіті, по особистим уподобанням по ріжним місцям замешкання і т. д.

Політичні партії се появи в основі своїй не тільки старі та зрозумілі для кождого, хто вміє думати про публичні справи, але також появи здорові, коли партії не стануть ціллю самі для себе, але при кождій справі памятають, що вони становлять частину якоїсь цілости і тому на першім місці повинні ставити при кождій справі інтерес тої цілости, щойно на другім місці інтерес партії, а на останнім місці інтереси членів партії. Буває й навпаки, — а тоді партії нездорові і з ними стає нездорове все публичне життя.

Крім своєї природности мають політичні партії за собою те, що вони освідомляють людей про публичні справи, виробляють правдивих провідників, боронять інтересів поодиноких верств (кляс і станів) народу, його свободи віри і совісти, думки й переконання. Словом, політичні партії се потрібні і важні установи публичного життя. Розуміється, всі ті прикмети партії можуть мати тільки тоді, коли мають чесний і розумний провід.

Партії найвиразніше можуть розвинутися там, де натиск згори найменший. Отже в цілком абсолютистичній державі істнування явних партій неможливе, бо в таких державах рішає абсолютна воля одного. Одначе навіть там фактично істнують партії закриті, підпольні, законспіровані, або змовлені. І чим більший гнет згори, тим більше криються зі своїми думками люди, які з тим гнетом не годяться. Та се скривання має в собі характер вибухового газу, який тим сильніше вибухає, чим більше його стискати. І тому в абсолютно правлених державах так багато проливається крови внутрі: то вимордовують себе взаїмно люди ріжних партій, хоч на око ніяких там партій нема і хоч по закону партії там навіть „неможливі“. А прецінь ті буцімто „неістнуючі“ партії розсаджують абсолютистичні творива, розкладають державу, вбивають найвисших достойників скрито або явно, при чім полюють навіть на самих монархів. Абсолютні монархи всюди і постійно живуть у страху за своє життя і дуже велике їх число вмирає напрасною смертю, або від отруї або від ножа і т. д. Нпр. в останніх часах абсолютно правленої Росії більше царів погибло напрасною смертю ніж природною. Хтож виконував ті убийства? Очевидно партії, фракції, котерії, хоч вони по закону не сміли істнувати в абсолютних державах. Та вони не лише істнували, але й виконували ріжні пляни, нераз дуже тяжкі. Подібно й на наших очах тепер в абсолютистичнім СССР істнують підземні, дуже законспіровані течії, з якими кріваво бореться тамошня диктатура. Такі скриті течії є також в інших тоталітарних і напів тоталітарних державах. Такі закриті, законспіровані „течії“ (заговори, котерії, партії) тільки ждуть ослаблення тоталітарної влади, щоб повалити її і захопити власть.

В конституційних монархіях і демократичних республиках партії не потребують критися. В перших монарх становить здорову противагу партіям, бо він орґан надпартійний. В демократіях, що не мають рішаючої парляментарної системи, ролю монарха відграє президент з сильною владою, як пр. президент Злучених Держав Півн. Америки. Хоч там президент має більшу владу ніж монарх в Анґлії, одначе вартість анґлійського режиму остільки більша, що той режим гнучкіший і в найвисшім своїм шпилі незалежний від виборів.

При партійно-парляментарній системі найздоровіші відносини панують

*) На тій підставі є два головні роди партій.

А. П. ЧЕХОВ

Необережність

Петро Петрович Стрижин, племінник полковниці Іванової, той самий, якому торік украли нові кальоші, вернувся з хрестин рівно о другій годині вночі. Щоб не розбудити своїх, він обережно роздягся в прихожій, навшпиньках, ледви дихаючи, пробрався до себе в спальню і, не засвічуючи вогню, став готуватися до сну.

Стрижин веде життя тверезе і регулярне, вираз обличчя в нього „душеспасний“, але на хрестинах від радості, що Любов Спиридоновна щасливо породила, він дозволив собі випити чотири чарки горілки і склянку вина, що нагадувало своїм смаком щось середнє між оцтом і рициною. А горячі напої подібні до морської води або слави: чим більше випеш, тим більше хочеш... І тепер роздягаючись, Стрижин почув непереможне бажання випити.

„У Дашеньки, здається, є горілка в шафі, в правому кутку, думав він. Коли я випю одну чарку, то вона не помітить“.

Після деякого вагання, перемігши свій страх, Стрижин пішов до шафи. Відчинивши обережно дверці, він намацав у правому кутку пляшку й чарку, налив, поставив пляшку на місце, потім випив. І в туж мить... зі страшною силою, наче бомбу, Стрижина раптом відкинуло від шафи до скрині. В очах йому заблищало, дух забило, по всьому тілу пробігло таке відчування, наче він упав в болото, де повно пявок. Йому уявилося, що замість горілки він проковтнув шматок динаміту, який висадив у воздух його тіло, дім, увесь провулок... Голова, руки, ноги — все відорвалось і полетіло кудись к чорту, в просторінь...

Хвилин зо три він лежав на скрині нерухомо, не дихаючи, потім підвівся і спитав себе: — Де я?

Перше, що він ясно відчув, опамятавшись, це був гострий запах нафти.

— Батеньку мій, це я замість горілки нафту випив! жахнувся він. Святителі угодники!

Від думки, що він отруївся, його вкинуло і в холод і в жар. Що отруту справді випито, доводили, крім запаху в кімнаті, попечений рот, іскри в очах, дзвін у голові і колення у шлунку. Почуваючи наближення смерти і не обдурюючи себе марними надіями, він захотів попращатися з близькими і пішов до Дашеньки. Бувши вдівцем, тримав він у себе вдома замість хазяйки своячку Дашеньку, стару панну.

— Дашенько! сказав він плачущим голосом, входячи в кімнату. Люба Дашенько!

Щось заворушилось у темряві і глибоко зітхнуло.

— Дашенько!

— Га? Що? швидко заговорив жіночий голос. Це ви, Петре Петровичу? Вже вернулися? Ну, як? Як назвали дівчинку? Хто був кумою?

— Кумою була Наталія Андріївна Великосвітська, а кумом Павло Іванович Безсонніцин... Я... я, Дашенько, здається, вмираю. А новонароджену назвали Олімпіядою, на честь їх благодійниці... Я... я, Дашенько, випив нафту...

— Ото ще! Хіба там подавали нафту?

— Признатись, я хотів, не спитавши вас, горілки випити, і... і Бог покарав мене: з несподіванки я в темряві нафту випив... Що мені робити?

Даша, почувши, що без її дозволу відчиняли шафу, пожвавішала... Вона швидко запалила свічку, скочила з ліжка, ластовинювата, кощава, в папільотках, зашелепала босими ногами до шафи.

— Хтож це вам дозволив?! спитала вона суворо, оглядаючи шафу всередині. Невже горілку для вас поставлено?

— Я... я, Дашенько, пив не горілку, а нафту... промимрив Стрижин, витираючи холодний піт.

— А нащо вам нафти чіпати? Хіба це ваше діло? Для вас її поставлено? Чи по вашому нафта грошей не коштує? Га?

тоді, коли є тільки дві партії, одна править, друга в опозиції. (Се можуть бути і два міцно злучені політичні табори). А найздоровіше се тому, бо тоді партія, що є в опозиції, знає, що коли вона своєю критикою повалить правительство і переможе правлячу партію, то сама мусить правити. Отже з тої причини не пускається на демагогію, значить, не робить народові обіцянок, яких не годна виконати. Коли ж є багато партій, тоді вони переліцитовують обіцянками одна другу і викликають хаос (замішання) в народі. Особливо небезпечне велике число партій в переломових, неспокійних часах.

Та з того, що багато партій се поява небезпечна, не виходить, що всі партії небезпечні. Так розумувати булоб рівнозначне з розумуванням: Тому що сей або той захорував з обїдження й помер, то люди взагалі повинні перестати їсти, тоді не будуть хорувати і вмирати. А правда виглядає так, що якби люди перестали взагалі їсти, то вмиралиб, вправді не від обїдження, але з голоду.

Точно таксамо річ мається з партіями в політичнім житті. Вразі скасування всіх партій явне політичне життя мусілоб завмерти і перенестися в підпілля. А політичне життя в підпіллі стає згодом більше небезпечне ніж навіть багато партій явних.

Нарід, що має власну державу, може якийсь час зовсім незле істнувати без партій, коли той нарід одностайний: бо в нім його правительство орґанізує політичне життя, ставить перед собою політичні ціли і збирає сили та засоби до виконування тих цілей. Таке скасування партій державному народові може вийти навіть на хосен, коли на чолі того народу стоїть енерґійний правитель, який мусів *скасувати партії, бо їх намножилося* забагато і мали занадто демагогічні способи. Нпр. в Німеччині перед 1933 р. було аж 32 політичних партій! Зорієнтуватися в такім множестві партійних програм нелегко навіть для фахового політика, не то для простого народа, розриваного сотками кличів таких партій.*)

Та з другої сторони навіть при розумній диктатурі цілковите задушення явного політичного життя і явної критики того, що робиться, мусілоб довести до упадку публичного духа і забагнення політичного життя. Ще скорше наступивби упадок всякого політичного життя у народі недержавнім, якби в нім переміг погляд, що всі партії шкідливі і що тому не треба ніяких партій. Се бувби очевидний абсурд. Здійснити такий абсурд недержавний нарід не може, бо на те треба мати владу, щоб силою скасувати всі істнуючі партії.

Колиж абсурд про скасування всіх партій неможливо здійснити, то на що ми взагалі тим займаємося?

Річ в тім, що цілком убити всі свої явні партії недержавний нарід не може, але може їх довести до скошлявіння і захитання, коли серед нього щораз більше буде вкорінюватися думка, що, мовляв, „партії се появи взагалі шкідливі".

До такого крайного ослаблення і знемощіння політичних партій можна довести або прямою впертою агітацією, або посередною дорогою, створивши конкуренцію для партій, яка на перший погляд може навіть вдоволити загал.

Про сей посередний спосіб ослаблення і навіть знищення партій у слідуючих статтях. Але передтим треба ще сказати, чим партії злі, чому і коли. В тій справі спробую висказати що думаю в слідуючих статтях.

*) Розуміється, між тими 32 партіями були великі і малі. Пять партій належало до рішаючих.

Конфіскати в пресі

„Бюлетин Синдикату Варшавських Дневникарів" пише: Явні й укриті конфіскати множаться. Бо треба знати, що число конфіскат значно більше ніж видно по білих плямах. Найчастіша форма конфіскат се т. зв. „тихі конфіскати": на телефонічне домагання адміністрації треба усувати цілі статті або уривки їх і не лишати білих плям. Притім треба знати, що конфіскати ґазет походять не лише від цензорів. До того чуються управнені також инші чинники, нпр. урядники МСЗ (мін-ва справ загр.). В останніх часах стверджено факти натиску на редакції, навіть у справі укладу числа: домагаються, щоб деякі інформації не показувалися а інші щоб появлялися на самім переді, або на дальших стовпцях. Конфіскати дуже ріжнородні. Обіймають вони не лише відомости з области заграничної та внутрішньої політики, але й справи самоурядні, ба навіть рецензії з опери!... Супроти таких фактів УСВД (Управа Синдикату варшавських дневникарів) оповістила таку резолюцію: УСВД стверджує, що в останніх місяцях знов скріпився натиск політичної адміністрації на пресу. Конфіскати прибрали розміри величезні. Конфіскують не лише статті, замітки і згадки політичні, але також такі, що дотичать щоденних проявів життя, нпр. діяльности самоурядної. Крім того стверджуємо факт натиску на уклад числа. Супроти такого стану річей, який в консеквенції підриває свободу слова, а рівночасно звертається проти матеріяльних підстав преси, УСВД звертається до виконуючого виділу ЗДРП (Звязку Дневн. РП), щоби скликати засідання в тій справі, яке застановилосяб над положенням дневникарства і підняло інтервенцію у державних чинників.

Литва і Німеччина

Литовське правительство знесло з днем 1 листопада с. р. воєнний стан. Тим самим виконано м. ін. одно з найпильніших домагань кляйпедської території. Воєнний стан на Литві істнував від 1920 р.; а на території Кляйпеди від 1926 р. Ґубернатор кляйпедської округи видав розпорядок, щоб усі литовські установи й уряди вивісили шильди в двох мовах: литовській і німецькій.

Поміст між державами

„Анґріф" пише, що на сучасну міжнародню політику вплинули три події: 1) англійсько-італійське порозуміння, 2) промова премієра Далядіе і 3) візита Рібентропа в Римі. Ся остання підкреслює дипльоматичну солідарність Італії й Німеччини, що одначе не виключає, що обі ті держави радо повиталиб готовість демократичних держав перекинути поміст до фашистівських устроїв. Премієр Далядіе, пише „Анґріф", здає собі справу зі зміни положення і хоч буде домагатися ґарантій безпеки для Франції, то всетаки забезпечення Франції бачить не в дипльоматичному відокремленні III Німеччини, а навпаки у безпосередньому порозумінні з нею.

А ви знаєте, почому тепер нафта? Знаєте?

— Люба Дашенько! простогнав Стрижин. Справа йде про життя і смерть, а ви про гроші!

— Напився пяний і в шафу совае свого носа! крикнула Дашенька, сердито грюкнувши дверцями. — О, катюги, мучителі! Страдниця я, нещасна, ні вдень, ні вночі спокою! Аспіди-василиски, іроди окаянні, щоб вам на тому світі так жилося! Завтраж поїду!...

І як зачне, як зачне!... Знаючи, що роздратовану Дашеньку не проймеш ні благаннями, ні клятьбами, ні навіть стрілянням з гармат, Стрижин махнув рукою, одягся і надумав піти до лікаря. Але лікаря легко знайти тільки тоді, коли його не треба. Вибігавши три вулиці і подзвонивши разів з пять до лікаря Чепхарянца і сім разів до лікаря Булгихіна, Стрижин побіг до аптики: чи не допоможе аптикар. Тут, після довгого дожидання, до нього вийшов маленький, чорнявий і кучерявий фармацевт, заспаний, у халаті, і з таким поважним і розумним обличчям, що навіть стало страшно.

— Чого ви хочете? спитав він тоном, яким можуть говорити тільки дуже розумні і солідні фармацевти юдейського віроісповідання.

— Ради Бога... прошу вас! промовив Стрижин, задихаючись. Дайте мені чогось... Я тепер несподівано нафти випив. Помираю!

— Прошу вас не хвилюватись і відповідати на питання, які я буду вам ставити. Уже самий той факт, що ви хвилюєтесь, не дозволяє мені розуміти вас. Ви випили нафту? Та-ак?

— Так, нафту! Рятуйте, прошу вас!

Фармацевт спокійно і серіозно підійшов до конторки, розкрив книгу і заглибився в читання. Прочитавши дві сторінки, він знизав одним плечем, потім другим, зробив презирливу ґримасу і, подумавши, вийшов у сумежну кімнату. Годинник пробив чотири. І коли він показував десять хвилин на пяту, фармацевт вернувся з іншою книжкою і знов заглибився в читання.

— Гм! сказав він, наче не розуміючи. Вже самий той факт, що ви почуваєте себе недобре, вимага, щоб ви звернулись не до аптики, а до лікаря.

— Та я вже був у лікарів! Не додзвонився!

— Гм... Ви нас, фармацевтів, не вважаєте за людей і турбуєте навіть о четвертій вночі, а кожда собака, кожда кітка має спокій... Ви нічого не хочете розуміти і по вашому ми не люди і в нас нерви повинні бути як мотузки.

Стрижин вислухав фармацевта, зітхнув і пішов додому.

— Виходить, судилося померти! — думав він.

У роті в нього горіло й пахло нафтою, у шлунку різало, в ушах лунало: бум, бум, бум! Кождої хвилини йому здавалося, що кінець його вже наближається, що серце його вже не бється...

Прийшовши додому, він не відкладаючи написав: „Прошу в моїй смерти не винуватити", потім помолився Богу, ліг і вкрився з головою. До ранку він не спав і чекав смерти, і ввесь час йому ввижалося, як його могила вкривається молодою зеленю і як над нею щебечуть пташки...

А ранком він усміхаючись говорив Дашенці:

— Хто веде правильне й регулярне життя, люба сестрице, того ніяка отрута не візьме. От хочби мене взяти для прикладу. Був я на краю загибелі, помирав, мучився, а зараз нічого. Тільки в роті попекло і в горлі дере, а все тіло здорове, хвалити Бога... А чому? Тому, що регулярне життя.

— Ні, це значить — нафта кепська! — зітхала Дашенька, думаючи про витрати і дивлячись в одну точку. — Значить, крамар мені дав не кращу, а ту, що півтора копійки фунт. Страдниця я, нещасна, кати-мучителі, щоб вам на тому світі так жилось, іроди окаянні.

І як зачне, як зачне!...

Ощадність Німців

„Берлінер Тагеблят" приніс на сю тему цікаву статтю Ганса Зебровского. Зміст: Пропаганда ощадности набирає великого значіння тоді, коли щадники вдумаються у великі звязки свого капіталу. В Німеччині є 38 міліонів власників щадничих книжечок, що мають разом 17 міліярдів марок. Хоч оден щадник з пересічною квотою 450 марок не має великого значіння, то всі їх гроші мають для суспільности вже велике значіння, особливо коли до суми 17 міліярдів додати ще 25 міліярдів, зложених 33 міліонами людей обезпечених на життя і міліярди, що є на щадничих контах банків і кооператив. Все те суми призначені „на чорну годину", суми зовсім певні. Є ще люди, які держать гроші вдома, поки їм миші не зїдять банкнотів, але такі люди мають значіння не більше як неграмотний чоловік, що сидить з сиромудрою міною на зїзді літератів. На останнім зїзді істориків у Ціріху ствердженo, що останне чвертьтисячеліття се час математики. Вже в часі духової кризи 17 ст. люди помагали собі математикою, яку Декарт виводить від Бога. Від Ляйбніца, Паскаля і німецького пароха Наймана виводиться обчислювання т. зв. „смертельних таблиць", які становлять основу обезпечень на життя. Математика се також підстава всякої політики, дбання про здоровля, розподілу поживи та всякого рода господарства. Ощадність давних часів, яка полягала на закопуванні скарбів, була властиво марнотравством. Люди ще й тепер не мають поняття про те, яка величезна сила криється у пляновім збиранні та уживанні сум, складаних маленькими щадниками, коли ті суми змобілізується. А пречінь се не трудно зміркувати. І щойно тоді можна зрозуміти, в якій мірі сила національної спільноти залежить від ощадности одиниць і навпаки, як доля одиниць залежить від ощадности нації, коли гроші є в своїх організаціях. В останних часах пересічний час життя одної людини продовжився з 40 літ на 60. З того виходить, що чим більші вигляди на довше життя, тим більше треба щадити. Хто не вдумається у всі ті справи і дальше держить гроші у своїй панчосі вдома, той не варт нічого лучшого як щоб ті його гроші зїли миші, як се й лучається.

Лікарський фейлетоник.

Яблоко лікує

Яблоко се один з найздоровіших овочів. Народня медицина вже давно поручала яблока в ріжних внутрішних недомаганнях. Навпаки офіційна медицина щойно недавно зацікавилася лікувальними прикметами яблока. Ті прикмети ствердженo вже зовсім науково так, що сьогодня кождий лікар дитячих недуг у випадках розвільнення або катару кишок приписує яблочну дієту, або спеціяльні препарати в формі нпр. сушеного порошку з яблок. Висліди тої курації незвичайно добрі. „Яблочні" курації особливо горячо поручає віденська медицина. Вони принялися і в нас. Ся лікувальна метода має найбільше примінення у випадках дитячого розвільнення, зокрема у немовлят. Лікування триває три дні і відбувається ось як: Недужу дитину відживляється тільки сирими яблоками і дається їй вдень що години, а вночі що дві години одно яблоко, яке треба дуже докладно жувати. Можна також (головно вразі лікування дуже малих дітей) подавати їм терте яблоко що години вдень і що дві години вночі, по дві столові ложки. Крім того подається недужій дитині чисту воду до пиття або слабий чай без цукру. По трьох днях, мимо того, що крім згаданої дієти не подається інших ліків, — розвільнення минає і діти вертаються до здоровля. Ця сама метода показалася доцільною і для старших людей.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

В Польщі бракує 6.000 лікарів.

На зборах студентів мед. у Варшаві реферував др В. Сильвестрович. Він сказав: В Польщі є 12.000 лікарів, а треба к. 18.000. Річно кінчить студії 400 медиків. Союз лікарів Р. П. запроектував утворення 200 стипендій для селянських синів. Жиди хочуть створити 4-літну мед. академію в Лодзі, але сей проєкт треба поборювати. Коли малаб повстати нова медична академія, то не в Лодзі і не з допомогою Жидів, але в ЦОП (Центральній Окрузі Промислу) або в близькім їй Люблині. Референт остро виступав проти нового закона про примусову практику лікарів у малих містечках.

Польські богослови і священики у Франції.

В малих і великих французьких семінаріях є багато синів родин польських еміґрантів у Франції. Найбільше їх є в дієцезії Аррас, яка має 14 польських священиків. Крім того у Франції працює між еміґрантами з Польщі 18 священиків, які приїхали з Польщі. (ПАТ).

Що каже II-й Інтернаціонал?

В днях 18 і 19 м. м. відбула в Брукселі своє засідання екзекутива II-го Інтернаціоналу, на якім були представлені також соціялісти з Польщі. Предсідатель II Інтернаціоналу Людвик де Брукер заявив у звязку з наслідками того, що сталося в Монахові: „Битва програна (розуміється для соціялістів), війна щойно розпочалася". А знов англійська Партія Праці прислала таку заяву: „Велика Британія узброїться (розуміється проти Німеччини) по самі зуби, а робітнича кляса не тільки не буде перешкоджувати тому, але йтиме на чолі тої акції зброєння".

Гітлєр любить Відень.

Канцлєр Гітлєр задумує урядити собі у Відні резиденцію, в якій хоче проводити щороку якийсь час. У звязку з тим обдумують справу приготування апартаментів у Шенбруні або в Бургу як також вишукання місць на відповідні уряди, звязані з часовим побутом канцлєра Гітлєра у Відні.

Німеччина має 78 міліонів населення.

Орган статистичного уряду „Віртшафт унд Статістік" приніс дані, з яких виходить, що судетські території, заняті Німеччиною, виносять 28 тисяч 193 кв. км., себто тільки, що Саксонія і Турингія разом взяті. На тій території, згідно зі списом населення з 1930 р., мешкало 3.595.000 людей. Пересічна густота населення виносить 128 осіб на 1 кв. км. і відповідає пересічній густоті населення в Німеччині. Територія Німеччини по занятті Судетів виносить 583.000 кв. км., число мешканців зросло до 78,7 міліонів.

Заборона оселювання в Парижі.

В Парижі оповіщено декрет, яким заострено приписи в справі приїзду до Франції. Всіх чужинців обовязує відтепер заборона оселюватися в Парижі без спеціяльного дозволу міністра внутр. справ. Се не відноситься до туристів і тих, що тільки переїздять через Париж. Вкінці видано приписи, які мають охороняти промисловців Французів перед конкуренцією чужинців.

До чого потрібна кінна кавалерія.

Військовий кореспондент „Манчестер Гардіяну" описує свої враження з довшого побуту в Німеччині. Він пише м. ін., що полки німецької кавалерії числять по 10 швадронів, з того 5 кінних і 5 змоторизованих. Німецьке командування переконалося, що в лісових терenах лучше уживати кінної кавалерії ніж змоторизованої. Також скоре перегрупування більших одиниць війська в нічній порі можна перевести тільки кінною кавалерією, бо ужиття змоторизованих частин робить великий шум і гамір і тому може легко зрадити рухи військ.

Англійський фунт в ролі апостола мира.

Лондонський „Тге Пипль" подає цікаві дані про фінансову залежність европейських держав від Великої Британії. Держави, що шукають позичок до розбудови свого промислу й рільництва, мусять звертатися до В. Британії, бо інші европейські держави не всилі їм помогти. Таким чином фунт причиняється до стабілізації мира в Европі. І так: Туреччина позичила недавно від В. Британії 16 міл. фунтів на розбудову свого сталевого промислу, Португалія переговорює в справі позички 10 міл. фунтів, Єгипет позичив 6 міл., Іран переговорює у справі позички 5 міл. фунтів, Румунія в справі 15 міл. Майже всі ті держави мають ключеві положення в Европі й лежать на лінії, яка лучить Вел. Британію з Далеким Сходом.

„Ордер Підвязки" для Чемберлена.

Правительство Великої Британії звернулося до короля, щоб він надав премієрові Чемберленові за його діяльність у справі вдержання мира найвисший англійський ордер, а саме „Ордер Підвязки", установлений Едвардом III в 1337 р. Той ордер має м. ін. клявзулю, що прислугує тільки членам пануючих родин або парам Англії. Звідти всі його англійські кавалєри — льорди. Англійські премієри дістають „Підвязку" щойно з хвилею переходу до Палати Льордів; так було з Дізраелім, Аскітом, Бальфуром і Болдвином. Льойд Джордж і Мекдоналд не хотіли зречися мандату до Палати Послів і тому не дістали „Підвязки". Одиноким виїмком від правила, що нельорди не дістають „Підвязки", було надання того ордеру Австенові Чемберленові (пок. братові теперішнього премієра) в 1925 р. за заключення договору в Льокарні. Теперішній премієр напевно не схоче перейти до Палати Льордів, бо се унеможливилоб йому кермувати більшістю в Палаті Послів (член Палати Льордів не має права промовляти в Палаті Послів). Отже зроблять для нього другий виїмок в історії „Ордеру Підвязки".

Бобри будують тами.

До будови там у ст. Айдего спробувано ужити бобрів. Спроба дала такі знамениті висліди, що тепер американські інжиніри застановляються поважно над тим, як використати тих звірят при всіх регуляційних роботах. Міністр внутрішних справ Гаролд Ікес заявив, що кождий бобр виконує працю вартости бодай 200 долярів, а матеріялу зуживає за 8 долярів. Міністр сподіється, що при масовім ужитті бобрів кошти матеріялу, що його зуживає одно звірятко, впадуть до 5 долярів. До „заангажування" бобрів до праці причинився звіт одного інжиніра, який наочно переконався про велику працьовитість тих звірят та про їх високу техніку при будові всяких водних запор.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Папа Пій XI переведе в Ватикані в перших днях листопада вибір нових кардиналів. Правдоподібно титул кардинала одержать нунцій при Квіриналі Борбонціні Дука і секретар семинарій для висших богословських студій.

19-ліття епископських свячень Св. Отця. 30 м. м. Св. Отець приказав прибрати квітами приватну каплицю Матери Божої Ченстоховської в Кастельгандольфі, де відправив благодарственну Службу Божу. Св. Отець свої епископські свячення згадує завжди з окремим зворушенням і нераз у роковини тих свячень припадали важні події церковного життя. Так нпр. 28 жовтня 1926 р. Св. Отець висвятив у ватиканській базиліці 6 китайських епископів, даючи тим доказ своєї волі у справі розвитку краєвого духовенства у місійних краях. 28 жовтня 1927 р. Св. Отець висвятив першого епископа японської національности. Згідно з ватиканським протоколом, сегорічні роковини епископських свячень Св. Отця відбулися без ніяких торжеств зовнішнього характеру. Сі роковини вшановано тільки зложенням побажань Св. Отцеві його найблищим окруженням.

У надзвичайному синоді православних епископів, який відбувся у Варшаві минулого тижня, взяли участь: православний митрополит Денис, православний епископ у Вильні Теодозій, православний епископ у Пінську Александер, волинський епископ Алексій і епископ з Городна Сава. Предметом нарад синоду був проект декрету, що його приготовляє правительство, про взаємини між Церквою й державою. Декрет буде проголошений у 20-ті роковини відзискання самостійности Польщі. Ближчі подробиці декрету покищо невідомі, хоч інформації, які передерлися назовні, викликують велике занепокоєння у православних кругах. Чи декрет поладнає правну сторінку власности Церкви на окраїнах, невідомо. Наради над декретом попередили розмови нового директора департаменту віроісповідань Дунін-Борковского з православним митрополитом Денисом. Дунін-Борковский переговорював також з поодинокими православними епископами в часі обїзду православних дієцезій між 21 і 24-им м. м. У православних кругах панує переконання, що одночасно з проголошенням декрету треба сподіватися іменування двох нових православних епископів. Як кандидатів вичисляють військового капеляна у львівській окрузі, Семашка, і Шретера, військового капеляна в люблинській військовій окрузі. (Виленське „Слово", ч. 297).

Статистику всіх церков, домів молитви і священиків в СССР має перевести ГПУ до кінця березня 1939 р. ГПУ хоче знати, якими силами розпоряджають тепер у СССР релігійні громади, щоб можна було повести проти них інтенсивну протиакцію.

За співання протирелігійних російських пісень виленський суд засудив Шльому Янушера на півтора року вязниці і Мойсея Козловского на 1 рік.

Вояки католики з англійських полків у Сінгапурі зложили на будову церкви у Чангі 2.400 фунтів стерлінгів. За зложені гроші побудують велику гарну церкву.

В нас Українців люди читають замало часописи, а ще менше таких, які читають добрі, поважні католицькі часописи. Тому треба нам як найбільше поширювати католицькі українські часописи між нашим народом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. Волошин відбув у Братиславі нараду зі словацьким премієром о. Тісою. Ухвалили, що всі словацько-українські справи вирішать оба народи між собою мирно і в згоді.

ДЕЛЕҐАТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ в Злучених Державах Півн. Америки, др Лука Мишуга, редактор щоденника „Свобода" вручив „Форейн Офісові" в Лондоні іменем американських Українців меморіял у справі Карпатської України. Він інформував у тій справі також редакції великих щоденників „Таймс", „Менчестер Гардієн", „Дейли Мейл", „Дейли Телеґраф" та ін.

ВЕЛИКІ МАНІФЕСТАЦІЇ карпатських Українців відбулися в Ужгороді і Мукачеві. Підчас маніфестації в Ужгороді промовляв др Комаринський, секретар премієра о. Волошина, а в Мукачеві промовляв міністр Карпатської України Юліян Ревай.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ з Карпатської України, що студіюють у Празі, передали меморіял посольствам чужих держав у Празї. В тім меморіялі домагаються, щоб державні кордони Карпатської України покривалися з етноґрафічними межами, виступають проти плебісциту і заявляються за федерацією Чехів, Словаків та Українців.

В УЖГОРОДІ жандармерія перевела тригодинну ревізію на припоручення премієра о. Волошина в редакції московської ґазети „Русская Правда".

ЗАКОРДОННІ ЖУРНАЛІСТИ переїхали здовж і вшир Словаччину та Карпатську Україну і ствердили перед урядовими чинниками у Братиславі, що ніяких заворушень на тих землях нема.

В СТРИЙЩИНІ увязнили підчас демонстрації 22-ох Українців. („Гонец Варш.", ч. 297).

БРАВО БЕРЕЖАНЩИНА! Під таким заголовком ІКЦ в ч. 299 описує, як Українці в Бережанах хотіли зорганізувати політичне віче і як мусіли втікати перед „сполеченьством" навіть до церкви, причім ушкоджено багато огорож.

ЖИДІВСЬКІ ЛІКАРІ в Ґданську одержали повідомлення, що можуть виконувати свій фах тільки до кінця с. р.

ЧЕСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило, що товари випродуковані в фабриках на терені Судетів будуть пускати до Чехословаччини без цла.

ПРОВІДНИК НІМЦІВ у Словаччині др Кармазин домагається від словацького правительства допущення до переговорів у справі кордонів з Мадярщиною представника словацьких Німців.

300.000 СЛОВАКІВ на Угорщині оповістило маніфест, у якім домагаються самоозначення на підставі засади проголошеної в Монахові.

ПЕРШИМ ЛЬОРДОМ АДМІРАЛІЦІЇ Англії (міністром фльоти) іменований льорд Стеноп на місце Даф Купера, що уступив у звязку з відомою конференцією в Мінхені.

ПРЕДСТАВНИКИ НАСЕЛЕННЯ ОСТРОВА КИПРУ вручили англійському послові в Атенах меморіял до премієра Чемберлена. В тім меморіялі домагаються права самоозначення і прилучення до Ґреції.

В ПАЛЕСТИНІ оповістили статистику жертв террору від липня до вересня с. р. Погибло 836 осіб, в тім 640 Арабів, 160 Жидів, 28 Англійців і 8 членів інших націй.

В ТОКІЮ японські політичні круги твердять, що японське правительство не зачне ніяких переговорів з теперішним правительством Китаю, навіть якби воно погодилося на значні уступки.

НОВИНКИ

В українському університеті у Празі відбулася в неділю, 30 м. м. промоція премієра Карпатської України о. Августина Волошина на почесного доктора фільософічних наук. У промоції взяли участь університетська влада, представник центрального федеративного уряду та представники українських установ і товариств.

Від 1 листопада с. р. радіостації у Братиславі, Кошицях і Банській Бистриці надають комунікати в українській мові з Карпатської України в отсих годинах: 7.45, 12.45, 15.45, 19.10, 21, 22.10 і 23.05.

В Ужгороді почав виходити новий український часопис „Наступ".

У Львові пошта доручує місцеві й позамісцеві посилки вже три рази денно.

Польська боївка у Львові на вулиці побила минулого тижня трьох українських кооператорів, а саме пп. Льва Кульчицького, Ярослава Мареніна та Івана Василика. Ті самі напасники побили також маленьку дівчинку, яка мала на плащику жовто-блакитну стяжку.

Львівський магістрат ухвалив змінити назви багатьох улиць Львова. І так: Ґубернаторські Вали дістануть назву Валів президента Мосьціцкого, частина вул. Сикстуської буде названа вул. Оборони Львова, частина вул. Городецької до алеї маршала Фоша вулицею ґен. Токаржевского. Мають також повстати вулиці ґен. Розвадовского, Станислава Ґрабского, Батталії і т. п.

Кровавий напад в Гаях коло Львова. ПАТ звідомляє: 28 жовтня в год. 16.30 до поштової агенції в Гаях пов. Львів прийшли два невідомі мужчини кажучи, що хочуть оставити лист у начальнички агенції Просьнякової для постерунку поліції, який міститься в тім самім будинку, але був хвилево замкнений. Просьнякова згодилася на се. В тій хвилі напасники добули револьвери і стрілили до Просьнякової, вбиваючи її на місці. Вибігши з будинку напасники стрінули постерункового Станка, якого засипали градом куль. Він помер від ран. Після того напасники втікли. Все те бачила служниця Просьнякової. Власти ведуть слідство. Напад мав правдоподібно рабункове тло.

„Слово Народове" в ч. 312 пише, що нападу в Гаях довершили українські терористи мабуть з ОУН, які шукали головно за командантом постерунку Койдером. Пистолі терористів, каже „С. Н.", були німецькі, ґранати чеські і німецькі.

В семиклясовій школі у Щирці коло Львова заборонили дітям говорити по українськи і наказали їм говорити по польськи в школі підчас науки та підчас перерв!

Станиславівський воєвода розвязав читальню „Просвіти" в Ґозієві Старім пов. Долина, мотивуючи се тим, що виділ читальні вів протистатутову діяльність.

У Висоцькому, брідського повіту, три озброєні бандити напали на місцеве гр.-катол. приходство підчас неприсутности пароха о. Володимира Терещука. Вони здемолювали помешкання та вкрали 75 зл. і пару коней з возом, яким відїхали в напрямі Золочева. Поліція шукає справників.

Людові Доми в Товмаччині. В Гориглядах викінчено будинок Т. Ш. Л і віддано його до публичного ужитку. В Одаях Гориглядських викінчують будову польської школи. Людові Доми будують в отсих місцевостях: Ляцькім Шляхотськім, Отинії, Віклянах, Трояних, Озерянах і Богородчині.

У Варшаві поліція придержала 60-літнього жебрака, який з жебранини побудував собі у Варшаві власний мурований дім.

Гумор. — Помилився. — Ви вплевняли мене, що годинник ходитиме до кінця мого життя, а він вже давно не ходить. — Дійсно я помилився. Алеж бо ви тоді так зле виглядали...

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити ґазеті добрих співробітників на цілий рік.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИП.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Варшавське „Слово" в ч. 45 звідомляє, що з початком листопада зачне виходити новий офіціяльний орган православної митрополії в Польщі п. з. „Вядомосьці Метрополії Православней в Польсце". Новий орган виходитиме раз на тиждень; він буде містити крім офіційних вістей і розпорядків також неофіційну частину. Редактором нового тижневика буде секретар Синоду Ю. Г. Рощицький.

Міська управа в Заліщиках приступила до виміни понад 4.000 старих залізних водопроводних рур, заложених ще перед 400 роками, на нові залізні рури. При тій нагоді вмонтують багато підземних пожежних гідрантів.

Рада народніх комісарів України ствердила, що закуп збіжжа для держави в багатьох округах України йде дуже пиняво. Виконання пляну до 10 жовтня вагалося від 15 до 60 процент.

На залізничій стації в Клаю коло Бохні поспішний поїзд наїхав на особовий. 4 особи ранені.

За накликування до бойкоту виборів арештували в Бендзіні Антона Заборского і Казимира Майку.

Дисциплінарний суд Адвокатської Ради в Кракові розглядає тепер справу адвоката з Ряшева і б. комісаря Сусп. Обезпечень у Львові Й. Надзеї. Група адвокатів з Ряшева зажадала счеркнення його з лісти адвокатів на тій підставі, що Надзея був австрійським шпіоном. Вона предложила відповідні документи.

Московські большевики розстріляли совітського генерала кінноти Зорґсепа, Естонця з походження.

Автостраду Прага—Мукачів задумують будувати з весною 1939 р. Вона буде довга на 1.000 км.

„Ротари Клюб" у Моравській Острави постановив розвязати свою організацію на знак протесту проти того, що централя „Ротари Клюбу" в Америці не помогла Чехословаччині в її тяжких хвилях. Своє майно віддав на цілі оборони держави й опіки над утікачами з теренів, які відпали від ЧСР.

В Німеччині появився розпорядок, який забороняє в часі від 15 вересня до 14 травня кождого року виріб, перетворювання і продажу сметани для споживних цілей.

1.800 кольоністів виїхало на днях з Італії до Лібії.

Соколи Югославії ухвалили вирічися алькоголю, кави, карт і проклонів і оповістили таку відозву. Се приклад гідний наслідування, особливо придався б нашим інтелігентам щодо карт.

В Аргентині вилили в море 22 мілі-они літрів вина, щоб запобігти дальшій обнижці цін.

Коло Гайфи погиб у бою арабський вюет Нур Ефенді Ібрагім Абдулляг.

Гумор. — Учитель: Що таке моноль-ог? — Ромко: Розмова між мужчиною і жінкою. — Учитель: Таж се діяльог! — Ромко: Адже при діяльогу мусять говорити дві особи.

Гумор. — Вияснив. — Татусю, чому жирафи мають такі довгі шиї? — Бо кормляться листям дерев. — Чому листя росте так високо? — Щоб жирафи не мусіли схилятися.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Львівська Рільнича Палата пригадує, що минає вже пів року від оголошення розпорядку мін. скарбу з дня 8 березня 1938 р. про сплату вартісними паперами рільничих довгів, обнятих конверзійними договорами. Одначе багато рільників не скористало з тих полекш тільки тому, що не знають, на чому полягають ті полегші та як їх використати. Отже згаданий розпорядок каже, що капіталові рати з конверзійних договорів, яких речинець минув або мине до 31 грудня 1940 р., можуть бути сплачені цінними паперами по курсі 90% їх номінальної вартости. З ріжниці між ринковою ціною цінних паперів і курсом, по якім вони будуть зачислені на рахунок заключених договорів, повстає зиск для рільника, що винесе понад 25 зл. на кождих 100 зл. умореного довгу. Дрібні рільники (група А), яких сума поодинокого довгу не перевисшає 5.000 зл., можуть платити належности з капіталових рат, платних до 31 грудня 1940 р., готівкою, платячи тепер 75 зл. за кождих належних 100 зл., не купуючи цінних паперів. Зате ті рільники, які заключили договори на суму до 500 зл., можуть сплатити готівкою ввесь свій довг, вплачуючи 75 зл. за кождих належних 100 зл. Позбуваючись відразу довгу, рільник заощадить собі не лише 25% на довжній сумі, але також опроцентування свого довгу, яке виносить 4½% і мусить бути плачене готівкою без ніяких полекш. Дещо інакше виглядає справа тих рільників, які заключили конверзійні договори на суму понад 5.000 зл. Вони мусять зложити своїй установі-вірителеві цінні папери, які будуть зачислювані на рахунок капіталових рат (до 31. XII. 1940). Вони можуть звернутися до установи-вірителя, щоб набула для них цінні папери і приняла їх на сплату рат.

На Поліссі є 18.000 ремісничих варстатів (в тім около 25% нелеґальних), в яких працює 30.000 осіб. З обнятих статистикою 13.102 варстатів припадає 4.017 на християнські і 9.995 на жидівські варстати. Найчисленніші фахи шевство і кравецтво (4.269 варстатів). 75% поліського ремесла працює на заспокоєння потреб сільського населення, а 25% знаходить ринок збуту в містечках. В останнім часі на терен Полісся прибула більша скількість ремісників Поляків з західної Польщі, хоч і поліські не мають забагато роботи.

Гумор. — Ощадність. — Я пізнав свою жінку на прогульці дешевим популярним поїздом. — Я все казав тобі, що ти ощаджуєш на невідповідних річах.

Гумор. — Географія. — Як ми йдемо спати, мешканці Нової Зеляндії щойно встають. — Такі ліниві?

Ситуація на ринках рільних продуктів. На заграничних і краєвих збіжевих ринках ситуація дальше без змін. Ціни вдержуються назагал на дотеперішнім рівні при незначних змінах, викликаних місцевою конюнктурою. Зміна відносилася до пшениці або до жита. Ячмінь і овес переважно без змін, таксамо як більшість інших землеплодів. Виразно подешевіли декотрі паші. Бараболі назагал дешеві. Алярми про слабий урожай бараболь показалися неузасаднені, рільники не відчувають їх браку. На ринку ярини панує значне оживлення. Недобре укладається конюнктура для цибулі, артикулу масової продукції. На звірячім ринку наступило деяке ослаблення тенденції. Тримаються тільки ціни телят внаслідок малої подачі. Ситуація на ринку масла і яець без змін, одначе супроти недалекої зими і рівночасно з тим зменшення подачі тих артикулів слід сподіватися деякої звишки.

Промислово-ремісничі палати вислали до міністерства скарбу внесок, розширити податкові полекші для нових будинків також на деревляні будинки в місцевостях, які мають менше як 20.000 мешканців.

Управа Волинського Кооперативного Союзу „Гурт" постановила зліквідувати діяльність Союзу і сфузіонувати його з польським Союзом Рільничих і Господарських Кооператив у Варшаві.

Господарність Чехів. Хоч по амптутації ЧСР обіг банкнотів значно зріс, а саме о 815 міліонів і дійшов до 8 міліярдів 115 міліонів і хоч запас золота впав о 335 міліонів, то все таки покриття золотом банкнотів виносить по тій катастрофі 30.1%. Отже воно більше ніж у деяких державах, що не переходили ніякої катастрофи.

Нову німецьку внутрішню позичку, розписану на 1.500 міліонів марок, покрила публика так скоро, що додатково розписано ще позичку на 350 міл. марок. З того всього 650 міл. покрили фінансофі установи, решту покрив народ.

Скількість масла, призначеного для одного мешканця Німеччини, зменшено зі 175 ґрамів тижнево до 150 ґрамів (15 дека) тижнево.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Іван Шлемкевич,** парох у Сновидові, бучацького деканату, помер 26 жовтня с. р. у 80 р. життя. Похорон відбувся 31 жовтня.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Ґегенна.
МУЗА: Пані Валевська.
ПАКС: Ти, що в Острій світиш Брамі!
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Маски льорда Блекнея та ревія.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 6 листопада 1938. Ч. 85 (1185)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Вислід віденського вироку

У справі Карпатської України.

Дня 2 листопада 1938 р. у Відні в Бельведерській палаті, де колись резидував престолонаслідник старої Австрії, зібралися делеґації 4 держав. Німеччину представляли Ріббентроп і Верман, Італію Чіяно і шеф його кабінету, Угорщину Каня і Чаки, Чехословаччину Хвальковски і Крно. Звернуло загальну увагу, що словацький премієр о. Тісо взагалі не прибув на конференцію. Делеґати Угорщини і ЧСР зреферували справу міністрам Ріббентропови і Чіянови, що тревало до год. 2 пополудні. Пізним вечером проголошено вислід арбітражу, що має сім точок. Зміст його такий: Угорщина і Чехословаччина просили правительства Німеччини й Італії рішити спірну між ними справу територій. Представники мін. загр. справ Німеччини Йоахім фон Ріббентроп і мін. загр. справ Італії ґр. Галеаццо Чіяні, вислухавши міністра загр. справ ЧСР дра Франца Хвальковского і мін. загр. справ Угорщини Кольомана де Каню, видали таке орєчення: Обшари, які ЧСР має відступити Угорщині, зазначені на залученій мапі. Угорщина зачне їх обсаджувати 5. XI. і скінчить обсаджувати 10. XI. 1938 р. ЧСР обовязана передати ті обшари в порядку. В разі якби в якій справі виринули непорозуміння, рішать їх знов Німеччина й Італія. — З залученої мапи виходить, як звідомляє ПАТ (Польська Агенція Тел.), що з важніших міст при ЧСР лишаються Братислава і Нітра, а Угорщині признано міста Нові Замки, Лесону, Кошиці, Ужгород і Мункач. Річ ясна, що для Українців, які досі не мали нічого, добре й се, що одержали. Столицею стане мабуть Густ.

Нові зарядження на Карпатській Україні.

„ІКЦ" в ч. 304 звідомляє з Ужгороду: Уряд Карпатської України видає зарядження, які мають устабілізувати край на національній підставі. Мін. внутрішніх справ Бачинський замкнув редакції часописів „Русска Правда", „Нашъ Путь" і „Русскій Вестнік" та масонські льожі, не виключаючи чеської й мадярської; сконфісковані маєтки розвязаних льож перейдуть на власність держави. Виховання всеї карпато-української молоді буде відбуватися в рямцях одної організації т. зв. легії. У звязку з тим розвязано всі дотеперішні організації молоді, отже т-во ґімнастичне „Орел" і т. зв. „національну ґвардію чорних сорочок", зближену до бувшого премієра Бродія.

Маніфестація Німців в Ужгороді.

ДНБ звідомляє: Тисячі Німців віхалися до Ужгорода з Мукачева і 20 інших промад для висказання своєї вірности державі та провідникові А. Ґітлерові. Предсідатель кпт. Карстен ствердив, що в Карпатській Україні живе 20.000 Німців та що вони зединені в одній Німецькій Партії. Український староста Комаринський і представник правительства та Української Національної Ради сердечно привітали зібраних і висказали бажання українського народу. Промовляв іще місцевий провідник Ним. Партії Бігаль. Він говорив про обовязок Німців в дусі своєї організації мирно співробітничати з місцевим населенням.

Кінець леґенди про силу Совітів.

ПАТ доносить: Португальський щоденник „О Секольо" пише, що 20 літ монтована леґенда про силу Совітів — остаточно розбита. Згідня опінія англійських і американських знавців стверджує, що воєнний матеріял, який Совіти присилали до Еспанії, Манджурії й Китаю, не здав іспиту. На слабість Совітів вказують також їх невдачі в Манджурії, в чесько-німецькім спорі та супроти Польщі. Совіти, кінчить, не в силі опертися ніякій новочасній армії.

Шанси Німеччини кріпшають.

Наближається час, коли Німеччина рішучо зажадає звороту своїх кольоній. Отже вже тепер пишуть про те, котра зі слабших держав заплатить ціну згоди. Є три слабші держави, що мають великі й гарні кольонії: Голяндія, Бельґія й Португалія. Кольоній Голяндії Англія буде мабуть боронити, бо се її „великий міст" получення Азії з Австралією. Кольоній Бельгії буде мабуть боронити Франція зі страху перед тим, щоб обурена Бельґія не кинулася в обійми Німеччини, як се зробила ЧСР. Остає Португалія, якої мабуть ніхто не буде боронити. Увага всіх держав звертається щораз більше на ті справи, особливо від часу, коли Японія заняла Кантон. Англія не має багато часу до полагоди справ в Европі, бо в Азії загрожена її пристань Гонґ-Конґ, якої обороти більші, ніж обороти всіх китайських пристаней разом. Розуміється се дуже скріпляє шанси експанзії Німеччини не лише в напрямі кольоній в Африці, але й у напрямі Чорного Моря та СССР. Про велике пересунення сил, яке відбувається на очах, пишемо в передовиці сего числа „Нової Зорі".

Получили ріки Рен і Лабу.

На днях довершили Німці великого діла: скінчили будову водного каналу, який лучить дві системи їх внутрішньоводної комунікації: західну і східну, себто більше промислову частину Німеччини з більше хліборобською. Се найлучший зі всіх каналів Німеччини. Отворив його в Магдебургу іменем канцлера Ґітлера міністр Рудольф Гес в навечеря задушного свята, в память тих, що погибли за долю батьківщини. Новий канал зробить транспорт дешевшим й оживить іще більше морські пристані Німеччини на Морях Північнім і Балтійськім.

Австралія побільшує свою фахову армію.

З Сіднею звідомляють, що австралійське правительство рішило піднести число фахової армії до 20.000 жовнірів. На случай війни Австралія моглаб змобілізувати 108.000 людей, в тім 20.000 фахових жовнірів, 38.000 добровольчої міліції і 50.000 стрільців. Австралія найбільше боїться Японців.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Найбільша гра

Пересунення сил в девятьох місцях.— Які наслідки того для Англії, Франції, Німеччини та всего словянського племени.

Вся преса всіх країв повна тепер тверджень, що наступило велике пересунення сил. Звернув на се з притиском увагу також польський віцепремієр Квятковский у промові, якої зміст подаємо окремо. Одначе доволі рідко можна зустріти узасаднення того важного твердження. Тому спробуємо зібрати і по пунктам предложити те узасаднення. Пересунення сил не лише в Европі, але й далеко поза нею доказують отсі факти:

Найбільша дотепер держава земної кулі, Велика Британія, тратить оден ринок по другім. Ствердив се прилюдно на днях не хто інший як б. міністр заграничних справ Англії Антін Іден.

Як і де відбувалися ті страти?

1) Відколи царська Росія переминилася в СССР, Англія стратила добрий ринок збуту на просторі цілої східної Европи та північної Азії, бо до большевиків як клієнтів вона не мала довіря (поза деякими періодами панування клича, що „торгувати можна і з людоїдами").

2) Від часу напруження між Італією й Англією підупав англійський торговельний звязок скрізь, де сягає влада Муссолінія.

3) Відколи Німеччина проголосила клич автаркії (самовистарчальности) звузився знов англійський ринок збуту на її просторах.

4) Від двох літ кипить боротьба в Еспанії. В часі неспокою торговля розвиватися не може. А там кипить боротьба не тільки за Еспанію, але й за цілу західну область Середземного моря, на якій раз у раз затоплюють англійські торговельні кораблі, чого ще ніколи передтим не бувало. Сторожити кождий торговельний корабель воєнним судном очевидно не виплачується.

5) Від довшого часу розгорілася також боротьба на східній области Середземного моря. В Палестині без уговку чути гомін тої боротьби з вибухами бомб, з підпалами і всякого рода терором. За прикладом Арабів зачинають уже йти й Греки на великім острові Кипрі, який заняла Англія. Вони домагаються самоозначення. Се загрожує також дальші англійські посілости, бо робить неспокійним шлях до них.

6) Ввесь Балкан і Малу Азію вириває як ринок збуту для себе Німеччина, опановуючи ті краї своїми кредитами та дешевими і добрими продуктами свого промислу.

7) Цілковито віддана Англії та Франції Чехословаччина стратила можливість вести самостійну політику також торговельну: вона зовсім мусить увійти в орбіту німецького впливу. Та сама доля жде очевидно Угорщину й Ромунію.

8) Навіть Мексик навязав тісніші торговельні взаємини з Німцями і їм продає свою нафту.

9) Та мабуть найбільший удар в англійські ринки нанесла Англії союзниця Німеччини Японія, займаючи на наших очах величезні простори Китаю і перерізуючи найбільше життедайні сили англійської торговлі. Найбогатше міжнародне місто Азії Шанґгай вже від ряду місяців фактично в руках Японців. А на днях обсадили вони друге з черги найбільш торговельне місто Китаю Кантон: по тім факті мусить для Англійців тор-

говельно обмертвіти також їх дуже рухливий Гонг-Конг коло Кантону.

„Китай се немов континент для себе. Се щось таке якби в Європі не розлетілася була стара римська держава. Китайська одна „провінція" відповідає європейській державі з 30 до 60 міліонами населення. На сю великанську єдність країв вдарив недавно модерний націоналізм, що творить китайську націю, яка колись перевисшить все, що під сим іменем буде на земній кулі. Японія не могла обминути зудару з Китаєм. Вона зачала його вже в перших місяцях світової війни, виступивши зі знаними 21 домаганнями. Та по скінченій війні представники 9 держав на зїзді у Вашингтоні загарантували незалежність Китаю. В р. 1931 Японія вдруге почала війну з Китаєм, але до сеї пори не має відваги признатися, що веде війну з тим велитнем. Ще в липні 1937 р. ні Японія, ні Чан-Кай-Шек не мали заміру боротьби на більшу міру. Та раз розпутана війна не далася вже здержати в розгоні... Сегодня Японці вже панами морських берегів Китаю: Китайська держава, що воює з ними, позбавлена доступу до моря. Та війська її мають іще куди подаватися назад... Зачинається нова фаза війни, коли Китайці будуть здані лише на те, що самі випродукують.

З заняттям останної великої пристані Китайців взаємини Японії з великими державами Европи заострилися. Що тепер зроблять ті держави, трудно сказати. Одно тут ясне: що канцлер Німеччини Гітлер веде свою боротьбу за кольонії далеким наступом японських сил на торговельні й кольоніяльні позиції Англії та Франції"...

Коли так зі всіх сторін ослаблюється торговля Великої Британії і з нею разом сила тої держави, то робиться ясно, де і як наступає пересунення сил. На тім тлі стають також зрозумілі переговори між Францією й Німеччиною в справі договору про ненапад. Німецький проект того договору привіз до Парижа французький амбасадор в Берліні Франсоа Понсе. Хоч є заперечення того, одначе вони правдоподібно відносяться до остаточного оформлення проекту, а не до його істнування. Преса пише, що канцлер Гітлер передаючи той проект французькому амбасадорові сказав: Відношуся добре до Франції. Не хочу війни з нею і не хочу мішатися в її внутрішні відносини, але мушу зазначити, що з прикрістю дивлюсь на те, що діється в її нутрі.

Не знати, чи канцлер Гітлер дійсно сказав якраз такі слова, але се ясно, що вони правдиві. Весь культурний світ з прикрістю дивиться на те, що діється у Франції. В таких обставинах Франція мабуть не відкине проекту про ненапад. А коли прийме його, тоді Німеччина, забезпечена від заходу, очевидно зачне порядкувати середну і східну Европу. Ми напередодні дуже великих змін, на можливість яких звертають увагу державні мужі всіх народів. А рівночасно вся преса раз-у-раз пригадує слова німецького канцлера, що найблище Різдво Боже пересвяткуємо ще в спокою. По Різдві Божім або кажучи образово по веснянім зрівнанні днів і ночей зачнеться міжнародна політична гра такої міри, якої не бачило наше покоління, хоч пережило велику світову війну. В тій новій грі буде вирішена також доля всего словянського племени. Річ ясна, яких великих грачів вимагає такий час. Коли Боже Провидіння дасть їх народам, то навіть найбільші зміни можуть відбутися розмірно невеликими жертвами. А Боже Провидіння дає великих політичних провідників тільки справді побожним народам, бо побожність робить здоровим і розумним провід кождого народу.

Промова віцепремієра

Про міжнародну ситуацію і внутрішню політику та про господарські справи Польщі.

Віцепремієр Квятковский виголосив у Познані в галі Торгів на зборах ОЗН („Обозу Зєдноченя Народовєго") промову, яка заслугує на уважне перечитання. Зміст її такий:

Найпевніша зі всіх політичних істин се та, що народи розсварені й узброєні до внутрішньої боротьби у зброю інсинуації, клевети і злої волі, серед яких лінію поділу становлять імена людей малих і амбіцією роздутих, і які понад позитивні складники все виносять кличі негації та бойкоту, народи, що затратили здібність забувати собі взаїмно блуди минувшини, що не бачать власних здобутків сучасности, — такі народи не можуть числити в будуччині на нїщо інше як на страшний погром і потоптання їх гонору! Саме така боротьба символічних „архітектів", які поручали перебудову Польщі після власних плянів і деколи після власних кошторисів, втягнула Польщу у вир подій в добі 1922—1926. Пілсудский силою завернув біг подій на тій дорозі на 180 степенів. Пілсудский накреслив ясну мету: Польща не може стати грою в чужих руках. Польща не буде служити чужим і законспірованим інтересам. Після смерти маршала Пілсудского мусіло прийти внутрішнє заломання. Його велич визначувала глибину польської психічної кризи. Сьогодня можемо спокійно до того признатися, бо ми видобулися з внутрішнього заломання і провірили се конкретно у справах литовській і Заользанського Шлеська. Одначе та свідомість не може приспати нашої чуйности. Коли напружимо слух, ствердимо раз-у-раз блищий сигнал С. О. С.*) Положення у світі незвичайно ускладнюється. Зростають політичні суперечности і кордони держав знов стали рухомі. Сьогоднішний світ не хоче йти на ліво, не має перспективи, щоб піти на право, і не віднайшов іще свойого шляху вперед. Супермахіявелізм пересичує політичну атмосферу. Ще трудніше розгадати загадку сучасного господарства. Світ не розпоряджав ніколи в минувшині ні такою величезною резервою золота, ні такими прецизними знаряддями продукції, ні такою дешевою і всюди доступною механічною енергією, ні таким надміром безробітних мозків і рук — і ніколи ще не поринув так глибоко в безнадійну господарську кризу як тепер! Тільки державних мужів пріло над справою розброєння, а вислід того такий, що сьогодня ввесь світ горячково зброїться. Чи се згідне з фізіольогічним правом розвитку, що три держави зібрали 88 процент припасів монетарного золота всього світа, а 100 інших народів має ледви 12 процент? Частина використовуваних народів щораз виразніше бунтується і щораз частіше свій бунт зачинає зазначувати успіхами, яких давніше і не прочувано. Віра у всемогутність чужого капіталу, чужої біржі, чужого визиску починає слабнути, бо висліди, що їх сьогодня осягає зєдинений нарід, многократно більші ніж перемоги одної суспільної верстви над другою в обсягу того самого знищеного ззовні державного організму. Значіння внутрішньопартійних боїв сьогодня основно зміняється, вони значно зменшуються. Жиємо в добі глибоких і небезпечних перемін, які змагатимуть до вирівнання величезних ріжниць культурних, суспільних, господарських і організаційних між численними краями у світі. Хто не буде приготований до вглитання тих змін і до перетворення їх на власні вартости, на власну силу — цей стане жертвою, гідною погорди й забуття, того історичного процесу, який у судорогах устійнює новий статут світа для нових століть. Польща в добі найблищих двацяти років — як може ніякий інший нарід — має до виграння величезну ставку в ділянці розвитку власної політичної і господарської могутности в Европі, або в разі допущення до поразки — має до стрaчення тільки національних та індивідуальних вартостей, що пізніше і в найбільш жертвенних боях, у найбільш крівавих зусиллях не моглаб уже відзискати утраченої позиції. Історія не привикла робити казкових чудес два рази для одного народу. Не думаю також, щоб було розумно і властиво всі журби скидати на Провидіння. Якими словами маю кликати на цілу Польщу про чуйність, про державний розум, про надавання подіям їх дійсної вартости?! Сьогодня політика й господарство знов творять одну нерозривну цілість, один мотор, який посуває народи вперед або взад. Так було нераз і в минулому і якраз ті хвилі в Польщі не були якслід використані. Політика старої Польщі запропастила господарку і фінанси краю, а господарка причинилася до політичної руїни РП. Приглянемося проблемі бюрократії. Чи не пробують викликати у нас деколи переконання, що Польща складається з двох чужих собі народів — одного, що працює, платить податки і є підприємчивий, і другого народу, — який розсівся по урядах, управляє етатизм для спорту й у вільних хвилях видумує проекти докучливих законів? Я пробував нераз перевести виміну людей по обох сторонах сеї барикади, одначе нїщо не змінилося!... Маємо боротися за такий внутрішний устрій, який запевнить Польщі якнайбільше сил. Не змагаючи до монопартії й тоталізму, одночасно противимося всякій партійній суверенности. Польща не буде договорюватися з власними горожанами і власними політичними партіями, не буде толерувати анархії, не будемо безчинно приглядатися топтанню права Поляка в нашій державі чужими елементами! Проблема швидкої розбудови міст, скріплення внутрішньої торговельної експанзії, спертої на західньо-польське купецтво, зміцнення приватної ініціятиви і в першу чергу висунення на поверхню життя нових піонірів господарства, якими були колись Кароль Марцінковский, ксьондз Вавжиняк і патрон Яцковский. Пілсудский сказав: „Одно з проклять нашого державного будівництва се те, що ми поділилися на кілька родів Поляків, що говоримо одною польською мовою, а інакше розуміємо навіть польські слова!" Є над чим поважно застановитися. Міжнародне положення вимагає від нас якнайбільшого напруження всіх сил. Мимо всіх очевидних блудів, недотягнень і гри темпераментів — половина опозиційних боїв проти правительства се тільки фатальне непорозуміння, се хиба, якою ми обдаровані всі в рівній мірі. Се дідична хиба поневолення, взаїмного недовіря. Спори про найважніші політичні засади, про великі напрямні публичної діяльности найчастіше приносять багато користи. Але важна річ, щоб ми в наших спорах і в наших відразах, у кличах, які кидаємо в людські маси, і в демонстраціях, які започатковуємо — не забували ні на хвилину, що між народами істнує Польща і що від нас вона сто разів важніша.

*) SOS (Save Our Souls) в англійській мові, значить: „Спасайте наші душі!" Се міжнародний клич, який надає корабель, що знайшовся у крайній небезпеці на морі. Инші кораблі, одержавши той клич, обовязані сейчас перервати всякі инші бездротні розмови і спішити на місце нещастя, відки лунає клич СОС.

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Безсильність соціялізму

„Газета Польска" пише: В „Роботніку" Адам Прухнік стверджує, що соціялізм показався цілком безсильним в обличчі великих історичних подій: „Переживання соціялістичного і демократичного табору в цілім світі були особливо потрясаючі. Той табор мав повну свідомість того, що діється, досконало розумів суть процесів, які розгравалися, розумів, за які величезні вартости зачалася розгрибка, здавав собі цілковито справу з того, що несе нам усім переможний похід тоталізму на міжнароднім терені, і чувся безсильним супроти того всього. Коли хотілосяб очеркнути суть трагедії, яку переживали демократія й соціялізм у тій хвилі, можнаби ствердити, що вона полягала на тім, що в тім усім, що діялося на великій історичній сцені, ми були тільки свідками, тільки пасивними глядачами. Ми висказували свої погляди й переконання, займали становище, перестерігали перед наслідками посунень, репрезентували думку й почування широких суспільних верств, їх бажання й ідеї, але на сам перебіг подій ми не мали впливу, ми до кінця остали тільки обсерваторами. І то не лише в державах тотальних, де робітничі маси позбавлені всяких прав, де демократію загнано до підземель конспірації, не лише в державах т. зв. кермованої демократії, де народні маси не мають участи у вирішуванні справ держави, але навіть у краях старої, традиційної демократії не було інакше; і там робітничий табор вправді демонстрував, маніфестував, проявляв свої почування, протестував, але не впливав, не рішав, не міг змінити напряму політики".

Польські ендеки й бойкот виборів

По атаку преміера на ендеків за їх бойкот виборів бороняться вони у своїй пресі тим, що також ББ в р. 1930 проголосило бойкот виборів в окр. сандомирськім. На те відповідає преса Озону, що се був льокальний бойкот. „Газ. Польска" пише: „Ті, що перед 30 літами не вміли здобутися на бойкот законодатних установ російського царства, ні цісарств австрійського та німецького, проголошують сегодня бойкот польських законодатних установ!"... „Слово" пише про відновлення процесу Гертиха, головного ідеольога молодих ендеків.

Кандидатська стаття

Виленське „Слово", орган Мацкевича, принесло в ч. 301 його цікаву статтю п. з. „Моя кандидатська стаття". Зміст: Салі театру мені не дають, отже пишу статтю. Поборюють мене пашквілями, які даром роздають. Спеціяльно агітують проти мене Жиди, з чого виходить, що будуть голосувати за „антисемітським" Озоном. Мої погляди такі: 1. Сойм повинен скоро ухвалити виборчу реформу і навіть президента РП не вибирати, бо не буде до того здібний. 2. Знести Березу, бо коли судові кари залагідні, то можна їх заострити, але співжиття двох системів судівництва невказане. 3. Треба амнестії для кількох засуджених за політичні провини нпр. для Добошиньского. Коли убили короля Югославії Александра, то його наступник кн. Павло оповістив широку амнестію. 4. Конституція добра, але можна її змінити на лучшу. Треба забезпечити ненарушимість і однакові побори суддям. Армію не втягати до внутр. політики, бо вона має служити тільки до оборони батьківщини. Я скрайний мілітарист і визнаю великодержавну ідеольогію. Польща не може бути васалем ні Франції, ні Німеччини, а боротьба з большевизмом се її призначення.

Чому Німці не тішаться перемогою

Кореспондент ІКЦ З. Грабовский, що з Лондону переїхав до Берліна, пише в 301 ч.: Забрання Судетів не викликало в Німеччині такого упоєння радістю як прилучення Австрії, бо ті 2 обекти мають инший чуттевий вальор: Австрія се історичне поняття, се культурна цілість, се блища батьківщина вождя нації, се для його прихильників символ. Судети се означення неясне, формація нова, з замазаними границями, яка не викликає спеціяльних чуттевих і культуральних сполук. Бажання злуки з тим краєм розмірно свіже. У пересічного Німця сентимент до Судетів стоїть на тім рівні, що у Поляка сентимент для Поліщука (цікаво!). До того здобуття Австрії відбулося без небезпеки війни, а забрання Судетів пахло війною. І хоч тінь війни з того приводу щезла, то радости стоїть на перешкоді переконання, що Німеччину ждуть нові зусилля, що спокійно буде тільки до Різдва. Всі Німці, з якими я говорив, не укривали здивування, що західні держави показалися такі мягкі. Розпаношився в політиці спосіб театрально-кіновий, демонстраційний „блеф". Але навіть найбільш помислова гра втягає грача і приневолює вкінці відкрити карти. І того бояться Німці. Темпо їм занадто скоре. Але розрізу між уявою проводу та уявою загалу ще нема. Всяке балакання про внутрішній розклад се тільки вислід „побожних бажань" ворогів...

Як поділилися Німеччина й Італія

„Роботнік" в ч. 299 пише, що вісь Берлін—Рим зовсім не тріснула задля ріжниць у поглядах, але наступив такий поділ сфер впливу: Італія мала згодитися на перевагу Німеччини на Угорщині і в Ромунії, а Німеччина мала згодитися на перевагу Італії в Альбанії, Югославії, Болгарії та Греції. „Роботнік" пише, що в дійсности „італійська система" буде залежна від Берліна. (Коли дійсно наступив уже поділ впливів, то доля Карпатської України буде залежна виключно від Німеччини).

Загнивання горішньої верстви

Один з польських „молодих" органів, що називається „Просто з мосту", напечатав статтю Адольфа Новачинського п. з. „Чемберлен ворог ч. 1"; статтю перепечатало „Слово". В ній представлено, як загнивае горішня верства Англії. Автор пише, що Даф Купер (б. перший льорд адміралиції, який демісіонував) і його жінка се та пара, котрої середовище найбільше причинилося до страшно сумної трагедії та до морального упадку фаворита Европи, Едварда VII... Се та „фатальна компанія", яку перший з проповідниці напятнував епископ Бредфорду, домагаючись її розігнання... А з тої компанії виходять тепер ті, що осуджують політику Чемберлена. Князь Валії, пізніший Едвард VII, пізнав паню Симпсон у Даф-Куперів, розуміється в Парижі. Поки Англійці їздили до Італії, до Німеччини, до Скандинавії, то росли в силу і повагу, по повороті ще більше любили свою батьківщину і шанували їх всі народи. А як зачали їздити до Парижа і паризіянізм перевезли над Тамізу, зачинається загнивання провідних 10.000. Лондонське „товариство" здеправували багаті Американки, східні Жиди (не „сефардім'и") і Жиди зі Сходу та інтелектуальний Париж, не так парижський Коринт, як парижська Александрія... Далі пише автор про те зіпсуття таке, що лучше не переповідати... В тій компанії є Ротшильди, Іден і його жінка, розведена жінка амер. міліонера Моргана, розведені Вандербільдівни, словом богатирі й високі аристократи, але „дмі-монд"... І бідний Едвард, званий „сардинкою", впав. А банда вийшла ціла і тримається дальше. А Купер ще виголосив промову в обороні етики, справедливости, держави і війни... Можна собі уявити, як Едвард мусів клясти, читаючи ту промову...

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить Всіх своїх П. Т. Членів, щоб відібрали нові уділові листи (книжечки) з тальоном, що уповажнюють до підимання щорічної дивіденди.

Українська демонстрація у Львові

„Дзенник Польскі" в ч. 303 під таким наголовком пише: „Українці, бажаючи урядити демонстрації з приводу замаху на Львів у 1918 р., зорганізували вчера (1 листопада — Ред.) „панахиду", на яку прийшло до церкви св. Юра коло 1 500 Українців. По богослуженні в напрямі міста вирушив похід, причому учасники почали співати український національний гимн, викрикуючи протипольські кличі. Відділи поліції негайно задержали й розбили похід. Одначе частина учасників передерлася до Ринку, де в ратуші вибили кілька шиб. Поліційні власти з місця арештували 7-ох учасників тої демонстрації. Формально „панахиду" оголошено як богослуження з приводу 20-ліття повстання б. Української Республики. Вечером на вул. Фрідріхів трапився випадок тяжкого побиття польського академіка, якого відставлено до шпиталя". — Львівська жидівська „Хвіля", описуючи ту саму подію, додає, що „група вшехпольської молоді вибила шиби в українських крамницях при вул. Сапіги („Фортуна Нова") і знищила внутрішню обстановку".

З правничих справ

В Ломжі відбувся цікавий політичний процес за зневагу правительства. Обвинуваченний був начальник округи партії польських ендеків Т. Заорский за те, що 3. V. 1938 публично сказав: „Правительство то еліта, яка дірвалася до жолоба, щоб черпати повними пригорщами, а інших не хоче допустити, бо створила собі монополь на правління в державі" (Арт. 127) і: „Конституція в Польщі стала підвалиною безголовя („нержондносьці"), бо її не перестерігається. Вибори до Сойму, Сенату й самоурядів переведено фальшиво. Нинішня санація править безправно і не рахується з конституцією і з ніким". (Арт. 170 к. к.). Обвинуваченний боронився тим, що не говорив про правительство, а про „санацію" як політичну партію та що предкладає докази на фальшивість виборів до сойму в його громаді. Розправа була весела, бо свідки мішали давну конституцію 3-го травня з квітневою та за найбільшу образу вважали своло „еліта", бо думали, що се значить „кишка" (по польськи „еліта"). Свідки з громади обвинуваченого зізнавали про досипування карток до виборчих урн і т. п. Суд увільнив обвинуваченого, ставши на становищі, що образа „санації" як політичної партії не може бути образою правительства і що мнимо фальшиві вісти про вибори показалися правдивими. („Варшав. Дзенник Народови" ч. 295).

Франція йде направо

В неділю 30 жовтня с. р. в кількох округах Франції відбулися доповняючі вибори до палати послів. Ті вибори принесли підтвердження змін, які зарисувалися в останніх доповняючих виборах до сенату, а саме легкого звороту направо.

Як Жиди дбають

про свою справу в Америці.

Президент Русвелт одержав петицію, яку підписало 51 сенаторів, 194 послів і 30 стейтових губернаторів. Вона стверджує, що Америка заінтересована в справі національної жидівської держави в Палестині. Петиція взиває през. Русвелта, щоби звернувся до держав, а зокрема до Великої Британії, з висловами занепокоення горожан Злучених Держав з причини теперішнього положення в Палестині. Крім того през. Русвелт одержав около 100.000 поодиноких і збірних письм у тій справі.

ОСИП НАЗАРУК

Про страх перед партіями

ВІДКИ ВІН У НАС БЕРЕТЬСЯ І ЯКЕ МНОГОКРАТНЕ ТА ГЛИБОКЕ КОРІННЯ ЙОГО.

Чому у нас панує страх перед партіями, хоч тільки з них можна у нас створити політичний провід?

Сему причина не лише в інфантильности сурогату (намістня) української провідної верстви. Є на те також інші обєктивні причини.

Перша з них се те, що партія у нас від десятків літ поява нічим і ніким неозначена. Довго ніхто не знав, а подекуди й тепер ще не знає, чи се поява релігійна, чи церковна, політична, чи економічна? Ніхто не знав і досі не знає тай на такім ґрунті не може знати, по чім у нас властиво пізнається партію і партійних людей. Вистарчило, що хтось передплачував або лишень читав якусь ґазету, позичаючи в сусіда, щоб його поважно уважали не лише приклонником (симпатиком), але й сторонником або членом якоїсь партії. Розуміється, ніяких обовязків супроти „партії" такий чоловік на себе не брав і не виконував. Ішов на збори такої „партії" або іншої, як йому коли було довподоби. Голосував на кандидата, якого підпирала одна або друга ґазета, й ніхто йому того не брав за зле. Навпаки, коли він голосував неконсеквентно, то зн. раз так, а раз інакше, то говорили про нього з признанням, що „се чоловік ліберальних поглядів". Се в них значило: чоловік, що любить свободу і не пристращається занадто до ніякого напрямку, а до виборів піде залежно від того, з ким приємніше в карти попіграв попереднього вечера.

Сі факти, які тривали від початку появи сучасних партій у нас, мали свою головну причину в тім, що на нашім ґрунті появилися дві неозначені не то партії, не то струї, не то ідеольоґічні напрямки: москвофільство і народовецтво. Мимо праць про них Драгоманова, Франка, Павлика, Терлецького і т. д. і безчисленних полемік між обома тими партіями, струями чи таборами до сеї пори нема у нас докладнішого зрозуміння того, що властиво було під політичним оглядом москвофільство а що народовецтво. До сеї пори є в Галичині багато людей, які (звичайно під чужим впливом) наївно думають, що москвофільство було виключно плодом чорної зради, вигодованої російськими рублями, і навпаки є з другої сторони такі наївні люди, які думають, що народовецтво се плід якоїсь „хитрої інтриґи", напр. Австрії або Прусії, „виплеканий валютою" одної або другої сили. Між одними й другими, що так наївно думають, є також горячі патріоти сеї землі й дійсні приятелі свого народу. Та вони не застановляються над тим, який жах віє з таких їх поглядів. Бо коли тільки один з тих поглядів бувби правдивий (а вороги нашого народу голосно твердять, що правдиві оба ті погляди), то якеж це страшне свідоцтво булоб для населення, яке видавало таку масу чорних зрадників і запроданців!...

Вже тут видно виразно одно жерело жаху, який відстрашував і відстрашує молодь від політичного життя. Бо уявіть собі тільки молодого чистого хлопця з народу, селянського, міщанського або робітничого сина, який приходить до свідомости, що він член якоїсь спільноти і повинен стати в організовані ряди борців за якісь політичні ідеали. Кудиж він мав звернутися, коли чув, що по однім боці рішав тільки російський рубель, а по другім рішала тільки австрійська або пруська валюта? А як він і переборов у собі той страх і вступив до одного з тих зрештою неозначених таборів чи струй, то й тоді нігде не знаходив відповіди на ріжні питання, які мучили його напр. чи москвофільство се тільки національно-політичний рух чи також релігійний, бо між борцями за єдність всіх руських племен дуже багато було таких, які стояли під ґіпнозою т. зв. триединого клича: православіе, цареславіе, народность (розуміється русска). А знов з другої сторони, хто йшов у народовецький табор, той наперед не міг обігнатися від вражіння, чи се прецінь не відступство від „твердих руських начал", — а потому, чи се не рівнозначне з поринанням у ріжних „ізмах", від радикалізму й атеїзму почавши, на соціялізмі і анархізмі скінчивши. Нема ні одної брошури, яка займаласяб основніше розділом всіх тих понять і справ. Отже щож дивне, коли всяка політика викликала острах у людей. Сегодня страх з того приводу вже минувся, але він лишив по собі осад, намул, на якім виростають нераз дуже дивні появи. Ще тепер можна зустріти доволі часто розумного і очитаного чоловіка, який „свинством" називає політику, хоч се найблагородніша по релігії поява, якою кожда зріла людина не тільки може, але й обовязана займатися.

Якийже властивий корінь того остраху й навіть обридження перед політикою?

Корінь того се її неозначеність у нас, се наслідок умового лінивства, се прокляття закопаних талантів, які Бог дав людині не на те, щоб їх закопувала.

Чому людина з приємністю йде тим самим лісом в день, яким боїться і не любить іти в ночі? Бо в день чоловік виразно бачить, що є і що діється довкруги: отже бачить зелень дерев і проблиски синяви неба між нею і гарні квіти і мягкий мох і зломані бурею пні і пташенят, що перелітають або сидять на гиллях дерев, і серну, що перебігає полянами. Якеж це все гарне! А серед темної ночі якеж це все страшне! Тому, бо не видно краси того всього і його звязку між собою.

Не інакше річ мається також з остраxом, який віє з минувшини й сучасности нашого політичного життя. В ньому майже ніщо необроблене, все темне, орієнтуватися в тім дуже трудно або й неможливо, бо не вложено потрібної праці в прояснення нашого політичного

А. П. ЧЕХОВ

Смерть урядника

Одного чудового вечора не менше чудовий екзекутор, Іван Дмитрович Червяков, сидів у другім ряді крісел і дивився в бінокль на „Корневільські дзвони". Він дивився й відчував незмірне раювання. Але нараз... В оповіданнях частенько трапляється це „але нараз". Автори мають рацію: життя має тілько несподіванок! Але нараз обличчя його зморщилося, очі підкотилися, подих спинився... він одвів очі від бінокля, нахилився й... ачхи!!! Чхнув, як бачите. Чхати нікому й ніде не заборонено. Чхають і мужики і поліцаї, а іноді навіть тайні совітники. Всі чхають. Червяков ані трохи не зніяковів, утерся хусточкою і як ввічлива людина зиркнув навколо себе: чи не потурбував він когось своїм чханням? Але тут уже довелося зніяковіти. Він побачив, що дідок, який сидів перед ним, в першому ряді крісел, ретельно витирав свою лисину і шию рукавичкою й бурмотів щось. В тому дідкові Червяков пізнав статського ґенерала Бризжалова, що служить у відомстві шляхів.

— „Я його обризкав! — подумав Червяков. Не мій начальник, чужий, а все таки ніяково. Перепросити треба".

Червяков кашлянув, подався тулубом наперед і зашепотів ґенералові на вухо:

— Вибачте, ваше-ство, я обризкав вас... Я не навмисне...

— Нічого, нічого...

— На Бога, вибачте. Адже я... я не хотів.

— Та сидіть тихо, будьте ласка! Дайте слухати!

Червяков зніяковів, безглуздо усміхнувся й почав дивитися на сцену. Дивився він, але раювання більше не відчував. Його почав мучити неспокій. В антракті він підійшов до Бризжалова, походив біля нього і, перемігши боязкість, пробурмотів:

— Я вас обризкав, ваше-ство... Вибачте... Адже я... Не те, щоб...

— Ах, залишіть!... Я вже забув, а ви все про те саме! сказав ґенерал і нетерпляче ворухнув нижньою губою.

„Забув, а в самого єхидство в очах", подумав Червяков, підозріло поглядаючи на ґенерала. — І говорити не хоче! Требаб йому пояснити, що я зовсім не хотів... що це закон природи, а то подумає, що я плюнути хотів! Тепер не подумає, то згодом подумає!..."

Прийшовши до дому, Червяков розповів жінці про свою нечемність. Жінка, як здавалося йому, занадто легковажно поставилась до події; вона тільки злякалася, а далі, коли довідалася, що Бризжалов „чужий" урядник, заспокоїлася.

— А проте ти піди, перепроси, — сказала вона. — Подумає, що ти себе серед публики тримати не вмієш!

— Отож то й є! Я перепрошував, та він якось дивно... Ніякого путнього слова не сказав. Та й ніколи було розмовляти.

Другого дня Червяков одяг новий „віцмундур", підстригся і пішов до Бризжалова пояснювати... Увійшовши до ґенеральської приймальні, він побачив там багато відвідувачів, а серед відвідувачів і самого ґенерала, що вже почав приймати заяви. Розпитавши кількох прохачів, ґенерал звів очі на Червякова.

— Вчера в „Аркадії", як пригадуєте собі, Ваше-ство, — почав доповідати екзекутор, — я чхнув і... не навмисне обризкав... Виб...

— Які дурниці... Бог зна що! Ви чого хочете? звернувся ґенерал до чергового прохача.

— „Говорити не хоче! — подумав Червяков полотніючи. — Отже, гнівається... Ні, цього не можна так залишити... Я йому поясню..."

Коли ґенерал закінчив розмову з останнім відвідувачем і пішов до внутрішніх апартаментів, Червяков рушив за ним і забурмотів:

— Ваше-ство! Коли я насмілююсь турбувати ваше-ство, то саме з почуття, можу сказати, каяття... Не навмисне, самі зволите знати!

Ґенерал зробив плаксиве обличчя і махнув рукою.

— Та ви просто глузуєте, милостис-

життя. То з закопаних талантів добувається сопух, який відстрашує...

Та й се ще не все. Є ще глибші причини того неозначення, того півсумерку або темряви, що панують у збірнім житті нашої спільноти. Від часів упадку нашої княжої державности (якої партійність також очікує своїх істориків) цілий ряд століть свідомість тої спільноти блискала тільки в Церкві, а Церкву репрезентували епископські столиці, значить тим самим репрезентували вони збірне життя нашої спільноти взагалі. Це спадкоємці наших княжих столиць, спадкоємці тут одинокі, бо на сході над Дніпром крім епископських столиць були ще і два роди козаччини, які мішаючись у релігійно-церковне життя репрезентували світську політику. Тут була тільки Церква. Силою того факту на неї падав увесь тягар вдержування збірного життя спільноти. І так тривало довго, дуже довго. А коли появилися струї засадничо ворожі Церкві й релігії, тоді на наших землях витворилося під духовим і політичним оглядом щось таке, як під політично-економічним оглядом повстало по нападі Татар на нашу княжу державність.

Тепер на верхах вже ослабла та руйницька, протицерковна филя, але суспільність ще не видихалася з замішання й жаху, які віяли від тої руїни. Що більше, коли горішня верства вже зачинає приходити до себе і зачинає розуміти велике значіння Церкви й релігії, то в глибину народніх мас щойно тепер „на добре" зачинають вкочуватися клуби затроєних газів, якими колись затроювала себе майже вся наша інтелігенція. До того всего треба ще додати свідоме каламучення наших справ посторонніми ворожими чинниками.

Щойно на тім тлі можна зрозуміти острах, який у нас віє від неупорядкованого публичного життя, в першій мірі політичного.

Та чи серед таких обставин взагалі можна говорити про політику? Відповідь: Не можна, але треба. Отже що говорять?

Поїде інтелігент на село і привозить „інформації", мовляв, в тім селі й околиці є такі й такі то партії (вичисляє).

Колиж його спитати, на якій підставі він се говорить, відповідає звичайно так: Я дискутував там з людьми, міркую се по їх відповідях, я бачив, що вони читали газети згаданих партій, і т.п. Тимчасом все те ніякі партії, се фермент, з якого щойно можна творити політичне життя. Не то на селі, але й у місті тільки рідко можна зустріти політично свідому людину, яка булаб зорганізована не лише формально, але мала також політичну свідомість в голові і вміла відповісти на питання, хто вона політично, то зн., до якої політичної організації вона признається, чого та політична організація хоче, чому вона чогось хоче і як думає се осягнути і т. д., а вже про оборону спірних між партіями справ звичайно й говорити нема що.

Хто перечитав побіжно вище сказане, той міг прийти до погляду, що ми в тім, що було, бачимо лише жерела зла. Тимчасом зовсім ні. Ми описуємо факти й події. А всі вони, навіть найприкріші, мали також свої добрі сторони. Наприклад візьмім такий прикрий час завзятої гризні між москвофілами й народовцями. Чи се був тільки ряд негативних, злих появ? Далеко ні! При всіх їх блудах принесли ті струї також ряд хосенних наслідків. Вже тому що вони ставили перед нашу спільноту якісь цілі взагалі. Нехай і хибні цілі, але ставили їх. Коли щось хибне, то його можна поправити, в боротьбі з ним можна набрати сили. А коли взагалі нема нічого, то нема ні за чим іти, ні з чим боротися. Є тільки дикий неораний степ і вітер на степу. Згадані вище рухи-струї витворили перший раз якесь публичне життя у нас і піднесли його на перший степень організованости, створили завязки наших ідеольогічних, культурних, політичних, економічних установ, які на тім першім степені перетривали аж до світової війни.

А потому на якийсь час усе те завмерло і пішло в руїну, та з попелу тої руїни знов піднялося. Зразу лише народовецьке, українське і здавалося, що буде єдність, злучена кровю спільно пролитою у війні, та потому свій нерозум і чужа рука знов розкололи ту єдність. Правда, вже не так значно як перед війною.

І тепер на тлі тої всеї минувшини виринає з глибини народньої душі однодушне бажання до верхів, яке виливається в кличі: „Погодіться!"

Якийже се наївний клич, коли ближе придивитися ґрунтові, на якім малаб наступити та згода. Але той клич лунає дальше безнастанно, бо він оправданий, хоч наївний.

І під впливом того клича виринають в мозках української інтеліґенції ріжні мрії та зусилля і творива: то цілком нездійснимі, то на пів здійснимі, або зовсім здійснимі, значить, цілком можливі до здійснення, якби збірна думка витривало попрацювала над тим. До згаданих появ належать: Всеукраїнський Національний Конґрес, ФНЄ (Фронт Національної Єдности), Дружина Княгині Ольги (одна з найдивніших політичних появ не лише нашого життя), Українська Національна Рада, Політична Рада, ріжні Комітети, дивне впряження УНДА в УНР і т. д. в найдивнішім круговороті. На тім ріжнобарвнім тлі, що пригадує якусь невидану каруселю, виринає зовсім зрозумілий крик: „Не хочемо ніяких партій!"

Се крик зрозумілий тому, бо навіть інтеліґентному чоловікові може закрутитися голова від того виру, а щож доперва говорити про звичайний народ!

Та сей крик рівно зрозумілий, як шкідливий. І тут ми приходимо до властивої справи, до ядра цілого того круговороту. Щойно зрозумівши його і прояснивши, можемо вбити хаос і зачати порядкувати наше політичне життя.

Про те, де жерело нашого сучасного політичного хаосу і де „камінь преткновенія" на шляху до упорядкування його — в слідуючій статті.

дар! — сказав ґенерал, ховаючись за дверима.

„Якеж тут глузування! — подумав Червяков. Зовсім тут нема ніякого глузування! Ґенерал, а не може зрозуміти! Коли так, не буду я далі просити вибачення в цього фанфарона! Біс з ним! Напишу до нього листа, а ходити не буду! Ґй-бо, не буду!"

Так думав Червяков, ідучи додому. Листа ґенералові він не написав. Думав, думав, і ніяк не видумав цього листа. Довелося другого дня йти самому пояснювати.

— Я вчора приходив турбувати ваше-ство, — забурмотів він, коли ґенерал звів на нього допитливі очі, — не для того, щоб глузувати, як ви були ласкаві сказати. Я перепрошував, бо, чхаючи, обризкав... а сміятися я й на думці не мав! Чи смівби я сміятися? Коли ми будемо сміятися, тож тоді ніякої, виходить, пошани до персон... не буде...

— Забирайся ґеть!! — ґаркнув нараз ґенерал, посинівши і весь затрусився.

— Як кажете? — запитав пошепки Червяков, зомліваючи від жаху.

— Забирайся ґеть! знов ґукнув ґенерал, затупавши ногами.

В животі Червякова щось відірвалося. Нічого не бачучи, нічого не чуючи, він позадкував до дверей, вийшов на вулицю й пошкандибав... Прийшовши машинально додому, не скидаючи віцмундира, він ліг на диван і... помер.

Цікаві обчислення

„Пестер Льойд" приніс цікаву статтю поручника Й. Ґунда, який на підставі довгих студій і досвіду з еспанської війни устійнив правила, на підставі яких можна обчислити можливости знищення бомбового і ґазового для кождого в европейських міст. При бомбі 1.000-кільоґрамовій цілковите знищення в глибину (мова про бетон) сягає 2,27 метра. Показується, що механічне збільшування тягару бомби не оплачується. Ефект, осягнений 5 бомбами по 50 кґ., буде більший від ефекту одної бомби ваги 250 кґ. Найбільші успіхи дає бомбардування міст бомбами 100 до 200-кільоґрамовими. Бомба тої ваги нищить солідний мурований будинок. До цілковитого знищення міських забудувань треба 1 кґ. вибухових бомб на 8 кв. метрів поверхні. Коли уживається мішаних бомб (одна третина вибухових бомб, а дві третини запалюючих), тоді 1 кґ. бомб вистарчить на 20 м. поверхні. На підставі того рахунку на цілковите знищення прим. Будапешту требаб 3.975 тон вибухових бомб, або 2.500 тон мішаних бомб. Коли взяти під увагу, що літак може взяти з собою 0.8 тони бомб, то требаб нападу 4.969 літаків, щоби знищити цілком Будапешт. Отже виходить, що при теперішній воєнній техніці цілковите знищення міст з воздуха неможливе. Щож до ґазового нападу, то на цілковите знищення якогонебудь міста требаби призначити 150 кґ. ґазових бомб на поверхню 1.800 кв. метрів. Іншими словами, на заґазування прим. Будапешту требаби 200 тон ґазових бомб. З того всього виходить, що ґазовий напад лекше перевести як бомбардуючий.

Характеристична заява

британських консерватистів.

В лондонських політичних кругах велику сензацію викликала заява 14-ох визначних представників британської політичної опінії про скоординування зусиль цілого народу на випадок вибуху війни. Заява, яку передрукувала вся англійська преса, цікава тим, що проголошено її в часі відновлення парляментарної сесії. Підписали її такі визначні особистости як льорд Селсбері, льорд Вілінґтон, льорд Горн, др Мілн, льорд Нортляйф, Емері, Джон Селмонд й інші. Погляди висловлені в заяві ідентичні з поглядами мін. Ідена: в будучій війні весь нарід відчує наслідки тої війни, треба якнайшвидше створити мін-во національної служби, яке на випадок війни призначилоб кождому якесь окреме завдання. Автори заяви предкладають зорганізування системи, в якій кождий мужчина бувби зареєстрований, мав призначені функції і був відповідно вишколений чи то в ділянці оборони чи промислу. Автори заяви сподіються, що правительство за згодою всіх партій приступить незабаром до здійснювання тих плянів.

Небувала істерія в Америці

Фантастичну повість Велса „Боротьба світів" про напад мешканців Марса на нашу землю передали радіостації в Америці в формі оповідання. Се викликало загальну істерію. Люди масово кинулися до церков, думаючи, що надійшов кінець світа. Поліція в Ню-Йорку за 10 мінут одержала 10.000 запитів телефонами. Ніякі пояснення не помагали. Люди присягалися, що на власні очі бачили „марсіян" на дахах власних домів. Лікарі й доглядачки зголосилися, щоб доглядати ранених у мнимих боях з „марсіянами". Появилися слухи, що „марсіяни" вбили „промінями" покищо 50.000 людей. Паніка перекинулася й на Канаду. Люди масово втікали з деяких міст. Все те — одна з ілюстрацій настроїв, які тепер панують у світі...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Закарпатські історики

Хоч не велика частина нашого народу живе на Закарпатті (коло 600.000 душ), то вона зазначує свою життєву силу щораз сильніше. Коли взяти під увагу праці наших закарпатських братів на полі культурнім, то мусимо признати, що вони пропорціонально до нас зробили чи не більше як ми.

Як лише ми разом з ними знайшлися в одній державі, в Австрії, то взаїмне зближення причинилося до відродження сеї частини нашого народу. І відразу наші закарпатські брати дорівнували нам.

Як лиш отворено у Львові університет в 1784 р., на наукові виклади поруч наших студентів Українців галицьких ходили також наші студенти з Закарпаття. В часі побуту цісаря Йосифа II у Львові 1787 р. проф. Фесселєр представив трьох студентів з закарпатської Руси як найлучших учеників. Одним з них був Петро Лодій, пізніший професор університету у Львові, де він викладав теоретичну і практичну фільософію і в 1790 р. видав підручник фільософії: „Наставленія любомудрія нравоучительного содержашая Любомудріе практическое". Се переклад книжки Христіяна Бавмайстра: Elementa philosophiae. Лодій викладав мовою старословянською, книжною, як тоді було звичаєм. Написав також панегірик Николаєві Скородинському, що в 1790 р. став каноніком львівської епископської Капітули, й „Ономастікон" Ант. Ангеловичеві в 1791 р. Скородинський і Ангелович були передтим професорами університету, Ангелович був вже тоді ректором Семинарії, але дальше викладав на університеті разом з Лодієм. В 1801 р. Лодій дістав катедру метафізики, льогіки й етики в краківському університеті. З Кракова Лодій перейшов 1803 р. до Петербурга, де й помер 1829 р.

Крім Скородинського, Ангеловича й Лодія викладали тоді у львівськім університеті отсі Українці: Василіяни Арсеній Радкевич (герменевтику і східні мови). За ректорства Ангеловича 1796—97 Радкевич був деканом богословського виділу, другий раз 1803—4, третій раз 1818—19. Другий василіянин був Модест Гриневецький, від 1793 викладав богословію догматичну й українську мову. Деканом був три рази, а в р. 1821—22 був ректором університету. Зі світських священиків були ще: Михайло Гарасевич. Він ще перед докторатом (1789) дістав дві катедри з теольогії. Гарасевич бувби напевно епископом, якби не був жонатий (з Полькою Яблоновскою в 1793 р., розвівся з нею 1800 р.). Відтак були ще в тім часі професорами університету у Львові отсі Українці: Іван Дорожинський, проф. пасторальної, Іван Грабовецький для льогіки і метафізики. Теодор Захарясевич викладав церковну історію, Андрій Павлович моральну теольогію.

Другим професором з Закарпаття був др Іван Земанчик. Він викладав фільософію також у Львові разом з Лодієм.

По Лодію і Земанчику треба піднести працю о. Йоаннікія Базильовича ЧСВВ з монастиря Марія Повч. Він історик Закарпаття. Написав історію закарпатських Русинів: „Historia Ruthenorum Carpathicorum" по латинськи й історію фундацій князя Теодора Коріятовича п. н. „Brevis notitia fundacionis Theodori Koriatowicz Cassa" 1799—1804, і 1805. Се незвичайно цінна праця для істориків Церкви й монастирів Закарпаття. Твір в шістьох томах, тепер бібліографічна рідкість (Cassa = Кошиці, Kaschau).

Про Базильовича і його історію є коротка згадка в українсько-руськім Архіві Т. XIII—XIV і у Пелеша: Geschichte der Union, II, ст. 1077.

Другим істориком Закарпаття був Андрій Балудянський, мукачівський крилошанин. Він був професором церковної історії в Дух. Семинарії в Ужгороді. Написав історію Церкви, церковно-словянською мовою п. з. „Історія церковна Нового Завѣта". Відень 1852. В тім своїм творі пише про історію Руси і хрещення Володимира. Балудянський відкидає оповідання Нестора будьтобы князь Володимир посилав послів для пізнання віри до Німців, Греків, Жидів і Магометанів.

Третій історик Закарпаття і граматик се Михайло Лучкай, парох Ужгороду, потім архидіякон мукачівської Капітули. Він вчився у Відні теольогії, де займався також фільольогією. Висвячений 1816 р. займав ріжні уряди при епископській канцелярії в Ужгороді; був архиваром, бібліотекарем, секретарем епископа Повчія, потім „засідателем" Консисторії. В 1827 став катедральним парохом і архидіяконом Капітули. Задля деяких неприємностей в Ужгороді перейшов на капеляна герцога (воеводи) князівства Люкка в Італії. Полишив у рукописи історію Закарпаття по латинськи п. з.: „Historia Carpatho-Ruthenorum". Він був також автором словянсько-руської граматики: **„Grammatica slavo-ruthena seu vetero-slavica et actu in montibus Carpathicis parvo-russica seu dialecti vigentis". Се доповнення першої славянської граматики Йосифа Добровского: „Institutiones linguae slavicae dialecti veteris", Wien 1822. Лучкай стоїть уже на ґрунті живої народної мови. Він каже, що мова підкарпатська, мова „Ruthenica aut Карпато-руская", зберегла найбільше рис мови церковно-славянської. Вона дуже старовинна і зберегла найдавніщі форми. „Українці, каже Лучкай, мають у відміні „о", замість церковного „е", отже не цареви, врачеви, а мужови, злодѣови, а се тому: „quia primitivae adiectioni adhaerent", бо тримаються первісної відміни.** Свою граматику по латинськи видав у Будапешті в 1830 р. Крім того написав іще „Церковні бесіди на всі неділі", Буда 1831. Займався також словником і азбукою етіопської мови і полишив той словник в рукописи. Цікаве, що він вже тоді поставив внесок в Консисторії про заведення новогокалєндаря. Мав неприємність в Консисторії, вкінці перепросив Консисторію 1837 р., але в засіданнях участи не брав до кінця року. Не хотів оставати в Ужгороді але переїхав до князівства Люккі і був там придворним капеляном князя Люккі, який мав у себе греко-католицьку каплицю. Свою граматику Лучкай свідомо написав латинською мовою як і інші наукові твори, пр. „Historia Carpatho-Ruthenorum", бо на його погляд найбільш природна для наукового твору під той час була латина. Крім того вона була „для вчених", а тими вченими були тоді в першій мірі студенти богослови, що слухали викладів латинською мовою, й духовенство, що привикло до латини як наукової мови.

Перед ним писали ще два монахи Василіяни: Козак, розвідки історичні, в рр. 1800, на жаль не маю під рукою їх праць, тож не можу навести їх заголовків. В тім часі видала Закарпатська Русь ще двох славних людей, а ними були: Михайло Балудянський і Юрій Венелін. Балудянський (1769—1847) був професором і ректором Петербурського університету. В 1803 р. запрошений до Росії відзначився як знаменитий правник. Брав участь у працях комісії для уложення законів. Юрій Венелін се історик і воскреситель нового життя Болгарів на полі національнім і літературнім. Його батько був священиком в Тібаві, комітату Береґського, називався Іван Гуца. Юрій уродився 1802 р. До гімназії ходив в Ужгороді, потім вступив до Дух. Семинарії. В 1821 р. перейшов до ліцею в Сатмарі, відтак записався на університет у Львові. Тут змінив назвиськo на Венелинович, щоб розвязатися у ужгородською семинарією. Був якийсь час в Росії а 1823 вступив до Академії в Сегедині. Опісля перейшов пішки на Хотин до Кишинева, де був учителем в дух. Семинарії. Вже тут зазнайомився з Болгарами, що жили в Бесарабії. В 1824 був у Москві на медичних курсах і знову змінив назвиськo на Венелін. Там пізнався з проф. Погодіном. Російська Академія Наук вислала його 1829 над Дунай, щоби звидів Молдавію, Волощину й Румелію. В 1830 поїхав до Варни, яка була ще в турецьких руках. В жовтні 1831 приїхав до Москви. Ще в Кишиневі заінтересувався історією Болгарів. Життя Болгарів спиралося на світлій традиції; на Церкві, на своїх питомих епископах і митрополитах, а передівсім на висшости культури християнського болгарського народу над турецько-магометанською. Під панованням Турків Болгари стратили свою інтеліґенцію, не мали своїх шкіл,*) і тому прихилялися до Греків. Венелін своєю працею над історією Болгарів підніс у них любов до їх історії, розбудив у них патріотизм і став відновителем болгарського духа. Його імя стало дуже популярним для Болгарів. Написав: „Древніе и новые Болгары". І ч. вийшла 1829, II по його смерти 1841 р.; відтак друга праця: „Влахоболгарскія или Дакословянськіи грамоты", С. Петербургъ 1840; „О происхожденіи народной поезіи особенно южноруской" Москва 1838. Тут показав, що він син того южноруского народу. Помер у шпиталі в Москві 1839 р.

Відтак йде знов історик Іван Дулишкович, ченедієвський парох мукачівської епархії. Він написав цінну працю: „Историческія черты Угрорускихъ", Унгваръ 1877.

В 1860 роках написав багато історичних розвідок о. Анатолій Кралицький ЧСВВ. Він поміщував свої праці в галицьких часописах і журналах, як „Галичанин", Львів 1863, ч. 187.

Багато причинився до розбудження національного життя на Закарпатті Олександер Духнович. Він важний церковний і народний діяч та письменник Закарпатської Руси, лиш його імени надужили і присвоїли його собі тамошні русофіли, хоч він був щирим патріотом і працював не для русофілської ідеї. Син священика Василя, Олександер Духнович уродився 24. 4. 1803 в с. Тополі в землинськім комітаті, пряшівської дієцезії. Його предки походили з Москви і називалися Черкасські. За Петра І був

*) Ще 1918 р. коли я був в Македонії, бачив я, як нищими були Болгари Македонці супроти Турків, які вже по уступленні Туреччини чулися господарями краю а Болгари були мов раби, не мали шкіл, бо Турки не дбали про освіту Болгарів.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики

один з них капітаном стрільців. В часі бунту і замішань, яким проводила царівна Софія, сестра Петра І, Черкасський, Брила і Гербер утікли через Польщу на Угорщину і в Тополі Черкасський (може таки наш Українець з Черкас коло Києва) прибрав назвисько Духновича і став дяком. Маючи більші спосібности став священиком. З тої священичої родини походив і о. Александер Духнович. Вчився він в гімназії в Унгварі (або Ужгороді) до 1827, фільософії в Кошицях, теольогії знов в Ужгороді. Висвятився безженним, був зразу в канцелярії еп. Тарковича. Якийсь час був приватним учителем, по двох роках вернувся до духовної служби. В 1844 р. став каноніком Пряшівської Капітули. З епископом Гаганцем відбував 1858 візиту василіянських монастирів в Галичині. Займався студіюванням історії пряшівської епархії і написав ту історію по латинськи. Пізніше писав також по руськи. Видав читанку для початкуючих, уложив скорочену граматику письменної руської мови; молитовник „Хлѣбъ души", який друкувався в Галичині. Уложив також коротку географію, літургійний катехізм, Народку педагогію. Писав також стихи і видав збірник стихів (1851 і 1852). В рукописі осталося по нім його Канонічне право латинською мовою; шкода що дослідники жерел канонічного права не використали його при списуванні „Фонтес юріс екклезіе оріенталіс". Також в рукописі є його: „Истинная исторія Карпато-Россіян, изданная народолюбцемъ". Мав великий вплив на Закарпатській Руси. В Пряшеві всі його шанували. Заснував: „Общество св. Іоанна Крестителя" (1862 р.) у Пряшеві, де був захист для бідних дітей. Нагляд над захистом вів сам Духнович. Його історію пряшівської епархії переклав на російське протоєрей К. Кустодієв (С. Петербургъ 1877). Духнович помер в 62 р. життя, 29 березня 1865 р. Багато його рукописних праць, м. ін. також стихів і прозою має греко-катол. парох в м. Шаторалія-Уйгелі на Угорщині. Для історика й письменника та збирача народних приповідок се важне жерело.

Ось кілько істориків і письменників видало наше невеличке Закарпаття! Се ще певно не всі — бо нема можности прослідити всі полишені праці і зібрати їх. Се здобутки культурної праці наших братів з Закарпаття лише з кінця 18 і з 19 століття. А яка з їх письм видніє любов до своєї Церкви, до свого обряду і народности! Вони борються за свою Церкву, обряд і народність, бо описують ту свою історію, хоч в латинській мові, але називають себе виравно Rutheni, пишуть: Historia Carpatho-Ruthenorum. Національна свідомість у них була відразу велика. Навіть багато пізніше, майже 100 літ в Галичині писали ще у нас Russen, Russland (як робив навіть такий Пелеш!), а наші закарпатські брати писали „Ruthenen", не „Russen".

Ще більше розвинулася культурна праця Закарпаття в 20 ст., особливо по війні. Згадаю лише про наукові праці закарпатського вченого Годинки, вислуженого професора університету в Будапешті, який має велику збірку записок і відписів та переводів з мадярської мови ріжних цінних документів. Деякі з них будуть друковані в Записках ЧСВВ. Багато праць видав там др Іван Панькевич і далі ще збирає та студіює, щоб в своїм часі видати свої цінні праці, напр. про М. Лучкая — „Хто був Іван Бережанин, Михайло Лучкай чи Іван Фогарашій", Ужгород 1931, і багато інших. Не можу поминути також обох отців каноніків Гаджегів. Др Василь Гаджега, Канонік мукачівської епархії, який видав цілу низку історичних праць. Згадаю хоч отсі: „Додатки к исторіи Русинов і руських церквей в Мараморощі. Студіѣ исторично архивнѣ", Ужгород 1922. „Додатки к исторіи Русинов и руських церквей в Ужанской жупѣ. Студіѣ исторично-архивнѣ", Ужгород 1924, „Додатки к исторіи Русинов і руських церквей в жупі Угоча", Часть І і ІІ. Ужгород 1927, „Михаил Лучкай, житепис и творы" (Науковый Зборник Тов. Просвѣта в Ужгородѣ, том VI, ст. 1—128), Ужгород, 1929. О. Канонік Юлій Гаджега працює над св. Письмом і також багато написав в латинській мові і по мадярськи.

Се ще далеко не всі праці так історичні як фільософічні, які вийшли зпід пера наших Русинів-Українців на Закарпатті. Є ще там багато інших високої вартости письменників, що трудилися і трудяться над опрацюванням так історії як і побуту нашого народу на Закарпатті. І з тих праць, про котрі я тут згадав, маємо великий доказ життевої сили і культурної праці тої частини нашого народу, яка з нами сусідує через гори. Вони багато, може навіть відносно більше вложили в скарбницю науки і культури всего нашого народу, ніж ми Галичани. Та ми їх праці мало знаємо, бо за мало ними інтересуємося. Чужі, як Чехи, Німці, Мадяри, Москалі більше цікавляться працями наших учених Закарпаття як ми. По істориках і фільольогах Закарпаття згадаю ще автора проповідей. Був ним Стефан Мустянович, греко-катол. парох і декан з Пилипки, мукачівської дієцезії. Він написав підручник проповідей п. н. „Недѣлныя святыя проповѣди на вси недѣли рока", часть І, ІІ і ІІІ, Львів 1856. Проповіди добре випрацювані, мова народна. На початку є апробата епископа Василя Поповича. В І части є проповіди на неділі від Пасхи до неділі XV по Сошествію св. Духа; ІІ від нед. XV до неділі Мясопустної, ІІІ від Сиропустної до Вел. Пятниці.

Словом, представники наших закарпатських братів ясно доказують, що се дуже робуче і здібне племя. Воно може гарно розвинутися, як тільки полекшає його доля.

о. М. Каровець ЧСВВ.

Нові видання

Осип Назарук: **В Будапешті.** Враження і думки з 34-го Евхаристійного Конґресу в травні 1938 р. Львів 1938. Накладом УКО (Української Катол. Організації). Сторін 160, формат 12.5×17.6 цм. Ціна 60 сот. Окладинку рисував артист Ів. Іванець. — Се перший у нас опис Евхаристійного Конґресу виданий окремою книжкою.

Отець із золотим серцем. Картини з життя святого Івана Боско, в пятьдесятліття Його смерти зладив Теодор Курпіта. „Моя Книжечка" — Бібліотечка для дітей, 6 книжечка. Львів 1938. Накладом видавництва „Наш Приятель". Сторін 29+3 нпг., формат 6.5×2.2 цм.

М. Федорів: **Св. Миколай і українські діти.** Сценічна картина в двох частинах. Бібліотека релігійної драми, ч. 20. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Сторін 16, формат 14×20.5 цм.

Пацлавська Кальварія. Третє доповнене видання. Накладом В-ва „Криниця" в Перемишлі при „Українськім Бескиді". Перемишль 1938 Р. Б. Ст. 128. Формат: 15×11.5 цм.

Студії з поля суспільних наук і статистики, том V, за редакцією Евгена Храпливого. Видано за допомогою Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Комісія національної економії, соціольогії і статистики. Львів 1938. Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка. Памяті Олександра Русова. Сторін 161+1 нпг., формат 18×25 цм. В сім томі є світлина Олександра Русова.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВИТЕЛЬСТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ рішило утворити два українські легіони, один для утримання безпеки внутрі країни, другий для утримування на поготові духа народу та переведення пропаганди національного освідомлення. Таку вістку принесло Німецьке Інформаційне Бюро.

ДИРЕКТОР ПОЛІТИЧНОГО ДЕПАРТАМЕНТУ мін-ва внутрішніх справ Жиборский заявив делеґатам „Звйонзку Денникарів РП", що власти цензури стремлять до обмеження конфіскат до необхідних державних конечностей.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ВИБОРЧИЙ КОМІСАР повідомив Кароля Пшеґаліньского, кандидата на посла до сойму з окр. 45, що не приймає до відома його зречення з кандидатури й уважає його дальше кандидатом на посла.

НОВУ ПОЛЬСЬКО-ЧЕСЬКУ ГРАНИЦЮ в Тешині і в Татрах устійнять делімітаційні комісії без плебісциту.

ЧЕСЬКІ КОМУНІСТИ після розвязання компартії в ЧСР переходять масово до Ромунії. Там, ставлені перед суд, просять, щоб їх відставити до Франції, Росії або Америки.

МІЖ ЮГОСЛАВІЄЮ Й БОЛГАРІЄЮ відбуваються переговори в справі відступлення Болгарії кількох чисто болгарських повітів, які Югославія забрала після скінчення світової війни в 1918 р.

В БОЛГАРІЇ обходили 1 листопада дуже торжественно роковини національного відродження. Вулицями столиці, Софії, відбувся величавий похід відділів війська, півмілітарних і цивільних організацій. В церквах відбулися торжественні Богослуження.

В РОМУНСЬКИХ МАНЕВРАХ, що відбулися недавно в Бесарабії, взяли участь жінки як летунки і санітетки. Командування маневрів заявило, що жінки летунки вивязалися добре зі свого завдання.

ШЕФ ШТАБУ німецької армії, ґен. Бек, уступив з 1. XI. На його місце покликано ґен. артилерії Гальдера.

НОВИМ ШЕФОМ німецької воєнної фльоти став від 1. XI. адмірал Бем.

КОНРАД ҐЕНЛЯЙН іменований „ґавляйтером" (начальником) Судетів. Столицею судетської землі призначено Райхенберґ (Ліберец).

В ЕСПАНІЇ відбуваються завзяті бої на узбіччі гір Сіерра де Кабалля. 160 літаків повстанців бомбардувало позиції червоних на просторі 12 км.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Чемберлен виступив в обороні порозуміння в Мінхені, яке критикував провідник опозиції майор Етлі. Чемберлен заявив, що порозуміння в Мінхені се ніяка поразка Анґлії та Франції, але максімум того, що в даних умовинах можна було осягнути оминаючи війну, якої всі не бажали.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приступило до реорґанізації армії в Індії. Почавши від квітня 1939 р. кредити на ту армію будуть збільшені з 1.500 тисяч фунтів до 2 міл. річно. В найближчому часі виасигнують 500.000 фунтів на модернізацію кількох військових одиниць. Для скріплення ескадр в Індії вишлють нові літаки.

ЕҐИПЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило створити кадри національної єгипетської маринарки й оснувати морську академію в Александрії.

ВОЄННА ФЛЬОТА ЄҐИПТУ появиться на Середземнім Морі, перший раз від упадку старого Египту. Офіцирів тої фльоти береться виховати Анґлія. Так позискає вона собі симпатію краю, який недавно посідала.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР війни Ітаґакі заявив, що здобуття м. Ганков не спинить дальшого поборювання правительства китайського марш. Чанкайшека. Японці змагають до цілковитої перебудови Китаю.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИП.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

НОВИНКИ

В золочівській вязниці помер у 18 році життя Українець Володимир Безкоровайний, син емеритованого управителя школи в Бліху, абс. 4 кляси ґімназії РШ в Тернополі. Нещасливо вмішаний у процес 22 Українців у Тернополі був засуджений на півтора року вязниці.

На шляху між Плотичею і Будиловом бережанського повіту 4 невідомі мужчини напали на 32-літнього листоношa Казимира Пончка, який віз почту з Яструбова до Будилова. Коли невідомі здержали віз, Пончко стрілив до них, але хибив. Тоді напасники засипали Пончка револьверовими стрілами і ранили його в околицю жолудка та в праву ногу. Після того обрабували поштовий віз та втікли в напрямі села Теофіполька, два пішки а два на конях, випряжених з почтового воза. Пончко помер в дорозі до лічниці.

Управа м. Львова, „доцінюючи належно значіння народнього польського шкільництва на землях трьох полудневосхідних воєвідств", як пише польська преса, взяла в опіку 2 школи „Товажиства Школи Людовей" і на конто їх удержання в 1938/39 р. передала 2.400 зл. Головній Управі ТШЛ у Львові.

Самоходова катастрофа лучилася у Львові при вул. Коперника. Вантажне авто наїхало на таксівку, внаслідок чого таксівка вискочила на хідник і вдарила до муру камениці. 6 осіб тяжко ранених, кілька потручених.

Шкільні власти зарядили, щоби вчителі завдавали молоді домашні писемні вправи на тему оборони краю.

В справі конфіскат, які в останніх часах збільшилися, виділ Союза Дневникарів РП разом з презесом Синдикату дневникарів інтервеніював у директора політичного департаменту мін-ва внутр. справ.

В Стрию мають вибудувати модерний автобусовий двірець.

В Луцьку до православної церкви при вул. Володимирській вломилися злодії і забрали ріжні церковні предмети.

Ревіндиковані костели у Волчині, Вістичах, Стовах і Ставчанах (як видно з допису ІКЦ в ч. 304) стоять пусткою, бо селяни до них рівнодушні, „хоч осаджено там гідних лат. парохів, людей з крови і кости тутейших".

Рада міністрів у Варшаві ухвалила прелімінар буджету на 1939/40 рік. Прелімінар замикається в доходах і видатках сумою 2.523 міліонів зл., себто перевишує сьогорічний буджет на 48 міл. золотих.

Прищиця се пошесть, яку дуже тяжко знищити. В деяких місцевостях в Польщі вона появилася втрете.

Гумор. — Докладний адрес. — Достойник заїхав автом перед нічний льокаль і висідаючи каже до шофера: Стефане! Заїдете по мене в 5 год. рано. Буду лежати під третим столиком на право.

Гумор. — В парку. — Алеж се не наша дитина! Видно заміняли візочок. — Тихо будь! Чи не бачиш, що сей візок далеко кращий?

При оцінці степеня фахової здібности обезпечальня узгляднює тільки лікарські посвідки, виставлені після устійненого взору лікарями-знатоками, визначеними для переведення оглядин осіб, що стараються про емеритальні чинитьби. Всякі інші лікарські свідоцтва можуть бути тільки помічними.

В однім повіті у Польщі повстало питання чи почесний горожанин громади платить податки. Надзірна влада рішила, що нема ніяких приписів, які увільнялиб почесного горожанина громади від плачення тих податків...

Під закидом крадежі судових значків і стемплів арештували у Варшаві урядника Фелікса Романовского.

Достойник магістрату в Катовицях, інспектор Альфонс Циганек, здефравдував 60.000 зл. з публичних фондів. Розправа відбудеться незабаром.

Російська обсерваційна стація Ялта від якогось часу постійно нотувала землетруси на своїм сейзмоґрафі, хоч ніяка інша стація тих рухів не заобсервувала. Показалося, що власти умістили в пивницях стації вояків, які рубали там дерево. Від того рубання сейзмоґраф скакав як при найбільшім землетрусі...

Чеська парляментарна ощадностева комісія виготовила проект, який домагається звільнення з праці всіх тих державних і приватних урядничок, яких чоловіки заробляють достаточно на удержання дому.

В Сулимськім Каналі (віднога Дунаю) коло Ґалацу затонули підчас бурі два річні кораблі. Три особи погибли, шкоди виносять кілька міліонів левів.

Канцлер Гітлер іменував щефа найвисшої команди армії, ґенерала артилерії Кайтеля, ґенералом-полковником.

В Берліні відбулося на днях торжество передання відділові берлінської кінної поліції полкових відзнак давного німецького полку кольоніяльних військ з західньої Африки. В промовах, виголошених з того приводу, підчеркувано конечність піддержувати традиції давних німецьких кольоніяльних військ.

До Гельсінґсфорсу прийшла вістка, що маршал Бліхер намагався скінчити у вязниці самогубством, в чому перешкодив йому аґент ГПУ, який перебуває в тій самій келії, що і Бліхер.

Фінляндія має тепер 3.834.662 осіб. Природний приріст в останнім році зріс о 27.499 осіб.

В Болгарії впали великі сніги, які наробили багато шкід у садах і виннициях.

Французький сержант Васке дістав почтівку, вислану до нього до Парижа в травні 1914 р.

Брат ґен. Франка плк. Рамон, визначний летун, комендант летунської бази на Майорці, погиб у летунській катастрофі коло Кап Форментере.

Секретаріят фашистівської партії припоручив у всіх льокалях партії та орґанізацій розплякатувати протокол історичного засідання з дня 16. X. 1922 р., на якім Муссоліні постановив машерувати на Рим.

Гумор. — Не збрехав. — Ви казали, що ваш віз робить вісімдесять кільометрів... — Так, але потребує на те часу.

Втікачі з Австрії продукують у Франції фільм п. з. „Без батьківщини". В нім головну жіночу ролю ґратиме Нора Ґреґор, жінка князя Штаремберґа, б. провідника „Гаймвери".

Знак часу. Похорон Карла Кавтського відбувся в Голяндії, де він помер. На похорон прибуло багато соціялістичних провідників з чужих країв, але уряд Голяндії дозволив їм приїхати під услівям, що не будуть промовляти.

Греки задумують відновити традиційний маратонський біг на клясичноантичній трасі з Маратону на олімпійський стадіон в Атенах. (42.195 м.).

Славний гумористичний твір „Пригоди барона Мінхґавзена" буде сфільмований у Швайцарії.

Китайські пристані Шанґгай, Гонґ-Конґ і Нанкін навістила пошесть. Кораблі, що будуть виходити з тих пристаней, мусітимуть перейти кварантанну.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Всеволод Зміенко,** ґенерального штабу ґенерал-хорунжий, помер у Варшаві в 53 році життя. По скінченні київської військової школи покійний перебував на становищі в російській армії, де скінчив академію ґен. штабу. З вибухом російської революції став начальником штабу Одеської Гайдамацької Дивізії. За Гетьманської Влади був начальником штабу III херсонського корпусу, за Директорії був командантом, опісля помічником команданта плуднево-східної ґрупи військ. По переході українських військ до Ромунії був начальником штабу 1 дивізії Січових Стрільців, а в 1920 р. став начальником штабу 6 стрілецької дивізії, якою командував плк. Марко Безручко. На еміґрації працював у ріжних українських т-вах, м. ін. був головою Українського Воєнно-Історичного Т-ва. Покійний осиротив доньку й сина.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Ґегенна.
МУЗА: Пані Валевська.
ПАКС: Татко жениться і кольоровий додаток.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Маски льорда Блекнея та ревія.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 10 листопада 1938. Ч. 86 (1186)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

про віденський арбітраж.

Премієр Карпатської України о. кан. Волошин заявив представникові пражського радія: З рішенням арбітражу мусимо погодитися, воно невідкличне. Я зробив, що міг, щоб рятувати, що далося. В останній хвилі я врятував м. Севлюш з плодючою околицею для Карпатської України. Українська делегація у Відні тішилася великими симпатіями. Я мав розмови з німецьким міністром Ріббентропом і італійським Чіяном. Вони обіцяли піддержку своїх держав у господарській розбудові Карпатської України.

Офіційна назва Карпатської України.

Уряд Карпатської України рішив змінити дотеперішню назву „Підкарпатська Русь" на „Карпатська Україна". Премієр Карпатської України о. А. Волошин в розмові з представником аґенції Ава на тему сеї зміни заявив: „Приняте нами рішення кладе край усяким сумнівам. Наша мова, наші думки й наші почування українські. Устійнена в 1918 р. назва „Підкарпатська Русь" давала невірну картину справжнього етнографічного обличча нашої країни".

Хуст столицею Карпатської України.

Правительство Карпатської України перенеслося до Хусту. Хуст, Густ або Густе се дуже гарно положене місто при спливі Тиси з т. зв. Великою Рікою. Має до 25.000 мешканців і українську гімназію. Окружний суд, дирекція поліції і команда жандармерії перенеслися до Березного.

Вислід виборів до сойму

ПАТ звідомляє, що число українських соймових мандатів не змінилося. В Галичині вийшли отсі українські посли: Тернопіль (округа 61) В. Болюх, Золочів (62) др С. Біляк, Бережани (63) Д. Великанович, Бучач (64) В. Целевич, Чортків (65) др С. Баран, Станиславів (66) др Ів. Волянський, Коломия (67) др Гр. Ганкевич, Калуш (68) З. Пеленський, Стрий (69) др П. Лисяк, Львів (72) В. Мудрий, Сокаль (73) др Р. Перфецький, Перемишль (74) мр С. Я. Навроцький, Дрогобич (75) др С. Витвицький і Самбір (76) Ілярій Тарнавський. Українські посли з Волині: Луцьк (56) С. Скрипник, Ковель (57) В. Онуфрейчик, Сарни (58) Ол. Огородник, Рівне (59) М. Бура і Кремянець (60) Волод. Косідло. Жиди вибрали пятьох послів, а мали чотирох, у Львові вийшов др Зоммерштайн. ПАТ твердить, що всіх управнених до голосування було 17,585.385, а голосувало 11,844.704, себто 67.36%. В сім соймі буде тільки одна жінка.

Які посли рішатимуть в Соймі?

Опозиційна преса підчеркує, що проурядовий ОЗН („Обуз Зєдноченя Народового") має поверх 160 послів, отже рішатиме всі справи сам. Мимо того зазнав він і болючих ударів. І так у Вильні на першім місці вийшов не головний шеф ОЗН ґен. Скварчиньский але ґен. Желіговский, що до виборів ішов як противник політики ОЗН. У Варшаві провалився ред. Кательбах, якого ОЗН дуже форсував. Провалився також провідник робітничої секції ОЗН Томашкевич, а у Львові знаний з острих виступів посол Войцеховский. Та найбільше замітний упадок при виборах плк. Славека, автора обовязуючої виборчої ординації, яка тілько клопотів наробила державі, а тепер і свому „батькові".

Замах у німецькій амбасаді в Парижі.

НІБ (Німецьке Інформаційне Бюро) звідомляє: До ґабінету секретаря німецької амбасади в Парижі фон Рата прийшов осібняк Герш Зайбель Ґріншпан, народности жидівської, і просив о розмову. Потому в ґабінеті залунали стріли, а замаховець хотів утечи. Возьні схопили Ґріншпана і віддали в руки поліції. Він зізнав, що доконав замаху, щоб піместитися за своїх племінників. Секретаря амбасади перевезли до шпиталю. Він ранений двома кулями, в околицю печінки і серця. „Парі Суар" пише, що замаховець має 17 літ.

В листопаді народиться пакт 4-ох?

З Лондону звідомляють: Форейн Офіс (Англійський Уряд Загр. Справ) оповістив комунікат, що на кінець листопада с. р. заповідає візиту премієра Чемберлена і мін. загр. справ Галіфакса в Парижі для переведення політичних розмов. Оба міністри їдуть з жінками. Преса додає від себе, що це перші приготування до пакту 4-х держав, Англії, Франції, Німеччини й Італії, наразі в справі кольоніяльній. Розуміється, той концерн держав рішавби згодом про всі справи.

Конфіската „Нової Зорі."

VI. l. Pr. 512/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w składzie: Wiceprezes S. O. Malicki — Sędziowie S. S. O. Dr. Locker i S. S. O. W. Boczar w sprawie konfiskaty Nr. 78 czasopisma pt. „Nowa Zoria" z daty Lwów, dnia 13 października 1938 r. do Sygn. VI l. Pr. 512/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 października 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 12 października 1938 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Nowa Zoria" Nr. 78 z daty Lwów, dnia 13 października 1938 zawierającego: W artykule zaczynającym się od słów: „Nowa" w całości wraz z tytułem znamiona przestępstwa z art. 154 § 1 i 2 kk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Wymieniony artykuł propaguje ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne i w ten sposób nawołuje do zbrodni stanu. Według §§ 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: Malicki w. r. Protokolant: Mgr. Bułyk w. r. Za zgodność podpis nieczytkий kier. sekret.

Карпатська Україна

З приводу віденського рішення.

Що сталося у Відні? Хвіст сільських теренів, пасовиськ і полонин на горах повних яруг, відтятих від ринків збуту, від зелізниць і міст, від усіх центрів модерної комунікації (лучби), торговлі, господарства і культури, відтятих до тої міри, що селяни не будуть мати куди йти на ярмарки, — ось вислід віденського рішення. Так пише польська преса майже в один гуж, від консервативного „Часу" почавши, на соціялістичнім „Роботніку" скінчивши. Тільки „Варшавський Дзенник Народови", головний орган польських ендеків, в 304 ч. навівши міркування „Часу" на сю тему додає від себе: Що значить потішати себе тереновими труднощами Карпатської Руси, коли їх можна технічно побороти? Де зелізниці нема, там можна її збудувати. Німці, як звідомляє англійська „Нюз Кроникл", вже навіть приняли проект відомого промисловця Баті, збудувати нову зелізницю на Карпатській Україні. На тій підставі „Варш. Дзенник Народови" називає міркування „Часу" „блудними розважаннями".

Заки вискажемо наш погляд на опінію польської преси, наведемо ще погляди Німців головно в їх репрезентативнім органі „Берлінер Таґеблят" та погляд швайцарської преси головно в її репрезентативнім органі „Нає Ціріхер Цайтунґ".

Та чужа преса пише: Вже в середу вечером почалася евакуація міст Ужгороду і Мукачева. Безперервно тягнуться тягарові вози й авта та всякі транспорти з річами. Тягнуться днями й ночами. Пильнують того добра патролі військові й цивільні. Се наслідок віденського рішення. Наслідком здачі великої кріпости ЧСР в Судетах, яка мала боронити позицій Франції й Англії в середній Европі, ті дві великі західні держави перестали рішати справи тої Европи. В ній зріс престіж Німеччини й Італії. Тут уже цілком рішає вісь Берлін—Рим. Вона робить те, чого не зробив Союз Народів, хоч на підставі т. зв. „ревізійного параґрафу" в своїм статуті мав право змінять границі, визначені версайським договором. Не зробив він, роблять тепер інші. „Берлінер Таґеблят" в ч. 521/2 пише виразно, що віденське рішення погребало думку про заняття Карпатської України Угорщиною та що адміністративним центром Карпатської України буде мабуть Севлюш, положений при зелізничій лінії (одначе більшість голосів є за Хустом).

Дуже цікаві виводи на сю тему приносить „Нає Ціріхер Цайтунґ" в ч. 304. Вона пише: Те, що сталося від березня — прямий наслідок прилучення Австрії до Німеччини; але наслідки того наслідку ще далеко не вичерпані зменшенням ЧСР і збільшенням Угорщини: обсягу дальших змін навіть предвидіти ще не можна. В усякому разі найближчий етап розвитку полягатиме на піднесенні Угорщини і занепаді молдавської держави. А весь той процес означає кінець історичних принципів. Вони зачали валитися в 1918 р., продовжається їх валення в 1938 р. Якби Чехословаччина була добровільно відступила Мадярам їх території, спираючись на етнографічнім принципі, як хотів зробити презид. Масарик ще в 1921 р., то булаб стратила далеко менше ніж стратила те-

пер. Одначе Бенеш зорганізував Малу Антанту, звернену проти Угорщини, проти Австрії і проти Болгарії, бо хотів, щоби вплив Праги рішав у дунайськім басейні. Сила Праги була на те замала. Наслідки диспропорції між замірами і силою оглядаємо тепер.

Значить не можна безкарно грати ролі більшої держави, ніж є сили на те, бо наслідки того прикрі.

А який же наш погляд на справу Карпатської України? Ми не хочемо нічого предсказувати. На підставі фактів думаємо, що доля Карпатської України всеціло залежить від волі німецької влади, себто виразно кажучи від волі канцлера Німеччини Гітлера. Ми не можемо знати чи є які міжнародні появи такої ваги, щоб приневолили його зломати проголошену ним етнографічну засаду, але можемо сказати, що проголошенням тої засади провідник Німців очевидно заангажувався і в обличчі свого власного народу і в обличчі інших народів: на нього звернені очі всіх. І тому можна збудувати свого рода зрівнання, хоч як воно дивно виглядає: Як доля Карпатської України залежна від провідника Німців, так рівний ріст його престіжу залежить від додержання етнографічної засади, яку він проголосив перед цілим світом, себто в першій мірі від опіки, яку він дасть маленькій частинці української землі.

Голос Поляка

Українська справа стукає до брам Польщі.

„Бюлетин Польсько - Український" приніс в 42 ч. статтю п. В. Бончковского такого змісту: „До брам Польщі стукає українська справа." Такими словами починає свою коротеньку студію, присвячену українській справі, Артур Гурский, в гарній збірці праць „Неспокій нашої доби". Нині ті слова знаменитого письменника треба загострити, їх зміст потрійно заакцентувати. Українська справа сьогодні не боязливо стукає, але добивається з цілої сили до брам Польщі, домагаючись висунення її на одно з перших місць державних справ. Останні події зпочатку на західнім кінці Чехословаччини, а пізніше на її східнім окравку показали, що всякі зміни, які діються у Східній Европі, сейчас викликають українську справу на денний порядок. Одначе ми булиб у блуді, коли ми хотілиб сперти твердження на тему актуалізації української справи під теперішню хвилю тільки на сім фундаменті. Ту справу актуалізує тепер значно поважніший збір явищ, якого тільки малим проявом є ревізія територіяльного статуту чехословацької республики. Ті чинники слідуючі: а) Протиросійська політика Европи, яка консолідується, на чолі з Англією, Німеччиною, Італією і Польщею, а на сході Японія і т. д. Слід зазначити, що цілком виразний напрям полуднево-східної експанзії нинішної Німеччини, штовханої в тому напрямі не лише політичною традицією Німеччини цісарської і з часу світової війни, коли занято Україну й велику часть Кавказу, але передовсім аншлюсом і опануванням Судетів з транзитовими можливостями на схід у звязку з ліквідацією проросійської політики Чехів, — все те разом взяте переносить українську справу з фази проблеми довгофилевої, наростаючої помалу, у сферу проблем вже нотованих на біржі світової політики, що з кождим днем зискують на політичнім попиті. Слід додати, що та справа кожної хвилі може знайтися в середині поля англійсько-німецького суперництва і бути одним з чинників евентуальної англійської запори на німецький „дранг" в напрямі Близького Сходу й... Індії. Пригадаймо в сім місці історичний факт будови німецької зелізниці в Арабії перед війною. Та зелізниця йшла в напрямі Куваіту, маленького князівства, положеного в перському заливі та отвираючого шлях до Індії. Останні подорожі мін. Функа та серія позичок і корисних торговельних договорів, заключуваних між балканськими державами й Туреччиною, а з другої сторони Німеччиною й Англією, разом з цілою господарською структурою Німеччини, що упромисловлена понад усяку міру душиться в услівях теперішньої свого рода апровізаційно-сирівцевої і вивозово-промислової блькади, надають сим фактам вимову справи вповні актуальної і майже пекучої. б) Другий момент, що актуалізує українську справу в світі це, на думку автора, безприкладна анархізація СССР та рівночасно з тим зріст апетитів у представників протисовітських плянів, що совітський хаос і варварію хочуть заступити новим, лучшим станом. Далі автор стверджує велике зацікавлення українською справою в Італії, Німеччині, Англії і навіть на Далекому Сході, де виходять публікації, присвячені українській справі, в мовах японській і китайській. Вкінці автор перестерігає всіх репрезентантів української справи в Польщі, щоби здали собі справу зі страшної відповідальности, яку беруть на себе, зменшуючи ту справу, й закінчує: „Сьогодні не час на читання писаних „ад узум" чорт зна чого й кого статтей ІКЦ чи іншої „малопольської", та зате велико-жидівської преси. Тої справи не дасться відстрашити навіть найбільше протиукраїнською балаканиною. Найвисший час на реалізаційну політичну творчість польської політичної думки в українській справі."

Премієр Тісо про віденський арбітраж

(ПАТ) У звязку з рішенням віденського арбітражу премієр Словаччини о. Тісо виголосив через радіо заклик до словацького народу такого змісту: „Доля словацького народу дісталася в словацькі руки у хвилині, коли 20-літня політика пражського правительства допровадила державу до цілковитого розкладу так на внутрішнім полі як і на міжнароднім. Словацьке правительство уратувало для словацького народу те, що далося ще ратувати. На міжнароднім полі ми мусіли напружувати всі сили, говорив дальше премієр Тісо, щоби для словацького народу вдержати таку територію, на якій він мігби розвиватися у всіх ділянках. Великодержави видали рішення, якого ми вже не потрафимо змінити. Отже мусимо схилити голову і повести енергійну працю для добра нашої держави. Одначе ніхто не може заборонити нам, щоб ми перед цілим світом не заявили, що нам зроблено кривду. Вирішення у справі границь, хоч і некорисне для Словаків, приносить їм нарешті мир і ґарантію ненарушности нових границь. Словаччина в нових границях має повну змогу господарського розвитку й осягне повну самовистарчальність. Отже нема причини попадати в розпуку. Очищені від чужих елементів будемо жити власним національним життям і зможемо також допомогти й підперти тих Словаків, яких відірвано від батьківщини".

Мадярські летючки

Один з постійних Вп. Читачів „Нової Зорі" прислав нам дві летючки, видані очевидно мадяронами, перша менша, краски жовтої, друга більша, краски синьої. Наводимо обидві без змін:

I.

Не позволиме, чтобы знов продали нас Празі. Прага продаст наш край большевикам!

Дайте нам незалежну, свободну Подкарпатську Русь!

Пора дѣйствовати!

Борітеся поборете!

II.

Они еще и теперъ брешут!

Страшными байками пугают чехи людей живущих на областях, які будут возвращенѣ Угорщинѣ. Они говорят, что мадьяре возьмут назад землѣ, котрѣ народови вымѣряли при земельных реформах; что мадьяре отдалят от службы теперѣшных урядников и что покарают людей за ѣх дотеперѣшне политичне поведеніе.

Узнаите, что се брехня! Правда ест, что мадьяре ни откого не отберут землей; всякій урядник останется на своѣм місцѣ, лиш чехи мусят утѣкати; мадьяре никого не будут карати за ѣх политичне поведеніе. Всяку вѣру и всѣх священников будут мадьяре честити (почитати). Всяцким грабежам будет конец. Мадьярскѣ желѣзницѣ привезут вам хлѣба! Не платѣть порцію жебракам-чехам!

Да живет самостоина незалежна Подкарпатска Русь и Угорщина.

Про голосування до сойму

Вибори вже минули, та мимо того цікаво подати на сю тему уривки з опозиційної „Польонії", яка писала перед виборами: Горожанин має право голосувати, але примусу нема. Коли хтось хорий, коли йому не подобаються всі кандидати, або взагалі коли голосувати не хоче, ніхто його присилувати не може. В рр. 1929 і 1930 ББ здержалося від участи в виборах. Не був се виїмок, але засада. Так було в Сандомирі, Перемишлі, Гнезні, Плоцку, Лідзі, Луцьку. Була це система, примінювана на приказ начального вожда ББ п. Славека. І тоді мін-во вн. справ не уважало сего переступством, хоч і тоді міністром того ресорту був п. ґен. Славой-Складковский. Отже де причина до зміни становища уряду? Нема абсолютно ніякої.

Критика промови віцепремієра

„Роботнік" у 313 ч. приніс статтю Недзялковского, в якій пише: П. віцепремієр Е. Квятковский належить до головних постатей нинішньої системи правління. Він дуже заслужився працею над „створенням ґдині з нічого", над відбудовою ЦОП або розбудовою Мосціц. Але як „чистий політик" робить два кроки вперед і два або три назад. В Катовицях ствердив ясно і виразно, що виборчу ординацію треба направити. А в Познані виступив з фантастичною концепцією співпраці ОЗН, людовців і „психічно молодших нац. груп з катол. світоглядом", якби забув, що ті ґрупи, ріжні відломи ОНР, склонні до фашизму, а людовці демократи. П. Кв. гльорифікував державну працю Пілсудского і могутність — правдиву чи уроєну? — націоналістичних струй; не патріотичних, бо се ріжниця; якби забув, що Пілсудский був хорунжим по літах неволі відродженої ягайлонської ідеї, прямо противної доктринам польського націоналізму всіх відтінів. Промова п. Кв-го має одну дуже цінну річ: мужеське ствердження, що в цілій ситуації світа виросли великі трудности і небезпеки. Щоб дорости до їх поборення, треба знати реальні сили Польщі, а сего не можна пізнати з фіктивного укладу сил, який дає обовязуюча виб. ординація. Зміст промови подали ми в 85 ч. „Нової Зорі".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Привіти прем. о. Волошинові

Ужгородська „Нова Свобода" в ч. 109 пише: Премієр влади Підкарпатської держави о. А. Волошин одержав сотки гратуляційних телеґрам не тільки з Підкарпаття, але майже зі всіх держав Европи. Се доказ того, що Европа з небуденним інтересом слідкує за відносинами і подіями на Підкарпатті. Водночас ті телеграми документують, що премієр Волошин являється в усьому культурному світі незвичайно шанованою особою. Телеґрами, які надсилають премієрові з Підкарпаття, цікаві щодо свого змісту. Інтеліґенція, селяни, робітники з найбільшою пошаною та любовю висловлюють свої побажання премієрові о. А. Волошинові. Можна бачити, що все населення Підкарпаття без огляду на мовну орієнтацію стоїть за премієром А. Волошином.

Ендеки про Карпатську Україну

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 317 принесло п. з. „Від кого залежить доля Прикарпатської Руси" статтю такого змісту: „Треба вже глянути в обличча дійсности й не годуватися ілюзіями. Велика криза, викликана розбором Чехословаччини, кінчиться і приходить пора на підсумки користей і некористей, які вона нам принесла. Можливо, що для виборчих цілей треба було правительству вдержувати в суспільности переконання, що справа Прикарпатської Руси ще остаточно невирішена та що також у долі Словаків може зайти зміна, але в такому разі виборчий день повинен скінчити період того півгіпнотичного думання, в якому живемо від кількох тижнів". „Слово Народове" не тратить іще надії, що Польщі й Мадярщині таки вдасться добитися спільної границі, але „факт остає фактом: Прикарпатська Русь остає при Чехословаччині з волі — і се найважніше — Німеччини. Факт, що Мадярщині віддано Ужгород, Мукачево, головну зелізничу лінію і долину над Тисою, доказує, що Німеччина готова була заплатити Італії (а в другій мірі Мадярщині) дуже високу ціну, щоб тільки вдержати Русь. Видно, що той малий край відіграє велику ролю в її політичних плянах, видно він має бути для неї сухопутним Ґібральтаром, як його вже й названо. Коли так на сю справу глянемо, то побачимо відразу суттєві трудноші польсько-мадярського поладнання проблеми. Чи той край буде життездатний під господарським оглядом, се річ без значіння. Чи Чехи схочуть вдержати Русь, чи її зречися, се також не буде рішати. Рішить інтерес і воля Німеччини, яка через розбір Чехословаччини здобула в середній Европі становище рішаючої держави". „Нині в українській справі Париж і Лондон навіть голосу не забирають. Тільки Італії ще слухають. Але остаточно рішає Берлін"... „Доля Прикарпатської Руси залежатиме, як ми вже згадали, від ролі, яку вона гратиме в німецьких плянах. Коли ті пляни дадуться здійснити без України, або коли звернуться в іншім, не східнім напрямі, то заінтересування Берліна Русю впаде". „Не пересуджуймо значіння господарських недогідностей обкроєної Руси. Навіть край упосліджений під господарським оглядом може істнувати. Крім того, читаємо якраз, твориться товариство, сперте на німецькі капітали, для господарської розбудови Прикарпатської Руси. Статут того т-ва мали виготовити при співучасти марш. Ґерінґа. Мають там повстати шляхи биті, асфальтові, автостради й зелізничні лінії. Не такі трудности перемагала вже техніка озброена в капітал як трудности, що повстають з фізичної будови Прикарпатської Руси. Гори, неграмотність, нужда, тяготіння населення до Мадярщини — все це тільки перешкоди. Вони можуть стримати тільки слабу волю, але де ділає могутня воля, там перешкоди зникають". Вкінці „Слово Народове" взиває зірвати з вмовлюванням у польську суспільність, що Карпатська Україна сама розпадеться, що її доля залежить тільки від її населення та від Мадярщини й Польщі, бо так воно не є.

Голоси преси про віденський вирок

„Берлінер Тагеблят".

Великий німецький орган в ч. 517/8 приніс передовицю в дні вирішення справи Карпатської України п. з. „Від Мінхену до Відня". Цікавіші думки її такі: В Мінхені нарешті признали засаду самоозначення народів. І се признання ділає дальше. Німеччина й Італія рішені поступати з непоколибимою справедливістю в дусі мінхенських постанов і тим дати світові приклад творчої сили природного права в часі коли західні демократії намагаються створити передумовини до підчеркнення політично-рішальних основ... Таким чином переговори у Відні набирають значіння засадничого рода, що як сподіваємося сягатиме далеко в будуччину.

„Час".

При творенні нових границь арбітри приміняли стисло етнографічну засаду. Слушно. Та з сього пливуть дальші консеквенції. Коли узнається етнографічну засаду, то не можна не узнавати права самоозначення народів. Отже коли є якісь сумніви щодо бажань населення Карпатської України, то нехай там буде заряджений плебісцит... З тим не можна зволікати. Чим скорше, тим лучше для всіх країв, що люблять мир.

„Варшавскі Дзєннік Народови".

Боїмося, що справа Карпатської України лишиться й надальше невральгічним пунктом середної Европи, визискуваним до всяких замірів, який робитиме неможливим устійнення відносин в рамах нової політичної мапи.

„АБЦ".

Окравок Карп. України замалий, щоб забезпечити своїм мешканцям услівя нормального істнування, але досить великий, щоб стати огнищем неспокою й інтриг... Як перед літами так і тепер твориться там огнище української пропаганди.

„Дзєннік Людови".

Сей часопис в ч. 317 пише: Берлінські часописи „Анґріф", „Берлінер Тагеблят" і „Льокаль Анцайґер" так оцінюють висліди віденського арбітражу: „1) скріплення й угрунтування осі Берлін-Рим та зріст авторитету обох великодержав, які надають тепер тон „новій Европі," з усуненням у тінь т. зв. західніх великодержав; 2) остаточне й ненарушиме (на сі слова кладеться тепер тут сильний натиск) устійнення границь чесько-словацько-української держави — цілковито на основі самовизначення народів; 3) дальша поразка комуністичних впливів в Европі; 4) виключення спільної польсько-мадярської границі."

Національна нерівність у шкільництві

Недавно вийшла в Польщі праця дра Фальского, видана Статистичним Рефератом міністерства освіти, з якої за „Веком Новим" ч. 11.251 беремо отсі дані, що відносяться до стану шкільництва національних меншин. Згідно з даними дра Фальского в Польщі було процентово: осіб римо-катол. віроісповідання 64%, вчителів 84,3%; осіб греко-катол. віроісповідання 10,4%, вчителів 5,2%; осіб православного віроісповідання 11,8%, вчителів лише 1,5%; осіб евангелицького віроісповідання 2,6%, вчителів також 2,6%; осіб мойсеєвого віроіспов. 9.8%, вчителів 5,6%. Під мовним оглядом та нерівність іще більша. Згідно з тими самими даними в Польщі було осіб, які говорили: по польськи 68,9%, вчителів 90,4%; по українськи 10,1%, вчителів 4,9%; по білоруськи 3,1%, вчителів смішно мале число 0,17%; по російськи 0,4%, вчителів 0,28%; по жидівськи 8,6%, вчителів 2,3%; по німецьки 2,3%, вчителів 1,2%.

Опінія органу польського духовенства

„Газета Косьцельна" пише: „Не вільно зобовязувати нікого користати зі своїх політичних управнень, оскільки акт скористання мавби бути тільки політичною демонстрацією, яка й так не має ніякого рішаючого впливу на укартований згори біг державно-політичних справ... В ніякім разі не можна тут говорити про обовязок в совісти під гріхом"... „Курєр Познаньскі" в ч. 509 наводить сю опінію і каже, що робить се „супроти безприкладного надуживання релігії до партійної агітації".

Що діється у Стрийщині?

„Мета" в ч. 43 принесла м. і. отсі інформації. З Синевідська Вижнього пишуть нам: В одним місяці вересні 1938 р. покарано місцевого гр.-катол. пароха 5 разів.

1) N. K. 1-7/22/L/38 — Stryj 29/9 1938. Orzeka starosta pow. Stryjski skazać obwinionego ks. Juliana Lewińskiego na grzywnę 50 zł. na rzecz skarbu (або 5 днів арешту) za to, że dnia 14. 8. b. r. po uroczystości święcenia wody urządził pochód, odbierając defiladę przed cerkwią, od przechodzących gościńcem uczestników pochodu i uznawszy go winnym urządzenia pochodu bez zezwolenia Starostwa (Dz. U. R. P. p. 48 poz. 410). 2) N. K. 1-4359/L/38 — Stryj 6. 9. 1938. — Starosta pow. Stryjski orzeka skazać obwinionego ks. Juliana Lewińskiego na grzywnę 50 zł. na rzecz Skarbu o to, że dnia 11. 6. odprawił w cerkwi uroczystą panachydę za Konowalca, który był wrogo ustosunkowany do Państwa Polskiego, oraz prowadził akcję, zmierzającą do oderwania części ziemi kraju od Państwa, uznawszy go winnym czynu demonstracyjnego przeciw Państwu. Dz. U. R. P. Nr. 60. poz. 572 (Місцевий гр.-кат. парох відправив панахиду на прохання товаришів покійного з війни). 3) Суд Окружний у Стрию N. W. 1036/38 засудив о. Ю. Левинського на „grzywny" з коштами 50.90 зл. за те, що дня 22. І. 38. позволив комітетові, що уряджував торжественну анкету в читальні, виставити тризуб і уставити почесну варту на сцені з двох УСС-ів з деревляними крісами. (Комітет під присягою зізнав в суді, що не о. Ю. Л., як голова читальні, а вони самі, як Громадянський Комітет, уряджували анкету й декорували сцену).

Стаття ген. Желіговского

У 303 ч. виленського „Слова" появилася кандидатська стаття польського генерала Л. Желіговского п. з. „За що борюся?". Хоч вибори до сойму минули вже, зміст статті настільки інтересний, що варт його пізнати. Ген. Ж. пише, що виступає проти ОЗОН-у („Обозу Зєдноченя Народового"). Чому? 1) Бо ОЗН не розуміє значіння простого народа. 2) Навіть не шукає великих цілей польського народу як словянського. 3) Хоче виховувати нарід ломанням характерів. 4) Авторитету Нач. Вожда хоче ужити як патронату для одної партії. Народна справа інакша в Галичині, інакша на північно-східних окраїнах. В Галичині нар. рух має традицію, провідників, організацію. А ми тут маємо за границею колхози, а внутрі анонімові „добровільні" організації політичні, утримувані коштом держави як виборчий апарат. ОЗН хоче провадити Польщу, але не має ні пляну ні стратегії. Каже: „Йдіть за мною і не питайте, тільки слухайте!" Відповідаємо: „Ні! Хочемо знати, куди нас провадите." Нарід дозрів до участи в правлінні. Не вірю в трівкість будови ні на сході, ні на заході. На таких взорах не можна будувати своєї будуччини. Кождий нарід має своє обличча і свій тип. Ціха польського народу не тоталізм і не диктатура, а свобода і самоуправа, як і всіх інших словянських народів. Хочу вірити, що начальники ОЗОН-у не змагають до тоталізму, але ми вдолі вже відчуваємо його подих. У програмі ОЗОН-у нема акцентів свободи, ні заміру виробляти психіку Поляків. Навпаки! На наше культурне і господарське опізнення, на наш брак характерів, на наше забрехання і наш переляк ОЗН хоче ще наложити пута примусу. Творці Озону дурять себе в оцінці психічної ситуатії у відродженій Польщі. Хочуть без народніх ідеалів будувати державність. Примус зогидили нам окупанти. До зєдинення нації треба змагати не погрозами, але правом і великодушністю. Довкруги заникає ідея християнства і свободи. А знамена тих ідей повинна нести Польща. Не тому, що польський нарід лучший від інших, але тому що в своїй минувшині мав забагато примусу. Вкінці хоч у потребі і я піддавсяб наказам Нач. Вожда, та тепер нема тої потреби і політичні партії не повинні надуживати його авторитету.

Гумор. — Він: Сего року не поїдеш на виноградову курацію до Мерану. — Вона: Тааак? То така твоя вдячність за те, що я цілий рік була здорова?

ОСИП НАЗАРУК

Партійність і партійництво

Партійність се в основі своїй річ ні добра ні зла, подібно як напр. їдження або спання. З неї можна зробити добру або злу річ. Але якби партійність була зла, то булоб се к о н е ч н е зло.

Партійність се річ природна, зовсім таксамо як політичність людини. В славнім і наскрізь слушнім висказі фільософа Аристотеля, що чоловік се „дзоон політікон" (політичне сотворіння), вже сам собою криється висказ, що ч о л о в і к с е п а р т і й н е є с т в о. Се таке самозрозуміле поняття як напр. що вода мокра, що вогонь горячий, що материнська любов тепла і т. п. Аж дивно робиться, що такі природні, самозрозумілі річи треба вияснювати й узасаднювати не то простому народові, але навіть інтеліґенції. Та нема злого, що не вийшлоб на добре. Хто пережує сю основну політичну справу, хто придивиться минулому і сучасному життю людства всіх часів і народів та прийде до переконання, що так є й инакше не може бути, той потому сам собі буде дивуватися, як можна було взагалі вагатися і ставити питання, чи партії потрібні чи непотрібні? А пережувавши основно одну політичну справу, буде вже мати нахил до основного розбирання всіх життевих справ, в кождій области життя. А ще важніше те, що переконається на собі самім, як загалові треба виразно говорити навіть про річи самозрозумілі, напр. про те, що утримання своєї Церкви вимагає правильних жертв і т. п.

Хто зрозуміє природність партій, той згодом побачить також прикмети доброї партії.

Головна з тих прикмет се те, що добра партія становить школу політичного життя. Партія як школа політики важна навіть для такого народу як Англійці. Ось доказ на те. Коли Велика Британія вмоталася у світову війну з Німцями і коли зачали вагатися терези тої війни і з нею доля великобританської держави, тоді керму політики її поручено малому чоловікові з великою головою, валійського походження, Давидові Льойдові Джорджеві. Це селянський син з такої вбогої родини, що в дитинстві і в молодечім віці своїм тяжко голодував, навіть коли в неділю діставав половину яйця (бо цілого ніколи не давали), то й се був дуже великий люксус, як пише його біограф.[1]) Але й у тій нужді не довелося йому мати спокій, бо скоро помер його батько і молодим Давидом мусів занятися брат його матери, швець, також дуже убогий чоловік, що й вихований його у крайній нужді.

Щож винесло того сироту-нуждаря на сам верх життя найбільшого й наймогутнішого з народів світа? Що дало йому владу в руки, в найгрізнішому часі, між найвисше освіченими представниками найбільш блискучих родів, які розпоряджали грубими міліонами майна, мали цілі дільниці міст на власність, найкращі палати й люксусові кораблі?... Ніщо інше, тільки партія, партія і щераз партія, до якої Льойд Джордж привязався від вчасної молодости. То партія дала йому передшкілля і школу, то партія показала йому вгляд у тайни малої і великої політики, то партія дала йому підставу і драбину до виходу на верхи, аж до найвисшого проводу, то партія дала йому можність здобути моральний і матеріяльний зміст, яким той з дому дуже вбогий чоловік переважив значіння своїх суперників.

А чому се таке важне? Чи не всеодно, хто буває тоді на чолі правительства великобританської імперії? Зовсім не всеодно. Після всякої правдоподібности долю війни головно вирішило те, що іменем Великої Британії на раді коаліції рішав важні справи Давид Льойд Джордж, б. крайний нуждар, взятий з глибини народа, який розумів той народ, знав його, вмів до нього говорити. Характеризує се оден короткий дотеп Льойда Джорджа: В одній своїй промові домагався він автономії (самоуправи) для Ірляндії, Шкотії та Валії. А хтось зі слухачів перебив його окликом: „І самоуправи для пекла!" Льойд Джордж в тій хвилі відповів йому: „Слушно кажете, мій приятелю, самоуправи для пекла: я все тішуся, коли хтось упоминається за своєю батьківщиною!" Розуміється, загальний веселий сміх покрив той дотеп, що збило спантелику противників Льойда Джорджа.

Якби з самого дна народньої біди й нужди не виходили наверх такі люди, то вже давно цивілізація затухлаб і мерзість запустіння покрилаб світ.

І ще маємо один подібний приклад, як партія вишколила і видвигнула убогого хлопця на сам верх великого народу. І сей приклад походить з Англії, найбільш аристократичної країни на землі. Було се вже по світовій війні, коли наслідки її зачали потрясати підвалинами великобританської імперії, коли під тягарем сильно побільшених податків, якими треба було сплачувати воєнні довги і проценти, застогнав англійський нарід, коли міліони безробітних зачали демонструвати по вулицях англійських міст, бо за час війни в кольоніях побудовано фабрики й англійський промисл стояв перед дуже зменшеними ринками збуту. Все те зачав використовувати большевизм і мав уже узасаднену надію, що розсадить і знівечить наймогутнішу з держав, яку знає історія людства. А що булоб тоді наступило в цілім світі, легко додуматися: морд і пожежа потряслиб усім людством. Тоді на чоло правительства Англії видвигнено провідника партії праці Мек Доналда, що взагалі не переходив правильних шкіл, тільки мав ту практику й ту науку, яку йому дала його партія. А прийшов він як малий хлопець з убогого села до Лондону, босий, обдертий, голодний, служби шукаючи, і мав маєтку чотири гроші в кишені тай віру в Бога, якої ніколи не позбувся. Його праця в партії і Боже Провидіння видвигнули його на найвисше місце, з якого урятував Англію і правдоподібно все людство від страшного нещастя.[2])

Так виглядає значіння партії.

Для порядкування людського туземного життя є тільки дві подібно важні установи: партія і Церква, причім партія щодо віку навіть старша від Церкви, бо Церква має несповна 2.000 літ, а партії істнують відколи є держави на світі.

[1]) Carl-Erdmann Pückler: Einflussreiche Engländer. Portraitskizzen englischer Politiker. Frundberg-Verlag. G. m. b. H. Berlin.

[2]) Провідник Партії Праці Мек Доналд був ціле життя побожним чоловіком, навіть засідання відкривав молитвою. Був се тип взірцевого провідника партії, то зн. такий партійний чоловік, який розумів, що партія се частина нації і тому партія має служити нації, а не навпаки. Він зложив доказ того свого розуміння серед дуже прикрих для него обставин, бо коли його партія згодилася зразу, щоб він обняв керму правління Англії, а по якімсь часі відкликала свою згоду на дальший його побут у правительстві, Мек Доналд на просьбу інших партій і самого короля лишився в правительстві виступаючи з партії. Тоді піднявся проти него крик, що він зрадник. Мек Доналд відповів: Свідчуся Богом і сумлінням моїм, що не задля почести і вигоди лишаюся в правительстві, бо ту почесть я вже пречінь мав, а тяжка праця в уряді до вигід не належить, отже я лишаюся в уряді для добра нації, якої частину становить партія... Скоро замовкли крики про зраду і коли Мек Доналд помер, всі його память пошанували.

ОЛЕКСАНДЕР МОХ

Наші Сестри Служебниці

П. Н. Д. Марії в 1938 році.

„Від зарання історії Церкви аж до сьогодняшнього дня (монаші) чини були і є одним з найсильніших орудників Святого Духа в піддержуванні надприродного життя між вірними. Кілько разів у Церкві зростав запал до святости, то все попереджувало його відродження монашого життя. І навпаки, за кождим разом, як лиш охлялість вспіла загніздитися в монастирських мурах, скоро переходила звідтам до сердець звичайних вірних. Длятого то вороги Церкви, заки пічнуть явне переслідування релігії, найперше атакують монаші чини під якоюнебудь притокою. Історія останніх літ у Мехіку, Еспанії й Німеччині — це найновіще ствердження сеї старої правди".[1])

Не диво, що уважний читач монаших шематизмів-катальогів „знайде поміж віршами апольогію католицької релігії. Досвід учить, що з усіх аргументів, які промовляють за божеським призванням Церкви, найбільше переконлива — святість її членів. Саме за довгими колюмнами чисел... криється поезія посвяти й геройського самозаперечення, на які людська природа сама не зуміє спромогтися. Лише Христова ласка спроможна була влити в монахинь стільки надприродного запалу в службі Бога і ближніх.

Мабуть багато згіршиться такою апольогією. Згіршаться вільнодумці, яких проймає смутком кожда ясніша сторінка католицького життя, згіршаться теж — як воно в нас звичайно буває — навіть добрячі католики. Пригадують нам слова Господа Ісуса: „Стережіться, щоб не творили ви праведности вашої перед людьми... Нехай не знає лівиця, що робить правиця..." На цей заміт відповім їм теж словами Ісуса Христа: „Ви світло світа... Так нехай світить світлість ваша перед людьми, щоб видівши добрі діла ваші, хвалили вашого Вітця, що на небі!"[2])

З усіх монаших чинів лиш один „Piccole Missionarie di Carità" (т. зв. „Оріоністки") має в уставі заборонено вести докладну статистику сестер та чина. Зате майже всі поважніші монаші чини таку статистику ведуть. Наші монаші чини наслідують чомусь то Оріоністок, та мабуть не... з покори. Є, щоправда, виїмки з сього правила: наші Василіяни, які щорічно видають свій „Catalogus Ordinis Sancti Basilii Magni." А отсе другий вилім у нашій байдужій безтрадиційности: Сестри Служебниці П.Н.Д. Марії видали свій перший катальог-шематизм.[3])

Редемпторист о. М. Пірожиньский („Закони женьске в Польсце", стор. 217) пише, що „Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії" основано 27 (має бути 28) серпня 1892 року в селі Жужель, сокальського повіту. Оснував це Згромадження[4]) Василіянин о. Єремія Ломницький (1860—1916) при співучасти о. Кирила Селецького (1835—1918) тогочасного пароха Жужеля. О. Селецький щедрою матеріяльною допомогою причинився до у-

[1]) Пор. стор. 1. твору *O. Marian Pirożyński C. SS. R.* **Zakony męskie w Polsce.** Lublin-Uniwersytet. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej, ogólnego zbioru tom 29. 1937.

[2]) Пор. стор. 9—10 твору: *O. Marian Pirożyński* **Zakony żeńskie w Polsce.** Lublin-Uniwersytet. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej, ogólnego zbioru tom 23. 1935.

[3]) **Катальог Згромадження Сестер Служебниць Пресвятої Непорочної Діви Марії на 1938 рік.** Накладом Згромадження С. С. Служебниць Пресвятої Непор. Діви Марії. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві (1938). Стор. 53+1 нпг.; форм. 152×225 мм.

[4]) Наша богословська термінольогія повинна піднайти якийсь інший український термін на латинське „конґрегаціо", на всякий випадок не польонізм „згромадження". Подібно злий термін „Пресвятого Ізбавителя", бож по українськи це значить не „редемптор", а той, що псує-збавляє; повинно бути „Відкупителя."

Розуміється, часть діяльности Церкви, що відноситься до вічного життя, має так безмірно вище значіння, як трівкіша вічність від сучасности, — але з сеї висшости Церкви зовсім не виходить, що віруючі люди мають помітувати політичними партіями, не доцінювати їх значіння або й виступати, мовляв, „засадничо проти" них, уважаючи партійність рівнозначну зі шкідництвом. [3])

Се очевидний нерозум, се така глупота, що більшої глупоти в публичнім житті взагалі проявити не можна. А глупота тяжко мститься в публичнім житті, мститься не тільки на однім поколінню, яке таку глупоту проявляє, але також на цілому ряді поколінь — зовсім таксамо як дорібок розумного покоління виходить на добро нащадкам його.

Люди, що „засадничо" поборюють партійність, роблять се просто з нерозуміння справи: вони мішають партійність з партійництвом.

Подібні се слова і навіть одно з другого виходить, — та якже ріжниться їх зміст! Се щось таке як овочеве дерево і шкідливий гриб або інша недуга, що на дереві появляється і точить його. Само дерево дуже пожиточне, воно дає захист перед вітром і бурею, дає тінь у спеку й овоч для корму людині і звірині, дає матеріял на будову домів і на меблі до урядження їх, дає топливо, таке потрібне в люту зиму. Словом, овочеве дерево дуже причиняється до вдержання людського життя. А гриб на дереві, подібно як гриб на стінах дому, се шкідник, що точить потрібне і пожиточне дерево, се смерть для його життя.

Таке саме значіння як гриб для дерев і домів має партійництво для партій та для упорядкованого життя народів і людства. Чимже партійництво ріжниться від партійности?

Здорова партія памятає, що вона частина якоїсь цілости та що вона мусить бути підпорядкована інтересам і справам цілости, з якої вона вийшла і до якої признається.

Партійництво, що виростає вже на нездорових партіях, не хоче знати того всего, або інакше кажучи, партійництво признає тільки собі примат (першенство) у в с і м. І се власне головна признака страшної недуги, яка називається „партійництво".

З тої одної засадничої ріжниці між партійністю і партійництвом послідовно виходять усі інші також тяжкі ріжниці.

І так здорова партія ніколи не займається демаґоґією, т. зн. не обріхує ні свого власного народу, ні свого пертрактанта, не зводить його ніякими обіцянками про золоті грушки на вербі. Здорова партія не робить сего тому, бо нею кермують поважні люди, які знають, що скорше чи пізніше вони й їх партія можуть дійти до керми суспільности — і якже тоді моглиб вони здійснювати нездійснимі приречення, сперті на брехні! Поважні люди ніколи на таке не йдуть, бо стидаються своєї совісти, своїх жінок і своїх дітей. Такі люди льояльно дотримують слова тим, що з ними вдалися в якусь спілку чи порозуміння, вже тому, що знають, які незмірні шкоди можуть виникнути для них, для їх партій і для цілости, до якої партія належить, коли не будуть дотримувати слова.

Якраз навпаки поступає партійництво. Ввесь зміст партійництва се брехня, демаґоґія й нельояльність не лише супроти ворога, але супроти приятеля, ба й супроти свого власного народу — і нема в партійництві ніякого іншого змісту крім брехні, демаґоґії та нельояльности. Люди, що виросли в атмосфері партійництва, такі забрехані, що будуть вам брехати в живі очі. Правду кажуть вони лише тоді, коли забудуться, помилково. Вони жиють з брехні, демаґоґії та нельояльности, отже з природи річи не можуть бути правдомовні та вірні.

Коли можливі ще більші блуди і пороки в публичнім житті, то можна їх побачити в партійництві. Сюди зачисливби я відгороджування себе і своїх приклонників від усякої збірної праці тай навіть стичности з іншими частинами своєї суспільности.

Так як між партійністю і партійництвом є великі ріжниці, хоч слова ті одного кореня, таксамо є велика ріжниця між відгороджуванням і відгороджуванням. У збірнім житті спільнот є відгороджування позитивні в тій ціли, щоб дозріло якесь добре діло і сили набрало. Але є також відгороджування неґативні, які служать тільки для закриття шкідливих признак якоїсь ґрупи або людини. Нпр. є ґрупка крикунів, що оперує тільки тріскучими фразами виключно в демаґоґічних цілях, буває що навіть накручена чужими аґентурами для розбивання рідного народу. Така ґрупа ніде не хоче сісти до стола з поважними ґрупами, щоб спільно нарадитися над добром свого народу і краю.

Чому вона того не хоче?

Причини того дуже складні, але зовсім ясні. По перше не хоче тому, бо злий чоловік не буде щиро товаришувати з добрим: він відчуває, що їм неподорозі, бо їх духове нутро зовсім інакше. Вони не мають про що з собою щиро говорити. По друге така ґрупа не хоче сідати до спільного стола тому, бо вона відчуває і розуміє, що не встоялаб супроти аґрументів і запитів своїх партнерів. По трете тому, що вона не має ціли вязатися з поважними ґрупами. Коли вона робить кириню на службі чужої аґентури, то прецінь не може скріпляти звязок поважних ґруп і вплив їх ухвал своїм підписом, бо за таке чужа аґентура не буде платити: їй треба розбивання звязку поважних ґруп а не скріплювання. Колиж така ґрупа на власну руку, без чужих срібняків, робить руїнницьку роботу, то вона також з поважними ґрупами вязатися не може, бо знає, що вони на демаґоґію не підуть, а вона живе виключно з демаґоґії. Тому така ґрупа відгороджується від поважних ґруп і на ніяку консолідацію з ними не йде, а коли виїмково увійде в контакт з поважними ґрупами, то потому вицофається наробивши шкоди добрій публичній справі. [4])

Так виглядає на прикладі затроєний цвіт партійництва.

Хоч який шкідливий той цвіт, то є ще шкідливіший від него.

Се вже одинична поява. Є одиниці які виросли в атмосфері партійництва і так нею перенялися, що навіть опісля вступивши в орбіту солідної струї, не можуть позбутися партійницького способу думання. Тих людей пізнати передовсім по такім говоренні: „Поки та або ся особа хоче орґанізувати такуто орґанізацію, то я до неї не вступлю, хоч цілком годжуся з програмою такої орґанізації"...

В ріжних суспільностях можна запримітити цілий ряд таких струй, що мають позитивний напрям і багато прихильників, але оформитися в орґанізацію не можуть. Чому? Бо в тих струях пливе разом з ними забагато одиниць перенятих партійницьким духом. Вони невсилі перемогти в собі особистої зависти, особистих цілей, щодо впливу і значіння. Тому самі не орґанізують і другим орґанізувати не дають, з особистої зависти аґітують проти орґанізації, якої доцільність самі признають. Вони здібні навіть до гарного говорення словом і пером про цілі такої орґанізації, але до створення її не надаються.

І се найбільше затроєний витвір партійництва. Та його ніколи не вільно мішати з партійністю і партіями, бо се появи серіозні.

Щойно по виясненні сих справ можемо приступити до виказання, чому недержавна нація не має іншого способу до створення політичного проводу як при помочи партій.

[3]) Про значіння Церкви для туземного життя будуть окремі статті в звязку з підставами національного проводу.

[4]) Прикладом того другого типу затроєного партійництва, що від всіх орґанізацій свого народу відгороджується, щоб жити з пустого реву і демаґоґії, може в нас послужити „донцовщина" і те, що вона виховала. Яка це в наслідках жахлива поява, зрозуміють вповні щойно слідуючі покоління. Критикою того затроєного гриба української домівки треба занятися окремо.

Лист 14 осіб до преси

Анґлійська преса принесла цікавий лист. Підписали його такі визначні особи як лондонський епископ, б. канцлер скарбу льорд Горт і взагалі найвизначніші люди Анґлії. Вони домагаються, щоб анґлійська нація дивилася на свій край не як на остров, а як на воєнний корабель, на якім кожда людина докладно знає, що і де робити в грізній хвилі. Остання криза показала, що вибухає загальне замішання, коли в останній хвилі до полагоджування справ беруться непідготовані люди. Замісць того вразі вибуху війни кождий повинен знати, що має робити. І кождий повинен бути підготований до своєї праці. Автори листа підчеркують, що мають на думці не військових, а цивільне населення.

спішнішого розвитку новоосновaних домів СС. Служебниць. Кардинал Сильвестер Сембратович письмом з 6 травня 1892 апробував перший Устав СС. Служебниць. Другий раз Згромадження дістало нові скодифіковані Устави 22 квітня 1907 року. Ті нові устави затвердили всі три галицькі Епископські Ординаріяти. Вкінці Св. Апостольська Столиця письмом з 27 липня 1932 апробувала справлені Устави Згромадження декретом Св. Конґреґації для Східної Церкви: „Свт. Наш Отець Пій, Божим Провидінням Папа XI... зволив одобрити Згромадження греко-руського обряду Сестер названих: Служебниці Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої й їх Конституції, докладно переглянені... також одобрити й потвердити на сім літ для досвіду..." [5])

Ціль Згромадження: 1) виховання дітей у захоронках і сиротинцях (хлопців лише до 10 року життя); 2) ведення всенародніх шкіл; 3) опіка над сільськими дівчатами через навчання їх жіночих робіт і заправу до релїґійного життя; 4) опіка над опущеними й занедбаними хорими, особливо по селах; 5) взагалі всебічна поміч душпастирям у парохіяльнім заряді.

Гляньмож, як виглядає ся праця Сестер Служебниць за даними їх нового шематизму.

Головний Заряд Згромадження (Головна Настоятелька: С. Вероніка Гарґіль) міститься у Львові, вул. Сикстуська ч. 39, зараз побіч Малої Семинарії. Зпочатком 1938 року Згромадження мало 3 Провінції: 1) европейську, 2) канадійську (включно зі З. Д. Півн. Америки) і 3) бразилійську. Ті Провінції мали разом 124 Домів: 1) европейська 92, 2) канадійська 19, 3) бразилійська 13. З Домів европейської Провінції 22 було у львівській епархії, 35 у перемиській, 30 у станиславівській, 2 в Югославії, 1 у Римі, 2 в Чехословаччині. В тих домах було 482 Сестер по вічних обітах, 146 Сестер по першім обіті, разом Сестер по обітах було 628. Новіціятів мають чотири: в Кристинополі (30 новичок і 18 кандидаток), у Пряшеві (ЧСР), в Мондері (Канада; 16 новичок і 4 кандидатки) і в Прудентополі (Бразилія, Парана; 11 новичок і 4 кандидатки). Разом у новіціятах є 83 новички.

З порівнання з іншими нашими жіночими монашими Чинами видно, що СС. Служебниці се наш найбільший жіночий Чин: 1) СС. Служебниці 124 Доми, 628 Сестер; 2) СС. Василіянки 22 Доми і 274 Сестри (стан з 1935 року); інші Згромадження далеко менші.

(Кінець буде).

[5]) Повний текст декрету подала „Нова Зоря" ч. 561 з 21 серпня 1932 р.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Промова президента Мосціцкого.

Президент РП Ігнаци Мосціцкий виголосив з приводу 20-ліття відновлення Польщі радієву промову по англійськи, яку передавало на Америку 114 американських радієвих стацій. Він заявив м. ін., що Польща повстала 20 літ тому з хаосу світової війни і скоро визначила собі границі, приблизні до теперішних, створила армію, адміністраційний апарат і стала тим чим є тепер: угрунтованою й упоряджованою державою з 30 міліоновим населенням. Що причинилося до того? Тут ділала духова могутність, велика моральна засада. Се була засада сучасного етнічного націоналізму, яку великий Американець окреслив як право „рішати про себе" кождої дозрілої національности.

Треба спати з головою на наплечнику.

У 20-ті роковини переможного закінчення світової війни Муссоліні виголосив на Венецькій площі в Римі велику промову до 90.000 б. комбатантів. В промові сказав м. ін.: „На політичному небі Европи погідна синява поширюється, одначе булоб неосторожно і не дуже по фашистівськи віддаватися пересадному і передчасному оптимізмові. Є люди, говорив „дуче", які почуваючись особливо побитими політикою осі, політикою простолінійною, дійсно мирною й европейською, мріють про неможливу відплату. Тому треба спати з головою на наплечнику, так як ми се робили у стрілецьких ровах".

Консерватист про значіння партій.

Консервативний „Час" приніс статтю проф. краківського університету дра Мацея Старжевского. Він пише м. і.: „Показалося виразно, що виборці бачать у партіях силу зовсім иншої вартости ніж та, яку хотіла в них бачити песимістична оцінка виб. ординації. Показалося, що публична опінія уважає якраз партії за природні центри політичного життя суспільности і підносить їх до гідности властивих органів того життя. Показалося мимо всего, що партії можна закинути, що партія се жива організаційна форма, а не завмираючий пережиток чи хороба, з якої треба суспільність лікувати. Тимсамим головна передумова ординації відслонила свій характер фікції, яка не видержує проби зустрічі з життям. А державного життя не можна будувати на фікціях. Не можна вже дурити себе, що в Польщі можливі аполітичні вибори. Виборці не хочуть бути безпартійні і противляться „визволюванню" їх із мнимих лут партії; якраз в партії бачать вони центр діяльности в напрямі здійснювання своїх переконань і змагань". (Цитуємо за „Робітником", ч. 313).

Яка була виборча фреквенція.

Проурядовий ІКЦ пише на підставі неофіціяльних даних, що у варшавськім воєвідстві участь голосуючих виносила до 60% в порівнанні з управненими до голосування, в люблинськім поверх 50, в білостоцькім 40—80, у виленськім 50—60, в новгородськім 60—70, в поліськім 50—65, волинськім 40—75, на шлеську 60, у краківськім около 50, в тернопільськім 50—60, у станиславівськім ок. 50%.

Польські націоналісти між собою.

„Дзєннік Людови" в ч. 317 пише: Від довшого часу в ОНР „Фалянзі" заносилося на роздор. Конфлікти щораз частіше набирали характеру авантур. Вкінці група ОНР-івців прийшла до льокалю організації у Варшаві при вул. Кручій ч. 31 і зголосила, що виступає з ОНР. Прийшло до сварки, серед котрої вірні проводові зачали стріляти в тих, що хотіли виступити з організації. Поцілений 2 кулями 17-літний Евген Кашуба погиб на місци, друга жертва Ришард Шафраньский перевезена до дому.

Винищування Німців в СССР.

„Берлінер Тагеблят" в ч. 505/6 пише: Андр. Морґенталер, начальник культ.-досвідного відділу в „Союзі рос. Німців", ствердив утрату 350.000 рос. Німців в рр. 1918—1926, а потому через голод знов коло 150.000. Тепер є ще в Росії коло 900.000 до 1,100.000 Німців, але Сталін звернув уже на них филю террору. В листах з с. р. є такі вісти: „Нехай Бог хоронить бідних людей у тюрмах, де їх без ліку... В німецьких селах остало по 3 до 4 мужчин і вся праця впала на жінок... В тюремних келіях стоїть і по 500 людей в одній, згори на них капає, на день дістає вязень фунт чорного хліба а решта вода... Всі мужчини мають бути заслані. Кождої ночі їх вивозять... Жінки плачуть за мужами, діти за батьками, мами за синами..." Цілі полоси краю перед вилюдненням. Се одно з найбільших винищувань, які світ бачив... Далі представлено докладно, як винищують Німців у колєктивах і примусових концентраційних таборах. Можна собі уявити, яка буде відплата Німців, як вони колись вмашерують у СССР.

Лікарський фейлетоник.

Зівання ознакою здоровля

Доктор Ґайґель з Вірцбурґа оповістив цікаву книжку про зівання, себто про часту, хоч не дуже інтересну, чинність нашого організму. Зівання складається з глибокого вдиху з коротким видихом. Легке зівання — беззвучне, при сильному чути якийсь звук. В часі легкого зівання міцно розширюються ніздря, в часі сильного — уста. Тоді вдихуємо воздух носом або устами. При сильному зіванні крім того виступають рухи мязів кадовба і ніг. Мимо того, що цей своєрідний рід віддиху загально відомий, нічого не знаємо про його повставання. Знаємо тільки одно, що він залежить від психічного стану, від сонливости, від нудьги і т. п. Можливо, що викликує його степень наповнення шлунка. Деякі люди перестають зівати в часі очікування на поживу. Зівання не все хоробливий обяв. Істерія, яка викликує нераз конвульсійні обяви, як сміх і плач, може викликати також прикрі обяви зівання. Одначе конвульсійне зівання появляється назагал рідко і не має прикрих наслідків. Люди здорові, пише Ґайґель, відчувають після зівання почування пільги, навіть коли сонність повстала внаслідок фізичної втоми (але не перевтоми організму). Люди, які занедужали на важку заразливу недугу, сплять звичайно неспокійно і ніколи в часі недуги не зівають. Вони починають зівати щойно по уступленні горячкового стану, по якому наступає спокійніший і здоровий сон. У недугах, які рідко коли кінчаться виздоровленням, зівання не появляється ніколи. „Кілько разів я ждав на сей спасенний прояв, пише Ґайґель, він ніколи не появлявся. Ніколи не наступала також поправа стану недужого". Одначе нема підстави рішуче твердити, що брак зівання се конечно ознака злого стану здоровля. Зівання можна сміло вважати дуже корисною познакою здоровля, яка свідчить про добрий стан цілого організму і про нормальне функціонування всіх його клітин.

Пересторога

Вістник Станиславівської Епархії ч. IV—VI/1938. Ч. 2976/I. В справі о. Думича Івана. Перед кількома літами прийшов з Америки до нашої дієцезії без ніяких документів о. Іван Думич, ходить село від села, проситься на ніч, жебрає, а при тім виговорює найгірші річи на Епископів і священиків. Повідомляється, що о. І. Думич непочитальний і суспендований. Всч. ОО. остережуть своїх вірних, якщо він зайшовби до парохії. — Від Епископського Ординаріяту. Станиславів, дня 11 квітня 1938.

Joachim von Ribbentrop

„German businessman and diplomatist".

Чоловік, що поруч канцлера Німеччини Адольфа Гітлера найбільше заважив на долі Карпатської України, має таку минувшість: Уродився в р. 1893, отже має літ 45. Був добрим і спритним купцем. В рр. 1910—1914 працював у Канаді. В 1914—1918 боровся в рядах німецької армії. Потому знов був купцем, працював у торговлі вином. Перший раз зацікавився партією Гітлера по її невдатнім замаху, але взаємини його з тою партією були зразу спорадичні. Щойно в 1933 р. тісно звязався з партією і став дипльоматом. В 1934 р. вислано його на переговори в справі розброєння. В 1935 стає амбасадором і в червні тогож року на припорученя канцлера Гітлера провадить в Лондоні переговори про німецько-англійський морський договір. Дня 4. II. 1936 стає на місце Найрата міністром заграничних справ. Приготовляє прилучення Австрії, потому події в Монахові. В Римі переконав Муссолінія, що не треба ділити Карпатської України. Під оглядом релігійним він був просто поганином, але еволюціонує в напрямі Христової віри.

Кампанія ОЗН

в тоталістичнім світлі.

Під таким заголовком пише „Роботнік" в ч. 310: Преса ОЗН („Обозу Зєдноченя Народового") зачала енергійну кампанію. Проти „партій". Проти „опозиції". Розуміється, се кампанія передвиборча. Вона хоче головно піднести процент учасників у соймових виборах. Та кампанія в способах не перебирає. Для ОЗН монополізується держава і її розвиток. Зогиджується провід опозиційних партій. Щож, „метода" знана: пресою ОЗН кермують переважно б. ендеки. Ніякого вражіння на нікім воно не робить. Суспільність думає самостійно. Але що направду цікаве, се монопартійний і тоталізуючий тон преси ОЗН. „Нарід — то ми!" писав „молодий" ендек Ґертих. „Держава — то ми!" як луна повторяє преса ОЗН. „Час" написав статтю на сю тему: „Чи ОЗН стати на тотальність?" Доказує, що ОЗНового тоталізму не може бути, бо 1) ОЗН не має ідеольоґії, 2) не має мас, 3) є тільки залежна клієнтеля і бюрократія, „фірерія без ідеольоґії". А поза тим ОЗН се „товариство дуже ріжношерстне"... „Зґляйхшальтувати" суспільність при помочи бюрократії? В теперішній трудній міжнародній ситуації? Алеж се значить поставити на карту долю держави! Може бути, що преса ОЗН се троха розуміє. Отже хоче бодай зробити з ОЗН партію упривілеєну, недоторкаєму, „державну" і т. п. Словом, елітарну. Відси та мегальоманська фразеольоґія. Відси міна суддів Найвисшого Трибуналу. Відси „зєдинена" — тріскайте зі сміху — „демократія"...

В нас Українців люди читають замало часописи, а ще менше таких, які читають добрі, поважні католицькі часописи. Тому треба нам як найбільше поширювати католицькі українські часописи між нашим народом.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В церкві ОО. Василіян у Львові при вул. Жовківській 36 в днях 19—27 листопада с. р. відбудеться Свята Місія з приводу 950-ліття хрещення Руси-України. Порядок Місії такий: 19. XI. (субота): Після вечірні (год. 18) привітання ОО. Місіонарів, Місійний Молебен, вступна наука, Благальна пісня. 20—21. XI. (неділя і св. Михаїла): Вранці: год. 5.45 Читана Служба Божа й перша наука, год. 10 Співана Служба Божа; підчас неї друга наука. Пополудні: год. 15.30 Вечірня, третя наука, Молебен, четверта наука, Благальна пісня. 22—26. XI. (вівторок — субота): Вранці: год. 5.45 Читана Служба Божа, перша наука. Пополудні: год. 17.30 Вечірня, друга наука, Молебен, третя наука, Благальна пісня. 27. XI. (неділя — празник св. свящмч. Йосафата): Вранці: год. 6 Читана Служба Божа, на ній коротка наука, спільне св. Причастя, год. 10 Архиерейська Служба Божа з наукою. Пополудні: год. 15.15 Вечірня, посвячення Місійного Хреста, похід з Хрестом, остання наука, закінчення св. Місії. Перші вечірні науки від 20—26 листопада будуть в особливий спосіб пристосовані для робітничого стану. Св. Місійна Сповідь зачнеться 25. XI. (пятниця) вранці. Підчас Місії буде зорганізована розпродажа католицької книжки і преси. Кождий (-а) повинен набути бодай одну католицьку книжку. Вступаймо у сліди св. Володимира Великого! Наближімся до Христа! *В. Л.*

В Інституті Вищої Релігійної Культури у Львові спочатком жовтня почалися виклади. Богословсько-фільософічне студіюм триватиме три роки. Програма першого року обіймає: 1) вступ до науки католицької догми, 2) історію релігії, 3) основні відомости з фільософії і 4) літургійні проблеми. — Виклади триватимуть від жовтня до кінця квітня. Умовини приняття: образування рівне середньому. Цілорічна оплата виносить 10 золотих.

Архиепископ Шикага кардинал Мунделяйн приїхав до Риму. В американських кругах припускають, що темою ватиканських розмов кардинала буде м. ін. справа наладнання дипльоматичних взаємин між Апостольською Столицею і Злученими Державами Північної Америки. У звязку з тим пригадують, що ЗДПА не мають представника при Ватикані і що Апостольську Столицю репрезентує у ЗДПА не нунцій, але апостольський делегат. В найблищу неділю кардинал Мунделяйн відправить понтифікальну Службу Божу в базиліці св. Петра в Римі.

Відкриття гробу св. Северина в Кольонії. Стара святиня, в якій від непамятних часів хоронено кольонських епископів, се церква св. Северина в полудневій частині міста, збудована поза мурами самого міста при дорозі, що лучить дві твердині, Кольонію і Бонн. Ще за поганських часів в тім місци мешканці Кольонії найрадше хоронили своїх померших... За їх прикладом пішли також перші християни в тих околицях, а потім і місцеві епископи, які ту околицю вибрали на місце вічного відпочинку архипастирів дієцезії. Продовж трьох останніх тижнів у церкві св. Северина переведено ріжні реставраційні праці, які довели до незвичайного відкриття, а саме віднайдення гробу св. Северина, основника тої дуже старої святині.

„Урядовий Денник Мін-ва внутрішних справ" у 24 ч. пише, що на підставі декрету з 2 жовтня 1935 р. мін-во внутрішних справ відмовило „польському національному костелові" в Польщі права уживати строю після залученого плянy. Се рішення мін-ва не вимагає ніяких узасаднень і є остаточне. Слід пригадати, що секта, яка має шумну назву „Польського Національного Костела", непризнана державою.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТРИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Фенцик і Піщак уступили на знак протесту проти увязнення б. преміера Бродія. Таку вістку приніс ПАТ.

У ЛЬВОВІ відбулася нарада представників центральних українських установ, пошкодованих в останніх днях підчас відомих подій. Після наради пішла до воєводи Білика окрема делегація й описала воєводі події, які бачили Українці. Воєвода вислухав опису подій і заявив, що видав розпорядок, щоб у ніякому разі не допустити до дальших протиукраїнських виступів у Львові. В тій справі вислано обширну телеграму до преміера Складковского.

ЛЬВІВСЬКИЙ СТАРОСТА городський Порембальский уступив. На його місце прийшов др Ромуальд Климів, що вже раз був старостою у Львові.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив Павла Купчика за приналежність до ОУН і за допомогу Павлові Габі у відомім убивстві поліційного агента Бісенека на 7 літ вязниці і позбавлення горожанських прав на 5 літ.

НА БУКОВИНІ І В ПІВНІЧНІЙ БЕСАРАБІЇ, в околицях замешканих Українцями, поширюють летючки, які взивають до відірвання від Ромунії Буковини і Бесарабії. Таку вістку приніс ПАТ (Польська Агенція Телеграфічна) з Парижа.

ПРО ЗАЦІКАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ СПРАВОЮ В АНГЛІЇ свідчить, що англійська преса помістила статтей про нашу справу: 1930 — 200, 1932 — 360, 1933 — 627, 1934 — 750, 1935 — 883, 1936 — 1.163, 1937 — 902. Таке обчислення зробило Українське Бюро в Лондоні.

В ПОЗНАНІ поліція в навечеря виборів перевела ревізію в помешканні управи народово-демократичної партії (вшехполяків) і знайшла там бойвку 81 осіб, 20 металевих пружинових палок, 8 гумових палок, 5 деревляних палок, зелізний прут, биковець, кастети, пильники, витрихи, страшаки, як також запаси агітаційної „бібули" й анонімних летючок. Всіх присутних придержано і відставлено до судових властей.

„КУРІЄР ПОЗНАНЬСКІ" в ч. 509 називає безприкладною клеветою твердження ПАТ-а, немовби партія вшехполяків позичила грошей для ППС і клясових Союзів. ПАТ оповістив, що він тої вісти не ширив, а „К. П." твердить, що таки ширив.

НІМЦІ В ПОЛЬЩІ оповістили перед виборами відозву, в якій взивали членів своїх організацій, голосувати на урядових кандидатів, бо одержали від преміера Складковского приречення, що знесе обмеження їх розвитку. Під відозвою є 8 підписів, між ними: Ервін Гасбах, голова Нім. Ради, Рудольф Візнер, голова Молодонімецької партії, Герберт Горгон (Львів), Е. У. Феннер (Могильно), Др Отто Уліц (Катовиці) і ін.

КАНЦЛЕР ГІТЛЄР виголосив промову на обласнім зїзді партії в Турингії. Він заявив м. ін., що демократичні держави повинні перестати підюджувати до війни. Одначе канцлер і німецький нарід як також італійський нарід будуть старатися, щоб пляни тих держав не вдалися. Чимбільше Німеччина буде злучена і спряжена з Італією, тим менше демократичні держави матимуть охоту їх зачіпати. Гарантія німецьких прав це сильна націонал-соціялістична армія.

РОМУНІЯ поважно занепокоєна мадярським ревізіонізмом. Вона хоче зблизитися до Німеччини й Італії і просить Югославію посередничити в тій справі.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА дійшли до м. Кія Со, 100 км. на захід від Ганков.

НОВИНКИ

Різдвяне число „Нової Зорі" вийде як що року в збільшенім обемі. Хто з ВП. Читачів нашого органу міг би допомогти редакції в уложенні того великого числа, нехай буде ласкав прислати свою працю по можности до 1-го грудня сего року.

Пошесть червінки появилася в громадах Рокитно, Зашків і Заводів, львівського повіту. З огляду на те виділ публичного здоровля міста Львова перестерігає мешканців перед споживанням молока, довоженого зі згаданих громад, у неперевареному стані. Овочі і ярини з тих околиць повинні бути перед спожиттям докладно вимиті в біжучій воді.

В Гордині Рустикальній пов. Самбір увязнили гр.-катол. пароха о. Ю. Гошка. Йому закидають, що він виголосив у церкві підбурюючу проповідь. Кілька тижнів тому о. Гошка засудили за подібне на 3 місяці арешту.

В Болехові відбулася розправа проти о. Константина Штайдена, гр.-катол. пароха Лисович, за українізування польських назвищ. Суд засудив о. Штайдена на рік вязниці з завішенням.

Польська преса пише, що 18-літній Василь Марусик, провідник українських націоналістів у Сороках на Покутті, пробив вилами „презеса" Союза Загородової Шляхти Міхала Квасьневского, якого в тяжкім стані відвезли до шпиталю. Крім того помер у шпиталі Ян Татарин, б. солтис Юрківки в Товмаччині, якому заломали череп. ІКЦ взиває до репресій.

В Станиславові в днях 28, 29 і 30 с. р. відбудеться розправа проти б. директора місцевої МККО Леона Жебровского і товаришів.

Син лісничого з Рембехова Кокот застрілив Якуба Вельгого, з яким посварився в лісі.

Тернопільське староство розвязало читальню „Просвіти" в Кальнім, бережанського повіту.

Нову хліборобську школу і ліцей відкриває фундація Баворовских у своєму маєтку в Теребовельщині.

В Зимній Воді коло Львова злодії вкрали кафлеву піч з дому Вільгельміни Шльоссер.

Лазні по селах. В цілі поборювання пошестних недуг по селах власти мають видати розпорядок у справі будови лазней для кождого більшого села зглядно збірної лазні для кількох менших сіл. Кошти вдержання лазні покриватимуть громади.

Б. провідник німецьких комуністів, Ернест Тельман, перебуває від 14 місяців у рільничому таборі для політичних вязнів коло Ганноверу, де працює як огородник.

Приватні фірми й державні підприємства ЧСР звільняють масово Поляків з робіт без виповідження (ПАТ).

Фреквенція в Празі в науці французької мови впала з 1.500 учеників на 60. „Народні Політика", орган правого міщанства, домагається цілковитого счеркнення науки французької мови у школах й навчання німецької. Се одна з познак, що Чехи рішучо відвернулися від Франції.

Гумор. — Моріц, вимий шию, нині тітка приїзджає. — А що буде, як не приїде?

Гумор. — Чи ви вірите, що прийде колись до вічного мира? — Напевно прийде. — А коли? — Як тільки умовляться, що на випадок війни переможець має платити всі пенсії інвалідам.

Гумор. — Знає їх. — Жінка до чоловіка: Чому мені так трудно порозумітися телефоном з моєю приятелькою Марусею? — Чоловік: Ану спробуйте раз не говорити рівночасно.

Хто в листопаді с. р. прішле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

Польська преса пише, що в останніх днях відібрано дебіт у Польщі органам: „Норд унд Ост-Европа", видаваному в Липську, та „Українішер Пресседнст", видаваному в Берліні.

В судах Польщі є тепер 100 справ з арт. 156 к. к., себто за противиборчу агітацію.

Консервативний „Час" святкував 3 с. м. 90-ліття свого існування. Перше його число появилося 3. XI. 1848. Цікаво, що передовиця в сім святочнім числі сконфіскована разом з наголовком.

В м. Козині дубенського повіту перемінено православну церкву на римо-католицький костел.

Апеляційний суд в Катовицях обнизив кару вязниці Конрадові Зьолі, що дістав за хабарництво 2 і пів року, на один рік.

В Польщі було зпочатком сего шкільного року 27.235 народніх шкіл. Пересічно одна школа припадає на 14,27 кв. км. Найбільше шкіл у львівському воєвідстві — 2.320, найменше у воєвідствах поліському 1.138, тернопільському 1.201 і станиславівському 1.036.

Пасажирський рух між Польщею й Чехословаччиною зачнеться 8 с. м. на отсих відтинках: Богумін—Моравська Острава, Гнойнік—Добра і Шумбарк—Фенов на Шлеську.

В Лодзі увязнили купця Вольфа Гольдмана, якому доказали, що має 40 жінок в ріжних містах. Зі всіма взяв жидівський ритуальний шлюб.

У фабриці зброї в Шістці на Україні з невідомих причин наступив вибух, який знищив велику часть будинків. Вісім робітників погибло під звалищами.

Канцлер Гітлер припоручив створити судетську групу С. А., якою проводитиме Франц Май. Наплив добровольців до С. А. такий великий, що та група буде складатися з 5 бриґад.

В Зальцбургу замкнено католицький університет, заложений 1884 року. В мотивах ліквідації університету влада подала, що університет був осередком міжнароднього „політикуючого клиру".

В школах Австрії задушний день с. р. не був вільний від науки. Зате в дні 9 листопада с. р. шкільна молодь була звільнена від науки як в день „свята покійних націонал-соціялістичного руху".

Німецький університет і техніку в Празі перенесуть до Райхенберґу (Ліберця). Техніку в Брні перенесуть до Лінцу.

Протестантський епископ Німеччини Міллер охрестив донечку фельдмаршала Герінґа Едду, в його резиденції Карінґаль. Хрестним батьком був канцлер Гітлер.

Автостраду від Альп до Балтійського Моря довжини 900 км. викінчують в Німеччині.

З днем 1 листопада с. р. зареквірировано у Франції в м. Рубе три текстильні фабрики для армії. Робітники дістали поіменні візвання до праці.

У Франції коло місцевости Люпіяк розбився туристичний літак. В катастрофі погибло 6 осіб.

Князь Бернард, муж голяндської наслідниці престолу, кн. Юліяни, вступив до вищої воєнної школи в Газі.

Гумор. — „Посередний вегетаріянин", — Я гадав, що ви вегетаріянин, а ви їсте баранячу печеню. — Я посередний вегетаріянин: їм лише мясо тих звірят, що живуть по вегетаріянськи.

Гумор. — Має рацію. — Учитель: Хто мені назве плин, який ніколи не замерзає? — Ученик: Кипуча вода.

Японські агенції принесли вістку про розстріл маршала Бліхера та його жінки.

Англійський комунікаційний літак розбився у графстві Джерсей. 16 осіб погибло.

В Лондоні коло готелю „Вестенд", в якому задержався грецький король, що приїхав з візитою до Англії, невідомий осібняк ранив штилетом відомого лондонського хірурґа Сіднея Мак Доналда, в хвилі, як він сідав до таксівки. Покищо стверджено, що замаховець говорив мовою, незрозумілою для лікаря. Поліція веде енергійне слідство.

Ліцитація збірки льорда Кіченера, запаленого любителя антиків, відбудеться в Лондоні 16 і 17 с. м. Один з найцінніших предметів його збірки се порцелянова китайська ваза, прикрашена артистичною плоскорізьбою, що представляє хризантеми й метеликів.

В мексиканському місточку Вілля Уніон вибух страйк родичів, які заявляють рішучо, що не будуть висилати своїх дітей до шкіл, бо майже всі вчителі в них комуністи.

Гумор. — Найприємніша хвиля. — Цілий тиждень тішуся на думку про пообідню дрімку в неділю. — Ви спите в неділю по обіді? — Я ні, але моя жінка.

Націоналістична еспанська преса подає, що в червоній еспанській армії служать отсі чужинці ґенерали: Москалі: Клєбер, Петрович, Ґерінґ, Діямонд, Січка, Дмитренко, Статков, Француз Віцент й Американець Дуглас.

Нові нафтові жерела відкрили в Семигороді, 20 км. від міста Сібію.

Жертви: 1) Впр. о. Володимир Бибик в Лючі, п. Яблонів к. Коломиї: зол. 8,— для українських інвалідів, 2) Впр. о. Роман Закревський в Кутах над Черемошем, п. в місци: зол. 73.62 для українських інвалідів (збірка в церкві в Кутах дня 1. XI. 1938), 3) Впр. о. Михайло Божак в Уторопах, п. Яблонів к. Коломиї: зол. 2.50 для українських інвалідів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Ґегенна.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Татко жениться і кольоровий додаток.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Індія говорить та ревія.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИП.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ҐАЗЕТИ.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1. **Основи соціольоґії** . . . . . 3.—
Ч. 3. **Спіритизм** . . . . . 2.—
Ч. 4. ***Життя св. Кирила і Методія*** . . . 0.80
Ч. 7. **Греко-катол. Церква** (історія) . . . 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса** . . . . . 3.—
Ч. 9. **Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло** . 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті** 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві** . . 0.60
Ч. 13. **Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас** 0.80
Ч. 15. **Борці за Церкву. Ч. ІІ.** . . . . . 2.—
Ч. 16. **Християнське виховання молоді** . . 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення** . . . 0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.** 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика** . . 0.50
Ч. 20. о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін** 2.—
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині** . . . . . 1.—
Ч. 22. о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї** 0.25
Ч. 23. Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)** . . 0.40
Ч. 24. А. Ч. **Українська молодь Христові** 0.60
Ч. 25. о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?** 0.30
Ч. 26. Осип Назарук: **На спокійнім океані** 0.40
Ч. 27. „ „ **Жінка і суспільність** 0.50
Ч. 28. „ „ **Жіноча справа** . . 0.40
Ч. 29. В. Маковський: **„Андрей" на засланні** . 0.80
Ч. 30 А. Ч.: **Террор в минувшині** 0.40
Ч. 31. Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема** 1.50
Ч. 32. Осип Назарук: **Вибір звання** . . . 0.40
Ч. 33. о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма** 0.40
Ч. 34. А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді** 0.40
Ч. 35. о. С. Вапрович: **Про Аргентину** . . 0.40
Ч. 36. Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату** . 0.40
Ч. 37. Т. Коструба: **Радикали про Унію** . . 0.25
Ч. 38. О. Убиш: **Танас Горлач** 0.30
Ч. 39. **Скала і Просвіта** 0.20
Ч. 40. **Львів у цифрах** 0.20
Ч. 41. **З наших літниц** 0.20
Ч. 42. **Як то було на Україні** 0.20
Ч. 43. **Похорони ґен. Тарнавського** . . . 0.20

НШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелїґенція** 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови** . 0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі** 1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки** 1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику** 2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість) . . . 6.—
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії** 0.50
Проф. Л. Коплер: **Релїґія і політика** . . 1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист 1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді) 0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду** 1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси** 1.00
Гадяцький Договір 0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова** . . 0.60
„ „ **Венеція** . . . . . 3.—
„ „ **Ерема кай аноніма** . . . 0.50
„ „ **Ґоги і Магоги** 0.50
З історії анархії на Україні 0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна** 0.70
Узасаднення Скали 0.20
Пастирський лист трьох Владик 0.10
Перша Бібліотека на Україні 0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір** 0.20
Програма визволення Українців і Білорусинів в Польщі 2.00
Епопея сміху 0.20
Ол. Мох: **Покажчик змісту „Н. Зорі"** . . 4.—
Осип Назарук: **Рома Етерна. Вічний Рим** . . 1.—
Про Книгу Голубину 0.50
Просвітний рух в Галичині 0.45
Осип Назарук: **В княжім Крилосі** 0.20
Теофіль Коструба: **Православне духовенство** 0.20
Петро Чаадаєв: **Фільософічні листи** 0.50
Челлонер: **Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.** 0.50
Осип Назарук: **Культура публичного виступу** 0.20
Ілярїон Вірчин: **Соціялізм, комунізм, большевизм** 0.25
К. П.: **На водах Полісся** 0.50
Осип Назарук: **В Будапешті** 0.60

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 13 листопада 1938. Ч. 87 (1187)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Питомці Греко-католицького Папського Семинаря ім. св. Свщм. Йосафата в Римі разом з настоятелями. Жовтень 1938 року.

Нова промова Гітлєра

Дня 9 листопада, в річницю невдатного державного замаху, що відбувся 9. XI. 1923 р., відбувається що року засідання в історичній пиварні („Бірґербрав Келлєр") у Мінхені. Сего року в год. 8.40 вечером канцлєр Гітлєр промовляв проти шефів англійської опозиції кажучи: Дня 9. XI. 1923 піднеслося дерево, яке називаємо великою Німеччиною. Проти сего дерева накликають до війни в інших краях. Коли світ зброїться, то й німецький нарід не буде байдужно йти з оливною галузкою. Ми не думаємо мішатися у внутрішній устрій інших держав: кому подобається демократія, нехай лишається при демократії. Але мусимо приглядатися заграничним справам і рахуватися з небезпеками. Ми щасливі, що в Англії та Франції при владі люди, які хочуть мирного пожиття з Німеччиною. Від тих держав ми нічого не хочемо, бажаємо тільки торгувати з ними, то значить продавати й купувати. Але є там також люди, що бажають війни. Шеф британської опозиції говорить: Не хочемо знищити німецький нарід, але його устрій. Одначе се на одно виходить! Відповідаю: Се не належить до їх компетенції, але до моєї. Літами переговорювали ми, але переговорами не осягнули нічого (канцлєр очевидно натякав на справу звороту кольоній). Колиж нормальним шляхом не осягнемо, що нам належиться, то пошукаємо інших доріг. Свою промову канцлєр закінчив атаками на Черчіля й інших британських політиків.

Світ зброїться 4 рази більше ніж перед війною.

Американські політичні круги оцінюють, що всі держави видали на зброєння в сім році 18 міліярдів долярів. В 1937 р. видатки виносили тільки 15 міліярдів. 30 проц. сегорічних зброєневих видатків припадає на СССР. Видатки на зброєння в усіх державах в сім році 4 рази більші ніж були в 1913 році.

Знаменні заборони в Ромунії.

Командант 5 дивізії в Чернівцях зарядив замкнути льокалі ріжних розвязаних організацій а їх архіви й акти доставити відповідним міністерствам. Крім того оповістив кілька заборон у справі вживання мови іншої як ромунська в урядах, школах (з виїмком меншинних), на вулиці, в торговлі, на афішах і реклямах, на шильдах і т. п. Дальше заборонено радієвим стаціям надавати програми заграничних стацій без дозволу команданта дивізії та вживання поздоровлень, якими висказується приналежність до якоїсь забороненої політичної групи (приміром „Гайль Гітлєр" але того не сказано).

Конфіската „Нової Зорі."

VII Pr. 524/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w składzie: Wiceprezes S. S. O. Malicki — Sędziowie S. S. O. Dr. Locker i S. S. O. W. Frankel w sprawie konfiskaty Nr. 79 czasopisma pt. „Nowa Zoria" z daty Lwów, dnia 16 października 1938 r. do Sygn. VI l. Pr. 524/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 października 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: A) uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 14 października 1938 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Nowa Zoria" Nr. 79 z daty Lwów dnia 16 października 1938 zawierającego: 1) w artykule zaczynającym się w tytule od słów: „Szczo dijetsia" a) w ustępie do słów: „lojalnym szlakom" i b) w ustępie od słowa: „Mołebeń" do słowa „Ukrainy". 2) w artykule pt. „Pro nowych ludej" a) „Nowi pojawy" do słów „na Zakarpatti" i b) w ustępie od słów: „Dejaki z nych" do słów: „publycznoji sprawy". 3) w artykule pt. „W sprawi Zakarpattia" w ustępie od słów „I dež możływa" do słów „boci Karpat" i 4) w artykule pt. „Polityczni wisty" w ustępie od słowa „Proty" do słowa „Słowakamy" znamiona przest. z art. 154 § 1 i 2 kk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. B) Nie uwzględnić wniosku Prokuratora o uznanie za usprawiedliwioną konfiskatę w artykule zaczynającym się od słów: „Szczo dijetsia" ustępu zatytułowanego: „Ministry Karpatskoji Ukrainy" i konfiskatę tegoż ustępu uchylić. Uzasadnienie. do A) Wymienione ustępy propagują ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne i tym samym nawołują do zbrodni stanu. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Do B) W treści inkryminowanego ustępu pod B) nie dopatrzył się Sąd znamion jakiegokolwiek przestępstwa. Przewodniczący: Malicki w. r. Protokolant: Mgr. Bułyk w. r. Za zgodność: підпис нечитний kier. sekret.

Рік у житті

Папської Семинарії ім. св. Свщ. Йосафата в Римі.

Не багато є таких, що здають собі справу, яке далекосягле для нашої Церкви значіння має Папський український Семинар ім. св. Свщ. Йосафата в Римі. Вже те саме, що тут у цьому Семинарі виховуються вибрані питомці всіх наших церковних областей і то під батьківським оком св. Отця, під одностайним проводом та одною формацією, таке велике й важне, що доперва майбутні часи викажуть повну вартість цеї часто недоцінюваної установи. Те, про що колись мріяв великий наш Митрополит Йосиф Велямин Рутський, стало дійсністю в найтяжчій добі, що її переживає наша Церква. Тож тепер на вступі нового шкільного року, що в Римі зачинається 4-го листопада, хочу подати деякі важніші дані з життя нашого Семинаря у минулому шкільному році 1937-8.

В минулому шкільному році всіх питомців у нашім Семинарі в Римі було 55, з того 5 священиків, 10 діяконів і 10 піддіяконів; по епархіям: з Львівської 6, з Перемиської 11, зі Станиславівської 4, з Мукачівської 2, з Пряшівської 2, з Мармарошської 2, з Крижевацької 2, зі Злуч. Держав Північної Америки з области Преосв. Богачевського 17, а з области Преосв. Такача 7, з Бразилії один і один приналежний до Канади. З того числа на фільософічному факультеті було 12, на богословському 42, на правничому 1. За успіхи в науках 10 дістало відзначення (медалю), пять одержало степень ліценціяту з богословії; три доступили степеня доктора богословії, а саме: свящ. Авксентій Остафіїв зі Станиславівської епархії і свщ. Петро Кулишір з Мармарошської, оба з дуже добрим успіхом, а свщ. Адам Слюсарчик з Перемиської епархії з добрим успіхом. О. А. Остафіїв предложив докторську працю на тему: „Непорочне Зачаття Пр. Діви Марії у Київських проповідників 17 ст."; о. П. Кулишір на тему: „Про церкву як містичне Христове тіло у православних російських богословів клясичної доби"; о. А. Слюсарчик на тему: „Поняття »соборність« у науці про церкву в письмах Алексія Стефановича Хомякова". Праці признано за дуже добрі так під оглядом методи як і опрацювання. По скінчених студіях виїхало 8, а продовж року виступили 3.

Без сумніву найбільше піднесла подія в житті Семинаря се день рукоположення на священичі степені, головно рукоположення нео-пресвитерів. І так 25 березня в празник Благовіщення від Преосв. Євреінова одержали степень піддіяконів отсі питомці: Прашко Іван, Руницький Ромуальд, Глюз Никола, Грабець Володимир і Гуцуляк Василь (Львів); Дзьоба Володимир і Семирозум Іван (Станиславів); Біланич Іван (Перемишль); Вівчаровський Володимир, Левицький Володимир, Романович Нестор, Шиманський Степан (Філядельфія); Сокол Андрей (Пітсбург); Бобак Олександер (Пряшів). Діяконат одержали: Винничук Василь (Станиславів); Блажейовський Дмитро (Перемишль); Волошин Богдан і Качур Степан (Ужгород); Бобак Іван (Пряшів); Букатко Гавриїл (Крижівці); Плекан Мирон (Філядельфія); Слобада Йосиф (Пітсбург); Годжа Гавриїл (Мармарош). Степень пресвитерів одержали дня 3 квітня: Дида Василь, Прокопів Володимир, Миляник Юрій, Гриник Никола і Царик Никола

(Перемишль); Бабяк Іван і Гриньох Степан (Філядельфія); Павел Іван (Пітсбург); Прийма Климент (Бразилія).

В минулім році гостили в нашім Семинарі: Преосв. Василій Такач з Пітсбурґа; Преосв. Йоан Лятишевський і Впреп. О. Ректор Бойчук зі Станиславова; Преосв. Николай Чарнецький з Волині; Впреподоб. ОО Крилошани, О. офіціял А. Ковальський і о. Др Лаба зі Львова.

Крім того навідало наш Семинар багато наших Українців з ріжних наших земель та з еміграції, не бракувало й чужих. Найбільше замітні були відвідини дня 19 червня Його Емін. Кардинала Тапунія, Антіохійського Патріярха в товаристві свого прокуратора в Римі монсіньора Гінда. Емін. Кардинал посітив вперед нашу церковцю, відтак удався до салі, де на привітання о. Ректора відповів довшою промовою по французьки. Питомці заспівали одку релігійну думу і Многоліствія, почім Емін. Кардинал щиро розпращався.

Важніші імпрези, в яких брав участь наш Семинар, були дві: Ювілейні обходи фльорентійської Унії у Фльоренції та концерт, що його урядило Товариство „Про Оріенте Хрістіяно" в салі університету „Анджелікум".

В перших днях липня, як звичайно, перенісся наш Семинар на вакаційний побут до прегарної віллі над Альбанським озером у Кастельгандольфі, яку закупив і дарував нашому Семинареві в Римі Його Ексц. Митрополит Андрей Шептицький. Той час відпочинку та частих прогульок над море до м. Анціюм, чи в поблизькі Альбанські узгіря уріжнороднюють Богослуженя, довільні студії, участь у викладах і торжествах, що уряджують їх у Кастельгандольфі.

Найбільше памятним днем цьогорічних вакацій був день торжественного послухання у св. Отця з приводу 950-ліття хрещення Руси-України. Про це послухання були лиш короткі й недостаточні звіти в наших часописах, отже подаю тут докладно цю велику, — правду кажучи, — історичну хвилю. Дня 21 вересня о год. 11.30 ми явилися в палаті св. Вітця в Кастельгандольфі. Було ще досить часу до послухання, отже проф. і академик Папської Академії Наук, о. Гатерер Т. І., був такий ввічливий, що сам запросив нас оглянути недавно після всіх вимог викінчену астрономічну обсерваторію в Папській палаті в Кастельгандольфі. Давніше Папська Обсерваторія була в Ватикані; а що тепер у Римі занадто сильне освітлення міста в ночі перешкаджає в астрономічних обсерваціях, тому перенесено її до Кастельгандольфа та уряджено після найновіших вимог оптичної техніки. Уладження перепроваджувала славна фірма Цайса. Папська обсерваторія в Кастельгандольфі це найбільша обсерваторія в Італії. Нпр. сочка її далековиду (телєскопу) така сильна, що, як пояснював нам сам о. Гатерер, притягає місяць на віддаль Медіоляну від Риму.

Точно о год. 13-й приняв нас св. Отець у салі, що зветься „галєрія". Несений на т. зв. „седія джестаторія" задержався коло нас з видимою ласкавістю і мав до нас промову, повну глибоких думок. Ось ті думки: Св. Отець радіє з приявности настоятелів і питомців Семинаря як тих, що належать до Великої, Йому Божим провидінням повіреної, Родини і синів Руси-України (в італ. мові „делля Рутенія"), що так багато говорить історикові й віруючому. Радість св. Отця тим більша, що ті сини це заразом питомці Семинаря, що такий йому дорогий — а про це знає цілий світ — і тому, що завдяки тут приявним ОО. Настоятелям, яким св. Отець хоче особливо подякувати, ця Колегія розвивається гарно й відповідає Його бажанням та надіям. Св. Отець має надію, що так остане й надальше, а навіть ліпше, бо ще більшим освяченням Його дорогих синів. А та святість відтак — коли вже добре будуть уформовані в сій школі найвизначнішого апостольства, бо уладженій при гробі Верховного Апостола в самім осередку Матери всіх церков — промінювати буде освячуванням душ, що будуть віддані їх опіці. Св. Отець радіє, що видить сповнені ті надії в короткій але ядерній адресі, в якій виражені привязання та вірність тих його синів до Апостольської Столиці й до Христового Намісника і самого св. Вітця; а той св. Отець так бажає зробити багато добра для тих найдорожших питомців та для їх народу. До них то постійно звертається Його думка з глибокими почуваннями з приводу тих пропамятних століть — а радше сказатиб тисячеліття — хрещення їх народу, їх і Його великого Святого Володимира. Св. Вітцеві подобалися їх думки (виражені в адресі), бо ясно бачить, задля чого вони цінять свого Великого Князя, а саме: за дар Віри і за Хрещення, що Боже провидіння призначило для великого руського народу, і цей дар, це світло удержувати горіюче, вважають своїм великим обовязком. Во істину приходить на думку, що моглоб статися з їх краєм, з їх народом тай з усіми народами, колиб не були одержали світла Хрещення? Ця думка викликає жах. Бо що сталосяб навіть з Італією, так улюбленою Богом, бо вибраною на столицю для Його Намісника? Жах подумати, чим булаб Італія без віри навіть у добі найбільшого свого блеску, як Римська Імперія: невільництво, блуди, деморалізація панували повсюду. Тому треба нам дякувати Богу за це і треба вміти оцінити саме той дар: бож належить цінити і прочі дари, що їх Бог уділив батьківщині, тій особливій Родині людського роду: а в особливий спосіб належить бути вдячним за надприродне життя, за Хрещення. Тому св. Отець заєдно підносить, що справедливий і здоровий патріотизм це обовязок, дійсний, дозволений і невідкличний. Та понад те треба також памятати і то з глибоким почуванням благородної гордости, що приналежиться до великої Християнської Родини, до св. Матери Церкви, що в Ісусі Христі єднає всіх в однім містичнім тілі. Св. Отець бажає, щоб Господь зберіг ті почування в серцях Його дорогих синів і в такім наміренні уділяє свого благословення просячи Бога о ласку для них у студіях та для їх римської формації, що не лиш відноситься до студій, але передовсім до побожности життя та священичої святости.

Так покріплені тим благословенням розпочинаємо новий шкільний рік у переконанні, що воно помимо теперішних грізних часів у майбутности принесе відраднішу долю для нашої Церкви і нашого многострадального народа.

Рим 1. XI. 1938. о. Т. Г.

„Косьцюлки" на Лемківщині

„Земля і Воля" в ч. 43 пише: Акція будови „косьцюлків" на Лемківщині хоч помалу, та постійно і вперто поширюється на щораз нові села. Замітне, що „косьцюлки" будується в селах, які положені в центрі, хоч Поляків, то зн. римо-католиків у тих селах нема майже зовсім, або є дуже мало. Стає очевидним, що їх будується зовсім не вміру потреб римо-католицького віроісповідання, тільки в інших цілях. Акцією будови „косьцюлкуф" на Лемківщині займаються і проводять нею місцеві польські „культуртреґери" під протекторатом граничної сторожі. Та акція дала вже деякі висліди. І так: В селі Висова, відомім з високовартісних мінеральних вод, в останніх двох роках збудовано величавий костел. Будова коштувала кільканацять тисяч. Притім в селі нема ніодної польської родини, лише у присілку Гута живе всього кілька (дослівно!) мішаних українсько-польських родин. Та той присілок має свою римо-катол. каплицю. Вдодатку костел збудований в самім селі, то зн. 2 км. від присілка. На питання, для кого збудовано той костел, трудно відповісти. Чи для кількох польських урядників, що живуть у селі? Бо приїзджаючі літники се майже виключно Жиди. Чи може той костел збудовано для місцевого українського гр.-катол. населення, яке має свою прекрасну церкву і яке, слід йому віддати за те признання, сильно держиться віри й обряду своїх предків. Слід відмітити, що засоби на будову костела плили з ріжних сторін, навіть з фонду помочі для потерпівших від повені і від градобиття. Бо місцеве українське населення мусіло відробляти на приказ інж. М., управителя повітової дорогової управи, збіжжя й муку, яку дістало як допомогу за посіви знищені повінню і градом, при будові костела замість при будові дороги, як було сказано в умовинах признання помочі. — Відтак у короткому часі зачнеться будова костела в селі Кремпна, повіт Ясло. Площа вже є, приготовляють матеріял. Також і тут, крім часово перебуваючих урядників-Поляків нема польського римо-катол. населення і тому повстає питання: для чиїх потреб будують костел? Більшу часть дерева на той костел признала громадська рада в громадського ліса. Коли один радний предложив, щоб рівночасно признати якусь частину дерева на гр.-катол. церкву, його предложення не перейшло, а радного зробили „бунтівником". — В с. Снітниця також куплено дім разом з площею, де міститься посторунок поліції, щоб там поставити костел. У Снітниці нема постійно живучого польського населення. Ту акцію аранжує один „культуртреґер" з державного надлісництва. — Про будову костела в Усті Руськім говориться віддавна. Але „біда" в тому, що нема відповідної площі. Тимчасом „косьцюлек" у селі „доконче потрібний", бо живуть тут чотири польські родини і кілька урядників. Вправді на присілку Одерне живуть кольоністи-Поляки, але вони мають римо-катол. каплицю, впрочім будову костела проєктують в самому селі, т. зн. у віддалі 2 км. від присілка.

Карпатська Україна і Словаччина

по віденськім арбітражі.

На підставі віденського присуду Мадярщина дістала від Карпатської України 1.586 кв. кільометрів та 181.609 мешканців. Щодо національного складу тих мешканців чеська статистика подає отсі дані: 36.735 Українців, 86.681 Мадярів, 25.883 Жидів, 4.908 Німців та 17.247 Чехів і Словаків. Значить Мадярщина забрала крім 86.681 Мадярів 84.773 осіб національних меншин. Обкроєна Карпатська Україна обіймає тепер 11.072 кв. кільометрів і 543.748 мешканців. Національний склад населення такий: 410.181 Українців, 53.832 Жидів, 22.791 Мадярів, 8.341 Німців та 16.714 Чехів і Словаків. Разом Карпатська Україна буде мати в своїх границях поверх 100.000 нац. меншин, себто 19 проц. Нема сумніву, що після переведення перепису населення урядом Карпатської України ся статистика зміниться в користь Українців. Словаччина втратила в користь Мадярщини 10.423 кв. км. з 859.885 мешканцями, в тому 276.287 Словаків. Обкроєна Словаччина має тепер 2,462.000 мешканців, в тому 330.000 нац меншин, а саме, як подає чеська статистика: 89.093 Українців, 66.368 Мадярів, 33.036 Жидів і 138.564 Німців. Слід зазначити, що число Українців у Словаччині значно більше, як подає урядова статистика. На території Словаччини живе понад 200.000 Українців на просторі 2.000 кв. км. Уряд Карпатської України переговорює зі словацьким урядом у справі звороту земель, замешканих Українцями.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Маніфест Нац. Ради Карпатської України

Ужгородська „Нова Свобода" з дня 7 листопада принесла отсей маніфест Першої Української Центральної Ради Карпатської України: Український Народе Підкарпаття! З болем серця сповіщаємо вас, що комісія арбітрів двох великодержав постановила у Відні 2 ц. м., що деякі землі з містами: Берегів, Ужгород і Мукачів відірвано від Карпатської України. Представники нашої влади мусіли цю постанову прияти, бо не підсилу було нам боротися з найбільшими великодержавами світу. Ці сумні вістки нехай не кидають нас у зневіру! Прийде час, коли наш нарід стане справжнім господарем на цілій своїй Землі. Границі Карпатської України забезпечили чотири великодержави: Німеччина, Італія, Франція та Велика Британія. Польща й Мадярщина прияли ці постанови до відома і зобовязалися не втручуватись у справи Карпатської України. Починається нова доба в нашій історії: доба державного будівництва. В найкоротшому часі розбудуємо наші міста на модерні европейські оселедки. Побудуємо зелізниці, шляхи, мости. Укріпимо береги наших рік. Розбудуємо наше хліборобство, фабрики, підсилимо скотарство й туристику. Всім мешканцям нашої держави запевнимо працю і хліб. Не буде голодних синів і доньок нашої землі. Ми маємо великі багатства на землі й під землею. Від тепер вони служитимуть тільки нашому народові. Наша Національна Влада з премієром о. д-ром А. Волошином у проводі поведе нас до щасливого і нового життя. Наш нарід і держава мають перед собою велику майбутність, що її віщують події теперішніх днів. Український Народе Підкарпаття! Будь гордий, що Тобі припала честь творити початки української державности! Хоробра армія боронить наших кордонів. Сонце свободи осяє нашу Батьківщину. Народе! Будь сильний і гордий! Докажи, що Ти доріс до ступня державного народу і що Ти здібний кермувати своєю долею. — Перша Українська Національна Центральна Рада.

Після віденського арбітражу

Виленське „Слово" принесло в 305 ч. статтю п. з. „Після віденського арбітражу. Спільна границя з Мадярщиною під знаком запитання". В ній пише м. ін.: Заользанський Шлеськ, який по 20 літах вернувся до Польщі, заспокоює польські національні почування, але не може становити того мінімального вирішення в рахунку зросту політичних сил, який нарушив аншлюс Австрії і Судетів. Таким вирівнанням моглаб бути тільки спільна границя з Мадярщиною... На жаль після арбітражевого присуду у Відні та справа віддалюється чимраз більше, а зусилля польської дипльоматії не принесли дотепер ніякого позитивного висліду... Треба признати, що Мадярщина нездарно („немраво") забиралася до тої справи, однаково життєвої для неї як і для Польщі. Крім кількох маніфестацій у Будапешті і пресової кампанії домагання мадярської дипльоматії в тій справі підчас переговорів з Чехами були формульовані дуже несміло. Хитання і нерішучість Мадярщини використали Чехи. Оставлення Карпатської Руси в рамцях чехословацької республики, проби монтування українського Піємонту подібні до оставлення жару, який кождої хвилі може вибухнути полумям... Треба ще зазначити, що польське дипльоматичне приготування, польські впливи і сусідські взаємини не витримали життєвої проби. Ромунія, як вже тепер відомо, не підперла польських заходів і подорож мін. Бека скінчилася фіяском. Югославія весь час займала негативне становище, а Мадярщина в останній хвилі виказала хитість і нерішучість. Ш.

Пляни Німців у Польщі

„Дзенник Людови" в ч. 317 пише: „Дойче Нахріхтен", орган Німців у Польщі, оповістив промову сен. Візнера про пляни Німців у Польщі: „Хочемо, сказав Візнер, вказати всім Німцям на велику лучбу з загальнонімецькою долею і водночас змобілізувати сили, які мусять бути кинені в боротьбу за право й життя, за істнування і простір. Не можна порівнувати часів і умовин, в яких жнемо, до звичайних часів, тим менше можна примінювати до тих часів мірку щоденности. Мусимо тут думати в широких рамцях і рішати після далекосяглих думок. З тої точки погляду німецька національна група, в якій нема й не жилаб держави, це вже не слабий союз людей, які говорять німецькою мовою, це вже не слабе тіло припадково вставлене у державу, яке з матірним народом вяжуть тільки спільна мова і спільна культура". — У звязку з тим сен. Візнер відкидає поняття опіки над одиницею і ставить засаду, яка відома з промов Гітлера і Генляйна: „Треба зірвати зі станом одиничного права і виключної охорони одиниці. В заміну за те так національна група, як і держава мусять збудувати національну політику на понятті права національної групи („Фольксгруппенрехт"). Се значить, що одиниця буде звільнена від обовязку рішати про себе і пошукувати своїх прав, що поняття спільної долі і національної едности заступить національна група. Кожда одиниця, так ми це розуміємо, стає в нашій державі у рядах загалу всіх Німців, резигнує з особистого щастя, зрікається охорони мови й істнування, яка їй прислугує як одиниці, і розпливається цілим своїм єством і своїм поглядом на світ у збірноті всіх німецьких земляків. З тою основною зміною в відношенні до національної групи переймає група сама охорону одиниці, гарантію за її життя, її культуру й істнування. Після тої точки погляду не буде вже можливе, щоб держава спирала виконання національних, суспільних і культурних домагань Німців на своїому відношенні до одиниці, бо в тім випадку виконання або невиконання буде рішати про політичне відношення держави не тільки до німецької національної групи, але й до цілого німецького народу взагалі". — Словом, гітлерівці в Польщі домагаються автономії...

Преса про вислід виборів

„Варшавскі Дзеннік Народови".

Сей орган н. д. опозиції пише в ч. 308: Дороговкази, які пояснюють, що думати про соймові вибори, се білі плями в „В.Дз. Н." і поведення „Збройної Польскі", яка обмежилася до подания сухих урядових цифр без коментарів. Зате брукові „червоняки" і зближені до них органи ОЗН цілком затратили почуття дійсности. І так „Експрес Поранни" вирахував, що населення Польші тільки в 6% опозиційне і то вже разом з комуністами! „Газета Польска" не порозумілася з братнім червоняком і пише, що партійна опозиція не обіймає навіть 10% управнених до голосування. А Грабиковий „Курієр Поранни" устійнив, що при опозиції лишилося ледви 11.14%... „Наш Пшегльонд" каже: „ОЗН ділав на правах зетатизованого підприємства, користав з добродійств монополю..."

Чи буде зміна правительства?

„Час" застановляється, чи по виборах наступить зміна правительства. На думку часопису, така зміна непередбачена: „Правительство має вправді зложити свою димісію на руки президента Польщі, одначе се буде тільки формальність, бо тої димісії не приймуть. Як зачувати, не буде навіть реконструкції правительства. В політичних кругах твердять, що перед квітнем слідуючого року т. зн. перед закінченням самоуправних виборів не слід сподіватися зміни правительства. Зате, говориться в тих кругах, по 1 квітня може стати актуальна вже не справа реконструкції, але цілковитої зміни правительства. Та се тільки поголоски".

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить Всіх своїх П. Т. Членів, щоб відібрали нові уділові листи (книжечки) з тальоном, що уповажнюють до підимання щорічної дивіденди.

Поклик Митрополита

Події, що ми їх тепер щодня переживаємо, чим більше вони потрясаючі і болючі, тим більше вимагають від нас, щоб ми в них не тратили духової рівноваги і мудрого супокою. Даватися втягати чи під впливом нервів чи провокації до якихнебудь чинів відплати або й насильства булоб шкодою для нашої Церкви і народу. Тому всіх, що дорожать цими добрами, прошу: нині більше як колинебудь збережіть усі необхідну в кожному людському діланню розважність.

У Львові, дня 3 листопада 1938 р.

† АНДРЕЙ Митрополит.

Польща і Німеччина

В найблищих днях мають зачатися польсько-німецькі господарські переговори. Вони мають довести до збільшення товарообміну між Німеччиною й Польщею до суми поверх 330 міліонів злотих річно. Участь Німеччини в польських торговельних оборотах з заграницею збільшиться на одну трету. М. ін. Польща перенесла з інших країв на Німеччину замовлення інсталяцій, уряджень, машин, апаратів, знарядів і інших інвестиційних предметів головно до ЦОП (Центральної Промислової Округи). Шлеський польський промисловий концерн „Спільність інтересів" заключив умову з німецькими фабриками автомобілів, на основі якої вони мають зачати будову авт у Польщі після німецької ліценції. На терені „ЦОП-у" має повстати велика фабрика популярних (дешевих) авт.

Важне для ремісників

В 52 ч. „Денника Законів" появився розпорядок міністрів промислу й суспільної опіки, який дозволяє промисловцям і ремісникам побирати оплати за науку від учеників в отсих ремеслах: 1) в різьбарстві (різьба в дереві й камені), 2) у виробі скла й оптичних приладів, 3) в токарстві в дереві, 4) у виробі музичних інструментів, 5) в граверстві, 6) в ювилірстві і золотництві, 7) в годинникарстві і 8) у фотографії.

Бунт у Благовіщенську?

Розійшлися поголоски, що в Благовіщенську вибух бунт проти совітського терору, до якого прилучився місцевий гарнізон. Жінки й діти з Благовіщенська схоронилися на манджурську територію. Командант сибірської армії вислав до Благовіщенська ескадру літаків і відділ легких повзів. Гарнізон в Благовіщенську при помочі сигналізації намагався намовити летунів прилучитися до повстання. Потвердження сеї вістки покищо нема.

Смерть дипльомата

Паризька преса з великим болем обговорює події звязані з замахом молодого жидівського еміґранта на секретаря німецької амбасади в Парижі. Часописи подають низку подробиць про особу замаховця і всі доходять до висновку, що замах матиме значіння радше психольоґічної натури ніж політичної. Радикально-демократична „Ер Нувель" (Нова Доба) бє з того приводу на тривогу перед напливом Жидів до Франції і висловлює здогад, що тільки „нумерус клявзус" мігби перешкодити заливові вільних фахів жидівським елементом. „Фелькішер Беобахтер" у статті „Злочинець проти мира Европи" по обговоренні діяльности жидівської еміґрації в Парижі, зверненої проти Німеччини, домагається устійнення звязку між учинком Ґріншпана і жидівською лігою згл. її експозитурою. Потім заповідає нові заряджения, що мають дуже швидко віджидовити німецьке господарське життя, в якому Жиди відограють ще й тепер доволі поважну ролю. Як реванж за паризький замах німецька влада припинила на необмежений час жидівську пресу в Німеччині. Наспіли вісти, що дипльомат фон Рат помер.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Значіння престіжу

На тлі суперництва великих держав.

Відомий ню-йоркський публіцист Вальтер Ліпман пише, що Велико-Британська Імперія значить далеко більше ніж ті краї й кольонії, які вона посідає і в яких живе четверта часть всего людства. В склад тої одної англійської імперії входять також чотири інші кольоніяльні імперії: 1) французька, 2) голяндська, 3) бельгійська і 4) португальська. Чому? Бо також їх оборона цілковито залежить від переваги британської воєнної фльоти на дотичних морях. Що більше! Також самостійність 5) Данії, 6) Швеції, 7) Норвегії, 8) Швайцарії, словом всіх слабших европейських держав залежить від сили Великої Британії й від того, чи вона вспіє вдержати рівновагу в Европі. Велико-британська імперіяльна система має значіння також для Америки і її системи Монрое, бо й там оборона перед Европою звязана з рівновагою в Европі та з англійською перевагою на морях.

Коли се правда (а воно очевидно так є), то упадок Велико-Британської Імперії потрясби всім людством не на літа, а на цілі покоління. Як відомо, розклад Австро-Угорської Монархії, яка займала розмірно не дуже великий простір тільки в одній части світа, допровадив до того, що Европа досі не може успокоїтися і навіть не знати, коли наступить бодай намістень (сурогат) постійного спокою. А щож доперва говорити про наслідки евентуального розкладу такої світової імперії як англійська! Річ ясна, що колиб се наступило, то ні одна дитина з тих, що тепер живуть, не дожилаб уже кінця хаосу.

Якеж тепер положення Великої Британії? Воно власне таке, якого все найбільше боялися її державні мужі. А саме положення В. Британії виглядає тепер ось як: Посілости її тягнуться від північно-західної Европи через Середземне Море до Індії й далі через кріпость Сінґапор до полудневого Китаю, до Гонґ-Конґу і до Шанґаю і в велику долину Янтсе-Кянґу і дальше островами Спокійного Океану аж до Австралії й дальше аж до Нової Зеляндії. На тім величезнім просторі є три такі смуги, які під сю пору мають рішаюче значіння для життя В. Британії: ті три смуги Англія мусить вдержати, коли хоче жити.

Перша з тих смуг тягнеться через Бельґію і здовж французько-німецької границі та обіймає також води довкруги британських островів. Мимо страти чеських укріплень і непевности СССР та смуга ще міцно в руках англійської фльоти і французької армії.

Друга смуга, що має життеву вартість для Англії, це Середземне Море, від Ґібральтару по Суез. Ця смуга вже поважно загрожена трьома силами: 1) Італією, 2) ґен. Франком і 3) Арабами в Палестині і далі. Ті, що в сій смузі роблять неспокій, очевидно звязані з віссю Рим—Берлін.

Третя смуга важна для життя В. Британії се Далекий Схід. І там Англійці стоять перед загрозою цілковитого прогнання з Китаю та в дальшім наслідку перед посуванням Японців на полудне, на прекрасні кольонії Голяндії як також на Індію і на головну базу англійської фльоти в Сінґапорі.

Англійці знають і все знали, що в сих трьох смугах їх імперію можна найскорше зранити й загрозити її світову позицію. Рівночасний напад на всі ті три смуги все був для державних мужів Англії тою зморою, що зганяла їм сон з повік. І тепер той рівночасний напад став дійсністю... Коли він буде розвиватися дальше, то можна напевно сказати, що доля В. Британії справді загрожена.

І се тепер головне питання всеї міжнародньої, т. зв. „високої політики", чи В. Британія пережиє той рівночасний напад на найважніші центри і жили свого державного життя. Хоч положення Англії не легке, то не можна сказати, що воно безнадійне. Воно залежить від зрозуміння ситуації та сили рішення й діланя англійської нації. Англія має проти себе коаліцію держав, які разом взяті слабші від Англії щодо засобів у людях, у грошах і в матеріялі, але сильніші своєю військовою і політичною моралю. Все залежить тепер від того, чи стане Англії сили, щоби вдержати свій старий престіж (авторитет). Говориться, що диктатури потребують престіжу, щоб жити. Се правда. Але також демократії, а особливо ті демократії, які називаємо імперіями (що посідають чужі землі), мусять мати престіж (авторитет), бо тільки з нього кінець кінців черпається силу і едність. У ряді допустів, які ждуть В. Британію, буде вона потребувати багатьох річей: армії, воздушної фльоти, союзників. Але передовсім і головно потребує вона відбудови свого давного престіжу, який перед своїм власним народом і перед цілим світом свідчить про незломну волю — вдержатися при життю.

В місяці листопаді український нарід повинен доказати, що йому не байдужа доля інвалідів українського війська.

До якої міри звязані з европейською рівновагою також справи Америки, видно з нервозних відзивів її державних мужів. Ось як характеризує їх віденський журналіст Карло Меберле у статті „Саботаж мира": В Лондоні й Парижі питають себе, де властива причина непровокованих нападів Вашінґтону і то ззаду на політику Чемберлена і Далядіє. Навіть „Ню-Йорк Таймс" робить президента Русвелта уважним на те, що він перед роком погрожував диктатурам, що возьме їх на кварантанну, а 28. IX. 1938 в посланні до канцлера Гітлера приобіцяв йому „признання соток міліонів людей за його історичну прислугу людству", коли він згодиться на мирне полагодження справи. Те мирне полагодження наступило. Русвелт заслугу того приписав зразу частинно собі. А потому нагло стратив гумор і заявив, що монахійський мир не варт нюха табаки, бо він „вимушений страхом"... Европі радить, щоб закопала томагавк війни між демократіями й диктатурами, але американські ґазети і відповідальні мужі роздувають огонь. Американське радіо дають до розпорядимости на цькування Черчілеві і Льойдові Джорджові. Чи країна доктрини Монрое не має власних клопотів? Таж є там 10—12 міліонів безробітних, себто яких 40—50 міліонів людей... Пан Гол радить Німеччині вернутися до свобідної торговлі, але рівночасно американський ринок замикають майже непроходимо високим муром мита і півн.-американська торговельна політика цинічно хоче забрати Европі полудньово-американські ринки... І дальше кидає в тім тоні тяжкі закиди Америці.

Все те показує атмосферу, в якій ледви чи може виростати престіж демократичних держав...

ОЛЕКСАНДЕР МОХ

Наші Сестри Служебниці

П. Н. Д. Марії в 1938 році.

Крім европейської Провінції СС. Служебниці працюють іще в Канадійській Провінції. Приїхали до Канади 30. X. 1902 р. Тепер СС. Служебниці працюють у 5 провінціях Канади: Алберта, Манітоба, Саскачеван, Квібек і Онтаріо. В Канаді мають 15 домів; до Канадійської Провінції належать покищо також 4 доми Сестер зі Злуч. Держав Півн. Америки. До Бразилійської Провінції Сестри приїхали 11. IV. 1911 року. Тепер мають там 13 домів. Сестри працюють там у чотирьох епархіях латинського обряду (бо нашої епархії ще нема): Понта Ґросса, Курітіба, Жойнвіль, Лярес; а в двох державних провінціях (естадо): Парана і Св. Катерина.

„Густота залюднення" поодиноких Домів СС. Служебниць невеличка: пересічно 5 Сестер на один Дім. Та в цім саме і корисність Згромадження: воно обіймає своєю діяльністю аж 116 місцевостей, у тому числі 79 у Галичині. Найбільше Сестер має перемиська епархія (150), дальше станиславівська (139), врешті львівська (100).

Щож роблять ті Сестри по своїх Домах? Збираємо з даних поодиноких Домів ріжні цифри та додаємо. Вислід менше більше такий:

Сестри ведуть господарську обслугу семинарських кухонь, робітень та фільварків, чим займається 12 домів. Таким чином Сестри допомагають вихованню студентів малих і великих семинарій, стараючися про фонди на вдержання тих семинарій зґл. господарюючи відповідно частиною тих фондів. Один дім веде осібні курси куховарства для дівчат, а 16 домів робітні церковних риз, кравецькі, крою, цвітів і т. п.; вчиться в них 50 дівчат. У Бориславі дім веде трирічну школу кроюй шиття, в якій учиться 65 дівчат.

Діточих садків вичислено 3 з 145 дітьми; число очевидно зовсім неповне. Сирітські захисти має 19 домів; у тих захистах перебуває 430 сиріт. Крім того в Америці Сестри мають 11 виховних інтернатів, один у краю, разом 12. Шпиталів в Америці є 6 з приміщенням на 89 ліжок; крім того мають діточу клініку (в Филаделфії), 3 пансіони для лікуванців (Жегестів, Трускавець, Микуличин), 2 приюти для старців (Пряшів і Филаделфія). В Европі обслугою хорих займається 26 домів; місячно обслугують ті доми 5040 хорих. Захоронкарством займаються 74 доми; в тих захоронках має приміщення 4060 дітей. 8 домів веде вселюдні школи, деякі з них мають по 300 дітей, а дітей у тих школах є 954; це число неповне, бо не всі доми подали кількість дітей. Американські доми висилають Сестер на вчительок до публичних шкіл (4 Сестри); крім того американські доми ведуть 29 рідних шкіл з числом 780 дітей. В той спосіб американські Сестри хоронять наших дітей перед винародовленням. Також через науку церковного співу (26 домів) і навчання релігії й ріжні духовні вправи: вервиця, спільні молитви, духовні читання, хресна дорога та власні богослужебніка плиці (5 домів) Сестри визначно причиняються до релігійного освідомлення й ев. скріплення в вірі наших людей. Один дім веде Марійський Кружок.

У шематизмі нема згадки про багато праць, якими Сестри займаються, зґл. подано їх лише при деяких домах; взагалі цей шематизм досить неконсеквентно розплянований, хоч праці в нього вложено багато. На другий рік треба його лучше впорядкувати й постаратися про повніші дані.

Очевидно, в ніякім шематизмі не знайдемо цифрових даних про такі надприродні вартости як молитва, терпіння, згода з Божою волею і т. п. Се річи покищо закриті для „очевидної" статистики, що „одинока може переконати поступового чоловіка." Але і „поступового" чоловіка такі числа, як прим. приміщення 4060 дітей у захоронках і под.

Девізові зарядження

В „Деннику Законів" оповіщено розпорядок, який новелізує девізові приписи. Він забороняє без дозволу девізової комісії торговлю золотом, спроваджування його зза границі й вивіз за границю як також ставлення його до розпорядимости чужинців. Крім того заборонено особам фізичним і правним, які мають місце замешкання або осідок у краю, давати чужинцям до розпорядимости всякого рода платничі середники, особливо заборонено доконування переказів, переливів, вплат і виплат з припоручення або на річ чужинців. Дальше заборонено розпоряджати платничими середниками, посіданими за границею, золотом, процентовими паперами, дивідендами й купонами від таких паперів, книжечками ощадности і вкладковими, належностями від заграниці з усяких титулів, нерухомостями, посіданими за границею, як також всякого рода іншими маєтковими справами і то без огляду на те, чи диспонування діється в краю чи за границею, з виїмком приняття належної чинитьби, коли предмет тої чинитьби спроваджується до краю. Найважніша постанова того розпорядку отся: Особи фізичні й правні, які мають місце замешкання або осідок у краю, обовязані: зголосити і представити до закупна або припоручити продати чи заінкасувати установам, які вкажуть виконні розпорядки, посідані за границею заграничні платничі середники й золото, заграничні і краєві папери процентові і дивідендові як також купони від таких паперів, належности від заграниці з усяких титулів, вкінці також посідані за границею нерухомости. Рівночасно розпорядок передбачує обовязок доказати інституціям, які вкажуть виконні розпорядки, що зголошення виконано. Для всіх оборотів і розрахунків у заграничних платничих середниках будуть обовязувати курси заграничних банкнотів або девіз, нотовані в листку урядової грошевої біржі у Варшаві, а вразі браку тих нотувань буде обовязувати курс, устійнений Банком Польським і оголошений в „Моніторі Польскім". Всяке движиме майно треба зголосити Польському Банкові найдальше до 10-ого грудня с. р., але тільки тоді, коли воно лучно перевисшає 5.000 зл., а недвижимости без огляду на їх вартість. За незголошення грозить кара вязниці до 5 літ, конфіската всего незголошеного майна і гривна 200.000 зл.

Ґерінґ і Україна

В 44 ч. „Шавбіне", большевствующого орґану німецьких еміґрантів, появилася характеристична своєю лютістю стаття Макса Вернера п. з. „Ґерінґ і Україна". Подаємо в перекладі деякі виїмки з неї, щоб показати, чого найбільше бояться вороги української нації і як вони аґітують проти української державности:

„Павло Скоропадський, царський ґенерал, іменований 1918 р. гетьманом України німецькими військами, на днях ґратулював телеґрафічно правительству автономної Карпаторосії (!) — се була ремінісценція і се було заповідження. Від довгого часу Скоропадський, який колись був намісником Німеччини в Києві, жие під особливою протекцією Ґерінґа. Чи він має стати другий раз ставленником Німеччини в українській ґрі? З карпаторуського рога, се певне, хоче Третя Німеччина розвинути Україну. Після судетської перемоги Німців мали в Берліні до вибору дві варіянти: або Карпатська Русь мала припасти Мадярщині, яка нею мала граничити з Польщею й оба краї булиб втягнені в ряди союзної системи Німеччини; або карпаторуський коридор мав остатися як випадова брама. Ґітлер рішився на другу варіянту. Карпато-руська позиція така важна для Третьої Німеччини, що вона рішилася поступити шорстко з припускальними союзниками польськими і мадярськими і їм приготовити навіть заграничнo-політичну поразку. Німецькому державному проводові стоїть перед очима велико-українська васальна держава, як се було й підчас війни".

Далі автор описує спробу зроблену Пілсудским у справі перебудови східної Европи і твердить, що радянська Україна „стала сама Піємонтом української думки" та пише далі так:

„Совітська Україна скористала з пятилітки більше як решта европейської Росії. Її промисл перевисшив передвоєнний стан 4 або 5 разів. У східній Україні між Харковом, Маріюполем і Кривим-Рогом лежить осередок промислу (електрична енергія, зелізні фабрики, зелізна руда, вуголь, будова машин), який на европейськім континенті можна порівняти тільки з ренсько-вестфальським комплєксом. Як промислова сила радянська Україна тепер 3 до 4 рази сильніша ніж Польща, а під військовим оглядом Україну розбудовано на першокляcну позицію; там є наймогутніша концентрація червоної армії. Радянська Україна ставши сама великодержавою для ірредентн зовсім нечутка, національно і соціяльно..."

До сеї аґітки замітимо: Якби се була правда, що радянська Україна сама стала великодержавою, ба якби вона мала хочби таку автономію, яку має тепер Карпатська Україна, — то очевидно булаб нечутка для ірредентн національно і соціяльно. Одначе навіть дитина знає, що Москва скасувала автономію радянської України, яку бодай частинно признавала, доки не зломано тих, що боролися за українську державність. Цілому світові відомо, як Москва скасувала навіть залежні від себе представництва радянської України за кордоном, як розпочала знов впроваджувати руссифікацію та винищувати Українців під претекстом, що вони націоналісти, як знищила до останка всяку українську церковну орґанізацію і т. д. І супроти того всего німецькі еміґранти мають іще чоло виписувати, що Україна се „великодержава" і що там є найсильніша червона армія! Алеж се армія о к у п а ц і й н а, а не українська. Це одно слово вияснює все, навіть появу статті п. Вернера, повну іритації і страху перед українською ірредентою...

Зріст антисемітизму на Словаччині

Словацькі власти видалили з Братислави поверх 5.000 душ жидівської национальности. Вони виїзджають переважно до областей, що їх заняли Мадяри. В цілій Словаччині співають тепер протижидівську пісню зперед 100 літ. Вона кінчиться словами, що Словакам буде аж тоді добре, коли на кождім дереві повисне Жид. Окремі сторожі стережуть словацької границі і провірюють дуже докладно всіх жидівських виселенців і втікачів. Коли знайдуть у них суму більшу ніж пів міліона чеських корон (коло 75.000 зол.), придержують їх до часу, заки вияснять, звідки мають такі великі гроші.

Землетрус в середній Европі

Ві второк 8 с. м. між год. 4—5 над раном долішню Австрію, полудневу Чехословаччину й Мадярщину навістив землетрус, який декуди тривав до 7 мінут. У Відні землетрус тривав 10 секунд. Доми захитался в основах, шиби голосно звеніли, в помешканнях пересувалися меблі, а з дахів падали комини. Віденці в паніці покидали помешкання. Особливо нагальне стрясення навістило вежу катедри св. Стефана. В 10 дільниці міста завалився дах одного дому. В кількох місцевостях під Віднем евакуовано населення з домів, яким загрожувало завалення. Найбільше потерпіло містечко Емрайхсдорф. Землетрус відчуто також у Празі, в Братиславі та в місцевости Сопрон на Мадярщині. У Братиславі в помешканнях попадали образи зі стін, попересувалися меблі та зарисувалося кілька домів.

Колись і тепер

Ось спис головніших міст колишньої царської Росії, переіменованих червоними сатрапами: Єкатеринбурґ — Свердловськ; Єкатеринодар — Краснодар; Єкатеринослав — Дніпропетровськ; Юзовка — Сталіно; Луганськ — Ворошиловґрад; Нижній Новгород — Ґорький; Новониколаївськ — Новосибірськ; Обдорськ — Сале-Хард; Петербурґ — Ленінґрад; Пишпек — Фрунзе; Самара — Куйбишев; Царицин — Сталінґрад; Верхне-Удинськ — Улан-Уде; Верний — Альма-Ата; Вятка — Кіров; Владикавказ — Орджонікідзе і т. д.

І Троцький буває справедливий

Під таким наголовком правий орґан російських монархістів „Возрожденіе" в ч. 4156 пише: Троцький уділив на днях представникам преси мексиканської й американської сензаційне інтервю, в якому вияснив теперішнє політичне положення СССР у звязку з недавними політичними подіями в середній Европі. Троцький твердить, що біг тих подій зовсім ясно свідчить про відокремлення, в якому совітський союз опинився в останніх роках. Це відокремлення, після мінхенських нарад, внаслідок якого перестали істнувати союзи французько-совітський і чесько-совітський, стало цілковитим і страшнішим ніж відокремлення, що його переживав СССР у перші дні свого істнування. Дикий азійський терор і знищення лучших представників старшинського штабу довели до того, що СССР під панованням Сталіна втратив усяке військове значіння. Національна господарка внаслідок того террору зовсім занепала й питомий тягар СССР під кождим оглядом зблизився до зера. Одиноким наслідком політики Сталіна не може бути ніщо інше, як скорий упадок зогнилої сталінівської диктатури.

мусять сильно вдарити в чоло, навіть якби він був з неприхильних Церкві... І се в часі, коли в нас розвязують діточі садки та не дозволяють відкривати нові. Чейже і радикал випророкує собі легко, що нас іще жде за кілька літ... А з того повинен кождий заключити, що незабаром ті „лазуїтські базиліяни" і подібні їм чорноризці стануть мабуть чи не одинокою остоєю не лише нашої віри, але й нації...

І хочби з того огляду шематизм СС. Служебниць каже нам, що перш за все тих Сестер дуже а дуже мало! Греко-католиків Українців маємо вже понад чотири міліони голов (на ганьбу нашу: досі ніхто не постарався про якусь збірну статистику нашої Церкви!). І на тих 4 міліони греко-католиків було нас усього (стан з 1935 року, в о. Пірожиньского „Закони женьске", стор. 21) 132 жіночих монаших домів з 1065 монахинями; се значить одна монахиня на чотири тисячі греко-католиків! А в тімже році припадала 1 монахиня на 1.400 Поляків... У двох лише латинських діецезіях львівській і перемиській мали Поляки 3.642 монахинь; коли греко-католики в тімже часі в трьох епархіях: львівській, перемиській і станиславівській мали всього 1.065 монахинь. 3.642 і 1.065 в нашу некористь... А жіноча молодь наша безробітна, хоч роботи так багато-багато...

Гумор. — Відомий подорожник вернувся з Африки. — Як вам поводилося між людоїдами? питає його одна знакома пані. — О, се дуже милі й гостинні люди. Хотіли затримати мене навіть на обід.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Американська книжечка

ПРО ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ. *)

В „Новій Зорі" було вже кілька статтей про ювілейні видання з приводу 950-тої річниці хрещення України. Тепер хочемо звернути увагу на книжечку, що її видав український священик за Океаном, о. П. Б о ж и к.[1]) Цікава се книжечка — може не так своїм історичним змістом чи науковою вартістю (се популярна брошурка), як радше своїм наставленням. Це останнє дуже повчаюче. Американський ґрунт дає змогу Українцям „порівнати всі віри", подібно як се робив — за літописним оповіданням — святий князь Володимир Великий. Там, за Океаном, бачать Українці, яку велику користь для нації дає католицька Церква, а яку шкоду ширять некатолики. Не диво отже, що якраз американська книжечка з приводу ювилею не лише описує факт хрещення св. Володимира й України, але дає ряд алюзій до сьогоднішніх відносин і навіть окремий розділ про повстання православія та про великі користі, що їх мають Українці від своєї гр.-катол. Церкви.

Книжечка о. Божика пульсує життям, не має ні крихітки мертвого „спокою", ні т. зв. „обективности" (в злім значенні), що межує з квієтизмом. Це боєва книжечка, що в горячих словах вказує на хосенність навіть у національнім, не лише релігійнім, житті гр.-катол. Церкви Українців так у старім краю, як і в Америці.

Очевидно, не треба цих слів розуміти так, що се якась агітаційна брошурка. Ні, це книжечка історична; в ній автор коротенько вказує на історію нашого християнства. Ось як означує ціль книжечки вступне „Слово до Читача":

„Дотичну книжечку я написав на памятку хрещення України 14 серпня 988 року, в Дніпрі, в Київі. Була то найбільша подія в житю нашої світлої історії і від тоді минає сего року якраз 950 літ. — Як то було, що ми українці стали християнами, до якої віри перед тим ми належали, як творилася українська держава, які зміни переходила наша Церква, хто був її воріг, а хто приятель, — все те коротко буде сказано в книжечці. — Читайте, мої любі читачі, з увагою отсю пропамятну книжечку, щоби Ви знали і другим могли росказати про все те, що в книжечці написано, бо все те є історична правда, яку творили і переживали наші діди і прадіди".

І справді автор постарався в маленькій брошурці представити всі ці справи, що про них згадує в передмові. В першім розділі п. н. „Християнство перед св. Володимиром на Україні" підкреслено особливо ярко, що першим мучеником на наших землях був третій наслідник св. Петра на Апостольській Римській Столиці, св. Климент, що провадив у нас навіть на засланні місійну діяльність. Дальше о. Божик не забув підкреслити, що в Україні провадив свою місію й св. Кирило, словянський Апостол (лише не оба брати, як це через недогляд зазначено, с. 7), що й добув мощі св. Климента Папи Римського з землі й перевіз до Риму. Треба завважити до цього факту, що цих мощів Володимир Великий хіба не міг взяти з Корсуня, коли їх звідти вивіз св. Кирило, лише дістав їх з Риму. Вже на початку 1880-их років на цю обставину звернув увагу проф. Г о л у б і н с ь к и й у своїй великій Історії Церкви. Цей православний, неприхильний Римові, але правдиво вчений історик підкреслює, що Володимир Вел. не міг дістати св. мощів з Корсуня, коли їх там не було. Отже цілком безсторонний учений ствердже звязок нашої Церкви з Римом у самих початках нашого навернення.

Замітна і слушна замітка автора про церковно-словянську мову в нашім богослуженні. Подаю її тут власними словами автора:

„Та мова виховала наш нарід духовно, видужала його з поганства, зробила нас християнами. Українці, які хотіливби викинути ту мову з Церкви, скривдилиби сильно свою рідну традицію і показалиби себе вельми непочитальними!" (стор. 7—8).

Дальше підкреслено, що Апостольська Столиця затвердила словянське богослуження. Мають отже Українці-католики ще й ту моральну свідомість, що наша богослужебна мова має за собою Найвищий Авторитет світа. О. Божик зазначує, що Словянські Апостоли не йшли по апробату до Царгороду. Додам від себе, що туди й не було чого йти. В той час у Византії панував погляд, що його названо „триязичною ересю", бо він признавав право до богослужебного вжитку лише трьом мовам: еврейській, грецькій і римській. „Триязичники" давали також своєрідний „аргумент", вартий менше-більше стільки, що й ціла та доктрина. На табличці на хресті Спасителя були написи лише в тих трьох мовах, отже це, мовляв, навіки вже вирішило справу вживання літургічних мов. Не брали на увагу „триязичники", що цей напис то були к п и н и римської бюрократії і з Жидів і з Розпятого, а не якийсь догматичний (!) припис. Це повинні затямити собі ріжні наші приклонники Византії, що в поборюванні катол. Церкви вживають демагогічного аргументу проти Риму: в Византії, мовляв, була свобода людових мов у богослуженні, а в Римі „неволя" латинської мови...

В черговім розділі, „Свята Княгиня Ольга", о. Божик підкреслює, що перша наша Свята хрестилася в Київі, не в Царгороді (с. 14) і перший Епископ, св. Адальберт, був Німець і католик.

Головному питанню книжечки присвячений третій розділ, п. н. „Святий Князь Володимир Великий". Тут цілком правильно положено натиск на в н у т р і ш н і м о м е н т и в навернення кн. Володимира Вел., а не на ославлені „посольства", що ніби-то мали бути першим посівом християнства в душі св. Князя (с. 18). Правда, автор ще занадто держиться літописної схеми й пише, що св. Володимир охрестився в Корсуні, хоч нинішня наука вже майже однозгідно вирішила, що він охрестився в Київі. Також хіба через недогляд попав сюди вислів, що хрещення киян відбулося „в день Успення Матери Божої" (с. 20), хоч сам автор у цитованій передмові сказав, що хрещення відбулося в день 14 серпня. Очевидно не 988, а 989 року.

Цілком правильно зазначено, що священики прибули до України з Охриди, з Болгарії, що в тім часі була в канонічній єдності з катол. Церквою. Грецькі священики ніяк не могли навчати словянських Українців, бо не вміли по-словянськи. Правда, часом можна прочитати, що ніби-то царгородський Патріярх дав навіть... словянські книги св. Володимирові, та це лише полемічний запал, не попертий ніякими історичними даними.

Тільки відносно твердження, що в часах, коли св. Володимир хрестив Україну, ще була єдність Церков, треба додати, що хвилева, бо схизма відновлялася кілька разів у X ст. Тим більше заслугує на увагу факт, що св. Володимир держався непохитно Апостольської Столиці в цілім своїм житті, як про це свідчать наші й чужі історичні памятки. Ще в 990-их роках Патріярх Сергій виступив явно проти Риму, та це не зворушило нашого Князя, ні наших Епископів. Зносини України з Апостольською Столицею й католицьким Заходом не перервалися й дальше, аж до XII ст., як це автор стверджує у своїй книжечці.

Дальші розділи присвячені іншим справам. Про їх зміст говорять самі наголовки: „Як повстала Православна Церква", „Блеск Української Держави й ослаблення", „Католицька Церква відроджує українців" і врешті „Статистика віроісповідань українців в Канаді".

Книжечка прикрашена ілюстраціями на сс. 6, 8, 13, 16, 24, 32 і 34, що оживляє книжечку. Не сумніваємося, що серед релігійного хаосу між нашою заокеанською еміґрацією книжечка Впр. о. Божика відіграє добру ролю і впливатиме в тім напрямі, в якім подумав її о. автор.

І. І с т о р и к.

*) У звязку з 950-літтям хрещення Руси-України містимо сему зачерги статтю. Шість попередних було: „Католицька правовірність Володимира Великого" в 63 ч., „Київський Митрополит Іван (ок. 1007 — ок. 1020)" в 65 ч., „Генеза українського церковного права" в 69 ч., „Митрополит Іляріон (1051)" в 71 ч., „Олексій Болгарин, київський митрополит (1021 — ?)" в 75 ч., „Перша автокефалія української Церкви" в 79 ч. „Новой Зорі".

[1]) о. П. Б о ж и к, **950-ліття хрещення України.** Йорктон, Саск. 1938. 16°, 40 ст.

Нові видання

Добрий Пастир. Часопис присвячений богословським і церковним справам. Річник VIII. Ч. 4. 1938. Станиславів 1938. Зміст: І. Статті: о. Йоан Лікі ЧСВВ, Завдання Католицької Акції; о. О. Н., Праця катихита над вихованням дозріваючої молоді. II. На вибрані теми: Масонські затії й Церква; Характеристика Сталіна; Протихристіянський расизм; В тіні готицької катедри. III. Душпаст. питання й випадки: Одне велике душпастирське завдання в теперішніх часах; Випадок з недужим, що не хоче висповідатися; Найновіша автентична збірка відпустів; Відправа Служби Божої без служачого. IV. Хроніка: А) Церковний огляд; Б) З нашого церковного й релігійного життя; В) З католицького Сходу; Г) З незєдиненого Сходу; Ґ) З католицьких місій; Д) Зі світу. V. Бібліографія — Рецензії. Редагує Колегія. Видавець і відповідальний Редактор: с. др А. Бойчук. — Сей журнал має вже вироблену свою дуже добру марку.

Календарець Пресвятого Ісусового Серця на 1939 рік. Річник IV. Зладив М. Ф. ЧСВВ. Жовква 1938. Видавництво й Друкарня ОО. Василіян. Сторін 64, формат 7.2×10.8 цм. В календарці є 10 ілюстрацій.

Др Зенон Храпливий: **Нарис фізики.** Підручник для IV кляси гімназії. Ст. 282 + 8 нпг. Формат 22.2 × 15 цм. Ціна 5.10 зл.

„Рідна Мова". Зміст 11 (71)-го числа: І. Огієнко: Ономастика й топономастика в Мойсеєвій Книзі Буття. Проф. д-р Б. Кобилянський: Народні метатези, деформації та скорочення в словах своїх і чужих. І. Огієнко: Речення за їх змістом. Проф. д-р Є. Грицак: Назвукові букви українських прізвищ. С. Черкасенко: Теж авторитет. І. Огієнко: Спокушати — соблазняти. Леся Українка: Віла-посестра, поема. Мова нашої преси. Етимологічно-семантичний словник української мови в „Рідній Мові". Відповідь на запити наших читачів. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., квертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник 1 (без 1—3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV і V по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець виголосив до шефів семинарійних бібліотек в Італії промову, в якій зазначив, що добре булоб, якби кожда дієцезія в будуччині мала бодай одного священика, вишколеного теоретично і практично в ділянці бібліотекарства. Горячим бажанням Св. Отця булоб, щоб кожда дієцезія і кожда катедра мали свою окрему бібліотеку; щойно тоді можнаб говорити про якісь спеціяльні студії в поодиноких дієцезіях. Крім загальної бібліотеки кожда дієцезія повинна мати окремий відділ з узглядненням історії тої дієцезії, щоб можна досліджувати релігійний, господарський і культурний розвиток тої частини Церкви. Тоді каноніки моглиб з подій і вчинків минулого витягати відповідні висновки щодо душпастирської праці в сучасности і на будуче. На се треба звернути особлившу увагу.

В базиліці св. Петра в Римі відбулася торжественна беатифікація Марії Жозефіни Роселльо. По торжестві Папа зложив поклін тлінним останкам блаженної Роселльо. В торжестві беатифікації взяло участь 20 кардиналів, увесь дипльоматичний корпус Ватикану, представники всіх монаших чинів і маси вірних.

Міністр освіти Свентославский прияв на послуханні митрополита Дениса разом з іншими православними єпископами. Митрополит Денис зложив міністрові внутрішній статут „Св. польської автокефальної православної Церкви", опрацьований недавно на синоді православних епископів.

Число епископів і священиків туземців постійно зростає не тільки в Японії, в Китаю і в Індії, але також в Індокитаю, де є тепер 3 епископи місцевого походження і 1.226 священиків. Наймолодший з тих епископів се недавно висвячений мнсгр. Нгодін-Тук, який має всего 40 літ і походить з заможної родини висших урядників.

„Чого від нас хоче Христос-Цар?" Начальний редактор парижського католицького щоденника „Ля Круа", о. Лев Мерклен, в ч. 17.099 в передовищі під таким титулом пише м. ін. таке: Христос-Цар навчає нас, що релігія не вдоволяється домаганням від часу до часу якоїсь молитви від нас або жертви; релігія має оживляти не тільки наше культурне життя, вона має впливати, і це мета Католицької Акції, на все наше цивільне життя, отже на життя родинне, професійне і громадянське. А чого домагається від нас Христос-Цар? Щоб ми були справжніми християнами, в першу чергу практикуючими християнами, 100 процентовими, себто християнами в цілому нашому істнуванні й тимсамим такими, які мають вплив на своє середовище; маємо бути християнами творчими, воюючими й апостолами. Тільки так треба розуміти слова Пія XI, який сказав: „Сьогодні ніхто не може собі позволити бути мірнотою".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕЛЕҐАТИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Степан Клочурак і Юліян Гуснай були в Празі і предложили центральному правительству проект розбудови шляхів і плян господарської розбудови Карпатської України.

КАРПАТСЬКІ УКРАЇНЦІ жовніри, які походять з теренів занятих Мадярами, заявляють, що хочуть зречися своїх маєтків і лишитися в Карпатській Україні.

НОВА ФЕДЕРАТИВНА ДЕРЖАВА Чехів, Словаків і Українців має не цілих 100.000 кв. км. (передтим мала 140.000 кв. км.) і 10 і пів міліонів населення.

УКРАЇНСЬКІ ПРОВІДНИКИ СТРИЙЩИНИ видали зазив до українського громадянства Стрийщини. В нім сказано м. ін.: Зогляду на події, які заістнували в останніх тижнях, та їх наслідки... взиваємо все українське громадянство рішуче задержати рівновагу духа і якнайбільший спокій. Зазив має дату: Стрий 31. X. 1938 р. Його підписало 11 провідників українських установ і товариств.

У ЗБОРОВІ поліція увязнила директорів Українбанку Осипа Маланчука й Івана Лесіва, урядовця того Банку Степана Біґуса, дир. Пов. Союзу Кооператив інж. Михайла Снітинського, дентистичного техніка Миколу Рицаря, інж. Бодревича, урядовця філії Просвіти Льва Конолу, місцевих українських купців: Петра Мельника, Василя Кілина, Ілевича, Боднаря, Грицая й ін. („Діло", ч. 248).

22 БІЛОРУСИНІВ стає перед судом у Білостоці за приналежність до Ком. Партії. Процес потриває три дні.

В ЗАОЛЬЗАНСЬКІМ ШЛЕСЬКУ польські шкільні власти замкнули дві чеські торговельні школи: в Тешині й Орловій.

ВЕЛ. КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР, син помершого недавно Кирила, оповістив маніфест, у якім піддержує свої претенсії до рос. престола. Володимир має 21 літ.

ЧЕСЬКІ ВЛАСТИ в Моравській Остраві видалюють масово щодня польських горожан, замешкалих в моравській окрузі. Такі вісти приносить ПАТ.

ЧЕСЬКА СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ рішила виступити з другого Інтернаціоналу і розвязатися.

ЧЕСЬКИЙ ПОСОЛ У ПАРИЖІ, Осуский, предложив міністерству заграничних справ покликати комісію, яка малаб устійнити вину тих осіб, на яких паде відповідальність за політику Чехословаччини в останніх літах.

НА СЛОВАЧЧИНІ всі партії рішили получитися в одну партію, яка називається Глінкова Народна Партія Словацької Національної Єдности.

БЕРЛІНСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела масові ревізії у берлінських Жидів і знайшла 2.569 штук білої зброї, 729 штук пальної зброї й коло 20.000 штук амуніції. Все те мали Жиди без позволення.

НІМЕЦЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ „Емс" причалив до ромунської пристані Констанци. Се викликало стихійні маніфестації Німців в цілій Ромунії, особливож у Семигороді.

МАДЯРСЬКИЙ СОЙМ ратифікував віденські постанови щодо прилучення південної части Карпатської України до Мадярщини.

З ЛИТОВСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА уступив міністр преси Томашайтіс. Польська преса пише, що Томашайтіс був невгнутим ворогом Польщі.

В ІТАЛІЇ на 12.000 жидівських родин 3.500 не буде підпадати під расові обмеження тому, що заслужилися для Італії і фашизму.

НАСЕЛЕННЯ ПАРИЖА урядило спонтанні маніфестації проти Жидів на вістку про замах на секретаря німецької амбасади. В багатьох жидівських крамницях вибито шиби. Юрба демонстрантів вдерлася до одної з синагог і здемолювала її. (ПАТ).

АНҐЛІЙСЬКІ ОФІЦИРИ І ПІДОФІЦИРИ в Палестині одержали приказ відіслати свої родини до Анґлії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗДПА (Злучених Держав Північ. Америки) просило в чемній формі вияснень від правительства Італії в справі положення Жидів, американських горожан в Італії. Італійське правительство згодилося відповісти у відповіднім часі. (ПАТ).

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР фльоти заявив, що теперішна фльота Злучених Держав Півн. Америки невистарчальна і нарід домагається розбудови фльоти.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Парижі проти перевозу зброї й амуніції для Китаю через французьку кольонію Індокитай.

НОВИНКИ

З причини навали матеріялу репортаж з Холмщини знов відложено.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбувся 11 с. м. виклад українською мовою дра Сократа Іваницького п. з. „Карпатська Україна в її історичнім розвитку".

У всіх автобусах, які курсують зі Львова, впроваджено поштові скринки на листи. Їх опорожнюють в кождій місцевости, в якій є поштовий уряд або аґенція.

„Нова Свобода", яка дотепер виходила в Ужгороді, перенеслася до Хусту.

Стрийський староста розвязав українські читальні „Просвіти" в Нежухові та в Добрянах, мотивуючи се тим, що вони скликали анкету без дозволу адміністраційної влади.

Станиславівський суд засудив на 1 місяць безоглядного арешту Івана Мельника і Дмитра Галюка з Сільця пов. Станиславів за те, що вони стерли державний герб з поштової скринки.

В Станиславові скінчився великий комуністичний процес проти м-ра Нашковського зі Львова і 31 його товаришів. Нашковского засудили на 8 літ вязниці, його наречену Кл. Шпріц на 5 літ, а 15 інших обвинуваченых на кару вязниці від 2 до 7 літ.

В Холопах коло Комарна хтось забрав з цвинтаря гр.-катол. церкви дубове рамя ювілейного хреста на памятку 950-ліття хрещення України й підкинув його у шопу одного господаря.

Над Городенкою перейшла сильна буря з перунами й наробила багато шкід, зриваючи дахи й вириваючи з корінням дерева. По бурі температура впала з 15 ст. до зера.

Боротьбу з блощицями почало Польське Гігієнічне Т-во, уважаючи ту боротьбу одною з ділянок акції проти бруду і хоріб. Зовсім слушно. Спеціяльна комісія має виробити плян одностайної акції.

Гумор. — Приязнь. — Чи ти вже чула про новий крем, що запевнює молодість і красу? — Овшім, я навіть купила собі його й зачала вживати. — Ах, таак! Я відразу додумалася, що се обман!

Гумор. — Два божевільні кінчать обід. — До чорта, каже один з них. Нема виколючок. Може маєш сірник. — Ні, але маю запальничку.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

20 шкіл на вільнім воздусі має повстати в Польщі для слабовитих дітей. Перші спроби в тому напрямі переведено у Варшаві й Лодзі.

Де найбільше пють? За девять місяців 1938 р. випили в Польщі 29,836.000 літрів консумційного спірту, себто 10% більше як в тому самому часі минулого року. На центральні воєвідства припадає 14,979.000 літрів, на східні 4,377.000, західні 6,187.000, полудневі 17.000 літрів. Найбільше пива пють на заході, 17 проц., найменше на сході, 6.8 проц.

Буджетовий недобір Польщі за жовтень с. р. виносить 4.890.000 зл. Особливо упали впливи з державних підприємств.

Польські власти сконфіскували останнє число часопису „Дер С. А. Манн" за образливу замітку про примаса Гльонда.

Польського горожанства не дістануть ті Українці, Чехи, Німці й Жиди, які мешкали на Заользанському Шлеську від 1 листопада 1918 р. до 1 жовтня 1938 року.

Католицька Книгарня і Друкарня в Катовицях видала популярну повість Януш'а Кшеменя п. з. „В матні". В ній представлено, як комуністи втягнули в свою організацію молодого студента, убогого селянського сина, визискуючи його нужду і деморалізуючи його.

Пошесть червінки навістила околицю Вижниці на Буковині.

Чеський уряд постановив зліквідувати військову вязницю в Терезині, збудовану за часів цісаря Йосифа II.

В Мадярщині відновлено ордер Марії Тереси.

Одну з площ Будапешту в сусідстві з площею Муссолінія назвуть „Площею Гітлєра".

Правительство Словаччини заборонило висвітлювати всі фільми совітські й багато фільмів чеських та французьких.

40% лісів втратила Чехословаччина внаслідок останнього розбору.

В Семигороді затроїлася мясом з хорої свині ватага циганів. 13 з них вже померло, а 20 бореться зі смертю.

В Берліні у вищій школі політичних наук відкрито семинар кольоніяльної політики.

В Німеччині заборонено книжку Вінстона Черчіля п. з. „Великі сучасні".

У звязку з усуненням Жидів від адвокатури в Німеччині „Юрістіше Вохеншріфт" стверджує, що в р. 1933 в Німеччині було 4.500 жидівських адвокатів на загальне число 19.200. Першого січня 1938 р. на загальне число 17.360 адвокатів було ще 1.753 Жидів, яких тепер усунено. Зарядження усунення Жидів від адвокатури приспішено внаслідок прилучення Австрії, де тільки в самім Відні було 750 жидівських адвокатів на загальне число 1.200.

Поверх 57.000 громад має тепер Велика Німеччина, з того 2.682 прибуло в Судетах і 764 на Моравії; з них майже 60 процент має менше ніж 500 мешканців.

Велика повінь навістила Тель-Авів і околицю. Вода знищила сотки домів.

В Німеччині за перших 6 місяців 1938 р. число уродин було найбільше, яке Німеччина мала в останніх літах, а саме 20 на 1.000. В тім самім часі число населення Франції зменшилося на 48.000, що рівняється стратам великої битви в часі війни.

Багато Жидів з Австрії та інших країв середної Европи їде на Далекий Схід.

Вел. князь Кирило, який помер недавно у Франції, оставив політичні спомини, які мають незабаром видати в Лондоні наперед в англійській мові.

У Франції рекорд у почитности побиває від кількох місяців „Майн Кампф" Гітлєра. На книгарськім ринку найбільший попит на мапи Чехословаччини, середньої Европи, Японії й Китаю та Африки.

Церковна рада в м. Фалькір у Шкотії постановила створити у Шкотії азиль для втікачів з Чехословаччини, мотивуючи се тим, що Шкотія приймала в себе Германів і гугенотів, отже чомуж не малаб тепер приняти горожан Чехословаччини.

Американський дослідник Антарктиди Лінкольн Елсворт вибрався кораблем на нову наукову експедицію в підбігунові околиці. Він забрав з собою мисливський літак та запас харчів на 3 місяці.

Іван Можухін, відомий колись фільмовий артист, збожеволів з депресії, що його усунено з екрану.

Ескімоси не знають недуги рака. Головна пожива Ескімосів це сире мясо і сирі риби; Ескімоси зовсім не вживають соли.

Понад 100 землетрусів відчуто в Японії між 5 і 7 с. м. 12 землетрусів було таких сильних, що викликали паніку між населенням, яке вибігло з помешкань на вулиці.

Гумор. — Яка ріжниця між грою на фортепіяні й грою на біржі? — Звідки я можу знати? — До гри на фортепіяні потрібний слух, а до гри на біржі потрібний нюх.

Нащадок Аттилі поручник Кі-Гун-Тсен служить в армії Чан-Кай-Шека. Його уважають дуже здібним жовніром. Він може виказатися 467 предками, між якими є дуже визначні полководці, поети й мислителі. Він має стати шефом операцій на задах японської армії.

Гумор. — Від чого вам так лице спухло? Від зуба? — Ні... від руки.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. Дописувачам: Щиро дякуємо за дописи про долю священиків в теперішнім часі. Зі зрозумілих причин не можемо їх оповістити, та для нас такі дописи цінні, бо орієнтують редакцію в ситуації Духовенства. В випадках, де скривджено священика, радимо зладити правдивий і якнайдокладніший опис та переслати його до Ординаріяту подаючи свідків і лишаючи собі докладний відпис такого документу. Взагалі з кождого письма, яке висилається з дому, треба лишити собі відпис з ріжних причин.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Гегенна.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Дипльоматична жінка.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Індія говорить та ревіє.

НОВА КНИЖКА

В БУДАПЕШТІ

на 34-ім Евхаристійнім Конгресі

Се перший український опис міжнародного Евхаристійного Конгресу пера д-ра Осипа Назарука.

160 СТОРІН, ЦІНА 60 СОТИКІВ.

В книжці порушена справа асиміляції Мадярами наших братів за Карпатами. Отже книжка дуже актуальна.

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 17 листопада 1938. Ч. 88 (1188)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

100 МІЛІОНІВ ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Розбудова її відбудеться при співучасти Чехів і Німців.

Чеський економічний тижневик „Обход" приніс у 32 ч. велику статтю п. з. „Берлін—Прага—Одесса". В ній доказує, що Німеччина має інтерес в піддержанні концепції незалежної України і здійснювання своїх плянів мусить почати вже дуже скоро. Рівночасно наспіли вістки, що з Берліна виїде на днях до Хусту німецька господарсько-промислова делеґація та що в Берліні під протекторатом преміера Ґерінґа, найбільш довіреної особи канцлера Ґітлера, повстало товариство для розбудови Карпатської України, спеціяльно її нової столиці. Господарка завязку української державности буде зорґанізована на зразок Швайцарії. Чеські й німецькі фірми вже рішили виасиґнувати на ту ціль зачет у висоті 100.000.000 ч. к. Чеська преса зміняє вже стару назву „Підкарпатська Русь" на „Карпатська Україна", а німецька преса дуже часто приносить тепер поважні статті про справи української нації й державности.

25 міліярдів на дозброєння.

В Парижі оповістили кількадесять правительственних декретів, які започатковують нову фінансову господарську і суспільну політику французького правительства. Передовсім скасовано т. зв. 40-годинний тиждень праці (5 днів по 8 годин). Праця мусить бути розложена на 6 днів у тижні. Крім того один з декретів підвисшує податки: доходовий від упосажень, промисловий, від цінних паперів краєвих і закордонних, як також оплати стемплеві. Підвисшено також податок консумпційний від кави, цукру, тютюну, вина і бензини та почтові і телєфонічні оплати. Міністр фінансів Рейно заявив м. ін., що мусить бути зліквідований 8 міліярдовий дефіцит державного буджету. Правительство рішило перевести редукцію урядників. М. ін. мають зменшити зелізничий персонал на 40%. Публичні роботи мають взагалі скасувати. Держава мусить видати в слідуючім році двайцятьпять міліярдів франків на дозброєння.

Настає час великих народів.

ІКЦ в ч. 315 пише: Час по війні можна було уважати часом малих держав. А час, який тепер зачинається, се час великих імперій. Утворилася велика 80-міліонова імперія німецька з запіллям у наддунайській Европі. Утворилася імперія італійська з великими посілостями в Африці. Твориться велика імперія японська, яка сегодня має манджурські і китайські землі з 200 міліонами людей. А під господарським оглядом як у 1918 р. так і тепер воєнний соціялізм править Европою. Навіть картки на товщі вернулися в богатьох краях. І суспільний дохід іде на публичні ціли в такій мірі, яка пригадує воєнні часи: коло 50% і висше. Моральне здичіння вернулося і виступає в цілій грозі. Значить: білянс великої війни ще не замкнений і ніхто не знає, як буде виглядати мапа Европи... — До сих слушних уваг можемо додати те, що український нарід належить до великих числом народів і тому при відповіднім духовім наставленні і розумній політиці його національного проводу може мати велику будучність.

Перебудова Чехословаччини.

В органі чеської аґрарної молоді „Бразда" (Борозда) появилася програма перебудови чеської держави і чеської суспільности на нових засадах, зближених до засад німецького націонал-соціялізму. Чеська держава має спиратися на авторитарних і станових засадах. Молоді аґрарники домагаються виключення чужих елєментів, зокрема Жидів, з публичного життя. Всі еміґранти мусять опустити Чехословаччину. Рівночасно малаб відбутися загальна ревізія права горожанства. Кождий молодець мавби після скінчення 16 літ відбути службу в таборах праці. Та програма передбачує також сильне обмеження доступу жінок до високих шкіл. Вкінці малаб наступити реформа податків і адміністрації.

Сталін винищив 40.000 інтеліґентів.

В паризькім „Фіґарі" пише відомий автор більшої праці про Сталіна, Суварін, що Сталін в останніх літах зліквідував около 40.000 інтелігентів, саму сметанку нової інтеліґенції СССР, в тім багато спеціялістів. Се й було головною причиною, що СССР в часі мінхенських переговорів просто вилетів з рахунку.

Німецькі кольоніяльні домагання.

Вся німецька преса далі широко розписується про бувші німецькі кольонії і про сучасний стан дозрівання домагань, висунених Німеччиною. Вже від ряду літ, пише „Кельніше Цайтунґ", Німеччина домагалася звороту безправно загарбаних кольоній. Коли Лондон і Париж скриваються за Союзом Народів перед проблємою кольоніяльних мандатів, то се ніщо інше як скриватися за себе самого. Внаслідок виступлення Італії й Японії, зокрема внаслідок виключення Союзу в найкритичніших хвилях европейських справ витворилася врешті ситуація, що в кольоніяльних справах маємо до діла виключно і безпосередно з Анґлією і Францією. Їх завдання відкрити Німеччині шлях до кольоній.

Характеристика нового сойму.

„Курєр Польскі" пише: Виглядає, що сойм буде: без опозиції, без незалежної думки, без промислу, без фахівців, без жінок. Але є в нім ґен. Желіґовский, є промисловець Совіньский, є спец конст. права проф. Старжевский, є жінка Кудельска. Одначе кілька дастівок ще не робить літа. Досить „зимово" представляється сойм, мимо великої скількости озону і спорого представництва нац. меншин. Все те промовляє за скорою зміною виборчої ординації.

Не лишайте без помочі стрільців У. Г. А. — тепер немічників, — що вже повних 20 літ зносять по геройськи тягар воєнного інвалідства.

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

приймає до обезпечення:

а) ВІД ОГНЮ хатні і господарські рухомости, худобу, пашу, збіжжя, товарі, як теж будинки вільні від примусу обезпечення,

б) ВІД КРАДЕЖІ-ВЛОМУ домашне урядження, товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, вартісні папери, урядження церков, канцелярій і бюр, машини до писання і рахування і т. п.,

в) ВІД ГРАБЕЖІ готівку при її переношенні і перевоженні.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Помер Кемаль Паша

В Анкарі помер у 59-м році життя президент Туреччини Кемаль Паша, званий „Ататюрк'ом", себто „Батьком Турків" (пра-Турком) і „Ґазі", себто „Переможцем". Він повалив султанат і халіфат, вирвав Туреччину з рук Антанти і цілком зреформував свою батьківщину. Ще завчасно говорити про наслідки зруйнування двох консервативних основ влади турецького народу, монархії й халіфату, але можна вже розглянути життя чоловіка, що зробив се, бо воно замкнене.

Нема сумніву, що Кемаль Паша належав до людей, які від молодечих літ були перенятї думками і мріями про поліпшення долі свого народу, розуміється як він те поліпшення розумів. Вже маючи літ 15 зорґанізував у 1894 р. в Дамаску таємну орґанізацію „Ватан" („Батьківщина"), а потому в Солуні орґанізацію „Свобода й Батьківщина". Його велика енерґія, активність і робучість зробили його головним двигуном т. зв. молодо-турецького руху. Той рух звертався головно проти поневолення Туреччини міжнародним фінансовим капіталом, який для опановування того краю уживав цілком зогнилого султанського режіму. Отже з природи річи діяльність Кемаля Паші мусіла звернутися й проти того режіму. Він сам так потому говорив про се: „Моє завдання було велике. Треба було повстати проти правительства Туреччини, проти султана і проти халіфа, проти всіх магометан, і треба було підбурити до революції всю турецьку націю і всю турецьку армію".

І він се зробив, він, збунтований офіцир турецької армії.

В червні 1919 року скликав Національний Конґрес до Ерзеруму й утворив з нього правительство, яке в вересні 1919 зірвало взаємини з султаном й у грудні 1919 уконституувалося в Анкарі. Чверть року потому Анґлійці обсадили Стамбул і Греція одержала від Антанти припорученя, вислати армію у глибину Туреччини та зліквідувати „кемалізм". В тій самій цілі Антанта змобілізувала також Вірмен, яким за боротьбу з Турками приречено самостійну вірменську державу. Рівночасно в полудневій части Малої Азії висіла на беріг французька армія.

Тяжкі часи переходив тоді Кемаль Паша. З обдертою, зле кормленою і слабо заосмотреною турецькою армією у кривавих боях переміг всіх противників. Описи того що тоді витримали Турки, дійсно страшні. Але й відплата їх Грекам і особливо Вірменам була страшна: вони десятками тисяч винищували Вірмен. Антанта вже тоді показала „взірець" свого поведення з союзниками: останки Вірмен не могли від неї одержати навіть позички для своїх сиріт...

В липні 1923 Антанта заключила в Льозанні мир з новою Туреччиною договором, який задокументував перемогу Кемаля Паші. Та перемога була така рішуча, що Кемаль Паша міг зліквідувати грецькі кольонії в Малій Азії, які були там на тисячі літ перед приходом Турків. Се має велике міжнародне значіння. Кемаль Паша став досмертним президентом турецької республики. Провадив він зручну політику. Весь час був непримиримим ворогом большевизму і все перестерігав своїх перед агітаторами Москви, „які обіцяють рай, а в торбі мають уже пекло", — але вчасно заключив з СССР договір приязни (16. III. 1921) і приймав від большевиків допомогу проти Антанти. Внутрішні реформи Кемаля були дуже відважні, особливо його ліквідація халіфату і зломання впливу мослемського духовенства *), дальше освободження жінок з гаремів, заборона вошення заслон на обличчах і фезів на головах, заборона многоженства, уконституування родини через приписання назвиськ і примусове заведення латинки та нового календаря. Приписи його були безоглядні: нпр. заборонив під острими карами вживати арабського письма навіть для печатання приватних візитівок і наказав усім Туркам до 40 р. життя навчитися латинської азбуки. Спротиви давив кріваво. Створив блюк мусулманських держав: Туреччини, Іраку, Персії й Афганістану. На військо звертав особлившу увату, особливо перестерігав військових, щоб не займалися політикою, хоч сам як офіцир весь час займався нею. Цікава була остання воля того незвичайного чоловіка. Вона звучить так: „Коли помру, то мають бути знищені всі мої подоби і портрети, які зроблено за мого життя. І нехай ніхто не думає будувати на мою честь якийсь памятник".

Нема сумніву, що старий турецький режім був безсильний і зіпсутий. Але се дуже сумнівна річ, чи його треба було знищити, чи тільки зреформувати, не рухаючи засад правління, себто монархії й халіфату. Фактично по знесенні султанату була в Туреччині весь час деспотія не менше безоглядна ніж за султанату хоч інакша по суті. А знесення халіфату сильно зменшило вплив Туреччини на всьому мусулманському Сході.

Останним актом великої ваги, який Кемаль Паша підписав перед смертю, був господарський договір з Німеччиною. Се акт великого міжнароднього значіння, хоч сама Туреччина до великих держав вже не належить: вона становить всего четвертину того простору, яким володів султанат. Але мабуть найбільше міжнародне значіння може згодом осягнути навязання Кемалем Пашою взаємин з Туркестаном та узасаднення поглядів, що населення Туреччини і Туркестану в коріні властиво одно й те саме. Се може мати далекосягле значіння в часах, коли на перше місце в міжнародній політиці видвигається етнографічна засада.

З особистих справ Кемаля Паші: був сином митаря (висшого митного урядовця), уродився в Солуні, дуже любив математику, так знаменито розвязував математичні завдання, що учитель математики назвав його „Кемаль" (значить: досконалий), батько відумер його сорок, мати хотіла, щоб молодий Кемаль став духовним, але він пішов до військової школи і скінчив її в 24 році життя з рангою сотника генер. штабу, висказувався різко про гноблення населення султаном, за що був увязнений і засланий до Дамаску, в великій війні визначився при обороні Дарданелів, лічився в Карльсбаді на недугу нирок, любив вино заборонене кораном і танець, адоптував пять дочок по погибших турецьких офіцирах, не оставив ніякого свого потомства.

*) Се відбувалося разом з викорінюванням арабської культури з мас турецької інтеліґенції та народа. Трудно припустити, щоб се могло добре скінчитися. Споневіряння релігії в народніх масах мусить тяжко відбитися. А релігія була там звязана з арабською культурою. Якісь зміни можна там було перевести, але дуже помалу. Кемаль Паша зробив се нагально.

Граються підставами істнування держави

Львівський воєвода п. Білик про останні виступи польської молоді.

В день святкування 20-ліття польської держави 11. XI. с. р. львівський воєвода п. Альфред Білик виголосив з балькону Великого Театру у Львові промову такого змісту:

В сій хвилі питаю сам себе й питаю вас, де є польський нарід? Бо бачимо довкруги нас усе: бачимо правительство, бачимо як великі справи, які мусять затяжити на цілій будуччині народу, діються на наших очах, чуємо кличі і є ми свідками змагань, свідками зусиль і боїв, бачимо групи, бачимо напрямні такі або сякі, бачимо партії й бачимо людей. Перед собою бачимо далекий шлях, шлях тяжкий і трудний, який називається шляхом до могутности. Шлях це тяжкий і трудний і тому нелегко нам вхопити спільний ритм. Я запитався: Де ти, народе? Тебе треба шукати в тих збитих лавах військових відділів і орґанізацій і всюди там, де працюється для Польщі: в копальнях, у фабриках, при бюрках інжинірів, в кімнатах наших учених і в полі, де схиляється польський мужик у тяжкім труді в боротьбі за хліб насущний. Треба його шукати всюди там, де гомонить польська мова, де працює Поляк у боротьбі за майбутність. Громадяни! Я не твердж у в цій хвилі, що ми всі йдемо тим шляхом згідним кроком. Одначе великих річей не здобувається легко! На шляху до великої мети будемо мати перешкоди й далі, перешкоди зовні й ті, які наростають між нами, все таки, горожани, вони всі будуть переможені. Щоб уникнути всяких непорозумінь, стверджую, що побоювання за полуднево-східні землі пусті, надаремні й безуспішні будуть завжди зусилля, щоб приналежність тих земель до Польщі могла стати проблемою. Нема такої сили, яка булаб всилі відірвати ті землі від Польщі, як нема сили, яка булаб всилі вирвати нам любов до батьківщини. Говоримо собі, що Бог засудив нас на великість. Хочемо сим сказати, що або будемо великою державою, самостійною, яка не підлягатиме нічийому диктатові й ніяким впливам і яка буде кермуватися тільки власною державною рацією, або будемо мячем, що його сусіди будуть перекидати з рук до рук, як се бачимо на недавному так трагічному і близькому прикладі. Отже наша воля зединення на віки з Польщею полуднево-східніх земель — ясна й незломна. Я сказав це і стверджую цю аксіому так для перестороги, як і для успокоєння. Щоб перестерегти тих усіх, які оживлені жадобою прислужитися своєму народові думають, що тепер вибила година, щоб справа полуднево-східніх земель Польщі стала предметом розмов. Ця година не вибила, ця година може вибити щойно з годиною нашої смерти. Поки ми живемо, доки польські матері родитимуть дітей, доти про ті справи з ніким і ніколи не будемо говорити. Я висказав сі слова також як пересторогу під адресою тих усіх, які спираючись на мабуть якнайглибшій любови батьківщини якже сильно стоять на шляху до польської великодержавности і перешкоджують у щоденній праці — як пересторогу в першу чергу для нашої (польської) молоді і як пересторогу для тих усіх, що стоять за тою молодю. Всякі вистуни проти права були ломані силою, таксамо й надалі хочу, щоб всі, безогляду на те, які їх спонуки і хто їх започатковує — були зломані сильною рукою РП. Доки буду живий, ніхто не буде гратися з цілістю держави і її безпекою, а те, до чого змагають і те, до чого вживають нашої молоді ті, які здобули вплив на неї, се ніщо інше як забава з підставами істнування держави. Спадкоємець найбільших ідей великого маршала Пілсудського — вождь народу маршал Сьмігли-Ридз — візвав до праці нас усіх і перестерігає нас, що в своїх задумах не спиниться. Польща хоче пригорнути до серця всіх своїх дітей, одначе хоче мати також і для інших народів, які мешкають в її границях, право, справедливість і слушність. Тому домагаюся, щоб воля народу, який тут мешкає разом з нами, без огляду на те, чи Поляки називають їх Русинами чи Українцями, як вони самі того хочуть, щоб воля мешкання тут разом з нами, воля спільної з нами праці була ясна й недвозначна. Домагаюся і буду завжди домагатися, щоб під сим оглядом не було ні непорозумінь, ні сумнівів. Громадяни! Я глибоко переконаний, що крізь ці тяжкі труднощі перейдемо. Таксамо з тим самим глибоким довірям звертаюся до громадян тої національности, яка тут з нами мешкає. Се тільки тяжкі проби, це все тільки великі труднощі, з якими всі мусимо боротися — а зійде сонце і велике й золоте над Поділлям і над тими землями і буде велика Польща матірю справедливою, яка любитиме всіх своїх дітей. Так нехай нам Бог допоможе! Нехай живе Польща! Нехай живе польський нарід! — Цей оклик підхоплено, а орхестра відограла національний гимн. (Звіт поданий за ПАТ'ом).

Ісмет Інону наслідником Кемаля Паші

Президентом Туреччини вибрали одноду шно Ісмета Інону. Він уродився у Смирні 1880 р. По скінченні середної школи вступив до артилерійської школи й покінчив її в 22 р. життя в ранзі сотника ген. штабу. Опісля став професором в артилерійській школі. По проголошенні конституції брав участь у пацифікації Палестини, опісля в балканській війні. Підчас світової війни був шефом 1 відділу ген. штабу. Опісля став державним підсекретарем у мін-ві війни та предсідником комісії для мирових переговорів. В часі самостійницької війни іменовано його воддом західньої армії. На тім становищі побив він двічі Греків під м. Іному. Тим перемогам завдячує він своє назвиско. По проголошенні республики став президентом ради міністрів задержуючи одночасно теку міністра заграничних справ. Премієром був майже до смерти Ататурка. — З Москви звідомляють, що вибір Ісмета Інону викликав там некорисне враження. Ісмет Інону все змагав до підірвання взаємин з Совітами і навязання ближчих взаємин з центральними державами Европи.

Француз проти Польщі

ПАТ звідомляє: Великий відгук у французькій пресі мала промова б. міністра Лямури, виголошена на торжестві з приводу 11 листопада в м. Віші. Лямури рішучо заявився за тим, щоби Франція зірвала союзи з державами східної й середної Европи та зaатакував при тій нагоді Польщу. Одночасно Лямури заявив, що Франція по уздоровленні внутрішнього положення повинна заключити порозуміння з Німеччиною й Італією.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Природні підстави Карпатської України

в нових межах.

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 250 приніс статтю відомого українського вченого дра Володимира Кубійовича, з якої наводимо отсей уступ: Чи Карпатська Україна цілком позбавлена територіяльної бази, чи комунікаційно-географічне положення Закарпаття і його звязок зі заходом представляється дійсно трагічно? Зовсім ні! Гори Закарпаття збудовані в той спосіб, що тут виступають подвійні лінії заселення й комунікації. Ріки перетинають країну впоперек і лучать її з півднем — з низом, але на пограниччі ріжних геольогічних шарів розвинулися широкі повздовжні долини й вони скупчують найбільше населення. Найважнішою є майже 200 км довга долина, положена на пограниччі вулканічних і піскових Карпат. Простягається вона від Гуменного на українсько-словацькому пограниччі, через Спіну, Перечин, Сваляву, Довге до Хустого й тут поширюється в широку кітловину, розположену обабіч Тиси, а одночасно границі з Ромунією. Ця повздовжна долина широка, лагідна, врожайна й густо заселена. Лежить низько, бо переважно на височині 200—300 м., а лише низькі долинні вододіли підносяться до висоти 300—400 м. Там, де повздовжну долину перетинають поперечні ріки, розвинулися невеликі кітловини з містами: Гуменним над Ляборцем, Перечином над Ужом, Свалявою над Ляторицею, великою оселею Довге над Боржавою й найбільшим містом Хуст, де повздовжна долина переходить у Мармароську Кітловину та в низину. Ця повздовжна долина разом з Мармароською Кітловиною се природна підстава всеї території Карпатської України, її природна комунікаційна й оселенча лінія лежить вся на українській етнографічній території й безпечно захована в глибині гір. На жаль дотепершні господарі краю не використали того природного шляху, за виїмком Мармароської Кітловини; не біжить туди зелізничий шлях, за виїмком відтинку Гуменне — Свалява, тільки битий шлях другорядної якости. Тим шляхом відбувається в кождому разі вже від літ правильна автобусова комунікація й туди буде бігти тепер головний шлях всього Закарпаття. Нема ніяких більших труднощів в природі краю, щоб він не був розбудований на головну автостраду Закарпаття та щоб туди не йшла нова зелізнича лінія: Ясіня — Тячево — Хуст — Свалява — Перечин — Гуменне — Михайлівці — Пряшів, що зеднуватиме Закарпаття з одної сторони з Прагою й Німеччиною, з другої з Ромунією й належатиме до важних шляхів Европи. Має Закарпаття ще одну природну підставу, а саме на півночі, недалеко від границі з Галичиною. Це повздовжна долина, що біжить вздовж ріжних рік і западин від горішньої Широкої по горішній Уж, недалеко від Ужоку; дальше до Веречок, Волівця, Волового, Кольочави, Мокрої й Ясіня. І це на 250 км. довга долина, що на деяких відтинках має побудовані добрі биті шляхи й має правильну автомобілеву комунікацію. Вона може служити як другорядна комунікаційна й політична база Закарпаття. Третьою може бути, з доволі великими труднощами, цей рубець низу над Тисою, що залишився в межах Карпатської України. Господарські підстави країни зовсім не гірші від неодної гірської країни Европи. А підстава територіяльно-комунікаційна існує: два повздовжні шляхи й низка поперечних лучать Закарпаття в ціле й та природна підстава се запорука можливости життя й розвитку тої частини нашої землі, що їй судилася щаслива, хоч повна праці доля.

Пересторога

„Діло" в ч. 252 принесло кореспонденцію п. Романа Голіяна з Ужгороду, яка кінчиться отсею пересторогою: „Ще одна, дуже важна справа: Наша преса повинна всіми силами впливати, щоб негайно припинилася всяка нелегальна еміґрація сюди і з Польщі і зза кордону. В нинішніх умовинах ніякої праці для цих людей нема, а воєнний стан створює для них з правила дуже немилі ситуації. На сю обставину з притиском звертають увагу урядові кола".

Село не посилає дітей до шкіл

„Пяст" в ч. 46 приніс статтю, в якій автор виступає проти піднесення цін місячних шкільних білетів, на декотрих відтинках навіть на 100 проц. Се на думку автора причиниться до зменшення і так катастрофально малого числа сільських дітей в середних і фахових школах. Автор пише: „Коли до 1928 р. село посилало до міста своїх дітей на науку, бо фінансово селянин чувся можливо, то тепер продовж десятиліття (1928—1938) внаслідок зубожіння села та піднесення шкільних оплат братами Єнджеєвичами, число сільської молоді, яка вчиться по містах в середніх чи висших школах, значно обнижилося. І так на пальцях можна тепер обчислити в поодиноких сільських громадах молодь, яка вчиться в містах, а є навіть такі громади, де на лікарство нема гімназиста чи ліцеанта, не говорячи вже про дівчат, бо з тими катастрофально. І коли статистики подають, що є тілько й тілько сільської молоді, яка вчиться в містах, то подають в тому молодь учителів, війтів, урядників і поліціянтів, які мешкають на селі та яких діти доїздять до шкіл або мешкають в місті на станції. Коли відіймемо число тої молоді, то число сільської й робітничої молоді в школах просто катастрофальне в відношенні до загального числа селян і робітників, яких в Польщі є 80 проц.". (Сей стан ще більше катастрофальний на українських землях в Польщі, де крім великого зубожіння села ділає ще відповідна політика шкільних властей...).

Титулятура духовних

Виленське „Слово" в ч. 311 принесло статтю В. Харкевича п. з. „Ксьондз, Імам і пані пралатова". Автор застановляється над неустійненою в Польщі титулятурою духовних ріжних віроісповідань і кінчить осьяким висновком: „Чи не булиб до приняття отсі засади: 1. Слово „Церква" („Косьцюл") повинно бути уживане на означення всіх християнських віроісповідань, але тільки християнських. 2. Титул „ксьондза" має прислугувати виключно римо-католицьким священикам. 3. Священиків грецького обряду так уніятів як і православних слід називати „отцями" або „пресвитерами", парохів — парохами. 4. Духовних всіх інших віроісповідань слід титулувати через „пан" з додатком священичої назви, яка їм прислугує, отже: „пан пастор", „пан імам", „пан газзан", „пан рабін" і т д. „Попа" слід за Брікнером уважати руссицизмом і те слово поборювати"...

Боронять Заользя...

Тешинський „Дзєннік Польскі" бє на тривогу: „Покликуючись на торжественну промову представників польського правительства, звертаємо увагу, що деякі панове хочуть ці приречення правительства збойкотувати та вже бойкотують їх у продуманій формі. Гідний напятнування нпр. саботаж, який примінюється, щоб довести до перенесення деякої частини наших промислових підприємств до Катовиць, щоб там усі корисніші становища обсадити людьми не з нашого терену. Категорично остерігаємо перед такою нечуваною централізацією, остерігаємо перед буренням польської державности на окраїнах Заользя. Хіба достаточно відомо, до чого довів пражський централізм. Ні одно бюро, ні одна дирекція, ні одна управа чи уряд не сміють і не можуть бути перенесені поза Заользя"...

Черв точить товсті серця

Страх перед фашизмом і страх перед упадком фашизму.

Під такими заголовками пише В. Ржимовский у „Дзенніку Людовим" ч. 310: Чемберлен і Далядіє прибули до Монахова не як представники своїх народів, а як повновласники тих сфер, що хочуть вигідно жити без боротьби. Та збабіння багатих верств, їх розкохання в вигоді й люксусі, їх сибаритизм, накритий білою тогою пацифізму вияснюють богато, але не всьо... Та часть буржуазії, що називає себе більшістю нації, а в дійсности представляє тільки перевагу кишень, просто зраджує власні держави, думаючи, що за ціну тої зради спасе свої маєтки і забезпечить своє лінивство, уфундоване на визиску. Капіталізм заходу боїться війни з фашизмом. Боїться програти і ще більше боїться — виграти! Бо перемога Заходу над Гітлером і Муссолінієм булаби вступом до суспільної перебудови цілої Европи. Ось що параліжує волю західних держав.

Українці у Ґданську

ІКЦ в ч. 315 пише: Ми вже нераз доносили про незвичайну активність Українців у Ґданську. Здається, що вона знаходить тепер підпертя ґданських нац.-соціялістів, бо у всіх українських імпрезах беруть участь визначні гітлерівці. Недавно відбулася тут академія з приводу 20-ліття проголошення самостійної України. Український промовець Качмар з Берліна говорив, що Українців є 50 міліонів і предсказував, що незабаром при помочи можних приятелів повстане Велика Україна. Оден студент з Польщі остро атакував Польщу і взивав Німців, щоб усіми способами перешкодили творенню польсько-мадярської границі. Коли сей промовець найчорнішими красками малював відносини в Польщі, Українці і Німці дивно згідно плескали в долоні. Над тим дописом є наголовок: „Українські студенти з Польщі на протипольській демонстрації в Ґданську". (Недавно ІКЦ пускав бляґи про те, що в тім самім Ґданську Українці дістали 25 міліонів зл., а тепер вже кидається на наших студентів. Тілько гріхів підбурювання з ненависти, що той щоденник, не має мабуть ніякий інший).

Німці й Україна

Лондонський „Таймс" доносить в телеґрамі з Берліна, що в німецьких політичних кругах привязують другорядне значіння до справи кольоній. Натомість головна увага Німців спрямована на Схід. В німецьких офіційних кругах уважають нинішні території СССР за природний німецький ринок. У звязку з тим, пише „Таймс", в німецьких партійних кругах дискутують зовсім поважно про повстання незалежної України.

Хто ввійшов до сенату

В неділю 13 с. м. в цілій Польщі відбулися засідання воєвідських виборчих колеґій, на яких вибрано сенаторів і їх заступників. Зі Львова ввійшли до сенату: 1) Др Колянковский Людвик, літ 56, професор університету, 2) Бартлева Марія, літ 63, жінка нач. виділу прокураторії, 3) Бундзиляк Мацей, літ 48, рільник, 4) Семкович Олександер, літ 53, інтролігатор, 5) Пульнарович Владислав, літ 53, рільник і 6) Творидло Микола, літ 54, дир. Центросоюзу (Українець). Зі Станиславова ввійшли: 1) Др Зарицький Фердинанд, літ 50, емер. ґенерал, 2) адвокат Гординський Еміліян, літ 47 (Українець). З Тернополя ввійшли: 1) Врубель Віктор, літ 41, рільник, 2) Др Ляхович Войтіх, літ 49, лікар, 3) Малицький Микола, рільник (Українець). В Луцьку вибрано м. ін. Українця Тимошенка Сергія.

Словаччина й Німеччина

Словацький премієр др Тісо уділив інтервю начальному редакторові часопису „Фольксдойчер Дінст" у справі майбутніх словацько-німецьких взаємин та положення німецької меншини у Словаччині. Премієр Тісо заявив, що взаємини між Словаками і Німцями, які мешкають у Словаччині, розвинулися нормально в дусі приязного співжиття. Німці одержать культурну й адміністраційну автономію, загальне виборче право буде задержане і німецькі партії могтимуть працювати без ніяких обмежень. Премієр Тісо уважає, що число Німців у Словаччині й Карпатській Україні виносить около 150.000 людей. Сподіємося, закінчив премієр, що Німці, які мешкають у нашому краю, будуть посередниками між Словаччиною й Німеччиною та що приязні взаємини між обома державами проявляться в першу чергу в господарській співпраці.

ОСИП НАЗАРУК

ПРО МИЛЯНУ БАНЬКУ

Завваги до одного проєкту творення Національної Ради.

Чи ви коли приглядалися, як гарного сонячного дня малий хлопчик радісно бавиться видуваючи миляну баньку?

Якаж вона гарна, та миляна баньочка! Зразу вона маленька, але вже гарненька. Якже вона міниться ріжними прекрасними кольорами! Видно на ній лагідність синього погідного неба і червонаві блиски і золотисті і зелені, словом поява райської краси тай годі. А малий хлопчик надуває її все більше. Якже він уважно се робить! І банька росте, більшає і стає така красна, аж очи манить. А тоді хлопчик, щоб похвалитися ділом рук своїх чи радше рота свого, виймає з уст соломицю, що на її кінчику пишається синяво-золотиста миляна банька, і кричить радісно: „Мамусю, татку! А подивіться, яка прекрасна бань...!"

Не скінчив слова, як банька трісла.

Мабуть трудно винайти лучший образ для представлення Національної Ради (НР), яку дехто думає творити без участи політичних партій, або без рішаючої участи політичних партій, що на одно виходить. Такий блискучий абсурд можна створити, але він мавби непотішаючі наслідки.

Радість з приводу творення такої миляної баньки званої Національною Радою тревалаб розмірно не довше, як треває радість дитини з правдивої миляної баньки. Правда, є у нас поза партіями поважні люди і навіть з гарними характерами, є ріжні солідні фахівці, що до партій не належать, і можнаб з них створити щось на подобіє ради. Чи вона булаб „національна" се вже інше питання. Та властиво можнаб признати, що вона булаб „національна" в тім розумінні, що коли члени тої ради походилиб з нашої нації і зійшлисяб на нараду, то булаб се якась „національна рада". Що правда, то правда, трудно се заперечити. Та чи можнаб ту „національну раду" писати через великі букви і вважати політичною установою, се вже справа не така проста як попередна. Нпр. ми думаємо, що при всій красі такої національної ради, то значить при серіознім признанні, що члени її булиб люди поважні, розважні і фахові в ріжних областях життя, не можнаб такої ради уважати „Національною Радою", себто політичною установою чи організацією, яка моглаб мати теоретично і практично репрезентативне і дійсне значіння політичного проводу нації. А не можнаб з отсих причин:

I. При створенні ради без рішаючої участи політичних партій лишилисяб поза тою радою старі, вже вкорінені, вже сяк-так вироблені центри національно-політичної думки й активности. Навіть якби ті старі центри офіціяльно не виступали проти так зложеної ради, то суспільність сама оглядаласяб на ті центри.

II. Річ ясна, що ні одна з шануючих себе політичних партій не моглаб дати своїх пресових органів до розпорядимости такій новій політичній установі, яка повстала без рішаючого голосу політичних партій, отже й її самої. Річ таксамо ясна, що ніякий політичний провід без преси ділати не може, хіба що хотівби зійти в підпілля, де йому вистарчилиб летючки „на правах рукопису".

III. Та трудно припустити, щоб навіть дуже невироблені політичні партії могли мовчати, коли без них утвореноб установу тай ще до того з претенсіями на загально-національний політичний провід. Чому трудно припустити? Бо кожда політична партія на те й покликана до життя, щоб займала становище до політичних подій. А якаж може бути важніша політична подія для якогось народу як творення для нього загально-національного політичного проводу? На таке не може мовчати ніяка політична партія. А не може мовчати тому, бо така мовчанка булаб для кождої політичної партії вже смертельною мовчанкою. *)

IV. Колиж мовчанка в такій справі для політичних партій булаб неможлива, то річ ясна, що вони мусілиб про те говорити. А щож вони моглиб чи радше мусілиб сказати про своє відношення до такої ради?

V. Становище партій булоб інакше формою в кождім з отсих трьох випадків:

а) Колиб новоутворена рада нічого не сказала про існуючі політичні партії;

б) колиб та рада висказалася про партії з одобренням і признанням для них;

в) колиб та рада виступила проти політичних партій.

Одначе становище партій тільки формою булоб інакше в кождім з наведених випадків. Бо по суті воно все мусілоб бути вороже, навіть тоді, колиб нова рада признала партії: бо якраз се булоб доказом неконсеквенції людей, які створилиб нову організацію. А то з отсих причин: коли хтось творить нову політичну організацію з претенсією на загально-національне політичне представництво, а признає і одобрює існуючі політичні партії, тоді творець нового діла має очевидний обовязок сказати прилюдно, чому він не звернувся в тій справі до тих установ, які сам одобрює, чому не зібрав їх разом і власне з них не створив проводу висшого рода. Колиж він того не каже, то се хитрун, який творить нову конкуренційну установу, ворожу вже існуючим, а признанням для існуючих політичних установ хоче їм тільки замилити очи. Таке крутійство ніколи не вдавалося, не вдалосяб і тут. До створення нового політичного діла треба мати якусь підставу і якусь спонуку. Підставою може бути прогалина в якійсь політичній области, яку требаб заповнити новою організацією. Підставою може бути також те, що вже існуючі політичні організації зле виконують своє завдання. Але тоді нова організація має обовязок сказати, що вони зле роблять і як вона думає добре робити, або на чім саме полягає прогалина і чому не можна її заповнити партійною працею. Колиж вона дає признання партіям, а мимо того творить щось нове і то таке нове, що малоб обняти головні функції всіх дотеперішних політичних установ, то се вже хитрість занадто проста й очевидна, щоб її відразу не побачити. А побачивши се, треба проти такої хитрости виступити, бо інакше булоб се ілюстрацією до народньої приповідки „яке їхало, таке здибало".

Колиб нова рада нічого не сказала про існуючі партії, тоді представиласяб у ще гіршому світлі, ніж попередно описане: бо се булоб якесь немовля, що не говорить, чому воно повстало, і чому не займає становища до існуючих політичних партій. Таке німе сотворіння до політичної боротьби очевидно не надава-

*) Є тільки один позірний виймок коли політичні партії моглиб не висказатися про створення такої установи, яку тут обговорюємо. А саме вони моглиб мовчати тільки тоді, коли появу такої „ради" уважалиб гумористичною. Але й тоді мусілиб сказати се бодай з гумором. Отже цілковита мовчанка таки неможлива.

Капітуляція Німців

В якім страшнім положенні була Німеччина в листопаді 1918 р. — а яка могутня вона в листопаді 1938 р...

Російський публіцист А. Лукін оповістив у „Последніх Новостях" цікавий фейлєтон п. з. „11 ноября 1918 года". Той фейлєтон такий замітний, що звертаємо на нього особлившу увагу:

Розторощуючий удар 10-ої французької армії ґен. Манжена, що звалив „буйвола", був сиґналом до переходу союзників до загального протинаступу. Як відомо, він скінчився небувалим іще від початку війни розгромом німецької армії. Потерпівши величезні страти й не маючи вже сили протиставитися, Німці відступали на всім фронті, надаремно стараючись здержатися на „завчасу приготованих позиціях": наперед на лінії Кенель—Розієр—Прояр—Марікур, потому на позиціях Арраса, вкінці на лінії Зіґфріда. Тільки за один місяць майже безнастанних арієрґардних боїв (від 8 серпня до 8 вересня 1918) німецька армія втратила 200.000 полонених, понад 2.000 гармат, 13.000 кулеметів та величезні запаси набоїв. Сей розгром був для Німеччини не лише розгромом в значінні втрат у людях і матеріялі, але й страшним розгромом у моральнім відношенні.

Наступила реакція. Упадок духа, особливо тяжкий після пережитого підйому, оголомшуюче враження програної, дивоглядність і безцільність понесених жертв, вкінці повний параліж внутрі не могли не кинути німецький народ в безодню розпуки. Нагло, без усякої підготовки, він опинився над безоднею, якої не підозрівав і яку перед ним скривали. Се був тим тяжчий удар, що народ пригарно знав, що він виконав свій обовязок до кінця... — Нас обманювали!.. — Три роки народ вірив своїм вождам і сліпо йшов за ними. І нагло... Тепер він не міг і не хотів простити. По краю покотився перший глухий рокіт революції. Вдобавок нещастя телєґраф приніс вісти про капітуляцію Болгарії й Австро-Угорщини. Рушилося все. Положення ускладнювалося іще тим, що в той час, як у м. Кале й Гаврі виладувано безчисленні багацтва і свіжі американські війська, в німецькій армії не ставало вже ні гармат, ні набоїв, тай не було звідки їх взяти.

Цісар Вільгельм виїхав до головної кватири. Під його проводом зібралася коронна рада. Були присутні: кронпринци пруський і баварський, канцлер Гертлінґ, міністри двора й заграничних справ, Гінденбурґ, Людендорф й інші особистости. Настрій пригноблення. Нарада постановляє, що нема іншого виходу, як звернутися до голяндської королеви з проханням про посередництво. Та пізно вечером, коли Гінденбурґ вже клався спати, несподівано, навіть не застукавши, прийшов до нього Людендорф. Старий фельдмаршал зрозумів. Рано оба вони заявили цісареві, що за останні 24 години положення настільки погіршилося, що мир треба заключити негайно і за всяку ціну.

Вільгельм вернувся до Берліна.

Події, одна більше сензаційна від другої, чергувалися з блискавичною скорістю. Заворушення в Кільонії. Димісія кабінету. Іменування канцлером князя Макса Баденського. Димісія Людендорфа й заміна його ґен. Ґренером. Телєґрама до президента Америки Вилсона з просьбою о посередництво. Телєґрама Вилсона до Парижа з предложенням перемиря. Вкінці телєґрама французького ґен. Фоша зі згодою приняти парляментарів... Головний вождь Антанти телєґрафував, що парляментарі мають явитися 7 листопада в области французької армії на відтинку Шамай—Ля Шапель. На тому відтинку передові становища займав 1 курінь 171 французького пішого полку. Цілу ніч ішла тут рідка крісова і скорострільна перестрілка, коли нагло в 5 год. рано заграв сиґнальний ріг. Вояки прислухувалися. Ріг дальше грав... „Перестаньте стріляти!".[1]) Одночасно впала команда: „Вставайте! До прапору!"[2])

Не розуміючи, що сталося, і нічого ще не підозріваючи, вояки трясучись від вогкости і досвітнього холоду, штовха-

[1]) Cesser le feu.
[2]) Levez vous! — Au drapeau!

лосяб і се народові треба булоб виразно сказати, чим скорше тим лучше.

Ну, а в третім разі, то зн. колиб нова рада вороже поставилася до політичних партій, то річ ясна, що мусілаб зачати від критики їх становища. А на критику політичні партії мусілиб відповідати. Словом, боротьби не можнаб уникнути ніякою тактикою і в ніякому разі. Інакше кажучи, така нова рада, замість осягнути консолідацію народу, тільки збільшилаб внутрішні противенства і повставби цілком безцільний новий заколот.

А тепер уявім собі таке, що всі політичні партії порозумілисяб між собою і ухвалилиб вдоволити найбільш миролюбивих „обивателів", таких, що „нелюблять ніяких полемік". Щож наступилоб тоді? Тоді наступилоб щось інше, далеко гірше ніж при найгіршій сварці. Чому? Бо всяка „сварка" при своїх негативних признаках все таки свідчить про якесь життя, нехай і ненормальне (коли суперечка занадто безоглядна або ведеться за пустяки), але таки життя. Колиж при появі нової політичної установи з претенсіями на загально-національне представництво запанувалаб загальна мовчанка, то се булоб тільки признакою повної байдужности і завмирання заінтересування публичним життям. В такій атмосфері, по одній або двох менше чи більше бомбастичних заявах нової миляної баньки, тріслаб вона сама і зневралізувалаб активність старших політичних центрів, розуміється, якби ті центри були такі наївні, що мовчалиб на творення такої новини без них, або всупереч їх волі. Ось який мусівби бути вислід покликання до життя дивогляду, що мавби претенсії на загально-національне політичне представництво, а повставби без рішаючої участи політичних партій.

Ну, а щож робити коли хвиля вимагає такого представництва, а „всі" партії не можуть порозумітися, щоб його створити?

На се є проста відповідь: треба звязку між тими, що хочуть порозумітися. Коли звязок неможливий у всіх справах, то можна зробити його в одній справі, але все і в кождім разі мусять його робити політичні партії, а не чинники, що стоять поза партіями, бо тільки політичні партії призначені до роблення політики. Робити в політиці рішаючими неполітичні чинники се блуд ч. 1, значить перший і найголовніший блуд.

Найбільше вдумчивими зі всіх народів білої раси були не Греки, як ми звичайно привикли думати, але гіндостанські Арійці, які розсталися з Греками і з нашими прабатьками найпізніше на 2.000 літ перед Рождеством Христовим. Від того часу розвиток їх пішов окремим шляхом. Вони створили безліч ріжних наук і теорій, які дуже ріжняться між собою. Але всі їх теорії без ніякого виїмку годяться в отсім, що висказав їх цейльонський монах Ніянатілока:

„Кожде безкорисне і благородне підприняття з конечности основане на правильнім розумінні, яке полягає на правильнім спостеріганні (обсервації). І тому правильне розуміння се перша частина осьмикратної стежки правильного життя, яке полягає на моралі, на концентрації духа і на мудрости. Ось початок і кінець цілої науки"...

Ціль першої серії наших статей про підстави політичного проводу недержавного народу се звернути увагу на одну одиноку думку, яка має далеко більше значіння ніж на перший погляд здається: До політичних цілей вільно вживати тільки політичних установ. З цеї одної думки, яка випливає з правильної обсервації політики, слідує цілий ряд інших правильних думок спертих на правильній обсервації. До них належать:

Партії між людьми й народами се природні появи життя.

Поборювати партії „засадничо", то значить при всяких умовинах і все, можуть тільки люди нерозумні, які не знають ні людського життя, ні людської вдачі (натури).

Партії можуть бути добрі або злі. Се залежить від моралі і розуму їх провідників.

Що не сперте на моралі і на розумі, який виробляється передовсім уважним і правильним спостеріганням, і тим самим всяке політичне твориво не сперте на правильнім спостеріганні стає миляною банькою і то затроєною.

Ось початок гігієни нації в політичнім значінні того слова.

Про особливші трудности, з якими на полі політики зустрічається церковна Влада і духовенство як спільнота і як особи, члени суспільности, спробуємо висказатися в окремім циклі статтей.

Відплата за убивство фон Рата

До Лондону наспіли з Німеччини вістки про страшний образ знищення жидівського майна в Берліні й багатьох інших містах Німеччини. В самім Берліні здемольовано 9 синаґог, зокрема знищено синаґоґи при Принцреґенштрассе і при Оранієнбурґштрассе. Домівка Сіоністичної Орґанізації знищена. Здемольовано і знищено сотки жидівських склепів. Поліція зовсім не реаґувала на крики нападених. Арештовано 10.000 Жидів. На провінції занотовано два випадки убивства й масові самогубства. Також у Мінхені, де одночасно перебував Гітлер і багато партійних провідників, здемольовано синаґоґи. Всіх мінхенських Жидів візвано до покинення міста продовж 24 годин. У Відні на 21 синаґог знищено 20. Подібні вістки наспіли з Нірнберґа, з Гамбурґа і з інших місцевостей. У звязку з приїздом Штрайхера до Берліна говорять про дальші репресії. По радієвій промові Ґеббельса дещо успокоїлося. Ґеббельс заповів, що реванжом за паризький замах буде видання нових законів про положення Жидів у Німеччині. — (ЖАТ).

Жиди заплатять міліярд марок

за *паризький морд.*

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє: В Берліні під проводом маршала Ґерінґа відбулася конференція над розвязкою жидівського питання. В конференції, в якій взяли участь міністри Фрік, Ґеббельс, Ґіртнер, Кросік і Функ, обговорено низку радикальних постанов у тій справі, з яких частину вже полагоджено. Від 1 січня 1939 р. Жидам не вільно буде вести роздрібної продажі, експедиційних підприємств, бюр замовлень і самостійних робітничих варстатів. На підставі цеї постанови від 1 січня 1939 р. Жид не може бути шефом підприємства. Коли Жид в господарському підприємстві займає керівне становище, то щоб не позбавляти підприємства шефа, можна йому виповісти службове відношення 6 тижнів наперед. Крім того маршал Ґерінґ видав розпорядок, після якого шкоди, що їх зроблено 8, 9 і 10 с. м. жидівським установам і помешканням внаслідок заворушення народу з причини кампанії міжнароднього жидівства проти Німеччини, мусять бути негайно направлені жидівськими власниками. Премії з обезпечень, які належаться Жидам німецьким горожанам, забере держава. На всіх німецьких Жидів наложено гривну в висоті 1 міліярда марок як кару за паризький морд. Ся квота припаде Німеччині. Повновласник до справи 4-літнього пляну видав уже в тій справі відповідні розпорядки.

ючись і товплячись, уставлялися коло прапору. З землянки вийшов комендант в супроводі адютанта головного штабу, який тільки що привіз потрясаючу новину. Вояки слухали і не вірили, не сміли вірити. І нагло тисячеголосний хор як один муж заспівав „Марсельезу".

Цілий день минув в нетерпеливім очікуванні. Вкінці в 6 годині зі сторони ворожих становищ показалися два їздці: офіцир і сурмач з білим прапором. В невеличкій віддалі за ними їхала низка автомобілів. З трудом посуваючись по знищеній дорозі Німці вїхали в область табору 171 французького полку. З першого авта вийшов німецький ґенерал. Багато офіцирів французької армії знало його, бо до війни він був військовим атташе в Парижі. Се був ґенерал фон Вінтерфельд. Він представив комендантові полку парляментарів: міністра Ерцберґера, ґрафа Оберндорфа, капітана 1 ранґи Ванзелова й інших. Вояки з цікавістю приглядалися їм. По пів години авта рушили в дальшу дорогу.

Поїзд головного вожда Антанти, в якому на другий день, на 9 год. рано було назначене приняття парляментарів, знаходився на стації Ретонд, в Компенському лісі. Він складався з особистої сальонки маршала, з ваґону-ресторану і кількох штабових ваґонів. Всі знають з численних описів сцену приїзду туди німецьких делеґатів. У глибокій мовчанці, з кепсько скритим хвилюванням, стоячи, ждали вони в сальонці маршала приходу головного вожда.

Фош увійшов в супроводі начальника свого штабу, ґен. Вейґана, і першого морського льорда, адм. сера Рослина Уемиса в ролі представника Анґлії. Ерцберґер представив маршалові членів делеґації. Коли всі заняли місця довкруги довгого стола, накритого зеленим сукном, Фош, звертаючись до голови делеґації, попросив вияснити ціль її приїзду.

— Ми приїхали вислухати ваших предложень, заявив Ерцберґер.

— Я не маю ніяких предложень, відповів маршал.

Ґраф Оберндорф поправив:

— Слово „услівя" може більше підходяще. Президент Вилсон телеґрафував, що ваша ексцеленція уповноважені подати нам услівя перемиря.

Та Фош був далі невгнутий:

— Я уповажнений подати вам до відома ті услівя, коли ви зажадаєте перемиря, сказав, підчеркуючи останні слова.

Павза.

— Домагаєтеся перемиря?

— Так, пане маршале, ми домагаємося перемиря.

Тоді Фош припоручив начальникові штабу оповістити відому заяву:

— Услівя можуть бути або в цілости приняті, або в цілости відкинені. Писемну відповідь я повинен дістати не пізніше як 11 листопада в 11 год. рано.

(Кінець буде).

Гумор. — Має досвід. — Пяний іде вулицею й заточуючись паде на якогось чоловіка, за що дістає порядного поличника. Здивований каже: Чи я вже вдома?

Гумор. — Коли Бенеш замешкав у Шікаґу, зітхнув і сказав: „Всюди добре, а вдома найгірше".

З Карпатської України

Уряд о. Волошина працює.

Пресове Бюро Ради Міністрів Карпатської України звідомляє: Уряд Карпатської України працює над виконанням завдань, що повстали у звязку з новим кордоном країни з Мадярщиною. Праці делімітаційної комісії йдуть прискореним темпом. Вони зосереджені в підкомісіях господарській і делімітаційній. Вже тепер можна ствердити, що майно карпато-українських горожан, яке лишилося на теренах, окупованих Мадярщиною, можна буде перевести в речинці. Трансфер між Пряшевом і Хустом на теренах, занятих Мадярщиною, буде вирішений в тому дусі, що і трансфер у Судетах. Влада працює над забезпеченням населення в харчі. На підставі порозуміння з Ромунією перші транспорти харчевих продуктів, у першу чергу кукурудзи, вже в дорозі до Карпатської України. В справі наладнання висилки дальших транспортів їздив до Букарешту інсп. Ю. Гуснай. Має прийти 500 вагонів продуктів. Будова перших зелізничих шляхів зачнеться вже сего тижня. Найважніша будова лінії Собранці — Петрівці — Оріховичі — Середнє — Великі Лучки — Страбичів і Горонда. Плян будови автострад вже майже готовий. В краю панує цілковитий лад і спокій. Уряд цілком панує над ситуацією.

Дбають за прохарчування населення.

Правительство Карпатської України дозволило купувати кукурудзу в Ромунії до 50 кг. без мита. Закуплену кукурудзу можна перевозити з Ромунії через місцевости Бичків, Тячів і Солотвину.

Ліквідація українських с. д. організацій за кордоном.

В Празі відбулася 5 с. м. нарада Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії (УСДРП) закордоном під проводом Ізаака Мазепи, О. Козловського і П. Феденка. Нарада рішила розвязати всі організації УСДРП за кордоном, бо вважає, що треба наперед усунути ідеольогічні та організаційні перешкоди для майбутнього обєднання людей праці в могутнім русі до національної незалежности під прапором свободи і соціяльної справедливости. Разом з тим конференція розвязала закордонну делєгацію УСДРП і відкликала своє представництво з Соціялістичного (другого) Інтернаціоналу.

Новий воєвода у Львові?

В політичних кругах Варшави кружляють поголоски, що на становище львівського воєводи як наслідник воєводи Білика має бути іменований теперішний поліський воєвода Костек Бернацкий. На думку кругів, які орієнтуються у відносинах адміністрації, номінація новим львівським старостою Климова має бути заповідю острого курсу. Поголоски про воєводу Костка Бернацкого викликали сильне враження в українських кругах. (Виленське „Слово", 313).

Оттон Габсбург хотів бути президентом Австрії.

„Івнінг Стандард" оповістив лист архикнязя Оттона до Шушніга, писаний 3 тижні перед упадком Австрії. Оттон предкладав Шушнігові, щоб він зрікся становища канцлера в його користь та в той спосіб уможливив переворот без зміни австрійської конституції. Шушніг відкинув те предложення стверджуючи, що віднова монархії в Австрії буде евентуально останньою картою у грі за її незалежність.

Величезні запаси хліба в Німеччині.

Заграница преса пише: На припоручення Герінга держ. секретар Бааке поспішно будує нові магазини. Крім дотеперішніх магазинів занято вже на ссипи збіжжа гімнастичні галі всіх державних шкіл й університетів. Річ ясна, в яких цілях робиться аж такі величезні запаси хліба.

Німці висилають 27.593 польських робітників.

„Курєр Познаньскі" в ч. 509 пише: В другій половині листопада Німці висилають до Польщі 27.593 робітників, яких не хочуть у себе тримати й кормити в зимі. Вони будуть вислані в 78 спеціяльних поїздах. Ті робітники походять з західно-польських округів.

Лікарський фейлетоник.

Катар

Катар носа зачинається звичайно появою почування сухости і шорсткости в горлі, болями голови і малими дрощами. Катар уважають недужим станом, що повстає на тлі перестуди, бо досвід вказує, що він появляється переважно по сильній перестуді й перемокненні. Одначе до загального стану перестуди мусить долучитися ще інфекція заразнями і щойно тоді повстає справжній катар. Що правдивий катар се заразлива недуга, на се вказує факт, що стан цей легко переноситься на других нпр. хусточкою до носа, через пчихання, кашель або мову. Заразні, які викликують катар, науці ближе невідомі. Повстає він з ріжних причин і виступає в ріжних недугах, яким часто товаришить. Нпр. кір у дітей зачинається звичайно сильним катаром носа, дифтерія викликує сильні виділини і т. п. В часі катару у дітей появляється значна горячка. Як лікувати катар? Звичайний катар не вимагає ніякого окремого лікування; одначе мусять його вистерігатися зокрема люди склонні до недуг устної ями й горла та старшілюди, яким при сильнім пчиханню може грозити апоплексійний удар. Коли тільки появляться перші познаки катару, треба пити горячий чай з липового або бозового квіту, взяти 1 пастильку аспірини, брати горячі водні або електричні купелі, щоб сильно випріти (для осіб, хорих на серце і звапніння жил невказане). Коли появиться дряпання в горлі треба переполокати горло окисненою водою (1—2 ложечки від чаю на 1 склянку води), ссати таблетки панфлявіни, англінос, або таблетки формамінтові і то кілька разів денно. Особливо поручається, втирати в нутро носа різинову масть, яку можна купити в кождій аптиці. При катарі з сильним виділюванням і болями в околиці чола — добре заварити міцний чай з румену і вдихувати через ніс пару з сего вивару, держачи обвязану ручником голову над посудою з руменом. Крім згаданих способів можна ще вживати ментолевого порошку до нюхання, форманової вати, насану, оксану і коризасерілю. Дітям, у яких виступає склонність до катарів, поручається солянкові й морські купелі, а в зимній порі року пиття трану. Народня мудрість каже сухо і тепло тримати ноги, а холодно голову.

Тиждень книжки

В цілій німецькій державі відбувається т. зв. „Тиждень книжки", полученний з виставою у Відні. З того приводу мін. Геббельс виголосив промову, в якій сказав: Книжки се наші найлучші і найвірніші приятелі, що товаришать нам ціле наше життя. Вони дають нам потіху й заохоту, збудування, науку і розраду, а є між книжками й такі, що мають вплив на ціле наше життя. Книжковий міль не знає життя, тільки книжки, але приятель книжок уважає книги найважнішим доповненням життевого досвіду, з них черпає він силу духа для виконування своїх обовязків і свого звання. Треба продукувати велику масу книжок, щоби з них могли визначитися деякі мов документи і памятники часу, подібно як нарід мусить мати багато міст, щоб між ними визначилася його централя. Добра книжка матиме свою вартість повсі часи, бо в ній властиве жерело духової сили нації. Добра книжка виховує націю, вплив її трівкіший ніж говореного слова, хоч великі перевороти в житті викликає говорене слово. Але той промови прогуде, а вартість книжки трівала. Книжка утревалює також вартість революційних змін. Німецька держава змагає до того, щоб у кождім домі була бібліотека. В сім „тижні книжки" отворимо 1.200 бібліотек для народу. Подаю до відома, що в останніх літах утворено 4.900 таких бібліотек. Держава зарядить спеціяльне забезпечення старости німецьким поетам і письменникам, а я подбаю, щоб се скоро наступило. Се дасть їм можливість свобідної творчости. Кождого року будемо відбувати „Тиждень книжки" і буде се великий апель до всього народу, щоб купував свої книжки й основував бібліотеки. В цілій державі відбудуться безчисленні віча, присвячені спеціяльно книжці. Був час, коли німецький дух знаходив вислів тільки в книжці, коли називали нас „народом поетів і мислителів" і підсміхалися з нас. А був час, коли Німеччина була тільки воплоченням сили і тоді всі ненавиділи нас. А ми хочемо тепер бути народом книжки і меча. Нехай нас тоді оцінюють і судять інші народи. Книжка і меч будуть відтепер символами нашого національного життя. Під тими символами німецька нація перебуває щасливо велику перемогу.

Читаючи вісти про великі заходи Німців в цілі масової продукції книжок й організації бібліотек, скажім собі: Основуймо бодай по одній невеличкій бібліотеці в повіті. Притім памятаймо про добір добрих католицьких видань і про трівку оправу річників катол. часописів.

Оборона перед Німеччиною

„ІКЦ" в ч. 310 звідомляє з Лондону: Ромунський король Карло II підчас своєї візити в Лондоні має представити плян господарської самооборони полудново-східної Европи перед натиском Німеччини. Той плян обговорив король Карло з регентом Югославії кн. Павлом і премієром Болгарії. Ромунський король буде мабуть намовляти Англію до тіснішої господарської співпраці в полуднево-східній Европі з Італією, яка не зреклася ще суперництва з Берліном.

Проти алькоголю

За прикладом Англії, де тепер відбувається скріплена боротьба з алькоголем, пішла на днях і культурна Бельгія. Випрацьовано вже законопроект, який забороняє отвирати шинки коло фабрик і в однім дні тижнево цілком продавати алькоголь. Той день будуть визначувати місцеві власти. В цілім краю вільно буде продавати алькоголь тільки до год. 3 пополудні. Також серед української суспільности булаб пожадана скріплена боротьба з алькоголем.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець приняв на приватній авдієнції латинського епископа з Лодзі о. Бронислава Ясіньского і люблинського епископа о. Фульмана.

Українська католицька громада при церкві св. Варвари і товариство св. Йосафата у Відні влаштували ювілейні торжества з приводу 950-ліття хрещення України і мученицької смерти св. Йосафата, які триватимуть до 27-ого с. м. Торжества почалися 11-ого біля мощей св. Йосафата, де відбулося богослуження, в часі якого о. Е. Шпрінгер виголосив промову на тему „Христос і Церква". В суботу 12 і в неділю 13 с. м. відбулися дві Служби Божі (у греко-католицькому і римо-католицькому обряді). Крім того в неділю о. Е. Шпрінгер виголосив дві проповіди: рано про „Українських святих — кн. Ольгу і св. Володимира" і пополудні про „Св. Йосафата і митр. Рутського". В неділю вечером відбулася при вул. Постґассе святочна академія з богатою програмою. В понеділок відправлено знов дві Служби Божі обох обрядів і торжественну Службу Божу біля мощей св. Йосафата, а вечером о. Е. Шпрінгер виголосив проповідь на тему „Свята Католицька Церква".

Польська мова у православній Церкві. 6 с. м. появилося перше число урядового офіційного органу Польської Автокефальної Православної Церкви. На першій сторінці „Відомостей Православної Митрополії в Польщі" читаємо: „По думці постанов Св. Синоду з дня 26-го жовтня 1938 р. „Відомости Православної Митрополії в Польщі" будуть відтепер одиноким урядовим органом Польської Православної Церкви, яка крім наукового часопису „Ельпіс" не видаватиме вже ніякого іншого пресового органу. Дотеперішнє „Слово", печатане в мовах українській і російській, перестане появлятися. Розуміємо значіння, яке наша праця матиме для нашої Церкви в нових умовинах її життя й діяльности, що вона буде настільки потрібна, наскільки принесе хосен Богові й людям. Приступаємо до праці з чистою совістю і чесними намірами служити Богові, Його св. Церкві Православній і нашій польській батьківщині, до якої добра і слави горячо хочемо причинитися". — (Текст дослівний, наводимо його за „Дзеннік-ом Польским", ч. 314).

За релігійне виховання у чеських школах. Пражські „Лідове Лісти" домагаються переведення реформи чеського шкільництва у християнському дусі, зокрема домагаються усунення розпорядків міністра Гарбмана, що при народинах чеської державности по війні усунув зі школи хрест та обовязкову молитву. Часопис аргументує так: „Часи інтернаціоналізму й безвірства минають. Будиться християнський дух нації, домагаючись своїх прав. Він кличе за хрестом у шкільних клясах, бо у хресті бачить найсильнішу підпору нації проти всього чужого, проти розкладових напрямків між населенням і проти забріханого поступу. Це відноситься також до злобного усування науки релігії у школах. Безнастанно говорять про вагу релігії для моральної обнови нації, а тимчасом науку релігії ставлять нижче руханки. Треба урядового розпорядку, що всі діти мають обовязково вчитися релігії свого віроісповідання". (За „Ділом" ч. 251).

Будова найбільшої катедри у Франції. Вже сто літ працюють над будовою базиліки Нотр Дам де ля Трей в м. Ліль у північній Франції, яка своїми розмірами буде значно більша від катедри в м. Аміен. Величаву базиліку Нотр Дам де ля Трей перевисшатимуть величиною тільки базиліка св. Петра в Римі, Гагія Софія в Царгороді й прекрасна готицька катедра в Кольонії (Німеччина).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ХУСТІ відбулася нарада під проводом премієра о. дра А. Волошина в торговельних, господарських і комунікаційних справах. В нараді взяли участь мін. Ревай і заступники земського уряду. Конференція ствердила, що прохарчування населення забезпечене і комунікація наладнюється.

В УЖГОРОДІ, як звідомляє „Діло", у гр.-катол. церкві сам Епископ, Преосв. Стойка відправив Богослуження по мадярськи. Коли ся вістка правдива, то наслідків її для Церкви легко додуматися в часах розбудженого націоналізму, який особливо у нас зачинає наростати.

НА ЦІЛІЙ ТЕРИТОРІЇ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ вже наладнано почтовий звязок.

ДЕЛЕҐАЦІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ під проводом мін. Бачинського веде в Будапешті переговори в справі остаточного устійнення границь з Мадярщиною.

ДО ХУСТУ, столиці Карпатської України, приїздять делеґації з громад признаних Мадярщині, і домагаються, щоб їх негайно прилучити до Карпатської України.

МАДЯРСЬКІ ВІЙСЬКА вже обсадили всю територію, признану їм у віденським арбітражі, в тім міста Кошиці на Словаччині, Ужгород і Мукачів у Карпатській Україні.

ПРЕМІЄР ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ґен. Сірові закликав до себе провідників усіх чеських політичних партій і заявив їм, що оскільки партії не розвяжуться самі, то він їх розвяже. Мають бути тільки дві більші партійні організації: права і ліва.

ПРО БУДУЧУ СТОЛИЦЮ Словаччини багато розписується словацька преса. Підносяться численні голоси, що Братислава невідповідна на столицю, бо положена на краю держави. Столицею повинно стати місто Турчанський св. Мартин.

В БРАТИСЛАВІ на університеті словацькі студенти опускають маніфестаційно виклади професорів Чехів, коли вони зачинають викладати по чеськи, або непоправною словацькою мовою.

В МОСКВІ відбулася нарада совітських амбасадорів з Лондону, Парижа і Риму. Радили над закордонною політикою СССР.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ПРОПАҐАНДИ др Ґеббельс візвав населення радієм, щоб перервало протижидівські демонстрації.

В БЕРЛІНІ німецькі власти увязнили поверх 2.000 місцевих Жидів.

В МІНХЕНІ увязнили кількасот Жидів. Богато з них дістало приказ опустити місто до 48 годин.

В СУДЕТАХ відбудуться в грудні доповняючі вибори до німецького Райхстаґу (парляменту) в Берліні.

РОМУНСЬКА ПРЕСА пише, що в Дніпропетровську на Україні дійшло до погрому Жидів з приводу продажі мяса звірят, хорих на скаженину. 85 Жидів мали вбити, 256 ранили.

ЕСТОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило піднести доходовий податок для бездітних супруж і кавалерів від 10% до 25%, щоб спинити катастрофальний упадок приросту населення. (ПАТ).

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ Саро видав декрет про скріплення контролі над чужинцями у Франції. М. ін. декрет сильно обмежує вступ чужинців на французьку територію. Збільшено також число пограничної жандармерії.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА провадять нову офензиву над рікою Ебро і вже заняли низку місцевостей.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Чоловік висилає свою молоду жінку до виборчого льокалю. По хвилі жіночка вертається. — Ти голосувала? — Ні. Боюся. — Та чого? — Там страшить... в льокалі нікого нема. („Врубле", ч. 46).

ПРЕСТОЛЬНУ ПРОМОВУ анґлійського короля Юрія VI відчитали піднає отворення сесії анґлійської Палати Льордів (сенату). Король дякує Богу за відвернення війни і надіється, що після приняття мінхенських засад про самоозначення народів почнеться нова ера в житті народів.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило запросити представників арабських держав Єгипту, Іраку, Савдії, Ємену і Трансйорданії до Лондону на конференцію в справі Палестини.

У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ Півн. Америки відбулися вибори до сойму. Вибрали 243 демократів, 159 республиканців і двох поступовців. Крім того відбулися вибори 1/3 сенаторів. Вибрали 21 демократів і 11 республиканців.

РУСВЕЛТ стратив при останніх виборах 73 мандатів у палаті послів і 8 в сенаті.

НОВИНКИ

В Хусті, столиці Карпатської України, мають вибудувати величаву епископську катедру, якої плян вже виготовляють.

Нормальне навчання зачалося у всіх школах на території Карпатської України, як звідомляє „Пресове Бюро" в Хусті.

Пресова канцелярія уряду Карпатської України подає урядові комунікати з Хусту через дві словацькі радіовисильні, Братиславу (на середніх филях) і Банську Бистрицю (на довгих филях) в годинах: 7.05, 11.05, 12.55, 14.10, 16.05, 19.10, 21.05 і 23.05.

З львівської вязниці вийшло на волю понад 40 Українців, арештованих 29 жовтня с. р.

З днем 11 с. м. увійшов в життя новий розпорядок про перемел муки й випік хліба. Хліб буде тепер біліший і ліпший.

Магістрат Львова підготовляє кампанію до боротьби з жебрацтвом. Вона буде йти в двох напрямах: усунення фахового жебрацтва і допомоги для найбідніших.

Варт опатентувати. Несконфісковний „Дзеннік Бидґоскі" пише: „На цікавий помисл реклями при виборах впав п. Островский, який кандидував у Львові. А саме: він розліплював свої виборчі картки на бохонцях хліба. Помисл такий оригінальний, що варт його опатентувати". („Слово", ч. 311).

На кооперативу „Власна Поміч" в Задвірю пов. Перемишляни напало вночі 12 озброєних і замаскованих бандитів. Вони стерроризували револьверами сторожа, опісля звязавши його й поваливши на землю зачали виважувати двері кооперативи. На крик крамаря, який іще тоді був в кооперативі, збіглися люди і прогнали напасників.

Перед окружним судом у Станиславові відбулися дві розправи проти трьох українських священиків за українізування прізвищ. Гр. катол. пароха Олешева пов. Товмач о. Володимира Коропецького судили за українізування назвиска одного з новобранців у виказі, предложенім адміністраційній владі. О. Іллю Лабія з Отинії й о. Олександра Левицького з Винограду пов. Товмач судили за українізування назвиск у виказі, пересланому міській управі в Отинії. Обі справи відложено.

Пошесть прищиці дісталася вже до стрийського повіту. В звязку з тим замкнено торги. Станиславівський воєвідський уряд видав відповідні зарядження.

Гумор. — Мене ніякий фотоґраф не сфотоґрафує так, щоб я був подібний. — Чому? — Боїться, щоб я його не побив за це.

Гумор. — Співпраця. — До ясно освітленої каварні входить жебрак: — Змилуйтеся над бідним сліпцем. — Зовсім не виглядаєте на сліпого. — Се правда. Але я прошу змилосердитися над моїм сліпим товаришем, який жде надворі. — Щож він там робить? — А дивиться, чи поліцай далеко. („Маріян").

Центральний Союз Українського Студенства виключено з міжнароднього союзу студентських організацій. Сталося так на жадання польських та ромунських студентських організацій. ("Український Тиждень" ч. 32).

За напад на діяча союзу „шляхти заґродовей" Андрущакевича засудили в Самборі трьох членів „Лугу" на кари вязниці від 6 місяців до 1 року.

В Цеблові повіт Белз повстала третя з черги українська кооператива здоровля з лікарем дром Оробцем.

Нові поліційні станиці повстали у Вербові і Потоці бережанського повіту.

Журавенське староство розвязало читальню „Просвіти" в Дубравці.

В Юріямполі коло Королівки, борщівського повіту, хтось зрізав пилою вночі ювілейний хрест, закопаний коло нашої місцевої церкви на спомин 950-ліття хрещення України.

На читальню „Просвіти" в Мельниці над Дністром напали недавно вночі невідомі злочинці, вибили шиби, здемолювали обстановку та знищили бібліотеку. Се вже третий напад на ту читальню в останньому часі.

За зловживання на пошті у Брошневі засудили начальника пошти А. Дудка на півтора року вязниці, а урядовців І. Гавсберґа й Яна Мотника по одному році з завішенням на 4 роки.

В Бакончицях під Перемишлем зударилися ваґони вантажного поїзду з ваґонами, що стояли збоку. Розбилося 11 ваґонів. Шкода виносить 10.000 зл.

Коло Корца на Волині зачали вирубувати 1.000 гектарів ліса ґр. Романа Потоцкого. На місці того ліса поселяться польські військові кольоністи з повіту Кельце та зі Шлеська.

В ланцутському повіті поліція ходила до всіх греко-католицьких священиків та забороняла відправу в церкві в дні 1 листопада с. р.

Рудки мають від 6 листопада с. р. електричне світло.

Мін-во суспільної опіки розіслало до експозитур Фонду Праці розпорядок у справі полекш, признаних сезоновим робітникам. Декотрим категоріям сезонових робітників скількість днів праці, вимаганих для здобуття допомоги, зменшено до чотирох в тижні. Просьбу в справі допомоги треба вносити в часі до 13 березня 1939 р.

З Москви звідомляють: Карло Радек-Собельзон, засуджений на 10 літ вязниці у процесі Пятакова, вже вийшов на волю і зачав журналістичну працю в „Ізвестіях", „Правді" та місячнику „Большевик". Радека звільнили перед часом за прислуги, які він зробив ГПУ будучи свідком в кількох процесах проти опозиції.

Стратеґічна шоса Москва—Мінськ через Можайськ, Вязму й Оршу. має бути скінчена вже в найближчім часі. Шоса довга 659 км., широка 10 м.

В північній Росії сильно похолоднішало. В Москві температура впала до зера. В декотрих північних округах впав сніг.

Ромунські власти позбавили в останньому часі 147 Жидів, мешканців Чернівець, ромунського горожанства.

Гумор. — Урядова тайна. — Волосна рада має тайне засідання. В часі наради зачинається авантура між солтисом і одним з радних. Врешті радний дає солтисові здорово поза вуха. — Якби це не було тайне засідання, то я вас запізвавби перед суд!

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Літературну надгороду Нобля за 1938 р. признано американській письменниці Перль Бак, авторці відомої трильоґії з життя китайських селян: „Благословенна земля", „Сини" і „Пригноблені люди". Авторка се донька пари протестантських місіонарів, яка осіла в Китаю.

Б. німецький цісар Вільгельм II, який перебуває в голяндському містечку Дорн, мимо поважного віку тішиться добрим здоровлям і в гарні дні рубає дрова (се його улюблена робота). В його домі відбуваються вечорами відчити на ріжні теми, на які б. цісар запрошує вчених з Голяндії і зза границі.

В Парижі помер у 70 році життя Жорж Бурдон, голова синдикату французьких журналістів і основник міжнародньої федерації журналістів.

Один французький винахідник придумав оригінальний замок, який відчиняється при помочі електричного світла. Замість ключа спрямовується на замок світло з окремої електричної лямпки відповідної сили і двері відчиняються. Винахідник впевняє, що такий замок найбезпечніший.

Князь Віндсору погодився з анґлійською королівською родиною. Сталося це в Парижі, підчас повороту з Африки до Лондону анґлійської княжої пари Ґлючестер. Князь Ґлючестер се рідний брат б. короля Едварда VIII.

Британські військові летуни перелетіли без осідання 11.530 км., побиваючи дотеперішній совітський рекорд в леті на віддаль без осідання о 1.410 км.

В столиці Голяндії, Газі, мешкає 154 міліонерів, які разом мають 371 міліонів ґульденів.

Професор грецької літератури в мілянському університеті Волтяно підчас розкопок в Єгипті знайшов між 1.200 звоями папірусу уривки вірша грецької поетки Сафони, яка жила в 7 ст. перед Христом.

Столицю Туреччини Анкару мають назвати „Ататурк" для увіковічнення заслуг покійного президента.

Диктатор Китаю Чанкайшек припоручив 22-літній Китайці Люсі Ту обїхати Францію, Анґлію, Бельґію, Голяндію, Швайцарію й Америку й шукати там допомоги для Китаю.

Гумор. — Доказ: Франція. — Що таке „Фольксфронт"? — Се таке східне дерево, що його плекання коштує міліярди, але воно не приносить добрих овочів.

У Празі студенти знищили памятник Масарика, який стоїть перед університетом.

В Америці вже кілька літ працюють над „невидимими окулярами", тобто над склами, які зміцнювалиб наш зір і булиб рівночасно зовсім незамітні. Окуляри полягалиб на двох тонесеньких пластинках скла, які закладається просто на око, під повіку. Такі окуляри вже незабаром появляться. Чи вони приймуться, невідомо.

Жертви. Вп. Панство Петраші в Горохолині, п. Богородчани: зл. 2 на кат. пресу замість желань Вп. Комаринським у Городенці і Вп. Голейкам у Кутисках з приводу вінчання Їх Діточок.

Спорт. Україна не грала кілька метчів з ріжних причин. М. ін. змагання між Юнаком і Україною, які мали відбутися ще минулого місяця, не відбулися задля заборони дрогобицького староства. Потім були вибори до сойму і метчі репрезентації Львова. Щойно в неділю 13 с.м. Україна розіграла 10-ті зчерги змагання. Противником України був перемиський Сян і метч відбувся в Перемишлі. Україна злегковажила наймолодшу дружину окружньої ліґи і програла 2 : 1 (1 : 0). Сян заграв метч дуже жертвенно й амбітно. В Україні завів напад. По сім метчу Україна, мимо того, що має тільки 10 гор, заняла 3 місце в табелі, Сян лишився далі на останньому, хоч є надія, що незабаром його місце займе перемиська Польонія.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬЛО: Ґеєнна.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Для Тебе Маріє.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Марко Польо та ревія.

Недавно оголошуваний в нас „Перший Марійський Календар-Альманах" „О спомагай нас Діво Маріє" вид. Архибратства Божої Матері Неуст. Помочі (ОО. Редемптористів) в Станиславові адміністраційна влада сконфіскувала і весь наклад забрала. **Повідомляється всіх, що замовили згаданий календар,** що незабаром появиться наклад по конфіскаті з цілим своїм цікавим матеріялом. Хто ще не замовив, нехай спішиться, бо наклад малий! 82—1—1

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити ґазеті добрих співробітників на цілий рік.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: **Пенсіонат Сестер** Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 20 листопада 1938. Ч. 89 (1189)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ІНТЕРВЮ ПРЕМІЄРА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Премієр Карпатської України о. др А. Волошин заявив представникові щоденника „Нова Свобода" м. ін.: Німеччина, Італія, Англія і Франція загарантували кордони Карпатської України. Правительство К. України подбало про забезпеку населення від голоду. Бідне населення дістає кукурудзу дуже дешево як платню за працю або й даром (родини вояків). Публичні роботи вже почалися. Українці становлять 80% населення держави. Правительство не буде терпіти мадярської ірредснти. Телеграми буцімто від американських „карпаторосів" з домаганням прилучення Карпатської України до Мадярщини вислали мадярські агенти. Зате українська закарпатська еміґрація в Злучених Державах Півн. Америки і Канади уряджує віча і висилає привіти для правительства К. України і гроші на підмогу своїм землякам у К. Україні. Нарід Карпатської України твердо стоїть при своїй владі і помагає поборювати всіх диверсантів.

Плк. А. Мельник наслідником плк. Коновальця?

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 327 пише: „Тан" містить телеграму з Хусту п. з. „Українська справа". В тексті повідомляє про десигнування зі сторони ОУН плк. Мельника, шефа штабу армії Петлюри, наслідником Коновальця, замордованого в червні (в травні — Ред. „Н. З.") с. р. Плк. Мельник перебував до вересня у Львові як адміністратор дібр митрополита Шептицького. Останніми часами покинув нагло Польщу й поїхав у подорож по столицях держав середньої Европи, щоб навязати контакт з українськими осередками. Головна ревелящія в сій телеграмі те, що вістка походить з Хусту, столиці Карпатської України.

Українські мами і наука в школі.

ІКЦ в ч. 318 пише: Про атмосферу, яка панує по селах Сх. Галичини, свідчить отсей факт: У Плотичі, пов. Бережани, в часі районової конференції учителів і учительок з участю шк. інспектора, вдерлося до школи кільканацять розлючених селянок; вони з криком заявили, що не бажають собі, щоб їх дітей вчили по польськи. З трудом вияснено їм, що рішення в тій справі належить до шкільних властей. У звязку з тим поліція притримала кілька осіб. В Чижикові під Львовом поліція арештувала 20 Українців. Причина невідома.

Сензаційна візита в Гітлєра й Ґерінґа.

До Берліна приїхав на кілька днів полудневo-африканський міністр оборони й господарки Піров. Його приймуть на авдієнції канцлер Гітлер, марш. Ґерінґ, мін. Ріббентроп та ґен. фон Кайтель. Німецькі політичні круги привязують велику вагу до тої візити. Сподіються, що особиста зустріч з представником полудневo-африканського правительства безпосередно по його побуті в Лондоні може причинитися значно до вияснення становища полудневo-африканського союзу до кольоніяльних ревіндикацій Німеччини. „Ангріф" пригадує, що Піров це син німецьких батьків, студії скінчив у Німеччині.

Турки опускають балканські краї.

Турецька преса звідомляє, що в сім році перевезено з Ромунії і Болгарії до Туреччини 19.000 турецьких реемігрантів. Загальна скількість тур. реемігрантів з Ромунії, Болгарії, Югославії і оселених дотепер у східній Тракії виносить 80.000 душ. Їх оселено в ріжних околицях Малої Азії. Для тих поворотців вибудувано 10.500 домів. Кожда родина дістає від турецького правительства 30—90 декарів землі. Крім того держава дає їм знаряди, насіння і домашних звірят. (ПАТ). Так щезають останні сліди окупації Турків на Балкані.

Предсказання на 1939 рік.

В Празі появилася брошура чеського астрольога про 1939 р. Зміст: Рік 1939 буде дуже непевний і наступлять в нім великі зміни, особливо на заході. Карпатська Україна матиме 14 дуже тяжких днів, але ЧСР вийде з того. Канцлер Гітлер дальше матиме щастя. Він виголосить 4 великі промови, що матимуть вплив на Европу, 23. II., 11. VI., 11. VIII. і 22. X. Німці дістануть кольонії, яких тільки схочуть. Всею Европою потрясатимуть неспокої. Буде велика дорожнеча й появиться епідемія грипи досі незнаної форми. „Шал золота" обхопить Европу й Америку. Будуть також геніяльні винаходи... Хто хоче, нехай вірить.

Суд зніс частинно конфіскату „Нової Зорі".

VI. l. Pr. 574/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w składzie: Przewodniczący Wiceprezes S. O. Ł. Malicki, Sędziowie S. O. Dr. J. Locker i S. O. J. Niementowski w sprawie konfiskaty czasopisma pt. „Nowa Zoria" z daty Lwów, dnia 30 października 1938 r. do Sygn. VI. l. Pr. 574/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 października 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: A) uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 28. X. 1938 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Nowa Zoria" Nr. 83 z daty Lwów, 30. X. 1938 r. zawierającego: w artykule pt. „W perszyj deń łystopada" w podtytule i w ustępie od słów „Zdajetsia jakby ce" do słów „wytrymaty pohrom" w ustępie od słów „Osobływo treba" do końca artykułu, znamiona zbr. z art. 154 § 1 i 2 kk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. B) Nie uwzględnić wniosku Prokuratora o uznanie za usprawiedliwioną konfiskaty ustępu od słów: „Do skripłenia" do słów „narodu swoho" umieszczonego w powyższym artykule oraz samego tytułu artykułu i konfiskatę tychże uchylić. Uzasadnienie: Do A) Wymieniony artykuł propaguje ukraińskie nacjonalistyczne hasła separatystyczne a tym samym nawołuje do zbrodni stanu. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. Do B) W wymienionym pod B) tytule oraz ustępie nie dopatrzył się Sąd znamion jakiegokolwiek przestępstwa. Przewodniczący: Malicki wr., Protokolant: Mr. Barabolak wr. Za zgodność: підпис нечиткий, kier. sekr.

MІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Австрія

Її ЗНАЧІННЯ КОЛИСЬ І ТЕПЕР.

Австрійський намісник канцлера Гітлєра др Зайс-Інкварт виголосив на засіданні Господарської Ради Німецької Академії в Берліні промову про значіння Австрії, цікаву для всіх народів, що колись жили в Австро-Угорщині. Зміст:

Предметом моїх виводів буде виказати значіння Австрії та суті й завдання тої країни в минулому й сучасному житті, як також її передумовини на будуче.

Здивований світ щойно колись оцінить значіння повороту Судетів без війни до великонімецької держави і передумову того повороту — прилучення Австрії. Ту передумову і підставу створив провідник Німців Адольф Гітлер, що з невмолимою консеквенціею схопив відповідний момент. І тому якраз тепер пора поговорити про значіння й завдання Австрії. Ся країна виступила під назвою Східної Мархії (себто граничної землі) вперве коло року 800 по Христі, а вдруге півтора сотки літ опісля. За одним і другим разом появилися могутні історичні особистости, що створили могутні державні осередки. Одним з завдань тої середньоевропейської волі до потуги й було створення Сх. Мархії. Се й було першим ділом ще тоді недобре злучених племен німецького народу, які землі над Дунаєм почали втягати в область німецької державности.

Потому в напрямі на полудне прилучалися до Сх. Мархії дальші мархії: Стирія, Каринтія, Фріявль. Творенням тих мархій німецькі племена забезпечували свій осередок й організаційно притягали до нього альпейські та дунайські краї. І з тих країв повстала Австрія, яка набрала специфічного значіння через звязок з династією Габсбургів. Рід Габсбургів належав до малих графських родів, отже дійшовши до цісарського достоїнства старався передовсім збільшити свою родинну могутність. Якраз в тім часі Австрія осиротіла, бо вимер її княжий рід Бабенбергів, що був свідомий своїх завдань супроти німецької держави на такім небезпечнім і неспокійнім місци як Австрія. Тепер перед родом Габсбургів стало тесаме питання долі: Чи виконувати свої обовязки так як їх виконував попередний рід Бабенбергів, чи творити передовсім свою родинну могутність? В тім роздвоєнні рід Габсбургів стоїть весь час перед історією і те роздвоєння у нього більшає. Були в тім роді такі, що дбали про цілість інтересів німецької державности, але були й інакші, що дбали тільки про свій рід і могутність його. І чим близше до наших часів, тим більше було в тім роді тих других. І в тім корінилися найбільш трагічні події німецької нації, як пр. 30-літня війна, яка ніколи не булаб виглядала так, як виглядала, якби не співрішали інтереси роду Габсбургів. Шлях до могутности того роду в середній Европі провадив через Австрію до країв чеської корони і корони св. Стефана. В тім змаганні до родової могутности крився й зародок знищення її та нещастя для німецького народу. В тім змаганні достоїнство німецького цісаря й обовязки звязані з тим достоїнством видалися вкінці членам роду Габсбургів непотрібними тягарами — і той рід зрікся того достоїнства (щоб задержати лише достоїнство австрійського цісарства), але німецькість жертвуючи себе не була тим увільнена від обовязків. Німці мусіли зуживати дальше свої сили на побо-

рювання відосередних змагань і на культивування тих просторів, а самі нпр. в Судетах провадили вже безвиглядну боротьбу за власне національне істнування. А як прийшла світова війна, то німецькі полки Австрії виказували найбільше число страт. А полки з полудневої Моравії, яка тепер вернулася до Німеччини, виказували страти найвисші між полками не тільки всіх німецьких племен, але й усіх народів світа, що брали участь в тій війні. Щойно в 20 літ потому показав нам провідник глибоке значіння всіх наших жертв.

Як тільки той край освободився від Габсбургів, зараз рішився вернутися до німецької держави. Сталося се 12. XI. 1918. Та се було тільки бажання, не було ще волі в тім напрямі і не було дій. Щойно провідник і його рух викували ту волю і здійснили мрію століть. Важко вказати на те, що слово „Австрія" тільки двічи і то на коротенький час мало державно-правне значіння для того краю й оба рази безпосередно перед упадком його політичної організації: раз за Бабенбергів, а другий раз в 1916 р., коли внесено комічну назву „королівств і країв заступлених у державній раді". В два роки опісля наступив розклад...

А тепер стає перед нами питання, чому в історії того краю мусіло наступити 5 останніх літ його і чому вони були можливі? Чому той край і нарід 5 літ становив затроєне вістря в руках тих, що в цілім світі виступали проти відбудови німецької державности? Болем окупили ми вияснення тої справи і тепер уже розуміємо, як спроба вдержати систему, що належить до минувшини, видавала той край все більше в руки всіх ворогів німецького народу і приготовляла розвязку, яка могла наступити до 24 годин без проливу крови. Смішність була в змаганні призначити тому малому краєві ролю, якої не могла виконати навіть 52-міліонова Австро-Угорщина... Шушніг приїздив до Бенеша змовлятися з ним, як здавити рух Генляйна в Австрії й Чехословаччині... Але нарід пішов за Гітлером, за провідником своїм — і вернулися державні клейноди до серця, відки вийшли, а вороги зрозуміли, що небезпечно ставати на горяче паленище німецького огнища.

Завдання мархії се завдання пограничча й посередництва. Пограничник має стояти на сторожі. Та тепер уже ціла німецька державність в усій могутности своїй стоїть на сторожі, отже перша часть завдань мархії скінчилася, хоч границі народів все кріавлять. Значить, тут діло вже в іншого рода боротьбі, культурній, обичаєво-моральній, в боротьбі за душу. Пограничник се посередник. А в часі коли будяться народи, ходить про посередництво між людьми, що стають свідомі своєї народности. Щоб такі взаємини плекати й формувати, муситься розуміти душу сусідних народів, мусить вміти вглядати в неї — і се завдання пограничників та пограничних груп.

В краях наддунайських нема вже тепер ні одного такого народу, який з власного почину міг би рішитися нападати на німецький осередок. Отже завдання пограничників може тепер полягати тільки на приближуванні инших народів сих країв до співпраці з Німеччиною. Історія доказує, що всі народи сих країв знаходили покріплення у Сх. Мархії. Наперед були се шляхотські роди, що сформували політичне життя: вони мали у Відні свої палати. Потому в часі міщанства приїздили до Відня студенти тих народів і тут черпали освіту. Ми сегодня вже добре вміємо оцінити значіння особистих знакомств для формування будучности. Нпр. угорські шляхотські роди Пальфи'х і Естергази'х тут у Відні створили той ґрунт, на якім в 1791 р. уродився граф Стефан Шехені, що під іменем „найбільшого з Угрів" знаний у світовій історії. У Відні кладено перші підвалини під відродження полудневих Словян. У віденській двірській бібліотеці працював тому 100 літ полудневий Словянин Копітар, співтворець полудне-во - словянського ренесансу. Довкруги нього гуртувалися Серби, Хорвати і Словінці, тут працювали їх найбільші поети, нпр. Серб Караджіч і Словінець Презера. Останній був учителем графа Антона Авершперґа, що під іменем „Анастазіюс Ґрін" вступив у німецьке письменство. Довгий час жив в Австрії також найвизначніший поет Ромунів Емінеску. А для Поляків Галичина й Відень стали просто політичною й культурною домівкою („Гаймштетте"). У Відні в р. 1795 появився перший грецький часопис, а Українці по переході частини їх до Унії мали тут осередок своєї релігійної діяльности і визвольних змагань.

Особливші взаємини маємо з чеським народом. Чехія як князівство з правом вибирання німецького цісаря була довго важною складовою частиною німецької держави. За цісарів з роду Люксембурґського Прага була столицею німецької держави, тут повстав перший німецький університет, з надворної канцелярії в Празі вийшла нова німецька літературна мова. Відси німецькі поселенці йшли як кольоністи на Словаччину й Карпатську Україну, а в Відні стансили судетські Німці найбільшу часть населення: в 1910 р. було їх у Відні 500.000 на 1,800.000 душ. Чехія це спільна земля, вона не може бути тюрмою для Німців, бо тоді мусілаб бути вічна війна. Маймо надію, що бодай сим разом буде витягнена наука з історії. А та надія се рівночасно пересторога для кусителів чеського народу.

Німецький „нарід осередка" сегодня свобідний і дивиться отверто на світ і на полудневий схід. Він може собі уявити розвиток тільки як злуку всіх сил для спільних змагань: по перше у зрозумінні спільної долі тих країв. По друге у признанні кровю условленого звязку. По третє в упорядкуванні того простору і народів його для їх добра.

І на сім шляху німецькі групи мають особливші завдання. Німці в Европі не мають територіяльних претенсій. Ся заява мусить усунути всякі упередження у кождого чоловіка доброї волі. Нац. соціялізм не має програми насильства, він послугується тільки конечними середниками для осягнення своїх духових цілей. Німецькі групи се найлучші посередники в порозумінні між народами дунайського басейну.

Австрія вернулася до батьківщини своєї. Сей поворот це закінчення героїчної хоч і повної терпінь епохи в історії німецького народу і заразом точка виходу нового життя, нової спільноти народньої долі, яку на всі часи викував Адольф Гітлер. Одно треба ствердити: німецький нарід Австрії рішений скорше позбутися останків краєвої окремішности, ніж колись випустити з рук прапор німецької держави.

Зі Святої Землі

Др Езріель Карлєбах в ч. 7054 сіоністичної „Хвилі" в репортажі пише м. ін.: Трудно дістатися до Яффи. Військо окружило місто живим муром станиць. Всі шляхи, всі стежки закриті. Від ряду днів не станув ногою в Яффі ніхто крім жовнірів і тих усіх сил безпеки, які помагають війську. Ні державні урядовці, ні люди звязані з пристанню. Це вдається лише кільком журналістам. Коли входимо до міста, бачимо, що то не Яффа. Під Яффою розуміли довгі літа зовсім щось інше. Нема того, що мало горяче забарвлення Сходу, нема арабської Яффи. Говіркі, оживлені орієнтальним рухом, вузькі вулиці міста, постійно набиті, крикливі, втратили своє звичайне обличча. Зникли переповнені вуличні каварні, переладовані товарами крамнички в базарах, зник вид широкоплечих пристаневих робітників з виглядами завадіяк, нема вже богатих, товстих арабських купців, які стояли на порозі богатих крамниць, улицями не переходять маєстатичні каравани верблюдів. Усі вулиці порожні, гладкі мов стіл і — це вже жах — чистенькі, страшно чистенькі! Словом, не до пізнання. Завмерли в тиші звичайні голоси Яффи: вуличні продавці у сварці, хлопці в забаві на вулиці, вуличники, які пробували щось „захопити", сварки жінок, лункий голос продавців води, що вдаряли в металеві тарільчики. Не чути вже жалісного скомління жебраків. Завмер голос муеззіна, що з малої вежі викликував стрічки Корану три рази денно. Просто кладовище. Здивування обгортає кождого, хто знав місто передтим. Ідемо вулицею Бустрас, якою колись тільки з трудом можна було перейти. Наші кроки дуднять і звенять у глуші. Кидаємо оком на крамниці, на вікна, на переладовані звичайно балькони. Бє з них мелянхолія. Вікна порожні, всі прилавки закриті, доми мов надгробники. 22 години на добу не вільно показуватися на вулиці! Не вільно навіть відчинити брами на вулицю. І в дійсности на тім полягає „здобуття міста". Бо стримуючи всякий рух і приковуючи кождого до його кімнати, військо переводить вже радше поліційну ніж військову акцію: ревізії. Коли всі сидять по домах, військо йде систематично від дому до дому, від дверей до дверей і перешукує помешкання. Вісім компаній війська виконує ті функції, йдучи від дільниці до дільниці, від улиці до вулиці, від заулка до заулка. Компанія має 25 людей: коло 20 англійських вояків, трохи жидівської помічної поліції і 2 або 3... ємєнітки, жидівські жінки або дівчата з Ємену, які знаменито знають арабську мову, знають місто і можуть без нарушення „мусулманської приличности" перешукати ту частину помешкання, де живуть жінки. Відділ входить в якусь уличку, перешукує помешкання, конфіскує все, що підозріле, і приказує дорослим мужчинам зійти вдол. Те саме відбувається в дальших помешканнях. Аж на вулиці збереться 20 або 30 мешканців дому. Тих відпроваджують, щоб їх піддати окремій контролі. На перехресті вулиць Мустакі й алеї Короля Юрія, перед будинком жидівського „Англьо-Палестін Банк-у", біля місця, що почорніло від вибуху бомб, відбувається контроля мужчин. При малім столику сидять три англійські офіцири. Всі знають арабську мову доволі добре. Перед ними дефілюють поодинокі Араби, всі без винятку мужчини Яффи. Перед одним з офіцирів переходять витягнені з помешкань Араби, щодо яких нема ніякого підозріння і тих негайно звільняють. Перед іншого офіцира приводять закордонних Арабів з Єгипту, Гаврану, Сирії, Трансйорданії, вкінці перед третім переходять найбільше підозрілі типи, які змісця мандрують до концентраційного табору в Сарафенді. Хто устійнює, чи хтось є підозрілий? Про се рішає найдивніший трибунал, який я бачив колинебудь у світі. Він складається з около 20-ох осібняків з жидівського злочинного світа з Тель-Авіву. Сидять на кріслах професійні злодії, контрабандисти і шумовиння з мішаної дільниці на пограниччі Яффи, Тель-Авіву й Маншіє. Сидять у позах джентельменів, надуті, здивовані, що правительство покликало їх і платить їм навіть по кільканацять пястрів денно за те майже непомильне ідентифікування яфських злочинців. Вони дуже горді, бо знають, що правительству відомо, що лучших „спеців" в тій ділянці не знайде в цілому світі. Тільки вони знаменито орієнтуються в яфських типах. Сиділи з ними у спільній тюрмі, робили з ними спільні „інтереси", або може мали з ними незабаром сидіти. Вони вже знають, хто підозрілий. Очевидно, фахівці з жидівського злочинного світа, яких взято до помочі, не відграють рішальної ролі. Річ ясна, що англійські офіцири пильно студіюють одночасно листу арабських терористів і їх опис. Мають досить власних інформацій. Одначе й вони мають щось до сказання...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Пересторога перед провокаторами

„Новий Час" в ч. 256 приніс отсю інформацію: В останніх днях одержуємо з ріжних околиць краю вістки про людців, які швендяються по селах, представляються як „уповажнені" якимись таємничими чинниками „провідники через Карпати", оповідають ріжні фантастичні історії та намовляють молодих людей, щоб ішли з ними. Річ ясна, що таких людців треба вважати провокаторами й то особливо небезпечного сорту. Маємо вістки, що кілька молодих людей вже впало їх жертвою. Тому треба пильно берегтися таких панків.

Кадовб сенату

Відомий жидівський публіцист Б. Зінґер обговорює в „Хвилі" ч. 1299 вислід виборів до сенату п. з. „Кадовб сенату" і кінчить так: „Трудно в сій хвилі устійнити цілковитий образ сенату. Бо так сталося на підставі конституції й виборчої ординації, що недотягнення соймових виборів коригують вибори до сенату, а недотягнення виборів до сенату направляє і доповнює номінаційна ліста, що там відбувається найвисший виборчий акт, по якім щойно можна обговорити обличчя нового сенату. Брак фахівців, спеціялістів від господарських справ і закордонної політики доповнять в найблищім часі. Навіть брак представників деяких національних меншин скориґує акт президента Р. П. Отже панує патовп коло 32 кандидатів. Теперішні вибори дали кадовб сенату. Голова має показатися в найблищім часі".

Антисемітизм у Польщі

„Меркуріюш Польскі" пише: „Устійнім раз: є в Польщі антисемітизм чи його нема? Бо якже? Говориться, що в Польщі є антисемітизм. Жиди пишуть, що в Польщі гуляє антисемітизм. Масони цілого світа день-у-день і тиждень-у тиждень трублять в часописах, що антисеміти в Польщі не дають Жидам жити. А тимчасом: 90 процент пливкого капіталу в Польщі в руках Жидів! 58 процент нерухомого майна в руках Жидів. На 100 лікарів 60 Жидів. На 100 адвокатів 65 Жидів..."

Чи Озон демократичний чи тотальний?

Періодичний часопис „Зеспул", орган, як кажуть, урядників мін-ва хліборобства, приніс цікавий коментар до недавної промови віцепремієра Квятковского в Катовицях. „Зеспул" твердить, що віцепремієр Квятковский, входячи до ОЗН-у, хоче стати в ньому оборонцем демократичних засад і противником тоталізму та речником низки реформ не тільки політичних, але й господарсько-суспільних. Та де маємо сліди того, пише „Зеспул", що офіціяльні вожди Озону ділають після тих засад? Де признаки, що уважають се слушним і що будуть тим кермуватися? Нема що обріхувати себе! Озон не моноліт. Озон не визначив собі виразного шляху. Одні тягнуть віз „зедноченя" на шлях бюрократичного тоталізму, інші, хоч у рядах Озону менше численні, хотіліб знаменито поправити стару наверхню випробованого демократичного шляху. Хто переможе? — Виленське „Слово", за яким цитуємо сей голос, також ставить питання: Хто переможе? Чи Озон демократичний, чи Озон тотальний?

Християнство в Німеччині

В листопадовім сшитку „Руху Католіцк'ого", польськім органі Катол. Акції, появилася стаття кс. др С. Собальковского, проф. дух. сем. в Кельцях, про нову „релігію крови і раси". Він пише, що в Німеччині школа ширить гіпернаціоналістичну ненависть до клеру і мимо того, каже, часть духовенства віддалася на услуги правительству і голосить гітлерівські кличі. Понад 100 священиків апостатів живе в однім Берліні. Також становище австрійських епископів загал духовенства оцінює негативно. 1.300 священиків в Австрії заявилося на письмі без застережень за рухом нац.-соц. Рим оцінив се як початок відступства... Нарід здезоріентований. Школа виходить зпід впливу Церкви, лишаються Церква і родина. Байдужність світських поражаюча. „Явного переслідування вправді нема, але що Церква ізольована, а суспільність, особливо молодь, сепарована від впливів релігії та духовенства, отже ті впливи силою річей страшенно меншають". (Цікаво, що польська катол. преса не бачить, що діється з впливами катол. Церкви на польську молодь н. д. авторамеnту, яка становить велику більшість польської інтел. молоді взагалі...).

Чужий обсерватор про Москву

В парижському часописі „Матен" напечатано враження закордонного політичного діяча, який пережив недавно один тиждень у Москві. Ніколи, каже сей політичний діяч, загальний вид совітської столиці не був такий похмурий як сьогодні, ні совітський устрій в такому критичному положенні. Перед крамницями стоять хвости, люди виглядають страшно. Прожиток винятково дорогий. „Метрополітен" (колись першорядний готель) вже зовсім підупав. Закордонні дипльомати живуть немов пустельники. Вони не мають фактично ніяких звязків з членами правительства. Коли їм з великими труднощами вдається добитися стрічі з кимнебудь із них, то все таки вони не довідуються нічого. Наркоми, які є тепер в положенні цькованих звірів, набрали води в рот. Хоч-не-хоч дипльомати мусять мати взаємини одні з одними і в той спосіб нічого не знають про те, що діється. Чистка перейшла скрізь. В армії зліквідовано 4/5 ґенералів і офіцирів. Усіх хоч трошки свідомих інжинірів і техніків зустріла та сама доля.

Укрита кріза в Англії

ІКЦ в ч. 313 приніс допис З. Ґрабовского з Лондону. Зміст: В Англії тепер бракує великих провідників, відси слабість правительства і парляменту. Нещастя сучасної Англії в тім, що вона не має сильної й розумної опозиції, сказав оден Англієць. Провідник партії праці Етлі ні промовець, ні політик на більшу міру. Такий сам і його заступник Ґрінвуд. Се нещастя є і в консервативній партії: брак великих промовців і недостача дискусії на високім рівні, брак боротьби оригінальних думок. Кріза в Англії се кріза провідників. Англія потребує нової віри в своє післанництво, в свою місію. Кріза її треватиме так довго, поки парлямент не стане ареною боротьби визначних особистостей.

Гумор. — Дорога пані, ви нащо дали своєму синкові таке дивне імя Навухоносор?... — Бачите пані, бо як мій старий вертається до дому і закличе малого, то я відразу пізнаю, чи мій чоловік пяний...

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить Всіх своїх П. Т. Членів, щоб відібрали нові уділові листи (книжечки) з тальоном, що уповажнюють до підимання щорічної дивіденди.

ГІТЛЄРИЗМ

Що пише б. през. ґданського сенату?

На днях має появитися в Ціріху книжка б. президента сенату м. Ґданська, Германа Равшнінґа про нац.-соц. революцію. Заграничні і краєва преса приносить вже цікаві витяги з неї. Зміст: Гітлеризм полягає на геополітичній теорії ґенерала Гавсгофера, якого учениками були Р. Гес і Геббельс. Сам Гавсгофер залежний від школи Гундольфа, Ґеґля і фон Трайчке. Три століття тому, пише Равшнінґ, число населення Франції рівнялося населенню решти Европи від Рену по Урал. Сегодня Франція має 40 міліонів душ, а сама Німеччина 80 міл. Отже в боротьбі за ґеґемонію в Европі Франція вже не може входити в рахубу. Вона тихо сховзнулася з начального місця, яке займала. Се вже фізично умираючий нарід, він симпатичний і може навіть щасливий, мігби ще по геройськи боронити своєї землі, але до офензиви і дати допомогу іншим вже нездібний. Коли Гітлєр писав свою книжку, армія Франції була наймогутніша в Европі, отже Гітлєр думав, що треба наперед зломати Францію. Сегодня се непотрібне, бо Франція не має політичних цілей і тимсамим не має політичного значіння, суперництво Німеччини з нею розвяжеться без війни, само собою, воно властиво вже не істнує. Отже боротьбу за ґеґемонію можна вести тільки з Анґлією. І вона також вже до тяжшої боротьби нездібна тай без страху можна її приневолювати проковтнути ріжні гіркі „піґулки", заправлені гадючою їддю: бо могутність Англії вже не та, що була, Англія не має вже панування на морях, яке мала колись, її шляхи стали непевні. Вона вперто домагається розброєння, це символічний вислів її зречення з дотеперішньої влади й волі до влади над світом. Англійський пуританізм пересяк духом Старого Завіта і капіталізму, а капіталізм се найважніший винахід юдаїзму. Тому гітлєрівці уважають світову імперію Анґлійців за імперію світового жидівства. Англійський нарід просто „сконфіскував" на свою користь обітницї, зроблені Богом Вибраному Народові, присвоїв їх собі. То Англія відповідальна за панування жидівського духа в Европі. То вона перемішала поняття економічного поводження з поняттям Божої ласки — і з тої конфузії зробила фундамент своєї публичної моралі та своїх горожанських чеснот. Анґлія то воплочення Юди... Польська преса, що наводить зміст сеї книжки, підчеркує отсе: В тім дусі піде протианґлійська пропаганда гітлеризму, як тільки він дійде до переконання, що надійшов час боротьби. Тимчасом гітлєрівці хочуть зєднати собі симпатії Англійців, але в довірочних розмовах уже часто порушують тему „нової зради Англії"...

Англія й Італія погодилися?

Дня 17. XI. в год. 17-ій в Римі в Палаті Кіджі в Салі Перемог торжественно підписано англійсько-італійску заяву, яка вводить у життя договір з 16. IV. с.р. Коментар до неї написав найвизначніший публіцист фашистів Ґайда в „Джіорналє д'Італія". Він каже, що тепер уже замкнений період непорозумінь між Анґлією й Італією і можливий поворот до політики мира в Европі і в світі. Вісь Берлін—Рим як також трикутник Рим—Берлін—Токіо лишаються й надалше підставою італійської політики, одначе вони не будуть уже системами замкненими, але можуть гармонізуватися з іншими незалежними договорами, спертими на рівности прав і справедливости. (Чи се дійсно закінчить італійсько-англійський спір, ще невідомо).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

ОСИП НАЗАРУК

ГІҐІЄНА НАЦІЇ

Нація се людська спільнота, яка має дуже ріжнородну підставу: значить, нація се більший гурт людей, які мають спільне походження, спільну віру (релігію, культ), спільну традицію, що повстає як наслідок тої самої або подібної минувшини, спільні звичаї й обичаї, подібні способи життя, спільні цілі. Часом вистарчить одна з тих признак, щоб була нація, а часом і кілька з тих признак не вистарчає для утревалення нації. Взагалі приглядаючись всемірній історії бачимо, що деякі народи (нації) дуже трівкі й витримують навіть найбільш несприятливі для них обставини, а деякі народи мягкі й не годні довго видержати ні погрому, ні перемоги. Часом заломлюються скорше під впливом перемог ніж під тягарем погромів.

До дуже твердих народів належать Китайці або Хінці, Жиди або Ізраільтяни, звані також Юдеями або Гебреями (Євреями), та Ірляндці звані Айришами. До твердих народів належали старі Єгиптяни, Вавилонці, Асирійці (Ассур), Перси. До мягких народів належали старі Греки й Римляни та цілий ряд германських народів (племен), як Ґоти, Вандали, Бургунди, Франки і ин., що немов блиснули на великім обрію історії та щезли майже безслідно. До мягких належать навіть сучасні нам Німці, які між чужими асимілюються скоро, хоч мають високу культуру і вміють запопадливо та систематично працювати.

Де причина того, що одні народи дуже трівкі, инші менше трівкі, а ще инші зовсім нетрівкі? Це справи непросліджені ще науково і може ніколи не будуть докладно вияснені, бо національна справа взагалі належить до дуже складних і трудних справ, у яких навіть *при найбільше докладнім пізнаванні все* лишиться щось невияснимне, таємниче. До сеї пори невідома навіть одна добра дефініція нації, яка пояснювалаб суть нації так, щоб можна було тим поясненням вдоволитися. Невідомо також, як первісно творилися нації (племена) і не знати докладно, як вони умирали, хоч багато народів виринало і зникало вже в історичних часах.

Всі ті справи тому так трудно розвязувати й пояснювати, що кожда нація (нарід, племя) в кождій країні і в кождім часі живе в зовсім инакших обставинах, отже помічення навіть найлучші і найдокладніші, зроблені в одній країні щодо одної нації, не мають звичайно ніякого значіння або мають мале значіння для висновків щодо иншої нації, ба навіть помічення зроблені про ту саму націю в ріжних часах мають всіляке значіння. А найгірше те, що про ніяку націю не маємо достовірних помічень за ввесь час її історії. Отже нема достаточної підстави до роблення певних висновків. Нпр. навіть менше більше загальне помічення, що згадані вище три народи, Китайці, Жиди й Ірляндці, належать до „дуже твердих", треба приймати не без застереження: бо сам час трівкости нації зовсім не мусить свідчити про її твердість. Адже навіть найтвердше дерево зітреться скорше ніж наймякше, коли того найтвердшого будемо вживати до тертя нпр. сто разів більше ніж наймякшого, або поставимо його в такі умовини, що воно мусить скорше збутвіти ніж мякше.

Особливо скоро щезали ті племена й народи, що в цілости переносилися в зовсім нові для них кліматичні й ґеоґрафічні умовини, значить ті, що змінали ґрунт, землю. І так пр. скоро щезло велике племя Візиґотів, коли з середної Европи перенеслося в значно теплішу Еспанію. Таксамо скоро щезло хоробре племя Вандалів, коли з Европи перенеслося до Африки. А ми Українці на наших степах продовж нашої історії бачили смерть багатьох дуже рухливих і здисциплінованих монґольських племен.

Та з другої сторони знаємо також факти, що „в кліматі, який все уважалося причиною або оправданням поганих налогів, у країні, де все панували роскіш і зіпсуття", сотками літ жили многі тисячі людей, які вміли задержати здорові нерви і доживали глибокої старости серед тяжкої праці: такою країною був горячий Єгипет, а тими людьми були християнські монахи, які десятками тисяч заселяли горячі пустині Єгипту. З того ясно, що про трівкість людських спільнот рішає відповідна ґ і ґ і є н а духа і тіла.

Що є так а не инакше, про те свідчить багато фактів. Напр. знаємо, що в такім здоровім кліматі як на Ґалканськім півострові зіпсуття Греків за панування Візантії дійшло було до тої міри, що наступив „занепад мистецтв, знікчемніла література, зовсім упала наука, а моральна нужда суспільности стала ще далеко ґірша ніж матеріяльна: все було знервоване, хоробливо зниділе й у повнім упадку. Ні оден великий чоловік, ні оден характер не виринав уже з того бездонного багна".[1]) І так тревало аж поки Турки не здобули Візантії та не вирізали значної части того зіпсутого суспільства.

А бачимо в історії народів також приклади неймовірної твердости й видержливости. Нпр. Ірляндці були 717 літ під найтяжчим гнетом Анґлійців. Ще в 14-ім столітті Анґлійці заборонили ірляндську мову і книжку і довели до того, що поверх 90% Ірляндців зовсім затратило уживання рідної мови, а тих несповна 10%, що вживало ще ірляндської мови, належало до „найбільш темного, найбільш затурканого і пригнобленого населення, що животіло в найбіднішім кутку західної Ірляндії, в прокурених торфом, безпросвітних землянках... Продовж своєї довгої неволі з найкультурнішого і найбогатшого колись краю Европи Ірляндія обернулася в руїну, в жебрака, в індійського „нечистого"... Клясичною стала не байка, а найправдивіша дійсність про те, як у деяких місцевостях Ірляндії зголоднілі собаки кидалися на палаючі свічки і проковтували їх на очах здивованих подорожних, що зупинялися на нічліг у селі або в містечку... Від часів Кромвеля Ірляндці взагалі не мали права власности на власну землю. А нужда населення була така, що десятками літ третина населення його жила з жебрац-

[1]) Гл. „Римська держава по замиренні з Церквою" у великім творі Монталямбера „Монахи Заходу".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики

Капітуляція Німців

В якім страшнім положенні була Німеччина в листопаді 1918 р. — а яка могутня вона в листопаді 1938 р...

2) Та за ті дні події в Німеччині прибрали такий оборот, що услівя перемиря підписано до назначеного речинця. Вибухла революція. Повстання з Кільонії перенеслося до Гамбургу, Бремену, Мінхену, Кельну, Кобленцу, Майнцу. Всі мости на р. Райні і харчеві склади в руках бунтівників. Повстання перекинулось і до війська. В м. Спа — воєнна рада! Вона домагається негайного приїзду цісаря. Вільгельм приїздить в супроводі міністра двора, ґрафа фон Плессена й начальника кабінету, ґенерал-адютанта Маршаля. За кілька мінут підкочується запорошене авто: престолонаслідник.

На деннім порядку — кардинальне питання: „Чи є ще досить вірних військ, здібних здавити революцію?" Рада з напруженням очікує, що скаже новий ґенерал-кватирмайстер.

Ґренер: Я поставив це питання на вчерашньому зібранні офіцирів армії. Ось вислід. (Ґенерал важко зітхнув). З 39 представників тільки один відповів притакуючо, 15 заявило, що майже нема певности, а 23 рішучо відповіло заперечуючо. Всі вони присягнули зберегти тайну зібрання...

Тяжка мовчанка.

В салю увійшов дижурний флігель-адютант: Ваша Світлосте! Його ексцеленція канцлер просить вас до телефону.

Цісар вийшов. Вернувся пригноблений. Канцлер повідомив, що в Берліні революція, що ґарнізон виповів послух та що для запобіження кровопролиттю конечне негайне зречення з престола.

Вечером нова грізна вістка. Збунтовані німецькі полки йдуть проти головної команди! Кронпринц предкладає батькові переїхати до армії, якою він командує. Вільгельм вагається. В тій хвилині входить цілком змішаний ґенерал-адютант Маршаль з телеґрамою в руці: „Цісаря скинули". З підписом канцлера тільки що оповіщено правительственну заяву про те, що цісар і кронпринц зрікаються німецької королівської корони.

— Брехня! Зрада! — в безсильнім гніві закричав цісар Вільгельм.

Ввійшли ґен. Ґінденбурґ, міністр двора й адм. Ґінце:

— Ваша Світлосте! Все стрчене. Треба безпроволочно виїзджати, — сумно сказав фельдмаршал. — Годі ручити, що бунтівники не схоплять вас і не вивезуть до Берліна.

Плессен додав: Візвана для охорони головної команди 2-га ґвардійська піша дивізія відмовила послуху.

Цісар перейшов у поїзд. Впівночі прийшла вістка, що революційні війська зближаються та що зелізничий шлях відтятий. Годі було зволікати...

10 листопада 1918 р., в год. 8 рано два авта, без усяких прапорчиків і гербів, задержалися перед баріерою пригранічної точки Ейзден. В них сиділи люди в шоломах і сірих шинелях. Баріера піднялася. Скинений з престола цісар зі свитою переїхав границю...

Тогож дня, 10 листопада 1918 р., підписано услівя перемиря і вручено їх Фошеві. Ранком 11-го маршал виїхав автом до Парижа.

Місто тільки що будилося зі сну. На вулиці, де містилася кватира головного вожда, перекупки розкладали товар, бо в той день був ярмарок. Ніхто не звернув уваги на авто, яке переїхало. І тільки случайний прохожий по маршалківськім значку на авті пізнав, хто приїхав. Новина облетіла базар. Величезна товпа окружила авто. Коли маршал, витаний захопленою товпою, вийшов з рундука, не пізнав машини: зверху і внутрі виглядала вона як один цвітник.

Дослівно за кілька хвилин Париж перемінився. Всюди прапори, цвіти, народ біжить. До 10 год. рано всі магазини з цвітами були порожні. Тисячні товпи зі співом „Марселєзи", з прапорами і портретами Фоша і Клемансо, зі всіх кінців тягнуть на „Площу Згоди". Подоба Штрасбурґа потопає в цвітах. Школи, магазини, контори, фабрики — все по-

тва... Ще Фойт у 18 ст. писав: „Яка то безпросвітна нужда! Кілька картопель розварених у воді, шматок оселедця, трохи кислого молока — отсе доля бідних селян... Зруйноване ірляндське громадянство не було в спроможности удержувати школи й наукові установи, бо всі податки жерла англійська адміністрація й поліція. І коли Англія вкрилася густою сіткою „каледжів", шкіл і наукових товариств, тоді в Ірляндії зникли всі національні школи, а ірляндська мова вимирала в такому кутку, відки вчені з великим трудом видобували її для дослідів як лікарі видобувають з трупарні мерців для науки. Продовж століть єдиною поживою більшости ірляндського населення була картопля й оселедці. В Типерарі скількість жебраків завше перевисшувала скількість не-жебрацького населення! В деяких ірляндських містах з великим трудом знайдено два соломяні матераци і вісім подушок на 4.000 населення! І се було в 19-ім столітті... Продовж століть Англія мала в Ірляндії вірного союзника всякого підбою — голод. Спочатку він приходив як наслідок англійської господарки в Ірляндії, а потому і як спосіб англійської політики. Продовж століть голод, недоїдання і втеча в світ за очі так нищили ірляндське населення, що воно майже не приростало... Ще за часів Єлисавети і Кромвеля ірляндському народові відібрано землю й цілий той нарід поставлено поза законом. І це „право" піддержували й Едвард VII і Юрій V і Гледстон і Лойд-Джордж і англійські консерватисти і англійські ліберали й англійські соціялісти. Це огидне „право" проіснувало триста літ... Це „право" знаходило в Англії оборонців ще в 20-ім столітті! Воно й принесло Ірляндії господарську руїну, політичний занепад і національну катастрофу"... „Ціла історія Ірляндії, пише Фредерікс, складається з двох дій: в одній повстання, революції й різня, — у другій голод, еміґрація й обертання народу в скотину... Тому, хто подорожує по Ірляндії, кидається в вічі цікаве явище: брак історичних памятників! Скрізь хрести, хрести і хрести, наче символ ірляндського мучеництва. Се так. Ірляндія мала і має свою чудову культуру ще з того часу, коли Европа блукала в варварстві. І ось з тієї національної культури Ірляндії й лишилися самі руїни. Чужинецький наїзд не тільки зупинив дальший розвій країни, але й поторощив памятники її старої цивілізації. На їх місци фортеці, вязниці й шибениці: видимий символ чужинецького насильства... Дійсно, памятниками Ірляндії стали тюрми, а з них визначається понура вязниця Моунджой, куди фікрічно Ірляндці сходяться на прощу, аби в патріотичному благоговінні згадати про тих, що вибороли їй волю".[2])

По здавленні численних повстань Ірляндців Англійці вішали їх тисячами на публичних площах міст для більшого остраху. Ірляндських жінок і дівчат продавали як невольниць в Америку. З частини Ірляндії Ірляндців зовсім виселено, а в цілій Ірляндії за само признавання до ірляндської народности встановлено кари. Ірляндцеві заборонено законом навіть купити коня вартости понад пять фунтів стерлінгів, а то для висказання якнайбільшої погорди всему ірляндському племени. Словом, народи, що живуть на континенті Европи, ніколи не переходили аж такого знущання, яке перейшов і витримав ірляндський нарід на своїм острові.

А прецінь настав час, коли той сотками літ голодуючий нарід, позбавлений зовсім землі і всякої приватної власности, без шкіл і без явних організацій, що затратив рідну мову і приняв мову своїх лютих ворогів, — настав час, коли такий нарід перетримавши всі знущання, діждався відбудови своєї незалежної держави і своїми очима бачив, як його вороги „цілими табунами" покидали окупований ними ірляндський край. Річ ясна, що витримати серед таких знущань було дуже тяжко. Якже все те витримав ірляндський нарід?

Очевидно він мусів мати якусь гігієну, коли не погиб під таким гнетом. Про гігієну в фізичнім того слова значінні нема що й говорити там, де люди сотками літ їдять лише бульбу варену в воді, без ніякої омасти, а з мяса бачать часом лише оселедець, бо доведені до такої нужди, що не можуть мати іншого харчу. Отже могла їх фатувати тільки гігієна моральна. Вже з того одного прикладу видно, що хоч є й загальні норми гігієни, то кождий нарід має інакші умовини життя чи животіння свого і тому кождий вимагає окремого розгляду, бо не всі народи мають ті самі небезпеки і ті самі трудности на своїм життевім шляху.

У ряді по можности коротких статтей займемося гігієною українського народу, якої йому на нашу думку треба перестерігати, щоб він витримав своє лихоліття і діждався лучшої долі.

[2]) Гл. Федора Крушинського „Національна революція в Ірляндії". Видання „Української Визвольної Бібліотеки". Париж.

Західно-український імперіялізм

П. з. „Імперіялізм польський та імперіялізм західно-український" принесла „Політика" в 26 ч. велику статтю Ф. Червіського (псевдонім). Автор стає в ній на становищі можливости концепції польсько-українського федералізму, узнаючи ту можливість у формі західно-українського імперіялізму. Розуміє се так, що якби Українці живучі в Польщі сфедерувалися з Польщею, тоді могліб ділати притягаюче на всі інші українські землі поза Польщею. Коли се не наступить і то скоро, пише, то Німці зроблять українську справу для Польщі просто незносною. Початком тої акції, каже, мусить бути усунення кількох людей, які від пару літ гуляють („гасайон") по окраїнах Польщі. До сеї статті можна замітити: Пізно, бо пізно, але лучше пізно ніж ніколи — приходять до опамятання бодай одиниці між Поляками. Що ті одиниці не можуть рівнятися своїми впливами з тими, яких радять усунути, се річ ясна. Справу організаційної переваги західних Українців (се п. Ф. Ч. називає „зах.-українським імперіялізмом") узасаднили ми в окремій книжці, виданій „Новою Зорею" п. з. „Галичина й Велика Україна".

Приписи для чужинців у Франції

У Франції створено окрему поліційну бригаду в силі 1.500 людей, яка зміцнить контролю границь. Чужинці замешкалі у Франції відтепер платитимуть дороще за карту ідентичности. Чужинцям, які вже одержали французьке горожанство, можуть його відобрати, коли вони виконають учинок проти безпеки Франції або коли вони працюють в користь заграничної держави зі шкодою для Франції. Тих, які по видаленні вернуться назад до Франції, каратимуть карою вязниці від 6 місяців до 3-ох літ. Чужинцям не вільно займатися торговлею і промислом, коли не мають на це окремого дозволу влади.

Зневаження Фляндена

Конґрес партії б. франц. премієра Фляндена т. зв. „Аліянс Демократік" закінчився торжественною маніфестацією членів конґресу над могилою Невідомого Вояка., в часі якої трапився прикрий інцидент: Коли Фляндєн зближався до могили, щоб зложити вінок, підійшов до нього якийсь чоловік і вдарив його в лице. Дійшло до замішання й бійки. Як виявилося, нападу доконав правий французький адвокат без партійної приналежности, який заявив по інциденті, що мусів так зареаґувати проти б. міністра закордонних справ з часів реокупації Надренії, бо уважає, що б. премієр Фляндєн профанує могилу Невідомого Вояка, складаючи на ній вінок.

Військова служба у Швайцарії

Військовий департамент опрацьовує тепер проєкт закона про час військової служби у Швайцарії. По думці того проєкту цілковите звільнення від військової повинности наступить не в 48 а в 60-ім році життя; передпоборових будуть підготовляти інтенсивно в окремих школах вже від 17-ого року життя.

Нові кольонії для Жидів

Між Лондоном і Вашинґтоном відбуваються переговори на тему спільної акції обох правительств у справі знайдення кольонізаційних теренів для Жидів. В тих розмовах мають входити в ґру три ініціятиви: 1) Допущення около 30.000 Жидів як еміґрантів до Злучених Держав Північної Америки. 2) Поселення більшої скількости Жидів в одній з британських кольоній в Африці. 3) Позискання правительств Полудневої й Середної Америки для справи еміґрації Жидів.

замикано. Ликуючий Париж висипався на вулицю.

Точно в 11 год. рано вдарила перша гармата. І в тойже час зачали дзвонити дзвони... Грохочуть гармати... Радість не до описання. Люди плачуть, обіймаються. Стрічних вояків підхоплюють на руки. Мир!

Грохочуть гармати і по другім боці Ляманшу, в Анґлії. Незлічима товпа заповнила площу перед букінґгемською палатою в Лондоні. Повагом, під барабанний вогонь почесної сторожі, рушила, виїхала за огорожу і поплила серед ликуючого людського моря золочена, запряжена цугом карита. Назустріч несеться радісне грання вестмінстерських дзвонів.

Торжества і в Берліні. Але торжества інакші. Лопотять червоні полотнища. Плякати: „Мир, свобода, хліб!" На бальконах Райхстаґу промовці зміняються один за другим. Поява Шайдемана викликає овації. Товпа і перед цісарською палатою. Штики революційної „спартаківської" морської дивізії. Тут панує соціяліст Лібкнехт. Плякати з надписами: „Вся власть радам"... „Геть підлих собак Шайдемана й Еберта!"...

Ніяких торжеств у Відні. Тут всі стратили голову. На Відень іде грізна филя солдатески. Положення цісарської пари розпучливе. Майже всі опустили її; опустила і ґвардія... Неочікувана втеча німецького цісаря Вільгельма онесмілила австрійського цісаря Карла... 11 листопада підписав він маніфест про зречення.

В Парижі торжественне засідання палати послів. Яблоко не малоб де впасти. У президентській льожі маршал Фош, якого витають оваційно. Присутний весь дипльоматичний корпус. Палата жде на „тигра" Клемансо. Рев товпи звіщає його приїзд. Зустріч небувала. Вся палата, без огляду на партії, продовж кілька мінут витає його, стоячи.

„Батько перемоги" виходить на трибуну:

— Я сорок сім літ ждав на сю хвилю, каже...

Зрив оплесків. Хтось кричить:

— Пригадую зібранню слова горожанина Клемансо: „Я буду битися під Парижем... в Парижі... за Парижем..."

Шалена овація. Посли зриваються з місць, окружають „тигра", співають „Марселєзу". Палата однодушно постановляє:

„Горожанин Жорж Клемансо, армія республики й маршал Фош добре прислужилися батьківщині".

В ту ніч Париж не замикав очей...

(Так прикро і тяжко скінчилася капітуляція Німців тому 20 літ, а яка їх сила сегодня, про те свідчать їх задуми, які представлені у статейці „Ґітлеризм". Ті задуми виринають на тлі дійсно великої сили. Та все в руках Божих).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Характер Данилової Унії

Серед дуже численних у нашій середньовічній історії зносин з католицьким Заходом, особливо з Апостольською Столицею в Римі, дуже часто мовби найвиразніше місце відводиться Унії за часів Кн. Данила Романовича. Вона, назовні найбільше ефектовна, закінчилася коронацією Кн. Данила — першого, як звичайно гадають, Короля в Україні, коронованого Апостольською Столицею її висланником. Але вже се останнє домагається поправки в тім відношенні, що першим Королем в Україні, коронованим у Римі, був Ярополк-Петро Ізяславович († 1087).[1]) Оскільки ж іде про зносини з Римом після схизми Керулярія аж до Данила, то можемо спинитися на кількох моментах. Се по-перше: зносини Ізяслава Ярославовича († 1078 р.), що на своїм вигнанні в Зах. Європі навязав безпосередний контакт з великим Григорієм VII (1073—1085), чого наслідком була м. ін. і згадана коронація Ярополка-Петра, Ізяславового сина; по-друге: церковні зносини, на жаль дуже мало знані, з кінця XI ст. між українською Єрархією й Апост. Столицею, наслідком яких заведено в нас свято Перенесення мощів св. Николая Чудотворця; врешті третє — прибуття українського Архиепископа-Митрополита Петра на Ліонський Собор 1245 р., де він зложив правовірне визнання віри перед самим Папою (Інокентієм IV, що коронував Данила). Всі три отсі моменти значно сильніше могліб були відзначитися в нашій історії, колиб кождий з них не перервався був нагло: перший несподівано скорою смертю Ізяслава, другий перемогою Византії в обсаджуванні київського митрополичого престолу, а третій — смертю Кн. Михайла чернигівського, що вів проримську політику разом з Митр. Петром.[2])

Колиж з сього боку поглянемо на Унію за Кн. Данила, то вона дещо нас здивує. Именно ми даремне шукалиб у Галицько-волинськім Літописі якогось оповідання про початки унійних заходів Кн. Данила в Римі, чи навпаки. Все, що про сю справу знаємо (крім коронації), походить із католицьких джерел — реляції Пляно де Карпіні й папських письм до Данила. Се не припадок. Зносини Данила з Апост. Столицею почалися зараз таки після його повороту з Орди (1246 р.) й то, як з цілою правдоподібністю можемо ствердити, започаткував їх таки Данило.[3]) Йшло йому в першу чергу про те, щоб дістати політичну поміч католицького Заходу в боротьбі з Татарами, що була головною ціллю його життя.[4]) Очевидно Папа хотів при сій нагоді довести до Унії — подібно, як се було й при фльорентійській Унії 1439 р. Отже політичні спонуки Кн. Данила вели до Унії — і ясно, що несповнення його надій на воєнну допомогу католиків захитало її, чи радше довело до упадку. Тому в літописі ті заходи не відбилися. Заслугує се тим більше на увагу, що літопис був офіціяльною памяткою, писаною при дворі Данила, й писаною сучасно — в 1240-их і 1250-их роках, отже не подано про сі заходи свідомо, не через незнання, чи забуття.

Дуже добра ілюстрація до сього це оповідання про коронацію Кн. Данила, подане в літописі. Ось воно:

„(Як Данило був в Кракові) в Кракові були папські посли, що принесли від Папи королівську корону й достоїнство, й хотіли бачити Князя Данила. А він переказав їм: Не годиться мені бачитися з вами на чужій землі, а пізніше"...

„(А як Данило вже був у себе) прислав Папа шановних послів, що принесли вінець, скипетр і корону, себто королівську гідність, кажучи: »Сину! Прийми від Нас вінець королівства«. Бо вже давніше прислав був (Папа) до нього Єпископа бернського й каменецького, кажучи йому: »Прийми вінець королівства«. Та він тоді не приняв, кажучи: »Ворог Татарин зле живе з нами, то як можу приняти вінець без твоєї помочі?« Тоді прийшов Опіза, приніс вінець і обіцяв, що, мовляв, »матимеш поміч від Папи«. Як же він (Данило) таки не хотів, намовила його мати його, Болеслав, Семовит і лядські бояри, кажучи, щоб таки приняв вінець, »а ми будемо тобі помагати проти поган«. Так він приняв вінець від Бога, від Церкви святих Апостолів і від престолу св. Петра, від отця свого Папи Інокентія й від усіх своїх Єпископів. Бо Інокентій виклинав тих, що зневажали грецьку православну віру й хотів скликати собор у справі правовіря й зєдинення Церков. Данило ж приняв від Бога вінець у городі Дорогичині, як ішов на війну зі сином Львом і зі Сомовитом, лядським Князем".[5])

Як бачимо, в представленні нашого літопису виглядає так, що Папа тричі предкладає Данилові корону й він щойно за намовою матери-черниці, польських Князів і — що два рази підкреслено — за приречення помочі проти Татар приймає корону.[6]) Очевидно з короною вязалися якісь обовязки супроти Апостольської Столиці — йшло про підчинення української (чи радше галицько-волинської) Церкви Апостольській Столиці, а сього власне Данило не хотів і тому відмовлявся від приняття корони. З другого боку Апост. Столиця хотіла зобовязати чимсь Данила й так задержати його державу в послусі св. Столиці. На такий стан річей вказує, крім деяких попередних натяків,[7]) булля Інокентієвого наслідника, Папи Олександра II, з 1257 року. Папа закидає Данилові недодержання обіцянки й відступлення від католицької Церкви, забуття й невдячність за одержані духовні й світські добродійства, за королівську корону, й навіть загрожує клятвою.[8]) Очевидно Данило не хотів підчинятися Апост. Столиці в церковних справах.

Яка була причина тої неохоти? В науковій літературі пояснювано її ріжно, але найчастіше — політичними невдачами. Найосновніше спинився над сим питанням проф. В. Абрагам. На думку сього високоавторитетного вченого причини невдачі Унії були не лише політичні. Правда, Данило знав, що коронація буде немило бачена ханом як знак унезалежнення Гал.-вол. Держави; та крім того мусіли бути ще інші причини напр. розчарування в ятвязькій справі. Данило числив очевидно на попертя Папи й гадав, що так удасться йому усунути претенсії німецьких лицарів до Ятвязької Землі, але се не вдалося — й Данило міг забрати лише третину того краю. Та остаточним і найважнішим чинником у відтягненні Данила від Унії вважає проф. Абрагам намови до зірвання Митр. Кирила (київського), Данилового кандидата, неприхильного Римові, й загалом духовенства в Гал.-вол. Державі. Сам Данило, на думку цього вченого, не був неприхильний Унії як людина, вихована в молодості на католицьких дворах — польськім і угорськім.[9])

На нашу думку причина цілком у чімсь іншім. В староукраїнській державі (чи державах) Князі присвоїли собі, всупереч канонам, право назначування кандидатів на Єпископів, судження їх і скидання зі столиць. Данило був якраз одним з Князів, що в якнайширшій мірі користали з того звичаю. В Галицько-волинськім Літописі маємо на се виразні вказівки. „За Божою волею Князь Данило вибрав і поставив Єпископа Івана", читаємо там, „з крилошан великої церкви св. Богородиці володимирської. Бо передтим Єпископ Асаф був в Угровську, та він поступив на митрополичий престіл, за те його скинено з його стола, а епископську столицю перенесено до Холма".[10]) Як бачимо, Данило не лише призначував і усував Єпископів, але навіть самовільно переносив осідок Єпископа, епископську столицю. Щоб забезпечити себе перед опозицією Єпископів, він (і брат Василько) радили собі в той спосіб, що вибирали відповідних кандидатів. „Потому був (володимирським Єпископом) Никифор, на прізвище Станило, — він був передше Васильковим слугою", пише той самий літопис, і ми бачимо, звідки Данило й Василько набирали кандидатів. Винесення до епископського достоїнства завдячували вони Князеві, а не, скажім, визначному родові, особливій ученості, чи Патріярхові. Тому не чуємо про якусь опозицію епископату Князям у церковних справах. 1245 р., як пише Пляно де Карпіні, Василько скликав до себе Єпископів і говорили про пляни Унії — але не маємо найменшого натяку, щоби хтось з них забирав голос; про се в реляції Пляно де Карпіні мусівби був зазначити. Василько сказав, щоб чекати на поворот Данила — й вони вирішили чекати, не кажучи ні за, ні проти.[11]) Таксамо в вище поданім описі коронації Кн. Данила він приймає корону й від „усіх своїх Єпископів", отже вони цілком погоджувалися з волею Князя. Якби була опозиція, літописець або зазначивби се, або просто промовчавби своїх Єписко-

[1]) Пор. Т. Коструба, Перший король України. Календар „Червоної Калини" на 1936 рік.

[2]) С. Томашівський, Предтеча Ізидора. „Записки ЧСВВ", т. II. вип. 3—4, стор. 269 і дд.

[3]) Давніша література вказана в Грушевського, Історія України-Руси, т. III, 2. вид., стор. 68, прим. 2; новіше: Грушевський, Історія III, с. 68—73; В. Абрагам, Powstanie organizacji Kościoła łac. na Rusi, 1904, с. 117—143; С. Томашівський, Українська історія, 1919, с. 102—103; М. Чубатий, Західна Україна і Рим в XIII в. у їх змаганнях до церковної Унії, „Записки НТШ", т. 123—124; о. проф. Ф. Умінський, Сношеніе Рима съ Россіей въ XIII в. „Ex Oriente", 1927; йогож, Stosunki Rusi schizmatyckiej z Rzymem w poł. XIII w. „Prąd", 1926, nr. 5; о. А. Іщак, Уніонні й автокефальні змагання на українських землях від Данила до Ізидора. „Богословія", 1923, I, 1924, IX.

[4]) Пор. Т. Коструба, Політика короля Данила Романовича. Календар „Черв. Калини" на 1937 р.

[5]) Галицько-волинський літопис, переклав і пояснив Теофіль Коструба, т. II. Львів, 1936, стор. 45 і 46.

[6]) Сталося се в серпні або вересні 1253 р., гл. Абрагам, Powstanie, стор. 134, нот. 4 й Грушевський, Історія, III, с. 72, нот. 2.

[7]) Пор. Грушевський, Історія, III, с. 73.

[8]) Russica hist. monum., I, nr. 93 й 95.

[9]) Powstanie, стор. 129, 130—131, особливо ж 136—140.

[10]) Гал.-вол. Літопис, я. в., т. I, стор. 114.

[11]) Текст Пляно де Карпіні з коментарем в Абрагама, Powstanie, і в о. Умінського, Niebezpieczeństwo tatarskie w poł. XIII w. i Papież Innocenty IV. Львів, 1922.

пів. А й сам Кирило був кандидатом Данила, що форсував його на митрополичий престіл. Як ми знаємо про неприхильність галицьких Єпископів до Данила, то се пояснюється не церковними, а політичними справами: Єпископи просто тримали з боярами проти Князя.

Таким способом опозиція духовенства проти унійних плянів Князя Данила, оскільки він їх дійсно щиро мавби, виключена. Остається таки — і то виключно — неохота самого Данила. Виховання його на католицьких дворах не може доказувати його особливих симпатій до католицизму, бо тоді він бувби таки видержав. В чім же шукати причини його неохоти — крім політичних мотивів? Мені здається, що таки у внутрішноустроєвих моментах католицької Церкви.

Часи Інокентія IV (1243—1254) були добою побіди Церкви в справі інвеститури. Симпатична з церковного погляду, ся побіда не подобалася пануючим, що змагали до опанування Церкви для своїх політичних цілей. Князь (чи Король) Данило, очевидно, бачив се й розумів дуже добре, що з підчиненням Апостольській Столиці він не мігби так свобідно господарити в Церкві як то він робив у православю. Отся перспектива для Данила, що лише з політичних причин заключав Унію, не була приємна. Се в головній мірі може нам пояснити нетривкість і характер Данилової Унії, що тривала лише 10 літ (1246 — ок. 1256).

Оскільки історія може витягати заключення зі свого матеріялу, то в сім випадку вони будуть такі: Унія, заключена лише з політичних мотивів, не здається. Крім Данилової можемо ще вказати на пізнішу фльорентійську з 1439 р., й на всі дотеперішні унійні заходи в відношенні до Московщини — починаючи від Олександра Невського, через Івана III (заходи Поссевіна), Петра I й царів у XIX ст. Натомість Унія остоїться там, де вона заключена з реліґійних спонук — як от серед Українців, чи шляхом місійної діяльности на близькім чи дальшім Сході. Політичні ж мотиви при тім можуть дуже часто довести до несподіванок, своїми наслідками все прикрих для католицької Церкви.

Теофіль Костpуба.

Нові видання

Микола Голубець: **Золота книга українського лицарства.** І. Львів 1939. Накладом Катрі Голубцевої. Сторін 32, формат 17.5 × 25.5 цм.

Святослав Гординський: **Сновидів,** лірична поема. Львів, 1938. „Смолоскипи". Ст. 64. Ф. 17.5 × 12.5 цм.

„Наш Лемко" ілюстрований господарський календар на 1939 рік. Зредагував Ю. Тарнович. Львів 1938. Накладом Видавництва „Наш Лемко", сторін 103 + 1 нпг., формат 15.5 × 23.2 цм.

Український Агрономічний Вістник, неперіодичний журнал під ред. інж. дра Евгена Храпливого, рік II, книжка 6, 1938 р. Сторін 57—123, формат 17.5× 25.5 цм. Видає Товариство Українських Агрономів у Львові, вул. Руська, ч. 20. Ціна сеї книжки 1.50 зл.

Калосьсе. Беларускі літаратурна-навуковы і грамадзкі часапіс. Кніжка 3 (16), год IV, 1938 г. Сторін 129—192, формат 17.5 × 25 цм. Журнал появляється чвертьрічно і коштує 2 зл. річно. Адреса: „Калосьсе", Вільна, Завальна ч. 1—2.

Dr. Julian Bohačevśkyj: **Versuch einer allgemeinen Herleitung der Summenformel arithmetischer Progressionen beliebiger Ordnung.** (Separatabdruck). Sammelschrift der mathematisch-naturwissenschaftlich - ärzlichen Sektion der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lwiw (Lemberg). — Band XXXII. — Heft I. Lwiw (Lemberg) 1937. Verlag der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften. Buchdruckerei der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften. Ст. 8.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Нове римо-катол. Епископство в Галичині? В Тернополі в приявности 180 делеґатів з цілого тернопільського воєвідства відбувся зїзд Секретаріяту Порозуміння Польських Суспільних Організацій (СППОС), організації відомої зі свого протиукраїнського становища. В часі зїзду виголошено низку промов, з яких дві заслугують на окрему увагу. І так інж. Доленґовский заявив у своїй промові, що в програмовій акції СППОС на перше місце висувається справа оснування латинського епископства в Тернополі і відкриття коло сто нових латинських парохій на терені тернопільського воєвідства. Зчерги ґен. Пашкевич у своїй промові вдруге обговорив потребу насичення терену тернопільського воєвідства більшою скількістю римо-католицьких парохій і ще раз звернув увагу на конечність креування латинського епископства в Тернополі. Для завершення тої пропаґанди при кінці зїзду ухвалено резолюцію, яка домагається оснування римо-католицького епископства в Тернополі. Для виконання постанов у найблищому часі виїде до Варшави делеґація, щоб представити центральним чинникам домагання польського населення тернопільського воєвідства. У склад делеґації увійдуть: воєвода Маліцкий, ґен. Пашкевич, інж. Доленґовский, дир. Ґрещук і ін.

Положення православної Церкви в Польщі. Новий декрет президента держави Мосціцкого про статут православної Церкви в Польщі появиться в Деннику Законів уже в найблищому часі. Статут нормує відношення між православною Церквою і польською державою. На торжественній авдієнції у міністра освіти Свентославского, яка відбулася 8 с. м., митр. Денис заявив, що синод православних єрархів у Польщі рішив підписати внутрішний статут православної Церкви, якого проект опрацювала міністеріяльна влада. На авдієнції були приявні крім митр. Дениса архиеп. Олексій, Олександер і Теодозій та еп. Сава; з цивільних віцеміністр Александрович, дир. департаменту віроісповідань Дунін-Борковский і воєвода Юзефский, який був від 1930 р. делеґатом правительства до т. зв. мішаної комісії для підготовки Собору, заповідженого президентським декретом. Новий статут вносить у життя православної Церкви багато нового. В першу чергу статут введе виборчі інституції, а саме епархіяльні збори, які будуть складатися також зі світських делеґатів (3 на кождих 2-ох духовних). Епархіяльні збори вибиратимуть членів консисторії і будуть назначувати кандидатів до головної контрольної комісії, яка урядуватиме при митрополії. Крім того епархіяльні збори будуть намічувати кандидатів на епископів-ординаріїв зпоміж епископів-вікаріїв. Новий статут ставить справу матеріяльної забезпеки православного духовенства під великим знаком запиту. Максимальна сума місячної урядової дотації для священиків не сягатиме суми 100 зл., отже положення під сим оглядом просто фатальне. Православна Церква в Польщі теоретично матиме соборний устрій, одначе постанови нового статуту в мінімальному відношенні здійснюють перший декрет з 1930 р. З підписанням внутрішнього статуту православної Церкви кінчиться період 8-літнього вижидання з надією на поліпшення долі православної Церкви. Крім того звідомляють про недалеке висвячення двох нових православних епископів (гл. ч. 84 „Нової Зорі"), капелянів о. Шреттера і о. Семашка, яких митр. Денис приняв на окремій авдієнції та уділив їм благословення вступити в чернечий чин. Оба кандидати-епископи виїхали вже до Почаєва, де їх постригатиме о. арх. Олексій. У Вильні кружляють поголоски про те, що незабаром мавби уступити найстарший віком православний архиепископ, виленський ординарій Теодозій.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ втікло 40—50 тисяч мешканців з території, яку признано Мадярщині у віденському арбітражі. Згадану територію заселює 186 тисяч людей, з того 36 тисяч Українців. Таку вістку принесла мадярська преса.

КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ відвідали голяндські журналісти. Вони були захоплені, що всюди знайшли повний лад і спокій.

В ҐДАНСЬКУ невідомі справники позривали польські національні прапори з будинків польських урядів і приватних домів замешканих Поляками, вивішені з нагоди обходу 20-ліття незалежности Польщі.

МІЖ ЧЕХАМИ І СЛОВАКАМИ дійшло до повного порозуміння в справі автономії Словаччини. Чехи приняли всі домагання Словаків.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ скасували цензуру листів і заграничних посилок, що тривала від 23 вересня с. р.

В ПРАЗІ чеська поліція увязнила 13 провідників чеської комуністичної партії, в тім редактора головного комуністичного органу в ЧСР „Руде Право". Голова компартії в Чехословаччині Ґотвальд пропав без вісти.

КРАЙНЕ ЛІВЕ КРИЛО нац. соц. партії бере верх в політиці Німеччини. На чолі його стоїть шеф тайної поліції Гімлер. Се доведе до соціялізації капіталів і підприємств та до віддалення від корпоративного фашизму Італії. Таке пише польська преса.

КОМАНДАНТ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ Гімлер заборонив Жидам посідати зброю. Нарушення тої заборони будуть карати 20-літним побутом в концентраційнім таборі.

НІМЕЦЬКА ЦЕНЗУРА заборонила в Німеччині поширювати твори 40 норвежських письменників.

МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ СПРАВ УТІКАЧІВ іменем представників 37 держав висилає до Берліна свого начальника Американця Жоржа Раблі, щоб обговорив з мін. Ріббентропом справу еміґрації Жидів з Німеччини.

МИРОВІ ДОГОВОРИ заключені після т. зв. світової війни від 1919 до 1920 р. обіймали 1.914 артикулів. Тепер вже поверх 1.800 артикулів не має ніякого значіння.

ПРЕЗИДЕНТОМ ЛИТВИ вибраний знов дотеперішній президент Антін Сметона 118 голосами на 120 голосуючих (два здержалися).

В БУДАПЕШТІ невідомі справники здемолювали домівку соціял-демократичної партії.

ПРЕЗИДІЯ РАДИ МІНІСТРІВ Франції оповістила комунікат, що Франція спротивиться всякому нарушенню своїх кольоній, які посіла в висліді світової війни.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Чемберлен заявив у справі кольоній, що нема мови про те, аби Анґлія віддала комунебудь свої кольонії чи мандатові території без узґляднення інтересів всіх відломів населення, яке їх замешкує.

ЯПОНІЯ не згодилася відновити плавбу на ріці Янтсе, як сего домагалися великі держави, бо на ріці відбуваються ще військові операції і пливають міни.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Що буде, як Ґітлер зажадає кольоній? — Ґа, треба буде йому дати. Чемберлен згодиться. — А що буде, як Ґітлер зажадає Шкоції? — Ґа, Чемберлен також згодиться. Хіба що Франція... — Що Франція? Не згодиться? — Се буде залежати від Росії. — От лучше даймо спокій. Ґітлер не такий злий як про нього говорять. Преціь сам сказав...— Що? — Що ґарантує свобідний доступ до моря... — Кому? — Та Італії... — Але чи дотримає? — Напевно дотримає, побачиш.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

НОВИНКИ

В митрополичій каплиці у Львові 13 с. м. відбулася інсталяція о. пралата Л. Куницького на пралата-кустоса, о. В. Томовича на пралата-схолястика, о. О. Ковальського на пралата-канцлера й о. Р. Лободича на греміяльного крилошанина греко-катол. Митрополичої Капітули у Львові. Інсталяції довершив сам ВПреосв. Митрополит у приявности цілої Капітули й о. ігумена Климентія.

З міст і містечок Східної Галичини надходять вісти про поширення пошестних недуг, передовсім дифтерії і шкарлатини. У Львові забракло місця у пошестнім відділі шпиталю та в пошестних павільонах при вул. Пекарській так, що урухомлено пошестні бараки при вул. Янівській.

Континґенти для нових адвокатів. З огляду на те, що незабаром має появитися розпорядок міністерства справедливости в справі континґентів для нових адвокатів, поодинокі адвокатські ради виготовили списки осіб, які стараються дістатися до адвокатури.

Від нового року мають увійти в життя нові приписи для готелів, які мають особливе значіння для розвитку туристичного руху. В майбутности назва „готель" буде відноситися тільки до підприємств готелярського промислу, які будуть зорґанізовані в належитий спосіб.

„Слово Народове" в ч. 327 звідомляє, що у всіх високих школах у Львові відбувся 15 с. м. однодневний страйк польських студентів на знак протесту проти „довгого придержування у вязниці двацять кількох польських студентів ендеків", увязнених у звязку з протиукраїнськими демонстраціями у Львові.

Шкільний інспекторат в Теребовлі звільнив з невідомих причин о. Володимира Жолкевича з обовязку катехита державних шкіл у Теребовлі. Внесений рекурс лишився досі без відповіди. Наші шкільні діти опинилися без правильного навчання релігії в рідній мові.

Анґлійські туристичні круги сильно зацікавилися Карпатською Україною в туристичному відношенні. До „Українського Бюра" в Лондоні зголошується щодня багато Анґлійців, які випитують, чи на Карпатській Україні можна проводити зимові й літні ферії та домагаються проспектів.

В Уричі, пов. Стрий, бандити напали на греко-католицький парохіяльний дім і зрабували в пароха 960 зл., годинник, перстень і т. п.

Гумор. — Оптиміст. — Яка шкода, що стратосферичний лет не вдався! — Якто не вдався? Адже бальон вилетів у воздух!

Гумор. — Що таке вибори? — Бачиш, вибори значить, коли знані люди для знаних їм цілей впроваджують до сойму незнаних людей з незнаних причин. („Врубле", ч. 46).

В Побурянах, пов. Камінка Струмилова, згоріли забудування польського кольоніста Станислава Сьметани, вартости 6.500 зл.

Коло Добровідки на Покутті кільканацять українських хлопців під проводом Вас. Ткачука мало напасти на „стшельца" Міх. Кульковского з Ґодів і набити його. Блюзку з нього здерли, але на другий день відослали. Таке пише ІКЦ в ч. 318.

В Озерянах, пов. Товмач, від удару перуна згоріли три забудування з живим і мертвим інвентарем.— В Грушці буревій розвалив хату Михайла Барчука.

Посвячення памятника поляглим відбулося в Яворові 8 с. м. при участи поверх 12.000 людей.

В с. Полкині 5 км. від Ярослава хтось підпалив будинки греко-католицького приходства.

Поклади міди викрили в околиці Бучача. Справу розглядають спеціялісти.

Поклади антрациту, т. зн. високовартісного вугілля, відкрили в околиці Сокаля і сумежних околицях Волині.

У Винниках під Львовом до помешкання Мойсея Дерра, власника складу дерева, вломилися вночі злодії і вкрали ріжні дорогоцінности, готівку і векслі, всьо разом вартости понад 25.000 зл.

Голова Найв. Адм. Трибуналу в Польщі Брон. Гелчиньский їде до Будапешту з 2 відчитами, про розвій виконуючої влади і про польське торговельне право.

Золотими хрестами заслуги відзначив президент РП директорів „Орбісу" М. Фулярского і Т. Дзєконьского.

В Лодзі зачався процес проти б. начальника скарбового уряду Юліяна Ґонсьоровского та кількох податкових „махерів". Ґонсьоровский зменшував лодзьким купцям податки, за що діставав хабарі.

В Клярисові під Варшавою протилетунський стражник Академіцкий з жінкою запросили до себе постерункового Лукашевича, який упився й двома вистрілами смертельно зранив Академіцкого. Ранений помер, оставивши незаосмотрену жінку. (АБЦ ч. 385).

У Ґданську ґрупа ґітлерівців побила на вулиці Поляка Качора.

Недорід яблок у Польщі сего року загальний. Треба буде ті овочі ввозити ззакордону.

Німецький міністр освіти переслав телеґрафічно розпорядок до ректорів всіх високих шкіл в Німеччині, яким забороняє студентам-Жидам вступ до будинків високих шкіл.

Коло Амстердаму розбився голяндський комунікаційний літак. В катастрофі погибло 6 осіб.

Гумор. — Нічна сорочка. — Шкот приходить до свого приятеля: Може купиш мою нічну сорочку? — А чомуж ти її продаєш? — Не потребую її. Я дістав посаду нічного сторожа.

Італійський король і цісар Віктор Емануїл III зачав 70-ий рік життя і 38 рік панування.

Наймолодша дочка італійського короля Марія кн. Сабавдська заручилася з Людвиком кн. де Бурбон-Парма, братом б. цісаревої Зити. Шлюб молодої пари має відбутися при кінці с. р. або в січні 1939 р. в Римі.

В Італії по 15-ти літах діяльности розвязали товариство „Ротари Клюб".

В Марсилії відбувся на днях похорон 48 жертв пожежі, яка навістила недавно те місто. Участь у похороні взяв м. ін. міністр внутрішніх справ Сарро.

Гумор. — Тату, чому кажуть, що з нашою Марусею буде зле, коли вона так довго вибирає собі чоловіка? — Бо такі, що задовго вибирають, виходять заміж без вибору.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва безженних священиків ім. св. свщмч. Йосафата в Станиславові

відбудуться ві второк, 27 грудня 1938 р., в год. 9 рано в домівці „Скали" у Станиславові, вул. Перацкого ч. 1, зі слідуючим дневним порядком:

1) Отворення Зборів і вибір Предсідника Зборів;

2) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів;

3) Звіти: а) з діяльности Виділу, б) касовий, в) Управи Малого Семинара, г) шконтруючої Комісії і внесок на уділення Виділови абсолюторії;

4) Вибір нового Виділу;

5) Внески і запити.

Вразі браку вимаганого статутом числа учасників відбудуться Збори тогож дня в год. 10 рано без огляду на число присутних.

Станиславів, 13. XI. 1938.

За Виділ:

о. С. Лукач — **секретар.** **о. А. Бойчук** — **предсідник.**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Пригоди Томи Соера.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Для Тебе Маріє.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Марко Польо та ревія.

Хто в листопаді с. р. прислє цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити ґазеті добрих співробітників на цілий рік.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видав й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тина 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 24 листопада 1938. ч. 90 (1190)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КОНСТИТУЦІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

В суботу 19 с. м. федеративний парлямент у Празі ухвалив остаточно і затвердив проєкт закону про автономію Карпатської України. В голосуванні за законопроєктом заявилося 146 послів, проти законопроєкту голосувало 23. У звязку з новим законом вся влада на Карпатській Україні зосереджується в руках українського уряду. Офіційну назву і справу урядової мови вирішить сойм Карпатської України. Докладніший зміст конституції внутрі числа.

Велика радість в цілому краю.

В суботу вечером міністр Карпатської України Юлій Ревай виголосив у пражському радію велику промову до населення в звязку з ухваленням конституції Карпатської України федеративним парляментом. Промову передавали всі чеські і словацькі радіовисильні. Промова мін. Ревая викликала велике вражіння в цілому краю. В Хусті населення вилягло на вулиці і слухало промови коло уставлених голосників. Люди обіймалися і плакали, радіючи з автономії Карпатської України. Нарід маніфестував свою радість, викликаючи „Слава урядові! Слава республиці!" З подібним захопленням приняло населення ухвалення конституції в цілому краю. В неділю 20 с. м. в Хусті відбулася величава маніфестація української молоді та членів організації національної оборони „Січ". Молодь передефілювала на військовий лад перед премієром о. Волошином та віддала честь національному прапорові, що маяв на будинку уряду.

Німеччина й Карпатська Україна.

Пресове Бюро Карпатської України повідомляє: Від довшого часу німецька преса слідкує за кампанією мадярської та іншої преси в справі спільного кордону коштом Карпатської України. Німецька преса заперечує вістки про нелад в Карпатській Україні та стверджує, що там є повний лад, прохарчування запевнене та все населення працює нормально. М. ін. німецька преса обговорює визиваюче становище польських молодо-консерватистів, які виразно домагаються збройної інтервенції на випадок невдачі дипльоматичної акції у справі спільного польсько-мадярського кордону. Німецькі урядові круги відкидають такий підхід і вважають недопустимим всякий замах на кордони, устійнені у Відні.

Німеччина збільшила армію о 5 корпусів.

В Лондоні політичні круги звертають увагу, що останній набір рекрутів у Німеччині о 100.000 людей більший як у минулім році. В слідуючім році звижка буде ще більша, бо набір рекрутів обійме також Австрію і Судети. Німецька армія підвисшила свій стан з 13 на 18 корпусів.

Настрої Німців над Дунайцем.

„Н. Фр. Прессе" в ч. 26.648 пише: Делеґація Швабів замешкалих над р. Дунайцем у Словаччині близько польської границі була у держ. секретаря інж. Кармазина і премієра Словаччини о. дра Тіса з домаганням, щоб не відступати їх громад Польщі. Інж. Кармазин і о. Тісо прирекли підперти їх в тій справі.

Після погромів Жидів у Німеччині.

Інскіп, англійський міністр для координації національної оборони, сказав на зборах в Еккельсі: Миротворна політика, яку провадив премієр Чемберлен, потерпіла прикрий погром наслідком переслідування Жидів в Німеччині. Не хочу відділяти німецький нарід від німецького правительства, але мені трудно повірити, що німецький нарід одобряє страшні переслідування цілком невинних людей. Ми тому не віримо і в те, що така політика може виграти.

Чеська партія національної єдности.

В Празі оповіщено маніфест новоствореної партії національної єдности. В склад тої партії входять: партія аграріїв, націонал - соціялістична партія, партія дрібних купців і ремісників (жівностників), партія національної єдности, партія чеських католиків і національна ліга. Маніфест звертається з закликом до чеського народу в справі створення нового націоналістичного руху, якого завданням буде перебудувати державу. Новий рух змагає до того, щоби всі національні сили зосередити в „авторитарній демократії" та створити парляментарну більшість, яка співпрацювалаб з правительством. Заграничка політика буде йти в напрямі приязного співжиття особливо з найближчими сусідами. Школа буде національна й віроісповідна. Виховання й життя буде пересякнене духом традиції св. Вячеслава. Голова комітету нової партії посол Беран.

Концентраційні табори у Франції.

Французьке правительство рішило зорганізувати на терені Франції концентраційні табори. До таборів будуть висилати: а) чужинців, які прибувають до Франції, а яких потому не хоче приняти ніяка держава і які не мають ніяких підстав до побуту у Франції, б) чужинців засуджених французькими судами за переступства. Перших зорганізують в баталіони праці і будуть їм платити за працю. Другу категорію чужинців будуть висилати по третім засуджуючім присуді. Рецедивістів будуть посилати до таборів у французькій Гуяні.

Знаменний заклик французького маршала.

Французький марш. Петен виголосив в Метцу промову про національну регенерацію Франції. Старий маршал заналізував теперішню дійсність у Франції і заявив, що Французам висмикнулася з рук більшість користей, які їм припали після перемоги в великій европейській війні. Яка причина того? Та, заявив марш. Петен, що французька суспільність закинула всяке духове життя. Відродження Франції прийде через відродження французької родини, через організацію виховання нових французьких поколінь в правдиво національнім дусі. (ПАТ).

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Лицемірство і фарисейство

Сіоністична „Хвіля" в ч. 7064 принесла більшу статтю з приводу останнього погрому Жидів у Німеччині. В тій статті пише м. ін. ось що: „Останній погром (зорганізований безперечно, як доказують англійські кореспонденти, правительством) й оголошені вслід за ним строгі розпорядки викликали величезне й загальне обурення в Англії та в цілому цивілізованому світі. Одні з перших відізвалися зі словами безоглядного осуду англійські епископи. Найвизначніший тепер між ними епископ Дургему, говорячи про переслідування Жидів як також християнства в Німеччині, підчеркнув короткозорість німецького правительства, яке бажаючи навязання приязні з Англією не вміє рівночасно зорієнтуватися, що ніщо так не може зразити англійську суспільність (яка все має у висліді рішаючий голос), як власне переслідування расові й релігійні. Вслід за тим міцним голосом звідусіль відозвалися слова найглибшого обурення й осуду. Так з англійської лівиці як і з правиці. Навіть пронімецька преса не щадить найостріших слів. Чемберленові не осталo ніщо інше, як осудити гітлерівську сваволю в офіціяльній заяві підчас парляментарних нарад. Таксамо сильна, а може ще сильніша реакція суспільности Злучених Держав злучила ввесь цивілізований Захід разом з Францією в один спільний відрух обурення й відрази проти метод „середньовіччя", метод з „джунґлів", метод, які виключають Німеччину з гурту християнських народів".

Подібні статті можна від кількох днів побачити в великій більшости преси польської і заграничної. Німецька прогітлерівська преса реаґує, звертаючись головно проти англійської преси. Тут подамо зразок такого реаґування німецької преси:

„Нае Фрае Прессе" принесла в ч. 26648 передовицю п. з. „Кепська память". В ній пише: Жидівське питання стало вже пекучою справою цілого світа, але в ніякій иншій справі нема тільки лицемірства і фарисейства, що тут. Недавно скінчилася конференція в Евіяні. Там по багатьох промовах, ухвалах і спеціяльних переговорах дійшли до того самого висліду, який Німеччині закидають як злочин супроти людства: ніхто не хоче помістити Жидів у своїм краю... Бельґія ухвалила урядити концентраційні табори для жидівських еміґрантів, щоб їх таким способом відділити від свого народу. Польща пішла так далеко, що власних горожан Жидів не пускає до себе. В Голяндії уряджено анкету між кольоніяльними політиками і вони остро заявилися проти допускання Жидів у голяндські кольонії. З полудневої Африки, з Колюмбії й инших держав полудневої Америки та з Австралії надійшли також спротиви проти жидівських іміґрантів. Не на останнім місци стоїть і фіяско оселювання Жидів у Палестині. Комічно виглядає, коли англійський архиепископ з Кентербері взиває на засіданні представників своєї церкви, включити Жидів у свої молитви, бо колиж він включав у свої молитви нпр. Арабів у Палестині, де їх Англійці в часі „чистки" тисячами позбавляють даху над головою з жінками і дітьми, де їх доми висаджується в воздух, де їм конфіскують майно і контрибуціями доводять до жебрачої торби... Правда, Англійці наперед пере-

стерігають Арабів. Але знищення остає знищенням. Таксамо нищать Гіндусів. А цензура така, що світ не довідується про се, або довідується дуже мало. А що Англійці робили з Бурами? Чи не замкнули їх жінок і дітей у концентраційних таборах, щоб тим зломати опір мужів і батьків? А хто забув острілювання Александрії в Єгипті? А як Англійці нищили Америку йдучи вздовж побережжа, плінд руючи крамниці, як про се пише Г. Шін в „Історії американського народу". А може організування торговлі опіюмом в Китаю було ущасливлюванням людства, хоч уряд Китаю всіми способами боронився проти того злочину. Міліони Китайців згинули від тої отруї й досі уряд Китаю веде розпучливу боротьбу з тим пороком. А якими способами здавлювали Англійці визвольну боротьбу Ірляндців? Всьо там було — з виїмком людяности. А німецького приватного майна не конфіскували в часі війни? А німецьких патентів не присвоювали собі? А заключуючи вже перемиря не вдержували ще блькади проти Німеччини, хоч знали, що в тім тяжко досвідченім краю винищений боротьбою, втомлений і голодний нарід не має найпотрібнішого до життя... Може се була людяність?

З наведених виривків видно дві річи: 1) Що німецька пропаганда в боротьбі з англійською зробила значні поступи в порівнанні з тим, яка вона була в часі війни; 2) що нотки взаїмної ненависти зачинають тепер вибухати зовсім подібним полумям, як вибухали в часі воєнної пропаганди.

Які тяжкі трагедії криються за тою словною полемікою, які безвихідні під сю пору положення! Їх ще оцінити не можна, та прийде час і на їх оцінку.

Промова мін. Ревая

По ухваленні автономії Карпатської України міністр Юлій Ревай виголосив у пражському радію промову такого змісту:

„Шановні Слухачі! Українці, Українки! Браття і Сестри! Громадяни й Громадянки! Посилаю вам щирий привіт з Праги. — Сьогодні закінчилася боротьба за політичні права нашого народу по цей бік Карпат. Тому пригадаю деякі моменти тої боротьби. Йшло про те чи ми, мала горстка українського народу, зуміємо вибороти собі права. Розходилося про те, чи підемо до волі, до праці на своїй власній землі, чи будемо й далі жити в ярмі і будемо поневолені. Доля нам усміхнулася. Боротьба закінчилася перемогою. Український народ не заломався у боротьбі. В тяжкому бою за свої права, за свобідне життя на своїй землі український народ виявив велику силу й завзятість. Щоб зясувати собі вагу тої історичної події — мусимо пригадати собі історію останніх тижнів.

Від 11 жовтня ц. р. український народ Підкарпаття почав писати нову сторінку своєї історії. Того дня український народ став сувереном на своїй землі — отримав свою владу: Центральне правительство іменувало уряд Підкарпаття. На чолі влади стояв Андрій Бродій. Тоді цей факт назначення влади крім радости викликав і затривоження між національно свідомими елементами країни. Бо на чолі уряду стояла людина, що наслідком довгої неволі не змогла звільнити себе зпід впливу ворогів і стояла на службі чужих ворожих інтересів. Треба було звернути увагу, щоб знову не прийшло поневолення. Ці побоювання, як виказали пізніше факти, були оправдані. Але зрадницькі пляни не вдалися. Прийшов день 26 жовтня. Центральна влада іменувала батька українського народу Підкарпаття о. Августина В о л о ш и н а головою влади Підкарпаття. Це назначення прийшло в останню хвилину, перед повним розвалом публичного порядку. День 26 жовтня 1938 р. став в цих важних умовинах історичним. На чолі народу станула влада, що мала за собою повне довіря цілого народу. В останніх днях треба було відбивати не тільки напади терористів, що стараються ввести заколот в нашій країні, але й боротися на міжнародньому форумі, щоб не стати обєктом у політиці чужих інтересів. Наша влада взялася до праці, щоби спасти наш нарід. Наш нарід показався зрілим і разом зі своєю інтелігенцією став одним фронтом за владою проти продажних політиків, проти Фенцика й Бродія. Зрадники втікли за кордон. Наш народ став не тільки паном на своїй землі, але й виявив також, що він дозрів до незалежности. Прийшов день 3 листопада. Арбітражна комісія у Відні встановила нові кордони. Ми втратили нашу столицю, осередок нашого господарського, культурного, церковного й політичного життя. В перших моментах здавалося, що наш народ не переживе цієї рани, що заломиться. Вороги сподівалися, що прийде до замішання, до заколотів, що ми будемо капітулювати. Але сталося чудо. Наш нарід переболів цю поразку. Важкий удар не захитав його. Нарід, напруживши всі сили, не піддається, переболіє рану, збереже честь, нашу історію, нашу державу. Наші вороги помилилися. Грубо помилилися! Ми з сумом покидали свою столицю й переносилися до Хусту. І тоді усвідомили собі той факт, що перед нашим народом, не дивлячись на пережиті удари, відкриваються нові можливости життя. Ми з подивом бачили, як наше селянство, наше робітництво, наша інтелігенція знайшли себе в цих важких днях. Нарід цілком зрозумів, про що розходиться. Широкі маси нашого народу виявили зрілість до незалежного державного життя. Доказали здібність боронити свободу, віру в будуччину. Вони станули за проводом і повірили йому. Нарід осудив зраду ренегатів, зрадників і слабодухів. Тих, що відлучилися від народу, що не хотіли служити йому — прогнав. А сьогодні, дня 19 листопада 1938 р. пражський парлямент ухвалив конституцію для Підкарпаття. Від сьогодні почнемо писати нову, радісну історію українського народу. Наш нарід став вільний і незалежний, став сувереном на своїй прадідній землі, на свойому дорогому Підкарпатті. Минуло все, що огірчувало наше життя. Від сьогодні ти, український народе, став вільним і незалежним. Твоя боротьба скінчилася повною перемогою. Твоя воля здійснилася. Щасти тобі, Боже! Ти з нинішнім днем поставлений будеш з іншими народами, як рівний з рівним. І нема більше перепон до творення нових цінностей, як моральних, так і матеріяльних на нашій вільній землі. Чекає нас велика праця. Всі сили напружимо, щоб розбудувати нашу державу, ми мусимо всі разом — селяни, робітники й інтеліґенти, не зважаючи на перепони, станути до праці, спільними силами розбудуємо наше господарське, культурне й політичне життя, що дасть нам працю й хліб, а тимсамим добробут. Ми не боїмося труднощів, наша праця буде радісна. Бо все, що будемо робити й творити, будемо робити й творити для нашого народу. І Бог нам допоможе! Ви, дорогі селяни й робітники, що все ще відбиваєте ворожі наступи терористів, що стараються внести замішання в наші ряди, щоб доказати перед чужими, що в нас бунти — ви сповнили свій обовязок. Ви виловлюєте їх і передаєте владі. Від критих куль ворожих терористів падуть наші оборонці кордонів, ви взялися до чистки ворожих недобитків і зрадників. Уряд вам дякує за це! Ви своїм поступованням даєте доказ, що марні всі зусилля й спроби ворогів, які надіялися, що наш нарід не дозрів до свободи. Нашу свободу береже ваш батько о. А. В о л о ш и н у проводі уряду, вашу волю забезпечують наше геройське військо й ті держави, що нам допомогли. І ми дякуємо їм за допомогу і порозуміння. Вірю, що в новій, федеративній республіці Чехів, Словаків і Українців дійдемо до щасливої будучности. В цій вірі кличу всіх вірних синів нації до праці для добра української нації! Будемо робити й творити. Коли підемо всі разом, тоді зможемо все зробити, тоді все буде гаразд. А тоді й Бог нам допоможе!"

Конституція

Словаччини й Карпатської України.

Словацька конституція спирається на таких головних засадах: Словаччина одержує широкі законодатні повновласти. Вона управнена видавати юридичні рішення в усіх ресортах, яких найвисше виконування щодо Словаччини застережене словацькому краєвому правительству. Те правительство буде іменувати державний президент на внесення президії словацького сойму. Премієри краєвих правительств є також членами центрального правительства; їм прислугує право датися заступити іншим членом краєвого правительства. Як довго нема іменованого власного краєвого правительства для Чехії й Моравії, відповідні аґенди полагоджує центральне правительство. Конституційні закони можуть на будуче осягнути правосильність тільки тоді, коли їх апробує більше як 50 проц. всіх словацьких послів на засіданнях парляменту. Справи заграничної політики, війська і лучби (будова доріг, почта, зелізниця) будуть провадити центральні міністерства. Також фінанси підлягають спільному керівництву федеративного мін-ва фінансів. Філію Державного Банку в Братиславі мають перемінити в самостійну дирекцію, яка буде полагоджувати деякі справи в порозумінні зі словацьким правительством. Спільні остають справи мита, одначе поодинокі автономні партнери будуть мати автономне своє внутрішне господарське законодавство. Спільні остають законодавство податкове, заряд монополів і державних довгів, торговельне право, карне право, устрій адміністрації, система концесій і ремісниче право. Суспільні обезпечення належать виключно до управнень поодиноких членів федерації. Мова урядова і мова навчання в Словаччині тільки словацька. Одначе члени інших націй мають право робити подання до словацьких урядів у своїй рідній мові. Конституція Карпатської України спирається на таких самих засадах.

Представник німецького студенства в Хусті.

Хуст, 19.XI. „Пресове Бюро" Карпатської України повідомляє: Представник німецького студенства Райху, Александер Долежаль приїхав до Хусту й відвідав Команду Української Національної Оборони, щоб навязати контакт з молодю Карпатської України. Покликуючись на слова премієра ген. Я. Сірового про необхідність тіснішої співпраці з Німеччиною висловив погляд, що така тісна співпраця заістнує й між Карпатською Україною та Німеччиною.

Араби не дбають про матеріяльні страти.

Пасивний протест Арабів проти заряджения, щоб на всякі переїзди по краю заосмотрювалися за кождим разом у спеціяльні дозволи адміністраційних властей, виказав повну однодушність і внутрішню дисципліну арабської суспільности. В останніх трьох днях не виїхали ні одно приватне авто, ні одна таксівка, ні один автобус. В Палестині вже давно перестали дбати про матеріяльні чи якінебудь інші страти.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Проти нерозважної еміграції

Карпато-українська „Нова Свобода" в ч. 117 принесла отсей заклик до української молоді з Галичини та з інших країв: Довідуемося, що в Галичині, передовсім серед молоді, зростає бажання переїзду на Підкарпаття для праці при розбудові нашої державности. Ми добре розуміємо й цінимо патріотичне захоплення кождого Українця і повну, безоглядну готовість віддати свої услуги нашій справі й виконувати тут хочби найтяжчий обовязок. Знаємо, що сі наміри в наших галицьких братів родяться з ідейности й щирого почуття до нашого Підкарпаття. Одначе в теперішніх умовинах і в теперішньому часі переїзд на Підкарпаття вважаємо недоцільним і нерозважним починком. Ми щойно на самому початку нашої державницької праці. У звязку з перебудовою цілої чехословацької республики і внаслідок віденського рішення доводиться нам переорганізувати від основ устрій та лад Підкарпаття. Виміна й переміщування людей у нас в повному ході, та з тим мусимо побарювати труднощі, які очевидно викликає всяка мандрівка людей. В таких обставинах новий приплив людей тільки збільшує ті труднощі. Тому сею дорогою радимо нашим братам з інших українських земель та з еміграції не вибиратися стихійно і самочинно на Підкарпаття. Робимо се в їх інтересі, а серцем ми з ними. Уважаємо, що кождий мусить працювати для рідного народу на своїй вужчій батьківщині й тим причинитися до поліпшення долі свого народу.

Німці про мадярські пляни

В німецькій пресі часто появляються тепер голоси з осудом мадярської політики супроти Карпатської України. „Франкфуртер Цайтунг" з 15 с. м. писала м. ін.: „ ...Не всі політичні круги Мадярщини у своїх основних поглядах потрафили дотримати кроку великим лініям бурхливого розвитку. Перебудова відносин, що остаточно закінчилася у Відні, не мала на увазі реставрації. Скинення версайських кайданів не означало для Німеччини віднови передвоєнного стану; тимчасом звільнення Мадярщини від тріянонських ланцюгів не вдоволило тих, які не перестають вірити, що се прислуга справі, як будуть найголосніше кричати: „Все назад!" Вони підносять нині, обосновуючи господарськими аргументами, вимогу спільного польсько-мадярського кордону, себто влучення Карпатської України до території корони св. Стефана. Се домагання, яке зрештою вийшло з Польщі, переняла мадярська суспільність, одначе се факт, що таке домагання віддає погану прислугу скорому здійсненню етнічних засад, які принято в Мінхені. І саме це мадярське домагання може спинити розбудову нормальних і приязних взаємин з північними сусідами"... „Коли деякі з Мадярів, проголошуючи „все назад!", покликуються у своїх домаганнях на „історичну ідею", то вони як сліпці не добачують, що якраз національна ідея се історична ідея сучасности. Буде добре, коли сей факт всюди зрозуміють"...

„Польська армія на Русь!"

У Варшаві відбулася на днях маніфестація зорганізована „Пресовим Комітетом боротьби за польсько-мадярський кордон". Всі промови, виголошені з того приводу, зачиналися або кінчилися рефреном „Польська армія на Русь!" За польською пресою подаємо замітніші вирівки з резолюції, ухваленої на тій маніфестації: 1) Польський нарід чується відповідальним за долю середньої Европи та справедливе її уложення і не спічне у змаганнях, доки над Дунаєм не наступить новий уклад сил. 2) Абсурдальна ситуація на Закарпатті, витворена внаслідок віденського арбітражу, мусить бути якнайскорше зліквідована по думці (?) домагань тамошнього населення, яке хоче (?) належати до Мадярщини. 3) Польський нарід глибоко зворушений недолею Закарпаття, де шаліє чеський терор, не може глядіти байдужно, як відмовляється тамошньому населенню права на самовизначення. 4) Зібрання звертається до всіх польських організацій, щоби при помочі подібних постанов натиснули на правительство в напрямі здійснення „однодушної волі польського народу". (Що за роззброююча зичливість бе з наведених резолюцій!. Ті резолюції помагав укладати наш приятель п. Адольф Бохеньский, який надзвичайно зворушений недолею Закарпаття. Та добре, що потішилися, бо по зборах всі визначні їх аранжери пішли на вино до мадярського посольства. Чи давали їм і гуляш, невідомо).

„Західно-укр. імперіялізм і польський дефетизм"

Під таким наголовком принесло ендецьке „Слово Народове" в ч. 329 статтю, в якій передає погляди Черв'іского (Бохеньского) в „Політиці", називає ті погляди неповажними і немудрими і каже, що за ними „укриваються: дефетизм, зневіра в польські сили, чолобитність й ідолопоклонство перед українізмом". Українці, пише, кплять собі в думці з цілого прометеїзму й польського українофільства та при першій міжнародній нагоді звернуться цілою силою пари проти Польщі, не виключаючи УНДА, яке в справі К. Руси зложило протест у польського уряду. Українці, каже „Сл. Н.", мають концепцію, яку обговорювано на процесі за убиття мін. Перацкого: вона предвиджує знищення Польщі й будову коридора до Німеччини через Краків і Шлеськ. Що буде, як споза концепції Борковского-Бохеньского висунеться отся концепція? Чи тоді польські „імперіялісти" вберуться вже просто в шаравари і запустять оселедці?... Не висуваємо тут ніякого страхопуда і не йойкаємо, тільки усвідомлюємо польську суспільність... (Словом, „С. Н." свище, щоб додати собі відваги в переході через грізний час, який очевидно надвигається в його уяві, а Українців представляє як найхитріших політиків на кулі земній — і вже навіть пише наше імя без знаків наведення! Великий се перелом в енд. пресі, дуже великий! Та як довго будемо тішитися такою куртуазією супроти нас, не знати... Все таки ті ендеки любі хлопці і шкода булоб, якби їх не стало колись між польськими партіями, бо весело з ними жити під одним дахом).

ОЗН проти ендеції

В 320 ч. „Дзенніка Польского", органу ОЗН, в передовиці п. з. „Львівські ферменти" читаємо м. ін.: Червенська Земля — терен трудний і тому кожде правительство і кожде сучасне покоління мусить мати з нею клопоти. Використовування того стану річей так, як се робить Стронніцтво Народове (ендеки), приносить польській справі правдиву шкоду. Ендеки занадто упрощують собі ситуацію і не стараються глибше зрозуміти інтереси Польщі на сході й відношення до української (в ориг. руської) справи. Їх іритує сам факт істнування „українського питання". Доказ на те напр. бойкотування назви „Україна", яка, хоч повстала щоправда пізно і двозначна (?!), — має сьогодня таке саме право горожанства, як стара назва „Русь". Кождий Поляк волівби, щоб Червенську Землю замешкувало польське населення в 90 відсотках, одначе коли доля зарядила інакше, то се дитинство злоститися на Українців і денервуватися українським питанням... Минулого місяця (і в перших днях с. м. — Ред. „Н. З.") зріс у Львові крик довкруги української справи, зокрема зріс — дивним способом — в навечеря соймових виборів, відвертаючи від них увагу публичної опінії. Були і з українського боку злочинні почини, та деякі польські чинники використали їх у невластивий спосіб, який шкодить польським інтересам. У хвилі, коли з міжнародних оглядів залежало і залежить нам с п е ц і я л ь н о, щоб у полудньово-східних воєвідствах панував спокій, невідповідальне вархольство не завагалося викликати шкідливі „відрухи".

Значіння сучасної розвідки

Лондонська „Нюз Кроникл" пише: Шеф німецької розвідки („Гестапо") Гімлер вибрав найлучших розвідчиків до пильнування льорда Ренсімена в ЧСР. Від них довідався Гітлер, що льорд Р. вислав до Лондону звіт, що уважає співжиття Німців з Чехами в ЧСР неможливим і радить відлучити від ЧСР німецькі области. Тоді Гітлер наказав Генляйнові, домагатися відлучення. Здається, що Гітлер знав також, що відома стаття в „Таймс'і" се офіціяльна думка уряду Англії.

Хто в листопаді с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

Українська фільма

В суботу 19 с. м. в салі дому Ревізійного Союзу Українських Кооператив (РСУК) у Львові відбувся показ першої української кооперативної фільми п. з. „До добра і краси" для запрошених представників української преси. Прибуло коло 30 осіб, заступників ріжних українських пресових органів у Львові. О год. 6.30 дир. Филипович привитав присутних і заповів, що з тою фільмою поїдуть в край і будуть її показувати наперед у повітових осередках, пізніше і по селах. Ще в сім році має повстати спеціяльна кооператива, яка має занятися накручуванням і вислітлюванням фільмів з кооперативного життя і для цілей кооперативної пропаганди. Фільма „До добра і краси" се тільки початок фільмової акції, яку задумує переводити РСУК при помочі згаданої кооперативи. Після того ред. Софронів Левицький оповів коротко, як повстала фільма „До добра і краси" і які труднощі були при накручуванні тої фільми. Фільму здійснено заходами і коштами РСУК при допомозі українських кооперативних централь. Сценар написали Р. Купчинський і В. Софронів Левицький. В головних ролях артисти Марійка Сафянівна і Андрій Поліщук. Світливець Ю. Дорош, виконання: „Фотофільм" у Львові. Кошти накручення тої фільми виносили 10.000 зл. Цей дуже скромний буджет фільми змушував до великих обмежень. Фільма має завдання представити працю всеї нашої кооперації та її дотеперішні здобутки, при чому особисті переживання двох головних дієвих осіб, сільського парубка Романа і сільської дівчини Марійки, якими переплітана пропагандивна часть фільми, мають зацікавити глядача і надати фільмі одностайну акцію. Фільма виконана в селі Семенівці, городенського повіту, в місцевих народних одягах, з місцевими народними звичаями і обрядами. Фільма накручена на вузькій фільмовій непальній стяжці (16 мм.), тому її можна висвітлювати в довільних салях. — Після того відбулося висвітлення фільми. Воно тривало дві години. Артисти Поліщук і Сафянівна виконали свої ролі добре. Одначе головну увагу приковують в тій фільмі гуртові сцени. Вони випали дуже гарно, зокрема варт згадати кооперативний обхід, кооперативні збори на селі, великодні народні звичаї на селі, обжинки і весільні звичаї. Не менше враження робили зручно схоплені краєвиди (як ріки, жнива, весна). Декотрі гуртові сцени виконані в кольорах. Пропагандивна частина фільми про працю наших кооперативних централь, їх фабрик, повітових осередків і кооператив на селі так зручно вплетена в фільму, що пропаганда доволі дискретна і не перетяжує уваги глядача. Декотрі сцени трохи затемні. Надписи на фільмі польські й українські. З приводу показу тої фільми видав РСУК окрему ілюстровану 8 сторінкову летючку.

Жиди в Німеччині

Німецька преса приносить статистичні дані про жидівський стан посідання у Німеччині. Зі статистичних цифр виходить, що національне майно оцінено на суму менше більше 200 міліярдів марок, які належать до міліонів горожан. Німеччина має тепер 700.000 Жидів, в руках яких знаходиться, після точних підрахунків, не менше ніж 8 міліярдів марок. На одного Німця в Німеччині припадає пересічно 2.500 марок маєтку, на кождого німецького Жида припадає 4 і пів рази більше маєтку ніж на родовитого німецького горожанина. В часі інфляції в Німеччині більше ніж половина недвижимого майна перейшла в жидівські руки. Сьогодня положення таке, що Жиди, які представляють ледви 3,8 проц. населення німецької столиці, се власники половини Берліна.

Про працю в „Скалі"

ДЕЩО З МОГО РЕФЕРАТУ. *)

1) Як слушно завважив о. сов. Чорнодоля в часі сегорічних курсів Католицької Акції в Станиславові, особливо в „Скалах" треба звертати бачну увагу, щоб там не цвив індивідуалізм, себто щоб там не було роботи „на власну руку", значить, щоб не виключати роботи плянової. Тому що правдиві доктрини виховання людини основуються лиш на принципах Божих, отже лиш Церква має домінуюче право до виховання людини й удержання її в доброму моральному стані. Католицька виховна ідея одиноко правдива і найлучша поміж ріжними ідеями виховними фальшивими й деструктивними. Вона однак робить се пляново, подібно як лікар, що систематично приписує заживання ліків хорому. В католицькій виховній ідеї є справи до вивчення й переведення лекші й тяжчі, отже научний порядок мусить починатися все від лекших річей, інакше в голові людини, що її виховується, вчиниться замішання понять, що може довести до безладдя в людському думанні і поступованні. В „Скалі" члени мусять слухати провідних засад Покровителя, що через кураторів на місцях поведе виховну католицьку ідею по відповідній лінії систематичности, спираючи одні справи на других. Взявши під розвагу, що „Скала" се товариство світських, але під духовним проводом Покровителя, Преосвященого Ординарія, мусимо вимагати від членів „Скали" розумного послуху церковному проводові, а сей послух навчить членів слухати й поважати також відповідний авторитет світський, напр. по наших товариствах економічних. Брак належного послуху се головний прогріх, що від віків нищить український нарід, а нині наші установи особливо економічні падуть у пропасть анархії лиш через брак послуху авторитетові. Взявши під увагу, що „автаркічний" індивідуалізм се атеїстичний напрямок виховання людини, треба в зародку нищити такий індивідуалізм по „Скалах". Індивідуалізм се грізна недуга тих, що дали ограбити свою душу тій застрашаючій недузі з глибшого змісту й вартости та довели до її плиткости, неспосібної до всякої духової творчости.

Тепер дещо про релігійну акцію в „Скалах". Уважаю, що добре булоб на кождих сходинах членів яких десять пятнацять хвилин жертвувати на пригадку катехитичних правд. Ходить тут про дві річи. По перше: многі вже старші люди або зовсім не обізнані з катехитичними правдами або дуже мало їх знають. Навіть ті, що ходили до школи, серед щоденних занять забувають інколи те, що в школі на релігії вчилися. По друге: наші селяни роблять нераз провини моральної натури головно через те, що мають сплячу совість і через те не звертають уваги на границі упадку людини. Через те люди роблять неодно, чого робити не належить, а родичі через таку сплячу совість глядять на діла своїх дітей під кутом байдужности. Часте повторювання в „Скалі" моральних засад католицької Церкви нагромадить у членів „Скали" обильне знання тих засад, що сперті на пробудженій совісті стануть у людини підвалиною її високоморальної вартости.

Розуміється, виклад про катехитичні правди мусить бути к о р о т к и й, яких 10—15 хвилин, бо катехитичні правди се норми для життя по Божому, через те се справи тяжшого змісту, поважного, а реферовані надто довго викликують у слухачів неохоту і брак зацікавлення через втомлення ума. Дуже добре булоб також прочитати євангелію дотичної неділі в українськім перекладі, даючи коротке пояснення до неї, але те все разом не довше як 15—20 хвилин. Серед нинішнього морального упадку є ще багато морально здорових людей між нашими людьми. Такі рішуче будуть горнутися до читальні „Скали", як почують, що там реферується справи Божого Закона. Плекання Божих правд у „Скалах" се одна з найважніших сторінок сеї установи, що лиш через те видвигає себе на найвищий щабель поваги й авторитету в нашій суспільности.

В „Скалі" треба звертати особливо бачну увагу, щоб члени сього товариства вели релігійне життя, щоб вистерігалися пороків і не давали в нічім згіршення. „Верба доцент, єгземпля трагунт", каже латинська пословиця. По нашому: „Лучший примір, ніж наука". Член „Скали" се живий, віруючий член Католицької Акції, а як такий має в „Скалі" щойно тоді повагу і значіння, як сам жие по вимогам св. Церкви і дає з себе примір до наслідування для других. Члена „Скали", що в якийбудь спосіб дає моральне згіршення, належить безпроволочно й рішуче усунути з товариства, упімнувши його вперед братним упімненням. Хто дає з себе згіршаючий примір, сей правдивий шкідник товариства і через те належить його усунути чим скорше.

Щоб гідно сповнити обичаєву акцію у „Скалах", треба звернути також увагу на читання белетристичних творів з моральною закраскою. Наш нарід любить читати белетристичні оповідання, взяті з конкретного життя, а навіяні духом науки обичаїв. Пригадую собі з молодих літ, що священик Джулинський видавав „Місіонар" і „Посланник" для народа і в них поміщував короткі белетристичні оповідання релігійного змісту. В мому рідному селі народ масово розхоплював повищі видання і кожду неділю та свято переживав під вражінням легкого, короткого і приманчивого змісту тих видань. Ще до нині старі люди згадують часто книжечки „Місіонаря" о. Джулинського. Уважаю, що Головний Виділ „Скали" аж тоді вийде переможцем, як зможе постаратися про періодичне видавання белетристичних оповідань релігійного змісту, подібних до тих, що їх можна читати часом у „Правді" пера о. Попадюка й инших оповідань. Не лиш простолюдин, але й інтелігент такі оповідання читає дуже мило, а їх зміст ділає дуже живо на душу людини. Переводити нераз такі пригадні читання коло церкви, при роботі в полі, в гурті з більшим числом людей, у себе вдома і т. д. — всюди можна найти пильних слухачів, що таке читання будуть прямо втягати в себе і будуть росказувати другим історію з життя людини, де герой оповідання потерпів через переступство моральних засад, або навпаки став щасливим, зберігаючи Божі заповіди. Такі белетристичні оповідання з релігійним змістом мають в собі велику силу. Се найуспішніший підхід до душі людей. Коли Головному Виділові „Скали" вдалосяб найти відповідних авторів і наладнати справу видавання белетристичних творів, тоді справа Католицької Акції пішлаб через „Скали" у великий розвій. Се тому так, бо примір з життя тягне за собою, а убраний в гарне й легке оповідання переходить у сферу людської свідомости і чувство людини переймає цілим своїм змістом. Белетристичними оповіданнями релігійного змісту зробимо в народі більше, ніж теоретичними викладами про значіння й вагу Божого порядку в світі.

о. Марко Г і л ь (Яргорів).

*) Прийшла осінь і з нею сезон найживішої праці в організаціях. Отже містимо сю статтю Всч. о. Марка Гіля в надії, що вона викличе живіший обмін думок на порушені теми. — Ред. „Нової Зорі".

В місяці листопаді український нарід повинен доказати, що йому не байдужа доля інвалідів українського війська.

А. РЕННИКОВ

З дневника втікача

Поважна гумореска.

Н е д і л я.

Історія з Чехословаччиною безсумнівно доказує, що в світі все таки істнує відплата. І дійсно, як жорстоко заплатив сей нещасний нарід за те, що взяв собі за провідників зрадників Колчака, злодіїв руського золота, большевицьких поплечників і ворогів старої національної Росії, яка завжди виступала в обороні поневолених Словян. *)

Як видно, рука Провидіння дається нераз дуже виразно відчути у житті націй. Російський нарід духовно завошивів... І ось більше ніж двацять літ Бог чистить його зелізним згреблом. Німці зрадливо підсунули Росії комуністів — і на пятнацять літ Бог віддав німецький нарід, що програв війну, на поталу і грабунок тим самим комуністичним і соціялістичним галапасам, аж доки врешті не простив і не послав країні Гітлєра.

Всі, що робили ставку на Москву, помалу розплачуються. Китайські міста Кантон і Ганков недармо згоріли. Пожежа спричинена не самими людьми, а послана з висоти за захоплення комуністичною грязюкою.

І на Заході видно тепер також приклади відплати. Особа Бенеша тут для всіх зловіщий символ Господньої кари. І ті, що правлять західними державами, добре зробилиб, якби на всіх істнуючих договорах з совітською владою дописували збоку в формі перестороги або нотн-бене:

„Нота-Бенеш".

П о н е д і л о к.

Сьогодні читав я в „Последніх Новостях" роман на останній сторінці і страшно розстроївся. Перекладчик, який очевидно втік з Німеччини, переклав одно речення з англійського так:

„Доктор остаточно усміхнувся".

Ся ідіотична докторська усмішка так мене розбурхала, що я був приневолений вечером поїхати в гості замість продовжувати дневник. Думав я: забуду про доктора, розірвуся. А тимчасом увесь вечір не міг я позбутися тої думки. В метро́ дивлюся на обличча сидячих Французів... І як тільки хтось усміхнеться, негайно в голові появляється думка: Остаточно усміхнувся чи не остаточно?

І що найважніше, не один усміхається, а багато! Якась міднетка (панна з магазину) кокетує сусіда, злегка сушить зуби. Старушок розмовляє зі своїм візa-ві, здригається від легкого сміху.

Остаточно чи не остаточно? О, Господи, колиж це речення дасть мені спокій? Можна збожеволіти!

Я гадав, що посиджу в Муркиних і там мені це все перейде. Та не так сталося. Як на злість приїхала до них одна товаришка з Монтаржі зі знакомою старшою панею. І якраз цій пані прийшло нагло на думку оповідати про своє великосвітове минуле.

— Я сама, знаєте, скінчила Смольний Інститут, — заявила вона. — І то не лиш так просто, а з дипльомом. Сестра моя також вчилася в Петрограді й одержала найвисшу освіту. Ну, а батько наш був адміралом. Завжди гостро уважав на те, щоб ми не сиділи вдома бездільно. Бувало, коли напр. свиню ріжуть, іде він на ріку сам і нас бере з собою, кишки полокати.

Сиджу я ні в живих ні в мертвих, слухаю смольної інститутки з Монтаржі, боюся подивитися на господарів дому. Та вкінці поглянув я скоса на Павла Алексеєвича... І бачу: усміхається! Звернувся в сторону Ірини Владимировни, бачу — також усміхається! І нагло шалена думка знову вдерлася: остаточно усміхаються чи не остаточно?

Цілу ніч після того я зле спав. Сни-

*) Так пише російський автор. Про те, як Росія гнобила Словян, йому розуміється незручно писати. — Ред. „Нової Зорі".

ДЕКРЕТ

про відношення польської держави до православної Церкви.

Дня 19 с. м. ввійшов у життя декрет президента РП про взаємини між польською державою і Польською Автокефальною Православною Церквою (ПАПЦ). Подаємо найважніші місця сего декрету: 1) Незалежність від закордонних властей. На підставі того декрету Польська Автокефальна Православна Церква (ПАПЦ), зберігаючи в догматичних і канонічних справах єдність з Соборною Східною Православною Церквою, унезалежнюється від укоїнебудь закордонної власти, духовної чи світської. ПАПЦ користає у свойому внутрішньому житті з цілковитої свободи і може правити собою в межах державного законодавства. ПАПЦ в релігійно-моральній ділянці свобідно порозуміваеться з іншими православними Церквами. У справах віри й моралі прав. митрополит і епископи свобідно і безпосередно порозуміваються з підчиненим собі духовенством і зі своїми вірними. Державні власти дають свою поміч у виконуванні згідних з законом постанов властивих церковних властей у ділянці: а) усунення духовного або іншої особи з церковного становища, яке займає; б) позбавлення управнень, звязаних з духовним станом; в) в інших випадках, передбачених державним законодавством. В научних заведеннях, яких програма обіймає навчання молоді нище 18 літ, що їх удержують в цілости або частинно держава або самоуправні уряди, наука релігії в рамцях державних приписів обовязкова для молоді, яка належить до ПАПЦ. Релігії вчать учителі, покликані шкільною владою зпоміж осіб, які мають кваліфікації і канонічну місію відповідного дієцезального епископа. Урядова мова властей і церковних урядів — польська мова. У відношенні до осіб і установ, які звертаються до властей і церковних урядів в іншій мові, ті власти можуть уживати мови петента. Духовні ПАПЦ в часі богослужень відмовлятимуть молитву в наміренні РП і її Президента. У дні державних свят духовні будуть відправляти торжественні богослуження з мольбами в наміренні РП, її Президента, правительства й війська, після чого мають співати гимн-молитву „Боже цось Польскен" в прияві целебруючого духовенства. 2) Церковні власти й їх вибір. Голова ПАПЦ се митрополит, він одночасно архиепископ варшавської дієцезії і гіерохархимандрит Почаївської Лаври. Орган, який регулює справи ПАПЦ, це загальний собор, що складається з епископів і з представників духовенства й вірних. Собор скликує митрополит після порозуміння з міністром віроісповідань і публичної освіти на підставі розпорядку президента РП. Орган церковної влади, який регулює справи, що переступають круг управнення дієцезальних епископів, це собор епископів з митрополитом на чолі. Виконуючий орган собору — синод. Митрополита ПАПЦ вибирає елекційний собор, який скликує до Варшави заступник митрополита після порозуміння з міністром віроісповідань і публичної освіти на підставі декрету („орендзя") Президента РП. У склад елекційного собору входять: а) заступник митрополита як предсідник; б) всі урядуючі епископи ПАПЦ; в) по дві духовні особи як представники духовенства і по три світські особи як представники світського населення кождої дієцезії, вибрані дієцезальними зборами; д) два військові професійні духовні православного віроісповідання, яких визначає відповідна душпастирська військова влада; г) намісник Почаївської Лаври; г) два представники монастирів, вибрані настоятелями мужеських і жіночих монастирів цілої держави; е) два представники, вибрані тими, що викладають на студіюм (виділі) православної теольогії університету И. Пілсудского зпоміж себе. Зібрання елекційного собору попереджае переделекційне зібрання, зложене з осіб, які входять у склад собору. Зібрання визначує трьох кандидатів за вакантне становище митрополита. Після визначення кандидатів переделекційне зібрання покликує комісію, яка має впевнитися у Міністра віроісповідань і публичної освіти (Мвіпо), чи з державних причин правительство не має нічого проти осіб, що їх визначено кандидатами. Коли внаслідок заложення спротиву залишиться менше ніж 2 кандидати, переделекційне зібрання назначує нового кандидата або нових кандидатів так, щоб ліста обіймала завжди бодай два назвиська. Щодо кождої нової кандидатури комісія впевняється у Мвіпо, чи правительство годиться. Після повідомлення міністра, що особи кандидатів не викликають спротиву правительства, заступник митрополита скликує на слідуючий день зібрання елекційного собору. По виборах і ствердженню їх правильности Мвіпо представляє новообраного митрополита Президентові РП для позискання його признання. Признаний митрополит складає на руки Президента РП присягу й одержує декрет, який уповажнює його заняти становище. Митрополит має постійного заступника, яким є один з дієцезальних епископів, вибраний собором епископів за згодою Мвіпо. ПАПЦ становить одну митрополію і під територіяльним оглядом ділиться на дієцезії. Зміна скількости дієцезій і їх границь вимагає ухвалення собору епископів і згоди Мвіпо. Дієцезальних епископів вибирає собор епископів зпоміж трьох кандидатів, представлених властивим дієцезальним зібранням і на яких вибір правительство згодилося. Вибраний епископ складає присягу на руки предсідника ради міністрів, опісля митрополит представляє номіната Президентові РП. Дієцезальним епископом і вікаріем можуть бути вибрані особи, які скінчили в краю висші теольогічні студії. Дієцезії діляться на деканати, а ті знов на парохії. Творення деканатів і парохій якгакож устійнювання їх границь і місць осідку парохів вимагає згоди Міністра віпо. На чолі деканатів стоять декани, на чолі парохій парохи. Деканів, парохів і вікаріїв іменує дієцезальний епископ. Про кожду кандидатуру епископ повідомляє на письмі воєводу, який може спротивитися особі кандидата. В разі спротиву епископ може внести відклик до Мвіпо, який рішає справу по засягненню опінії митрополита. В разі неповідомлення епископа про рішення Мвіпо в речинці 6 тижнів від дати одержання відкликання епископ може довершити іменування. Духовні свячення можуть одержати тільки особи, які мають запевнене, постійне церковне становище і які скінчили державний православний ліцей або одержали степень магістра православної теольогії університету И. Пілсудского. Особи, які не мають польського горожанства, не можуть

лися мені якісь свинські рила. І всі, підлі, чомусь реготалися! Остаточно чи не остаточно? Тьфу!

Вівторок.

Сьогодні, Богу дякувати, успокоївся я і рішився продовжувати свої думки про відплату.

І так на народах можна нераз прослідити істнування висшої справедливости. Та чому також кождий поодинокий чоловік не поносить на землі кари за свої вчинки? Очевидно, справа тут в ось чім: припустім, що відплата у відношенні до одиниці здійсниласяб у земному житті. Кождий ледащо бувби караний долею, кождий порядний чоловік одержавби надгороду. Щож в такому разі сталосяб?

Ясно що: всі перемінилисяб у спритних людей, які страралисяб вимантити у Провидіння якнайбільше надгород для себе.

Зробить Іван Іванович добрий учинок, дасть жебракові безповоротно сто франків і вижидаюче, пильно подивиться на небо:

— Ану? Колиж розрахунок?

Або навпаки: вхопить хтось з чужої каси міліон, пхає в кишеню, а потім, замість щоб мав викиди совісти, зачне міркувати:

— Пересолив я, здається. Міліон взяв і мабуть за кілька днів прийде напевно удар. Положу я краще гроші зповоротом і займуся вигідною добродійністю.

В той спосіб у висліді всі богаті люди зачнуть горячково розкидати гроші направо й наліво, щоб одержати від Бога стократно. Бідслахи будуть підпихати гроші один одному, щоб краще устроїтися. До всіх шпиталів повалять товпи народу відвідувати тих, що терплять, щоб виграти на льотерії пять міліонів. І до кождого, що спотикнеться на вулиці, і до кождого, що пчихне від грипи, будуть підбігати сотки людей нараз, щоб дати йому поміч або аспірину.

Що за підле людство виростоби з того врешті! Драбуги сталиб святими, святці драбугами, у нікого не булоб совісти.

А ми ось стогнемо, лоплакуемо і жаліемося, що „нема правди на землі"...

Ні, це прекрасно, що на землі нема відплати для поодиноких людей. Ну, а щодо націй, то тут очевидно інша справа: нації не можуть зледащіти через відплату. Вони занадто неповоротні, дурні, і всеодно ніякий приклад не навчить їх ніколи нічого.

Четвер.

Читаю про безнастанні кровавi заворушення у Палестині й думаю: Розуміється Жидам треба дати можність організувати денебудь свою державу. Треба помогти людям, яким на земній кулі в останньому часі нема вже куди дітися. Тільки, на жаль, Палестину і християнські святі місця вибрано на це зовсім невдало.

І тут знов повстає питання про відплату: як для Жидів, так і для Англійців.

Для Жидів тому, що сіонізм це — релігійно-нетактовна спроба не рахуватися з божескими жерелами християнства. А для Англійців, що вдають святців, тому, що не можна побожним християнам розводити жидівське огнище там, де є гріб Господній.

А щодо історичних прав Жидів до Палестини, то виходячи з подібних прав можнаб договоритися до чортиків.

Коли рахуватися з тим, що було дві тисячі літ тому, то требаб відразу відступити нащадкам колишніх Римлян — Італійцям цілу Францію до Райну, Еспанію, Македонію, Грецію, Єгипет, Альжир і Туніс.

Від Англії требаб відобрати Індію і всі кольонії. Москву віддати Фінам. А Америку просто закрити.

Та чи згодиться хтось на таке предложення, а зокрема президент Русвелт, який домагається виконання заяви Балфура?

виконувати ніяких церковних урядів, ані займати становища або мати якийсь мандат у ПАПЦ. Це рішення відноситься також до членів і новиків монаших чинів. 3) Церковні добра. Простір рільних ужитків, які не підлягають примусовому викупові норм: для митрополита 180 га, для кождого дієцезального епископа з призначенням на епископський дім 158 га, для кождого епископа з призначенням на консисторію 125 га, для кождого монастиря 180 га, для кождої парохіяльної святині в міру устійнення для неї складу духовенства і церковної служби: а) призначені на сирітські землі 3 га; б) для ужитку пароха 20 га; в) для ужитку діякона 10 га; д) для ужитку псальмиста 7 га; г) для парохіяльних святинь, при яких істнує етат вікарія, — для пароха й вікарія разом 30 га. Надвишки ґрунтів поодиноких правних осіб ПАПЦ понад ті норми можуть бути викуплені державою по трьох літах від дня введення в життя декрету в спосіб і на засадах, устійнених шляхом розпорядку міністра хліборобства і рільних реформ в порозумінні з міністром віроісповідань. 4) Державні дотації. Держава запевняє ПАПЦ відповідні її потребам дотації в межах кредитів, призначених на ту ціль в державному буджеті. Дотації на персональні видатки титулом місячних платень будуть обчислювані після слідуючих норм: Митрополит 1075 зл. і 800 зл. на удержання митрополичого дому, дієцезальні епископи по 700 зл. і 500 зл. на удержання епископського дому, епископи-вікарії по 500 зл., парохи по 60 зл., сакелярії по 60 зл., вікарії по 35 зл., псальмисти по 15 зл, студенти православної теольогії, вікарії при митрополичій катедрі по 30 зл. На чолі душпастирської служби православного віроісповідання в війську стоїть військовий православний епископ, покликаний на те становище зпоміж епископів ПАПЦ міністром військових справ у порозумінні з митрополитом. Військового православного епископа заступає протопресвітер. Протопресвітера якстакож військових деканів і капелянів і їх заступників іменує міністр військових справ на внесок військового православного епископа. Аж до часу одноцілого у всій державі урегулювання ведення актів цивільного стану парохи ПАПЦ ведуть акти цивільного стану (метрикальні) згідно з обовязуючими державними приписами і підлягають в тій ділянці контролі і розпорядкам відповідних державних властей. („Газета Польска", ч. 320).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Хуст, столиця Карпатської України.

Головне місто сучасної Карпатської України має щойно будуватися, до чого вже вживається відповідних заходів. Тимчасом розташовано там центральні урядові установи, будується аеродром, направляється дороги тощо. Колись було се малопомітне містечко з 17.897 (в 1930 р.) мешканцями. Хуст належав до мармарошської жупи. В місті стоїть на вулканічній горі, високій на 333 м., старинний замок, заложений в XI столітті Володиславом Святим. В XIV ст. володіли замком семигородські князі, в XVI ст. Степан Баторій, на початку XVII ст. Степан Бочкай, потім Гавриїл Бетлен, на початку XVIII ст. Франтішок Ракочий. В 1766 р. замок згорів і пізніше вже не був направлений. З замку є прегарний погляд на південь на ріку Тису та її долину, а на північ на місто, долину Вел. Ріки та хустські верхи порослі лісом. В Хусті 2/3 мешканців Українці, решту творять Жиди, Мадяри, Чехи і Німці. В околиці Хусту всі села виключно українські. В Хусті й передтим було багато урядів і кілька шкіл. Для урядовців побудовано нову дільницю міста з гарними домами та приміщеннями для державної чеської школи, реальної гімназії тощо. („Український Тиждень" ч. 33).

Німецьке військо в Карпатській Україні?

Лондонський „Дейли Геральд" приніс поголоску, що є можливість висилки німецьких військ на Карпатську Україну для підпертя чехословацьких відділів у боротьбі з терористами на тім терені та для оборони Карпатської України проти угорської аґресії. „Дейли Геральд" зазначує, що чеські сили на угорській границі поважно скріплено. „ІКЦ", що переповідає сі вісти, додає від себе: Візвання Прагою, згл. т. зв. (!) правительством Карпатської України збройної помочі Німеччини рівналосяб узнанню цілковитої залежности ЧСР від Берліна та фактичній окупації краю Німеччиною. Тому вістку ту вважає неправдоподібною (?).

Зміни на становищах воєводів?

В політичних кругах кружляють поголоски, що незабаром теперішній поліський воєвода Костек Бернацький мавби обняти львівське воєвідство, теперішній львівський воєвода мавби перейти до Лодзі, а лодзький воєвода Юзефский мавби бути перенесений у стан спочинку.

Утеча Жидів з Ґданська.

В Ґданську постійно зростає протижидівська акція. У звязку з тим ґданські Жиди масово ліквідують свої маєтки і підприємства й утікають з ґданської области. Продають не тільки підприємства, склепи, доми, але також божниці, доми молитви, доми зібрань і т. п. М. ін. перейшли в німецькі руки спалені або здемольовані синагоги в Сопотах, Вжещу і Райтбані. Багато Жидів з ґданської области переноситься до Ґдині і спричиняє дорожнечу помешкань.

Франція боїться диктатури.

У французьких лівих кругах побоюються, щоб премієр Далядіє не викликав деяких змін у французькому державному режимі. Занепокоєння видно не лише у комуністів і соціялістів, але і в радикальних лівих кругах. „Чи премієр Далядіє рішиться перейти Рубікон?" питає Еміль Біре в часописі „Ордр". Деякі знаки вказувалиб на те. Се правда, що він має деякі зобовязання, одначе тільки їх мав у минулому і не додержав. Його історична роля може полягати на відкритті шляху диктатурі, якої першою жертвою ставби він сам. У Далядіє бачимо Керенського і фон Папена. Радикальна партія, мимо того, що в останньому часі підпала сильній фашистівській пропаґанді, глядить на почини Далядіє з деяким занепокоєнням.

Побут англійських міністрів у Парижі.

Премієр Чемберлен і мін. закорд. справ Галіфакс в товаристві п-і Чемберлен і панни Галіфакс приїдуть до Парижа 23 листопада. Того дня вечером французький премієр і мін. закордонних справ видадуть обід на Ке д'Орсей на честь англійських гостей. 24 листопада президент Франції Лебрен буде приймати англійських гостей в Елізейській Палаті. Того дня вечером буде торжественний обід в англійській амбасаді. Підчас перерв між тими парадними обідами і підчас них відбудуться наради англійських і французьких міністрів.

Лікарський фейлетоник.

Запалення легенів

(Пневмонія).

Запалення легенів це небезпечна недуга з високою горячкою й типовим перебігом. Вона повстає нагло серед доброго самопочування пацієнта. Сильні дрощі й швидко зростаюча горячка приневолюють чоловіка, зовсім здорового до того часу, положитися в ліжко. Недуга швидко доходить до вершка свого розвитку і в перших 8-ох днях рішається доля недужого. Запалення легенів се гостра інфекційна недуга, яку викликають бацилі т. зв. пневмококи. Запалення легенів повстає на тлі загальної перестуди, внаслідок якої слизниця, що вистелює легені, стає замало відпорна і влекшує зараження. Ся недуга виступає частіше в зимі або весною ніж в інших порах року. В озявах і в міхурчиках легенів повстає крівава виділина, яка твердне і тягнеться. Недуга розвивається звичайно в долішній частині легенів, заміняючи губкову й наповнену воздухом тканку легенів у тканку тверду і без воздуха. Коли недуга зникає, виділина стає більше пливка і виходить з кашлем. Недуга повстає нагло, появляються дрощі, почуття холоду, сильні болі голови, брак апетиту і навіть блювання. Крім того недужий кашляє й відчуває колення у боці. Помалу стає ясним, що мається до діла з недугою легенів. Недужі мають віддих короткий, приспішений, поверховний. Кашель дуже болісний, тому недужий старається не кашляти. Другого дня в часі кашлю недужий виділяє характеристичну ржаво-брунатну флеґму внаслідок домішки крови. Це забарвлення вже напевно доказує запалення легенів. Обличча недужого сильно червоне (від горячки), а деколи навіть сине (внаслідок слабого віддиху), на устах появляються міхурчики, які треба вважати добрим проявом, горячка доходить до 40 степ. і вище; крім того появляється маячіння (деліріюм), головно в алькоголіків. Всі прояви запалення легенів і горячка осягають свій вершок від 5-го до 11-го дня. Пізніше наступає зміна: температура паде, виступають поти, віддих стає лекший і глибший, кашель зникає і болі уступають. Вертається апетит, недужий відразу чується лучше і скоро вертається до здоровля. По одноразовім запаленні легенів недужий не набирає відпорности на сю недугу і може на неї знов занедужати. У старшому віці запалення легенів дуже небезпечне, бо серце не все видержує недугу. Як лікувати запалення легенів? В першу чергу лікар має ріжні способи на те. Треба старатися помогти недужому в його жалях і облекшити його болі. Найлучше прикладати вогкі окуади на груди. У недужих слабих й анемічних робити оклади з горячої води. Болі при віддиху тоді майже зникають, кашель стає лагідніший і самопочування стає багато краще. Одночасно на стегна й лидки робиться холодні оклади. Оклади на грудях зміняти що 1—2 години. Оклади на стегнах і лидках ще частіше. При болях голови давати студений оклад на чоло. Недужим часто давати: воду з цитриною, з малиновим соком, або сельцерську воду; з їди — легкі зупи з яйцем, молоко, маслянку, квасне молоко, пуддінґ, овочі, компоти, дуже добре роблять помаранчі. Опісля можна перейти на шинку, телятину з яриною (шпінак, шпараґи, каляфіор, морква). Воздух у кімнаті недужого має бути свіжий. Вилікування залежить у великій мірі від сили серця. Підчас перелому, коли недужий сильно пріе, витирати недужого з поту, сушити тіло і зміняти білля.

З правничих справ

В зелізниці їхав з Вильна до Нової Вілейки син пані Пражмовской. Двері вагону були ушкоджені. Через те хлопець вилетів з вагону й забився. Мама запізвала зелізницю до суду жадаючи 17.000 зл. відшкодування. Суд у двох інстанціях віддалив її з нічим, хоч приняв, що двері вагону були ушкоджені. У мотивах заявив, що якби погибший сидів спокійно, а не бігав, то бувби не вилетів. Польська преса приносить зміст вироку п. з. „Зелізниця не відповідає за ушкоджені двері вагону".

Нове опікунче право.

Кодифікаційна комісія ухвалила новий діл польського цивільного права, а саме про спокревнення й опіку. Проект предвиджує, що позов у справі дохождення батьківства може внести крім дитини і громада, що виконує суспільну опіку, до трьох літ від уродження дитини. Неслюбне дитя має одержати назвище матери. В цілій державі мають повстати при городських судах спеціяльні опікунчі уряди, зложені з суддів й опікунчих радників, іменованих з кандидатів, представлених гмінами. Повнолітність зачинається з укінченим 21-им роком життя, як і тепер.

Домагання Мадярів у Ромунії

Представники мадярської меншини в Семигороді вручили премієрові Ромунії меморіял, в якому домагаються: 1) Затвердження мадярських політичних угруповань, 2) обсадження державних становищ урядниками мадярської національности на території заселеній Мадярами, 3) дозволу творити незалежні від держави мадярські господарські організації і 4) обсадження мадярських шкіл мадярськими учителями. Вшехпольська преса („С. Н.") пише, що ті домагання „нереальне і нестосовне".

„Діямантовий Клюб" у Німеччині

„Берлінер Тагеблят" звідомляє, що німецька поліція викрила в Берліні жидівську організацію „Діямантовий Клюб", якої члени перепачковували жидівські маєтки з Німеччини за границю. Централя тої організації була в Берліні, філії в усіх більших німецьких містах, зокрема на заході. Члени „Діямантового Клюбу" мали перепачкувати з Німеччини за границю поверх 150 міліонів марок капіталів і дорогоцінностей. (ПАТ).

Держави З англійських народів

заключили торговельний договір необмеженого упривілеєння.

У Білім Домі в Вашингтоні в приявности президента Русвелта підписано другий торговельний договір „необмеженого упривілеєння" з Канадою і перший з Англією та всіми її кольоніями (але не з домініями та з Індією). Ульстер у північній Ірляндії зараховано до Англії. Ті договори признають державам трьох англійських народів, а саме ЗДПА, Англії й Канаді, найвисше упривілеєння у взаїмній торговлі з тим, що договори можуть бути змінені або виповіджені, колиб у міжнародній вартости гроша котрої небудь з валют тих трьох держав наступило засадниче пересунення. Ті договори дотичать третини світової торговлі і зачнуть обовязувати від 1. I. 1939. Премієр Канади Кінг, секретар для загр. справ ЗДПА Гол і посол Англії Ліндсей вияснили перед 200 журналістами значіння підписаних договорів, підчеркуючи, що се матиме історичне значіння не лише для тих трьох держав.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. др А. Волошин одержує гратуляційні телеграми з ріжних країв Европи. М. ін. на днях одержав привітні телеграми від українських еміґрантів у Фінляндії, від утікачів з Соловок, від своїх б. вихованців і богато інших.

Б. РУССКІ ОФІЦИРИ, які перебувають тепер в Югославії, прислали привітальну телеграму до прем. Карпатської України о. дра А. Волошина. Вони ставлять себе в розпорядження уряду Карпатської України.

ЩОДЕННИК „НОВА СВОБОДА" в Хусті став тимчасовим офіціяльним органом правительства Карпатської України. В нім будуть поміщувані всі декрети, розпорядки, оповістки й комунікати правительства і поодиноких міністерств.

УКРАЇНСЬКА ІРРЕДЕНТА на Підкарпатті (Карпатській Україні) се пістолет вицілений на наші полудневі землі (на українські землі в Польщі). Такий клич вмістило виленське „Слово" Мацкевича побіч заголовка газети в 318 ч.

МАДЯРСЬКА ПРЕСА доносить майже кождого дня неправдиві вісти про Карпатську Україну, про мнимі бунти місцевого населення, про голод і навіть холеру, яка буцімто там панує. Ті вісти подає за нею польська преса, а потому мадярська знов їх передруковує.

ПРОЄКТ СПІЛЬНОЇ ГРАНИЦІ Польщі з Мадярщиною через Карпатську Україну стрічають німецькі рішальні круги з найбільшим відпором. Таку вістку приніс „Прагер Тагблят".

ПРИЇЗД ІТАЛІЙСЬКОГО МІНІСТРА Чіяна до Варшави стоїть у звязку зі справою спільної польсько-угорської границі. Так пише польська преса.

ПОЛЬЩА І ЛИТВА узгіднили між собою політику пропаганди і преси.

ШЕФ СЛОВАЦЬКОЇ ПРОПАГАНДИ Александер Мах повідомив радіем, що був у Будапешті й виніс погляд, що Мадяри дійсно хочуть по братерськи співробітничати зі Словаками.

ВИБОРИ ДО СЛОВАЦЬКОГО СОЙМУ мають відбутися ще перед святами Різдва Христового.

СЛОВАЦЬКІ ВЛАСТИ виселили 350 мадярських Жидів коло м. Соморія. На те мадярські власти виселили 220 словацьких Жидів на граничнім відтинку коло м. Ольхви. Одначе словацькі власти не пустили тих Жидів на територію Словаччини і словацькі Жиди перебувають у невтральній стрефі під голим небом. (ПАТ).

В ЧЕХІЇ власти розвязали організації, які були під впливом комуністичної партії: Союз Солідарности для охорони прав і ссціяльної допомоги, Лігу прав чоловіка, Союз Молодих і робітничий союз „Варта".

В НІМЕЧЧИНІ відібрали право носити військові однострої Жидам, які служили в німецькій цісарській армії, в австрійській цісарській армії, в новій німецькій й б. австрійській армії.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ вертаючись з Лондону задержався в Парижі, де відбув наради з представниками правительства і генераліції.

В БУКАРЕШТІ, столиці Ромунії, відбулися протижидівські заворушення. Військовий комендант Букарешту заявив, що воєнний стан в Букарешті буде задержаний надальше і що кольпортування летючок і брошур фашистівської нелегальної „Зелізної Гвардії" будуть карати дволітною тюрмою.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Вибори то як вексель зовсім збанкротованого чоловіка. — Чому? — Бо навіть протест нічого не поможе. („Врублє", ч. 47).

ФРАНЦІЯ признала італійську імперію в Абісинії висилаючи до Риму свого амбасадора Франсоа Понсета, який вручив італійському королеві грамоту адресовану до короля Італії й цісаря Етіопії (Абісинії).

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ЛЕТУНСТВА Кінгслей Вуд заявив, що Анґлія призначить в буджеті 5 міліярдів злотих на воєнне летунство. Анґлія матиме в червні 1939 р. 100.000 людей вишколених до протилетунської оборони краю.

ЛОНДОНСЬКИЙ „ТАЙМС" доносить, що Мадярщина домагається від Ромунії та Югославії звороту мадярських етнографічних територій.

В ЯФФІ (Палестина) англійська поліція перевела ревізії у 800 Арабів.

В КАЇРІ відбулося віче кількох тисяч египетських студентів. На нім ухвалили резолюцію, яка стверджує, що Палестина є і мусить остатися арабським краєм.

НОВИНКИ

Українські комунікати надає від 18 с. м. тільки радіовисильня Банська Бистриця в годинах: 7.05, 7.30, 12.55, 14.10, 16.05, 19.25, 21.05 і 23.05.

Посадником Хусту, столиці Карпатської України, з правами державного комісара іменований п. Михайло Буянич.

ОО. Василіяни перенесли свою кляснчау гімназію з Ужгороду до Бичкова Великого. Наука в гімназії зачнеться 1-го грудня. Гімназію поширюють і на жіночу. Покищо істнуватиме перша кляса жіночої гімназії.

День Ощадности відбувся у Львові, в салі „Української Бесіди", в неділю 20 с. м. заходом „Пром-банку". На програму торжества зложилися: промова дир. Скопляка, реферат п. Гайваса, діточі деклямації, виступ хору „Бандуриста" і т. п. Свято було вміло підготоване, поодинокі точки програми вдатно виконані. На салі була переважно робітнича, купецька і ремісннча молодь. — Тогож дня відбулися також Надзвичайні Загальні Збори „Пром-банку".

У Львові відбулася розправа з позву пані Гладкої проти партії УНДО в справі виплати 12.000 зл. ренти. Позовниця домагається відшкодування від УНДА тому, що воно не зголосило своєчасно чоловіка позовниці Гр. Гладкого до суспільної обезпечальні, яка відмовилася платити п-і Гладкій ренту в висоті 100 зл. Суддя відложив розправу до часу, поки надійде з міністерства відповідь, чи політична партія, себто УНДО має правну особовість.

IV бранжевий курс відбудеться у Львові в днях від 20 грудня с. р. до 4 січня 1939 р. заходом „Союзу Українських Купців" при співучасти української купецької гімназії.

Міністерство освіти реактивувало в функціях візитатора львівської кураторії Едварда Горвата, перенесеного перед кількома літами на емеритуру.

На шляху між Яновом і Яворовом погиб в автомобілевій катастрофі інж. Конрад Шуберт, директор державних лісів у Львові.

На лінії Бережани — Львів коло станції Миколаїв ад Гаї поїзд вїхав на віз, яким їхало 5 осіб. Дві з них погибли на місці, три тяжко ранені.

В Лозовій пов. Тернопіль поліцай придержав молодого мужчину, який вилеґітимувався устно як Григорій Чубатий. Коли поліцай хотів запровадити його на постерунок, придержаний зачав утікати й ранив по дорозі „стшельца" Яна Кунаса, що хотів йому зайти дорогу. Кунас помер від ран. Пізніше показалося, що вбивник се дійсно 21-літній Григорій Чубатий з Гаїв Великих коло Тернополя, який в липні с. р. був арештований під закидом підпалення польського майна на шкоду Томаша Чарнецького. Сю вістку принесла польська преса.

Гумор. — Моторизація. — В Америці що третий чоловік має своє авто. — А тут що другий має свій власний потяг... до алькоголю.

В ДНЯХ ВІД 11—18 ГРУДНЯ 1938 УДЕКОРУЙМО ВСІ БЕЗ ВИЙМКУ УКРАЇНСЬКІ ДОМИ В КРАЮ ГАРНИМИ ЮВІЛЕЙНИМИ НАЛІПКАМИ, ЯКІ СЛІД НЕГАЙНО І МАСОВО ЗАМОВЛЯТИ В ДІЛОВОМУ КОМІТЕТІ СВЯТА ХРИСТІЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ, ЛЬВІВ, УЛ. НОВИЙ СВІТ Ч. 22. ЦІНА ОДНОЇ НАЛІПКИ 5 СОТИКІВ.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Петарди і стріли в Бережанщині. „ІКЦ" в ч. 319 пише: В Бережанах якийсь чоловік кинув петарду крізь вікно до столярського варстату Михайла Бідули. Знищені вікно і футрина в дверах. Бідула був тоді на подвірі. В Лісничах пов. Бережани кинули петарду до помешкання Михайла Танчака, опісля стріляли через вікно.

Невідомі напасники вибили всі шиби в домі Українбанку та в Українській Бурсі в Бродах.

В Гаврилівці коло Надвірної місцеві комуністи підпалили обістя пароха о. Сірецького. Продовж години згоріли вся паша, немолочене збіжжя та господарське знаряддя й будинки. Сталося це саме в часі важкої недуги дружини о. Сірецького. Такі інформації приніс ПАТ.

Суд у Самборі засудив греко-католицького священика о. Юзьвяка, пароха Сільця, на 6 місяців безоглядної вязниці за українізацію назвиск.

До парохіяльної церкви в Стрию вдерлися невідомі справники і вкрали 6 зл. з розбитої скарбонки.

В Конюхові коло Стрия підпалено забудування Поляка Юзефа Біліньского бензиною, але вогонь погашено. (ІКЦ).

Виселюють з Волині. Дня 18 с. м. п. Микола Негребецький з Рівного, член Краєвої Ради ФНЄ, дістав наказ волинського воєвідства продовж 48 годин покинути рівенський повіт. М. Негребецький виїхав, полишаючи в Рівному жінку та двоє маленьких дітей. Такий самий наказ одержав др Василь Кархут, лікар з Кремянця. Лікар з Рівного др Могильницький має покинути місто до 5 днів.

Повітовий староста в Луцьку Ян Косьцьолек заборонив книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка в Луцьку продавати часописи.

Нові костели будують на Волині в Гриньках, Козачках, Осьнику і Михайлові.

В лісах сарненського повіту появилися великі тічні вовків, які підходять до сіл і хапають худобу. Дотепер вовки схопили кількадесять штук худоби.

Титул доктора прав і суспільних наук на правничому факультеті українського університету в Празі дістав Павло М. Теняк, родом з Королеви над Тисою в Карпатській Україні.

Українець др Василь Деркач, родом з Галичини, став доцентом на медичному факультеті загребського університету.

Відомий український кінорежісер Деслав мав почати 15 с. м. в Ніцці та Парижі працю в фільмі „Синій Дунай", дія якого частинно відбувається на Мадярщині. З огляду на останні політичні події Деслав відмовився від співпраці з Мадярами.

Місяць релігійної жалоби від 20 с.м. до 18 грудня проголосив Союз Рабінів у Польщі з приводу протижидівських виступів у Німеччині.

Гумор. — Льотічний чоловік. — Не розумію, як наші предки могли жити без радія і телеграфу. — Та бачиш, що не могли, бо повмирали.

Гумор. — Настрашився. — В готелі: В сій кімнаті будете чутися як вдома. — Гість: Так? То лучше дайте мені іншу кімнату.

Міністерство скарбу виготовило виконний розпорядок до нового закону про оборотовий податок, який зачне обовязувати від 1 січня 1939 р. Ставки оборотового податку будуть піднесені, зате скарб не стягатиме оплат за промислові свідоцтва. Торговельні підприємства будуть платити від обороту 1.25 процент замість дотеперішніх 1.2. Купці, які не ведуть книг, будуть платити так як дотепер 1.7 проц. Малі промислові підприємства, що виказують оборот до 100.000 зл. річно, будуть обтяжені в висоті 1.5 проц., більші підприємства 2.1 проц., а вразі непровадження книг 3 проц. Експедиційні товариства будуть платити 2.6 проц. замість дотеперішніх 2.5, банки 1.8 проц., замість 1.7, інші ставки будуть назагал незмінені. Тому що на 1939 р. треба ще викупити промислові свідоцтва, то належитість за них, вплачена до скарбу, буде зачислена на конто оборотового податку. Дрібні ремісничі варстати будуть звільнені від оборотового податку на підставі окремого розпорядку.

Найвисший Суд рішив, що обезпечальні не відповідають за похибки своїх лікарів...

Адвокатська Рада у Варшаві застановляється над устійненням норм винагороди адвокатських аплікантів. Є проект, щоб мінімум платні апліканта виносило 100 зл. місячно.

Польська преса натякає на можливість недалекої нової внутрішньої інвестиційної позички в висоті 200 міліонів злотих.

В Діссельдорфі відбувся похорон фон Рата, секретаря німецької амбасади в Парижі, якого вбив Жид Гріншпан. Участь у похороні взяв м. ін. канцлер Гітлер. Промову над могилою виголосив мін. Ріббентроп.

Президент Відня Нойбахер заповів велику розбудову міста, в першій мірі будову великої пристані на Дунаю та збільшення комунікаційної сітки довкруги Відня.

Оборони Гріншпана, вбивника німецького дипльомата фон Рата, піднявся парижський адвокат Моро Жіяфері, який тішиться великими симпатіями в кругах лівих партій.

Тяжка трамваєва катастрофа наступила коло Аква Санта, 10 км. від Риму. Є богато трупів і поверх 100 ранених.

Гумор. — На стацію рятункового потягу входить мужчина з обандажованою головою. — Ви жонаті? питає його лікар, вписуючи персоналія. — Ні, переїханий.

Гумор. — Пізнав. — Два знакомі зустрічаються в каварні. Розмова сходить на жінок. — Я віднині пан вдома, каже один. — Другий відповідає: Моя жінка також нині виїхала.

В Лондоні померла по операції норвежська королева Мод в 69 році життя. Покійна була дочкою англійського короля Едварда VII й тіткою теперішнього короля Англії Юрія VI.

Англійська палата послів приняла 114 голосами проти 89 внесок одного консервативного посла, щоб знести кару смерти на пробу на 5 літ.

При домовині Кемаля Паші зявилося коло 300.000 людей. Натовп був такий, що 12 осіб задушено на смерть а 1.000 жінок зімліло.

Тлінні останки Ататурка зложать тимчасом у великій салі етнографічного музею в Анкарі. Пізніше перенесуть їх до мавзолею.

Пожежа в Марсилії приспішила в Голяндії видання розпорядку, яким заборонено курити в товарових магазинах.

По однім єгипетськім фунті одержало 1.700 дітей, які уродилися в Єгипті рівночасно з княжною Феріяль.

В Детройті застрайкувало 10.000 робітників фабрики самоходів Пакарда.

В Лібії впав сніг. Се викликало велике враження серед самошніх Бедуїнів, які ще ніколи в своїм житті не бачили снігу.

Гумор. — Знаєте, чому вибори тайні? — Знаю, бо ніхто нічого не знає про кандидатів на послів...

Гумор. — Порадив собі. — Кажу тобі, що першому автові, яке мене переїде, не вийде се на здоровля. — ? — Бо я ношу тепер при собі постійно динаміт в кишені.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Пригоди Томи Соєра.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Пані міністр танцює.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Марко Польо та ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/10 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/10 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Пресовий декрет

В „Деннику Законів" ч. 89 з 22 листопада с. р. появився декрет Президента РП з 21. XI. с. р. про пресове право. Декрет має 75 параграфів (артикулів). Вони постановляють м. ін.: Арт. 4: На кождім друці повинні бути зазначені польською мовою заведення і місце відбиття, видавець і місце видання. Арт. 6: Друк вільно поширювати негайно після достарчення обовязкових примірників адміністраційній владі. Арт. 9, 1: Вулична продажа друків, що не є часописами, може відбуватися тільки на підставі дозволу, що його дасть повітова влада загальної адміністрації. Арт. 15, 1: На кождім примірнику часопису треба вказати, крім даних згаданих в 4 арт., чергове число часопису, дату і редактора. 2: Коли установлено кілька редакторів, треба вказати всіх як також окреслити діл, котрий кождий з них редагує. Коли в той спосіб не окреслено ділу, або коли йде про обовязки, які незвязані з окресленим ділом, уважається кождого з редакторів за редактора цілого часопису. Арт. 16, 1: Як редактора можна установити тільки того, хто має право рішати про зміст цілого часопису або ділу, який має редагувати. 2: Редактором може бути тільки польський горожанин замешкалий в державі і користаючий вповні з цивільних і горожанських прав. 3: Не може бути редактором: а) Правосильно засуджений за державний злочин або за злочин проти інтересів держави або міжнародних відносин або теж за злочин проти безпеки держави. б) Правосильно засуджений за злочин або переступство з жадоби зиску або з инших низьких спонук, а саме продовж 5 літ від часу відбуття кари. ц) Засуджений тричі правосильними присудами за злочин або переступство, довершені в змісті друку в часі 3-ох останних літ, а саме продовж 5 літ від відбуття останної кари. д) Редактор завішеного часопису, а саме в часі завішення часопису, одначе не довше ніж продовж двох літ. Арт. 17, 1: Хто задумує видавати часопис, повинен зголосити про те на письмі властивій повітовій владі загальної адміністрації і подати: а) Титул видавництва, його засяг (?), термін і місце видавання, б) адресу редакції й адміністрації, ц) імена, назвиська й адреси редакторів, д) заведення (друкарню), де часопис буде печатаний, е) імена, назвиська й адреси видавців, власників, ужитковців і державців часопису. 2) Крім того видавці повинні зложити спільну з редакторами заяву, що призначені редактори відповідають услівям, окресленим в 16 арт. 3) Коли видавець правна особа, треба подати також імена, назвиська й адреси осіб, уповажнених до ділання в її імени. 4) Адміністративна влада видасть зараз безплатну посвідку зголошення. Арт. 18, 1: Видавання часопису вільно зачати, коли адміністративна влада не дасть відповіди продовж 14 днів від зголошення або коли перед упливом того речинця повідомить, що зголошення не викликає застережень. Арт. 27, 1: Редактор обовязаний вмістити безплатно в часописі річеве спростування відомости, поданої в часописі, прислане установою або заінтересованою особою. Арт. 29: Редактор має право відмовити вміщення спростування, присланого особою або приватною установою: а) коли воно два рази більше як простована вістка, а надсилаючий не заплатить за часть, яка переходить ті розміри, б) коли спростування містить в собі каральний зміст, ц) коли форма спростування ображує добрі обичаї, д) коли обговорює справи, котрих не порушувала простована відомість, е) коли не написана по польськи або мовою часопису, ф) коли простує відомість, ствердженої зарядженням влади або ореченням суду, г) коли походить від особи, переслідуваної гончими листами, г) коли спростування прислано по упливі 3 місяців від появи друком простованої вістки, і) коли не підписане особою або установою, до котрої відноситься простована відомість, й) коли часопис уже раз помістив спростування даної вістки, прислане тою самою особою або установою. Арт. 30, 1: Редактор обовязаний вмістити в часописі урядовий комунікат, присланий на підставі кождорозового зарядження предсідника ради міністрів. 2) Комунікат належить помістити в найближчім числі часопису в місци і черенками, призначеними в данім письмі для важних вістей. 3) Не вільно зміняти надісланого тексту, ні увагами вміщеними в тім самім числі зменшувати значіння комунікату. 4) Комунікат до одного числа часопису не може переступати 250 віршів друку, рахуючи 6 слів на рядок. Арт. 31, 1: Редактор обовязаний помістити в часописі за звичайну оплату на вказанім місци в найближчім або в слідуючім числі урядовий акт, присланий йому до оголошення урядом або державною владою. 2) Не належиться оплата за оповіщення присуду в часописі, в якім був напечатаний переступний твір. Арт. 33, 1: Редактор не признаний справником, підбурювачем або помічником відповідає за допущення через недогляд до оповіщення в часописі твору, що має признаки переступства в змісті, і підлягає карі гривни до 3.000 зл., коли зміст часопису має в собі ціхи переступства; арешту до року і гривни або тільки гривни, коли зміст часопису має ціхи провини; арешту до 3 літ і гривни або тільки гривни, коли зміст часопису має в собі ціхи злочину. Арт. 38, 1: Коли зміст друку має ціхи переступства, суд орікає конфіскату друку як додаткову кару. Арт. 39, 1: Коли зміст часопису має ціхи злочину або провини особлившої ваги, переслідуваної з уряду, суд може на внесення прокуратора оречи завішення часопису на час від 6 місяців до 5 літ або на завжди, коли з богатьох конфіскат випливає, що дальше його видавання загрожувалоб публичному порядкові. 3) Ореченя суду І інстанції, яке заряджує завішення часопису, негайно викональне. Арт. 41, 1: Хто а) передруковує сконфіскований або занятий друк, в частях, які спричинили конфіскату або заняття, б) видає часопис завішений судом або такий, що тільки незначно ріжниться від завішеного, ц) хто розповсюднює друк, сконфіскований, занятий або позбавлений дебіту, або завішений часопис, підлягає карі арешту до 3 місяців і гривни до 3.000 зл. або тільки гривни до 3.000 зл. 2) Суд орікає конфіскату того друку. (Дальші важніші постанови подамо на другий раз).

Ідея японського монархізму

Японський Інститут в Німеччині відкрив свої зимові лекції відчитом проф. Вакаями, який викладає в Бонні. Зміст: Тому пів століття князь Іто, творець сучасної Японії, заявив, що християнство се одинокий хребетний стовп всіх устроїв Европи, одинокий зміст всіх моральних понять Европейців та що без нього державне життя в Европі булоб неможливе. А в Японії від самих її початків основною силою була особа цісаря. Тільки присутність монарха, тільки узасаднення його істнування дає державі життя і силу. Монархія японська має риси подібні до монархій европейських, але суть її зовсім інакша, бо вона полягає на вірі в її Божий характер. Засаднича ріжниця між монархіями Японії й Европи полягає на тім, що японський нарід має тільки обовязки супроти свого монарха, а прав не має ніяких. Се основні засади японської державности, яких не змінили навіть перевороти, що їх приніс з собою капіталізм і зміна соціяльної структури: прастарий міт, з якого вийшли ті засади, устоявся і не дав нічого в них змінити, особливож не дав торкнути безперервного продовження Династії, першої й найважнішої передумовини сили японської нації. Свого монарха уважають Японці батьком великої народної родини, який має відповідальність перед духами предків. До укріплення віри в божественний характер монархії причинилося геополітичне відокремлення Японії, її вузькість і те, що Японія ніколи не зазнала чужого ярма. Прелегент зазначив ріжниці між японським теннонізмом (природним правом) і християнством, грецькою фільософією та схоластикою, показав, як теннонізм розвинувся в патріярхалізм і спинився на двох переломових подіях японської історії, на двох великих реформах, в р. 645 і 1860. Останній Японія завдячує свою теперішність. Передтим панував шоґунат і тоді продовж 260 літ цісар Японії не мав ніякої влади, хоч у Божім характері Монархії навіть тоді ніхто не сумнівався. І сегодня має Японія добу перевороту. Робить його стан самураїв. Але ніякі внутрішні перевороти в нічім не затронуть вязань японської державности. — Голова японського Інституту адмірал Ферстер подякував проф. Вакаямі за його цікаву лекцію іменем всіх присутних.

Наведений зміст викладу визначного японського професора (якогобудь Японці не висилають за кордон) повинен і між Українцями викликати глибоку застанову. Нема сумніву, що Японія тому ніколи не зазнала чужого ярма, бо все в ній шановано монархічну владу як таку, що походить безпосередно від Бога. Льогічна консеквенція тої пошани спертої на вірі була, що нарід не може мати ніяких претенсій і прав супроти того, що походить від Бога, а може мати тільки обовязки. І сей власне погляд весь час ратував самостійність японського народу, хоч були поважні спроби з континенту Азії поневолити його.

Зовсім подібне положення як Японія супроти Азії має Англія супроти Европи, але Англія була нераз поневолена і нераз терпіла кріваві оргії чужого знущання. Причина того в тім, що не все в ній істнувала беззастережна пошана авторитету монархічної влади. А як тільки той авторитет підносився, то разом з тим підносилася могутність англійського народу. Так на двох кінцях евразійського континенту бачимо світло тої самої мудрости в державних справах: влада походить від Бога, прототип правдивої влади се монархізм, від степеня пошани його і безперервности тої пошани залежить могутність народу.

Чоловік за 60 фунтів

Скотлянд Ярд (знаменитий англійський уряд тайної поліції) відкрив недавно таємне матримоніяльне бюро, яке доставляло чоловіків еміґранткам з Німеччини й Австрії. Мужі походили переважно зпоміж безробітних Англійців, яким за шлюб з чужинкою предкладали блискучі умовини: 60 фунтів стерлінгів і новий одяг. Безробітний ховав у кишеню гроші, які давали можність достаточно прожити кілька місяців. А чужинка одержувала англійське горожанство зі всіми вигодами, які з того випливають. Англійський пашпорт напр. давав право домагатися звороту майна, яке залишилося в Німеччині. Організацію відкрили припадково, тільки тому, що один з „женихів" (якийсь Фордгем) був два рази жонатий. Поліція відкрила, що він оженився в 1913 р. і має 8-ро дітей. На судовій розправі Фордгем заявив, що він уважав шлюб фіктивним і до нічого його не обовязуючим: „Ся пані підписала в бюрі картку, на якій зобовязувалася розстатися зі мною негайно після шлюбної церемонії і не старатися про дальші зустрічі зі мною". Суд засудив мужа двох жінок на 4 місяці вязниці.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Юрій чи Лев?

Хто оспував галицьку митрополію?*)

Вже в 2-ій половині XII ст. Київ, „мати городів руських", занепадає. Але особливо фатальне для нього під сим оглядом XIII століття, позначене фактами тяжкої руїни 1203 р. (Рюрик з Половцями) й 1240 р. (Татари). Упадок столиці Митрополії мусів відбитися й на поведенні Митрополитів: вони виїздили з Києва нераз, доки врешті Митр. Максим у 1299 році остаточно не покинув Київа і перенісся на північ, до Суздальщини. Чому якраз туди, а не до Галича нпр. — покищо не беремося рішати, не маючи певного історичного матеріялу в тій справі. Найправдоподібніше, здається, буде вважати се перенесення як з одного боку вислідом старання суздальських князів притягнути до себе Митрополита, так з другого боку якраз вислідом заходів, роблених в напрямі заснування окремої Галицької Митрополії. Таким способом доходимо до хронольогічного моменту — початків старань про заснування Галицької Митрополії.

Канонічна її ерекція відноситься до 1302/1303 року, себто до часів Кн. Юрія Львовича (1301—1308). Якраз рік її ерекції приводить звичайно до твердження, що Митрополію заснував Кн. Юрій. М. Грушевський лише тому висловив можливість заснування її за Льва, що „рік смерти Льва нам не звісний", хоч і зазначує, що не знаємо, коли піднято справу галицької Митрополії.[1]) Розглядаючи ближче політичну й культурну діяльність Кн. Льва, ми дійшли таки до думки, що рішуче Лев почав старання про заснування окремої митрополії в Галичі, а Юрій уже пожав батьківський посів у сій ділянці, впрочім не одинокий.[2]) Тут хочу докладніше спинитися на питанні про основника галицької Митрополії.

Наперед, очевидно, треба вирішити сумнівну справу дати смерти Кн. Льва. Пізніша традиція подає 1301 р. як дату його смерти,[3]) але, очевидно, требаб якоїсь сучасної вістки, що потвердилаб традиційну дату. Вона знана в науці ще від 1870-их років. А саме в „Московскихъ Вѣдомостяхъ" появилася в 1878 р. стаття Н. Свободи п. н. „Новая древне-славянская рукопись Евангелія (кн. Д. С. Горчакова)", передрукована у львівськім „Слові" (1878, ч. 110). Автор тої статті дістав був евангелію від кн. Горчакова, якої частина з післясловом відноситься якраз до часів Кн. Льва. Наводимо тут дослівно відповідне місце статті Свободи:

„Древняя часть памятника написана, какъ видно изъ послѣсловія, монахомъ Василькомъ въ 1299—1301 гг. для галицкого князя Льва Даніиловича, сына знаменитого галицкаго короля Даніила Романовича (умеръ 1262[4]), современника Александра Невского. Рукопись списана, вѣроятно, въ Перемышлѣ (въ Галиціи), котораго владыка Иларіонъ упоминается въ послѣсловіи".

На жаль, ближче нічого про сю евангелію не знаємо, і — наскільки нам відомо — вона й досі не звернула на себе уваги дослідників історії української мови.[5]) Та якби там не було, в усякому разі в післяслові до сеї евангелії маємо вказівку, і то с у ч а с н у, що Кн. Лев жив іще в 1301 році. Так отже дата, переказана в традиції, знаходить підпертя в сучаснім джерелі й набирає певности — і в сей спосіб сумнів щодо дати вирішений. Заснування Митрополії випадалоб зараз на перший або другий рік княження Юрія.

Та сей коротенький час — повний рік, може ще з кількома місяцями — рішуче замалий для переведення такої важної справи. Сама вимінa посольств між Галичем і Царгородом при тодішніх комунікаційних засобах вимагалаб того часу — а хіба не треба казати, що Византія не скоро пішла на руку галицькому Князеві. Під тим оглядом Патріярхи були неуступчиві; в XII ст. напр., коли Андрій Боголюбський добивався окремої від Києва Митрополії в Суздальщині, стрінувся з рішучою відмовою, якої не міг перемінити. Заснування галицької Митрополії в пізніших десятиліттях XIV ст. в Византії клали в вину Патріярхові, що на се дав дозвіл. Словом, в Византії загально дивилися неприхильно на творення нових Митрополій. Не маємо ніякої підстави думати, щоби при засновуванні галицької Митрополії було інакше, мовби-то патріярші кола лише й чекали, щоб зробити приємність галицькому Князеві, й на перший його кивок заснували окрему Митрополію в Галичі. Справа отже вимагала довгої, роки триваючої підготовки, а не могла бути вирішена продовж року-двох (оскільки аж двох).

Вже отсі міркування провадять рішуче до часів Кн. Льва. Сей довголітний і розумний володар умів добре наладнати політичні справи: відношення до Татар, Чехів, а певно й Угрів. Нема сумніву, що Лев мусів подбати й про відносини до Византії. Якраз у кінці XIII й першій чвертці XIV ст. на цісарськім престолі засідав Андронік II Палеольог (1282—1328), людина побожна, настроєна дуже релігійно, хоч щодо політичних справ закидають йому занедбання.[6]) Останнє десятиліття XIII ст., як можемо по всьому заключати, було мирним для Галичини й Волині. Татарська орда в тім часі ослабає й не може вже робити таких спустошень, як у 1280-их роках; Гал.-вол. літопис, писаний ок. 1290 р., кілька разів говорить про залежність Князів від Татар у минулому часі, мовби в його часи та залежність уже не істнувала. З внутрішних справ можемо вказати в тому часі нпр. розвій кольонізації Галичини: хіба не випадково майже всі т. зв. грамоти Князя Льва датовані якраз отсим десятиліттям. На перелім XIII й XIV ст. можна також віднести повстання церкви св. Николая у Львові[7]) й певно не одного надання для церков. Церковні справи в тому часі були теж предметом зацікавлення Льва, як се можемо заключати з традиції грамот, вістки про евангелію, заснування церкви св. Николая, традиції про смерть Льва як монаха й його поховання в монастирі й т. д. Отже дуже правдоподібно, що в тім часі й почалися старання в справі окремої Митрополії.

Щоби причиною тих заходів галицького Князя був щойно переїзд Митрополита Максима в 1299 р. до Володимира суздальського, трудно припустити. Адже се не вперше виїздив туди київський Митрополит і ніхто не мусів сподіватися, що він (чи його наступник) не поверне знов до Києва. Старання галицького Князя мусіли йти цілком незалежно від того переїзду і радше — з огляду на вище висловлені хронольогічні міркування — почалися вони значно перед 1299 роком; отже переїзд Максима бувби вже наслідком, а не причиною. Мати в себе Митрополію незалежну від підлеглого Татарам Києва, значило для Льва дальший етап в унезалежненні від Татар, етап дуже важний, а рівночасно й мовби не безпосередно вимірений проти Татар. Притягнути до себе київського Митрополита Лев, видко, не вважав потрібним: або з огляду на залежність Києва від Татар, або просто тому, що мав свого кандидата й на будуче міг тим способом завести практику присилання своїх кандидатів на свячення (як пізн. Петро Ратенський), а не приймання патріярших, як устійнилася практика щодо київських Митрополитів. З другого боку може Лев і не думав наразі сягати ще політично по Київщину (подібно як і суздальські Князі), але зміцнював і збирав розділену спадщину Романа Великого, що врешті після смерти брата Мстислава в цілості перейшла до нього. Бачучи це все радше сам Максим не хотів їхати на захід, але вибрав (утерту його попередниками) дорогу на північ. Інша річ, що сей переїзд міг лише приспішити — й дійсно приспішив — заснування галицької Митрополії.

Цісар Андронік був якраз особою, з якою можна було в сій справі успішно переговорювати. Вказує на се не лише вислід переговорів, але й друга Митрополія — литовська, заснована також за його панування, й пізніше невдоволення в Византії з його політики, як і тодішнього Патріярха (Атаназія). Старий і розумний політик, наш князь Лев, умів вибрати час і знайти способи, щоби трафити до византійського двора. На жаль, перед нами закриті способи, якими він се перевів. Чи то були якісь політичні обіцянки (нпр. помочі проти Турків, що за Андроніка видирали Византії рештки Малої Азії), чи просто грошеві дарунки, чи дипльоматичні заходи з боку нпр. Угрів, що могли тоді помагати нашому князеві, які і за Данила в справі Митр. Кирила, чи врешті все разом, — не знаємо.

На всякий випадок треба ствердити, що заходи в справі оснування галицької Митрополії п о ч а в т а к и Л е в, а не Ю р і й, отже Льва треба вважати дійсним основником Митрополії в Галичі. Хоч ерекція її випадає хронольогічно вже на часи Юрія, то се був лише останній етап, чи радше вислід праці старого, досвідченого галицького Князя, основника Львова, що 50 літ держав у своїх руках Галич і довів до відбудови діла Романа — Галицько-Волинської Держави.

Т е о ф і л ь К о с т р у б а.

---

*) У звязку з 950-літтям хрещення Руси-України містимо девяту з черги статтю. Вісім попередних було: 1) „Католицька правовірність Володимира Великого" в 63 ч. 2) „Київський Митрополит Іван (ок. 1007 — ок. 1020)" в 65 ч., 3) „Генеза українського церковного права" в 69 ч., 4) „Митрополит Іляріон (1051)" в 71 ч., 5) „Олексій Болгарин, київський Митрополит (1021 — ?)" в 75 ч., 6) „Перша автокефалія української Церкви" в 79 ч., 7) „Американська книжечка про хрещення України" в 87 ч., 8) „Характер Данилової Унії" в 89 ч. „Нової Зорі".

[1]) Історія України-Руси, т. III, 1905, ст. 270.

[2]) Пор. статтю „Княження Льва Даниловича". „Нова Зоря", 1935, ч. 60.

[3]) Про се М. Грушевський, Історія, III, ст. 520.

[4]) В дійсности Данило помер 1264 р.

[5]) Не стрічаємо її нпр. у списку дра І. Свенціцького, Нариси з історії української мови, Львів, 1920. Натяк, на неї, чи якусь подібну евангелію, подає А. Петрушевич у своїй праці в Галиц. Ист. Сб. II, ст. 163 („Пергаментное Евангеліе, подаренное Княземъ Львомъ тому же (Спаському) монастыру, имѣетъ нынѣ сохранятись въ греч. кав. Соборной библіотекѣ въ Перемышли").

[6]) Гл. напр. Dr. K. Roth, Geschichte des Byzantinischen Reiches (Sammlung Göschen, nr. 190) Berlin und Leipzig, 1919, c. 154—155.

[7]) Гр. П-ів, Найстарша церква міста Львова (Про княжу церкву св. Миколая). „Українські Вісти", 1936, ч. 228.

Нові видання

Християнський Календар на звичайний рік 1939. Третий річник. Видавнича кооператива „Мета". Сторін 114 + 4 нпг., формат 20 × 27 цм.

Проф. Микола Чубатий: **950 літ християнства в Україні.** Бібліотека „Дзвонів", ч. 27. Львів 1938. Сторін 16, формат 17 × 23.2 цм.

Андрій Ластовецький: **Мертва природа.** Підручник для V кляси вселюдних шкіл з 166 рисунками в тексті. Ціна 2.10 зл. Państwowe Wydawnictwo książek szkolnych we Lwowie. Сторін 144, формат 15.2 × 22.5 цм.

Календарик „Відродження" на 1939 рік. Накладом Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження" у Львові. 32 сторінки кишенькового формату (11×7,6 цм.). Ціна 10 сот.

Ukrainische Literatur im Dienste ihrer Nation. Dr Ostap Hrycaj: Taras Schewtschenko und die Ukraine von heute. D. Nykolyschyn: Nationalistische Strömmungen in der Literatur der Sowjetukraine. Oswald Burghardt: Die Gegenwartliteratur der Westukraine. Jewhen Malanjuk: Die Kyjiwer Schule der Neoklassiker. Видано в збірці „Ukraine von gestern und heute". Verlag R. Suter & Cie, Bern, Schweiz. Сторін 91 + 5 нпг., формат 14.5 × 20.1 цм.

Ukrainian Youth, Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth League of N. A. Vol. V, № 9—10. C. 62.

Aleksander Bocheński, Stanisław Łoś, Włodzimierz Bączkowski: **Problem polsko-ukraiński w Ziemi Czerwieńskiej.** Drugi nakład. Wydawca „Polityka", Warszawa rok 1938. Сторін 243. Формат 21.2 × 14.5 цм.

Włodzimierz Bączkowski: **W obliczu wydarzeń,** Warszawa 1939. Wydawnictwo „Myśli Polskiej". Сторін 112. Формат: 21.5 × 15.5 цм.

Kalendarz Wiejski na rok 1939. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa, ul. Zgoda 12. Сторін 288. Формат 24.5 × 17 цм.

Аральські рисунки Шевченка

Харківська Ґалерія Образів набула велику збірку рисунків і студій Шевченка, що відносяться до часів його заслання. Як відомо, Шевченко брав участь в Аральській експедиції 1848—1849 р. і багато працював над рисуванням краєвидів аральського побережжа. Начальник відділу мистецтв у Харкові каже, що збірка праць Шевченка має велику вартість.

День зединення Словаччини

Дня 20 с. м. ціла Словаччина обходила свято зединення і збратання словацького народу. В год. 1 вполудне в цілій Словаччині заграли всі дзвони, а посол Сідор виголосив через радіо відозву до словацького народу. У всіх місцевостях відбулися маніфестації, на яких крім представників автономного словацького руху промовляли також представники давних централістичних партій. У Братиславі маніфестація зачалася дефілядою ґвардії о. Глінки.

Домагання Німеччини

У звязку з господарськими переговорами між Німеччиною й Ромунією ромунська преса формулує німецькі господарські домагання: Німеччина хоче винаймити в Ромунії комплекс величини кількадесяти тисяч моргів, на якім моглаб управляти потрібні їй ростинні сировці, дістати концесію на нафтові терени, копальні золота, семигородські поклади зеліза і копальні міди в Добруджі. Колиб Ромунія приняла німецькі домагання, Німеччина зобовязаласяб купити весь збір пшениці в Ромунії в двох найближчих роках.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Ювілейна Місія в церкві ОО. Василіян у Львові з приводу 950-ліття хрещення Руси-України почалася в суботу 19-го с. м. при великому здвизі народу. Місійні науки виголошують о. ред. М. Марисюк ЧСВВ з Жовкви та о. проф. М. Іванів ЧСВВ з Добромиля. На ці науки львівське населення ходить дуже численно. Закінчення місії відбудеться в неділю 27-го с. м. В год. 10-ій Преосв. Іван Бучко відслужить торжественну архиерейську Службу Божу з проповідю. Пополудні відбудеться посвячення місійного хреста з відповідною проповідю.

Зїзд ОО. Провідників Марійських Орґанізацій відбудеться у Львові в днях 27 і 28 грудня с. р. Зголошення приймає Марійське Т-во Молоді, Львів, почтова скритка 108. Докладну програму Зїзду подамо в чергових числах

Мін-во освіти у Варшаві рішенням з 6. XI. с. р. признало Українській Приватній Семинарії для виховниць дошкіль СС. Василіянок у Львові повні державні права.

Хуст осідком епископства. Хорватський щоденник „Обзор" з 16 с. м. повідомляє з Риму: Католицькі епископи Югославії, які під проводом митрополита дра Степаніча ґреміяльно явилися на авдієнції у Ватикані у Св. Отця, вернулися вже до краю з благословенством для хорватського народу. Лишився у Ватикані ще на деякий час крижевацький епископ др Нярадій. Ватикан задержав його, щоб у подробицях обговорити справу наладнання церковних відносин на Карпатській Україні. Річ у тому, що Преосв. Нярадій був у свій час апостольським адміністратором Закарпаття і тому Св. Отець особисто просив Преосвященого дра Нярадія бути його дорадником при реорґанізації церковної адміністрації на Карпатській Україні, відповідно до нового положення і нових потреб. Чеський часопис „А-зет" пише про церковні справи на Карпатській Україні ось як: Греко-католицька капітула залишилася в мадярськім Ужгороді. Незабаром прийде до оснування греко-католицького епископства в Хусті; се булоби сталося й тоді, колиб кордони не були змінені. Дотепер адміністраційна область ужгородського епископства складалася з трьох вікаріятів. Перший вікаріят обіймає область Східньої Словаччини під управою крилошанина Чудалого, другий вікаріят пужанської области з осідком у Доманинцях адмініструє крил. Когутич, третій вікаріят области Тячева підлягає крил. Егреші. Сей останній вікаріят буде інстанцією для ведення переговорів з державною владою. Канцелярію сего східнього вікаріяту веде др Мураній з епископської канцелярії в Ужгороді, він залишився на К. Україні. В Хусті ждуть на перші розпорядки Конґреґації в Римі у справі впорядкування церковної управи на Закарпатті. — Кандидатами на греко-католицького епископа в Хусті є три отці Василіяни, що тепер там перебувають, приїхавши туди з Ужгороду.

Напад на монастир ОО. Василіян в Ужгороді. В часі евакуації Ужгороду, 9 листопада с. р., як доносить „Діло", ч. 259, мадярська т. зв. порядкова (!) сторожа вдерлася до монастиря ОО. Василіян в Ужгороді і примусила монахів з о. протоігуменом Буликом на чолі евакуватися. Нападові проводив постійний шофер протоігумена — Жид. Монахам позволили взяти тільки найконечніші річи, каплицю збезчещено, а монастир сплїндровано. Всі ОО. Василіяни з о. протоігуменом виїхали до Малого Березна, де примістилися в малому монастирі похилому від старости.

На Карпатську Україну приїхав з Югославії через Будапешт православний епископ др Раїч, який задержався в Копашневі біля Хусту, щоб там відправити богослуження.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВИТЕЛЬСТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ оповістило маніфест, в якому широко виложено програму державного будівництва. В тій програмі заповіджено м. ін. оснування українського університету в Хусті.

ПРЕМІЄР МАДЯРЩИНИ Імреді заявив, що Угорщина все домагалася права самоозначення для Карпатської України, але „знаючи загранично-політичну ситуацію, не може вдатися в ніяку непередуману акцію, яка не дає надії на тривкі висліди".

ПРЕЗИДЕНТ РП іменував 32-ох сенаторів, в тім двох Українців: през. Володимира Децикевича зі Львова і письменника Богдана Лепкого, професора університету в Кракові.

В БІБРЦІ увязнили голову місцевого „Сокола" мр Грицишина, начальника „Сокола" Козакевича, інструктора „Сільського Господаря" Качоровського і ин. Увязнених перевезено до слідчої вязниці у Львові.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив за приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів) Івана Карбовича на 3 і пів року тюрми, Зенона Гізника на 3 р., Йосифа Булавського на півтора р. Всі три з Поморян. Крім того позбавлено їх горожанських прав на 5 літ.

В ЧОРТКОВІ суд засудив за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН) Василя Баранецького, Михайла Олексюка й Андрія Куриляка по 2 роки вязниці, Петра Заболотного на 2 і пів р., Олексу Галущака на 4 р., а саме за розкидання летючок виданих ОУН.

БЮРО СТУДІЙ І ПЛЯНУВАННЯ при ОЗН зачало праці над проектом реформи виборчої ординації. До комісії, яка займається тою працею, покликані сенатори і посли ОЗОН-у як також запрошено знатоків конституційного права.

В ТАБОРІ ВЯЗНІВ у Щекаркові (пов. пулавський) погибли 3 вязні внаслідок побиття. За те 11 вязничних сторожів поставлено перед суд і заряджено надзвичайну інспекцію у всіх осередках праці вязнів у Польщі.

В СОВІТАХ увязнили кількасот Жидів чужинців, які прибули до СССР в останніх літах як ентузіясти совітського устрою. Таку вістку приніс „Менчестер Ґардіян".

РЕҐЕНТ ЮГОСЛАВІЇ князь Петро прибув до Лондону з офіціяльною візитою і замешкав в палаті Букінґгем.

НІМЕЦЬКО-ЧЕСЬКА ГРАНИЦЯ устійнена остаточно. Німеччина дістане додатково ще 135 місцевостей від ЧСР, а зверне їй 43 місцевостей.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приняв новоіменованого амбасадора Франції в Берхтесґадені. Розмова канцлєра з амб. Кульондром була довга і дуже тепла.

НІМЦІ В РОМУНІЇ утворили одну політичну орґанізацію під назвою „Національна спільнота Німців у Ромунії". Та орґанізація обіймає всі области, де мешкають Німці в Ромунії: Банат, Семигород, Буковину, Бессарабію і Добруджу. На чолі орґанізації стали Фріц Фабріціюс і Бонферт. Таку вістку приніс орґан ґалицьких Німців „Остдойчес Фольксблят", в ч. 47.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Далядіє видав приказ префектам департаментів, щоб негайно й остро виступали проти окупації фабрик страйкуючими робітниками.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ зложив урядову візиту голяндській королевій.

АНҐЛІЙСЬКА ПАЛАТА ГРОМАД ухвалила важну резолюцію у справі расових, релігійних і політичних меншин.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИЧНІ ВІЙСЬКА збунтувалися проти Чанкайшека, якого дотепер слухали і зачали вицофуватися з провінції Шенсі.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — У варшавськім соймі є тільки одна жінка. Злобні кажуть, що се „жіночий додаток" до сойму. („Врубле", ч. 47).

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

НОВИНКИ

Уряд Карпатської України рішив у найближчих днях приступити до монтування радіовисильні з частин, які вивезено з радіовисильні в Кошицях. У звязку з тим до Хусту прибула окрема німецька комісія з інж. Рідігером на чолі.

В Хусті уконституувалася станова організація вчительства Карпатської України „Учительська Громада", яка закликає всіх членів подати свої точні адреси. „У. Г." видала заклик до своїх членів, щоб вони були дорадниками населення і щоб уладжували відповідні реферати та лекції.

Зимові ферії в школах триватимуть від 22 грудня с. р. до 9 січня 1939 р.

Кара за жовто-блакитні хоругвки. У Львові на парцелі п. Олександра й Романа Істеревичів робітники підтягнули під дах нову камяницю і згідно зі звичаєм вивісили таблицю та прибрали смеречиною і жовто-блакитними хоругвками. Саме напроти тої камяниці міська управа збудувала трибуну з приводу переіменування Личаківської вулиці на вул. Ридза-Сьміглого. Якийсь військовий побачив жовто-блакитні хоругвки й повідомив про се поліцію, яка приказала власникам камяниці стягнути хоругвки. Коли вони відповіли, що вони хоругвок не вішали і не будуть їх здіймати, староство засудило Олександра І. на 50 зл. гривни або 10 днів арешту, а Романа І. на 30 зл. або 6 днів арешту. Засуджені відкликалися до суду.

Зі статистичних даних виходить, що в 1938 р. в усіх гімназіях в Польщі вчилося 4 відсотки дітей власників більших земельних посілостей, 3.7 відс. дітей власників менших фільварків, 10 відс. дітей підприємців і капіталістів, 4.9 відс. дітей адвокатів, лікарів і священиків, 2.6 відс. дітей військових, 27 відс. дітей урядовців та дрібних підприємців і купців, 11 відс. дітей ремісників і підурядовців та лише 5 відсотків дітей селян і робітників.

Кураторія львівської шкільної округи організує в лютому 1939 р. звичайні і поширені іспити зрілости. Подання в справі допущення до іспитів зрілости можуть вносити кандидати, які не здали звичайного або поширеного іспиту і мають ще право здавати їх, та кандидати, які мають право домагатися, щоб їх допустили до іспитів зрілости. Кандидати, які не здали іспиту зрілости, вносять подання до кураторії через дирекції тих гімназій, де не здали іспиту. Всі інші кандидати вносять подання безпосередньо до кураторії найдалі до 15 грудня с. р.

В Борщівщині повстала нова польська кольонія „Соняшна Янівка" на просторі давнього двірського обшару Іване Пусте. Нова кольонія має 300 мешканців і польську школу.

Гумор. — Помогло. — Пане докторе, дуже вам дякую за лік. — Помогло? — Так. Через помилку зажив його мій богатий вуйко і сегодня я одержав спадщину по нім.

Гумор. — Ви чому замикаєте очі, як пете горілку? — Бо лікар строго заборонив мені заглядати до чарки.

Випис з листа Всч. о. Совітника Евгена Цегельського, Пароха в Янові коло Теребовлі до фабрики свічок „Керос": „При сій нагоді наша церква мусить висказати Вам подяку за виріб справді добірного церковного світла. Наша церква яка убога — та на світло вищого сорта ніколи не жалує гроша. Заявляє, що купуючи Ваше світло і то ліпших сортів, робить через те великі ощадности. Можемо сміло сказати, що Ваше дорожче світло, — таньше — дешевше нас коштує, бо спалюється повільно, не капає, не димить, не зачаджує стін і не дразнить співаючих по горлі. Дешеве світло горить дуже скоро, ле — через те скоро спалюється, а тим самим воно й дорожче. — Гр.-катол. Уряд Парохіяльний в Янові коло Теребовлі, дня 28 жовтня 1938. О. Евген Цегельський парох."

24 „Людові Доми" вибудували Поляки в Борщівщині в останніх роках. Тепер будують 15 нових „Людових Домів", з яких 8 вже під дахом. Три „Людові Доми" почали будувати щойно сего року.

Пошесть прищиці стверджено в Білій, чортківського повіту. Ярмарки в Чорткові замкнено на необмежений час.

Інститут історії Академії Наук УРСР намітив випустити книжки про Дмитра Гуню, Наливайка, Богуна, Палія, Ворошилова, Будьонного, Щорса, Пархоменка та інших.

До української кооперативи „Добробут" в с. Буяні пов. Луцьк вдерлися злодії і вкрали товар вартости 430 зл.

Мадярська влада сконфіскувала всьо майно українських установ в Ужгороді.

В почтовій аґенції в Конюхові пов. Стрий викрили надужиття на суму 800 зл., якого допустився начальник Болеслав Муляк. Його арештували.

У Варшаві кружляють поголоски, що правительство наложить спеціяльний податок на кавалерів, які скінчили 23-й рік життя, на розведених і бездітних вдівців. Згаданий податок стягатимуть у формі додатку до доходового податку.

Небезпечні вулиці Варшави. По трагічнім випадку сестри милосердя Врублевской, яку на вулиці Варшави зранила зелізна штаба, трапилася подібна історія при вул. Нарутовича 33, де з 1-го поверха впав на робітника бальок, витяганий линвами на верх будівлі. Робітник погиб. („С. Н.").

В Букарешті коло летовища лучилася потрясаюча летунська катастрофа. Шкільний літак зударився з маштом радіостації. Решткі літака впали на землю, а летун, який погиб на місці, завис на радієвім машті.

Литовські власти скасували заборону книжки Гітлера „Майн Кампф" на Литві. В німецьких часописах появилися вже відповідні анонси.

Мирову надгороду Нобля на 1938 р. признано нансенівському комітетові допомоги еміґрантам.

В Ґданську заборонено Жидам ходити до кін.

Гумор. — Між злодіями. — Ти за що сим разом попав до арешту? — За катар. — Якто? — Я пчихнув і збудив нічного сторожа.

Словацький преміер Тісо заявив, що посли до словацького краєвого сойму не будуть діставати платень, лиш діети за поодинокі засідання.

В Норвеґії з великим торжеством відбудеться похорон королеви Мавд. Се буде перший королівський похорон в тім краю від пів тисячеліття, бо Норвеґія була получена з Данією від р. 1397 до 1814, а зі Швеціею від 1814 до 1905. В р. 1905 майже одноголосно ухвалено привернути монархію як найбільш постійну і заразом найбільш дешеву та найвластивішу форму правління. Норвеґія се країна, в якій взагалі нема неграмотних людей.

У „Штірмері", органі Штрайхера, появилася карикатура: „Галерія приятелів Жидів", в якій представлено Англійців Етлі, Ідена, Черчила, Лойд-Джорджа, Даф-Купера, Сталіна та Русвелта. Перед ними стоїть Жид, який каже: „Чого не давби я, щоб між вами був хоч один розумний чоловік!"

Коло Інсбруку моторовий поїзд зударився з особовим. Одна особа погибла на місці, кілька тяжко ранених.

В Німеччині жидівські фірми масово переходять в руки Арійців.

300 осіб арештували в Марсилії у звязку з недавною пожежою в тім місті.

В Лондоні помер в 59 році життя Губерт Мартін, одна з найвизначніших постатей у міжнародньому пластовому русі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Др Лесь Кульчицький,** відомий суспільний діяч, член-основник і перший директор Покутського Союзу і член багатьох українських товариств, помер у Львові 21 с. м. в 79 році життя.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Пригоди Томи Соера.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Пані міністр танцює.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Елеґантний світ та ревія.

Іспитований дяк, дирігент хору, поведе кооперативу, аматорський гурток й евентуально господарство на приходстві, шукає посади дяка від зараз. Ласкаві зголошення: **Микола Ткачук в Радружі, п. Горинець.**

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія" Львів, Тика 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 1 грудня 1938. Ч. 92 (1192)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Страйк у Франції

З Парижа доносять: Генеральна Конфедерація Праці (ГКП) обняла формальний провід над страйком у цілій Франції. Всі поважніші синдикати зголосили в ГКП свою готовість підпорядкуватися її наказам у справі загального страйку, який може на 24 години спараліжувати життя цілої держави. Залізничники старалися навіть викликати спорадичні замішання на двірцях. Учителі повідомили свої власти, що також прилучаються до страйку. Ліва преса заповіла, що добровільно страйкує один день. Страйкують працьовники банків, бірж, споживних заведень, великих магазинів і т. д. Правительство заповіло мобілізацію страйкуючих на підставі закона про організацію нації в часі війни. Невиключене оповіщення виїмкового стану. Страйк у Франції зорганізував очевидно т. зв. „Людовий Фронт", незадоволений внутрішним і заграничним курсом уряду Далядіє.

Франція переходить важку крізу.

Протикомуністична політика французького правительства, яка датується головно від конгресу франц. радикальної партії в Марсилії, викликала у Франції тяжкі заворушення. Цілу Францію обхопила филя страйків. Страйкують шахтярі, залізничники і фабричні робітники. Всі вони хочуть за всяку ціну приневолити французьке правительство прем. Далядіє уступити і намагаються створити нове правительство „людового фронту". Далядіє показався дуже енергійним і не думає уступати. Правительство постановило здавити страйк усіми можливими способами. Всім залізничникам, які також думали приступити до страйку, доручено мобілізаційні карти. Далядіє відбув нараду з військовим командуванням і не думає здаватися. Прем. Далядіє виголосив радієву промову, в якій заявив, що спроба партії накинути свою волю правительству і народові це шантаж і з такими методами він рішений раз назавжди скінчити.

В цілій Европі більшає неспокій

Дипльоматичний кореспондент „Манчестер Гардіяну" пише дуже песимістично про будучність мира в Европі. Монахійське рішення, каже, не полагодило нічого. В Европі середній і східній ще більша непевність ніж була передтим. Німці загортають нові чеські простори. Кінець німецько-польської „приязни" вже видно. Поляки гірко завелися наткнувшися на опір Німців у справі спільної границі з Угорщиною. В близькій будучині можна предвиджувати небезпечне пересилення в польсько-німецьких взаєминах. Утворення незалежної України біля границь Польщі буде вступом до виконання пляну, який Гітлер створив у замірі розбору та кольонізації Росії. Вразі конфлікту польсько-німецького Росія з конечности вмішаласяб до нього. Одначе Німці переконані, що Росія немічна. Далі слідують такі чорні гороскопи в оцінці взаємин Польщі й Німеччини, що всього з тої оцінки передати не можна, як зазначує „Варшавскі Дзєннік Нар." в ч. 327. „Манчестер Гардіян" се орган англійської лівиці.

Польсько-совітські переговори.

ПАТ звідомляє: Ряд розмов, які відбулися в останньому часі між народнім комісарем заграничних справ СССР Літвіновим та амбасадором Польщі в Москві Гжибовским, довів до вияснення, що: 1) підставою взаємин між Польщею і Совітами остають і надальше в цілій своїй ширині всі існуючі умови, включно з договором про польсько-совітський ненапад з дня 25 липня 1932 та що той договір, заключений на 5 літ і продовжений 5 травня 1934 р. до 31 грудня 1945, має достаточно широку підставу, яка забезпечує ненарушимість мирних взаємин між обома державами. 2) Оба правительства прихильно відносяться до збільшення взаїмних торговельних оборотів. 3) Оба правительства згідні щодо конечности позитивного поладнання ряду біжучих справ, які випливають з взаїмних умовних відносин, особливо залеглих справ та ліквідації граничних інцидентів, що повстали в останньому часі. Крім сего ПАТ подає отсе урядове вияснення: „Розмова комісаря Літвінова з польським амбасадором Гжибовским і комунікат, оголошений у висліді тих розмов, се вислів тривкої та незмінної волі обох урядів регулювати свої взаємини на підставі існуючих двосторонніх договорів льояльним виконуванням тих договорів. Ся обостороння тенденція створює достаточну запоруку стабілізації взаємин на польсько-совітськім пограниччі".

Протикомуністичні роковини.

Дня 25 листопада с. р. минуло два роки від хвилі, коли представник Німеччини, теперішній її міністр загр. справ фон Ріббентроп, і представник Японії підписали в Берліні договір, звернений проти комуністичного інтернаціоналу. Було се в часі, коли червоні могли ще оланувати цілу Еспанію й тимсамим коли Европа могла бути взята в два вогні. Нема сумніву, що німецько-японський договір, до якого потому приступила також Італія, причинився до здержання большевицького наступу і тимсамим до внутрішнього розкладу большевизму. В дволітні роковини заключення протикомуністичного порозуміння виголосили через радіо промови мін. загр. справ Німеччини фон Ріббентроп, мін. загр. справ Японії Аріта і мін. загр. справ Італії Чіяно. Великі зміни наступили в світі за ті два роки, а за другі два наступлять правдоподібно ще більші. В сих часах історична доля народів іде скоршим кроком ніж ішла давніше.

Над чим радили міністри Англії та Франції в Парижі?

На нараді в Парижі представники Франції та Англії займалися відношенням до Німеччини та Італії як також справами Далекого Сходу. Замітне, що не говорили про справи середньої та східньої Европи. З того можна вносити, що при відповіднім становищі Німеччини до західних держав ті держави булиб склонні уважати середну та східну Европу за сферу впливів Німеччини.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Римська імперія

Які її взаємини з Великою Британією і як на тім тлі маневрувала досі французька політика.

У звязку з нарадами представників Великої Британії з представниками Франції, які відбулися в Парижі, для оцінки міжнародніх справ важне відношення Англії до римської імперії: бо від травня 1936 р., коли італійський генерал Бадоліо заняв столицю останньої незалежної держави в Африці і коли показалося, що Англія і Франція разом з цілим їх женевським апаратом не могли або не відважилися опертися акції фашистівської Італії, — від тої хвилі істнує відновлена Римська Імперія. Вона повстала головно в боротьбі з Велико-Британською Імперією. Через її появу наступило основне пересунення сил в Европі. Але те пересунення сил звернуло на себе загальну увагу світа аж тоді, коли воно знайшло свій вираз в іще більшім прояві сил нової Німеччини. Невдача експерименту з санкціями проти Італії „зломила вже передтим подірвалений міт про англійсько-французьку гегемонію в Европі": коли одна Італія показалася рівно сильна, як її дві б. союзниці з часів війни, то й управнення Італії показалися в іншім світлі ніж досі.*)

У звязку з тими важними подіями римський кореспондент „Н. Фрає Прессе" застановляється над тим, чи Англія і Франція вже погодилися зі зростом сили Римської Імперії, чи тільки ждуть нагоди, щоб її зруйнувати. Зараз по „санкціях" в Римі побоювалися того другого і жили немов у стані завішення зброї. Тоді й прийшло до створення осі Рим—Берлін, яка стала підставою заграничної політики Італії. Та вісь це підмурівка італійського становища. Щойно на вид тої осі зачала слабнути думка реваншу західних держав проти Італії, але рівночасно змінилося наставлення Лондону й Парижа до Риму, а саме так: 1) В часі абесинської війни Англія була головною неприятелькою Італії, а Франція тільки з потреби йшла до певної міри з Англією (то зн. зі страху перед Німеччиною); 2) в останніх тижнях 1936 р. Франція під впливом ідеольогії „Людового Фронту" переняла головну ролю противниці фашистівської Італії. Та зміна розвивалася дальше аж дотепер, коли Італія цілком знормалізувала свої взаємини з Англією, а з Францією таки не погодилася направду, хоч Франція признала їй Абесинію.

Правда, також нормалізація взаємин між Англією й Італією йшла дуже трудно. Зразу поставили тільки кепську і непевну кладку, а першим стовпом тої кладки був т. зв. „джентельменський договір" з 2. І. 1937. Було се тільки взаїмне теоретичне запевнення собі свободи мореплавства на Морях Середземнім і Червонім. Той стовпик підкріплено листуванням Чемберлєна з Муссолінім в липні 1937 р., в якім обопільно потверджено за-

*) Як відомо, в часі коли Італія займала Абесинію, Англія змобілізувала проти Італії кількадесять держав в ціли переведення т. зв. санкцій і носилася з іще острішими плянами проти неї. Та якраз тоді Франція (за премієрства Лявала) на запит Англії, чи вразі вибуху конфлікту дасть Англії до розпорядимости свої пристані, відповіла відмовно. Се й було початком упадку престіжу Англії і Франції. Є в пресі думка, що від тоді Англія відплачує своїй союзниці Франції уступаючи перед Німеччиною.

сади згаданого порозуміння. Але й сего було замало. Почалися довгі дипльоматичні переговори, які 16. IV. 1938 довели до поставлення другого стовпа під будову містка порозуміння. Але труднощів було ще багато — і треба було аж подій у Мінхені, щоб показати Англії всю силу осі: тоді Англія рішилася довести роботу до кінця. Але ще й тоді треба було довгих і майже щоденних переговорів, заки нарешті 16. XI. 1938 р. закінчено їх. Та й тепер іще те діло порозуміння між Англією й Італією не зовсім вийшло з небезпечної области. Річ в тім, що хоч по людським міркуванням не видно вже причин до незгоди між Англією й Італією на найближчу будучність, то таки взаємини між ними залежать у деякій мірі від їх взаємин з Францією. А Франція веде в Еспанії політику якраз противну італійській. Крім того Італія не думає зміняти свою політику співпраці з арабськими державами та з Ісламом. А се стоїть в яркім противенстві з політикою Англії в Палестині. Є також противенства між ними на Далекому Сході. Крім того взаємини між Англією й Німеччиною неясні, а для Італії звязок з Німеччиною і договір проти комунізму се очевидні підвалини її заграничної політики, — коли Англія через свою союзницю Францію таки стоїть ще у якімсь хоч і далекім звязку з СССР.

Порозуміння Англії з Італією переведене тепер аж до подробиць. Воно складається з протоколу і вісьмох załучників, з листування між англійським послом й італійським міністром загр. справ та з договору про добре сусідство Італії з Єгиптом. У протоколі і додатках до нього потверджено договір з 2. I. 1937 р. й обі сторони зобовязуються взаїмно інформувати себе про військові справи, особливо про свої точки опору на Червоному Морі, обі сторони гарантують незалежність Савдії-Арабії і Ємену та докладний поділ сфер на островах Червоного Моря. Далі обі сторони зобовязуються, не шкодити собі пропаґандою. Далі Англія забезпечила собі водні права на озері Тана в Абесинії, а Італія зобовязалася в італійській Сх. Африці не брати місцевого населення до війська, може його вживати лише до поліційної служби. Англійські місіонарі мають свобідний вступ до сх. італійської Африки. Кораблі Італії мають свобідний перехід через Суез в часі мира і війни.

В листуванні Італія зобовязується, забрати свої надзвичайні війська з Лібії й запевняє, що в Еспанії не хоче ні територіяльних, ні політичних, ні господарських здобутків. Вкінці Італія заявляє, що приступить до морського порозуміння, заключеного в Лондоні 25. III. 1936. У справах кольоніяльних є цілий ряд технічних договорів.

Таким чином безпосередні взаємини Англії й Італії знормалізовані на тепер і на будуче зроблено в них ріжні вентилі. Та як на ті взаємини ділатимуть посередні впливи, покаже будучність...

Левятан

Події у Франції в німецькім освітленні.

„Берлінер Тагеблят" в ч. 560 приніс передовицю п. н. „Левятан", яку можна уважати зразком міркування публіцистів теперішньої III Німеччини. Зміст: Комуністи у Франції беруть на роги уряд Далядіє. Сам Далядіє не реакціонер, він навіть довго працював у людовім фронті, але тепер має вже досить. А що мають до діла Чемберлен і Галіфакс з новими податками у Франції, зі збільшеним часом праці, з подорожінням їзди підземною зелізницею в Парижі? Але й проти них свистали. Не тільки тому, що якраз тоді були при свистанні. „Там" пише, що організатори скандалів хочуть під покришкою опозиції проти нових розпорядків перевести й заграничну операцію та перешкодити замиренню Европи. Страйк вибух зразу всупереч волі офіційних фахових організацій, особливо всупереч волі орг. металевих робітників. Рішив наказ Москви. У Франції ніхто в тім не сумнівається. Сталін хоче скомпромітувати Францію в очах Англії й розлюзнивши їх звязок привязати Францію сильніше до Совітів. У Франції стріляють в мир передні сторожі жидівсько-московського інтернаціоналу. Німці вже знають з досвіду, що Левятана, великого демона народів, який нищить тіла і душі, не можна зловити вудкою. А французькі фахові організації хотіли зробити таку спробу: коли наказаний Москвою страйк захитав їх авторитетом, вони постановили відзискати свою повагу немов офіціяльно проголошеним 24-годинним загальним страйком. Се мала бути принада на вудці, закиненій на Левятана, призначена для нього в надії, що Левятан „буде брати" і що елєменти, які попали під вплив Москви, знов тарненько вернуться у старі кадри. Та станеться якраз навпаки, як се часто буває. Левятан пожре ті фахові організації. Далядіє зорієнтувався в тім і військом обсадив промислові фабрики півн. Франції. Але сим не забезпечить трівкого спокою, бо Левятан затроює душі. Його можна побороти щойно тоді, коли душі стануть відпорні на впливи большевизму і його пророків... Ми далекі від того, щоб давати ради правительству Франції. Та вільно нам думати, що Французи зачинають розуміти не одно з того, що їм було незрозуміле в Німеччині. Ми Німці півтора десятка літ зносили марксизм, заки нарешті перебилася німецька думка. Нам закидали, що ми зреклися свободи, але ми не виключили демократії, тільки створили такі відносини, щоб унеможливити небезпечному грибові всякати в нас і дати можливість проявитися волі власного народу. Свобода, яка стає аж така свобідна, що може бути надужита до затроєння життя, до підкопання всего міцного і певного, до кпин з усего великого і благородного — се вже не свобода, тільки большевизм. Т. зв. демократичне правління мусіло у нас пропасти, бо вже перед війною жидівські предтечі большевизму свідомо розложили всякий лад і всякі звязки обичаєві та звичаєві, випливаючі з етики звання і станового передання, все, що нпр. англійській політиці надає постійности. В Англії ніякий політик не відважиться виступити проти засади, що „монарх не може зробити несправедливости" („Унрехт"). А в цісарській Німеччині жидівський скрібент рафінованими обидами маєстату підбурював нарід, а рівночасно від королівських судів видобував посвідчення, що він „патріотично поводиться". Се мусіло підкопати повагу держави й ізолювати німецький нарід. А тодішні правителі не хотіли того бачити, аж наспіла катастрофа. Методи розкладання й підбурювання народів остають в основі своїй все ті самі: тому большевики в Парижі зорганізували страйки з обсаджуванням фабрик якраз на „приняття" англійських міністрів, тому висвистали гостей французького народу. Левятан розпутався...

Вісти з Карпатської України

Німець про наш нарід на Закарпатті.

Пресове Бюро Карпатської України повідомляє: Легаційний радник німецького посольства в Празі, др Гамількар Гофман, що кілька днів разом з пресовим аташе ред. Шубертом та почотом об'їздив Карпатську Україну, видав 25. XI. в Хусті прощальний обід в честь премієра Карпатської України. На тому обіді були представники уряду й війська, разом 24 особи. Премієр о. Волошин подякував гостям за відвідини й живе зацікавлення справами Карпатської України та підніс тост за Німеччину і її вождя. Відповідаючи на промову премієра о. А. Волошина, др Гофман сказав м. ін.: „В мало котрій країні почувався я так добре, як тут у вас. Я пізнав і подивляв красу країни та характер населення, яке не дало розложити себе ворожою пропаґандою, а твердо стануло при своїй владі. Про сі мої спостереження і враження зреферую на відповідному місці".

Італійський консуль у Хусті.

Премієр о. Волошин приняв на авдієнції італійського консуля, що приїхав на Карпатську Україну, зокрема в Хуст, щоб наочно переконатися про ситуацію в новій державі. Консуль заявив, що ствердив у країні повний лад і спокій та що всі вісти про заколоти й нехіть до уряду неправдиві.

Наше патріотичне село.

Премієра Карпатської України відвідала делеґація села Великі Лучки під проводом старости Поповича. Делеґація заявила, що село віддає до диспозиції уряду 300 вагонів кукурудзи для бідного населення Верховини. Великі Лучки се найбільше (около 10.000 мешканців) і одно з найсвідоміших сіл Карпатської України. Воно лежить майже при самому українсько-мадярському кордоні.

Концентраційні табори у Словаччині.

Міністерство внутрішніх справ у Братиславі приступило до зорганізування концентраційних таборів на терені Словаччини. Перший такий табор буде створений у м. Ілява. Конечність створення концентраційних таборів мотивують тим, що в Словаччині є ще багато осіб, які не можуть погодитися з теперішнім порядком річей та намагаються параліжувати діяльність уряду і єдиненої партії о. Глінки.

Про замах на канцлера Гітлера.

ДНБ („Дойчес Нахріхтен Біро") звідомляє з Ню-Йорку, що жидівський орган „Ню-Йорк-Дейли Нюс", який виходить у двох міліонах примірників, приніс допис Жида Макса Розенберґа з Бруклину. В тім дописі є таке місце: „Предкладаю, щоб замість того, щоб ми Жиди як нація вели війну з Гітлером, Ґерінґом і Ґеббельсом, позискати 10 або 12 добровольців з фахових убийників, які тепер сидять у вязницях, щоб вони доконали („дранкріґен") Гітлера і його товариство, а ми за те далиб їм свободу і досить грошей, щоб вони могли вигідно пережити решту свого життя". Німецька преса висказує своє здивування, що таку отверту тровлю до морду вільно печатати в тій самій Америці, де так часто судять инших у справах світової моралі й політичної етики.

Конкурс на печатку Академії Наук.

Польська Академія Наук у Кракові в порозумінні з дирекцією Міського Промислового Музею розписала конкурс на печатку академії. На печатці має бути подоба Світовида і надпис Польська Академія Наук. Проект має бути не менший ніж 10 цм. і так рисований, щоб можна його виконати на крискованій кліші. Надгороди 100 зл. і 50 зл. Термін до 16. I. 1939 р. Який той конкурс характеристичний — від Світовида почавши на надгородах (преміях) скінчивши!

ОГЛЯД ПРЕСИ

Непорозуміння

Під таким заголовком „Українські Вісти" в ч. 265 принесли передовицю, в якій читаємо м. ін.: На пращання б. мадярський премієр Імреді склав заяву, в якій недвозначно дав до пізнання, що Мадярщина вицофується з авантюри, яка мала на меті знищити автономну Карпатську Україну та її федеративний звязок з Чехами і Словаками. Але мабуть для осолоди слухачів і збереження гонору п. Імреді додав ще, що Мадярщина буде старатися, щоб „Підкарпато Русо" таки самовизначилася, очевидно по лінії мадярських інтересів. — Судячи з того, п. Імреді належить до старого світу й не здає собі справи, що по Мінхені такі категорії самовизначення — непридатні. Самовизначення — клич Вільсона. Називалося, що кождий нарід має право рішати про себе. Народи пробували тієї штуки, але виявилося, що існує ще висша інстанція: сила. Вона зовсім не числилася з кличем Вільсона, а найвищі судді з Версаю тільки акцептували те, що сила доконала. Дальше — ані Вільсон, ані його союзники не узгляднювали одного моменту: що є народи, які не мають змоги самовизначитися, але не зі своєї власної волі. Найкращий приклад, власне — Мадяри. Сотки літ гнобили вони український народ, намагалися відобрати в нього українську душу. Мадяри звели „свою" частину українського народу до анальфабетів і пуждарів. А пізніше мають ще відвагу кричати: Дивіться, той народ — нездібний самовизначитися! Не додавали тільки, що це — їх „заслуга" в тому, хоч і невдачна, бо не знажаючи на те, український народ Закарпаття таки виявився здібний жити самостійним життям. Вільсон не узгляднював того моменту, він не думав направляти заподіяних кривд, бо клич в його устах і його союзників був тільки тактичним засобом для осягнення побіди. Той клич став пустим звуком з хвилиною осягнення побіди. І справи покотилися по старому аж до повної ліквідації Версаю, себто до Мінхену. Мінхенський трактат, підписаний чотирьома рішаючими великодержавами: Німеччиною, Англією, Італією і Францією — приняв для Европи — не вільсонівське самовизначення, але зовсім новий — етнічний закон. Кожда етнічна збірнота має право на самостійне життя і ніякі геополітичні, історичні ані стратегічні моменти не можуть заперечувати того права. Власне на підставі мінхенського закону населення Закарпаття створило свою автономну державу Карпатську Україну в федеративному звязку з Чехами і Словаками. Іншими словами — воно самовизначилося у своїй державі. А все ж п. Імреді дальше говорить про самовизначення Карпатської України. Що він думає, це ми знаємо: Хмара агентів, мільони пенгів, кинених між населення, обіцянки і застрашування — ось і плебісцит, до якого конче хочуть довести нановe Імреді та їх приятелі. Ми не боїмося плебісциту. Ми аж надто певні щодо його висліду. Але спитаємо: При чому тут плебісцит, навіщо його? На етнічність складаються три елементи: 1) раса, 2) культура і 3) мова. Чи може на Закарпатті інша раса як українська? Чи інша мова, як українська? По Вільсоні з його принципом був потрібний плебісцит. На превеликий жаль тодішні володарі світу знехтували плебісцитом і тому вони провалилися. По Мінхені з його етнічним принципом плебісцит — зайвий. Вистарчає безсумнівне ствердження етнічного характеру даної землі, щоби вона могла самовизначуватися у своїй державі. Відносно Закарпаття такого сумніву не було й нема. Тому теж між мінхенським законом і п. Імредіями існує непорозуміння, яке й довело до його димісії.

З Карпатської України

„Віхшеня українськє под плащикєм релігійним на Русі Закарпацкей".

Під таким заголовком „ІКЦ" в ч. 330 приніс вістку з Праги: В Карпатській Україні вибух релігійний конфлікт. Гр. православний архимандрит Саватій, що підлягає патріярхові в Цареграді, розпочав напрасну акцію проти недавно іменованого епископа гр. правосл. юрисдикції сербської Раїча, який прибув з Югославії і переніс свою столицю з Мукача до Хусту. Конфлікт посідає заразом політичне забарвлення з виразною тенденцією перероблення Русинів замешкалих на Закарпатті на Українців. Українські агітатори, використовуючи рел. конфлікт для політичних цілей, стараються вмовити в Русинів, що послугуючись руською (українською) мовою, тимсамим мусять бути Українцями. Населення Карпатської Руси глибоко релігійне, не хоче мішатися до політики. Та мимо того противенство між двома церковними достойниками викликало розлом серед населення Карп. Руси, більшість якої не хоче признаватися до української народности. (В сім баламутнім донесенні є також цікаві інформації. Очікуємо докладніших вістей).

То і для вас горожани!

Вшехпольське „Слово Народове" обговорює п. з. „То і для вас горожани!" в 337 ч. декрет про охорону держави і пише м. ін.: Ось сидиш, читачу, в кавярні й оповідаєш вісти про підготовні зміни в правительстві, які ти почув від знакомого з Варшави. Притім не говориш з належною пошаною про високих достойників, може навіть повторяєш яку сплетню про їх не завжди катонський спосіб життя. Або може спонуканий патріотичним неспокоєм звертаєш увагу своїх товаришів розмови на нові труднощі польської міжнародньої ситуації, на деякі зарядження одного з польських могутних сусідів. Стережися, тричі стережися відтепер таких необачних розмов! Бо хтож тобі заручить, що коли не при твоїм то при сусіднім столику зрозуміють твої слова як поширювання фальшивих відомостей, як обнижування поваги начальних органів держави або як ослаблювання оборонного духа суспільности? Говори радше про погоду, про нові капелюхи жінок, хочаб про нові трамваєві лінії! За те не загрожує вязниця до двох літ! Приходять часи, коли пантофлева почта працює особливо ревно. Чого тоді не оповідають! Мігби тоді знайтися хтось, хто впевнявби, що напр. в лютім слідуючого року прийде девальвація злотого або що правительство думає про заострения від 1 січня девізових заряджень. За те публичне розповсюднювання фальшивих відомостей... в цілі підваження довіря до польської валюти або публичного кредиту загрожує після 3 арт. декрету вязниця до 3 літ. Кількож то разів напр. ми чули, як ви критикували досить нагально судовий присуд. А прецінь, „хто підлає злобній оцінці присуд суду, підлягає карі арешту до року" (арт. 12)... Не хочемо вас страшити! Але стереженого і Бог стереже і прокуратор обминає. Тексти декрету ясні, елястичні, грізні. Може законодавець думає, що сама загроза кар викличе бажаний ефект. Побачимо. — (а к с).

За лад у високих школах

„Дзєннік Польскі" в ч. 328 у статті п. з. „Абсурд університетської екстериторіяльности" пише м. ін.: „Студентські доми в нашім місті не знати з якої причини обняті нетикальністю, служать сьогодні за помешкання не тим найбіднішим, але тим, які вступаючи в їх пороги зголосять безоглядну готовість підпорядкуватися боївкарській команді. Високими школами у Львові кермують тепер не ректори й сенати, але ендецька молодь, що терроризує професорів петардами. На жаль мусимо ствердити, що зі сторони професорів і чинників відповідальних за порядок у високих школах брак рішучої постави, яка змагалаб до ліквідації високо ненормальної ситуації. Що більше, декотрі професори примінюють найдалі посунений опортунізм до вибриків молоді"...

Церква й польська держава

„Гонец Варшавскі" обговорюючи декрет про „Польську Автокефальну Православну Церкву", пише про проблему відношення польської держави до Церкви між ін. ось що: Декрет з 18 листопада 1938 р. свідчить про перемогу одинокого слушного напрямку: Православна Церква в Польщі не може бути ні російська, ні українська, тільки польська. Щоб не було щодо того ніяких сумнівів — *нова організація називається*: „Польська Автокефальна Православна Церква". Два нові епископи тої Церкви подали як свою національність — польську національність. Урядовою мовою Церкви — польська мова. Колиб на переломі років 1918 і 1920 східні воєвідства Польщі попали були на довший час в руки совітської Росії, ба навіть в руки незалежної України, жертвою того успіху булаб упала православна Церква. Тільки Польщі завдячує ся Церква на тім терені своє існування і дальший розвиток. Своє існування в Польщі завдячує також греко-католицька Церква, яка старається грати ролю української національної Церкви.

Гумор. — До комплету. — Чого то вже люди не видумали?! Телєграф без дроту, поїзди без коней, порох без диму, папіроси без нікотини, літаки без летунів, тільки одного ще не видумали... — Чого? — Посагу без жінки.

Декрет

про охорону держави.

В „Деннику Законів" появився розпорядок президента Польщі про охорону деяких інтересів держави. Перша частина відноситься до проступків проти обороннности краю й національного господарства та постановляє в першім артикулі, що підлягає карі вязниці той, хто ушкоджує або робить нездатними до ужиття предмети й уряджения, які служать до військових цілей. Коли той вчинок виконано в часі війни, або коли він спричинив великі шкоди для держави, то справник підлягає карі вязниці або смерти. Арт. 2 постановляє, що підлягає карі до 5 літ, хто утруднює або унеможливляє правильне ділання фабрик зброї. Арт. 3 постановляє, що підлягає карі вязниці до 4 літ, хто публично поширює фальшиві вісти або вживає інших способів, щоб підважити довіря до польської валюти чи справ публичного кредиту. Друга частина декрету відноситься до проступків проти незалежности публичного життя. Арт. 5 постановляє: Підлягає карі вязниці польський горожанин, який у звязку з політичною діяльністю в Польщі приймає або домагається матеріяльних користей від особи, що ділає в інтересі чужого уряду. Арт. 6: Польський горожанин, який входить в порозуміння з особою, що ділає в інтересі чужого правительства або міжнародньої організації з метою ділати на шкоду польської держави, підлягає карі вязниці. Третя частина декрету відноситься до проступків проти публичного ладу. Арт. 8 постановляє: Хто публично накликує до загального страйку, до загального замкнення закладів працедавцями або до припинення довозу харчів до міст, підлягає карі вязниці до 5 років. Арт. 10: Хто покликуючись на свій вплив на урядника підіймається посередництва в поладнанні якоїсь урядової справи при його помочі і приймає за те матеріяльні користи, підлягає карі вязниці до 5 літ. Арт. 11: Підлягає вязниці до 2 літ і гривні, хто публично поширює фальшиві вісти, які можуть пошкодити інтересові держави, ослабити оборонний дух суспільности або понизити повагу начальних органів держави. Арт. 13 постановляє, що міністр внутрішніх справ може видати заборону публичного відбору авдицій заграничних радієвих стацій. Другий уступ того артикулу постановляє, що хто в публичнім гурті осіб відбирає вісти заборонених стацій при помочі радієвого голосника, підлягає карі до 3 місяців арешту і гривні до 3.000 зл. або одній з тих кар, а радієвий апарат може бути сконфіскований. Четверта часть говорить про поліційний нагляд у справах державної зради і постановляє, що суд може розтягнути над засудженим поліційний нагляд на час від 1 року до 5 літ. Така особа може мати заборонений побут в деяких місцевостях, згл. можуть їй визначити місце побуту.

Ендеки й автономія Сх. Галичини

У Львові відбулося віче скликане вшехпольським „Стронніцтвом Народовим". Воно ухвалило резолюції, в яких сказано м. ін.: 1) Зібрані стверджують, що голошена тепер програма Українців, яка вимагає автономії для східної Галичини, це провокація польських найсвятіших національних почувань. 2) Поведінка українських політиків і їх часописів у справі Карпатської України заслугує на якнайостріший осуд і на дальші політичні консеквенції у відношенні до них. 3) Зібрані протестують проти голосів і махінацій т. зв. польських українофілів та їх органів, що від початків відбудови Польщі виявляють готовість „базарити" відвічно польською Червенською землею в спосіб, що межує зі зрадою власної польської батьківщини... Подібні резолюції ухвалило віче скликане 25 польськими організаціями у Львові не лиш ендецькими.

ОСИП НАЗАРУК

Перша річ орієнтуватися

З циклю статтей протитіфену нації.

У збірці мудрости Гіндостану званій „Дгаммапада" (значить „Стежка Правди") сказано:

„Хто не дивляється в уважнім спостереганні, той стає мячем, яким кидають найріжніші впливи, з якими він стикається. Він подібний до корка, що без власної волі тащює на филях води. Він не може боронитися і без свідомости підлягає своєму фізичному та духовому оточенню. Він ніщо інше як труп".

До орієнтації конечна обсервація. Орієнтація се міркування, що діється і в якім положенні знаходиться той, хто міркує і його спільнота. В тій ціли треба займатися спостереганням і робленням висновків з того спостереження. Одно й друге не може бути припадкове, тільки мусить бути правильне, постійне і всестороннє. То значить той, хто хоче орієнтуватися в політичнім житті, мусить обсервувати життя наше і чуже систематично.

Річ ясна, що на таке обсервування політичного життя замало сили, часу і засобів одної людини, хочби се була людина не знати яка визначна, розумна і робуча. Се вимагає зорганізованої праці гуртка людей. І то не одного гуртка в однім місци. Цілий організм здорової спільноти мусить бути покритий такими гурт-ками людей, що вчаться обсервувати суспільне життя передовсім своєї спільноти, але рівночасно також життя інших спільнот. Бо без такої обсервації неможлива свідомість того, що діється довкруги, неможливе роблення висновків і неможлива ніяка оборона перед нічим. Серед спільноти, яка не має зорганізованих обсервуючих гуртків, панує постійний стан неспокою і роздразнення, члени такої спільноти стають такі чуткі на сплетні і поговори, як филя води на подув вітру. Між них можна нарочно пускати навіть найбільше неправдоподібні провокаційні вісти в цілях викликування ще більшого неспокою і цілковитої дезорієнтації, яка полягає на тім, що люди постійно обманювані сплетнями взагалі затрачують можливість робити якінебудь висновки з життєвих фактів і стають справді подібні до корків, якими шибає вітер по филях води, як слушно каже великий обсерватор і мудрець Сходу.

Річ ясна, що спільнота зложена з таких танцюючих корків се труп. Хто дивиться на такого трупа, нехай не дурить себе тим, що се, мовляв, не труп, бо в нім видно рух. І на трупі видно рух навіть тоді, коли він розкладається, а коли розклад значно поступив, то в трупі аж кишить від руху всяких бакцилів і червяків. Та сей рух, хоч розмірно великий, не значить, що труп жиє.

Людські спільноти ріжняться тим від людських одиниць, що „труп" спільноти моментально оживає, як тільки в нім будиться організована свідомість хочби в початках її. І не тільки оживає, але може навіть прийти до здоровля,[1]) коли та початкова свідомість кріпшає і доводить до висновків та до виконування тих висновків, значить, до переводження в життя усвідомлених проблисків спільного бажання.

Організм спільноти дуже ріжниться від організму одиниці. Ось оден приклад: Коли духовий організм одиниці здисциплінований, то се очевидно одиниця найвищого рода; а коли здисциплінований організм спільноти, то се може бути спільнота найнизшого сорта. Чому?

Покажемо се на прикладі. Наш український нарід в Галичині дуже сдисциплінований. Він готов кождої хвилі зробити в політиці все, що йому припоручивби зробити його провід. Ба, коли нема такого всенаціонального політичного проводу, який мавби відповідний авторитет. А те, що часом називає себе „національним проводом", очевидно ніяким проводом не може бути, бо не орієнтується в ситуації, не знає чого хотіти і що робити, не вміє навіть обсервувати політичного життя, ба не має навіть наладнаного апарату до обсервування політичних подій і фактів.

А такий апарат наладнати зовсім не трудно. Його можна і треба наладнати не тільки у Львові, але в кождій місцевости, де є хочби невеличка групка наших свідомих людей. На се вистарчить уже групка з 3—4-ох середньо здібних людей. Це сила, коли вміє наладнати між собою працю для публичного добра.

Якже її наладнати?

Як передумовою всякої орієнтації все було, є і буде правильне спостерігання, так передумовою правильного (зн. організованого, бо інакше не дасть собі ради) спостерігання мусить бути ч е м н і с т ь. Яку вагу привязує до чемности між людьми глибока мудрість Азії, що наростала тисячеліттями, нехай посвідчить ряд висказів з ріжних збірок її.

Збірка „Мага-парі-ніббана-сутта" каже: „Будьте непоколибимі у виконуванні обовязків ваших, великих і малих. Провадьте життя, яке не підлягалоб догані, держіться вірно заповідей Божих і будьте без плями також у ваших словах".

Збірка „Аттана - галювімза" каже: „Нема щастя поза праведністю".

Збірка „Джатакамаля" каже: „Мені осоружне щастя, яке сплямила несправедливість, таксамо як осоружна пожива змішана з отруєю".

Збірка „Дгаммапада" каже: „Як високі ланцюги гір стоять непорушно в часі бурі, так правдивий мудрець не дасться захитати ні похвалою ні доганою".

Збірка „Нідгіканда - сутта" каже: „Правдивий скарб полягає на милосердю, на співчуттю, на уміркованню і на самоопануванню. Сей таємний, певно захований скарб ніколи не псується".

Збірка „Падгама-сутта" каже: „Лучше впасти в боротьбі проти зла, ніж жити, коли мене переможе зло".

А збірка „Чаріта" каже: „Чемність се найцінніший зі всіх клейнодів. Навіть краса неудосконалена чемністю се огород без квітів".

Що за поучаючий вислів! Далекий мудрець не говорить, що чемність се найлучший з клейнодів, але каже, що найцінніший. І воно справді так: бо є лучші клейноди ніж чемність, напр. праведність життя, справедливість, мудрість, але чемність найбільше уможливляє гладкість взаємин між людьми. В ній криється цілий ряд інших прикмет. Напр. вона неможлива без мудрости і самоопанування, бо люди часто поводяться так, що воістину заслугують на добрі позавушники і треба великого самоопанування, щоб мимо сего бути чемним для них. Від чемности залежить сама можливість виховання парибку в дусі, якого собі бажає виховник.

Значіння чемности підчеркують також инші збірки східної мудрости. І так збірка „Фо-то-гінг-тсан-кінг" каже: „Через недостачу прихильної чемности пропадає засів у с і х чеснот".[2])

Річ ясна, що християнство ще більше кладе вагу на „кротость", себто на до-

[1]) **Sanabiles fecit Deus nationes.**

[2]) У нас особливо хромає справа чемности в відношенні до органів влади: з одної сторони зовсім непотрібно дразниться їх зі шкодою для себе, а з другої сторони також без потреби плазується перед ними. Та ця делікатна справа вимагає окремої оцінки.

А. ЧЕХОВ

Оратор

Гумореска.

Одного чудового ранку ховали колезького асесора Кирила Івановича Вавілонова, що помер від двох хоріб досить таки поширених в нашій батьківщині: від лихої жінки й алькоголізму. Коли похоронна процесія рушила від церкви на кладовище, якийсь Поплавський, що служив разом з покійним, взяв фіякра і помчав до свого приятеля Григорія Петровича Запойкина, людини, правда, ще молодої, але досить уже популярної. Запойкин, як відомо багатьом читачам, має особливий дар: він уміє експромтом говорити весільні, ювілейні й похоронні промови. Він може промовляти коли завгодно: спросоня, натщесерця, пяний як ніч, чи в гарячці. Мова його тече рівно, гладко, як вода з ринви і дуже щедро. Говорить він завжди красномовно і так довго, що іноді, особливо на купецьких весіллях, щоб його зупинити, треба кликати поліцію.

— А я, братику, до тебе, почав Поплавський, заставши Запойкина в дома. — Не гаючи й хвилини одягайся, поїдемо. Помер один з наших, тепер на той світ виряжаємо, то треба йому, братику, сказати на пращання якунебудь ні-сенітничку... На тебе вся надія. Якби помер хто з маленьких, ми не турбувалиб тебе, а тож секретар... канцелярський стовп, сказатиб. Ніяково таку птицю без промови ховати.

— А, секретар! — позіхнув Запойкин. — Це пяниця оттой?

— Так, пяниця. Млинці будуть, закуска... на фіякра дістанеш. Їдьмо, голубе!

Запойкин охоче згодився. Він скуйовдив собі чуба, удав на обличчі меланхолію і вийшов з Поплавським на вулицю.

— Знаю я вашого секретаря, сказав Запойкин сідаючи в екіпаж. Пройдисвіт був і бестія, царство йому небесне, що рідко й є такі.

— Ну, не годиться, Грицю, лаяти покійників.

— Воно відомо, aut mortuis nihil bene, та всеж таки він шахрай.

Приятелі наздогнали похоронну процесію і приєдналися до неї. Покійника несли помалу, тож приятелі встигли до кладовища заскочити до трактиру і випити за упокой душі.

На кладовищі відправили литію. Теща, жінка і своячка, покірні звичаєві, багато плакали. Почекавши коли все стихло Запойкин виступив наперед, обвів усіх очима й почав:

— Чи вірити очам і вухам? Чи не сон оця труна, ці заплакані обличчя і ридання? О, горе, це не сон і очі не обманюють нас! Той, кого ми ще недавно бачили таким бадьорим, таким юним у свіжості своїй і в чистоті, той, хто так недавно на наших очах неначе та бжола невтомна носив свій мед до загального вулика державного благоустрою, той, хто... цей самий обернувся нині в прах, в матеріяльний міраж! Невблагана смерть звела на нього свою холодну руку саме тоді, коли він цвів іще повним цвітом і буяв промінистими надіями... Незмірна втрата! Хто нам замінить його? Хороших чиновників у нас багато, але Прокопій Осипович був єдиний. Він до глибини душі був відданий своєму обовязкові, не жалував сил своїх, не досипляв ночей, був некорисливий, непідкупний... Як зневажав він тих, хто намагався підкупити його, хто ріжними житейськими принадами спокушав його, обовязок свій зрадити! Адже на наших очах Прокопій Осипович роздавав свою невеличку платню своїм найбіднішим товаришам і ви оце самі чули ридання вдів і сиріт, що жили з його допомоги. Покійний не знав радощів у житті і навіть вирікся родинного щастя: до кінця своїх днів був нежонатий! А хто нам замінить його як товариша? Мені й тепер стоїть перед очима його голене, зворушене обличчя, звернене до нас з лагідною посмішкою, як тепер чую його мягкий, ніжноприязний голос. Мир прахові твоєму, Прокопію Осиповичу!

броту і на чемне поведення з людьми. Колиж тут наводжу виїмки зі збірок далекої азійської мудрости, то роблю се з двох причин:

1) Наша інтелігентна суспільність вправді зробила вже від часу війни великий поступ у напрямі пошани християнського і навіть катол. світогляду, але все ще є в ній мабуть більшість таких людей, яким імпонує всяка інша аби тільки не християнська наука. Отже чому таким людям не дати з чужої науки того, що не противиться християнству, але підтверджує його?

2) Наведені вище вислови чужих нехристіянських мудрців се докази загально-людського думання. Колиж і християнська наука дає на їх зміст свою печать, то се вже для всіх повинен бути знак правди.

Отже передумовою постійного спостерігання подій і фактів, важних для оцінки публичного життя, мусить бути чемність супроти себе тих людей, які взялися до орґанізування такої потрібної праці. Чемність конечна тому, бо без неї праця розібється. Навіть коли один чи другий робить помилки і коли доконче треба звернути увагу на ті помилки, то робити се без допікання і чемно. Розуміється, найлучше підбирати до такої праці людей, які навиділисяб між собою і навіть любилиб з собою товаришувати, бо між такими буде розмірно мало непорозумінь.

Якже такий гурток мавби „обсервувати публичне життя?" Він мавби передовсім означити працю й поділити її. От в повітовім центрі та праця зверталасяб передовсім на інформації про те, що діється в повіті під оглядом церковним, політичним, господарським, популяційним, культурним, зібрати дані про орґанізації в своїй місцевости і т. д. Властиво кожда з тих областей повинна мати свого референта, який навязавби звязок з людьми в повіті. Та коли нема тілько людей до роботи, то один може взяти кілька ресортів.

Зовсім подібно щодо розділу праці требаб поставити ту справу в диспозиційних, себто партійних центрах в більшім окружнім місті або в столиці краю з тим, що в таких більших центрах можна мати більше референтів до кождої справи. Тут можнаб уже призначити також референтів для орієнтації в заграничних справах.

Всі ті референти малиб обовязок читати відповідну пресу й літературу, робити з неї виписки, інформувати свою партію чи орґанізацію про зміст того, що вважалиб найважнішим, писати відповідні реферати, виїздити з ними в край, листуватися з анальоґічними референтами в інших місцевостях і т. д.

Тільки по якімсь часі такої солідної й уважної праці можнаб говорити про створення правильних основ для орієнтації в публичнім житті. А се малоб приблизно таке значіння, як має промиття хорих, закислих очей людини по довгій недузі. Тоді щойно бачиться світ і видно, що де діється та що робити.

Кожда ясніша орієнтація (розуміється, ясніша від менше ясної) підносить можливість акції на висший степень в геометричній прогресії. Хто не вірить, що так є, нехай спробує зорганізувати кружок опитних людей до такої праці в якійнебудь місцевости і в скорім часі переконається, як така метода збірної праці збагатить його власне нутро, скріпить його самого на дусі і сильно піднесе значіння такого гуртка, хоч передтим люди того самого гуртка не мали ніякого значіння, а були тільки звичайними відачами хліба, або коли кождий з них був навіть дуже робучий, то в перепрацюванні сам не міг собі дати ради зі всім.

Пресовий декрет

II) Арт. 42, 1: Редактор, що провинився проти приписів арт. 27—29 про спростування, підлягає карі гривни до 2.000 зл. 2) Суд орікає рівночасно з карою обовязок уміщення спростування в означеному речинці. 3) Переслідування ведеться з приватного обвинувачення, коли спростування надіслала приватна особа або установа. 4) На случай не уміщення спростування в речинці редактор підлягає карі гривни від 500 зл. до 3.000. зл. Суд орікає рівночасно з карою конфіскату кождого числа часопису, яке появиться після речинця, означеного у присуді до оповіщення (спростування), аж до вміщення спростування. 5) Заскарження присуду не спиняє його виконання щодо обовязку вмістити спростування якотакож щодо конфіскати по думці уст. 4. Арт. 43, 1: Редактор, який провинився проти приписів 30 і 31 арт. про урядові комунікати або оголошення, підлягає карі арешту до 3 місяців і гривни до 3.000 зл. Арт. 47, 1: Не можна зачати карного поступованя з причини пресового переступства, довершеного змістом друку, коли минув рік від часу, коли зачато поширювати друк. 2) Не можна зачати карного поступування з причини пресового порядкового переступства, коли минуло 6 місяців від хвилі його довершення. Арт 52, 1: Повітова влада загальної адміністрації, прокуратор якотакож суд можуть зарядити заняття друку, коли йде про проступок, переслідуваний з уряду і такий, що може потягнути за собою конфіскату. 2) Заняття друку на почті з замкненого листа може наступити тільки на підставі постанови суду. В случаях, які не терплять проволоки, прокуратор якотакож влада загальної адміністрації можуть жадати здержання висилки друку аж до часу отримання постанови суду, одначе не довше як на три дні. 3) У справах, в яких переслідування ведеться з приватного обвинувачення, заняття друку може зарядити тільки суд на внесення обвинувача, який внесе рівночасно акт обвинувачення. 4) Заняття друку може зарядити тільки місцева властива влада (Арт. 51). Арт. 53, 2: Коли тільки декотрі уступи друку мають підлягти конфіскаті, а друк дасться поділити, треба обмежити заняття до тої части друку. Кошти поділення друку поносить інтересована особа. Арт. 54: Постанову суду або прокуратора якотакож зарядження влади загальної адміністрації щодо заняття повинні окреслювати уступи друку, які обіймають переступний зміст, як також покликати приписи карного закона, які нарушено. А коли заняття довершено з причини порядкового переступства — вказати обовязок, якого не доповнено. Арт. 56: Влада, яка заняла друк, може той самий друк вдруге заняти тільки тоді, коли на місце сконфіскованих уступів, вставлено нові уступи, які мають ціхи переступства. Арт. 58, 2: Заняття друку може тривати в бігу доходження найвисше два місяці. На узасаднене внесення суд може продовжити заняття ще найвисше на місяць. 3) Заняття друку може тривати в бігу слідства разом з доходженням найвисше 6 місяців. Суд може продовжити заняття на означений час тільки тоді, коли повстає конечність довершення слідчих чинностей за границею або коли з огляду на особливі обставини справи узнає, що не можна було скінчити слідства в 6 місячнім речинці. Арт. 64, 1: Прокуратор обовязаний продовж місяця виступити в суді з внесенням про орчення конфіскати. Арт. 65. 2: Особи управнені до жадання відшкодування в разі ухилення заняття повідомляється про термін засідання, коли суд їх знає і знає їх місце замешкання. Ті особи можуть брати участь у засіданні як також мають право сторони. 5) Коли інтересовану особу не покликано на засідання і вона не брала в нім участи, тоді може внести зажалення в 14 дневнім речинці від дня вивішення постанови в суді. Арт. 66, 1: Суд орікає окремим поступованням завішення часопису згідно з 39 арт., уст. 1, коли є умовини, означені в тім приписі, а поступування проти справника припинено або його уморено внаслідок смерти, передавнення або иншої обставини, яка виключає переслідування. Арт. 67: Заняття друку устає і не може бути знов заряджене: а) коли цофнено постанову або зарядження про заняття, б) коли суд ухилить заняття, е) коли суд орече правосильно недопускаємість конфіскати друку. Арт. 68, 1: Коли заняття устало, і не ведеться поступування, в якім можна оречи конфіскату, або коли суд орік правосильно недопускаємість конфіскати друку, тоді пошкодований може зажадати відшкодування від державного скарбу у висоті дійсно понесених коштів видання занятих примірників друку, одначе не висше їх гуртової продажної ціни. 2) Позов можна внести продовж 3 місяців від кінця заняття або правосильного скінчення поступування. 3) Коли заняття доконано на внесення приватного обвинувача, відшкодування належиться від него. Арт. 75 стверджує, що декрет входить в життя з днем 28 листопада с. р.

Спи спокійно, чесний і благородний працівнику!...

Запойкин говорив дальше, а слухачі зачали перешіптуватися. Промова сподобалася всім, видавила навіть сльози у декого, але багато здавалося в ній чудним. Поперше: чому промовець іменував покійника Прокопієм Осиповичем? Подруге, всі добре знали, що покійник весь свій вік воював зі своєю законною женою, отже не міг зватися нежонатим. Потрете, покійний мав густу, руду бороду, ніколи не голився і тому незрозуміло, длячого промовець назвав його обличчя голеним. Слухачі дивувалися, переглядалися і здвигали плечима.

— Прокопію Осиповичу, говорив далі промовець, надхненно дивлячись у могилу. Обличча твоє було негарне, навіть бридке, ти був похмурий і суворий, а проте всі ми знали, що під сею зримою оболонкою бється чесне, дружне серце!

Незабаром слухачі спостерегли, що й сам промовець неначе змішався. Він впялив очі в одну точку і сам почав здвигати плечима. Раптом він затих, здивовано роззявив рота і повернувся до Поплавського.

— Слухай, він живий! — сказав Запойкин з жахом.

— Хто живий?

— Та Прокопій Осипович. Он він стоїть коло памятника!

— Він і не вмирав! Помер Кирило Іванович.

— Та тиж мені сам сказав, що у вас секретар — Кирило Іванович таки і був секретарем. Ти, чудак, переплутав. Прокопій Осипович, се правда, був у нас раніш секретарем, але вже два роки тому його перенесли до іншого відділу на столоначальника.

— А чорт вас розбере!

— Чогож ти зупинився? Ніяковож, говори далі!

Запойкин звернувся обличчям до могили і красномовно як і перше продовжував перервану промову. Коло памятника таки справді стояв Прокопій Осипович, старий урядовець з голеною фізіогномією. Він дивився на оратора і сердито хмурився.

— І як це ти примудрився? сміялися урядовці, коли верталися з похорону з Запойкином. Живу людину поховав!

— Не гаразд так, молодий чоловіче! — бурчав Прокопій Осипович. Промова ваша може й годиться для покійника, але відносно живого вона — чисте глузування! Бога бійтеся, що ви говорили? Некорисливий, непідкупний, хабарів не бере! Адже про живу людину це можна говорити тільки на сміх. І ніхто не просив вас, пане мій, розводитися про моє обличчя. Негарний, бридкий, так тому й бути, але нащо всенародно мою фізіогномію на очі виставляти? Образливо!

Празник св. свщм. Йосафата в Римі

Українська Папська Колегія в Римі обходила цього року дуже торжественно память свого святого Покровителя св. свщмч. Йосафата дня 13. XI. Вечірню зі Всеночним в Навечеря празника відправив Високопреп. о. Архимандрит Діонізій Ткачук ЧСВВ. Архієрейську торжественну Службу Божу відправив Преосв. Діонізій Няради, Епископ Крижевацький з Югославії, в сослуженні 4-ох священників, діяконів та цілої асисти. На тій Сл. Божій були приявні: Преосв. Альойзій Степінац, лат. митрополит з Загребу, Преосв. Антоній Акшамовіч, архиепископ з м. Дяково, Преосв. Йосиф Гаріч, епископ з Банялюки, Ексцеленція Йос. Чезаріні, Асесор Схід. Конгрегації й богато інших визначних особистостей. На обід до Колегії прибув ласкаво сам Емін. Кардинал Е. Тіссеран, Секретар Схід. Конгрегації. Гостили також, крім згаданих достойників, ще Преосв. Євреінов, Впреп. о. Архимандрит, о. Секретар И. Заячківський, ОО. Ректори Колегій: грецької, російської, ромунської і югославянської, Президент Папського Орієнтального Інституту о. Германн Т. І., о. Кусса, Секретар Папської Кодифікаційної Комісії та інші духовні й світські. Емін. Кардинал з видним вдоволенням ще довший час по обіді розмовляв з приявними епископами та заявив о. Ректорові своє вдоволення з побуту в нашій Конгрегації. Вкінці супроводжений ОО. Настоятелями й питомцями серед оплесків та співу многоліття опустив Колегію. — Н.

Декрет про розвязання масонських льож.

Президент РП видав декрет про розвязання масонських льож у Польщі. Він постановляє м. ін.: 1) Товариства вільномулярів (масонів) узнається за розвязані силою самого права. 2) Міністр внутрішних справ розвяже товариства, залежні від вільномулярства. 3) Майно розвязаних товариств призначується на цілі публичної добродійности, архіви й документи переказується на річ держави. 4) Міністр внутрішних справ зарядить ліквідацію вільномулярських товариств як також вкаже установи, на які переходить їх майно.

Підземні хідники в Ярославі.

В останніх днях скінчили відкопувати на Ринку в Ярославі фундаменти і таємні хідники костела св. Михайла з 14 ст. Під старим Ярославом тягнуться довгі підземні хідники. Доми в Ринку і на сумежних вулицях, здебільша одноповерхові, мають три і чотиро-поверхові пивниці, під якими є входи в глибині 14 і навіть 18 метрів до великих підземних саль. Одна з них може помістити около 1.000 осіб. Ще нижче є великі підземні хідники, що були за княжих часів комунікаційними дорогами. Одна така підземна дорога йде зі старинного княжого замку попри церкву до костела ОО. Домініканів на просторі коло 3.000 метрів. Друга дорога йде з давної палати попри поштовий будинок в напрямі села Кидалівці. Підземні хідники походять мабуть з часів заложення міста князем Ярославом, себто з першої половини 11 ст.

Пілсудский про тоталізм.

„Не думайте, щоб у системі правління хотів я малпувати фашизм Муссоліні. Ті взори ззаграниці, що можуть імпонувати нашим націоналістам, зовсім непримінимі до польської психіки, ані вони не в моїм густі. Я не бачу способу змеханізування польської суспільности на зразок большевицький, а хочби й німецький". („Дз. Люд." ч. 339).

Німці приготовляються до обняття кольоній.

В Лядісбургу під Берліном утворено перший партійний курс, присвячений справам кольоніяльної політики. Курс відкрив провідник кольоніяльного союзу ґен. фон Епп. Він заявив м. ін., що Німеччина мусить приготовити мужчин і жінок, які булиб здібні відповісти всім завданням, що стануть перед Німеччиною з хвилею відзискання кольоній.

Подих німецького велитня.

П. з. „Польща відчуває реалізацію Міттельевропи" пише „Гонец Варш." в ч. 309: З Лодзі доносять, що звязок між тамошним промислом і югославянським ринком цілком зривається. Рух капіталів устав, вивіз товарів зовсім заломався, зникло навіть заінтересування югосл. ринком, бо він став тереном німецького збуту.

Лікарський фейлетоник.

Мряка, лише мряка

Про значіння доброго топлення в печах.

Віденське радіо розіслало виклад дослідника природи, доцента Евальда Шільда, такого змісту: Велике місто має тільки третину того соняшного світла, яке має його околиця. Се має великий вплив на здоровля міських людей, на їх настрій і на їх працездатність. Навіть в ясні ранки видно над містами брудні, немов оловяні опари, що виглядають як мряка. Та міська мряка забирає всі краски і всю веселість з улиць. Вона приносить мілионові шкоди в грошах, бо обнижує стан здоровля і працездатність населення. Мряка та походить з диму завеликого числа комінів на розмірно невеликім просторі. Той дим з масою неспалених останків і ґазів дуже погіршує воздух. Кожда, навіть найменша, частинка недопаленого вугля чи дерева, яка уноситься в димі, стає осередком, довкруги якого збираються малесенькі каплинки мряки, що особливо виразно видно ранками, бо тоді воздух холодніший. Проти тої мряки і її поганих наслідків є тільки один спосіб: треба якнайбільше смуг зелені в місті. Чим більше в місті значніших парків, тим місто здоровіше. В тій цілі треба широко розкинених міст. Але заки міста так будуть закладати, то в старих, тісних містах треба вживати такого топлива, яке спалюється якнайбільш основно. Се антрацит, кокс і брікети. Але й тим матеріялом треба вміти топити в печах, бо фахівці кажуть, що більше як половина диму над містом щезлаб, якби люди навчилися порядно топити в печах.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець по атаці астми приняв 25 м. м. єлеопомазання з рук кард. Ляврі, який залишився при Св. Отці дополудня. Пополудні відвідала Св. Отця його сестра Камілля Ратті й сестрінок Франко Ратті. Папський лікар проф. Міліяні заявив, що у стані здоровля Папи, який по нападі астми поклався в ліжко, можна завважити поправу. Всі кардинали приявні в Римі й пралати папської курії зібралися у ватиканській палаті. Вони вдержують з Папою постійний звязок за посередництвом осіб з найблищого папського окруження. Вістка про недугу Св. Отця викликала в Римі велике вражіння. В останніх днях здоровля Св. Отця значно поправилося, хоч Папа є далі під стислим доглядом лікарів.

Апостольська Столиця заіменувала епископа Діонізія Нярадія апостольським візитатором та адміністратором Карпатської України з осідком у Хусті. Негайно після номінації празьке правительство повідомило прем. о. Волошина про призначення епископа Нярадія апостольським адміністратором. Епископ Няради походить з бачванських Українців; родився 1878 р. Гімназію кінчив у Загребі, богословські студії у Львові та Римі, де став доктором теольогії. Був ректором греко-католицької Малої Духовної Семинарії в Загребі, був епископом-помічником, далі адміністратором пряшівської епархії, вкінці став крижевацьким епископом. Епископ Няради це знавець східних незєдинених обрядів. У Римі має велике довіря та вплив. (За радієвим комунікатом з Банської Бистриці).

У Клівленді, в стейті Огайо, у Злуч. Державах П. А., в приявности 2.000 Українців відкрито торжественно памятник св. Володимира Великого. Памятник виконав світової слави український різьбар Олександер Архипенко. Подоба св. Володимира стоїть в українському городі, що його Українцям подарував мультіміліонер пок. Рокефеллер.

У Стемфорді (ЗДПА) відбувся в перших днях вересня величавий евхаристійний конґрес. Участь у конґресі взяло коло 2.000 вірних.

Релігійна преса в Польщі. „Ґазета Косьцельна" в ч. 48 пише: На території цілої Польщі появляється 219 католицьких часописів (з того 10 в українській мові, 3 в німецькій, 1 у білоруській, 1 у російській, 1 в латинській, всі прочі в польській мові). Беручи під увагу польські часописи, число і ріжнородність їх великі, рівень не завжди високий. Власне тому, що їх так багато. В те високе число враховано вправді й урядові діецезальні часописи і малі парохіяльні вісти, одначе й по їх відчисленні залишається і так за високе число, як на польські відносини. Розуміється, ця преса за висока не в накладі, а в скількости назв. Кілька, ба навіть кільканацять з них можнаб сміло стягнути в один часопис, нпр. присвячений Пречистій Діві Марії, евхаристійним справам, вервиці і т. п. Тоді не хорувалиб на брак читачів і на вбогість змісту. Православні видають 5 часописів; з того 3 в російській мові, 1 в українській і 1 в польській. Протестанти ріжних напрямків видають 41 часописів; з того 25 по німецьки, 13 по польськи, 2 по українськи і 1 по російськи. Всі ті часописи переважно в незгоді з собою. 10 часописів видають ріжні дрібні секти.

„Оссерваторе Романо" звідомляє: В Зальцбургу (б. Австрія) в магістраті за десять днів явилося більше ніж 10 тисяч людей з заявою, що вони покидають християнську віру.

В м. Ліверпуль (Анґлія) в 1933 р. почали будувати католицьку катедру, яка буде коштувати 3 міліони анґл. фунтів, себто поверх 78 мілионів зл. Анґлійські ґазети пишуть, що будову сеї катедри скінчать щойно в 2.033 р. Ніхто з живучих тепер людей не буде її оглядати...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАРШАЛЮМ СЕНАТУ вибраний полк. Богуслав Медзіньский. Три віцемаршали сенату самі Поляки.

МАРШАЛЮМ СОЙМУ вибраний проф. Маковский. Одним з пятьох віцемаршалів вибрано голову УНДА В. Мудрого.

НА ПЕРШІМ ЗАСІДАННІ СОЙМУ ухвалено змінити регулямін так, що на допущення посольського внеску треба підписів 15 послів. В старім соймі вистарчав підпис одного посла. Таким чином УНДО не зможе самостійно поставити внеску, бо не має 15 послів. Всі внески національних меншин, щоб зменшити число підписів до 5 або 10, польська більшість відкинула.

ВИБОРИ ГРОМАДСЬКИХ РАДНИХ мають відбутися на терені галицьких воєвідств не пізніше як до 15 лютого 1939 р., вибори міських радних не пізніше як до 1 травня 1939 р.

ПОЛЬСЬКІ ВІЙСЬКА групи „Шлеськ" заняли територію в чадецькім районі, признану Польщі. Підчас обсаджування тої території прийшло до зударів з постеруньками чехословацької жандармерії і чехословацьких військ.

ПІДЧАС ОБСАДЖУВАННЯ ЯВОРИНИ польськими військами повстала перестрілка з чеськими відділами, підчас якої погиб майор польських військ Рато і був ранений капітан Олексович.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні Рачиньский інтервеніював кілька разів в англійськім міністві закордонних справ у справі зорганізування масової еміграції Жидів. Він вказував м. ін. на те, що Польща має три і пів міліона Жидів на 35 міліонів населення, отже повинна взяти участь в міжнародній конференції, яка буде займатися жидівською еміграцією.

НОВИМ ЛИТОВСЬКИМ ПОСЛОМ у Варшаві іменований др Юргіс Савліс, дотеперішний литовський посол в Берліні.

ЛИТОВСЬКІ ВЛАСТИ розвязали литовське т-во „Визволення Вильна" в Ковні. Рішення про розвязання мотивоване тим, що по нормалізації литовсько-польських дипльоматичних взаємин всі справи слід полагоджувати дипльоматичним шляхом.

В СОФІЇ відбулися демонстрації болгарської молоді з приводу роковин підписання договору в м. Невіль, яким після війни обкроєно Болгарію.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II підчас недавного побуту в Німеччині відбув нараду з канц. Гітлером і марш. Герінгом. З тим останним обговорив справи господарських взаємин обох країв. Німеччина потребує ромунської нафти і продуктів рільного господарства, а Ромунія потребує виробів німецького промислу.

РОМУНІЯ дістала від Англії 25 мил. фунтів стерлінгів позички (коло 650 міліонів злотих). Позичка буде мабуть здійснена в формі достави воєнних матеріялів, головно літаків і ріжних моторів.

В БУДАПЕШТІ і кількох провінціяльних містах Угорщини відбулися протижидівські демонстрації.

МАДЯРСЬКИЙ ПОСОЛ у Берліні Стоя виїхав на відпустку і, як пише ІКЦ в 329 ч., не вернеться більше до Берліна. Причина його відкликання стоїть у звязку з останніми повстанчими рухами на Карпатській Україні, які Чехи здавили при моральнім підпертті Німеччини й Італії.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — З промови одного міністра: „Треба перед народом нести каганець... преси." („Врубле", ч. 48).

ЧИСЛО ЖИДІВ НА МАДЯРЩИНІ зросло після віденського арбітражу о 150.000 і виносить тепер 600.000 душ. Жиди становлять 6 проц. населення Мадярщини. (ЖАТ).

ЕСТОНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив продовжити на рік виїмковий стан на терені цілої Естонії.

БЕЛЬГІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО отворило на днях бельгійсько-німецьку границю для жидівських утікачів з Німеччини. Покищо Бельгія приняла 1.500 втікачів, яких приміщено в двох таборах. (ПАТ).

ФРАНЦУЗЬКІ СОЦІЯЛІСТИ І КОМУНІСТИ остро виступають проти декретів французького правительства у справі поборювання господарської кризи.

ЕМІР ТРАНСЙОРДАНІЇ вибирається до Лондону, де має обговорити з англійським правительством справу положення в Палестині.

ЯПОНЦІ приготовляють скликання до Нанкіну китайського національного зібрання. Воно малоб вибрати китайське центральне правительство для територій окупованих Японцями.

НОВИНКИ

Сегорічний цикль Академічних Вечорів, уряджуваних Богословським Науковим Т-вом у Львові, зачався в неділю 27. XI. с. р. відчитом о. крил. Лужницького п. з. „Релігійне життя у вселенській Церкві перед поширенням християнства на Україні". Перед рефератом о. др Конрад подав до відома, що сегорічний цикль „А. В." буде обіймати 10 викладів (4 в зимовім і 6 у веснянім семестрі). Вони мають зясувати вплив приняття християнства на всі ділянки українського життя. Виклад о. крил. Лужницького мав дати загальне тло тої теми. О. Прелегент у двогодиннім відчиті подав коротку історію релігійного життя вселенської Церкви від апостольських часів аж до часу, коли Русь-Україна приняла християнство, себто до 10 століття. Присутних на відчиті було коло 40 осіб.

В останнім тижні наступила деяка поправа на краєвих збіжевих ринках. Подача досить значна, хоч не завелика. В найближчім місяці сподіються дальшої поправи цін з огляду на більше запотребування збіжжа у святочнім часі.

Українські комунікати з Хусту надають знов обі словацькі радіовисильні Братислава й Банська Бистриця в годинах 7—7.30, 12.55, 14.10, 16.05, 19.25, 22.20 і 23.05.

Пресове Бюро Карпатської України подає, що в Празі почав виходити журнал у чеській мові, присвячений українським справам, п. з. „Українська актуаліте".

До м. Рахова на Карпатській Україні перенесено торговельну школу, евакуовану з Ужгороду. В найближчих днях ту школу перемінять на експортову академію.

В Берліні в салі університету проф. З. Кузеля виголосив 25 листопада реферат п. з. „Етнічна характеристика Карпатської України".

Новий український тижневик „Торговельний Інформатор" почав виходити у Львові. Зі вступної статті виходить, що він подаватиме передовсім купцям найновіші вісти з товарового ринку і всіх бранж, далі ціни й джерела закупу та вказівки, як закладати й вести ріжні торговельні підприємства. Видає „Центроторговля", Краєва Торговельна Агентура у Львові.

Гумор. — Суддя: Чому ви наперед словами образили того пана, а потому ще чинно зневажили? — Бо коли я говорив до нього, прийшло мені на думку, що ануж він не дочуває.

У Львові при вул. Пекарській невідомі напасники тяжко побили й поранили 4 студентів фармації Жидів, Карла Целермаєра, Ленперта, Сігаля і Шнапіка. Карло Целермаєр помер у шпиталі.

Похорони жидівського студента, убитого на терені вишої школи у Львові, відбувся справді величаво. Взяли в нім участь великі маси Жидів як також деякі Українці й Поляки.

В апеляційнім суді у Львові відбулася розправа проти інж. А. Добошинського, засудженого на 4 роки вязниці за напад на Мисьленіце. Суд обнизив йому кару до 3 і пів року.

Складки на зимову допомогу стягають від 1 грудня с. р.

Повітове староство в Жидачеві розвязало товариство „Орли" за те, що воно робило вподяд і руханкові вправи „на військовий лад". В дійсности се був звичайний марш по парохіяльному подвірі.

В Станиславові панує сильна пошесть грипи. Нема майже родини, в якій хтось не бувби хорий.

В с. Волосянка стрийського повіту стверджено 15 випадків плямистого тифу. Санітарні власти видали відповідні профіляктичні заряджения і створили провізоричну лічницю для хорих.

В Пяновичах пов. Самбір пожежа знищила 12 хат і 12 стоділ. Пожежу спричинили парібки підчас бійки.

Новий р.-католицький костел посвятили в Конкольницькому Загірю, пов. Рогатин.

В Божикові пов. Підгайці хтось підпалив три стирти збіжжа, вартости 8.250 зл., на шкоду Дороти Сломніцкої.

В Лойовій пов. Надвірна згорів дім Качоровського. Польська преса пише, що Качоровський повідомив владу, що в читальні „Просвіти" в Лойовій співали протидержавні пісні. Тому тепер підозрівають, що дім Качоровського підпалено з пімсти. Поліція арештувала 9 осіб.

252.742 зареєстрованих безробітних було в Польщі в дні 15 листопада с. р.

Фотографії і пресовий закон. Появилося вияснення для фотографічних заведень у справі примінювання до фотографії приписів пресового права. Фотографії підлягатимуть пресовим приписам в тих випадках, коли будуть призначені до поширення.

В Корці на Волині у православному монастирі вибухла пожежа, яка заподіяла багато шкоди. Пожежу вгасила вогнева сторожа.

Ліцитацію 519 земельних маєтків за довги назначено на кінець грудня с. р. Загальна вартість тих маєтків, між якими є численні добра польської родової аристократії, виносить 40 міліонів зл.

До Гдині прийшов на днях перший транспорт японських вишень. Вони мають жовту барву і величиною не відріжняються від наших вишень. Один кг. тих вишень коштує тепер 4 зл.

Рада адвокатів у Кракові ухвалила, що адвокати мають уживати на таблицях, листах і печатках повного імени і назвиська.

В Сосновці до будинку „Малопольського Звйонзку Молочарського" вдерлися вечером 4 бандити, озброєні в револьвери, які стерроризували персонал і зрабували з каси 3.000 зл. Перед кількома тижнями подібного нападу доконано на гуртівню Християнського Т-ва Добродійности.

Гданська преса зачала остру кампанію проти Поляків. Про польських урядників пише, що вони шпіони і т. п.

Студенти виленського університету застрайкували на знак протесту проти творення академії медицини в Лодзі.

Гумор. — З науки статистики. — Професор: Населення Москви має 2 міл. 150 тисяч душ. — Чи з тими, що сидять в тюрмах? — Не завертай голови! З ними булоб якраз два рази тілько.

Гумор. — Скінчив курити. — Чи знаєш, що п. М. скінчив уже з куренням тютюну? — Та як? — Витряс ще горячий попіл з файки в бочку з порохом.

Хто в грудні с. р. прішле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Кому не прислугує право вивозу 200 зл. при виїзді за границю. З уваги на численні запити девізова комісія виясняє, що особам, які мають заграничний пашпорт, виставлений у краю, але перебувають постійно за границею (напр. на студіях) та які приїхали до краю тільки на часовий побут (свята або ферії), при поворотнім виїзді за границю не прислугує право вільного вивозу рівновартности 200 зл. Те саме відноситься також до осіб, що мають пашпорти консулярні або видані в Гданську генеральним консулятом Польщі. Без дозволу комісії вони можуть вивезти тільки 10 зл.

Пастор Д. Кляйндінст з Луцька дістав від тамошнього староства наказ покинути Волинь найпізніше до 1 грудня с. р. Пастор К., що саме перебув операцію, втік з Совітів і 17 років працював як пастор протестантських релігійних громад Луччини. („Дойче Рундшав" з 24. XI.).

Московська преса звідомляє, що часопис „Сталінець", орган комуністичної партії рязанської республики, помістив обширну статтю на тему законів короля Гамурабія та його панування в Вавилоні тому 2.000 літ. Московська „Правда" запитує, чи не належало вибрати якоїсь актуальнішої теми...

З земель Словаччини й Підкарпаття, обсаджених Мадярами, втікло 3.300 родин чеських кольоністів, які оселилися там по 1920 р. Кольоністи залишили маєток вартости поверх 800.000.000 корон.

Портрети Масарика й Бенеша усунено з публичних будинків на підставі розпорядку чеських властей. Їх місце займе чехословацький державний герб.

В Парижі помер в 73 році життя Лев Шестов, визначний російський фільософ. Шестов походив з жидівського роду і називався первісно Шварцман. Від 1922 р. був лектором російської фільософії в паризькім університеті. Написав ряд творів, які переложено на мови французьку, англійську й німецьку.

Надгороду Нобля в ділянці фізики дістав італійський вчений Енріко Фермі

В Америці вже висвітлюють фільму „Запорожець за Дунаєм".

Суд у Нірнбергу засудив молодого Німця Вільгельма Кляйна на 12 місяців вязниці за нищення жидівських крамниць. Прокуратор назвав Кляйна „гієною на побоєвищі, яка компромітує національну боротьбу проти Жидів".

Німецький літак розбився в м. Батерст на побережжі Африки. З 16 пасажирів погибло 11, решта ранені. Між вбитими є три найліпші німецькі летуни: Блянкенбург, Унтухт і Кіндерман.

Снігова буря шаліла 18 годин на цілій території Злучених Держав Північної Америки. Підчас сніговії погибли 92 особи. Число ранених покищо невідоме.

Гумор. — З давного Заользя. — Яка щаслива та жінка жандарма: вона купила чверть кґ. ковбаси і я купила чверть кґ. ковбаси, але її чверть кґ. виглядає як два кґ., а моя чвертка виглядає як чвертка. („Муха").

Словацьке правительство звернулося до міст і сіл з відозвою, щоб закидали звичай надавання почесного горожанства членам уряду й називання їх іменами вулиць, площ і шкіл. Узасаднення того таке, що члени уряду зміняються і се недобра річ, коли в кождім місті та селі цілого краю є вулиці тої самої назви, а старі назви заникають. Узасаднення очевидно розумне.

В Італії на горі Кастель Данте під м. Роверето посвячено величавий гріб 10.000 італійських вояків, які погибли підчас світової війни. Тлінні останки вояків зібрано зі 150 цвинтарів.

Сельма Ляґерлєф, славна шведська письменниця, розпочала в листопаді девяту десятку своїх літ.

Злучені Держави Північної Америки мають 130,215.000 мешканців.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. крилошанин Володимир Громницький,** довголітній парох Тернополя і член-основник багатьох українських товариств, помер в Тернополі, в суботу 26. XI. с. р. в 79 році життя.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Пригоди Томи Соєра.
МУЗА: Розалія.
ПАКС: Пані міністр танцює.
РОКСІ: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Під фальшивим обвинуваченням і ревія.

НОВА КНИЖКА

В БУДАПЕШТІ

на 34-ім Евхаристійнім Конґресі

Се перший український опис міжнародного Евхаристійного Конґресу пера д-ра Осипа Назарука.

160 СТОРІН, ЦІНА 60 СОТИКІВ.

В книжці порушена справа асиміляції Мадярами наших братів за Карпатами. Отже книжка дуже актуальна.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	**Д-р О. Назарук: Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	**Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	**о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	**о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	**Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	**О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	**Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	**о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	**А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	**о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	**Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	**А. Ч. Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	**о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	**Осип Назарук: На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	**„ „ Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	**„ „ Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	**В. Маковський: „Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	**А. Ч.: Терор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	**Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	**Осип Назарук: Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	**о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	**А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	**о. С. Вапрович: Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	**Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	**Т. Коструба: Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	**О. Убиш: Танас Горлач**	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта**	0.20
Ч. 40.	**Львів у цифрах**	0.20
Ч. 41.	**З наших літниць**	0.20
Ч. 42.	**Як то було на Україні**	0.20
Ч. 43.	**Похорони ген. Тарнавського**	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість)	6.—
О. Н.: Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер: Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинувачений за державну зраду	1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова	0.60
„ „ Венеція	3.—
„ „ Ерема кай аноніма	0.50
„ „ Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: Галичина й Велика Україна	0.70
Узасаднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху	0.20
Ол. Мох: Покажчик змісту „Н. Зорі"	4.—
Осип Назарук: Рома Етерна. Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину	0.50
Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук: В книжім Крилосі	0.20
Теофіль Коструба: Православне духовенство	0.20
Петро Чаадаєв: Фільософічні листи	0.50
Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.	0.50
Осип Назарук: Культура публичного виступу	0.20
Іляріон Вірчин: Соціялізм, комунізм, большевизм	0.25
К. П.: На водах Полісся	0.50
Осип Назарук: В Будапешті	0.60

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcii i Administracii: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 4 грудня 1938. Ч. 93 (1193)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Всі справи Европи

вирішить незабаром концерн чотирьох великодержав.

З Лондону звідомляють: Велика преса Лондону розписується про те, що Чемберлен має замір особисто відвідати Муссолінія в Римі або вже незабаром, або найдальше з кінцем січня. З того виходилоб, що преміер Англії мимо нападів лівиці буде йти дальше монахійським шляхом. Нема сумніву, що в разі закріплення італійсько-англійських взаємин прийде черга на тріске порозуміння з Німеччиною, а тоді всі справи Европи вирішить концерн чотирьох великодержав. Дипльоматичний кореспондент „Дейли Телеграф'у" пише, що в Лондоні роблять вже підготовку до відвідин Чемберленом Муссолінія, але сама візита буде залежати від перебігу війни в Еспанії та від публичної опінії в Англії. Кореспондент кінчить: Вірю, що Муссоліні влекшить втягнення Німеччини до розмов про полагодження всіх наболілих справ Европи.

Небувалі події в Ромунії

В м. Клюж в Ромунії проголосили стан облоги в звязку з замахом на тамошні провідні особистости і професорів університету. Ректор університету Степан Банґу смертельно ранений двома ромунськими студентами. Вони вбили й поліціянта, який їх доганяв. Ректор уже помер від ран. Ціле місто окружене військовим кордоном. В місті переведено масові ревізії, увязнено богатьох студентів, підозрілих у приналежности до нелеґальної організації „Зелізна Ґвардія". Рух „Зелізної Ґвардії" з кождим днем прибирає на силі.

Застрілили 14 політичних вязнів.

Ромунська агенція Радор звідомляє на основі звіту 2-го корпусу ромунської армії: В ночі з 29 на 30 листопада перевозили вязнів з вязниці в Рамніґу Сарат до вязниці Жилава коло Букарешту. О год 5 рано коли конвой з вязнями переїздив через ліс, невідомі справці обстріляли самоходи з вязнями і втекли. Вязні користаючи з темряви вискочили з авт і зачали втікати в ліс. Жандарми перестерегли їх і потому зачали стріляти. Застрілено 14 вязнів (Слідує вичислення їх імен і прізвищ від Зена Кодреану почавши. Два вязні мають словянські назвиска: Ґаврило Богдан і Раду Влад). На місце випадку прибули представники судів військового й цивільного. Похорон убитих вязнів відбувся в тюрмі Жилава. — До того слід замітити, що всі ті вязні були політичні і що наслідки того убийства можуть бути дуже понурі особливо для Церкви, бо вороги її мають тепер знамениту нагоду використати факт, що на чолі правительства стоїть там православний Митрополит. Розуміється, ненависть розпутана проти одної Церкви звертається потому проти всякої релігії й большевизм має прекрасний ґрунт.

Німецький військовий атташе в Карпатській Україні.

Політичний кореспондент ІКЦ в ч. 332 пише з Праги: Приділення німецьким правительством військового атташе, акредитованого при правительстві Карпатської України, уважають в тутейших дипльоматичних кругах знаменним фактом особливо тому, що Карпатська Україна се найменша складова частина ЧСР. Те іменування вказує незбито на таке заінтересування Україною (в ІКЦ всюди „Русь") в Берліні, яке далеко вибігає поза рами звичайної куртуазії. В Празі припускають, що німецьке правительство рішилося на те по отриманні докладного рапорту від німецького посольства в Празі, випрацьованого легаційним секретарем Гофманом, що відбуває тепер подорож по Карпатській Україні. — Нема сумніву, що се найважніша вістка від часу появи Карп. України як держави.

Мобілізація 3 німецьких корпусів для оборони Карпатської України?

Лондонська „Нюс Кроникл" алярмує, що Німеччина мобілізує три корпуси армії або коло 110.000 жовнірів, щоб бути в поготівлі в разі якоїсь зміни на східній границі Чехословаччини. „Нюс Кроникл" думає, що проямецькі живла в Карпатській Україні та Словаччині не завагаються візвати збройну поміч Німеччини. В такім разі, пише, требаб рахуватися з заняттям по дорозі Праги. Краківський „ІКЦ" подавши сю вістку в ч. 332 подає під нею депешу з Берліна, що Німці з притиском дементують вістку, немовби канцлер Гітлер наказав мобілізацію трьох корпусів, щоб поспішити на поміч проямецьким елементам і правительствам Словаччини та Карпатської України.

Масон в польськім соймі.

„Вечур Варшавскі" пише: Першою масонською льожею, яку розвязано в Варшаві, була жидівська льожа „Бней Бріт" при вул. Римарській 8, мешкання 8. Вона фігурувала як „добродійне т-во", але поліція знайшла там повно масонських утензіліїв, м. ін. портрети визначних членів льожі, її президента адв. Зайдемана, вибраного недавно послом до сойму, банкера Шерешовского, б. віцепрезеса міської ради в Варшаві й голови кагалу Майзля і и. Крім того знайдено поважні запаси горілок, вин, столової білизни, наливок, соків та проект ухвали, з якого видно, що льожа вже була приготована на замкнення.

Експедиція на полудневий бігун.

З Капштаду виїхав недавно в подорож до полудневого бігуна на кораблі „Ваят Ірп" полярний дослідник Лінкольн Елсворт в товаристві своєї жінки та Губерга Вілкінса. Елсворт вже вдруге вибрався на Антарктиду. Зимою 1935—36 р. два місяці не подавав він про себе ніяких вістей, аж одному англійському кораблеві вдалося знайти його на базі адмірала Бирда в „Маленький Америці". Сим разом Елсворт взяв з собою два літаки, з яких думає досліджувати т. зв. Землю Ендербай. Крім того експедиція хоче устійнити точно, доки тягнеться полудньово-полярне узгіря та чи гори Вікторії перетинають магнетний бігун.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Цікаве і трудне питання

Чи слабші числом народи мають зброїтися?

То значить: Чи слабшим чисельно народам поможе зброєння, хочби вони не знати як зброїлися? Се питання не тільки цікаве, воно й трудне до розвязання. Стокгольмський кореспондент німецької преси називає се питання найтруднішим під сю пору питанням внутрішньої політики Данії. Перед сим питанням стоять безрадно державні мужі й парляментарні провідники в Данії. І тому передали вирішення його „Безсторонному Виділові", зложеному з представників всіх 4 данських політичних партій. А відповідь на се питання може вирішити долю данської держави і данського народу на довгі часи.

І представники данських політичних партій радять. Питання сформульовано ось як: „Чи для малого (слабшого числом) народу виплатиться на будуче брати участь у збройневих перегонах великих народів?" При нарадах над сим питанням не легко знайти границю між переконанням, спертим на знанні річи, і між впливами настроїв. Кожда з політичних партій вже бодай раз устійнила відповідь на поставлене питання; ба, коли трохи не щодня змінюються річеві передумовини, які треба знати кождому, хто хоче поважно відповідати на се питання. І ті передумовини змінюються звичайно на некористь збройної сили слабших народів.

Яку ж відповідь дають на те питання данські політичні партії?

Консерватисти згідно кажуть, що треба брати участь у збройневих перегонах. Те саме каже данська мужицька партія „Венстре". Вони обидві від 10 літ в опозиції проти соціялістично-радикального правительства. А думки двох урядових партій не однакові. Провідник соціялістів Гартвіґ Фріш висказався прилюдно, що „треба в тій справі щось зробити!" А знов данські радикали, до яких належить міністр заграничних справ Мунх, відповідають: І що се поможе? Напад великої держави на малу може в повній силі наступити лише в рамах війни, в яку вмотається більше число народів: значить, ґенеральному штабові слабшого народу прийдеться розвязувати тільки частину завдання, але для такого народу як данський навіть розвязання такої частинки завдання булоб у більшости випадків за тяжке.

Ґенеральний штаб данської армії має на те інакший погляд ніж радикальна партія. Його шеф ґен. Віт зажадав піднесення видатків на військо з 35 міліонів данських корон на 85 до 90 міліонів. Говорять, що коли політичні партії не згодяться на це, то військо звернеться безпосередньо до народа, хоч се булби остаточний і вже розпучливий крок. Як відомо, загал народа думає, що кожде військо, навіть найменше, вистарчить для його охорони. А коли йому відкривають очі на правдивий стан річей, тоді „страйкує", кажучи: Лучше не мати ніякого війська, ніж ілюзоричне.

Правительство моглоб на те все відповісти, що Данії ніщо не загрожує. На суші має Данія тільки одну сусідку, Німеччину, а канцлер Гітлер заявив, що в Европі нових територій не хоче. Правда, є боротьба за права меншин, німецької в Данії й данської в Німеччині, але це

боротьба духова. Се неправдоподібна річ, щоб Англійці хотіли колись висаджувати свої війська в Данії: просто за вузька булаб дорога для посуву більшої маси війська. Перед війною думали, що пристань Есберг моглаб послужити як причілок, але і з неї доступ до краю за вузький і перешкоджують піскові лави. Сегодня уважають вигіднішими пристані полуднево-західної Норвегії. Сильна фльота моглаб заняти смугу між Бергеном і Ставангером. „Військове Товариство" в Осло знов займалося сею справою в листопаді с. р. Уступивший недавно шеф норвежської армії плк. Руге домагався укріплення тої смуги. А консуль Бергезене виголосив недавно виклад перед королем, престолонаслідником і членами парляменту, в якім сказав: „Для кождого, хто хотівби опанувати Північне Море, фйорди країни Роге мають найбільше значіння. Тому треба той беріг укріпити".

Шведський міністр загр. справ Сандлер висказався раз, що північні народи мають інтерес у збереженні своєї невтральности і в тій ціли мусять держатися здалека від того, щоб попасти в рахунки чужих генеральних штабів. І тут треба шукати корення „збройневого нітілізму" данського міністра Мунха і його невеличкої партії радикалів, яка одначе становить язичок парляментарної ваги. Як відомо, щоб „держатися здалека від рахунків чужих генеральних штабів", треба також мати силу, а „прикинутися мертвим" і бути безучасним можна тільки в мертвім куті. Отже як данські політичні партії розвяжуть вище поставлене цікаве і трудне питання?.. Сей рік для Данії добрий і політично і під оглядом девіз...

Проти автономії Галичини

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 339 принесло інформацію, що в високій мірі характеризує ту частину Поляків, яка на окраїнах надає тон. Воно пише: В неділю відбулося у Львові в салі польського „Сокола-Мацежи" віче, скликане 25 організаціями суспільними і комбатантськими у справі заняття становища супроти видвиганої концепції надання автономії Українцям у Східній Галичині. На вічу, яке зорганізовано за запрошеннями, знайшлася дуже велика група членів „Стронництва Народового" і студентської молоді. Віче отворив голова „Зажевя" проф. Ромер і віддав провід нарад предсідникові Адольфові Ценьскому, який у короткій промові звернув зібраним увагу на небезпеку, що загрожує тепер Східній Галичині. До боротьби за загрожену цілість Польщі повинна стати вся польська суспільність. Дотепер успішну працю на тому полі веде військо, будуючи з дрібних складок жовнірів костели й людові доми, та студентська молодь, яка мимо тяжких трудностей від ряду літ успішно бореться за скріплення польського стану посідання в Червенській Землі. Свою промову закінчив предс. Ценьский закликом до польської суспільности, щоб злучилася солідарно до боротьби за задержання полудневосхідніх земель при Польщі. Зчерги проф. Грабский виголосив довший реферат, в якому вказав на небезпеку всяких помислів фередаційного устрою Польщі і союзів з одною великодержавою, вказуючи на історичних прикладах, що з тим партнером Польща все витравала війни, навіть тоді, коли була мілітарно слабша, а програвала всі союзи. Свої виводи прелегент закінчив ствердженням, що всякий помисл автономії для Українців на терені Сх. Галичини підважує цілість Польщі. Тому в сій боротьбі, яку зачинаємо, говорив проф. Грабский мусимо боротися не лише з ворогом, підпоматаним зза границі, але і з легкодушністю всіх тих Поляків, які видвигають помисли такої автономії. Опісля проф. Журавский від ТШЛ виступив з проектом створення „Національного Дару Оборони Львова". Се має бути фонд висоти 3 міліонів зл., обчислений виключно на акцію зміцнення польського стану посідання у Львові та довколишніх повітах. На внесок голови польського Т-ва опіки над окраїнами дра Люціяна Шпора ухвалено додати до зголошеної резолюції речення, що „зібрані закликають польські урядові круги виступити з усею енергією проти всіх помислів автономії у Сх. Галичині та домагаються від правительства ясного й рішучого становища в цій справі". В дальшій дискусії забрав слово др Войцех Бем, який заявив м. ін., що „тут, на сім терені повинна рішати тільки польська державна рація, а не якісь дві державні рації, про які говорив недавно на одній конференції один з висших місцевих політичних чинників". У висліді др Бем зголосив резолюцію, ухвалену через аклямацію, в якій зібрані на вічу домагаються законної ревіндикації для польськости 1,200.000 горожан, замешкалих у Сх. Галичині, польського походження, загострення протиділання крадежі польських душ греко-катол. парохами та законного і фактичного позбавлення гр.-катол. священиків, караних за якунебудь провину і проступок проти держави й польськости, урядів цивільного стану та якихнебудь функцій у школах та установах публичного права. Опісля говорив б. посол Войцеховский, який звернув увагу на зріст активности ОУН-івців, на чолі яких став по смерти Коновальця плк. Мельник, донедавна ще управитель дібр Митрополита Шептицького. Зчерги виголосив довшу промову інж. Станислав Щепановский, якого виводи містяться в отсій резолюції, принятій через аклямацію: „1) Полякам греко-католикам та русіньского (!) походження належить запевнити всесторонню рівноправність і охорону. 2) Зібрані звертають увагу правительства на конечність забезпечити Центральний Промисловий Округ (ЦОП) значним скріпленням польськости на землях, які окружають ЦОП від полуд.-сходу, та на конечність поширення ЦОП-у по Буг і Дністер зі Львовом як осередком, згідно з заповіданням віцепреміера Квятковского. 3) Зібрані домагаються негайного введення обовязуючого польського правопису назвиск походження польського і спорідненого". Вкінці говорив голова студ. читальні Чеслав Роек, який заявив м. ін., що всупереч утертій опінії про конечність лучитися якнебудь і з кимнебудь мусить наступити поділ у польській суспільності. „Мусимо, говорив промовець, відділити від польської суспільности, яка стоїть на становищі неподільности земель Польщі, тих усіх „малодухів", які виступають з концепціями автономії для Українців на терені Червенської Землі". По вичерпуючім насвітленні двоторової політики на полуднево-східніх окраїнах промовець зголосив резолюцію, в розумінні якої всіх Поляків, які видвигають помисли автономії для Українців у границях Польщі, слід уважати зрадниками польського народу. Сю промову надгородили зібрані спонтанними оплесками. Резолюцію принято через аклямацію.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Паноже ендеки й інші ендеки! Ану подумайте над тим, як ви будете називати справжніх зрадників польського народу (яких вам зрештою не бажаємо мати), коли ви публично проявляєте „зрадниками" польських патріотів, які ріжняться з вами в поглядах лише щодо тактики в поведенні на сій землі?... В усякому разі резолюції, яких зміст ми вище навели, на довгі часи лишаться документом політичної запальчивости крайніх польських чинників супроти нашого народу і супроти частини або й більшости їх власного народу. Се вже того рода запальчивість, що свідчить про звихнення політичного інстинкту.

Страйк у Франції

У звязку з заповідженим на середу 30 м. м. генеральним страйком вся европейська публична опінія з зацікавленням слідить за подіями у Франції. Премієр Даладіє виявив небуденну рішучість і подивугідну енергію. На всіх державних будинках розліплено вже ві второк рано урядові афіші з зазивом про примусове покликання всіх працівників заведень публичної ужитковости. Афіші були прикрашені знаками, які появляються звичайно на мобілізаційних картах. Перші почали страйк складачі, які відмовилися працювати по виданні вечірної преси. Таксамо застрайкувала найбільша кольпортажева установа Ашет. Працівники відмовилися вислати на провінцію часописи щоденні і тижневики. В 4 год. рано в середу застрайкували зелізничники, які по думці інструкцій свого профсоюзу мали явитися до праці, одначе мали примінити італійський страйк (прийти до праці, але не працювати). Державні працівники і поштові урядники не були ще рішені щодо страйку. Орган профсоюзів „Ля Ліберте" писав у второк вечером, що страйк виглядає неплево. Партії Доріо і полк. Де ля Рока, які мають довоєнний великий вплив між робітниками, старалися протидіяти страйковій акції. Найповажніший християнський професійний союз взивав своїх членів не страйкувати, хоч не скривав своїх симпатій для протидекретової акції збольшевизованої Генеральної Конфедерації Праці. Ся остання хотіла переговорювати з прем. Даладіє, на що він не згодився. В Парижі змобілізовано поверх 50.000 вояків і поліцаїв. Невгнуте становище енергійного французького премієра унеможливило до певної міри поширення страйку, що був останною картою французьких комуністів і комунізуючих партій. Тепер комуністична партія буде мабуть розвязана. В останній хвилі довідуємося, що зелізниця, радіо і пошта функціонували нормально, крамниці і великі магазини працювали як звичайно. Підземна зелізниця (метро) і трамваї були під охороною війська і поліції та працювали як кождого дня. Страйк, як доносять по радію, скінчився невдачею. Страйкувало тільки мале число робітників.

Програма Японії в Китаю

Японське правительство випрацювало політичну програму для Китаю. Вона має такі основні точки: 1) Всі трактати і договори („уклади"), які можуть обмежувати суверенність Китаю (м. ін. пакт (9-ох), будуть ухилені або змінені. 2) Цілою публичною службою в Китаю повинен кермувати Китай, який перебере також чинности звязані з зовнішньою торговлею. 3) Всі великодержави мусітимуть признати першенство Японії в Китаю в ділянках національної оборони як також політичної й економічної адміністрації. 4) Економічні взаємини Китаю з великодержавами не могтимуть в нічім нарушувати незалежність Китаю. 5) Японія з огляду на свої життєві звязки з Китаєм буде співпрацювати з тим краєм як найтіснійше в ділянці національної оборони як і політичної адміністрації. 6) Новий Китай не позволить мішатися великодержавам до розвитку своїх природних богатств, потрібних до оборони східної Азії, ні до експльоатації промислу, який служить до національної оборони, як експльоатації зелізниць, морських пристаней, корабельних і летунських підприємств як також фабрик зброї. 7) Японія дасть Китаєві поміч у промисловій ділянці в ціли забезпечення успішної оборони обох країв на Далекім Сході.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що сказав премієр Волошин

„Діло" в ч. 265 принесло репортаж з Хусту пера п. ред. Романа Голіяна, з якого наводимо отсі слова премієра Карпатської України о. Волошина: „Є чинники, головно за кордоном, які твердять, що назва „Карпатська Україна" носить у собі вже самим своїм звуком якісь зародки так зв.... ірредентизму. Дивно, коли чуємо такі наїяки навіть з дипльоматичних кол. Бо хіба заперечуючи назву народу можна заперечити його існування?... Була у свому часі Совітська Україна, також федеральна, зі своїми власними дипльоматичними представниками за кордоном та існувала як факт і як факт її приняли. Це була сила і при відповідних обставинах вона могла дійсно стати для декого грізною. Нині вже сама назва малої, безумовно пацифістично настроєної Карпатської України лякає декого ірредентизмом. Взагалі забагато недосказань у тій цілій акції, що спрямована проти найсвятішого права кожного народу — права самовизначення".

Пан Ксавери має голос

„Шлях Варшава — Москва йшов на... Ужгород".

Під таким наголовком знаний нам уже п. Ксавери Прушиньский у 331 ч. ІКЦ хвалить пресу французьку й англійську за те, що вона „приняла з задоволенням вістку про порозуміння між Польщею й СССР" і каже: Се задоволення зрозуміле, бо Англія та Франція не бажають собі завеликих успіхів Гітлєра. Далі пише, що „преса німецька й українська напевно не поділяють радости Заходу" і припускає, що міністр Бек матиме в опінії Заходу більше признання ніж нещасливий Бенеш. Далі твердить, що Польща порозумілася з СССР тому що Карпатської України не звернено Мадярам і що тому винні Німці, „Новий Час" Тиктора і „Діло"... (Величаве зіставлення). Вкінці поучає, що Українці мають лиш одну ціль нац. зусиль: вибух війни на Сході Европи, а зате Німці можуть занятися кольоніями, експанзією на Балкан, Туреччиною, краями Азії, словом цілим світом... Колиж так, то чого п. Ксавери так боїться, що на Сході моглаб повстати українська держава?

Критика декретів

„Роботнік" в ч. 340 пише: Декрет про „охорону держави", як і декрет пресовий, оцінюють критично. „ІКЦ" зголошує ряд застережень стверджуючи, що декрет викликав „здивування", „консернацію" і „правдивий правний переворот", довершений з дня на день, пише, що редакція декрету гумова або еластична: Що значить „ослаблення оборонного духа" — і яким чином горожанин має докладно знати, чого не вільно робити. Що значить „загальне покинення праці" — чи се загальний страйк в одній фабриці, чи у всіх робітнях в якімсь місті, повіті, воєвідстві, чи краю? Що значить „ділання на шкоду польської держави" — і хто се має оцінювати: міністр загр. справ, воєвода чи староста? Таксамо „шкода для інтересів польського експорту" може бути предметом еластичної інтерпретації. Що значить „більша група („гроно") осіб" при слуханні заборонених радієвих сталій? Що значить „злобна оцінка судового присуду"? Пригадаймо собі напр. остру критику судового вироку в справі уведення нелітної „для інтересів служби". Чи сувора і слушна критика того присуду, потому знесеного, була злобна?... (Цікаве, що „Роботнік" не додає від себе ні слова до тих очевидно слушних уваг ІКЦ).

Харкевич дивиться на схід

Виленське „Слово" в ч. 317 принесло статтю В. Харкевича п. з. „Землі чи воєвідства", з якої наводимо один уступ: „Східні землі, внаслідок визначення справді варварської державної границі, покалічені: Минськ, Слуцьк, Турів, Камянець Подільський поза границями польської держави — се найбільший нонсенс, який можна собі представити, найбільший злочин супроти земель, які в той спосіб мають обтяті органи („члонкі"). Одначе на се тепер нічого не порадимо; вирівнання кривд і ліквідування нонсенсів мусимо лишити на майбутне".

Сучасна „Січ"

„Варшавскі Дзєннік Народови" в ч. 321 приніс статтю п. з. „Січ". В ній пише: Часть Карпатської Русі, що лишилася при ЧСР, знаходиться в розпучливім господарськім положенні. Поділ її та незарядження плебісциту вказує ясно, що ходило не про нац. засаду, а про політичні цілі, які полягають на недопущенні до спільної угорсько-польської границі і збереженні вигідного для Німеччини коридора до Ромунії... Не можна рівнодушно дивитися на те, що під боком Сх. Галичини повстає український Піємонт, який при сприяючих обставинах може легко перемінитися в сучасну „Січ", рівно анархічну й небезпечну для мира як давня запоріжська...

Про крокодилячі сльози

Або: Чемберлєн між найбільшими антисемітами.

„Берлінер Тагеблят" у ч. 562/3 з задоволенням нотує статтю варшавської газети „Вечур Варшавскі", в якій сказано: Абстрагуючи від Адольфа Гітлєра, титул найбільших антисемітів належиться англійським міністрам Чемберлєнові й С. Горові. Вони мають роти повні найкращих слів про любов ближнього. Англійці взагалі тої думки, що політика всіх народів, з виїмком їх власного, має спиратися на фундаменті евангельських чеснот, але Англія подібна до скупиндряги, який ціле життя накопичує скарби, а на старість хотівби грати ролю філянтропа, чоловіколюбця, тільки — чужим коштом. Кожда дитина знає, що в англійській Австралії припадає один чоловік на 1 кв. км., в Канаді 3, і що Англія посідає пяту пайку всіх земель на світі, але вона не хоче принять Жидів, „щоб не скріпився антисемітський рух в Англії"!... Тимчасом жидівської справи не можна залагодити ні крокодилячими сльозами, ні гарними словами. У 13 ст., в р. 1290 Англія прогнала всіх Жидів, не зважаючи на те, чи вони мають куди йти, а прогнала їх такими способами, що способи Гітлєра в порівнанні з ними дуже людяні. Отже або Англія, Америка й инші держави, що мають великі кольонії, дадуть землю на поселення Жидів, або Жидів виселиться без огляду на те, за англійським прикладом в 1290 р. Б. Т. кінчить наведенням змісту півофіц. Агенції „Іскри", що ключ до розвязки жидівської справи мають кольоніяльні держави та що в Польщі є 3 і пів міл. Жидів, отже їх масова еміґрація се для Поляків конечність організаційна, господарська, демократична й національна.

Всіх, що досі не одержали нашої ощадностевої одноднівки, просимо відібрати її у

ПРОМ-БАНКУ

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

або у наших сьоми відділах (Борислав, Перемишль, Самбір, Сокаль, Станиславів, Стрий, Тернопіль).

Лист Польки

В день похорону Кароля Целєрмаєра. *)

Не можу йти за твоїм похороном — недуга звязала мене з фотелем, а проціть йду через густу юрбу з низко похиленою головою, крок за кроком тою твоєю останною дорогою.

Осіннє сонце світить блідо і блакитне небо блідне під розтягненою мрякою білих хмар — а дерева стоять такі понурі, чорні, щтивні як похоронна сторожа затвердла в мовчаливім болі.

Біль і скитальство — ось неначе девіза народу, з якого вийшла та вузька чорна домовина — домовина, яка була кілька днів тому молодим, енергійним, розсміяним хлопцем.

Йду крок за кроком цвинтарною дорогою. Нагробники роблять вражіння моря каміння — великих тяжких брусів, якими притискається на вічний спокій бідні втомлені серця.

А тепер чую крик твоєї мами. Найстрашніший на світі крик матери ва дитиною. Крик найстрашнішої кривди, яку можна зробити чоловікові на світі. Йде той крик ножами просто в моє серце...

Вірю в безсмертність душі. Вірю в тягліть життя поза гробом — у відповідальність за довершені кривди — і в тяжкий випар сліз і крови, який теперішним переслідувачам станеться ярмом не до знесення по тамтій стороні.

Є Бог — і він буде оборонцем вас, битих, поневірених, мордованих по цілім світі. Нині йде за тим свіжим гробом найглибше братнє почуття — і пекучий сором...

Стефанія Дуніковска.

Львів, 27 листопада.

*) Се жидівський студент, убитий у Львові.

Буджет Польщі на рік 1939|40

Уряд вніс до сойму проект скарбового закона на рік 1939/40 з преліміпарем буджету. Видатки мають винести 2.523.141.800 зл., в тім буде 34.440.900 зл. видатків надзвичайних, 6.193.800 зл. доплат до державних підприємств. Приходів сподіваються на 32.000 зл. більше. В порівнанні з дотеперішнім буджетом видатків має бути більше о 48 міл. 200.000 зл. Ось буджет головних ресортів. Президія ради міністрів видатки 4.1 міл зл., мін-во заграничних справ доходи 8.6 міл. зл., видатки 4.4 міл зл., мін-во військових справ доходи 1.1 міл., видатки 800 міл., мін-во внутрішних справ доходи 5.6 міл., видатки 21.5 міл., мін-во скарбу доходи 1,418.3 міл., видатки 3.5 міл., мін-во справедливости доходи 38.6 міл., видатки 95 міл., мін-во промислу і торговлі доходи 3.4 міл., видатки 55.5 міл., мін-во комунікації доходи 38 міл., видатки 75.9 міл., мін-во рільн. і рільних реформ доходи 40.5 міл., видатки 97.3 міл., мін-во віроісп. і публ. освіти доходи 32.7 міл., видатки 399.4 міл., мін-во суспільної опіки доходи 24 міл., видатки 67.3 міл., мін-во пошт і телеґрафів видатки 2.1 міл., емеритури й заосмотрення доходи 43.8 міл., видатки 185.3 міл., інвалідські ренти видатки 11.8 міл., державні довги видатки 225.7 міл.

Союз Італії, Німеччини і Японії?

„Нюс Кроникл" пише, що протикомуністичне порозуміння Італії, Німеччини і Японії буде перемінене в повний військовий союз. Текст відповідних документів готовий до підпису. Потрійний союз передбачений на 10 літ. Він мав бути підписаний ще в листопаді с. р., одначе Італія зволікала з підписанням, не хотячи утруднювати італійсько-англійських переговорів. Супроти того союз буде підписаний щойно весною 1939 р.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

ОСИП НАЗАРУК

ДОГОРИ НОГАМИ

З приводу відозви провідників українських центральних установ: культурних, освітних, господарських, економічних і тіловиховних до їх членів.

З циклю статтей про гігієну нації.

Хоч наголовок цеї статті виглядає на жартівливий, то стаття буде поважна.

Передовсім підчеркую, що вся українська суспільність повинна бути вдячна панам, підписаним під вище названою відозвою, за те, що вони її видали і то видали в виразно політичній справі, до якої вони і з причин формальних і з причин мериторичних — як представники тих власне установ — якраз некомпетентні. А прецінь вони добре зробили, що оповістили таку відозву! Вони тим поставили важну справу догори ногами. А що ніяка справа таксамо як ніяка людина догори ногами довго ні стояти ні ходити не може, отже вона мусить тепер стати на свої власні ноги. І се буде в значній мірі заслуга тих панів, що підписали згадану відозву Ось вона в цілости:

ВІДОЗВА

провідників українських центральних установ: культурних, освітних, господарських, економічних і тіловиховних до їх членів.

Йдучи за покликом нашого Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея, коли вже не стоїмо під безпосереднім натиском зовнішніх подій, ми нище підписані провідники українських культурних, освітних, господарських, економічних і тіловиховних центральних установ стверджуємо в почуттю повної відповідальности, що під теперішню пору організоване нами життя і загально національні потреби вимагають від усіх нас, членів і працівників цих установ, щоби ми як до-тепер так і надалі заховали спокій і рівновагу духа та не дали відвести себе з цего шляху ніяким евентуальним провокаціям.

Найкраще прислужимося Нації, коли всі разом при своїх варстатах праці на місцях віддамо всі наші живі сили духа дальшій конструктивній праці на всіх ділянках організованого нами життя. Таким чином розбудовуємо органічні, одинокотрівкі цінности, доконче потрібні нам тепер і в майбутньому. — Львів, 15 листопада 1938 р.

Др Іван Раковський, Др Іван Галушинський, інж. Юліян Павликовський, Др Кость Левицький, Остап Луцький, Юліян Шепарович, інж. Андрій Палій, інж. Др Евген Храпливий, Др Павло Кривуцький, Др Іван Гижа, Ярослав Колтунюк, Ярослав Скопляк, інж. Михайло Хомовят, Др Роман Дашкевич.

Я довго застановлявся над підібранням відповідного образу, яким можна булоби вбити в тямку нашій суспільности розумну засаду про розмежування компетенцій: бо коли се не наступить, то як сказав один мій думаючий знакомий, від 15. XI. 1938 українські політичні партії повинні займатися діточими садками, а Рідна Школа повинна вести політику.

Такий образ я піднайшов, але не міг рішитися навести його, просто тому, що ті люди, які справу поставили догори ногами, зробили це сим разом дійсно добре. Нічого розумнішого не можна булоб придумати в ситуації, в якій уже доволі довго знаходиться українська політика.

Пригляньмося тому, що саме зробили підписані під відозвою пановє.

Їх коротка відозва має багато змісту — і вже се одно свідчить, що між її авторами були також думаючі люди. Найважніше слово в тій відозві, з якого як з кореня виросла ціла та відозва, це слово провокація, ужите в числі многім. В теперішніх часах великої деморалізації ріжного рода провокації дійсно займають мабуть всі области життя і є причина та підстава боятися їх. Вправді у відозві говориться про евентуальні провокації, яким не треба піддаватися, одначе річ ясна, що се тільки делікатна форма вислову, та ясно, що автори відозви мусять мати якісь дані, коли взагалі заговорили про таку річ як провокація і то в числі многім, коли в тій ціли дня 15. XI. 1938 р. зібралося 15 людей, що дійсно представляють централі наших важних неполітичних організацій, — з виїмком одної одинокої централі „Союза Українок". Тої, як мені напевно відомо, бо я дозідувався, не запросили.

Причини того не оповістили. Нема сумніву, що се неконсеквенція, яка в публичнім житті мститься подібно як у приватнім, тільки в іще більшій мірі.

Щоб виказати, що ухвала представників неполітичних установ виразно політична, вистарчить розібрати поняття провокації у звязку з тим, що предкладає робити вище наведена відозва.

Отже провокацією називається, як слушно пише наша Енциклопедія (II. 1150), „підбивання на політичні виступи з метою викликати репресії уряду". Підбивання значить наклонювання, намова або навіть примушування когось зробити щось таке, щоб уряд або його орган мав підставу карати за те. Напр. провокацією можна назвати те, коли хтось намовляє недосвідчену молодь до підпалу панських забудувань і стирт. Панам се не тільки не шкодить, але в сих часах навіть помагає, бо вони без труду дістають готівку від асекурації. А що обезпечення від огню тепер примусове, отже навіть коли в касі обезпечення не стане грошей на виплати, бо підпади масові, то й тоді пани нічого не тратять, бо держава накладає більші податки на людей і таки покриває шкоди, які пани мають від підпалів. А крім того держава при масових підпалах зачинає робити масові репресії. Таким чином недосвідчені люди, які повірять провокаторам і зачнуть масово підпалювати панські будинки та стирти, роблять шкоду не чужим панам, тільки своєму власному народові, а становище уряду лише скріпляють — вже тому, що репресії уряду в разі масових підпалів відвертають увагу всего населення від усіх инших, навіть найбільше пекучих справ.

З того прикладу видно, що провокація се вищвіт передовсім нездорових політичних відносин, які звичайно вяжуться ще з відносинами економічними (господарськими), а буває, що також з релігійними, культурними, національними і т. д.

Провокацію навіть на дуже велику міру може робити також уряд сусідної або й далекої країни і посередно може виконувати репресії силами чужого собі, навіть ворожого уряду. Все те залежить від спритного способу урядження провокації на більшу міру. Провокацією можна викликати повстання навіть на великім просторі земель в тій ціли, щоб повстання кріваво здавити і винищити населення та загорнути землю і дорібок його для іншних цілей.

Словом, провокація се акт страшний,

М. ЗОЩЕНКО

Собачий нюх

Гумореска.

Діла, мене, товариші, не радують. Одна тут собака мені весь настрій зіпсувала.

Цими днями то було.

У купчика тут у одного, у Єремія Бабкина, стягнули кожух янотовий. Застогнав, звичайно, той самий Бабкин. Пошкодував кожуха.

— Кожух то, каже, незвичайно роскішний. Шкода. Не пожалую, каже, грошей і найду винуватця.

І Єремій Бабкин викликав телефоном поліційну собаку-гончу.

Зявилася собака. И агент з нею. Оттакий в обвивачах і кепочці. А собака сердита. І морда гостра. Так і стромляє її в усяку погань. Страховите собачище.

Ткнув агент свою собаку в сліди біля купчикових дверей, сказав „пст" і відійшов.

Понюхала собака повітря, повела очима по товпі (народ, звичайно, зібрався) і раптом до баби Теклі з пятого числа підходить та нюхає її подолок.

Баба за товпу. Собака за спідницю. Баба скоренько на бік і собака за нею. Схопила бабу за спідницю і не пускає.

Повалилася баба на коліна перед агентом.

Так, каже, попалася я. Не відпекуюся. І, каже, пять ведер розквасу — то так, апарат — то справді так. Все, каже, сховане в лазничці. Ведіть мене чим скорше в міліцію (на поліцію).

Ну, народ, звичайно, ахнув.

— А кожух? — питають.

— Про кожух, каже, нічого не знаю, а решта то так. Признаюся.

Ну, відвели бабу.

І знову взяв агент свою собаку, знову ткнув її в сліди, сказав „пст" і відійшов. Повела собака очима, понюхала порожне повітря і раптом до громадянина управдома підходить.

Побілів управдом, упав навзнак.

— Вяжіть, каже, мене люди добрі, свідомі громадяни! Я, каже, й є перший злочинець. Я, каже, за воду гроші стягав і ті гроші на свої витребеньки витратив.

Ну, звичайно, пожильці навалилися на управдома, почали вязати. А собака тимчасом нанюхалася повітря і підходить до громадянина з 7 числа і термосить його за штани.

Побілів громадянин, повалився перед народом.

— Винен я, каже, винен. Я, каже, подляк і лайдак. Я, каже, так воно й є, в трудовій книжці рік підшкрябав, мені, каже, жеребцеві, в армії служити й батьківщину оборонять, а я живу в 7 числі і користуюся комунальними послугами. Беріть мене!

Розгубився народ.

— Що то, думає, за собака?

А купець Єремій Бабкин покліпав очима, виймив гроші й подає агентові.

— Забирай, каже, свою чортівську собаку!

А собачище вже тут. Стоїть перед купцем і хвостом вертить.

Розгубився купець, відійшов на бік, а собака за ним. Підходить до нього і кальоші нюхає.

Поблід купець, замнявся.

— Ну, каже, Бог правду бачить, коли так. Я, каже, й є сучий-кіт і халамидник. І кожух-то, каже, не мій. А кожух, каже, я в свого брата зашатирив.

Кинувся тут народ врастіч. А собаці й повітря нема часу нюхати. Схопила вона двох чи трьох і тримає. Покаялись і ті. Один державні прошики в карти пропутав, другий свою жінку зелізком тюкнув.

Розбігся народ. Опустіло подвіря. Остались лише собака й агент.

І ось нечайно підходить собака до агента і хвостом вертить.

Поблід агент, упав перед собакою.

— Вяжіть, каже, і мене! Кусайте мене! Я, каже, на ваш собачий харч три червінці одержував та два собі замотав.

Що було далі — невідомо. Я чимскорше втік.

се вицвіт найгіршого морального зіпсуття тих, що провокацію роблять, і нерозваги або глупоти тих, що даються провокацією підбехтати на свою власну шкоду, звичайно в порі найбільш невідповідній для пошкодованих.

Вже той комплекс підстав і причин, на якім вибухають провокації та получені з ними кари й репресії, ясно доказує, що оцінкою цілости того комплексу та головних спонук провокації і її відзвуку на більшу міру не може займатися ні Рідна Школа, ні Просвіта, ні Сокіл, ні Луг, ні Народня Торговля, ні взагалі ніяка кооперація, бо се справа очевидно передовсім політична. Провокація може мати значіння для кождої области і для кождої зорганізованої части суспільности, подібно як вода може мати й має значіння для рибаків, для мореплавців, для гарбарів, для мельників, для тих, що чистять канали і для інших дуже реальних і пожиточних фахів та занять в суспільности. Одначе коли напр. хтось відвернувби або хотівби відвернути в сусідній державі ріку, яка в дальшім бігу пливе через іншу державу, то нікому й до голови не прийшлоб припускати, що в пошкодованій державі зберуться представники рибаків, мореплавців, гарбарів, мельників і т. д. і скажуть прилюдно, що то вони мають право робити рішаючу акцію в тій справі, бо евентуальне відвернення води може бути для них шкідливе. Хоч останне твердження булоб очевидно правдиве, одначе представники тих рибаків, гарбарів і т. д. осмішилисяб, якби вони в своїй, зрештою оправданій, акції поминули політичну координацію інтересів не лише їх, але всего населення, яку в державі становить уряд (правительство), а в недержавній нації її політичне представництво.

Сим не кажу, що представники наших неполітичних установ, підписані під вище наведеною політичною відозвою, також осмішили себе: бо коли вони ухвалили й видали ту відозву в тій ціли, щоб звернути увагу української суспільности на упадок авторитету тої політичної установи, яка колись стояла на першім місці в боротьбі за права й інтереси українського народу, коли вони зробили й оповістили ту відозву в тій ціли, щоб приспішити уздоровлення тої підупавшої політичної установи або в ціли створення нового п о л і т и ч н о г о центра з відповідною підмурівкою і повагою, — тоді вони своєю малою відозвою зробили велике горожанське діло.

Колиж вони думають, що неполітичні установи можуть займатися політичними справами такого всенаціонального значіння, що треба скликати аж кільканацять централь і видавати відозви — нехай тільки до своїх членів, яких всетаки є сотки тисяч, — тоді вони зробили також горожанське діло, але інакшого рода: дали здібному маляреві карикатур прекрасний матеріял до серії рисунків про те, як вони закопують тих самих політиків, яких вони недавно обстоювали і як вони політику, найвисше мистецтво живого народу, віддають в руки тих, що мають займатися діточими садками і всякими іншими неполітичними справами. Така серія карикатур, добре виконана, може на століття утревалити славу імени свого рисівника і славу імен властивих ініціяторів та авторів тої безсмертної імпрези.

Один дотепний чоловік, якого в товаристві натягали за те, що він має перкатий ніс, відтявся, кажучи: „Ви не розумієтеся на річи, яж маю прекрасний орлиний ніс, тільки навиворіть". Оттаку прислугу, тільки навиворіть, зробилиб нашій нації ті люди, які думалиб, що такі імпрези неполітичних установ у політичних справах можна робити частіше: бо дотеп можна тільки раз зробити з добрим успіхом.

Першу частину відозви можна розбирати зі становища доброзичливого гумору, не вживаючи іронії. Друга частина наведеної відозви вже така, що не можна її вже читати з почуттям гумору. Та друга частина голосить гасло, яке може викликати непорозуміння своєю виключністю. А саме вона взиває, щоби віддати „в с і наші живі сили духа дальшій конструктивній праці на всіх ділянках організованого н а м и життя". Як відомо, відозви укладається з особлившою увагою. Не вільно давати підпису під так побіжно уложену відозву, щоб опісля могти заявляти, що тут і там у відозві, мовляв, „помилка" чи „недотягнення". Коли пятнацять людей на найвисших становищах у наших найважніших неполітичних установах підписує якусь відозву, то вона мусить бути так узасаднена, щоб не можна було до неї легко дібратися. А про другу часть відозви не можна сего сказати. Бо що значить, всі сили духа присвятити дальшій конструктивній праці на всіх ділянках життя, організованого підписаними панами? Сеж значить, аж до протидоказу, що ті панове взивають сотки тисяч членів своїх установ, щоб вони не займалися твореннем політичного життя й обороною політичного становища української нації, бо коли в с і сили духа тих сотох тисяч людей мають бути присвячені лише праці в ділянках, які організують підписані панове, то се значить, що політикою вони не повинні займатися.

Ну, а що значить „живі сили духа"? Чи підписані панове знають також мертві сили духа? Цікаво булоб почути, де саме є мертві сили духа і як вони проявляються?

А що значить „в дальшій конструктивній праці на всіх ділянках організованого н а м и життя"? Підписані панове назагал заслугують на поважання за свою працю, алеж не вся їх праця була конструктивна і не на всіх ділянках організованого життя. Напр. між підписаними панами є деякі, що рівночасно і то довгий час займали визначні місця в кооперації й політиці. А є між ними й такі, що на тих двох становищах рівночасно власне довели національну політику найбільш освідомленої части української нації туди, де вона тепер лежить. Не кажу, що вони се зробили в злім замірі, але кажу, що вони се зробили. А зробивши се, підписують тепер відозву, яку можна зрозуміти як зазив до народу, щоб перестав обстоювати свої політичні інтереси!... Підписують відозву, в якій твердять, що о д и н о к о трівкі цінности творять в о н и як представники неполітичних орґанізацій. А се очевидна неправда, бо є між підписаними панами і такі, що витворили „ценности", від яких нехай нас Бог боронить тепер і на майбутнє.

Коли в тій справі розвинеться ширша дискусія, тоді ми по змозі нашій дамо докладніші виясснення. А тепер покищо кажемо: таких політичних відозв не повинні більше видавати представники неполітичних установ.

А якуж розвязку предладаємо ми в тій справі, порушеній політичною відозвою неполітичних установ?

Ми тої думки, що коли одна з тих установ чи більше їх має або мають підставу твердити щонебудь про евентуальні провокації, то їх представники повинні про се повідомити представництва політичних партій. А коли представники неполітичних організацій переконані, що ті евентуальні провокації загрожують спеціяльно їх установам, напр. тому що на ґрунті тих установ люди політично менше орієнтуються і скорше піддалисяб провокаціям, тоді політичні партії напевно не противилисяб виїмковому скріпленню евентуально виданої відозви підписами представників неполітичних установ. Колиж представники неполітичних установ видали с а м і політичну відозву, то мають обовязок тепер або потому пояснити своїй суспільности, чому так зробили: бо коли будемо інакше робити, тоді суспільність так здурніє, що кождому провокаторові дасться зловити на найдурнішу фразу „тримаймося, не даймося", а найважніші й найвисші політичні завдання нації щезнуть з її обрію.

Хто вбив Коновальця?

Норвежська влада безпеки веде докладне слідство в справі убийства плк. Коновальця. На підставі дотеперішнього висліду слідства норвежські власти дійшли до переконання, що вбивником був висланник ГПУ Валюх, який 31 січня с.р. прибув до норвежського міста Гарстед на совітськім кораблі „Шілька". Він тричі телефонував до Риму й вів розмову з полк. Коновальцем, раз з м. Гарстед, другий раз з Ротердаму і третій раз з м. Дортрехт. Тими телефонами Валюх стягнув Коновальця до Ротердаму і там убив його.

Як ІКЦ журиться долею Німців

Не лише нами журиться найблагороднішний з польських органів ІКЦ, але й Німцями, хоч вони куди сильніші від нас. В 332 ч. пише: „Німці що кварталу розписують нову примусову позичку". І далі: „Величезне здивування викликала вістка про розписання нової примусової позички в Німеччині на 1.500 міліонів марок... Від останної позички минув заледви місяць, а остання позичка була найвисша, яку в тій державі колинебудь розписано в часі війни. Примусова позичка стала в Німеччині постійним інструментом господарки подібно як в часі війни". І так дальше журиться ІКЦ. І навіть не запримічує, як дальше сам оправдує німецькі позички. „Всі робочі руки там вповні заняті, уряджена й продукційні інсталяції зужиткувані, пожива, навіть відпадки, словом все підлягає там максимальному зужиткуванню... Треба об'єктивно ствердити, що Німеччина осягнула дуже великі успіхи. Дуже побільшила свою продукцію, зліквідувала безробіття, довершила великих інвестицій". Отже все те коштує. Так чи ні? То чогож падькати.

Мінхен і міжнародне положення

„Газетта дель Пополью" пише: Европа змінила недавно своє обличча, а одна з держав, створена в Версаю, втратила майже одну третину населення і змінила дотеперішню орієнтацію. Мала Антанта перестала істнувати і всі зусилля, щоб її знов відбудувати, напевно не дадуть позитивних вислідів. Франція й Німеччина думають загарантувати свої взаємини, одначе Францією потрясають революційні дрощі і дотепер невідомо, як далеко в своїй акції підуть комуністи. Італія й Англія віднайшли свою давну взаїмну приязнь, впроваджуючи в життя порозуміння, яке ґарантує обом контрагентам рівність прав. Вісь Рим-Берлін завжди діяла дуже справно і всі зусилля, щоб її розбити, кінчилися невдачею. В останньому часі вісь скріплено новим культурним порозумінням. Про значіння трикутника Рим—Берлін—Токіо пригадувано недавно, що це знаменита оборона проти комунізму. В промові, що її виголосив італ. мін. загр. справ Чіяно 30 м. м., головну увагу присвячено впливові нарад у Мінхені на міжнародне положення в Европі.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Книжкова продукція в Галичині за 1937 рік

В попередних статтях, п. з. „Українські неперіодичні друки в УССР і в Польщі" (гл. „Нова Зоря" 1938, чч. 49 і 51) подав я деякі дані про українські неперіодичні друки (інакше: книжки і брошури) в УССР і в Польщі та витягнув з їх порівнання відповідні висновки. Ті висновки такі: 1) На видання большевицькі в українській мові випадає аж 90% усеї книжкової продукції; лише 10% дають українські видання поза УССР. 2) Такому станові винні перш за все наші інтеліґенти, які „відчувають нехіть до книжки". 3) Такий стан загрожує упадком нашій небольшевицькій культурі, бо зростаюча маса большевицького барахла мусить врешті перемогти марну галицьку видавничу продукцію. 4) Запобігти цьому грізному станові може лише збільшення й уліпшення нашої видавничої продукції небольшевицького духа.

В останніх часах бачимо деяке посилення галицької книжкової продукції. Дає тому вислів стаття п. Б. Р. п. з. „Книжкова продукція в Галичині за 1937 р.", поміщена в 5-тому числі журналу „Українська Книга" (1938, стор. 81—82). В цій статті читаємо:

На основі спроби скласти бібліографічний покажчик видань Галичини, сумежних країв і еміграції, що друкувався в „Українській Книзі" впродовж 1937 р., можна подати й зіставлення отих друків. Запотребування на українську книжку все ще не велике. Хоч воно постійно зростає і в 1937 р. дійшло до яких 650 чи може навіть 700 видавничих чисел — книжок і брошур — не враховуючи тут часописів, то все таки воно ні своєю кількістю ні якістю зовсім незадовільне. В нашому покажчику принотовано 608 видань. Найкраще циферно виглядає — за десятковою системою — відділ 8 Література, бо в цьому відділі занотовано 208 книжок, врахувавши сюди і всякі, хочби кількасторінкові відбитки з журналів чи газет. А докладніше: з літературознавства появилося в нас 29; збірок поезій (вірші) 21; повістей і оповідань 62; драм 61, а творів для дітей 36 книжок. Із цього виказу видно, що найбільше виходить повістей і оповідань, а потім драматичних творів. Кількісно тут майже однаково, але якісно велика ріжниця. Коли на 62 книжки повістей і оповідань, скажімо, яких 60 відсотків має певну літературну вартість, то на 61 драм. творів 95 відсотків не має ніякої літературної стійкости. Це твори для села. Їх творить хто хоче і як хоче. Та не це для нас важне. Лишімо літературну вартість на боці. Про драматичні твори можемо ще сказати, що їхня кількість міряється запотребуванням. На того рода твори воно в нас досить велике. Споживачем їх є село і частинно наші мандрівні театри, що їздять переважно по селах й містечках. Наука в нас стоїть куди слабше, особливо літературознавство. В цій ділянці всього 29 книжок, а з них більшість це невеличкі брошурки й відбитки. Але літературознавство розвивається ще найкраще. Бо інші ділянки науки навіть і тим не можуть виказатись. От напр. у відділі „філологія" занотовано всього-навсього 18 позицій. На це складаються Огієнківські видання і „відбитки". Більших праць майже нема. Ще гірше в відділі „Точні знання", отже математика, природа, фізика, геологія і т. п. Тут маємо усього 5 позицій. Таксамо „філософія й психологія" 5. У відділі „Мистецтво, спорт і руханка" маємо щоправда 30 позицій, але більшість тут займають ноти. „Спорт" у нас репрезентують видання „Сокола-Батька". Є тих видань усього кільканадцять тоді, коли інші народи випускають того рода книжок тисячами. Вже краще виходить „Релігія" й „Історія". „Релігія" нотує 64 видань різної величини й якости, а „Історія" 75. Найбільше тут спогадів, життеписів і популярних праць з історії України. Відділ „Історія й географія" стоїть кількістю на третьому місці в загальній нашій книжковій продукції за 1937 рік. А друге місце по „Літературі" (208) має відділ „Суспільних наук". Тут занотовано 106 книжок найрізнороднішої якости й величини. Певно, більшість тут — невеличкі брошури від 16—64 сторін друку. Зміст звичайно популярний, — переважно для села. Оце ввесь наш дорібок за 1937 рік. — Найбільшу участь у видаванні книжок має очевидно Львів, бо на 608 книжок у Львові вийшло 450. Решта припадає на інші міста не тільки в Галичині, але й у Польщі й на еміграції. Перше місце в Галичині має Жовква (14), потім ідуть: Перемишль (12), Коломия (11), Кремянець (9), Тернопіль і Луцьк (по 6), Станиславів, Самбір (по 5), Долина (4), Стрий (3), Сокаль, Ярослав (по 2), Яворів, Рівне, Золочів (по 1). З інших міст у Польщі перед веде Варшава, що видала 20 українських книжок, Лодзь 3. В Европі знову ж перше місце має Чехословаччина, де вийшли 22 українські книжки, з того в Ужгороді 11, в Празі 7, Чернеча Гора 2, Морава 1, Ржевниці 1. З інших міст Европи: Париж 1, Чернівці 1, Софія 1. В Канаді 7, в Дітройті 2, в Пітсбургу 1. В Харбіні 1. Слід зазначити, що якраз найбільше прогалин у бібліографії українських видань Закарпаття, Буковини й еміграції, очевидно, не з вини „Української Книги". Тому теж і оце кінцеве зіставлення в дійсності повинно б виглядати дещо інакше. Можна б при цій нагоді ще раз і ще раз побажати, щоб всі українські видавництва надсилали до „Української Книги" по одному примірникові своїх видань.

Цікаво буде тепер застановитися, кілько ми, католики-Українці, маємо видавничого дорібку. Для такого розсліду візьмемо цифри не зі статті Б. Р., а зі згадуваного вже „Катальогу Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові". Той каталь ог обіймає спис видань за 1933—1937 роки, отже пересічна з нього буде певніша, ніж з цифер за один рік.

В ділянці „Енцикльопедії, Збірники, Словники" на всіх 38 видань маємо 4 католицькі, 5 протикатолицьких, решту менш-більш невтральних. У ділянці „Бібліографія, Книгознавство, Архіва" (!) на 9 усіх є 1 католицьке. „Богословіє — Історія Церкви — Книжки Релігійні" на 81 усіх є 77 католицьких, 3 злі. В тому відділі пропущено в списі багато книжок; книгарні винують за те „клєрикалів", які звичайно не дають своїх книжок у розпродаж книгарням, отже ті не можуть їх видань брати в катальоґи. В відділі „Фільософія — Психольоґія — Етика — Естетика" на 7 позицій є чотири католицькі видання. „Математика — Природа" на 26 усіх має одну атеїстичну позицію й ніодної католицької. „Антропольоґія — Етнографія" на 5 усіх 1 католицька. „Географія — Краєзнавство — Подорожі" на 29, 7 катол., 2 злі. „Мовознавство" на 34 — 1 католицька. „Історія й теорія літератури" на 58 — 2 катол., 11 злих. „Історія — Спомини" на 136 — 25 катол., 20 злих. „Право — Економія — Суспільні науки" на 41 — 1 католицька, 15 злих. „Політика — Публіцистика" на 133 — 25 катол., 33 злих. „Виховання — Шкільництво" на 33 — 6 катол., 4 злі. „Фізичне виховання — Гри — Забави" на 18 — ніодної католицької. „Шкільні підручники" на 14 ніодного католицького. „Книжки для дітей і молоді" на 120 — 15 католицьких, 2 злі. „Популярні видання" на 46 — 3 катол., 4 злі. „Повісти й оповідання" на 238 — 20 католицьких, 81 злих. „Поезія" на 66 — 7 катол., 14 злих. „Театр" на 150 — 8 католицьких, решта коли не злі, то майже в 90% жахливий луб. „Мистецтво" на 17 — 1 католицька. „Техніка — Ремесло" на 6 ні одного католицького. „Медицина — Ветеринарія — Гігієна" на 11 — 1 католицька. „Промисл — Торговля — Кооперація" на 15 — 2 злі, ніодної католицької. „Рільництво — Сільське Господарство" на 48 — 1 католицька. „Музика" на 10 — 2 католицькі. „Ріжні" на 11 — ніодного католицького видання.

Збираючи все те дістанемо такий вислід: На 1.453 українських видань, за 1933—1937 рр., поданих у згаданому катальозі, католики мають 217; злих видань (соціялістичних, радикальних, сектарських, неморальних і т. п.) є 201. Виходить, що на 100 видань католики мають около 15%, безвірники ок. 13%. Решта 72% це видання т. зв. „невтральні", в яких одначе все більше найдеться ляїцизму, а то й протикатолицьких витівок, аніж хочби самого лише „етичного" християнства. Цікаве тут іще й те, що сила католиків від літ стоїть на тімсамім місці: 14—15%, й ані не гадає рости. Спадають натомість виразно злі видання, скриваючись у безлїч „невтральних", так як це наказує робити масонська підлазка. Для отих „літеплих" католиків маленька пригадка: За останніх 20 літ (1917—1937) СССР видав твори Маркса, Енгельса, Леніна й Сталіна „лише" в 355,900.000 примірників! Тристапятьдесятьшість міліонів примірників у 85 мовах! В однім лише 1937 році видали того 49 міліонів примірників! А ся цифра відноситься лише до творів згаданих чотирьох „мудрців"...

Пригляньмося тепер, які ділянки найбільше потребують католицьких видань. Отже: не маємо досі ніодної католицької енцикльопедії ні хочби словника чужих слів, у якім при терміні „масонерія" не писалиб автори, що се „товариство для вироблення характеру" (!)... Зовсім бракує бібліографії книжок про релігію; можнаб її вести при „Записках ЧСВВ" чи хочби навіть у „Новій Зорі". (Така бібліографія ведеться і при „Записках ЧСВВ" і при „Новій Зорі", оскільки присилають книжки. — Ред.). Не маємо популярної історії Церкви, не маємо життеписів Святих на цілий церк. рік, не маємо популярної апольоґетики ні навіть літурґіки, хоч так багато в нас „обрядовців". Досі не перекладено св. Письма (в цілости), а ті неповні видання, що є, мають помилки, дуже скупі пояснення і високезну ціну: „Новий Завіт" коштує тільки, що ціле Св. Письмо в протестантському перекладі. Майже зовсім не маємо популярних брошурок про повстання світа, біольоґію, соматольоґію, фізику й інші природничі науки; тому саме на цьому полі радикали ширять свої брехливі й перестарілі та ненаукові бридні в „Самоосвіті". Не маємо досі всесвітньої історії, ні навіть історії України в католицькому дусі. На щастя в „Бібл. Т-ва Скала" почали вже появлятися історія України (Т. Коструби) й історія нового українського письменства (М. Олександровича), писані в християнському дусі. Прокооперацію пишуть у нас досі радикальні монополісти, головно стовп „Самоосвіти" др Карло Коберський. Нема досі освідомних брошур про масонерію, а про інтернаціональне жидівство пишуть у нас очевидно... радикали. Бракує католицького підручника до руханки, хоч і такі є на Заході, прим. єзуїтів Локінґтона-Кюбле. Майже монополь на видання для дітей має „Світ Дитини"; та хоч се видавництво дуже культурно ведене й нераз стоїть у списках „католицьких видавництв", то проте воно в 90% ляїцистичне й виховує католицьких дітей в атмосфері незнання Бога. Аж дивно, як не добачують того наші католики, такі зісвітчені! А моглиб вони певно домагатися більше католицького духа від того видавництва, бож його клієнтеля хіба досить католицька. Зновуж від деяких католицьких видавництв слідби домагатися, щоб вони в популярній історії України не подавали бридень про св. Володимира на московсько-византійський лад, а взялися врешті популяризувати історію України в католицькім й українсько-державницькім дусі так, як це робить „Скала". Бракує католикам популярних книжок про господарство, ремесло, торгівлю. Не самим духом жие чоловік і католикам слідби подбати теж і про тіло своєї пастви та в той спосіб зєднати собі й найтемніших „хлопських матеріялістів". Бракує зовсім католицьких книжок про соціяльне питання; як довідуюся, „Скала" має незабаром вложити в цю ділянку нове цінне видання: „Соціяльний катехизм" пера ред. „Правди" п. Романа Гайдука.

Просто жахливі недостачі католиків у ділянці красного письменства. Та се вже тема така широка, що домагається окремої статті, яку постараюся написати.

Арамік.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Демонстрація гімназистів у Львові.

ПАТ доносить: Дня 28 листопада с.р. у вечірніх годинах молодь середніх шкіл, яка верталася до дому з видовища, урядженого на спортовому грищі на Цитаделі, намагалася урядити демонстрацію протиукраїнську і протижидівську. Поліція розігнала демонстрантів і придержала пятьох учеників середніх шкіл, а іменно: Яка Баденія, Казимира Германа, Йосифа Яблоньского, Яна Якубовича і Стефана Стефаньского. Придержаних віддано до розпорядимости слідчої влади.

Про пресу і про голосник.

Нововибраний маршал сойму Маковский відвідав клюб парляментарних звітозиків, до яких виголосив м. ін. ось яку промову: Сойм у своїй засаді вимагає явности нарад, одначе техніка тої явности в сьогоднішньому стані річей належить до преси. Тільки те доходить до горожан, що ви їм подаєте, і доходить в такій формі, в якій ви їм подаєте. Отже пресу можна порівнати до голосника. Добрий голосник віддає вірно так слова, як і звук голосу. Та є голосники недобрі, зужиті, зле збудовані, зле наставлені — ті деформують. Навіть коли не змінюють змісту слів, все-жтаки віддають фальшиво їх звук. Парлямент занадто важний і занадто субтельний чинник у житті народу і держави, щоб можна було не старатися про найлучший, якнайбільш вірний голосник. Кожда деформація приносить шкоду не тільки парлямментові, але й усім слухачам, приносить шкоду цілому народові і життю держави.

Французьке правительство змобілізувало працівників публичної служби.

Урядовий „Журналь Офісієль" оповістив текст рапорту премієра Далядіє, який він зложив президентові Лебренові. Премієр заявляє, що рішений виступити рішучо проти агітації, яка загрожує внутрішньому порядкові і може небезпечно вплинути на зовнішну ситуацію Франції. Правительство не позволить на заколочення функціонування публичної служби, яка має таке велике значення для життя народу.

Завіщання Кемаля-Ататурка.

В Анкарі, столиці Туреччини, офіціяльно відчинено завіщання покійного президента й диктатора Туреччини Кемаля-Ататурка. Весь свій маєток у грошах, вартісних паперах і недвижимостях Кемаль-Ататурк записав республиканській народній партії, впрочім одинокій партії в Туреччині. Хоч точна вартість залишеного Ататурком майна покищо докладно не устійнена, все таки припускають, що вона доходить до одного мілісна фунтів стерлінгів. Ататурк ще за свого життя записав державі значну частину свого майна.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець повернув уже до здоровля і працює нормально. Папа заявив, що хоч не почуває себе дуже міцним, хоче вмерти при праці на своїм становищі. Святіший Отець приймає вже на авдієнції і бере участь у торжествах.

Латинське епископство у Станиславові? Незабаром мають створити окрему латинську станиславівську діецезію з осідком у Станиславові. Проект вибрати те місце осідку вийшов з рішаючих кругів Озону, які від часу виборів спеціяльно кокетують найвисших достойників римо-катол. Костела. („Діло", ч. 266).

Епископ Няраді, іменований Св. Отцем Апостольським Адміністратором Карпатської України, приїхав до Хусту. Назустріч Епископові виїхали на румунську територію до Сату Маре др Комаринський, секретар премієра о. Волошина, о. Булик ЧСВВ і представник У.Н. Ради, які провожали Епископа до Хусту.

ОО. Василіяни в Карпатській Україні задумують побудувати в Хусті величаву церкву та монастир.

Монастир ОО. Василіян на Чернечій Горі в Підмонастирі в Карпатській Україні, що стоїть над рікою Ляторицею, лишився на щастя на українському боці. Місцевість Росвігово коло Мукачева припала Мадярам. Тому Чернеча Гора одержала тепер нову пошту, а саме Фрідешово. Монастир на Чернечій Горі — найстарший в Карпатській Україні й дуже цінний задля бібліотеки найбільшої на всю Карпатську Україну. Листи до цього монастиря слід спрямовувати на адресу: Монастир ОО. Василіян — Чернеча Гора, Підмонастир, пошта Фрідешово, Карпатська Україна, ЧСР.

Кардинала Іннїцера, як доносить „Пті Парізієн", відкликано до Ватикану. В Римі кард. Іннїцер одержить якусь високу функцію у внутрішній службі Ватикану. Його заступником у Відні стане берлінський епископ фон Пройсінг.

Зріст релігійности у Злучених Державах Північної Америки. Др Герман Вебер з Ню-Йорку в часописі методистів „Крістіян Геральд" печатає цікаві дані про зріст релігійної свідомости членів поодиноких віроісповідань. Від 1880 до 1938 р. приналежність до різних релігійних віроісповідань зросла на 150 прц. Тому 58 літ вірні різних віроісповідань представляли десяту 19.9% всего населення ЗДПА. В 1920 р. цей відсоток піднісся до 29%. Вкінці у 1938 р. це відношення виносить 49.9%, з чого в останньому році прибуло 754.136 вірних. Загально майже половина населення ЗДПА, тобто 63,848.094 мешканців, належить до якогось віроісповідання і є членами якихсь релігійних спільнот. Як відомо, католицька Церква має релятивно найбільше число вірних, бо 21,222.688, з чого 15,492.016 має більше ніж 13 літ, що вказує на велике число дорослих. Всі протестантські Церкви разом (а їх дуже багато) мають 31,530.275 душ. Жидівське віроісповідання виказує також доволі високий відсоток. Др Вебер переконаний, що релігійність зросла в ЗДПА головно по війні, коли вернулися з війни комбатанти, і далі внаслідок напливу нових емігрантів з европейських країв.

Пастор про крізу в англіканській Церкві. У звязку з недалекою прощею англіканів до Тюкесбері Аббей пастор тої місцевости, один з визначних достойників англіканської Церкви, виголосив промову, в якій у чорних красках змалював сучасну крізу англіканської Церкви. Щораз більше осіб покидає сю Церкву, бо бачать між високими церковними достойниками безнастанні непорозуміння і тертя, вони сваряться навіть у таких засадничих справах як проблєма розводів, відношення Церкви до держави, відношення до инших Церков і т. д. Люди, які покидають англіканізм, дуже часто вступають до католицької Церкви, в якій знаходять розвязку всіх трудних проблємів, так життевих, як і догматичних.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕЛЄГАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ Карпатської України під проводом мін. Юліяна Ревая виїхала до Праги.

В ХУСТІ має повстати німецький генеральний консулят.

ЛЬВІВСЬКІ ВЛАСТИ замкнули й опечатали масонську льожу „Леополіс" Бней Бріт. Льожа мала 180 членів виключно Жидів, львівських рабінів, представників фінансіери, промислу і торговлі, вільних фахів, суддів, професорів, редакторів. Поліція заквестіонувала значну скількість ріжних книг льожі.

ПОЗНАНСЬКА ПОЛІЦІЯ зліквідувала три масонські льожі, які істнували в Познані.

ПОЛЬСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила законопроект про реформу військового карного кодексу.

ПРЕДСІДНИКОМ ПАРЛЯМЕНТАРНОГО КОЛА ОЗОН-у став сам шеф ОЗОН-у ген. Скварчинський.

ПРЕЗИДЕНТОМ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ вибраний на 7 літ др Еміль Гаха, дотеперішний президент Найвисшого Адміністраційного Трибуналу в Празі. На нього голосувало 272 послів, здержалося від голосування 39.

МІНІСТР ЗАГР. СПРАВ УГОРЩИНИ Каня уступив зі свого становища. Нема сумніву, що він пошпортався на справі Карпатської України. Теку його обняв тимчасово премієр Імреді.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стоядіновіч заявив, що в Югославії з національними меншинами завжди будуть поступати справедливо і позволять їм свобідно розвивати свою мову, культуру і релігію.

У ВІДНІ відбулося зібрання провідників гітлєрівської партії під проводом „гавляйтера" Глобоцького. Він заявив м. ін., що революція в Австрії треває дальше, бо не осягнено цілей, які витичив собі націонал-соціялізм.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО замовило у голяндській фабриці літаків Кульговен дуже багато розвідчих літаків. Вони мають осягнути скорість 504 км. на годину.

БЕЛЬГІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило зачати переговори з правительством ген. Франка в справі установлення дипльоматичних агентів.

ПРОВІДНИК ГОЛЯНДСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ інж. Миссерт заявив, що коли молодонаціоналістичний рух прийшовби до влади в Голяндії, то перше його заряджения видалилоб всіх Жидів з Голяндії.

ЛЮКСЕМБУРГСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило, що не може допустити нових утікачів Жидів до Люксембургу.

АНГЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Китаю Кларк Кер заявив, що він відбув подорож по Китаю і ствердив, що у всіх Китайців від марш. Чанкайшека до останного китайського кулі є бажання опору проти Японії. Кер заявив дальше, що війна в Китаю щойно зачинається.

10.000 ІТАЛІЙСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ у Бразилії зголосило готовість вернутися до Італії або поселитися в італійських кольоніях.

В ПАЛЄСТИНІ на полудне від Гайфи арабські повстанці напали на англійський відділ. Погибло 29 Арабів, 2 Англійці, крім того 7 Англійців ранено.

ЯПОНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ Кікі Тойо заявив, що китайська армія здеморалізована, одначе числить ще коло міліона жовнірів, не рахуючи пів міліона китайських партизанів, які стараються утруднювати положення Японців у Китаю.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Знаєш, Чемберлєн ходить у фраку, завязаним на гудз. — Та нащо? — Щоб не забув, що має розвязати жидівську справу.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Властиво новий сойм не повинен нічого робити, тільки спати. — Чому? — Бо хто спить, той не грішить. („Муха").

Хто в грудні с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

НОВИНКИ

Премієр Карпатської України о. Волошин занедужав, тому не міг брати участи у виборах президента держави у Празі. Його заступав міністр Ревай.

Українська Громада в Римі зібрала між своїми членами 700 лірів і призначила їх на організацію „Січей" у Карпатській Україні.

Восьмомісячний Курс Домашнього Господарства СС. Василіянок у Станиславові вже розпочався. Додаткові вписи приймає Управа.

Зимові ферії у шкільництві народнім і середнім, загальнообразуючім і фаховім, звязані зі святами Різдва Христового, тривatимуть від 23 грудня до 9 січня включно. Наука скінчиться 22 грудня по лекціях, а зачнеться 10 січня рано. В доповняючих школах наука скінчиться тиждень скорше.

Суд у Золочеві засудив о. Петра Свистуна, греко-католицького пароха Павлова, на 6 місяців вязниці з припиненням виконання кари за „українізування польських прізвищ на метриках", як вповнює „Слово Народове".

За що карають наших священиків. Поліція покарала карним наказом о. Мирослава Горинь з Кобиловолок квотою 10 зл. за те, що підчас торжества „Сільського Господаря" у Мшанці назвав у привіті, як кажеться в наказі, „малопольську землю" українською, кажучи, що „С. Г." існує на нашій, українській землі, чим „виявив нехіть" до польської держави...

Волинське воєвідство приказало кільком православним священикам з Кремяниччини покинути межі Волині. Такий наказ дістали: о. Собко з Татаринець, о. Гаюк Семен з Лопушна о. Кімковський з Білозірки й о. Малюжинський з Лановець.

Агенція „Всхуд" звідомляє: Генерал Пашкевич відбував недавно люстрацію будови Торговельного Дому в Тернополі, будованого заходом воєвідського секретаріяту порозуміння польських організацій. Під ним заломалося несподівано руштування і він упав з висоти вісьмох метрів та потовкся. Ген. Пашкевича перевезли з Тернополя до Варшави, де він відбуде довшу курацію.

Новий римо-католицький костел посвячено в Матеушівці пов. Бучач. У посвяченні взяли участь польський епископ Базяк і староста Федорович.

Воєвідський патронат „людового" промислу в Тернополі відкрив третю з черги школу килимарства у Кровінці, пов. Теребовля.

Судові власти розписали конкурс на обсадження вільних становищ суддів. Тепер є 34 вільні становища суддів, у тому трьох апеляційних суддів.

Гумор. — У хірурга. — Тут нема жартів: мусите дати зоперувати себе. — Ніколи! Радше смерть. — Но, не так горячо: одно з другим дасться погодити...

В Долині підпалено обороги з сіном на греко-катол. приходстві. Вогонь не поширився тільки завдяки тому, що не було вітру. Ратункову акцію утруднювала банда опришків, що з колами вганяла довкола приходства та била всіх, хто спішив на поміч. О. Іароха Чорнегу звеважено чинно. („Діло", ч. 265).

В парохії Птича пов. Дубно на Волині перейшло на римо-католицький обряд 45 православних. Так пише польська преса.

Польська преса подає, що в дворі одного землевласника чужої національности під Іновроцлавом поліція викрила тайну радіостацію, зброю й муніцію. Землевласника арештували.

В Тарнові відбулася розправа проти б. віцепрезидента міста дра Зигмунта Зільбігера, обвинуваченого за те, що в часі свого урядування переступив межі своєї влади, знижуючи або умарюючи гривни, наложені карними наказами. Др Зільбігер боронився тим, що він робив се кермуючись чисто людськими взглядами. Суд засудив б. віцепрезидента м. Тарнова на 2 місяці арешту з завішенням на 3 роки.

Міністерство скарбу зарядило, що сконфісковані перепачковані западничики, коли вони зроблені з золота або срібла, мають бути віддані державній монетарні.

Др Ст. Лукасік з Кракова написав в „ІКЦ" статтю п. з. „Відки походить назва Гуцулів". В ній знаходимо між ін. такий „науковий" погляд, що мовляв до „червенських городів" належали... Галич і Теребовля... То раз „наука"!

Поляк студент Охальский, що на вулиці в Кракові вбив Жида, дістав 10 місяців вязниці з завішенням кари. Суддя др Всолек станув на становищі, що убиття доконано не нарочно.

Надужиття на 100.000 зл. викрито в громадськім уряді в Лєндзінах, повіту пщинського. У звязку з тим увязнено кілька осіб.

Німецькі залізниці впровадили найскорше получення Берліна з Віднем, уруховивши поспішні поїзди на лінії Берлін-Аннаберг-Люндеберг-Відень. Ті поїзди не підлягають ніякій контролі на німецько-чеських границях. Подорож з Берліна до Відня тревае на тій лінії 11 годин.

Виборчі картки в доповняючих виборах до Райхстагу мають такий текст: „Чи заявляєшся за вождом Адольфом Гітлером, освободителем судетського краю та чи віддаеш свій голос на листу національ-соціялістичної партії?" На чолі листи є отсі назвиска: Адольф Гітлер, Конрад Генляйн і Кароль Германь Франк.

Гумор. — Не пий так багато коняку! — Коняк уже раз урятував мені життя. — Як? — Я працював тоді при будові й коли я пішов напитися коняку, завалилося руштування.

Гумор. — Кілько літ має Париж? — Найменше 1.500. — Ойойой! Такий старий і такий дурний, що так дае себе комуністам за ніс водити!

Помер Тони Окленд, американський „король золота". Він прибув до Америки як убогий зарібник з Литви.

В Ню-Йорку впав на днях великий сніг. Управа міста наняла около 80.000 осіб до усуненая снігу.

Японський пасажирський літак розбився коло м. Аоморі. Погибло 5 осіб.

Магатма Ганді запротестував енергійно у своїм часописі проти вістей, які розпускае европейська преса, немовби то він ворожо відносився до християнських місій в Індії.

Гумор. — В бюрі. — Слухай, чому наш шеф такий острий? — Бо він дуже тупий...

Гумор. — Жиди, що переходять польську границю, побачивши польські дороги, кажуть: „Нема злої дороги до нашої небоги!" („Врубле", ч. 48).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідае.

КІНА

АПОЛЬО: Фльоріян.
МУЗА: Радість життя.
ПАКС: Каля-Нар.
РОКСІ: Мандруючий нарід.
СТИЛЕВЕ: Під фальшивим обвинуваченням і ревія.

Маляр Евген Войтович, студ. V р Богосл. Академії, приймає замовлення з обсягу церковного малярства до артистичного опрацювання: образи до іконостасів, запрестольні і інші. Львів, Рутовського 22/III.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний і зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/16 стор. 90. — зол., 1/32 стор. 45. — зол., 1/64 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/16 стор. 140. — зол., 1/32 стор. 70. — зол., 1/64 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcii i Administracii: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Стелан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5. тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 8 грудня 1938. ч. 94 (1194)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ КАРПАТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ

„ІКЦ" в ч. 337 доносить з Праги, що туди прибув чехословацький посол у Берліні др Мастни, щоб поінформувати міністра заграничних справ Хвальковского про погляди німецького уряду на міжнародню ситуацію у звязку з недалекою подорожею мін. Хвальковского до Берліна. Темою розмов мін. Хвальковского в Берліні має бути справа Карпатської України та загарантування Німеччиною всіх без виїмку границь Чехословаччини. Далі кореспондент „ІКЦ" висловлює думку, що Берлін у найближчій майбутності буде змагати до дальшої розбудови своїх впливів у Карпатській Україні, супроти чого точка тяготи німецької акції пересунеться з Праги до Хусту. Вкінці „ІКЦ" пише, що в Хусті перебуває дуже багато обсерваторів чужих держав, сильно заінтересованих дальшим розвитком ситуації в Карпатській Україні.

Демарш Великої Британії в Римі.

Премієр Чемберлєн заявив у лондонськім парляменті, що в умові заключеній між Англією й Італією є точка про „статус кво" на Середземнім морі, отже інцидент який лучився в Римі (домагання Тунісу, Корсики й Ніцеї) може мати якнайбільш некорисний вплив на співпрацю великодержав, колиб уряд Італії не зробив ніяких кроків для направи враження від римської демонстрації. Амбасадор Англії в Римі, говорив далі Чемберлєн, отримав припоручення, звернути на се увагу італійського міністра заграничних справ.

Новий замах „Зелізної Ґвардії".

З Черновець звідомляють, що два члени „Зелізної Ґвардії" хотіли коло суду застрілити предсідника військового суду плк. Крістєску, який недавно отримав вирок смерти від „Зелізної Ґвардії" за те, що кілька разів проводив судовій колегії, яка судила членів тої організації. З чотирох стрілів трафив оден і зранив плк. Крістєску в бедро. Одного замаховця, 18-літнього гімн. ученика, зловив офіцир, що туди переходив, другий замаховець утік. Наступлять нові репресії, хоч досі увязнено вже 18.000 людей під замітом приналежности до „З. Ґ."

Німецька преса атакує Ромунію.

Оскільки в останніх днях німецька преса зберігала здержливість в оцінці смерти Кодреану (провідника т. зв. „Зелізної Гвардії") і товаришів, остільки тепер її щоденники виступають на тлі тої справи з острими атаками під адресою ромунських властей. Деякі голоси нім. преси наводимо в сім числі.

Ромунський міністр про ромунсько-мадярську границю.

Ромунський міністр закордонних справ Комнен заявив кореспондентові англійської газети „Дейли Мейл" м. ін.: Не можу собі представити можливости зміни дотеперішної границі між Ромунією й Мадярщиною, але можнаб перевести виміну мадярської і ромунської меншин по обох сторонах границі. Мадярське населення в Семигороді переважно сконцентроване в містах отже розкинене в масі ромунського населення, яке заселює Семигород. Ромунія не може заспокоїти мадярських домагань, бо Мадяри не домагаються урегулювання границь, тільки просто цілого Семигороду, на що Ромунія не годиться.

Будова каналу Атлянтійський Океан — Тихий Океан.

„Ню-Йорк Таймс" звідомляє, що американські урядові круги і члени конгресу щораз більше цікавляться справою будови нового каналу, який має получити океан Атлянтійський з Тихим. Американська армія заявилася за тим предложенням, бо Панамський канал на випадок війни може бути дуже легко знищений. Будова нового каналу має коштувати 725 міл. долярів.

Як Америка заробляє на продажі зброї.

На основі даних державного департаменту Злучені Держави Півн. Америки продали в жовтні с. р. заграницю за 7.126.044 долярів воєнного знаряддя, переважно летунського. Найбільше закупила голяндська Індія, бо за 4,180.140 дол., Франція за 1,050.730 дол., переважно мотори. Англія купила літаків за 800.000 дол., Японія за 697.333 дол. Поважні транспорти літаків і їх частей продано Бразилії, Аргентині й іншим краям Полудневої Америки.

Небувалий зазив до мусулман.

Начальний арабський комітет в Єрусалимі оповістив відозву, яка забороняє Арабам Палестини, Сирії та Іраку відбувати с. р. прощу до Мекки. Одночасно відозва взиває призначені на сю ціль гроші зложити на допомогу для арабських жертв розрухів у Палестині. Ся заборона, яка не має прецеденсу в історії Ісляму, викликала в Палестині велике вражіння. Відозву вважають загально актом пімсти муфтія супроти короля Ібн Савда за його відмову помагати арабським повстанцям у Палестині. Скарб держави короля Ібн Савда (Геджасу), в якій лежить Мекка, черпає зі щорічних прощ величезні доходи.

Літаючі торпеди.

В останніх налетах на міста червоної Еспанії літаки німецького походження вживали незнаних дотепер бомб з величезною силою ділання. „Сандей Кроникл" пише, що маємо тут діло з воздушними торпедами, наповненими здушеним воздухом. Німецька армія випробовує вперве ті стрільна. Англійські і французькі знавці не годні покищо відкрити таємниць конструкції тих торпед.

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Словаки і Німці

Про новий тип взаємин між народами.

В суботу 26. XI. 1938 р. у Братиславі (Прешбург), столиці Словаччини, мали розмову представники Німців з премієром Словаччини, о. Тісо'м. Від словацьких Німців була у нього депутація зложена з державного секретаря інж. Кармазина і трьох начальників трьох частин Словаччини, де є зорганізована німецька партія в Словаччині.

Нема нічого більше звичайного як розмова премієра якоїсь країни з представниками населення чи одної з груп населення.

Та коли уважно перечитати звіт з тої розмови, то приходиться до погляду, що се один з проблисків і симптомів творення нового типу взаємин між народами. „Н. Фрає Прессе" в ч. 26.622 так про се пише: Мир, про який говорили у Братиславі, одержав через ту розмову свого рода тимчасову ратифікацію і може мати більше значіння, ніж не один торжественно запечатаний державний договір; бо може бути вступом до нової системи національного розуміння і до лучшої будуччини великих середньо-европейських просторів. За часів Наполєона останній німецький цісар старої держави підписував у тім самім місті сумний мир програвши битву під Австерліцом. А тепер, в 1938 р., говорилося тут про радісний мир, про мир найкращий, який тільки подумати можна і про мир не між державами і не між урядами, але про далеко цінніший мир між народами. А такий мир кріпить надію, що він здійснить те, що пророкує.

Провідник Німців Кармазин зложив заяву правительству Чехословаччини, в якій зобовязався до льояльної співпраці в новій державі. Провідник Карпатських Німців проголосив при тім важне сформулування нових взаємин: він заговорив про моральне право до Батьківщини („sittliches Heimatrecht"), яке німецька група одержала у Словаччині і підчеркнув, що надійшов час остаточного полагодження всіх справ, від яких залежить мирне співжиття обох народів. Головно ходить про національно-правну будову нової держави заприязненого з Німцями словацького народу. Те саме повторив про заприязнення і премієр Словаччини о. Тісо, підчеркуючи, що він і його партія бажають собі, щоб усяка політична льояльність мала свій корінь у свідомости повної національної свободи і признавання до своєї нації. Се й забезпечує своїм Німцям нова словацька держава, признаючи їм державний секретаріят й автономію у вихованні, в освіті, суспільній опіці та в справах здоровля, як також даючи їм німецьких урядників у тих околицях, де переважають Німці, разом з дозволом на уживання німецьких знаків і символів. Прага під сим оглядом зовсім не вяже Словаччини. Вкінці о. Тісо зазначив, що здійснення нової програми вимагає як найбільшого довіря і постійного звязку.

„Нає Фрає Прессе" додає від себе: Се річ самозрозуміла, що вартість кожної системи національної охорони можна оцінювати щойно на основі того, як вона функціонує та що дух переводження її в практиці життя не менше важний ніж дух, з якого вродилося її сформулювання. Словацькі діячі досить довго провадили найтвердшу боротьбу за свободу свого народу і тому розуміють, що зна-

чать слова їх премієра: „Хочемо створити нову державу, яка житиме на підставі інакших передумовин і служитиме інакшим цілям, ніж дотеперішня система". Такий погляд треба брати поважно і треба чесно до нього відноситися, коли не має вернутися стара недоля. Шеф Словаччини розуміє також справу дальших звязків, про які розходиться: рішучу постанову в цілі уреґульовання національної думки у себе називає він причинком Словаччини до збудування нового національно-правного порядку на просторі середньої Европи. Він не сказав забагато. По зломанні диктатів тяжко скомпромітованої женевської Ліги шлях порозуміння в двійку це шлях самозрозумілий. Велика німецька держава переняла з власного почину і з почуття природного права обовязок охорони, а зрозуміння для тої справи буде для инших тим лекше, чим менше оправдана буде думка про імперіялістичні змагання. Аґітація, якої походження не трудно відгадати, а яка ще тепер пробує говорити про „небезпечного сусіда", поза кругом тих, що нарочно удають наївних, вже ледви чи знайде віру. Сегодня стоять на першім місци зовсім інакші ідеї і видні вже нові форми для спільного виконування спільних завдань. Се видно у відношенні до Словаччини, яка економічно може так багато очікувати від співпраці з німецькою державою, але се відноситься також до иншого місця. Договір з 3 листопада 1938 р., заключений у віденськім Бельведері, виразно вказує на те, що постанови про охорону нації мають бути роблені у двосторонних переговорах. Тільки там вкоріниться глибоке і сильне замирення, де нарід з народом також у мішаних областях забезпечать навіть відлученим національним острівам їх національне життя. Заяви виголошені у Братиславі можуть послужити як приклад доброї волі також далеко поза німецько-словацькі взаємини, до яких вони відносяться і тим самим можуть стати повним значіння документом середньо-европейської політики.

Про два напрямки

в діяльности „Скали" і Парохіяльних Читалень.

(Стаття надіслана з кругів Духовенства). *)

На терені „Скали" виступають щораз яркіше два напрямки. Перший властивий, той, що його „Скалі" начеркнули Екси. Преосв. Григорій як Основатель вже при її основі. „Скала" се установа католицька, щиро народна, однак не ляїцистична, як всі дотеперішні. Вона винята зпід впливу світських верховодів а підчинена Церкві і від неї залежна. Крім того „Скала" в особливший спосіб підчинена дієцезальному Ординаріеви, котрий на основі статута є її Покровителем і Зверхником. На цій і лише на цій основі вона втягнена в орбіту могутного руху Католицької Акції. „Скала" з волі свого Покровителя і на основі резолюцій перших Загальних Зборів має бути основою і середником Кат. Акції в дієцезії. Як така повинна вона у своїй діяльности відповідати високим цілям і завданням та основним вимогам Кат. Акції. І той та лише той напрямок повинен бути в „Скалі" і парохіяльних читальнях міродайний і в діяльности реалізований.

На жаль так не є. На терені „Скали" від першої хвилі її діяльности зазначився і щораз яркіше проявляється і напрямок другий, народно-ляїцистичний. Почали його здійснювати в читальнях члени і куратори. Одні з них люди доброї волі, але великої ідеї Кат. Акції не розуміли, уважали її за співпрацю зі світськими людьми на народно-суспільній і освітній ниві і понимали її лише як поборювання на ній течій комуністично-радикальних, що почали проявлятися в нашім світі, а не як діяльне апостолування в справі високих ідеалів католицизму. Другі шукали в „Скалі" лише наживи. Наслідком того „Скала" в самих початках зачала реалізувати самі лише чисто ляїцистичні цілі народні. Тому І. Е. як Покровитель проголосили цінні „Напрямні" для „Скали" і її діяльности. Це одних огірчило і вони від „Скали" відтягнулися, других приголомшило і остудило а течії національно-ляїцистичні ослабило — але їх не припинило. Вони дальше мають в читальнях домінуюче місце. На доказ цього є богато фактів, а найлучшим свідоцтвом можуть послужити сьогорічні звіти читалень з їх діяльности по році від проголошення „Напрямних". Хоч минув рік від їх проголошення — але зі звітів виходить, що майже зовсім і ніґде не звертано на них навіть уваги. Лише денеде узгляднено акцію харитативну, а поза тим самі ляїцистичні народні імпрези і цілі. З тих звітів виходить, що помимо ядерних та ясних „Напрямних" читальні розвивали свою діяльність не в напрямку ними означенім, але в чисто народно-ляїцистичнім.

Дальшою еманацією „Напрямних" були резолюції сьогорічних зборів, приняті на основі реферату про Цілі і завдання „Скали". Але й вони, тому що представляють напрямок перший, властивий, чисто католицький, позістають, як чув я з многих сторін, дальше лише на папері, а в читальнях панує головно напрямок світський, ляїцистичний. Діється це не зі злої волі. Причина цього та, що в „Скалі" є члени, як у кождій народній установі — але нема апостолів, а такими повинні бути члени „Скали". Світських апостолів бракувало і бракує. А серед духовенства не було і нема зрозуміння для тої засадничої в „Скалі" справи. Воно задивлене в світські читальні і лише на них взорується.

А до того весь наш загал, не виключаючи й духовенства, хропічно хорий на психозу народного перечулення і перенятий народніми справами, як найважнішими і святими, думає, що ідеали католицькі і засади католицизму незгідні з „українською дійсністю", ба навіть для неї шкідливі і небезпечні. Так було написано в народнім евангелію в „Ділі" і всі, не виключаючи більшости священиків, в то свято вірують. І тому для святого спокою і певности радіб католицькі засади й ідеї переніцувати на український лад, щоб погодити їх з „українською дійсністю". Звідси походить, що наше „патріотичне духовенство" декуди радо підхоплює католицькі кличі і ними залюбки пописується і воює, але рівночасно їх спачує і надуживає до ляїцистичних цілей. Так було в 1900-их роках з кличем „вийти з закристії". Зовсім таксамо є тепер у нас зі „Скалою" і Католицькою Акцією. „Католицька Акція" на устах всіх священиків — головно знаних народних діячів і просвітяців, але лише на устах, для замилення очей, або самообману, бо в дійсности Катол. Акцією на загал мало хто інтересується, нема поняття про її цілі, завдання й основні вимоги. Як колись клич „вийти з закристії", так тепер ідеї парохіяльних читалень і Катол. Акції надуживається до народних ляїцистичних цілей. Я переєвідчений, що більшість робить це не зі злої волі, але зовсім несвідомо, бо духа Катол. Акції не знають, а ще більше з хоробливого сентименту для святої народної справи, котрій всьо повинно бути підчинене і їй служити. В цьому однак криється небезпека для „Скали" і Катол. Акції в дієцезії. Це добре зрозуміли народні верховоди і тому зрезигнували зі своєї вражди проти „Скали", але узнавши її за переходове „конечне зло", стараються піддержати в ній „народного духа", т. є. як раз той другий ляїцистичний напрямок, щоби в той спосіб, коли прийде „слушний час", легко наступила фузія „Скали" з „Матірю Просвітою". Про це вже явно й славно голоситься на ювілейних „святах" „Просвіти".

Щоб цьому запобігти і врятувати „Скалу" перед цілковитою ляїцизацією і скошлявінням, треба конче і то чим скорше перевести на терені „Скали" ґрунтовну і плянову орґанізацію по мисли основних вимог Католицької Акції.

В тій цілі треба у вимогах і ідеях Катол. Акції освідомити священиків, як кураторів-асистентів. До того мав послужити Курс, що вишколив деканальних асистентів і організаторів та люстраторів „Скали". Тепер треба вишколити священиків як парохіяльних асистентів на надзвичайнім соборі, через реферати і відчити. І треба видання викладів на курсі Катол. Акції. Це видання доконче і якнайскорше потрібне. Воно стане невідступним і цінним „Вадемекум" для кожного діяча в „Скалі".

Дальше треба конче зорганізувати кадри католицької світської інтеліґенції, щоби з них вийшли світські апостоли, члени „Скали". В тій цілі треба зорґанізувати при Г. Виділі „Скали" читальню для інтеліґенції з секціями для панів, пань і академічної молоді та їх при помочи частих рефератів, відчитів-дискусій освідомлювати в засадах, ідеях і вимогах Католицької Акції.

*) Ся стаття повинна викликати живіший відгук краю, а передовсім повинні наспівати інформації про те, що фактично діється в читальнях „Скали", в рижних околицях дієцезії. — Ред. „Нової Зорі".

Помер архиепископ Теодорович

В неділю, 4 с. м., помер у Львові архиепископ вірменсько-католицького обряду, Йосиф Теодорович. Покійний уродився 1864 р. в Живачеві, на Покутті. Ґімназію скінчив у Станиславові, теольоґію у Львові. По висвяченні на священика в 1887 р. був вікарієм у Львові і Станиславові. 1897 р. став ґреміяльним крилошанином, 1902 р. архиепископом у Львові. Арх. Теодорович був одиноким вірменсько-католицьким архиепископом в Европі. Похорон його відбудеться на кошт м. Львова.

Фахові школи в Польщі

В Кракові відбувся зїзд учителів фахових шкіл з цілої Польщі. На зїзді виголосив реферат др Фірович, дир. департаменту фахових шкіл в мін-ві освіти. Він заявив м. ін., що в 1932 р. було в Польщі 845 фахових і доповняючих шкіл, тепер є їх 985, учеників було в 1932 р. 60.000, тепер є 102.000 учеників.

Військові кооперативи у Польщі

У Львові відбувся окружний зїзд представників польської військової кооперації на терені Галичини. В нім взяли участь представники центральних кооперативних організацій у Варшаві. Польські військові кооперативи обіймають 220 станиць („пляцувек"). Їх число постійно росте. Вони продають за 20 міліонів злотих товарів річно. Крім господарської діяльности військові кооперативи провадять широко закроєну кооперативно-освітну працю між жовнірами. На ту кооперативно- освітну працю військові кооперативи видали продовж 1924—1937 рр. 3.200.000 зл. („Всхуд", ч. 105).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українська Парл. Репрезентація й автономія

Вилейське „Слово" в ч. 333 принесло отсю інформацію свого варшавського кореспондента: *Для нікого не є тайною, що положення Унда ніколи не було таке трудне, як тепер.* Се тільки наслідок сучасного стану польсько-українських взаємин. Політику, сперту на засадах польсько-українського порозуміння з року 1935, щораз трудніше втримати. Дуже низька фреквенція українських виборців в часі останніх виборів була свого рода вотум недовіря для досьогочасної політичної лінії Унда. На трудноші Унда вказує також щораз більша консолідація українських партій поза Ундом, як також властиво проти Унда. В сім випадку думаємо про спільний виступ представників найріжніших українських напрямків у справі останніх подій в Галичині (в оригіналі: Малопольсце). В сім виступі взяли участь, поруч о. Митрополита Шептицького, навіть українські соціялісти, частина Унда, яка гуртується при „Ділі", фронт Паліева, організація Мілени Рудницької. Не бажаючи дати себе переціпитувати опозиції, Унда на теперішній сесії за посередництвом своїх представників у парляменті розвине безсумнівну велику активність і дуже рішучо виступатиме в імені українського населення. Вже вчера українські посли зложили низку інтерпеляцій. Одначе найважніший постулят, який буде висунений і який викликає найбільше зацікавлення — це справа автономії. Очевидно, домагання автономії якатакож оцінка останніх подій в Галичині українськими послами викличе велику реакцію з боку польських послів з тої дільниці. Отже дебати в парляменті на сю тему будуть сего року ожпалені й гарячі.

Варшава і Москва

Заграничпа преса про польсько-совітське порозуміння.

„Парі Міді".

Варшавський кореспондент „Парі Міді" стверджує, що „польська преса здержується від коментарів польсько-совітської декларації. В офіційних кругах відмовляються дати якенебудь вияснення з того приводу. Тимнеменше згадазу декларацію розглядають в дипльоматичних кругах як подію першорядної ваги". Та заява важна як „симптом безсумнівного покращання взаємин між *Польщею й СССР. Очікують прибуття до Варшави* нового політичного представника СССР; наступить підписання порозуміння про пресу та скріплення торговельної обміни між обома краями". Все питання в тому, чи „ті події означають рішучий поворот у зовнішній політиці Польщі, чи на них слід глядіти як на просту дипльоматичну демонстрацію проти великої держави, яка, не дивлячись на свою офіційну приязнь з Польщею, перешкодила їй створити спільну границю з Мадярщиною".

„Журналь":

„Польсько-совітський договір про ненапад заключено ще в 1932 р. Перший раз був він, так сказатиб, „відсвіжений" в 1934 р., зараз по заключенні польсько-німецького договору. Польща мусить вести політику рівноваги між двома сусідами, до яких вона ставиться з однаковим недовірям і з якими вона мусить обходитися однаково осторожно".

„Таи":

„Щойно тепер зачинають показуватися наслідки перевороту, який наступив у середній Европі. Німеччина заняла вихідні становища для походу на Східню і Полуднево-східню Европу: се заставило всі держави, заінтересовані долею тої части Европи, перевірити свою заграничну політику, і ми тепер свідками еволюції доктрин, які вважали дотепер непохитними. Дуже характеристична познака тої еволюції се польсько-совітська декларація". Оповіщення декларації попередила „невдача намагання створити польсько-мадярську границю на території нинішньої Карпатської України. Та невдача означала, що Німеччина скорше чи пізніше видвигне питання створення автономної української держави, з якою Німеччина малаб звязки через територію Чехословаччини, віднині всеціло підчинену впливові Берліна".

Що загрожує рільництву над Вислою?

ІКЦ в ч. 334 приніс статтю п. з. „Чи тепер допустити до еміграції на Сакси" (себто до Німеччини)? В ній пише: ЦОП (Центральний Округ Промисл.) над Вислокою, Вислою і Сяном розбудовується. Наслідок того такий, що збшар, який знав тільки брак праці, головно задля знищення великої посілости, тепер відчуває недостачу робочих рук. Вилюднюються околичні села, бо люди спішать по зарібок до ЦОП. Денно в акорді заробляють і по 6 зл. а з кіньми 20 зл. і більше. Се вже американський зарібок. На нещастя є й темна сторона. Німці витворюють поспішно воєнні запаси, отже нагло отворили границі для зарібкової еміграції з Польщі. Люди хлинули туди, що вже далося тут відчути, а з весною заповідається просто филя відпливу, яку треба буде спинити в ім'я держ. інтересу Польщі. Моральних шкід, особливо щодо дівчат, не поветують ніякі заробітки за паперові марки, які не становлять *ніяких девіз. До того польське рільництво над* Вислою може стати весною супроти великих трудностей: вже тепер говорять, що ніхто не буде тут ставати до служби, гін до Німеччини великий. А фатально низькі ціни рільних продуктів не дають можливости піднести тут платні за роботу, а спровадити робітників зі сходу не для кождого можливе. (Чому?). Загрожує щораз більша небезпека середній і більшій хлібороб. власности, яка тут сама зачинає зникати: вона вже давно не виплачується, а брак робочих рук витворює ситуацію без виходу. Стає щораз гірше. Коли розлетиться велика посілість а вибухне війна, то дрібні рільники не дадуть потрібних запасів поживи. Треба отже піднести зарібки і зліквідувати зарібкову еміграцію до Німеччини. Без того заломиться рільництво. Ратувати польське рільництво в области ЦОП українським робітництвом річ не до подумання. Питання, чому Німці отворили якраз тепер границю, має також свою вимову. — А. Б.

Про події в Ромунії

Що пише німецька преса про убиття Кодреану?

„Дойче Альгемайне Цайтунг" підносить, що урядові ромунські звідомлення про вбиття Кодреану і тов. не відповідають дійсности та що чимраз більше стає очевидним, що тут не йшло про спробу втечі увязнених, тільки про повистрілювання противників, яких хотіли позбутися. Найдальше в обвинуваченнях іде „Ангріф", що називає вбивство Кодреану і тов. актом ГПУ, від якого світ відвертається й закриває очі. „Ангріф" пише, що Ромунія горить від хвилі, як утратила Кодреану, одинокого чоловіка, якого заграниця обдаровувала довірям і кредитом. В сих днях зачався в Ромунії процес, *якого перспективи* трагічні для народу і жахливі для майбутности держави. — „Берлінер Тагеблят" пише, що голоси заграничної преси згідно висунули підозріння вбивства з політичних оглядів. В німецьких політичних кругах говориться про пропасть, яка повстала між Німеччиною й Ромунією та твердять, що німецько-ромунське порозуміння буде можливе тільки зі зміною уряду в Ромунії. Згідно з поголосками та зміна повинна наступити незабаром. (ІКЦ, допис з Берліна).

Французька преса пише, що в Ромунії може вибухнути горожанська війна або може зачатися й европейська.

Леон Доде пише в „Аксіон Франсез": Убиття основника „Зелізної Гвардії" Кодреану і 13 инших провідників тої організації се очевидно наперед укартована масакра. Вона може викликати або горожанську війну, подібно як по убитті Кальва Сотельоса в Еспанії, або й війну европейську, подібно як по убитті архикнязя Франца Фердинанда. Кодреану був шефом ромунського антисемітизму, закоріненого в Ромунії давно і глибоко. Не помилимося, коли той морд припишемо заговорові Ізраїля на спілку з впливовими офіціяльними особами. Видно се з тенденційних звітів пресових агентур, залежних від Жидів. Круги французької правиці горячо займаються тим мордом. Звертає увагу, що демократичні круги, які так іритуються подіями в Німеччині, не висказали навіть здивування з приводу щезнення проводу „Зелізної Гвардії" в Ромунії. Подібно пише „Ліберте" й инша права французька преса.

Голяндська преса пише про „небезпечну гру".

Права преса Нідерляндів називає убиття Кодреану і 13 тов. його трусівським мордом. „Нац. Дагбляд" пише, що Кодреану застрілений як борець проти корупції свого народу. Кодреану будив свій нарід і сего було досить, щоб корупціоністи усунули його. Той орган приписує впливам пані Люпеску факт, що високо поставлені особи в Ромунії похваляють той морд. Але се дуже небезпечна гра, бо се початок зміни пануючої системи в Ромунії.

Ідеольогія комуналів

„Газета Польска" в ч. 334 принесла статтю, в якій розглядає останню резолюцію ендеків в українській справі в Польщі. З резолюцій і коментаря, що його додав до них головний орган ендеків, довідуємося, пише „Газета Польска", що у Сх. Галичині істнує український національний і політичний рух, що той рух це „поважна справа" для держави, що терен того руху се територія з мішаним населенням, що українське населення повинно мати запевнені передумовини успішного розвитку суспільного, господарського та культурного і т. п. „Ось усе, що в році Божім 1938, у 20 літ по відзискапні державної незалежности, має сказати суспільности ідеольогія „Стронніцтва Народового" у справі української меншини. Ба! — торжественна „простота", з якою висказано наведені тези, має правдоподібно викликати вражіння, що ось обявляється народові нові, дотепер незнані правди"... „Обявлення" з 1938 р. мають одну безсумнівну прикмету: прикмету вірности ідеольогії комуналів, яку все голосила „народова" демократія в справі української меншини. В історії відношення ендеції до тої справи даремно будемо шукати творчої ідеольогії і позитивної програми. Натомість зависіди будемо стрічатися з тенденцією обійти властиву справу і з пробою „заговорення" її торжественною проповідю про „утревалення" і „зміцнення польського елементу"... Сьогодні ясніше, *як колинебудь бачимо пустку тої* своєрідної ідеольогії комуналів". В ділянці програми в справі української меншини, продовжає „Г. П.", „Стронніцтво Народове" нездібне вийти поза зачарований словами круг своєї ідеольогії комуналів. Воно в тій ділянці дивно безплідне, поверховне і консервативне у своїй бездумній короткозорости. Бо одиноким поступом, який тут *можна заобсервувати, це стверджування сьогодні* вже „Стронніцтвом Народовим" істнування українського національного й політичного руху. Якіж консеквенції пливуть з того стверджения? Ті, що „українському населенню слід запевнити передумовини успішного розвитку суспільного, господарського і культурного". В дійсности це знову тільки слова, комунали, бо коли політика держави *створює передумовини, яких домагається* „Стронніцтво Народове", то зустрічає в тій діяльности найострішу опозицію власне з боку тої партії"...

До чого змагає Муссоліні

Дипльоматичний кореспондент газети „Івнінг *Стандард" снує слідуючі* *припущення* на тему італійських претенсій, які вийшли на яву підчас маніфестації після промови мін. заграничних справ Чіяна. Італія не має безпосередних бажань збільшення території коштом Франції. Муссоліні змагає: 1) до зміни умовин, які панують в Суезькім каналі, що становить суттевий шлях комунікації з новими італійськими посілостями у східній Африці; 2) до зміни адміністрації зелізниці, яка лучить пристань Джібуті і французький край Сомалі з Аддіс Абебою, як також 3) до виповідження порозуміння заключеного Італією з Лявалем у 1935 році у справі Італійців у Тунісі. — Муссоліні, на думку часопису „Івнінг Стандард", бажає скріпити комунікаційні лінії між Абісинією й Римом. На думку Муссолінія товариство Суезького каналу побирає вишрубовані оплати від кождої тони товару і від кождого пасажира, перевожених через той канал, а се становить поважний фінансовий тягар для скарбу італійської адміністрації у східній Африці. Муссоліні думає, як підкреслює кореспондент, що зелізниця Джібутті ділає гальмуючо на розвій Абісинії накладаючи оплати на товари й італійських пасажирів, які їдуть з Італії до італійських посілостей у східній Африці, з користю для чужого краю.

Найвисша дзвіниця світа

Найвисшу дзвіницю світа збудують в Медіоляні на приказ Муссолінія коштом 60 міліонів лірів. Має це бути символ мистецтва фашистів. До будови ужиють 4.000 тон зеліза і 2.500 тон білого мармору. Висота дзвіниці 164 м. і на ній буде ще подоба Богоматери на 60 м. висока. Будова має бути скінчена в 1942 році.

Зброєння великодержав

Згідно з обчисленнями чисельний стан армій поодиноких великодержав в часі війни буде виглядати ось як: СССР 16 міліонів, Злучені Держави Північної Америки 12 міліонів, Німеччина 8 і пів, Англія 4, Франція 8 і пів (з кольоніями), Італія 4. Скількість повзів: Совіти й Німеччина по 3.000, Франція і Злучені Держави Півн. Америки по 2.500, Італія 2.000, Англія 1.000. Скількість літаків: Совіти 4.500, Німеччина 4.000, Злучені Держави 3.500, Англія й Італія по 2.500, Франція 2.000. Воєнна фльота: Англія 1,700.000 тон, Злучені Держави 1,500.000, Франція 640.000, Італія 617.000, Совіти 424.000 і Німеччина 312.000 тон.

Висша гумористика

Домагаються вилучення з українського народу Татарів і Волохів.

„Ілюстровани Курєр Цодзєнни" (ІКЦ) в ч. 331 приніс виводи чоловіка, скритого під криптонімом „Сеп", які передаємо в цілости:

Від травня с. р., то зн. від хвилі ухвалення резолюції Центральним Комітетом УНДА, резолюції, якої головною точкою було домагання Українців територіяльної автономії, вся дискусія, яка відбувається довкруги т. зв. українського питання, бере собі за точку виходу завсіди й постійно ту резолюцію. Та резолюція ще раз переконала Поляків, що Українці все використають кожду міжнародню кон'юнктуру, а така кон'юнктура існувала на тлі подій в Европі, щоб постійно алярмувати опінію світа, робити заговори проти Польщі. Поляки, що замешкують Східню Галичину, не були заскочені резолюцією, бо знаменито здають собі справу з правдивого обличча українських політиків і ніякі обітниці не зможуть їх обманути. Довголітній досвід приніс занадто багато болючих ударів, щоб мати ще сьогодні якісь ілюзії щодо чесного відношення Українців до польської держави. Тепер дві польські організації, а саме Польське Т-во опіки над окраїнами у Львові і Національна Організація Жінок у Львові, зложили урядові меморіял у справі положення в Східній Галичині. Меморіял взиває уряд і сойм рішучо протиставитися і не допустити до дискусії над справою територіяльної автономії. Належить вивести Українців з мильного думання, немовби для них прийшла „політична кон'юнктура". Одинока історично управнена держава на Червенській Землі се від пястівських часів Польща. Дальше меморіял Поляків стверджує, що теперішній терор, який примінюють Українці супроти Поляків, тим ріжниться від давнього, що прибирає масовий характер. Се вислід політики українських священників (?) і вчителів (?), відповідальних (?) за той стан, а український табор повинен бути потягнений до відповідальности за шкоди, зроблені Полякам. Годі далі толєрувати наївні викрути, що справники незнані, а злочинів доконують тайні союзи. Моральні справники це сепаратистичні політики, які баламутять населення і ширять ненавить проти Польщі. Коли в 1919 році по згнобленні української ребелії даровано мовчки Українцям міліонові шкоди, зроблені Полякам, то не можна того блуду повторити сьогодні. Кожна кривда, зроблена Полякові в ненависті політичній, національній або релігійній, повинна бути вповні винагороджена коштом справників безпосередніх і посередніх, їх родин, громад, гмін, навіть учителів і духовних, коли своїм поведенням заслужили на назву моральних справників. Український нарід має глибоке почуття права і справедливости, але не має респекту для слабости і потурання. Що Українці відчувають, що вони відповідальні за шкоди, зроблені Полякам, доказом того факт, що в р. 1937 по злочинним підпалі костела в Сухій Ліщині інваліди, які належать до української партії, ухвалили самі на зборах взяти на себе кошти покриття дахом нового костела. Меморіял виказує, яку шкідливу протипольську пропаґанду ведуть Українці за границями краю. Натомість нічого не чути про протипропаґанду Польщі. Булоб конечною річю, повчити заграницю, що Українці в Польщі мають багато корисніше (?) становище, ніж яканебудь національна меншина за границею. В інших державах, особливо в Північній Америці, у всіх публичних школах обовязує державна викладова мова. *) В Польщі, в багатьох школах приватних і державних викладова мова українська, в школах вчать учителі Русини з української партії. В р. 1935/36 у народніх державних школах вчило 4.086 вчителів Українців і крім того 43 вчителів римо-католиків себто зукраїнізованих Поляків. У державнім середнім шкільництві було 210 Українців вчителів, у приватнім 179. При гр.-катол. митрополії у Львові істнує духовна академія, яка продовж 10 літ мала 2.718 студентів і 36 професорів викладовців. У державнім університеті в Варшаві викладають: проф. Кордуба історію України, Смаль-Стоцький історію української мови, Зайцев українську літературу, Ярошенко історію християнської Церкви, Коравицький історію старословянської мови.

Далі меморіял вказує на неодностайність Українців під оглядом походження, мови, віроісповідання і національної свідомости. Українську літературну мову в б. Галичині витворено штучно з політичних причин, щоб відріжнити її від російської мови. Значна часть Українців не признається до тої мови та вживає окремої мови, дуже зближеної до польської. (Деж та „часть" живе?) Багато (?) Українців тримається російської літературної мови. Також походження Українців ріжне. В Польщі приймали осадників на Червенську Землю з Польщі, Руси, Волощини, осаджувано багато Татарів. Населення Східньої Галичини має ріжне походження і ріжні традиції. Польська шляхта, підпираючи українську мову серед польських селян, щоб не було ріжниць між селянством, не прочувала, що викується з того колись політичні претенсії. Назви „український", „Українець" всупереч законам увійшли до статистики, літератури і польських урядів внаслідок впертости польських українофілів і влізливої пропаґанди української партії. Інтерес Польщі вимагає, щоб перешкодити втяганню до української партії (?) елементів польських, волоських чи татарських, які не солідаризуються з ворогами Польщі. Ті самі уваги відносяться також до Волині, де з уряду названо у списі населення Волиняків Українцями. Опіку над веденням метрикальних функцій повірено духовенству в переконанні, що воно не надужиє довіря. Тимчасом греко-католицький клир не всюди стоїть на висоті свого завдання. Зрештою не тішився він найліпшою опінією б. Австрії. В публікаціях півурядового характеру читаємо, що епископські курії греко-католицького обряду, особливо львівська і перемиська, виразно підпирають український націоналістичний рух та в тім дусі виховують молодий клир, який стається найбільш загорілим і найрадикальнішим пропаґатором сепаратизму (Якого сепаратизму? — Ред.). Історія крадежі міліона польських (?) душ свідчить про те, як числяться з приписами гр.-катол. парохи. Щойно в останньому році тут і там потягається їх до карно-судової відповідальности за фальшування назвиск. Отже метрикальні уряди віддані без адміністраційної контролі людям, які надуживають свойого становища до політичних цілей. Меморіял доказує,

*) Так, але зате там держава абсолютно не мішається до приватного шкільництва. Всякі збірки на ріжні цілі дозволені в кождій порі дня і ночі, взагалі панує повна свобода культурного розвитку для кождої, навіть найдрібнішої національної групи.

Французьке село вилюднюються

У висліді переведеної анкети стверджено, що на терені 13 департаментів Франції, головно рільничих, число сільського населення, яке в 1851 р. виносило майже 5 міліонів мешканців, впало в 1936 р. до около 3 міліонів. Останне звідомлення товариства рільників стверджує, що тепер на ріллі остали тільки власники, і підчеркує, що вилюднення села це нещастя, яке може стати для Франції фатальним.

А. П. ЧЕХОВ

Ну, публіка!

— Шабаш, більше не питиму!... Ні... нізащо! Час уже і схаменутися. Треба робити, працювати... Любиш платню брати, то працюй чесно, ретельно, по совісті, нехтуй спочинком і сном. Дурощі кинь... Звик, брат, задармо платню діставати, а це ось і не добре... і не добре...

Прочитавши собі кілька подібних нотацій, оберкондуктор Подтягін починає відчувати непереборний потяг до праці. Уже друга година ночі, але, не зважаючи на те, він будить кондукторів і разом з ними йде по вагонах контролювати білєти.

— Вашш... білєти! — вигукує він, весело поцокуючи щипчиками.

Сонні постаті, обкутані вагонними сутінками, здригаються, струшують головами й подають свої білєти.

— Вашш... білєти! — звертається Подтягін до пасажира II кляси, сухого, жилавого чоловіка, закутаного в шубу і ковдру та обкладеного подушками. — Вашш... білєти!

Жилавий чоловік не відповідає. Він поринув у сон. Оберкондуктор нетерпляче повторює: — Вашш... білєти!

Пасажир здригається, розкриває очі і з жахом дивиться на Подтягіна.

— Що? Хто? Га?

— Вам кажуть по людському: вашш... білєти! По-о-отрудіться!

— Боже мій! — стогне жилавий чоловік, скривлюючи лице до плачу. — Господи, Боже мій! Я хорий на ревматизм... Три ночі не спав, навмисно морфію зажив, хочу заснути, а ви... з білєтом! Таж це немилосердно, нелюдяно! Якби ви знали, як важко мені заснути, то не лізлиб турбувати мене такою дурницею... Немилосердно, безглуздно! І нащо вам потрібний мій білєт? Дурість та й годі!

Подтягін міркує, образитися чи ні — і вирішує образитися.

— Ви тут не кричіть! Тут не шинок! — каже він.

— Та в шинку людяніше поводять-ся... — кашляє пасажир. — А чи засну-ж я тепер удруге? Дивне діло: об'їздив я скрізь за кордоном і ніхто мене за білєтом не питав, а тут, ніби чорт їх під локоть штовхає, тільки й знають, тільки й знають...

— Ну, і їдьте за кордон, коли вам там подобається.

— Нерозумно, пане мій! Так! Мало їм, що мучать пасажирів чадом, духотою, протягами, то ще й формалістикою, чорт її побери, хочуть добити! Білєту йому захотілося. Дивіться, яка ретельність! Якби справді для контролі все робилося, а тож пів поїзда без білєтів їде!

— Послухайте, пане! — червоніє Подтягін. — І коли ви не перестанете кричати й непокоїти публіку, то я буду змушений зсадити вас на стації і скласти акти про цей факт.

— Це обурливо! — сердиться публіка. — Чіпляється до хорої людини! Слухайте, та майтеж співчуття!

— Та воніж самі лаються! — побоюється Подтягін. — Добре, я не візьму білєту... Воля ваша... Тількиж самі знаєте, служба моя цього вимагає... Якби не служба, то відомо... Можете навіть начальника стації спитати... Кого завгодно спитайте...

Подтягін знизує плечима й залишає хорого. Спочатку він почуває себе ображеним і трохи приниженим, а потім, пройшовши два-три вагони, він починає відчувати в своїх оберкондукторських грудях деякий неспокій, щось схоже на докори совісти.

„Справді, не треба було будити хорого, — думає він. — Автім, я не винен... Вони там думають, що я з жиру, що мені нічого робити, а не знають, що цього служба вимагає... Коли вони не вірять, то я можу їм начальника стації привести".

що польське населення Галичини вимагає матеріяльної помочі, хочби з огляду на моральні кривди і матеріяльні шкоди, які потерпіло в р. 1918-19 з боку Українців, зглядно далі терпить. Воно зрештою в чисельній меншості. Не належить допускати до дальшої еміграції польських селян внаслідок українського терору, але піднести їх на дусі та влекшити господарку. Належить влекшити Полякам науку, працю і здобування самостійних варстатів праці. Сьогодні деякі міста виказують заник польської незалежної інтеліґенції, що незвичайно небезпечне. Не вільно гірше трактувати польських осадників від Українців з Америки, які присилають свої ощадности родинам і закуповують парцельовані ґрунти як „місцеве" населення. Слід перестати субвенціонування (?!) українських кооперативних централь. Польський елемент повинен переважати у всіх інвестиційних працях, повинен дістати достави. Не йде про бойкотування українських працівників, але про рівні (!) умовини і виключення непевних елементів. В містах інституція каменичних сторожів не повинна бути так байдужно трактована, бо та ґрупа незвичайно важна зі становища публичної безпеки й оборони краю. Се повинні бути люди, які знають польську мову, з укінченою польською школою. Кожній польський горожанин без огляду на народність добре розуміє, що польська держава належить передовсім до польського народу, властивого господаря краю. Отже обовязком усіх чинників в державі підпирати передовсім ті установи, союзи й товариства, які ширять національного духа в краю.

Так пише ІКЦ. Не будемо виказувати, кільо в тім неправди, бо на се требаб цілої брошури. Зате звернемо увагу на вищу гумористику, яка є в сій „статті", а саме в її домаганні, щоб перешкодити втяганню до української партії (?) елементів волоських чи татарських. Щож, ми сему невинні, що ті елементи чомусь воліли пристати до Українців ніж до польських ендеків. Тай ті елементи невинні, бо тоді, як вони се робили, ще не було ніяких польських ендеків ні у Сх. Галичині, ні в Червенській Землі (а й донині панове ендеки так іще тут не вжилися, що мішають ті два зовсім ріжні поняття і краї: Східню Галичину й Червенську Землю). На доказ, що татарські та волоські „елементи" самі хочуть бути Українцями і вже їх батьки, діди та прадіди хотіли бути, подаємо кореспондентам ІКЦ назвиска деяких порядніших мабуть татарських родів, які перед віками тут засимілювалися і так вимішалися з Українцями, що крім назвиск ледви чи в них щось є ще татарське. Ось вони: Джердж, Мулла, Юрзамурза, Хархаліс, Харамбура, Дзумидзей, Галібей і звичайні Беї... Чи не добре булоб, щоб кореспонденти ІКЦ зложили їм візиту й запитали їх особисто, чи не хочуть вони напр. змінити народність? Се й органові ІКЦ вийшлоб на користь, бо ми переконані, що відповіді всіх тих родин булиб дуже веселі і якби ті відповіді по правді напечатав ІКЦ а цензура перепустила, то публика вмиралаб від сміху.

З СОЙМУ

Українці домагаються територіяльної автономії.

В дискусії над експозе віцепреміера Квятковского в соймі промовляв м. ін. український посол Василь Мудрий. Він заявив м. ін.: На відтинку польсько-українських взаємин не справдилася засада, що історія се вчителька життя, бо офіційні чинники в Польщі не мають довіря до наук, які випливають з вікового співжиття обох народів. Перед трьома літами ввійшли ми до сеї палати під знаком нормалізації, та на жаль дійсність показала цілком інакше обличчя. Показується, що в Польщі панує тенденція поборювання всього, що українське. (Голос: Нічого подібного!). Доказом того хочби події останніх днів. Маю на думці львівські події, де навіть підчас виборів продовж трьох днів польська ендецька молодь і польська вулиця нищила українське майно на очах властей безпеки. Подібні випадки були в Монастириськах, Бережанах, Золочеві, Красним та інших містах. (В сім місці голосні протести і крик на лавках польських послів Озону). На цьому не кінець, говорить далі посол Мудрий. Є ще інші факти, які дразнять національне почування Українців та які відносяться до заграничного відтинка. Маю на думці становище офіційних кругів і польської публичної опінії в справі Карпатської України. (Перериванння й голоси протесту: Нема такої!). Не можна забувати, що український нарід силою спільної крови, традиції і спільноти духа почувається одностайним організмом без огляду на те, в якій державі живе та під якою владою. Справа нормалізації у світлі наведених фактів позбавлена умовин реального буття. Один відлом польської преси хоче вмовити в польську публичну опінію, що українська політика в Польщі не самостійна, але інспірована чужими позадержавними чинниками. Заявляю, що українська національна політика, яку ми репрезентуємо, самостійна, виключно українська, та що для неї найвисшим наказом все була, є й буде українська національна рація. Не потребуємо на се ніяких чужих інспірацій. Ми дозрілий нарід, який вірить у своє майбутнє. Коли ми помимо істнуючих умовин ввійшли до парляменту, то на те, щоби стояти на сторожі всіх прав нашого народу й боротися за створення для нього найможливіших умовин істнування. Життя доказало, що півсередниками в сій ділянці не доведемо до нічого позитивного й одинока форма розвязання сеї справи це здійснення територіяльної автономії. (На польських лавах крики, одночасно на лавах українських послів демонстраційні оплески). Се згідне з конституцією, каже посол Мудрий. Се домагання ми висунули на чоло наших домагань в 1935 р. і будемо боротися за нього дальше в легальних рямцях. Тільки се забезпечить інтереси українського населення і польського населення, яке мешкає на тих землях. (Голоси: Це розсаджування держави!). Щоб се домагання не було тільки фразою, зголосимо в соймі проект закону про територіяльну автономію. На нашу думку, це зовсім не ослаблювання польської держави, але навпаки: найсправедливіше поладнання української справи в Польщі і лежить в інтересі польської держави. — Зчерги промовляв український посол др Стефан Витвицький. Він заявив м. ін.: Літом с. р. зачали появлятися вісти, немовби в одній кооперативі викрили склад зброї, в одній церкві склад амуніції, а в промовця буцімто скоростріл. Урядові чинники здементували ті вісти. По тій психічній підготовці прийшли діла. Дня 3 листопада розбито у Львові 10 крамниць українського „Маслосоюзу". Слідуючого дня гурти студентів по академічнім вічу пішли до української установи і там прийшло до зударів. Були обляжені й облягаючі, а поліція стояла безчинно. Коли напір зростав, поліція арештувала — обляжених! Промовець домагається, щоб державна влада виконала свій обовязок, т. зн. забезпечила майно і життя та щоб винних потягнено до відповідальности і шкоди були винагороджені. Опісля говорив про факти в повітах бережанськім, долинськім, дрогобицькім, стрийськім та інших. З української кооперативи стягнено портрет Шевченка і знищено його. Твердить, що впали слова образливі для памяти Шевченка. (Сі твердження викликують протести на лавах польських послів). По тих подіях, говорив посол Витвицький, Українці вертаються назад на свої становища. Доконує цього сила народу, який хоче жити й має почуття права до життя. Коли ті факти мали бути відповіддю на українські настрої у звязку зі справою Карпатської України, то се невідповідні середники. Українці не випираються почувань у справі Карпатської України, бо разом з карпатськими Українцями творять один нарід. Тяжкі хвилі перетривають гідно і в спокою. — Українським послам відповідав посол Островський, президент м. Львова.

Стація. Поїзд стоїть пять хвилин. Перед третім дзвінком до описаного вагону II кляси входить Подтягін. За ним поважно ступає начальник стації в червоному кашкеті.

— Ось цей пан, — починає Подтягін, — кажуть, що я не маю повного права питати в них за білєтом і... і ображуються. Прошу вас, пане начальнику стації, пояснити їм — чи по службі вимагаю я білєту, чи так, аби? Пане, — звертається Подтягін до жилавого чоловіка. — Пане! спитайте начальника стації, коли мені не вірите!

Хорий здригається, немов ужалений, розкриває очі і, скрививши до плачу лице, хилиться на спинку дивана.

— Боже мій! Зажив я другий порошок і тількищо задрімав, як він знову... знову! Благаю вас, майте ви жаль!

— Ви можете поговорити ось із паном начальником стації... Маю я повне право питати за білєтом, чи ні?

— Це нестерпно! Ось вам ваш білєт! Беріть! Я куплю ще пять білєтів, тільки дайте мені померти спокійно! Невжеж ви самі не хорували ніколи? Бездушні люди!

— Це просто глум! — обурюється якийсь пан у військовій формі. — Інакше я не можу зрозуміти цього чіпляння.

— Дайте спокій... — морщиться начальник стації, смикаючи Подтягіна за рукав.

Подтягін знизує плечима й помалу виходить слідом за начальником стації.

„От і догоди! — не розуміє він. — Я задля цього начальника стації покликав, щоб він розумів, заспокоївся, а він... лається".

Друга стація. Поїзд стоїть десять хвилин. Перед другим дзвінком, коли Подтягін стоїть коло буфету і пє сельцерську воду, до нього підходять два пани, один в інжинірській формі, другий у військовому пальті.

— Послухайте, обер-кондукторе! — звертається інжинір до Подтягіна. Ваша поведінка щодо хорого пасажира обурила всіх очевидців. Я інжинір Пузицький, а це ось... пан полковник. Коли ви не попросите вибачення у пасажира, то ми подамо скаргу начальникові руху, нашому спільному знайомому.

— Панове, алеж я... алеж ви... — оторопів Подтягін.

— Пояснень нам не треба. Але попереджуємо, коли ви не попросите вибачення, то ми беремо пасажира під свою опіку.

— Добре, я... Я перепрошу його, чогож... Будь ласка...

За півгодини Подтягін, придумавши вибачливу фразу, яка задоволилаб пасажира, входить до вагона.

— Пане! — звертається він до хорого. — Послухайте, пане!

Хорий здригається і схоплюється.

— Що?

— Я тее... як його. Ви не ображайтесь...

— Ох... води... — задихається хорий, хапається за серце — Третій порошок морфію зажив, задрімав і... знову. Боже, колиж, нарешті, кінець цій муці?

— Я тее... Ви пробачте...

— Слухайте... Зсадіть мене на першій стації... Більше терпіти я не можу... Я... я вмираю...

— Це підло, гидко! — обурюється публіка. Забирайтеся геть звідси! Вам відплатиться за таке знущання! Геть!

Подтягін махає рукою, зітхає і виходить з вагона. Іде він до службового вагона сідає знесилений за стіл і скаржиться.

„Ну, публіка! От, і спробуйте догодити їй! От, і служіть, трудіться! Мимоволі плюнеш на все і запешся... Нічого не робиш — сердяться, почнеш робити — теж сердяться... Випити!"

Подтягін випиває зразу пів фляшки й більше вже не думає про працю, обовязок і чесність.

З промови віцепреміера

Плян господарської розбудови Польщі.

Дня 2 с. м. на засіданні сойму віцепреміер і міністр скарбу, інж. Евген Квятковский, виголосив велику 3-годинну промову про господарську і фінансову політику Польщі. Наводимо найважніщий уступ тої промови, в якому мін. Квятковский виступив з пляном господарської перебудови Польщі: Новий плян обійме добу 15-ти літ і буде поділений на 5 очерків по 3 роки кождий з тим, що в кождім очерку має панувати одна з пятьох головних проблєм у ділянці державних інвестицій і амбіції польського народу. Річ ясна, що нашим пляном не можемо надати занадто однобічний характер. Окремий акцент кождого очерку виявиться в тому, що цій саме найважнішій проблємі присвятиться 60 прц. сум, змобілізованих на інвестиції і публичні роботи. Прочих 40 проц. призначені на інші проблєми і публичні необхідности яктакож на завдання помічні у відношенні до головного завдання. Перша доба обійме рр. 1939—1942, при чому головним завданням буде розбудова оборонного потенціялу. Ся продукція в тій добі має осягнути найвищу технічну й експортову досконаліть. Рішальний вплив на синхронізування пляну в тій добі матиме мін-во військових справ, з тим, що бодай 60 проц. змобілізованих матеріяльних засобів буде обслугувати головну мету. В другій добі, яка обіймає рр. 1942—1945, повинна панувати комунікаційна проблєма. Зелізниці, мости, биті шляхи, водні шляхи в краю й канали, дальший скок у розбудові Гдині, моторизація і цивільне летунство, самоходова продукція — ось основні завдання другої доби. В третій добі, в рр. 1945-1948, сама льогіка завдань накине нам нові вимоги, які замкнені в сих двох словах: народня освіта і хліборобство. Не занедбуючи тих так дуже основних проблєм і в інших добах, в тій саме 3-літці требаб зосередити якнайбільші матеріяльні засоби на розбудову сільського шкільництва, вселюдного і фахового, на меліорації, на поліпшення справности обороту рільничими продуктами, на скріплення і зріжничкування хліборобської продукції. Цегла, цемент, зелізо в сільському будівництві, машина в управі і продукції ось начальний клич тої доби в польському селі, позбавленому молодих анальфабетів. Четверта доба малаб висунути клич: урбанізація й упромисловлення Польщі. В тій добі сконцентрувалисяб великі міські інвестиції, справи культури й освіти найвищого степеня, справи здоровля в містах і передовсім остаточна польонізація структури польських міст. Врешті у пятій добі, яка тягнуласяб до 1954 р., панувалаб акція уодностійнення структури і господарської динаміки в Польщі. Булаб се доба боротьби, щоб затерти кордони між Польщею А і Б. Очевидно, представлена схема ділання має економічне значіння тільки як напрямна і програмова лінія. Життя більше скомпліковане ніж усі навіть найясніші теоретичні випрацювання на дальшу мету. Реалізм міститься тут в пляні на першу 3-літку, в якій вже устійнюється до подробиць поділ квот на поодинокі групи інвестицій. Цілість уводить тільки якийсь порядок і устійнює засади загальної ерархії і чергу завдань. Вкінці для ясности образу треба підкреслити, що представлений фінансовий плян — знову дещо ширший ніж у попередніх роках, але реальний і можливий до виконання, крім того з толеранцією ев. вчаснішого здійснення, колиб відповідні фінансові операції в краю або закордоном дописали — не обіймає всіх кредитових потреб на інвестиційні цілі в державі. Сим законом обняті тільки ті потреби, які повинні бути пляновані на довшу мету. Будівельні кредити, далі кредити на сільське будівництво, додаткові кредити на Фонд Праці не вимагають довшого речинця пляновання і будуть окремо предкладані сторону, — оскільки зайде потреба законного уповажнення. Натомість звіти і рахункові замкнення будуть предкладані законодатним палатам щороку, разом з буджетовими замкненнями у вичерпуючій формі. Ми повинні дати доказ своєї зрілости і політичного розуму, який полягає на тому, що мимо ріжних обовязків, ріжних темпераментів і ріжних наставлень зуміємо без дрібничковости, без сварок, без особистих відраз і розгривок, без льокальних інтересів працювати разом над будовою і утриваленням могутньости Польщі. Маємо тілько матеріяльних браків, тілько незаспокоєних потреб культурних і моральних. Одначе се історичний факт, доказаний продовж 40 віків цивілізації, що розум провідників народу значить сто разів більше, ніж найбільші матеріяльні богацтва. З нічого і з нужди родилися наймогутніші держави в світі і будували дороговкази цивілізації. Найбільше та найправдивіше багатство Польщі се люди. На польських землях ведеться боротьба, одинока боротьба, яку варт вести. Боротьба за характер чоловіка, який незабаром дозріє в Польщі. У всіх наших ділах, у правах і заявах, в буджетах і інвестиціях не допустім, щоб сей новий, молодий гурт людей ставав подібним до тих, які постепенно сходять з арени життя, і які радше бутиб повірили в могутність Союзу Народів і силу чужого банку, ніж у силу і здібність до діла власного народу. Усуньмо всі перешкоди, змобілізуймо всі можливі засоби, отворім усі тами, щоб у Польщі повстало велике життя в імя великих і дійсних цілей!

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Жидівське гетто в Німеччині.

Президент поліції в Берліні видав розпорядок, який забороняє Жидам показуватися на декотрих вулицях міста, ходити до театрів, виставових галь, на спортові площі, до купелевих заведень та на пляжі. За переступлення сеї заборони загрожує гривна до 150 марок або арешт до 6 тижнів. Рівночасно відібрав Жидам право їзди всякими моторовими повозами та заборонено їм мати особові авта й мотоцикли.

Характеристична французька повість.

Жак Шпіц оповістив повість п. з. „Елястичний чоловік". Герой повісти — др Фльор, що винайшов спосіб побільшувати й поменшувати людей. Коли вибухла війна, головна команда доручила йому поменшити цілу дивізію жовнірів на малесеньких карликів, небільших ніж на 5 цм. Та дивізія завдавала страшні шкоди неприятелеви, бо наближалася до нього незапримічена. Так виглядає одна з мрій народу загроженого ззовні Німцями, а знутра білою смертю.

20.000 італійських кольоністів.

До Лібії в Африці прибуло 20.000 італійських кольоністів. На них ждало вже 5.000 тягарових авт італійської армії, що відвезли кольоністів на ріжні місця їх призначення. Се найбільша рівночасна мандрівка кольоністів, яку знає історія.

Домінії й Велика Британія.

Один з послів лейбуристів запитав преміера Чемберлена на засіданні палати послів, чи домінії й кольонії взяли на себе зобовязання, збірно або поодиноко, прийти з допомогою Великій Британії на випадок, якби на неї напали. Преміер Чемберлен відповів на се заперечуючо.

Лікарський фейлетоник.

Гемороїди

Як їх найуспішніше лікувати?

Під сею недугою розуміємо поширення жил в формі мішочка або гудза в долішній частині відбуту, яке повстає звичайно внаслідок злого допливу крови до жил на тім відтинку. Невистарчальний відплив крови з жил відбуту має за причину хронічну обструкцію, морську недугу, тяжу, терпіння серця, сидячий спосіб життя (найчастіше), або повстає з невідомих причин. До деякої міри ділає тут і дідичне обтяження в тім напрямі. Гемороїди можуть бути зовнішні або внутрішні. При відходовій кишці творяться кровавi гудзи величини зерна гороху або лісного оріха, кольору синьочервоного. Коли гудзи невеликі, нема майже ніяких недомагань, крім малого болю при виділюванню екскрементів і незначного кровавлення. Деколи недужі жаліються на сильні болі, свербіння і паленя в околиці відбуту. Болі зростають зокрема при запаленні гудзів. Кровавлення з гемороїдів не представляє небезпеки, хоч при частих кровотечах може загрожувати недокровність. Тому що гемороїди появляються майже все при хронічній обструкції, при лікуванні їх треба звернути увагу передовсім на урегулювання відбуту, одначе не при помочі перечищуючих середників, які дражнять кишки, а просто через відповідний, пляновий спосіб життя і через уживання руху. Коли це не дає ніяких вислідів, поручається пити продовж 4 тижнів щорана натще склянку карльсбадської або мергентаймської води, потім пацієнт має проходжуватися годину. Хто не має часу на проходи, той повинен щодня вправляти бодай 15 хвилин: сидячи у кріслі згинати і розпростовувати хребет, обертаючись в праву і ліву сторону і т. п. При кровотечах з гемороїдів треба вимити дане місце літною водою, приложити вату, замочену в „екстрактум гамемаліс" (можна купити в кождій аптиці), на те все прикласти грубший підклад з вати або з бандажної гази. Коли кровавлення не уступає кілька днів, треба припоручити внутрішні середники, а саме пацієнтові подається 3 рази денно чайну ложечку „екстракті гамемаліс". Коли в часі виділювання екскрементів гемороїдні гудзи випадають назовні, треба спробувати відпровадити їх пальцями, висмарованими передтим товщем. Коли се не вдається, треба взяти теплу купіль. На випадок, якби і це не помагало, треба звернутися до лікаря. Хто надто терпить від гемороїдів, повинен рішитися на операцію. Малі гудзи можна вилікувати застриками. Для зміцнення кровообігу в долішніх частях черева поручається холодні сидячі купелі вечером перед сном і енергійний масаж живота. По купелі старанно осушитися, вимасувати живіт плоско долонями і покластися в ліжко. Кому треба довго грітися, нехай каже собі передтим огріти ліжко. — Багато осіб доводить до цілковитого заспокоєння гемороїдів старанним вимиванням їх звичайною чистою водою, не горячою і не студеною, щодня рано або і двічі на день. Се дуже влекшує прикрости від гемороїдів.

Зі справ шкільництва

25-ліття школи ім. короля Данила.

В неділю 4 грудня с. р. кружок Р. Ш. ім. короля Данила у Львові обходив 25-ліття своєї діяльности і 25-ліття народної школи ім. кор. Данила на жовківському передмісті у Львові. Рано о год. 9.30 в церкві св. Пятниць о. Каштанюк відправив Сл. Божу в наміренні кружка і школи. Вполудне в жовтій салі Народного Дому відбулася торжественна академія. Хор бувших учениць школи ім. кор. Данила відспівав рідношкільний гимн, який присутні вислухали стоячи. Вступне слово виголосив проф. Крипякевич, один з основників того кружка. Він росказав коротко як прийшло 25 літ тому до основання кружка і заложення школи на найстаршім передмісті Львова. Почин до того дав гурт студентів університету, між якими були Юліян Балицький, Осип Назарук, В. Левицький, Замора й ин. З місцевих найбільше працював над освідомленням наших людей на жовківському передмісті Смішко, почтовий урядовець, крім того дир. Гайдукевич і дир. Рубель, з міщан Лаврів і богато ін. В 1912 р. весною зорганізовано кружок РШ і школу та проголошено перші виписи. Перед вакаціями вписалося до школи 20 дітей. Цікаве те, що перші вписали своїх дітей магістратські смітярі. Велика була жура з причини браку фондів на удержання новоосновано школи. Тоді студенти зорганізували два фестини, які дали разом 2.000 корон. Сих грошей вистарчило на перший рік. Перша учителька Боберська була ідеальна учителька і виховниця. Почтовець Смішко і учителька Боберська головно причинилися до гарного розвитку кружка і школи. Через школу перейшло за тих 25 літ поверх 5.000 дітей. Тепер є в школі коло 200 дітей. На жаль школа не має власного дому, замість бути на жовківському передмісті школа міститься в середмісті, в Народнім Домі. Тому на будуче треба кинути клич: Будинок для школи ім. короля Данила. Гарно росказаний спомин проф. Крипякевича зробив на приявних помітне враження. Хор учеників (иць) під проводом дир. Манька відспівав „Вечерниці" Ніщинського. Мужеський хор в супроводі фортепяну відспівав Ст. Людкевича „Пою коней при Дунаї" і К. Стеценка „Кавказ". Виріжнялися могутні партії басів. Були ще три деклямації. Одна збірна деклямація 6-ох учениць VI кл., уч. III кл. віддеклямувала „Contra spem spero". Одна з б. учениць школи віддеклямувала з чуттям і експресією „Гранітне серце". Мішаний хор відспівав дуже удатно „Туман хвилями лягає". О. Каштанюк відчитав привіти і подякував за них. Хорами б. учеників і учениць дирігував п. Панасюк, хором учеників (иць) дир. Манько. На головній стіні на килимі уміщено портрет короля Данила, прикрашений ручником. Під тим емблема РШ., а під нею дати 1913—1938. Публики повна саля, головно з жовківського передмістя. Перед академією і після неї відбувалося вбивання памяткових цвяшків. Реферат про діяльність кружка відпав з причин незалежних від організаторів обходу. Академія скінчилася о год. 2 відспіванням національного гимну. — С. Г.

З релігійно-церковного життя

Інсталяція Владики для Карпатської України. В неділю 4 с. м. відбулася в Хусті інсталяція Владики для Карпатської України Преосв. дра Діонізія Нярадія. Вона мала незвичайно торжественний характер. До церкви в Хусті ввів Епископа місцевий парох в асисті численного духовенства та в присутности представників карпатоукраїнської влади і центрального уряду з Праги. Епископ відправив архиєрейську Службу Божу та проголосив парохіяльну церкву в Хусті Епископським собором. Пастирський лист про іменування Епископа Нярадія Апостольським Адміністратором відчитав торжестзенно проф. Попович.

В Успенській церкві у Львові обходили 4 с. м. 50-ліття священства пароха тої церкви о. крилошанина Дамяна Лопатинського. З того приводу відбулося в год. 9.45 торжественне привітання Ювілята і благодарственна Служба Божа, яку відправив сам Ювілят. В часі Служби Божої була проповідь, після неї перед Найсвят. Тайнами відспівано пісню „Тебе Бога хвалим". Ювілят почав свою працю в 1888 р. як душпастир у м. Роздолі, жидачівського повіту. По двох роках перейшов до Львова, а відси до Золочева і Тернополя, де обняв становище катехита середніх шкіл. Всеч. о. крил. Дамян Лопатинський був катехитом і учителем української мови при польській державній гімназії повних 35 літ. Опісля перейшов на емеритуру і став парохом Успенської церкви у Львові, де причинився до мистецької віднови церкви, до зорганізування постійного церковного хору, до радієвих трансмісій богослужень з Успенської церкви і до організації церковних братств.

Ювілей католицького письменника. Французький поет і драматург Поль Кльодель скінчив 70-тий рік життя. Він увійшов у життя з „поцілуєм Ренана на чолі", як сам про себе пише, і з „несвідомістю дикої людини". Навернення було ділом Ласки, яка зійшла на нього нагло в часі богослуження в паризькій катедрі Нотр Дам в 1886. „В одному моменті, оповідає Кльодель в історії свого навернення, моє серце порушилося і я повірив з такою силою переконання, що відтоді вже ніщо не могло захитати моєї віри". Хоч життевий реаліст, він став одночасно містиком так, що назвали його „спадкоємцем 13-го століття, киненим у наші часи", „святим поетом", а в літературі назвали його Дантом нашої доби. При всім своїм католицизмі Кльодель не став „горожанином світа", але залишився Французом і служив своїй батьківщині в ділянці дипльоматії, в останньому часі в характері посла у Вашингтоні.

Католицизм у Великій Німеччині по занятті Судетів. Після статистики в 1933 р. в Німеччині було 21,171.991 католиків і 44,046.470 некатоликів. В 1935 р. по прилученні Саарської Округи число католиків збільшилося о 596.181, некатоликів прибуло 219.741. В 1938 р. по „аншлюсі" Австрії до Німеччини число католиків знов збільшилося приблизно на 6 міліонів. Отже перед прилученням Судетів до Німеччини було в Німеччині 27,768.172 католиків, до цеї цифри треба додати близько пів міліона католиків, які збільшили число католиків шляхом природнього приросту, і міліон католицького населення Судетів. Як відомо, Німеччина має тепер майже 80 міліонів мешканців. Щодо Судетів, то величезна їх більшість належить до римо-катол. Церкви. Протестантів там мало, бо ледви 100.000. Тільки католицьке життя в Судетах не проявляє великої активности. Католицька преса має там розмірно мало читачів, католицькі організації слабо розвинені, а в часі виборів з судетських округ виходили звичайно некатолики. Нпр. в перших по війні виборах до чеського парляменту з Судетів вийшло 10 послів католиків, 11 незалежних і 49 антиклєрикалів. („Ля Круа", ч. 17.118).

Політичні в'сти

ПРЕДСТАВНИКИ УНДА віцемарш. сойму пос. Василь Мудрий і пос. Володимир Целевич були на послуханні в премієра Складковского. Підчас авдієнції порушено актуальні питання, які торкаються українських справ.

В РАВІ РУСЬКІЙ суд засудив 51 обвинуваченых українських селян на кару вязниці від 6-ох місяців до 3-ох років за події в Мазовецькій Вульці.

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ Волинського Українського Обєднання (ВУО) відбулося 4 с. м. в Луцьку. Радили над церковними справами і над справою виборів до самоврядування.

З КАРПАТОУКРАЇНСЬКОГО УРЯДУ усунено мін. Бачинського на домагання Української Націояальної Ради. А саме представники Українців вислали до центрального правительства в Празі меморіял з замітом, що празький уряд фаворизує русофілів совєтофільської орієнтації і тоді центральне правительство рішило усунути мін. Бачинського. Таку вістку приніс „Курєр Варшавскі" з Праги.

В ХУСТІ утворено краєву дирекцію поліції, яка перебрала 1 грудня с. р. службу безпеки на території Карпатської України. Таким чином існує перша українська поліція під сю пору.

ЛИТОВСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Лозорайтіс уступив.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Бераи заявив, що Чехословаччина рішається на отверту співпрацю з найбільшим сусідом, себто з Німеччиною.

СЛОВАЦЬКА ПРЕСОВА АГЕНЦІЯ офіціяльно заперечує вістки, немовби Польща висунула домагання віддати їй всю область Татр.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло заявив, що не годиться на господарське звязання Ромунії тільки з одною великою державою.

ГЕНЕРАЛЬНА ДИРЕКЦІЯ РОМУНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ повідомляє, що жандарми застрілили убийників ректора в Клюжі підчас намаганої втечі з вязниці.

В РОМУНІЇ заострили приписи щодо візду чужинців до того краю. За дозвіл на побут ромунські власти жадатимуть 10.000 леї річно. Крім того чужинці будуть підлягати острій поліційній контролі. (АТЕ).

ПРОТИІТАЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися на острові Корсиці, зокрема в м. Бастії, де французька поліція мусіла охороняти італійський консулят. Протести проти виступів фашистівських послів у Римі були також в Тунісі, Альжирі і Марокку.

ФРАНЦУЗЬКИЙ АМБАСАДОР в Римі запротестував проти виступів італійських послів підчас промови мін. Чіяна, які підносили оклики: „Туніс", „Корсика".

ГРАФИНЯ ПАРИЖА, жінка претендента до французького престола, уродила пяту дочку.

АНГЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР Джон Саймон заявив, що англійське правительство приготовляє нову позичку на національну оборону.

В АТЕНАХ відбулася нарада шефів генеральних штабів Греції, Югославії, Ромунії і Туреччини. Нарада тревала 10 днів.

ЛІТАКИ ГЕН. ФРАНКА бомбардували знов пристані в Барсельоні і Сагунті.

В ПАЛЕСТИНІ коло м. Бейсан англійський військовий відділ окружив арабський повстанчий відділ. Підчас стріляниии погибло 15 Арабів і кількаиацять було ранених.

СИРІЙСЬКА МОЛОДЬ агітує проти відбування прощ до Мекки і взиває населення Сирії, щоб складало гроші, призначені на паломництва, на фонд арабського повстання в Палестині.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Сойми можуть придатися, тільки щоб послам виплачувати діети часто народи мусять бути на дієтах. („Муха", ч. 48).

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

НОВИНКИ

Канцлєр Гітлєр переслав урядові Карпатської України 100.000 німецьких марок як жертву на зимову допомогу для бідного населення Карпатської України.

Українські комунікати з Хусту надають тепер всі три словацькі радіостації, Братислава, Банська Бистриця і Пряшів (давніше Кошиці) в год. 7—7.30, 12.55, 14.10, 16.05, 19.20 і 22.20.

Фільмовий оператор Карло Дегль з Праги сфільмував життя в Хусті для фільмового тижневика „Актуаліта". К. Дегль утревалив на фільмі діяльність прем'єра Карпатської України о. Волошина і схопив на фільму важніші державні будівлі, краєвид Хусту та околиці зі старинним замком і життя в новій столиці.

В Хусті відбувся зїзд делегатів Організації Національної Оборони „Січ" з території цілого краю.

„Нова Свобода", хустський український щоденник, виходить у збільшеному обємі.

Черговий виклад з циклю Академічних Вечорів виголосив 4. с. м. др М. Чубатий. З цікавого та наукового змісту викладів виходить, що ми святкуємо тепер не 950-ліття хрещення України, а радше 950-ліття повної перемоги християнства в Україні. Від хрещення України минуло вже грубо поверх 1000 літ. Свою тезу розвинув др М. Чубатий в обширнім відчиті, де зібрав історичні докази на се. Сего викладу вислухало поверх 50 осіб.

Невідомі справники знов вибили м. тижня виставову шибу в крамниці нашого „Маслосоюзу" у Львові при вул. Кентшиньского та збили скляний шильд „Маслосоюзу" при вул. Сапіги.

В Дмитровичах коло Львова на приходстві вибив хтось шиби в часі, коли о. Іван Миронюк правив у церкві Молебен і катихизував.

В Золочеві в ночі з 28 на 29 листопада невідомі напасники вибили шиби в домі, де мешкає адміністратор парохії о. М. Стечишин та підпалили ганок в домі філії „Сільського Господаря" при вул. Колійовій 40, де міститься українська народня школа ім. Шашкевича.

В Самборі відбулася розправа проти о. Евгена Кушлика, пароха Пинян, пов. Самбір. Акт обвинувачення закидав підсудному, що в останніх 10 роках допустився безправно зміни польських назвиск на українські. Підсудний заперечив вину. Суд засудив о. Кушлика на 6 міс. вязниці без припинення виконання кари.

Метеорольоги твердять, що пересічна температура Гольфштрому від Мексиканського Заливу до Шпіцбергену зросла на пів степеня в порівнанні з іншими роками. Тому сего року так довго в нас тепло.

Гумор. — Котра отруя найдорожча? — Пруський квас. — Ні, гріншпан. — Чому? — Бо Жиди заплатили за „гріншпан" міліярд марок. („Муха").

Гумор. — Дефініція. — Що таке вітер? — Се воздух, якому дуже спішно.

Ще одна жертва протижидівських ексцесів. В одній з львівських лічниць помер на днях студент 4 року політехніки, 22 літній Жид Самуель Провеллєр, побитий тяжко 18 листопада с. р. в рисунковій салі політехніки.

Надвірнянське староство рішенням з дня 17. XI. с. р. припинило діяльність читальні „Просвіти" у Ворохті за те, що 21 вересня с. р. підчас обходу 70-ліття „Просвіти" виставлено ювілейний прапор, який (так написано в мотивації припинення діяльности читальні) може бути уживаний тільки при збірних виступах Головної Управи... Слід зазначити, що в обході брав участь голова „Просвіти" др Брик. — Недавно припинено діяльність „Просвіти" в Яблониці коло Ворохти за те, що аматорський гурток робив проби у Вороненці...

У Стрию оголошено розпорядок про заборону годувати поштових голубів у прикордонній полосі. Годівля інших голубів вимагає дозволу староства. Переступлення сеї заборони загрожене високою гривною і карою арешту до 3 місяців.

В Долині, станиславівського повіту, скажений вовк, який заблукався до міста з довколичних лісів, покусав около 20 осіб і понад 100 псів.

В Заболотцях пов. Броди знищив хтось в ночі з 10 на 11 листопада с. р. державні прапори й орла. „Газета Польска" в ч. 333 пише, що громадська рада Заболотців осудила справників та для заманіфестування свойого становища рішила уфундувати захоронку ТШЛ, віддати на ту ціль громадський дім і подарувати ТШЛ 8 моргів грунту.

В Журавні пов. Жидачів посвячено польський „Людовий Дім". На посвячення прибули станиславівський воєвода ґен. Паславський і голова головної управи ТШЛ др Ума.

Управа м. Бродів віддала до публичного ужитку нову торгову галю, в якій знайде приміщення 18 крамниць. Побіч нової галі уряджено торгову площу. На місці давної торговиці повстане парк.

В Яворові посвячено величавий новий будинок українського „Задаткового Товариства".

В Сарнах на Волині відбувся судовий процес проти тамошнього православного пароха о. прот. Волкова, б. посла до варшавського сойму. О. Волкова обвинувачували за те, що в липні с. р. з церковної амвони відчитав сконфісковане посланіє у справі подій на Холмщині. Суд покарав о. Волкова місяцем арешту і гривною 100 зл.

Гумор. — Між червоноармійцями. — Знаєш, Мітька, я підозріваю, що наш політком мусить бути троцкіст. — Та чому? — Бо сего тижня не розстріляли ні одного офіцира.

Протипольські летючки появляються чимраз частіше на Заользі. У Фріштаді розкинено летючки в німецькій мові („ІКЦ ч. 334).

Німці в Польщі викинули з партії „Юнгдойче Партай" і збойкотували Макса Вамбека, якого президент Польщі іменував сенатором.

200 віч п. з. „Борня з песимізмом" уладила організація Німців у Познанщині й на Поморі, „Дойче Ферайнігунг", в днях від 12 до 20 листопада с. р.

З Москви звідомляють, що там мали викрити новий заговір на життя Сталіна і членів совітського уряду. Заговірники мали підмінувати театр червоної армії у Москві, в якім мала відбутися інавґурація при участи Сталіна і членів уряду.

Коло Відня розбився німецький комунікаційний літак „Люфтганзи". Чотири члени залоги тяжко ранені.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Іван Бордун,** почесний радник Митрополичої Консисторії і довголітній парох Турі Великої долинського повіту, помер 29. XI. с. р. в 72 році життя і 46 священства.

† **о. Володимир Яценків,** б. завідатель церкви св. Андрея на Клепарові у Львові, б. старшина УГА, помер 1 грудня с. р. у 40 році життя і 13 році священства. Покійний був свого часу співробітником наших катол. органів преси.

ОПОВІСТКА

За благословенням Преосвящ. Еписк. Ординаріяту під проводом Впр. о. Місіонаря Софрона Соколовського ЧСВВ відбудуться в каплиці фатімської Божої Матери в Товмачі три реколекційні серії, а саме:

1. Для мужчин-братів: Початок пятниця 23. XII. вечер, кінець второк 27. XII. рано.

2. Для старшої мужеської молоді (парубків): Початок второк 27. XII. вечер, кінець субота 31. XII. рано.

3. Для мужчин-братів (друга зміна): Початок субота 31. XII. вечер, кінець середа 4. I. рано.

Крім душевної обнови в духовних вправах перейдуть учасники тих трьох серій вишкіл Кат. Акції, відповідно до напрямних, висловлених делегатами вакаційних курсів Всч. Духовенства в Станиславові. Задля дорогого опалу кошти удержання одного учасника виноситимуть 6 зл. — Така преважна справа повинна знайти у всіх зрозуміння і піддержку. Длятого можна сподіватися, що так Дост. ОО. Душпастирі, як і виділи наших релігійних установ доложать усіх зусиль, а то: виберуть найчільніших одиниць і з поручаючим письмом вишлють їх на згадані реколекції та вишкіл Католицької Акції до Товмача.

о. І. Плавюк, катехит.

РОБІТНИЦТВУ ДО ВІДОМА

У справах, що входять в круг душпастирських обовязків і порад, приймаю українських робітників у середи і пятниці, від год. 4-ої до 6-ої пополудні, при вул. Пасічній ч. 2 (Реміснича Бурса). — о. Д-р М. Сопуляк, душпастир українського робітництва.

Хто в грудні с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcii i Administracii: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5. тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 11 грудня 1938. Ч. 95 (1195)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Европа котиться до війни

Війна може зачатися вже з весною.

Міністр війни Полудн. Афр. Унії Піров, що відвідав Гітлєра й Муссолінія, їде вже до дому. В Лондоні перед виїздом сказав журналістам: Европа котиться до війни і буде котитися приспішеним темпом. Коли до двох місяців не наступить в Европі цілковита зміна поглядів, то напруження доведе до війни вже весною 1939 р. Потому говорив про жидівську справу.

За автономію Галичини.

В польській пресі тепер великий крик за Галицьку Землю, яку неуки утотожнюють з Червенською Землею. І так краківський ІКЦ приніс з того приводу передовицю в ч. 338, в якій пише: На Львів і Землю Червенську знов припустили атаку. З дня на день кріпшаючі і все напрасніші виступи українських сепаратистів на стовпцях преси, на вічах і зборах викликають роздражнення в краю і збирають овочі в формі злочинної акції нищення польського майна (де?), а тепер скристалізувалися вони в польській соймі у виступі українського посла Мудрого, який заповів... внесок про „автономію Східньої Галичини". Дальше пише ІКЦ, що одинока пані сеї землі то польська людність, що справа Сх. Галичини це прапор і символ великого зєдинення, що одиноке (!) жерело заогнення відносин це розполітикування гр.-катол. клеру, що Варшава належить до Польщі від р. 1526, а Львів від 1340, отже Львів довше, та взиває до безоглядної боротьби з кождим, хто поважиться заквестіонувати польськість сеї землі. Треба, пише, скінчити з акцією чужих аґентур розбивання держави знутра, бо без Червенської Землі і Львова нема Польщі!... Так з клича про автономію роблять „розбивання" держави і то чужими аґентурами... Дочекалися признання ті, що хотіли опівжиття... Цікаво, як на такі голоси буде дальше реаґувати офіціяльне УНДО.

Організування військових відділів на Закарпатті.

Польська преса звідомляє з Праги: Офіціяльне покликання до життя військової організації молоді на Карпатській Україні стало предметом пильної уваги тутешнього дипльоматичного світа. На Карпатську Україну прибули німецькі інструктори, які мають школити українську молодь. В часі дефіляди січових стрільців у Хусті можна було зауважити більшу скількість Українців з Галичини, які прибули сюди в аґітаційних цілях. (Цікаво, по чім саме пізнати було, що се галицькі Українці, коли вони дефілювали в однострояхъ? — Ред. „Н. Зорі"). Директором служби безпеки з осідком в Хусті іменований Українець Балей. Він буде підпорядкований безпосередно правительству Карпатської України. (Ввесь той крик повстав з того, що на Закарпатті організуються гімнастичні товариства молоді „Січи", подібні як перед війною були в Галичині).

Повстане словацька армія.

Віцепремієр пражського правительства Сідор виголосив у м. Загор промову. В ній сказав м. ін.: Словаки повинні платити свої податки Словаччині, а ресорт оборони має бути так організований, щоб інтересів Словаччини боронило тільки словацьке військо поруч ґвардії ім. о. Глінки, яка вже нарік буде цілком узброєна... (Таких самих прав повинна домагатися Карпатська Україна).

Перші висліди самоврядних виборів.

„Гонец Варш." в ч. 336 пише: На початок виборів пішло 11 дрібних поморських міст. Фреквенція сягала переважно поверх 80%, місцями 90%, хоч самоурядні вибори все мають слабшу фреквенцію ніж соймові. Отже се має тепер спеціяльне значіння. Перші висліди виборів на Поморі некорисні для ОЗН, хоч він вложив у них богато зусиль. Ось деякі цифри: Тухоля: Санація мала 8 мандатів, О. З. Н. здобув 5, противники 11. Хелмжа: Санація мала 8, ОЗН здобув 3, ППС 12, ендеки 9. Мрочa: ОЗН 2, противники 10 і т. д.

Небезпечна „дзялачка" в монастирі.

Польська преса звідомляє: До монастиря Непокалянек у Новім Санчі зателефонувала якась пані, кажучи, що вона гр. Грохольска і буцімто говорить з Криниці. Вона просила заопікуватися її знайомою „дзялачкою" п. Геленою Орловскою, яка не хоче мешкати в готелі. Сестри згодилися. Прийшла та „дзялачка" й оперуючи іменами знаних і впливових осіб позискала довіря Сестер. Тоді натягнула їх на „позички" і потайки щезла з монастиря, забираючи „на памятку" одну дорогоцінну річ. Поліція шукає за нею, бо се вже не перший такий учинок тої „дзялачки". Вона може заглянути і до наших монастирів.

„Хочемо Тунісу!"

Протифранцузькі демонстрації в Римі.

В Римі знову відбулися протифранцузькі демонстрації. Кількатисячна юрба молоді зібралася перед Венецькою Палатою в Римі, де живе Муссоліні, і кричала хором: „Хочемо Тунісу!" Муссоліні не показався на бальконі. Після того демонстранти перейшли через Корзо Віктора Емануеля і старалися дістатися до палати Фарнезе, де є осідок французької амбасади. Поліція і карабінієри замкнули доступ до амбасади. Тоді молоді демонстранти перейшли головними вулицями Риму і співали патріотичні пісні та взносили оклики „Хочемо Тунісу!" Бійок з поліцією не було. (ПАТ). На тему Тунісу і звязаних з тим справ містимо передовицю в сім числі „Нової Зорі". Ся справа актуальна тепер у всій пресі.

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

Найкращим і наймилішим дарунком на св. НИКОЛАЯ і на ЯЛИНКУ для кождого є ПРЕМІЙНА ВКЛАДОВА КНИЖЕЧКА найбільшого й тому найпевнішого

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

Маючи цю книжечку — крім звичайних відсотків — можна одержати ще й нагороду за ощадність в сумі 25 до 100 золотих.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

ТУНІС

Дух Мінхену блукає вже й по Африці.

Римський кореспондент парижського щоденника „Тан" пише: Нема сумніву, що коли в Римі підняли питання приналежности Тунісу, Корсики і Джібутті, то се перший крок до европейської або й світової кризи. Треба, каже, бути хіба сліпим і глухим, щоб не розуміти сього. Факт, що Італія відважилася на таке, доказує, що вона певна допомоги Німців. В сій хвилі розходиться покищо тільки про психольоґічну підготовку для будучих підпринять. Гра ця дотичить не лише Франції, але й Англії, бо якби Італія заняла Туніс, то булаб загрожена перевага Англії на Середземному Морі.

Тілько „Тан".

Кинемо оком покищо на справу Тунісу, якого Італія домагається на підставі етноґрафічній, себто задля переваги італійського населення в тім краю над французьким і задля прихильности місцевого населення.

Туніс має 125.000 кв. км. і 2,600.000 населення. В р. 1911 було там 44.000 французьких кольоністів і 88.000 італійських. В 1926 р. французька статистика виказує вже 71.000 Французів і 89.000 Італійців, а тепер виказує 108.000 Французів і 94.000 Італійців та 59.000 Жидів. Всіх Европейців 213.000, Берберів і Арабів 2,300.000, себто десять разів більше. Як роблять статистику населення ті, що посідають якийсь край, загально відомо, отже можна сміло припустити, що в Тунісі Італійців таки більше ніж Французів, хоч статистика пише навпаки. Крім того Італійці покликаються на те, що Туніс се немов продовження Сицилії та що Італія вже від римських часів вложила в той край богато своїх людей, енергії, грошей і культури. Отже річ ясна, що Італія покликується на те, що її аспірації „природні", що й підчеркували оклики італійських послів у римськім парляменті в присутности амбасадора Франції. З другої знов сторони треба признати, що Французи не стараються там винародовлювати Італійців, але шанують їх мову і культуру, а в Туніс вкладають більше грошей, ніж убога тепер Італія моглаби вложити. Але Італія стоїть на становищі признаної Францією в Мінхені національної засади й домагається примінення тої засади також в Африці, а не лише в Судетах. Італійська преса пише, що між 200.000 Европейців в Тунісі Італійці мають щонайменше релятивну більшість, отже належиться їм і територіяльна влада в тім краю, коли Европейці мають її мати, належиться тим більше, що 9/10

місцевого населення позискала Італія прихильним відношенням до Ісляму. Отже італійський міністр заявив, що вдержання мира можливе, коли розпочата в Мінхені політика ревізії буде продовжувана „в цілі здійснення природних аспірацій". Італія стає на становищі, що полагоджування таких справ на зразок того як полагоджено справу Судетів у Мінхені повинно бути н о р м а л ь н е. В Італії думають, що Англія не схоче нарази ти свого порозуміння з Італією, яке здобула по довгих і трудних заходах, що ми представили у статті „Римська Імперія" в в 90 ч. „Нової Зорі". Також останні події у Франції (спроби викликання загального страйку і т. п.) осмілили Італію до такого кроку.

Надзвичайно інтересно представляється на тім тлі приїзд німецького міністра загр. справ Ріббентропа до Парижа. Він, представник головної союзниці Італії, приїхав у таку пору до столиці Франції. Ві второк приймав його премієр Франції парадним обідом на Ке д'Орсе, в середу вечером реванжувалися Німці прийняттям урядженим у німецькім посольстві. Ввесь політичний світ ломить собі голову над тим, як погодити і зрозуміти зближення між Берліном і Парижем і то якраз в часі, коли в Римі піднесено домагання, щоб Франція відступила Італії Туніс, Корсику, Сабавдію, Джібутті...

Українські інтерпеляції в соймі

Дня 2 і 3 грудня 1938 р. українські посли внесли у соймі такі інтерпеляції: 1) Дня 2 грудня 1938 р. др Степан Баран вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі заборони, яку видали деякі повітові староства на Волині у справі продажі у книгарнях та кіосках українських часописів, видаваних у Львові. 2) Дня 2 грудня 1938 р. посол Зиновій Пеленський вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі важкого побиття та переколення ноги багнетом громадянина Михайла Любачевського, мешканця п. Долина, станиславівського воєвідства, в дні 1. XI. 1938 р. капралем КОП-у. 3) Дня 2 грудня 1938 посол Зиновій Пеленський вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі важкого побиття українського населення та нищення уладжень кооперативи, читальні „Просвіти" та інших українських суспільних організацій по селах повіту Долина та міста Долина, станиславівського воєвідства, кінним відділом КОП-у під командою старшин у першій половині листопада ц. р. 4) Дня 3 грудня 1938 р. посол д-р Степан Біляк вніс інтерпеляцію до мін-ів військових справ і внутрішніх справ у справі побиття військовим відділом мешканців громади Боратин брідського повіту. 5) Дня 3 грудня 1938 р. посол Дмитро Великанович вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі побиття з кінцем жовтня та початком листопада 1938 р. на терені громад Сулятичі жидачівського повіту, Добрівляни, Угерсько та Сколе стрийського повіту поодиноких громадян української національности військовими відділами. 6) Дня 3 грудня 1938 р. посол д-р Степан Витвицький вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі подій у громадах Нагуєвичі, Добрівляни, Ураж, Брониця, Залікоть, Східниця, дрогобицького повіту, в жовтні та листопаді 1938 р.

Інтерпеляція посла д-ра Степана Барана.

Українське населення на Волині передплачує українські часописи, особливо щоденники, популярні тижневики та фахову пресу, які виходять у Львові, між іншими причинами і тому, що на Волині нема щоденників і фахової преси в українській мові. Передплата львівських часописів безпосередньо через почту дуже часто получена зі стратою та невигодою для передплатників з того приводу, що передплачувані безпосередньо львівські українські часописи найчастіше пропадають в часі пересилки і не доходять взагалі до рук адресатів, а внесені реклямації остають без успіху. З уваги на такий стан речі закріпилась на Волині практика, передовсім серед сільського українського населення, не передплачувати українських львівських часописів безпосередньо, але купувати окремі числа тих часописів у кіосках та книгарнях. Влада державної загальної адміністрації на Волині, яка переводила вже нераз конфіскату українських друків легально виданих у Львові і там несконфіскованих, — а це торкалося передовсім українських календарів, — хотячи взагалі не допустити на Волинь львівської української преси, видає тепер заборону продавати українські часописи у книгарнях і кіосках. І так повітове староство в Луцьку заборонило недавно книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка в Луцьку продавати українські часописи, домагаючись також і від кіоскарів, щоб перестали продавати у своїх кіосках львівські українські часописи під загрозою відібрання їм концесії. Таксамо повітове староство у Кремянці своїм розпорядком з листопада 1938 р. заборонило українській книгарні в Кремянці дальше продавати часописи, а то на підставі §. 1. і §. 12. розпорядку волинського воєводи з 20 серпня 1935 р. Н БПП. 17/35 про продажу часописів. Подібну практику приступовують також на терені інших повітових старостів на Волині та у тих повітах люблинського воєвідства, де живе українське населення, — як вже згадано — з тою метою, щоб не допустити на Волинь львівських українських часописів, коли рівночасно і почта не доручує найчастіше тих часописів, передовсім сільським передплатникам. Запитую Пана Міністра: Чи Пан Міністр зволить доручити, щоб провірити вище наведені факти та чи після їх провірення зволить видати відповідне заряджения, щоб у прилюдній продажі по книгарнях і кіосках на Волині місцева влада державної загальної адміністрації не робила ніяких перешкод і не стосувала ніяких репресій щодо продажі українських часописів, виданих легально у Львові? Варшава, дня 2 грудня 1938 р. Інтерпелянт др Степан Баран, соймовий посол.

Французько-німецька декляращія

З Парижа звідомляють: По обіді у премієра Далядіє міністри Бонне і фон Ріббентроп поїхали до Ке д'Орсе (осідок французького мін-ва загр. справ), де по кількахвилинній розмові в кабінеті мін. Бонне в год. 15.40 підписали в присутности амбасадора гр. фон Вельчека і дир. Леже французько-німецьку декларацію такого змісту: Жорж Бонне, міністр заграничних справ французької республики, і Йоахім фон Ріббентроп, міністр заграничних справ Німеччини, ділаючи в імені і з припоручення своїх урядів, устійнили у висліді їх зустрічі в Парижі в дні 6 грудня 1938 р. що слідує: 1) Уряди французький і німецький вповні поділяють переконання, що мирні взаємини доброго сусідства між Францією і Німеччиною творять один з суттевих елементів консолідації европейського положення та вдержання загального мира. У консеквенції оба уряди доложать всіх зусиль, щоб запевнити розвиток взаємин між їх краями в тому дусі. 2) Оба уряди стверджують, що між їх краями нема в завішенні ніякої справи територіяльної натури й торжественно признають як остаточну таку границю між їх краями, яка тепер істнує. 3) Оба уряди рішені, з застереженням для спеціяльних взаємин, які лучать їх з третими потугами, вдержувати з собою контакт у всіх справах, що інтересують оба краї, і взаїмно нараджуватися в разі колиб дальший розвиток тих справ міг викликати міжнародні трудноші. В тій думці представники обох урядів підписали наведену декларацію, яка відразу входить у життя. Виготовлено два примірники, в мовах французькій і німецькій. Париж, дня 6 грудня 1938 р. Підписали: Жорж Бонне і Йоахім фон Ріббентроп.

Ріббентроп у Парижі.

„Нає Фрає Прессе" в ч. 26.668 так насвітлює німецько-французьке порозуміння: Напруження між Францією й Німеччиною було радше справою психози і давного недовіря та історичних упереджень. З них найважніші усунено з полагодженням чеської справи. Сегодня Европа освободжена вже від трьох дуже небезпечних напружень: австрійського, чеського і польсько-німецького. Сю полекшу завдячує вона авторитарним державним мужам. Німці при заключуванні порозуміння з Французами уважають самозрозумілою співпрацю Франції з Англією, а знов Французи таксамо дивляться на вісь Рим-Берлін і на групу трьох держав: Німеччини, Італії, Японії. По німецько-англійській декларації в Мінхені наступила реалізація англійсько-італійського порозуміння, а тепер по німецько-французькій декларації в Парижі має наступити отворення й забезпечення широкого простору для мирного розвитку. Буде се точка виходу для поліпшення й устійнення сусідських взаємин між обома великими народами.

Проти всіх

Грабский проти Німеччини, Мадярщини й Українців.

На пленарному зібранні „Зєдночення Полякуф Зємі Червеньскей", яке відбулося на днях у Львові, проф. Грабский виголосив реферат на тему міжнародного положення Польщі по останніх політичних подіях в Европі. Німецька політика, говорив проф. Грабский, змагає до того, щоб окружити Польщу з полудня. Промовець ніколи не вірив у спільну границю з Мадярщиною, яка від 1866 р. завжди йшла в одному ряді з Німеччиною. У звязку з тим величезне значіння має польсько-совітське порозуміння. Кождий, хто схоче будувати незалежну Україну, завжди зустрінеться з польсько-російським союзом, без огляду на режім у Росії. Німеччина явно будує Карпатську Україну як поміст до Дніпра, на що Польща не може дивитися байдужно. Далі проф. Грабский подав плян скріплення польськости у Сх. Галичині. „Польські рільничі родини повинні бути лучені в більші групи, а рівночасно слід піднести добробут п о л ь с ь к о г о селянина; се булоб атракцією для „зукраїнізованих". Ні один гектар землі не повинен відтепер перейти в українські руки! На скріплення польськости у Сх. Галичині уряд повинен призначити 300 міліонів зол." Отже п. проф., що так довго виховував молодь, думає, що корупцією можна скріпити власну націю. Ну, ну, висока „ідея" пана професора. Колись за неї „подякують" власні земляки.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Святкуймо наші свята

Стрийська „Думка" в ч. 131 принесла отсей заклик Парохіяльної Католицької Акції: „Ідучи за всесвітним кличем „Католицької Акції", якої ціль відновити все життя суспільностей в суто християнській дусі, Парохіяльна Католицька Акція в Стрию в 950-літню річницю Хрещення Руси-України закликає отсим все українське католицьке купецтво та ремісництво на терені міста Стрия й повіту, шанувати свої католицькі свята та у святочні дні здержатися з відчиненням своїх варстатів праці в передполудневих годинах, то значить до 12 год. впол. в цілі взяття участи в Службі Божій, з виїмком крамниць з набілом, масарськими виробами й корінними товарами, які повинні також бути зачинені в часі співаної Служби Божої, то є від год. 10 до 12". У звязку з наведеним закликом те саме число „Думки" принесло передовицю, в якій читаємо м. ін. ось що: „Хто не шанує свого свята, не шанує свого народу, а скоро не шанує свого народу — негідний зватися українським купцем чи ремісником. Виходячи з такого заложення як рівнож з точки погляду заклику стрийської „Католицької Акції", українські економічні і станові товариства постановили згідно, що будуть так святкувати, як побажано, але водночас звернено увагу на те, щоб покупці, не заставши своїх українських крамниць в наші свята відчиненими, не йшли купувати до других крамниць, але щоб свої справунки полагодили чито вже після полудня чи евентуально другого дня. Це справа незвичайно важна, бо вимагає просто перевиховання українського громадянства у тому дусі, щоб воно полагоджувало свої справунки тільки в своїх крамницях, але не в українські свята, лише в будні! І над таким перевихованням піде послідовно праця, бо скоро від власника крамниці вимагає напр. частина покупців, щоб не отвирати крамниці в свято, то водночас крамар має право жадати, щоб його клієнти не йшли в свято купувати до його ні до іншої крамниці. І сего від покупців вимагаємо! Тому не йдіть у наші свята до крамниць і не торгуйте, бо тим переступаєте закони Божі і людські, понижуєте свою гідність і чесність кождого українського купця. Полагоджуйте свої всякі орудки тільки в будні, заходіть кождого дня до наших крамниць, але — на милість Бога не профануйте своїх свят".

Характеристика Кодреану й кодреанізму

„Газета Польска" в ч. 335 принесла кореспонденцію з Букарешту пера п. Степана Вернера, в якій м. і. є отся характеристика недавно вбитого провідника „Зелізної Гвардії" Кодреану та його прихильників: „Завязком драми Кодреану була його цілковита, абсолютна відрубність психічна, моральна й ідеольогічна. Кодреану був на ромунському ґрунті явищем трудним до зрозуміння, так основно відріжнявся від усього, що можна вважати національними цінами того краю. Слухаючи того чоловіка, читаючи його твори, слідкуючи за його політичною акцією підпадалося часом ілюзії, що ось по трьох тисячах літ несподівано відродився якийсь мойсеєвий левіт, який мечем і кровю промощує шлях новій вірі та „пер фас ет нефас", намовою чи насильством, хоче попровадити нарід до нових понять, до нових моральних прав! В тім фанатизмі, анахронічнім, сліпім і глухім на всьо, що приходить ззовні, в тій абсолютній погорді до окруження, в переконанні про надрядність власної місії, про її висшість понад право та істнуючий устрій, був зародок драми, який тілько літ мав потрясати Ромунією. Кодреанізм ніколи не був політичною партією в повнім значінні того слова. Уживав деколи метод, запозичених від партій, але суттю сили того руху була власне його оригінальність. Перенятий містицизмом національним і релігійним, кодреанізм не вербував прихильників, але їх виховував як Чин своїх новиків. Молодь, яка перейшла школу Кодреану, була елементом відпорним на всі зовнішні впливи, ізольованим від чужого середовища, привченим до сліпого послуху та визнавала культ самопосвяти і навіть смерти для добра справи. Кодреанізм відокремився постепенно цілком від суспільности, став дуже численним але замкненим „кляном" і поступав після власних прав і власної моральности та зчасом став уважати себе одинокім і виключним виразником національної ідеї, що більше, не лише її виразником, але і суддею, який карає відступників і ворогів".

Чий орган сойм?

„Роботнік" в ч. 336 закидає „Газеті Польскій" нельогічність у її оцінюванні значіння теперішнього сойму і пише: Яким способом уняття майже всіх послів у рами послушної організації може збільшити могутність сойму як репрезентації суспільности? Адже тим способом сойм стає органом ОЗН, а не суспільности! Сказав це вже й соймі один з послів... В опозиційних інтерпеляціях і промовах є цікаві уваги про те, як повстала та ґнітуча більшість ОЗН в соймі, що „Газету Польску" наповняє таким довірям до будуччини. Але „Г. П." про це ні чирчирк. Таксамо як про завдання сойму в области виборчої ординації. Забула сарака про письмо Президента РП...

Захитання чи скріплення осі Берлін-Рим?

В Берліні уважають, що підписане в Парижі порозуміння зблизить Німеччину і Францію під господарським оглядом. Одночасно підкреслюють додатні сторони двосторонніх порозумінь, які приносять більші користи ніж збірні порозуміння і женевські помисли. Німецька опінія в дуже острій формі звертається проти тої закордонної преси, що користаючи з паризької візити фон Ріббентропа і з італійсько-французьких непорозумінь старається доказати, що вісь Берлін — Рим захитана. Закордонна політика Німеччини спирається перш за все на осі Берлін — Рим, пише одноголосно німецька преса. Непорозуміння між Парижем і Римом у територіяльних справах се річ Італії і Франції, хоч Німеччина підписала порозуміння з Францією у хвилі, коли Франція й Італія поріжнені. „Берзен Цайтунг" остро атакує французьку пресу, якої частина хотілаб у візиті Ріббентропа доглянути слабість осі Берлін — Рим. Цей часопис певняє, що Европа має вже досить витворювання атмосфери непевности невідповідальними і тенденційними кругами Парижа. Чинник безпеки, спертий на осі Берлін — Рим, через порозуміння Німеччини з Англією і тепер з Францією, так зміцнився, що всі спроби захитання його згори засуджені на невдачу.

Італійці закидають Франції зраду

Відомий фашистівський журналіст Гайда полемізує на шпальтах „Джіорнале д'Італія" з французькою пресою на тему італійських кольоніяльних інтересів і пише: Частинне вияснення італійсько-французьких відносин, яке мало прийти на основі договорів з дня 7 січня 1935 р., не прийшло. Все вказує на те, що договори повиннося уважати за неістнуючі. Тому Італія у відношенні до Франції повинна уважатися за незаспокоєну. Договори з 7 січня 1935 р. ніколи не ввійшли в життя, а що прийшло після тої дати, було зовсім суперечне з духом і змістом договорів. Замість співпраці і приязні наступив фактично стан війни в формі санкцій, в яких Франція брала участь в першій лінії, переступаючи навіть границі блокади, предложеної Англією! Крім того санкції були актом зради у відношенні до порозуміння, яке відноситься до Африки і яке мало бути наслідком договорів з 1935 р. Війну проти Італії продовжала Франція навіть після упадку санкцій!

Не тримайте безужиточно дома **долярівок, інвестиційних позичок та інших цінних паперів.**

Пересилайте їх в депозит до

ПРОМ-БАНКУ

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

Охороните цінні папери перед крадіжжю, знищенням та довідаєтеся про виграну згл. в речниці заінкасують Вам відсотки.

З Карпатської України

Промова др-а Гупаловського.

Заступник голови Української Національної Ради (УНР) в Карпатській Україні, др Михайло Гупаловський, виголосив через радіо звіт з поїздки делегатів УНР до Праги. Делегація, говорив др Гупаловський, їздила до Праги переговорювати, не просити. Як одинока заступниця інтересів українського населення Закарпаття делегація заявила чеським чинникам, що чекає від них іншого відношення, ніж те, яке було продовж 20 минулих років. Карпатські Українці рішені не руйнувати, а будувати; всі свої сили віддадуть вони на відбудову своєї держави. Підчас переговорів з премієром Бераном, мін. Хвальковським і през. Гахою делегація домагалася рішучо, щоби владу в Карпатській Україні віддати в українські руки. Мін. Хвальковский і през. Гаха виявили повне зрозуміння і прихильність до Карпатської України. Свою промову закінчив др Гупаловський закликом спільно змагати до спільної мети, під одним проводом.

Новий польський консулят.

В середу 30 м. м. столицю Карпатської України Хуст відвідала польська делегація: др Корніцкий і секретар посольства в Празі Валігурский. Легаційний радник празького посольства представив премієрові о. Волошинові легаційного секретаря Валігурского як нового керманича польського консуляту в Севлюші. При тому радник Корніцкий заявив, що приміщення польського консуляту в Севлюші тимчасове. Як лиш у Хусті знайдеться відповідне приміщення, консулят перенесуть до столиці Карпатської України.

Виміна населення між Карпатською Україною й Мадярщиною.

Др Бращайко виїхав до Братислави, звідки разом зі словацькою делімітаційною комісією виїде до Будапешту, щоб покінчити переговори у справі розмежування та майна Українців на втрачених землях. Мадярський уряд мабуть погодився на те, щоб виміняти меншини українську і словацьку на Мадярів, які остали в Карпатській Україні та Словаччині.

Німці в Карпатській Україні.

В Хусті зорганізувалася „Німецька Національна Рада". Вона отвирає свої філії у всіх повітах. Підсекретарем для німецьких справ при уряді премієра о. Волошина іменовано інж. Ольденфріда. Повстав також інспекторат німецького шкільництва. На Карпатську Україну вибирається з Берліна більше число німецьких військових обсерваторів. (З голосів преси).

Ромунія між двома осями

Букарештенський кореспондент „Газети Польскої" ч. 333 пише м. ін.: Не треба оцінювати стрічі кани. Гітлера з королем Карлом в занадто упрощений спосіб, не слід вірити поголоскам, що за обіцянку полішення Мадярщини її власній долі Ромунія підпорядкується Берлінові. Оскільки канцлер Гітлер висказався на річ „статус кво" в Семигороді, то се безсумнівно влекшить співпрацю обох країн, може навіть затіснить її, але сумніваємося, щоб се мало склонити Ромунію до зречення з самостійної і незалежної політики. Бо всякі підпорядковування себе в політиці чужим інтересам се, як виказала доля Чохословаччини, гра обчислена на коротку мету і за негайні зиски платиться звичайно пізніше з грубою надвишкою. Сі правди визнає і король Карло, одинокий і виключний творець нової незалежної закордонної політики Ромунії, що особисто кермує тою політикою. Отже Ромунія остане вірна своїй дотеперішній політиці рівноваги. Деяке, невиключене зближення до Німеччини буде частинно реасекуроване в Лондоні. Невтральність до обох „осей" буде напевно і надальше перестерігана.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

КОНСЕРВАТИЗМ

Головні лінії його занепаду й відродження серед української нації.

Буття або небуття нації залежить від взаїмного відношення між людьми, що досі орґанізували, і людьми, які тепер хочуть орґанізувати. Іншими словами: існування і розвиток нації залежать від взаїмного відношення консерватизму і поступу. Слово „консервативний" походить від лат. слова „консерво", зберігаю. Отже консерватизм служить до удержання або до збереження істнуючого порядку передовсім в державному житті. Консерватисти творять в політичних корпораціях окремі партії, які змагають не тільки до удержання істнуючого, але відхиляються від змін і реформ революційної опозиції, а вище ставлять правильний поступ.

Коли йде про консервативну громадську думку в клясичнім значінні того слова, т. зн. як творчого чинника, то вона виконує творчо-зберігальні завдання. Творчо зберігати щось це не значить умертвляти. Творчо зберігати значить все те, що в минулому громадянському житті показалося сильне і здорове, зберігати, а все, що не виправдало себе, усувати. Зберігати значить надбання минулого в теперішности збогачувати та досконалити і передати майбутнім поколінням для творчого досконалення. Така зберігальна система творить поміст між минулим, теперішнім і прийдешнім.

В суперечности до консерватизму стоїть революційна течія, яка під гаслом „поступу" змагає до скорої і повної зміни і перебудови життя на новий лад, не числячися з обставинами і з характером нації та з можливістю вдержання в житті нових порядків, спертих на вірі в доброту всіх людей та рівности всіх перед правом.

Ті дві течії змагаються з собою в процесі руху нації. Держава як матеріяльне знаряддя примусу се регулятор того руху. Такий гармонійний і нормальний рух у процесі нації припиняється тоді, коли слабнуть консервативні сили і коли поступ позбавлений здержуючої консервативної організації перетворюється в скоротечну революцію. Тільки тоді ті дві течії, змагаючись з собою, ведуть кожду націю до розвитку на вищий щабель, але все консервативна думка мусить здержувати надмірний напір революційного розгону до змін, щоб живим остати, за духом іти, але щоб добутку століть не згубити, не довести хосенних установ до руїни.

Горе нації, коли в її житті появиться одна течія революційна, руйнуюча все, що збереглося з культури століть, без огляду на те, чи воно зле, чи добре. Тоді революційна течія знищить усе і доведе до повної руїни, як це бачимо в недавнім житті України в рр. 1918—20, а тепер на цілім сході Европи. Наслідки того революційного часу бачимо на жаль на повному розвалі нашого життя по обох боках греблі двох світів. Наші діти споживають гіркі плоди однобічного революційного духа, що опанував ціле життя нації і довів до руїни своєї держави. Трагедія наша і всіх недержавних націй лежить у слабости консерватизму. Одначе в житті українського народу замічаємо в історії раз перевагу консервативного духа, що заховує духову спадщину предків, то знов наступає зворот до революції в цілі зміни старого життя на нові форми. Але тільки в дозрілих націях, як це бачимо в Англії на Англійцях, доходять до повної рівноваги, бо обі течії взаїмно себе доповняють і ведуть націю до щораз вищого розвитку і розбудови великої держави.

В історичнім житті України зворот до зміни консерватизму в „поступ" замічуємо після нападу Татарів. Стара княжа держава сперта на дружиннім устрою захиталася під ударом татарських нападів. До нападу Татарів князі жили спершись на свою дружину, в своїх волостях, провадили війни з собою, не все оглядаючись на занепад добробуту підданих, скликували часом віче про око, але не все його слухали, давали на боже і підпирали багатство церковного життя, але не дбали, що маса народу жила в двоєвірю християнського і давного поганського світогляду. Часом збиралися на похід разом відпираючи напади орд азійських, але тільки деякі здобувалися на такий активний виступ, щоб гнати орду з української землі на схід. І загалом відпирали пасивно напасти орди, не могучи здобутися активним виступом на повну забезпеку своєї держави від нападу сусідів.

Наслідком повної безрадности князів підчас нападу Татарів проявилася серед населення нова революційна струя татарських людей. Вони обіцяли Татарам данину збіжжям, були під безпосередною їх владою в послусі і не хотіли ніяких князів, а хотіли правитися народоправно своєю старшиною. Татари підпирали цей рух, щоб довести до розвалу нашу князівську державу, вони зіставили їх в спокою, називаючи їх „мирниками", „аби їм орали на пшеницю і просо". В цей спосіб татарські люди замінили власну державу на підданство Татарам і довели до розвалу державного життя спершу східної України, а опісля й на Заході дали привід до виступу проти князя боярам, що отруїли свого князя і державна нація замінилася в бездержавну, знану як „bellua sine capite", або безголового змія. Наслідком розвалу державного життя місце князів заняв в народі духовний стан з князями Церкви на чолі. Вони поглибили християнський світогляд в народі, уважаючи татарську неволю карою Божою за гріхи.

Після визволення наших земель литовськими володарями вищі консервативні верстви надали литовській державі білорусько-український характер, але енергії до створення власної держави не видобули з себе наслідком витворення пасивности новим світоглядом, який витворила в них східня Церква. Тимчасом польські магнати, маючи світогляд західньої Церкви знаної як „ecclesia militans", перетягнули династію Ягайловичів на свій бік і довели до люблинської унії 1569 р., яка привела на наші землі польську державність. Візвані до присяги Польщі під загрозою конфіскати майна укр. пани під проводом кн. Вишневецького застерегли собі давне право на основі Литовського статута, задержання місцевої книжної мови і рівні права для шляхти з католицькою, місцеві уряди для місцевих уродженців. Це застереження підніс представник консерватизму князь Вишневецький на чолі української шляхти, бо український народ не уступає у благородстві і славі „ніякому другому народові на світі". Вже акт кревський 1585 р. перевів православну Церкву зі становища пануючої Церкви на становище терпимої, а пануючою стала католицька. Тоді серед наших церковних кругів родиться думка привести православну Церкву до злуки з католицькою тим, що підчиниться її Папі, признавши католицькі догми. Цю думку здійснили наші владики на берестейськім соборі 1596 р. та заховали як консерва-

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Ґ. БАЛЛЯ

Копаний мяч у Фльоренції

Його 500-літні традиції в тім місті.

Ентузіясти копаного мяча мусять вже раз довідатися, що їх улюблений спорт, про який вони думають, що він повстав в Анґлії і якого правила та фахові назви походять дійсно з мрячного Альбіону, властиво в Італії почав свою переможну карієру. Історія копаного мяча в Анґлії зачалася ледви 100 літ тому. За той час він справді підбив світ, але його початок в Італії сягає часів Михайла Ангела а в Фльоренції грали в нього в великій добі Відродження в таких самих пестрих строях як тепер грають весною підчас фльорентійських святочних тижнів. Достовірні італійські історики культури ствердили се й могли також устійнити, що стара фльорентійська гра в мяч була грою лицарів, шляхти і високої аристократії; участь у тій ґрі також у Фльоренції брала визначна молодь, яка пізніше засідала на папському престолі, як Юлій Медічі, Александер Медічі і Матей Барберіні, які опісля були Кольоманом VII, Львом IX і Урбаном XIII. Показується, що ся знаменита гра у мяч істнувала у Фльоренції вже в 14 ст. та що тоді простий народ міг бути тільки глядачем ґри в мяч, коли ґрачі і також товариші залоги походили тільки з найлучших шляхотських родів. На старих викопаних мармурових таблицях було написано, що ті ґри в мяч у Фльоренції відбувалися на площах „Санта Марія Нувелля", „Санта Кроче" і „Сіньора". Про величаві ґри в мяч говорить також історія міста.

Нині ніяка нація не в стані вдержати таку блискучість тої старої ґри. Також Італія — ні. Бо коли та ґра тут відживає раз або два рази на рік, то се вимагає тижні треваючої підготовки, щоб відновити стару велич в її незабутнім виді. До того у Фльоренції є найкраща площа для тої старої ґри, „Піяцца делля Сіньора". Без історичної атмосфери тої площі з будівлями і памятниками Михайла Ангела вся та ґра з її великим вмаршом, святочним уладженням і величезною товпою глядачів у прекрасних середньовічних строях зовсім не робилаб такого вражіння.

Обі залоги складаються властиво тільки з 27 на 27 ґрачів, які борються з собою в полі. Але ціле невеличке військо з 400 осіб товаришить їм через старі вулиці і площі Фльоренції бючи в бубни і граючи в фанфари. Кожда частина міста висилає свою ґрупу вояків під проводом своїх капітанів у старинних строях та зі старинною зброєю і прапорами. Найбільша часть строїв і панцирів правдива, родинний спадок по предках, в яких пізні нащадки пішки або на конях беруть тепер участь в цім святочнім поході. В сім поході заступлені найлучші роди патриціїв і старі назвища Італії. Виглядає, немовби знов настало середньовіччя в цілій його красі й багацтві, з його ґербами і прапорами; мається враження, немовби віджив фреск і з „Ґалерії дей Уффіці" переходив улицями Фльоренції.

Сучасним міжнароднім мячевим змаганням приглядається звичайно публика обох ґраючих націй. Але щорічній зустрічі зелених з білими середньовічної Фльоренції приглядаються кождого травня тисячі людей всіх країв, які захоплені на все задержують спомин з тої ґри.

тисти славянсько-византійський обряд в повнім виді.

Тоді підіймається рух за реформою, що виходить з міщанських кол, які творять брацтва за допомогою багатих меценатів-вельмож, ще вірних старій вірі. Витворюється полемічний напрям в літературі, де змагаються з собою оба табори. Але обнова католицької Церкви єзуїтами засипала край єзуїтськими ліцеями і школами, які виховували шляхетську і магнатську молодь в латинській вірі і переводили наших дітей на Поляків. Вони довели український нарід до повної утрати вищих верстов разом з маєтками їх, якими вони збагатили бідну тоді польську націю, осілу на пісковатій неродючій землі. А українські церковні брацтва утратили багато покровителів в маючих вельможах, в Острожських та Хоткевичах і т. д. Мелетій Смотрицький оплакує в своїм „Треносі" 1610 р. відступництво від давньої віри й української нації крім тих згаданих двох родів ще князів Слуцьких, Заславських, Збаражських, Вишневецьких, Сангушків, Чорторийських, Пронських, Ружинських, Соломирецьких, Головчинських, Крошинських, Масольських, Горських, Соколинських, Лукомських, Пузинів, Сопігів, Тишкевичів та ще 22 родів маючої шляхти, які він називає безцінними дорогими каміннями в короні України.

Тоді православні звертаються по опіку до нової сили, що утворилася процесом соціяльних і економічних ферментів, наслідком змін викликаних з відкриттям Америки. Тою силою було козацтво. Центр боротьби переноситься зі Львова і Вильна до Київа та на Запорожську Січ, на чолі якої стоїть Петро Сагайдачний, наш шляхтич з Самбірщини. Тоді наступає зворот до відродження консерватизму української нації не тільки в писаннях непрактичного аскета Івана Вишенського, але в способі думання самого козацтва. „Сеж бо те племя — пишуть про себе козаки — славного роду руського, з насіння Яфетового, що воювало Грецьке цісарство морем Чорним і сухопуть. Се того покоління військо, що за Олега, монарха руського, в своїх моноксілях по морю і по землі (приробивши до човнів колеса) пливало і Константинополь здобувало. Сеж вони за Володимира, святого монарха руського, воювали Грецію, Македонію, Ілірію. Сеж їх предки разом з Володимиром хрестилися, віру християнську від константинопільської церкви приймали..."

Запорожська Січ переймає ідею збереження української нації охороною Церкви. Духовенство приходить до слова після реформи Академії митрополитом Петром Могилою в Київі за великого зриву Хмельниччини і приводить знаменитого організатора Богдана до великої думки про творення української державности. Хмельницького в Києві зустріли як національного героя. „Весь Київ" оказував йому почести далеко більші як якомунебудь воєводі; депутації київських шкіл привітали його, як „українського Мойсея", освободителя посланого Богом і на знак цього Богданом названого. Вище духовенство з єрусалимським патріярхом на чолі зустрічало його знаками високої пошани. З того часу Хмельницький уважає себе головою Руси, „руським самодержцем", на лад великого князя Романа, основателя Галицько-волинської держави.

В червні 1657 прибуло до Чигирина, столиці України, до Гетьмана і Війська Запорожського, посольство від пінської шляхти, а 20 червня посли вислані, уповажнені всею шляхтою пінського повіту, склали в її імени за себе і за своїх нащадків присягу на вічний і нерозривний союз і на вічну вірність Гетьману і Війську запорожському. А 27 червня одержали вони від Гетьмана „Забезпечення" прав, якими шляхта буде користуватись під владою Гетьмана і його Потомків. Це забезпечення то конституційна карта, яка доказує, що Хмельницький уважав себе вповні володарем України.

Акт злуки шляхти пінського повіту з державою Богдана це одна найкраще знана сторінка того історичного процесу відродження консерватизму. Шляхетський стан зберіг в собі стару державно-національну традицію „руську"; він репрезентував державну культуру нації. Знищений татарським лихоліттям центр Руської Держави відбудовано фізичною кольонізаційною силою української степової козаччини. Аристократична верства тої держави включила в себе нову аристократію козацьку і нащадків нашої старої державної аристократії: як православну так і римсько-католицьку шляхту вона змогла такою сполукою вдержати свій державно-національний фронт. Тільки під единовладною рукою свого „самодержця" Україна змогла перебути такий переломовий процес: могла повстати новочасна Українська Нація. „Без неперервности української традиції державно-національної, персоніфікованої в дідичній українській монархічній владі — пише В. Липинський в творі „Україна на переломі" — зліплена з обломків Руси князівської українська козацька нація мусілаб на свої складові части розлетітися. Тому гетьман підписує скрізь, що всі зобовязання приймає він „на себе і Потомків своїх з Військом запорожським".

Але під самим гетьманським боком була антимонархічна „свободолюбна" республіканська опозиція під проводом канцлера Виговського, яка зложила присягу для шляхти не Гетьману і його Потомкам, а тільки „Гетьману теперішньому і будучим". В тім акті опозиції проявляється заповідь тої „поступової" виборної системи, яка довела опісля Україну до повної руїни.

Тому хорий Богдан Хмельницький у приступі гризоти з приводу опозиції серед старшини казав казнити полковника Лесницького і чотирох полковників, а старого друга і товариша Виговського наказує ланцюгами перед собою до землі прикувати і так простягнутого у ніг своїх держати „мало не цілий день". Так під чуткою бунту черні, висланої Раковцієві під Ждановичем, Богдан поражений ударом пять днів пролежав без мови і на шестий день помер тай закону дідичности булави не встиг утвердити на велике горе Україні. До смерти Богдана дійшла до вершка сили консервативна течія зеднання нашої шляхти з козаччиною, — а від його смерти зачинається процес розкладу під впливом республіканського світогляду старшини, вилеканого в польській демократії, який довів Україну до великої Руїни.

Подібний процес відродження консерватизму після довгого гниття українського громадянства в московсько-соціялістичнім багні повторився за української держави 1918—20 рр. Та про це другим разом.

Др С. Боярський.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Великі арештування в Варшаві.

Варшавська преса звідомляє: В понеділок о год. 3 попол. політична й мундурова поліція перевела ревізії в льокалях „Бунду" й жидівських фахових організацій. Ревізії тривали до 4 год. над ранком. Польська преса пише, що знайдено багато матеріялу, який свідчить про антидержавний характер даних організацій. Увязнено поверх 100 їх членів. Ревізії мали перевести головно у звязку зі скріпленою діяльністю тих організацій при виборах до міської ради. „Бунд" як член II Інтернаціоналу знаний зі своєї боротьби з большевизмом.

Полковник Венда проти віцепремієра.

Шеф проурядового ОЗН („Обозу Зєдноченя Народовего") плк. Венда остро виступив проти віцепремієра Квятковского, закидаючи, що його господарський плян „за вузький". Здається, що плк. Венда воливби плян більше тотальний. Атак плк. Венди зробив велике вражіння. Преса приносить ріжні замітки про „солідарність" ОЗН'у. „Гонєц" пише, що є вже поголоски про уступлення плк. Венди зі становища шефа ОЗН.

Зріст автономічних тенденцій у Хорватії.

З Білгороду звідомляють, що змагання хорватських автономістів прибирають в останнім часі на силі. На передвиборчих вічах бесідники заявляють, що коли хорватська проблема не буде полагоджена до 6 місяців, то Хорвати знайдуть інші способи здобуття свободи. Університет в Загребі замкнений внаслідок політичних демонстрацій. Сербські круги твердять, що зріст автономічних домагань Хорватів се вислід агітації „чужих агентур".

Німеччина випирає своїх конкурентів знад Дунаю.

Німецька фахова преса звідомляє, що фірма „Райхсверке Германа Герінг" купила в останньому часі всі акції б. „Австрійсько-дунайського корабельного товариства". Се перший крок повстання „Дунайського Лльойду", який випре знад Дунаю всіх інших конкурентів. Се відноситься в першу чергу до Італії, яка має аж 46 проц. акцій „Донав Дампфшіффартгезельшафт". Німецькі кораблі на Дунаю обіймають уже 51 проц. усіх кораблів, які є на Дунаю. Появилася вістка, що голяндська фірма „Континенталє Моторшіффартгезельшафт" перейде в найближчих днях у німецькі руки. Отже Німці послідовно опановують дунайський басен і закріпляють своє панування.

Голосування в Судетах.

Оповіщено урядово провізоричні висліди доповняючих виборів до берлінського Райхстагу в Судетах. У 66 судетських округах було управнених до голосування 2,211.895 осіб, голосувало 2,183.965, важних голосів віддано 2,178.753, з того голосів „так" 2,152.256, себто 98,79%, і голосів „ні" 26.497, себто 1,21%. На території цілої Німеччини було 2,525.346 судетських Німців управнених до голосування, голосувало 2,439.920, голосів „так" віддано 2,412.494, голосів „ні" 27.426.

Знов марево війни на Далекому Сході.

Представник японського мін-ва закордонних справ заявив, що полагодження японсько-совітського спору в справі риболовлі вважає головною умовиною нормальних взаємин між Японією і СССР та взагалі в справі збереження мира у Східній Азії. Совітська відповідь на японські предложення для полагодження справи вказує, що Совіти стараються злегковажити японські управнення в ділянці риболовлі, які предвиджує трактат у Портсмавті. Японському амбасадорові в Москві поручено повідомити совітське правительство, що воно не виконало зобовязань, які випливають з порозуміння між обома державами.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Православні про хрещення України

Написав І. Історик. *)

Протоєрей Михаїл Тучемський, **Життя й діяльність святого рівноапостольного князя Володимира та охрещення при ньому Русі-України (988 — 1938).** З малюнками. Кремянець, Р. Б. 1938. 8⁰, 32 стор.

— **Що дав Володимир Великий українському народові.** Кремянець, Р. Б. 1938. 16⁰, 16 стор.

— **Чому св. Київ не святкує 950-ліття свого охрещення?** Кремянець, Р. Б. 1938. 16⁰, 16 стор.

— **Церква — ваша мама.** Кремянець, Р. Б. 1938. 16⁰, 12 стор.

І православні Українці не залишилися позаду католицьких у справі святкування 950-ліття Хрещення України в часах св. Володимира Великого. Правда, не достає їм одного: поважного наукового видавництва, де могліб оголосити якісь більші студії про факт, що його річницю сьогодні всі святкуємо. „Церква і нарід" видавництво популярне, воно й видало всі чотири вище названі популярні брошури, — а українського наукового тесльогічного журналу православні Українці і досі ще не мають. Я очевидно не забуваю про „Елпіс", але це не чисто-український орган, а до того виходить неперіодично, отже не можна його зачислити до українських наукових православних періодиків, не можна його зіставляти з нашими „Записками ЧСВВ", „Добрим Пастирем" чи „Богословією". Тому мала надія, щоби з боку православних Українців появилася якась поважніша наукова праця про хрещення України (в українській мові). Думаю, що сили до того найшлисяб, треба тільки органу.

Покищо маємо лише вичислені популярні книжечки, не числячи журнальних статтей, писаних популярно. Найбільша з них книжечка о. Тучемського належить до того роду популярних писань, що спираються переважно на традиційній літературі (навіть не завжди на джерелах) і не беруть на увагу навіть новіших праць православних учених. Інакше о. автор не мавби такого довіря до літописного оповідання, бо вже Голубинський та за ним Шахматов і його школа, Прісьолков і інші рішуче захитали довіря до ніби-то „Несторового" оповідання про хрещення України й доказали, що воно повстало на початку XII ст. й то з тією виразною метою, щоб закрити дійсну правду („інші інако сказують", пишеться там). Один цікавий деталь, що вказує цілу штучність конструкції літописного оповідання, дотягнув до кінця о. Тучемський — і не витягнув з того консеквенцій.

Як відомо, в літописі грецький проповідник, що заохотив Володимира приняти християнство в грецькім обряді, називається „філософ". Що це за назва? Невже в Византії істнувала якась спеціяльна школа місіонарів, що їх nomen appellativum було „філософ"? Очевидно, нічого подібного не було, й „філософом" названо місіонаря лише раз, а то — св. Кирила, первоучителя Словян. Коли отже ця назва виступає в оповіданні про хрещення Володимира, то це свідчить хіба про те, що автор літописного оповідання просто скомпілював такі джерела, де м. ін. виступав „філософ" Кирило в ролі проповідника. Таке джерело справді було в болгарській літературі; в одним Житію св. Кирила росказується про його місію до Хозар у 861-м році; до того хозарський каган також приймав посольства... у справі віри.

О. Тучемський, не знаю за якою працею, подає, що цей Володимирів „філософ" називався Кирил (с. 16). Колиб о. автор був призадумався над попереду поданою можливістю, напевно бувби зрозумів, якого грубого анахронізму допустився автор літописного оповідання. Я спеціяльно на цей деталь звертаю увагу тому, що він краще чим що небудь інше вказує на компіляційний характер того твору, слушно названого „корсунською легендою" (Шахматов); за його автора уважають якогось Грека, до того ще не цілком правовірного (Ісус Христос, як написано в літописі, „подобосущний" Отцю, не „єдиносущний", отже це єресь Арія).

Цих кілька слів вистарчить на стверджения, що о. Тучемський не зглибив якслід новішої літератури й тому його книжечка не дає вірного образу хрещення Володимира Великого й України. Є в ній і ще дещо, чого не можна приняти. І так ледви чи можна вже тепер твердити, що „дорогоцінне сімя Христової віри було засіяне на нашій землі Первозванним апостолом" (с. 5), бо знаємо, що це лише пізніша легенда так змальовує справу. Тесаме слід сказати про дунайську теорію словянської прабатьківщини (с. 6), про хрещення св. Ольги якраз у Царгороді (с. 9), про вік св. Володимира (в о. автора він замолодий, — але так думав ще й Грушевський, гл. с. 19) тощо. Є тут також кілька моментів цілком незгідних з дійсністю, або таких, що полягають на простім непорозумінні. Отже кн. Святослав Хоробрий помер не „рік після смерти матері, в році 970" (с. 10), бо смерть його наступила з 973 р. Таксамо нема нічого в джерелах, що перший наш Митрополит Михаїл прибув з Греції з цар. Анною (с. 20). Непорозуміння й це, мовби то в Холмі ще св. Володимир будував церкву (с. 22), бо знаємо певно, що сам Холм повстав уже за кор. Данила, в 1237 р. Врешті „Нестор літописець" цілком не їздив на Волинь у 1097 р. на інспекцію шкіл; вістка ця йде з мутного джерела Татіщева, що на пункті освіти в старій Україні робив досить смілі конектури (с. 24).

Звичайно, це не значить, що книжечка о. протоєрея без вартости, й того я не хотів казати. Свідчить воно лише про те, що не можна на сто відсотків акцептувати його поглядів на справу хрещення України. Очевидно, о. Тучемський, як і неназвані автори трьох інших книжечок, стоять на становищі, що св. Володимир приняв християнство з православного, незединеного Царгороду; направду було інакше. Всежтаки о. Тучемський ніде не виступає проти католицької Церкви й це особливо з приємністю треба привітати тепер, коли так багато чинників хоче штучно піддержувати роздор у Христовій Церкві. Кажу „штучно", себто з чисто-світських мотивів; обі Церкви, колись зєднані, нині розєднані, моляться „за зєдинення", змагають до нього, й тому не слід розярювати старих ран, радше гоїти.

Таксамо не мають протикатолицької тенденції три інші популярні брошурки. Друга з ряду („Що дав Володимир...") має лиш одну похибку (с. 13): за польським князем (Казимиром) була не дочка, а сестра Ярослава М. Позатим брошурка написана спокійно, у християнським дусі, і змагає до піддержання Христового духа у своїх молоденьких читачів і читачок.

Сумні рефлексії насуває третя книжечка — про те, чому Київ не святкує 950-ліття хрещення України. Не дзвонять нині дзвони в царстві антихристі, що перемінив церкви на світські установи, або й цілком їх понищив. Все ж таки з брошури віє християнський оптимізм, віра в тріюмф правди над злом, культ для колиски нашого християнства — с в я т о г о Києва.

Четверта врешті книжечка цілком популярна, для малих дітей, де дуже сильно підкреслено православність волинської Церкви.

Як бачимо книжечки писані спокійно, з любовю до своєї Церкви й правди. Трохи неуваги чи побіжности в кн. о. Тучемського можна буде поправити якимсь солідніщим українським православним виданням. Коли буде любов до Правди, щирий намір переводити духа св. Літургії в життя (поєднання Церков), то гадаю, що Господь зблизить нас до себе й дозволить колись побачити зреалізовану Його й нашу ціль — „щоб усі було одно".

*) У звязку з 950-літям хрещення Руси-України містимо десяту з черги статтю. Девять попередних були: 1) „Католицька правовірність Володимира Великого" в 63 ч., 2) „Київський Митрополит Іван (ок. 1007 — ок. 1020)" в 65 ч., 3) „Генеза українського церковного права" в 69 ч., 4) „Митрополит Іляріон (1051)" в 71 ч., 5) „Олексій Болгарин, київський Митрополит (1021—?)" в 75 ч., 6) „Перша автокефалія української Церкви" в 79 ч., 7) „Американська книжечка про хрещення України" в 87 ч., 8) „Характер Данилової Унії" в 89 ч., 9) „Юрій чи Лев" в 91 ч. „Нової Зорі".

Нові видання

За Україну. Подорож Вельможного Пана Гетьманича Данила Скоропадського до Злучених Держав Америки й Канади, осінь 1937 — весна 1938. Уложив Іван Ісаїв. Накладом Союзу Гетьманців Державників Америки й Канади. Едмонтон, Алберта, Канада 1938. Сторін 318, формат 21.5×27.8 цм. Друковано 3.100 примірників, закінчено друк 12 жовтня 1938. — З м і с т: Передмова. Осип Назарук: Гетьманич в Америці й Канаді. Гетьманич Данило і сід його. Америка. Підготовча праця Союзу Гетьманців Державників. Зустріч В. П. Гетьманича в Ню-Йоркy. Дітройт. Клівленд. Филадельфія. Стемфорд. Ню-Йорк. Закінчення офіційних принять В. П. Гетьманича Данила в Злучених Державах. Канада. Вступ. Виндзор. Торонто. Гемилтон. Оттава. Монтреал. В генерал-губернатора Канади. Судбури. Вінніпег. Саскатун. Едмонтон. Мондер. Дервент. Калґари. Олена Самойлович: „Єднай усіх". Поворот на схід. Закінчення. Кінцеве слово В. П. Гетьманича. Борис Гомзин: У двадцяту річницю відновлення Гетьманства в Україні. Преса про подорож Гетьманича Данила. Спис ілюстрацій по англійськи. Покажчик імен. Справлення завважених помилок. В книжці є 159 ілюстрацій. — Се репрезентативна настольна книга, видана під кождим оглядом так прекрасно, що можна спосіб видання її поставити за взір навіть видавцям альманахів у старім краю. В. П. п. Ів. Ісаїву, що уложив той альманах, належиться за нього щире признання. На велику похвалу заслугує також друкарня „Українських Вістей" в Едмонтоні, яка під мистецьким оглядом може сміло конкурувати з найкращими друкарнями в старій Европі. Ціна книжки не подана, але замовляти її можна через книгарні. — А. Ч.

Др Василь Пачовський: **Срібна земля.** Тисячоліття Карпатської України. Нарис історії з мапою. „Історично-політична бібліотечка", книжечка 1. Львів 1938. Видає: Видавн. кооп. „Дружина". — Випуск 6. Сторін 69 + 3 нпг., формат 13 × 17.5 цм.

30-ліття Ґімназії Рідної Школи в Яворові. Історія, спомини, статті. Яворів 1938. Накладом Ювілейного Комітету. Сторін 95 + 1 нпг., формат 15.5 × 23 цм. В книжці є 23 ілюстрації. Ціна 1.90 зл.

Іван Керницький: **Мій світ,** оповідання. „Українська Бібліотека", ч. 70. Львів 1938. Видавець Іван Тиктор. Сторін 127 + 1 нпг., формат 13 × 17.5 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Пресове Бюро Карпатської України звідомляє, що Апостольський Адміністратор Карпатської України вже почав своє урядування. Його резиденція міститься недалеко греко-катол. катедрального собору. Св. Конґреґація заявила, що всі парохії, які залишилися по українському боці, вилучується зпід юрисдикції еп. Стойки і підчиняється юрисдикції Апостольського Адміністратора Карпатської України. В нових парохіях, як це подає епархіяльний вістник, при богослуженнях в ектеніях на місці еп. Стойки мають уже згадувати нового Апостольського Адміністратора ґра Діонізія Нярадія. (Радієвий комунікат з Братислави).

Третій Зїзд-Курс ОО. Провідників Марійських Орґанізацій відбудеться у Львові в днях 27 і 28 грудня 1938 р. Програма: Вівторок, 27 грудня 1938: год. 8.30 — Архієрейську Службу Божу читану в каплиці Малого Духовного Семінара (вул. Сикстуська 39а) відправить Преосвященний Кир Іван Бучко. Год. 10 — Інавгурація Зїзду; реферат 1 — о. др Й. Скрутень ЧСВВ.: Творче в Марійських Дружинах сучасности; реферат 2 — др І. Кухта: Психічний розвій молоді й праця в Марійських Дружинах; дискусія; спільний токлін їх Ексц. Впреосвящ. Митрополитові Андреєві в Митрополичій палаті. Обідова перерва. Год. 16 — Реферат 3 — о. др П. Теодорович ЧСВВ: Внутрішнє життя в Марійських Дружинах; реферат 4 — о. др Й. Маркевич ЧСВВ: Апостолят Марійських Дружин; реферат 5 — о. проф. О. Лещук: Дисципліна в Марійських Орґанізаціях; дискусія. Середа, 28 грудня 1938: Год. 8 — Служба Божа. Год. 9 — Реферат 1 — Преосвящ. Кир Іван Бучко: Католицька Акція й Марійські Дружини; реферат 2 — о. І. Назарко ЧСВВ: Нові методи праці в Марійських Орґанізаціях; реферат 3 — о. Я. Сенківський ЧСВВ: Провід Марійських Дружин Пань; дискусія. Обідова перерва. Год. 15 — Реферат 4 — о. проф. Є. Юрик: Марійські Орґанізації в коедукаційних школах; реферат 5 — о. сов. В. Стрільбицький: Марійські Орґанізації в сьогоднішньому селі; дискусія; ухвалення резолюцій; закриття Зїзду; духовна конференція для ОО. Провідників і нагода до св. Сповіди; благодарне богослуження. Для ОО. Провідників знайдеться приміщення в Малому Духовному Семінарі. Дводенне приміщення з харчем коштує 5 зол. Крім цього всі учасники складають по 1 зол. на покриття коштів Зїзду. З собою треба взяти подушку й накривало. Участь можуть взяти всі священики (не тільки Провідники Марійських Дружин). Зголошення прислати найдалі до 25 грудня 1938 на адресу: Управа Марійського Т-ва Молоді, Львів, скр. п. 108.

Обкроюють волинську православну епархію. З 1 січня 1939 р. з волинської епархії мають бути виділені повіти ковельський та любомельський. Їх мають прилучити до варшавсько-холмської епархії.

Митрополит православної Церкви Діонізій і єпископ Олексій висвятили в останніх днях листопада двох нових православних єпископів, Матвія Семашка і Тимофія Шретера. По висвяченні нові єпископи виголосили проповіди в польській мові, а митрополит повітав їх у російській мові. Всі ті владики призначені для українського народу.

Каплиця на двірці. Римський центральний двірець тепер перебудовують. Пляни передбачують між ін. також будову великої каплиці, щоб подорожні могли брати участь у богослуженнях під час перерв у подорожі.

У Відні видано розпорядок, щоб католицьке духовенство давало всі свої проповіди до цензури перед виголошенням тих проповідей.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. др Волошин вже видужав і почав нормальне урядування.

З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ виїхала окрема делеґація до Берліна під проводом м/н. Юліяна Ревая переговорювати в господарських справах. Панує погляд, що така велика і могутня держава як Німеччина дасть вигідні условія маленькій Карпатській Україні.

КОМАНДАНТОМ КРАЄВОЇ ПОЛІЦІЇ в Карпатській Україні іменований поручник драгонів Балій.

Др ФЕНЦИК провідник закарпатських москвофілів виголосив промову в мадярському парляменті в Будапешті. В ній заявив м. ін., що Закарпаття хоче вернутися до Мадярщини — як до рідної мами...

У ВАЛЯВІ, перемиського повіту, поліція увязнила солтиса Теодора Саламона, крамаря кооперативи Ярослава Макаря і ще двох селян. Їх відставили до поліційних арештів у Перемишлі.

ПОВІТОВИЙ ЗЇЗД польськ. „Стронніцтва Людового" в Новім Торзі ухвалив резолюцію, якою уповажнив свого делеґата Кшептовского поставити внесення на начальній раді партії у Варшаві, щоб Вітос вернувся до Польщі. Вітос перебуває тепер у Франції. („Дз. П.", ч. 338).

ЧЕСЬКА ПРАВА ПРЕСА домагається переіменування в Моравській Остраві й околичних громадах всіх улиць і домів названих давніше іменем б. президента ЧСР Бенеша.

ВИБОРИ ДО СЛОВАЦЬКОГО СОЙМУ відбудуться 18 с. м.

У СЛОВАЦЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ в Братиславі декан правничого факультету зарядив усунення портретів б. президентів ЧСР Масарика і Бенеша. На їх місце завісили портрети о. Глінки і хрести.

СОВІТСЬКИЙ КОМІСАР закордонних справ Літвінов має приїхати по Різдві до Варшави з офіціяльною візитою. Таку вістку принесла аґенція „Радіо". (Веч. „Хвіля", ч. 1317).

ДО НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ („Райхстаґу") увійшло зі Судетів 41 послів. Разом з 81 австрійськими послами „Райхстаґ" має 853 послів.

В КЛАЙПЕДІ група студентів Литовців урядила протинімецьку демонстрацію. Демонстранти зірвали виборчий транспарент клайпедських Німців і підносили протинімецькі окліки.

ЕСТОНІЯ замкнула границю для втікачів з інших країв, головно для Жидів з середньо-европейських країв.

БОЛГАРІЯ, МАДЯРЩИНА Й АЛЬБАНІЯ вислали ноти до Білгороду з домаганням звороту територій, які вони стратили підчас війни на річ Югославії. Таку вістку принесла англійська ґазета „Івнінґ Стандарт".

„МАЛИ ДЗЄННІК" пише, що рух, який орґанізував Кодреану, був протестом проти морального розкладання румунської нації Жидами та що Кодреану переможе споза гробу свого.

В АМСТЕРДАМІ прийшло до бійки між націоналістичною молодю і поліцією, яка хотіла увязнити кільканацять молодих людей за те, що розкидали протижидівські летючки.

ПРОВІДНИКИ ВСІХ АРАБСЬКИХ ПАРТІЙ в Палестині оповістили заяву, що відтепер все арабське населення Палестини становить один табор і признає своїм зверхником великого муфтія Єрусалиму Аміна аль Гусейна.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ відбув нараду з американськими амбасадорами у Франції, Німеччині й Італії. Обговорювали міжнародне положення в Европі.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Один з представників виборчої комісії сказав в часі протилетунського алярму: „Ах, коби така темрява запанувала була в часі виборів, то булоб найменше 100% голосуючих." („Врубель", ч. 48).

НОВИНКИ

Карпатську Україну відвідало в двох тижнях 24 закордонних журналістів. Були це: 4 Англійці, 2 Італійці, 3 Ромуни, 2 Фляманді, 1 Американець, 1 Француз, 1 Швайцарець, решта німецькі журналісти.

Радіостації Братислава, Банська Бистриця і Пряшів зачнуть незабаром висилати українські мистецькі авдиції. В рямцях українських авдицій подаватимуть також культурні і господарські авдиції під назвою „Будуймо наше Підкарпаття".

В Хусті повстало Акційне Т-во Електрифікації Карпатської України. Основний капітал Т-ва виносить 2.000.000 ч. корон. Акціонери Т-ва уряд Карпатської України і пражська фірма „Кольген-Данек".

Фільма з Карпатської України. З початком 1939 р. відомий український кінорежісер Евген Деслав має розпочати в Хусті виконування великої фільми-репортажу з економічних, туристичних та культурних можливостей Карпатської України, призначеної головно для заграниці. Е. Деслав веде вже переговори з урядом К. України та з головними европейськими кіно-підприємствами. Вже є згода на участь директора пражської „Меркур-фільми", відомого кіно-промисловця, б. полк. армії УНР Бориса Сухоручка-Хословського. Можливо, що також українські кінематоґрафічні круги Америки возьмуть участь у фільмі.

Священики звільнені від обовязку присяги. На основі приписів декрету про наладнання судового поступування починаючи від 28 м. м. духовні всіх віроісповідань, визнаних у Польщі, що виступають як свідки перед судом, звільнені від складання присяги.

Лемківська вистава буде відкрита в Музею НТШ у Львові дня 5 березня 1939 р. в 12 год. вполудне. У звязку з виставою відбудеться 12. III. 1939 р. в 12 год. впол. в салі „Театру Ріжнородностей" „Лемківський Ранок", присвячений народній лемківській музиці, пісні й танкам.

Перед Апеляційним Судом у Газі відбулася розправа Ярослава Барановського за виїзд до Голяндії під чужим паспортом. Як відомо, в травні с. р. Ярослав Б. був засуджений за те на два місяці тюрми. Апеляційний суд уневажнив присуд І інстанції й увільнив Я. Барановського від вини й кари.

У Львові помер в 78 р. життя проф. історії літератури Вільгельм Брухнальський, член Академії Наук, знаний свого часу як співробітник літерат. додатку до урядової „Газети Львівської" й коментатор Міцкевича.

Грошеві надужиття відкрили в почтовій касі і в квестурі львівської політехніки. Прокураторія веде слідство.

В Жовтанцях пов. Жовква посвячено угольний камінь під будову нового польського „Людового Дому". Участь у посвяченні взяв м. ін. віцестароста Теліховский.

Показується, що убийники зі Староселець підпалили костел в цілях рабункових („Сл. Н.", ч. 348).

В Гуківцях пов. Зборів посвячено польський „Людовий Дім" ім. марш. Ридза-Сміглого.

У Варшаві посвячено 30-й новий будинок для школи.

Чеський драматург Віліям Вернер скінчив нову драму на тему останніх трагічних подій в Чехословаччині. Премієра сеї драми відбудеться незабаром у Празі.

Гумор. — Малий Ромко поїхав на село до бабці. Одного ранку каже до неї: Бабцю, чому курка так кудкудакає? — Бо голодна. — Ну, а вона не може знести собі яйця на снідання?

Гумор. — Коли премієр Англії Чемберлен вернувся з Парижа, запитали його, як Англія буде поводитися на випадок якби нападено на Францію. — Будемо дуже обурені, — відповів Чемберлен.

Хто в грудні с. р. прислав цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

Уряди стемплевих оплат звернули увагу на те, що власники кіосків, які продають значки стемплевих оплат, самовільно підносять ціни тих значків. За це потягатимуть їх до карно-адміністраційної відповідальности.

Мін-во пошти розіслало обіжник до всіх поштових станиць у справі поштово-телекомунікаційної обслуги в часі латинського Різдва. В урядах будуть відчинені додаткові віконця і продовжені години урядування. В дні 24 с. м. пошту доручать двократно; в тім дні уряди будуть чинні до год. 14.

На Волині кружляють поголоски, що західню частину повітів ковельського і володимирського мають влучити до Центральної Промислової Округи (Ц. О. П.). Ся вістка, як пише польська преса, дуже правдоподібна з огляду на велике заліснення тої части Волині, причому ті ліси межують з заліснею частиною полудневого Полісся. Крім того є дуже догідний транспорт дерева водним шляхом. Там створеноб кілька деревних підприємств, які працювалиб виключно для ЦОП-у.

Польська преса звідомляє, що жидівські купці в повітах столинськім, косівськім, пінськім і коширськім видають селянам картки в жидівській мові як заплату за куплені рільні продукти. Ті картки управнюють побирати товари в жидівських крамницях.

В Пінську хочуть творити нове воєвідство.

Дисциплінарний суд Лікарської Палати засудив одного лікаря на кару нагани за те, що він хотів продати посаду, яку дістав в одній лікарській установі. Суд узнав се негідним звання лікаря.

„Польска Мацеж Школьна” хоче побудувати в найближчих роках на Волині, Холмщині і в Сх. Галичині 137 польських шкіл у тих селах, де живе хоч один Поляк. Тому видала до польської суспільности відозву, закликаючи багатших Поляків складати по 100 зол. на будову тих шкіл і на платні для приватних учителів.

В Гданську затонув підчас ладування польський корабель „Тчев”, поємности 1020 тон.

Канцлер Гітлер переслав телеграфічне побажання ген. Франкові з приводу його уродин.

У Відні появився розпорядок, який забороняє купувати за безцінь підприємства і доми від Жидів. Розпорядок уневажнює всі договори купна жидівського майна нижче їх вартості; нотарі, які легалізували такі договори купна, будуть відповідати перед судом. Крім того їх усунуть з партії.

В Судетах відбулася торжественна інавґурація робіт при будові нової автостради. В інавґурації взяв участь заступник Гітлера міністр Гес.

Гумор. — Я ніколи не знаю, який буде слідуючий день. — Ви безробітний? — Ні, метеорольог.

Гумор. — Тату, чи латина то мертва мова? — Так. — Ну, як мертва, то чому її не похоронять?

Новина! Появилися дуже пожиточні книжки: 1) „Свят-вечірні і різдвяні справи”, 2) „140 ріжних страв з картопель” в ціні по 80 гр., порто 25 гр. Замовляти: **„Нова Бібліотека”, Львів, Копцова 4.**

Одна німецька родина у Східній Пруссії в пошукуванні доказів свого арійського походження звернулася в тій справі до американських урядів. Недавно дістала звідти відповідь, що в Американськім Національнім Банку зложено для тої родини спадок у висоті півтора міліона німецьких марок. Американські власти від довшого часу шукали безуспішно спадкоємців.

Німецький літак „Кондор” затонув у поворотній дорозі з Токія до Берліна, у віддалі 23 км. від Маніллі. Залогу врятовано. Літак правдоподібно вдасться витягнути з води.

Заграничка преса звідомляє, що совітський маршал Бліхер перебуває в Китаю, висланий туди совітським урядом для переговорів з Чанкайшеком.

Англійський князь Кенту заявив представникам преси, що князь Віндсору, б. король Едвард VIII, вернеться незабаром до Англії та замешкає там постійно.

В італійському парляменті мають внести незабаром проект закону, на підставі якого вразі частинної або загальної мобілізації всіх послів, без огляду на вік, звання і стан здоровля, покличуть негайно до війська і вишлють на фронт з першими відділами.

Страйкова акція ширіться в американськім самоходовім промислі у Дітройті. До страйку прилучилося в останньому часі дальших 20.000 робітників. Страйк тих робітників спричинить автоматично примусову безчинність дальших 13.000 робітників.

В Туреччині мають створити третий університет у м. Вані.

В Токію помер славний японський лікар, проф. Сагахіро Гата, який разом з проф. Ерліхом винайшов у 1910 р. спосіб лікування сифіліса при помочі сальварсану.

Жертви. Хв. гр.-катол. Уряд парох. Росохач, п. Виноград: зл. 12.— на укр. інвалідів (збірка). Впр. о. Іван Шпинда в Дошні, п. Риманів: зол. 2 для українських інвалідів. Хв. гр.-катол. Уряд пар. в Товстенькім, п. в місці: зл. 2 для українських інвалідів (збірка підчас обіду Церковного Брацтва).

Гумор. — Злобна. — Ти кілько далаб, щоб мати таке гарне золотисте волосся як маю я? — А ти кілько дала?

Гумор. — З питань малого Ромка: Тату, як пчола сяде на кропиву і кропива її впече, то чи пчола жалить кропиву чи ні?

Гумор. — Мода. — Пані меценасова вибирає капелюх у модистки. — Ні, сего я не візьму. Він занадто нагадує капелюх!..

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Фльоріян.
МУЗА: Радість життя.
ПАКС: Дуня, дочка почмайстра.
РОКСІ: Мандрівний нарід.
СТИЛЕВЕ: Восьма жінка Синьобородого і ревія.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcii i Administracii: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 15 грудня 1938. ч. 96 (1196)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Міліон людей під зброєю

матиме в часі мира німецька держава.

В „Нью-Йорк-Геральд-Трібюн" (Н. Й. Г.Т.) пише її кореспондент з Берліна: Чисельність німецької армії в часі мира має бути піднесена до 950.000 людей, крім летунських сил, які ростуть буквально з дня на день. Ся армія, пише НЙГТ, значно більша ніж була армія цісарська, яка в часі свого найвищого розквіту перед самою війною мала 730 тисяч людей у касарнях. Дальше кореспондент підчеркує інтензивний розвиток німецької воєнної маринарки. Тепер Німці спустили на море новий корабель, що має 19.250 тон поємности і містить на своїм чердаку 40 воєнних літаків. Він заосмотрений у найновіші уряджения, а силою узброєння подібний до славних німецьких „кишеневих панцирників". Незабаром Німці зачнуть будову великого панцирника, 35.000 тон поємности, узброєного в 8 гармат 14 і пів цалевих та інше воєнне приладдя.

Політичні землетруси в Европі.

ІКЦ в ч. 343 пише: Европа від Велтави аж по устя Дунаю живе серед потрясень, викликаних зростом німецької переваги. Здається, що Чехія успокоюється. Тому 20 літ скинено подобу Матери Божої в центрі Праги, а тепер новий президент ЧСР Гаха зачав урядування від участи в катол. Богослуженні. Одначе в Чехії, на Словаччині і на Карпатській Україні зроблено посуви, які лежать у програмі німецької політики. Наслідки того ще не даються предвидіти. Ще більші потрясення видно на Угорщині, де розкололася урядова партія, і в Ромунії. Мадярська преса перестала займатися Карп. Україною, а звернулася проти Ромунії в справі мадярської меншини. Се вказує на інспірації ззовні. Король Ромунії порозумівся з Гітлером: ромунська нафта має йти спеціяльними рурами через Карп. Україну до Німеччини, що рівночасно рішає про вдержання Карп. України. Заключивши цей договір, урядові круги Ромунії думали, що можуть порахуватися з внутрішними противниками, а Німці на те мовчатимуть. Тимчасом німецька преса підняла крик по убитті Кодреану і виступила проти теперішнього режиму в Ромунії тай навіть проти короля. Так отже Ромунія тепер ізольована. Потрясення Европи здовж Дунаю не скінчаться скоро...

Українська справа.

Рижські кореспонденти „Парі Міді" і „Парі Суар" телеграфують: ГПУ викрило сепаратистичний заговір на Україні. Численні офіцири київського гарнізону, під впливом вістей про послідні події в Европі і чужої пропаганди, рішили захопити українське правительство і викликати на Різдво повстання в цілях відділення України від СССР. Довідався про той заговір командуючий київською воєнною округою Тимошенко. На його приказ увязнено 150 офіцирів, в тім 25 полковників. Заговірники немовто зносилися з сином Гетьмана Скоропадського, що є за границею. — Агенція Ава звідомляє з Москви: Тут нічого невідомо про те, що на Україні викрито заговір. Видно, що та вістка безосновна. — (Вісти про заговори на Україні очевидно провокаційні. Пускають їх ті, що хотіли-б викликати передчасну масакру українського населення).

Перервана проповідь епископа.

Польська преса звідомляє: До Вильна прийхав православний епископ Матей Семашко, який заявився Поляком і в катедрі св. Духа зачав говорити проповідь по польськи. Та зараз залунали в катедрі крики протесту. Епископ був приневолений перервати проповідь і щойно потому скінчив її (в якій мові кінчив, преса не подає). Демонстрація та викликала велике вражіння й відбилася голосним відгомоном серед православного духовенства і вірних.

Нагла димісія Єжова.

Офіційний комунікат з Москви звідомляє, що Єжова, дотеперішнього шефа ГПУ, звільнено на його власне прохання зі становища народнього комісаря внутрішніх справ. Єжов задержав ресорт народнього комісаря водного транспорту і становище кандидата на члена Політбюра. Народнім комісарем внутрішніх справ іменовано Берію, б. секретаря Ц.К. комуністичної партії Грузії. Від 1 січня с. р. наступили зміни на становищах 11 комісарів на загальне число всіх 29. Звільнення Єжова і пересунення його на другорядне становище уважають у Москві доказом, що Єжов попав у неласку. Новий шеф ГПУ, Берія, обнявши урядування, казав негайно арештувати 600 урядників ГПУ.

Панамериканський конгрес у Лімі.

Від пятниці відбувається в Лімі Конгрес представників всіх американських держав. Він відбувається під знаком натяків про тяжкі небезпеки, які загрожують Америці, розуміється від Німеччини й Японії, та виразно того не говориться. Є одначе й інакші голоси зза океану. І так міністр заграничних справ Аргентини оповістив радієм, що Аргентина не думає зривати звязків з Европою задля одностороннього звязку з півн. Америкою. Подібно президент Бразилії підчеркнув самостійність бразилійської політики. Делегація Злучених Держав Півн. Америки під проводом секр. загран. справ Гола не прибула з голими руками, а з важними предложеннями вигідних кредитів й уліпшених корабельних получень та з пляном будови величезної автостради від півночі аж до останнього кінчика Патагонії. — Ліма це столиця Перу. Має 280.000 мешканців.

Партійні боївки автами їздять по Варшаві.

ІКЦ в ч. 344 пише: В кількох пунктах Варшави дійшло в неділю до бійок між кольпортерами передвиборчих летючок ОНР і ППС. До більшої авантури дійшло при збігу вулиць Груецької й Каліської, де до групи кольпортерів ОНР підїхав тягаровий самохід з кольпортерами ППС. Залога того самоходу зійшла на хідник, побила кількох людей і скоро відїхала. Поліція веде слідство.

Жіноча бурса

Посвячення її домівки.

В неділю 11 с. м. о год. 12 вполудне відбулося посвячення нової домівки української жіночої ремісничої бурси у Львові при вул. Кохановського 59. Акту посвячення довершив Преосв. Іван Бучко в сослуженні о. прал. Куницького, о. сов. Дуткевича, о. дра Липського, о. Ждана й о. дра Дурбака. Підчас посвячення співали хор вихованок ремісничої бурси і дяки. Після посвячення промовив Преосв. Іван. Він сказав м. ін., що 10 літ після повстання бурси та бурса так розрослася, що треба було шукати більшої домівки. Отся домівка покищо не своя власна, але стане своєю, коли українська суспільність зрозуміє вагу виховання молоді. Добре зробили пані провідниці сеї бурси, що зачинають діло з Богом. Се приклад для молоді, що тільки тоді зачате діло добре розвинеться, коли Бог се діло поблагословить. Вихованки бурси повинні здобувати знання і набувати чесноти, щоб виросли на добрих жінок, добрих матерей і добрих членок своєї Церкви та свого народу. Велике майбутнє зближається скоро до нас і чекає на добре вихованих українських жінок. Преосв. Іван передав благословення Митрополита і сам благословив усіх присутних.

Потому присутні відспівали „Боже великий Єдиний". Зчерги пані інжинірова Рижевська подякувала Преосв. Іванові, оо. духовним і всім присутним за участь в торжестві та додала, що бурса повстала 1930 р. за гроші зібрані в Америці панею Говиковичевою. В сім році є в бурсі 80 дівчат. Вони походять з ріжних околиць нашого краю, а одна аж з Ужгороду. В бурсі виховують в дусі релігійнім і патріотичнім. Дівчата, які мешкають у бурсі, вчаться ремесла. Вони становлять наріжок українського міщанства. Наша ціль: власна домівка, на яку вже є четвертина потрібних фондів. Окремо подякувала пані Рижевська власникові дому, нашому громадянинові, Вп. п. Евстахієві Войтову за те, що винаймив дім для бурси. Пані Залізнякова заявила, що в домі бурси приміщена також школа кооп. „Труд", яка дотепер була в Ринку. На партері і на першім поверсі приміщена бурса, а на другім поверсі школа „Труду". Ся школа випустила дотепер 90 дипльомованих ремісничих челядниць. Три четвертини бурсачок се учениці школи „Труду". Багато з них вже отворило свої варстати, інші працюють по ріжних курсах як інструкторки, ще інші як крамарки, садівнички і т. п. Абсольвентки школи „Труду" легко знаходять працю. Тому посвячення домівки для бурси се також свято нашої школи, яка міститься в домі бурси. Після того присутні вписувалися до пропамятної книги і вплачували добровільні датки. Між публикою було багато вихованок бурси. Торжество скінчилося о год. 1.10 і робило прекрасне вражіння. Наші дівчата, що виховуються в сій бурсі, виглядають здорово і гарно, вони укладні і добре та густовно одягнені. Значна їх часть виступала в гарних народних строях. — Нашій американській еміграції, яка зафундувала сю дуже потрібну бурсу, належиться велика подяка від усього українського народу в старім краю за се благородне і пожиточне діло. Шкода тільки, що ніхто не зробив світлин з памятного торжества посвячення домівки першої української жіночої ремісничої бурси у Львові. Треба сподіватися при

Допис з Волині

П. з. Вибрики „українських" послів на Волині принесло „Слово Народове" в ч. 350 допис з Луцька, в якім є не тільки донос, але й висша гумористика. Та гумористика полягає на втягненні послів ВУО в орбіту демонстрантів ОУН і на цькуванні на православного священика о. Волкова, найльояльнішого чоловіка, якого переступство полягає на тім, що відчитав пастирський лист своєї влади в церкві. Сей класичний допис очевидно хорого від шовінізму чоловіка наводимо в цілости як документ часу:

В часі правління воєводи Юзефского на Волині повстало „українське" угрупування п. н. „Волинське Українське Обєднання" (ВУО), яким кермує особливо еміґрація т. зв. петлюрівців. Те угрупування стало з часом націоналістичною українською партією, яка ділає на терені Волині. Цілий ряд статтей поміщуваних в органі тогож угрупування, тижневику „Волинське Слово", що виходить в Луцьку, — доказує незбито, що ту політичну „українську" партію на Волині поглотило ложище українського націоналізму. Між заявами про т. зв. льояльність декотрих чолових діячів „ВУО", а їх вчинками є вже не тільки далеко йдуча ріжниця, але і пропасть. Недавно перед городським судом в Сарнах став парох місцевої православної парохії духовний Волков, який відповідав за публичну зневагу державної адміністрації. Переступство духовного Волкова полягало на відчитанні з церковної амвони пастирського листа православної консисторії, сконфіскованого польськими властями, а виданого у звязку з виконанням закона про переняття державою поунійних дібр. Духовного Волкова засудили на місяць арешту і 100 зл. гривни. Засуджений духовний в попередній каденції був послом до сойму з округи Сарни — Костопіль. Він займає одно з начальних становищ у ВУО. Той самий духовний Волков виступав на зібраннях свого політичного угрупування проти віддавання ґрунтів з парцеляції польським кольоністам, зокрема маєтків польських панів. Становище духовного Волкова сильно підпирав, як звідомляє одна з варшавських ґазет, теперішний посол до сойму, також один з начальних діячів ВУО, Степан Скрипник. Коли вже мова про пос. Скрипника, то бажаємо зазначити, що він визначний представник українського націоналізму на Волині. Він дав зрештою доказ своїх поглядів, беручи свого часу участь в Рівнім у демонстраційнім похороні члена ОУН Горбачевського, якого застрілила поліція підчас його втечі з вязниці, — а дальше своєю демаґогічною акцією проти ревіндикації польських душ. Разом зі Скрипником в похоронім поході йшов і другий посол ВУО Микита Бура. Недавно краківський часопис „Темпо Дня" з дня 26 листопада с. р. в ч. 326 подав, що рішенням адміністраційних властей виселено з пограничного пояса дра Романа Могильницького, який був організатором памятного в своїм часі демонстративного похорону ОУН — увіста Горбачевського, застріленого поліцією підчас його втечі з вязниці. Отже дивно якось діється на сім світі. Дра Могильницького — впрочім слушно — виселюють з приграничного пояса, а панове Скрипник і Бура стають послами і, се річ найсумніша та разом з тим архицікава, завдяки польським голосам у виборчих колеґіях! — Бо ось у передвиборчім числі „Волинського Слова" з дня 6. XI. с. р. в ч. 30 у вступній статті „Чому маємо голосувати" після переложення одного з уступів статті довідуємося, що „в окружних зібраннях, які вибирали кандидатів на послів, дійшло всюди до згоди між Українцями і польськими представниками, щоби з кождої округи один посол репрезентував інтереси польської суспільности, а другий був представником української суспільности". А дальше читаємо в тій статті: „таксамо і в Галичині виставлено мішані листи, де на першім місці виставлено польського, а на другім місці українського кандидата на посла. Українська суспільність, яка завсіди додержує своїх зобовязань, і в даним случаї піддержить сей виборчий компроміс, який заключили між собою представники польської й української суспільности". Справа представляється тепер зовсім виразно, одначе з малим „але". Отже коли йде про польську сторону, то виступав у тих справах тільки ОЗОН. Отже виборчий компроміс з пп. Скрипником, Бурою, інж. Тимошенком, б. ректором голосної української політехніки в Подєбрадах, і з іншими діячами ВУО заключили передовсім представники ОЗОН-у, які мали рішаючий вплив і голос у виборчих колеґіях, але не польська суспільність на Волині. А се вже груба і поважна ріжниця. Повисші обставини виразно свідчать про піддержування на Волині і дальше політичної лінії б. воєводи Юзефского. Отже „монополь" репрезентації руського населення на нашім куснику окраїнної землі лишився надальше в руках ВУО, якого політична діяльність на Волині викликає раз-у-раз щораз поважніші застереження і спротиви зі сторони польської суспільности. — Й. М.

загальним оживленні нашого народу, що такі пожиточні установи повстануть також в інших містах нашого краю. На се треба двох-трьох витревалих людей, які справу зачнуть з Богом, а велике діло буде належно довершене.

Хто з Українців переїздить через Львів, нехай не забуде вступити до першої української жіночої ремісничої бурси у Львові при вулиці Кохановського ч. 59, оглянути її і кинути хочби найменшу жертву на будову її домівки та на організування таких бурс по всіх містах.

Щасть Боже!

Чехи про Україну

„Курієр Варшавскі" звідомляє з Праги, що чеська преса приносить численні пропагандивні статті про Велику Україну й узасаднює домагання Українців. В тих статтях написано, що доля українського народу матиме великий вплив на долю чеського народу. Автори признають, що „нитки майбутньої великої України переходять через Прагу". Підчеркують діяльність Українців у ріжних частях світа. Наводять розмови з укр. провідниками в Празі, які твердять, що найдалі до двох літ справа Великої України буде розвязана. Европа так довго не буде мати спокою, пише „А-Зет", доки будуть гноблені її народи, а історія піметься на тих, що насилують ту правду. Крім того „Курієр Варшавскі" пише, що коло Моравської Острави виставлено велику мапу майбутньої Великої України з границями, які обіймають Східню Галичину аж по Краків і Полісся. Ту мапу вечорами освітлюють кольоровими світлами, які означують границі. Мапа має унаглядняти чехословацькій суспільности, яка велика буде „сфедерована чехословацько-українська республика". Німеччина обіцює Чехословаччині звернути Чеський Ліс та інші території за піддержку в творенні Великої України при помочі Карпатської України.

Европа на шляху до реалізму

„Реалізм" — ось те поняття, яке лягло в основі оцінки паризького порозуміння у світовій пресі, все одно чи це слово пишуть чи не пишуть. Політику реалізму від самого початку вели обі провідники, Муссоліні і Гітлер, всупереч політиці спертій на фікціях, яка походила з Женеви. Політика реалізму сперта на законі народности (етнографічнім), який заступив мутні фікції і в Парижі святкував нову велику перемогу. Того закона не видвигнулося з нині на завтра, він очевидно не тільки історичної зустрічі в Мінхені. Провідник Німеччини раз сказав своє слово, що внесе деякі корректури в книгу історії. Він все признавався до мирної політики. Але французькі партійні політики були запаморочені тугими женевськими фікціями і не могли зрозуміти психольоґічного й історичного мусу в рухах, які створили Муссоліні в Італії й Гітлер в Німеччині. Тому Захід Европи перемінився у стоєковище большевицького руйництва й тому держави осі Рим—Берлін постановили в потребі навіть силою протиставитися. Факт, що народи відітхнули, коли в Мінхені знайдено розвязку, легітимує ту розвязку 4 державних мужів перед сучасністю і будучністю. Порозуміння між Гітлером і Чемберленом повело те діло дальше. Паризьке порозуміння ще не скінчило його, але знов попровадило добрий крок дальше, бо освободило европейську політику від постійного й важкого обтяження непорозумінням між Францією й Німеччиною. Досі ті держави були засуджені на щоденну боротьбу з духами перечення й руїни. А тепер реально політичний змисл европейських потуг займеться узасаднennими претенсіями і законними правами. („Берл. Тагеблят").

Чого Польща має найменше?

Промова віцепреміера Квятковского у Вильні.

На посвяченні нового будинку відділу Банку Краєвого Господарства віцепреміер Квятковский виголосив промову, в якій м. ін. сказав: Кождий селянин знає, що існує т. зв. либіґівський закон мінімум, який каже, що доведення до ріллі того чинника, що є в даний момент у найменшій скількости, урухомлює всі інші активні чинники й у висновку се дає найбільші плоди і найбільші наслідки. Колиб запитати, чого Польща має сьогодня „мінімум", то думаю, що ми, хоч як Поляки індивідуально сильно забарвлені, згідно відповімо, що найбільше бракує нам двох чинників: глибокого політичного розуму на щодень і сильних фінансових установ, що розпоряджалиб грошем і кредитом. Сьогодні живемо всі думкою про нове уладження Польщі. Коли маємо творити нові діла, то мусимо мати фінансові засоби й мусимо їх впровадити у глибину польської суспільности. Одно з найважніших завдань сучасного покоління Польщі се розбудова нашої оборонної сили. Велика частина інвестиційної програми присвячена цему завданню. Відси в ріжних ділянцях Польщі може повстати неспокій, чи на їх потреби залишаться ще свобідні грошеві засоби. Одначе східні землі РП мають за собою один незвичайний аргумент у позисканні продуктивних кредитів. Ми ствердили в математичний спосіб продовж останніх 2 літ, що гроші віддані до господарської диспозиції на східних землях дають скорші і кращі цифрові висліди, ніж деінде. Видно, що право мінімум гроша ділає тут найсильніше.

Гумор. — Татку, що значить „предок?" — Предок? От, приміром, я твій предок. — Так? І подумати тільки, що є такі люди, які хваляться своїми предками...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Осторога перед легкодушною еміграцією

„Українська Пресова Служба" в Берліні принесла отсей заклик: „В останньому часі повторюються випадки, що наші люди переходять ріжні кордони, не маючи на се конечних документів. Помінаючи всі труди, конти й небезпеки, звязані з таким переходом кордону, вони скорше чи пізніше попадають в руки чужинецької поліції і поносять всі наслідки свого нерозважного поступку. Не треба забувати, що істнують всякі міждержавні договори, якими нормується справи еміграції і від них ніяка влада не відступає. Зокрема адміністративна влада поступає дуже ригористично по букві істнуючих законів та адміністративних розпорядків. Автім кожна держава має клопоти зі своїм безробіттям, а як ні, то перетяжена давньою еміграцією і тому дуже завзято боронїться перед новою і гостро переслідує кожний її випадок, тим більше нелегальний. У всіх таких випадках місцева влада відставляє збігця назад до місця приналежности, караючи передтим арештом. Крім того такий збігець ставить у прикре положення вже істнуючу еміграцію, що всупереч найкращій волі нічим не може йому помогти. З уваги на те остерігаємо наших людей перед легкодушною еміграцією".

Про парижське порозуміння

„Варшавскі Дзєннік Народови":

Той орган ендеків у ч. 337 приніс статтю С. К. п. з. „Франція на розпутті": Не уважаємо паріжського пакту за рішучий крок Франції на якімсь новім, означенім шляху; се тільки ознака змінчивости часу, тактичний посув. Але се ознака така виразна, що випадає застановитися над можливостями франц. заґр. політики. Франція може змагати до відбудови свого становища в Европі, або може відвернутися від Европи до своїх кольоній в Африці. В першім випадку може йти на повне порозуміння з Італією, в другім на порозуміння з Німеччиною. Союз Народів розложився, система союзів Франції в Европі надщербилася, фінанси Франції, її господарське і суспільне життя внутрі розстроєні — ось наслідок політики Бріянів і Блюмів. Римські демонстрації говорять до Франції: за співучасть Італії в Европі мусить Франція заплатити Італії в Африці й на Середземнім морі. А паріжським договором Німці кажуть Французам: Франція й Німеччина не повинні собі перешкоджувати на шляхах імперіялізму, шлях Франції веде до Африки, шлях Німеччини на европейський схід. Ось суть того, що тепер діється в міжнародній політиці. Ніхто не сумнівається, що політика Франції важна для політики Польщі...

„Фелькішер Беобахтер":

Головний орган нац.-соц. партії Гітлера пише: Маємо надію, що державний акт в Парижі приспішить новий европейський порядок. Лінії життя Німеччини від багатьох століть ідуть на полудне і на схід. Даремні були всі війни Німців з Французами: границі між ними в засаді не змінилися продовж 250 літ... Природний простір впливу Франції — захід Европи і заморські краї, бо Франція положена над двома великими морями, а простір істнування Німеччини це середна Европа і близький схід, — отже оба народи дивляться в будучність в інакших напрямах. Вони плечима опираються до себе. Підписана в Парижі заява висказує це ясно — перший раз в історії. Вона устійнює два факти: 1) факт остаточної границі, 2) факт, що добре сусідство не може впливати на взаємини обох держав з третими краями. Природна приятелька Франції називається Англія, бо обі вони — держави стисло західні і кольоніяльні. Природна приятелька Німеччини — Італія, яка від близько 2.000 літ абсорбує німецький ум живіше ніж кождий інший край Европи. Італія на рівні з Німеччиною граничить зі словянськими краями. І тому ще Італія близька нам, що історична доля і її нарід стиснула на вузькім просторі та тому він стоїть перед подібними проблемами.

До сих заяваг „Ф. Б." додає польська преса, що напрями натиску Німеччини мусять викликати її конфлікт зі Словянами.

Новий роздор між ендеками?

Між ними виринула ріжниця думок про тоталізм.

Як відомо, польські ендеки поборюють тоталізм. Аж тут у час. „Мисьль Народ." появилася передовиця ендецького діяча Яна Богдановича, в якій він пише: В короткім часі потрафили здискредитувати само слово „тоталізм". Притім авторам тої акції залежало властиво на здискредитуванні націоналізму. Бо що зн. слово „тоталізм"? Чи має воно сталий зміст формальний і мериторичний, як напр. „соціялізм"? Отож ні. Тоталізм се поняття, яке дотичить тільки якоїсь міри засягу, то значить набирає змісту тоді, коли кажеться, про який тоталізм ходить. Подібно як універсалізм: є універсалізм катол. Церкви, жидівства, ісляму, масонерії. На мою думку, пише Ян Б—ч, тоталізм се змагання до упорядкування життя одиниць і спільнот на підставі якоїсь засади повним і послідовним способом. Отже тоталізм у житті одиниці буде тенденція до підпорядкування одній ідеї інших областей життя й діяльности тої одиниці. А тоталізмом в житті національнім буде тенденція до підпорядкування якійсь ідеї щораз то дальших областей народного життя. — Тільки п. Ян Б. Побачимо, що на те інші ендеки, які чваняться „ідеольогічною одностайністю"...

Характеристична подробиця

„Слово Народове" в ч. 342 наводить з виленського „Слова" таке місце (підчеркнувши як у новім соймі горячо витали премієра Складковського): „На галерії було багато публики, одначе ніколи не переводили такої строгої контролі для тих, що входили. Пані мусіли оставити в гардеробі навіть торбинки. Ся мала подробиця має також свою вимову".

„Ютро Праци" критикує

Відколи „Ютро Праци" стало в опозиції до ОЗН, критикує його досить остро. Нпр.: „І коби то хоч були промовці з натхненням, але де там! ОЗОН тут, ОЗОН там, а врешті візитівки той тому і так „в кулко": „моцарствово", по товариськи, вимовно..." А радіо постійно примушує або-нентів вислухувати паради, дефіляди й інші ювілеї, все деінде, все ніби інакша тема, але в дійсности вискакують ті самі люди і все тесаме говорять. (Добре. Годиться, додає до того „Роботнік" в ч. 351).

Юдеоцентризм

В „Газеті Польскій" пише З. Шталь: Ендецька партія постійно голосить, що жидівська справа найважніша зі всіх проблемів польської політики і наслідком того робить з польської політики тільки негатив жидівської справи, або просто протижидівську політику.

Нова Чехословаччина в цифрах

Федеративна держава Чехів, Словаків і Українців має тепер 9.807.000 мешканців (передтим 14.172.000) на просторі 98.912 кв. км. Під оглядом простору займає вона 18-те місце в ряді европейських держав, а під оглядом населення 11-те. По національностям у новій федеративній державі є 8.527.154 Чехів і Словаків, 512.289 Українців, 337.850 Німців, 100.379 Мадярів і 126.310 Жидів. Поділ населення після професій представляється ось як: рільництво 3.690.361 (37,73%) осіб, промисл і ремесло 3.137.783 (31,99%), торговля і банковість 721.788 (7,36%), комунікація 551.438 (5,62%), установи публичні й державні 625.304 (6,38%) осіб.

З життя укр. журналістів

КОМУНІКАТ ТОПІЖ-У, „ДІЛО" ч. 275.

Місія українського друкованого слова в нинішніх часах особливо велика, складна і важка. Українські діячі пера несуть на собі тягар величезної громад. відповідальности і тому репрезентаційна та станово-професійна організація українських діячів пера, якою є Товариство Письменників і Журналістів, мусить особливо пильно стежити за всіми позитивними та негативними проявами у світі української літератури і преси. Через те вважаємо своїм обовязком подати до прилюдного відома подію, яка склалася в останньому часі, при чому мусимо висловити своє становище до найважнішої професійної справи українських журналістів і звернутися до українського громадянства з просьбою підтримати нас морально.

8-го листопада ц. р. Управи Союзу Українок та Дружини ім. княгині Ольги прийняли на спільному засіданні протест проти одного пасквілю у „Комарі", в якому під адресою голови Союзу Українок був закид, що вона з матеріялістичних причин примазалася до українства, та під адресою українського жіноцтва, що воно дає себе водити на ремінци. Не входячи в мерітум цієї справи, зазначуємо, що Рада ТОПІЖ-у передала деякі недавні виступи „Комаря", між ними згадане число, на розгляд судові Товариства. Названі жіночі організації при кінці свого протесту візвали своїх членів „витягнути консеквенції супроти В-ва п. Івана Тиктора". Друкуючи той протест, „Українські Вісти" — на наш погляд непотрібно — звернули увагу, що в Управі тих жіночих організацій находяться також жінки трьох редакторів Видавництва „Українська Преса". На другий день п. Іван Тиктор зажадав від пп. редакторів Едварда Козака, Михайла Струтинського та Ярослава Шавяка, щоб їх дружини під загрозою санкцій супроти їх чоловіків склали окрему заяву у справі згаданого протесту, даючи їм на це кілька годин часу. Коли це не сталося, п. Іван Тиктор з місця припинив їх в урядуванні та заборонив вступати до домівки Видавництва. Всі дальші заходи, щоб названих редакторів приняти назад до їх праці, не дали позитивного виспіду. Тільки ред. Е. Козака п. І. Тиктор завізвав назад до праці, заявивши, що не має до нього претенсій, бо його дружина тільки заступниця виділової в Союзі Українок, а він сам уже потерпів, бо Рада ТОПІЖ-у припинила його як редактора й рисівника „Комаря" у членських правах. П. Іван Тиктор не хотів признати факту, що його піднесли пп. Шавяк і Струтинський, що первісна резолюція Управ обох жіночих організацій була багато гостріша та що її злагіднили саме на домагання жінок редакторів В-ва „Українська Преса". Він не погодився теж на проект декларації пп. Струтинського і Шавяка, в якій вони прилюдно хотіли стверднти, що стоючи на становищі рівноправности жінки — не відповідають за поставу своїх дружин у політично-суспільних справах, яка випливає з їх поглядів на громадські явища, та що на ту поставу не мають ніякого впливу; не приняв теж до відома проекту заяви, яку вони хотіли скласти на письмі для внутрішнього вжитку Видавництва, що вони про дану резолюцію жіночих організацій раніше не знали, на становище своїх жінок не впливали та зі змістом резолюції не погоджуються. Первісно п. Іван Тиктор вимагав, щоб жінки всіх трьох редакторів (потім тільки двох) виступили взагалі з Управ названих жіночих організацій, потім вже цієї справи не порушував, відкидаючи взагалі можливість повороту названих редакторів до праці у Видавництві. Двом делегатам Ради ТОПІЖ-у, яка з власного почину запропонувала своє посередництво у мирному поладнанні справи, п. І. Тиктор заявив, що він посередництва не потребує, бо справа вже поладнана і він до редакторів з приводу тої резолюції жіночих організацій претенсій не має, але до праці приняти їх не може. До нічого не довело теж посередництво одного громадянина-адвоката: на пропозицію стрінутися безпосередньо з видаленими редакторами — п. Тиктор заявив, що він з ними говорити не хоче. Врешті 28-го мин. місяця передав їм формальне виповідження праці на письмі, подаючи як причину „реорганізацію Видавництва".

Рада Товариства Письменників і Журналістів повідомляючи, що з свого боку вичерпала всі засоби, щоб урятувати двом своїм членам їх фаховий варстат праці, на превеликий жаль — без успіху, — рішуче протестує проти того, щоб видалювати професійних журналістів без ніякої з їх сторони вини та з фіктивної формальної причини. Рада ТОПІЖ-у стверджує, що непевність завтрашнього дня українського журналіста триватиме так довго, поки не буде заключений збірний договір праці між професійною організацією українських журналістів, якою є ТОПІЖ, та українськими пресовими видавцями, з гарантією стабілізації журналістичної праці, щоб не можна було з дня на день, з мотивів тільки видавцеві відомих і догідних, видалювати журналістичного працівника. Однак стверджуємо з притиском, що ні збірного договору праці не можна буде у світі української преси перевести, ні ніяким іншим способом запевнити українському журналістові відповідних моральних умовин праці та пошани для їх осіб і виконуваних ними обовязків, коли вони самі, українські журналісти, збірно як журналістичний стан та в поодиноких пресових видавництвах як журналістичні гурти не будуть солідарно дбати за престіж свого звання та охорону своїх професійних прав, коли вони самі не ви-

борять собі такої атмосфери праці, щоб не можна супроти них поводитись образливо та самовільно. У даному випадку Рада ТОПІЖ-у з признанням підносить становище нашого члена п. Святослава Гординського, який відмовився сам та в порозумінні зі своєю другою професійною організацією АНУМ прийняти посаду на місце ред. Е. Козака, чим головно причинився до повернення цьому останньому його попередньої праці. Зате Рада ТОПІЖ-у вважає своїм обовязком напятнувати становище п. посла дра Павла Лисяка, колишнього професійного журналіста, який серед таких обставин, не поінформувавшись навіть про фактичний стан справи в ТОПІЖ-і, висловив відразу свою засадничу згоду прийняти звільнене становище головного редактора „Нового Часу", чим у значній мірі погіршив ситуацію видалених редакторів.

Рада ТОПІЖ-у з притиском заявляє, що ні один член Ради та цілого нашого Товариства не ставиться ворожо до В-ва „Українська Преса", як такого, признаючи одночасно чималі заслуги Видавництва і його власника, п. Івана Тиктора, в поширенні українського друкованого слова у часописах і книжках та в отворенні поважної станиці, яка є варстатом праці для українських робітників пера, крім занятих у тому Видавництві численних інших сил. Рада ТОПІЖ-у вважає, що не тільки є місце в українському народі для всіх істнуючих українських пресових видавництв, для їх самовистарчального істнування, але що можна ті варстати праці і громадської діяльности ще значно поширити. Нам, професійним журналістам, залежить найбільше на тому, щоб кожну українську пресову станицю зберегти й розбудувати, не тільки з ширших національно-громадських мотивів, але і з того нашого вужчого мотиву, який каже нам дорожити кожним варстатом праці. Однак саме з цих мотивів залежить нам, щоб кожде пресове видавництво спіралося на дійсно тривких і здорових основах, а такими основами може бути тільки гармонійна громадська співпраця між видавцями і редакторами, себто така співпраця, яка не буде спіратися тільки на волі і настроях одного чинника та не буде залежна від вузько зрозумілого інтересу тільки одної сторони. Така співпраця може бути тільки тоді, коли редакційний персонал буде певний тривкости своєї праці, бо тільки тоді можуть проявлятися ті прикмети духа й характеру, які необхідні для дійсно творчої журналістичної праці і для добра цілого світа преси, однаково видавців як редакторів.

Рада ТОПІЖ-у звертається з покликом до українських видавців та всіх інших українських установ, щоб мерщій дали працю двом безробітним українським редакторам, які так несподівано і несправедливо втратили працю і хліб. Разом з тим звертається до всього українського громадянства з просьбою підтримати наші зусилля, які йдуть у тому напрямку, щоб запевнити професійним дічам пера, тим, що творять і формують українського духа, бодай мінімум прожитку та мінімум пристойних умовин праці.

РАДА ТОПІЖ-У
(Т-ва Письменників і Журналістів):
Роман Купчинський — голова, др М. Стахів — заст. голови, І. Кедрин — секретар, В. Софронів-Левицький — літер. референт; І. Дурбак і др Е. Ю. Пеленський.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Будова нової Европи

Тверезий погляд на парижське порозуміння.

По цілих тижнях депресії та дощів настав у Парижі ясний, соняшний, зимовий день. І тоді на зелізничім Двірці Інвалідів висів німецький міністр заграничних справ фон Ріббентроп зі своїм оточенням. Там його привитали представники французької влади серед французьких і німецьких прапорів. І по темно-червоним як кров диванї пішли німецькі гості до французького міністерства заграничних справ, поміж шпалірами гвардії. Візита у президента Франції Лебрена. Снідання у французькім міністерстві війни. Підписання заяви.

Ми ту заяву подали в цілости в 95 ч. „Нової Зорі", а тут подамо її оцінку. Зачнім від того, як на неї дивляться Німці. Про се в „Берлінер Тагеблят'і" ч. 576/7 появилася невеличка але важна замітка п. з. „Брама отворена". Зміст замітки такий: На непоколибимій підставі німецько-італійської приязни, в два місяці по розпочатті в Мінхені европейського діла прочищення й умиротворення, вложено новий, важний, наріжний камінь в будову нової Европи. Німецько-французька заява се відповідник („Гегенштік") до мінхенської німецько-англійської заяви, тільки сформулований більше конкретно в деяких подробицях, бо сего вимагає безпосереднє сусідство. Перша точка заяви представляє головну спонуку, що довела до тої декларації: Мирні й добросусідські взаємини між Францією й Німеччиною се один з суттевих елементів консолідування відносин в Европі та вдержання мира. Друга точка: Торжественне признання французько-німецької границі з тим, що обі сторони заявляють, що під оглядом територіяльним не мають до себе на будуче ніяких претенсій. Коротко, ясно, виразно. А якби виринули які справи, що дотичили б Німеччини і Франції, то обі сторони зобовязуються за кождим разом спільно порадитися над тим, причім розуміється, не може се пошкодити звязкам їх з третими державами.

Таким чином, пише „Берлінер Тагеблят", створено інструмент, який може мати якнайдальше сягаючий вплив на майбутнє формування европейської політики, коли той інструмент буде плекатися й відповідно його вживати. Він заповідає великі річи, але тоді, коли сили, до яких апелює заява, покажутьсся достаточно міцні і тривкі, щоб проявити свій повний авторитет. Тільки тоді буде забезпечене мирне і добре сусідство. Забезпечення границі успішно скріпляє владу Франції в її боротьбі проти елементів, які бажають неспокою. Та заява нищить також корінь недовіря до Німеччини. Можливости, які можуть бути наслідком тої заяви для цілої Европи, такі великі, що просто оцінити їх не можна. Але — все те щойно можливости, які подарувала Европі ясна і мирна політика провідника Німеччини. Се, як сказав Далядіе, свідоцтво доброї волі двох „мужеських і миролюбних народів". Сим отворено браму, що була довго зачинена. Коби тільки через поріг її ступили люди справді доброї волі!

А „Нае Фрае Прессе" дала таке освітлення парижському порозумінню:

В Парижі зроблено тепер криску під минувшиною. Двісті літ спір за французько-німецьку границю порушував політику Европи. Тепер той спір скінчився. Французи мають сконкретизовані свої бажання безпеченства в західній Европі. Вже тепер можна співпрацювати на господарськім полі. Німці щиро поважають блискучу французьку націю. Вся німецька нація стоїть за своїм провідником, який заявив, що настав час трівкого мира з Францією, як тільки будуть усунені останки Версалю. Німецький нарід уважає великим щастям і одним з найбільших діл свого провідника, ділом европейського значіння, що він не допустив до ще одної кривавої війни і довів до еманципації зі старого стану без війни. Німеччина вже доказала, що заключуючи договори не будує дімків з карт і кожду свою заяву вважає такою, за якою стоїть вся її сила і моральна рішеність.

З французьких голосів найцікавіший голос міністра заграничних справ Бонне: він назвав парижське порозуміння мостом між двома осями. Се цілком добре представляє теперішній стан справи. Можливо, що по тім мості зїдуться представники 4 европейських великодержав і вирішать будову нової Европи.

Дальші оцінки й насвітлення будемо подавати ще нераз, бо справа взаємин між Німеччиною і Францією се найважніша справа Европи й України.

Т. Г.

Історичний спомин

„Перша Державна Нарада" в Камянці на Поділлі.

Amicus Plato, sed magis amica veritas.

„Першу Державну Нараду", що відбулася в Камянці на Поділлі дня 25 жовтня 1919 р. в будинку Губерніяльного Комісаріяту, уважає щоденник „Україна", з 28. X. 1919 р., з котрого беру відомости про хід Наради, історичним днем. В тій Державній Нараді брали участь представники Урядів придніпрянського і галицького, представники всіх політичних партій та представники придніпрянських економічних і культурних організацій. Придніпрянський Уряд заступали 42 особи (між ними 5 Галичан) з Гол. От. Петлюрою на чолі, галицький Уряд 5 осіб з диктатором Петрушевичем на чолі. Придніпрянські, галицькі і буковинські політичні партії, організації і громадські установи заступали представники: 1) від обєднаного укр. студенства 1 особа, 2) від Укр. Сел. Соціяліст. Партії 3, 3) від еврей. „Поалей-Ціон'у" 3, 4) від евр. партії „Цеіре-Ціон" 3, 5) від У. С.Д.Р.П. 2, 6) від У.П.С.Р. 3, 7) від Укр. Тов. Економістів (?) 1, 8) від Буков. Нац. Ради 3, 9) від Фолкс-Партай 3, 10) від Губерніяльної Народної Управи 1, 11) від Союзу Українок 2, 12) від галицької Укр. Радик. Партії 3, 13) від Бунду 3, 14) від Укр. Нар. Партії 3, 15) від Всеукр. Учит. Спілки 1, 16) від Укр. Нар. Респ. Партії 3, 17) від Кооперативних Організацій 1, 18) від гал. Трудової Партії 3, 19) від Міської Управи 1, 20) від У.С.Ф. 3, 21) від гал. У.С.Д.Р.П. 2, 22) від Всеукр. Сел. Спілки 3, 23) від Кирило-Метод. Брацтва 1, 24) від Технічного Товариства 1, 25) від Президії Трудового Конґресу 1, 26) від Почтово-Телеґрафічної Спілки 1, 27) від Центрального Бюра Управління Зелізниць 1, 28) 1 пресовий референт Буковинської Ради, 29) 1 представник від „Трудової Громади", 30) 1 представник від Редакції „України", 31) 1 представник від Редакції „Народньої Волі" і 32) 1 представник від у. Т. А. — разом 108 осіб.

На Нараді промовляли: 1) Гол. От. Петлюра: уважає Державну Нараду під ту політичну ситуацію едино можливим сурогатом парляменту, підчеркує гармонію, згоду, одну волю обох Урядів і армій, вірить, що незалежність вже не за горами; 2) Диктатор Е. Петрушевич: зазначує, що між гал. Урядом, гал. громадянством, гал. армією та Верховною Владою і Урядом наддніпр. України панує повна згода поглядів і єдність діл у всіх основних питаннях державного життя, що всі чутки і підозріння се плід інтриг ворогів, що одначе галицький Уряд, громадянство та армія стоять твердо і непохитно на становищі акту Нац. Ради з 3 січня 1919 і акту Трудового Конґресу з 22 січня 1919 (тут дещо пропускаємо з причин від нас незалежних — Ред. „Н. Зорі"), що згідно з конституцією Нац. Ради аж до ратифікації акту злуки Укр. Установчими Зборами Зах. Область У. Н. Р. мусить мати своє територіяльне правительство, бо з огляду на інтереси армії та закордонну ситуацію Диктатор не сміє зложити своїх уповноважнень, аж поки галицьке громадянство не зможе виявити своєї збірної волі з сего приводу; 3) Голова наддніпр. Ради Міністрів Мазепа: підчеркує користи з навязання зносин з Польщею і Ромунією, вазначує, що серіозних непорозумінь на ґрунті внутрішньої і закордонної політики між Урядами Придніпрянщини і Придністрянщини не було і не може бути, що справа деяких непорозумінь у Диктатурі се внутрішня справа гал. громадянства, яке в свій час розвяже це згідно зі своєю волею і конституцією [1]); 4) військовий

[1]) Останні слова сказав Мазепа не в першій промові, а в кінцевій, коли представник гал. Трудової Партії відчитав ухвали Трудової Партії, отже коли Мазепа побачив, що Державна Нарада не осягнула своєї цілі. На першу промову відповів Мазепі гал. преміер С. Голубович; про цю промову нема в „Україні" ні слова — в ній розбивав надії Мазепи на сусідів. Голубовичеві відповів Мазепа в дуже злобний спосіб.

Про Карпатську Україну

Що пише граф Станислав Лось?

В 28 ч. „Політики" появилася велика, поверх 5-шпальтова стаття графа Станислава Лося п. з. „Закарпаття", яка своїм змістом і підходом далеко відходить від того всього, що дотепер появилося в польській пресі на тему Карпатської України. Автор пише м. і.: „Щоб виконати свою місію, Закарпатська Україна не мусить бути ні велика, ні багата, ні самовистарчальна, ні навіть життєздатна. Значіння Ватиканської Держави, коли можна порівнувати мале з великим, незвязане з її простором чи господарською продукцією. Її значіння полягає на тім, що вона осідок якоїсь ідеї, огнище, з якого розходиться проміння. Закарпатську Україну створено на те, щоби промінювала на українську національну суспільність самим своїм істнуванням як одинокий, несовітський політичний український підмет, одинока українська політична особовість. А вмерти не дадуть їй ті, що створили її і яким вона потрібна. Для її творців і опікунів навіть вигідніше, що вона така бідна, така вацофана, така безсильна. Не буде для них ніколи противагою, не буде ставити опору, не заважить на терезці комбінацій і вирішень. В нормальних часах вегетуватиме на челядним хлібі своєї біди, забута всіми і тиха, буде вивозити дерево, щоб заплатити за кукурудзу. А коли вибє година, над тим окравком забутої землі розвинеться жовто-блакитний прапор, символ і заповідь великих переворотів у середно-східній Европі. А тимчасом кілька тисяч осіб, що лоходять так з терену як і зпоза нього, знайде на тому окравку автономічної української землі хліб і заняття та школу державної праці. Отже не дивуймося, що на саму вістку про покликання до життя того малого краю дрож перейшла через всю українську суспільність, де вона не мешкалаб..." „Закарпатська Україна, хоч істнує покищо кількадесять днів і то якнайбільше мрячно, — вже сьогодні промінює на всю несовітську українську суспільність без огляду на державну приналежність. Хто держить руку на живчику української суспільности, той знає, яким ритмом той пульс тепер бється. Закарпаття буде ще сильніше промінювати з хвилею коли викристалізується як так-так упорядкований політичний організм і з хвилею коли український еміграційний університет у Празі перенесеться на терен Закарпаття і стане кузнею політичної думки, звязаної з національною територією..." При кінці своєї статті автор взиває до ревізії польської політики, а радше браку політики, супроти Українців.

З Карпатської України

Привіт проф. Сітона Ватсона.

Відомий англійський вчений професор др Сітон Ватсон прислав премієрові Карпатської України о. А. Волошинові письмо з привітом і щирими побажаннями. Одночасно проф. Ватсон запевнив у тому листі премієра, що він готов прийти з допомогою премієрові й урядові Карпатської України, коли його допомогу вважатимуть потрібною. (Ватсон се одна з найбільш впливових особистостей англосаського світа під сю пору).

Розбудова лічниць.

Пресове Бюро Карпатської України звідомляє, що міністерство народнього здоровля Карпатської України старається заспокоїти недостачу державних лічниць, яких 80 проц. відійшло до Мадярщини. В найближчому часі зорганізують і вивінують державні лічниці у Воловому, Сваляві, Рахові, Великому Березному та інших більших місцевостях.

Експорт дерева.

В лісах Карпатської України вже почалися великі роботи. Зорганізувала їх українська фірма деревного промислу в Хусті, що почала торговлю з закордоном. М. ін. торговля деревним промислом почалася з Кенією у Східній Африці. Українська фірма деревного промислу вислала вже до Кенії перший транспорт будівельного матеріялу через Ясіня й Ворохту до Гдині.

Стримали зелізниці.

Львівська дирекція зелізниць стримала зелізничу комунікацію з Чехословаччиною через Лавочне — Воловець у звязку в ушкодженням тунелю між станціями Лавочне — Скотарське, як звідомляє ПАТ. Одночасно припинено зелізничу комунікацію на шляху Станиславів — Ясіня з причини направи мосту між Ворохтою і Вороненкою.

Український орган в чеській мові.

Польська преса доносить: З ініціятиви правительства Карпатської України зачав у Празі виходити український орган в чеській мові „Українске Актуаліти". Він присвячений українській пропаганді. Здається, що акцію ту морально і фінансово підпирає Берлін, так твердить ІКЦ в ч. 341 і взиває пражський уряд, щоб не толерував дальше часопису „Українске Актуаліти".

Заява міністра Чакі.

Новий мадярський міністр закордонних справ Чакі їде на днях до Берліна, потім до Риму. Кореспондентові „Берзенцайтунг" він заявив м. ін.: „Мадярський уряд рішений затіснити взаємини між Будапештом і Берліном та Римом. Усі непорозуміння, які повстали між Будапештом і Берліном по віденському арбітражі на тлі нових границь, мадярський уряд рішений усунути так, щоб можлива була широка й чесна політика між Мадярщиною та Німеччиною".

міністр Петрів, 5) Головний Державний Інспектор Армії Кедровський: стверджує гарні відносини між оковнірами (він казав: козаками) наддніпр. і наддністр. армій, зазначує, що деякі ріжниці в вихованні, в розумінні дисципліни і правопорядку, що помічалися давніше в наддністр. армії, сьогодня вже згладилися, бо так її старшини як і козаки пізнали вже й освоїлися з тим світоглядом і громадським ладом, що витворився на Україні продовж 2 літ революції [2]); 6) Щадилів від Всеукр. Сел. Спілки: підчеркує, що так у запіллі як на фронті не сміє бути двоевластя, бо це спиняє встановлення твердої влади і дезорганізує армію; 7) Феденко від Укр. Соц. Дем. Партії; 8) Ротман від „Обєднаного Бунду"; 9) Павло Чайківський від Селянсько-Соціяліст. Партії: він сторонник притягнення в склад Уряду всіх партійних відтінків укр. громадянства; 10) представник евр. партії „Цеіре Ціон"; 11) Любинський від Партії Укр. Соціялістів Революціонерів: каже, що чутки про непорозуміння Урядів Наддніпрянщини і Наддністрянщини мають жерело в штабах ворогів; не вірить в якенебудь порозуміння з чиєї то не булоб сторони з ворогом демократії, бо він знищивби безпощадно не лиш наддніпр., але й наддністр. армію та й саму Галичину во імя „Єдиної неділимої Росії"; зазначує, що приднімпр. Уряд веде політику оборони цілости етнографічної території України; жадає: а) обєднання обох армій в одну цілість в розумінні командування, спільного кермування й організації, б) встановлення інспектури в наддністр. армії, в) реконструкції обох Урядів в напрямі створення одного центрального органу влади, г) тісного порозуміння гал. Уряду у всіх навіть найдрібніших справах; 12) Баєр від Укр. Нар. Партії: не треба вірити за багато сусідам, на першім місці ставити націю і державу, а після їх зміцнення можна буде говорити про широкі політичні і соціяльні реформи [3]); 13) Мороз від Кирило-Методієвського Брацтва; 14) Корчинський від партії Укр. Соціял. Федералістів: він проти всіх відтінків радянської адміністрації, проти основного закону про аграрну реформу; 15) Баранова від Союзу Українок; 16) Вітик, міністр для Галицьких Справ, від гал. Соц. Демократів: підчеркує, що треба вияснити взаємовідносини обох укр. Урядів; це вияснення уявляє собі в створенні єдиної армії, обєднаної одним командуванням і одним керуючим центром (Військовим Міністерством), в реорганізації обох Урядів, спрямованій також до ідеї єдности Укр. Верх. Влади і Центрального Правительства; жадає створення „єдиної влади й армії та доповнення складу Директорії представником наддністрянської України"; 17) Кочорган від Буковинської Нац. Ради; 18) Омельченко від Укр. Зелізничників: „На нас дивиться вся демократична Европа прихильно; всякі компроміси з російськими монархістичними колами вбилиби святість і чистоту нашої справи в очах европейської демократії; Колчак і Денікін стратили в очах демократії Зах. Европи всі симпатії — биймо їх!"; 19) Литвиненко від Почтово-Телеграфічної Спілки: „Порозуміння й обєднання обох Урядів причиниться до нашого державного зміцнення"; 20) Приходько від Подільської Губерніяльної Народньої Управи; 21) Тимощук від Галицької Трудової Партії (гл. далі „Ухвали гал. Трудової Партії").

Так „Україна" переповідає хід тої наради.

(Далі буде).

[2]) З останніми словами Гол. Інспектора добре порівняти те, що сказав раз ген. М. Тарнавський до свойого адютанта Д. Паліева: „Слухайте, Паліїв, ви то вміете говорити, підіть до Петлюри і вияснїть йому, щоби вплинув на тих своїх батярів, аби вони не розкладали нашої армії; скажіть, що я дам наказ стріляти!" (Укр. Вісти з 4 липня 1938, Д. Паліїв „Спомини адютанта").

[3]) Тому що Укр. Нар. Партія полирала Гетьмана, промову Баєра перервали „ліві" злющими окликами.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Хотіли викрасти з вязниці Бандеру?

„Дзенник Польскі" в ч. 341 приніс отсю сенсаційну вістку з Познаня: В найближчому часі в Познані має відбутися сенсаційна розправа проти Українця Михайла Кусьпіся зі Ставчан у Сх. Галичині та проти Поляків Петра Заборовского, б. вязничного сторожа з Гродзіска Мазовецького під Варшавою і Вінцентого Куявского, вязничного сторожа у Вронках. Михайло Кусьпісь, який відсидів у Вронках кару 5-літньої вязниці, мав організувати охоплення з вязниці у Вронках Бандери, засудженого на досмертну тюрму за зорганізування вбивства мін. Перацкого. В тій ціли Кусьпісь навязав контакт з Петром Заборовским і Вінцентим Куявским, обіцюючи їм за вивезення Бандери 40.000 зл., з чого 20 тисяч мав їм виплатити відразу а на 20 тисяч виставити чек, платний в однім з українських банків у Львові. Бандеру мали викрасти 7 серпня с. р. і вивезти до Німеччини. Поліція напала на слід заговору й увязнила спільників. Подробиці справи держать покищо в тайні.

Як працюють Поляки у Львові.

„Звйонзек Оброньцуф Львова з листопада 1918 р." ухвалив оподаткуватися на 2 роки по 100 зл. місячно на будову живої памятки 20-ліття оборони Львова, а саме ремісничих заведень і бурси для дітей улиці Львова на горішнім Личакові при костелі Матери Божої Остробрамської. Рада „Звйонзку" звернулася до всіх оборонців Львова, аби вони оподаткувалися на ту саму ціль продовж років 1939 і 1940 в міру своїх спроможностей так, щоб 1940 р. можна було віддати заведення і бурсу до ужитку.

Бліхер на послуханні у Сталіна.

Сталін приняв марш. Бліхера на довшім послуханні на Кремлі. Московські політичні круги твердять, що Бліхер, який був під домовим арештом, потрафив переконати Сталіна про свою невинність і повалити закиди, які зробив йому б. шеф ГПУ Єжов. Після того послухання Бліхер був на послуханні у марш. Ворошилова.

Червоні офіцири вибили по обличчі секретаря ГПУ.

Перед будинком ГПУ в Москві два штабові офіцири червоної армії вибили по обличчі Штайна, секретара б. шефа ГПУ Єжова, за те, що Штайн зробив донос на тих офіцирів, немовби вони займалися троцьківською пропагандою.

Новий отаман донських козаків.

Донські козаки, які по упадку царської Росії розбрилися по цілому світі, мають від кількох літ власну організацію. Кождий член організації занотований у картотеці й може рахувати на допомогу на случай критичного положення. Що три роки союз донських козаків вибирає свого отамана і вручає йому булаву. Недавно новим отаманом донських козаків вибрано в Парижі Петра Попова, який займав поважні становища за царської Росії. Він скінчив військову академію в Петербургу, опісля став професором військової школи в Москві, вкінці був начальником військової школи в Козакії. Від часів революції Попов перебуває за границею, головно в Америці, де має власну фарму.

Проголошення виїмкового стану в Ковні.

На підставі декрету президента литовської республики введено на 6 місяців, від 10 грудня с. р., виїмковий стан у м. Ковні і в ковенському повіті, як каже урядовий комунікат, з причини шкідливої діяльности невідповідальних чинників, особливо в останньому часі. Після закону про виїмковий стан з 1925 р. особи, які заколочують публичний спокій, підлягають наглядові поліції або можуть бути вислані до таборів примусової праці. Крім того в часі виїмкового стану міністр внутрішніх справ може видавати на власну руку обовязуючі розпорядки. Хто нарушує ті розпорядки, підлягає карі гривни до 5.000 літів або вязниці до 3 місяців.

ІТАЛІЯ І ФРАНЦІЯ

Італійці про свої права до Тунісу.

Тижневик „Релящіоні Інтернаціоналі" прецизуючи італійські домагання у справі Тунісу висуває слідуючі аргументи: 1) Франція заняла Туніс всупереч волі Італії, 2) без італійської праці Туніс був би не осягнув сучасного рівня розвитку, 3) Туніс і Корсика се випадові станиці, вимірені проти Італії, 4) Італійці в Тунісі мають значно більше землі ніж Французи, 5) у вільних званнях Італійці мають у Тунісі рішучу більшість, 6) коли Франція не запевнить собі співпраці Італії в Тунісі, тоді Туніс пропаде для Франції, бо місцеве арабське населення ворожо настроене до Франції, 7) всі дотеперішні умови щодо італійського населення в Тунісі були постійно нарушувані Францією. — Булоб дуже нерозумним думати, пише далі часопис, що можна стримати розвиток 45 міліонового італійського народу. Таксамо безуспішним булоб очікувати, що Німеччина внаслідок німецько - французької заяви покине Італію.

Протифранцузькі настрої в Італії.

В Римі дальше відбуваються протифранцузькі маніфестації, в яких беруть участь учні і студенти торговельних шкіл. Шкільну молодь окремо звільняють з науки скорше, щоб могла маніфестувати. В пятницю велика товпа молоді зібралася перед французькою амбасадою в Римі, підносячи оклики: „Домагаємось Тунісу й Корсики". Подібні маніфестації відбулися в Триполісі, Павії, Савонні, Вінченці і в Трієсті.

Муссоліні про політику Франції й Англії.

Римський часопис „Попольо д' Італія" приніс статтю, яку загально приписують Муссолініеві. Стаття має форму діяльогу між б. абісинським негусом Таляріім і б. президентом Чехословаччини Бенешем. Розмова ведеться буцімто в Лондоні у члена Палати Громад Сейлора. Стаття дуже гостро критикує політику західніх держав щодо Абісинії й Чехословаччини. Зі статті виходить, що колиб негус і Бенеш не слухали були своїх дорадників, то булиб ще на чолі своїх держав. Стаття під наголовком „Діяльог над берегами Тамізи" кінчиться такою заввагою згаданого члена Палати Громад: „Ви перші жертви двох ворожих концепцій: демократичної й тоталыної. Одна битва вже програна, друга ще нескінчена". На цю заввагу Бенеш відповідає питанням: „Чи се малоб означати, що незабаром побачимо між нами Чан-Кай-Шека і Негріна?"

Лікарський фейлетоник.

Рак (пістряк)

Загадка недуги рака досьогодні не вияснена. Мимо того величезні зусилля учених позволили в останньому часі відкрити багато тайн цеї страшної недуги. Сьогодні наука медицини знає, що недугу рака викликує в деяких випадках таємний чинник таких малих розмірів, що неможливо його доглянути навіть у найсильнішому побільшенні. Сей чинник, т. зв. „вірус", переходить легко крізь порцелянові фільтри, подібно як віруси деяких інших недуг, напр. віспи або прищиці. Одначе лікарі досі не можуть сказати того, в який спосіб і серед яких умовин появляється у людини недуга рака. Отже не знають також докладно, як її уникнути. Деяких форм сеї недуги можна уникнути завдяки педантичній чистоті, через постійне зберігання чистоти шкіри, при харчуванні тільки вареними або знаменито промитими травами. Одначе нема сумніву, що в той спосіб не можна уникнути всіх причин, які спричиняють недугу рака. Чи рак недуга дідична? Ні. Недуги рака не одідичується, подібно як не одідичується сухіт і недуг серця. Недуга рака появляється переважно спорадично, в одного члена родини, а прочі члени родини на цю недугу не западають. Коли припадково трафиться, що зчасом кілька членів родини занедужає на рака, то діється це не внаслідок мнимої дідичности недуги, але тому, що члени отої родини мають вроджену слабу відпорність організму або спеціяльні, покищо незнані ще, загальні умовини (гормональні?), які влекшують розвиток сеї недуги. Недуга рака не заразлива. Цілі роки можна жити з людиною, хорою на рака, і не заразитися. Здорові жінки не заражуються раком від недужих мужів і навпаки, подібно — як не заражується здорова дитина від своєї хорої мами. Рак можна порівняти з грибом, який точить дерево. При тім не викликає ніяких болів ані горячки. Довгі роки ся недуга має характер місцевої недуги. Щойно згодом поширюється на ціле тіло, на лімфатичні залози, ба навіть на деякі органи й кости. В тім часі на лікування вже запізно. Спочатку, коли недуга стисло зльокалізована, можна раковий ґудз цілковито знищити, витяти, випалити, або вилікувати промінням Рентґена або радом. У тій вчасній добі можна усунути ґудз радикально й остаточно та вилікуватись назавжди. Рак не все розвивається швидко. Деколи розростається незвичайно помалу. Одначе на це не можна рахувати і в кождім випадку розпізнаного рака треба його якнайвчасніше усунути. Ґудз мусить бути усунений цілковито, бо з залишених частинок може він знову розвинутися. рк.

Хто така Плевицька?

В Парижі відбувається тепер великий процес проти Надії Плевицької за схоплення рос. ген. Мілера й видання його в руки большевиків. Довершила того Н. Плевицька (звана так по першім чоловіці), жінка ген. Скобліна (се її третій чоловік, другий називався Левицький) разом зі Скобліном, який одначе вспів утечи. „Бер. Тагеблят" пише, що Плевицька, літ 51, ще тепер визначається красою і достойством у виступі. Се дочка звичайного українського мужика, уроджена 1886 р. в Комську. Своєю красою імпонувала, а голосом як співачка багато заробляла. Нема сумніву, що вона була на большевицькій службі та що втягнула на ту службу і свого третього чоловіка, білого рос. генерала Скобліна, якого зовсім опанувала.

Протижидівські демонстрації

В Ковні відбулося протижидівське віче при участи кількасот студентів. Ректор університету заборонив зібрання в університеті, тоді студенти рушили вулицями міста. Поліція розігнала маніфестантів і увязнила 27 осіб. Студенти проголосили страйк. До страйку прилучилися студенти з інших високих шкіл у Ковні.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Кардинал Пачеллі іменем Св. Отця вислав на руки комітету допомоги втікачам з Німеччини в Лондоні телеґраму такого змісту: „Думки і слова Св. Отця, Папи Пія XI, будуть докладно висловлені, коли скажу, що Він ставиться з цілою людською і християнською апробатою до кождого зусилля в ділянці добродійности і несення успішної підмоги тим усім, що є невинними жертвами сучасних сумних часів недолі".

Начальний рабін Єгипту Нахум Ефенді вислав до Папи телеґраму, в якій горячо дякує Папі за вислови симпатії й заохоти супроти переслідування Жидів у Німеччині. В телеґрафічній відповіді Папа ствердив, що він сердечно зворушений словами рабіна. Благаю Всемогутнього, пише Папа, щоб у серцях вселюдської сімї защіпив почування справедливости і слушности.

Сирітський захист СС. Служебниць, що містився в домі о. дра А. Волошина в Ужгороді при вул. Ракочія, Мадяри викинули з міста. Сиріт вигнали за демаркаційну лінію, де ними заопікувалася карпатоукраїнська влада. Захист примістили покищо в Невицькім. Захист СС. Служебниць в Ужгороді побудував теперішній премієр о. А. Волошин своїм коштом.

Нова церква на міжнародній виставі. В Римі в центрі міжнародньої виставки в 1942 р., недалеко місця мучеництва св. Павла, повстане нова велика церква, присвячена св. Петрові й Павлові. Місце, на якому відбудеться вистава, матиме багато сталих будівель, що згодом служитимуть цілям адміністрації та будуть прилучені до м. Риму. Тому будова церкви на виставі дуже зацікавила духовні круги Риму, які вирішили побудувати гарну й величаву церкву. На днях Св. Отець приняв на окремій авдієнції архиєпископа Константінія, секретаря Конґреґації де Пропаганде Фіде, який знаменито розуміється на церковному мистецтві. Архиєпископ представив Св. Отцю президію виставової комісії і двох архітектів, які принесли модель задуманої будови церкви для поінформування Св. Отця й апробати. Папа уважно прослідив модель у всіх подробицях і висловив свою похвалу. Церква займатиме 5.000 метрів кв. поверхні. Її копула матиме 30 м. проміру: копула св. Петра в Римі має 46 м. Вона буде висока на 70 м. і буде вибудована з каміння з м. Травертіне, подібно як церква св. Петра, нутро церкви буде прикрашене багатими мармарами.

Оригінальний протест. Голяндські католики, як повідомляє „Те Юніверс", висилають до канцлера Ґітлера щоденно протест такого змісту: „Підписані голяндські католики рішучо протестують проти переслідування католиків у Німеччині". Під тими словами щодня підписується тисяча нових католиків. Слідами голяндських католиків хотіли піти англійські католики. Перший підпис під англійським протестом помістив кард. Гінслей, який по кількох днях під натиском офіціяльних чинників відкликав свою ініціятиву, накликуючи англійських католиків до молитви за німецьких братів.

Статистика релігій у світі. О. А. д'Еспіер подає в датою 1935-ого року ось яку статистику релігій: католиків в Африці 6,406.964, в Америці 136,357.425, в Азії 19,196.956, в Европі 209,672.679, в Океанії 2,085.814; всіх католиків було в 1935 р. 373,719.838. Всіх протестантів у світі було 185,454.697. Всіх інших християн у світі було 143,625.297. В тім самім часі Жидів було 16,059.212, мусулман 260 міл. 288.579, буддистів 213,186.001, визнавців Конфуція 357,298.982, ґіндуїстів 227 міл. 206.954, шінтоїстів 16,644.000, інших поган 102,192.000, безконфесійних було 102 міл., а невідомих щодо релігії 125,344.000.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

О. ДР ВОЛОШИН, премієр Карпатської України, зложив присягу на руки дра Гахи, президента федеративної держави. Рівночасно на внесення прем. Волошина мають назначити третього міністра для Карпатської України.

ВІЙСЬКОВИХ ОБСЕРВАТОРІВ рішила вислати Німеччина в Карпатську Україну. Вони мають переконатися на місці про діяльність диверзійних банд.

СОЙМ вибрав 30 членну комісію до зміни виборчої ординації. До неї увійшов також український посол др Степан Витвицький.

З ВАРШАВИ В МОСКВУ виїхав 14 с. м. начальник Виділу торговельної політики і договорів др Тадей Лиховский. У звязку з тим виїхав у Москву також радник совітської амбасади в Варшаві Тітов.

У СЛОВАЦЬКІЙ МІСЦЕВОСТИ БРНАВА населення здемолювало жидівські крамниці і підпалило синагогу. Поліція привернула порядок. (ПАТ).

В ЮГОСЛАВІЇ відбулися вибори до „скупштіни" (югославянського сойму). В Хорватії і Далматії примінювали терор.

БУРМИСТР КОВНА, столиці Литви, міністр Меркис, приїхав до Варшави на запрошення през. Варшави Старжиньского. Меркис ур. 1887 як син селянина, студіював в Ризі і Дорпаті, право скінчив у Києві. Служив як офіцир резерви при зелізниці, був міністром війни і ґубернатором Клайпеди а від 1934 р. займає становище бурмистра Ковна.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР має скликати ще с. м. Райхстаґ і виголосити промову, в якій має порушити: 1) французько-німецьку заяву, 2) кольоніяльні домагання і 3) українські справи.

318 ЧЛЕНІВ „ЗЕЛІЗНОЇ ҐВАРДІЇ" написало з вязниці у м. Васлой заяву, що зрікаються всякої нелеґальної праці, і зазив до своїх товаришів, щоб занехали незаконну акцію. Ромунська преса пише, що се означає ліквідацію „Зелізної Ґвардії".

РОМУНСЬКИЙ ПОСОЛ в Берліні зложив протест проти виступів декотрих німецьких часописів проти ромунського правительства і короля з приводу увязнень і розстрілів членів „Зелізної Ґвардії".

НОВИМ МАДЯРСЬКИМ МІНІСТРОМ закордонних справ іменував реґент Горті ґр. Стефана Чакі.

ШВАЙЦАРСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА РАДА видала декрет про охорону публичного порядку і демократії в Гельветській Федерації (офіціяльна назва Швайцарії). Декрет загрожує м. ін. суворими карами тим, які змагалиб до зміни дотеперішної конституції, які підпиралиб заграничну пропаганду і які поширювалиб публично ненависть до деяких ґруп населення федерації.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР народної культури заборонив італійським журналістам від 1 січня 1939 р. співпрацювати з закордонними часописами й агенціями. (ПАТ).

В МАРСИЛІЇ відбулося віче Корсиканців. Воно ухвалило протест проти тверджень італійської преси, немовби Корсиканці були Італійцями. Зібрані твердили, що вони Французи і хочуть остатися Французами назавжди.

НА ПАРИЖСЬКІЙ БІРЖІ наступило обниження курсів у звязку з домаганнями, які Італія ставить Франції.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ ЧЕМБЕРЛЄН відповів на запит в парляменті, що в разі якби Італія напала на Францію, Анґлія не має обовязку помагати Франції, бо нема такого договору.

НОВИНКИ

В Хусті зачне виходити від 1 січня 1939 р. новий український журнал п. н. „Карпатська Україна в ілюстрації" під редакцією Гренджі-Донського.

Комітет допомоги дітям з Карпатської України звернувся до суспільности з закликом, складати датки на допомогу закарпатським дітям, які втікли перед Мадярами у Верховину.

Нову автобусову лінію урухомлено між місцевостями: Хуст — Довге, Свалява, Перечин — Снина — Гуменне — Вранів і Пряшів.

Засудили гр.-катол. священика. ІКЦ в ч. 340 пише, що суд у Самборі засудив о. Івана Буґеру, пароха в Бикові, на гривну 100 зл. а його дяка на гривну 30 зл. за те, що вони приказали стерти на старинним образі „Рождество Христове" в Ортиничах польський напис „Фундатор Домінік Ортиньскі". Опісля наказали усунути цей образ з церкви без порозуміння з консерваторською владою.

Поліція арештувала дяка Павла Тиркуса з Верчан, пов. Стрий, за те, що він мав намовляти хлопців до нелеґального переходу на Карпатську Україну, щоб там вступити до „Січі".

Обнижку комірного продовжено до 1 квітня 1940 р.

Підчас морозів мають стримати покликування мужчин до заступної військової служби. Перерва потреває 2—3 місяці.

Повітове староство в Городку припинило діяльність читалень „Просвіти" в Керниці і в Зушицях та назначило кураторів для поладнування „пекучих" справ тих читалень, зокрема маєткових.

Два випадки з ґранатами. В Підвербцях пов. Городенка 12-літній Іван Дутчак приніс до школи знайдений запальник артилерійської ґранати з часів світової війни і приложив його до горячої печі. Запальник експльодував, обриваючи хлопцеві пальці правої руки. — В Надвірній робітник Степан Гринішак похвалився і впав на землю з запальником ґранати. Запальник вибухнув й урвав йому два пальці.

Поклади міди викрито на Поділлі в околиці Заліщик і Городенки. Декотрі жили міди ґрубі на 50 цм.

Скалатське староство виселило з прикордонної смуги купця Миколу Івасечка, орґанізатора Союза Українських Купців та кореспондента „Пром-банку" на Скалатщину.

В Перемишлі зачав виходити новий український двотижневик п. н. „Надсянська Земля" під редакцією мра Юліяна Костюка. В передовиці 1-го числа нового двотижневика читаємо м. ін.: „На сторінках нашого двотижневика містити-мемо матеріяли стародавньої історії і недавньо минулого та заготовувати будемо теперішні наші культурні, політичні й освітні надбання". „Надсянська Земля" виходитиме 1 і 15 кожного місяця. Ціна примірника 10 сот.

Листоноші дістануть на зиму лещетарські шапки зеленої краски з темно-зеленою оксамітною обвідкою і відзнакою почти.

Бурштин відкрито в кількох волинських озерах. Він має темно-брунатну краску і ріжниться засадничо від усіх знаних родів. Справою занялася спеціяльна комісія львівського природничого музею.

Гумор. — Хемія. — А тепер кидаю 5 злотих до квасу. Як думаєш, Данку, чи квас розпустить сю монету? — Ні. — Чому? — Бо колиб ся монета мала розпуститися, то пан професор не кидавби її до квасу.

Хто в грудні с. р. прішле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

Найвисший Адміністраційний Трибунал рішив, що замужнім вчителькам належиться мешканевий додаток навіть тоді, коли вони мешкають разом з мужами.

Гангар ширякової школи ЛОПП-у згорів у Червоному Камені пов. Жовква.

В Богородчанах пов. Станиславів повстала польська жіноча юнацька оселя, призначена для дівчат, які походять з загородової шляхти. Оселя має на цілі приготовити дівчат до праці в малих сільських господарствах.

Новий „Людовий Дім" посвячено в Журавні повіт Жидачів у присутности станиславівського воєводи ген. Паславського.

В Горенові коло больш. границі, гміни Голбицької, пов. Дзісно, місцевий К. О. П. вибудував каплицю. Посвятив її р.-кат. декан Антоні Зенкевич.

Збірку грошей і книжок на поміч польській загородовій шляхті оповістив ІКЦ. Головна Управа тої шляхти є в Перемишлі. Варт булоб і для нашої шляхти зарядити збірку книжок.

Адміністраційні власти замкнули литовські відділи Католицької Акції у 4-ох селах повітів сьвенцянського і виленсько-троцького під замітом, що ті відділи вели політичну діяльність.

На загальних зборах польської „Чительні Акад." відбутих у присутности кс. проф. Клявека і куратора її проф. Таржицкого презесом вибрано Мечислава Вайса (на місце Роека). Між резолюціями, які ухвалено, звертає увагу одна, звернена проти організації „Рицерского Закону Хреста і Меча".

Союз Польських Міст стверджує: зпоміж 489 міст у Польщі, які мають до 20.000 мешканців, 144 міста взагалі не мають ніяких уряджень ані заведень публичного вжитку крім народніх шкіл. Тільки 93 міст має захоронки і передшкілля, тільки в 24 містах є бібліотеки, читальні й т. п., а водотяги й каналізацію має всього 25 проц. міст у Польщі.

Західна Пресова Агенція звідомляє, що на Заользанськім Шлеську кольпортують диверзійні летючки, редаговані в польській мові, зі свастикою й окликом на честь канцлера Гітлера.

Міністерства видали обіжник у справі достав до державних урядів в часі тривання акції Зимової Допомоги для безробітних. При повірюванні достав і робіт для державних урядів в часі до 1 квітня 1939 р. вимагатимуть від підприємств посвідки комітетів зимової допомоги, що дане підприємство виконало свій обовязок супроти безробітних.

Совіти хочуть збудувати канал, який лучитиме Волгу з Азівським морем. Тим каналом мають плисти навіть великі кораблі до 18.000 тон поємности.

В Італії переводять реєстрацію жидівських маєтків.

Гумор. — Суддя до злодія: Чи жалуєте свого вчинку? — Та ще не знаю, кілько мені всудите, пане суддя.

Гумор. — Чому в Польщі така маса газет? — Бо тут кождий, хто не має що сказати, закладає газету. („Муха", 50).

До Варшави привезено вже кільканацять тисяч ялинок, хоч до свят іще два тижні.

Бібліотека Польська в Парижі святкувала 24. XI. століття свого оснування. В ній є тепер 120.000 томів, 12.000 рукописів і 30.000 рисунків та малюнків. При тій бібліотеці є також музей (се власність родини Міцкевичів), що має 10.000 оказів. Бібліотека під опікою краківської Академії Наук.

Новина! Появилися дуже пожиточні книжки: 1) „Свят-вечірні і різдвяні страви", 2) „140 ріжних страв з картопель" в ціні по 80 гр., порто 25 гр. Замовляти: **„Нова Бібліотека", Львів, Копцова, ч. 4.**

Ромунські власти заборонили населенню уряджувати ялинки на свята, бо це неромунський звичай, до того шкідливий для стану заліснення краю.

Німецькі власти постановили значно поширити столицю Судетів Райхенберг (Ліберець). До нього прилучать 30 довколишніх сіл так, що його поверхня збільшиться з 6.16 кв. км. на 120 кв. км., а скількість мешканців з 40.000 на 100.000.

Заграничні ордери в Німеччині. „Райхс-Анцайгер" оповістив листу осіб, яким канцлер Гітлер дозволив приняти заграничні відзначення. Листа обіймає близько 200 осіб, яким признано мадярські відзначення. Кільком особам вільно приняти відзначення болгарські і шведські. Б. ректорові фон. дер Ав з Фульди дозволено приняти ордер „За Церкву й папу".

В Ґданську оповіщено розпорядок, щоб жидівські купецькі фірми й ремісничі варстати умістили свої назвиска великими блюковими буквами так, щоб їх було видно з віддалі кількасот метрів.

„Прагер Прессе", півофіціяльний орган давнього чехословацького правительства, має перестати виходити з днем 1 січня 1939 р.

Ґенерал Франко жертвував мароканському населенню 10.000 ягнят з приводу мусулманських свят „Айд ель Кебір". Першу партію ягнят вже заладовано на корабель, який завезе її до Марокка.

Сильний буревій перейшов над Австралією. Він викидав трамваї і поїзди з шин та яхти з води на берег. 45 осіб утратило життя.

В Японії також розпочалося переслідування Жидів. Їм відбирають усякі становища і проганяють з краю.

В м. Корнет у Канаді відбулося особливше торжество в родині Рамон. Шість братів і три сестри з тої родини заключили всі одного дня супружжа. У весіллі взало участь 950 запрошених і незапрошених гостей.

Гумор. — Література се концерт отемнілих для глухонімих.

Гумор. — У Франції в часі страйків. — Учитель питає ученика: Що робить твій батько? — Нічого не робить, він робітник у пристані.

Жертви на українських інвалідів. Хв. гр.-катол. Уряд парох. в Якубівці, п. Обертин: зл. 15.58 (збірка в Якубівці, Ганчарові і на весіллі у п. Івана Гуменюка в Якубівці).

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Дня 31 грудня с. р. кінчиться речинець, в якому можна складати внески у справі обниження решти ціни купна землі. Ті внески може до кінця с. р. вносити кождий власник сільського господарства, коли трансакція купна-продажі наступила в часі від 28 червня 1924 до 1 серпня 1932 р. В тих випадках довг, який тяжить на власнику з титулу решти незаплаченої належности, може бути обнижений розємним урядом згідно з засадами, які обовязували в віддовженевім періоді. Се відноситься так до тих власників, які не мають іще титулу власности, перенесеного на їх імя, як також до тих, яким суд признав власність, але без примінення віддовженевого декрету. В обох випадках суд або розємний уряд може розглядати внески в справі знижки, коли тільки вони будуть внесені в означеному речинці.

З днем 1 січня 1939 р. ввійде у життя новий статут податку від шильдів, який передбачує значне поширення тих оплат. Звернено також увагу на естетичний вигляд реклям. Артистичні реклями користатимуть з податкових полекш до 25 проц.

Між членами РСУК (Ревізійного Союзу Українських Кооператив) є тепер 12 видавничих кооператив, які начислюють 3.148 членів. 80 проц. членів тих кооператив це умові працівники і вільні професії. Видавничі кооперативи мають власних фондів 93.702 зл., чужих 313.704 зл. Торги тих кооператив дали за 1937 рік 58.234 зл.

Небезпека господарської залежности від Німеччини. Під таким заголовком „Курієр Варш." приніс в ч. 313 голос „Курера Польского", органу Левятана, який пише, що тепер одна з найпильніших справ Польщі: поширити обороти заграницею. В разі поміщування польських продуктів на німецькім ринку в завеликій скількости Польща може стати цілком залежна від німецького ринку.

Німецький уряд підписав торговельний договір з Ромунією. Німеччина зобовязалася закуповувати в Ромунії 25% річної продукції нафти та крім того купувати річно 40.000 ваґонів пшениці і 25.000 ваґонів кукурудзи.

10 літ не буде доходового податку — але в Австралії... Міністр внутрішніх справ Австралії підписав ряд розпорядків, які мають на цілі влекшити і приспішити кольонізацію та господарський розвиток північних австралійських провінцій. Між тими зарядженнями є звільнення від доходового податку на 10 літ, редукція податку від бензини в краєвій консумції та допомоги на підпирання годівлі худоби.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Фльоріян.
МУЗА: Листи з поля бою.
ПАКС: Любов і сльози жінки.
РОКСІ: Предивна брехня Ніни Петровни.
СТИЛЕВЕ: Восьма жінка Синьобородого і резія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcii i Administracii: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 18 грудня 1938. ч. 97 (1197)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Заява Нунція

Папський Нунцій Ексцеленція Кортезі покидаючи Львів, поручив оповістити ось яку його заяву: Зараз від початків моєї місії в Польщі я мав намір відвідати Львів, сей преславний город, який в особливший спосіб притягав мене і своєю історією і своєю культурою і своїм упривілеєним становищем, як столиця трьох архиепископів, які величавою ріжноманітністю своїх достойних лошани обрядів доказують вселенськість римської Церкви, матери й опікунки всіх Церков. Тепер виконуючи мій намір, відчуваю тим більшу радість, бо Св. Отець Пій XI поручив мені се миле завдання висловити всім вірним свою батьківську прихильність, з якою Він ніколи не перестає глядіти на сю частину пастви Ісуса Христа, що її саму і її потреби зблизька пізнав у своїм часі. В глибокому почуванні свого вселенського батьківства, яке випливає з Христового серця, що Він його заступає на землі, Найвисший Пастир не може глядіти без страху на роздори, противенства і боротьби, які роздирають синів сеї землі, які вже спричинили тільки зла і ще більшим злом загрожують у будуччині. Супроти того зрозуміло, що Папа, люблячи всіх, одиниць і народи без ріжниці Христовою любовю, звертається з повною журбою до населення й усильно його упоминає, щоб зложило на вівтарі спільного добра ненависть і гнів і щоби знайшло добрий спосіб до взаїмного порозуміння. Отже поручає вірне виконування евангельської ради: „Любіться взаїмно", яка зблизила народи до атмосфери братньої любови; вона отворить шлях Царству справедливости, узгляднить права кождого і спонукає шукати розвязки всіх завдань „per arma lucis, caritatis et iustitiae" (зброєю світла, любови і справедливости). Св. Отець дуже рахує на побажане успокоєння умів працею світського і монашого клиру, бо праця ся по своїй суті се праця для мира й любови. Бо священики католицької релігії бачать у своїх людях якоїнебудь національности, верстви і партії душі, відкуплені найдорощою кровю Ісуса Христа, які вони повинні освятити і спасти. А вони силою свого вищого покликання повинні розвинути безінтересовну акцію доброти і поєднання, так дуже вартісну для Церкви і для власної Батьківщини.

Англійці про Україну

„Берлінер Тагеблят" в ч. 586-7 приніс кореспонденцію з Лондону такого змісту: Лондонська преса розпочала містити освідомляючі статті про Україну і її проблеми. Ті статті повні спекуляцій про заміри Німеччини та реагування Польщі й СССР. Від часу чехословацької кризи замітне в Англії остудження заінтересування справами Европи. Отже і щодо української справи переважає тут думка, що та справа безпосередно не дотикає інтересів Англії. „Дейли Мейл" пише виразно, що Англія з того приводу не наразиться на ніякі комплікації. „Маншестер Гардіян" представляє докладно ситуацію Українців у Польщі.

Комісаріят для українських справ у Німеччині.

З днем 1-го грудня б. р. розпочав свої чинності „Комісаріят для українських справ в німецькій державі" **(„Ukrainische Vertrauensstelle im Deutschen Reiche). Адреса Комісаріяту: Berlin W 30, Bayerischer Platz 3. (тел. 26 25 18).** На чолі Комісаріяту, стоїть д-р Микола Сушко. Комісаріят для українських справ має завдання заступати інтереси бездержавних Українців, що мешкають у німецькій державі, влекшувати зносини Українців з державними урядами, сприяти в мовувати куди слід старання в таких справах як паспорти, дозволи на побут, дозволи на працю та порадою бути помічним кождому Українцеві в його особистих справах. В інтересі кождого бездержавного Українця є до кінця 1938 року зареєструватися в Комісаріяті. Українці, що належать до українських організацій, одержать безпосередно від Управ своїх організацій відповідні листки з запитами, конечними до переведення опису осіб.

Цілковита зміна ситуації на Балтику.

Французький часопис „Тан" припускає, що Клайпеда може спричинити ще поважніше ускладнення міжнародньої натури, в обличчі якого сигнатарі статуту з 1924 р. не зможуть залишитись рівнодушними. „Тан" не передбачує значнішого опору Литви супроти німецьких домагань і думає радше, що Ковно схоче здержати добрі взаємини з Німеччиною. По деяким інформаціям вже виготовано предложення умови, на підставі якої Клайпеда булаб „згляйхшальтована" при збереженні в ній деяких господарських привілеїв для Литви. В цей спосіб Литва могла б, по думці „Тан-у", попасти в цілковиту господарську орбіту Німеччини і в сферу її політичних впливів. Се означалоб цілковиту зміну положення над Балтійським морем, в першу чергу трудноші для Польщі, якої „діяльність у тамтих сторонах сталаб незвичайно делікатна". Більшість паризьких часописів звертає увагу на засадничий характер сеї проблеми, що може бути небезпечним прецеденсом. Таким прецеденсом булоб, колиб Клайпеда була прилучена до Німеччини всупереч недавній торжественій заяві канцлера Гітлера, що по аншлюсі Судетів Німеччина не має в Европі вже ніяких територіяльних домагань. В паризькій пресі переважають песимістичні передбачення. „Журналь де Деба" сумнівається в успіх франко-англійського демаршу. Сей часопис думає, що нема сенсу виступати з енергійним протестом у справі, якої не думається боронити, бо таке поступування до решти підкопалоб престіж обох держав.

Тунель між Азією і Японією.

Японське міністерство зізниць наказало зробити поміри найвузшого проливу між Кореєю і Японією, щоби збудувати підморський тунель. Він має бути довгий на 120 км. і коштуватиме коло півтора міліярда єн. Найдовший досі підводний тунель є в Англії й має всего 8 км. Зачали його будувати в 1873 р. і будували 13 літ. Тунелю з Англії до Европи не збудовано досі з ріжних причин, між ин. тому, що кошти його будови булиб непропорціонально високі в порівнанні з користями, які він приносивби. Та про плян його будови все пишеться.

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛІШИМ ДАРУНОЧКОМ на св. НИКОЛАЯ і на ЯЛИНКУ є ВКЛАДОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найпевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Корсика блистить

Відколи Італійці закричали на „Піяцца Венеція", що хочуть Корсики, заблистіла вона на арені сучасної нам історії міжнародних справ. І блистить мала Корсика і манить увагу всеї преси Европи. Киньмо ж оком на Корсику і ми, йдучи за невтральним журналістом зі швайцарської преси.

Італійці кажуть і пишуть, що Корсика італійська по народности, мові, традиції й обичаям своїм. Вони вже від давнього часу видають ріжні органи, присвячені для Корсиканців і для агітації між чужими в справі Корсики. І так:

1) В Ліворні виходить „Іль Телеграфо". Щотижня видає він „Едіціоне делля Корсіка". Правда, се лиш одна картка, але тенденція її виразна: горячо доказує, що Корсика італійська.

2) Крім того видають Італійці місячник „Корсіка Антіка е Модерна". Виглад його благородний, з мистецьким оформленням. Часом виходить кілька чисел його разом.

3) Дальше слідує також гарний, мистецьки видаваний орган „Рівіста дель пенсіеро Корсо". І форма бездоганна і зміст добірний, але розуміється є в нім агітка. Основник сего органу Франческо Гуеррі. На тім органі напечатане буцімто корсиканське прислівя як гасло:

„Da Capu Corsu a Bonifaziu
Aria di Roma e mar di Laziu."

Сей старанно редагований орган призначений для корсиканської інтеліґенції і для чужинців, щоб їх переконувати, що на Корсиці живе ідея прилучення того острова до Італії. Сей часопис коштує 30 лірів в Італії, на Корсиці, в Ніцці й фр. Сабавдії, в Монаку й на Мальті, в Тунісі й Дальматії та у швайц. кантонах Тессіно і Гравбінден, а заграницею („естеро") 45 лірів. Цікаве се вичислення країв тим, чого Італійці не вважають „заграницею".

4) Квартальник „Архіво Сторіко ді Корсіка". Видає його в Римі Джіоакхіно Вольпе. Се видавництво багато випосажене.

5) Вкінці треба ще згадати „Bulletin de la Sociètè des Sciences Historiques et Naturelles de la Corse."

Се бідненьке видавництво і появляється воно рідко, але появляється.

Словом, як на такий один остров, то Італійці багато роблять для пропаганди в цілі позискання його населення й освоєння заграниці з думкою, що Корсика повинна належати не до Франції, а до Італії.

Зате Французи цілком занедбали пропаганду в справі Корсики. Як вида-

ють щось, то тільки для притягнення чужих туристів на той острів. Очевидно тепер, коли справа Корсики стала актуальна, мусітимуть і Французи занятися пропагандою на місці й між чужими, бо в сих часах інакшої боротьби вести не можна: пропаганду се завелика сила, щоб її ігнорувати.

Якже на правду виглядає справа Корсики? Наперед історично. Корсика дійсно була звязана з Італією довгий ряд століть, ще за староримських часів. Потому належала до Пізи, потому близько пів тисячеліття до республики Генуї. Кожда шлюбна жінка кождого генуенського дожі чулася королевою Корсики. Але в дійсности влада італійських міст істнувала тільки на берегах Корсики, а внутрі острова мали владу корсиканські кляни. Повстання йшли за повстаннями. Нпр. в перших 7 десятиліттях 18 ст. Корсиканці без уговку воювали проти Генуї, яка для задержання своєї номінальної влади над Корсикою взивала на поміч наперед Австрійців, потому Французів. Вкінці Генуа зовсім зреклася Корсики, а Французи основно перемогли сили Корсиканців у битві коло Понте Нуово 8. V. 1769 р. Відтоді по сей день Корсика належить до Франції, з виїмком літ 1794—1796, коли Англійці, що тоді воювали з Францією, урядили там окреме віцекоролівство.

За посідання Корсики боролися в новіших часах: Австрія, Англія, Голяндія, Еспанія, Генуа і Франція, але нехто не питав Корсиканців, чого вони самі собі бажають. А вони в численних повстаннях доказували своєю кровю, що не хочуть нікого з чужих володарів, тільки хочуть самі господарити в своїм краю. Великому корсиканському борцеві за свободу Паскалеві Паолі дійсно вдалося якийсь час незалежно правити Корсикою, але мусів уступити перед французькою силою. Зрештою всі корсиканські провідники були тої думки, що сама Корсика не вспіє самостійно вдержатися, отже приставали до тої сили, що давала їм розмірно найбільше свободи і найбільше сприяла розвиткові їх острова. З тої причини і Паолі заявився в часі Великої Революції за Францією, бо думав, що революція дасть свободу його краєві. Та коли революційна свобода перемінилася в деспотизм, Паскаль Паолі виступив збройно проти Франції й візвав на поміч Англію. Потому Корсика якось погодилася з Францією і Корсиканці стали льояльними французькими горожанами, — але ніколи не перестали бути передовсім Корсиканцями. В часі великої війни погибло 40.000 Корсиканців в оборонї Франції, себто сама часть усього населення Корсики! Се їм Франція очевидно памятає в добрім значінні цего слова, хоч вони й люблять критикувати французьку адміністрацію і т. п.

Розуміється, є на Корсиці також ірредента, яку сильно підпирають Італійці. Багато тих ірредентистів нема, але вони є. Се головно незадоволені нічим люди без становищ, які шукають спасення всюди, тільки не у власнім краю. Аргументують так як Італійці. Тимчасом нарід Корсики і мова його по правді не італійські, а корсиканські. Правда, Італійці й Корсиканці мають багато спільного, — але є й багато ріжниць та противенств між ними. В таких обставинах рішають: настрій, свідомість і світогляд. А все те виробило в Корсиканців нахил до тої влади, яка давала їм найбільше свободи.

Італійці крім висше згаданих аргументів підчеркують іще велике стратегічне значіння Корсики. Притім уживають тез німецьких геополітиків. Розуміється, такі самі стратегічні аргументи моглиб навести і Французи зі свого становища. Коли Франція скапітулювалаб на Корсиці, тоді не моглаби вдержати також своїх інших позицій на Середземному морі.

Тільки швайцарський журналіст, що скривається під криптонімом Г-н. А що Корсика викликає в уяві інтеліґенції культурної Европи?

Корсика, „остров краси", остров повний красок і запахів, „остров цвитучої пущі", остров чудових червоних скель коло Піяни... Населення там дуже убоге. Доми і дімки виглядають як руїни. Скрізь повно гробниць, бо на Корсиці нема кладовищ і кождий гребає своїх померших, де йому подобається. Отже стоять вони самітно в тіні пальм, серед скель і коло домів з видом на море.

До Корсики їдеться з Марсилії кораблем 6 годин.

Корсиканці горді з того, що їх Наполеон правив Францією. Також в сих часах той остров дає Франції багато визначних людей: найславніший паріжський адвокат Моро Жіафері, міністр маринарки, Цезар Кампінхі, б. міністр, визначний політик Пієтрі, б. директор поліції в Парижі Чіяпе і багато інших знаних діячів на всіх областях життя — се Корсиканці.

В малім місті Аяччіо, столиці Корсики, стоїть аж 6 памятників Наполеона. Дім його і гробівці його родини, а особливо мами, званої там „Пані Матка", стягають численних паломників...

Корсика се найбільш таємничий остров Европи, що видав найбільшого полководця нових часів. Коли сей остров знов виринає на обрію міжнародної політики, то немов серед темної ночі причувається безконечний похід наполеонських армій і немов привиджується той дивний син Корсики, що в голоді міг працювати 48 годин без уговку. І стає перед нами на ввесь ріст той дивний велит, званий „малим капралем", що дбав про найменшу дрібницю в потребах свого війська, що робив при тім найбільші плянн, що обіймав своїм умом всі области життя. Як уродився на острові, так помер на острові. Ніколи не покидала його віра в провидіння Боже. Мав великі прикмети і великі блуди.

А тепер велика тінь його знов появляється в споминах над Европою з порушенням політичного значіння острова, на якім він уродився.

І встає перед нами образ, як на білім коні по кривавих боєвищах крок за кроком їде цісар Французів, що колись голодував як студент. По боках його два сурмачі, а перед ним герольд сильним голосом голосить:

„Всім разом і кождому зокрема діляю відомим, що я, цісар Французів, на вічні часи касую панщину і підданство, увласнюю селян на землі потом їх політій, знесшу знущання і тортури, даю всім волю віри і сумління"...

І через мряку сотки літ видно як злазяться до нього ранені й умираючі, свої і чужі, та благословлять його, забуваючи болі свої.

Так. То не тільки геній Наполеона виніс його на першого полководця Европи, але й ідеї, які він розносив по світі. Від того часу Франція, хоч перемінилася в республику, попідписувала договори не про освобожденння а про поневолення народів. І тому загрожує їй тепер відірвання таємничого острова, на якім уродився її найбільший полководець... Історична відплата гряде — по справедливій волі Всевишнього.

Гумор. — Я хотівби стілько грошей, щоб можна купити слоня. — Пощо тобі слоня? Що з ним зробиш? — Мені слоня зовсім не треба, але я хотівби мати гроші, які на нього треба.

З Карпатської України

Фінанси Карпатської України.

Ві второк 13 с. м. др Бращайко виголосив радієм промову про стан фінансів Карпатської України: Віденський арбітраж відібрав Карпатській Україні 12 проц. її простору, себто около 300.000 моргів найліпшої землі, столицю Ужгород, важний осередок Мукачево і багате місто Берегово. На втраченому терені жило найзаможніше населення. Які будуть доходи і розходи Карпатської України, важко наперед сказати. На основі дотеперішнього досвіду можна оцінити розходи на 400 міліонів корон. Сі видатки можна поважно зменшити шляхом ліквідації публичних установ, що їх потворило непотрібно вибуяле партійництво. На покриття видатків матиме Карпатська Україна доходи з державних дібр: копальень соли, 20—30 мільйонів корон, з лісів 20 мільйонів та доходи з монополів, стемплів і всяких посередних податків. Податкові тягарі зменшиться, зокрема для незаможних горожан. Податкова спроможність населення ростиме рівномірно зі збільшенням добробуту, зокрема в експльоатації природних багацтв. Серед нових, змінених умовин віримо, сказав др Бращайко, що без сумніву дамо собі раду та закріпимо нашу державу під господарським оглядом.

Др Комаринський наступником Бескида.

ПАТ звідомляє, що преміер о. др Волошин усунув віцегубернатора дра Бескида та заіменував на його місце д-ра Комаринського, дотеперішнього шефа пропаганди.

Українсько-словацькі переговори.

Німецька преса подає, що ві второк почалися переговори між Карпатською Україною та Словаччиною. Вони мають вирішити ряд справ, які торкаються сусідських взаємин, м. ін. питання східнословацьких округ, заселених Українцями.

Ромунський консулят у Хусті.

Ромунське правительство видало декрет про створення генерального консуляту Ромунії в Хусті, столиці Карпатської України. Генеральним консулем іменований дотеперішній легаційний секретар ромунського посольства в Празі.

ІКЦ за спільним фронтом

ІКЦ з ч. 317 приніс передовицю, в якій пише, що український рух „штучний", мовляв „вигодувала його Австрія" і то перед своїм упадком. Мимо того той „штучний" рух набрав такої сили, що ІКЦ взиває зробити спільний фронт Польщі, Угорщини й Ромунії, щоб задавити той рух. Плян ІКЦ простий: „Ромунія, пише, занявши по війні Буковину, не бавилася в ніякі сентименти в т. зв. Українцями і відразу здавила всякі відрухи українства. Буковинські Русини не мають ніяких меншостевих привілеїв (!), ніяких окремих шкіл, і через те український рух позбавлений усякої поживи. Кілька процесів перед воєнними судами (на Буковині від хвилі закінчення війни панує виїмковий стан) унешкідливило горстку українських агітаторів". І мимо такого чудесного успіху кількох процесів ІКЦ накликує створити фронт трьох держав проти того вже унешкідливленого руху... Щож таке сталося? В останніх днях, пише ІКЦ, ромунські власти „вилапали" в Чернівцях українські летючки, звернені „гвалтовно" проти Ромунії і проти Польщі. Отже треба, каже, одного фронту... Наївність ІКЦ дійсно велика, коли він думає, що хтось повірить йому, немовби то Українці видавали проти Ромунії летючки в часі, коли Ромунія присилає хліб українському населенню на Закарпатті.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Поляки в Тернопільщині

„Дзєнніх Польскі" в ч. 345 приніс репортаж з Тернопільщини пера Владислава Сьледзіньского, який з захопленням описує зріст польського стану посідання в тій части краю. Він-вище м. ін.: Легенда про активізацію польського господарського життя в Тернопільщині перестане бути легендою. Останній рік був роком конкретної роботи. Для прикладу наводить розвиток польських господарських станиць: В 1935 році було 569 польських „Кулек Рольничих", а в два роки пізніше те число зросло до 749. Польських крамниць у 1935 р. було 663, а тепер є 1.467. В Борщівщині в 1935 р. було всего 10 польських крамниць, тепер є 75; в Бережанщині було 88, тепер є 184; у Скалатщині було 18, тепер є 176. „Кул Господинь Вейскіх" є тепер в Тернопільщині 328, читалень ТІШЛ 557, „Кул Звйонзку Стшелецкего" 761, шляхти загородової 96. З трьох польських кружків купецької підготови — в Тернополі, Теребовлі і Золочеві — вийшло недавно 140 фахових польських купців. В двох останніх роках 500 осіб з середньою осітою скінчило рільничо-торговельні курси і всі дістали працю. Заробляють від 150 до 250 зл. місячно. Ряди тих людей більшатимуть рік-річно. З передбачених у програмі 40 польських торговельних домів вибудувано 12, в яких є 150 крамниць. А які будуть можливости, коли повстануть збіжеві шпихлірі, елєватори, млини, магазини?! — питає захоплений автор репортажу. Далі п. Сьледзіньский наводить розмову з тернопільським воєводою Маліцким, який сказав м. ін.: „Коли вам десь скажуть, що на терені Тернопільщини ще сьогодні є осередки, які перевисшалив польське населення активністю суспільно-господарського життя, не вірте в се, бо це будуть фрази уживані нарочно на вивіз"... На доказ сказаного воєвода наводить отсі дані: В будові „Людових Домів" і костелів осягнено рекорд в загально-польській мірі. Вибудовано 394 „Людових Домів", 6 костелів, 12 каплиць, — в будові є ще 145 „Людових Домів", 42 костели і 43 каплиці. — Та це ще не все! Поступає також польська національна свідомість. Деякі Поляки, пише автор репортажу, які ще донедавна говорили по українськи, вживають тепер своєї матірної (?) мови. В декотрих селах Поляки зорганізували „чуйкі", які мають право накладати грошеві кари на Поляків, що говорять по українськи.

Вкінці автор зазначує, що в останньому часі зникли випадки переходів з римо-катол. обряду на греко-катол., зате досить часті випадки зміни обряду греко-катол. на римо-католицький. Щоб його хтось зле не розумів, автор додає: „Належить підчеркнути, що зміна обряду не має тут матеріяльного підложжа; вона просто вислід природнього (?) розбудження польської національної свідомости". — Отже нарешті повинні польські газети заспокоїтися, коли аж так добре поводиться Полякам в Тернопільщині.

Полеміка над українською справою

Головний орган ендеків „Варшавскі Дзєнік Народови" у ч. 336 відповів на статтю „Газети Пол." п. з. „Ідеольогія комуналів" (гл. „Н. З." ч. 94) ось як: Українська справа набрала виїмкової актуальности осенню 1938 р. Чому? Через Карпатську Україну. Доки ЧСР будувала свою політику на союзі з Совітами, Карп. Україна не могла бути центром „української" акції, бо не може бути для Росії (совітської чи несовітської) більшої прикрости, як видвигання „української" справи. Щойно розбір Чехословаччини та вхід її в орбіту німецької політики уможливив появу „українського Піємонту". Річ ясна, що засада народностей, визискана в 1919 р. проти Німеччини, сегодня служить німецькій політиці на Сході і може стати оруддям до розсаджування середньо-східної Европи так, як справа диссидентів послужила Росії та Прусії в 18 ст. до знищення польської держави... Українського населення не позискаємо автономічними помислами (самими помислами напевно ні — Ред. „Н. З."). В давній Польщі були в українській справі дві системи: Вишневецького й Оссолінського, в давній Галичині були також дві і в відродженій Польщі є дві (Юзефский!). Отже деж тут „підюджування" або „ширення недовіря"? (Так з роззброюючою наївністю питає орган ендеків, рівночасно даючи виразно пізнати, що він заявляється за системою Яреми Вишневецького, знаною добре з твору Сенкевича „Огнем і мечем"). Коли се, що ми сказали, пише „В. Дз. Н.", зле або неповне, то просимо показати нам іншу програму і начеркнути інший плян... — Так серед найбільш напруженої ситуації в Европі орган ендеків погрожує цілому народові системою Яреми Вишневецького — і думає, що він веде одиноко розумну політику... Во істину, аж такого засліплення не видно ніде инде в Европі, в ніякій партії.

Про паризьке порозуміння

„Трібюн де Женев" пише: Франція одержала обіцянку, що на Рені їй нічо не загрожує. Що вона дала в заміну? Ось що: Поперше Франція признала, правда, посередно, що напад на Німеччину одного з бувших союзників Франції у східній Европі Франція не буде розглядати як „казус белли". Подруге вона згодилася на те, що Союз Народів перестає існувати в характері організації, яка регулює міжнародне життя Европи. „Трібюн де Женев" пригадує про долю І і ІІ Німеччини. Якби не хотілося вірити, що паризька заява дійсно відкриває нову еру — невільно забути, що Штреземан у своїм знаменитім локарненськім тості сказав точно тесаме, що написано тепер у заяві...

Базилейська „Національ Цайтунг" розглядає декларацію як великий дипльоматичний успіх Німеччини. В Берліні рахують, що вона означає відречення Франції від середньої Европи. Та держава одинока, зі спротивом котрої Німеччина числилася у своїм поході на схід, признає тепер довершений факт і перед ним склонається.

Співробітникові „Ессенер Національ Цайтунг" франц. мін. Бонне сказав: Населення Франції майже без виїмку витає паризьку заяву... Франція горяче бажає, щоб ся заява відкрила шлях до довгої і міцної згоди між обома краями. Франція зробить все, що від неї залежить, щоб ті надії здійснилися в близькій будучині. Досягнути згоди тим лекше, що головна причина до можливого роздору — справа границь — тепер усунена. В заключенні Бонне запевнив німецького журналіста, що Франція край, в якім суспільний порядок і соціяльний мир пустили глибокі корінія. Недавні дні принесли важний доказ того. Французи мають великий запас здорового розуму й ось тому вони так спочутливо відносяться до спроб французько-німецького зближення.

Словом, дуже переважаюча більшість голосів преси оцінює паризьке порозуміння так, що Франція признала Німеччині свобідну руку в середній Европі. Отже тепер головно від Німеччини буде залежати упорядкування відносин на тих просторах.

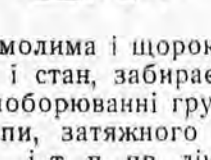

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Боротьба за острів Наполеона

Львівська „Хвіля" в ч. 7087 у рубриці п. н. „В зеркалі часу" принесла кілька цікавих інформацій, які кінчаться такими рефлексіями: Хто знає, чи теперішні протиіталійські демонстрації на Корсиці не є в деякій мірі відбиткою давніх незалежницьких змагань островного народу. Корсиканці призвичаїлись до правління Франції, яке ніяк не вяже свободи 300.000-ного населення. Далі живуть у скромних умовинах, займаючись пастирством, риболовством, а найрадше нічого не роблять, зберігаючи давні переказувані традиції і понад усе цінять собі свободу. Піддатися під зверхність Італії, мало хто там палиться. І ось парадокс: Корсиканці, населення італійського походження, з назвиськами переважно італійськими, в рішальних хвилях заявляється по стороні... Франції! Чи Італії направду йде про те населення? А може про природні багатства, яких до речі на Корсиці так... мало? Провідна думка італійських домагань зовсім інша. Тут іде про усунення передостанньої французької барієри на Середземному Морі. Італійці знають добре, що з Корсики до Франції 170 км., а до Італії коло 80. Памятають, що на полудневому кінчику острова, у віддалі 10 км. від берегів Сардинії, лежить французька морська база, военна пристань Боніфачіо. Не забувають, що до Еспанії й на Балеарські острови, на яких їм також дуже залежить, найкоротший шлях знад Тибру чи з Неаполю веде через пролив, що його контролює з одного боку Франція. Здобуття Корсики булоб однозначне з цілковитим позбавленням впливів Франції на Середземному Морі та відтялоб Францію, завдяки свобідній контролі Італії, від північної Африки.

Т. Г. 2)

Історичний спомин

„Перша Державна Нарада" в Камянці на Поділлі.

Кождому впадає в очі ріжниця між змістом промов представників обох Урядів, а партій. Звернув на це увагу М. Лозинський (Галичина в рр. 1918—1920, Відень 1922) пишучи: „Так говорили представники обох правительств. Одначе партії говорили інакше". Але Лозинський не знав, що було властивою ціллю скликання Державної Наради.

Розяснює це осаул Головного Отамана Олександер Доценко у своїй „Літописі укр. революції" (т. ІІ, книга 4, 1917—22, Київ—Львів 1923) пишучи: „Скасування Диктатури, один Уряд, одна армія, єдине військове командування, одна Республика — ось що стояло на порядку денному для обговорення, але покищо тільки для обговорення. За це виступали галицькі ендеки і дехто з радикалів" (стор. 87).

„Премієр І. Мазепа укладав пляни для приборкання уряду Галичини та її армії. Малося на увазі (багато й Галичан працювало в цьому напрямі) проголосити окремим актом нечинність уряду З.О.У.Н.Р. та злуку галицької армії в одну армію Великої України"(стор. 104)[4].

Коли це мало статися? Це мало статися якраз на Першій Державній Нараді 25 жовтня 1919. Цю Нараду скликано серед таких обставин:

По переході Галицької Армії за Збруч станули біля себе Диктатор Петрушевич і галицька армія та Головний Отаман Петлюра і придніпрянська армія. Разом боролися обі армії з большевиками, але обі армії були за слабі, щоби рівночасно боротися і з Денікіном. Ця рівночасна боротьба з Денікіном, а ще більше безуспішні старання за приязнь Польщі й Ромунії стали викликувати серед Галичан негодування. Галичани були свідомі того, що на війну зі всіми — і з большевиками і з Денікіном і з Польщею та з Ромунією — не було сил. Але з ким треба було і можна було порозумітися? Придніпр. Уряд був тої думки, що треба говорити з Польщею і Ромунією, бо вони й Українці мають спільних ворогів. Та чи бажали собі Польща й Ромунія сильної, соборної України? На це питання відповідали Галичани рішучо: Ні. Після їх думки — Польща і Ромунія не хотіли і не могли Українцям помагати — не хотіли, бо не бажали собі великої, сильної укр. держави; не могли, бо були звязані з антантою, яка помагала Денікінові. У Галичан повстало підозріння, що Польща і Ромунія лиш тому нібито помагають Україні, щоб залякати Денікіна українською небезпекою і одержати від нього те, чого не могли одержати від придніпр. Уряду, котрий мусів числитися з Галицькою Армією. Польща і Ромунія добре знали відносини на Україні, отож знали, що укр. армії, галицька і придніпрянська, не в силі перемогти в боях на ріжних фронтах рівночасно із большевиками і з Денікином, а однак на поміч не йшли. Що більше! І Петлюру і укр. армію і укр. нарід представлювано на Заході по часописах як большевиків, а в Галичині розпочато відомий режім (Домбє, Львів, Стшалків і т. д.), який на Галицьку Армію (без якої укр. державність у тодішних обставинах взагалі була неможлива) робив пригноблююче враження і настроював її ворожо проти Польщі. (Д. б.).

[4]) О. Доценко дуже не ласкавий на Галичан і неперебірчивий у словах. Покликуючись на Грушевського і Франка, що закидали Галичанам „дідівскість", безпринціпіяльність, безхарактерність, крутійство, грубошкірість, лінивку, байдужну, рутенську натуру" питає: „Чи не те саме бачимо в Галичан в 1918—20 р.? Революція і демократизм і острах перед революцією та „буржуазність"; революційні методи в роботі і цілковите нерозуміння їх; далекозорість та мрійність і короткозорість та суха вирахованість тільки на сьогоднішній день — ось яка ріжниця виринула між двома братами. Петрушевич це галицький адвокат, якому ходить, аби були гроші, чи хлоп виграє, чи ні..."

СЛОВО ЕПИСКОПА

Про відбутий курс Католицької Акції в Станиславові.

В днях 19—22 лйпня 1938 року відбувся курс Католицької Акції в Станиславові. В тім курсі брали участь тільки священики і то покликані в числі понад шістьдесять. Повне справоздання разом з рефератами появиться пізніше в своїм часі. Тепер хочу дати відповіди на деякі запити учасників, як також звернути увагу на неумісність поведення деяких учасників. Многі інші запити поминаю, бо вони були вияснені в дискусії в часі курсу.

З запитів після предложеного мені протоколу я переконався, що в клирі нема ясного розуміння щодо Катол. Акції і Товариства „Скала". Деякі мішають одно з другим, або ідентифікують. Отже зазначую, що щось інше Катол. Акція, а щось інше „Скала". Товариство „Скала" се звичайна церковна організація. Вона є поміччю і середником до провадження Катол. Акції, — одначе не є самою Катол. Акцією. Організація одної і другої установи між собою ріжниться, хоч одна другій не перешкоджує, але помагає. В К. Акції ділають самі світські католики в залежности від церковної єрархії, а священик є тільки асистентом, котрий має чувати, нормувати, приспособлювати світських людей на апостолів до Катол. Акції і давати їм вказівки. В „Скалі" знов можуть бути членами в Виділі не самі тільки світські, але також священики, хоч на основі вибору, бо мій розпорядок зазначує виразно, що священик не може бути членом світських товариств незалежних від Церкви на основі вибору, „Скала" однак не є чисто світська установа і залежна від Церкви.

З запитів вношу рівнож, що деякі з учасників ще банують за світськими товариствами й установами, бо вони рівнож не можуть погодити в парохії „Скалу" і „Просвіту". Вони здається подібні до Жидів, що вийшли з Єгипту, а відтак банували за цибулею і чосником єгипетським. Дехто скрупулятний питався, чи може зайти до „Просвіти" як гість. Лишім „Просвіту", бо вона станула на ворожім становиску до „Скали".

Нехай священики не побіжно, але добре перечитають мій розпорядок, як також мій Пастирський Лист про Національну чи Обявлену віру з 1935 р., тоді зрозуміють, до чого зміряв мій розпорядок, тоді зрозуміють і своє становище супроти чисто світських товариств і установ. Священик має дбати про церковні установи й організації, бо се імператив Церкви, Бого-чоловічої видимої Держави на землі, а заразом чувати над чисто світськими, щоб не звиродніли, а котрі блудом йдуть, упоминати і старатися їх звернути з блудної дороги, — бо се імператив твого душпастирського уряду. На се маеш многі середники і способи: „Проповідуй слово, настой благовременні й безвременні, обличи, запрети, умоли со всяким долготерпінієм й ученієм" (II. Тимот. IV. 2).

Один зі священиків учасників поставив питання, що сталосяб зі „Скалою", коли „не дай Боже у проводі станувби католик Поляк, як сего собі бажають наші сусіди", покликуючись при тім на одного селянина, котрий поставив йому таке питання на загальних зборах „Скали".

Той священик, учувши такий запит від селянина, повинен був так його запитатися: як ви сіете збіжжа, а хтось вам скаже, а що буде, як прийде може град і все витовче, чи ви тоді покинете сіяти? Таксамо зі „Скалою". Селянин міг у своїй добродушности так говорити, але ти, священику, повинен мати більше застановлення та віри в Боже Провидіння. Чи прийде Епископ Поляк, то ще не знати, се залежить від Бога, а також по части й від нас. Як будемо гідні у Бога, то дасть нам доброго Епископа-Пастиря, а як будемо негідні, або такі наївні, як той священик інтерпелянт, то може нам дати вправді не Поляка, але за кару дасть „свого" Епископа, котрий буде розвалювати в імя „добра Нації" нашу Церкву гірш найбільшого ворога. Не гнівім Бога, не вдаймося в Його пляни, виконуймо гарні вчинки, бо те все вложене в руки Божі й ніколи не загине. Таксамо „Скала". Працюймо, організуймо, поширюймо і приєднуймо як найбільше людей доброї волі, а все проче лишім Божому Провидінню, подібно як рільник трудиться на ниві, оре, сіє, а зріст і жниво лишає Божому Провидінню.

Був також такий запит: „Священик не може втягнути провізорів церковних на членів „Скали", не належать вони до „Просвіти" і бояться вписати до „Скали". Впрочім се люди дуже чесні, релігійні, впливові. Усунення їх з провізорства викликалоб обурення цілих родин парохії. Заходить питання, як поступити: чи усунути з місця і на їх місце дати членів „Скали", чи толерувати наразі для уникнення ферменту в парохії".

Той інтерпелянт видко належить до вигідних душпастирів, боїться „ферменту", боїться наразитися впливовим „дукам" в парохії, хотівби, щоб та справа сама залагодилася і тому чи не добре булоб „наразі толерувати". На се відповідь така: До „Скали" не можна силувати, тут має рішати добра воля: „аще хощеши". Чи ті провізори се „люди дуже чесні, релігійні", дуже сумніваюся, бо як булиб такими, то не боялисяб вступати до „Скали". Видко вони такі вигідні, як їх душпастир. Вони ні горячі, ні зимні, вони літні. Таких випльовує Христос з уст своїх (Апок. III. 16). Щодо боязни перед ферментом і обуренням в парохії — нехай той священик возьме до серця слова Христа Спасителя: „Не мните, яко пріидох вовредши мир на землю: не пріидох вовредши мир, но меч". (Мат. X. 34).

Подібний до попередиього був запит з того приводу, що в однім рефераті було сказане, що „Скала" для вибраних одиниць, а що має робити парох, котрий має кілька тисяч душ? Відповідь: нехай буде вдоволений, коли має мале число вибраних, відтак нехай старається, щоб ті вибранці своєю діяльністю потягнули як найбільше парохіян, але головно сам душпастир своєю ревною й апостольською працею нехай позискає і приєднає як найбільше працівників для Божого Царства.

Був один запит дуже наївний, котрий свідчить, як навіть деякі священики дуже тяжкі умом, бо не знають навіть самозрозумілих справ, а саме: один з прелєгентів сказав у своїм рефераті, що у нас Церква зійшла до ролі наймички, а прецінь священики називаються слугами, отже як се погодити? Той священик, котрий поставив такий запит, видко взяв за одно звичайного наймита і священика як слугу Бога й олтаря. Наймит се той, хто змушений убожеством наймається на службу, щоб заробити на удержання життя, а священик це слуга Христа з любови і з посвяти. І се найвища честь, бо служити Богу се правдива гідність і тому святих називаємо слугами Божими. Священик тоді наймит, коли „панам" служить і то не з конечности, як звичайний слуга, але добровільно і то коштом Церкви і душ вірних. І такі священики-наймити допровадили нашу Церкву до ролі наймички, котра мусить „панам" служити під їх диктатом.

Один з учасників ударив „великим" тараном у „Скалу" закидаючи, що у проводі знаходяться невідповідні люди, котрі там знаходяться для наживи і що свого часу був головою чоловік навіть неморальний, через що поповняється святотатство на Катол. Акції. На те запримічую, що послідний висказ се фраза запозичена від „Просвіти", котра закинула мені „святотатську руку", що посягає на „Просвіту". Крім сего тут ходить про „Скалу", котрої той пан був головою, а не Катол. Акції. Щодо членів Виділу „Скали" не виджу рації того закиду, а щодо неморальности бувшого голови, то се мене обурює, бо ніхто не має права прилюдно перед зібраними священиками кидати на когось каломнію, а до того ще не подаючи доказів. Крім сего той закид також мене дотикає, бо той пан провадить поручені йому мною справи і стоїть зі мною в частім контакті. Коли той священик має позитивні докази, то повинен був до мене прийти і мені сказати, але не прилюдно вяговорювати. Щодо морального життя того пана, або щодо його віри, я старався провірити, однак не знайшов я нічого доганного. Все полягає на сплетнях і необоснованих підозріннях. Без слушної причини, без застанови кидати на когось каломнію, се дуже сумно свідчить про душевний стан священика. І се досить часто проявляється.

Ось недавно був у мене один священик, але не учасник курсу, з таким самим закидом проти того пана, щоб мені „відкрити очи", але додав, що він не від себе се говорить, але таке чув від других. А „відкрив мені очи" на те, щоб при тім упечи свою печеню. Справді у нас бабушерія, сплетні й інтриги без міри і кінця, а ще болючіше, що такими поганими справами занимаються також деякі священики. До них треба примінити слова св. Письма: „Гроб отверст гортань їх, язики своїми лщаху" (Пс. V. 11).

За ввесь час мого епископства я завважав, що особи, котрі були або є в близькім зі мною контакті, котрі мають поручені їм мною справи або уряд, обкидувані підозріннями, посудженнями і поганими напастями. Ось недавно прислано мені одну і другу польську газету, де була нотатка, що: „Niejaki Iwowianin Nazaruk", мешкаючи в однім готели в Станиславові, провадив гуляще життя в товаристві підозрілих женщин і що коли в пянім стані заснув, хтось вкрав йому 15.000 зл. Та нотатка в газетах хитро уложена вимірена була проти п. Дра Осипа Назарука, редактора „Нової Зорі", і тому прислано мені обі ті газетки, щоби в моїх очах скомпромітувати п. Осипа Назарука, хоч в тій газетярській нотатці не було докладно означене імя і стан, тільки сказано, що якийсь „Iwowianin Nazaruk", а прецінь назву Назарук може мати много іншнх осіб. Ту нотатку газет прислали, як можу догадуватися, свої люди, а може навіть самі так хитро і злобно уложили. Тому я в імя правди заявляю, що в тім часі п. Др Осип Назарук мешкав у мене в Богородчанах, а як коли ночував у Станиславові, то все ночував в дух. семинарі. Рівнож я переконався, що той якийсь „Iwowianin Nazaruk" не походить зі Львова, але з іншої місцевости. Видко наші люди люблять і смакують в брудних помиях і тому і мене хотіли ними почастувати, присилаючи мені газети з тою нотаткою. П. Др Осип Назарук не реагував на ту нотатку — і слушно, бо та нотатка не відноситься до него і тому не хотів бабратися в тім болоті. Я однак уважаю за вказане при тій нагоді стати в оборони невинного чоловіка, а то тим більше, що ся справа посередно також і мене доторкає з огляду на його контакт зі мною і з огляду на його становище як редактора катол. органу „Нової Зорі". Розумні і поважні люди пізналися на тій хитрій штуці, але в нас є замазані і плитькі душі, котрі з таких сплетень справляють собі празник і забаву.

Наведу ще один примір. Перед світовою війною був ректором дух. семинара в Станиславові бл. п. о. Єремія Ломницький. Наше громадянство уважало його за „темного духа", котрий опанував мене і що я під його впливом роблю „нещасні і шкідливі" потягнення. Однак се незгідне з правдою, бо хоч не стало о. Єремії Ломницького, я однак не змінив лінії моєї діяльности і дальше роблю „злощасні" потягнення. В тім часі один священик виговорював на бл. п. ректора: „той чорний дух опанував епископа". Відтак той сам священик йде до того „чорного духа" і просить його, щоб він вставився до мене о надання йому парохії, за котру старається. Ректор Ломницький знав про поведення зглядом нього, однак не дав пізнати сього по собі, а тільки відтак прийшов до мене оповів мені все і додав такі слова: я хочу натім священику пімститися і тому дуже прошу дати йому ту парохію, за котру він просить, я не хочу мішатися в справи наділення парохій, але в тім случаю дуже прошу. І я сповнив прошення ректора Ломницького задля його благородної мести, однак жалую того, бо маю клопоти з тим священиком. Сей послідний приклад як також вище наведені дуже прикрі і болючі, але правдиві і свідчать про значний занепад моралі і то навіть в части й серед духовенства.

Такі були запити й інтерпеляції в справі „Скали" та інших установ. Но кромі сього були ще запити й інтерпеляції в справі преси. І так: чому я не поручив часописів: „Український Бескид", „Мету", „Ниву", »Христос Наша Сила«, „Дзвіночок" і чи можна їх читати? Сей запит

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

в прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

троха за сміливий, бо я не обовязаний оправдуватися, чому я одні часописи поручив, а других не поручив. Зрештою в склепі можуть бути солідні товарі і тандита. Ось прим.: часопис „Христос Наша Сила" помістив був раз під тим своїм заголовком образ Шевченка, отже не знати, чи Христос, чи Шевченко наша сила. Зрештою часописи не заборонені хоч не поручені можна читати, хіба булиб прямо ворожі Церкві і вірі.

Щодо „Ниви" мушу заняти ясне і рішуче становиско. Сей орган видаваний для священиків „Богословським Науковим Товариством" у Львові в ч. 12 за грудень 1937 р. помістив статтю під заголовком: „Чи тільки на головнім відтинку?" В тій статті редакція злосливо і тенденційно осудила мій розпорядок у справі діяльности священиків у світських товариствах і установах, як також у справі участи духовенства в світських імпрезах і закінчила запитом: „чи під прапором Христа, чи антихриста?" — немовби я зміряв моїми розпорядками під прапор антихриста. Такий осуд у священичім органі проти катол. Епископа появився в „Ниві", „як незалежній трибуні всего духовенства, що все стояла на сторожі його прав та формувала його ідеольогію". (Стор. 411). Се нечуване в катол. Церкві, щоб священичий орган був незалежною трибуною всього духовенства. Та від кого, чи від чого незалежною трибуною? Хіба від здорового розуму. Так може писати хіба анархістичний орган. Тому під канонічним послухом всім моїм священикам забороняю „Ниву" пренумерувати безпосередно, або посередно, як також читати. Я не можу дальше терпіти тої розкладової роботи, яку від ряду літ управляє „Нива". Се зухвала безличність голосити себе „незалежною трибуною" і судити Епископа. Я рівнож дивуюся, що міг хтось з учасників курсу інтерпелювати, чому я не поручив „Ниви". Се свідчить про кромішну тьму духовну деяких священиків.

Но як була інтерпеляція в справі часописів, котрих я не поручив, так знов зазначено негодування і гнів на „Нову Зорю", католицький орган, мною поручений. Закинено, що „Нова Зоря" дуже обиджує все духовенство, котре прецінь має свої заслути, що діявол розсаджує органи католицької преси, бо має там своїх людей, та що про священиків пише людина, свіжий конвертит, що недавно став християнином. Поставлений був навіть внесок, відтак відкликаний, домагатися сатисфакції.

Всі ті закиди й інтерпеляції заносять посмаком традиції взаїмного кадження і славословія, з котрого зродився такий сопух, що правдива критика сталася неможливою. Ми так призвичаїлися до похвал, що коли вчуємо осуд хоч правдивий про нас священиків, то замість ввійти в себе і застановитися, ми гніваємося і негодуємо. Критика, навіть дуже остра, ніколи не зашкодить, але похвала нас затуманює й усипляє. Яка була досі діяльність духовенства, які її нинішні наслідки, то про те знають всі, свої і чужі. Не виставляймося на сміх нашими самохвальбами. Похвалами та славословіями ловила духовенство й ловить світська ліберальна інтеліґенція і ліберальна преса. Похвалами нас задурювано, щоб свою роботу провадити. В своїм часі ще перед війною редактор гласкав в „Ділі" священиків похвалами і той сам в „Громадськім Голосі" крепко чесав „попів", але духовенство мовчало, бо мало похвалу від „Діла". Правдиво католицький орган, коли має служити правді, не сміє пускатися на хитрення, але виказувати рани, остерігати перед небезпеками і подавати лік і вказувати дорогу до правдивого добра. Хороби і ран не можна улічити, коли їх закривається. Перший крок до улічення — пізнати хоробу, відкрити рану. Найбільший ворог той, хто душевно усипляє, хто підхлібствами зводить. Се одна з найсильніших тактик злого духа.

Католицький орган обовязаний прилюдне лихо прилюдно відкривати, вистерігаючись однак особистих нападів. Навіть заостра критика в справі прилюдного лиха так не зашкодить, як виношування похвалами, навіть сперте на дійсности. Упокорення завжди хосенне, але похвала може вбити в гордість. Щодо закиду, що діявол розсаджує орган католицької преси, бо має там своїх людей, то мені зовсім невідомо, щоб там були прислужники діявола.

Щодо редактора п. Дра Осипа Назарука, то зазначую, що він ніколи сам від себе не виступав з критикою проти духовенства, він тільки поміщував дописи прислані від священиків. А що він свіжий конвертит, чи свіжо навернений християнин, се не можна не тільки вміняти йому в зло, але навпаки, треба йому признати як прикмету сильної душі. Бути в блуді і закривати блуд, се низкість, але признатися до вини і висповідатися з гріха, се значить, привернути Богу честь, а собі гідність.

Досі знані у нас три правдиві радикали, то є такі, котрі не хитрили своїми радикальними переконаннями, котрі не для „ґешефту" були радикали і не для демагорії, щоб людей зводити, але були радикалами з переконання, хоч фальшивого, — і валили у нас Церкву. А се були: бл. п. Др Володимир Охримович, бл. п. Др Стефан Томашівський, а третій п. Др Осип Назарук. Але так один, так другий як і третій, коли пізнали свої фальшиві радикальні засади, стали правдивими віруючими християнами і католиками. За це прецінь не можна до них чути якенебудь підозріння і нехіть. Овшім, нам треба з того радуватися, бо хто з радикалізму правдиво навертається той далеко кращий католик, як не один, котрий завсіди оставав в католицизмі. Хто перебував у тьмі ночі, той далеко сильніше оцінить і полюбить світло дня. Якщо можна малі річи порівнювати з великими, то маємо примір на св. Апостолі Павлі. Се був великий „радикал" і валив Церкву, як сам про себе каже: „Гонихъ церковь Божію" (I. Кор. XV. 9), а відтак став Апостолом, сосудом ізбранним, що поніс імя Господне перед народи, царів і синів Ізраїля (Діян. IX. 15).

Але ми маємо заплющені очі і дивимося тільки на наших „віруючих" хитрунів „патріотів", котрі потрафлять змінити свої релігійні погляди після подуву вітру, як вимагає їх особистий інтерес. І ми самі священики тому винуваті, бо ми або не виховали правдиво віруючої інтеліґенції, або толерували і не реаґували на її хитре і безхарактерне поведення, зі страху, щоб собі її не зразити. І ми так призвичаєні вже зжилися з нашою „віруючою" інтелігенцією і не маємо правдивого розріжнення між католиком правдиво віруючим, а хитруном.

Один патріот повісив на стіні образ Матери Божої, на однім боці того образа повісив образ Тараса Шевченка, котрий хулив достоїнство Божого материнства Пр. Д. Марії, а з другого боку образ Івана Франка, атеїста. Справді втяв неабияку штуку, бо прийде віруючий, то має перед очима образ Матери Божої, прийде ліберал, має Шевченка, прийде атеїст, має Франка. Всі вдоволені, ну, і священики вдоволені з такого „віруючого" інтелігента. І деякі з учасників курсу Католицької Акції волюють того рода інтеліґентів, як „свіжо наверненого конвертита", котрий як не крився перед тим зі своїми радикальними засадами, так тепер виразно стоїть на католицьких засадах. Дехто з учасників курсу тому з таким упередженням відноситься до редактора „Нової Зорі", бо видко, що той інтерпелянт не належить до „Фронту Церковної Єдности", але до „Фронту Національної Єдности", де перше „Нація", а на другім місці Церква, а „Нової Зорі" девіза е: перше Церква, а відтак Нація, і се дуже не подобається декому і звідси гнів і обурення.

* * *

Так представляються запити й інтерпеляції поставлені від учасників курсу Католицької Акції разом з моїми відповідями і поясненнями.

Були ще запити від одного священика, але так неумілі, що не заслугують на відповідь. Походили вони радше з дуже обмеженої наївности, як зі злої волі. Зрештою, той інтерпелянт не був покликаний на курс, а сам впросився.

Запити поставлені від деяких учасників, котрі я поминув, бо були вияснені в часі дискусії, були умісні, бо через те справа вияснюється, але деякі запити і інтерпеляції зовсім не відносилися до Католицької Акції, вони були того змісту, що кваліфікувалися на звичайне віче і бувби цілий той курс скінчився вічем, якщо один з отців не бувби звернув уваги, що то не віче і що як так дальше піде, то цілий курс буде розвязаний. Так видно брак у деяких з духовенства розваги, застанови і смаку та духа церковного.

Зазначую однак, що таких опозиціочістів було тільки кількох, може 5 або 6, а всеж таки вони спричинили дісонанс і зробили прикре враження. Се було з самого початку.

В тім курсі я не брав участи, тільки в послідним дні я був приявний в часі голошення одного реферату. Як мені сказано, цілий курс, крім початку відбувся дуже поважно й учасники були одушевлені й заінтересовані справами трактованими в поодиноких рефератах.

Кінчу се нинішне моє письмо з тим, щоб Духовенство не легковажило справи парохіяльних читалень „Скали", бо без них неможливо або дуже тяжко провадити Католицьку Акцію. Де є така читальня, треба старатися, щоб вона була активна, а не фігурувала тільки на папері. Де нема, там треба основати. Нехай Духовенство прийме до відома, що я буду чекати ще якийсь час, але коли зобачу нерадивих священиків, то буду спонуканий ужити прикрих середників. Тому звертаю увагу, щоб потім не було на мене нарікання. Я не з тих людей, що зачнуть якусь справу, а потім понехають.

Один з організаторів Товариства „Скала" в своїм справозданню написав, що в многих місцевостях з початку був рух за основанням читалень „Скали", але відтак все поснуло і створилася гадка, що коли дальше нічо не робиться, то видко, що читальні „Скали" не так конче потрібні. Тому нині заявляю і сильно підчеркую, що читальні „Скали" по парохіях конче потрібні і їх діяльність є найсильнішим свідоцтвом і доказом ревного душпастирювання духовенства.

Дано в Богородчанах, дня 4 листопада 1938.

† ГРИГОРІЙ, Епископ.

(Ч. 8444/IV. „Вістник Станиславівської Епархії" ч. VII—XII 1938).

Ліквідація польських масонських льож

У звязку з декретом про розвязання масонських товариств власти безпеки по переведенні низки ревізій і на підставі здобутих матеріялів зліквідували існуючі польські льожі, які ділали дотепер в краю. Ліквідація обняла зокрема 9 льож: льожу-матку „Коперник" і льожі „Привернена свобода", „Переможений пересуд", „Косцюшко", „Махніцкі", „Лукасіньскі", „Томаш Зан", „Сташіц" і „Ґабріель Нарутович". Осягнені матеріяли, які є предметом докладних опрацювань, послужать до внеможливлення евентуальних спроб дальшої діяльности масонських товариств у Польщі. — Добре, що врешті взялися й до польських льож, бо досі розвязували тільки жидівські льожі.

Словаки усамостійнюються

Головний гітлерівський орган „Фелькішер Беобахтер" звідомляє з Праги, що там покінчилися переговори між представниками правительств чеського і словацького. Чехи згодилися, що словацький міністр Сідор буде віцеміністром федерального правительства і що в тім правительстві будуть крім того три словацькі віцеміністри. Закон про повновласти федерального правительства не має правної сили ні у Словаччині, ні в Карпатській Україні. Це означає зміщення самоуправи тих держав.

Не тримайте безужиточно дома **долярівок, інвестиційних позичок та інших цінних паперів.**

Пересилайте їх в депозит до

ПРОМ-БАНКУ

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

Охороните цінні папери перед крадіжжю, знищенням та довідаетеся про виграну згл. в речинці заінкасують Вам відсотки.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Історія Карпатської України

Історія Підкарпатської Руси, теперішної Карпатської України, сягає 6-го століття по Христі, відколи на сій землі осіло одно з руських племен, білі хорвати. На чолі того племени виступив князь Лаборець до бою проти мадярів, що під воєводою Арпадом 896 р. перейшли Карпати. Тоді Лаборець наложив головою, а племя білих хорватів піддалося київському князеві Олегові Віщому (880-914). З того часу наші закарпатці брали участь у походах Олега, Ігоря та Святослава на Царгород. За Володимира Великого границя київської держави по свідоцтву Начального літопису сягала за Карпатами до границь чеської держави Ольдриха та угорської держави Стефана Святого. А назви місцевостей, як пр. Орошвар, доказують, що руська (українська) кольонізація сягала аж до Братислави (Пресбург, Пожонь). Коли Закарпаття приняло християнську віру, се невияснена справа. Є переказ, що приняття сягає часів Методія, якого папа Іван VIII именував папівським єпископом у 863 р. Тоді білі хорвати підпали під вплив болгарського королівства, де ученики Методія поширили східний славянський обряд християнської віри церковними книгами — писаними кирилицею. В союзі з болгарами застали їх мадяри 896 р.

Підчас межиусобиць руських князів по смерти Володимира Стефан Святий именував свого сина Емерика князем русинів (Dux Ruissorum). А по смерти Стефана засів на престолі Андрій I, зять Ярослава Мудрого, оженений з Анастазією Ярославною. Він заснував монастир коло Мукачева, спровадивши сюди ченців з українських земель. Окрім цього він оснував теж другий монастир у Вишеграді, куди прийшли ченці з київської Печерської Лаври. Жінка його Анастазія заснувала жіночий монастир в Толмові, в Бігарській жупі. Монахині ЧСВВ у веспримському монастирі вишили коронаційну кирею золотом образами іконостасу, вгорі дали напис у церковно-словянській мові: „Буди Господи милость Твоя на нас аминь і во вѣки"; а на краях напис: „Господи ущедри ны і благослови ны, просвѣты лице твоє на ны и помилуй ны". Це показує, що наша культура каяжих часів мала великий вплив на культуру угорського королівського двора. Династія Арпадовичів (995 — 1301) дружилася з нашими князівнами з Києва та з Галича, мадярські королі говорили на дворі українською мовою та окружувалися славянськими вельможами, між якими закарпатські русини грали першу ролю. Мадяри були примітивною ордою скотарів, яка сиділа між Тисою й Дунаєм, в шатрах до XIII ст. та перняли слова з родинного і хатнього життя від українців. Мадярські королі хиталися між Римом і Візантією, яку підпирала Підкарпатська Русь своїм впливом на дворі. Вона звалася Marchia Ruthenorum, або Universitas populorum ruthenorum й мала окрему адміністрацію та судівництво. Мадярські королі встрявали в межиусобиці князів по сім боці Карпат, посягали по Галичину, та їх виганяли, а разом з ними прибували на Закарпаття політичні еміґранти і поселенці з цього боку за Кольомана, Андрія II, Белі IV та Володислава IV. Аж Лев I — син Данила заняв Закарпатську Русь 1280 р. і вона належала до галицько-волинської держави до 1320 р., як доказують дві грамоти з Берегова й Маковиці в Шарищині.

Так Угорщина йшла до повного зіславянщення завдяки східному обрядові, який підпирав ряд мадярських королів, приявши славянський обряд. За Белі IV прийшло 40.000 половців, що втекли під натиском татарів зі сходу. Ті половці скріпили мадярську расу. Мішана династія (1301—1526) дожила до перемоги латинської Церкви, з приходом якої упав вплив закарпатських вельмож на кородівському дворі. За першого короля династії Анжу, Карла Роберта український вельможа Петро Петрович Земплинський і Ужанський наджупан, підняв повстання, видавши проклямацію до славян та до селян українців. За головну причину повстання подав, що в небезпеці руська віра, бо Карло хоче затинізувати Угорщину. Петро Петрович візвав на угорський престіл Льва II Юрієвича, внука королівни Констанції і Льва I, сина нашого короля Данила, але Лев II та Андрій, князі галицько-волинські, мали тоді боротьбу з татарами та з Литвою. Петро Петрович погиб у битві з йоганнітами 1321 р., а його маєтки передав Кароль італійським еміґрантам, які стали панами на Закарпатті. Та боротьба Петра Петровича виказує, що історія Карпатської Руси звязана була органічно з Церквою славянського обряду; вона вяже всіх русинів на Закарпатті в одну спільноту до сьогодня.

Як вимерла династія Романовичів, Червону Русь то є Галичину захопили поляки, а опісля Людвик I (1342—1382) прилучив її до Угорщини. Він хотів насильно привернути наших людей до латинської Церкви, та не мав сили на таку перемогу, тільки вигнав волохів з Закарпаття. По його смерти його зять Ягайло й донька його Ядвіга відлучили Галичину від Закарпаття і встановили між ними теперішну границю 1387 р. За Жигмонта (1387—1437) найшла східна Церква підпору в 40.000 українцях, що прийшли на Закарпаття під проводом Федора Коріятовича, подільського князя, що його вигнав литовський князь Витовт з литовсько-руської держави 1394 р. Коріятович як мукачівський князь і управитель замку мав герб св. Юрія. Він відновив давній монастир на Чернечій Горі коло Мукачева. Той монастир став культурним осередком та був осідком мукачівського єпископа (від 1491—1772 р.). Жінка Коріятовича Доміника заснувала жіночий монастир на горі Сороки близько Мукачева. Для удержання мукачівського монастиря князь дарував два села Бобовище і Лавки та позволив збирати десятину вина з сусідних винниць і десятину зерна з села Росвігова. Це затвердили монахи підробленою грамотою з 1360 р., яку підписав цісар Леопольд I 1692 р. Другим нашим культурним огнищем на Закарпатті був монастир в селі Грушові, в Марамороші, який зруйнували татари за Белі IV, спаливши всі документи і грамоти. Обновлений волоськими князями добився 1391 р. положення патріяршої ставропігії. Згадані князі записали йому три села з полем. На основі „ставропігійського права" цей монастир підчинений був просто царгородському патріярхові з правом будувати церкви, благословити священників у чотирьох жупах, бо там мав жити епископ як ігумен цього монастиря.

Але ті центри не змогли здержати вельможів і шляхти від переходу на латинство, бо воно давало їм доступ до впливу в державі. Одиноким заборолом Руси та її Церкви стало духовенство звязане з перемиською епархією і селянська маса, поневолена панщиною. Та мадяри прибрали духовенство до рук, створили окрему мукачівську епархію 1491 р. і піддали її під керму латинського епископа з Ягру (Eger). Латинське руховенство ограбило церкви з дібр і наложило свою владу над Церквою. Пани обложили священиків оплатами, тягарами, роботою і карами як кріпосних селян, яких привязано до землі „Книгою законів" Вербеція 1514 р. після кровавого селянського повстання Юрія Довжі. Священики, звані там „батьками", ходили в холошнях, бочкорах, в петеках (кожушках наверх руном, без рукавів), платили як кріпаки половину королівської порції (dica), податок земледільцям-панам та подать епископам (cathedraticum).

Пани в часах реформації переходили на лютеранську і кальвінську віру та змушували свої оселі до зміни віри на основі права „cuius regio, eius religio". Щойно з появою Єзуїтів, які завели колеґію в Ужгороді 1613 р. та в Пряшові, пани навернулися. Під впливом ягерського епископа мукачівський владика, родом з Галичини, Василь Тарасович, хотів 1640 р. зложити віроісповідання католицької віри, та його арештував капітан мукачівського замку Балінг, підаладний Юрія Раковція. На просьби цісаря Фердинанда і папи звільнено його з темниці, але виключено з монастиря і він жив на цісарській пенсії в Великім Калові. Тимчасом вдова по графові Другетові Анна Якушич за намовою брата Юрія, ягерського епископа, післала двох отців Василіян навернути „батьків" ужгородської країни на унію. Священики зійшлися 24 квітня 1646 р. в ужгородськім замку і 63 з них приняло унію за папи Іннокентія X.

(Кінець буде).

Нові видання

Вістник Марійських Товариств, орган Управи Марійського Т-ва Молоді, тримісячник. Рік IV, жовтень-грудень 1938. Ч. 4 (10). Зміст: Третій Зїзд — Курс ОО. Провідників Марійських Організацій. о. І. Назарко ЧСВВ., „Нікодимова година" в Марійській Дружині. Плян праці Марійських Дружин у другому кварталі. С. Лицинякова, Кандидатура в Марійській Дружині Пань. о. С. Лещук, Роля Марійської дружинниці в родині. Звіти з діяльности Українських Марійських Організацій: Д. Штундер, Марійська Дружина учнів української державної гімназії в Станиславові (72); Дружинниця, Марійська Дружина учениць при гімназії СС. Василіянок в Яворові (73); о. В. Клос, Шкільний Марійський Кружок у Мостах Великих (74). Рецензії: В. Лімниченко, Верховинець (Л. Нигрицький); Кс. А. Рогуж, Дзевечко зостань! (о. І. Назарко ЧСВВ); о. Бернард од М. Б., Наш Боскі Круль (о. М. Когут ЧСВВ). Всячина. Посмертна згадка (Омеляна Рачинська †). „На Глибінь", неперіодичний додаток до „Вістника Марійських Товариств", ч. 2. Львів 1938. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві. Ст. 57—80.

У століття „Русалки Дністрової", ювилейний збірник. Бібліотека кружка Рідної Школи ім. Маркіяна Шашкевича в Самборі, ч. 1. Самбір 1937-38. Сторін 52. Формат 17 × 24.3 цм. Ціна 1 зл.

Ревеляції „князя Розумовського"

„Діло" в ч. 275 пише: Під такими й подібними наголовками („Сон про українську потугу" і т. п.) появились у польській пресі фантастичні вістки про якесь інтервю „князя Розумовського" у лондонській та паризькій пресі, в якому є мова про ріжні великі українські плани, ба навіть про будучий устрій державної України і її владу. Не під адресою Українців, які це добре знають, але під адресою всіх чужинців зазначуємо, що історики новітнього українського руху та українського здвигу 1917/20 рр. не знають ніякого князя Розумовського. Знаємо, що серед кождої еміграції панує мода призиватися до давніх родів, але не вважаємо, щоб така поведінка, яка має риси несмачної самореклями серед зовсім непоінформованих чужинців, була гідна справді поважного діяча. Тим більше неповажно звучать заяви немов будучого володаря, який на те становище призначує хіба сам себе. — Отся замітка „Діла" цілком слушна. В цілім нашім краю ніхто не бере серіозно мнимого „князя Розумовського".

Про неістнуючий союз

Редактор польського часопису „Червона Ружа", Вітолд Іногорский-Ленкевич, що пише також статті в „Газеті Польскій", оповістив у „Ч. Р." статтю п. з. „Неістнуючий союз" з підтитулом „Нехибне правило: Франція проти Польщі". Зміст: На підставі останніх обсервацій можна устійнити нехибне правило, що французька дипльоматія звернеться проти Польщі всюди там, де ходить про життєві інтереси Польщі. Отже чи не час нарешті скінчити з фікцією французької приязни? Сеж фікція ще більше нереальна від славних „гарантій" Союза Народів. Ми не противники польсько-французького союзу. Розуміємо добре, чим є в політиці накази географії, та на жаль треба собі здати справу з того, що французько-польського союзу нема. А нема не з вини Поляків.

Що діється з масонами?

Виленський „Глос Народови" пише: Нема ніякої певности, що по розвязанні льож вищі степені масонерії не ділатимуть на будуче в дуже замкненій конспірації, недоступній для ока влади. Не перестануть ділати також розпорошені масони, бо мають вони вироблені погляди й методи ділання та численні й тісні взаємини з заграничною масонерією.

Італія сягає по Джібутті

Вірджініо Гайда в „Джіорналє д'Італія" ставить виразно проблему Джібутті, домагаючись радикальної та остаточної розвязки. Франція, пише цей часопис, послугується своїм малим побережжам у східній Африці для боротьби з італійськими інтересами. Французька кольонія Сомалі це загроза і постійне провокування інтересів Італії. Для франц. республики Джібутті втратило всяке політичне значіння (по завоюванні Абісинії — Ред.). Се тепер завдяки пристані й зелізниці, що його лучать з Аддіс Абебою, брама італійської імперії. Не можна позволити на те, щоб ворота італ. імперії мали чужого сторожа. З другої сторони пристань мала, зле зивінувана й невистарчальна для теперішніх оборотів. Митні оплати за високі. Зелізниця, якої акції майже виключно у французьких руках, своїм передісторичним приладдям не може заспокоїти збільшені потреби імперіяльних оборотів. Італія кілька разів зверталася до Франції з предложенням у тих справах, одначе безуспішно. Те все повинно скінчитися. Часопис кінчить так: Слід приступити до слушного полагодження проблеми Джібутті, щоб вияснити французько-італійські, ба навіть европейські взаємовідносини.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В храмі св. Юра у Львові відбулася в день св. Андрея торжественна архієрейська Служба Божа в наміренні Впреосв. Митрополита Андрея. По закінченні Богослуження, відспіванні многоліствій і гимну „Боже Великий" Епископи Кир Іван і Кир Никита та духовенство вийшли напроти Апостольського Нунція, Ексц. С. Кортезія, який тоді в товаристві пралата Пачінія був у митрополичій палаті на відвідинах. Преосв. Іван повитав у церкві Апост. Нунція латинською промовою, висловивши подяку іменем Владик, духовенства і вірних за відвідини, хоч неофіціяльні, запевняв Нунція у привязанні до катол. Церкви і Апост. Столиці та вказав на виїмковий релігійний стан, у якому знаходиться український нарід. Закінчив промову спеціяльною подякою за відвідини в день імянин Митрополита і просьбою о благословення. Нунцій відповів в італійській мові. Його слова перекладав о. мітрат Сліпий. „Все захоплений величністю гр.-кат. обряду, радію, казав Нунцій, словами В. Ексцеленції, якими передаєте запевнення привязання і вірности Св. Отцеві й Апостольській Столиці". Висказуючи радість, що міг відвідати Митрополита, побачити величаву катедру і тілько вірних, Апостольський Нунцій передав від Св. Отця і від себе благословенство для епископів, духовенства і вірних. Після цього відправлено короткий молебен і Супліkацію, в якій Нунцій теж взяв участь. Богослужбу покінчено папським гимном, що його відспівав хор в італійській мові. — Крім того Апостольський Нунцій відвідав монастир ОО. Редемптористів при вул. Зиблікевича, монастир ОО. Студитів при вул. Петра Скарги і монастир ОО. Василіян при вул. Жовківській. 15 с. м. Апост. Нунцій виїхав до Станиславова.

Католицькі авдиції в чеському радію. Від 25 с. м. себто від латинського Різдва всі радіовисильні в Чехословаччині надаватимуть щодня продовж 90 хвилин авдиції, присвячені ширенню католицької культури. Досі таких авдицій не було.

КАП („Католіцка Агенція Прасова" у Варшаві) звідомляє, що архиепископ Гребер виголосив у день св. Когорада, 26 м. м. промову, в якій твердив, що в Німеччині істнує тепер виразний напрямок до цілковитого знищення християнства. Одначе німецьке християнське населення у відповідь на посилену акцію проти християнізму розвивається раз-у-раз краще. Католицьке життя в Німеччині ще ніколи не переживало такого небувалого розквіту.

Мати — учителька релігії в СССР. В совітській Росії всі релігійні практики мусять відбуватися потайки. Публична відправа богослужень відбувається тепер дуже рідко. Совітська школа впоює в молодь атеїзм уже 20 літ. Одначе мимо всього самі вороги релігії мусять признати, що релігійне життя в Совітах не завмирає, а навпаки живе інтензивно і що навіть між представниками молодого покоління, які виходять з безбожничих шкіл, є багато віруючих. Хтож запізнав їх з релігійними правдами? В СССР щораз менше священиків; вони або в тюрмах, або на засланні, або укриваються перед совітськими властями. Така сама доля стрінула учителів, яких підозрівали в симпатіях до релігії. Одначе дуже багато совітських дітей знає підставові засади християнської віри, відмовляє молитви і т. п. Ролю учителя взяли на себе матери, бабки і діди. Сьогодні в СССР одинокий учитель релігії — родина і її представниця мама.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. Волошин відбув у Празі нараду з президентом ЧСР Гахою. Того самого дня о. Волошин був на засіданні федеративного правительства.

СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ У ПРАЗІ Александровський запротестував у міністра загр. справ ЧСР Хвальковського іменем правительства СССР проти пропаганди за створенням Великоукраїнської держави, яку систематично веде чеська преса. Він заявив, що се вмішування у внутрішні справи СССР і що ту акцію піддержує також одна з держав, які сусідують з ЧСР. (ІКЦ, ч. 347).

В РАХОВІ відбувся український зїзд. На нім промовляв м. ін. карпато-український поет Гренджа-Донський. Він закликав делегатів, щоб стали до праці для своєї держави. На зїзді основали філію Української Національної Ради та відділ „Карпатської Січі". Подібні зїзди відбуваються також в інших місцевостях Карпатської України.

В ХУСТІ був секретар японської амбасади в Москві Катгоко і відбув розмови з прем. о. Волошином та мін. Реваєм. Він був також у Львові.

„ДО ІСТОРІЇ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ". Під таким заголовком приніс велику статтю гітлерівський орган „Фелькішер Беобахтер" в ч. з 7 с. м. В ній поданий короткий перегляд українсько-мадярських взаємин продовж тисячоліття.

В СТРИЮ суд засудив 11 молодих Українців на кару вязниці від одного року до двох літ за те, що вони кпили собі з польського народу і держави. Одного обвинуваченого, нелітнього Миколу Ворка, засудили на поміщення в поправному заведенні.

ДЕЛЕГАЦІЯ ПОЛЯКІВ З ГАЛИЧИНИ зложила писемний меморіял прем. Складковському. В тім меморіялі представили найпильніші домагання галицьких Поляків. (ПАТ).

ШЕФ ТАЙНОЇ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ Гіммлер прибув до Відня зі своїм штабом в звязку з проектом частинної амнестії на терені б. Австрії.

В КЛАЙПЕДІ відбулися вибори до автономного соймику. Німецька преса пише, що Німці здобули велику більшість. Клайпедські Жиди голосували на литовських кандидатів.

ЛИТОВСЬКА КОМАНДА в Клайпеді видала приказ, щоб литовські офіцири виходили на місто в цивільних одягах.

НІМЕЦЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ відбулися в Клайпеді. Демонстранти здемолювали кількинадцять жидівських склепів. Німці демонстрували також під командою литовського гарнізону в тім місті.

В ХОРВАТІЇ підчас виборів до югославянського сойму хорватська автономічна партія дра Мачека здобула 1.336.000 голосів, себто 85 проц. голосуючих у тім краю.

В БУДАПЕШТІ відбулися протинімецькі демонстрації, підчас яких вибили шиби в німецькому посольстві.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Імреді і мадярський мін. закордонних справ Чакі мають незабаром відвідати Берлін і відбути розмови з канц. Гітлером та мін. Ріббентропом. Ціль подорожі: розвіяння деяких хмар, які виступили на німецько-мадярськім небосклоні в звязку з відомим віденським рішенням. („Газ. Польска", ч. 343).

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило зліквідувати свою військову місію в Празі, яка там працювала від початку істнування чехословацької республики.

В ЕСПАНІЇ зливи унеможливляють воєнні ділання.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — На засіданні каже фельдмаршал Герінг до канцлера Гітлера: — Одначе бодай шматок Альзації варт булоб прилучити до Німеччини. — А якої величини? питає канцлер. — То залежить: якби далося, то хочби і з Парижем. („Муха", ч. 50).

МИ ВИСЛАЛИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НА ТИХ УПІМНЕННЯХ ВИПИСАНА ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА „НОВУ ЗОРЮ" ПО ДЕНЬ 1-ГО ЖОВТНЯ Б. Р. ХТО НЕ ЗАПЛАТИТЬ ТОЇ ЗАЛЕГЛОСТИ В НАЙБЛИЩІМ ЧАСІ, ТОМУ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ ГАЗЕТИ.

НОВИНКИ

Перший сніг впав у Львові в ночі з 13 на 14 с. м.

За биття шиб у львівському магістраті окружний суддя Майковський засудив 18-літнього Ореста Фільварскова і 18-літнього Михайла Гавриха по 6 міс. вязниці, а студ. Григорія Федуна увільнив від вини й кари.

Окружний суд в Перемишлі на виїздній сесії в Судовій Вишні засудив о. Івана Заяця, пароха в Тулиголовах, на 6 міс. вязниці з завішенням виконання кари на 5 літ і на заплату судових коштів у квоті 20 зл. за „рущене" назвиск.

Староство в Перемишлі приписало діяльність читальні „Просвіти" в Рожубовичах, тому що її діяльність „загрожувала безпеці та публичному спокоєві й порядкові".

„Окружний Осередок Фізичного Вихования" в Перемишлі заборонив Жидам і Українцям вступ до спортової галі. „Слово Народове" ч. 353 похвалює се.

Суд у Самборі засудив інструктора „Просвіти" зі Львова В. Припляка на два місяці арешту і 100 зл. гривни. Приплякові закидали, що він в серпні с. р. під час свята „Просвіти" в Бикові лошировав фальшиві вісти, які могли викликати „публичний неспокій".

У Великому Березному відбувся організаційний конґрес карпато-української „Січі" в присутности 300 делегатів.

З Карпатської України виїде незабаром кілька тисяч робітників на роботи до Німеччини.

Між Карпатською Україною й Мадярщиною заключено договір про т. зв. малий кордонний рух до часу остаточного устійнення кордону. Урегульовано справу перевозу майна, залишеного на втрачених землях, та справу тимчасових перепусток.

В Хусті помер у 56 р. життя Микола Аркас, режісер і директор українського театру „Нова Сцена". Покійний, син відомого українського композитора й історика, був царським старшиною, а в українській армії дослужився до ранги полковника. На еміґрації присвятився оцені, до якої мав замилування від молодости.

Помер приятель Українців. В Римі помер у 40-м році життя полк. Рапікаволі, який кермував міжнародним відділом фашистівської партії і був одним з найкращих знавців українських справ та вдержував тісні звязки з Українцями.

Гумор. — Одного знаного генерала, що любить випити, почастували виноградом. Генерал відповів: Не вживаю вина в пігулках.

Гумор. — Спростування се губка, яка витираючи часто брукає того, хто нею послугується.

На терені тернопільського воєвідства приступили до дальшої урядової парцеляції в 5 місцевостях, а саме: в Городку, заліщицького повіту; в Олексинцях, борщівського пов.; в Кальному, бережанського пов.; в Плетениці, перемишлянського повіту і в Сенькові, радехівського повіту. Разом повстане 130 пять до сім гектарових господарств. У звязку з тим воєвідський уряд оголосив публичний конкурс на виконання будинків, керниць, столярських комплетів і т. п. Польські кольоністи дістануть наділи з готовими будинками, відразу до замешкання. Речинець виконання робіт визначено до 15 липня 1939 р., себто кольоністи зможуть обняти свої наділи і будинки вже в другій половині слідуючого року. („Всхуд", ч. 1946).

В Ценеві пов. Бережани Іван Гарновський застрілив 23-літнього Гніждужука, що з іншими чотирьома людьми чатував коло його хати. Поліція веде слідство.

Пошесть плямистого тифу лютує в Дрогобичі.

В Ярославі арештували Т. Лішку з Тешина за „поширювання фальшивих вістей".

У Вишгородку на Волині Поляки збудували новий „Людовий Дім", в якому знайшла приміщення бурса для дітей польських кольоністів, які доїздять до місцевої школи.

Відомий віденський часопис „Ное Фрає Прессе" переживає останні хвилі свого істнування, бо незабаром перестане появлятися. Се один з найповажніших і найстарших австрійських часописів, оснований у 1864 р. Весь час істнування часопис мав характер поступовий, а в останніх літах перед аншлюсом був збижений до канцлєра Шушніґа. Орґан нацсоціялістів „Вінер Фелькішер Беобахтер" постійно поборював „Н. Ф. П.", аж врешті переміг.

Державне Літературне В-во Совітської України підготовляє нове видання вибраних творів Ґайного українською мовою під редакцією Леоніда Первомайського.

В Загребі в льокалі селянської партії вибухла скринька, виповнена вибуховими матеріялами. Ранена одна служниця. Дотеперішне слідство виказало, що се був терористичний акт крайно лівих елементів.

„Білими Жидами" називають в Німеччині католиків і приготовляють удар в католицизм. Таке лише краківський ІКЦ в ч. 339.

Гумор. — Росіл. — Гість до господаря ресторану: Пане, сей росіл страшний: в нім крім двох пальців кельнера не було ні кусника иншого мяса!

Гумор. — По новім пресовім декреті. — Чим буде ваш синок? — Редактором. — Чому? — Він уміє мовчати.

Плевицьку засудили в Парижі на 20 літ тяжких робіт і 10 літ заборони побуту у Франції.

У Вашингтоні помер у 89 р. життя Карло Едвард Монрое, винахідник бездимного пороху.

Італійський король і Муссоліні підписали декрет, який вводить у життя першу часть нового цивільного кодексу в Італії.

Гумор. — Вдовець се вязень, якому дарована решту кари.

Гумор. — Учитель: Ромку, твоя задача добра, але вона слово в слово такасама як задача Влодка. І що я маю про се думати? — Що і задача Влодка також добра, прошу пана професора.

Оповістка

Порядок Богослужень в храмовий празник в церкві св. о. Николая у Львові: Неділя: І-ша місяця 18. XII. 1938 р. в Навечерія сразника: О год. 16 Всеночне, Наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами і цілування Мира мощей св. о. Николая в Барі. Слухання св. Сповіди від години 16—21. — Понеділок 19 грудня 1938 празник св. о. Николая: О год. 5 Утреня, год. 6, 7, 8, 9 і 9.30 читані св. Літурґії; год. 9.45 прибуття Архієрея Преосв. Кир Никити; год. 10 поблагословення чотирох хоругов церковних; год. 10.15 торжественна Архієрейська Служба Божа; год. 10.45 проповідь; год. 13 Водосвяття перед церквою і обхід; год. 16 Вечірня, Акафист св. о. Николаю, Наука, благальна пісня, обхід з Найсвят. Тайнами довкола церкви, благословення, Панахида і цілування св. Мощей-Мира. Слухання св. Сповіди від год. 5—14. — Второк 20 грудня 1938. Попразен. храма: год. 7.30 і 8 читані Служби Божі; год. 9 співана Служба Божа за упокій парохіян з Соборним парастасом. — свящ. В. Лончина.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Бій на Бродваю.
МУЗА: Листи з поля бою.
ПАКС: Любов і сльози жінки.
РОКСІ: Зірка Рівіери.
СТИЛЕВЕ: Банковий дім і ревія.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

Хто в грудні с. р. прислав цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 22 грудня 1938. Ч. 98 (1198)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Цікаві чортківські резолюції

В Чорткові відбувся зїзд повітового комітету порозуміння польських організацій (СППОС), на якому принято отсі резолюції: Поляки домагаються 1) розбудови фахового шкільництва, 2) дешевого кредиту для польського купецтва, ремесла і рільництва, 3) охорони польського купця перед конкуренцією неполяків елементів, 4) кредиту на будову польських торговельних домів та на організацію польського молочарства і зорганізування польської торговлі рільними продуктами, 5) законної акції ревіндикації польських (?) душ, збільшення римо-католицьких парохій та прелімінування в державному буджеті потрібних сум на ціли безплатного образування римо-катол. священиків, 6) запевнення польської школи кождій польській дитині, бо стверджено, що утраквістичні школи винародовлюють польських дітей, 7) підпирання Поляками виключно польських господарських станиць, причому відступство від сего це свідоме нарушення польських інтересів, 8) спеціяльної опіки для Поляків на окраїнах як горожан висшої (?!) кляси, 9) трактування справи скріплення польського елементу на окраїнах як справи рівнорядної зі справою національної оборони і супроти того оповіщення заборони збирати додаткові добровільні чинитьби хочби на найвисші ціли, натомість наложення загального обовязку чинитьби на „Кресовий Фонд", який на тому терені відграє ролю фонду національної оборони. — Як бачимо, горожани „висшої кляси" домагаються від держави наложення податку на всіх горожан без ріжниці національности, бо самі не годні дати собі ради з горожанами „нижчої кляси"... Сумні і веселі заразом прояви національного шовінізму.

Франція і її договори.

Після звідомлень з півурядових кругів, підтверджених численними пресовими вістками, міністр Бонне у відповідь на питання, поставлені на засіданні комісії закордонних справ палати послів заявив, що двосторонні пакти взаїмної помочі, які заключила Франція, по проголошенні французько-німецької заяви не тільки не втратили на силі, але далі обовязують Францію.

„Україна для Українців".

У Харкові большевицький суд засудив пятьох Українців на кару смерти за терористичну і сепаратистичну діяльність. Акт обвинувачення каже, що вони вели оживлену діяльність проти Совітів під кличем „Україна для Українців". Такі вісти принесла чеська преса. Очевидно, се викличе нову филю террору.

Берія працює...

З Киева звідомляють, що туди приїхав новий шеф ГПУ Берія і зачав чистку. Шефи ГПУ в Киеві й Харкові вже правдоподібно усунені зі своїх становищ. У звязку з селянськими заворушеннями і заговірною акцією на Україні Берія задумує впровадити спеціяльні середники „безпеки".

Адютант канцлєра Гітлєра в Лондоні.

Аґенція Райтера звідомляє, що в найближчому часі прибуде до Лондону адютант канц. Гітлєра сотник Відеман. Берлінські політичні круги заявляють, що Німеччина поставить в найближчому часі категоричні домагання у справі колоній. Англія мусить ясно й отверто заявитися, чи думає боронити свого монопольного становища у світовій торговлі чи поділиться добровільно торговельними впливами з Німеччиною. Візиту Відемана в Лондоні підготовив др Шахт.

Корсика може викликати війну.

Орган фашист. федерації в Больоні „Ассальто" помістив очевидно інспіровану статтю. В ній п. з. Корсика" пише, що Париж приневолював Корсиканців говорити по французьки, але мимо того по 170 літах мова населення се діялект тосканський по одній стороні гірського хребта, а сардинський по другій. Населення Корсики з крови і кости італійське. „Корсика була римська, а де Рим був, туди він вертається". Той сам часопис у статті п. з. „Туніс" пише, що Рим зніс від Франції багато упокорень в часі коли вона займала Туніс. Париж повинен памятати, що Італія сказала негусові: „Ми були терпеливі багато літ, але тепер маємо вже досить". У третій статті п. з. „Джібутті" пише: Джібутті се пристань Етіопії, а що ціла Етіопія (Абісинія) належить до Італії, отже й пристань її мусить бути італійська. Таким чином спір за Корсику, Туніс і Джібутті може викликати війну. Про Корсику ми писали в 97 ч. „Нової Зорі".

Римо-католицьке епископство в Станиславові?

ІКЦ в ч. 350 пише: У Львові загально говориться в офіціяльних кругах польського духовенства як також у світських кругах, що одним з наслідків побуту Апостольського Нунція Кортезія у Львові та у Сх. Галичині буде створення римо-католицького епископства у Станиславові.

Тоталізм у Ромунії.

Ромунська аґенція Радор звідомляє: Король Карло оповістив декрет про створення одинокої ромунської партії т. зв. Фронту Національного Відродження. Ся партія має ціль мобілізувати моральні сили ромунського народу для скріплення національної оборони і розвитку держави. Партію покликано до життя на підставі писемного домагання 25 осіб, з яких 20 се теперішні або бувші міністри. Члени королівської ради стають членами партії з самого права. До партії можуть належати всі Ромуни з виїмком військових і судовиків. Новостворена партія буде мати виключне право ставити кандидатів у майбутніх виборах до законодатних палат. Всяку політичну діяльність поза тою партією будуть уважати нелеґальною і таких політичних діячів каратимуть позбавленням горожанських прав. (З того не ясно, чи національні меншини матимуть право творити власні монопартії, чи їх взагалі виключається з політичного життя).

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛІШИМ ДАРУНОЧКОМ на св. НИКОЛАЯ і на ЯЛИНКУ є ВКЛАДОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найпевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Гра в рівновазі

Яка колись була політика рівноваги і чи тепер є рівновага?

Князь Карль Антон Роган оповістив на сю тему замітну статтю в 588/9 ч. „Берлінер Тагеблят'у". Зміст:

У 19 столітті „европейську рівновагу" вважалося за найвисшу ціль міжнародньої політики. Але тепер простір історичного життя і ділання поширений вже на цілу кулю земну. Отже коли сегодня говоритиб про „рівновагу", то тільки про таку, яка обіймалаб усіх пять континентів. Але це сумнівна річ, чи в великій політиці держав розходиться тепер про рівновагу. Перечить тому факт, що в останніх літах сильно виступили наперед т. зв. світоглядові фронти. Де рішають світоглядові справи, там не можна задержатися на „рівновазі". Правда, є й такі области на землі, що положені в затишші або на границях великих піль з власними центрами сил. Мабуть тільки в тих областях діє ще закон рівноваги; бо народам, що живуть на тих областях, залежить передовсім на тім, щоб удержатися в завішенні. Динаміка, яка на них ділає, така сильна, що ті народи зґл. держави журяться передовсім тим, як задержати свободу ділання. Найвиразніше видно сю політику в чотирокутнику Варшава — Білгород — Будапешт — Букарешт. Їх ритм ділає дальше в напрямі полуднево-східнім аж до морських границь Европи і навіть поза ними. Така політика тих країв означена їх геополітичним положенням між віссю Берлін — Рим і СССР. По світовій війні деякі в держав на тім просторі повірили, що несправедливий лад, установлений у версайськім мирі, триватиме вічно і тому спробували зовсім спертися на західні держави. Та згодом зрозуміли, що зі скріпленням Німеччини французька рука не може сягати так далеко і що Англія не може тут поважно зобовязуватися, бо та великанська держава кождої години мусить боронити своїх життєвих інтересів у найріжніших місцях бурливого тепер світа.

Угорщина й Болгарія ніколи не піддалися покусі, щоб орієнтуватися на західні держави, бо між ними і їх сусідами „переможцями" були природні противенства. За ними й инші балканські держави ступили на шлях ревізії своїх міжнародніх звязків. А Польща давно випередила їх.

Розвиток сей остільки скріпила поява світоглядових фронтів, що держави, які найбільше були наражені на пропаґанду червоної Росії, мусіли боронитися перед небезпекою тої зарази творенням сильних правительств. Одначе внутріш-

ня перемога авторитарної політики над парляментарною демократією рівночасно ослаблювала їх звязки з заходом, особливо в тім часі, коли „політика кліщів" Парижа — Праги — Москви поважно загрожувала Европі. Так дійшло до того, що держави між морями Східним („Ostzee") і Чорним, Егейським та Адрійським і навіть дальше се політичний агрегат надзвичайної подібности. Монархія з монархом або монархія без монарха чи республика — всюди в тій области є мішана система правління з конституціоналізму й військової диктатури, а центр тої влади між авторитетом шефа держави, згодою народного представництва (вибираного менше або більше по демократичному) і силою війська та поліції. Курс тої влади йде на право і коріниться в підчеркуванім націоналізмі. Але мимо того влада старається не стратити звязку з лівими групами, які вважає вірними державі — і часто звертається проти сильних народніх рухів, які тісно спираються на північно-полудневу вісь і заохочені її успіхом виписують також на своїх прапорах безуслівну боротьбу проти марксизму. Справу комуністів трактується в цих державах більше поліційно ніж політично. Хто пробує робити революцію згори, той мусить щадити консервативні інтереси і тому не все може собі дати раду з пекучими соціяльними справами. Так повстає стан завішення між екстремами, стан отворених дверей на ріжні сторони. А се має побічну ціль: не доводити до зірвання нитки звязку з західною Европою, а прецінь порозумітися і з віссю Берлін — Рим не лише задля даних природою господарських звязків, але й політично.

Найбільша і найбільш типова представниця такої політики се Польща. Її політика між середною Европою й Азією промінює й на полуднево-східні держави. Змагання Польщі можна зрозуміти з її положення та з історії двох останніх десятиліть. Польська ідея визволення в боротьбі проти трьох цісарств спиралася на симпатіях західно-европейських демократій. В часі війни осередні держави перші здійснили польську мрію, антанта переняла се як один зі своїх найважніших здобутків. Але вже незабаром, у польсько-совітській війні, показалося, що поміч з заходу лишає дещо до бажання.

Заняття Поляками Вильна знов одержало покриття зі сторони Західної Европи.

Таким чином Польща, положена між Німеччиною й СССР, має в своїм нутрі не лише німецьку групу, але й великі та богаті в дітей непольські словянські групи. Природні центри тих груп лежать поза границями Польщі: Минськ для Білорусинів, Київ для Українців. Як довго можливе було співділання Німеччини й СССР, Польща чулася бастіоном західної Европи, впханим між той бльок, і думала, що мусить всеціло спиратися на західну Европу. Се доводило її нераз до таких ситуацій, які здавалися невиносимі для польського самопочуття. І вже тоді Польща шукала „рівноваги", як показував неодин зворот по розчаруванні Льокарном.

Коли канцлер Гітлер подав руку Польщі, Пілсудский поспішно використав нагоду, щоб освободитися від упокоряючих умов Франції. Правда, оборонний союз з нею вдержано, подібно як договір про ненапад з СССР, але через звязок з Німеччиною оба ті порозуміння одержали історично властивий тягар. Щойно тоді Польща виросла на великодержаву й полягаючи на собі та йдучи своїм шляхом, зачала звертати увагу на події в середній і полудневосхідній Европі. Супроти Бенеша і ЧСР Польща від першого дня мала означене становище: знала, що настане день обрахунку з Чехами й підготовлялася до того. Не піддавалася натискові Франції, щоб порозумітися з ЧСР, але й підчас чеської кризи мала Польща свою власну самостійну політику.

Вчасно зрозуміли в Варшаві також звязки з політикою полудневого сходу і тому домагалися усунення ромунського міністра Тітулєску як передумовини здорового розвитку. Се відома річ, що польський посол в Букарешті місяцями не бачився з Тітулєском і навіть не здоровив його: куріоз в історії міжнародної дипльоматії.

Чи се не дивне, що Польща має союз з Ромунією а тісну приязнь з Угорщиною? Вона хоче з ріжними державами мати добрі взаємини і свобідну руку в усякій можливій ситуації. Притім негативне наставлення до большевизму, як доказав випадок з мін. Тітулєску, рішало про точку виходу, мимо недавної віднови договору про ненапад Польщі з Совітами.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Стаття ся заслугує на дуже уважне перечитання. Автор її се один з тих німецьких аристократів, що в свій час зоріентувалися і причалили до партії Гітлєра. Тепер вони мають там голос. Зі статті, в якій Польщу називається великодержавою, видно виразно, як тепер в рішаючих кругах Німеччини уважно рахуються з сею державою.

Польща перестерігає Чехословаччину

Польський посол у Празі зробив демарш чехословацькому мін. закордонних справ у справі істнування і ділання деяких осередків і організацій на території ЧСР, якотакож перестеріг перед наслідками, які дальше істнування того стану може мати на взаємини між Польщею і ЧСР. Варшавська аґенція ПІП (Польської Інформації Пресової), яка відзеркалює погляди польського мін-ва закордонних справ, оповістила комунікат, в якім сказано м. ін.: В сучаснім хвилі декотрі чеські круги підлягають новим ілюзіям мимо прикрих досвідів недавних місяців. Вони заключаються в змаганні зробити з Чехословаччини осередок творення української держави коштом совітської Росії, Ромунії, Польщі, Мадярщини і північної Словаччини. Булоб може вказаним, щоб чеські державні мужі застановилися поважно над тим, куди того рода тенденції запровадять ЧСР.

Виїмковий стан в Чехословаччині продовжений.

Центральний уряд федеративної держави Чехів, Словаків та Українців в порозумінні і за згодою урядів Словаччини і Карпатської України продовжив на три місяці виїмковий стан, що його введено у вересні ц. р. на території тодішної Чехословаччини. Таку вістку принесла аґенція „Европа Пресс".

Ліквідація чеських шкіл в Карпатській Україні.

Карпато - українське правительство видало розпорядок, який касує всі чеські школи в Карпатській Україні з 1 січня 1939 р. Для чеських дітей будуть отворені чеські кляси тільки там, де буде найменше 40 чеських дітей у шкільному віці. Українська преса в К. Україні обчисляє, що в Карпатській Україні остане тільки 45 чеських учителів.

Промова президента Сметони

Литовський президент Сметона виголосив через радіо промову, в якій заявив, що по останніх змінах в середній Европі повстали нові чинники могутности і нове міжнародне право та нові методи. Президент Сметона песимістично оцінює теперішню міжнародню ситуацію, кажучи, що мир загрожений мимо зусиль, щоб його вдержати. Культурні взаємини між державами ослабли, торговля утруднена, границі держав пильно стережені, щоб не допустити струй, які моглиб викликати внутрішні заворушення. Малі держави повинні бути дуже обережні, коли хочуть зберегти незалежність. Литовському правительству закидали, що воно не впровадило Литви в орбіту великої політики так, щоб могутні союзники гарантували її безпеку. Тепер, на прикладі середної Европи, показалося, яка велика небезпека для малих вязатися з великими. Литва повинна провадити реалістичну політику, дбаючи за добрі взаємини з безпосередними сусідами. Щодо Німеччини, то німецько-литовська границя віддавна устійнена на підставі взаїмного договору. Литва повинна вдержувати добрі взаємини з Німеччиною. Багато місця в тих вяаєминах займають клайпедські справи. Литва повинна дбати про перестерігання автономічного статуту. По наладнанні дипльоматичних взаємин з Польщею Литва заключила з нею багато договорів. Тепер відбуваються торговельні переговори, які, на думку през. Сметони, скінчаться успішно. Вкінці през. Сметона завізвав литовську суспільність до консолідації, бо сильне правительство і внутрішня консолідація підносять питомий тягар менших держав в очах заграниці.

Зріст монархізму в Еспанії

Б. еспанський король відзискав горожанські права.

В політичних кругах світа велике враження викликала вістка про привернення ґен. Франком всіх маєткових і горожанських прав б. еспанському королеві Альфонсові XIII, який перебуває тепер у Римі. „Парі Міді" подає водночас відомість, що круги „еспанської фалянги" вислали до Риму делеґацію під проводом доньки б. диктатора Еспанії ґен. Прімо де Рівери. Делеґація має предложити синові короля Альфонса XIII Дон Хуанові, князеві Астурії, зголосити свої права до еспанського престола. Князь Дон Хуан продовж 2 останніх літ два рази зголошувався до рядів ґен. Франка, одначе його не приняли. В журналістичних кругах Парижа вістку про привернення прав королеві Альфонсові XIII вважають доказом скріплення монархістичних настроїв в Еспанії. — Трівке успокоєння країни по таких переворотах як в Еспанії можливе тільки під монархічним правлінням.

Як агітує англійський політик

Даф Купер, б. перший льорд англійської адміралїції, що подався до димісії коли Чемберлен заключив порозуміння з Гітлером, виголосив у паризькім театрі виклад. В нім сказав м. ін: З історії подій від вересня аж до Монахії видно, що Анґлія і Франція вперве програли: йдучи від уступки до уступки, дійшли до повного погрому. Одначе боротьба ще не скінчена. Програма, яку Гітлер розвинув у своїй книжці „Майн Кампф", це смертельна загроза для цивілізації. Історія доказує, що всі цивілізації гинули під ударами низчих племен, варварів. Нещастя полягає на тім, що цивілізовані народи дивляться на війну як на найбільше нещастя, а варвари бачать у війні шлях до слави. Та є ще спосіб урятувати цивілізацію, одинокий спосіб. Треба Франції, Анґлії й Америці получитися разом і створити мур, який охоронить цивілізацію перед наступом варварів. Світ у небезпеці, треба спішитися!.. Таких гострих промов давно не чув світ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Французька преса про Україну

У французькому часописі „Ль' Евр" А. Пер пише: „Не дивлячись на культурні права, що дала Українцям совітська влада, в Совітській Україні існує постійний сильний спротив проти комуністичного централізму, а останні політичні процеси проти троцкістів і інших „ворогів народу" виявили, що в цих країнах триває напруження, що змагає до відірвання Совітської України від СССР з чужою допомогою". — „Ле Журналь" пише, що в українській проблємі, так як і в австрійському та судетському питанних, зміна не прийде знутра, але ззовні. Німеччина використає цю ситуацію. Щоденник твердить, що український селянин, що давніше був дуже заможний, а в совітській Росії став пролетарем і робітником, не стерпить довго такого стану. Щоденник звертає увагу на 17 статтю совітської конституції, що дає кождій совітській республиці право свобідного виходу з СССР. Припускає, що саме тут буде вихідна точка майбутнього сепаратизму. — Лондонський кореспондент щоденника „Фіґаро" повідомляє: Вістки, що приходять до Лондону, переконують у тому, що Німеччина запевнивши собі вплив у Наддунайщині й Балканах буде підпирати українські домагання також у совітській Росії. Зі стратегічного огляду однак Німеччина не моглаб дати українським домаганням активної допомоги, поки цілком не запевнить собі абсолютного впливу в наддунайських державах. — „Ажанс Фурніе" отримала також вістки, що німецькому головному штабові звернули увагу, щоб виконав усе необхідне для того, щоб міг підперти нову дипльоматичну акцію німецького уряду в лютні наступного року. — „Ль'Ом Лібр", орган близький до міністерства закордонних справ, пише, що українське питання це справа сили. Проблєма в тому: знати чи є словянський бльок, тобто 200 міліонів Поляків і Москалів, що буде боронитися. Коли є — не буде українського питання. Колиж його нема — настане дуже неспокійний розвиток української проблєми. В протилежності до того інші часописи, наприклад „Пті Парізієн" звертають увагу на горду національну свідомість Українців та їх відрубність від російської ментальности. („Н. Ч.").

Що діється на Поліссі

Орган людовців „Пяст", який нераз туманить неосвідомлених людей кличами „за нашу і вашу свободу", приніс у 51 числі репортаж, в якім читаємо м. ін.: „Спис населення з 1931 р. виказує на Поліссі 1,131.900 мешканців, з чого за Поляків подалося 164.000, за Українців 54.000, за Білорусинів 75.000, за Росіян 16.000, за Німців 1.000, за Жидів 113.000 і за т. зв. „тутейших" (Поліщуків) 708.200. З наведених цифр виходить, що Поляків, свідомих своєї польськости, є на Поліссі 14.5 проц., а Поліщуків, які не мають властиво скристалізованої національної свідомости, 62.6 проц... Поліщуки, які називають себе „тутейшими", це елємент сирий і дуже податний на всякі народностеві експерименти. При деякому зусиллі і вмілому, консеквентному поведенні з ними легко з них зробити Білорусинів, Росіян і навіть Українців. Але можна таксамо виховати з них покоління Поляків-Поліщуків, православного віроісповідання, які будуть добрими Поляками і щирими відданими горожанами польської держави, не гіршими від родовитих Поляків, римо-катол. віроісповідання. На щастя ту правду зрозуміли чинники рішаючі на Поліссі і примінили до Поліщуків таку політику, яка через польську школу і позашкільне виховання постепенно перетворює молоде покоління Поліщуків на Поліщуків-Поляків, які радо горнуться до всього, що польське". Причиняється до цього, як читаємо в „Пясті", передовсім польське вчительство, переважно з західної Польщі, своєю поведінкою з населенням, воженням дітей Поліщуків до Варшави і т. п. В той спосіб, пише „Пяст", польськість на Поліссі заточує чимраз більші круги і здобуває чимраз більше поліщуцьких сердець і умів. Коли польонізаційна акція на Поліссі піде дальше так, як тепер розвивається, то за кількадесять літ Полісся матиме обличча виразно польської дільниці, каже „Пяст".

Польські довги за границею

Польська преса („Час", „Варш. Дз. Нар." і ін.) розписується з приводу появи книжки варшавського промисловця Леопольда Веліша „Форейн капітал оф Полянд". Задовження за границею т. зв. державного концерну виносить 3 міліярди і 600 міліонів зл., а задовження за границею приватних господарств у Польщі оцінює Веліш по кінець 1935 р. на 3 міліярди 791 міліонів зл., з чого 1.692 міліони припадає на участь загр. капіталу в приватних підприємствах, а 1.154 міл. се кредити, уділені в готівці приватним фірмам. У звязку з банковою панікою в 1931 р. заграниця вицофала кредити, крім того зменшився кредит товаровий, через що разом задовження зменшилося на яких 2 міліярди за 6 літ, але заграничний вклад в інвестиції зріс і зросли довготермінові облігаційні кредити, уділені приватним фірмам, головно кредитовим т-вам. В акційних спілках на 1-м місці стоїть французький капітал 21%, на 2-м америк. 19%, на 3-м німецький 13%, на 4-м бельгійський 12%, на 5-м англійський 5.5%. Всі цифри Веліша — походження жидівського і велика більшість усього того господарства в жидівських руках. „Час" кінчить свій реферат так: „З правдивим здивуванням довідалася польська опінія, що лондонський „Економіст" написав напасливу рецензію на обєктивну і спокійну книжку п. Веліша; в тій рецензії радить англійському читачеві, відложити книжку на бік і вернутися до неї за рік,... оскілько в міжчасі не зустріне Польщі доля Чехословаччини". (Гл. „Варш. Дзєннік Нар." з 8. XII., ст. 3).

Жидівський університет у Польщі?

Виленське „Слово" ч. 348 принесло статтю п. Кета, в якій автор видвигає думку створення жидівського університету в Польщі, щоб таким чином зарадити постійним протижидівським заворушенням в польських університетах. Той університет міґби обслугувати, на думку п. Кета, не лише Жидів, польських горожан. Він міґби стати навіть світовим осередком досліду гебрайського світа і стягати жидівських студентів та вчених з усеї земної кулі. Університет видававби дипльоми двоякого рода: 1) з правом використовування здобутого знання у професійній праці в Польщі і 2) дипльоми стисло наукові, які не давалиб права на працю в Польщі. Таксамо як студентів, лише п. Кет, требаб розділити і дітей в Польщі. — (Лиш одним Українцям п. Кет не думає признати університету, хоч Українців у Польщі близько 7 міліонів і хоч є польський закон про оснування українського університету з визначеною датою того оснування).

Англієць про свободу преси

Один з перших англійських журналістів, В. Стід, написав книжку про пресу, в якій перестерігає перед надмірною комерціялізацією англійської преси та перед зростаючою інтервенціею уряду в британській пресі. Свою працю В. Стід кінчить свого рода дневникарським тестаментом, описуючи, як виглядавби його „ідеальний часопис": „Мій ідеальний часопис містивби всі відомости, які надаються до друку, так живо і барвно, як слід, всеодно, чи ті відомости відповідають „політиці" мого часопису, чи ні. Бо політика мого часопису булаби згідна з правдою, з фактами. Ніякому урядові, державному мужеві чи особі мій часопис не уділявби підперти в інших цілях, як у цілях загального добра, явно й отверто признаваних. Мій часопис бувби слугою публики, але не схліблявби тій публиці, яка не любить правди й говорення просто з моста".

Словаки й Українці

Премієр Словаччини о. кан. Йосиф Тісо виголосив промову радієм. В ній сказав м. ін.: „Наших дорогих братів Українців впевняємо, що вони згідно з конституцією матимуть у Словаччині всі права, забезпечимо їм політичний, культурний, соціяльний і господарський національний розвиток. Ми, Словаки, подбаємо про те, щоб Українці почували себе як вдома. Знаємо добре, що значить кривда, знаємо, що кривда мститься, віримо в одного Бога, пливе в наших жилах одна словянська кров, будемо рівні перед законом".

З листів до Редакції

У звязку з комунікатом ТОПІЖ'у (Т-ва Письменників і Журналістів), який ми передрукували з „Діла" в 96 ч. „Нової Зорі", п. др Павло Лисяк прислав нам лист на 4 ст. машинового письма, який не відповідає вимогам спростування. Мимо того з льояльности до чоловіка, який твердить, що йому сталася кривда, містимо отсе рішаюче місце його листа:

„Я по' виборі на посла виїхав у Варшаву, де від кінця листопада сиджу за малими перервами і ані я жадного договору з п. Тиктором не заключив, ані до Львова не переніся та функцій головного редактора „Нового Часу" не виконую і взагалі моє попереднє відношення до часопису в нічім не змінилося і я сьогодня ще сам не знаю: чи і коли я евент. такий договір заключу".

Візита Чіяна в Будапешті

Римський кореспондент „Газети Польскої" в ч. 348 пише м. ін.: Візита італійського міністра закордонних справ у Будапешті крім зовнішньої і протокольрної сторони матиме очевидно політичне значіння. Предметом розмов між мін. Чіяном і новим мін. закордонних справ Мадярщини Чакі будуть: 1) Положення по віденському арбітражі з окремим узглядненням проблєми Підкарпатської Руси; 2) відношення мадярської політики до Німеччини; 3) відношення Мадярщини до Франції; 4) відношення Мадярщини до Ромунії й Югославії; 5) евентуальне виступлення Мадярщини з Союзу Народів; 6) становище Мадярщини до протикомуністичного пакту і 7) становище обох держав (Італії й Мадярщини) до „певних концепцій, званих ґльобально українськими".

Німецький „троянський кінь"

у Чехословаччині.

В найближчому часі, як пише польська преса, створять у Чехословаччині німецьку націонал-соціялістичну партію. Одночасно повстане там організація гітлерівської молоді, далі німецький фронт праці і врешті формації СС. (Шуц Штаффель). Німцям, які мешкають у ЧСР, вільно буде носити відзнаки зі свастикою і зовсім свобідно визнавати німецький націонал-соціялістичний світогляд. Також можна буде послуговатися гітлерівськими прапорами. Між німецькими і чеськими політиками відбулися в тій справі переговори і назагал чеські політики признали слушними всі німецькі домагання під сим оглядом. Чехи просили тільки визначити короткий перехідний речинець, щоб чеське населення могло психольоґічно приготовитися до сеї новини. Покищо місцеві Німці могтимуть уживати портретів Ґітлера і прапорів зі свастикою тільки на замкнених сходинах, одначе незабаром одержать цілковиту свободу. В той спосіб мимо заборони організування нових політичних партій у ЧСР створять нім. націонал-соц. партію і то під виразним натиском Берліна. Організатор тої акції б. посол судетської партії др Кундт, що (як це тепер показується) нарочно лишився в Празі, щоб тут відограти ролю „троянського коня". Тому др Кундт заборонив судетським Німцям оптувати за Німеччиною і покидати ЧСР а саме в тій цілі, щоб тут зорганізувати німецьку політичну меншину.

Англія дасть Італії Сомалі?

Велике занепокоєння в Парижі викликала вістка, яку приніс франц. часопис „Ль'Ордр", немовби в англійських кругах розглядали справу відступлення Італії британської Сомалі. Це мусілоб потягнути за собою одночасно французьку концесію у Джібутті й у французькій Сомалі. Взагалі паризькі круги з занепокоєнням слідять приготування до недалекої римської візити англійського прем. Чемберлєна.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

о. ВАСИЛЬ МЕЛЬНИК (Звенигород)

СПРАВИ „СКАЛИ"

„Gens sancta".*)

Стаття п. з. „Про два напрямки", поміщена в „Новій Зорі" ч: 94 з дня 8-го грудня 1938 р., спонукала мене написати цих кілька слів правди про те, що властиво думати про діяльність читалень Т-ва „Скала".

І. Признаюся, що в першій хвилині по прочитанні тієї статті в мені захвилювало негодування. Бо її автор не завдав собі труду докладно й засадничо зясувати ріжниці між тими двома напрямками, не навів щодо них практичних прикладів з нашої дійсности і не покликався на такі обставини і на такі дані, що переконувалиб нас про правдивість його загальних тверджень. Він по старому звичаю сів собі на вїзджені коники „верховодів" і „просвітянців", переїхався по „патріотичнім духовенстві" і ствердив, що „Католицька Акція на устах всіх священиків, головно знаних народних діячів і просвітянців, але лише на устах, для замилення очей або самообману"... А щоб „рятувати „Скалу" перед цілковитою ляїцизацією і скошлявінням", радить:

а) вишколити священиків як парохіяльних асистентів на надзвичайнім соборі через реферати і відчити;

б) видати виклади на курсі Католицької Акції;

в) зорганізувати при Гол. Виділі „Скали" читальню для інтелігенції з секціями для панів, пань і академічної молоді.

Прикінці лишає статтю без свого підпису, не маючи відваги відкрити своє чоло, захмарене на „патріотичне духовенство". [1])

II. Я зважуюся відкрити своє „патріотичне" чоло, навіть перед невідомим автором, і заговорити теж про напрямки діяльности Т-ва „Скала" й парохіяльних читалень. Та зачну від засадничих справ.

1. „Скала" по словам її Достойного Основника й Покровителя се „церковна організація, що є поміччю й середником до провадження Католицької Акції". Та хоч вона як церковна організація залежна від Церкви й свого Покровителя, все-таки розвиток і експанзія її внутрішніх, організаційних та ідеольогічних сил, її поширення й натуга діяльности з а л е ж н і від її б е з п о с е р е д н і х п р о в і д н и к і в і ч л е н і в. Церква й Покровитель окреслюють терен, зачеркують межі і намічують основні напрямні діяльности товариства. Але ділати в т е р е н і, триматися накреслених дороговказів у діянні, вивершувати напругами і змістами намічені русла організаційного життя в товаристві це завдання вибраного виділу і членів. Тому причини кошлявіння Т-ва „Скала", про яке згадує автор статті п.з. „Два напрямки"..., мусять бути або в в и б р а н і м проводі, або в низових клітинах, або і в тім проводі і в низах.

2. Кількалітня призадумна праця над орґанізуванням і веденням читалень Т-ва „Скала" в моїй парохії і поза нею дає мені право заявити, що причин цього „кошлявіння" треба шукати не лише в низових клітинах, але передовсім у проводі. Бо вибраний провід, себто Головний Виділ Т-ва, обрав собі два напрямки своєї діяльности, а саме: 1) теоретичний і 2) реєстраційний. Третій, н а й в а ж н і ш и й напрямок: кінетичний, коли й є в Гол. Виділі, то такий слабенький, що губиться таки в самому центрі товариства, а до низових клітин ніяк не доходить.

3. Докладно кажучи: члени Гол. Виділу або запрошені ними одиниці розроблюють і теоретично обосновують ідеольогічні напрямні Т-ва „Скала", накреслені його Достойним Покровителем. І кожен куратор мав нагоду перечитати чимало статтей і докладів та запізнатися з міркуваннями одного чи другого теоретика католицького руху в нашій дієцезії. Але се були теоретичні міркування. Так і вичувалося, що се були міркування людей, які самі практично з цим рухом небагато мали спільного. Тому й кураторам і організаторам читалень не могли дати випробованих практичних вказівок, не могли наставити їх на таку практичну дорогу, на якій найкраще можна булоб поширити і закріпити ідеольогію Т-ва „Скала". [2])

4. Не наставить їх на цю дорогу й саме реєстраційне чи пак інформаційне діловодство, ні самі поуки про те, як основувати т-во, коли відбувати збори, як складати звіти і куди посилати пятину членських вкладок. Се речі важні, але несуттєві , другорядні.

III. Суттєва і першорядна справа в поширенні і закріпленні читалень Т-ва „Скала" і його ідеольоґії по наших селах це кінетичний порив, орґанізаційний розмах та ідеольогічний запал ц е н т р у, що наче пружина натискавби низові клітини до праці, наче мотор рушавби з місця лініве колесо нашого католицького села. Узасаднюю цей свій погляд ось як:

1. Т-во „Скала" це установа людська, тому повинна й мусить користуватися й чисто людськими, випробованими засобами орґанізаційної праці. Католицьку Церкву зовуть „сонним велитнем", але тому що вона Божа, вона ніколи не перестане бути „велитнем", хоч через брак орґанізаційних порухів між її членами вона „сонна". [3]) Та коли Т-во „Скала" через брак орґанізаційної праці своїх членів попаде в сонність, то перетворить-

*) В важних справах „Скали" відгукнувся на замітку Редакції в 94 ч. „Нової Зорі" перший Впр. о. Василь Мельник в отсій живо і дуже цікаво написаній статті, за яку складаємо найщирішу подяку. Думаємо, що ся стаття викличе ріжні спротиви й уваги. Тому перевели ми в ній всюди нумерацію уступів, шоб будучі Вп. дискутанти не потребували повторяти тих думок автора, які схочуть насвітлити інакше або яким схочуть спротивитися (чи підперти їх): в тій цілі найлекше буде їм писати нпр. „до уступу I", або „до уступу II у статті о. В. М. маю замітити ось що" і т. д. Редакція дає тут перша спроби таких заміток. — Ред. „Нової Зорі".

[1]) Брак підпису під дописом чи статтею не все бувае наслідком браку цивільної відваги автора. Є численні причини браку підписів, про які колись будемо писати окремо. Розуміється в критичних і полемічних справах лучше давати підписані статті, хоч люди воліють читати добру непідписану статтю ніж кепську підписану. — Ред.

[2]) Між членами кождого Головного Виділу „Скали" були люди, які мали багато спільного з працею між народом. Зрештою в початках кождої організації на перше місце з природи річи вибивається теорія, хоч і практична робота конечна. — Ред.

[3]) „Католицька Церква — сонний велитень". Вп. автор в таку форму вбрав доволі часто в катол. публіцистиці повторювану думку, що катол. Церква в пропорції до величезного числа своїх членів, своїх установ, майна і що найважніше в пропорції до своїх високих цілей має рішучо замалий вплив у світі, м. ін. задля малої активности або й задля повного браку активности загалу своїх членів у ріжних краях. — Ред.

Т. Г. 3)

Історичний спомин

А щодо Ромунів, то 1) вони прикінці мая 1919 нагло без виповідження війни заняли Покуття й унеможливили Галицькій Армії опір під Станиславовом, 2) вони опісля, підчас гал. офензиви під проводом ґен. Грекова, перепустили через Буковину й Покуття дивізію Желіговского, яка нагло зявилася під Галичем і присилувала до відвороту гал. армію, котрої стежі доходили вже до Стрия, 3) вони передтим іще, вкінці марта 1919 р., відповіли гал. делеґації в Букарешті, котра хотіла довести до порозуміння між Галичиною і Ромунією: „Ми не узнаємо вашої держави, ми не хочемо з вами говорити"; 4) вони в другій половині серпня 1919 р. нагло опустили Покуття, полишаючи населення на Божу волю, але жадаючи від нових господарів для себе богатого в ліси чорногірського пасма від Яблониці над Черемошем через Бистрець коло Жабя до гори Кукул над Прутом коло Ворохти; 5) вони переслідували укр. населення на Буковині; позамикали укр. народні школи і ґімназії так, що українське населення рішило на знак протесту не брати участи в виборах до ромунського парляменту.

Тому не диво, що Галичани з найбільшим недовірям слідили переговори придніпрянського Уряду також з Ромунами.

В тім самім часі, коли придніпр. Уряд домагався, щоб Галицька Армія вдарила на Денікіна в напрямі на Одесу, польські і німецькі часописи принесли відомість, що придніпр. Уряд зрікся Галичини. Часописи покликувалися на голову тодішньої придніпр. місії в Варшаві Пилипчука, який мав заявити польському Урядові, що придніпр. Уряд придержується цілковитого „дезентересман" щодо Східної Галичини. А що тої відомости придніпр. Уряд не заперечив достаточно і до того з Парижа надійшла відомість, що завдяки придніпр. Урядові справа Сх. Галичини мала вже бути некорисно вирішена так, що треба було шукати помочі в російських дипльоматів і т. п., переняло Галичан і Галицьку Армію огірчення, яке граничило з розпукою. Галицькі старшини, жовніри і громадяни говорили: „Отже мусимо битися з Денікіном, щоби придніпр. Уряд міг говорити з Поляками, а з Поляками може придніпр. Уряд лиш тоді говорити, коли Поляки одержать Східну Галичину, за яку пролито тілько крови".

Серед таких обставин важко було Галичанам битися з Денікіном. Вони знали, що в тій боротьбі вигинуть, а своїй Батьківщині не поможуть.

Положення Галицької Армії було тоді трагічне. В боротьбі з большевиками мала Гал. Армія великі страти: 30.000 жовнірів впало тоді на полях бою або від хорób. Майже 16.000 галицьких жовнірів хорувало тоді на тиф; вони лежали не по шпиталях, бо тих не було, а там, де хто захорував. Лікарів було мало, а лікарств зовсім не було, отже видужували лиш ті, що їх організм переміг хоробу. Осінь і зима надходили, а не було для нашої армії ні обуви, ні білля, ні плащів. І замість відпочити, мусіла Галицька Армія безперервно битися з Денікіном. Ще якби Галицька Армія була сильніша! Сильніша була армія Денікіна і числом жовнірів і родами війска, мала значну кавалерію, і технічним вивінуванням. Кілько то разів обходила кінниця Денікіна гал. відділи і забирала їх без стрілу в полон, бо ні амуніції, ні стрілецьких ровів не було! Чи не могло прийти Галичанам на думку, що їх хотять до ноги винищити, щоб мати свобідні руки? Цю думку робила правдоподібною відомість, що наддніпрянський міністр війни Петрів не бажає собі приходу галицької бриґади з Яблонного в Чехії. [1]) Найгірше було те, що денікінці свої

[1]) Це сказав сам Диктатор Петрушевич одної суботи, коли в нього були, як звичайно що суботи, члени Нац. Ради, що перебували тоді в Камянці.

ся в „сонного карлика", тим дивогляднішого, що з самої рації свого існування мало бути „середником Катол. Акції".

2. Кінетика організаційного розмаху й ідеольогічного запалу в центрі, себто в Гол. Виділі, двигнулаб життя цілого товариства з місця, пожвавилаб у ньому працю, вдихнулаб оживні сили в усі його царини. Цеж бо жахлива річ — у пятому році існування „Скали" говорити про її кошлявіння! Та справді це не є ніяке кошлявіння. Це тільки мотор організації, себто вибраний Гол. Виділ, ліниво обертається. Нема в центрі такої ваги, що двигнулаб вгору цей двигун, на якому примостилося товариство. Нема пружини, що постійно натискалаб низові клітини силою свого розмаху і концентрації.

Нема в вибраному Виділі кінетики![1])

Гадаю, що кожний куратор у своїй праці в парохіяльній читальні мусів це вичути й пізнати.

IV. Щоб не бути голословним, наведу докази.

1) Між центром і клітинами товариства мусить бути безперервний звязок. Цей звязок у наших умовинах звичайно підтримується письмами, обіжниками, власним журналом і живим словом організатора чи представника проводу. За три роки діяльности одної з парохіяльних читалень у моїй парохії я нарахував такі роди звязків: 2 письма при основинах читальні, 7 обіжників і одновечірне живе слово організатора. Чиж можна дивуватися, що при таких слабих організаційних звязках один чи другий куратор затратить правильну лінію читальняної роботи (або й не виробить собі її взагалі)?

2) За пять літ існування товариства Гол. Виділ не спромігся видати ніодного підручника методичної праці по читальнях. Чиж методи праці в такій організації можуть не штигулькати?[5])

3) За пять літ існування „Скали" провід не видав друком ніодного викладу, що його можнаб виголосити на сходинах парохіяльної читальні! Навіть не заподав докладних тем і проблєм, що їх требаб обговорювати з членами. Чиж диво, що деякі панотці перетворюють парохіяльну читальню на чисто релігійне товариство, а інші знов на світське?...[6])

V. Вважаю, що темами викладів, рефератів і погутірок у парохіяльних читальнях повинні бути всякі справи: релігійні, моральні, національні, історичні, культурні, суспільні, господарські і пр. але насвітлені по католицьки й ідеалами Кат. Акції. Таж § III читальняного статуту, що говорить про ціль Т-ва „Скала", виразно каже, що „ціль товариства: підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу та його релігійно-моральне життя, а саме на основах св. католицької Церкви". Чомуж у пятому році існування товариства ми ще не маємо популярного реферату про те:

1) Що таке освіта в кат. розумінні?

2) Що таке культура в катол. розумінні?

3) Який звязок існує між релігією й моралю?

4) Що таке характер?

5) Чи можливий всесторонній характер без релігії?

6) Яка ріжниця між християнською культурою і цивілізацією?

7) Коли суспільна праця вартісна? і т. п. і т. п.

Якою скоординованою й ударною силою рушилиб куратори нашу заспану дійсність тоді, коли нпр. в одному і тому самому осінньому або зимовому сезоні всі виголосилиб по своїх читальнях по пять або шість таких випечатаних рефератів? Тоді йшлаби в дієцезії одноцілапляново духова праця, що цементувалаб і споювалаб в одно ввесь наш молоденький рух. А за пять літ можна було видати бодай кілька таких викладів!

VI. Аж дивно подумати, як непрактично відповідальні чинники нашого товариства наладнали видавання місячних книжечок! Як незгідно з вимогами початкової організації молоденьких читалень бідний куратор дістає один томик подвійної історії за другим, шкробається в голову і в багатьох випадках не знає, що з ними зробити. Несе їх на сходини, а там більше як половина членів взагалі не знає, що це таке „нове письменство"? Чиста морока! Та коби то прийшло тільки одне число цеї чи тої історії, в тими пятьма примірниками якось давби собі чоловік раду. А вони собі складають три або чотири числа на купочку, а відтак шусть, — плати 30 гр. поштареві і маєш 15 примірників історій. Ломи собі з ними голову!

Мій погляд на цю справу такий.

Нема сумніву, що видати друком такі книжечки, як „Історія України" або „Історія нового українського письменства", написані з католицького становища, це річ гарна й похвальна. Притім треба признати, що обидві праці написані талановито.[7])

Алеж, ради Господа, треба зрозуміти цей факт, що наша організація се ще духова павутинка. Се ще тонка сіточка, що рветься не тільки від сторонніх доторків, але й сама зі себе. Її за всяку ціну треба чимось скріплювати, надихувати, напотужувати. Невжеж треба ще когось переконувати про те, що кожда місячна книжечка має бути саме таким напотуженням, покріпленням важкої організаційної праці куратора? Вона в виді легкого оповідання чи популярного викладу добереться до читача, зворушить його увагу і щомісяця вложить у його душу якийсь духовий вклад, якусь нову, теперділаючу, життєву правду. Таким робом ми щораз цупкіше будемо звязувати цього читача з нашою ідеольогією й організацією, а така книжечка поневолі сповнятиме не лише культурну, але й приєднуючу, організуючу місію. Се річ очевидна, така очевидна, що кому вона відразу не впадає в очі, цей може бути любителем культури, ширителем друкованого слова і всім, ким хочете, тільки не вичуваючим суттєві потреби організації організатором чи пак її провідником.

VII. Членів нової організації, поодинокі душі новоствореної спільноти, тре-

[1]) Розуміється, Головний Виділ кождої організації можна критикувати і навіть треба критикувати. Ніякий думаючий чоловік не образиться з того приводу, а навпаки, буде вдячний за справедливу критику, бо в такій критиці містяться заразом вказівки поведення на будуче. При оцінці праці Гол. Виділу „Скали" треба на нашу думку брати під увагу ось що: 1) Агенди централі „Скали" такі великі (тай від самого початку вони були такі значні), що члени Г. В. мусять тратити багато часу лиш на те, щоб запізнатися з тими справами. 2) Кождий з членів Г. В. має свою працю, якої мусить пильнувати, бо з неї живе. 3) Треба з признанням відноситися і до тої праці, яку вони досі виконали. 4) Виділ кождої централі набирається з суспільности. Коли в інших організаціях тої суспільности, центральних і низових, не видно якогось особлившого запалу до праці, то на якій підставі можна вимагати того від Гол. Виділу „Скали"? — Ред.

[5]) Видати практичний підручник методики праці по читальнях се не така легка річ. Доказ: не видали такого підручника навіть організації, що мають за собою і по 50 літ праці. Зрештою чи наспів з краю до централі від тих, що мають безпосередний і постійний звязок з народом, хоч один проект такого підручника методичної праці? — Ред.

[6]) Сей закид слушний остільки, що Головний Виділ „Скали" дійсно мігби видавати такі популярні виклади. Та чи багато прислали йому таких викладів до розгляду? Зрештою хто схоче пошукати, то в річниках „Нової Зорі" і „Правди" знайде безліч матеріялу до викладів на всякі теми і для народа і навіть для інтелігенції. — Ред.

[7]) Про те, котра з тих праць написана талановито, а котра може послужити взірцем, як не вільно писати популярних праць для народа, напишемо окремо. — Ред.

страти доповнювали, підчас коли Галицька Армія безнастанно меншала. Тай придніпр. армії тяжко було доповнюватися, бо придніпр. селяни старалися втечи від мобілізації. Коли зближалася бранкова комісія, втікали, куди могли. Наші жовніри ловили їх, брали силою до війська, вчили їх патріотизму, а вони, як могли, втікали до дому. Темні селяни, бачучи безрадність придніпр. Уряду, були прихильні Денікінові і вірили в його побіду. Побіда Денікіна була для них рівнозначна з появою дешевих товарів всякого роду, ліків, старого ладу і т. п.

Господарське життя України було розторощене. Цілком нестало товарів і настала страшна доріжня. Сірників у Камянці взагалі не було; кому вдалося роздобути трохи соли, радів як дитина; нафти також не було, свічок дуже мало; щіточка до зубів коштувала 70 карбованців; маленький півлітровий чайник з бляхи 70 карб.; чаю не було: пили горячу воду з цукром; фунт (рос. = 40 дкг.) чорного хліба коштував 13 карб. (20, 30 або 40 карб.); фунт білого хліба 24 карб.; фунт масла 125 карб.; фунт нафти 40 карб.; фунт свічок 65 карб.; фунт цукру „потайки" 30—40 карб.; фунт яблок або грушок 30—40 карб.; пара черевиків 2.500 карб.; обід з росолу і печені 65—100 карб.; одіжних матеріялів не було, а як були десь останки, то їх ціна була нечувано висока. Щоб могти лиш жити, треба було мати місячно на особу 4.000 карб. Тимчасом платня урядовця 4 степеня виносила місячно 4.000 карб., 6 степеня 1.400 карб., 7 степеня 1.200 карб. А що доріжня по селах була така сама як у Камянці, то можна собі представити, яке життя було там урядовців, учителів, священиків. Найбідніше було сільське духовенство: поля і городи їм забрали, їх діти пасли худобу вдома і дичіли, бо не можливо було післати їх до школи в місті. Бідніші верстви міського населення голодували, бо не було ніякої праці, отже й зарібку. Оповідала мені одна знакома, що кімнатний маляр в Камянці, у котрого мешкала, висилав своїх дочок заробляти відомим способом, бо не було що їсти. На селі було що їсти, але влада придніпр. Уряду не сягала далеко поза Камянець.[2]) Тому смерть збирала богаті жнива.

Але й до того всі призвичаїлися. В Камянці що ранку виносили на цвинтар померших на тиф, головно Жидів на Карвагарах,[3]) серед жалібного голосіння, але це на живих не робило вже вражіння: вони купалися спокійно в тій самій річці, де прали білля покійників. А як одного разу кинувся з мосту коло турецького замку (а він дуже високий) якийсь нещасливець на долину і забився, то лежав собі там спокійно три дні коло знаної керниці і ніхто тим не переймався.

Придніпр. Уряд складався з соціялістів-революціонерів і соціял-демократів. Заключене з тим Урядом перемиря продовжили Поляки на 10 днів, а дальше продовження зробили залежним від сповнення умовин: 1) Аграрна реформа не буде обовязувати польських дідичів на Україні; 2) Поляки могтимуть вивозити з України до Польщі всяке рухоме майно, як дорогоцінности, золото, збіжжа, цукор і т. д.; 3) всі інтерновані Поляки будуть випущені на волю.[4]) Поляки їздили свобідно з України до Львова чи Кракова і назад і брали з собою, що хотіли; в Камянці видно було польських жовнірів, говорили, що вони з Червоного Хреста.

[2]) Хто бачив прекрасно одягнених представників придніпр. Уряду за границею, той міг думати, що Україна тоді це одно багатство. Тай платні тих представників були величаві! Придніпр. Уряд грошей на всякі місії не жалував! А члени тих місій частенько своїх інтересів не пильнували. Вкінці придніпр. Урядові було цего забогато і в „Україні" з 28 жовтня 1919 р. появилася вступна стаття, звернена проти всіх тих „акул", що при ріжних місіях, представництвах і делегаціях „державні пиріжки" заїдали, „пили, гуляли, безпуствували, спекулювали"...

[3]) Карвагари (з „Караван Сарай") передмістя Камянця в долині над рікою.

[4]) Це домагання виконав придніпр. Уряд 2 грудня 1919 р.

ба чимось кормити. Кормитиж їх самими історіями це те саме, що новородкові пхати в губу булку. Тимчасом природний порядок річей каже дати йому н а с а м п е р е д м о л о к о, потому кавальчик булки, розпущеної в молоці, а щойно згодом саму булку.

Наперед легеньке й цікаве о п о в і д а н н я, потім якась життева правда в оповіданні, а щойно згодом сама історія і т. п.

Пора вже нам, українським католикам, вигребати з забуття цю невмолиму життеву істину, яка каже, що всяка солідна праця не може обійтися без методики. Аякже!

Місячні книжечки треба видавати правильно і завжди в однім і тім самім часі місяця висилати їх до читалень чи пак кураторів. Їх змістом може бути яканебудь позитивна правда, але така, що заторкує наші часи, нашу ідеольогію або умовини нашої праці в читальнях. Найкраще цей зміст вкладати в форму оповідання, а в крайнім випадку в форму п р и с т у п н о написаного викладу. [8])

VIII. Крім місячних книжечок з новим роком требаби розпочати окреме квартальне видавництво книжок. Саме в цих квартальних виданнях у шість аркушів малої вісімки друку можна булоб печатати підручники методичної праці, циклі невеличких викладів на вибрані теми, більші випуски обох історій, суспільний катехизм і т. п. Їх можнаб висилати по три примірники на кожду читальню, а саме: для самого куратора, для читальняної бібліотеки й один примірник для найсвідомішого члена читальні.

Якби хтонебудь закинув мені нереальний підхід до цієї справи, бо, мовляв, нема в нас українських католицьких письменників, що такі речі писаливб, я відповівби, що се незгідне з правдою. І кождої хвилини я готовий скріпити цю відповідь додатковими, дуже проречистими доказами. [9])

IX. Якщо хтонебудь виправдувавби черепашний хід видавничих справ товариства труднощами зі стяганням належностей за книжки, я відказавби, що таким виправданням годі задоволитися. Бо всю видавничу машинерію треба належно наставити. Отже: не лише пляново видавати й правильно висилати книжки, але й пляново стягати належності за них. Себто: залягаючих платників по означенім речинці упімнути. По першім упімненні в означенім речинці ліслати друге, а по другім знову третє, цим разом поручене. А за кождим разом кошти упімнення добивати в рахунок. Таким робом помалу і ступнево привчимо самих себе і кураторів до солідности в обопільних взаємних, без якої нема мови про правильний обіг живої й животворної ідеольогічної крови в організмі цілого товариства. [10])

(Дальші заміти о. В. Мельника помістимо в цілости в слідуючому числі „Нової Зорі").

[8]) Всі замітки в сім уступі вважаємо засадничо слушними, тільки на жаль в наших обставинах невикональними. Адже оповістив був Гол. Виділ навіть спеціяльний конкурс на оповідання, зовсім не зле платні — і що з того вийшло? Річ в тім, що до писання добрих оповідань треба не лише великої праці, але й таланту, іскри Божої, якої ніякими гріхми викликати в людини не можна. — Ред.

[9]) На жаль мусимо тут закинути Вп. Авторові нереальний підхід до справи. Ми переконані, що якби автор знав правдивий стан справи в католицькій публіцистиці і письменничій творчости взагалі, то лишень ахнувби. Ми дуже цікаві на те, що він пришле на оборону своїх тверджень. А по друге, відки взяти грошей на нові підприємства, коли дотеперішні або збанкротували з грубим дефіцитом, або животіють з дефіцитом? І такі дефіцити мають не лише українські католицькі видавництва. — Ред.

[10]) Про се пришле мабуть свої замітки канцелярія Гол. Виділу „Скали", яка має найновішу практику в справі стягання належитостей. А нам здається, що автор занадто рожево представляє собі евентуальні наслідки розписування поручених листів до довжників.

Югославія

Найбільша з балканських держав і її міжнародня політика.

З початком грудня с. р. Югославія відсвяткувала ювілей свого 20-ліття і з того приводу перевела й білянс своєї міжнародньої політики. Він появився також у чужій пресі. М. ін. німецький публіцист Вальтер Шмадель пише про білянс Югославії доволі цікаво. Торжества в Югославії, каже він, з приводу 20-ліття зєдинення в Югославії 3 словянськ. народів, Сербів, Хорватів і Словінців, се противенство до ювілею ЧСР, де також мали зєдинитися три словянські народи: в ЧСР того ювілею просто не відсвятковано. Югославія була звязана з ЧСР в т. зв. Малій Антанті, але се не затривожило її, коли ЧСР попала в тяжку крізу. Тоді в Югославії не змобілізовано ні одного жовніра, а ощадности в краю навіть підскочили якраз у тім часі — знак, що Югославія провадила реальну політику і не мала потреби безпокоїтися. Вона вже передтим вимоталася з сітей гегемоніяльної політики західних держав, себто Франції й Англії. Сербія мала 6 літ тяжкої війни за собою, бо перед світовою війною мала вона ще балканську війну. Вже загоєння ран завданих тими літами тяжких воєн було не легке. Та ще тяжше було довести до того, щоби зрослися в одну цілість два новоприбувші народи з сербським народом. Нова держава складалася з двох інакших частей, що довго мали цілком інакший характер. Схід був сербський, православний і мусулманський, захід був хорватсько-словенський і католицький. У способі думання, господарювання, праві й адмініструванні були там великі ріжниці і треба їх було вирівнати. Селянський характер цілого краю і його природні багацтва влекшили те завдання. Наступило здорове упромисловлення. Все те дало Югославії й важне політичне становище тим більше, що се найбільша простором держава Балкану. Значні в тім заслуги Стоядіновича, який довів до того, що сегодня Югославія не має вже ворогів. В 1937 заключено порозуміння з Італією і з Болгарією. Тоді Югославія „стала човном, який не хоче вже бути привязаним до більшого судна". Так Югославія перестала бути трабантом Франції, що для Югославії було особливо небезпечне тоді, коли Барту захвалював ій у Білгороді порозуміння з Совітами (1934 р.). Але Югославія ніколи не мала на своїм чолі „постатей" таких як Бенеш або Тітулеску. Не було того навіть у часах Пасіча. Вона вже в 1926 р. якось наладнала свої взаємини з Угорщиною, а далекозорий король Олександер зробив се і з Болгарією: таким чином балканський договір перестав бути негативним, що мавби на ціли тільки не допускати до розвитку Болгарії, а став правдивим балканським порозумінням. Не гальмувати природного розвитку, бо тим гальмується мир — ось засада Білгороду в останніх роках. Се йшло в парі з освобожденням Югославії від впливів гегемоніяльної політики західних держав і рівночасно поліпшуванням її взаємин з Німеччиною. Господарки обох держав доповнюють себе взаїмно. Але й поза інтересами зростають особисті та культурні звязки. З великої війни оба народи вийшли з пошаною для себе, тепер дивляться на себе приязно.

Вислід виборів до міських рад

у 8-ох більших містах Польщі.

Висліди виборів у Варшаві: ОЗОН 39 мандатів, ПІПС 27, ендеки 11, ОНР (Обуз Народово-Радикальни) 4, Бунд 16, сіоністи 3. Познань: ендеки 52, ОЗОН 19, ПІПС 1. Торунь: ендеки 26, ОЗОН 12, ПІПС 5, Стронніцтво Праци 5 . Лодзь: ПІПС 35, ендеки 19, ОЗОН 11, Бунд 14, Німці 2, сіоністи 2, Агуда 1. Іновроцлав: ендеки 14, ПІПС 14, ОЗОН 4. Бидгощ: ОЗОН 7, ендеки 15, „Стронніцтво Праци" 10, ПІПС 6, „Звйонзек Хшесціянскі" 5, робітники 3, Німці 1, безпартійні 1. Грудзьондз: ОЗОН 19, ендеки 6, ПІПС 12, робітники 2, ОНР 1. Краків: ПІПС 24, ОЗОН 12, ендеки 12, Жиди 12.

Лікарський фейлетоник.

Відмороження

У звязку з филею морозів, яка навістила наш край в сих днях, містимо кілька завваг про відмороження. В часі зими, зокрема при наглій зміні температури, багато людей терпить на відмороження ніг, рук, носа і вух. Внаслідок допливу студеного воздуха кровоносні посудини сильно корчаться, відповідні части тіла тратять тепло, студеніють і стають бліді, ба навіть прибирають синьо-червону краску і набрякають. Коли доплив студеного воздуха триває коротко, посудини і клітини швидко приходять до себе. Одначе залишається вражливість ушкоджених морозом частин тіла, особливо в осіб, які до того склонні (люди постійно бліді, недокровні, зле віджившлювані). Легко відморозити ноги, коли черевики за тісні, — руки, коли рукавички надто пасовані — бо спинюють нормальний обіг крови. Відморожені місця вже при температурі 0° даються добре взнаки. Навіть вліті наслідки відморожения не уступають, відморожені руки й ноги навіть тоді синьо-червоні й набряклі. При переході пацієнтів зі студені до тепла у відморожених місцях повстає почуття горячі, свербіння, колення і червоні плями. Коли на дворі сильніший мороз, появляються на відморожених органах ясночервоні грудковаті згрубіння, забарвлені в середині на синьо. Се так зв. відмороження, на якому творяться малі міхурчики з кровавою рідиною. На тому тлі повстають у клітинах процеси знищення і вереди, трудні до вилікування. В найтяжчих випадках відморожені члени приймають темну краску, майже чорну, і появляється гантрена. Як лікувати відморожені місця? Перш за все вистерігатись відморожения і в тій цілі носити взимі в е л и к і (не тісні), теплі чоботи або черевики і рукавички. Крім того лікувати недокровність і постійну обструкцію. Мастями і пензлюванням можна щось осягнути, коли вдасться привернути нормальний кровообіг у відморожених місцях. В тій цілі поручається студені, але не довгі купелі. Нпр. відморожені ноги держиться 5—10 хвилин у дуже студеній воді, опісля вкладається їх до води з температурою 16°. Сей забіг повторається два рази, опісля ноги осушується, смарується камфоровою мастю або дермотермою (в тубках). Крім того треба сильно масувати цілу руку або ногу, бо причина відмороження не тільки в малих, але й у великих посудинах організму. Лікування відморожених місць тіла триває тижнями. Вражливі на відмороження повинні лікувати відморожені місця вже пізною осінню. Можна також спробувати горячої купелі відморожених членів у воді з вивару дубової кори або в розчині з алуну. Відморожені місця пензлюється ліками: йодкольодіюм і іхтіокольодіюм. Коли відморожене місце трісне, прикладається іхтіолеву масть. Дуже добрий вплив на відморожені місця мають діятермія (лікування при помочі тепла) і насвітлювання кварцовою лямпою. Та найлучша річ взагалі не доводити до відмороження, особливо ніг. В тій ціли памятати і поучувати молодь, що обув не повинен бути тісний, ні діравий, а вигідний, цілий і теплий.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Нунцій Ф. Кортезі у Станиславові і в Перемишлі. 15 с. м. в 10-й год. приїхав до Станиславова Апостольський Нунцій Архиепископ Филип Кортезі. На двірці Достойного Гостя привітали Преосвященний Кир Йоан Лятишевський з каноніками. З двірця Апост. Нунцій відїхав автом до греко-католицької катедри, де його привітав латинською промовою Преосвященний Епископ-Ординарій Григорій Хомишин. Нунцій відповів промовою також в латинській мові та поблагословив зібраних Найсвятішими Тайнами. Хор питомців Духовної Семинарії відспівав многолітсвія Свят. Отцеві і Достойному Гостеві та католицький гимн. З катедри Апост. Нунцій поїхав на вул. Липову і зложив візити Епископові-Ординаріеві Преосв. Григоріеві та Епископові-Помічникові Преосв. Йоанові, з якими відбув наради. Опісля відвідав Духовну Семинарію і Впр. Ректора о. Авксентія Бойчука, т-во Католицької Акції, „Скалу" та оглянув місто і два латинські костели. В 6-й год. вечером Апост. Нунцій виїхав зі Станиславова знов до Львова. 16 с. м. Апост. Нунцій в товаристві о. прал. Пачінія і о. ректор. Сліпого приїхав до митрополичої палати, де знов відвідав ВПреосв. Митрополита, відбув з ним конференцію і попращався. Численно зібране духовенство і капітула разом з питомцями попращали Нунція, який в 10 год. рано відїхав до Перемишля. Там Апост. Нунцій відвідав Преосвященого Йосафата Коциловського і лат. Епископа й відїхав до Варшави.

Апостольський Адміністратор Карпатської України дав представникам закарпатської преси інтервю, в якому сказав, що нова епархія вже остаточно виділена. Осідок епископа буде в тому самому місці, що осідок уряду. Кождий священик у К. Україні мусить стати зразковим громадянином і вести у своїй парохії енергійну культурно-освітню працю при допомозі світських громадян. У цій праці душпастир мусить давати ініціятиву та брати живу участь. У громадянській праці на першому місці мають стояти релігійні організації, щойно далі стоять інтереси культурно-освітні, харитативні і протиалькогольні організації. Галицьке духовенство повинно бути зразком для закарпатського.

Хто буде новим вірменським архиепископом у Львові? Вірменського архиепископа, подібно як всіх діецезальних епископів у Польщі, іменує Апостольська Столиця, впевнившися передтим, чи правительство не має нічого проти кандидата (закиди політичного характеру). Так каже конкордат. Одначе вірменське духовенство (не тільки капітула) після звичаю, який триває вже кількасот літ, представляє Апостольській Столиці 3-ох кандидатів, з яких вона в порозумінні з правительством вибирає епископа. Згідно з тим звичаєм вірменське духовенство збереться у Львові 30 січня 1939 р. для вибрання кандидатів. Супроти дуже малого числа вірменського клиру і вірменських пралатів не трудно здогадатися, що кандидатами будуть: вікарій капітули о. прал. Каєтанович, о. кан. Богданович і парох у Станиславові о. Ісакович. Крім того згадують також вірменського пароха в Чернівцях, о. прал. Лукасевича. Ся остання кандидатура мало правдоподібна, бо о. Лукасевич не є польським горожанином і не належить до львівської архидієцезії і тимсамим не може стати епископом у Польщі.

Перший від часів реформації епископ Данії. Святіший Отець Пій XI іменував ігумена Сура католицьким епископом Данії. Буде се перший католицький епископ у Данії від часу введення там реформації в XVI столітті. Епископ Сур буде незабаром висвячений і обійме свою епископську столицю.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.

Від Адміністрації

ЗІ СЛІДУЮЧИМ, 99-ТИМ ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ" ВИШЛЕМО ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П. К. О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ. З НОВИМ РОКОМ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" ВСІМ Її ДОВЖНИКАМ. ПОБИРАТИ ГАЗЕТУ, А НЕПЛАТИТИ ЗА НЕЇ, ЗНАЧИТЬ РУЙНУВАТИ Її.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА Карпатської України має вже 51 філій на території того краю.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОСОЛ З ВОЛИНІ Стефан Скрипник виступив з української парляментарної репрезентації Волині. Посол Скрипник підписав разом з українськими послами з Галичини один з внесків послів УНДА. („Слово Народове", ч. 359).

В ХУСТІ повстала чеська національна рада, яка репрезентує Чехів замешкалих в Карпатській Україні. Вона має ціль: помагати в будові східної частини федеративної держави, не мішатися до мовних спорів, дбати про співпрацю з Українцями та про інтереси тих Чехів, які живуть у Карпатській Україні.

КНЯЗЬ Володимир, претендент до російського царського престола, має прибути до Берліна і бути на послуханні у канц. Гітлера. Таку вістку приніс „Ню Йорк Геральд".

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ мають утворити цензурний уряд в кождій редакції. Він буде рішати на місці, котрі статті згл. їх части надаються до друку, а котрі ні.

ПІДЧАС ВИБОРІВ У ЮГОСЛАВІЇ правительственна ліста Стоядіновича здобула 234 мандатів, ліста хорватських автономістів 120 мандатів. Інші партії здобули по кілька мандатів.

ПІДЧАС ВИБОРІВ У КЛАЙПЕДІ німецькі лісти здобули 1,820.175 голосів, литовські 268.658 голосів. Німці матимуть у клайпедському соймику 25 послів, Литовці 4, попередно мали Німці 24 послів, а Литовці 5.

НІМЕЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ на терені полудневої Моравії впровадили арійський параграф. Німецькі політичні круги твердять, що се перший крок до спертя організації німецького населення в ЧСР на засадах націонал-соціялізму.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приготовляє програму праці на кілька літ наперед. Та програма передбачує між іншим скріплювання ромунського елєменту в усіх підприємствах. Постепенно будуть зменшувати число працівників Жидів і інших національних меншин. Земельні посілости будуть постепенно парцелювати тільки між етнічно ромунське населення.

В БУДАПЕШТІ відбулася маніфестація мадярських націонал-соціялістів. Маніфестанти спліндрували кільканацять магазинів. Поліція розігнала юрбу придержуючи при тім 310 осіб. (ПАТ).

ШВАЙЦАРСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Бавман заявив, що на терені Швайцарії перебуває 12.000 утікачів ріжної національности.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ видалили з Риму кореспондента щоденника „Трібін де Женев" п. Бовея. Се вже 5 швайцарський журналіст видалений з Італії. (П. А. Т.).

ФРАНЦУЗЬКА ПАЛАТА ДЕПУТОВАНИХ (сойм) ухвалила буджет военної маринарки в висоті 2½ міліярда франків, о 480 міл. фр. більше як у минулому році.

НОВИЙ КОРПУС ВІЙСЬКА (21-ий) мають утворити у Франції. Місцем осідку команди того корпусу має стати м. Штрасбург.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМБАТАНТИ в Тунісі ухвалили домагання до генерального резидента Тунісу, щоб він негайно здавив всякі протифранцузькі демонстрації Італійців у Тунісі і то найрадикальнішими средствами.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Гітлер відзначається тим, що має дуже легку руку до завдавання тяжких ударів. („Муха").

В ТУНІСІ французькі власти увязнили багато Італійців за протифранцузькі демонстрації. Між увязненими є навіть два члени тамошнього італійського консуляту, Настро Азуро і Вестрі Лючіяно.

АНГЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР війни Гор Белїша заявив, що до 1 квітня 1939 р. британська военна маринарка дістане 60 военних суден загальної випорности 130 тисяч тон.

КИТАЙ одержав 25 міл. долярів кредиту від Злучених Держав Півн. Америки, головно на закупно тягарових авт і бензини. Тому 1½ року одержав 50 міл. дол. кредиту.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Кажуть, що в новім соймі буде така тиша, як Маковським засіяв. („Врубле", ч. 49).

НОВИНКИ

Міністерство освіти пригадує, що дирекції шкіл уповажнені замикати школи або звільняти шкільних дітей від науки в випадках: 1) морозу нижче 15 ст. Цельзія, 2) великих сніжних опадів або сильних вітрів навіть при морозі, меншім як 15 ст. Ц. При рішенні замкнення школи дирекції повинні брати під увагу віддаль школи, комунікаційні середники й те, як діти одягнені.

Мистецтво княжої доби і Византії. На сю тему мав виклад проф. Залозецький в серії викладів „Академічних вечерів" в неділю дня 18 с. м. Прелєгент виказував, що київська Русь-Україна після її охрещення взяла мистецькі форми з Византії. Посередником було м. Херзонез на полудневім Криме. За Ярослава Мудрого вже можна говорити про византійський стиль в київській державі. Виклад проф. Залозецького був напечатаний в журналі „Катол. Акція", ч. 3-4, за 1938 р. В дискусії забирали голос о. мітрат Сліпий, др Копач, оден монах, др Пачовський і п. Леницький. Публики коло 50 осіб. Виклад був ілюстрований світлинами-образами.

Засудили наших священиків. Окружний суд у Стрию на виїздній сесії в Долині засудив о. Романа Бачинського, пароха з Ракова, на 7 місяців арешту і 40 зл. гривни з припиненням виконання кари на 3 роки за „рущене" назвиск. — За те саме бережанський суд засудив грекокатолицького священика о. Івана Вергуна з Яблонова пов. Рогатин на 6 місяців вязниці з припиненням кари.

Староство в Косові Гуцульськім виселило п. Олеся Накловича, просвітянського організатора для косівського повіту, і веліло відшупасувати його до місця уродження в Соколі, пов. Мостиська. В мотивації виселення зазначено, що „п. Наклович не міг виказатися середниками до удержання або дозволеним зарібком". Тимчасом виселений обезпечений в суспільній обезпечальні в Коломиї, отже побирав постійну місячну платню. Таке саме письмо дістав попередник Накловича, п. Богдан Вонсуль з Коломиї.

В Камінці Струмиловій відбулася розправа проти лікаря дра Івана Лемішки, якому акт обвинувачення закидає, що він у промові в Ясениці Руській закликав не йти до виборів. Розправу відложено, щоб переслухати нових свідків.

Польська преса пише, що на Волині в парохії Рокітно перейшло з православя на римокатолицизм 81 осіб.

Гумор. — В Абердіні. — Мек Лян стрічає Мек Наба. — Ти чув, на яку знамениту думку впав старий Шкот Пат Мек Кінташ? — Ні. — Впускає до старих жарівок святоіванські мушки і в той спосіб ощаджує на світлі.

Дім польських медиків у Львові вже від довшого часу підозрівали в переховуванні зброї. Минулого тижня поліція перевела ревізію, яка дала сенсаційний вислід. В кімнаті студентів Зарембского і Шамоцкого знайшли два військові кріси, у студентів Опєлі й Орфельда знайшли петарди величини півтора літри. Крім того студенти викинули на подвіря сусіднього дому петарду завинену в шмаття. Знайшли також одну ґранату т. зв. ударну й одну черенну ґранату, амуніцію до крісів, ножі, залізні ломи і багато нелеґальних летючок. Згаданих чотирьох студентів увязнено.

В Любинях, пов. Перемишль, стрілив хтось двічі через вікно до помешкання голови місцевого ґуртка „шляхти загородової" Шимона Вежбяньского. Під замітом виконання сего замаху поліція арештувала двох мешканців села. ПАТ завважує, що замах мав правдоподібно політичне тло.

З Зимової Допомоги у Львові користає 2.573 родин, себто около 10.000 осіб.

В Берліні, в салі університету, заходом Українського Наукового Інституту доц. інж. Роман Димінський виголосив 16 с. м. відчит у німецькій мові п. з. „Господарство Карпатської України".

Накладом „Підкарпато-руського Видавництва" вийшла у Братиславі збірка 29 українських балляд з Карпатської України, що вказують на багацтво української народньої творчости. На чеську мову переклав ті балляди І. Вондрачек. Чеська критика приняла дуже прихильно згадану збірку балляд.

До двора Янерівки коло Стоянова, власности Макса Маєра, заїхали в ночі возом невідомі справники, узброєні в пальну зброю. Вдершися до помешкання, бандити стероризували і звязали службу та шваґра господаря Шатца і його жінку. Розбуджений господар боронився стріляючи з револьверу, одначе всі стріли хибили. Бандити відповіли стрілами, ранячи Маєра, опісля звязали його та його жінку і зачали рабувати. Забрали все біллє, футра, дорогоцінности і 700 зл. в ґотівці. Все те заладували на віз і поїхали в невідомім напрямі. Поліція увязнила двох мужчин під закидом участи в нападі.

В зелізничім магазині у Судовій Вишні викрили надужиття. Увязнено магазинера Вісневского.

Волинський воєвода наказав міським управам і повітовим виділам зорґанізувати акцію рятування памяток Волині. Весною 1939 р. зачнуться роботи при консервації замків Любарта в Луцьку, кн. Острожських в Острозі і кн. Чорторийських в Корці.

На вулицях Варшави уставлено коші з горючим коксом. В днях 16 і 17 с. м. спалено в тих кошах 16.000 кґ. коксу і 1.500 кґ. дерева.

У Вильні, внаслідок небувалого обниження рівня води в ріці Вілії, електрівня була нечинна продовж кількох ґодин. З причини перерви допливу струму декотрі виленські часописи появилися з великим опізненням.

Гумор. — Що значить ПІМ? — Правдоподібно, ілюзорично, можливо.

Гумор. — Чи ти не признаєш, що мій наречений має розумний вигляд обличча? — Признаю, але не знаю, чи він не симулює.

Білоруські діячі священики Станкевич і Толлочко та редактор „Білоруських Відомостей" Клиновський дістали наказ покинути з днем 28 с. м. Вильно з огляду на те, що те місто лежить у приграничній полосі.

Військовий суд у Чернівцях засудив за замах на плк. Крістеску 18-літнього Лютовіці і студента Станеску на досмертні примусові роботи.

Коло Хотина на Буковині тічня вовків напала в лісі на кілька селянських возів. Кілька ґодин тревала страшна боротьба між людьми і виголоднілими вовками. Мужчини боронилися вилами, сокирами і колами, а жінки кидали горіючу солому, щоб відстрашити вовків. Нападених врятували мешканці поблизького села. Один з нападених, 18-літній Ісаїла Драґен, посивів внаслідок нервового потрясення.

Ас совітського летунства, Валерій Чкалов, погиб на днях в летунській катастрофі. Чкалов мав найвисше совітське відзначення і по перелеті з Москви до Америки через північний бігун дістав ранґу ґенерала бриґади. Тлінні останки Чкалова по спаленні поховають у кремлівському мурі на Червоній Площі в Москві.

Канцлер Ґітлер приїхав з Берхтесґадену до Берліна, щоб купити святочні дарунки для своїх найближчих співробітників та служби свого дому в Берхтесґадені. Великі берлінські фірми, упереджені про намір канцлера, урядили в канцлерському уряді в Берліні виставу своїх найкращих товарів так, що канцлер Ґітлер полагодив всі свої орудки на місці.

Гумор. — Новий пресовий декрет відноситься також до публичних розмов. — На ринку баба до баби: Сказалаб я вам іще словечко, якби не той новий пресовий декрет.

Гумор. — Невдячний син. — Батько каже: Таж я від уст відіймав собі, щоб тебе вивчити на лікаря, а ти тепер забороняєш мені пити і курити?!...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Бібліотека „Січ", Хуст, ул. Ромунська 1,часопис **„Наступ",** Хуст, ул. Масарика 73, часопис **„Говерля",** Хуст, ул. Коменська 6: Ваші предложення, щоб „Нова Зоря" обмінювалася з Вашими видавництвами, ми отримали, але не прийшли Ваші видавництва. Тому вишлемо Вам два числа „Нової Зорі", а коли Ваші видавництва не прийдуть, то здержимо дальшу висилку.

Впр. о. Е. М.: Ґазета, про яку питаєте, не має тут дебіту. Вона під оглядом релиґійним бездоганна.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Експорт з Польщі натрафив в останніх місяцях на значні труднощі, які можуть мати поважні наслідки. Нпр. вивіз волоконних виробів упав за 8 місяців с. р. о міл. зл., себто о 35%. Се шкода тим поважніша, що упромисловлення краю поступає і тому більшає ввіз чужих капіталів і сирівців. Наслідок: пасивність польського торг. білянсу підскочила з 39 міл. зл. в 8 місяцях 1937 р. на 129 міл. зл. в тімсамім часі 1938 р. Се дефіцит такий високий, що довго зносити його не можна. Вісти сі подає „Кур. Пор." за „Нає Ціріхер Цайтунґ".

Обороти на грошевій біржі у Варшаві в листопаді упали о 20% в порівнанні з жовтнем. Причина в поважнім упадку оборотів девізами взагалі. Також курси більшости державних позичок були при кінці місяця низші ніж на початку. І в першій половині ґрудня не було поправи. („Кур. Пор.", ч. 344).

Рибні ґуртівники не дістали с. р. континґентів на спровадження в передсвяточнім часі риб заграничного походження. На ринках є тільки краєві риби.

Вартість хліборобських продуктів, вивожених з Польщі до Франції, виносила в 1936 р. 17,141.000 зл., а сего року за перших 9 місяців тільки 6,953.000 зл.

Комісар Ґдині Фр. Сокіл виголосив у тім місті виклад для журналістів. В нім заявив, що 20% людей у Ґдині тепер без роботи, але Ґдиню чекає велика будучність.

Заграничная торговля Німеччини виказує в 1938 р. (без Австрії й Судетів) 5.200 міл. марок вартости вивозу супроти 5.300 міл. м. вартости ввозу. Значить відемне сальдо виносить округло 100 міл. марок. В 1937 р. відемне сальдо було 4 рази більше. Отже ситуація німецької торговлі поправилася значно.

Шеф Німецького Фронту Праці др Лей заявив, що 2.000 Німців, які живуть за кордоном, дістали завізвання вернутися до краю, бо в Німеччині брак робучих рук.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Бій на Бродваю.
МУЗА: Золотоволоса.
ПАКС: Любов і сльози жінки.
РОКСІ: Зірка Рівіери.
СТИЛЕВЕ: Для Тебе Сеноріто і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Хто в ґрудні с. р. пришле цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити ґазеті добрих співробітників на цілий рік.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости ґотівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/2 стор. 70. — зол., 1/1 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 25 грудня 1938. ч. 99 (1199)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Небувалі морози

Спараліжована навіть морська лучба.

З Франції доносять: Тут морози, яких не памятають від багатьох літ. У східній частині краю 20 ст. студені. Життя в Парижі завмерло. Багато жебраків і бездомних замерзло на смерть. З Німеччини: Море так замерзло, що лучбу з німецькими островами перервано. Коло фризійських островів багато кораблів унерухомлених і в небезпечнім положенні. З Англії: Студінь значна. На побережжах шаліють такі сильні східні вітри, що викликають забурення в русі кораблів. З Італії: В північній Італії велика зима. Груба верства снігу покрила край аж до полудневих сточищ Апенін. Сніг паде від Трієсту аж по Геную і Пістою. З Ромунії: Тут сильні морози і снігові бурі. Великі спізнення поїздів. Є нещасні випадки. Над Чорним морем така буря-сніговія, що кораблі не можуть добитися до пристані Констанци. В Польщі мороз доходив до 30 ст. Цельзія.

Українська справа й Італія

Граф Чіяно перестерігає Мадярів у справі Карпатської України.

Римський кореспондент ІКЦ звідомляє в 352 ч. цікаві річи. Він пише, що мін. загр. справ Італії мав обговорити в Будапешті 5 справ основного значіння: 1) Ствердити італійсько-угорську приязнь ще заки мін. Чакі виїде до Берліна. 2) Перестерегти уряд Угорщини, щоб не робив дальших кроків у справі відлучення Карпатської України від ЧСР. 3) Зробити спробу узгіднення з Угорщиною спільного становища супроти проблеми українського національного руху, до якого Італія досі офіціяльно не заняла становища ні позитивного, ні негативного. 4) Уділити Угорщині поради, щоб порозумілася з Ромунією, якої ніщо не ріжнить з Югославією. Се буде лучше ніж чекати на безпосереднє вмішання Німеччини. 5) Перевести італійсько-угорське зближення на областях господарській і культурній (заведення італійської мови в висших угорських школах і т. п.). — З того ясно, що головна ціль візити італійського міністра: порозумітися щодо спільного ділання в справі рішення назріваючих проблем середної та східної Европи, в яких дуже заінтересований український нарід.

Військова акція з весною?

Лондонський „Дейли Телеграф" в депеші з Берліна підчеркує, що мимо ізоляції німецькой суспільности від заграниці в Німеччині росте побоювання перед новою військовою акцією з весною. Підготовка до реквізиції транспортових середників, яку роблять військові власти, викликує живе занепокоєння.

Договір Чотирьох?

Континентальне видання лондонського щоденника „Дейли Мейл" звідомляє з Риму, що в січні, в часі відвідин Чемберлєна в Муссолінія, буде порушена справа договору 4 великодержав. Вони мають порозумітися у всіх найважніших політичних справах. Муссоліні вже 5 літ тому висунув був той проект. Кажуть, що Гітлер має вже готовий проект договору і що між ним та премієром Далядіе нема вже великих ріжниць у тій справі. Тоді стане можливе й розброєння. Польська преса додає, що Польща не узнає договорів, в яких не брала участи.

Франція будує 130 кораблів.

В розмові з представником агенції Ава французький міністр фльоти заявив м. ін.: Французи добре розуміють, що ціліть нашої імперії і добробут краю тісно звязані з нашою фльотою. Промислове зусилля арсеналів і доків буде скермоване в 1939 р. на виконання устійненої програми, то зн. на будову 130 кораблів, в тому 4 лінійних кораблів, 2 кораблів-летовищ, 3 кружляків та багато легких кораблів і підводних суден. Загальний тонаж тих кораблів винесе 340.000 тон. Буде се найбільше з дотеперішніх зусиль Франції в тій ділянці. Правительство призначило на фльоту в буджеті 1939 р. понад 8 міліярдів фр.

Англія відмовила позички Чехословаччині.

З Лондону до Праги вернулася чехословацька делеґація, яка переговорювала з англійськими фінансовими кругами у справі англійської позички для Чехословаччини. Лондонські фінансісти обіцяли були ЧСР позичку в висоті 30 міліонів фунтів стерлінґів. Виплатили 10 міліонів фунтів, а щодо виплати 20 міл. йшли переговори. Одначе з огляду на те, що Чехословаччина, на думку лондонських фінансістів, тратить помалу господарську незалежність, лондонська Сіті уважає долю дальших 20 міл. фунтів за пересуджену.

Вибори до словацького сойму.

В неділю 18 с. м. відбулися у Словаччині вибори до словацького краєвого сойму. Кандидатів виставила тільки одна партія о. Глінки, тому вибори мали характер плебісциту. В цілій Словаччині віддано разом 1.254.000 голосів, з того коло 97 проц. на урядову партію о. Глінки. Всі Німці, Жиди, часть Чехів і Мадярів голосували на словацьку листу. На кождих 20.000 позитивних голосів припадає 1 посольський мандат. Отже словацький сойм матиме коло 63 послів. Се перший раз в історії словацький нарід вибирав послів до свого сойму.

Численні родини в Португалії.

Президент Португалії роздав по 2.000 ескудів нагороди родичам численного потомства. Нагороди одержали: супруги Мангуа 26 дітей, з того 14 живучих; до Сілва 16 дітей, 14 живучих; Баптіста 15 дітей, всі живуть; Рамес 15 дітей, 14 живе; Квінтеля 16 дітей, 15 живе і супруги Венанціо 15 дітей, які всі живуть.

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛІШИМ ДАРУНОЧКОМ НА ЯЛИНКУ І НА НОВИЙ РІК є ВКЛАДОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найпевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

Радісна вістка

Просимо доконче перечитати сю статтю.

Не багато радісних вісток буває в сих тяжких часах, але таки бувають. Одною з таких радісних вісток ділимося отсим з нашими Читачами і Прихильниками.

З 1-им числом нового 1939 року буде збільшений формат і обєм популярного католицького тижневика „Правда". Се вже часопис дуже поширений. Печатання кільканацятьтисячного накладу на звичайній т. зв. плоскій друкарській машині разом з ручним „фальцуванням" кожного примірника тягнулося добру добу, що було дуже невигідне для Редакції і ще більше невигідне для Адміністрації. Для Редакції тому, що нераз годі було помістити в числі найновіші вістки навіть з початку біжучого тижня. А знов Адміністрація при довгій праці друкарні мала замало часу для швидкого розіслання часопису по краю й ва границю. Одинокий вихід з того був перенести печатання часопису до друкарні з ротаційною машиною, яка ту саму друкарську роботу виконує не за цілу добу, лиш за 1½ до 2 годин. Печатання на ротаційній машині вимагало зміни формату, з малого на великий, відповідно до типу ротаційної машини. Ясна річ, що збільшення величини часопису потягне за собою і збільшення коштів.

І тут ми хотіли б звернутися з горячим покликом до П. Т. Читачів „Нової Зорі", щоб були ласкаві помогти так поширити „Правду", щоб можливо було не тільки покрити збільшені кошти друку, але також уможливило дальшу пляновану розбудову того часопису, такого потрібного для нашого народу.

Читачам „Нової Зорі" не треба окремо доказувати потребу й велику вагу популярного католицького часопису для нашого народа. Бо ніхто інший, тільки Читачі „Нової Зорі" перші піддали думку та перші дали почин до основання популярної „Правди". Вже в 5 числі другого річника „Нової Зорі" з дня 6 лютого 1927 р. Комітет Укр. Христ. Організації писав, що „загальним бажанням є, щоб Укр. Хр. Організація приступила ще до видавання популярного часопису для народа, хочби на разі в формі малого додатку до „Нової Зорі"... Те своє бажання підперли Читачі „Нової Зорі" реальним починоm, про який у згаданім комунікаті читаємо такі слова: „З радістю вітаємо на порозі цього нового року благородний і примірний почин Високопреп. Отців Жукотинського деканату, що зобовязалися складати щомісячні датки на пресовий фонд „Нової Зорі" в цілі розширення видавництва. Дасть Бог, що цей при-

мір зробить більше ніж найвимовніші заклики і що ми скоро зможемо здійснити поставлені бажання".

І справді, наші надії при Божій помочі тоді здійснилися несподівано скоро. В тім самім числі „Нова Зоря" зачала містити „Пресовий ланцюх" жертв на популярний католицький часопис та розпочала його жертвою Впр. о. Якова Мухнацького, тодішнього декана Жукотинського і пароха Лімної. Той „Пресовий ланцюх" чим далі робився довший і разом з тим натиск Читачів на Видавництво ставав сильніший. І тому хоч Видавництво здавало собі справу з нового тягару, який брало на себе, воно з днем 1 червня 1927 року приступило до видавання тижневика „Правди", наразі малого формату і в обємі 8 сторінок друку.

А труднощі, які стояли перед новим часописом, були справді великі і численні. Зважмо тільки, що зла і т. зв. ліберальна преса „бере" читача з народа найбільше на демагогію і на брудну, криміналістичну сензацію. Католицький часопис очевидно не може послугуватися такими брудно-конкуренційними засобами. А всеж таки популярний часопис мусить бути щонайменше т а к с а м о цікавий та інтересний для читача з народа, як і некатолицькі часописи. Це вимагає великого такту й чималої напруги в редакційній праці. Та не дивлячись на те, так воно є, що хочби людям дати й найцікавіший католицький часопис, вони все радо будуть витягати руки за злими часописами, бо вже така людська природа, такий наслідок первородного гріха наших прародичів. Тому в поширюванні популярної преси все треба буде помочі свідомих католиків, в першу чергу Духовенства.

Не будемо тут писати горячих покликів, як не писано їх у „Новій Зорі" і в 1927 році. Тільки вкажемо на один примір. „Правда" розходиться тепер не з кількох тисячах, але в десятках тисячів примірників. Завдячуємо це в першу чергу нашим Впр. Читачам, що заохочують людей до п е р е д п л а т и і до купування „Правди" в неділю коло церков. Є місцевості, до котрих іде вже по 500 примірників „Правди". Є села, де вже в кожній 2-ій-3-ій хаті читають щотижня „Правду". В теперішній парохії Впр. о. Якова Мухнацького, що перший розпочав „Пресовий ланцюх" жертв на „Правду", розходиться тепер тижнево 300 примірників „Правди".

Та є місцевости й цілі області нашого краю, де ще „Правда" майже цілком не доходить. Думаємо, що ні наші люди, ні священики там не гірші, тільки вони ще не занялися цею справою.

В нинішних часах важких подій у світі народ став цікавіший до газети, як давніше. Треба тільки подбати, щоб ту спрагу друкованого слова заспокоїти з доброго жерела. Видавці й Редакція зі свого боку докладають усіх зусиль, щоб дати народові добрий, великий і цікавий часопис. Не всюди народ вміє се оцінити сам. Це справа проводу інтеліґенції. Видавництво обнизило передплату „Правди" до найнижчих меж, до 5 зол. річно. Крім того для кольпортерів, які розпродують по більше як 100 примірників тижнево, Видавництво висилає „Правду" на незвичайно догідних умовинах.

Тому просимо підшукувати нових добрих передплатників „Правди", допильновувати своєчасної висилки передплати, як також брати „Правду" в кольпортажу по більше чисел. Просимо таки зараз, ще в грудні подбати за ту справу, щоб можна було устійнити наклад 1-го числа на 1939 рік.

Коли устійниться великий наклад „Правди", тоді можна буде спробувати важних змін і в „Новій Зорі" в цілі якнайкращого поставлення католицької преси для українського народу.

Адреса „Правди" та сама, що „Нової Зорі": Львів, Гродзіцьких 2/І.

Чемберлєн говорить

В лондонській палаті послів відбулася цікава дебата над заграничною політикою. Зачав її б. віцеміністр заго. справ, посол партії праці Далтон. Він закинув урядові, що коли переймав владу з рук робітничого кабінету в 1931 р., Англія була безпечна. А тепер? Монахійська умова зруйнувала рівновагу Европи, а німецька преса доповняє руїну. Домагаюся означення становища уряду Англії до ситуації в К а р п а т с ь к і й У к р а ї н і. Висказую сумнів, чи поїздка премієра до Риму принесе хосен, коли все вказує на те, що Муссоліні не додержує слова. Ґен. Франкові не треба признавати прав воюючої сторони.

На те відповідав премієр Чемберлєн іменем всього правительства: Посол Далтон говорив про небезпечну ситуацію. А чи та ситуація булаб безпечніша, якби я не заключив був порозуміння в Монахові? З його промови виходилоб, що політика його партії волілаб наразити Англію на війну з Німеччиною й Італією (Бурливі протести). Однодушна публична опінія стоїть за політикою правительства Англії, хоч є ріжниці в поглядах на методи поведення. Маємо також підпертя домінній. Взаємини з Францією дуже сердечні. В разі нападу на Англію прийшлаб Франція на поміч всіма своїми силами на суші, на воді і в воздусі. Щодо Еспанії, то Італія вже не скріпляє там військ ґен. Франка (Голосні протести). Поки там будуть чужі війська, Англія нікому не признає прав воюючої сторони. Ображують мене ті, що підозрівають, немовби я хотів у Римі зрадити інтереси Англії або її союзників. Це спроба затроєння атмосфери будучих розмов! Ціль моєї подорожі до Риму се поправа взаємин і лучше зорієнтування задля устійнення відносин в цілій Европі. Взаємини з Німеччиною устійнені в Мінхені. З бігом часу зростає у нас признання для великих прикмет Німців і маємо сильне бажання позискати їх для співпраці, бо доки се не станеться, не буде в Европі ні спокою, ні поступу. Та розуміється, до згоди як і до війни треба двох сторін. Все ще ждемо на якусь ґарантію зі сторони тих, що говорять іменем Німеччини, що буде мир. Ми кождої хвилі готові до дискусії над обмеженням зброєнь, але доки інші збroяться день і ніч, мусимо робити тесаме. Наша здібність до компромісів се не доказ слабости. Будемо і в Китаю боронити своїх прав. Америка вже дала кредит Китаєві, дасть і Англія. Політика моя в останніх 18 місяцях була слушна і якби я мав ще раз пережити тих 18 місяців, то я навіть в ніякій дрібниці не зміниви би тої політики. Не знаю, чи ся політика осягне свою ціль, бо се залежить не тільки від нас, але навіть якби не осягнула, то й тоді була вона слушна, бо поза нею можна було вибрати лиш війну. А я відповідальности за війну не возьму на свої плечі, хіба що накинулоб її мені божевілля інших.

З сойму

Дискусія над буджетом інвалідських рент.

На засіданні буджетової комісії референт В а ґ н е р заявив: Всіх інвалідів у Польщі є 165.000, з того Поляків є 128.000, Українців 23.000, Жидів 5.000, Білорусинів 4.500, Німців 3.500 і 1.000 інших національностей. В дискусії говорив посол Ц е л е в и ч. Він висунув ряд домагань і заповів, що українська репрезентація поставить внесок у справі зміни інвалідського закону. На те посол Ваґнер: Коли сойм признав інвалідські ренти Українцям, які в рр. 1918—19 боролися з Польщею, то се був доказ благородности такий глибокий, що багато людей не могло його зрозуміти і багато осіб за границею застановлялося над тим фактом. Ми очікували, що українська сторона зрозуміє політичне значіння того факту. Але дійсність говорить щось інше. Зложу особисту заяву, щодо якої я не порозумівався ні з урядом, ні з властями табору, до якого належу: до часу, доки українська суспільність не змінить свого становища до держави і польського народу, треба счеркнути арт. 69 інвалідського закону з 1932 р., який признає Українцям інвалідські ренти! (Припускаємо, що посли з польськими назвиськами може не будуть голосувати за „благородним" внеском посла Ваґнера, щоб на каліках відбивати якенебудь політичне становище здорових людей. — Ред.). На пленарнім засіданні сойму марш. М а к о в с к и й заявив, що до маршалківської булави принято м. ін. інтерпеляції українських послів Целевича у справі протиукраїнських виступів у Львові в жовтні й листопаді с. р. і дра Витвицького в справі конфіскати „Діла" за передрук його промови в соймі, в справі поведення властей безпеки у Львові підчас протиукраїнських виступів та ще кілька українських інтерпеляцій. Вони будуть предложені премієрові.

Хорвати дістануть автономію?

В політичних кругах Білгороду говорять, що югославянське правительство ухвалило проект автономії для Хорватії і предложить його парляментові, навіть без згоди хорватського політичного проводу. В сій справі регент Югославії Павло, в дорозі з Лондону, мав загостити до Загребу й переговорювати з провідником хорватських автономістів д-ром Мачеком. В міродайних кругах сподіються, що до Мачек займе становище більш помірковане. Премієр Стоядінович готов навязати переговори з д-ром Мачеком під умовиною, що домагання автономістів не будуть нарушувати постанов югославянської конституції.

Діяльність бретонських автономістів

В місцевости Понтів у Бретонії підміновано памятник, який побудовано ще 1790 р. для вшанування знесення всіх окремішностей і провінціяльних привілеїв, що означало прилучення Бретонії до Франції. Замах уважають згідно ділом т. зв. бретонських автономістів, яких є тільки маленький гурток у Бретонії і невеличка кольонія в Парижі, але які від якогось часу незвичайно рухливі. Вони видають часопис „Брейц-Атао" у бретонській мові. Сей часопис домагається ширшої автономії для Бретонії і введення бретонської мови до шкіл, положених у Бретонії. Се, як бачимо, мінімальні вимоги. Мимо того минулого тижня паризький суд засудив двох редакторів того видавництва на гривни і кари кількамісячної тюрми за статті, які, мовляв, загрожували цілости французької республики. Висадження у воздух памятника уважають відповідю на останні репресії центральної влади.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Польські ендеки про Унію

У звязку з приїздом Ап. Нунція до Сх. Галичини „Слово Народове" з 14.XII. с. р. ужило м. ін. такої формули: „На Сході Европи католицизм сягає так далеко, як далеко сягає Польща". В 360 ч. тогож часопису появилася стаття п. з. „Після відвідин нунція", в якій читаємо м. ін.: „Ми зовсім не думали в наведеній формулі замкнути релігійні проблеми Східної Европи. Нам ішло радше про те, щоб виразно зарисувати одну історичну дійсність. А саме нам здається, що західно-европейські католицькі круги роблять основну помилку, думаючи, що Східню Европу можна навернути на католицизм від її периферій. Для Польщі це настільки важне, що таке навертання має відбуватися, згідно з поглядом деяких духовних катол. осередків — переважно французьких і бельгійсько-фльмандських — польським національним і державним коштом. Тимчасом Східню Европу, на якої наверненні нам як католикам також залежить, можна — на нашу думку — навернути тільки від сторони міста Москви або міста Києва у вужчих межах, а не від сторони міста Дубна чи міста Львова. Таксамо для сеї місії важніші особи в роді фільософів Соловйова або Бердяєва і князя та ксьондза Волконського, ніж митрополита графа Шептицького. На слушність нашої тези вказують історичні факти, вказує досвід Поссевина і досвід Шептицького. Особливо цей останній. Поляк з польською національною свідомістю, став Русином і сьогодні навіть найвищим патроном українського напрямку серед Русинів з тою місією, щоб бодай Київ, коли не Москву, влучити в обсяг римо-катол. світу. Але тому, що осередком тої праці вибрав Львів і за методу і форму орієнталізацію, а не окциденталізацію дорученої йому збірноти вірних, осягнув висліди протилежні до тих, хочемо вірити, які хотів осягнути. Підкопав тільки силу польського катол. осередка на периферіях Східньої Европи, а не збудував нічого для справжньої Унії на тих теренах і серед тих людей, про яких головно йде. У звязку з цим виринає друге питання. Чи український напрямок або навіть нарід, на якого істнування чи радше творення ми маємо свій власний погляд, може бути тим носієм католицизму, який у ньому деякі чинники вже добачують? На нашу думку ні! Передовсім головний український осередок, що намагається воювати католицизмом, знаходиться у відношенні до Києва на периферіях і навіть на випадок якихсь великих політичних змін, які зрештою не приходять на кождий поклик, стрінеться безсумнівну з протиакцією сильнішого осередка. Далі сам внутрішній катол. дух українського осередка у Сх. Галичині і на еміграції не такий споєний, як це речники українства вмовляють у церковну ерархію".

Примітка Ред. „Нової Зорі": Наводимо сей погляд польських ендеків, бо в нім як у сочці зібране все їх політикування в справі Церкви й віри. Їх становище сталоб сейчас неможливе, якби так наша свята уніяцька Церква мала законну можливість поширитися за сокальським кордоном і якби громади, що мають охоту перейти на Унію, могли по закону уживати своїх дотеперішніх церков. А щодо Києва як релігійного центра, то він прецінь від 20 літ ніяким релігійним центром не є, таксамо як і Москва, отже нема про що говорити. Ще ніколи не було такої нагоди для позискання до католицизму великих мас народа на великих просторах як у тих 20 літах. Але власне панове ендеки найбільше противні тому, бо вони переконані, що ті маси можна спольонізувати при помочі ф.-к. Костела. Гірке може бути пробудження з того дурману.

Побожні оо. редактори

„Газета Косьцельна" ч. 51 у новинці: „З Русі Закарпацкей" пише: „Діло" доносі, же оо. Василіане пшенесьлі своє клясичне гімназіюм з Ужгороду, ктури достал сен обецне Венгром, до мястечка Велькі Бичкуф на Русі Закарпацкей. Вінікало би з того — додайми од себе — же оо. Базиліаном в провадзеню гімназіюм мней ходзі о целе католіцке, ктуре і под панованєм венгерскім пшецеж спелняць можна, а венцей о целе політичне, украіньске, длятего пшеношон сен до „Карпатськоі Украіни". — Не знаємо, що на це сказалиб оо. Василіяни, але коли Мадяри „братанки" викинули навіть дрібних дітей-сиріт з захисту сс. Служебниць в Ужгороді, то думаємс, що ті самі „братанки" певне не згодилисяб, щоб оо. Василіяни далі вели свою гімназію в Ужгороді. Маємо автентичні вісти, що Мадяри примусили ужгородських оо. Василіян покинути свій монастир і гімназію в Ужгороді, що більше, не дозволили залишитися в ужгородському монастирі навіть оо. Василіянам-Мадярам, що мали чеське громадянство. Добре булоб, щоб побожні та „архикатолицькі" оо. редактори „Газети Косьцельної" не мірили других своєю мірою. А назву нової української держави беруть побожні отці редактори в лапки точно таксамо як ендеки й инші шовіністи.

Заява польських організацій

Львівський „Дзєннік Польскі" в ч. 352 приніс такий телефонат з Варшави: Група суспільних діячів і представників кількох організацій приготовляє заяву про найтіснішу співпрацю з Українцями над українською проблемою в Польщі та над справою польсько-українського співжиття. Ту заяву підпишуть м. і. „Сев", „Віці" та групи, що збираються коло часописів „Зеспул", „Політика", „Фалянга". Заява має появитися в перших днях січня.

Про самоврядні вибори

„Час": Перемогли ендеки і соціялісти.

Консервативний „Час" приніс таке насвітлення висліду самоурядних виборів: Передовсім впадає в очі неповодження ОЗН (проурядового „Обозу Зєдноченя Народовего"). Правда, в столиці ОЗН на першім місци, але здобуте ним число мандатів не забезпечує йому переваги без підпертя якоїсь иншої групи. Одначе того рода блъоки заводять й обмежують владу і вплив. Поза Варшавою ОЗН переміг тільки в Грудзьондзу. Деинде йде в середині цифрових колюмн або у хвості. Кидається в очі поводження ГПС (Поль. Партії Соц.) у столиці — 27 мандатів. Соціялісти завдячують се в великій мірі підпертю Жидів... У Великопольщі й на Поморі перемогли ендеки („вшехполяки"). Загальний вислід такий: У виборах до міських рад 18 грудня перемогли ендеки й соціялісти, а ОЗН потерпів погром.

Невеселі висновки ІКЦ.

Краківський ІКЦ в ч. 352 робить такі 4 висновки: 1) Значна часть населення перевела вибори під кличем політичним, а не господарським. Се проявив відємний і з державної і з самоурядної точки погляду. Головна його причина в тім, що виборча ординація до сойму відсуває на бік політ. партії при визначуванні кандидатів, а робить самоуряди підставою виборчих колегій. 2) Треба сзвердити політичне розбиття польської суспільности, причім партії виказують велику чисельність і динаміку так на правиці, як на лівиці (нд. і плс.). З того ясно, що пок. Пілсудский слушно не хотів монопартійної системи. 3) Великі міста, з виїмком Познаня, позбавлені одностайної більшости: отже виходить такий парадокс, що міські ради, вибрані під кличами політичними, можуть працювати тільки під кличами господарськими, коли взагалі має вдержатися самоврядування. 4) В Конгресівці наступила радикалізація жидівських мас: майже всі жидівські мандати в Варшаві здобув соціялістичний „Бунд" і ще Жиди помогли ГПС. „Бунд" противиться еміграції Жидів з Польщі. — Окремо обговорює ІКЦ вислід виборів у Кракові, де польські ендеки завзятіше поборювали листу польсько-християнську ніж соціялістичну, що виказує, яке зажертя панує між Поляками.

Заведені надії ОЗОН-у.

Виленське „Слово" принесло в 349 ч. статтю про вислід виборів до міських рад у деяких більших містах Польщі п. з. „Після недільних самоврядних виборів". В тій статті пише м. ін.: Провідні круги ОЗОН-у числили на здобуття 48 мандатів у Варшаві, на більшість у Кракові і на 40 проц. у Познані. Ті передбачування не знайшли потвердження в дійсности, бо в Варшаві ОЗОН здобув 39 мандатів, у Кракові замість давних 37 мандатів ББ ОЗОН здобув тільки 23, в Познані узискав ледви 19 на загальне число 72. В Лодзі ОЗОН не очікував для себе успіхів, тому й не завівся. Для політичного табору, який узискав 163 мандати до сойму при 62 проц. фреквенції, такі висліди виборів до міських рад се очевидно велика програна.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

З Карпатської України

Прохарчування населення забезпечене.

В Хусті відбулася нарада Господарської Комісії. Як виходить зі звітів з наради, нема й мови про якусь недостачу середників поживи чи збіжжа в Карпатській Україні. Автономна держава забезпечена харчевими припасами по кінець березня 1939 р. Таксамо представляється справа погонних матеріялів, як бензини, ропи, оліїв і т. д.

Розбудова Хусту.

„Пресове Бюро" Карпатської України звідомляє: В новій столиці держави йде велика праця над її розбудовою. Під теперішню пору вже викінчують два великі вуличні блъоки. В цих двох блъоках будуть приміщені уряди Карпатської України.

Дирекція зелізниць в Карпатській Україні.

Чехословацьке міністерство комунікації рішило створити в Хусті дирекцію державних зелізниць для Карпатської України. Дирекція має почати працю дня 1 січня 1939. До компетенції дирекції буде належати 417 км. зелізничих шляхів, з того 316 км. нормальних і 101 км. вузькоторових.

Франція боронитиме кольоній

Французький міністр заграничних справ Бонне виголосив у Палаті Депутатів промову, в якій сказав, що французько-англійська угода се фундамент французької політики і що вразі неспровокованого нападу Франція віддасть негайно на оборону Англії всі свої сили на суші, на морі і в воздусі. Мін. Бонне звернув також увагу на велике значіння французько-німецького порозуміння. Опісля говорив про взаємини з Італією. Італійське правительство заявило, що воно не бере на себе ніякої відповідальности за протифранцузькі виступи. Франція приняла цю заяву до відома. Мін. Бонне підкреслив з натиском, що Франція не згодиться на ніякі територіяльні уступки ні в Европі, ні в кольоніях і всякі спроби здійснення того рода претенсій могліб тільки довести до війни. Щодо Еспанії, Франція далі залишається при політиці неінтервенції. При тій нагоді мін. Бонне заявив, що війна вже давно скінчиласяб, якби з неї вицофати всіх чужинців.

В Абесинії погибло 24.000 Італійців

ПАТ звідомляє з Риму: Офіціяльно оповіщено, що в листопаді с. р. погибло в Абесинії 45 Італійців в часі роблення звідунської й поліційної служби. Цілість страт Італійців в Абесинії від 1. І. 1935 р. до 30. XI. 1938 р. виносить 24.682 убитих.

о. ВАСИЛЬ МЕЛЬНИК (Звенигород)

СПРАВИ „СКАЛИ"

„Gens sancta".

X. §. VIII статуту Т-ва „Скала" предвиджує творення окремих гуртків або кружків по читальнях.

1. Під сей час найбільш поширений гурток по читальнях це Кружок Взаїмної Помочі ім. св. Івана Милостивого. Цей факт зовсім природний. Бо парохіяльна читальня на селі в наших умовинах це молоденька рослинка, засаджена звичайно в невдячний ґрунт. Її коріння шукають собі в ньому відповідної почви, в яку моглиби врости і вкріпитися. І цю вдячну почву піддає їм у перших часах перш усього запущена ділянка харитативної праці по наших селах. Таким робом у многих парохіяльних читальнях найбільше зактивізований відтинок праці се відтинок благодійности.

2. Але це мала наша потіха. Бо глянувши на ці відтинки праці наших читалень згори, з точки погляду цілого товариства, побачимо на них безприкладний хаос і балаган. Бо хоч цей самий VIII параграф статуту предвиджує, що „для кождого рода кружків в міру його розвитку може Головний Виділ видати окремий правильник", то по нинішній день ми не бачили не тільки правильника, але навіть якоїсь діловсї опромоги охопити цей, можна сказати, спонтанний (самосівний) добродійний рух у якесь русло, надати йому один напрям, вишукати для нього якісь сталі форми. Про якусь докладну й солідно передуману раму й програму цього руху, про якісь солідні й реально підхоплені двигуни цього руху, про якесь тривке його оформлення нема й мови. Раз тільки чи двічі Головний Виділ загальниками торкнувся цієї справи в обіжниках, заохочуючи читальні творити такі кружки й на цьому кінець. А так рішуче не повинно бути.

3. Бо ціль харитативних змагань по наших селах, ціль сього започатковано-го руху, що може розростися в велику силу, се не сама в собі допомога найбіднішим, доривочно спрепарована й наборзі переведена в життя. Не можна сказати, що Кружок Взаїмної Помочі, вхвативши при свяченні пасок у велику суботу по одній перепічці з кожного кошика для найбіднішних, вже перевів весняну харитативну акцію. Бо перепічками не перепачкуємо в душу народа благодійну ідею, не наставимо її туди, куди харитативна акція в селі повинна її наставити, не витворимо в ній глибоких переливів почуття любови ближнього. Доривочна акція не лишає по собі тривкого сліду. Прориваний і спорадично виявлюзаний змаг не створить змагуна зі змагаючої людини. Тому ціллю Кружків Взаїмної Помочі по парохіяльних читальнях не може бути тільки сезонова допомога найбіднішим.

4. Ціль тих кружків це:

а) всестороння культура почуття любови ближнього членів читальні;

б) належно зорганізована й докладно оформлена безперервна матеріяльна й моральна опіка над найбільшими нуждарями села. Таким робом Кружок Взаїмної Помочі під крилами читальні ступнево ставби таким органом, що його в кожнему селі благословилаб бодай десятка найбільш безталанних, тимто й наймиліших Христові, людей. Їх подячні молитви в багатьох випадках спроможні врятувати захитаний розвиток самої читальні. Така харитативна акція зі своїми цілями вповні й над міру вистарчалаб для рації інстнування парохіяльних читалень. Та харитативні цілі в Т-ві „Скала" аж третьорядні.

XI. Першорядні цілі в „Скалі се:

а) Ширення й поглиблювання в українськім народі освіти, але такої, що збагачує не лише розум, але й серце, що дає не лише знання, але й чесноту, себто: ширення католицької освіти, католицької культури.

б) Творення в українськім народі всесторонніх характерів, вилонених і скристалізованих з пливких і трясовинних елементів нашої національної дійсности силами католицької віри й католицької моралі.

Коли візьмемо під увагу ці першорядні цілі нашого товариства, виразно окреслені в §. III. його статуту, ніяк не зможемо опертися непереможному вражінню, яке нам підказує, що свята справа цієї нашої організації мусить піти вперед. Вона буде зустрічати ріжні перепони й труднощі, вона ще довго декому буде видаватися незрозумілою й недоцільною витратою сил і енергії, бо ще не перейшла всіх хресних доріг. Але прийде час, у якому панотці, що нехтують цю організацію, опиняться в такому самому клопоті, що в ньому скорше чи пізніше опинюється кожда квочка, яка вивела на світ гусят. Гусята попливуть водою, а квочка пошиється в дурні. В такі самі пишноти пошиються ці всі священики, що занедбають широко закроєну і методичну працю над витворенням у нашому народі „святого племени" — „gens sancta". Це „святе племено" мають творити люди з ясно окресленими, католицькими поглядами на світ і на життя. Люди з переферментованими і склярованими повнотами і змістами своїх душ. Люди чесні, але волночас освічені, люди характерні й тямучі. Люди, що віддадуть Богові те, що належиться Богові, а рідній, українській нації те, що належиться нації. Люди з оливною галузкою мира й любови в одній руці, а з мечем віри і борні у другій.

Нові люди!
Сфундаментовані люди!
Божі люди!
„Gens sancta"!
„Святе племено"!
Це робота цілих поколінь.

Але те „святе племено", виховане нашими зусиллями і зусиллями наших наслідників, стане сіллю української землі й будучини!

XII. 1. А що сьогодні в багатьох читальнях праця найвидатніше зарисовується на харитативних площинах, себто на периферіях наших завдань, це теж може мати свій питомий тягар. Бо коли Кружки Взаїмної Помочі читалень Т-ва „Скала" потрапилиб охопити своєю опікою бодай дві-три тисячі найбідніших і найбільш опущених нуждарів нашої дієцезії, то се бувби такий великий добуток, що міг би заважити і без сумніву заваживи на долі цілого товариства. Бо молитви цих покиднів нашої суспільности зрушилиб Боже милосердя над нами і змягчилиб неодну душу, насичену ненавистю чи пак недовірям до нашої святої справи. А вкінці ввесь наш нарід, бачучи нас похилених над суспільними рана-

Т. Г. 4)

Історичний спомин

Камянець називали Галичани польською експозитурою; Поляки були в придніпр. армії, а навіть говорили, що начальником камянецької офіцирської школи був Поляк Вержбіцкий. А те все діялося в той самий час, коли з Галичини надходили дуже прикрі вісти.

Тому переговори придніпр. уряду з Поляками викликували в Галичан негодування, огірчення і неохоту воювати з Денікіном. Боротьба з Денікіном цеж була властиво поміч большевикам, а поміч большевикам — цеж була перед Антантою зброя проти Галичан на мировій конференції... А як наша справа пропалаби, то що сталосяб тоді з вдовами, сиротами, каліками і раненими в війні? Що сталосяб з аґрарною реформою? Що сталосяб по програній війні з галицькими жовнірами і старшинами?

Такі думки нуртували між Галичанами на Великій Україні. А були й такі, що радили з большевиками йти.

Також внутрішні відносини на Наддніпрянщині впливали некорисно на Галичан. Партійно-політична гризня і заїлість, спосіб переведення аґрарної реформи, невідповідальність придніпр. Уряду перед ніким — це все не ворожило нічого доброго. І відносини до Галичан були дивні. Для придніпр. Уряду були гал. Уряд і гал. політики представниками „застарілих поглядів". Так не лише говорили, так навіть писав один придніпрянський часопис. Тому, мовляв, Галичани не всилі йти з духом часу і їх Уряд повинен бути усунений набік. Придніпр. Уряд мріяв про ущасливлення всего світа і видавав міліони карбованців на пропаганду своїх ідей; але в себе вдома не вмів завести ладу, так що селянин став тужити за сильною рукою і не журився тим своїм Урядом. І придніпр. Уряд не дуже числився з бажанням і думками свого селянства, перед яким не був відповідальний, бо це селянство було, після думки одного соціял-демократичного часопису, „аморфною масою". Галицький Уряд і гал. політики були відповідальні перед українським народом Галичини, отже не сміли нічого робити, що йшлоб на шкоду Галичини. Боячися заходів придніпрянського Уряду, які моглиб пошкодити галицькій справі, старався галицький Уряд не відійти в тінь, як сего бажав придніпр. Уряд, але впливати на хід подій так, щоб се вийшло на користь Сх. Галичини. Та це власне було не на руку придніпр. Урядові й він старався значіння гал. Уряду ослабити і той Уряд усунути. З тої причини придніпр. Уряд вів переговори в Варшаві (Пилипчук) сам, навіть не повідомляючи гал. Уряду про зміст переговорів. Це викликало зрозуміле огірчення серед Галичан і стало першою і головною причиною непорозуміння. Безпосереднім наслідком було те, що гал. Уряд поставив домагання, щоби при майбутніх переговорах в Варшаві були і Галичани.[1])

В боротьбі з гал. Урядом помагали придніпр. Урядові галицькі соціял-демократи з Вітиком і буковинцем Безпалком на чолі. Хотячи відсунути гал. Уряд на бік, придніпр. Уряд створив проти волі Диктатора т. зв. „міністерство для Галичини". Міністром став Вітик і старався перенести на це міністерство всю владу гал. Уряду та зробити від себе залежною гал. армію. В соціял-демократичнім часописі „Боротьба" стали появлятися статті, в яких у найпоганіший спосіб нападано на галицький Уряд, гал. політиків і військових старшин (котрі майже в цілости належали до Трудової Партії). Рівночасно придніпр. Уряд взявся до інших способів, щоб „приборкати", як пише Доценко, Галичан. Цивільні Галичани, що мешкали в Камянці, одержали одного разу приказ, що мають зголоситися в придніпр. команді міста. Але вони цього не зробили. Знаючи побожність Галичан, зарядив придніпр. Уряд,

[1]) Так і сталося незабаром. Між делегатами Галичанами був також лікар др. Вітошинський. По дорозі вступив до Тернополя, там дістався до в'язниці, набрався тифу і помер.

ми й каліцтвами, бачучи наші труди і жертви для найбільш опущених між опущеними, бачучи нас заплаканих над гніздами плачу й розпуки — помякне у своєму серці при зустрічі з нашою ідеольогією і помалу пічне в неї вживатися і нею прийматися.

2. Тільки цей харитативний рух треба схопити в одну течію, треба вдихнути в нього одного духа, треба надати йому один напрям, треба витиснути на ньому однакову печать у формах і змістах. Треба цей неопанований, розливистий та многовидний рух перетворити в одностайну, могутню організацію.

А до цього треба — керми!

Треба спонуки, підтримки і кермування з центру.

Бо як самими перепічками не можна перепачкувати в нарід ідей харитативної акції, таксамо самими реєструваннями й доривочними схоплюваннями фактів, що дійшли до відома, центр не перепачкує в кураторів ні розмаху, ні праці, ні ніяких цієї праці видів, способів та метод.

XIII. 1. В останнім діловім році Головний Виділ „Скали" хотів таки перепачкувати одну справу в низові клітини, а саме: ввести у внутрішню організацію читалень розподіл на чотири діли: чоловіків, жінок, дівчат і молодців. Хотів, мовляв, створити „чотири колюмни", на яких має спертися ціла читальняна організація.

Гарно сказано, нема що казати. Се, зрештою, взяте з чужих взірців, що в практиці показалися напричуд справними організаційними формами Католицької Акції на Заході.

2. Але хоч ці форми гарні, та не на нас скроєні. Завеликі на нас. Нам треба ще підрости... Автім слово „колюмна" направду поетичне. Воно викликує в нашій душі враження чогось простого, високого, мраморного й непоколибимого. Я люблю нераз пускатися на поетичне чи пак віршоробне ремесло й тоді часто з моєї памяті випадає на папір слово: колюмна. Шукаючи цій колюмні римового відповідника за кождим разом відразу попадаю на слово: трумна...

Nomen — omen!

3. Бо в душі цього, хто бодай побіжно, але практично обізнаний зі станом парохіяльних читалень в нашій дієцезії, згадка про ці чотири колюмни мимоволі сплітається з чимось докладно неокресленим, але таким, що вимагає воскресних подихів і порушень. Ми ще не маємо сили, ні спромоги покласти дивлю нашої організації відразу на чотири колюмни. М и ще, поза виїмками, н е - м а є м о по наших селах н а в і т ь о д н о ї гранітної чи пак кремінної к о л ю м н и, на якій радісно й порівисто лопотівби прапор католицької ідеольогії та ідеалів Т-ва „Скала". Я навіть не завагаюся признатися до болісної правди і скажу, що в багатьох і багатьох наших селах парохіяльна читальня се щойно стовпчик, але такий, що на всі боки хитається. І бідний куратор мусить підпирати його з усіх боків і добре намучитися, аби той стовпчик не повалився на землю як довгий.

4. Тому й нема потреби кидати з центру в низові клітини гасло: Творім, мовляв, у цьому році чотири організаційні к о л ю м н и внутрі читалень. Нема потреби кидати його тоді, коли з певністю і майже з математичною докладністю можна заздалегідь предвидіти, що в цьому саме році навіть 5% загального числа читалень цього розподілу в належний спосіб не переведе. Такий підхід до організаційних справ запхає нас у сліпу вулицю. Такі гаслодайні чини й безвідгомінні поклики організаційного центру товариства зависнуть, наче меч Дамокля над успіхами нашої праці.

І будуть тоді „послідная горшая первих".

5. Не вільно метати з центру в низи організаційний клич, наперед знаючи, що його не підхопить навіть половина підчинених клітин. Не вільно бавитися в г а с л о м а н і ю без грунтовного прослідження стану низових приймачів гасел. Не вільно програмових наставлень центру наражати на відоме згори і безсумнівне заломання — тоді, коли в змінених умовинах і в належному часі вони не пішлиб напропале. Бо інакше витворяться попереривані й поломані зигзаки організаційної праці, а не проста й виструнена лінія.

6. Якби хтось питав мене: Коли успіх ідеольогічного руху Т-ва „Скала" був наражений на більшу загрозу: в першім році існування товариства, чи сьогодні, в пятому? — я з місця відповіби, що сьогодні. Сьогодні ширша в ньому організаційна база, але сам у с п і х його ідеольогічного руху безумовно завис у воздусі.

Бо ми творили той рух безметодно.

7. Але не можна вину за цей стан спихати на саме „патріотичне духовенство". Вина за цей стан лежить передовсім у проводі товариства. Вина лежить у цьому, що наша організація не має одної центрової організаційної колюмни, з якої гомонами єрихонських труб падалиб на всю дієцезію поклики, диспозиції, наставлення, корективи і вказівки новометодної праці.

8. Ми мусимо найти новий метод праці в парохіяльних читальнях. Новий метод підходу куратора до їх організаційних справ. Новий метод підбору членів і докладного розмежування елітарних і загальних площин внутрі читальні. Новий метод ширення й поглиблювання освіти та кресання характерів. Новий метод схоплювання суспільних справ і духового перетравлювання живої істини наших днів.

9. Яким же правом кидатиме хтонебудь каменем на людей, привиклих до старих методів праці й боротьби, коли дотепер провід не видав ніодної систематичної публікації про нові методи праці й боротьби за поширення Христового Царства в нашім народі при помочі парохіяльних читалень?

Sapienti sat!

XIV. Інші докази лишаю на боці, бо й так моя стаття занадто розрослася. Я готове бути таке, що п. редактор захоче скоротити її, або радше повикреслювати з неї деякі місця. Признаюся, що на цю останню можливість я таки не пішовби. Або — або. Не бавмося в півжмурки, а скажім собі правду в вічі.

XV. Але я ще не відповів на запит Редакції „Нової Зорі", висказаний у завваві під статтею п. з. „Два напрямки". Він звучить:

— Що фактично діється в читальнях „Скали"?

На цьому місці відповім:

— Здебільша: дрімається!

А колиб я хотів окреслити натуру і пружність читалень якимсь одним словом, не міг би найти відповіднішого над оце:

— „Немощ"...

XVI. Але в цій „немощі" наша сила „совершиться!"

Що більше. Наша сила в цій „немощі" не тільки „совершиться", вона вже „совершається". Вона вже пробивається вверх, наче вода крізь твердий цілець у цьому місці, що з нього небавом витрисне джерело. І хоч джерела ще не видно, хоч ключі животворної води ще далеко, але хто вміє вслухуватися і вичувати, цей вичує її глухе й придавлене булькотіння...

XVII. При кінці мушу завважити, що я бувби нещирий і несправедливий, якби я на цьому місці поминув ще одну, сим разом теж дражливу, справу. Це справа кураторів і кандидатів у куратори.

Це правда, що між ними є два напрямки. Але вони не такі, про які згадує автор статті п. з. „Два напрямки". Вони інакші.

Один з них це напрямок змагливої праці, а другий: напрямок залежаної ліні.

Шановний автор статті п. з. „Два напрямки" добре зробить, коли закине „їздження" по „патріотичнім духовенстві", а сяде собі на нового, доброго коника, переїдеться здовж і впоперед цілої дієцезії і тих кураторів та будучих кураторів, що подалися в лицарі злежаної канапи, „гуком, фуком і великим в руках буком" нажене до праці, до праці і щераз до праці...

Але то конечно!

Це буде велика й незабутня заслуга.

Бо при злежаній канапі говорити про „gens sancta" це — певнородне святотацтво!

Примітка Редакції „Нової Зорі":

Ще раз дякуючи Вп. Авторові сеї статті за щире висказання того, що думає про „Скалу, просимо всіх, що їм залежить на розвитку сеї найпотрібнішої зі всіх народних організацій, щоб не пожалували труду й поділилися своїми помічненнями й висновками з читачами нашого часопису. Найлучше булоб наперед в невеличкім гуртку (2—3 людей!) передискутувати статті „Два напрями" і „Справи Скали" та на підставі дискусії поробити замітки й висновки на письмі, ілюструючи їх прикладами з дійсного стану читалень „Скали" на місцях. Спільними силами застановімся над тим, як є і як повинно та може бути, а се принесе хосен першій більшій організації в нашім народі, побудованій при нашій Церкві на строго католицьких засадах, і тим самим принесе правдивий хосен всьому нашому народові.

щоби всі військові частини, отже й галицькі, що були в Камянці, зложили присягу вірности придніпр. Урядові. Але Диктаторові звернено увагу, що Гал. Армія присягала гал. Урядові, отже присяга придніпр. Урядові може довести при деяких обставинах до небажаних комплікацій. Тому ні частина Галицької Армії, що була в Камянці, ні гал. Уряд офіціяльно уділу в присязі не брали: дехто з Уряду був між глядачами. [2])

Ворожий настрій придніпр. Уряду до Галичан мало не довів дещо передтим до важких наслідків. Тому що придніпр. Уряд мало дбав про Гал. Армію, якою держався, зявилася при кінці серпня 1919 або на початку вересня в тодішнього міністра фінансів Мартоса делегація від Гал. Армії і жадала для Гал. Армії грошей, одежі і т. д. Мартос мав делегації сказати, що „для такої ... (слідує образливе слово) як Гал. Армія грошей не дасть". Старшини Гал. Армії, що були в Камянці, зійшлися на нараду і рішили вислати до Мартоса делегацію зложену з отамана Букшованого, от. Воєвідки і хор. Карабіна. Мартоса мала делегація покарати, ев. увязнити і проголосити військову диктатуру. Гал. бригада, що була тоді в Камянці, мала стояти в поготівлі, а один курінь мав перемашерувати попри придніпр. міністерство на Новім Пляні, щоб дати делегації можність виконати плян. Але отаман Букшований, котрий жив добре з Яр. Навчуком, секретарем „міністра для Галичини" Вітика, в означенім часі (2 год. попол.) не явився, а коли прийшов і делегація прийшла до Мартоса, показалося, що Мартос, видно остережений, перед 1/2 год. втік автом до Винниці і від того часу Камянець обминав. [3])

Колиж у „Стрільці", органі гал. Уряду, з 20 вересня 1919 появився передрук статті др К. Л. з віденського „Укр. Прапору", де писалося, що за рос. часів Українці знову заняли простір аж по Каспій, як за княжих часів, тоді Придніпрянці почали закидати Галичанам русофільство, і напруження між Придніпрянцями та Галичанами зросло ще більше, що проявлялося в ріжний спосіб. І тоді власне в придніпр. Уряді повстала думка позбутися гал. Уряду в інший спосіб — при помочі „Державної Наради", яку й скликано на 25 жовтня 1919 р.

[2]) Доценко пише: В цей день 14 жовтня Директорія, Правительство, урядовці і військо перший раз урочисто присягали на вірність Самостійній Укр. Нар. Республиці. Диктатор, представники Диктатури і гал. війська були відсутні на час присяги. Прибули військова ромунська та польська місії в повному складі. Повний склад польської військової місії був також в театрі, де по святі виголошувались промови і викрикувалося по адресі „заклятих ворогів-Ляхів".

[3]) Оповів про це сот. Яр. Курилюк, комендант І батерії і комендант залоги та охорони Диктатора.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

2)

Історія Карпатської України

Вони зберегли словянський обряд та вибір епископів і зрівнялися з катол. духовенством. До них прилучилися священики земель на захід від Ужгороду 1652 р., а східних земель 1664 р. Мукачівський епископ дістав титул апостольського вікарія, але вірні Церкви поділилися на два ворожі табори, які мали окремих епископів: уніяцького в Мукачеві і православного в Мармароші. Щойно 1720 р. удалося епископові Юрієві Бизанцієві утвердити всюди унію. Підчас того церковного роздору латинські епископи в Ягері завели від 1711 р. звичай назначати мукачівських епископів, які були обовязані зложити віроісповідання і клятьбу вірности не тільки папі й примасові, але й ягерському епископові. Без його згоди епископ не мав права скликати собору, відвідати церков, рукополагати священиків й означувати їх приходів. Перед руським епископом в Мукачеві займав перше місце мукачівський парох і капелян. Від тих „плебанів" були залежні уніяцькі церкви, з яких вони побирали доходи. Мішані подружжя вінчали латинські священики. Уніяти мали святкувати латинські свята. Стан духовний упав до кріпацького стану, в кожнім селі було по 4—10 священиків, які жили з праці на полі і як мужики робили панщину. Щойно Леопольд I видав для уніятського духовенства грамоту (Diploma Leopoldium) 1692 р., якою звільнив з кріпацтва і панських податків священиків та їх потомство. Священики й дяки вчилися в 17 ст. в мукачівській монастирській школі а в 18 ст. в богословській школі, а деякі в тирнавській семинарії, звідки вийшли епископ Бизанцій, 2 Ольшавські, Блажовський та Бачинський. В 18 ст. при кожній парохії були церковні школи. Мукачівський епископ Мануїл Ольшавський ЧСВВ (1743 — 1767) отворив першу богословську школу та написав розвідку про злуку східної й західної Церкви, видав її по латинськи у Відні 1765 р. та в Почаєві в церковно-словянській мові і в оригіналі. *)

Коли лучались бійки між латинськими й уніятськими священиками за епископа Івана Брадача, він не хотів поклонитися ягерському епископові Естергазієві. Тоді цісарева Марія Тереса за впливом о. Андрія Бачинського виєднала від папи Климентія XIV 19 вересня 1771 р. визволення від ягерського епископа й утворення самостійного мукачівського епископства, підчиненого острогомському примасові. Тоді став епископом Андрей Бачинський (1772-1809). М. Тереса подарувала для епископської резиденції в Ужгороді монастир знесених 1773 р. Єзуїтів з їх костелом на катедру, а замок Другетів для семинарії. Заложила капітулу і богословський ліцей з 5 професорами та 3 вікаріяти, між якими пряшівський вікаріят опісля став епископським престолом за Григ. Тарковича 1816 р. Тоді Бачинський переніс епископську столицю до Ужгороду 1780 р., оснував бібліотеку з 9.000 томів, візвав духовенство вчитися руської мови. Вислав двох монахів до Печерської Лаври і завів її порядки в монастирях, бо після знесення монастирів в Углі і Бедевлі за Йосифа II остало ще 7 василіянських. Еп. Бачинський дістав місце в соймі та звільнення духовенства від данин, виєднав для богословів 26 місць в семинарії Барбареум у Відні, заснував кружок освічених людей, які перевели візитацію 300 народніх шкіл.

З круга тих людей вийшли професори львівського університету заснованого Йосифом II 1784 р.: як Іван Земанчик, Петро Лодій і Михайло Щавницький. О. Йоаникій Базилович ігумен мук. монастиря написав по лат. Історію Закарпаття в 2 томах, а Михайло Лучкай Матяцків написав 1831 р. першу граматику закарпатської мови та історію (досі невидану). Епископ А. Бачинський інформував разом з митрополитом Львом Шептицьким ціс. Марію Терезу і її сина Йосифа в часі його відвідин Закарпаття про русинів з обох боків Карпат після прилучення Галичини до Австрії 1772 р. **) Марія Тереса завела реформи прав і обовязків селян урбарієм 1766 р., син її завів катастер селянських земель і вніс вловживання панів. Завдяки еп. Бачинському і Лучкаєві вдержалася народня свідомість руської національности по обох боках Карпат і виступила з весною народів 1848 р.

Під натиском революції 1848 р. цісар Фердинанд I зніс панщину і надав конституцію. Але мадяри під проводом словака Кошута хотіли здушити славянське відродження на Угорщині. Тоді представник русинів Адольф Добрянський заложив протест у Празі на славянському зїзді проти мадяризації. Під його впливом Головна Руська Рада у Львові видала відозву до закарпатських братів, щоб постояли за свою віру і народність та домагалися злуки всіх українців австрійської держави в одну волость. Як українець генерал Паскевич здавив мадярську революцію російським військом, став Добрянський намісником української провінції за Карпатами зложеної з 4 комітатів, де народні школи віддано під управу руських консисторій, заведено науку рідної мови, обряду і церковного співу в препаранді, а в гімназіях установлено українців учителями релігії. Була це відповідь на меморіял підкарпатських русинів вручений Добрянським у присутності трьох священиків цісареві 10 жовтня 1849 р. Добрянський заснував з поетом о. А. Духновичем в Пряшеві літературне товариство. За його часів мукачівським епископом був Василь Попович, що за нього збудовано 301 церков і збільшено вдовичий фонд по свящ. на 200.000 зл. Раковський видавав урядовий Вістник і Церковну Газету. Але Австрія після поразки під Садовою заключила угоду з мадярами 1868 р. і негайно повіяв зимний вітер мадярської реакції.

Мадярська реакція від 1870 р. до 1917 р. це найтяжчий час для русинів та їх Церкви. Негайно скасовано українську мову в усіх урядах і школах, інтелігенцію перенесено в глибину корінної Мадярщини. Під мадярофільською рукою епископа Паньковича духовенство за конгруу і державну поміч перекладало церковні книги на мадярську мову, які введено до богослуження. Дітей забирано силою до передшкілля, щоб забули рідну мову і віру. Селян віддано в руки лихварів, що гнали їх до Америки. Що сталося на долах, мусіло говорити по мадярськи; тих виділено в окрему епархію в Гайдудорогу, де замість старословянського богослуження заведено мадярське з мадярськими співами. Прийнято 1908 р. закон (Lex Apponyiana), на основі якого навіть катехізм приказано учити мадярською мовою. Як комісар шотляндець родом Едмунд Еган підняв своє слово обжалування уряду та інтелігенції, що опустила свій нарід, тоді епископ Юліян Фірцак підняв з урядом „верховинську акцію". Тоді дано селянам кілька тисяч угрів землі, видано закон про лихву, засновано 27 позичкових кас, розділено трохи збіжжа і расової худоби та видавано тижневик „Недѣлю". Тоді о. Августин Волошин видавав свою „Науку". Але з вибухом війни знову взяла верх реакція і скасовано навіть українське письмо проти волі народу. Як поступовано з українським населенням, каже воєнна хроніка і память старих людей.

По розвалі Австро-Угорщини прилучилася Підкарпатська Русь до Чехословацької Республики на основі рішення Американської Руської Народньої Ради під проводом о. Миколая Чопея в липні 1918 р. Це рішення одобрила Центральна Рада зложена з делегатів пряшівської, ужгородської й хустської Рад дня 8 травня 1919 р. під умовою, що Закарпаття буде управлятися самостійно, своїми урядами і своїм соймом та що долучиться до них землі закарпатські заняті Чехами на заході від Ужгороду до Словакії. На підставі „Генерального Статуту" оголошеного франц. генералом Еноком від Союза Народів Чехи обняли адміністрацію краю; але автономії не дали, вимовляючись, що громадяни там непідготовані до самоуправи. Всеж таки під чеським правлінням на Закарпатті розвинулося буйно українське життя духове і матеріяльне під проводом о. А. Волошина, редактора „Науки" та автора ріжнородних публікацій з усіх ділянок відродження, а тепер премієра автономного уряду Карпатської України, утвореного 9 жовтня 1938 р.

В Карпатській Україні розвинулися василіянські монастирі в Бороняві, Малім Березнім, Мстичеві та Мукачеві на Чернечій Горі, де містилася найстарша і найбільша бібліотека. В Ужгороді ОО. Василіяни заснували 1923 р. свою друкарню, де печатали книжки в народній мові. Там появлявся місячник призначений почитанню Пресв. Ісусового Серця видаваний о. Севастіяном Саболем Чина СВВ. Цей чернець — один з найталановитших поетів Карпатської України, який пише ліричні вірші на особисті, релігійні, патріотичні та соціяльні теми під псевдонімом Зореслав. Ці вірші перенятi бадьорим настроєм виконують національно-виховне завдання під велику хвилю відродження української державности на Карпатській Україні. — В. П.

*) о. Микола Ніллес, т. I, 1885, видав її в Інсбруці, а в наших часах на основі „Слова" Ольшавського о. І. Луб ЧСВВ зладив Унійні проповіди. Станиславів, 1938.

**) Цісар Йосиф II сім разів відвідав Закарпаття і спав у селянській стодолі.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець в Академії Наук. З Чітта дель Ватікано звідомляють: В домі Пія IV на терені ватиканських огородів у Папській Академії Наук відбулася інавгурація третього акад. року. Св. Отець Пій XI зявився на салі точно і заняв місце в фотелі. Вислухав річного звіту голови Академії о. Джемеллі, ректора катол. університету в Медіоляні, який вручив Св. Отцеві два томи річних публікацій Академії. Відтак Папа вручив нагороду проф. фармакольогії Геймансові з Ґандави. В р. 1940 та нагорода буде признана за найлучшу астрономічну працю, щоби вшанувати тим способом спеціяльні заінтересування тою наукою Пія XI. Св. Отець виголосив на Академії промову, яка тривала 45 мінут. В ній висказав радість, що може радити з ученими в сих тяжких часах, які не сприяють науці і спокійному абстрактному роздумуванню. Навязуючи до поняття „вербум" (слово) в евангелії св. Йоана, Св. Отець говорив про науку й інтелект і складаючи присутним святочні бажання, заявив, що Свята Різдва Христового це свята людей науки, бо Різдво Христове се прихід на світ Сотворителя всіх річей і вартостей, які становлять предмет наукових дослідів. Навязуючи до географічних питань, згадав свою улюблену альпіністику, кажучи, що на верхах гір зрозумів значіння і глибінь деяких уступів Біблії. На закінчення Св. Отець уділив всім благословення.

Катедра Нотр-Дам в Парижі одержить нові вітражі, які походять з папського павільону на світовій виставі. Ці вітражі відзначаються незвичайною красою і артизмом. Вони захоплювали туристів, що звиджували папський павільон. Праці над вставленням вітражів у катедрі Нотр-Дам вже почалися.

Новий примас Греції. Премієр Метаксас як міністр віроісповідань одержав від грецького короля Юрія II, який перебуває тепер у Лондоні, телеграму, в якій монарх заявляє, що зпоміж трьох кандидатів, представлених синодом на становище атенського архиепископа, він вибрав митрополита з Трапезунту. Зараз потім в урядовім деннику появився декрет про іменування митрополита Хризантоса атенським архиепископом і примасом Греції. Інтронізація нового голови грецької Церкви відбудеться в найблищу неділю. В торжестві возьмуть участь королівська родина, рада міністрів і висші власти цивільні і військові.

Св. Синод Польської Православної Церкви в порозумінні з мін-вом ісповідань і освіти на останній сесії перевів зміни в дотеперішніх територіях епархій. Найбільші зміни наступили у волинській епархії, від якої, згідно з постановами Св. Синоду, до варшавської епархії відходять два повіти: ковельський з благочиніями: ковельським 10 парохій, мацієвським 12, седлицьким 14, ратневським 11, купічовським 16, голобським 18, маневичським 11 і любомльський повіт з благочиніями: любомльським 11 парохій, головенським 6 і шацьким 6. Разом до варшавської епархії відходить 115 парохій. З поліської епархії до Варшави відходить берестейський повіт і з гродненської епархії більсько-підляський. Всі названі повіти переходять в управу варшавської епархії з 1 січня 1939 року. („Церква і Нарід", ч. 23).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВИБОРИ ДО СОЙМУ Карпатської УКРАЇНИ мають відбутися в березні 1939 року. Таку вістку принесло Німецьке Інформаційне Бюро.

МІНІСТР ЮЛІЯН РЕВАЙ приняв празького кореспондента краківського ІКЦ (Ілюстрованого Курієра Цодзенного) Лісовського. Він дуже цікавився ріжними справами Карпатської України.

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВОЛИНІ вибрала головою сен. інж. Сергія Тимошенка, заст. голови посла Микиту Буру, секретарем Володимира Косидла. Обовязки скарбника буде виконувати пос. М. Бура.

З ВОЛИНСЬКИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ увійшли до соймових комісій: М. Бура до рільничої комісії, В. Косидло до освітної, В. Онуфрійчук до скарбової, О. Огородник до к. праці і С. Скрипник до буджетової і правничої.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив Михайла Бадрана з Соснова, підгаєцького повіту, на 5 років тюрми за те, що намагався застрілити Романа Фінку, який був караний за приналежність до КПЗУ (Комун. Партії Західної України).

ПОЛІЦІЯ В СТРИЮ перевела основну ревізію в крамницях двох молодих українських купців, в Іллі Дроня та Андрія Яворова. Після ревізії обох купців увязнили.

В ХУСТІ були в інформаційних цілях два японські редактори Магаті й Осімо, кореспонденти японської телеграфічної агенції „Домеї".

У ВЕЛИКІМ БЕРЕЗНІМ суд засудив двох карпаторосів Й. Кляйзнера і Й. Пашкуляка на 2 роки тюрми за те, що агітували за прилученням Карпатської України до Мадяощини.

У ВАРШАВІ повстало нове політичне угруповання „Польска Акція Патріотична". В ній беруть участь польські монархісти, які стараються притягнути діячів також з інших політичних партій.

ПОСЛИ ОЗОНУ внесли в соймі інтерпеляцію в справі масового вивоження Жидів з Польщі.

ОЗБРОЄНИЙ МАДЯРСЬКИЙ ВІДДІЛ напав на словацьку територію між місцевостями Сламец і Кузьніца в східній Словаччині. Після довгої перестрілки чеське військо і словацька жандармерія змусили Мадярів до відвороту. Було багато вбитих і ранених.

МІНІСТР ЗАГР. СПРАВ РОМУНІЇ Комнен уступив і заняв місце амбасадора в Римі при Ватикані.

ЛЕТУНСЬКІ БАЗИ урядили собі Німці на трьох Канарійських островах.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Далядіє має в найблищім часі перевести інспекцію на острові Корсиці й у французькій північній Африці. Прем. Далядіє яко міністр війни має спеціяльно оглянути військові гарнізони, укріплення й військові урядження в Тунісі. Рівночасно вибираються до північної Африки ґен. Гамелен, шеф французького генераль. штабу, і віцеадм. Дарлян, шеф штабу маринарки.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — 1) Союзові Народів бажаємо щасливого розвязання. 2) Мін. Бекові приємних подорожей. 3) Плк. Славкові дальшого поводження в політиці. („Врублє", ч. 52).

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Відколи плк. Венда виступив проти міністра, в соймі говорять, що поруч „ендеції" буде нова партія „вендеція".

НОВИНКИ

В день 8-их роковин смерти Степана Томашівського, найбистрішого історика України, о. др Йосафат Скрутень ЧСВВ відправив 21 с. м. поминальну Службу Божу в церкві ОО. Василіян у Львові. Після Сл. Божої о. др Скрутень в сослуженні о. дир. Луканя й о. ред. Когута відслужив панахиду за упокій душі великого історика. На Сл. Божій і панахиді були жінка Покійного, члени його родини, яктакож представник ред. „Нової Зорі".

Передшлюбну порадню відчиняють на днях при Народній Лічниці у Львові. Вона буде відчинена в понеділки і четверги в год. 12—1.

Державна електрівня в Микуличині, вибудована м. р., впроваджує в найближчих днях електричний струм на цілу долину Прута, т. зн. на місцевости Ворохта, Татарів, Микуличин, Ямна і Яремче. Тепер інсталюється електричні проводи до домів.

Польське Подільське Т-во Приятелів Наук у Тернополі видало перший том „Подільського Річника" як свого органу, присвяченого справам і культурі Поділля. Сей том має 377 стор. друку.

В Ясіні, пов. Калуш, повстане санаторійна школа для хорих учеників народніх шкіл калуського повіту.

Новий кружок „загородової шляхти" повстав у Ланчині пов. Надвірна. До нього вписалося около 50 осіб з Ланчина, Саджавки, Красної і Добротова. („Газета Польска", ч. 350).

В урядовім деннику мін-ва справедливости має появитися розпорядок міністра справедливости у справі контінґенту для нових адвокатів у 7-ох апеляційних округах.

За спробу викрасти Ст. Бандеру з вязниці суд у Познані засудив Кусьпіся на 8 років вязниці, Заборовского на три роки, Куявского на 3 і пів року вязниці та Куявску на 6 міс. з припиненням виконання кари на 3 роки і 100 зл. гривни. Підсудного Йозвіка суд увільнив від вини й кари.

Староство в Добромилі припинило діяльність читальні „Просвіти" в селі Россохах, яке належить до шляхотських сіл зі свідомою українською шляхтою. Так у короткому часі добромильське староство припинило діяльність 4 читалень, а саме: в Посаді Хирівській, Городовичах, Лопушанці і Россохах.

Адміністраційні власти сконфіскували 6.000 зл. й урядження 4-кімнатного льокалю т-ва „Бнеї-Брітт" в Перемишлі, зліквідованого на підставі протимасонського декрету.

Три випадки недуги Гайне-Медіне занотовано в останньому часі на терені Східньої Галичини.

На Волині мають завести примусове обезпечення селян від градобиття.

У Варшаві помер нагло в 70 році життя голова Польської Академії Наук і професор краківського університету др Станислав Врублєвский, довголітний проф. римського права.

Польська преса звідомляє, що на Засяні, коло Радваниць, на чесько-польському пограниччі, ділає чеська тайна радіостація, яка ширить ненависть до Поляків.

Першу сейзмографічну обсерваторію в Польщі отворено в підземеллях головного будинку варшавського університету.

В центрі міста Тарнова замасковані бандити напали на дім ювиліра Рубіна, та натрафивши на несподіваний опір домівників утекли. Стріли їх хибили.

Окружний суд у Пйотркові засудив на 6 літ тюрми б. скарбового урядника К. Креловского за те, що зі свого саду стрілив до ґрупи хлопців і вбив 16-літнього С. Янковского. Убийник боронився тим, що „стріляв до курей"...

Гумор. — Чому п. Х. став доглядачем слонів у менажерії? — Він передтим мав цирк з блохами, але з віком ослабився його зір...

Не тримайте безужиточно дома **долярівок, інвестиційних позичок та інших цінних паперів.**

Пересилайте їх в депозит до

ПРОМ-БАНКУ

Львів, Ґродзіцьких 1/1. тел. 292-15 і 200-15.

Охороните цінні папери перед крадіжжю, знищенням та довідаєтеся про виграну згл. в речинці заінкасують Вам відсотки.

Від Адміністрації

З СЬОГОДНІШНИМ 99-ИМ ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ" ВИСИЛАЄМО ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П. К. О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ. З НОВИМ РОКОМ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" ВСІМ ЇЇ ДОВЖНИКАМ. ПОБИРАТИ ГАЗЕТУ, А НЕПЛАТИТИ ЗА НЕЇ, ЗНАЧИТЬ РУЙНУВАТИ ЇЇ.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

На двірці в Сопотах невідомі справники знищили всі польські часописи в кіоску „Руху" і причепили картку з написом „Поллякен унервіншт" (Поляки небажані). Німецьких часописів не рухали.

Полярна зоря появилася на днях над Ґданськом і то ранком, що лучається особливо рідко.

Науку польської мови впроваджено в декотрих середніх школах на Мадярщині.

Радник Ґенеральної Прокураторії Путеряіцкий у Варшаві повісився на клямці своїх дверей.

„Військова стратеґія". Під таким заголовком появиться незабаром рівночасно в кількох мовах нова книжка канцлера Ґітлєра. Говориться в ній про останні міжнародні події.

Віденський „Інститут досліду конюнктури" має бути перемінений на „Інститут спеціяльних господарських дослідів полуднево-східньої Европи", у звязку з задуманою господарською експанзією Великої Німеччини на тім просторі Европи.

В Німеччині появився розпорядок, який забороняє студентам Німцям з Судетів студіювати в університетах Німеччини. Вони мусять записуватися або на німецький університет у Празі або на німецьку політехніку у Брні, бо з браку слухачів німецьким науковим заведенням в ЧСР загрожувалоб замкнення.

Внаслідок „аризації" музики в Німеччині наступив упадок атональної музики при рівночаснім відродженні німецької національної музики.

Агента чрезвичайки Агабекова, який покинув її, втік і поселився в полудневій Франції, знайшли там убитого. Нема сумніву, чиє се діло.

Злуку Бельґії й Голяндії висувають деякі політичні круги. Наслідник бельґійського престола оженився б з наслідницею голяндського престола. Нова держава малаб 19 міліонів мешканців, а в кольоніях 70 міліонів.

В Голяндії в м. Бреда знайшли два образи маляра ван Ґоґа. Один з тих образів представляє краєвид у світлі місяця. Оба образи були завинені в газети з 1896 року.

Управа летунських заведень Фармана у Франції звільнила 2.800 робітників, які брали участь в недавнім окупуванні варстатів. Прохання звільнених будуть розглядати індивідуально.

В Лондоні є 120.000 замельдованих чужинців.

Гумор. — Я чув, що ваша жінка зле чується. А на що вона жалується? — Та передовсім на мене.

В Тиролі коло м. Інцінґ відкрили підземний хідник. Припускають, що це був якийсь таємний перехід, збудований коло р. 1.000.

Муссоліні затвердив плян мавзолею поета Ґабрієля д' Аннунція і 10-ох легіоністів з Фюме. Памятник побудують в м. Ґардоне, на узгірі Віторіяле, де мешкав поет. Корабель „Пулія", яким поет вибрався на війну, замінять на музей.

В Римі на багатьох крамницях появилися написи „Арійський магазин".

Нерухоме майно Жидів у Міляні, яке підлягає вивласненню, оцінюють на понад міліярд лірів.

В Неаполі, в королівській палаті, отворено кухню для найбіднішого населення. Жінка наслідника італійського престолу, княжна Піємонту, сама роздавала юшку бідним.

Мусулмани з Лібії й італійської східньої Африки візьмуть участь с. р. у прощі до Мекки. Мусулманським прочанам дадуть до розпорядимости 2 кораблі, а убогі поїдуть на кошт італійського уряду.

„Аттилею ставів" називають щупака. „Берлінер Таґеблят" пише в ч. 837/8, що за часів франц. короля Карла IX у саджавці коло Лювру жив щупак, що називався „Ліпуль". Він був такий інтеліґентний, що випливав на поверхню води, як тільки закликано його по імени...

600 міліонів долярів видали Американці в 1937 р. на заграничні подорожі.

В м. Сідней-Мін у Канаді в одній з копалень вугля урвався кабель, яким спускали у глибину шибу вагоники з робітниками. 14 осіб погибло, 50 тяжко ранених і кількадесять лекше.

В зелізничій катастрофі, яка трапилася коло м. Ріо де Жанейро, погибло 45 осіб. Крім того є кількадесять ранених.

Гумор. — Фаховець. — Перед окружним судом відбувається розправа небезпечного вломника. Його обвинувачують, що розпоров зелізну касу в банку. — Прокуратор говорить і кінчить свою промову словами: „Злочин довершений з великим спритом і при ужитті найновіших технічних апаратів". — Ано щож, пане прокуратор, відзивається обвинувачений, я вже маю таку засаду: як щось робити, то порядно.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

З причини передсвяточного навалу праці відповіди на ріжні листи будуть вислані пізніше.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Бій на Бродваю.
МУЗА: Золотоволоса.
ПАКС: Королева передмістя.
РОКСІ: Зірка Рівіери.
СТИЛЕВЕ: Для Тебе Сеноріто і ревія.

Збірка на докінчення церкви у Васильківцях, переведена за дозволом староства, винесла 525 зл. — **Гр.-кат. Уряд парохіяльний у Васильківцях.**

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- **Духовна Академія — Львів**
- **Народна Лічниця — Львів**
- **Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.**

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

Хто в грудні с. р. прислє цілу передплату на 1939 рік, той замість 24 зл. заплатить лише 20 зл. за цілорічну передплату.

Просимо памятати, що на час прислана передплата дає можливість запевнити газеті добрих співробітників на цілий рік.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплачені належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 29 грудня 1938. Ч. 100 (1200)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

„Нова Зоря" в 1939 році

Запросини до передплати.

Зі слідуючим числом „Нова Зоря" вступає в 14-тий рік свого істнування з тими самими провідними думками, які пропагувала досі: „Нова Зоря" стоїть на строго католицькім становищі й виступає в оборонї релігії, Церкви, Апостольської Столиці й духовенства. З католицького модерно-консервативного становища освітлює всі справи, між ними національну. Містить статті на теми церковні, політичні, економічні, культурні та фільософічні. Подає інформації про релігійне й церковне життя Українців в краю й на еміграції в Европі, в Канаді, Злучених Державах Північної Америки та Бразилії. Особливо докладно подає огляд міжнародних справ. Передає постійно вістки про найновіщі винаходи з области медицини і практичний порадник. Звертає увагу на нові закони й розпорядки. Має щотижня постійний і старанно ведений діл літератури, науки і мистецтва. Приносить описи подорожей. „Нова Зоря" дає огляди преси нашої й чужої так докладно, що може суперничати навіть зі щоденними газетами. Під оглядом загально-інформаційним займається „Нова Зоря" всіми важнішими подіями як у нас так і на цілім світі. Має кореспондентів в Римі й инших містах.

Новорічний дарунок Гітлєра Европі.

„Сандей Діспеч" звідомляє, що канцлєр Гітлєр приготовляє новорічний дарунок Европі: плян загального роззброєння. В тій цілі він предложить скликати конференцію чотирьох держав: Німеччини, Великої Британії, Франції й Італії. Гітлєр готов дати торжественне запевнення, що здержить зброєння на тім рівні, який Німеччина осягнула, коли три инші держави зроблять те саме. Далі „Сандей Діспеч" звідомляє, що декотрі особистости Німеччини енергійно обстоюють на тому, щоб Німеччина дальше поступала на Схід і поширила свої впливи на Україну. Гітлєр співчуває сим плянам, але хоче передтим знати становище Великої Британії і Франції в справі обмеження зброєнь. У звязку з тим сотник Відеман відвідає з початком січня Лондон і передасть премієрові Чемберленові письмо канцлєра Гітлєра з предложенням скликати нараду 4-ох.

Москва мовчить.

„Ль" Авеніре д'Італія" приніс цікаву статтю Бортоля Галета п. з. „Мовчанка Москви". В ній пише: СССР входить в період вичерпання через надужиття злочину. Від грудня 1937 р. до грудня 1938 убили там 40.000 противників режіму, а 500.000 замкнули. Всіх замкнених 10 міліонів, число фантастично високе навіть для СССР. Жах так спараліжував волю мас, що не може її загальванізувати навіть 10.000 совітських газет, що ведуть на користь Кремля пропаганду, яка ошоломлює. Новий шеф ГПУ Берія вже вимордував 20.000 людей. В СССР нема вже ні одного певного уряду. Завів навіть Комсомол, названий Сталіном „надією совітів". Тепер увязнено 6.000 провідників організацій Комсомолу! З того ясно, що совіти входять у стадію розкладу... Розкладає їх доктрина матеріялізму. Глибокий маразм захопив режім і може спараліжувати все політичне життя Росії. Затамований обіг психічної енергії мас довів до того, що совіти замовкли навіть в обличчі великих заграничних подій почавши від тої, що сталася в Мінхені.

„Ля Круа" про мовчанку Москви.

Католицький щоденник „Ля Круа" приніс статтю Антона де Тарле. Він пише: Москва замовкла, вичерпана своїми жахливими експериментами на міліонах живих людей. Бо історія СССР це один страшний кошмар. Засушена мумія вождя большевизму Леніна і гниючі тіла помордованих його найблищих співробітників. 20% всеї совітської господарки виконує ГПУ примусовими роботами: се нове невільництво страшніше ніж було за фараонів. Історія Совітів це кров і жах! Якийсь прокін завис над Кремлем, з якого від довгих літ пливе на людей страшна филя тиранії. Колиж російські мужики відпихнуть від себе ті експерименти, якими большевики хочуть їх перемінити в мертві продукційні машини? Коли нарешті збірна душа рос. мас забажає іншого корму і рушиться стихійно? Коли наступить поворот до Христа міліонів тих нещасних людей, що мимо всіх позорів не виреклися Бога? Вони мали тільки жаль до Бога, бо зле його шукали... як діти, що почувши свободу і граючись огнем, підпалили власну домівку, а тепер ходять обдерті й голодні. (КАП = Катол. Агенція Пресова).

Розвал соціялістичних організацій у Франції.

З Парижа звідомляють: Загальний Союз фахових Організацій (ЗСФО) перед розвалом. Він в останніх тижнях стратив коло 3 міліони членів на всіх 5, які мав. Се наслідок його участи в генеральному страйку. Робітники переконалися, що їх уживали до політичних цілей Москви і так масово почали виступати з організацій, що нпр. Союз будівельних робітників, який у 1937 р. мав 550.000 членів, має тепер лише 100.000. Ще недавно ЗСФО купував камяниці, ґрунти, машини і друкарні та докладав по пів міліона місячно до деяких своїх дефіцитових газет. А тепер він перед розвалом, бо здорові елементи робітництва покидають його в цілі оснування нових організацій. („Б. Т." ч. 602/3).

Великі катастрофи в Ромунії.

Агенція Радор звідомляє: В ночі під латинське Різдво Христове зударилися два особові поїзди на лінії Галяц — Бесарабеаска. Два паровози і 7 пасажирських ваґонів цілком знищені. Досі стверджено 80 забитих і 250 ранених. Друга катастрофа лучилася на лінії Чернівці — Нова Сулиця коло стації Мамалига. 12 пасажирів ранених, моторовий погиб на місці.

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛІШИМ ДАРУНОЧКОМ НА ЯЛИНКУ І НА НОВИЙ РІК є ВКЛАДОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найпевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

Що дала „Нова Зоря"

ЗМІСТ РІЧНИКА З 1938 РОКУ.

Сим числом замикаємо 13-ий річник „Нової Зорі". Він стояв під знаком великих перемін в міжнароднім положенні, зокрема в середній Европі. В березні сего року зникла з мапи Австрія. Вона прилучилася до Німеччини. Півроку пізніше, в жовтні 1938 р., наступило обкроєння Чехословаччини задля видвигнення Німеччиною етнографічної засади. Наслідком того повстав також завязок української державности на Закарпатті. Згадані події і багато інших подій міжнароднього значіння знайшли широкий відгомін на шпальтах „Нової Зорі". В 2 ч. „Н. З." була велика стаття гр. Лося п. з. „Міжнародна ситуація. Лист гр. Ст. Лося". В ній автор, досвідчений дипльомат, дає огляд міжнароднього політичного положення на порозі 1938 року. Тим і іншим подіям присвячено 30 статтей, разом зі статтями про Закарпаття коло 40 статтей. Звітами з области міжнародної політики „Нова Зоря" може суперничати навіть зі щоденником. Про Карпатську Україну було кілька передових статтей, які обговорювали загально справу того завязку української державности, а саме в чч. 73, 74, 78, 79, 86. В ч. 54 був обширний допис про релігійне торжество в монастирі ОО. Василіян на Чернечій Горі коло Мукачева, в ч. 83, в фейлетоні, був допис з Закарпаття про інше релігійне торжество в тім самім монастирі і подано там кілька цікавих образків з життя в Карпатській Україні. У 85 ч. „Н. З." принесла цінну статтю о. М. Карівця ЧСВВ про закарпатських істориків. Про цікаву дискусію в крузі російських емігрантів у Парижі над справою Закарпаття була мова в спеціяльнім допису з Парижа в 91 ч. „Н. З."

„Нова Зоря" живо реагувала також на всі прояви українського політичного і суспільного життя в Польщі. Сій справі присвячено кількадесять статтей і більших та менших заміток. З них згадаю тільки два більші циклі статтей пера дра О. Назарука. Перший цикль обговорює обширно справу українського національного проводу. Се зроблено в статтях: „Щож дальше? Про найблищі завдання української провідної верстви", 55 ч.; „Інфантилізм і засада організації", 80 ч.; „Про підстави проводу. Чи наші хиби органічні?", 83 ч.; „Значіння партій", 84 ч.; „Про страх перед партіями. Відки він у нас береться і яке многократне та глибоке коріння його", 85 ч.; „Партійність і партійництво", 86 ч. і „Про миляну баньку. Завваги до одного проекту творення Національної Ради", 88 ч. В тих статтях виказано м. ін., що політичний провід нації можуть створити тільки політичні організації і що всякі спроби творення якоїсь верховної Національної Ради з чинників неполітичних просто перозумні. Другий цикль статтей, який зачався статтею „Гігієна нації" в 89 ч. „Н. З.", має ціль: у ряді по можности коротких статтей занятися духовою гігіеною українського народу, якої йому треба, щоб він витримав своє лихоліття і діждався лучшої долі. Покищо появилися на ту тему статті в чч. 89, 92 і 93. Се тільки початок.

В Парижі появилася с. р. брошура п. з. „Запорізм". Її обговорив А. Ч. у „Н. З." у шістьох статтях у відділі „Українські справи", а саме в чч. 72, 73, 74, 75, 76 і 78. Автор тих статтей порушив м. ін. справу політичної української еміграції, зокрема у Франції, справу одного українського авторитету на еміграції, справу маси і проводу і справу проводу у чужих і в нас.

Про католицьку освітну організацію „Скалу", про її життя і видавничу діяльність, були статті і згадки в 25-ох числах „Н. З.", а саме в чч. 21, 24—26, 33—36, 38, 40—46, 50, 51, 89, 91, 98 і 99. М. ін. подано в тих статтях докладний опис загальних зборів „Скали" і дискусії на них, звіти з діяльности, програмовий реферат на зборах „Скали", резолюції, ухвалені зборами. В чч. 50 і 51 появилися дві статті, в яких подано помічення і

завваги учасника заг. зборів „Скали" про ті збори. В чч. 89 і 91 була стаття про те, як працювати в „Скалі". Врешті в чч. 98 і 99 принесла „Н. З." велику статтю-допис о. В. Мельника п. з. »Справи „Скали"«. В них о. Автор висловлює цікаві погляди про те, як повинна виглядати праця в організації „Скала" в низових клітинах і в централі. Бракує дописів про життя в місцевих читальнях „Скали" як також уваг та рефлексій про діяльність місцевих парохіяльних читалень пера місцевих діячів. Вони чомусь відтягаються від писання на сю важну тему.

У звязку з ювилеєм 950-ліття хрещення Руси-України принесла „Н. З." збірне посланіє галицьких греко-катол. Владик в ч. 58. Крім того у відділі „Література, наука, мистецтво" напечатано в „Н. З." 9 статтей, а саме в чч. 63, 65, 69, 71, 75, 79, 87, 89 і 91. Крім того в окремій статті обговорено 4 ювілейні книжечки про хрещення України в 47 ч. В 61 ч. була рецензія на 3 галицько-москвофільські книжечки, видані у звязку зі згаданим ювілеєм. Врешті в ч. 95 була рецензія на 4 книжечки, що їх видали православні у звязку з обходом 950-ліття перемоги християнської віри на Руси-Україні. Коли додамо до тих статтей 2 дописи у тій справі з Перемишля в 46 ч. і з Добромиля в 78 ч., то разом було в „Н. З." 14 статтей і дописів у звязку з тою важною для України подією. Більше статтей на сю тему не приніс ні один часопис.

Про справи Унії і греко-катол. Церкви були ще окремі статті в чч. 8, 11, 17—19, 27, 30—31, 33, 38, 87. Зокрема треба назвати більшу статтю п.з. „Головний діяч фльорентійської Унії. Кардинал Висаріон і його значення для нас" пера Петра Голинського, поміщену в чч. 30 і 31. Цею статтею відмітила „Н. З." 500-ліття зєднання Церков східної і західної, довершене на церковнім соборі в 1438 р. в італійськім місті Фльоренції. Про справи Унії і греко-католицької Церкви, як також про відношення обрядів греко-католицького і римо-католицького на українських землях, були спеціяльні статті в чч. 8, 11, 17—19, 27, 33, 38 і 89.

Про працю і вплив священиків та про відношення нашого духовенства до народних установ були статті в чч. 4, 5, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 25 і 26. Це була також велика полеміка з ліберальною пресою і з місячником „Нива", які поставилися негативно до розпорядку Преосв. Григорія Хомишина, що нормує справу участи греко-катол. духовенства станиславівської дієцезії у світських установах.

В чч. „Н. З." 23, 40, 48, 55, 56 і 60 були статті про дуже шкідливу секту адвентистів.

В літі с. р. редактор „Нової Зорі" був з прогулькою на Евхаристійнім Конгресі в Будапешті. Потому описав він свої враження в цілім ряді статтей в чч. 41—44, 46—49, 51—54, 57—59, разом 15 репортажів. Вони вийшли окремою брошурою. Се перша книжка українською мовою про міжнародний Евхаристійний Конгрес. В ній обговорено також справу асиміляції наших братів за Карпатами. Другу подорож відбув редактор „Н. З." за т. зв. сокальський кордон: по Холмщині і Волині. Опис вражінь сеї подорожі напечатаний в чч. 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 77 і 81 „Н. З.", разом 9 статтей. Крім того у фейлетонах „Н. З." був печатаний опис вражінь з подорожі редактора на Волинь, відбутої в осені 1937 р., а саме в чч. 1, 2, 4, 6, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29 і 32, разом 17 фейлетонів. Ся праця появиться також окремою відбиткою.

У фейлетонах „Н. З." була печатана більша праця о. Луканя ЧСВВ п. з. „Бібліогр. про Рутського". Вона була поміщена в чч. 3, 5, 7, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 31, 33, 35, 36, 40, 42 і 43, разом 20 фейлетонів. У фейлетонах були друковані ще м. ін. 1) „В златій Сербії" в чч. 34, 35 і 37. 2) „Сецесіоністи в Празі" в ч. 38. 3) Опис української педагогічної виставки п. з. „Важна виставка" в ч. 44—50, 52—54. 4) Виїмки з цікавої й дуже поучаючої книжки гр. Ст. Лося п. з. „Геляда на переломі" в чч. 55—58 п. з. „Геляда на переломі", а в ч. 68—75 п. з. „Правдиво аристократична книжка". 5) Допис з Карпатської України. 6) Наші сестри Служебниці в чч. 86 і 87. 7) Цікавий спомин про капітуляцію Німців у 1918 р. в 88 і 89 ч. 8) Історичний спомин Г. Т. про першу т. зв. державну нараду в Камянці на Поділлі 25. X. 1919 р. в ч. 96—100.

Гумористи були у фейлетонах чч. 59—63, 75, 78—82, 84, 85, 89, 91—94. Се переважно веселі оповідання Чехова, Зощенка й ин.

Дуже важна справа для української суспільности пізнати ріжні річи, на яких спирається життя в нашого найближчого і найбільшого сусіда, в СССР. Про цікаві таємниці життя в СССР пише відомий б. большевицький провідник Лев Троцький у своїй праці п. з. „Злочини Сталіна". Про сю цікаву книжку Л. Троцького принесла „Нова Зоря" 16 статтей, а саме в чч. 7—12, 14, 17, 18, 20—22, 24, 27, 29, 47 і 59. Автор тих статтей подав також критичну оцінку книжки Л. Троцького. В 51 ч. була спеціяльна стаття про нації в СССР, в якій переведено порівнання большевицької ідолятрії з націоналістичною ідолятрією і виказано, що обі ті ідолятрії мають подібні наслідки. В ч. 39 була стаття про нафтову господарку в СССР.

В кождім недільнім числі була стаття з области літератури, науки або мистецтва. В тім відділі принесла „Н. З." м. ін. оцінку творів катол. письменниці Н. Королевої в чч. 1, 37, 43. Про католицькі видання були статті в чч. 3, 5, 7, 19, 21, 55 і 83. Про українську книжкову продукцію в Польщі і в радянській Україні була стаття в 49 ч. „Н. З.", а про книжкову продукцію в Галичині за минулий рік в ч. 93. Крім того в тім відділі були ще такі цікавіші статті: Львів у цифрах в 9 ч. З неї зроблено окрему відбитку. Про св. Тому з Аквіну в 17 ч., Про 8-му виставу мистецької фотографії в 27 ч., Про 6-ий зїзд музейників в чч. 45 і 53. Про католицьке кіно в ч. 33, Історія Карпатської України в чч. 97 і 99.

Бібліографічні згадки, згл. коротенькі оцінки нововиданих книжок і журналів були поміщені в чч. 2, 3, 5, 10, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 26, 30, 33, 35, 36, 41, 48, 49, 51, 55, 57, 61, 63, 69, 76, 79, 81, 87, 88, 89, 91, 95, 97. Разом в сім році згадано в „Н. З." поверх 150 книжок і поверх 50 журналів.

Справам преси взагалі, зокрема католицької, були присвячені статті в чч. 64, 72, 78 і 91 „Н. З.". В 99 ч. була окрема стаття про розбудову популярного католицького тижневика „Правда".

Про видавничий рух були статті в чч. 49, 51 і 93.

Про дуже важну в сих часах ділянку популярного писання були три статті, а саме в чч. 36, 37 і 40 п. з. Слово до письменників. Про головні засади і про подробиці популярного писання. Ті статті писані з приводу популярних видань „Скали".

Про ремесло і промисл була спеціяльна стаття в 67 ч. „Н. З." п. з. Як піднести нарід.

Як в попередних роках так і в сім році „Н. Зоря" вела полеміку з націоналістами, передовсім з „батьком" їх Димитрієм Донцовом. І так в ч. 21 Сергій Шемет помістив отвертий лист до Донцова. В 25 ч. подана характеристика Д. Донцова за націоналістичними „Українськими Вістями". Доповнення характеристики Донцова подане в статті „Донцовщина", в 35 ч. „Н. З.", з приводу появи книжки Св. Доленги п. з. „Донцовщина". Коли Донцов відповів С. Шемету на його отвертий лист, тоді С. Шемет реплікував великою статтею в „Н. З." п. з. „Як то було на Україні. Про політику слова і політику діла" (31 ч.) і „Переоцінка фальшивих уявлень. Як було на Україні і як є тепер між Українцями" (ч. 32). Ся змістовна праця Сергія Шемета про наддніпрянські справи вийшла також окремою книжечкою. Її повинні перестудіювати особливо молоді Галичани, щоб могли хоч сяк так орієнтуватися в наддніпрянських справах.

В березні с. р. молоді українські націоналісти урядили були напади на редакції декотрих українських часописів у Львові за те, що конференція української преси з 13. III. с. р. осудила фізичний і моральний терор, який вийшов на яв з приводу відомого процесу ОУН (Організації Українських Націоналістів) у Золочеві. „Нова Зоря" принесла в 21 ч. редакційну статтю п. з. „Напад на редакції. Де його жерело і як з тим боротися". В ній остро осудила те злочинство, яке затроює наш національний організм, і закликала до боротьби з тим боляком у нутрі нашої нації. В 29 ч. „Н. З." була передова стаття п. з. „Молодий молодець. З приводу пекучої потреби консолідації" після виступу Б. Кравцева в 10 (61) ч. тижневика „Голос". Сей вихованок Д. Донцова пакинувся був на спробу консолідації кількох українських політичних груп в Галичині і назвав ту спробу консолідації „фольксфронтом". За те дістав добру відправу у згаданій статті „Нової Зорі".

Буває іноді, що „Н. З." воює гумором з деякотрими гумористичними виступами деяких противників. Робить се в окремій рубриці „Під веселу хвилину". В 17 ч. „Н. З." була така гумористична статтейка присвячена Д. Донцову, який не зрозумів компліменту для себе про степового ординця і тяжко лаявся...

З викладової салі були звідомлення в чч. 6, 10, 11, 16, 18, 19, 20, 27, 80, 92, 94 і 98. — Про збори, зїзди, ювілейні обходи українських товариств і установ були звідомлення в чч. 9, 12, 24, 28, 29, 33, 38, 39, 41, 42, 45, 53, 94, 95 і 96.

Дописи з краю і зза кордону були в чч. 2—4, 6, 8, 34, 39, 43, 46, 47, 52, 59—61, 66, 70, 87, 91, 92 і 96.

З сойму і сенату РП були звідомлення в чч. 13—16, 19—22, 25, 56, 94, 95 і 99.

Про католицьку акцію і про справи з нею звязані були статті в чч. 77 і 97.

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ"
бажає
веселих свят
і просить закупити
на свята в її складах
усі потрібні товари
і напитки.

Посмертні згадки були в чч. 8, 12, 14—16, 25, 31—33, 37, 43, 62, 76, 82, 84, 85, 91, 92, 94. З них більші, підписані, були в чч. 8, 25, 43, 62.

Коли помер 28. VI. с. р. ґен. Мирон Тарнавський б. Начальний Вождь Української Галицької Армії, то „Н. З." принесла посмертну згадку на першім місці. Крім того в чч. 50, 51 і 53 подала докладний опис похоронів п. з. „Як випроваджували ґен. Тарнавського" і „Похід цьвітів Галицької Землі". Опис вийшов також окремою книжечкою.

В кождім четверговім числі „Н. З." були лікарські фейлетоники, разом 50, з практичними порадами, як поступати в ріжних недугах.

Майже кожде число „Н. З." приносило статті або виїмки з них з преси української і чужої. А саме взяті під увагу: „Діло" 49 разів, „Новий Час" 21, „Українські Вісти" 20, „Нова Свобода" 6, „Мета" 5, „Український Бескид" 5, „Громадський Голос" 6, по 3 рази згадані „Вістник Станиславівської Епархії", „Жінка" й „Український Робітник" з Торонта в Канаді. По два рази: „Свобода", „Христос Наша Сила", „Торговля і Промисл" і „Літературна Газета" з Києва. По одному: „Правда", „Волинське Слово", „Батьківщина", „Нове Село", „Плуг та Меч", „Життя і Право", „Кооперативна Республика", „Назустріч", „Станиславівські Вісти", „Стрийська Думка", „Українська пресова служба" й „Антирелігіозник". З москвофільської преси: „Русскій Голосъ" 2, „Нашъ Путь" 2, „Земля і Воля" 2. З російської преси: Варшавське православне „Слово" 3, „Последнія Новости" 2, московська „Правда" 2, „Соціялістическій Вестник" 1 і „Огоньок" 1.

З польської преси „Н. З." принесла огляди преси зі слідуючих газет: „Роботнік" 36 разів, „Ілюстровани Куріер Цодзєнни" з Кракова 34, виленське консервативне „Слово" 30, „Слово Народове" і „Газета Польска" по 17, „Варшавскі Дзєнник Народови" 11, „Дзєннік Польскі" 10, „Мисьль Народова" 9, „Дзєннік Людови" і „Куріер Поранни" по 7, „Газета Косьцельна", „Курієр Варшавскі", „Вєк Нови" і „Час" по 5. „Політика" (давніше „Бунт Млодих") і „Пяст" по 4, „Оріенс", „Вєсь і Паньство", „Бюлетин Польско-українські", „Польонія", „Нова Жечпосполіта" і „Кроніка Польскі і свята" по 3, „Куріер Польскі", „Куріер Познаньскі", „Ґонєц Варшавскі", „Вядомосьці Літерацке", „Глос Народу", „Зєспуя", „Польска Збройна", „АБЦ" і „Ютро Працы" по 2. По одному оглядови преси було з 19 інших польських газет. Жидівська преса по польськи печатана дала: „Хвіля" 15, „Нови Глос" 2, „Наша Опінія" 1 і „Контратак" 1. З німецьких газет і журналів було 48 оглядів преси (в минулому році з 16 органів 26 огл.), з 28 французьких газет 65 (в мин. році з 25 орг. 48 оглядів), з 4 італійських 4, з 2 шведських 2, з 17 англійських і американських (по англійськи) 18, з 1 мадярської 1, з 5 чеських 5 і з 2 японських 2 огляди преси. Всіх чужих статтей і заміток в „Огляді преси" було в сім річнику „Н. Зорі" 562 оглядів преси (1937 р. 516), в тім 141 українських і 6 москвофільських.

З більших праць пороблено відбитки і видано їх окремими брошурами. В 1938 р. вийшли слідуючі брошури „Нової Зорі": 1) Др Осип Назарук: В Будапешті на 34 Евхаристійнім Конґресі, сторін 160, 2) Сергій Шемет: Як то було на Україні, ст. 36, 3) Львів у цифрах, ст. 18, 4) Похорони Начального Вождя УГА ґен. Мирона Тарнавського, ст. 32, 5) о. Ілля Чорнодоля: Ціль і завдання Товариства „Скала", ст. 35. Сей реферат був печатаний в „Новій Зорі", а вийшов під фірмою „Бібліотека Товариства Скала" ч. 17. В 1938 р. появилися відбитки праць, які печаталися в попереднім річнику. А саме: 1) Осип Назарук: Культура публичного виступу, ст. 30, 2) Світський обсерватор: З наших літниць, ст. 38, 3) К. П.: На водах Полісся, ст. 89, 4) Унія і Православя, ст. 71 і 5) Епископ Р. Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства на кождий день в році, на місяць лютень, ст. 67. Разом 10 брошур в сих часах тяжкої кризи як на наші відносини не так мало. Коби тільки наші католики розкупили ті брошури.

Щодо фейлетонів, то в них брак оригінальних українських новель і гумореcок. Тому в фейлетонах йшли переважно репортажі, наукова праця „Бібліогр. про Рутського" і спомини. Їх перетикувано новельками і гумореcками чужих письменників, головно російських. Тому апелюємо також в сім році до наших католицьких письменників, аби писали короткі новельки і гумореcки та присилали їх до поміщування в „Новій Зорі".

В сім році були офіціяльно сконфісковані чч. „Н. З.": 11, 13, 27 (се число вийшло тільки тому на 4 сторінки), 31, 43, 48, 49 і 55; разом 8 чисел.

Ілюстрації були в чч. 1, 7, 8, 12, 30 і 87.

Видавання католицької газети дуже потрібне в сих часах скріпленого наступу на нашу Церкву і націю. І кождий духовний та світський інтелігент католик повинен мати католицький часопис, який приносить обильний матеріял з життя релігійно-церковного і суспільно-політичного.

Вчас прислана передплата дає можливість на цілий рік замовити добрих співробітників. Крім грошей присланих вчас для газети дуже пожадані дописи з місць, передовсім про цікавіші прояви католицького життя. Але дописи треба на час присилати, бо спізнені дописи тратять вартість.

Редакція „Нової Зорі" радо приймає всякі вказівки й домагання щодо змісту газети та способу її редагування. Се знаю з практики. Назагал „Нова Зоря" приносить дуже змістовно всьо, що є в українській і чужій пресі, а не всьо, що появляється в „Новій Зорі", можна знайти в иних газетах. Хто бодай трохи знає газетне діло, той розуміє, яка велика змістовна праця вложена в річник „Нової Зорі".

Степан Годований.

Відповідь на допис у „Ділі"

В ч. 84 (1184) час. „Нова Зоря" з дня 3.XI. б. р. появилася стаття п. з.: „З останніх літ, мої спомини і рефлексії" з повним підписом Їх Ексц. Преосвященого Кир Григорія Хомишина, Єпископа Станиславівського, в якій Їх Преосвященство — як се виходить зі змісту статті — мали намір звернути увагу українській суспільности, а першзавсе її провідним верствам, щоби при обходах памятних подій з минувшини не клали ваги лиш на зверхні маніфестації, уживаючи церковних Богослужень до патріотичних чи політичних демонстрацій, а радше, згадуючи минуле чи радісне чи сумне, увійшли в себе і витягаючи консеквенції з минулих подій, старалися на основі рефлєксій пізнати, що в них було невластиве або зле і сего більше не повторювати. Як матеріял до таких хосенних рефлексій навели Їх Преосвященство у своїй статті деякі жалюгідні події, що мали місце в осені памятного 1918 року, коли по розпаді Австрії в Східній Галичині повстала Укр. Народня Республика, як також в 1925 році в Перемишлі.

На сю статтю появилася відповідь в ч. 270 час. „Діло" з дня 4 грудня б. р. підписана д-ром Юліяном Олесницьким, адвокатом у Станиславові, п. з. „І полюбите правду, а правда визволить вас", в якій автор боронить колишню Українську Державну Владу і Національну Раду перед закидом ворожого їх наставлення до гр.-катол. Церкви, а притім не залишив як добрий сусід кинути каменем в город Їх Преосвященства і зaатакував Преосв. Кир Григорія в спосіб недостойний католика, за якого себе автор все рекомендує, закидаючи Їх Преосвященству поступування, кривдяче вдови і сироти по священиках і самих священиків, грошеву політику супроти священиків і управу епархіяльних дібр.

По прочитанні цієї статті мимоволі насуваються читачеві у відношенні до автора слова, яких він ужив за мотто своєї статті: „І полюбите правду, а правда визволить вас", або ще відповіднішої російської приповідки: „Ври, да мѣру знай".

Бо кождому, хто проживав у Станиславові в часі істнування Укр. Нар. Республики, відомо, яке було наставлення до релігії, Церкви і священиків Укр. Національної Ради, а зглядно тих, що вели в ній провід і мали рішаючий вплив.

Воно було в заложенні своїм нехтуюче, а навіть вороже.

І не поможе тут викрут, що — мовляв — сталося непорозуміння з Богослуженням перед відкриттям засідання Нац. Ради, бож прецінь управителем віроісповідної секції в Державному Секретаріяті був о. др Й. Лятишевський і він бувби про Богослуження подбав — бо о. др Лятишевський обняв свій уряд щойно пізніше — або що подія мала місце не в листопаді 1918 року, але 2 лютого 1919 року, або що в 1919 р. відсвятковано величаво в Станиславові празники Різдва, Йордану й Великодня, або знову що перемиське громадянство найшло зі своїм Епископом спільну мову і нині на перемиському грунті нема ніяких суперечок між громадянством і Епископом, — бо не в тім суть справи, а в наставленні, що його виявило укр. громадянство, зглядно його провідні верхи так у Станиславові, як і на многих місцях на провінції супроти Церкви і духовенства та взагалі релігії.

Треба ствердити, що в суспільности, а передовсім на її верхах, назагал нуртували настрої ворожі релігії та духовенству і вони проявились у ворожих виступах сейчас, як лиш впала чужа влада, а своєї не треба було лякатися.

На першім засіданні Укр. Нац. Ради уже перший промовець Вітик у прияві Преосв. Епископа Хомишина в своїй промові сказав, що на Угорщині Епп. Чернох добровільно дарував всі свої добра населенню, але не чути, щоб у нас зробив це Епп. Хомишин і хоч многі з присутніх на Раді інтеліґентів знали, що Станиславівський Епископ не мав тоді (поза старим домом, у якім жив й огородцем біля нього) ні клаптика власної ні епископської землі, ніхто не уважав відповідним зганити п. Вітика за се зухвальство і спростувати його слова — навіть президія Нац. Ради — а коли Владика сам се зробив, почув з уст п. Вітика глумливі слова: „То ми наділимо вас землею..."

Учительство так середньошкільне як і народне в своїй подавляючій більшости заняло вороже становище супроти Церкви й устроювало в школах голосування за і проти навчання релігії в школі, а на вічах у Станиславові домагалося усунення релігії як предмету навчання зі школи і таку постанову навіть ухвалило.

Взагалі чинники, що мали вплив у громадянстві, заняли як не явно ворожу, то в кожнім випадку індиферентну поставу до віри й Церкви. Протоколи засідань ріжних комісій Нац. Ради криють не один доказ на се.

Це ствердити мали намір Їх Преосвященство у своїх споминах з останніх літ, а їх рефлексії в сто процентах правдиві. Вкінці автор допису в „Ділі" виявив лукаву волю, коли писав про відносини в парохії Рожнів, про брак нових експозитур в Епархії, про трактування вдів і сиріт по священиках та твердив, що може на се навести імена і безспірні факти.

На це можна йому відповісти хіба знову словами російської приповідки: „Ври, да мѣру знай..."

Бож парохія Рожнів, якої парох та заразом один з найліпших деканів і найсолідніших душпастирів в Епархії, є в повноті фізичних сил, має вже давно сотрудника. І дістала його сейчас, як лиш позволив на це чисельний стан епархіяльного клиру. Теж у часі від року 1918 створено в Епархії ряд нових експозитур і сотрудництв, а навіть деякі нові парохії, мимо того, що правительство не причинилося до того ні шелюгом.

А вдовиць і сиріт по священиках кривдиться в Станиславівській Епархії хіба тим, що їх Преосвященство оснували для них т. зв. Похоронний Фонд, з якого по смерти голови родини отримують одноразово кілька тисяч зл., а крім того многі з них цілими літами остають на дальше в парохіяльному домі та уживають безплатно ерекц. поле в парохії, або отримують з рук Преосвященого Епископа сталі місячні, або принагідні надзвичайні більші запомоги крім місячної платні з Вдовичо-Сиротинського Фонду. Заряд Фонду знову знаходиться в руках жонатих священиків; тяжко отже повірити, щоб ті кривдили свої вдови і сироти. А щодо грошевої політики супроти священиків, то тяжко збагнути, що під тим автор розуміє.

По заключенні Конкордату Еписк. Ординаріят отримує для духовенства певний сталий грошевий ричалт, який має розділяти після потреб поодиноких парохій так, що душпастирі ліпше дотованих парохій отримують меншу платню, або навіть не побирають ніякої платні — головно безженні священики — а з заощаджених в сей спосіб грошей утримується богословів, що студіюють в Римі і оплачується канцелярію Еп. Консисторії, настоятелів Епарх. Дух. Семинаря, приватних сотрудників і душпастирів новоутворених експозитур і парохій та уділяється потребуючим священикам сталої, або надзвичайної запомоги, бо на ті цілі вже нема від Правительства взагалі ніякої дотації, або недостаточна.

Що знову тичиться заряду епархіяльних дібр, то Їх Преосвященство управляють ними після своєї найліпшої совісти при помочі заряду, який складається з солідних й чесних людей і нехай п. Меценас не думає, що під цим оглядом його совість чуткіша чим Преосвященого Кир Григорія.

Так в дійсності виглядають „ствердженні" п. Меценасом „факти", які він має — як каже — в своїй течці.

До нього можна віднести слова пророка Ісаї: „Горе глаголющим лукавое доброе, і доброе лукавое, полагающим тму світ, і світ тму, полагающим горькое сладкое, і сладкое горькое" (5, 20).

Незрозуміле при тім лиш одне, що це робить чоловік, який виявляє себе практикуючим католиком і одною рукою тримає свічку в церкві, а другою пише на ложі сперті напасти на свого Епископа, Єрарха католицької Церкви.

Станиславів, 24. XII. 1938.

Йоан Луцик,
Катедр. Парох.

Примітка: У звязку зі статтею Преосв. Григорія в „Новій Зорі" п. з. „З останніх літ, мої спомини і рефлексії" та нападом на неї д-ра Ю. Олесницького в „Ділі" появився в „Ділі" ще один напад в формі листа до Редакції „Діла" п. з. „Ще в справі статті еп. Хомишина" в ч. 276 на ст. 5-6 пера п. Івана Боднара. При кінці п. Боднар пише: — „Не знаю, в якому відношенні є головний редактор „Нової Зорі" до станиславівського владики, але я переконаний, що згадані історичні факти йому добре відомі, бо він їх переживав, зрештою міг їх тут у Львові легко перевірити. Тому заки помістив ті спомини і рефлексії повинен був і навіть, на мою думку, мав обовязок звернути їх авторові увагу на те, щоб не наражувати високопоставленої особи на зовсім зайві вияснення". — Заки Ви, Пане Професоре, написали сю увагу, повинні Ви були переконатися, що я в тім часі не був у Галичині, тільки на Великій Україні, з виїмком коротенького паруденного побуту, коли я і промовляв у Національній Раді в Станиславові, але тоді про церковні справи я нічого не чув й нічого в тій справі не „переживав". Про се можна переконатися м. ін. з моїх літ тому 20 виданих споминів п. з. „Рік на Великій Україні". „Історичні факти", про які Ви, Пане Професоре, твердите, що вони мені „добре відомі", мені зовсім невідомі, а „легко перевіряти у Львові" те, що в статті написав Преосв. Григорій, я не мав найменшої причини, бо ніколи не запримітив я у Преосв. Григорія ніякого нахилу до видумок або перекручування фактів. Якби Ви, Пане Професоре, прислали Свою статтю або лист, то я вже по сій Вашій статейці перевірювавби подані Вами історичні і неісторичні факти. Вибачте, коли ся замітка Вам неприємна, але я гадаю, що вона потрібна, бо особливо вчитель молоді повинен давати публично приклад обережности і розваги у слові й письмі.

Осип Назарук.

Завдання уряду Карпатської України

Міністр Карпатської України, Юліян Ревай, дав інтервю одному з пражських часописів на тему найближчих завдань уряду Карпатської України. Він сказав м. ін.: Все населення Карпатської України має довіря до своєї влади та її праці. По всім краю панує лад і спокій. Залізнична сполука з Румунією відновлена. Незабаром буде відновлена сполука й на півдні. На весну 1939 р. уряд приступить до будови шляху Хуст — Свалява — Перечин та шляху Перечин — Березне. Уряд Карпатської України підготовляє основну земельну й лісову реформу та змагає до поширення домашнього промислу і торговлі. В звязку з тим поширить сітку фахових шкіл. Вся карпатоукраїнська інтеліґенція буде вихована в строго національному дусі. В краю буде переведена повна національзація культурно-господарського життя. Територіяльні справи між Карпатською Україною і Словаччиною можна буде вирішити на етнічній засаді.

Польща і сусіди

Польсько-литовські взаємини.

В Ковні підписано новий польсько-литовський торговельний договір. Важна часть того договору дотичить пристані Клайпеди (Мемель). Договір постановляє, що для влекшення транзитної торговлі польським деревом у пристані Клайпеда буде утворена вільна стрефа для Польщі.

Польсько-німецькі взаємини.

ІКЦ в ч. 355 пише, що Німці відобрали польським діячам на Опольськім Шлеську граничні карти і паспорти. Відібрано також граничні перепустки тим польським робітникам, що постійно мешкають на Опольськім Шлеську. Таким чином на польсько-німецькій границі повстав правдивий китайський мур.

Польсько-чеські взаємини.

ІКЦ в ч. 355 пише: В Шонові, повіт Тешин, між год. 1 і 2 над ранком, до ресторану Францішка Кшистка вкинено 2 ручні гранати. Один з них вибух і знищив вікно. Крім того до кухні гірника Юзефа Голяса кинено ручний ґранат, який вибух і ушкодив вікно. Оба пошкодовані се польські діячі в Шонові, а ґранати кинули з пімсти чеські боївкарі.

СВЯТОЧНІ ЗАКУПИ КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ І КОЖДА УКРАЇНКА РОБЛЯТЬ ПЕРЕДОВСІМ У СВОЇХ.

Нові зміни й події

в православній Церкві в Польщі.

(Стаття надіслана).

Загально знані події в житті православної Церкви в Польщі, на Холмщині, в прикордонній смузі на Волині, в Гродні і т. д., які зайшли продовж останнього року. Про ті події багато писалося в нас, а ще більше за кордоном, особливо в балканських православних державах, в Англії й Америці.

Вкінці уряд польської держави постановив перевести засадничі реформи й взагалі зміни в відносинах польської держави до православної Церкви й навіть у внутрішнім устрої православної митрополії в Польщі. Разом з тим уряд приступив до переведення особистих змін серед православного епископату в Польщі. Внаслідок всіх цих змін положення православної Церкви в Польщі цілковито зміняється.

18 листопада 1938 р. вийшов „Декрет Президента Республики про відношення Держави до Польської Автокефальної Православної Церкви". Згаданий декрет це щось в роді конкордату між державою й Церквою. Деякі приписи цього декрету дуже подібні до відповідних приписів конкордату між Апостольською Столицею й польською державою. Але є й велика, засаднича ріжниця між конкордатом Апостольської Столиці з Польщею і декретом Президента РП про відношення держави до православної Церкви.

Поперше, конкордат це умова між Апостольською Столицею й державою. Її укладають завжди католицька Церква й держава як рівні сторони. Натомість декрет президента про відношення до православної Церкви це односторонний державний акт, або інакше кажучи: це закон, що видала державна влада своєю волею.

Подруге, конкордат регулює тільки відносини між Церквою й державою й не торкається внутрішнього устрою катол. Церкви. Тимчасом згаданий декрет президента з дня 18. XI. 1938 р. не тільки управильнює відносини між польською державою й православною Церквою в Польщі, але й заводить великі новини в устрої православної Церкви в польській державі.

До сеї пори на чолі православної Церкви в Польщі стояв постійний синод, що складався з митрополита та чотирьох епархіяльних епископів. Митрополит був тільки предсідником синоду й першим серед епископів. Головою православної Церкви в Польщі був властиво не митрополит особисто, а синод. Декрет з дня 18. XI. 1938 р. проголошує головою православної Церкви митрополита. Відтепер православну Церкву в Польщі репрезентує вже не синод, а сам митрополит. Він сам особисто зноситься з урядом держави та з іншими автокефальними православними Церквами і т. д.

Натомість у внутрішнім управлінні православної Церкви в Польщі митрополит в деяких важних справах управляє разом з постійним синодом або також з собором епископів. Крім того декрет передбачує в особливо важних випадках скликання генерального собору, в якім мають брати участь не тільки епископи, але й священики та світські представники.

Таким чином декрет установляє на чолі православної Церкви в Польщі аж чотири органи найвищої церковної влади. Ці чотири органи це: 1) митрополит, 2) постійний синод, 3) собор епископів і 4) генеральний собор.

Генеральний собор, без сумніву, буде збиратися дуже рідко, може раз на кільканацять або й кількадесять років. Далеко більше значіння матимуть собор епископів і постійний синод. У склад синоду входять всі епархіяльні епископи й епископи-суфрагани. Цей собор між іншим вибирає епископів і двох членів постійного синоду.

Постійний синод має складатися з митрополита, військового епископа і двох епископів вибраних собором епископів.

Таким чином організація вищої церковної влади у православній Церкві в Польщі має бути єрархічна. Відступленням від єрархічної засади буде тільки генеральний собор. Але він буде відбуватися так рідко, що на загал можна вважати новий устрій православної Церкви в польській державі за єрархічний.

На зовсім інших засадах організує декрет епархіяльне управління в православній Церкві в Польщі. Епископи управлятимуть епархіями разом з епархіяльними зборами та консисторіями. В епархіяльних зборах братимуть участь вибрані представники від духовенства й парохіян. Епархіяльні збори вибирають також членів консисторій. Кожна консисторія буде складатися з пятьох членів: 4 духовних і 1 світського. Організація епархіяльного управління, установлена в декреті, сильно нагадує організацію, яку впровадив московський церковний собор 1917 р. Проте організація установлена на соборі 1917 р. ще більш демократична: собор 1917 р. впровадив до консисторій (переіменованих в епархіяльні ради) двох світських членів, а вибір епископів доручив епархіяльним зборам. Всетаки й декрет президента з 18. XI. 1938 р. зробив значні уступки демократичній засаді в епархіяльнім управлінні.

Натомість у деканальній організації декрет не предвиджує ніякої участи демократичного елєменту. Деканів (благочинних) іменує сам епископ. На Великій Україні та в Росії до 1881 р. деканів вибирали з'їзди священиків. Собор 1917 р. відновив вибір деканів. Але декрет з дня 18. XI. 1938 р. відкинув вибір деканів, а також існування виборних деканальних рад при деканах.

Рівночасно з тим декрет установив сильну залежність всіх православних церковних урядів від державної влади. Особливо сильно ця залежність виявляється підчас обсаджування православних церковних урядів: православного митрополита затверджує президент республики, членів синода і взагалі епископів — міністр віроісповідань, членів епархіяльних зборів, членів і секретарів консисторій, священиків, діяконів, іподіяконів і дяків затверджує воєвода.

Декрет докладно регулює маєткові справи православної Церкви в Польщі та маєткові відносини між нею й державою. Взагалі декрет установляє багато нового. Між іншим наказує він, щоб усі пре-

---

Т. Г. 5)

Історичний спомин

Але заміри придніпр. Уряду були Галичанам знані і представники гал. партій, трудової і радикальної, стали нараджуватися, яке становище мають заняти до Державної Наради. Придніпр. Уряд числив на гал. соц.-демократів, гал. радикалів і навіть на частину трудовиків. Трудовики, найчисленніша гал. партія, до якої належали майже всі гал. військові старшини і від рішення якої залежав вислід Державної Наради, постановили (по порозумінні з гал. Урядом) лише тоді виявити свою думку на Державній Нараді, коли зайде конечність. Але свою заяву докладно передумали й уложили на письмі. Гал. соц.-демократи, а їх була невеличка жмінка, були мабуть всі проти Диктатури, з гал. радикалів старші з А. Крушельницьким на чолі були за Диктатурою, молодші проти.

Державна Нарада відбулася, як уже відомо, 25 жовтня 1919. Запрошено на неї по 1—3 представників ріжних придніпр. політичних партій і всяких організацій; для гал. політичних партій (трудової, радикальної і соц.-демократ.) призначено по 3 представники. Представників 4 нелюбих собі партій придніпр. Уряд просто не запросив.[4]) Нарада відбулася в домі Губерніяльного Комісаріяту, а Галичан здивувало, що коло дому була наддніпрянська військова сторожа. Супроти того післала гал. залога під той дім і свою сторожу зі скорострілом, а от. Я. Курилюк, комендант І батерії і комендант гал. залоги та охорони диктатора, одержав наказ, щоби батерія артилерії й обі сотні залоги на турецькім замку під командою Дзюбака були в поготівлі.[5])

Державна Нарада зачалася о 6 год. вечером при столах з їдою і питвом і мала драматичний хід, з чого в описі в „Україні" нема й сліду. Нема там також згадки про промову гал. премієра С. Голубовича, який, відповідаючи Мазепі, критикував його погляди і думки. На Нараді нападали на гал. Уряд і гал. армію незвичайно ворожо деякі представники придніпр. Уряду і придніпр. політ. партій та організацій, а перед вели в цих нападах гал. соц.-демократи, не лишаючи на гал. Уряді і Гал. Армії сухої нитки. Коли хто говорив не так, як бажав собі придніпр. Уряд, тому переривали і не давали говорити, як нпр. представникові придніпр. Укр. Нар. Партії Баєрові, закидаючи йому і його партії, що підпирали Гетьмана Павла. По заявах представників обох Урядів і придніпр. політ. партій та організацій прийшла черга на заяви представників гал. партій, від котрих залежала доля гал. Уряду. Галицькі соц.-демократи заявилися проти гал. Уряду, радикали (промовець А. Крушельницький) „з огляду на політичну ситуацію" за гал. Урядом, але з найбільшим напруженням очікувано заяви Трудової Партії. Трудова Партія рішила була, що її представник має лиш тоді говорити, коли це буде конечне. Отож коли гал. Урядові і Галичанам закинено русофільство і грожено долею Оскілка і Кочубея, тоді рішили всі три представники Трудової Партії, що треба подати до відома всіх ухвали Трудової Партії. Коли проголошено, що буде говорити представник гал. Трудової Партії, в салі стало тихо, хоч мак сій. Представник Трудової Партії сказав, що гал. Трудова Партія не думала забирати голосу на Нараді...

До слова зголосився наддніпрянський премієр Мазепа і сказав, що коли Галичани не бажають собі зміни свого Уряду, то і Придніпрянці мусять з тим погодитися. Отже „Державна Нарада" не осягнула своєї властивої ціли. Але орган с. д. „Боротьба" продовжувала дальше свої напади на гал. Уряд, на гал.

---

[4]) Не памятаю вже, котрі це були партії, бо в описі наради, написаним зараз по Державній Нараді, цего не зазначено.

[5]) Перед Нарадою дорадживав Яр. Навчук, секретар Вітика, от. Яр. Курилюкові, з котрим от. Я. Курилюк як шкільний товариш частенько стрічався, „щоб дещо примкнув очі і не бачив". Так оповідав от. Курилюк.

сові органи православної Церкви в Польщі виходили в польській мові.

У слід за виданням декрету приступлено до персональних змін у православній Церкві в Польщі. Як відомо, майже від початку 1938 р. обговорювано справу зміни на становищі православного митрополита в Польщі. На місце митрополита Діонізія проєктовано одного з чотирьох кандидатів: поліського архієпископа Олександра Іноземцева (сибірака), волинського архієпископа Олексія Громадського (українця), епископа Саву Совєтова (росіянина, але вільного від московського націоналізму) й архімандрита Григорія Перадзе (грузина). Але архиепископ Олексій і епископ Сава рішучо відмовилися, а архимандрит Григорій Перадзе, не вважаючи на своє грузинське походження, виявив себе російським націоналістом і пересварився з провідниками польського православного руху. Залишалася тільки кандидатура архиепископа Олександра, якого деякі круги хотіли зробити митрополитом за допомогою ромунського патріярха Мирона. Але в звязку з ріжними церковними та політичними подіями патріярх Мирон (який спочатку погоджувався підперти справу зміни митрополита в Польщі) потім відмовився і навіть подекуди піддержав митрополита Діонізія.

Завдяки цьому митрополит Діонізій залишився на своїм становищі, але мусів згодитися на іменування трьох нових епископів, прихильників польського православного руху: військових капелянів о. Семашка й о. Шретера та перебуваючого в спочинку епископа Антонія Марценка (з походження караїма). Таким чином склад православної єрархії в Польщі змінився: на 10 православних епископів є тепер 5 епископів росіян, 2 українці, 1 караїм, прихильник польського православного руху і 2 подаються за поляків; до цього треба додати, що один з росіян, архиепископ Олександер Іноземцев походить з Сибіру і, як усі майже сибіраки, він далекий від російського націоналізму й нераз виступав спільно з архиепископом Олексієм в обороні українських національних справ у православній Церкві в Польщі. Таким чином, російські націоналісти вже не мають більшости серед православної єрархії в Польщі. Якби дійшло до порозуміння між групами епископів українською і польською, в православній Церкві в Польщі могли б наступити радикальні зміни.

З добре поінформованих джерел довідуємося, що нині проєктується іменування ще одного епископа (очевидно теж прихильника польського православного руху). Крім того дебатується справа впровадження до собору епископів і постійного синоду начального військового капеляна, протопресбітера о. Федоронька, галичанина, б. греко-католицького священика, одного з провідників польського православного руху.

Далі на черзі дня стоїть питання про зміну на становищі митрополита. Тепер найповажнішим кандидатом вважається новоіменований епископ Матвій (Константин) Семашко, б. православний військ. капелян у Львові, головний провідник польського православного руху. Програма польського православного руху предвиджує: 1) впровадження польської мови в богослуженні й проповіді в тих парафіях, де більшість населення підчас останнього перепису населення була записана яко польська; 2) частинне впровадження польської мови в богослуженні, а бодай у проповіді в парохіях мішаних, зокрема міських; 3) впровадження польської мови в шкільній науці релігії і т. д.

Треба зазначити, що проти польського православного руху сильно виступає значна частина православних. Особливо активно борються з цим рухом православні росіяни і москвофіли, які спеціяльно виступають проти голови польського православного руху, епископа Матвія Семашка. В день пращання епископа Матвія у Львові мало не дійшло до малої російсько-москвофільської демонстрації в церкві проти епископа Матвія; при тім навіть арештовано рос. письменницю Галину Майбородівну, секретарку редакції москвофільського жіночого місячника „Очаг". Колиж епископ Матвій приїхав до Вильна, де він обняв управління виленською епархією, дійшло до бурливих демонстрацій. Коли епископ Матвій підчас свого першого богослуження у виленській православній катедрі почав говорити проповідь по польськи, росіяни урядили таку демонстрацію, що епископ Матвій мусів утікати до вівтаря.

Цей спротив польському православному рухові й зокрема боротьба проти його провідника епископа Матвія змушує польські урядові круги відноситися до польського православного руху з обережністю й резервою.

Взагалі в урядових кругах і в Озоні є чимало людей, які засадничо висловлюються проти польонізації православної Церкви в Польщі. Маємо інформації, що й польське римо-католицьке духовенство виступає проти польщення православія в Польщі. Це все використовують російські круги й стараються не допустити до ніяких змін і задержати провід православної Церкви в Польщі виключно в своїх руках.

Тому годі сказати, чи вдасться провідникам польського православного руху перевести свою програму в життя, скинути митрополита Діонізія і т. д.

При всім тім кидається в вічі цілковита пасивність і безрадність православних українців. Боряться за панування в православній Церкві в Польщі дві маленькі групи, польська й російська, а голосу православних українців, які становлять величезну більшість православного населення в Польщі, в цей рішаючий момент зовсім не чути! — П.

Армію і на гал. Генеральний штаб, тут і там приходило навіть до поважніших непорозумінь між частинами обох армій, положення Гал. Армії ставало щораз поганіше, а безвихідність з нього довела вкінці до переходу до Денікіна. [6]) Придніпрянська армія перейшла до Польщі, а 2 грудня 1919 прийшло між Польщею і придніпр. Урядом до угоди, силою якої за згодою Андрія Лівицького, Михайлова, Ріпецького і Понятенка признано Дністер і Збруч границями України...

[6]) В подібнім положенні знайшлася вкінці і придніпр. армія. В „Тризубі" ч. 20/21, р.IV, з 25 травня 1928 є така вістка: „Один день з Симоном Васильовичем. І. Заташанський". Час: Серпень 1920. Уряд У.Н.Р. в Тарнові. Петлюра коло Станиславова в вагоні коло Бистриці. Розмова: Справа переговорів з Вранглем. „Я натискав на те, що є принципова страта, яка не компенсується реальними результатами". „Але станьте на становищі — говорив Петлюра — що скаже армія, гола, боса, без набоїв і зброї, коли я і мій уряд не зробимо всего, щоб зменшити наші й без того великі жертви. Звичайно, большевики за це вхопляться для своєї агітації, але це не важне; важне для мене те, щоб поставити нашу армію в легші умови, щоби не впав ні один зайвий козак".

Уряди не повинні обмежувати свободи преси. Вся штука правління полягає виключно на зрозумінні знаків часу й на діланні після того зрозуміння. *(Йосиф Геррес).*

Вислід нарад у Будапешті

Підчас нарад італійського міністра закордонних справ гр. Чіяна з мадярським правительством у Будапешті вирішено, що Мадярщина виступить з Союзу Народів, приступить до протикомуністичного пакту і зречеться ревіндикаційних претенсій до Карпатської України. Рівночасно обговорено справу наближення Мадярщини до Югославії. Такі вісти принесла французька преса з Будапешту.

Москва й Іран

Совітське правительство пильно слідкує за положенням в Ірані, де в останньому часі проявляється сильний зріст німецьких впливів; м. ін. Люфтганза створила там ряд нових воздушних ліній. Совітські власти запротестували в Ірані проти того, що совітському санітарному літакові не дозволено осісти на летовищі в Мешеді тоді, коли німецькі літаки користуються летовищем без перешкод. В Москві побоюються, що на випадок конфлікту з Німеччиною німецькі літаки, які мають базу в Ірані, можуть атакувати нафтовий промисл в Баку.

Мацки ГПУ за кордоном

Паризька преса звідомляє, що у Франції пропав без вісти б. агент ГПУ Агабеков. Він зірвав був всякі звязки з совітськими властями і старався видати в Парижі книжку про діяльність совітських агентів закордоном. Агенти ГПУ переслідували його, але Агабеков ховався перед ними і приготовляв до друку свою працю. Від якогось часу загинув по нім всякий слід. Французька поліція підозріває, що Агабекова замордували закордонні агенти ГПУ у Франції.

Італійсько-французьке непорозуміння

В Лондоні переконані, що італійсько-французький конфлікт в останніх днях значно притих. Італійська преса пише вже в лагіднішім тоні, висуваючи більш обосновані домагання в справі Суезького каналу і залізниці з Джібутті до Аддіс-Абеби. Ясні італійські домагання висунуть щойно в часі римської візити премієра Чемберлена і льорда Галіфакса. Італія зажадає вільної стрефи в пристані Джібутті, спільної контролі з Францією над залізницею Джібутті — Аддіс-Абеба, участи в адміністрації Суезького Каналу й обнижки оплат за переїзд тим каналом. Щодо Тунісу, то Італія змагатиме до привернення протоколів з 1881 і 1884 рр., які дають їй фактичну рівноправність з Францією у всіх ділянках адміністрації. Англія і Франція згодяться мабуть на деякі уступки у справі Суезького Каналу і Джібутті, одначе зміна статуту в Тунісі мало правдоподібна.

Англійські фінанси і війна з Німеччиною

На одному з принять у Лондоні англ. премієр Чемберлен у відповіді на тост одного з промовців сказав м. ін. таке: Можемо бути певні, що коли німецькі державні мужі, через що не хочу сказати німецький нарід, застановляться над можливими наслідками конфлікту, оскільки взагалі якийсь конфлікт зродився б між Німеччиною і Великою Британією, — вони думають не тільки під кутом погляду великих фінансових засобів Великої Британії, які в довготривалій війні можуть виявитися рішальним чинником. Ми постійно свідомі того і ця свідомість, я певний сего, має великий вплив на вдержання мира у світі.

З ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ

Виборча відозва

Боронім активно наших прав у самоврядних виборах!

Українські Виборці!

Перед нами у найближчому часі вибори до міських, а потім до сільських, волосних і повітових рад.

Ці вибори відбуваються на основі вже інших засад виборчої ординації, як до сойму. Вона дає можливість свобідно виставляти списки кандидатів, без узгіднювання їх із польським урядовим табором.

Вага самоврядування відома всім свідомим виборцям. Вже те повинно спонукати всі українські політичні організації до найбільшої активности, щоб усюди виставити самостійні українські списки кандидатів та подбати про те, аби на ці списки зібрати найбільше голосів. Вислід цих виборів може мати поважне національне значіння. За їх успіх мусять нести відповідальність як кожна окрема політична організація так і всі вони разом. Тому то в справі успішного ведення цілої виборчої акції, а зокрема щодо заголошення самостійних українських списків, повинні порозумітися чесно всі місцеві політичні українські організації. Вони в цій акції, не залишаючи своєї організаційної та ідеольогічної окремішности, повинні всіми силами разом дбати про те, щоб вислід голосування ствердив наявно, що скрізь, в містах, містечках і сільських громадах, український нарід має мати належні йому права.

Кандидати й кандидатки на радних мусять не тільки добре розуміти свої обовязки в ділянці самоврядування, його завдання культурно-шкільні, економічні і соціяльні в справі охорони праці громадян і громадянок, охорони народнього здоровля, опіки над матерями і молодю, але ці кандидати і кандидатки мусять мати також тверді характери і незломно боротися за повноту українських національних прав у самоврядуванні.

В краю треба творити згідно з засадами цеї відозви повітові і місцеві виборчі комітети. Ці комітети повинні допильнувати переведення виборів у своїх повітах, містах і селах.

До цієї важної акції закликаємо не лише членів наших політичних організацій, які ми заступаємо, але в рівній мірі всіх людей доброї волі, що згідні чесно жертвувати свою енергію для осягнення вище вказаних завдань. Цього вимагає від нас як сама вага справи самоврядування, так тимбільше сучасна політична ситуація.

Памятаймо, що права мають лише ті, що їх здобувають!

Львів, дня 25 грудня 1938.

За Краєвий Виборчий Комітет: Степан Волинець, Сильвестер Герасимович, Петро Костюк, Володимир Кохан, Константина Малицька, Михайло Матчак, Мілена Рудницька, Др Матвій Стахів, Олена Шепарович.

Примітка Ред. Н. Зорі": Отсю відозву принесли „Українські Вісти". У хвилі, коли замикаємо се число „Н. Зорі", нема ще виборчої відозви офіційного Унда, якого ЦК радив з початком сего тижня і правдоподібно також ухвалив якусь відозву.

Будучність Сх. Европи

В справі статті Винстона Черчіла.

Лондонський „Дейли Телеґраф енд Морнінґ Пост" приніс на днях цікаву статтю відомого протинімецького політика Винстона Черчіла про будучність Сх. Европи, написану в дусі дуже прихильнім для Польщі. Автор пише, що перетрівання Поляків як нації в неволі вважає за одно з чуд історії, а повстання польської держави за один з найважніших вислідів війни. Та рівночасно Черчіл зазначив (як пише кореспондент ІКЦ у святочнім числі), що Польща, яка має щораз менше сентиментів для Заходу, може дорого заплатити за заняття тешинського Шлеська і підмітив, що будучність Східної Европи досить темна і понура. — На те кореспондент ІКЦ др З. Ґрабовский післав до „Дейли Телеґрафу" відповідь, в якій м. ін. пише:

„Можу впевнити Винстона Черчіла, що почування польського народу для великодержав Заходу не змінилися. Та на почуваннях не можна збудувати заграничної політики. Польщу прямо не стати на люксус того рода політик. Примір політики сентиментів для Заходу, яку провадив др Бенеш, радше відстрашаючий. Заграничпа політика Польщі орієнтується після цілком неприємного факту, що Польща втиснена між 80-мілионову Німеччину і 160-мілионову Росію. Добрі взаємини з сусідами і сентимент для держав Заходу — ось клич польської заграничної політик. Польсько-німецький договір про ненапад з 1934 р. вважаємо позитивним чинником, подібно, як Англія вважає свій морський договір з Німеччиною. Черчіл припускає, що Польща може дорого заплатити за Тешин. Не дуже розумію, в який спосіб поліпшилосяб становище Польщі супроти Німеччини, якби Польща здержалася від відібрання тешинського Шлеська? Долю Чехословаччини припечатано в Парижі і Лондоні, а потім у Мінхені, де Польщі не запрошено. Польща не могла врятувати Чехословаччини від катастрофи, бо просто не могла бути „більше французька, як Франція", ні не могла приневолити Чехословаччину до боротьби. Очевидно, положення Польщі важке. Але дальше вважаємо, що не є конечністю, як це сугерують в останнім часі англійські часописи, представляти Німців як свого рода змія-тарахкавця, що цілком параліжує рухи кожного народу, на якому тільки спічне його погляд. Цього рода політичний песимізм впростає до розмірів непотрібного дефетизму. Я готов посунутися навіть до висновку, що ставлення чорних гороскопів на тему Східньої Европи се окружна метода грання в німецькі руки. Польський нарід більш оптимістично дивиться в майбутнє Східньої Европи. Ми бажалиб собі, щоб Англія ліпше зрозуміла наше важке положення, в якім стараємося задержати спокій, не занедбуючи зброєнь. Слова заохоти з Англії для Східньої Европи ліпше прислужилисяб справі мира, як понурі пророцтва. Коли дійде до катастрофи, будемо боротися. Чехословаччина не ставила опору, але навіть Сербія та Бельгія боролися проти страшної переваги й обох тих героїйських народів не побито. Вони розуміли високу правду, що не можна знищити суті народу".

Ся відповідь д-ра Ґрабовского може послужити за приклад, як деякі публіцисти необережно кидають анальоґіями, чим зовсім не причиняються перед чужими до оборони справи, якій хочуть служити. Тут річ ясна, що поведення Чехословаччини не можна протиставляти поведенню Бельґії та Сербії, бо коли Бельґії та Сербії фактично помагав цілий світ, то Чехословаччині її власні союзники сказали, щоб піддалася Німцям. Отже нема сумніву, що якби Чехословаччина по такій заяві пішла була на війну з Німеччиною, то булаб страшенно розбита і стратилаб навіть те, що тепер задержала. Нащо Ґрабовский ту анальоґію прикладає до свого рідного краю, трудно зрозуміти. Чужий редактор приличної ґазети прийме всякий голос і чужа публика перечитає се, але що вони собі подумають про такого кореспондента, що робить неможливі анальоґії, се вже інша річ.

Від Адміністрації

З 99-ИМ ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ" ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П. К. О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ. З НОВИМ РОКОМ ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" ВСІМ Її ДОВЖНИКАМ. ПОБИРАТИ ҐАЗЕТУ, А НЕПЛАТИТИ ЗА НЕЇ, ЗНАЧИТЬ РУЙНУВАТИ Її.

Лікарський фейлетоник.

Орґанізм і зима

Як забезпечитись перед морозами.

Загальна втома, удар крови до голови, шкірні вереди — ось найчастіші прояви на початку зими. Всі ті недомагання мають одно джерело: неправильний кровообіг. Людське тіло має постійну температуру коло 37 степенів Ц.; залежно від зміни температури окруження тіло мусить працювати менше або більше інтенсивно, щоби вдержати свою теплоту на тому самому рівні. В часі спеки орґанізм мусить обнизити свою температуру, в часі зими кровообіг мусить працювати з подвійною енергією, щоб розігріти тіло. Нервна система реґулює доплив крови до всіх орґанів. Зворушення або нервне потрясення можуть вплинути на сильніший або слабший кровообіг. Система кровообігу відграє в нашому орґанізмі незвичайно важну ролю. Розпроваджуючи кров по цілому орґанізмові, вона доставляє йому водночас потрібну скількість кисня і при помочі нирок, печінки і потових залоз усуває злишні останки й отруї назовні. Студінь приневолює орґанізм до скріпленої праці: він мусить консумувати більше харчевих матеріялів, щоб побороти надмірне остуджения тіла. Тим пояснюється швидкий і глибший віддих, печінка і нирки працюють інтенсивніше, і травлення товщів, які дають багато тепляної енергії, влекшене. Восени і зимою зїдаємо звичайно більше товщів і алькоголь не є для орґанізму такий шкідливий, як літом. Тому що в тім часі змушуємо орґанізм до більшої праці, повинні ми дбати про те, щоб апарат травлення і кровообігу ділав якнайсправніше; в противному разі наступлять жолудкові недомагання, ріжні болі, пальпітації серця, шкірні вереди — відомі наслідки злої переміни матерії. Як приготовитись до морозів? Замало тепло одягнутися, треба ще памятати про наш орґанізм із нутра. Перечищуючі середники усуваючи з орґанізму токсини, поборюють всі злі наслідки надмірного споживання харчів і напитків, відчищують печінку, яка фільтрує кров, і в той спосіб позволяють крові кружляти без ніяких забурень. Діти повинні пити тран бодай кілька тижнів і заживати препарати, які мають в собі йод і фосфат, бо ці ліки заступають в зимі сонце. Старші мають до вибору цілу низку зілля, ростин і квітів, які реґулюють кровообіг: маєва конвалія, братки, волосіння з кукурудзи, листки з чорних порічок, висушені й парені як зілля. Всі ті ростини знаменито очищують кров, зокрема пільні братки. Тому що не всі хочуть пити гірке зілля, можна зробити зовсім смачний напиток з великими лікувальними прикметами: кинути в літру кипятку пригорщу хвостиків від вишень, заварити і залити тою рідиною пів фунта яблок, покраяних на пластинки. Лишити так 20 хвилин, відтак перецідити і подавати до пиття. Се чистить кров. Пиво в зимі також корисне, бо має в собі хміль, очищуючий середник. Дуже добре ділають чісник і цибуля. Незалежно від внутрішньої курації треба памятати про зимові спорти і про туші, які увідпорнюють орґанізм на зміни температури. Спорт управляти помірковано, багато ходити і не допускати ніколи до того, щоб ноги перемерзли. Гідротерапія (лікування водою), холодні туші і натирання шкіри кольонською водою дуже вказані.

Напади

I.

У „Вістнику" п. Димитрія Донцова за грудень 1938 р. в рубриці „З пресового фільму" напечатано дослівно ось що:

„Редакція часописі Нова Зоря посвятила польській книжці „Геляда на переломі" Станіслава Лося цілу сторінку своєї „Літератури-Науки-Мистецтва" з ч. 67 с. р. і девять тришпальтових фейлетонів під наголовком: „Правдиво аристократична книжка". Нагороду тому, хто доказе, що якась українська книжка дочекалася в Новій Зорі такогож обширного обговорення".

Щоб недалеко шукати, то меньша від книжки гр. Лося „Геляда" українська брошура „Запорізм" дочекалася в „Новій Зорі" пропорціонально обширнішого обговорення таки сего року. Але не в тім річ. Орган Димитрія Донцова очевидно тому такий недобрий за обширне обговорення цікавої праці гр. Лося, бо та праця репрезентує наскрізь західну думку, а устна й писемна діяльність Димитрія Донцова се воплочення Сходу, який тут в безпечнім місці робить подібну руїну, яку роблять в Евразії серед оргій жаху. Робить тут покищо символічно, пропагуючи „роскіш ножа і крови", підриваючи основи віри й релігії таким твором як „Націоналізм". Орган Димитрія Донцова напав на нас за обширну рецензію не тому, що се книжка Поляка, тільки тому, що се книжка з а х і д н о г о чоловіка. Тих кілька стрічок нападу глибше відкриває ядро донцівщини, ніж розмірно великі книжки Донцова „Підстави нашої політики" і „Націоналізм".

II.

Один з вихованків Димитрія Донцова напав у передовиці 914-го числа „Українських Вістей", органу ФНЄ, на Преосв. Григорія Хомишина, на „Нову Зорю" і на редактора „Нової Зорі". Гарний се напад особливо тим, що духовий син чи внук Донцова вимагає від катол. Епископа, щоб творив „один фронт" з Христа і Шевченка, загально відомого з ярких виступів проти найбільше шанованої догми католицької Церкви і проти Апостольської Столиці... Тепер передсвяточний час і не хочемо блище приглядатися статтям „Українських Вістей", але сподіємося зробити се по святах.

Італія виповіла Франції договір

у справі Тунісу.

Аґенція Ава звідомляє: Італійський міністр закордонних справ Чіяно повідомив французького амбасадора в Римі, що італійське правительство виповідає італійсько-французький договір з 1935 р., бо він не відповідає теперішньому положенню. В тім договорі Франція згодилася була на поважні уступки для відбудови французько-італійської приязні.

Італія приготовляється до війни

Французька преса широко розписується про горячкові військові приготування Італії в північній Африці. Італійці мають поспішно укріпляти вже від кількох тижнів всі стратеґічні позиції довкола Тунісу. На Сицилії сконцентровано численні ескадри бомбометних літаків. На островах Пантелярія викінчено недавно будову спеціяльного схоронища для підводних суден.

Шпигунська афера в Еспанії

Міністерство закордонних справ правительства ген. Франка оповістило, що еспанська національна розвідча служба викрила компромітуючі матеріяли у валізах англійського віцеконсуля Ґудмана в Сан Себастіяні підчас того, як він хотів перевезти ті документи через границю. Ті документи становили військову тайну еспанських повстанців. У звязку з тим увязнили коло 1000 осіб в ріжних містах національної Еспанії.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

60-ліття священства Св. Отця. 20-го грудня с. р. Святіший Отець Пій XI почав 60 рік своєї діяльности як священкин і душпастир Христової Церкви.

На Ґреґоріянському університеті в Римі в 1937/8-ому році предложено й оборонено 162 докторські розправи; з того 89 на богословському факультеті, 39 на виділі канонічного права, 26 на фільософічному виділі, 5 на виділі церковної історії, 3 на виділі місійного знання.

На ринку в Потиличах, равського повіту, напроти нової церкви вибудовано памятник-монумент князя св. Володимира Великого долота артиста-різьбара Андрія Коверка. Памятник має около 4 метри висоти (сама подоба має 2.20 м.). В той спосіб утривалено торжества 950-ліття хрещення Руси-України.

Апостольський Делеґат на Велику Британію мнсґр. Ґофрей одержав епископські свячення з рук кардинала Россі. В часі торжества, яке відбулося в каплиці анґлійської кольонії, були приявні британський амбасадор при Квіриналі льорд Пирт і посол В. Британії при Ватикані Дерси Осборн.

Найближчий міжнародній конґрес Христа-Царя відбудеться в серпні 1939 р. в Любляні, столиці Словенії. Головною темою конґресу буде: Християнські відродження наших часів.

III Чин св. Франца в Італії уфондував вічну Службу Божу за мир у світі. Цю Службу Божу будуть відправляти що місяця.

В Італії признано „національними памятками" 3.809 церков. Їх консервацію оплачує італійська держава.

В м. Бріж (Бельґія) від 1790 року відправляють щодня св. Літурґію за всіх вояків-католиків, які погибли у війні.

Православного епископа Антонія, який перебував на спочинку в монастирі по втраченні гродненської епархії, призначено вікарієм поліської епархії з місцем осідку в Камінь-Коширському.

Перший православний митрополит Карпатської України відвідав премієра о. дра Августина Волошина. Митрополит передав премієрові привіт від православних Українців і від православного митрополита Аврелія. В часі розмови з премієром митрополит підкреслив, що він та все православне духовенство будуть підтримувати теперішню владу в Карпатській Україні.

Від нового року перестане виходити в Кремянці часопис „Церква і Нарід", орґан волинської православної епархії, що виходив в українській мові від 1935 р. Замість нього має виходити часопис польською мовою „Вядомосьці Дієцезії Волиньскей Православней", як офіційний орґан волинського православного епископа. Не вийде також Український Православний Календар на 1939 р., що його видавав місійний комітет при волинській духовній Консисторії.

Релігійність у Злучених Державах Північної Америки. Після статистики славного спеціяліста дра Германа Вебера (який сам не є католиком) 63,848.094 мешканців ЗДПА належать до одної з релігійних спільнот. З того числа членів, записаних до якоїсь Церкви, тільки 20 міліонів ходить точно що неділі до церкви і практикує. Дуже точні обчислення виказують, що самі католики становлять 50 проц. тих, які святкують неділю і віддають Богові належну пошану.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. ҐУБЕРНАТОР ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ др Конст. Грабар помер на удар серця в 61-му році життя у своєму маєтку Чертіж. Похорони відбулися в місті Чертежі при участи представників Карпатської України.

В ХУСТІ відбулося спільне засідання представників Української Національної Ради і представників Чеської Національної Ради. Підчас нарад ствердженo однозгідність поглядів у всіх справах і рішено відбувати такі наради частіше для обговорення всіх питань, що торкаються українських і чеських справ в Карпатській Україні.

В. ҐРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ, відомий закарпатський письменник і редактор „Урядового Вістника" в Хусті, обїздить села Карпатської України з рефератами про внутрішні справи Карпатської України.

УКРАЇНЦІ В СХІДНІЙ СЛОВАЧЧИНІ голосували проти кандидата словацької народної партії тому, що Словаки не полагодили якслід українських домаґань у Словаччині.

МІНІСТР БЕК виїхав на двотижневу відпустку на французьку Рівієру. Закордонна преса пише, що він стрінеться там з французькими політиками.

ҐДАНСЬКІ ВЛАСТИ заборонили Жидам на території вільного міста посідати зброю.

„СЛУЖБА МЛОДИХ ОЗН" (Організація Польської Молоді при „Обозі Зєдноченя Народового") зорґанізувала перед латинськими святами в Варшаві велику бойкотову кампанію жидівської торговлі.

СОВІТИ Й ІТАЛІЯ порозумілися між собою й замкнули сов. ґен. консулят в Міляні й італійський в Одессі.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ЮГОСЛАВІЇ утворив дотеперішній премієр Стоядіновіч. Зі Словінців увійшли до правительства др Крек яко мін. публичних робіт і Сной яко мін. без теки. Міністром внутрішніх справ став Мілян Атімовіч, шеф білгородської поліції. Се послідне іменування уважають заповідю острішого курсу супроти Хорватів.

БОЛҐАРСЬКА ПОЛІЦІЯ викрила тайну комуністичну друкарню в ґірській печері в горах недалеко Софії. Увязнено кільканацять осіб.

РОМУНСЬКА ВЛАДА завісила в Семигороді два мадярські часописи. Видавця їх, каноніка дра Шеффлєра, увязнено в хвилі, коли він переходив границю.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ухвалило законопроєкт про обмеження прав Жидів. Жиди не сміють бути м. ін. публичними урядниками, видавцями ґазет, відповідальними редакторами, директорами театрів, кін, провідниками робітничих товариств, не можуть мати доступу до державних монополів і ліценцій. Се не буде відноситися до тих Жидів, які здобули на війні золоті або срібні медалі хоробрости або були два рази відзначені за активність.

МІНІСТР ЗАҐР. СПРАВ УҐОРЩИНИ проголосив на зібранні виборців у м. Озд, що Уґорщина пристає до осі Рим—Берлін і стає на становищі етноґрафічної засади.

В МАДЯРЩИНІ орґанізують комісаріят для справ меншин.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР Злучених Держав Північної Америки Голл заявив, що на панамериканській конференції в Лімі осягнено порозуміння в справі солідарної оборони американського континенту.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Правительства Анґлії та Франції вже устійнили свої становища супроти німецьких домаґань у справі кольоній: Анґлійці годяться звернути Німцям ті б. німецькі кольонії, що їх тепер посідають Французи, а Французи годяться звернути Німцям ті б. німецькі кольонії, що їх тепер посідають Анґлійці.

НОВИНКИ

Слідуюче число „Нової Зорі" буде вже святочне. Воно вийде з датою: субота 7-го січня 1939. Просимо на час відновити передплату, щоб не наступила перерва у висилці газети.

У святочному числі „Нової Зорі" будуть дуже інтересні статті на теми: релігійні, політичні, літературні, історичні й подорожні, буде оригінальний спомин д-ра В. Маковського і буде знаменита гумореска. У статтях літературних та історичних виступлять нові автори.

Адміністраційна влада не дала дозволу на „Культурно-просвітній Конгрес", що мав відбутися у Львові в днях 25 і 26 грудня з приводу 70-ліття Просвіти.

П. з. „Національна Політика" появилося у Львові 1 число нового тижневика органу УНДА на місце „Свободи". Се має бути орган наскрізь політичний, як зазначено у „Слові до Читачів". Новий часопис виходить на 12 ст. друку і коштує 20 сот. Він призначений для інтелігентів. За справи політичні і суспільні в тім органі відповідають посли Стефан Баран і Вол. Целевич, а за всі інші справи ред. Роман Пашківський. В першім числі є остра стаття звернена проти опозиції в Унді, яка групується коло „Діла".

Москвофільський щоденник „Русскій Голос" зачне виходити у Львові в перших днях січня 1939 року, на місце дотеперішнього тижневика тоїж назви.

В Стрию відбулася розправа проти гр.-катол. пароха з Сихова, о. Володимира Провідки, обвинуваченого за образу польського народу. Суд засудив о. Провідку на 2 міс. арешту з завішенням виконання кари на 3 роки.

Перед сяніцьким судом відбулася розправа проти гр. кат. священика Згорлякевича, якому акт обвинувачення закидав, що він казав дітям у школі, щоб не співали в церкві „Боже цось Польскен". Обвинувачений боронився тим, що в його дієцезії нема звичаю співати ту пісню та заперечив, немовби то він забороняв співати її. Суд засудив о. Згорлякевича на 8 міс. безоглядної вязниці та на втрату права навчання релігії в школі продовж 5 літ.

„Дзєннік Польскі" в ч. 354 пише, що в Самборі перейшло в 1937 р. 76 осіб на римо-католицький обряд, а в 1938 р. це число зросло до 200 осіб. Наші люди з Самбора повинні в пресі якнайдокладніше представити причини і перебіг сего факту, коли ся вістка „Дзєнніка Польского" правдива.

В Хусті, столиці Карпатської України, будують тимчасову радіовисильню, яка зачне працювати вже на наші Різдвяні Свята.

Дітвора Карпатської України дістала нові шкільні підручники, написані живою українською мовою. Діти й батьки дуже ними вдоволені.

Чеська преса пише, що б. президент Бенеш викінчує нову книжку п. з. „Нарід бореться за свою свободу". В ній представляє історію Чехословаччини від давних часів до недавного розбору.

Гумор. — Котрий нарід має найбільшого шляхтича? — Український. — Чому? — Бо наш Скібінський має на початку „ські" і на кінці.

Чеський міністр освіти вислав до всіх професорів і доцентів Жидів німецького університету в Празі та німецької політехніки в Празі і Брні візвання, щоб подалися на „відпустку на необмежений час".

У Відні влаштовано 23 с. м. цікаву імпрезу: „Свят-Вечір народів". Та імпреза мала показати, як кождий нарід святкує це свято. Участь у ній взяли також Українці й мали великий успіх. Представник одного німецького радіожурналу звернувся до Українців з пропозицією повторити щераз виступ української групи, щоб його сфільмувати.

Гумор. — Професор їсть снідання, але без апетиту. Дзвонить на слугу і каже до неї: Я просив молока, а ви дали мені чорної кави. — Слуга подивилася і відповіла: Ні, то пан професор мачають рогалик в атрамент.

Карло Чапек, визначний чеський письменник, помер у Празі 25 с. м.

В Німеччині випущено на волю з концентраційного табору 185 комуністів з приводу Різдвяних Свят. Гавляйтер Штрайхер урядив для них і їх родин приняття; підчас приняття виголосив до них промову, в якій висказав надію, що як б. вороги нац.-соціялізму оцінять тепер осяги нового режиму. Як памятку вручив їм гавляйтер Штрайхер книжку Кароля Альбрехта п. з. „Зраджений соціялізм".

Гумор. — В одним містечку горять рівночасно два доми. Богача й бідного. Люди збіглися і всі ратують богача, а бідного ніхто. Якийсь чужий чоловік питає: А чому ніхто не ратує тої бідної хатини? — Хтось з гурту відповідає: Та всі ратуємо богача, аби та свиня не дістала асекурації готівкою.

Святкуймо тверезо!

Українська Святочна Родино!

Коли до українських хат по містах і селах з першим блиском Свят-вечірньої зірки злине радість і мир; коли в хаті кожної сімї засяє свят-вечірня свічка, в куті стане дідух, а на столі кутя; коли під гомін мельодійної коляди відродиться вся родина в мирі-згоді на нові труди та змагання до нового, кращого життя, — пригадай одно:

Народження Того, що приніс Правду на землю, не святкували пянством: Родився Він в убогих яслах і перші поклонилися Йому простодушні, тверезі пастухи. Шлях, що вів до перемоги Правди на землі й до Воскресення, почався тверезим чином, — бо зараз же Пресвята Родина вирушила в дорогу, щоб схоронитися з Народженим перед лукавими світа сего і зберегти Його для спасення людства...

Пригадай же цей мент, Українська Святочна Родино, коли святкуватимеш Різдво Бога Правди — і святкуй без дурману алькоголю, без чаду тютюнового диму! Ти ж також ідеш шляхом змагань до Воскресення і потрібно Тобі ясного, бистрого, тверезого ума! Пригадай собі, кілько лиха накоїв Тобі за століття цей дурман і знай, що правдива святочна радість вітати може тільки у щирій, тверезій, чистій душі.

Обовязок пригадати Тобі сю правду у Свято Радости й Надії має Українське Протиалькогольне і Протинікотинне Товариство „Відродження", що вже тридцять літ побірює в нашому народі ці погубні налоги і змагає до відродження української нації. Тому й кличемо:

Замість панщизняної звички пяничення та дикунського налогу курення, — святкуймо всі без алькоголю й без нікотини, — во імя добра й росту української націй! Нехай Радість і Надія вітає в ці Свята між тверезими членами великої української Сімї!

Веселих і Щасливих Свят!

Христос раждається!

Головна Рада Українського Протиалькогольного і Протинікотинного Товариства „Відродження".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Др Володимир Стахура,** спенсіонований надрадник Краєвого Суду в Берегові в Карпатській Україні, знаний народній діяч і довголітній посол до парляменту з Галичини, помер у Празі 20 с. м. в 78 році життя. Покійний походив з Галичини; по приході Москалів до Галичини вивезли його як закладника до Симбірська над Волгою. До Чехословаччини вимігрував по скінченні війни з Поляками.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Сигнали.
МУЗА: Золотоволоса.
ПАКС: Королева передмістя.
РОКСІ: Професор Вовчур.
СТИЛЕВЕ: Для Тебе Сеноріто і ревія.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/16 стор. 90. — зол., 1/32 стор. 45. — зол., 1/64 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— зол., 1/16 стор. 140. — зол., 1/32 стор. 70. — зол., 1/64 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5, telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

1217